

TURISTA

A MAGYAR TERMÉSZETBARÁT
SZÖVETSÉG LAPJA

1970—1

8

ÁRA: 3 Ft

TURISTA

XVI. ÉVFOLYAM

1970. JANUÁR

TARTALOM

TURISTAÉLET

1970 — Jubileumi esztendő	3
A Turista jelenti	2
Látogatás Borsod megyében	6

HAZAI TÁJAK

A Sajó völgye	4
Nagytarcsai tarka-barka	16
A budapesti Pliisben	13
A Bittva-völgy	10
Mád szimfóniája	22
Egy Felszabadulási Emléktúrán	18

KÜLFÖLD — ÚTIKALAUZ

Ismerkedés a Déli-Kárpátokkal	14
A Longoza-erdő	20
Utazás Lappföldön	8

ÜTLEÍRÁS

Afrikai levelek. A Serengeti	23
------------------------------	----

ÉRDEKES — HASZNOS

Az ország halhatatlan vándora	12
Madárkalendárium	7
Miről írnak a turistalapok?	26
Védjük, óvjuk nemzeti kincsünket — a vadat	16
Bazalthegyeink, mint hűtőszekrények	21
Vallomások festőkről és turistákról	11

Címképünk Fekete N. Bertalan műve

TURISTA. Turisztikai, camping és utazási folyóirat. Felelős szerkesztő: Endrődi Lajos. Szerkesztő bizottság: Dr. Agócsy Pál, Antalffy Gyula, dr. Kürthy Miklós, Mosonyi László, dr. Pápa Miklós, Székely Miklós, Szombathy Viktor. Szerkesztőség: Bp., V., Váci u. 58. Telefon: 182-932. Kiadja az Ifjúsági Lapkiadó Vállalat, Igazgató: Tóth László. Kiadóhivatal: Bp., VI., Révay u. 16. Telefon: 116-660. Terjeszti a Magyar Posta. Előfizethető közvetlenül a Posta Központi Hirlapirodánál (KHI. Bp., V., József nádor tér 1.), bármely postahivatalban, a posta hírlapüzleteiben és a kézbesítőknél, vagy csekkbefizetési lapon (egyéni előfizetők a 61.251. közületek a 61.066 csekkszámán, továbbá átutalással a KHI. MNB. 8. sz. egyszámlájára. Előfizetési díj egy évre: 36 Ft. Félévre: 18 Ft.

INDEX: 25 814

69.3496 Egyetemi Nyomda mélynyomása. Budapest.

Felelős vezető: Janka Gyula igazgató.

Emlékezés

Kolacskovszky

Lajosra

1954. január 4-én, 16 évvel ezelőtt, 63 éves korában hunyt el Kolacskovszky Lajos, az ismert turisztikai szakíró, a természetbarátok jóságos és kedvelt „Kola bácsija”.

Kolacskovszky Lajos 1891-ben született. Iskoláit Egerben végezte. Korán megismerkedett a marxizmus eszméivel, s az 1918-19-es forradalom Heves megyei eseményeinek aktív résztvevője volt.

1919-es szereplése miatt az ellenforradalmi rendszer időszakában nem kapott állást. Alkalmi munkából tengődött, előbb Szegeden, majd Budapesten élt. Budapesten kapcsolódott be a természetbarát-mozgalomba. A Természetbarátok Egyesületének oktatásügyi megbízottja volt. Ilyen minőségben számtalan turisztikai előadást tartott. Budapesten, de vidéken is. 1935-ben a természetbarátok országos kiállítására ő szervezte meg a természetrajzi tárlatot.

A Természetbarát-ban 1929—1941 között tizenhat, 1947—1951

között tizenhét cikket írt. 1938—1941 között számos turisztikai cikke jelent meg a Népszava sportrovatában is. Több tájismertetést közölt tőle a Turisták Lapja is. Írásai a turisztikai cikkek megírásának iskolapéldái voltak. Izos, zamatos nyelvezetükkel, gördülékeny, ékes stílusukkal sok olvasót nyertek meg a természetbarát-mozgalomnak.

1945 után haláláig Egerben élt.

Szeeskő Károly

A TURISTA *jelentti*

Örömmel értesítjük olvasóinkat és előfizetőinket, hogy februártól változatlan áron havi nyolcoldalas tájékoztatóval jelenünk meg. A tájékoztató hasznos és szükséges tudnivalókat; szövetségi határozatokat, közleményeket, szakosztályi híreket, túraprogramokat, útikalauzokat, szálláshíreket (turistaház, camping stb.), oktatási és módszertani ismereteket fog tartalmazni.

A tájékoztatóval a turisták sokéves kérése valósul meg. Vele a lap tartalmasabbá, gazdagabbá válik. A tájékoztató elkészítéséhez azonban kérjük a természetbarát szervezetek segítségét. Felkérjük tehát a szakszövetségeket, szakosztályokat, az idegenforgalmi hivatalokat, az utazási irodákat és vállalatokat, hogy közérdekű híreiket, tudnivalóikat, valamint kiadványaikat rendszeresen küldjék meg a szerkesztőségnek.

Minden olvasóknak, előfizetőknak, a természetbarát szövetségeknek, szakosztályoknak és minden természetjárónak boldog új évet kíván a Turista szerkesztősége

Az idő könyörtelenül hajtja a naptár lapjait. Örömmel és gondokkal teli esztendőt zártunk. Csak az marad meg belőle, amit alkottunk. A történéseket meg sem kíséreljük regisztrálni, de nem is a mi feladatunk. Vesszünk pillantást az elmúlt hónapokra.

A számvetésre Tóth Lajost, a Magyar Természetbarát Szövetség elnökét kértük fel, aki szívesen válaszolt kérdéseinkre.

— *Hogyan értékeli az elmúlt évet a mozgalom szempontjából?* — tettük fel az első kérdést.

— A természetjárás a labdarúgás után a legnépesebb tömegsport, s ez a tény komoly kötelezettségeket ró a szövetség vezetőségére, de a szakosztályok minden tagjára is. A százezerre növekedett taglétszám 1969-ben nem emelkedett, hanem csökkenés volt tapasztalható. Ezt azzal magyarázhatjuk, hogy nem tudunk szervezett tagságunknak sem jogos szolgáltatást adni, sem olyan vonzó programokat, amelyek hozzánk kötnék őket és amelyek felkeltenék a további tízezrek érdeklődését is. Szálláshelyekben sem bővelkedünk, sőt, tagságunk joggal panaszkodik, hogy mind körülményesebben veheti csak igénybe a házakat.

— Az elmúlt évben megtörtént a döntés: a tájékozási futók külön szövetségbe tömörülnek. Ezután szervezetünk többet foglalkozhatnak a „tisztá profillal”, a mozgalom aktuális kérdéseivel, a szervező munkával. Reméljük és kívánjuk, hogy az új szövetség megsokszorozza létszámát és szakosztályait.

— *Talán rátérhetnénk az új esztendő feladataira?*

— A természetjáró mozgalom olyan nemzeti és munkásmozgalmi hagyományokkal rendelkezik, hogy azokat ápolnunk nekünk, az utódoknak, kötelességünk. Ezt soha nem fogjuk szem elől téveszteni.

De itt álljunk meg egy szóra. A hagyományok tisztelete — nem mérítheti ki tevékenységünket. Nekünk tovább kell lépünk, mert az idő túlhalad bennünket. A mi feladatunk, hogy mozgalmunkat népi, nemzeti mozgalommá fejlesszük. Azt szeretnénk, hogy szervezetünk még áldozatvállalással is keretet nyújtson a dolgozó ember aktív pihenéséhez. További tíz- és százazrekről van szó. Mindent megteszünk a tagjainknak nyújtandó kedvezmények érdekében, de a mozgalomnak nem szabad csak ezekre épülni. A szabad természet, az erdő, a hegy, a szálláshely nem lehet a szervezetek osztályrésze. A természet szépsége közös kincs, s mi, a mind több szabad idővel rendelkező dolgozók széles rétegeivel szeretnénk ebben osztozni. Ez legyen a legfőbb, s gondolom, a legnépesebb feladatunk.

— *Ez a megállapítás valóban helytálló és időszzerű. De meg lehet-e valószínűsíteni? Milyen akadályokat, nehézségeket lát a mozgalom fejlesztésében?*

— A nehézségek népgazdasági szinten jelentkeznek, bár korántsem akarom ezzel a mi felelősségünket csökkenti, sem a hiányosságainkat áthárítani. Ahhoz, hogy valóban népi mozgalomról beszélhessünk, szálláshelyek, kulturált étkezési, bevásárlási lehetőségek, jó közlekedés és sok minden egyéb szükséges, ami máról holnapra persze nem valószínű meg. Aktívabb összefogással azonban a jelen lehetőségeit is jobban ki lehet és kell aknáznunk.

— A szabad szombattal számolnunk kell. Nagy tömegek vágnak a természetbe, akik nemcsak erdőt akarnak járni, kulturális igényük is van. Nekünk ezt ki kell elégítenünk. Vannak akik a hegyek születésére, a kőzetek kialakulására kíváncsiak. Mások a műemlékek felé fordulnak, a népek múltját kutatják. Irodalmi vonatkozások, munkásmozgalmi, katonai események, mind-mind felkészülést igénylő témák, amelyekhez szakismerettel, műveltséggel

1970

JUBILEUMI

ESZTENDŐ

rendelkező aktívákat kell nevelnünk. Programok is hiányoznak (vagy hiányosak). Ebben kell a szövetségnek elvi irányítást adnia. Kevesen ismerik hazánkat, a legszebb, legvonzóbb tájakat fiatalságunknak csak csekély százaléka járta. Vigyük el a városiakat vidékre és hozzuk be a városba a falusi ifjúságot, mely ezt szinte szomjazva kívánja. De a vezető kulturált ismeretekkel rendelkezzen. Magyarázza meg, hogyan változott a táj és benne az ember az utóbbi évtizedekben. A jelzett utak ne csak a célponthoz vezessenek, hanem a magasabb kultúrához, a hasznos és egészséges aktív pihenéshez is.

— Igen örömdetes, hogy a KISZ az utóbbi években szoros kapcsolatot alakított ki szövetségünkkel, aminek máris kedvező jelei mutatkoznak. Többet kell foglalkoznunk az ifjúsággal, mert mindinkább nő velük szemben az adósságunk. A tanulói ifjúságtól kaphatnánk komoly segítséget. A szakszervezetek pedig a hétfégi mozgalmak szervezésében legyenek szövetségeseink ebben a társadalmi problémában. Az utak megkeresése, a kapcsolatok építése, a programok elvi irányítása pedig a szövetség gondja, amelynek az operatív ténykedésről le kell mondania.

— *Miben jelölné meg a legsürgősebb feladatokat?*

— Az előbb említett nehézségek, akadályok egyben meghatározzák feladatainkat is.

Szervezeteink, szakosztályaink munkáját kell megerősítenünk, minden támogatást megadunk, hogy a rájuk háruló nem könnyű feladatokat megoldják. Vannak erős, képzett káderekkel rendelkező szakosztályok, de ezeket könnyen meg lehet számolni. Általában a befelé fordulás jellemző szervezetünk vezetésében, vagy a passzivitás, s ezek a tünetek sok tízezrek előtt lezárják a kapukat.

Meg kell találnunk a módját, hogy a természetjárás igénye társadalmi méreteket öltjön, a „ki a természetbe”, vagy „vissza a természetbe” ne csak jelző legyen, hanem gyakorlati valóság. De ehhez hozzá kell adnunk azt, ami a mozgalmat vonzóvá teszi. A turistaházakban olcsó szálláshelyeket kell kialakítani. Vannak olyan helyek, ahol villany, víz és minden körülmény adva van, olyan étkezési lehetőség, ahol a családanya is pihenhetne és a kirándulás nem haladja meg az otthoni rezsit.

A szocialista országokban megteremtették a kulturált kirándulás feltételeit, ahol a higiénia követelményeit biztosítják, akár zsákból akar a család étkezni, akár főzéshez van kedve. Ha ilyen lehetőségeket biztosítanak, hatalmas tömeg indulna útnak a hétvégén. A Pílisi Parkerdő Gazdaság sokat tett ilyen irányban. Utakat ápol, kilátókat létesít, pihenőhelyeket épít és sátorozásra alkalmas helyeken elősegíti a főzési lehetőséget. Miért ne követné a többi erdészet is ezt a példát, miért nem árusítanak tejet, málnát, ami az erdészetnek is üzlet lenne.

Szívesen mennének távolabbi vidékre is az emberek, ha járhatóvá, megközelíthetővé tennék a kirándulásra kínáló tájakat. A szövetség szívesen kooperál ebben — az erdők védelmében is — az Erdei Szolgálaton keresztül, amelynek hasznos közreműködését az erdészetek elismeréssel nyugtázzák.

— Az új mechanizmusban a Turista Ellátó Vállalatnak nem volt induló bázisa. Állami támogatásra lenne szükség, hogy férőhelyeket létesítsen, beruházásokat eszközöljön. A jelenlegi körülmények nem teszik lehetővé, hogy a vállalat önálló legyen. És a jelenlegi állapot a mozgalom kibontakozásának egyik kekkötője.

— *Miben foglalná össze a teendőket?*

— A magunk részéről minden lehető megteszünk a tömegek megnyerésére. Ehhez azonban segítségre van szükség. Az államtól is, a társadalomtól is. Nemcsak sportról, egészségügyről van itt szó, hanem kultúráról, hazafias nevelésről, tömegek, milliók igényeinek kielégítéséről. Legyen ebben segítségünk

Éjszakai kép az Ozdi Kohászati Művekről

A SAJÓ VÖLGYE

Az ország északi határán 300 kilométer hosszúságban végigvonuló erdős hegyvidék természeti szépségekben leggazdagabb tájainkat foglalja egybe. Az Alföld szegélyét keretező középhegység csúcsai nem nyúlnak nagy magasságokba — legfeljebb ezer méterig emelkednek a Mátrában —, a legfőbb vonzerőt itt éppen az emberi méretek, a derűs, kedves formák adják. A tetőket sok helyütt koronázzák csendben omladozó várromok, a völgyekben itt is, ott is gyógyvizek fakadnak, a sűrű szövésű lomberdők turisták barangolóhelyei; de ezen a szelíd középhegységi tájon az elmúlt huszonöt évben egy mozgalmas ipari táj alakult ki, a Sajó völgye.

Az északi hegyvidék egyes részeit folyóvölgyek választják el egymástól, köztük a Sajó völgymedencéje a leghosszabb és legszélesebb. A Sajó — a Tisza 229 kilométer hosszú mellékfolyója — Bánrévénél lép házánk területére. Völgye egy emberöltővel ezelőtt még szelíd természeti szépségeiről volt ismert és látoga-

tott. A Bükk alján kanyarog, egyik oldalán az erdőrengeteggel borított hegység, a másikon alacsony dombvidék, ferdén futó szántóföldekkel, ritkás erdőfoltokkal a magasabb tetőkön. Tompa Mihály még így látja elábrándozva a Sajó völgyét: *Tűnődve nézek a tájon végig-végig — Távol halmok s hegyek láncolatja kéklík, — S innen rajta zölden — A szép Sajó völgye nyájas szép arcával — Tárul ki előttem.* A hegyvidék és a domborok között kanyargó Sajó-mente Petőfinél is „alacsony, zöld és kék hegyek és halmok tája”, ahol szinte mozdulatlanul folydogál az élet.

Ez a csendes, nyugodalmas vidék napjainkban markáns arcúvá vált. A legyalult hegyoldalakon mindentelé gyárak, erőművek, bányák; távvezetékek, gőzölgő hűtőtornyok, s itt is, ott is most felnőtt nagyvárosi házsorok. A mai Sajó völgye érdekességét már nem elsősorban természeti szépségei, hanem az ember alkotásai adják. Hazánkra másutt is jellemző az ipari tájak megszaporodása,

az országjáró, a turista a Dunántúlon, sőt az Alföldön is sok új iparvidékre lel, de kétségtelenül itt, a borsodi medencében, a kicsiny Sajó kanyargós völgyében mutatkoznak meg legerőteljesebben a legutóbbi negyedszázad alatt kialakult ipari tájak mozgalmas jellegzetességei.

A Sajó Tiszába ömlésénél kezdődik Magyarországnak ez az energia- és nyersanyagforrásokban egyik leggazdagabb tája. A kis folyócska mentén több mint százezer ember foglalkoztató iparvidék nőtt fel a szemünk láttára, az ország második vas-, fém-, vegyi és gépipari körzete. A Sajó torkolata közelében Tiszaszederkény falucskát 1966-ra várossá fejlesztette két gyáróriása, a hőerőmű és a vegyikombinát. A magyar vegyipar egyik fő központja alakult ki, s körülötte egy új város, melynek ma tízezer lakosa van, de ha teljesen felépül, negyvenezer ember lakja majd az öt-tízszintes blokkházakat, melyek közül tízen-

hatemeletes toronyépületek emelkednek ki ritmikusan.

Nem sokkal feljebb, *Alsószolcán* a Sajó törmelékkúpjának kavics- és homokanyagát dolgozza fel földémerendákká, panelokká az új épület-elemgyár, a még újabb házépítő kombinát pedig évi 4300 lakás összeszereléséhez elegendő fal-elemet állít elő, hogy segítse a rohamosan iparosodó észak-magyarországi részek nagyarányú építkezéseit. Két nagy üzeme gyors ütemben fejleszti a kis Sajó-menti falucskát; döntik a vályogfalakat, emelik a téglá- és betonházakat, a régi községnél már nagyobb területet foglal el az új.

Ahol a Sajó a hegyek közül kifut az Alföld előterébe a síkság és a hegyvidék határán alakult ki *Miskolc* városa, mely korunk nagyarányú ipartelepítései révén napjainkban vált az ország második városává, a körülötte felnőtt borsodi iparvidék központjává. Miskolc új városnegyedeinek korszerű képe izgalmas látvány turistának, országjárónak egyaránt.

Miskolctól északra, *Sajókeresztúrnál* most épült fel a Borsodi Ércelő-készítő Mű. A teljesen automatizált nagyüzem vasércet, mészkövet és egyéb kohászati adalékanyagokat dolgoz fel a közeli diósgyőri és ózdi nagyolvasztó részére. A szomszédos *Sajószentpéternél* a Borsodi Medence szénvidékére érkezünk. Magyarország barnaszén-vagyonának mintegy 30 százaléka itt összpontosul, s ha a csupán 3000 kalóriás szén fűtőértéke meglehetősen alacsony is, rohamosan fejlődő vegyiparunknak kiváló nyersanyaga ez a nem túl nagy mélységben húzódó szénmező.

A Sajó két oldalán kibányászott barnaszén jelentős részét *Kazincbarcika* két nagyüzeme, a hőerőmű és a vegyikombinát dolgozza fel. Az erőmű az iparvidék üzemeit látja el villamosenergiával, a vegyikombinát pedig egyrészt műtrágyát termel mezőgazdaságunknak, másrészt nyersanyagot kifejlődőben levő műanyagiparunknak. *Kazincbarcika* három kis Bükk-alji község — Sajó-kazinc, Barcika és Berente — egyesítéséből 1954-ben nőtt várossá. Lakossága azóta meghatszorozódott, s ma már túlhaladja a 25 000 főt. Nagyarányú építése 1952 óta folyik, hézagosan telepített három-négyzetes lakótömbökből alakul ki az új városkép, erdős hegyek alján. A közgazgatási és kulturális központ még csak most formálódik, egy város születésének lehetünk tanúi itt, a kis Sajó mentén.

Kazincbarcika után a tovább szűkülő Sajó völgyében lépten nyomon gyárkémények, aknatornyok, modern üzemi csarnokok követik egymást, s a Sajó völgyéből nyugatra kiágazó kisebb *Hangony-völgy* aljában száz méter magas kémények erdeje jelzi a naggyá fejlesztett Ózdot. Lankás dombor fogja körül a megszire füstölő iparvárost, mely a magyar kohászat egyik legrégebb te-

Ózd új lakónegyede

lephelye. Vasgyárát 1845-ben kezdték építeni, s Fényes Elek, a magyar leíró statisztika úttörő tudósa 1818 elején már azt írja róla, hogy „*nagyszerű épületeinek és műszereinek párját külföld is alig mutathat*”. Ózd igazi jelentősége a két világháború között bontakozott ki, még inkább azonban napjainkban, amikor Diósgyőr után az ország legfőbb nehézipari központja lett.

A múlt század derekán Ózd teljesen jelentéktelen Bükk-alji falucska volt a *Hangony* és az *Ózdi patak* szűk völgyében. A századforduló idejére lakosainak a száma elérte a tízezret, ma pedig meghaladja a negyvenezretet. A gyorsan növekvő ipari település magába olvasztotta Hódoscsépány, Bolyok és Sajóvárkony községeket, s 1949-ben várossá alakult. A keskeny völgybe szorított település továbbfejlesztése azonban a domborzati viszonyok

miatt igen nagy nehézségekbe ütközik. Mégis mintegy háromszor új lakás épült az utóbbi tíz esztendő során az új lakótömbökben, melyek egyre közelebb húzódnak a hegyekhez, az erdőszegélyhez. A füstös, kormos, öreg városközpont körül lazán telepített, nagy lakónegyedek épülnek, zöld övezetben, természeti környezetben.

Az egész Sajó völgyének ilyen kettős arculata van egyébként. A folyó mentén gyárkémények serege füstölög, de a széles völgyből az ország legszebb hegyi tájaira futnak fel az utak. A városokká nőtt falvak, a régi és a most születő üzemek fölött mindenütt ott magasodnak a Bükk erdős vonulatai, hogy pihentető üdülőhelyeikkel várják a bányák, ipartelepek dolgozó népét. Az építő, teremtő, tájat formáló embert.

Antalfy Gyula

A Borsodi Vegyiművek. Kazincbarcika (MTI felvételek)

LÁTOGATÁS BORSOD MEGYÉBEN

Hogy miért választottuk az ország tizenkilenc megyéje közül éppen Borsodot, annak nem csupán az a magyarázata, hogy területén három — a Bükk, a Zempléni- és az Aggteleki-hegység — terül el. Inkább arra voltunk kíváncsiak, hogy az ország eme nagy ipari megyéjében hogyan élnek a természetbarátok.

A látogatásra mindössze két nap jutott. Így a szűkre szabott idő csak azt engedte meg, hogy felkeressük a megye szövetségét, melynek sorában 15 000 tag tömörül — és meglátogassuk a *Diósgyőri Gépgyárak* turisztát. Ez a szakosztály beírta nevét a hazai turistaság történetébe. Tagjai nagy szerepet játszottak a Bükk feltárázásában, ők építették a Bánkúti menedékházat és tevékenységükhöz fűződik a Bükk útjelzéseinek elkészítéséből 200 km. De építettek forrást, kilátót és, hogy a sportról se feledkezzünk meg, Bánkúton síugró sáncot.

Mindkét helyen barátságosan fogadtak minket és hosszú beszélgetéseket folytattunk a természetjárás helyzetéről, problémáiról. A két házigazda — a szövetségelnél *Lendeczky László*, a szakosztálynál *Szeghy Béla* válaszaiból a természetjárás ismerete és szeretete csendült ki.

Egy megye turista-mozgalmának helyzete függ a terület adottságaitól. Borsod természetbarátainak létszáma igen tekintélyes, összefügg-e ez a szövetség munkájával?

L. L.: Megyénk adottságai valóban kedvezőek; a Bükk, a Zempléni-, az Aggteleki-hegység, a Cserhát, továbbá folyóink a Bodrog, Bódva, Hernád, Sajó és a Tisza szinte kínálják a lehetőségeket a gyalogos, motoros, síző és a vízi természetjáráshoz. Megyénk harminchat szakosztálya él is ezekkel és tagjaik rendszeresen járják a hegyeket és vizeket. Hegyeink úthálózatának hossza 1320 km-t tesz ki és minősége vetekszik a Budai- és a Pilis

hegységével. Ez jellemzi egyébként az útjelzéseket is; a Bükkben 180, a Zemplénben 34 és az Aggteleki-hegységben 28 táblát helyeztünk el, amivel biztonságossá tettük a túrázást a nem képzett turisták számára is.

A sok, jól dolgozó szakosztály közül elismerést érdemel a diósgyőri és az ózdi. Utóbbiban *Mazura Alajos* és *Ivák József* vezetik a lelkes munkát. Az ózdiak most dolgoznak a Kohász Kék útvonal meghosszabbításán Salgótarjánig Ózdig. Az idén pedig le akarják vezetni ezt az útvonalat egészen a diósgyőri Lenin Kohászati Műveig. De hasonló dicséret jár a borsodnádasdi, kazincbarcikai és a szentpéteri szakosztályoknak is egyrészt önzetlen társadalmi munkájukért, másrészt aktív túrázási életükért. De nem feledkezhetünk meg az ifjúsági szakosztályokról sem. A miskolci *Földes Ferenc* (Hevesi Attila tanár vezeti) és a *Zalka Máté gimnázium* (Pelleg Sándor tanár) továbbá a sátoraljaújhelyi *Kertészeti Technikum* (Tóth Jenő tanár) élen járnak a természetjárás szervezésében.

MI A HELYZET A TÚRAMOZGALMAK KÖRÜL?

L. L.: Az Országos Kék jelzés Borsod területén 280 km hosszú, vagyis több, mint egyharmada megyénkben fut. A jól jelzett útvonal szép, történelmileg érdekes tájakon, új szocialista városaink és üzemeink mellett halad el. Érthető, hogy ez a mozgalom Borsodban igen népszerű.

De rendelkezünk saját megyei jelvénytulajdonos mozgalommal is. A „Rákóczi turista út” Füzér várától 62 km hosszan egészen *Sárospatakig* vezet és olyan helyeket — mint *Hollóházát*, hol a kerámia gyárat, *Telkibányát*, hol az egykori aranybányát, *Regéc-várát*, hol Rákóczi gyermekkorát töltötte és *Amadé-várát*, melyhez anynyi monda fűződik — érint. A

„Rákóczi turista út” sűrűn szerepel szakosztályaink turatervében, 1966 óta nyolcszázán, és csak idén több, mint kétszázán járták végig.

Végezetül meg kell említeni megyénk egy másik sajátos mozgalmát, a „*Czékus Miklós emlékvándorlást*”. A névadó írta egykor a Bükk és a Zempléni-hegységek útkalauzait, s emlékére minden évben Bánkútról Szentlélekre vándorturát szervezünk.

MILYEN A MEGYE LÉTESÍTMÉNY-HELYZETE?

L. L.: Jó is, meg nem is. Számra nézve talán nem kevés turistaházzal rendelkezünk. Ilyen található *Bánkúton, Szentléleken, Fehérvölgyben, Bélcön, Telkibányán, Bükk-szentkereszten, Sátoraljaújhelyen* és kettő *Sárospatakon*. Azonban befogadóképességük szerény, mindössze ötszáz körül jár. Kulcsosház pedig a *csondróvölgyin* kívül, amely a kazincbarcikai tulajdona, nincs. Van viszont két kilátó a Bükkben, amelyet a turisták emeltek: a *Petőfi-kilátó* a *Bálványon* és a *Jókai-kilátó* az *Örvénykő* tetején.

MILYEN TÚRÁKAT AJÁNLA MEGYÉBE LÁTOGATÓ TURISTÁK SZÁMÁRA?

L. L.: Háromnapos útra a „Rákóczi út” végigjárását, kétnaposra *Bánkút*, a *Bükk-fennsík*, *Szalajkavölgy*, *Szilvásvárad* útvonalat, végül egy napos túrára *Hollóstető*, *Dorongós*, *Bükk-szentkereszt* környékének bejárását ajánlhatjuk. Akik megfogadják tanácsunkat és végigjárják ezeket az utakat életre szóló emlékek távozhatnak a Bükkből és a Zempléni-hegységből.

HA MAGUKON MÚLNA, MIT TENNÉNEK A TERMÉSZETJÁRÁS FELLENDÍTÉSE ÉRDEKÉBEN?

L. L.: Mindenekelőtt megjavítanánk a szállásbiztosítás rendszerét. Nem szolgálja a természetjárás megszerettetését az, hogy jelenleg közel fél évre előre kell helyet rendelni a turistaházakban. Egyébként is a szakosztályok és a TEV viszonyát meg kellene javítani. Köztudott, hogy ez nem jó. Elsősorban azt kellene tisztázni, *ki van, kiért!* Függetlenül azonban a TEV házak dolgai, szorgalmazni kellene a szakosztályi tulajdonban levő kulcsos és egyéb turistaházak fejlesztését. Végezetül, de nem utolsósorban, nagyobb súlyt kellene helyezni az ifjúsági túravezetők képzésére. Ez a jövő záloga.

Veteránok, alapító tagok a DVTK 40 éves évfordulóján

Madár- kalendárium

TURISTÁK RÉSZÉRE

A közelmúltban magyar nyelven is megjelent, Európa-szerte ismert és népszerű „Peterson”-al kézikönyv került a madarak iránt érdeklődők kezébe. A könyvecskét jó kezelhetősége, valóban zsebkönyv formája, kitűnő színes ábrái és végül nem utolsósorban a tömör, jól fogalmazott szövegrész, valóban nélkülözhetlenné teszik. Segítségével az országot járó turista könnyen és jól tud tájékozódni az eléje került madarak között. A könyvecske szűkre szabott terjedelme azonban nem engedi meg, hogy a madarakkal együtt vonatkozásban is behatóan foglalkozzon. Így általában nyitott kérdés marad, hogy az egyes fajok mikor láthatók leginkább, pontosabban mikor érkeznek tavasszal vagy vonulnak el ősszel, esetleg egész évben nálunk maradnak, vagy éppen télire látogatnak hozzánk. Ezért határoztuk el egy havonta megjelenő madárkalendárium összeállítását, ahol érdeklődő turistáink, némi útmutatást kapnak arra vonatkozóan, milyen fajokkal találkozhatnak leggyakrabban, erdőt, mezőt járó útjaik során. Most pedig húzzuk fel a bakancsokat, vegyük vállunkra a hátizsákokat, nézzük meg még egyszer ott lapul-e a külső zsebben a „Peterson” és lépünk ki a szabadba. Lássuk mit is tartogat számunkra a madarak terén az év első hónapja.

JANUÁR

A hőmérő higanyszála jöcskán a fagypontra alá süllyedt ma reggelre. Fehérbe öltözött a határ. Hósapkát kaptak a házak, a kerítésoszlopok, de még a kapura szegezett kék színű levelesláda is. Ugyancsak csipi arcunkat a friss reggeli levegő, amikor a mezőn keresztül az erdő felé indulunk a behavazott dűlőúton. Mi vagyunk az elsők ma reggel. Friss, érintetlen porhóban gázolunk, melynek finom szemecskéi szikrázva repülnek

Lendeczky László, a megyei szövetség elnöke

A megyei szövetség után felkerestük a diósgyőri természetbarát szakosztályt. Vezetőivel a gyár szakszervezeti bizottságának kellemes helyiségében találkoztunk. Ezt a beszélgetést tükrözi vissza interjünk. E szakosztály képviselőjében Szeghy Béla fogadott és adott kérdéseinkre választ.

Sz. B.: A m. évben szakosztályunk csak 532 fő érvényesítette igazolványát, ami jóval csökkentette 1968-hoz viszonyítva létszámunkat. Az évek óta tartó csökkenést elsősorban a kedvezmények elégtelensége okozza. Ez a turistaházakra vonatkozik, mert tagjaink a gyárban vasuti kedvezményekben részesülnek. A nehézségek dacára szakosztályunk aktív életet él; hetenként több túrát vezetünk környező és távoli vidékekre, nyáron pedig több csoportunk bebarangolta a baráti szocialista országokat. A kéktúra mozgalomban tizennyolcan vesznek részt, harmincketten pedig már megszerezték a jelvényt. Völgyi Flórián tagtársunk most járta végig harmadszor a teljes útvonalat. Lelkes aktívaink közül is kitűnik; Zsigmond József, a versenybizottság vezetője, Kerényi József, a Miskolc városi szövetség elnöke, Kunszt Ernő, túravezető és a Bokros-család, a Szabó házaspár, valamint szakosztályunk örökmozgó keresztanyja, Kreutzer Ferencné.

MIT TESZ A SZAKOSZTÁLY A BÜKKÉRT?

Sz. B.: Hagyományaink köteleznek és a szakosztály sokat dolgozik azon, hogy a Bükk szépségeit mindenki számára hozzáférhetővé tegyék. 1948-ban emeltük a 956 m magas Bálvány tetején a Petőfi-kilátót, melyet egy háborúból ittmaradt légvédelmi ágyú roncsaiból csináltak. Ugyancsak mi építettük az Örvénykőn emelkedő Jókai-kilátót annak emlékére, hogy az író a szabadságharc bukása után e környéken bujdosott. De tagjaink részt vettek a garadnai őskohó újjáépítésében is, valamint a Sebesvíz-

Szeghy Béla

völgyében álló gyári üdülő munkálataiban. Most pedig azon munkálkodunk, hogy évtizedek után ismét saját turistaházzal rendelkezünk. Garadnán, közvetlenül a forrás mellett a gyárvezetőség jóvoltából három panelházat állítottunk fel, melléjük pedig főzőhelyeket, ciszternát készítettünk.

S. AMI A FORRÁSOKAT ILLETI?

Sz. B.: Igen, szakosztályunk mindig előszeretettel foglalkozott a bükki források közkinccsé tételével. 1962-ben foglaltuk a Szinva-forrást, utána a MVSC tagjaival közösen hoztuk rendbe Andókat. Néhány éve az Ördögoldal aljában levőt, tavaly pedig a garadnai forrást, s környékét tettük rendbe.

MIVEL KÉSZÜL A SZAKOSZTÁLY A JUBILEUMI ÉV MEGÜNNEPLÉSÉRE?

Sz. B.: Mindenekelőtt munkával. Először is berendezzük a garadnai turistabázisunkat, majd utána tovább rendezzük Andókat és a Szinva-forrás környékét, és a csanyiki szárnyvonal végállomásánál, Farkasgödörben szalonnásütőt és esőházat építünk. Ami pedig a túrázást illeti, hagyományainkhoz illően nagy létszámmal veszünk részt a jubileumi emléktúrákon itthon és távol.

Ezek voltak a kérdések és a válaszok, amelyekből kirajzolódott a borsodi természetbarátok arculata. Járják a természetet, élvezik a Bükk, Zempléni szépségeit, utakat, jelzéseket, forrásokat, kilátókat építenek. Nemcsak maguknak, hanem az egész ország természetbarátai számára. S, ez az igazi érdemük. Mert nincs szebb dolog annál, mint felülemelkedni saját, öncélú vágyainknál.

szerteszét a turistabakancsok goromba érintésére. Egymás nyomában lépkedünk, mint gyermekkorunk indiánjai tették Cooper vagy May Károly kalandos történeteiben.

A hóból itt-ott száraz kórók állnak ki, rajtuk népes madársereg lakmározik. Előkerül a távcső és közben vannak már a határozókönyvek is. Kendérikék és fenyőpintyek vegyes csapata van előttünk. Futkosnak a havon, fel-felkapaszzkodnak a száraz kórókra, melyeknek apró, alig látható magocskáit eszegetik. Kicsit odébb, még az út mellett, természetes bógáncson három tengeletet is felfedezünk, később néhány zöldike csatlakozik a társasághoz. Ilyenkor télen ittmaradt pinyféléink szívesen alkotnak vegyes csapatokat és együtt keresik sovány táplálékukat a behavazott mezőkön, Néha sordélyok, citromsármányok, sőt olykor a nádasokból elkóborolt nádi sármányok is csatlakoznak hozzájuk.

Szemlélődésünknek a madárkák riadalma és vad mekkülése vet véget. Egy karvaly suhant végig a falu szélén, alacsonyán, szinte a havat súrolva, tőle riadt el a madárcsapat. A karvaly, a héja, néha a kis sólyom is, télire a lakott helyek közelébe húzódnak, ahol elsősorban a mindenütt gyakori verebekkel, a héja galambokkal, táplálkoznak.

Tovább megyünk. Az erdőszéli bokrokon süvöltők ülnek. A fagyal fekete bogyóit eszegetik, közben halkan pityegnek egymás között. Az élénkpiros tollazatú híme látványa a behavazott ágakon valóban egyedülálló. Ősszel, október végén jelennek meg az első és egészen tavaszig kitartanak.

Az erdő, a süvöltőtől eltekintve, az első pillantásra kihaltan látszik. De alig lépünk be a fák közé máris felhangzik valahol a szajkó rekedt kiáltószava. A szajkó, vagy népiesen mátyásmadár, az erdő első számú őrzője és figyelője. Rögtön jelzi ha valami gyanúsat észlelt, a madarak pedig valamennyien jól ismerik ezeket a jelzéseket. Ezúttal minket fogadott ilyen bizalmatlanul. Ezt hallva egy léprigó, mely eddig a fagyöngy sárga bogyóit eszegette, ijedt cserregéssel repül tova a fák felett.

Jó darabig egyetlen madarat sem látunk. Csendben, fehéren pihen az erdő. A menedékház közelében azonban ismét megélenkül a forgalom. Fürge széncinegék moloznak a bokrok között, itt-ott egy-egy kék- vagy barátcinege is feltűnik. Csuszka szaladgál a fa-

törzseken és a menedékház mellett álló madáretető közelében két vaskos csőrű meggyvágó üldögél. A téli hónapokban nagyon sok apró madár is az ember közelébe kényszerül s különösen ott, ahol etető várja őket, nagyon sok faj megfigyelésére nyílik lehetőség. Ime az épület mögött elhelyezett rőzserakásban egy hetyke kis ökörszem cserreg, sőt később egy ittrekedt vörösbegyvet is sikerül megpillantánunk.

A menedékházban rövid pihenőt tartunk, majd folytatjuk utunkat. Alaposan megnézzük az öreg ostorménfát, melyen az egyik vendég tegnap nagy csapat csonttollú madarat figyelt meg. Nekünk sajnos nincs szerencsénk, üresen találtuk a nagy fát.

A kis patakot jég borítja, a híd előtt azonban jócskán maradt szabad vízfelület. Hosszúfarkú, sárgás madárka repül fel onnét és csengő hangját hallatva eltűnik a kanyar mögött. Hegyi billegető. Nem is lehet más, hiszen fajtársa a hozzá hasonló sárga billegető már rég Dél-Afrikában jár azóta és valahol a Nilus mentén kutat bizonyára összehasonlíthatatlanul gazdagabb zsákmánya után.

A patakot elhagyva kis fenyes tűnik elő. Ágai földig hajolnak a rájuk rakódott hóteherrel s komor zöldjükkal szinte mesebeli látványt nyújtanak a behavazott környezetben. Nincs szívünk lábnyomainkkal tönkretenni ezt a remek képet, így inkább melletük megyünk végig. A havas ágak közül kihallatszó halk, cincogó hangocskák azonban megállásra kényszerítenek. Hosszú ideig nézelődünk, míg egyikünk végre felfedezi a hangok tulajdonosát. Európa legkisebb madara, a királyka kutat a fenyőágak sűrűjében. Később még néhányukkal találkozunk, majd egy kis csapat hosszúfarkú őszapóban gyönyörködnek.

Hazafelé ismét a mezőn át megyünk. Két, télire hozzánk érkezett gatyás ölyvet sikerül megfigyelnünk, a falu szélén levő gazos árokparton pedig fácánkakas vágódik ki nagy zajjal, szinte a lábaink alól. Amint a hidegben topogva az autóbuszra vártunk, búbos pacsirták szaladgáltak az úton, egy nagy örgébcis pedig kintartóan üldögélt az egyik telefonoszlop csúcán. A magasban varjak húztak károgvá éjjeli szálláshelyeik felé és a verebek hangosan pörlekedve a legsűrűbb orgonabokrok közé telepedtek. Sűrű felhők ültek az égen és ilyenkor különösen rövidek a januári napok.

Schmidt Egon

Lappföld Finnország legészakibb tartománya. Területe csaknem pontosan akkora, mint hazánké, lakóinak száma viszont kevesebb, mint Nógrád megyéé.

Helsinkitől majdnem egynapos az út gyorsvonattal a Lappföld fővárosába, Rovaniemi-be. A városban sétálva senki sem gondolná, hogy a második világháború végén a kivonuló németek a földdel tették egyenlővé. A világhírű finn építész, Alvar Aalto tervei szerint épült újr a modern várossá. Az újjáépítés szíves munkáját és az összefogást jelképezi a templom mellett levő három, egybefonódó láncszemet alkotó szobor.

Északon az autóbusz a legfőbb közlekedési eszköz. A turista azonban gyalog teszi meg Rovaniemitől a nyolckilométeres utat az Északi-Sarkkörig. A Sarkkört táblák jelzik; a turisták itt „Napapiirin Majában” aónak találkozót egymásnak. Egy márkáért sarkkörti diplomát is adnak, melyen igazolják — névre szólóan —, hogy az ember átlépte a Sarkkört. A bélyeggyűjtőknek is érdemes ide jönni, ugyanis a bélyegeket különleges rénszarvasfejet ábrázoló „Napapiiri-Polcirkeln Rovaniemi” feliratú bélyegzővel látják el.

Innen Kemijärvi, a legészakibb finn város nincs messze. A város a sebes és morajló Kemijoki folyó jobb partján épült, a bal parti részt is fokozatosan kiépítik. Remekbe készült vashíd vezet át a folyón.

Kényelmes autóbusszal haladunk tovább, s egyszerre élénk tóru nyári pompájában a lapp tundra. Olykor egy-egy megrémült rénszarvas fut el a busz előtt. Sodankyläben, e nagy közúti csomóponton pihe-nünk meg rövid időre. Régi fatemplomát érdemes megnézni; padozata alatt mumifikált holtakat találtak. Vuotsón és Ivalón át me-érkezünk a Lappföld szívébe, Inari-ba. A mi fogalmaink szerint inkább tanyaközpontnak nevezhető település — a házak meglehetősen messze esnek egymástól — a róla elnevezett tó partján terül el. A turis-

A pielpajärvi fatemplom

Lappföldön

taszálló, a *Matkailuhotelli* például másképp, a *Kaamanen* pedig 14 kilométerre van a központban levő autóbusszmegállótól.

Inarit lappok lakják. Színes népviseletüket ma is hordják. Minden ember derékvében ott fityeg a tör, nem azért, mintha vérszomjasak lennének, hanem szükségük van rá a vadállatok ellen. A tundrán dolgoznak, vagy hosszabb utat tesznek az Éjféli Nap országában, szérumot is kapnak a mérges kígyók ellen.

A lapp nyár rövid, mindössze két hónapig tart. Kánikulában néha 20 C°-ig is felmegy a hőmérő higanyszála, az éjszakák hidegek és — két hónapon át — pontosan 72 napig — világosak! Éjjelre azonban csökken a hőmérséklet, és megjelennek a szünyogok.

A *Matkailuhotelli* sziklákon megmegtört, erős sodrású folyó partján épült. Éttermében finn és lapp népviseletbe öltözött pincéernők szolgálnak fel a lapp és finn konyha remekeit — mindenekelőtt azonban a lapp specialitást: a rénszarvasültet.

Ötkilométeres út vezet a tundrán keresztül a 250 éves híres *pielpa-järvi* fatemplomhoz. A hatalmas kősziklák a maguk rendezetlenségükben is megmagyarázhatatlan nyugalmat sugároznak. Az itt élő finnek szerint a világ teremtésekor az Úr valamiért megharagudott a lappokra, s ezért megannyi kősziklát szórt földjükre. Az erdő ritkás; hol nyírfa, hol fenyő tűnik fel benne. Egy-egy nagyobb fánál kézzel írott útbaigazítás található finnül, németül és angolul, és meg lehet bocsátani a magyar turistának, hogy a maradvék helyre magyarul is odaírt.

A tundra kemény arculatához tartozik azonban nemcsak a rohanó folyó, hanem egy-egy felcsillanó aprócska tó, kristálytisztá, parányi patak is. Néhol tocsogóssá válik a talaj; mocsarat jelez. A patakokat és az ingoványt erős fahidak szelik át. Egy tisztás közepén fatemplomot találunk. Mi ragad meg bennünket itt elsősorban? Az ünnepélyes, végte-

A tundra Észak-Finnországban (a szerző felvétele)

len csend. A régi templom mély nyugalmat sugároz. A magányra, csendre vágyó turista ebben a környezetben érzi igazán jól magát: a fenséges nyugalma, örök természettel találkozik.

Inari másik fő nevezetessége a szabadtéri lapp múzeum, a *Saamelaimuseo*. Minden darabja eredeti, a régi lapp életről. Egész lapp falut szállítottak ide, külön van a halászsó, a vadász és a nomád rész. Természetesen nemcsak a lapp nép, hanem elsősorban az *Inari* környékén élők kulturájának multjáról és jelenéről kaphatunk átfogó képet itt. A múzeum anyagát fokozatosan bővítik, nemrég épült fel egy koltta-lapp (Kola félszigeti) kunyhó. A múzeum területére még rénszarvasok is bemenekednek, félnek ugyan az embertől de nem vadak. Könnyű őket lencsevégre kapni.

A turista nem mulaszthatja el, hogy meg ne tekintse a lapp piacot is ahol együtt láthatja mindazt a színes forgatagot, hallhatja azt a hangzavart, amely a mi régi vásároinkat is jellemezte. A rendkívül zárkózott lappokkal ilyenkor lehet

elbeszélgetni. Magyarországról általában csak annyit tudnak, hogy valahol délen fekszik, lakói a lappokkal rokon nép és a fővárosa Budapest. Természetesen a lapp nem beszélgetni jár a piacra, hanem venni-eladni. A háziipar készítményeitől a modern ipar áruin át az ételig, itelig minden megtalálható ezen a piacon.

Kirándulást tehetünk még a *Lemmenjoki*hoz, a „Szerellem folyó-jához”. Ez régi aranyosó hely, a sok turistát azonban mégsem az arany vonzza, hanem a tundra szépsége, de megfigyelhetjük a aranyosók munkáját is. Az ide vezető út egy része homokos, úgy tűnik távolról, mintha hó borítaná.

Ha folytatni akarjuk lappföldi utunkat, legcélszerűbb *Utsjokiba*, Finnország legészakibb helységébe utazni. Egészen a norvég határnál, a *Tenojoki*-partján fekszik. Noha nem olyan nevezetes hely, mint *Inari*, de a lazacot kedvelő turista számára a horgászás és mindenekelőtt a sok-sok érdekes felfedező út a környéken felejthetetlen élményt nyújt.

Dr. Mizser Lajos

Legelő rénszarvasok *Inari*ban

Az Északi-Sarkkörön

Döbrönte: A 600 éves Himfy-vár romjai (a szerző felvételei)

A hegységből nyugat és észak felé lefutó számos vízfolyásoknak csupán egyike. Társaival — Torna, Hajas, Tapolca, Gerence, több Bakony-ér, Kánya-ér — együtt a Marcal szedi össze; egyedül a Cuhából lett Bakony-ér torkoll közvetlenül a Dunába. völgyét kevesen járkák; kisebb térképeken a Bittva neve nem is szerepel. A 40—50 km-es nagy patak vidékét szinte egyáltalában nem ismernék az ország turistái a helyi idegenforgalmi ügyintézők lelkes munkálkodása nélkül.

Pedig viszonylag rövid idő alatt bejárható legszebb része. Ha valaki Budapesten reggel fél 7-kor vonatra száll, Veszprémben autóbusszra átülve 10 óra előtt eljut már Farkasgyepűre, az Északi-Bakony egyik magaslati üdülőközségébe, a Bittva forrásvidékére. Itt megkezdheti vándorútját, pihenhet, alaposan megismerheti a látványokat, s még mindig úgy ér el Tapolcafőre, hogy autóbusszal, majd vonattal Pápától, de mindenképpen egyetlen nap alatt visszajut a fővárosba. Ha pedig több napot tud a nagyon is érdemes útra fordítani, két turistaházban talál menetvonalán éjszakai szállást.

Mit nyújt ez a bittvai kirándulás?

A patak mészkőhegységből eredő forrásai Farkasgyepű és Némethánya határában, a Bakony nyugati, 400 méter körüli magasságú erdős hegyeiből buggyannak ki. Az első Bittva-menti nagyobb falu Bakonyjákó. A vidéken gyakran „kút”-nak hívják a dús hozamú karsztforrásokat. Letelepedésre hívogató környezetben a tájra nagyon jellemző kutak seregét találjuk — Király-, Pap-, Büdös-, Kerekes-, Szakács-, Szentkút és sok más —; legbővebb vizű a turistaút Manc-hegyen átvezető szakasza mentén a bőséges és üdítően hűs vizet buzoztató Ödönforrás. Itt menedékház is van, s a csúcsról pompás a kilátás nemcsak az alján található Bodas- és Bittvapatak völgyeire, hanem kelet felé az egész Északi- és Déli-Bakonyra. A 40 kilométeres hegyvonulat a Kőrös és a Kabhegy magas sarokbástyáiban tetőzik, közbül túl mindenféle csupa erdő és benne megbújó piros cserepes faluk, szürkén kigyózó utak, meg a zöld lombokból fehéren elővillanó szirtek, fenyvesek, tompán feketéllő foltjai. Nyugat felé nyájasabb a táj, arra a Kisalföld párakba vesző, emberi településekkel beszórt és magas mezőgazdasági kultúrájú napsütött síkja tágul a látóhatár széléig.

Északra — közvetlen közelben — várral koszorúzott hegyre és két Bittva-menti testvérközségre esik a tekintet. Fél óra alatt le is érünk a Manc-hegyről Döbrönte felvégéhez és a házak fölött emelkedő

A BITTVA-VÖLGY

A Dunántúl központi hegysége, a Bakony, vonatablakból is sokat fel-fel szépségeiből. Budapestről Szombathelynek utazva, Várpalotától Celldömölkig, száz kilométeren át, a Bakonyban kanyarognak a sinek: Győrből a Balatonnak igyekezve pedig már Pannonhalmán fölbukknak a lágy kontúrú hegyek, s a fülkébe hűvös szellőt küld a híres bakonyi erdő. Délnyugati részét a vasút Tapolca és Ukk közt szeli át, s a Bakony lábánál fut a vonat — ismét száz kilométeren — Balatonalmáditól Keszthelyig. Am az utas az itteni sziklás, csipkézett gerincű vagy a forgószínpad változatosságú balatoni felvidéket talán még jobban élvezi a túlsó, somogyi partról.

Órákig utazhatunk így a Bakony belsejében, lábánál. Ilyenkor a legsietősebb utas is szeretne vándorbotot fogva hegytetőről hegytetőre menni, és csodálni a fenn és lenn ellentét mindig megkapó képét, vagy követni valamely tiszta vizű bakonyi patakot... Am a gép vágat, a vidék tovatűnik. S ha egy kanyarulatban még vissza-visszaint is, a szétrezgő füst-por-gözgomollyal együtt semmibe foszlik a feléledt vándorlási vágy. Mindig sietni kell... nem lehet a táj hívásának engedni!

De most mégis lépünk ki hétköznapjaink forgatagából, s járjunk egyet a Bakonyban, mégpedig ezúttal a Bittva-patak mellett.

Ganna. A 150 éves műemlék mauzóleum-templom

kopasz domb tetején romladozó, hat-száz éves Himfy-várhoz, a dunántúli Szarvaskőhöz. Nagy Lajos király kedvelt hive, Himfy Benedek bán és főispán építtette a várat a Veszprém—Pápa közötti főútvonal egyik fontos elágazóhelyének védelmére, s eredetileg a család címerében ágaskodó szarvasról nevezték el. Kisfaludy Sándor verses regében írja le a festői szépségű vidéket, a vár-domb alatt szürkén iramló, malmot hajtó Bittvát, az erdős hegyek közé szorult völgy üde rétjén a szelid fűz-és égerfákat, meg a csöndes kis falut. Maga a vár két évszázaddal felépítése után már török dúlta rom. Csak legújában, az évről évre megismételt „döbröntelei várúnepségek” őszi idején pezsdítik fel az életet a lovasjátékok, sportversenyek és a vár déli rondellája előtti szabad-terei színpad színes kultúrműsora.

A következő Bittva-menti község a nagy patak bal partján települt Ganna. Kicsi falu ez is, de egykori tanítója és másfél évszázados műemlék-temploma országos jelentőségét biztosítja. Két tanévben oktatta itt a gyermekeket Tánácsics Mihály, a későbbi nagy hírű forradalmár-író és szabadságpolitikus; mellszobora a falu közepén telepített ligetben van. Egyébként Tánácsics volt a másik gannai nevezetességnek első idegenvezetője. Az ősi fenyőkkel és tölgyekkel kerített, impozáns kupolájú mauzóleum-templomot Moreau francia műépítész tervei szerint klasszicista stílusban építtették meg, belső díszítését pedig Klieber bécsi szobrászművész készítette. Az ország egyik legszebb ezen korbéli műemléke. Ami a „föld fölött” látszik belőle, az is elismerésre kész, de igazi érdekessége a felszín alatt van. Többosztású, hatalmas kriptatermekben pihennek itt az Esterházy-család halottai. Márvány-, kő-, bronz-, vas- és fakoporsók, bennük csecsemőtől aggyastyánig porrávált egykori nádorok, főispánok, udvarhölgyek és nagyszonyok, generálisok, testőrtisztek, miniszterek... Történelmi nevek, latin, német, francia, magyar sírfeliratok és domborművek pompázatos és ijesztően dermedt tömege együtt, a levegőben édeskés elmúlás-illat. Néma csend, amit egyetlen vízcsepp lehullása is felver... A múltnak olyan félelmetes és nagyszerű hangulatát érezheti itt a látogató, amit talán sehol másutt!

Jól esik felmenni a verőfényre és a gannai akácserdő méhdöngései élet-csöndjében nézni a tiszta vízű Bittvát, amint egyenesen nyugatnak kanyarodik, hogy mind alacsonyabb bakonyalji halmok közt folytassa útját Kup, Pápasalamon, Nyárad, Mihályháza, majd a Marcal-menti ingoványos rétek felé, torkolatához. Nem követjük tovább a patakot, hanem Gannáról átsétálunk a lapos Űrge-hegy szőlőtőkéi közt Tapolcafőre, útunk befejező helyére. A dombtetőről nyugat felé Pápa városképe nyílik ki; tornyai és tetői fürdenek az aranyos késő délutáni napfényben.

Aldobolyi Nagy Miklós

Vallomások

FESTŐKRŐL ÉS TURISTÁKRÓL

Most jelent meg magyarul Konsztantyin Pausztovszkij „Vallomások festőkről” című könyve, amely a nemrég elhunyt, kiváló szovjet író legutolsó alkotása. A „szavak festője” e művében meghitt bensőséggel szól azokról a régi és újabb festőkről, akik különösen közel állanak hozzá, és akik a maguk színárnyalataival hatottak is írói képzetére. Az érdekes könyvben véleményünk szerint — „A dűlütak Oroszországának tájképfestészete” című fejezet a legérdekesebb. Pausztovszkij itt nemcsak olyan, nálunk kevésbé ismert, de ihletett tájképfestők mellett tesz hitet, mint például I. E. Grabar, vagy M. V. Nyeszterov, hanem hitet tesz amellett is, hogy — mindenfajta dogmatizmus zord tiltása ellenére — az embernek joga van gyönyörködni egy tájban és egy képben, egy szép emberben és egy kellemes látványban. Pausztovszkij — anélkül, hogy feltolná magát a filozófiai esztétika szféráiba és valamiféle ideológiát gyártana a „kellemes” jelentőségéről — azt állapítja meg, de azt okosan, embersegesen, hogy a nézőnek joga van az olyan festményekhez is, amelyek nem mondanak talán valami túl sokat, de „megsajdítják a szívet”.

Pausztovszkij — mivel nem értekezést írt, hanem vallomást — nem határolja el magát elméleti alapon a giccsről és az érzelmességtől, de mind a festők, akikre hivatkozik, mind stílusa, amellyel gondolatait kifejti, azt bizonyítja, hogy nem a giccs utóvédharcosa ő, nem a „lakkozó”, a hamisan „eszményítő” romantikáé. Amit ő mond, az semmi más, mint az, hogy a valóban korszerű — a valóság legmélyebb vonatkozásait feltáró — művészet mellett helyük van a költőien kifejezett tájképeknek is. „Az igazi tájképfestő — olvassuk — mindig tudja, hol a legsűrűbb a zúzmar, hol nőnek az országban a leghatalmasabb lucfenyők, milyen színekkel kell érzékelteni a folyami szelet, s milyenekkel az esős alkonyokat.”

Az igazi tájképfestőnek mindezt tudnia kell. Ahhoz, hogy művész legyen, azonban nem elég a technika — a mesterség — akár legalapossabb ismerete sem. Ahhoz, hogy az igazi tájképfestő mindig „igazi” maradjon, az kell, hogy mindig valami újat fedezzen fel, hogy újra meg újra kitörjön a rutinból, és „a tájak ismerős, de mégis mindig új világába” vezesse képei nézőit. Pausztovszkij — jeleztük már — nem esztéta, de úgy véljük, tanulságos jelzéseket ad esztétáknak is, hogy amikor a természeti szépségekről szólnak, a „kellemes” kategóriát ne itéljék pusztán és csupán alacsonyrendűnek, a művészi érték fogalmkörétől távol esőnek. Hiszen Pausztovszkij sem fenséges, drámai tájakról ír, hanem a szerény dűlütakról, „kedvesen kellemes” környékekről, amelyet azonban az igazi festő — aki szereti a tájat és szereti az embereket, és aki érti a növények és az emberek életét is — át tud lényegíteni művészeté. Ahol egy giccs-festő bevált, már eddig sok sikert hozó színárnyalattal „dolgozik”, az igazi festő megtalálja azokat a színeket, amelyek együttesen kellemes is, de több is, mint kellemes, s úgy „sajdítja meg a szívet”, hogy a néző nem hagyja el a valóságot, a „táj körüli, a képbe éppen csak beleérezett — de beleérezett! — nagyobb tájat”.

Önkényesség, lehet Pausztovszkij lírai vallomását a szépség ítéseihez magas széke elé utalni. De ha már önkényeskedünk — „ha már lúd, legyen kövér!” —, hadd vessük fel azt a gondolatot is, hogy nemcsak a jó (a nem giccses, a táj lelkét is láttató, a gyönyörködtes melletti el is gondolkodtató) tájkép „fér bele” az esztétikai értékelés közegebe, hanem a közvetlen tájélmény is. Az a turista, akinek nincs érzéke — és tegyük hozzá, kultúrája —, hogy észrevegye, felfogja egy táj nem szokványos szépségeit is, akinek fejében és szívében „előregyártott” ítéletek, sablonok élnek — no, ez „fenséges”, ez „szelíd”, ez ilyen, meg olyan —, az természetesen messze áll attól a — nevezzük így — művészi látásmódtól, amely — ahogy Pausztovszkij is írja az igazi, a giccsel, a rutinnal, az olcsó zsongításokkal meg nem elégedő tájképfestőről: „a motívumok valóságos kincsesbányáját fedezi fel mindenütt és az év minden szakában”.

A „Turista” hasábjain nem kell bizonygatni, hogy az igazi turisták látáskultúrája mennyire fejlett, művészi, hogy — legyen bármi is „civili” szakmájuk, foglalkozásuk —, mennyi motívumot képesek felfedezni a természetben, de a művészetben is. (És nemcsak a festészetben!) Erről más fórumokon kellene egyszer szólni, elbeszélgetve régi turistákkal, akik nem fiatal korukban is — s ez nem pusztán meggyőződésünk, hanem tapasztalatunk is — frissebb szemmel látnak, mint azok, akik nem turistakodtak évekig a „tájak ismerős, de mégis mindig új világában”. Az igazi turisták halálig fiatalon gyűjtik azokat a finom, gyengéd motívumokat, amelyek befogadása nélkül lehet ugyan élni, de — régi turista barátaim szavait összegezem itt — nem nagyon érdemes...

Antal Gábor

AZ ORSZÁG HALHATATLAN VÁNDORA

A magyar

földet és tájat mindnyájan egy nagyon régi országjáró révén ismerjük. Járták már Magyarországot előtte is sokan, különösen is a költők, Balassi Bálint lóháton nyargalt, futott, menekült, ahogy sorsa hozta, s ki ne tudna Csokonai vándorlásairól. De bárkire is gondolunk, Petőfinél senki sem nagyobb és teljesebb az ország bejárásában. Nem érdekelte a külföld. Katonakorának egyetlen kis gráci menetelését leszámítva, nem lépte át hazája határait. Versei alatt jelzett helynevekből nagyon érdekes Petőfi-helységnévtárt lehetne összeállítani. Erdemes volna térképet is készíteni a költő vándorlásairól. Neki meg kellett hódítania az országot, melynek költőjévé szegődött. Gyalog hódította meg, vagy felkérérdzkedett fáradtan egyegy arra menő szekérre. Csak felvidéki útját járta meg kocsin, akkor már országos hírnű költőként. Ez a gyalog-megismerés fontos: megbízható képet szerzett a hazáról és társadalmáról. Tudjuk, hogy minden érdekelte, semmit sem mulasztott el megnézni, ami útjába került. Pár nappal halála előtt, csataterék közepete, amikor a nemzet sorsának falai teljesen összehúzódtak, elment s megnézte a tordai hasadékat.

Kiskúnság

volt ahonnan indult. Eljutott Pozsonyig, Sopronig, Zágráb, északon a Magas-Tátra alá Késmárig került, Eperjes ilyen végpontja Sárosban, Munkács vára keleten, aztán Erdély Segesvárig, ez a Kárpátok félköríve. Ezen a félkörön belül mennyit forgott kisdíák korától korai haláláig. Személyesen akarta megismerni hazája területét. Génusza sugallatára járt-kelt, pedig tudjuk minden útjának elkerülhetetlenségét. Jókairól tudjuk, milyen lenyűgözően tudta leírni azt, amit nem látott. Petőfi azt írta le lenyűgözően, amit két szemével „megtapintott”. Azért kiváltképp hitelesek ország-képei, városrajzai, falu-emlékei, tájvázlatok. Diákként, színészként, katonaként, költőként szüntelen járta az országot. Javarárszt rossz időben érkezett mindenüvé, esett az eső, zúgott a szél. Lyukas csizmájába beszívargott a sáros víz, haján megfagyott az izzadság, rossz kabátja alatt átázott a háta. Lázasan, ázottan, köhögve, éhesen, krajcár pénz nélkül érkezett rendszerint arra a helyre, amelyet céljával tűzött ki. De az országúti vándort mindenütt felkarolták. A vándorok országa voltunk, s aki magyar országúton járt, nem maradt kenyér nélkül, odabújha-

tott a meleg kemencéhez, töltöttek ingyen-bort a poharába.

Egy század

óta Petőfi Magyarországot ismeretéből élünk. Petőfi jelzői, strófái élnek bennünk, s élednek fel, mihelyst valaki a tájat vagy falut említi. Nincs az az útikönyv, amelyet úgy ismernének a magyarok, mint Petőfi tájmondo verseit. Költő hasonló szerepet nem kapott sehol Európában. Minden más poéta egy-egy vidéket ismert meg, szülőföldje szűkebb határa lett az élménye, arról írt, ha francia volt, angol, né-

egész román földről, Hviezdoslav mit sem tudott az Árván kívüli szlovák vidékről. Puskin is csak említi Oroszországot, mint látomást, Petőfi országos képet hagyott hátra a magyaroknak.

1844.

október 5-én jelent meg egy pesti folyóiratban Petőfi „Az Alföld” című verse. Nevezetes dátum. Megszületik az első vers, mely átszellemíti az ország szinte névtelen részét, a várostalant, a puszták Alföldjét, melyről még évtizedek múltán is, amikor Ady gyorsvonaton robotott át rajta, rossz hírek jártak

A szalkszentmártoni Petőfi-ház. A nagy költő ebben a házban írta prózái műveit — és itt született 1845—46 között 112 lírai verse

Ebben a dunavecsei házban írta Petőfi — többek között — a „Füstbement terv” című versét. Nagy Pál házában lakott 1844. tavaszától nyár végéig és Zsuzsika nevű lányához verset is írt

met vagy olasz. Sőt a közép-európai kis népek költői is, Petőfi nemzedéke, a 19. század költői Lengyelországban, a szlovák katlanokban, a cseh dombokon, Szerbiában, román földön is csak egyes vidékek éneklő fiai. Mickiewicznek nincs országos élménye a lengyel hazáról, Eminescunak nincs tapasztalata az

európai sajtóban. Csodálatos a költő elhithető varázsa: „Szép vagy Alföld, legalább nekem szép!” Ezt el kellett hinni, ismételni száz éven át, hogy négy nemzedék vállalja: az Alföld szép! S ez az Alföld magyar tájésmény, az egész ország kifejezője. Más vidéke a hazának csupán rész volt, megye, egy-

A BUDAPESTI PILISBEN

két katlan, folyó és völgye, melyet népdal s egy-egy vers övez. A Dunántúl nehezen is viselte, hogy római patinája óta tartó történelmi elsőségét, magyar nyelvi szépségét, a Balaton, a Fertő és a Velencei-tó ragyogó tükrét, a festők táját, Berzsenyi rajzát háttérbe állítsák. Az Alföld előrelépett, a Duna-Tisza karolt beléje, s ezt el kellett fogadni. Nem is mert, nem is tudott senki Petőfi Alföld-eszményítése ellen más tájésményt állítani. Pedig az Alföld Petőfi éveiben a reális látás számára korántsem volt számoló nélküli vidék. Mégis, a költő ereje varázserőként hatott s a versekkel nem mert senki megvívni.

Nem véletlen, hogy a

Kiskunság fia állott elő az Alfölddel s elfogadtatta országos tájnak. Petőfi szülőföldje akkor gyarapodott legerősebben Magyarország vidékei közül s nemcsak katonát, lovat és szarvasmarhát adott a pesti és bécsi piacnak, hanem paraszt-polgárosodásával elsőnek jelentette be igényét a társadalmi reformokra. Petőfi ebből a nyugtalan és forrongó légkörből hozta a tájszépség szükségyszerű elismerését s más tájak, hegyek, tavak, Kárpátok fölé emelését. Ez a nép szállt harcba a szabadságharc idején az egész ország jogaiért, s nem véletlen, hogy síkföldi táj eszményítője vált a szabadságharc költőjévé, hőségé és mártírjává. Az első alföldi verset követte a többi, mint ahogy a költő első forradalmi lépését követték a többiek. Közledett az időben Segesvár. Petőfi eltűnt, miután mindent elmondott, amit el akart mondani. A 26 évesen távozó költő nem torzót, hanem teljes szimfóniát hagyott hátra. Ma is hazánkban az ő tiszta és lényeglátó szemével nézhetünk körül, tájésményesítését nem feledve, hanem magunkévá téve.

Szalatnai Rezső

A Pilis délkeleti csücske benyúlik a főváros területére; a III. kerület legkülsőbb részébe. Ennek a nyúlványnak imponáló része a Csillaghegy—Rókahegy—Alsóhegy—Felsőhegy egybeolvadó tömege. A csillaghegyi település hegynek futó utcái igyekeznek meghódítani, de nem sok eredménnyel: amire feljutnak a meredek hegyoldalokon, keskeny ösvényekké szűkülnek össze.

Budapestnek is van tehát egy darabka Pilise. Ha nem is valami nagy, de annál érdekesebb. S ezt turistáink ismerik is. Hiszen erre vezet a Nagykevény egyik főútvonala, a Csillaghegyről kiinduló piros útjelzés. De mert nagyon közel van még a kiindulópont-hoz, a Nagykevény pedig még messze van ide, s a kevénynergi turistaház meg messzebb, ezért ezen az érdekes útszakaszon többnyire csak átsietnek. Ismerik, tudnak róla, de nem figyelnek fel szépségeire. Igaz, ez félnapos séta legfeljebb, nem egy teljes napot kitöltő kirándulás, még kevésbé túra.

A piros útjelzés egy rövid utcácskán jut ki a Rókahegyi útról az erdő szélére. Ezt a kis utcát, igen stilszerűen, Hegymászó utcának nevezte el nemrég a Fővárosi Tanács. Ahogy a végére érünk, valóban kezdhetjük is a hegy-mászást. De ezt nagyon megkönnyíti, hogy a meredek ösvényt sétatúttá építette át a Budapesti Erdészet. A sétatút felső szakaszáról szép lepillantás nyílik. Mélyen alattunk térképszerűen rajzolódik ki Csillaghegy és Békásmegyer. Kissé távolabb a Duna csillog. A háttérrel jó ismerőseink, a szentendrei hegyek zárják le. S a szép panorámát a kilátópontokon elhelyezett padokon kényelmesen és zavartalanul élvezhetjük.

A sétatút felvezet egy fennsíkra. Öt-hat házból álló kis település van itt, szép erdős környezetben. Tábla jelzi a tűzrakóhelyet. El ne mulasszuk kitérni ide, mert nagyon szép, változatos állományú, többféle fenyőből és lombfából kialakított fiatal erdő veszi körül a parányi tisztást, ahol a tüzelőhely van, és egy pad. A házsor végén ismét ki-vezet a sétatút a hegyperemre. Egy völgykatlan van itt alattunk, ha leme- gyünk a lépcsősoron, odalent jó forrást találunk. Az Erdészet építette ki zárt foglalatát; megelőzően nyitott volt. A forrás fölött is tűzrakóhely és pad.

Ez a hegyszőlő erösen suvadós. 1931 tavaszán nagyméretű földcsuszamlás volt itt. Mintegy 15 holdnyi terület mozdult meg a rendkívül sok csapadék miatt. Az átázott talaj egy része sárrá-lyá alakult. Érdekes dolgokat lát- tam itt akkor. Láttam például egy da- rabka szőlőkertet, amely dróthuzal ke- rítésével együtt áteszűszott a szomszéd- os telekre. Láttam egy fát, amely alul- ról felfelé kb. félmagasságig kettéha- sadt, miután gyökérzetének egyik ré- sze elcsúszott, a másik része meg ott- maradt. Most letekintve a békés tájra, szinte hihetetlennek tűnik a négy év- tized előtti pusztulás.

A sétatút itt visszakanyarodik s a há- zak mögött, a szép kilátást nyújtó hegy- peremen visszavezet a fennsík kezdé- tére. A piros turistajelzés vezet tovább. A Nagykevény merész orma hívatóan integet az Ezüsthegy erdős háta fölött. Hiába, most nem megyünk oda. Amint elérjük a Pusztahegy hátán a Békásmeg- yerről felérkező piros keresztjelzést, ezen mindjárt lefelé kanyarodunk. De ne ragaszkodjunk a jelzett útvonalhoz. Egy kötőmákkal szemben ereszkedjünk be jobbra a kies völgyelésbe. Ebben hú- zódik a nagyon hangulatos Árok utca; szőlők; gyümölcsösök, szétszórt házak között. Egy forrás is fakad itt; belőle kis ér folydogál a falu felé. Ahol az Árok utca völgyelése véget ér, ott nyú- lik le az a völgykatlan, melynek felső részén van a már ismert forrás. Ide is érdemes besétálni. A katlant keresztel- ti az izes nevű Óbor utca. Persze itt sem szabad szabályos utcára gondolni; ép- pen az benne a szép; szederindával, isza- laggal szegélyezett keskeny gyalogúton indulunk el; lassacskán válik csak ko- csiúttá. S ha előbb a völgyi útnak a zártsága volt megkapó, itt ismét a szép panoráma fog meg. De most nem a ma- gasból tekintünk alá; most inkább ol- dalnézetben látjuk a tájat. A túlsó szé- len a templomnak csak a tornya emel- kedik ki a környező fák lombátorából. A különösen ősszel és tavasszal nagyon hangulatos Óbor utca végig a hegy tö- vében halad. Elvezet az öreg temetőhöz. Klasszicista stílust utánzó kis temető- kápolnája előtt elkanyarodunk. Most szemtől szembe állunk a hegy meredek oldalával. Éleser rajzolódik ki körvona- la. Azután ismét a hegy alá simul utunk s egyre beépítettebbé válik. Csak az Árpád-fürdő hegyszőlő felkúszó szép parkja szakítja meg ismét a beépített részt. Egy kis tó volt itt régen, és egy öreg malom. A tavacska helyén léte- sült ez a bővíző forrásokkal táplált szép fürdőtelep.

S most már vissza is jutottunk ki- indulópontunkra, a csillaghegyi HÉV-ál- lomásra.

Minden tájnak megvan a maga sa- játos jellege, mely különféle alkotó ele- mekből tevődik össze. Ennek a kis táj- nak az a szépsége, hogy itt kis terüle- ten sok különféle hangulati elem talál- kozik: meredek hegyszőlő és lankás fennsík; kitáruló völgykatlan és be- zárkózó kies völgyzug; széles panoráma a hegyperemről és zárt táj alatt a völgyben. És forrás fent, és forrás lent. Az erdők fent házakat ölelnek körül; lent a cserjés egybeolvad a szőlő és gyümölcsös kultúrájával. Maga az erdő is többféle, színes és változatos.

Amit ez a szép kis séta körül fogott, csak a központja a vidéknek. Körülöt- te más érdekességei is vannak még —, barlang, műemlék és egyéb —, a buda- pesti Pilisnek.

Pápa Miklós dr.

ISMERKEDES A DEEL KARRATO

Sinara az átmenő turista számára csak egy tornyos kastély, volt királyi nyaraló, ahová sorbaállással, cipőt puha papuccsal felcsereélve léphet csak be. A természetjárók inkább a Casinó park szélén, Cota megállónál várakoznak. Meglepetésre autóbusz vagy

mikrobusz helyett, 7-7 utast szállító dzsipek állnak be. Az útból nem sok látszik, a ponyvaoldalak eltakarják a kilátást, de ki is érne rá törődni ezzel? Mindenki saját egyensúlyának a megőrzésén fáradozik, mert árkon-bokron, útépitéseken és millió ka-

nyaron át száguldanak a dzsipek.

Cota 1400 méteréről, az impozáns Hotel Alpin környékéről mesébe illő a kilátás. De túl sok idő nincs a szemlélődésre, indul az egyszemélyes függőszék, a teleferik. Kedves figyelem, hogy pokrócot adnak an-

nak, aki fázós vagy könnyű öltözkében van. Lassan, sokáig megy a szék, míg felér a Virful cu Dor 1885 méteres magasságába. Gyér füves, áfonyás, törpefenyős út póznákra festett sárga jelzését követve egy és fél óra alatt elérünk a Piatra Arsă turistaházhoz. További másfél óra a Babele különös sziklavilága 2200 méteren. Újabb másfél óra a Caraiman ház kék kereszt vagy pedig két és fél óra az Omul, Románia „hidegsarka” kék vonal jelzésen, 2507 méteren. Aki akar, mehet még tovább, aki nem akar, megpihenhet valamelyik menedékházban.

Nincs idő felmenni a hegyekbe? Alulról is gyönyörködhetünk bennük. Ha a sinaiai kórház elől 20 percenként induló busszal átme gyünk Tapuluibá, Busstenibe vagy Azugába a Bucsecs merész sziklafalai szinte rászakadnak ezekre a bájos üdülőhelyekre. S indulhatunk vonaton tovább a Prahova völgyön végig Predealba a Tömösizoros magasságába.

Ha a brassói híres Fekete-templomnál felülünk a legtöbbször zsúfolt buszra, mely Poianára visz, innen is mehetünk drótkötéllel feljebb a csúcsok világába, a Keresztény-havasokra (Cristianul Mare) ahonnan messze-messze ellátni.

A Fogarasi-havasok bejárásához több idő és nagyobb felkészültség kell, így csak a szép Szombatvölgybe jutunk el Fogarásról, és némi buszozással

meg háromórát könnyű sétával Szebenből a Bileavizeséshez, a kaszkádroz. A tó és a víz közepébe épült turistaház jóval feljebb van.

Nagyszebenben, a Dumb-rava erdő szélén camping autós és gyalogos turistáknak kedves, olcsó szállás található. Színes sátrak, vendéglő, folyóvizes mosdók és rikoltozó vadmadarak a fákon. Docogo villamos víz odáig.

A vasúti pályaudvarral szomszédos busz-pályaudvaron 27 lei kicsit soknak tűnik egy jegvért. Még akkor is, ha az Olt szűkületről van szó. De várjunk! Szerencsés a helyzet, ha számított ülőhelyünk elöl van, ablaknál, menetirányban. Végig az Olt kísér. Vöröstoronynál összeszűkül a völgy, éppen csak az autótűt fér el, másik oldalon a vasúti sín. Nagy hegyek merednek jobbról is, balról is. Festői táj. A szoroson túljutva újra kitágul a láthatár, dús a növényzet; Brezói híres fűrésztelepei következnek. A második szűkület, mely ezután jön, még érdekesebb, még szebb, mint az első. A Cosia és Naurutin hegyek szoros kaput alkotnak, a vonatnak már nincs is hely, hol alagutakon át bújkál, hol átjön a mi oldalunkra. Kereszttel jelölt barlang a sziklafalban, valamikor egy szerzetes vonult oda be, mikor érezte közeledni halála óráját, később mások is követték. Egy templomra is felhívják a figyelmet a helybeliek, a folyóra

épült és alapzatát évszázadok óta mossa a víz. Kicsi falvak, két-három üdülőtelep, a legnagyobb Calimanesti, mely régen a gazdag bojárok kedvelt nyaralóhelye volt.

A lélegzetelállítóan szép útért 27 lei semmiség volt.

Ismét a szebeni busz-pályaudvaron vagyunk, most a Paring hegységbeli Cindrel tetőre, Paltinisbe indulunk. Míg Románia legmagasabban fekvő üdülőhelyére, 1400 méterre felkanyarog az út, van lombdó, fenyő szédületes visszapillantás, bűbájos havasi legelő, juhnyáj, kaiba, fehérgyolcsruhás, börmellényes pásztorember. Aztán egy csomó épület, kisebb-nagyobb villa, barna geredából, évszázados fák közt megbújva, és egy turistaház, cabana —, aminek nemcsak a teteje, de az oldala is faszindely. Jól esnek a jellegzetes román ételek, a többféle változatban készülő csorbaleves meg a mamaliga, ami juh-túróval megszórt puliszkafeleség. Valaki mondja, hogy a Turul ház különlegessége az alpesi rózsatea. Szívesen megkóstolnánk azt is.

Szebenből Deván, Lugoson át már síkságon robot a vonat, messze, távol, szív-fájdítóan kéklik a Retyezát. Kis idő múlva újra erdők jönnek és mind magasabb hegyek. Hangulatos, virágos állomás Herkulesfürdő. Muzsikáló név. Tolókocsik, bebugolyált fejű, mankóra támaszkodó betegek. A fürdőépületek előtt Herkules erőből duzzadó szobra. Az odavalók úgy beszélnek róla, mint egy nemrég elhunyt nagypapáról. Védett, különleges növényzetével a Domogled-hegy magasan emelkedik. A Cserna vize zúg, csobog s négy kilométer után ott van partján a 7 meleg forrás. Akárki megfürödhet benne, a helyzet ismerői élnek is a lehetőséggel. Gyalogos sétálók, autósok megállnak, megmártják magukat a gőzölgő gyógyvízben és mennek tovább.

Miért olyan tündéri ez a Cserna, ami pataknak nagy, folyónak kicsi? Mert nincs szabályozva a partja, meghagyták a maga természetességében. Csobogása, víz-esésének zúgása a legszebb „herkulesfürdői emlék”.

Forst Margit

MEGJELENT

az

1970. évi társasutazásainak programtervezete

Csaknem százféle útvonal között válogathat.

Európa, Afrika, Ázsia legszebb tájaira, üdülőhelyeire, városaiba juthat el társasutazásainkkal.

Számos új útvonal: Volgai hajóút, Tunisz, Skandinávia, Benelux körutazások. stb.

*

FELSZABADULÁSUNK

évfordulójára

az

jubileumi,

felszabadulással kapcsolatos városnéző és országjáró túrákat szervez

RÉSZLETES
FELVILÁGOSÍTÁS
VALAMENNYI

IRODÁBAN

NAGYTARCSAI tARKA BARKA

Ha valaki a gödöllői HÉV vonalán utazik s kedve támad leszállni a cinkotai állomáson, a kis cukrászda előtti padon mindig találkozhatik egy-két cifraszoknyás, hímzett kötényes, vidám beszédű asszonysággal. Nagytarcsaiak. Autóbuszra várnak. A pad, amelyen a fa árnyékában üldögélnek, a végállomást helyettesíti, nem nagy dicsőségére a MÁVAUT-nak, viszont, ha úgy vesszük, helyettesíti a kaszinót is, mert igen jóízűen lehet rajta megbeszélni a pesti bevásárlást, a helyi pletykákat s a családi történeteket. Mostanában, így télvíz idején, a jobb lakodalmakat is.

Szeretem a cserfes asszonynépet, különösen, ha gyorsan kapcsolt az elméje. S ha hozzá még szépen kézimunkázik is, akkor a fényképezőgép is gyorsan előkerül: ez pedig nem marad hatástalan, legfeljebb a nagyon öregjénél, aki már szegyélli ráncait s a baromfiól körül megpiszkolódott kötényét.

De hát itt, a cinkotai akácfa-kaszinóban nincs restellkedésről szó! Virággal hímzett madeirás kötényük, cifra szoknyaszegélyük, ráncolt szoknyájuk, a régi formájú pruszlik egyhamar lencsevégre kerül s mire cí-

müket is felirom, már együtt ülünk a sárral hintett autóbuszban, arccal Nagytarcsa felé. Céloom pontos, programom kötött: most, amikor a téli zimankóban körülményes a hosszabb hegyi séta, a főváros környéki kis helyi múzeumokra s a népviseletekre — ma is élő viseletekre! — szeretném felhívni annak a természetjárónak figyelmét, aki kirándulásai közben szereti a falut, a népet, az emberi nyüzsgést is látni.

A honismereti szakkörök tucatjai működnek már a főváros szomszédságában, megannyi gazdag gyűjteményével a népi, népművészeti, mezőgazdasági, ipari múltnak. És még ma is tele van a főváros közvetlen környéke népviseletet hordó falvakkal. Ilyetén kincsel pedig egyike a leggazdagabbaknak Nagytarcsa.

Első találkozásunk a nagytarcsai gazdag népviselettel a Szent Mihály-napi búcsú vasárnapján volt. Búcsút tart az Árpád-kori vezérről elnevezett falu minden ősszel, holott nem katolikus, hanem evangélikus község; ennek ellenére búcsúja sokkal színesebb, zajosabb, látványosabb mint akárhány ősi búcsút rendező másik községé. Odafönn, Nóg-

radban akar Hollókőn, Rimócon vagy Sipeken is, alig néhányan öltik már fel a szépséges palóc viseletet a lányok—menyecskék. Itt, Nagytarcsán, jóformán még minden menyecskekorú asszony tarka selyembe-szaténbe, szalagba, hímzett pruszlikba, kivarrott köténybe, selyemkendőbe öltözik, csak úgy suhog a ruhájuk, ahogy karonfogva végighullámanak tarka virágként a széles fűtcán! A fűtcén, amelynek tisztaságát, rendjét bizony megirigyelhetné akár a pesti Váci utca is!

Külön szerencséje a falunak, hogy olyan lelkes tanítóházaspár telepedt meg benne, mint a rendkívül kedves és népszerű, a falut szerető s becsülő Molnár Lajosék. Az áldozatkész községi tanács s a Pest megyei Múzeumok igazgatósága segítségével megvásároltak egy ódon tornácot házat s benne olyan takaros *falumúzeumot* alapítottak, hogy széles vidéken ritkítja párját. Ennek ide s tova tiz szentjeje. Ma már ott tartanak, hogy újabb helyiségekkel bővítik a múzeumot, amelynek egyfelől gazdag néprajzi, másfelől igen értékes régészeti-történelmi gyűjteménye a helybelieket állandóan újabb gyűjtésre, adakozás-

Nagyhideghegyi th. 865 m

TÉLEN IS LÁTOGASSA
A TURISTAHÁZAKAT!

Helyfoglalás:
Turista Ellátó Vállalat
Bp., VI., Lenin krt. 55.

Védjük,
óvjuk
nemzeti
kincsün-
ket a

VADAT

A vadon élő állat nemzeti kincs — ahogy ezt nemrég Fehér Lajos miniszterelnök h. megállapította beszédében, amit a Nemzetközi Vadásznapokon tartott. Nagy utat jártunk be, míg a „res nullius”-tól eljutottunk a nemzeti kincsig. A vad egykor uratlan jószág volt — ahogy azt a jogban megállapították —, res nullius. És ahogy már ilyenkor lenni szokott, nagyon sok értékes vad faj esett ennek az elvnek áldozatul, kipusztult. Ezekről azonban más alkalommal írunk. Most csak arra szeretnék rámutatni, hogy miért is világhírű és miért természeti kincsünk a magyar vad.

Kevesen tudják, hogy pl. 1954-ben élő és lőtt vad kivitelünk évi exportértéke mintegy 6500 db 5 mázsás szarvasmarha, vagy 17 000 db 150 kg-os sertés, vagy közel 2 millió darab 80 dkg-os exportjérce kivitelének exporthozamával egyezett. Az utóbbiaknak azonban tetemes előállítási költségük is volt, míg a szabadban élő vadra igen keveset áldoztunk. Nemcsak ma értékes a vad, hanem régebben is. Pl. 1935-ben teljes vadexportunk meghaladta burgonyakivitelünk valuta-hozamának 90%-át és elérte a dohányjövedék hozamának 70%-át. Értéke pedig az akkori juhállomány pengőértékével egyezett.

Egy pár élő fogoly kivitele mintegy 13 exportjérce devizahozamát

ra készíteti, az idegen látogatókat pedig a lelkiismeretes, tudományos munka iránti tisztelettel s elismeréssel tölti el.

Molnár Lajos megírta a község s a szélesebb táj történetét, Molnár Lajosné a múzeumot gondozza s így, együttes munkával mentették meg mind a népi, népipari, mezőgazdasági értékeket, melyek lassanként veszendők mégis. A Nemzeti Múzeum pedig ásatásokat végez a környéken; kőkorszakbeli, bronzkori, szarmata, scytha, római, honfoglalás kori leletekben gazdag a táj. A régészeti leletek egyik legritkább kincse az a bronz szittyá *sámáncsörgő*, amelynek eredetije ma a Nemzeti Múzeumban van, de másolata Nagytarcsán is látható.

A múzeum jellegzetessége, hogy kiállításai nem merevedtek meg, hanem állandóan változók, az anyagot újra s újra rendezik. (A múzeum vasárnap délután van nyitva.)

S bár nehezen szakadunk el a gondosan kiállított gyűjteménytől — belátogatunk egy-egy tisztára söpört udvarra, hogy a benti szekrények híven őrzött ruházati kincseit, pompás — és mindig újra-újratervezett — kézimunkáit terítettük magunk elé. Mutatják szívesen. Sajátos ékítési

mód, virágdisz pompázik előttünk: a palóc, a felvidéki szlovák, a kalocsai minta művészi ihletésű ötvözei.

Es mert a nap halvány sugarai még mosolyognak, hosszú gyalogsétára szánjuk magunkat. Ez már a kirándulás természetjáró fejezetéhez tartozik. Választhatunk; de még megtekintjük a templom szép szárnyas oltárát — hogy műemléki sétaszakaszunk is legyen — aztán két irányú útnak vághatunk neki.

Az egyik út *Isaszegnek* vezet, a tatárjáráskor elpusztult *Körtvélyes* nevű határrész felé, erdős patakpart mentén, mely suvadások mellett, fel a *Berdő dombra*, az *Újhegyre* és a *Látóhegyre*. Nincs 300

méter magas sem, de a neve is elárulja: szép kilátásunk van Pécel, Isaszeg, Gödöllő, Kistarcsa felé a fenyők akácok, nyár, tölgyek világából. Jó két óra járás Isaszeg. De választhatjuk a *péceli* utat is; ez valamivel rövidebb, több az erdőfoltja, viszont kusza dűlőutak közül kell kiválasztani a leghelyesebbet. Mivel hogy ez a kalandosabb; ezt tűzzük magunk elé. De csak száraz időben ajánlatos, akármilyen kedves út is. Hosszan kéklük előttünk az isaszegi, valkói erdőség. Nyúl ugrik előttünk a tarlón, de nem az utat mutatja: vadász elől menekül.

Jól kihúzzuk magunkat, nehogy belénk találjanak.

Szombathy Viktor

pótolja. Egyetlen élő nyulért annyit kapunk, mintha 15 kg vaját, vagy 350 darab tojást vittünk volna ki. Ezek a beszédes számok mutatják a vad pecuniáris értékét, amihez hozzátehetjük azt is, hogy egy-egy kapitális trófeás vad lelövéséért több ezer dollárt is fizetnek.

Az említetteknél jóval több haszon származik abból, amit egyes vadon élő állatfajok a biológiai növényvédelem terén hoznak.

A mező- és erdőgazda munkájának célja a legmagasabb terméseredmény biztosítása. Ezt a munkát azonban sok minden akadályozza. Egyik legnagyobb ilyen akadály — a gyomok és az állati kártevők szerepe. Az évről évre sok százmillió forintot kitevő károk csak sok munkával és hatalmas költséggel csökkenthetők. Pl. Manning Gusztáv Kossuth-díjas tudósunk megállapította, hogy csak egyetlen kultúrnövényünkben, a lucernában az 50-es évek elején 2 millió 800 000 mázsa lucernahozam esett ki az állati kártevők pusztítása következtében.

A növényvédelmi módszerek, amelyek ezeket a károsításokat igyekeznek megakadályozni, nagyon különbözők. Egyrészt a legkedvezőbb tenyészfeltételek megteremtésével igekeznek biztosítani kultúrnövényeinknek a legjobb fejlődést, ugyanakkor nemesítéssel ellenálló

fajtákat termelnek ki. Ezek a módszerek jórészt az agrotechnikai növényvédelem hatáskörébe tartoznak. Másrészt fizikai és erőművi eszközökkel pusztítják a károkozókat — ez a mechanikai védelem. Vegyi anyagokkal, tehát kémiai szerek felhasználásával mérgezik a károsítókat a kémiai védelem során. Hatalmas összegeket tesznek ki a felsorolt növényvédelmi eljárások, és egyes módszerek a mező- és erdőgazdasági kultúrnövényekre, a hasznos állatokra, de még az emberre is kedvezőtlenül hatnak. Pl. amikor a felhasznált vegyi anyagok a károsítók elpusztításával egyidejűleg a növényzet fejlődéséhez szükséges hasznos mikroorganizmust, a beporzáshoz szükséges rovarokat is kiölik.

Legkevésbé költséges a biológiai védelem, amikor a természet erőit állítjuk a károsítók elleni védekezés munkájába és azokat az állatfajokat szaporítjuk el, amelyek mint ingyenes napszámosok szorgalmasan pusztítják a kultúrnövényeket károsító növény- és állatfajokat.

Egyes állatfajoknak ezt a kedvező tevékenységét már évszázadokkal előbb felismerték, de érthetetlen módon mégiscsak az utóbbi évtizedekben döbbentek rá ennek nagy jelentőségére. Már a rómaiak, így pl. Plinius és Theophrastes is megemlékeznek a riasztó és védő növényekről. A kínaiak már a XII szá-

zadban felhasználták a hangyákat a narancs és a mandarin rovarkártevőinek a fékentartására (bár a hangyáknak ezt a tevékenységét az újabb kutatások megcáfolták) — még ma sem használjuk ki eléggé ezt a növényvédelmi lehetőséget.

A gyomok hihetetlen szaporodását elősegíti, hogy rendkívül sok magot hoznak. Pl. a fekete ürmon 700 000, a disznóparéjon 300—500 000, az ebszékfűn 34 000—200 000, a gombirágon 2000—49 000 stb. magot számoztak össze. Az ilyen apró magokat könnyen viszi a szél. A burgonyabogár ugyancsak viharos szelek szárnyán jutott Bajorországból Csehszlovákiába és továbbterjedésében évente 100 km-t is megtehet. A kártevők megjelenése alig akadályozható meg, ezért állandóan nő a növényvédelem s elsősorban a biológiai védekezés jelentősége. A károsítók szaporodása monokultúrában még jelentősebb, tehát ebben az esetben még inkább fel kell készülnünk az ellenük való küzdelemre.

A tudományos kutatók mielőtt a biológiai növényvédelmet ajánlották, megállapították az azokat pusztító fajokat is. Lósy 1903-ban 68 fiatal fogoly közül 44-nek a begyében találta meg a növénykárosítók legismertebb fajait, mint a gabonafutrinkát, a rébabarkót, olaszszáskát stb. Csiky 285 fogoly-gyomortartalmat vizsgált meg 177-ben talált károsító

rovarokat, de ezenkívül egereket, pocokokat stb. egyéb kártevőt is. A Diana c. svájci újság bemutat egy fácánbegyét, melyben a kutatók 64 burgonyabogárnak a maradványát találták meg. Lindemann vizsgálatai bizonyítják, hogy a burgonyabogár invázió és a szürke fogoly települési sűrűsége között szembeszökő az összefüggés. Ahol a foglyok sűrűsége hektáronként 1—1,4 db volt, ott a burgonyabogarak száma a felére csökken. Egyetlen fogoly-, illetve fácánbegyben Gerber 1366 drótféreg-maradványt, egy másikban 3914 bársonylégy-maradványt számolt meg. Bruns egyetlen fácánban 30-nál több meztelen csigát talált stb.

A 30-as évek fogoly- és fácánállománya évente 3,8 millió kg súlyú állati kártevőt és 4,9 millió kg súlyú gyommagot pusztított el!

Folytathatnám ezeknek a megdöbbentő adatoknak a felsorolását, de mindig arra az eredményre jutnánk el, hogy amikor túráink során egy-egy fácán- vagy fogolyfészket meg gondolatlanul tönkreteszünk azzal, hogy a tojásokat kivesszük, vagy csak hozzájuk nyúlunk, akkor nemcsak a természet harmóniáját rontjuk, kedves színfoltját tesszük tönkre, hanem ezzel nemzetgazdasági kárt is okozunk.

Hasonló adatokat kapunk, ha a kisebb testű madaraink táplálkozásbiológiáját vizsgáljuk. Egyik legkisebb testű madarunk a királyka (amely jóval kisebb testű a verébnél is) évente sok százezer apró rovarot pusztít el. A pásztor madár egyetlen nap több mint 200 db kisebb testű sáskát fogyaszt. Négy megfigyelt kék és fenyves cinege naponta kb. 10 000 db búcsújáró pillépetét evett. Egy fiatal kakukk egyetlen napi tápláléka: 18 gyík, 30 db szöcske, 3 halálfejű lepke bábja, 43 káposztalepke hernyója, 5 db cserebogárpajor, 4 keresztspók, 50 db lisztkukac stb. volt. Nagyon sok közismert kistestű madár táplálkozásának nagy részével sok segítséget nyújt a mező- és erdőgazdának. Pl. a kedves hangú erdei pinty 73,5%-ban hasznos hajt a gyümölcsösökben. A széncinke táplálékában kb. 80% rovarot találtak, a közismert fecske fiókanivelés idején naponta 500-nál is több alkalommal visz rovar táplálékot fiókáinak. Még a kevesek által ismert és megfigyelt éjszakai ragadozók is sok hasznos hoznak. Így pl. az erdei fülesbagoly táplálkozásával 94,4%, a réti fülesbagoly 95,9%, a kuvik 92,7% stb. erdő- és mezőgazdasági hasznos hajt.

A sok unalmasnak tetsző adatot azért soroltam fel, hogy minden természetjáró ismerje, védje és óvja természeti kincseinket, amelyek nemcsak szépség, változatosság teszik az erdőt-mezőt, hanem az olvasottak meggyőzhettek bennünket, hogy hasznos segítőink, valósággal „ingyenes napszámosaink” is, tehát megérdemlik a szeretetünket, a kiemeltet.

— i — é —

Egy Felszabadulási Emléktúrán

1969. szeptemberétől 1970 áprilisáig rendezte meg az IBUSZ felszabadulási emléktúráit. Szerkesztő bizottságunk munkatársa elkísérte a Finommechanikai Vállalat 86 dolgozóját egy ilyen túrán. Mint elmondták, azért választották a Dunaújváros—Seregélyes—Székesfehérvár útvonalat, hogy közelebbről is megismerkedjenek az eltelt negyedszázad egyik legnagyobb ipari létesítményével, megnézzék koronázó városunkat, valamint a magyar munkásmozgalom kiemelkedő egyéniségének szülőfaluját.

Székesfehérvári szovjet hősi emlékmű

Most pedig adjuk át a szót a krónikásnak:

Az út első állomása az Osztapenkó-szobor volt, ahol kegyelettel emlékeztünk meg a hős szovjet parlamenterről, majd magunk mögött hagyva a Kamaraerdőt s a Tétényifennsíkot, Erden haladtunk át. A Duna mentén sok régi település nyomaival találkozhatunk, e terület kitűnően alkalmas volt az Alföld síkjának szemmel tartására. Több mint 100 dombocskát találhatunk itt, innen is kapta Százhalombatta a nevét. Hőerőművének 200 m magas kéménye hatalmas jelzőként maradt mögöttünk mielőtt Ercsibe beérkeztünk. Ez a kis település cukorgyárán kívül arról nevezetes, hogy itt található Eötvös Józsefnek, a magyar realista regényirodalom megteremtőjének síremléke.

Adonyt elhagyva kémények tucatja árulkodott, hogy Dunaújváros felé közeledünk. Szinte meglepetésként hatott, hogy először mégis egy kisközség, Dunapentele fogadott. A faluból valósággal kiemelkedett a modern város. Miközben végimentünk a Vasmű úton, a Martinász-szobrot láttuk, mely Dunaújváros jelképe — aranyérmét is kapott Brüsszelben. A Dunai Vasmű kapujánál megálltunk, és furcsa bukósisak-szerű sapkát adtak. A gyár olyan nagy méretű (570 kh), hogy busszal jártuk végig a mintegy 30 km hosszú útvonalait. A könynyebb tájékozódás végett minden útnak neve van. Oxigén út, Kokilla út, Kokszolók út, Ócskavas út stb. attól függően, hogy milyen üzem, illetve tevékenység folyik azon a részen.

A gyárlátogatás után jól esett kiszellőztetni tudónkat a Duna parton fujdogáló enyhe szellőben. Hátunk mögött a Vasmű felől jövő füst vörösre festette a borús égboltot. Szemben, túl a parti erdőszávon, Szalk-

szentmárton tornya látszott a ködös látóhatár peremén. Az már a Petőfi versben megénekelt „szép alföldi nagy rónaság”. Az Alföld és a Mezőföld itt találkozik az összeszűkült Dunánál.

Seregélyesre, utunk közvetkező állomására kora délután érkezünk. Megtekintettük a művelődési házban a Münnich-szobát, ahol egykori fényképek, dokumentumok tanúskodnak a forradalmár életéről. A művelődési ház falán emléktábla áll, 1970. év során pedig felállítják Kárpáti Anna szobrászművész Münnich portréját a művelődési ház előtt.

Székesfehérváron elsőnek a szovjet hősi emlékműnél álltunk meg. Székesfehérvárnál 1944. december 22-én kezdődtek el a harcok, 24-re kiverték a fasiszta csapatokat. Bár 1945. január 23-án ismét német kézre került a város, Budapest felszabadítása után, 1945. március 23-án végleg felszabadult Székesfehérvár is.

Vezetőnk koszorút helyezett a hősi emlékműre, és mi egyperces néma csenddel adóztunk a hősi halottak emlékének.

Városnéző utunk után a belváros északi részétől kiindulva a Március 15 úton sétát tettünk. A Szabadság térre érve, amely ma is őrzi a kisvárosi térelhelyezés jellegzetességeit, ahová csak néztünk, mindenütt műemlékek fogadtak. A copf stílusú püspöki palota 1800-ban épült, itt volt hajdan az István király bazilika homlokzata. A Tanács-háza mellett Pátzay Pál lovasszobra, az első világháborúban elesett székesfehérvári huszárok emlékműje áll. A szoborhoz szomorú esemény fűződik: itt

gyilkolták meg a fasiszták 1944-ben dr. Koch Lászlót. Az antifasiszta orvosról és a szovjet rádióslányról szól az Alba-Regia című film. A Városi Pártbizottság épülete előtt levő nyitott könyvet ábrázoló emlékmű örökíti meg azoknak a székesfehérváriaknak a neveit, akik életüket áldozták a

fasiszmus ellen vívott küzdelemben.

A Tanácsház összeépített épületén átmenve (a Bilbauer és a Zichy házon át) a Székesegyház térre értünk. A kora esti órákban a kovácsoltvas kandelaberek kékes fénye romantikus hangulatot kölcsönöz az ódon környezetnek.

A modern Stop bisztróban elfogyasztott kiadós disznótóros vacsora után elindultunk hazafelé. Lassan-lassan utunk véget ért, és mikor Budapestre begördültünk, ismerősként fogadtak a Dunában visszautúrköződő hidak, 25 év békes alkotómunkájának pillérei.

B. I.

TÉL VAN! SÍKOSAK AZ UTAK!
A FÉKEZÉS NEM MINDIG EREDMÉNYES!
DE MINDIG EREDMÉNYES AZ ÓVATOSSÁG!

Dzsungel

Európa sarkában

A LONGOZA-ERDŐBEN

Bulgáriának van egy tája, mely mindmáig megőrizte ősi vadregényességét. Itt ma is minden olyan, mint tízezer évvel ezelőtt volt, és az ősrégi fák, az örök álomba merült romok zöld szigetekként élnek a XX. század modern világában. Ez a vidék a Longoza, a Fekete-tenger mentén. Annak a víznek partján, amelyet a bolgár költők mosolynak neveznek Bulgária arcán. Ez a mosoly — a napfény. Ez születik újjá nap mint nap; tavasszal a kibomló virágok tarka színeiben, nyáron a vízililiomok szemérmes szelídségében, télen pedig a rhododendron és a fagyöngy sötétzöldjében.

Ezen a vidéken állatok és növények élnek embertől nem zavarva életüket. A sűrű erdő szarvasoknak, őzeknek és vaddisznóknak nyújt menedéket. Erről a tájról Nikolaj Raj-

kov romantikus könyvet írt „Nyomok a homokban” címmel. Mi is e könyv alapján ismertettük Bulgária e különös szépségű helyét.

AKI IDEJÖN...

A bolgár folyók — köztük a Kamcsija is — a hegyekben születnek és a Fekete-tenger vizében halnak el. Azonban valamennyi közül kiemelkedik hangulatos romantikájával a Kamcsija. Ez a folyó miközben öszszegyűjti a Keleti-Balkán hegység összes patakjának vizét, fiatalosan zúdul le a szakadékos, sziklás hegyoldalon a rónaligetekkel borított barátságos völgy felé. De mihelyt kieri a napsütötte síkságra, öregurassá válik és nyugodtan, lassan folydogál tovább a tenger felé. A távolban karcsú minaretek fehérlenek a hegyek között szorongó városkákban, s a folyó gondosan művelt földek között haladva, hirtelen merész kanyarral erdők közé veszi be magát. Ebben az exotikus erdőben a fák mint lázban égő szerelmesek fonják egymásba ágaikat, lenn a földön pedig a zöld kúszónövények áthatolhatatlan falat képeznek. Itt folydogál a Kamcsija egyre szűkülő medrjében és zöldes vizét színes vízililiomok borítják. A folyó tükrözi a kecses nádszálaktól övezett álmodozó dombok képét tükrözi, a magasban szákmányra lesve sirályok köröznek. A fehér felhők fölött mindent beborít az égbolt végtelen kékje.

A DZSUNGEL...

Bent az erdőben a természet szinte szétfeszítik a fülledt energiák. A trópusi nedvességtől az élet hevesen buzog, a nehéz illatok elhomályosítják az értelmet. A Longoza vad romantikája különösen tavasszal mutatkozik meg. A növényzet a zsíros talaj hatalmas erejétől növekedésnek indul. Az erdő egyszerre vad táncra kél, a vízben álló fák fantasztikus szoborképeket alkotnak. Az ágak kimerülten csöpögnek és a vakító napfény szikrázik a vízcspepeken. A mocsarakban millió rovar zümmög, csúszómászók és kétléltek ezrei kelnek életre. A dzsungel sötét mélységével nyomasztónak és végtelennel tűnik.

AZ ÁLLATOK...

Emberi láb zajától felriasztott bagoly ébred félálomból és szélesre kitért szárnyakkal repül el a fejünk

felett. Minden olyan valószínűtlen, hogy érzéki családásnak tűnik. A sötét sűrűsége át, a meztelen gyökerek fölött állat oszon tova. Talán róka vagy farkas? Esetleg vízipatkány? Az ember hajlamos itt arra, hogy mindent eltúlozzon és az állatokat nyomasztó méretre nagyítsa fel.

Az ágak levelei mögött zsvajgó élet uralkodik. A kis, mozgékony ökörszemtől a fenséges tengeri sasig madarak népesítik be az égboltot. Lenn az avar sűrűjében vaddisznók rejtőznek; az összefonódó bozót alján keskeny alagutakat túrnak és azon közlekednek. Ember képtelen itt áthatolni, de a megriasztott vaddisznók, ha menekülnek, játszi könnyedséggel szakítják szét a liánokat. A csorda tulajdonképpen életét este kezdi. Hosszú láncban elhagyják rejtekhelyüket és az erdőbe vonulnak makkot keresni. A vezérkan időnként fejt magasba emeli, és ha nem szimatol veszélyt, megnyugtatókat fújtat, de ha gyanúsát észlel, mély horkantására a csorda gyorsan elcsörtet.

A Longoza azonban nemcsak vaddisznóknak nyújt menedéket. Kora reggel, vagy késő este a tisztásokon dászárvasok tűnnek fel. Ezek a jámbor állatok nem félnek az embertől. Egész közel jönnek, hogy azután egy szempillantás alatt száz méterre iramodjanak el. Másképpen viselkednek az őzek. Ők számtalan veszély között élnek és érzékelésük még alvás közben is éber. Emberi zajra, mint családok álomképek tova-tűnnek. Csak a menekülő állatok trappolása árulja el, hogy őzek voltak a közelben.

Néha farkasok zavarják meg az erdő nyugalmát. Ugyan már csak kevés van e veszedelmes ragadozókból, de egypár is elég belőlük, hogy rettegés uralkodjon el az állatok között. Mint minden ragadozó, az éj leple alatt indulnak zsákmány után. Leggyakrabban az őzek esnek áldozatul, támadásaiktól csak az öreg kanoktól őrzött vaddisznók vannak biztonságban.

Eltékintve a ragadozóktól, a Longozában az állatok békésen megférnek egymással. Keresztül-kasul mászkálnak a csapásokon és ha véletlenül egy tisztáson összetalálkoznak, valamicskét visszahúzódnak, majd folytatják élelemkereső útjukat. A vaddisznók rendfenntartó szerepet töltenek be. Az őzek is nyugodtan érzik védelmük alatt magukat. Megfigyelték, hogy egy öreg vadkan háromszor is elzavarta a szemtelen rókát, amikor az a vaddisznók közelében legelésző őzekre akart támadni.

Napkeltekor elnyugszik a Longoza. Az állatok rejtekhelyükre húzódnak és az egész erdő csendessé, nyugodttá válik. Éjjel azonban vad és titokzatos, akár egy dzsungel. Őlében az élet szakadatlanul elmúlik és új-jászületik.

— el —

Badacsony oldalán
Tomaj felett
a Klastromforrás
helye

A 4,6 fokos vízű
Klastromforrás
(a szerző felvétele)

Bazalthegyeink mint hűtőszekrények

Az újságok közölték, hogy a Tapolca melletti Szentgyörgy-hegyen jégbarlangot találtak, ami alapjában téves volt, mert a bazalthegyek közele vízen oldható, így barlangok nem keletkezhetnek bennük. A „jégbarlang” hírneke csak annyi alapja volt, hogy a hegy oldalán egy sziklarepedésből hideg levegő áramlik.

A kb. 10 millió év előtti pliocén korban Dunántúlt a Thetis őstenger zsugorodásából maradt Pannon-tenger borította. Vízében élt csigák mészvázai a bakonyi hegyek magas rétegeiben is megtalálhatók. Bakony-szentlászló 270 m magas hegyén található eocén kori Nummulitisekhez tartozó csigák mészvázait a nép Szent László pénzének nevezi. Ilyen megkövesült csigamaradvány a közismert tihanyi kecskeköröm is.

A Pannon-tenger tartama alatt víz alatti vulkánkitörések történtek. A Tapolca környéki bazalthegyek ezen korszakban keletkeztek. A külszínen megszilárduló kőzetek a régebbi miocén és oligocén rétegekre települtek. A hegyek szakaszos emelkedésével a bazaltretek közé márga és kavicsos rétegek is települtek. A vízszintes rétegek jól láthatók a kőfejtőkben. Ahol bazalttakaró nem volt, onnan a Pannon-tenger elvonulása után a szél és víz eróziós munkája elhordta a talajt, melynek felszínéből mindjobban kimagaslottak a bazalthegyek. Legnevezetesebb a bazaltoszlópos Badacsony és Szentgyörgyhegy, de ilyenek még Szigliget, Csobánc, Hegyesd, Tátika, Rezi, Somló, valamint a Bakony legmagasabb hegye, a Kabhegy is. A heves vulkánokat mérsékelt utóműködés követte. gejzírforrások keletkeztek Tihanyban és Arácson.

A hegyi források hőmérőzései leletei meglepők: *A bazalthegyek őskori forrása a jelen ellenkező irányba, hidegségbe fordult át!* A Szentgyörgyhegyből kiáramló levegő 4,8 fokos, a Bogdánkút 7,6 fokos. A Badacsony keleti oldalán a Klastromforrás télen-nyáron 4,6 fokos. (Névt a török idők előtt ott állott Pálosrendi kolostorról kapta, melynek már nyomai sem láthatók.) Gulácshegyen a Sérforrás és Vadászforrás egyformán 8,4 fokos. Hőmérőzéseket a nyári meleg utat is végeztem, az ingadozás csak 3—4 tizedfok volt.

A bazalthegyek felső rétegének lényegesen alacsonyabb hőmérséklete elgondolkasztó. A bazalt tömör kőzet, jó hővezető. Felületes szemléletre azt lehetne gondolni, hogy a csonkakúp alakú, tehát oldalán és tetején is körben napsütötte felső része melegebb, mint az alsó szétterülő hegytömeg. Méréseim szerint azonban ennek nyomatékosan az ellenkezője igazolódott.

Ezen jelenség leírását és megokolását nem találtam az irodalomban. Mint első, megpróbálom magyarázatát adni: Bazalthegyeink a nevezetes kőoszlopok és a hegyrombolás után maradt csupasz falak kivételével felső régiójukban fákkal, bokrokkal és fűvel fedettek. A növényzet árnyékoló hatása következtében a felső részek nem kapnak napsugarat, a jó hővezető bazalt nem közvetítheti az inszoláció melegét a hegy belsejébe. A növényzet párolgása még hűti is az árnyékolt részeket. Télen azonban a fagyos levegő és szél szabadon járhatja a lombtalan sűrűségeket is. *A jó hővezető bazalt télen jobban lehűl, mint nyáron felmelegszik.* A kőfejtés 1906. évben kezdődött és csak 1965. évben szűnt meg. A hegy koronája háromnegyed részét elhordták. Feltételezhető, hogy ha nem hiányozna a 60 éven át elhordott bazalttömeg és a befedő lombzat, még hidegebb lenne a Badacsony és a szintén nagyon megcsonkított Gulácshegy forrásaiban a vize. De még károsított jelen állapotaikban is geológiai és turisztikai nevezetességek. A Klastromforrás Magyarország leghidegebb vízű forrása.

Dr. Szilágyi Lajos

Hegyalja Máddal mutatkozik be. Ha a Tokaj-hegy irányából közúton közelítjük meg a falut, szőlőültetvények messze fehérlő prэшázakkal, s a faluvég hatalmas hárszalomszöszönt. Alig pár éve még hallhatuk az útszéli kovácsműhely kalapácszaját, láthattuk a tovaröppenő szikrákat, amint a kétágú szőlőkapát egyengette a mester. Innen tovább az út lefelé fut, egy jó kőhajításnyira jobb kéz felé találjuk a helytörténeti múzeumot, településtörténetre és szőlőművelésre utaló tárgyaival.

A tállyai úton emeletes magtárkúlszerű épület áll, a *Cicvár*, ahol egykor a bortizedet szedték. Forduljunk be a Tánicsics utcába. A kertekben olajfák fakó zöldje. A völgyfenéken húzódik a Rákóczi-utca, távolabb patkamos az öreg fák gyökerét. Nem messze a romjaiban is szép, copf zsinagóga, odébb Rákóczi kor hangulatát idéző hársak, lenn a tanácsháza

MÁD szimfóniája

oldalán árkádos udvarrészet.

Ez a település valóban város volt. 1968. aug. 20-án ünnepelte 700 éves fennállását. A nem éppen szegény város hangulatát őrzik a házak, utcák, kövek. A templomdombon, a *Perctető* lábánál áll a környék legszebb gót temploma, hatalmas támpillérekkel. Hajójába lépcsőfokon kell felmenni. A templom mellől tág kilátás nyílik a Birsalmás tetőre, melynek oldalán a Tánicsics utcán átjöttünk. A kaolinörlő porfelhője utal arra, hogy itt van a hegyaljai ásványbányászat nagy létesítménye és központja.

Mád Hegyalja szíve-lelke. Hangulata magával sodró... Kis ablakok vastáblával, vízmosásos utak, piros ereszű kövek. Az utakon túl zöldel az erdő, csobogó forrásaival. Az *Aldókút* mondája Árpád korába vezet vissza. *Hollós-tetőn* át a tállyai *Várhegyre* meglehetősen kényelmes, — még ez ideig jelzetlen — út vezet. Nyár végén innen a szem messze elkalandozhat *Erdőbénye*, *Aranyos* felé. *Szerencs* is oly közelnek látszik. *Hidegkúttól* az *Ovár* földsáncait kereshetjük fel. Aztán tovább mehetünk Dél-Hegyalja tarkójához a *Szokoló*hoz. Ezen a részen már friss, alig egyéves útjelzések fogadnak: Abaújszántóra és Erdőbényére követhetjük nyomvonalát. Legjobb azonban, ha még egyszer visszatérünk Mádra. *Kazinczy Ferenc* és *Fadrusz János* is szerette ezt a falut; szőlőkertjük volt határában.

Az idegenforgalom ma még Csipkerózsika álmát alussza, pedig a táj és az emberek megérdemlik a figyelmet, törődést és fáradságot. A *Dorgó-völgyi* gáttal duzzasztott tó természetes strandnak kínálkozik, bár vize elég hideg. A térkép még nem jelzi, a táj felfedezésének öröme lépésről lépésre adódik...

Németh Pál

SERENGETI

A legtöbb nemzetközi turistalapon és külföldi magazinokban szinte évente újra meg újra látunk képeket és olvashatunk a világ egyik legnagyobb szabadtéri állatkertjéről, — a Serengeti Nemzeti Parkról. Az 1963-ban kiadott ismertető szerint területe 20.500 km². (Nagysága állandóan változik, mert míg a természetbarátok nagyobbításáért harcolnak, a környék — részben még ma is nomád — gyorsan szaporodó lakossága igyekszik nyirbálni határait.) Kelet-Afrikában, Tanzániában van ez a csodálatos állatkert, melynek állatállománya — a már említett útmutató szerint — a főbb emlős nagyvadfajokból a következő:

Bivaly	43 000
Jávorantilop	15 000
Elefánt	2 200
Gazella	500 000
Zsiráf	7 000
Káma-antilop	20 000
Víziló	500
Hiénakutya	200
Hiéna	2 000
Leopárd	500
Oroszlán	1 000
Orrszarvú	200
Topi	40 000
Gnu	350 000
Zebra	180 000

Természetesen jóval több az ott élő kisebb és kevésbé érdekes állatfajok száma, melyeknek felsorolása szinte lehetetlen, ezért tértem ki csak a nagyemlősökre.

Tanzánia legnagyobb Nemzeti Parkja a Ngorongoro fennsík és a Viktoria tó között fekszik.

Látogatottsága igen nagy. Európából Nairobiig (Kenya fővárosa) állandó turista repülőgépek járnak, míg Naibitból a Manyarán át a Serengetiig különböző nagyságú, e célra beállított autobuszok ontják a turistákat. A forgalom emelkedésére jellemző, hogy állandóan mérséklék az utazás költségeit. Ma már cca.1200

DM-ás több hetes utakat is hirdetnek az idegenforgalmi irodák. Kétségtelen, hogy megéri ez az egyedülálló terület azt a nagy reklámot, ami minduntalan a szemünkbe ötlük. Hiszen alig száz év alatt a világ egyik leglátogatottabb vidéke lett.

1892-ben valószínűleg Bauman volt az első európai, aki „felfedezte”. Leírása szerint ő a Viktória-Nynza partjától a Manyarán át a Ngorongoron keresztül érkezett oda, az Orangi és Ruwana folyókat követve. Akkoriban még hatalmas gyalog szafárik tették nehezkessé a mozgást, nem is beszélve a környéken élő harcias törzsekről. 1913-ban már vadász-szafárikat szerveztek. Először német gyarmot volt. A német katonákat 1917-ben az afrikai lövészek (angol szolgálatban) megtámadták és a legnagyobb erősséget, az Ikoma erődöt bevéve, hatalmukba kerítették. 1920-ban már autóval érkeztek oda a turisták. Sajnos csaknem 10 évig állandóan nyugtalanították az európai és amerikai vadászok, korlátlanul pusztítva a vadat. 1929-ben egy részét sanctuáriummá nyilvánították és világhírű vadállománya így menekült meg a pusztulástól. Ma, a fiatal Tanzánia vezetői még jobban kiterjesztették határait és felismerve jelentőségét Nemzeti Parkká nyilvánították.

A park alakja az indiánok tomahawkjára hasonlít, melynek éle keletre néz. Legjellemzőbb sajátosságai délen a magas és rövid füves nyílt sakterületek és közepe táján az akácós szavanna, míg az északi dombos vidékét sűrű erdők borítják.

A különböző földrajzi adottságainak és növényzetének megfelelően, változnak az ott élő vadfajok is. Minden élőlény alkalmazkodott környezetéhez, melyet nem hágy el, bár a váltakozó esős és száraz évszakok következményeképpen a nagytestű emlősök között, na meg

**A GRISINE KIVÁLÓ MINŐSÉGŰ SÓSRÚD
FINOM!
ÉRDEMES MEGKÓSTOLNI, 175 G. FOGY. ÁRA: 4 Ft**

természetesen a madárvilágban nagy tömegű vándorlásokat is tapasztalhatunk. Egyes fajok azonban a környezetükhöz kötöttek. Így a flamingók nem maradnának meg a sós vízű sekély tavak nélkül, a zsiráfoknak az akácfaik kellene, míg az impalla a füves, bozotos szavannákat kedveli. A ragadozók pedig követik a prédaállatokat — az antilopok, zebrák stb. csapatait.

A füves síkságok domináns növénye: egy ujjas fű (*Digitaria macroblephara*), egy magszóró változat (*Sporobolus marginatus*) és egy sás (*Kyllinga spec.*), éles ellentétben a

vörös vadzabbal (*Themeda triandra*), amely távolabb északra, a hosszúfüves réteken található. A végeláthatatlan fűtengerben hihetetlen nagy csapatokban láthatjuk a gnut, kongonikat, Thomson és grant gazellákat, zebrákat stb. Kisebb csoportokban mozognak a jávorantilopok, zsiráfok, káma-antilopok stb. Néha igen nagy csapatokba verődnek és sötét tömeget alkotnak a félelmetes megjelenésű kaffer bivalyok. Sok helyen megtaláljuk a síkság szélén — leginkább ott, ahol már fák és bokrok nagyobb tömegben kezdődnek — az elefántokat.

Legtöbbet a Banagitól Kilimafedhaig terjedő területen figyelhetünk meg. Ennek alapkövetését a föld néhány legrégebbi kőzete alkotja, amelyek aranyat rejtő kvarcsezemeket tartalmaznak. Szuahéli nyelven Kilimafedha a gazdagság dombját jelenti. Itt még 1966-ban is bányásztak aranyat, de már 1906-ban megkezdték a kutatást. Ma is megtalálhatjuk a felhagyott tárnák nyomait.

Nemcsak a vadbőség csodálatos, hanem a változatosság is. A 3,3 méter magasságú elefánttól a nyúl nagyságú kis antilopfajokig a legkülönbözőbb emlősöket találjuk itt egymás mellett. A vizek környékén nemcsak krokodilok, vízilovak és az oda inni járó antilopok, zebrák, orrszarvúk, hanem a napot néha szinte elsötétítő madártömegek teszik rendkívül érdekessé és vonzóvá ezt a területet. A hatalmas állatsordákra jellemző, hogy nem egyszer 1500 db-nál is több bivaly verődik össze egyetlen tömegbe.

Mielőtt még rátérek a Serengetiben folyó kutatásokra, megemlékezek még egy érdekességéről. Kelet- és Közép-Afrikának jellegzetessége emberemlékezet óta a nagy kiterjedésű füves területein végigrohanó tűz. Régi szokás az, hogy az elszáradt, már takarmánynak alkalmatlan füves területeket felégetik. Ezek az égig érő lángok, hihetetlen messzire látszó füstoszlopok a száraz évszakban végigsöprik a Serengetit is. A legelő állat az elszáradt, magasra nőtt fűvet nem veszi fel, viszont az égést követő gyors fűsarjadzás kitűnő legelőt biztosít. Természetesen a Nemzeti Parkban tilos a fűvek felégetése. Ezt azonban a mai napig sem tudják teljesen felszámolni. A tűz okát — hogy az egy könnyelműen eldobott cigaretta, vagy otthagyt tábortűz, avagy a mézgyűjtők tevékenysége, vagy esetleg a masszái pásztorok szinte hagyományos tűzgyújtogatása-e — nem sikerül megállapítani. Még a tudományos kutatók között is akadnak, akik mellette vannak a fű felgyújtásának, azzal érvelve, hogy a tűz akadályozza meg a bokrok elterjedését és ezzel a legelőterület csökkenését, valamint ez biztosítja a fű nagymérvű sarjadzását. Mindenesetre tény az, hogy a friss fűre megindul a vándorlás. 350 000-re becsülik azt az állattömeget, amely ilyenkor mozog.

Serengeti állat- és növényvilágát ma már tudományos kutatók tanulmányozzák. A helyszínen alapították a Serengeti Kutató Intézetet 1962-ben. Itt nemcsak az állandóan ottlakó kutatók, hanem évről évre számos európai és amerikai kutató vesz részt a munkában. A kutatóállomás közelében, de már több helyen is hotelok, sátorok, sátorozásra kijelölt területek biztosítják a turisták elhelyezését. Így a Serengeti meglátogatása ma már nem ütközik akadályba.

Dr. Szederjei Ákosné

**AZ AJÁNDÉK
MINDIG
AKTUÁLIS!**

**A KÖTÖTTRUHA
MINDIG
ELEGÁNS!**

A szerkesztőség postájából

Lapunk júliusi számában felfigyeltem Bánhidai Tibor cikkére, amelyben a Somogy megyei Fehérkő-várat ismerteti.

A cikk szerint Csokonai Vitéz Mihály a szántódi csárda asztalán vetette papírra Tihanynak riadó leányához írt versét. Margittay Rikárd, aki a náci koncentrációs táborában pusztult el, bizony tévedett, amikor nagy energiával keresztülvitte, hogy a csárda falára emléktábla kerüljön a fentiek miatt. Ma már tudjuk, hogy Csokonai nem Tihanyban, hanem „Partod ellenébe”, vagyis Füreden írta a versét, amelynek eredeti címe: Füredi partokon... Ott járt az akkor fénylő, mulatós, vig Füreden, és a szórakozó, gondatlan emberek között még jobban érezte az ő bánatát, szomorúságát. Ott született meg fájdalmas verse.

A másik adat Pálóczi Horváth Ádámmal kapcsolatos. „Versein rég átlapozott a történelem.” — olvassuk. Nem egészen így van. Az 1813-ban megjelent „Ötödfélszáz ének k” című gyűjteményében nemcsak a saját verseit gyűjtötte össze, hanem az akkor még élő kuruc és a még korábbi, a török idők-ből származó népdalokat, amelyek az ő szorgalma nélkül elvesztek volna. A Balaton általános szokásos Magyar Tenger elnevezését sem lehet neki tulajdonítani. 1813-ban jelentek meg versei, azóta ismerjük tőle a Magyar Tenger elnevezést, de sokkal korábban leírta már azt az ő kedves barátja, Kazinczy Ferenc, aki 1789-ben látogatta meg őt szántódi otthonában. Kazinczy Ferenc igen ritka, 1775-ben írt első könyve „Magyarország Geographica, az az földi állapotjának le-rajzolása” címen jelent meg, 17 éves volt, amikor a könyvet írta! Ebben találjuk az 5. oldalon a magyar tavak leírását, és itt a Balatonról ezt írja: „Második a Balaton, mely mivel igen hosszú. Mare Hungaricum azaz Magyar Tenger nevet kapott, 12 mért-földnyi a’ hosszúsága”.

Megkockáztatom azt az állítást, hogy Pálóczi Horváth Ádám ismerte Kazinczy Ferenc ezen korábbi könyvét, és talán annak nyomán használta ő is a sokszor idézett és tévesen neki tulajdonított elnevezést.

Kerestem a részletes várleírásban a Fehérkő-vár egyik nagy értékét, a kivadult orgonabokrok említését. Ugyanis a vár kutatói megállapították, hogy az ott talált orgonakivadás a legrégebb a Balaton környékén. A vár 1491 óta lakatlan, jó pár évet megértek tehát ezek az elvadult orgonák.

A fenti megjegyzéseim azonban — ismétlem — semmiben sem érintik a lelkes hangú cikk értékét, amelyből még sokat szeretnénk olvasni. Mert a Balaton környékén van még miről írni!

Dr. Zákonyi Ferenc

Kedves Turista!

A X. kerületi Természetbarát Szövetség hatodik éve vezet autóbusszos campingtáborozásokat a környező országokba. 1969-ben az erdélyi túrán három Ikarusszal százhuszan vettek részt, s a kétezer kilométeres túra vadregényes havasi tájak, fürdőhelyek, történelmi emlékü városok megismerésének gazdag és változatos programját nyújtotta. Beutazták az egész erdélyi-medencét, jártak a Maros partján, a szeszélyesen kanyargó Olt völgyében. A Kelemen, Görgényi és Gyergyói-havasokban. Megtekintették a Tordai-hasadékot, a meredek falú Békásszorost, az 1100 méter magas Oltárköt, a legendás híró Gyilkos-tót, a szénsavas vizéről híres Borszékot, s a természetvédelmi terület övezte Herkulesfürdőt.

A nagy múltú városok élménysorozata Nagyváradral kezdődött, Kolozsvárral folytatódott, hol Mátyás király lovaszobra, s a világhíró botanikus kert mind lencsevégre kerültek. Megtekintették Bolyai János szülővárosát, Marosvásárhelyet és az erdélyi reformáció egykori fellegvárát, Braszót. Nem elégedtek meg a kirándulásokkal, nehéz gyalogtúrát tettek a Bucsecs hegységben. Jártak a segesvári és fehéregyházi Petőfi emlékműnél, Arany János szülővárosában, Nagyszalontán és felkeresték a nagy költő emlékműzeumát.

Hazafelé jövet útba vették az Al-Dunát s a Kazánszorost. még látták az Aranyember „Senki szigetét”, mielőtt azt nem borították el a hullámok.

15 napig tartó campingezés után sok élménnyel tértek haza. A különböző foglalkozású és életkorú turisták jól megértették egymást; a természetjárás közös szeretete összekovácsolta őket.

Mózes Margit

NAGYHATÁSÚ MOSÓPOR!
KORSZERŰ CSOMAGOLÁSBAN!

MINDENT TUD — AZ ULTRA LUX!

SVÁJC

*La Tribune
de Geneve*

Az Eiger északi falán, amelyet számos kiváló alpinista ostromolt sikerrel és sikertelenül, amely aránylag több áldozatot követelt az utóbbi években, mint a világ bármely más hegye, a tavalyi nyáron hat japán alpinista jelent meg. Ezt a rendkívül nehéz vállalkozást csak előgyakorlatnak szánták, mert tulajdonképpen a „Világ Teteje”, a 8 847 m magas Mont Everest megmászására készülnek.

A hat alpinista a „Japán Expert Climbers Club” tagja. Közülük az egyik nő! Ámbár a japánok által választott nyílgyenes mászás nem a legelső ún. „Direttissima” az Eiger északi falán, mindazonáltal a japánok útja az eddigieknél is egyenebb és nehezebb volt.

Az első napok időjárása rendkívül kedvező volt, későbbben heves szélviharokkal jégeső zúdult a sziklafalra, amit aggódó nézőközönség figyelt a Petite Scheidegg-ről. A japánok által választott útvonal 5. és 6. fokú alpinista nehézségeket támasztott. Miután az eljegesedett falon a második táborból 600 méterrel a csúcs alatt kiindultak és a még hátralevő szakasz felén túljutottak, megkezdték a kötélevetők fokozatos leváltását, úgyhogy valamennyien részt vettek a vezetés nehéz munkájában. A váltás a rögzített kötélen aránylag könnyen ment. Az Eiger-szakértőknek az volt a véleménye, hogy a japánok — haladásuk ritmusát tekintve — legalább 10—15 napra lesz szükségük, hogy a csúcsot elérjék. A japán „direttissima” máris abban a kritikában részesült, hogy túlságosan hosszúra nyújtja a hegymászás élvezetét. Ez azonban nem zavarja a japánokat, akik az Everest megmászásának hosszabb időtartamához óhajtották hozzászokni szervezetüket és főleg, idegeiket. Egyébként a függőleges útvo-

nal választása — minden nehézség ellenére — annyiban szerencsésnek volt mondható, hogy függőleges, sőt több helyen kihajló fala mentesítette a kőhullás veszélyétől.

NSZK

Alpinizmus

A csehszlovák hegymászók a m. évben gazdag programot bonyolítottak le. Április elején tért vissza egy csoport Hoggarból (Szahara) ahol 9 csúcsot másztak meg. Egy másik csoport az Andokban és a Patagoniai Kordillerákban túrázik, ahol több haterzer méternél magasabb csúcs mellett, az Aconcaguát is megmássza. A harmadik 10 főnyi csoport, Gálfy Iván vezetésével a 8 125 m magas Nanga Parbal másodszeri megmászását kísérelte meg a Rakiot gerincen keresztül. Négy további csoport készül még indulásra, kettő Törökország hegyeit, egy az eddig meghódítatlan Iráni Zagrost, egy pedig Nepál 7000 méteres hegyeit kísérel megmászni.

A m. év monszun utáni időszakában osztrák expedíció indult a Himalájába. Céljuk a 8 125 m magas, Gurkha — Himalájában fekvő Manaslu. Ezt a csúcsot 1956-ban japánok mászták meg elsőnek, azóta nem járt expedíció a környékén. Az osztrák csoport a csúcsot új útvonalon akarja elérni, meg akarják kísérelni a Manaslu másik csúcsa, a 7 895 m magas East Pinnacle elérését is. Ezenkívül a 7000 méternél magasabb, de eddig meghódítatlan Gránit Peak-ot, más néven Larkya Peak-ot is meg szándékoznak hódítani. Az expedíció négy tagból áll, vezetője a 26 éves Richard Hoyer szerszámlakatos, akinek legnagyobb teljesítménye a Lenin csúcs keleti gerincének meghódítása. Helyettese a 36 éves ismert hegymászó, Kurt Ring, foglalkozására nézve fogorvos. További tagok a 42 éves Leo

Graf postahivatalnok és a 28 éves Peter Lavicka technikus, aki kétszer is járt már a Kaukázusban.

Az olasz Dolomitokban, a 3 318 m magas Civetta-csúcs oldalában egy hattagú szovjet hegymászó csoport egyik tagja lezuhant és egy 500 méteres mélységben halálra zúzta magát. Holttestét a mentőosztagok még nem találták meg.

SZOVJETUNIÓ

Turiszt

A Volga-menti Uljanovszk (régiben Szimbirszk) — Lenin szülővárosa — a forradalom vezérének századik évfordulójára teljesen átalakul. Lenin szülőházát eredeti állapotban helyreállították; az egyemeletes faházat új szilárd alapra helyezték, a falakat és a padlózatot különleges vegyszerrel itatják át, majd az egész építmény fölé pavilont emeltek, hogy megvédjék az időjárás viszontagságai ellen. Itt kapott helyet Lenin egész életműve, munkái és dokumentumai, melyeket életében alkotott. Egy másik faházban, hol a fiatal Vologya Uljanov tizennyolc éves korág nevelkedett, mindent — az íróasztaltól kezdve a könyveken keresztül a szamovárig — a régi fényképek és szemtanúk elbeszélései alapján eredeti helyére tettek vissza, hogy a ház belseje az akkori idők hangulatát árasssa.

A város negyed kilométer hosszan elterülő emlékműzónájában is az egykori Szimbirszk légkörét teremteték meg... Az utca, melyen az Uljanov család háza állt, pontosan úgy néz ki, mint a XIX. század végén. Még a kereskedők boltját, a csendőrök őrbódéját és a kézművesek műhelyét is megtalálhatja itt a látogató. A korszerű aszfaltút helyett ismét macskaköves utat építettek és a villanylámpákat gázlámpákra cserélték ki.

1970. JUBILEUMI ESZTENDŐ

Folytatás a 3. oldalról

minden illetékes szerv, a sajtó, a rádió, a tv és mindazok, akik sze-

retik a természetét és szeretik az embert.

Az ehhez járható utakról, módokról és eszközökről már tettem említést. Kultúrát terjesztő, válogatásra módot kínáló, az aktív pihenést szolgáló túrák szervezése legyen a

feladatunk és segítsük ebben a nagy szervezeteket, a KISZ-t, a szakszervezeteket, a Népfrontot stb. Adjunk a túrákhoz kulturált vezetőket és szervezéseikhez nyújtsunk segítséget — mondotta befejezésül Tóth Lajos, az MTSZ elnöke. **Mosonyi László**

TURISTATOTO

A 6. iorduló helyes megfejtése: X 1 2, 1 X X, 1 2 1, X 2 1, X 1. Nógrád, Szokolya, Csóványos, Nagybörzsöny, Börzsöny, Duna—Ipoly.

Húsz pontot 22 pályázó, tizenkétet 37 versenyző ért el. A szakosztályok versenyében 19 pontot Székesfehérvár, Kaposvár és a Fáklya ért el. Sorsolás útján 100 Ft-os vásárlási utalványt nyert Cs. Jenei Zsófia, Csőszt. 10–10 Totószelvényt nyertek: Vörös Anna, Alsóújlak és ifj. Kuzmiczky Erika, Szombathely.

VEGEREDMÉNY:

Egyéni verseny: 120 pontosak: Antal András, Dénes Iлона, Hubert Sándor, Joó Lászlóné, ifj. Kuzmiczky Erika és Mihály (valamennyien Szombathely), 119 pontosak: Balatoni Endre, Boda Ferenc, Boda Sándor, Fáblian Zitta, Harsányi Sándor, Hortobágyi Jánosné, Körmendy Gyözőné, Kuresics Margit, Micskei Károly, Mohácsi Anna és István, dr. Möriz Viktor, Nagy Ferenc, Nagy Miklósné, Németh Ferenc, Oltai Józsefné, Orpheus, Papp Mihályné, Poór Istvánné, Szabó Imre, M. Szüle Anna, Tóth Tibor, Tüttő Julianna. (118 pontosak tizennégyen. A szakosztályok versenyében: 1. Pénzüntézetek Vörös Meteor, Székesfehérvár 118 p. 2. Építéstudományi Intézet 113 p. 3–4. Munkácsi gimn. Kaposvár és az Olajterv 108 p. 5. Fáklya 86 p. 6. Szeol SC 89 p.

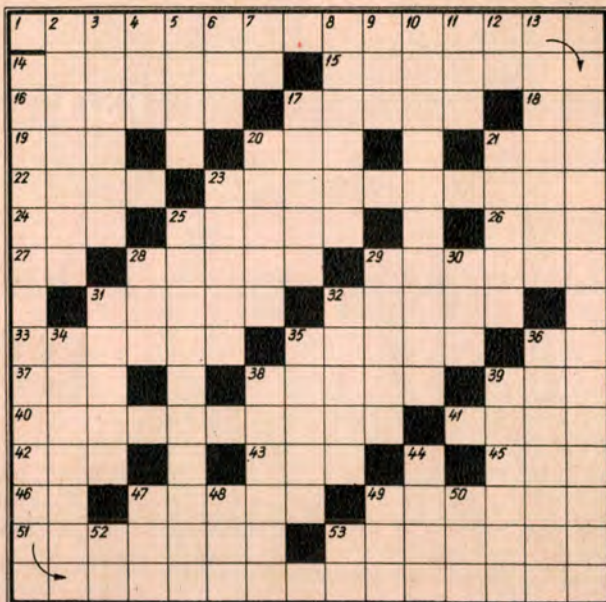
AZ EGYÉNI ÖSSZETETT VERSENY DÍJAINAK NYERTESEI: (sorsolás útján)

1. Egy db egyszemélyes hatnapos külföldi társasutazás: Hubert Sándor. 2. Egy db 1000 Ft értékű vásárlási utalvány: Joó Lászlóné. 3. Egy db 800 Ft értékű vásárlási utalvány: Antal András. 4. Egy db 600 Ft értékű vásárlási utalvány: Kuzmiczky Erika. 5. Egy db 500 Ft értékű OFOTERT vásárlási utalvány: Dénes Iлона. 6. Egy db 300 Ft értékű OFOTERT vásárlási utalvány: Kuzmiczky Mihály. 7. Kétszemélyes hétféligi üdülés az Express verőcei campingjében: Tüttő Julianna. 8. Kétszemélyes hétféligi üdülés az Express verőcei campingjében: Micskei Károly. 9. Kétszemélyes hétféligi üdülés az Express verőcei campingjében: dr. Möriz Viktor. 10. Egy db kavéörlo gép: Fáblian Zitta. 11. Egy db camping étkező: Papp Mihályné. 12. Egy db 200 Ft értékű OFOTERT vásárlási utalvány: Boda Sándor. 13. Egy db 100 Ft értékű vásárlási utalvány: Oltai Józsefné. 14. Egy db 100 Ft értékű vásárlási utalvány: Németh Ferenc. 15. Egy db 100 Ft értékű vásárlási utalvány: Körmendy Gyözőné. 16. Egy db 100 Ft értékű vásárlási utalvány: M. Szüle Anna. 17. Egy db 100 Ft értékű vásárlási utalvány: Poór Istvánné. 18. Egy db 100 Ft értékű vásárlási utalvány: „Orpheus”. 19. Egy db egynapos IBUSZ országjáró autóbussz út: Mohácsi Anna. 20. Kétszemélyes részvétel az Express Duna-kóktél sétahajozásán: Mohácsi István. 21. Kétszemélyes részvétel az Express Duna-kóktél sétahajozásán: Boda Ferenc. 22. Kétszemélyes részvétel az Express Duna-kóktél sétahajozásán: Szabó Imre. 23. Egy db IBUSZ Budapest városnéző autóbusszúta: Balatoni Endre. 24. Egy db IBUSZ Budapest városnéző autóbusszúta: Kuresics Margit. 25. A Turista egyéves előfizetése: Nagy Miklósné. 26. A Turista egyéves előfizetése: Harsányi Sándor. 27. A Turista egyéves előfizetése: Hortobágyi Jánosné. 28. A Turista egyéves előfizetése: Tóth Tibor. 29. A Turista egyéves előfizetése: Nagy Ferenc.

A SZAKOSZTÁLYI VERSENY DÍJAI

1. Vándorszerleg egy évi őrzése és egy db kétszemélyes egyhetes üdülés a TEV szabadon kiválasztott házában: Vörös Meteor, Székesfehérvár. 2. Oklevél és egy db kétszemélyes egyhetes üdülés a Harkányi turistaházban: Építéstudományi Intézet. 3. Oklevél és egy db kétszemélyes egyhetes üdülés a Pest megyei IFH campingjében: Munkácsi Gimn., Kaposvár. 4. Oklevél és kétszemélyes részvétel a IV. Szegei Ifjúsági Napokon: Olajterv. 5. Oklevél és egy db egynapos IBUSZ országjáró autóbussz út: Fáklya, Kaposvár.

A nyereményeket postán küldjük el.

ÚJÉVKOR

VÍZSZINTES: 1. Arany János írja „A Jöke ördöge” c. vig költői elbeszélésében (zárt betűk: E. O. Y. D). 14. Nehezen járható helyen — természeti akadályokat legyőzve — először keresztülhatol. 15. Ne csinálja, ne kövesse el! 16. Tájékozott, hozzáértő. 17. Személy szerint én. 18. U.S. 19. Az alaphangsor 3., 2. és 5. hangjegye. 20. Az egyik oldalunk. 21. Eric, nemetül. 22. A méh mirigyének terméke (az utolsó négyzet „SZ”). 23. Tulzó módon, alaposan leszid. 24. A kalap nemel neve. 25. Hajítom. 26. Gazdasági eszköz. 27. Úgy mint röv. 28. Mely személyhez? 29. Felelem nélkül. 31. Evőeszköz. 32. A harminc éves évek egyik legnépszerűbb magyar filmkomikus volt. 33. Francia grafikus (1592–1635), karcrai, metszetei a harminc éves háború rémségét ábrázolják. 35. Marokkó fővárosa. 36. A férj ez a felesége apjának, anyjának. 37. Oxigen és lantan vegyjele. 38. Gépkocsi. 39. Retteg. 40. Régi magyar csoportos, figurás tánc (Ecsérli...) 41. A rovarok tojása. 42. Azonos betűk. 43. Rab betűl. Keverve. 45. Román pénzem (kiejtés szerint). 46. Amerikai mesefilm címe volt. 47. „Az” anyós. 49. Ide helyez az ügyész. 51. Velencei család a 12–14. sz.-ban, egyik tagjuk megdöntötte a bizánci császárságot. 53. Amennyibe vásárláskor a portéka kerül.

FÜGGŐLEGES: 2. Széchenyi István egyik műve. 3. Kergel, hajszol. 4. Azonos betűk. 5. Utszakasz, állomás. 6. Felesége van. 7. Diplomások neve előtt álló rövidítés. 8. Semmitteves, télenység érzése. 9. Az előző nap (... nap). 10. Kellő gondosság nélkül, felületesen. 11. Tagadó szó. 12. Határrag. 13. Becézett György. 14. A vízszintes 1. sz. sor folytatása (zárt betűk: R. O. J). 17. A gyümölcs magját eltávolítja. 20. Német szocialista gondolkodó, a II. Internacionálé egyik vezetője (1840–1913). 21. Német regényíró, egyptológus (1837–98). 23. Aki erről beszél, az gögösen fölényeskedve viselkedik. 25. Hangos, vidám mulatság. 28. K.A.L. 29. Babszem nagyságu kerek pettyekkel mintázott. 30. Amerigo... (külföldön élő magyar szobrászművész). 31. Összecsukható báll cilindere. 32. Arab sejkesség a hasonló nevű felszírt. 34. Az a rend, amelyben a hadihajók felvonulnak. 35. Gyors, kuba eredetű tánc. 36. Lásd az 53. vízszintet. 38. Tüzetes. 39. Így sétál az ideges ember a szobában. 44. Község Tolna megyében. 47. Becézett Adél. 48. Arra... Baranyában (népdal). 49. Recept (az utolsó négyzet „NY”). 50. D.E.K. 52. N.T. 53. Vanádium és kálium vegyjele

Beküldendő a vízszintes 1. és a függőleges 14. sz. sorok megfejtése. **Határidő: január 16.**

Előző számunkban közölt keresztrejtvény megfejtése: Az erdő, a fás növényzet jelenti a városok kősvatagában élő ember számára az oázist.

Könyvjutalmat nyertek:

Bertók Béla, Eger; Regéci Emília, Miskolc; Kottler Otto, Esztergom; Torda M. Margit, Debrecen; Iván Istvánné, Bp.; dr. Flammer Rozsa, Bp.

1

2

3

A HÓNAP KÉPEI

Rovatunkban olyan újonnan felvett turistafotókat közlünk, amelyek kirándulások, túrák, utazások, üdülések ellesett pillanatait, eseményeit, portréit, valamint különlegesen szép, hazai és külföldi tájakat ábrázolnak. A legszebb képet, mint a Hónap Képet, 100 Ft-os vásárlási utalvánnyal jutalmazzuk.

DECEMBER LEGSZEBB KÉPEI:

1. Reggeli torna (Hódossy Ilona), 2. Csendélet (Tóth József, Bp.), 3. Vízűkör (Rostássy Szabó Mihály, Székesfehérvár), 4. Disznófő (Gaál Pálma, Bp.), 5. A HÓNAP KÉPE: Hideg van (Tóth Mátyás, Gödöllő, Török Ignác u. 18.).

5

4

A KÖVETKEZŐ SZÁM TARTALMÁBÓL:
 58 nap a jégsivatagban
 Erdővidék
 A Bakony ipari tájai
 Madárkalendárium

TURISTA

A MAGYAR TERMÉSZETBARÁT
SZÖVETSÉG LAPJA

1970— 2

J

ÁRA: 3 Ft

XVI. ÉVFOLYAM

1970. FEBRUÁR

TARTALOM

TURISTAÉLET

Elődökre emlékezünk!	2
A Turista jelenti	27

HAZAI TÁJAK

Kenyérmező, Inségdomb,	16
A Csikóvárák gerincén	3
A bauxit Bakonya	4
A Kőszegi-hegység városa	10
Putnoki séták	24
Ahol a Szalából Zala lesz	22

KÜLFÖLD — ÚTIKALAUZ

A poronylú szép napok	8
Macskaugrás Póstyénbe	6
Erdély-Erdővidék	14
Mexikó-Tuxpantól Veracruzig	12

ÉRDEKES — HASZNOS

Madárkalendárium	12
Ósi barlangnevek	20
Természetkeresés az állat- és növény- kertekben	25

SZORAKOZÁS

58 nap a jégsivatagban	18
------------------------	----

A címlap Dobos Gábor felvétele.

TURISTA, Turisztikai, camping és utazási folyóirat. Felelős szerkesztő: **Endrődi Lajos**. Szerkesztőbizottság: dr. Agócsy Pál, Antalffy Gyula, Kertész Miklós, dr. Kúrthy Miklós, Mosonyi László, dr. Pápa Miklós, Székely Miklós, Szombathy Viktor, Tamás Ferenc. Szerkesztőség: Bp., V., Váci u. 58. T.: 182-832. Kiadja az Ifjúsági Lapkiadó Vállalat. Felelős kiadó: **Tóth László** igazgató. Kiadóhivatal: Bp., V., Révay u. 16. T.: 116-660. Terjeszti a Magyar Posta. Előfizethető a Posta Központi Hírlapirodánál (KHI. Bp., József nádor tér 1.), a kézbesítőknél, bármelyik postahivatalnál és a posta hírlapüzleteiben közvetlenül, vagy csekkbefizetéssel a lappon (csekk számszám: egyéni 61.251, közületi 61.066), valamint átutalással a KHI. MNB, 8. sz. egyszámlájára. Előfizetési díj egy évre 36,— Ft, félévre 18,— Ft

INDEX: 25 814

69.3674 Egyetemi Nyomda mélynyomása, Budapest.

Felelős vezető: **Janka Gyula** igazgató

Elődökre emlékezünk!

„Ezerkilencszáztíz január havának egy napsütéses vasárnapján, derűs egészséges kedélyhangulattal vándoroltunk szép hegyi tájakon. A magaságok birodalma nagyszerű harmóniába olvadt össze. A tiszta, verőfényes láthatár, a messze-ellátás, gondolatainknak szabad szárnyakat adott és e nemes gyönyörök élvezése önkéntelenül vitát indított arról, hogy az emberek nagy többsége: városiak és falusiak egyaránt, miért oly közömbösek a természet szépségei iránt. Különösen Magyarországon miért csak oly kevesen tudnak gyönyörködni a természet szépségeiben; miért csak oly kevesen ismerték fel a turisztika szellem- és testedző hatását. Sok kérdésre, sok felelet. A nézetek azonban találtak abban, hogy több alapos ok mellett nagy akadálya a turisztika elterjedésének a felvilágosító agitáció hiánya. Ezen belátás nyomán erős elhatározással és akarattal célul tűztük ki a szervezett munkásság körében a turisztikát megismertetni és megkedveltetni. Tisztában voltunk a turisztika széles körű elterjedésének akadályaival, de meg volt az akarat ezeknek a leküzdéséhez, továbbá nagy reménnyel biztatott a magyarországi szakszervezeti és politikai mozgalom nevelő munkája is, mely felszántotta már az ugart és kultúrtörökvéseinknek termő barázdákat kínált.

Nem csalódtunk. Lelkes és a cél érdekében dolgozni akaró kis csoport állt kibontott zászlónk alá, midőn megalakítottuk a Wienben székelő nemzetközi turistaegyesület budapesti csoportját. Agilis munka indult meg, kis csoportunk megsokasodott és vele nőtt az a meggyőződés, hogy a további fejlődés egy önálló magyar munkásturista-egyesület szervezését teszi szükségessé.”

... és 1910. február havában Budapesten, az akkori Conti utca egy kis kávéházában megalakították az új egyesületet ... márciusban pedig jóváhagyásra terjesztették be alapszabályait.

„Kirándulásainkon a résztvevők száma állandóan emelkedett, amit főképpen a kirándulások ésszerű és változatos rendezésének — különös tekintettel tagjaink természetszeretetének nevelésére — tulajdonítunk. Ezen törekvéseink biztosították kirándulásaink nyugodt, derűs, felvilágosult emberekhez méltó, minden vandalizmustól mentes lefolyását. A taglétszámemelkedés azonban nem volt rohamos, ami érthető is. A munkásság túltöbbsége alkoholizálással járó szórakozások rabja és ily megrögzött szokásokkal nehezen lehet csatázni a természetszeretet, a testedzés jelszavaival. De ez csüggedést ne okozzon. A társadalmi fejlődés útja az embereket kiművelve, a természethez vezet vissza, remélhető tehát, hogy a jövő szórakozásainak egyik legelterjedtebbje a turisztika lesz...

... A turisztika művelése mellett, a nyári hónapokban a napfény-, lég- és vízfürdőzés, valamint az úzás és evezés népszerűsítésére törekedtünk. Eleinte nagyon nehezen ment. Sokan gúnyosan élcelődve fogadták ez irányú felvilágosításainkat, ami természetes is. A napfürdőzésről csak alig pár éve lehet szóróványosan hallani, különösen nálunk — a megrögzött babonás közfelfogás szerint — még nagyon kerülik a mindeneket éltető napsugarakat ... A turistikával kapcsolatos a hősportok népszerűsítése. Gyakorlati és elméleti kiművelésük egyesületünk kebelében alakult hősportosztály feladata.”

„A turisztika olyan régi keletű, mint maga az emberiség azzal a különbséggel, hogy míg azelőtt a megélhetés tette népvándorlás formájában életszükségletté, addig mi azt manapság egészségi szempontból üzzük. A nagyvárosi kultúrával járó vásári zaj olyan szórakozásra ösztönöz bennünket, mely idegeinkre, kedélyeinkre frissítőleg hat. Évenként, ha a nap melegebb sugarait érezzük, megkezdődik a nagy vándorlás a zöldbe, a hegyekbe. Ezren és ezren mennek ki a szabadba, ahol az életet tele marokkal osztogatják. De nem mindenki egy és ugyanazon célból keresi fel a fenséges természetet. Az újkori vándorok két csoportba oszthatók. Az első csoportba sorolhatjuk azokat, akik a közlekedési eszközökkel legjobban megközelíthető helyeket keresik fel üdülés céljából. Ezeket nem sorozhatjuk a turisták közé. A turisták csoportjába inkább azok tartoznak, akik egyrészt nagyobb társaságban keresik fel a már kissé távolabb fekvő erdős hegyeket, másrészt azok — és azok az igazi turisták —, akik az idősakra való tekintet nélkül keresik fel a természetet, sokszor megküzdve az elemek szeszélyeivel. A turista legszebb percei akkor kezdődnek, midőn kitűzött célja: a hegycsúcs felé közeledik... Céljához érkezve, élvezi a csúcstról a természet nagyszerű alkotásait. Tekintete messze elkalandozik: hegycsúcsról hegyláncre, az örökké tartó távolságba. Azok a munkások, akik a turistikának testet-lelket nemesítő voltát felismerték, alakították a Természetbarátok Turistaegyesületét, egyúttal vállalkoztak arra is, hogy a munkásság figyelmét a turisztika iránt minél szélesebb rétegben felkeltsék.”

A természetbarát mozgalom első önálló magyarországi szervezete megalakulásának 60 éves jubileuma alkalmából, korabeli írásokból összegyűjtötte

SZÉKELY MIKLÓS

A

CSIKÓVÁRAK GERINCÉN

A Nagy-Csikóvár szép, szabályos kúpja ott emelkedik a vulkanikus eredetű Visegrádi hegyvidék déli csücskében. Kitűnő helyen, a hegység peremén, messziről láthatóan. Nincs előtte hegy, amelyik eltakarná. Kár is lenne! Hiszen mesterműve a természetnek. Kevés hasonló szép formájú csúcs akad távol és közelben. A vulkanikus területnek ebben a körzetében a Nagy-Csikóvár volt a legnagyobb tűzhányó. „A Csikóvár a réteges vulkán szép példája, ahol a tufa (a vulkáni porból keletkezett kőzet) és a láva egymást váltják” — írja Papp Ferenc professzor.

Csendesen ballagok a Kis-Csikóvár keskeny gerincén. Ez a 467 m-es kúp — a Nagy Csikóvár fiókvulkánja volt. A katlan, jó száz méterrel lentebb, amelyben a két tavacska ül, egy kaldera, vagyis a vulkán központjának a kráteren kívül fekvő része. A két kis tó együttesen mintegy két hektár felületű. Számon tartották a botanikusok is. Kaán Károly híres természetvédelmi könyve (1932) még védelemre ajánlja a benne található tőzegmohatelep miatt. Sajnos, azóta kipusztult; de a kisebbik tónak ma is van néhány érdekes növénye. A tavak vizét a nyár és a hosszú száraz őszt rendszerint elszívja. Ilyenkor csak néhány posványos, sűrű fekete vizű pocsolya marad vissza. De az a dzsungel, amely a nagyobbik tó felét elfedi, érdekes világ lehet! A bokrok össze-vissza tördelt száraz ágai azt sejtetik, hogy vaddisznók járhatnak itt a sűrűben. Mondják is a környék gazdái, hogy csordaszám jönnek ki az erdőből. Tólnaknak hívják ezt az érdekes helyet, ahol a két kis tó fekszik, egészen tekintélyes (354 m) magasságban. Voltaképpen nem is tavak ezek, hanem — Boros Ádám professzor meghatározása szerint — zombékos lápok.

Megyek tovább a gerincen, a Kis-Csikóvár második kúpja felé. Felélni jobbra is, balra is. A kis vadász-ösvényt gondosan betakargatta lehullott leveleivel az őszt; olykor inkább csak sejttem, mint látom, hogy merre kanyaroghat a fák, bokrok között, vagy a picit tisztásokon át. A Janda turistaháztól jöttem fel. Az egykori községi vadászhatározat szépen rendbehozta az újpesti természetbarátok. Nyitott verandáját is beüve-

gezték. Idillikus fekvése, szép környezete, jó forrása Pomáz környékének egyik kedves turistapontjává teszik.

Az alig lejtő gerinc vezet a Csikóvári-nyeregbe. Itt kapaszkodott fel a század elején a tavak felől a kék jelzés. És itt találkozott a másik oldalról felérkező sárga jelzéssel. Alatta, körülötte jelzett utak vonulnak ma is. De ide nem jön fel egyik sem. A Nagy-Csikóvárnak ma nincs jelzett útja. Az 1920-as Barcza-Thirring útikalauz már azt írja, hogy a csikóvári kék jelzés „erősen elhanyagolt” állapotban van; a sárgát meg már nem is említi. Nyilván már nem lehetett a jelzéseket felújítani. Tulajdonosváltozások történtek ugyanis időközben s az egykor szabad területek tilossá váltak. Amire a Gyopár Turista Egyesület 1923-ban foglalja a Gyopár-forrást és felépíti fellette 1925-ben a ma is működő szép fekvésű, jelentős befogadóképességű turistaházát, nemsokára körös-körül bezárulnak az erdők útjai. A Gyopár turisták érdekes piros-fehér-piros sávú és benne számjegyekkel ellátott útjelzései mind az erdőkön kívül, az erdőszéleken vezettek. De a 2-es számú út, ahol ma kék □ halad, most is kedvelt, szép útvonal; a községi vadászhatározat azonban akkor elterelték, az útjelzéseket megsemmisítették. Pedig a Gyopárosok rendet tartottak a házuk körül; turistaösvéget is szerveztek. Amikor a Gyopár-házát építették, megisméltődött a dobogókői eset: nem volt telek. Ismeretes — 1969. november 16. óta emléktábla is hirdeti a dobogókői faházon —, hogy Prokop Géza adományozott telket az építkezéshez. A csikóváraljai házhoz pedig Gottlieb M. pomázi vendégglós ajánlott fel területet a sajátjából, lelkesedésből, ajándékozásképpen.

A Budapesti Természetbarát Szövetség tervbe vette egy kék háromszög alakú útjelzés létesítését a csi-

kóvári gerincen, mely kapcsolódik majd a Bölcsőhegy és a Lajos-forrás között már meglévő ilyen jelzéshez.

Állok a Csikóvári-nyeregben. A Nagy-Csikóvár meredek kúpja jó száz méterrel magasodik fölém. A neve régmúlt századokba vezet vissza. A Cyko-nemzetség élt ezen a tájon. Nagybirtokú, hatalmaskodó főnemesei, többen közülük a királynéknak pomáz-klisszai kastélyának udvari emberei. Házasság révén kapcsolatba kerültek az ősi Kartal-nemzetséggel is, amelynek szintén nagy birtokai voltak errefelé. Váruk a közudat szerint a Nagy-Csikóváron állott. „Erről a történet keveset tud.” Régészeti feltárás még nem történt. Vannak, akik vitatják, hogy itt vár állott volna. De a nép a maga alkotott elnevezésekben ritkán szokott tévedni. És évekkel ezelőtt egy érdekes kőfaragványt is találtak alant, a Holdvilág-árokban. A kő a Nagy-Csikóvár formáját utánozza s a csúcán várfalszerű faragvány van. A Cykok várát ábrázolja? Vagy valami más? De a várhoz várnép is tartozik, a várat kiszolgáló falu. Hol volt az ősi falu? Ott volt a hegy tövében, a Lugi-dűlőben. „Többször átépített római kori villa és gazdasági jellegű épületek maradványai felett kétségtelenül magyar középkori emlékeket találtunk a tatárjárást megelőző évszázadokból (X—XII. század) — írja Erdélyi István a Sashegyi Sándorral közösen végzett ásításokról — itt komolyabb középkori településsel kell számolnunk. A nevét egyelőre még nem tudjuk.” Temetőjük ott volt a domb túlsó oldalán. — A Cykok azonban csak jóval a tatárjárás után tűntek itt fel és kb. a mohácsi vészig uralták ezt a vidéket. Élt-e az település akkor is, átvészelte-e a tatárjárást? — a régészeti feltárás erre még nem adott választ. — A romterület egyébként, mely nemrég még megtekinthető volt, most körül van zárva;

A Nagy-Csikóvár hegycsoportja

A BAUXIT BAKONYA

A csikóvári nagyobbik tó, tavaszi vizát-láskor (dr. Mosonyi Tibor felvételei)

beleesett az állami gazdaság területébe. Bizonyára lehetne megoldást találni arra, hogy ezt a részt ismét szabaddá tegyék. A romterület amúgy sem érdekes a gazdaság szempontjából, hiszen nem művelhetik meg. Ugyanakkor jelentős kulturális érdekességet nyújtana az erre járó kirándulóknak.

A nyeregből negyedórányi kapaszkodó a Nagy-Csikóvár csúcsa. 557 m magas.

Lent a Bölcsohégyi nyeregben hozám csatlakozik a piros + jelzés. A Holdvilág-árokba jött fel. Mert az is itt van a közelben. Évtizedek óta kutatott, de még mindig megfejtetlen titkával ott tátong a Nagy-Csikóvár alatt ez a rejtélyes sziklászakadék. Sok mindent felszínre hozott már itt Sashegyi Sándor és régész-társainak ásója; de még legalább ugyanannyi a megfejtetlen kérdőjel is. És a népnek is meg van a maga külön véleménye, amely mindig egyezik a tudósokéval...

A piros + útjelzés levezet a Lajosforráshoz. Ez is egy darabka turista-történelem. A forrás turisták foglalták. Lelkes ünnepség keretében avatták fel 1908 júniusában, százötven főnyi közönség jelenlétében. Ekkor kapta a mai nevét is. Pompás foglalatát Gabrinyi Samu piliscsabai építész készítette; ugyanaz, aki a dobogókői kőházat is építette.

Nézem a forrást: most nem folyik... Lehangelő látvány... Még akkor is, ha tudjuk, hogy jó célra hasznosítják a vizét a turistaházban. Alkonyodik... Kőd száll föl a völgyből és lassan ellepi a tájat. Eltűnik benne minden.

Pápa Miklós dr.

„Kiránduljunk gyakran a Bakonyba!” — ajánlotta a mai természetjárók elődeinek egy évszázaddal ezelőtt Rómer Flóris, a „Bakony” című könyvében, amelyben először adott teljes képet a csodálatos bükkrengeteg titokzatos világáról. Ez a nagy tudósunk, aki egyaránt volt őskori és középkori régész, természetűs, geológus, numizmatikus, néprajzos, 1859 nyarán két hónapig gyalog járta be a Bakonyt — hegyeit, erdősegeit, több mint száz faluba látogatott a Bakonyban, hogy tanulmá-

nyozza a vidék történelmi múltjának emlékeit, megismerje a nép életét és jártában követve a hegyi patakot — a Cuha, a Gaja, a Séd — folyását, érdemleges híradást adjon a Bakony virágairól, fáiról, madarairól, vadjairól, minden természeti szépségéről. Azt szeretné, ha különösen a festők fedeznék fel a Bakony szépségeit, ezért biztatja őket, hogy ne csak a Balaton mentén keressék a tájat, hanem a Balatonnal határos Bakonyban is, és ne rettegjenek a vadontól, ne féljenek a szegénylegé-

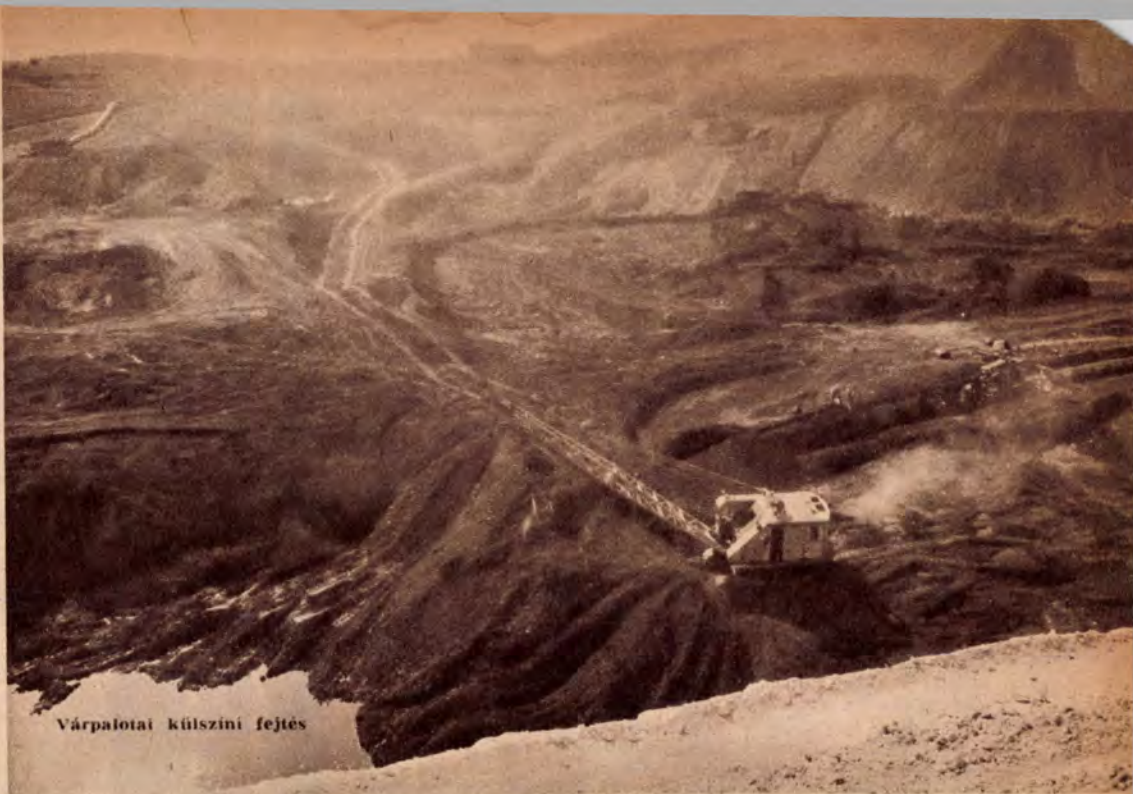

nyektől. Most még borzadalmas a Bakony hírneve — írta könyvében —, de erősen hiszi, hogy lesz idő, amikor a Bakony az országban a természetjárók kedvelt vidéke lesz.

Vajon Rómer Flóris, aki a „Bakony” című könyvében beszámolt az ott élő erdei emberekről, a szén- és mészegető, hamukészítő földművesekről, favágókról, pásztorokról, kanászokról, akiknek az erdő rengetegje adott szűkös megélhetést, de ha kellett védelmet is: gondolta-e volna, hogy valaha egy évszázad múlva a Bakonyban *fejlett ipari bázisok* létesülnek, az ország egyik fontos iparvidéke lesz. *Ismeretlen kincsét, a bauxitot abban az időben még konokul magába zárta a hegység.* Mindössze a herendi porcelánnal találkozott Rómer Flóris, valamelyes vörösmárvány bányával Szűcs község határában és egy kis faluban, Ajkán működött egy kezdetleges üvegyár, a százévesnél is idősebb ajkai üvegyár öse.

A mai Bakonyt korántsem erdőrengetegének csodálatos világa jellemzi elsősorban, amelyről Rómer Flóris könyvében először számolt be az országnak, hanem sokkal inkább azok az új ipari települések, amelyeket főképpen a hegység méhének kincse: a bauxit varázsolt az országban ebbe a részébe. *Hazánk legnagyobb ércvagyonát a bauxit adja*, amelynek roppant — és még ismeretlen — előfordulási helyei éppen a Bakony dómithegyében vannak. Eddig három, nagy bányaegettség — a Fejér megyében levő Iszkaszentgyörgy (Kincsesbánya), valamint a Veszprém megyében levő Halimba és Nyirád térségében — hozza felszínre a Bakony bauxitját. De előreláthatóan *további bányatelepek létesülnek*, hiszen még évekig kutatnak újabb és újabb bauxitelőfordulások után. Így Fenyőfő község határában, Bakony-szentlászló térségében létesül majd a Bakony negyedik nagy bauxitbányatelepe.

Ez a hatalmas ipari fejlődés, amely egyrészt a szénbányászattal, másrészt a bauxitbányászattal kapcsolatos, szinte meghatározza a Bakony új arculatát. A Sárrét síkságán és a Bakony lábánál fekvő Várpalota és Inota is már erről vallanak. Krúdy Gyula,

Várpalotai külszíni fejtés

akit sok kedves gyermekkorai élmény fűzött Várpalotához, vajon ráismerne-e az 1951 óta városi rangra emelt Várpalotában gyermekkorának sokszor felkeresett falujára. A várpalotai iparmedencében szép, modern város alakult ki. *Thury Györgynek*, az egykori várkapitánynak a törökök ostromát oly sokáig hősiessé védő várában ma a Magyar Vegyipari Múzeum rendezkedik be, a hajdani vár újjáépített része a hazai vegyipari tudománytörténeti kutatás és

ismeretterjesztés fellegvára lesz.

A Bakony kincsenek: a bauxitnak *tájförmáló hatása már eddig is megváltoztatta jó néhány település, falu és város arculatát.* Elég csak két városra hivatkoznunk, amely a Bakony kincsenek köszönheti gyors iramú fejlődését. *Az egyik Ajka, a másik Tapolca.*

Ajka, ez a huszonöt évvel ezelőtt még csak alig háromezer lakosú kis bakonyi falu, 1962-ben városi rangra emelkedett. Lako-

sainak száma ma már huszonkétezer körül mozog. A bányakincsekben gazdag környék, a fokozatos iparosodás nagy fejlődést ad a városnak. A falu életében fordulatot jelentett az *Ajkai Erőmű*, amely a várpalotai szénbányászatra alapítva azért létesült, hogy *villamosenergiát adjon a timföldgyárnak és az alumíniumkohónak.* Városlődön, Halimbán, Nyirádon az utóbbi években *új bauxitbányákat tártak fel*, a padragi és csingeri szénbányák egyidejű fejleszté-

Az inotai alumíniumkohó (MTI felvételek)

se pedig lehetővé tette az Ajkai Erőmű bővítését és új szénesztályozó építését. A szénbányászat fejlesztésének volt köszönhető az üveggyár korszerűsítése és bővítése is. A két bányászati iparág: a bauxit- és szénbányászat szerencsés összetalálkozása tette lehetővé, hogy nagymértékben fejlesszék Ajkán a timföldgyártást, az addigi timföldgyár kibővítésével, de már épül az új ajkai timföldgyár, amelynek termelése sokszorosa lesz az eddiginek.

Az erőmű az üveggyár, a timföldgyár, az alumíniumkohó beruházásai, a környékbeli bauxit- és szénbányák fejlesztése valóságos ipari központtá tették már eddig is Ajkát. A modern lakótelepek mellett a közintézmények egész sora létesült: művelődési ház, új iskolák, bölcsődék, renfelőintézet, korszerűen berendezett és felszerelt kórház, új vendéglátóipari egységek. A Bakonyt felkereső turista, ha útja során eljut Ajkára, csodálkozva tapasztalhatja: mit köszönhet ez a várossá fejlődő település máris a bauxitnak.

De erre kell gondolnia Tapolcán is, a Malom-tó gondosan parkosított környékén, a patinás öreg házak szegélyezte tókönyék hangulatában, amelyben múlt és jövő ölelkezik. Ide, a Malom-tó partjára nyúlik le az a telek, amelyen egykor Batsányi János édesapjának, a tapolcai foltosó vargának kis háza állott. A forradalmár költő emlékét, akiről Keresztúry Dezső találóan állapította meg, hogy tulajdonképpen az „első igazi politikai költőnk”, a hajdani szülőház közelében most egész alakos szép bronzszobra idézi. Nem messze a szobortól hűséges hitvesének, Baumberg Gabriellának, az osztórák költőnőnek bronzból készült mellszobra áll. A tóparton egy régi vizimalmot turistaszállónak rendezett be a Veszprém megyei Idegenforgalmi Hivatal, a turistaszálló a Gabriella nevet viseli. A Malom-tó feletti kis dombon épült gimnázium neve pedig Batsányi János Gimnázium. Ebben a környezetben nemcsak Batsányira kell gondolnunk, hanem az is eszünkbe jut, mit köszönhet ez a város is a bauxitnak. A Bakony eddig is elküldte üzenetét, hiszen az a karsztvíztömeg, amely a

Malom-tó forrásainál tőr a felszínre és összeköttetésben van a híres tapolcai tavasbarlang mészkőüregeinek tóvizével, valahonnan a Bakonyból érkezik. A közeli Bakony mélyének mindinkább nagyobb kiterjedésben felismert kincse, a bauxit alakítja már ennek a városnak jövőjét is, akárcsak Ajkát. A bakonyi bauxitbányászat leendő központja néhány éven belül Tapolca lesz. A Bakonyi Bauxitbánya Vállalat jelentősen növeli a jelenlegi termelés mennyiségét, a Halimba III. bányát Európa egyik legnagyobb és legkorszerűbb bányüzemévé képezi ki. Ez a nagymértékű bányafejlesztés természetesen nagy lakásépítkezési program megvalósítását teszi szükségessé Tapolcán, ezzel egyidejűleg több kulturális és kereskedelmi beruházást.

A Tapolcai-medence középpontjában fekvő város minden irányban összefutó utak találkozáján épült. Eddig főleg a medencét övező bazalt-hegyek — a szőlőművelés és a kőbányászat — segítették Tapolca fejlődését. Most a vezető szerepet a várostól északra terülő Bakony-hegység gazdag bauxitlelőhelyei veszik át.

A nagy erdőségekkel borított Ósbakony táji szépségeit lényegében nem bolygatja meg az hatalmas ipari fejlődés, amelynek tanúi vagyunk a hegység egyes részein. De a Bakonyt ma már csak az ismerheti igazán, aki erre a fejlődésre ugyancsak felfigyel. A Bakony sűrűjébe is betört a technika. Egykor csak szegénylegények tanyája volt őshonos fáival az erdőrengeteg. Most az erdőszélen nem egy helyen új bányászházak százai sorakoznak. Új lakótelepek létesültek szép kertes családi házakkal. S ez a kép is ma már annyira hozzátartozik a megváltozott tájúj Bakonyhoz.

„Járjunk gyakrabban a Bakonyba!” — ajánlotta hajdan Rómer Flóris, akinek szívét lelkesen megdobogtatta a Bakony sok természeti szépsége. Ezt a sok természeti szépséget változatlanul ma is megtaláljuk a Bakonyban, még ha a modern technika, amelynek a népgazdaság olyan sokat köszönhet, s így természetes az ország lakossága is, részt kért a tájformálásában. **Környei Elek**

M A C S K A U G R Á S P Ö S T Y É N B E

Pozsonytól Pöstyén felé utazva az utolsó szakaszon, Lipótvártól kezdve már a romantikus Vág völgyben robbog velünk a vonat. A Rajna, a Duna és az Elba után a Vág egyike azoknak a változatos folyású európai folyóknak, amelyek természeti szépségeikkel, várkastélyaikkal legtöbbet nyújtanak a turistának, de a Dunának és a Vágnak még más vonzereje is van — a mentükben húzódó geológiai törésvonalak hosszában előbuggyanó gyógyító meleg források! A budai meleg vizekhez hasonlóan a Vág völgyében is Trencsénnél és Pöstyénél ősidők óta ismert gyógyforrások fakadnak. A pöstyéni fürdőzésről már a jó öreg Gvadányi, a peleskei nótárius budai kalandjainak leírója is önálló „brosúrát” írt, de persze a Vág völgyi meleg vizek híre és haszna jóval régebbi. Nem lehetetlen, hogy Trencsén, mely egy Terentius nevű római vezérről kapta a hagyomány szerint hajdani nevét, már a közeli Vág menti meleg vizek miatt is — és nemcsak stratégiai okokból — gyakorolt vonzóerőt északi fekvése ellenére is a termálfürdőket annyira kedvelő rómaiakra. Ha repülőgépről vetünk egy pillantást Pöstyénre — s azt nyugodtan és könnyen tehetjük, mert a fürdőidényben Prágát Pöstyénnel repülőjárt köti össze — a szigeteknek, a mesterséges és természetes folyómedreknek különös rendszerén csodálkozhatunk, mely a fürdőhelynek hallatlanul változatos karaktert kölcsönöz. A szállodákkal, sanatóriumokkal sűrűn meghintett, az üzlethálózatot is magába foglaló központi városrész a Vág-parton terül el, a forrásvidék a gyógyfürdőkkel, stranddal, iszaplelőhelyekkel pedig egy több hídron át elérhető szigeten. Egyikük, a harmincas években épült kilencívű, jégtörökkel és szélfogó kolonnáddal is ellátott séta-híd pihenőpadokat, elegáns kis üzleteket is keretez. Feljártójánál a híres mankótörő ember, Pöstyén régi emblémájának bronzfigurája fogadja a látogatót, amit a híd tulsó végén jól egészít ki a csodálatos gyógyulások ősi latin jelszava, a bibliai hagyományokból ismert „Sorge et ambula” felirat, vagyis: „Kelj fel és járj!” — mondják biztatón a gyógyító vizek, a kénszagú iszapfürdők s a tucatsnyit villanyterápiás és gyógytorna-mechanizmust alkalmazó, tapasztalt orvosok a gyakran még mankóval vagy éppen tolokocsin ideérkező reumásoknak, mozgásszervi betegeknek. Mondják már évszázadok óta, csak régen nem az elegáns, (Hegedüs Ármint, a Gellért Szálló építője által emelt) Thermania Palace-ban folyt a gyógyítás, hanem a Vág partján áttak maguknak szalmával, falombbal kibélelt, hevenyészett „fürdőkádát” az iszapos, meleg vizektől átjárt fenyvenben a szekereken, hintókon vagy hordszékeken Pöstyénbe érkező betegek. Még arról is megemlékeznek a régi feljegyzések, hogy a XVI. század közepén egy ilyen gallyaktól bélelt gyógygödör megásása 6 krajcárba került, és alighanem ez az adat az iszapfürdő használatának

eddig ismert legrégebb közép-európai tarifája!

A mai fürdőélet azonban elegáns, sokszínű és nemzetközi, és Pöstyén Csehszlovákia mintegy 50 gyógyhelye között előkelő, nyomban Karlovy Vary és Marienské Lázně (no meg talán a klimatikus jelentőségű Tátra) után közvetlenül felzárkózó helyet foglal el. Fejlődése is ennek megfelelően nagyvonalú. Régebbi, Jalta és Slovan néven ismert, nyugati gyógybetegforgalom fogadására alkalmas létesítményei mellett nemrégén épült fel a kilencszintes interhotel, a Magnólia, és egy modern, beutalt és fize-tővendég-forgalmat egyaránt fogadni kész többszázágvas gyógypalota a szigeti szektorban szintén újabb lehetőséggel gyarapítja a gyógyvendégforgalmat. Termálvízű strandja, a modern vonalú „EVA” ugyancsak igen népszerű a nyári idényben. (Októberben, mikor a II. Nemzetközi Balneotechnikai Kongresszus alkalmából ott jártunk, még vidáman fűrdtek benne!)

De hát minek is köszönik népszerűségüket ezek a gyógyító vizek? Nos, az újabb kutatófúrásokkal is megerősített régi forrásvidék 67 °C körüli, literenként 1500 milligramm ásványi alkotórészt, gyógyosót tartalmazó vizet ad napjában, melyben különösen a kénhidrogén-tartalom képviseli — a jelentős hofokon kívül — a gyógyító tényezőt.

A klímára sem lehet éppen panaszkodni: sokévi meteorológiai statisztikák átlaga szerint 2147 (kétezer-egyszáznegyvenhét) a napsütött órák száma évente, amit a parkok gazdag,

változatos vegetációja, olykor fel-fel-tűnő délszaki jellegű virágdísz is jelez: napsütött helyeken megélnék a magnóliabokrok, s egyes víztükrökön ugyanolyan lótuuszforma piros virágok díszlenek, mint a Hévíz-i tavon. Így hát nem is csoda, hogy vi-zéért, erdőövezte környékeért a kedves fürdőhelyet jó néhány világhíres-ség is megbecsülte, mint például Beethoven is, ki a Brunswick család-nak nemcsak Kismartonban, de a közeli Korompán is gyakori vendége volt. Talán Beethoven emlékének (ki a mostani Villa Bacchus-ban vett annak idején szállást) hódol az a szé-lesen kibomló zenei kultúra, mely Pöstyén parkjainak szabadtéri színpadain és hangversenydobogóin a fő-idényben kibontakozik: évente mű-vészeti fesztiválokat rendeznek a fürdőközönség szórakoztatására, melyeken nagynevű zenekarok és szó-listák vesznek részt a világ minden tájáról. Prága, Bécs, Budapest, Po-zsny a legközelebbi kultúrcentrumok, melyeknek operaházi, nemzeti színházi művészei, balettkarai szíve-sen ruccanak nyári vendégszereplés-re a szlovákiai fürdőmetropolisba. (A lista magyar nevekkkel is szép számmal dicsekszik, köztük Feren-csik János nevével is.)

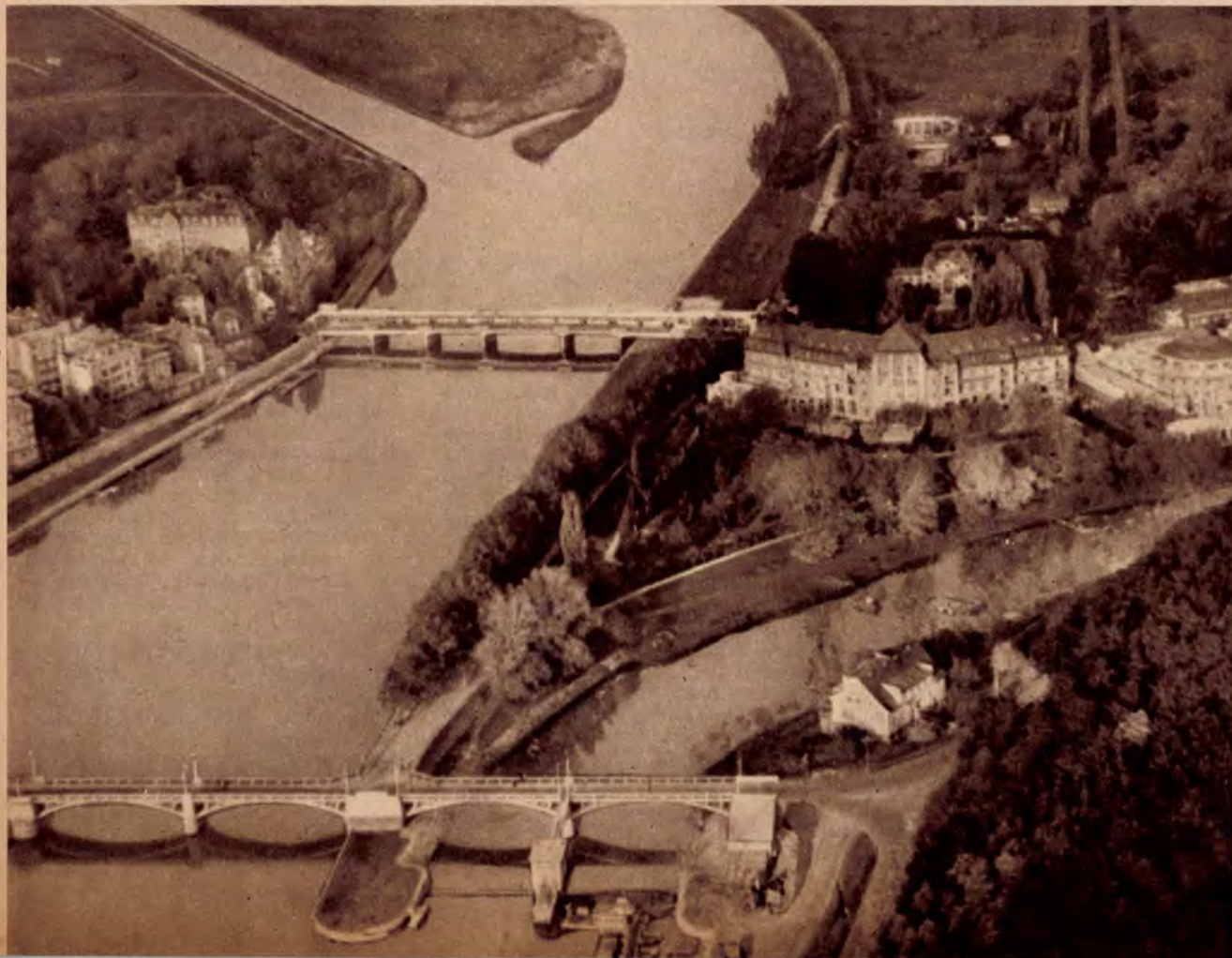
A zene mellett azonban képzőmű-vészeti rendezvényekben sincs hiány. Itt rendezik meg a Vág-parti parkok-ban a modern szobrászat szabadtéri seregszemléit, melyek egyikén leg-utóbb is olasz, francia, jugoszláv és svéd szobrászok vettek részt 1963-ban fantasztikusan modern, de a táj-

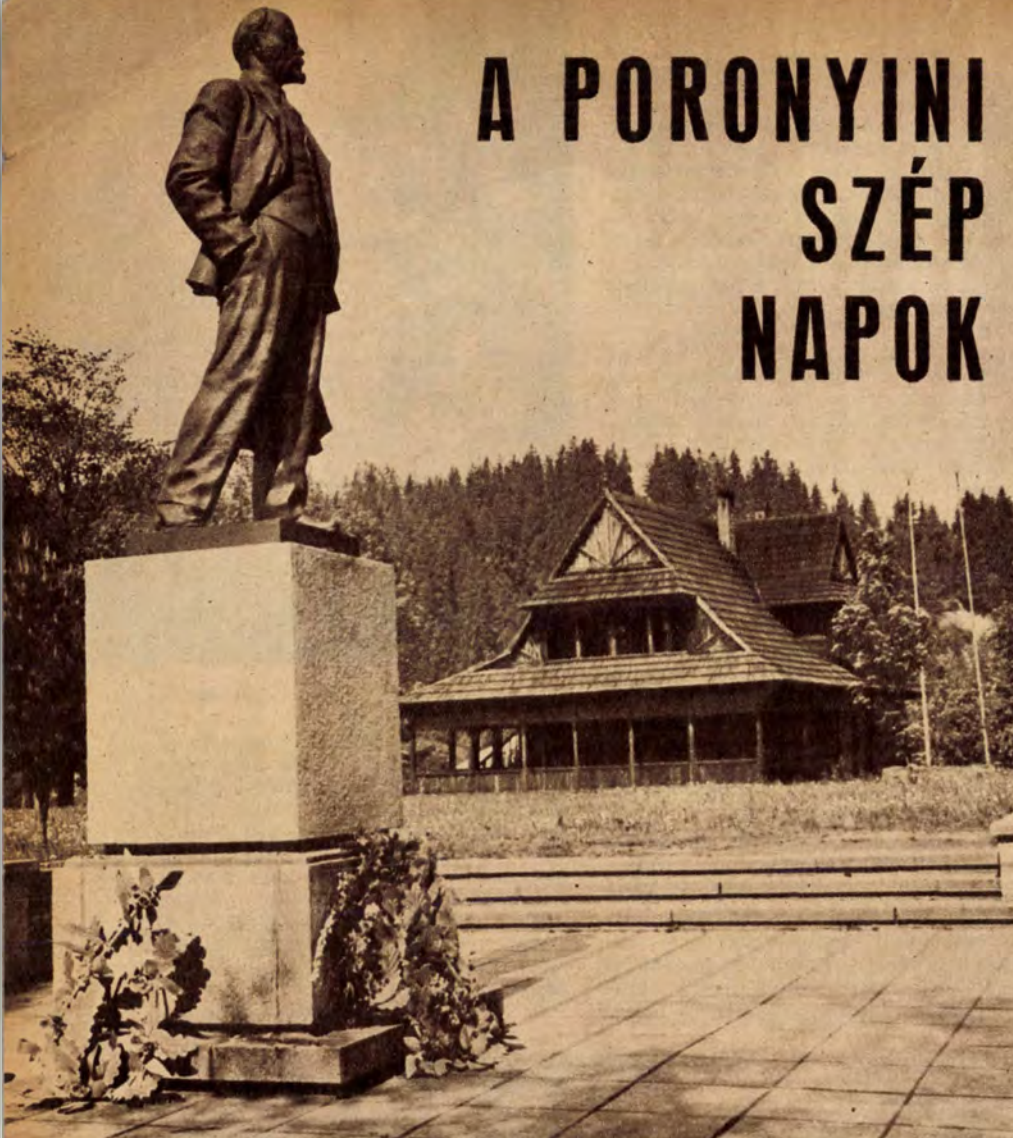
képi környezetben mégis jól érvényesülő alkotásokkal.

Pöstyén ma a béke, a gyógyulás és a kultúra szigete. Mintha már nem is emlékeznék arra a gyászos történelmi nevezetességére, mikor 1916-ban rendszeresen itt kúrászó Ferdinánd bolgár király meglátogatására ideérkezett II. Vilmos német császár s az akkor még trónörökös elhatározta az Anglia ellen megindítandó korlátlan tengeralattjáró-háborút, mely tudvalevőleg Amerika hadbalépéséhez vezetett...

Bauer Jenő dr.

A PORONYINI SZÉP NAPOK

A poronyini Lenin-múzeum kertjében álló Lenin szobor. Minden év szeptemberében emléktúrát vezetnek ide a lengyel turistaszervezetek

Leninnek; életében kevés idő jutott pihenésre; élte a forradalmár harcos, munkás életét. Most amikor születésének századik évfordulóját ünnepli az emberiség, mi természetjárók örömmel vesszük tudomásul, hogy szép napjaihoz a turistáskodás is hozzájárult.

Az ég vastag hótakaróval borította be Zakopane környékét. Az utakon megjelentek az egylovas „gurál szánkik”, vidám csilingelés jelezte a tél megérkezését.

A kékre festett szánkó gyorsan siklott velünk, az IBUSZ és ORBIS vendégeivel a magas jegenyéktől övezett országúton. Könnyedén húztunk el a tengelyig hóba süppedt gépkocsik mellett, a kocsis hangos „brrr” kiáltásokkal nógatta lovát, Nemzetiségét csak a halinanadrág jelezte, sibakancsa és kék steppelt anorákja már a mai fiatalok modern viselete volt. Lovunk nyakán vidáman csilingelt a csengő és mi jól be-

takarózva a bundába, élveztuk a vakító, téli napsugár melegét.

Az út a Fehér-Dunajec völgyében kanyargott; balra a fákon túl a folyó vadul rohant Nowi Targ felé, hogy egyesülve testvérével, a Fekete-Dunajecel, Lengyelország nagy folyamát, a Dunajecet alkossa. Medre alig tíz méter széles, mélysége sem haladja meg az ötven centimétert, de vize gyors, s ami fő, pisztrángban gazdag. Túl a folyón a Gora Dunajcki-havas hegyoldala zárta a lát-határt.

Jobbra tőlünk egy kis vonatszerelvénny húzott el Zakopane felé; fekete kocsijaiban kirándulókat vitt a Podhalé fővárosába. Túl a síneken a mi Budai-hegységünkhöz hasonló Malopolskai Dombvidék szelíd halmai terülnek el, míg távol északon, a Kárpátok előhegysége, a Beszkidek sejtették vonalaikat.

Ez a Podhalé, a Tátra keleti lába. Lágyan ívelő hegyoldalak lejtőin

bükk-, óriásjegenye- és lucfenyő-erdők sorakoznak, sűrű koronájuk szinte egymásba fonódik. A vastag hópamacsok úgy ülnek a tűcsomókon, mint karácsonyfán az angyalhaj.

Ebben a környezetben fekszik Poroniny, az ismert üdülőhely, ahol Lenin a Nagy Októberi Forradalom lángelkű vezére 1913 és 1914 nyarán tartózkodott. Lenin feleségével, Krupszkájával együtt ebben az időben Krakóban élt, s mivel Krupszkája betegeskedett, orvosai tanácsára magaslati levegőre szorult. Így esett a választás az akkor már ismert Zakopane környékére, hol egyébként több orosz emigráns forradalmár is dolgozott.

Leninék 1913. április 20-án érkeztek meg hármasan, — Krupszkája anyja is velük volt —, és a Belaja Dunajec nevű kisközségben egy Teresa Szkupin nevű parasztasszonytól bérelték ki házáat. A ház — ma múzeum — a Nowi Targba vezető úthoz közel áll, közvetlen felette emelkedik a 900 méter magas Galicowa Grapa, ahonnan szép időben tisztán kivehetők a Lengyel Magas-Tátra csipkés csúcsai. A szobák ma is úgy vannak berendezve, mint Lenin ott-tartózkodása idejében voltak. Az idő során a napfény sötétbarnára égette a faház falait. Az egyemeletes, tipikus podhaléi stílusban épült ház tetője csúcsos, hosszan elnyúló földszintjére falépcső vezet fel, ahonnan egy bútor nélküli előtérbe jutunk. Az előszobából három szoba nyílik. Egyik a konyhába vezet, amelyben hatalmas fehér kályha áll. Azon fözött hármuknak Nagyeyzsda édesanyja, felette színes tányérok a falon. A másik oldalon két szoba található, a kisebb Krupszkája anyjának, a nagyobbik Leninéknek szolgált ott-honul. Utóbbiban egymás mellett két feágy, rajtuk himzett fehér párna és barna takarók. Mellettük éjjeliszekrény, a sarokban nagy, fehérre meszelt, vályogból rakott kandalló.

Az előszobából keskeny falépcső vezet az emeleti kis szobába. Ez volt Lenin kedvenc tartózkodási helye, néha napokig nem mozdult ki belőle. Két kicsiny ablak néz nyugatra, közöttük ajtó vezet ki az erkélyre. A kerten túlról idelátszik a Zakopankapatak, amely a falu másik végéről érkező Poronyecel együtt hozza Bukovina felől a Tátra vizét a Fehér-Dunajec felé. A szoba bútorzata egyszerű. Egy kis íróasztal áll az ablak előtt, felette könyvespolc, a másik oldalon fekete-fehér kockás halina takaróval borított ágy. Ebben a szobában fogalmazta meg Lenin először a nemzetiségi kérdésre vonatkozó téziseit, amelyet azután Poroninyban, egy kibérelt parasztvendéglő helyiségében tartott tanácskozáson ismertetett a bolsevik párt vezetőségével. Ez a ház a tulajdonképpeni Lenin emlékmúzeum, ahol gazdag anyag mutatja be Lenin lengyelországi poronyini munkásságát. Láthatjuk azoknak a személyeknek képeit is, akiknek segítségével Lenin innen irányította a bolsevik pártot.

Külön terem foglalkozik Lenin turista vonatkozású emlékeivel. Ember nagyságú fénykép függ a falon: Lenint ábrázolja turistaruhában, fején fehér kalappal, kezében hagyományos hegymászó bottal és oldalán tarisznyával. Mellette sorakoznak turista társai, akikkel együtt vándorolta be a Tátra hegyeit. A kirándulásokat egy orosz emigráns, *Borisz Vigiljev*, a zakopanei Meteorológiai Intézet vezetője szervezte, feleségével, *Eugénia Alekszejevával*. A csoport tagjai a Lenin és a Vigiljev házaspáron kívül *Szergiusz Bagoczki* krakkói tanár, *Alekszander Bucsevics* zakopanei vasutas és *Jozef Oppenheimer* krakkói orvos voltak. Utóbbinak elválaszthatatlan kísérője volt a hatalmas fehér kutya, *Oszkár*. Krupszkájá kedvence. Vigiljev szerint Oppenheimer gondoskodott a hangulatról, sokat énekelt és tréfálkozott.

Vigiljev feljegzéseiből tudjuk, hogy szinte minden hétvéget a hegyekben töltöttek. Nagy túrákat tettek. Egyik ilyen túrájukat 1914 tavaszán tették, amikor egy hétig tartózkodtak a hegyekben. Poronyinból, Zakopanen keresztül végigyalogoltak a Gasiencovai völgyön a Tengersizem-tóhoz (*Morskie Oko*), ahonnan megmászták a Tengersizem-csúcsot (*Rysi* 2500 m). Többször megjárták a Zakopane—Vörös-tó és a Gaienovica—Swinnica, továbbá Bukovinán keresztül a *Morskie Oko* útvonalakat is.

1914 nyarán Lenint Poronyinban érte az első világháború kitörésének híre. A csendőrök másnap házkutatást tartottak náluk, Lenint *Nowi Targba* rendelték, ahol letartóztatták. Ezzel véget értek a „poronyini szép napok”. A háború lángjai előntöttek Európát, emberek milliói pusztultak el. A világégés egészen 1917 októberéig tartott, amikor Oroszországban győzedelmeskedett a lenini eszme, s megszületett a Szovjetunió, a világ első szocialista országa, mely első szavaival a békét hirdette meg a háborútól meggyötört népek számára.

Leninnek kevés idő jutott a pihenésre és szórakozásra. Poronyin ezt a keveset jelentette neki és Krupszkájának. Elégtétel töltheti el

a turisták szívét, hogy a nagy forradalmárnak a poronyini napok meghitt pillanatait a Tátra hegyei jelentették. Itt a Tátra ölében, ahol kis népek — gurálok, magyarok, lengyelek, szlovákok élnek együtt — születtek meg az akkori Európa belső feszítő problémájának, a nemzetiségi kérdésnek tézisei; az önrendelkezés minden

nemzet és nyelv egyenjogúsága, az autonómia és a helyi önkormányzat elvei.

Poronyin ma már más, mint ötven évvel ezelőtt volt Lenin életében. Lakosai, az egykori szegény gurálok *Nowi Targ* és *Krakkó* üzemeiben, *Zakopane* szállodáiban és szanatóriumaiban dolgoznak. Nem szegények

Morskie Oko

és nem elnyomottak már. De a *Tátra*, a *Podhalé*, a *Pienyni* és a *Babia Gora* hegyei ugyanazok maradtak a ma turistája számára, mint voltak Leninnek. A természet szépségének, fenséges nyugalmanak birodalmi, ahol meggyógyul a beteg, felfrissül és újjászületik a teremtő, alkotó ember.

endrődi

Jellegetes Poronyin környéki táj. Kifotás a *Galicowa Grapa* csúcsáról a Magas-Tátra felé

A műemlékházakkal körülzárt kőszegi főtér

A Magyar Alpok

A KŐSZEGI-HEGYSÉG

A kedves arcú nyugati hegyvidék Kőszeg fölött emelkedik legmagasabbra, az országhatáron ülő 883 méter magas *Irottkő*ben. A Soproni-hegységhez délről csatlakozó *Kőszegi-hegység* ugyancsak alpi rög, főként karbonkori kristályos palák építik fel. A *Gyöngyös* és a *Pinka* völgye között emelkedő, erősen letarolt tönkfelszint a *Borostyánkői-hegység* kapcsolja a *Stájer-Alpok*hoz.

A 700–800 méter magasságban szélesen feldomborodó tetejű hegység nincs annyira szétdarabolva, mint soproni testvére; gerinc formájú, összefüggő tömbjének csak a keleti oldalába vágódtak mélyebb patakvölgyek. A hűvös éghajlatú hegységet kiterjedt tölgy-, bükk- és fenyőerdők borítják, keleti lejtőin szőlők, gyümölcsösök, szelidgesztenyések tenyésznek nagy foltokban. Őshonos erdeifenyveseinek gyepszintjében meg-megjelenik az alpi flóraidékre jellemző *fekete áfonya* is.

A hegység keleti lábánál foglal helyet *Kőszeg*, a nyugati határszél meghatott hangulatú műemlékvároskája. A táj vizeit összegyűjtő Gyöngyös pa-

tak szűk medencéjében szorong, három oldalról is hegyek fogják körül, ezért nem fejlődhetett olyan jelentős várossá, mint a szomszédos Sopron, a nyugat felé vivő ősi nemzetközi útvonal kapuvárosa. A Kőszegi-hegység az *Irottkőtől* — a Dunántúl legmagasabb pontjától — éles főgerinccel egészen a város alá fut, s még az *Óháznál* — Kőszeg óváránál — is 600 méter fölött van. Az 1200-

as évekből való első okmányok ezt az Óházat említik *Kuszugh*, *Kűszög* néven; ma néhány falmaradvány emlékeztet már csak a város hajdani bölcsőjére.

Az Óházi levezető kies *Király-völgyben* áll Kőszeg „műemlékfája”, a 700 éves óriási szelidgesztenye. Ez a tíz méter átmérőjű fa-matuzsálem mindent látott, ami a tájban történt. Látta az osztrák hercegek egymást

A Jurisich-vár, háttérben a Kőszegi-hegység

követő betöréseit, az 1260 táján épült vár sorozatos vívását, Frigyes császár, aki bevette, Mátyást, aki viszsza foglalta. És hogyan látta volna az 1532. évi ostrom török várívóit, amikor Szolimán szultán vezéri sátra — a helyi legenda szerint — itt állt terebélyes lombjai árnyékában. A Bécs ellen vonuló szultán kétszáz-ezer főnyi seregét huszonöt napig tartóztatta föl Jurisich Miklós várkapitány, alig ezer emberével. Tizenkilenc rohamot vert vissza a kis védősereg, s végül eredménytelenül vonult el a vár alól a rettentő oszmán tábor.

Az egykori török leírás, mely Szolimán császári tanácsának jegyzőjétől származik, a vár hihetetlen erősségével magyarázza a kudarcot. „A nevezett erősség — írja a török szemtanú — egy nehezen járható hegy lábánál épült nagy vár, melynek fala terjedelmes, mint az egész világ, levegőbe nyúló bástyái magasabbak az égi Hal csillagzatnál, és oly erősek, hogy nem lehet leírni.” A XIII. századbeli alapokon nyugvó vár ma ismét épen áll: szabálytalan négyszög alakú reneszánsz kastély, két tömzsi védőtoronnyal. Bástyái nem nyúltak sohasem a csillagokig — a védők szíve volt erős: a kapitányé, a 28 huszáré, a fegyvert raga-

za örök álmát Wesselényi Ferenc nádor, özvegye, Széchy Mária, a „Murányi Vénusz”. 1407 óta harangoknak ebben a templomban, mint ahogy a XV. századból való a Jurisich tér másik patinás épülete, a Tanácsház is, csúcsíves baldachinos ablak-sorával. A gótika és a reneszánsz érdekes keveréke az 1615-ben épült Szent Imre templom, míg a reneszánsz a barokkal vegyül kedvesen a tér sgrafittó-díszes polgárházán. De történelmi levegőt áraszt a copf díszítésű Riedl-ház is, melyben az 1670-es években Széchy Mária lakott, vagy a barokk Bezerédj-ház, ahonnan egyenest a sárospataki vérpadra vitt Rákóczi áruló ezeres-kapitányának utolsó útja.

Kőszeg zárt kis belvárosának majd minden épülete értékes műemlék. Legjellegzetesebbek a hatalmas oromfalú korai barokk emeletes házak, melyek lépcsőzetesen épültek egymás mellé, hogy előreugró lőrésablakaiból tüzelni lehessen a városba nyomuló ellenségre. A barokk, a rokokó, a copf és biedermeier különböző változatai, a hullámos oromzatok, fűzeres szemöldökpárkányok, kedves zárt erkélyek, kovácsoltvas cégérek sajátos bájt és hangulatot kölcsönöznek a városkának.

Kőszeg lakói — a nyugati védvo-

izlésben épült meg, de a későbbi kőrök mindegyike alakított, formált, fejlesztett rajta valamit. Így vált ritka becsű építészeti emlékké, mely a gótikából a reneszánszba való fokozatos átmenet értékes jegeit őrzi. Az utóbbi két évszázadban — főként mikor az Esterházy hercegek gazdasági épületté alakították át, majd amikor az 1950-es években a Terményforgalmi Vállalat raktárnak használta — teljesen kiforgatták eredeti alakjából, s a helyreállítás egyik fő célja éppen az volt, hogy megszabadítsa stílustalan toldalékaitól, kibontsa eredeti szép formáit.

A műemlékvédelem korszerű szempontjai szerint végzett restaurálás során helyreállították a reneszánsz-gót homlokzatot, a várudvar kecses árkád-sorát, a loggiás folyosókat, a csúcsíves kápolnát és a nagyszerű lovagtermet. Kiszabadították a befalazott reneszánsz ablakokat, felépítették a kicsorbult bástyafalakat és a gömbölyű saroktoronyt, helyreállították a várépület két sarkán emelkedő négyszögletes védőtornyokat. Az országnak ez az egyik legértékesebb műemléke ma szép kultúrközpont: részben színház és művelődési otthon, a lovagterem pedig különleges hangulatú hangversenyteremmé vált.

Kőszeg polgárai valami egészen meghatározó lelkesedéssel tevékenykednek városuk állandó csinosításán. A tanács minden esztendőben felújított néhány nemes ízlésben fogant ódon házat, s egymás után lágy pasztelszínekbe öltöztette a megfiatalított palotácskákat. De a magánosok, a kis háztulajdonosok is bőven áldoztak pénz és munkát műemlék-otthonaik külső-belső szebbé tételére. Kőszeg ma a leg gondosabban ápolta magyar kisváros, melybe gyönyörűség ellátogatni. A belváros — mely jórészt középkori eredetű épületeivel csaknem érintetlenül őrzi az elmúlt századok levegőjét — teljesen újjászületett és áhítatos szépségekkel töltik meg azok lelkét, akik értik az öreg kövek beszédét.

A Kőszegi-hegységnek egyetlen városi települése a kis Kőszeg, falu is mindössze három-négy üldögél az erődsgégyen, az országhatár közelében. A szubalpin klímájú Velem mindinkább üdülőhelyi jellegűt ölt, s a festői szépségű ligetes tájban épült Bozsok is egyre növekvő idegenforgalmi szerepet játszik. Kőszegszerdahely, Velem és Cák határában hatalmas foltokban virulnak még a régi nagy szelídgesztenye-erdők maradványai. A cáki gesztenyében népi építészeti sajátos és egyedülálló remekei sorakoznak: gerendákból összeacsolt, úgynevezett boronafalú, kontyosan előreugró zsupfedelet viselő 150–200 éves pincék. A néprajzi és természetvédelmi rezervátumnak nyilvánított gesztenyés pincesor kedves pihenőhelye a nyugati hegyvidéket járó vándoroknak.

Antalfy Gyula

VÁROSA

dó polgároké és a bemenekült környékbeli földműves népé.

A déli harangszó 436 év óta mindennap 11 órakor hangzik fel Kőszegen, a török elvonulása időpontjának emlékeztérére. Mély kondulásokkal zeng az öreg harang ércszava a Szent Jakab templom boltozatának csúcsívei közt, hol az oltár előtti sírboltban pihen Jurisich kapitány két gyermeke. Nem messze tőlük alusz-

na katonai telepesei — századokon át becsülettel végezték honvéd feladatukat. S közben kalmárkodó, kézműves, szőlőművelő polgárokká váltán, szép ízléssel építették városkájukat. Sok évszázados hagyomány áll a műemlékvédelem. Korunk legjelentősebb e vonatkozású feladata az a nagyszabású helyreállító munka volt, amely visszaadta a vár hajdani szépségét. A XIII. században gótikus

Jellegzetes kőszegi utcásor

MEXIKÓ

Tuxpani programunk egyik legkellemebb napja a Mexikói-öbölbe tett kirándulás volt. A parton hollókeselyűk csapatai marakodtak a parti pocsolyákban és belső tavcskákban szárcsa és vadkacsa-féleségek s más vízszárnyasok lubickoltak. A lagunák vizében remetérákok húzódtak meg csigaházi albérletükben, a tízlábú gránát granelák (rákfajta) menekültek a kövek alá oldalozó járással, amikor a gyerekek ki akarták szedni őket a vízből.

Kipihenve magunkat, alkonyat táján indultunk vissza. Az esti fényben világító égen kirajzolódtak a kókuszpalmák koronái és a távoli hegyek bizarr körvonalai. A *Sierra Madre* távoli csúcsai felett vihar dúlt, csak a villámok változatos formájú villódzását lehetett látni.

Másnap programunk egyik érdekessége a tuxpani városi múzeum megtekintése volt. Az egy teremből álló múzeumban érdekes régiségek, kecses agyagvázák, i. e. 500-ból származó edények láthatók. Színösszeállításuk, formájuk emlékeztetett a görög művészek munkáira. A 2500 éves, agyagból készített mongol arc-szabású fejek, az arcokon különböző kifejezésű mosolyok jól érzékeltették a kedélyállapot fokát és a mosoly forrását. Az Idegenforgalmi Hivatal vezetőnöje, igazi mexikói szépség nagy műveltségű és jól ismeri szakmáját, részletesen ismertette a helytörténeti vonatkozásokat. A mongoloid típusú fejeket nézve, könnyen hitelt adtunk a mexikói tudósok nézetének, amely szerint az ősök, a két jégkorszak közötti időben, amikor a

Bering-szorosnál Kamcsatka és Alaszka, a 60–90 méterrel alább szállt tengerszint folytán összefüggött, vándoroltak át, és mintegy 12 000 évvel ezelőtt értek a mai Mexikó területére. Szerintük az magyarázza a megtalálható mongoloid beütést. A déltengeri keveredést a Csendes-óceán szigetvilágából idehajóztott és itt a nyugati partvidéken letelepedettek hozták.

A pár napos tuxpani látogatás után Veracruz-felé indultunk. A 248 km-es út egy része a már ismert *Poza—Rica—Papantla* útvonalon vezetett. Itt már szerényebbek voltak az útviszonyok és *Tecolutlán*ban a hasonló nevű folyón, kompon kellett átkelni. Hosszú sorban várakoztunk, volt időnk kókuszlevet inni. A mexikói kókusz emberfej nagyságú sima, zöld héjú gyümölcs. Jégbe hűtve zölde, híg leve kellemes ital.

Innen útnak a tengerparton vezetett. Az út másik oldalán fantasztikus alapzatú hegyek, a *Sierra Madre* nyúlványai emelkedtek. Volt itt elferdült cukorsüveg, bazalt orgona alakú, fogsorra emlékeztető zezugos vonulat, amely néha egészen az ütig ereszkedett.

Apró helységeken át vezetett utunk. Barra de Nautla, Nautla, Barra de Palmas, Vega de Alatorre, Santa Ana, Punto del Morro jeleztek a névtáblák az út mentén. Alkonyodott, mire az éjszakai égbolton egy fordulónál feltűntek Mexikó legnagyobb kohászati üzemének fényei, jelezve, hogy Veracruzba értünk.

Veracruz Mexikó és az amerikai kontinens európai értelmbe vett legrégibb városa. Itt léptek partra Cortez emberei, hogy megvessék Új-Spanyolország néven, itteni gyarmatbirodalmuk alapjait.

Mexikót a spanyolok 1511-ben fedezték fel, mikor egy Jamaicánál zátonyra futott spanyol vitorlás tengerészei partra vetődtek és kapcsolatba kerültek a bennszülöttekkel. A szárazföld belsejébe 1517–18-ban jutott el egy expedíció. Ekkor értesült a kubai spanyol helytartó az azték birodalom létezéséről. Cortez 11 hajóval a campechei-öbölben kötött ki és épített megerősített tábornak. Ez a hely a mai Veracruz.

MADÁR- KALENDÁRIUM

turisták

részére

FEBRUÁR

A város arculata letagadhatatlanul spanyol. A 400 éves városháza erőt sugárzó tömbje hatásosan fejezi ki a néhai spanyol birodalom erejét. Az utcákon a késő esti órákban is hőmpölygött az emberáradat. Az éttermekben alig lehetett helyet kapni. Néztük a színes forgatagot és hallgattuk a marimba-zenekarok pezsgő ütemű muzsikáját. A 4–5 tagú zenekarok étteremről étteremre járnak egymást váltva.

Másnap délelőtt jachtkirándulást tettünk a *Sacrificios* szigetcsoporthoz. Ez kb. 5 km-re van a partoktól. Valaha ide jártak az indiánok áldozataikat bemutatni, ma a második világháborúban elesett francia tengerészek emlékműve, világítótorony, rádióadó és étterem áll itt. A fő sziget területe a Margitszigetnek felel meg. A többi inkább zátony jellegű.

Veracruz-i tartózkodásunk utolsó programja a *Castillo—San Juan de Ulua* erőd megtekintése volt, amelyet 1526-ban kezdtek építeni a spanyolok. A hatalmas vastag falak, a kazamaták, amelyek részben kaszárnyaként, később pedig börtönül szolgáltak, komor történelmi emlékeket idéznek.

Búcsút intve Veracruznak indulunk vissza Mexikóvárosba. A kitűnő autópályán koccsink falta a kilométereket. Első nagyobb település *Cordoba* volt, de itt csak keresztülhajtottunk, nem volt idő megállásra, mert vissza kellett kapaszkodjunk a 2240 m méter magas Központi Fennsíkra.

A 110 ezer lakosú *Orizabától* kezdődött a magashegyi táj. A 3–4000 méter magas hegyek erősen tagoltak. A meredek hegyoldalak között a szűk, mély völgyek platová szelődülnek, pálmaligetek, közöttük fehér spanyol stílusú házak állnak. Az út majdnem 360°-os fordulót tesz, míg el nem éri a hágót. Itt vezet át 2000 m felett a föld egyik legmagasabb vasútvonala, a kanyargós pályán két villanymozdony húzza a szerelvényeket. A szeptentin felett Mexikó legmagasabb hegye, az 5700 m magas *Orizaba* uralkodik.

Az 550 ezer lakosú *Pueblába* 120

km-es autózás után érkeztünk. Mielőtt a városba behajtottunk volna, megnéztük az 1862-ben épült *Guadalupe* és *Fuerte de Loreto* erődöket, amelyek már Mexikó újkori történelméről tanúskodnak. Ezek az erődök a III. Napoleon által alapított mexikói-császárság, az 1862–67-es francia, angol és spanyol invázió idejéből valók, aminek a *Benito Juárez* vezette nemzeti felkelés vetett véget.

A belváros egy-két emeletes házai ékszerdobozokra emlékeztetnek; a csempével kirakott, vagy freskóval díszített cirádás homlokzatú házak sorát nem bontja meg idegen stílus-

keveredés. A hatalmas bazilika műkincei a híres kék gobelinek.

Sajnos a *Puebla* mellett fekvő *Cholubába* már nem tudunk elmenni. Choluba arról nevezetes, hogy Cortez itt győzte le az azték sereget. Mostani nevezetessége a 365 temploma és az újonnan feltárt, a földkerekség legnagyobb piramisának bizonyult romok.

A városból kiutózva még benzint tankoltunk, majd a Volkswagen-művek fényárban úszó gyártelepe mellett irányt vettünk mexikói kirándulásunk kiinduló és végállomása, Mexikóváros felé.

Dr. Ebergényi Imre

A február a naptár szerint még igazi téli hónap, hófúvásokkal, jégzajlással, csontot-velőt átfagyasztó hideg északi széllel. Néha egyenesen februárra érkezik meg az igazi téli, vagy jön vissza néhány már tavaszt sejtető hét után, amikor elakadnak a vonatok és a villamosok, újra jégpáncélt öltenek a vizek és vasárnaponként sülécekkel felszerelt kipírult arcú turisták ezrei szállják meg a fehérbe borult hegyek lejtőit. És mindezek ellenére, bármilyen különösen hangzik is, február végével megindul a tavaszi madár-áramlás. Megindul madaraink visszarámása a teletérfüvetekről azokra

a vidékekre ahol ismét fészkeket építenek, tojásokat raknak és fiókákat nevelnek majd.

Az első visszaérkezett madarak egyike, melyekkel az erdőt mezőt járó ember találkozhat, a seregély. Azt hiszem nem szükséges bemutatni, mindenki ismeri ezt a fémesen csillogó tollazatú, rigónagyságú, élelmes madarat. Különösen azóta, hogy valóságos ellepte a főváros egyes részeit és tavasztól késő őszig parkokban, játszótéren, virággyák környékén mindenütt találkozhatunk vele. Télire elvonulnak tőlünk, de egy hideg február végi reggelen azután ott gubbasztanak kis csapatban

öreg diófa behavazott ágain és fejüket tolluk közé rejtve csendesen tűnődni látszanak. Ott láthatjuk őket a nedves réteken, ahonnan a legmarabb tűnik el a hó és ahol a dél felé kiolvadó tócsák között futkosva keresik szűkös eleségüket. A tavasz hangulatát azonban még ez sem tudja elvenni. Amikor a nap néhány percre kibukkan a felhők közül és a fokról, eleinte szegyenlősen de később egyre sűrűbben, hullani kezdenek a fehér hópamacsok, a hímek a fűzfák koronájában ülve már a hangjukat próbálgatják. Nem mérhető ez az ének az áprilisi reggelek hangos seregélydalához, mégis szívó-

sén hallgatjuk, hiszen az ember a hosszú téli hónapok alatt ugyancsak elszokott már a madárcsicsergéstől. És ez nem is akármilyen madárének. A seregély ugyanis hangutánzó madár és dalába mesterien vegyíti bele a más madaraktól ellesett hangtöredékeket vagy akár egész strófákat is. Figyeljük csak! Énekükbe a hazai erdőkben soha nem hallott hangok is vegyülnek, ezeket valahol Afrikában vagy a tengerparton „szedték össze”. De csakhamar felcsendül a sárgarigó jól ismert flótája, a vizi-nadarak csengő kiáltása és a fűrjakkas pittypalattolyása is. Halkan, érzelmesen, szinte csak magának énekel az öreg seregély. Még nem feszíti tüdejét a tavaszi láz, még csak főpróbát tart az igazi koncert előtt. „Hangol”. Azután hirtelen elhallgat. Talán észrevette, hogy figyeljük. Szinte egyetlen szárnycsapással kerekedik fel a csapat és sebesen húznak a falu irányába.

Mi pedig folytassuk utunkat a nedves, fűzfákkal tarkított réten át, és amíg az erdőt elérjük, nézzünk itt is szét, mit is látni a madáreléte? Ott ahol már alig egy-két hófolt fehérlik és csak a rét kopott, sárgászöld színe látszik, a seregélyeknél nagyobb madarak csapata szaladgál. Fürgén mozognak a fűcsák között és csőrükkel apró, számunkra ilyen messziről láthatatlan, élőlényeket szedegetnek. (Lapozzuk fel határozóinkat a rigók oldalán, mert ezek itt előttünk bizony) Fenyőrigók. Ősszel, többnyire nagy csapatokban, érkeznek hozzánk és különösen a borókákkal borított domboldalakon láthatók. Kemény télen azután zömmel továbbvonulnak, de nagyon sok közülük egészen tavaszig nálunk marad. Felrepülve jellegzetes „sak-sak” hangjukkal tűnnek fel.

Ahogy őket nézegetjük, egyik társunk jóval nagyobb, pettyezett alsójú madárra hívja fel a figyelmet. Ez is a réten ugrál, de kissé távolabb, a fenyőrigók csoportjától. A léprigó, a nevét onnét kapta, hogy nagyon szereti a fagyöngy sárga bogóit, melyből viszont a ragados madárlépet főzik. Ez a legnagyobb rigófajunk, erős cserregő hangját a budai hegyek tölgyeseiben is gyakran hallani telente. Vigyázó, óvatos madár, nem könnyű megközelíteni. Most is, bár jóval távolabb van mint a fenyőrigók, elsőnek kel szárnyra és az erdő irányában tűnik el.

A fűzbokrok között széncinegék keresgélnek, egy kis nádfoltocskában pár kékcinegét látunk. Ez az apró termetű, egyébként kifejezetten er-

dőlakó, cinegefaj ősztől tavaszig előszeretettel keresi fel a nádasokat, legyenek azok a Balaton vagy a Velencei-tó náderdői, akár a mostanéhoz hasonló apró nádfoltocskák. Már közel járunk az erdőhöz, amikor csengő hangú hosszú farkú madar repül át a fejünk felett. Barázdabillegető. Ő is egyike a legelső tavaszi érkezőknek. Szívós igénytelen madár, ősszel néha ugyancsak egészen későn találkozhatunk vele.

A tél az erdőben is megkezdte lassú visszavonulását. A fák alatt apró lúkaszkák sötétlenek a hóban jelölve annak, hogy a ki-kibukkanó nap nemcsak az ereszeket csordította meg, hanem vízcsöpöket sajtolt az ágakra rakódott hókoszorúkból is. A fatörzsek körül temérdek apró lábnyom. Erdei egerek és cickányok nyomai keverednek a cinegék, feketerigók és fácánok hátrahagyott jeleivel. Gazdag élet folyik az erdő talaján éjjel és nappal egyaránt. Éjjel az apró emlősállatok tevékenykednek, nappal a madarak kutatják végig a fatörzsek tövében összegyűlt tavalyi lombokat.

Két barátcinege mozog előttünk a bokrok alján. Bizalmasak, kis csoportunkat egészen közelre bevárják. Akkor is csak egy alacsonyabb fűcskára szállnak és kíváncsian nézik az őket figyelő embereket. Fejüket kisse féloldalt hajtva néznek valamit. A madaraknak kitűnő szemük van és általában sokkal előbb megpillantják a magasban keringő ragadozókat, mint mi emberek. Érdeemes egyszer megfigyelni, hogy a baromfiudvar lakói, milyen egyszerre hajtják félre fejüket és figyelnek felfelé, ha egy nagyobb madár, akár tekintélyes magasságban is, végigrepül felettük. Ugyanezt tették most a mi cinkénk is. A lomb nélküli ágak közül kipillantva mi is csakhamar felfedezzük a magasban keringő ragadozót. Egerészölyv kering felettünk. Ő is egyike azoknak a madaraknak, melyek gyakran már február végén megjelennek a költőhelyen. Órákig keringenek odafent mozdulatlanul kitért szárnyakkal, miközben parányivá zsugorodik alattuk az erdő, a viharoktól megtépázott ősi fészek pedig talán már nem is látszik. Vagy az éles ragadozószem azt is számon tartja? Ki tudná megmondani?

A mi ölyvünk azonban még egyedül van. Elsőként érkezett, párja még úton van valahol. De majd amikor a márciusi nap az utolsó hópelyheket is lecsókolta a fák ágairól és a rügyek duzzadni kezdenek a bennük feszülő életerőtől, újból itt fogjuk látni az ölyveket, amint könnyedén róják köreiket a kéklő magasságban. Most azonban még csak egyetlen magános madarat mutatnak távcsöveink lencséi. Gondolatban kissé előreszaladtunk. Hiszen még február van. Körös-körül mindenütt fehér hólepel és már a nap is visszabújt a felhők mögé. A fák között hideg szél oson végig.

Schmidt Egon

A Persány, a Dél-Hargita és a Baróti hegység alkot természetes keretet e tájnak, amely a Székelyföld egyik legkedvesebb területe. A Barót, Vargyas és Kormos vizét összegyűjtő Olt, természetes kaput vágott itt a maga számára az alsórákosi szoros képében. Az árterületek sík vidékeitől, a magashegyi havasi legelőkig, minden tájegységben gyönyörködhet itt a természetjáró. Változatos földtani felépítése, gazdag altalajkincsei és ásványvíz-forrásai vonzzák a turistákat.

A nemrég várossá lett Barót központi helyet foglal el a vidéken, amelynek ipari és művelődési központja, alig öt kilométerre a brassó-kolozsvári vasút ágostonfalvi vasútállomásától. Itt ringatták bölcsőjét Baróti Szabó Dávidnak, a költőnek és nyelvújítóknak. Itt őrzik emlékét ma is a hálás rokonok. Ide hívták haza a gyermekkor

A baróti római katolikus templom

Barázdabillegető egyike első hazatérő madarainknak (Dr. Sterbetsz István felvétele)

ERDŐVIDÉK

emlékei baróti Gaál Mózes is, a modern magyar ifjúsági irodalom egyik megteremtőjét, a nagy pedagógust.

A város írásos emlékei közel nyolcszáz esztendőre nyúlnak vissza. Közvetlen közelében megalithikus kőkamrákat és egy egykori római út őrtoronymaradványait tárták fel a régészeti kutatások.

Ez az urbanizálódás útjára lépett városka lassan az erdővidéki szénbányászat központjává is válik. Kiindulópont is e helyiség Erdővidék látnivalóban oly gazdag turista útvonalainak. Jelentős ipari létesítmény a közelében levő brickettgyár, amely az erdővidéki lignitet dolgozza fel. Innen Felsőrákosra vezet az út. A néprajzot kedvelő a székely népi szöttek és kézimunkák százaiban gyönyörködhet. Ez a falu a Persány, népies nevén a Rika hegység előterében van. Ósrégi unitárius temploma ma műemléknek van nyilvánítva. Határában találjuk egy külszíni szénfejtés kezdő műveleteit. Micsoda ellentét itt az ősi Rika tövében! Fenn a Hegyes tetőn Attila király várának romjai, lenn a Rika patak völgyében pedig a hatalmas kotrók fejtik a szentet. A várkoszorúta hegy alatt egy kőszikla mellett bárkinek megmutatja a felsőrákosi székely, Réka királyné sírját. S mindezeket feledhetetlen legendákba szötte a vidék népe. A Rikában színes dísz tárgyak készítésére alkalmas hófehér alabástrom, hűsvörös jáspis és zöld dacitufa található.

Innen az Ehbáton út vezet Vargyas felé. Vargyas, Erdővidék tekintélyes he-

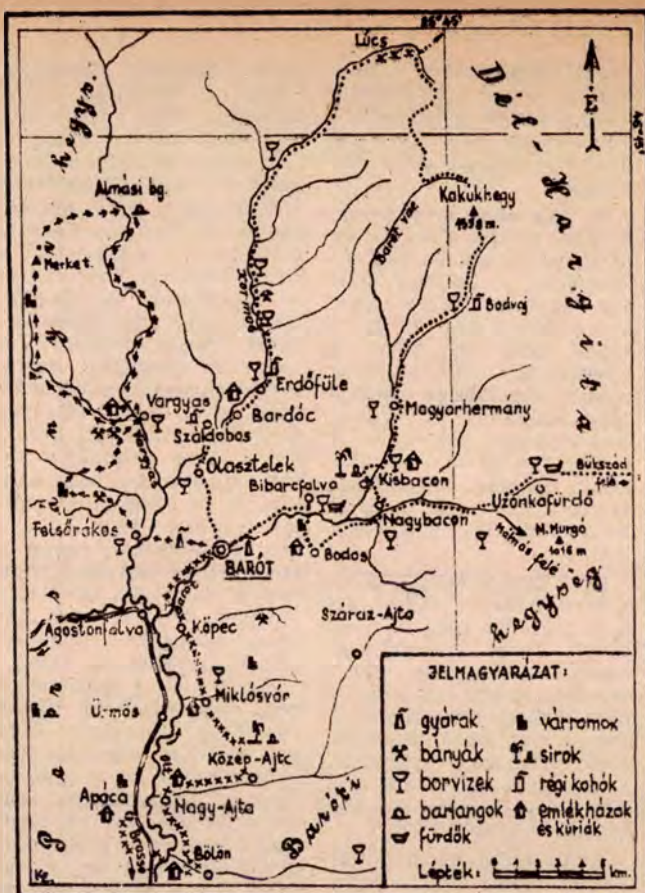
lyisége. Igen értékes borvize, szénbányái messzi földre híresek. Igen érdekesek a nyitott tűzhelyes, facseresep középkori házai, valamint a báró Dániel-féle kastély. Ezek ma műemlékek. A faluban él a Sütő család, a régi székely festett bútorművelője és Máthé Ferenc székely faragómester.

A falu felett a Hagymás tetőn gyönyörű nárciszrét. Tömegesen virít itt májusban két kedvelt és védett növény: a csillagnárcisz (Narcissus stellaris) és a zergeboglár (Trollius europaeus).

A Vargyas vize a madarasi Hargita lába alól siet Erdővidék felé. A vidék júra mészkő-képződményeit szurdokvölgyek formájában vágta át. Itt (Vargyastól 12 km-re) csodálhatjuk meg a homoródalmási „Orbán Balázs” barlangrendszerét, amely a karsztot kedvelők igazi zarándokhelye. Újabb antropológiai és mamológiai kutatások színellye ez a barlang. A Keleti-Kárpátok zónájában — az eddigi ismeretek szerint — a leghosszabb és legrégebb időkől ismert barlang ez.

A Barót—Székelyudvarhelyi megyei úton elsőnek érinti az utas Olaszteleket. Történelmi emlékei és ásványvizes forrásai figyelemre méltóak. Itt már a Kormos völgyében járunk, amely vizét a Dél-Hargitából gyűjti és a pisztrángot kedvelők gyakran felkeresett vízfolyása.

Olasztelek után érintjük Bardóczot, Benkő József a tudós történész és fűvész szülőfaluját. Átellenben fehérlik a vashányászatáról

Az Erdővidék térképe, a a XXXX és a jelzett utak a szövegben található leírást követik.

egykor híres Székelyszáldobos tornya.

Ott, ahol a völgy összeszűkül, elérjük Erdővidék legészakabbra fekvő helységét, Erdőfület. Itt és Száldoboson beszélnek ma is a legszebben az egykor ismert ő-ző székely nyelvjárást. A falu felső végén tipikus stílusú épület zárja le a házsorokat. Az 1848—49-es szabadságharcban, a Habsburg-iga ellen harcoló székely hős, Gábor Áron ágyúöntő vashámora ez. A falu Szent Létszó-legendás freskós temploma, sajnos, a lángok martaléka lett.

A Dél-Hargita hegyeit itt ligetes tölgyerdők és hatalmas legelők borítják. A Kormos és mellékvizei meredek völgyeket alakítottak ki az egykori kráterperem andezites törmelékeiben. A járatlan, öreg fenyvesekkel borított völgyekben gazdag meszes-, alkális savanyúvíz-források törnek fel lépten nyomon. Itt van Románia egyik leggazdagabb diatomit telepe. Az elkövösödött fatörzseket, faopál néven díszkövekként gyűjtik a természetjárók. De található itt viaszpál is.

Vadregényes tájakon ka-

nyarog fel az út a Lucsnak nevezett vulkáni kálderra alá, amely már a Dél-Hargita szerves része. Itt van Dél-Európa egyik leg-híresebb magashegy fel-lámpja, amely pleisztocénkori reliktum növényekben gazdag. A tőzegmoha-párnák között él a pici nyír (Betula nana), több Drosera faj, a tőzegrozsmaring stb. Ide jönnek fel ősszel a természetjárók, szarvasbögés-re. A Lucs államilag védett növényi rezerváció.

Turistajelzés vezet innen a szentimrei Búdós fürdő felé, amely a Dél-Hargita egyetlen és gázömlésekben leggazdagabb magashegy fürdő- és üdülőhelye, 1250 m magasságban.

Élményekben páratlan gerinctúrát szervezhetünk innen a Dél-Hargita gerincén. A fehér mezőben kék csíkos turistajelzés Tusnádfürdőre vezet. Közben érintjük a hegygerinc legmagasabb csúcsát, a Kakukk-hegyet (1558 m) és a Piliskét (1374 m.) Páratlan szépségű hatalmas erdő borítja e hegyeket, amelyek vadban igen gazdagok. A Kakukk-hegy környékén sok a borvízforrás, erdejében tanyázik a fajd. A geo-

Benedek Elek, a nagy székely mesemondó és harcos publicista emlékháza Kisbaconban

KENYÉRMEZŐ

NYÍRSÉGI TÖRTÉNETEK

Az a „hangversenytér”, melyben 1968-ban a nyírbátori zenei napok utolsó nagy hangversenyének dallamai felcsendültek, a kenyérmezei csata zsákmányából épült.

A nyírbátori református templom, késő gótikus remekmű, önmagában is figyelemre méltó épület, karcsú tömbjével, egyedülálló boltozathálóval. Belső végében, üvegitrin alatt nyugszik építetőjének, Báthori Istvánnak sír emléke. A templom építője ugyanaz a János barát, aki Mátyás visegrádi palotáján dolgozott.

Báthory Erzsébetről, aki jobbáglányok vérében fürdött, Istvánról, a lengyel királyról sokat tudunk. De erről a Báthoriról — í-vel írva! —, aki egy századdal korábban élt, mint királlyá lett távoli rokona, még lexikonjaink sem emlékeznek meg.

Hunyad megyében, a szászvárosi járásban, Alvincz felé a Maros két partján terül el Kenyérmező. Báthori István, Mátyás hadvezére, Erdély vajdája, a székelyek ispánja maroknyi seregével itt állt helyt 1479. október 13-án, Ali bég sokszoros túlerejével szemben. Már nyolc sebből vérzett, mikor estefelé megérkezett Kinizsi Pál segélycsapata, mely eldöntötte az ütközet sorsát. (Ezen az estén a győzelmi tábornoknál táncolta Kinizsi először híres táncát, minkét kezében és a fogai között egy-egy elesett törökkel). A fényes hadizsákmányból épült mindkét templom: a mai református és a katolikus is.

A másik templomból a sok látnivaló mellett a Krucsay oltár előtt ne menjen el gyorsan a látogató. Kikapós, jóvérű, nyírségi asszony történetét őrzi.

Lányneven Tolvay Borbálának hívták Krucsay Márton alispán feleségét. Rákóczi egykori hadnagya nagyon szerette feleségét, de az minduntalan megszökött tőle valakivel. A férj sokszor megbocsátott, de amikor az asszony egy fiatal Perényivel ismét megszökött, betelt a pohár. Bíró elé vitte az ügyet, s az asszonyt halálra ítélték. A pocsaji hóhér ütötte le a szép nő fejét. A pallost is itt őrzik a templomhoz csatlakozó Báthori Múzeumban. A krónika arról szól, hogy amikor a szép fej elgurult, a férj sírva borult rá. Magával vitte és külön temette el pincéjében.

Három évi gyász után Krucsay uram ismét megnősült. Az alispán, aki táblabíró is volt, saját magának sohasem tudott megbocsátani szép felesége megöletéséért. Ezért, vezeklésül állíttatta második feleségével, Pogány Borbálával ezt a passió-oltárt, melynek ismeretlen eperjesi művésze, egészen szokatlan elevenséggel ábrázolta a kor megengedhető vallási hagyományainak keretein belül az emberi fájdalmat, szenvedést és szenvedélyt.

Nagykállónak is megvannak a maga történetei. Az egykori vármegyeháza ma elmeógyógyintézet. A látogatóknak megmutatják egykori börtönének vasajtóit. Itt raboskodott Gesztely Jóska, az utol-

lógus megkeresheti a híres kakukk-hegyi „gyémántokat” (hematit kristályokat), amelyek az ásványtani irodalom ritkaságai közé tartoznak.

A legendás Mitács-hegy lábától gyűjti vizét a Fenyős-patak, amely Bodvábányánál a Leshegy alatt hús ásványvizekben gazdag vidéken siet alá Erdővidék felé. Itt küzd az enyészettel Gábor Aron másik vasolvasztó kohója. Még látszanak az egykori vasbányászás helyei is. A Leshegyet és az Istenkas nevű helyeket legendákba szőtte a nép, mint a török-tartár dúlások menedékhelyeit.

Ott, ahol a Fenyős-patak egyesül a Barót vizével, két falu húzódik meg a fenyvesek között: Magyarhermány és Kisbacon. Ezt a vidéket szőtte meséibe a nagy székely mesemondó és harcos publicista, Benedek Elek. Kisbaconi szülőháza, a Benedek-kúria ma emlékház, sírja pedig ott van a temetődombon.

Kisbaconból két út kinyílik a turistának. Egyik kelet felé Nagybacon érintésével Uzonkafürdőre a Nagy Murgó vulkáni kúpjának lábánál (1016 m.) A fürdő ásványvizet már a rómaiak ismerték. A másik út, ellenkező irányban ásványvizéről és borvíz-fürdőjéről híres Bibarcfalvára. A falu feletti Várbükön emelkedik Tiborc várának romja, háta mögött húzódik meg Bodos, Budai József híres geológus majd pomológus szülőfaluja. Porrai a miskolci deszkatemető hantjai alatt pihennek. Emlékét több mint 250 gyümölcsfajta őrzi. Innen már csak egy séta és ismét Baróton vagyunk.

A Brassó felől kigyózó Olt keleti partján, gyöngyszerűen sorakoznak Erdővidék utolsó falvai. A baróti keresztút mellett szerény kopjafa jelzi az 1848–49-es háromszéki önvédelmi szabadságharcban elesett hősi halottak tömegsírját. Odébb van Csemerétje, ahol több száz kőpecit és környékbeli mészárolt le Barcsay Ákos fejedelem.

Köpec évszázados szénbányászatról híres község. Itt paposkodott hat évig Benkő József. A temető-kertben még megtalálni az általa ültetett ecetfák csenevész példányait. Itt szü-

letett Keopeci Sebestyén József, a heraldika kiváló művelője. Régi református temploma ma műemlék.

A szomszéd faluban, Miklósváron külön építészeti érdekesség a XVI. században épült Kálnoky-kastély. Háttérében sötétlenek a Baróti-hegység szelídhegységi hegyháta. Lomberdőben gazdag édes-kénes források törnek felszínre. A szomszéd Nagyajta várfalakkal övezett tipikus várkastélyáról, már 1211-ben történik említés. Ez a falu Kriza János szülőhelye. Itt van elhelyezve emléktáblája is az unitárius paplak épületén. Kriza a székely népköltészet remekeit szedte egy csokorba a „Vadrózsák”-ban. Ez az a táj, amelyet ő „zöld erdő zúgásos, vadgalamb bűgös” szép Erdővidéknek nevez.

Középjátszán a temető-kertben megtekinthető Benkő József sírja, amelyet 1929-ben emelt a kegyelet. Következik Bölön, a Baróti-hegység legmagasabb csúcsa a Görgő (1012 m) alatt. Keleti stílusban épült unitárius kastélyát ősi várfal övezi. Ez a Bölöni-vár. A várfal alatt szerényen húzódik meg Bölöni Farkas Sándornak, a nagy amerikai utazónak és közembernek emléktáblával ellátott szülőháza.

Az Olt lankáján ösvény vezet innét, végpontunk az apácai vasútállomás felé. Itt azonban meg kell állni. Apácán született és töltötte gyermekéveit Apáczai Csere János, a nagy nyelvújító és pedagógus. Ezt a falut nevezi szülőföldjének Bartalis János, a költő is. A Nagyajtára vezető Olt hídja mellett a Nagy Lajos idejében még castrum regale-nevet viselő várnak ma csak egy bástyája dacol az idővel. A falu kopjafás temetője külön élmény a turista számára. Népe az ő-ző székely nyelvjárást beszéli, népi hagyományaihoz görcsösen ragaszkodik. Falujának új iskoláján ott díszileg szülőttjének állított emléktábla, amelyet a Brassó megyei tanítótestület emelt 1881-ben.

Barót központjában turista-térkép várja a kirándulókat. E vidék műemlékei és természeti ritkaságai, tündérszép tájai felejthetetlen emlékeket nyújtanak a turistának.

Kisgyörgy Zoltán
geológus

ÍNSÉGDOMB, RABTÁNC

só nyírségi betyár. A börtön kínzásaihoz tartozott, hogy padlója háromélű lécekkel volt kirakva, amin a mezítlábas rabok nem tudtak állni, csak topogni. Állítólag ennek a rabtopogásnak az ironikus ismétléséből keletkezett a kállai kettős, a helybeliek máig is vitában vannak Kodály világhírű szerzeményének „tempójával” amiatt. Szerintük a rabok nem tudtak ilyen lassan topogni, mert fáj a talpuk a léccsétől, gyorsabban változtatták lábaikat.

A szép járási székhelyről Kállósemjén felé, pár száz méterre állt a híres ínségdomb. Az 1770-es években olyan aszály volt, hogy a Kállayak kénytelenek voltak ajándék gabonát kiosztani jobbágyaiknak. A magtár tele volt, de hogy mégse legyen a gabona egészen ingyen, elrendelték, hogy minden véka gabona fejében egy napig azzal a vékával homokot kell egy bizonyos kijelölt helyre önteni. Állítólag a ház asszonyának kívánságára ebből lett a hatalmas domb. Tetején most kilátó várja a turistákat. (Egyes változatok szerint a gabona nem ingyen volt, s a homokhordás épp azt a célt szolgálta, hogy megállapítsák, mennyi gabonát kell majd megadni.)

gesztelyi

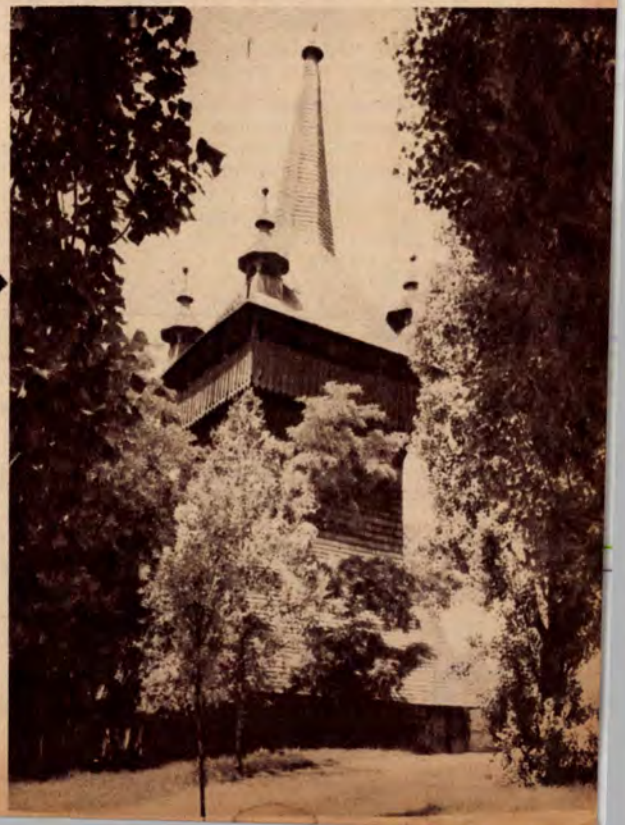

A híres Krucsay oltár, ismeretlen eperjesi faszobrász remekműve

A nyírbátori református templom 362 éves fatornyja

A nyírbátori református templom, háttérben Báthori István üvegtrínbe helyezett márvány síremléke

58 NAP EGYE

Kényszerleszállás

A légi közlekedés technikája a rádió- és irányítóberendezések sorát teremtette meg. Azonban ezek is felmondták egyszer a szolgálatot.

A 39 éves Robert Gauchie a kanadai északon élte le egész életét, tíz év alatt közel 6000 órát töltött levegőben, mialatt szállított turistákat, favágókat, tűzoltókat, vadászokat és betegeket. Nap mint nap repült át a végtelen erdőségek, tundrák felett, s nem gondolta, hogy ez a nyáron szelíd, télen fehérségében is fenséges táj egyszer börtönévé válik.

1966. február 2-án egymotoros De-Havilland Beaver-jével hegymászókat szállított a sarkvidéktől mintegy 300 km-re fekvő Cambridge-Bay-be. Rögtön visszaindult, estére Yellowknife-ben akart éjszakázni — amely 900 km-re feküdt dél felé —, és másnap délre akart hazaérni Fort Smith-be.

Félúton volt, amikor heves hóviharba került. Egy ideig vakrepülésben próbálta tartani az irányt, leereszkedett 60 m-re és a kavargó hó-

esésben, siklórepülésben szállt a kihalt táj felett. Végül leszállt egy szürke jégtisztásra, hogy megvárja a vihar elcsendesedését. Űlt a kabinban, mialatt a szélvihar rázta a gép fémtestét. Melegen volt öltözve — tengeri kutyaprémből készült eszkimócsizmákat, három gypjúzoknit, két pulóvert és ezen felül prémbundát viselt —, mégis vacogtak a fogai.

Másnap reggel bemelegítette a motorokat és felszállt. Rövidesen azonban ismét ködbe került, s kénytelen volt műszer nélkül, vakon tájékozódni. Egyórai repülés után — miközben fogalma sem volt, hol járhat —, rádióin segítséget kért.

A légköri zavarok miatt alig érhetően vette egy Albatross választát: „Legjobb, ha leszáll és beállítja a SARAH-t, hogy holnap megtaláljuk magát” — hallotta.

A Beaver gépek rádió-mentőjelzővel rendelkeznek. Gauchie-nek is volt saját energia-forrással működő Sarah rádiója és CPI rendszerű automatikusan működő pozíció megállapítója, amelyek már nem egy kényszerleszállást végzett pilótához vezették el a mentőexpedíciót.

„Pár óra múlva ott leszünk”, bú-

csúzott el tőle az Albatross rádiója és ez a hang Gauchie fülében 58 napig visszhangzott.

Körülnézett, hol talál leszállásra alkalmas helyet és egy befagyott tó jegét választotta. Pár perc múlva megnyomta a SARAH bekapcsoló gombját. Néma csend. Újból és újból benyomta. Semmi! Riadtan a CPI-hez kapott. Ugyanaz volt a helyzet. Összerezzen. Egyszerűen nem tudta elhinni, hogy mind a két berendezése elromlott. Kilépett a gépből és betörte a CPI védőüvegét. Semmi hang, a rádióadó hallgatott, csak a szél zúgott.

Visszamászott a kabinba és ismét megpróbált rádióösszeköttetést teremteni. „Mayday! Mayday! Itt a CF-IOB! Útban Cambridge-ből Yellowknife felé” — ismételte vagy százszor, de semmi válasz nem jött. Egyedül volt a végtelen hősivatag-

ban, s minden amiben bízhatott; motor, hajózási műszerek és rádiók felmondták a szolgálatot.

Hogy a félelemtől elterelje gondolatait, számba vette készleteit. Néhány csomag kétszersült, kevés cukor, csokoládé és levespor volt nála. Ha jól beosztja, 10–12 napig elegendő. Igaz, volt a gépen 10 vöröspiszt-ráng, amit feleségének Cambridge-Bay-ben vásárolt, de semmilyen főzőeszköz nem volt nála. Viszont volt vele vadászpuska, világító pisztoly, megfelelő számú töltény és egy fejsze is. Végül öt doboz gyufa. De sem petróleum, sem spiritusz nem volt vele.

S. O. S. a hóban

Másnap a hőmérő mínusz 48 fokot mutatott. Hőfelhők gomolyogtak az elhagyott tó felett, minden bánatosan szürke volt. A Beaver jó 500 m-re állt a parttól, egy átrepülő gép könnyen észreveheti, ha egyáltalán erre téved, mert Gauchie tudta, hogy a repülési útvonalaktól mintegy 150 km-re délkeletre sodródott. Benzinnel felmelegítette a rádióadó telepeit és újból megpróbálkozott. „Mayday! Mayday!” De semmi válasz nem érkezett.

Még egy kísérletet tett. Kiment a partra, kivágott egy nyárfát, a géptől 15 m-re beásta a hóba, és antenát feszített rá. Azonban a fülhallgatóban csak monoton, artikulátlan zümmögés hallatszott. Estefelé telje-

sen kimerülve megevett egy kockacukrot és lefeküdt aludni. Így telt el második napja.

A két következő napon Gauchie elhasználta maradék benzinét a telepek melegítésére. De három nap múlva a rádió monoton zúgása is elnémult. Kétségbeesésében S. O. S. betüket taposott a hóba. De egy félóra alatt a szél hóval takarta be írását.

Hiáavaló keresés

Már egy pár órával azután, hogy Robert Gauchie nem érkezett meg Yellowknife-ba, a kanadai légierő megindította a keresést. Először egy

Farkasok

Az idő megenyhült, Gauchie azonban tudta, hogy a hideg nem múlt el. Lábujjai borzalmasan fájnak. Félt, hogy elgennyesednek, de még jobban attól félt, hogy az örökös csend örületbe kergeti. „Még sehol sem voltam, ahol ilyen titokzatos csend lett volna — írta naplójába. — Egy hangot sem hallani. Sem madarak, sem farkasok. Csak én és a szél.”

Eszébe jutottak azok, akik nem tartották be azt a szabályt, hogy gépük mellett maradjanak, s nekiindultak a végtelen bizonytalanságnak. Benne is viaskodtak ilyen gondolatok. De ádáz dühvel elutasította ezeket és kényszerítette magát, hogy naponta egy-egy darab nyers, fagyott pisztrángot lenyeljen.

lett figyelmes. Kimászott hálózsákjából, s kitámolygott a hóba. Alig 600 m magasban egy Beaver repült dél felé. Reszkető kézzel magasba lött egy jelzőrakétát, de a gép nem változtatott irányt és eltűnt a messzeségben. Összetört. Egész éjjel nem aludt, kínozta a tehetetlenség gondolata. Másnap, erejét összeszedve, ismét S. O. S. jeleket taposott a hóba. De hiába. A könyörtelen szél ismét elsöpörte a betüket.

A mélyponton

Március 5-én a hideg kezdett alábbhagyni. Lefagyott lábujjai annyira fájnak, hogy a fájdalom szinte örülté tette. Egyik delfriumból a másik-

ÜL A JÉGSIVATAGBAN

hárommotoros Albatross repült végig a jelzett úton, de nem talált semmit. Másnap egy újabb Albatross, számos magángép és egy DC-3-as kapcsolódott be a kutatásba, de 12 napi állandó felderítés sem hozott eredményt. 756 000 km²-t kutattak át, de Gauchie Sarah és CPI berendezései hallgattak. Ebből arra következtettek, hogy kényszerleszállás közben összetörtek, ő valószínűleg súlyosan megsérült, s így életben maradására kevés eshetőség mutatkozik.

Február 17-én a hivatalos kutatást leállították, de Gauchie barátai magánpilótákat bíztak meg a további kereséssel, akik még 200 órán át kutattak az elveszett gép után. Azonban március elején, 26 napi kutatás után, ők is feladtak minden reményt.

Gauchie egyébként pontosan tudta, mikor ér véget a felkutatására szervezett akció. Hiszen ő maga is sok ilyenben vett részt, amikor a fehérségben kis fekete pontot kerestek. Hogy erejét kímélje, nem mozdult ki a gépből, egész nap hálózsákjában feküdt. A hideg szinte elviselhetetlen volt; a repülőgép nem nyújtott védelmet a fagy ellen, de legalább védte a szélétől. Igyekezett keveset enni, készletei mégis aggasztóan fogytak, és február 16-án más nem maradt, mint harminc szem kockacukor és a fagyott, nyers pisztráng. Megpróbált enni belőle, de gyomra ellenállt. A kísértés, hogy mindent felfaljon, hatalmas volt, mégis dühösen tovább harcolt. Talált egy golyóstollat és fagyott ujjaival naplót kezdett vezetni.

Február 20-án farkasok törték meg magányát. Tucattal többen voltak, körülvették a repülőgépet. Gauchie megragadta puskáját, — a nyers hús sem lehet rosszabb a fagyott halnál — gondolta. De mire célba vette egyiküket, eltűntek szeme elől.

Február 28-án délután kevéssel napnyugta előtt, repülőgépzúgásra

ba esett. Az éhséget már nem is érezte. Csak feküdt a hálózsákjában és összeszorította fogait.

Március 11-én estefelé éppen az utolsó szem kockacukrát ette, amikor motorzúgást hallott. Két gép is átrepült felette. De egyik sem vette észre jelzőlővéseit. Gauchie azonban tudta,

hogy az idő enyhülésével megnő a repülőforgalom is. Így is volt. A hét folyamán újabb két gép szállt át a tó felett, de egyik sem reagált a jelzésekre. Mint később kiderült, a le nyugvó napfényben a piros villanás nem tűnt fel.

Március 28-án, az ötvennegyedik napon ezt írta naplójába: „*Kényszeritem magam, egyedek a halból azért, hogy erőmet megtartsam*”. Március 30-án a higanyszál mínusz 18 fokot mutatott. Elpusztíthatatlan életkedve új gondolatot sugalmazott. Megfagyott ujjaival olajat kapart ki a vezetékéből, kötözőpólyából kanócot csinált és a láng fölött egy darab pisztrángot megsütött. A meleg étel új energiát ébresztett benne.

Április 1-én estefelé ismét zúgásra lett figyelmes; gyorsan kilőtt egy világítórakétát. A piros Beaver éppen felette volt. Még egyet felengedett, de a gép egyenesen továbbrepült.

Gauchie összeroppant. Aztán egyszerre a gép megfordult és lefelé ereszkedett.

Egy ember kofferrel a kézben

Ronald Sheardown és segédpilótája, Glen Stevens Yellowknife-ből egy bányásztelepülésre, Coppermine repültek. Eredetileg délben akartak startolni, de géphiba miatt egy órát vesztegettek. Így éppen naplemente után érkeztek a Samandre-tó fölé, amikor Stevens valami villanást vett észre.

— *Láttad?* — kérdezte társát.

— *Nem* — felelte az és megtartotta az irányt. Ekkor azonban egy szélrohám megnyomta a gépet oldalt, s lejjebb kerültek. Egyszerre pillan-

tották meg a sötét árnyat egy csillogó valami mellett, amikor újabb világítórakéta repült a sötét égből.

„*Ez Gauchie — kiáltott fel magánkívül Stevens.*

Gauchie él!”

Valószínűtlen véletlen volt. Ha csak 10 perccel korábban startolnák, nem vették volna észre ők sem a villanást.

Néhányszor köröztek a tó fölött, leszállóhelyet kerestek. Majd leereszkedtek a Beaver mellé, ahol egy férfi állt, kis kék koffert tartva a kezében. „*Mint valaki, aki autóbuszra vár*” — villant át Stevens agyán.

Gauchie magasra emelte fejét és odabicegett a repülőgéphez. Elcsigázott külsővel, egyik lábán moszkos kendővel, de szakállas arcán széles mosollyal lépett a kabinablak mellé.

— *Halló fickók! Van egy helyetek egy lerobbant pilóta számára?*

— el —

ŐSI BARLANGNEVEK

Az erdők mélyén, a hegyoldalban tatóngó barlangok ősidők óta felkeltették az ember figyelmét. Az őskor embere vadászott a barlangi medvére, azután elfoglalta annak oduját és maga alakított ki benne lakhelyet családja számára. A barlang mindig jó búvóhely volt az embernek az ellenség támadása idején, a kőkorszaktól a tatárjárá-
sig. És menedékhely az időjárás viszontagságaival szemben a kőkorszaki vadász és napjaink erdőt járó

természetbarátja számára egyaránt. Épp ezért a legtöbb barlang nevének eredete a távoli múltba nyúlik vissza.

A honfoglaló magyarság a barlangot *odunak*, *odornak*, *kölyuknak*, vagy egyszerűen csak *lyuknak* nevezte; a hegyet pedig, melynek oldalában barlang tátongott *Odvas-kőnek* vagy *Odvas-bükknek*, *Odor-hegynak* vagy *Odorjásnak*, *Lyukas-gerincnek*, vagy *Liukas-havasnak* nevezte el. A tágas üreget néha *sátorkő-*

nek, *kőpincének* vagy *kőpajtnak*, ha állat élt benne *kőólnak*, *kőistállónak* nevezte a nép, a hegyet pedig, amelynek oldalában az üreg nyílt, *Istállóskőnek*.

A magyar nyelvben több más jövevényszóval együtt elterjedt, később teljesen meghonosodott a szláv eredetű *barlang*, és megjelent az ugyancsak üreget jelentő szláv *pest* szó, a barlangot magába foglaló hegy megjelölésére pedig a *Pest-hegy* és a *Pes-kő* elnevezés is,

ami tehát ugyanazt jelenti mint a magyar *Odvas-kő*, *Odor-hegy* vagy *Lyukas-gerinc*.

Az országot járva, mészkőhegyeink közt sok helyütt találkozunk ezekkel az ősi barlangnevekkel. *Odvas-kő* emelkedik a Bükk Kisfennsíkjának peremén is, de ennél nevezetesebb a bakonyi *Odvas-kő*, amelynek neve már a bakonybéli bencés apátság 1037-es keltetésű, de valójában 1230 körül hamisított alapítólevelében is szerepel, régies írásmóddal *Oduaskw* formában. Mindkét *Odvas-kő* oldalában ott tatóngó természetesen a hegynek nevet adó barlang. Az *Odvas-bükköt* a Bükk hegységben, Egerből a Hór-völgy felé haladva kereshetjük fel. Ugyancsak a Bükkben emelkedik az *Odor-hegy*, csúcsán a hegyről *Odorvárnak* nevezett romokkal. A hegy oldalában jókora barlangot találunk. A bükki nép ma is *odorjásnak* nevez egy-egy barlangot rejtő hegyoldalt. *Odorbükknek* neveznek a Bódvaszilás feletti *Alsó-hegyen* egy többrök-zsombolyok lyuggatta fennsík részt.

Középkori okleveleinkben számos *Kő-lyuk*, *Macskalyuk*, *Ravasz-lyuk*, *Borzlyuk* nevű barlang szerepel. Az utóbbiak eredetileg valóban vadmacskák, rókák, borzok tanyái lehetnek. Barlangjaink közül ma is

Nagyhídegegyi th. 865 m

TÉLEN IS
LÁTOGASSA
A TURISTAHÁZAKAT!

Helyfoglalás:
Turista Ellátó Vállalat
Bp., VI., Lenin krt. 55.

sokat említünk lyuk néven. Lássunk néhány közismerttet: a budai hegyekben a solymári Ördög-lyuk, a Pilisben, Csobánka határában a Macska-lyuk, a Mecsekben a mánfai Kőlyuk; a Keszthelyi-hegységben két helyen is Vad-lánlik; Rezi határában a Sinkalik vagy Sika-liktya; a Bakonyban az úrkúti Macska-lyuk, a Kis- és Nagy-Pénzlik, a Bükkben az ősemberi csont-leletekről világhírű Suba-lyuk és a Kis-fennsík barlangimedve-csontokat tartalmazó nagy ürege, a Kőlyuk, az Aggteleki-karsztvidéken, Jósvafő határában a Por-lyuk és még sok-sok más.

Barlang tátong a bükki Lyukas-gerinc oldalában és az ugyancsak bükki Kőlyuk-galyán, éppúgy mint a székelyföldi Likas-havasón.

Sátorkő emelkedik meszsze látszó tágas üreggel az oldalában Esztergom határában, de Sátorkő volt a régi neve egy mecseki barlangnak is, Magyaregregy közelében. Kőpincét találunk a Bakonyban és a Pelsőci-fennsíkon, Kőpajtát a Bakonyban, Szarvasólnak nevez a nép egy barlangot a Jósvafő feletti Haragistyán. Ősemberi tűzhelyet és sok barlangimedve-csontot magában rejtő tágas barlang ürege nyílik a bükki Istállós-kő oldalában. Másik Istállós-kő a Pelsőci-fennsíkon ismeretes.

A szláv eredetű pest az ősi magyar odu szó pontos megfelelője. Egyaránt jelent barlangot és jelenti a kemence odvát is. A bükki Búdös-pest tehát mai nyelvünkön: búdös-barlang. Üreg nyílik a bükki és a gerecsei Pes-kő oldalában egyaránt. Pest-hegy volt a neve nagy barlangjáról eredetileg a mai Gellérthegynek is, így lett pesti rév a hegy lábánál az ősidők óta használt dunai átkelőhely és inen kapta nevét a rév túloldalán kialakult település: Pest.

Az ősi barlangnevek áttekintése után valamenynyien láthatjuk, hogy milyen helytelen Ördög-lyuk-barlangról, Suba-lyuk-barlangról, vagy Búdös-pest-barlangról írni vagy beszélni, hiszen a lyuk és a pest szavak önmagukban is barlangot jelentenek. Az említett barlangokat tehát helyesen Ördög-lyuk, Suba-lyuk illetve Búdös-pest néven nevezzük.

Dr. Dénes György

**EGÉSZ ÉVBEN,
GAZDAG,
HAZAI ÉS IMPORT
NŐI FEHÉRNEMŰ-
VÁLASZTÉK-
A RÖLTEX
SZAKÜZLETEIBEN**

Óriszentpéteri táj

Ahol a Szalából

ZALA LESZ

Erdők, mezők, madarak törvénye szerint előbb-utóbb tavaszodik. Meglobosodnak a fák, szőnyeggé zöldül a mező, érkeznek az eg dalosai.

És akkor majd újra felkerekedünk, hogy a mérhetetlen széles, véget nem érő hosszú őrségi réteket megint bejárjuk, kezdve Szalafőnél, folytatva Velemérnél s egy Óriszentpéteri kanyarral végezve valahol Szentgotthárdnál. Vagy tán nem is tudni hol, mert ez maga a mámor. A hullámos, zöld lejtők, a finoman aláhajló erdős halmok, a dombok tetején megülő ezeres falvak, a „szerek”-nek nevezett tanvilág, fehér falú házak oszlopos „kódissállásai”, a boronafalas istállók, zsüpfedél és virágba borult kertek, jachátas szántóföldek

félfjás nagyságú zuga. A setét erdei fenyők tömött bőbitáinak, a lassú folyású erecskének, s újra s újra a smaragd-réteknek, kósza tehéncsordáknak, a szomszéd Stíriával rokon ezeréves magyar őrségi tájnak mámore. A befeledkezés, a tiszta öröm.

Nyolc napig jártuk erdeit, falvait, mezőit, mint a megszállottak. És nemcsak az erdőt, nemcsak a mezőt — hanem, ami tán még érdekesebb —, a falvakat, a házakat, a szereket, az utcákat. És látogattuk embe-reit.

Amikor rozsdálló lombhulláskor róttuk utait, balagva falutól falura, megállapodva valamely dombtetőn, szemlélve a szalafői „kástu”-t, szóba állva kosárfonó cigánnyal, tehe-

neit őrző pásztorral, özet figyelő vadőrrel, csudaízű kenyeret művészkedő pékkel, amikor ujjunkat már-tottuk az alig mozduló Szala patakba — amely, majd Zalában Zala névvel kanyarog tovább — és részegre ittuk magunkat a fölséges levegő-balzsamból, amikor autóbusról szállva nagy kedvvel és tíz kilométeres hosszban inkább a gyalogösvényt választottuk s minden élénk mosolygó udvar minden kutyájával szoros barátságot kötöttünk, kendert segítettünk tilolni magyarszombatfai öregasszonynak, kukoricát törni Szalafőn a híres-neves Vörös Netti, néinek — (aki aztán nemcsak a rádióknak, hanem nekünk külön is dalolt azonnal a háromszázötven nótájából tizenkettőt) —, gyönyörköd-

tünk az Óriszentpéteri, induló, néprajzi múzeumban —, akkor már tudtuk, hogy ezt a tájat nem feledjük soha és minden izünnkel, minden gondolatunkkal ide, ha lehet, még vissza-visszatérünk.

És a szomszédos Göcsejbe, Hetésbe, a Vasi Hátság-nak nevezett dombvidékre is; a különlegesen gazdag, szépen ápolat arborétumok, lírneves parkok világába, a szelídesztenyések, a csillogó levelű égerék, a hajlóágú fűzek, az Árpád-kori templomok, a vidám kukoricafosztók és fűrge kezű gölöncsérek kicsi országába.

Ha ezt az Őrséget kedvem szerint akarnám leírni s ha tolmácsolni tudnám mindazt a sok természeti szépséget, emberi érdekes-

séget, történelmi vonzást, a paraszti élet megmaradt emlékeinek, a tudós építé-
szek által gondosan újjá-
épített középkori templo-
moknak gazdagságát —
egy egész folyóiratszám
tele lenne vele. S akkor
még talán az elhanyagolt
szentgotthárdi Rába-part-
nak s a tőle még dültebb
helyi arborétumnak és szo-
morú környezetének is jut-
na az írásban hely; és hosz-
szú sorokban méltatná az
ember azt a szalafői boro-
nafalú házat, amelyet oly
gonddal szedtek darabokra
s minden gerendáját meg-
számozva szállítottak el a
szentendrei skanzen egyik
főkincséül, éppen arra jár-
tunkban.

S milyen büszke ellen-
tété az illetén antik világ-
nak, hogy Óriszentpéteren
is gimnázium épült s mesz-
sze táj gyereke a maga ör-
segi középiskoláját látog-
gatja egy remekül működő
termelőszövetkezet tövé-
ben!

Fogyadozik az Órseg
megannyi paraszti műem-
léke, roskadoznak az öreg
faházak, újak épülnek he-
lyükbe — sajnos túlságo-
san sablon-módra —, el-
tűnnek a bakhátas szántó-
földek, hogy gépszántotta,
alagsóvezett nagybirtok-
oknak adjanak helyet, a
régii, szalmatetőcs családi
házakat lassanként a mú-
zeum veszi át, az egyetlen
takács is elaltatta munka-
kedvét, a kéttucatnyi gö-
dörházi gőlöncsérből már
csak egy égeti az agyagot,
minden fazekast a szom-
bathfai nagy kerámiagyár
alkalmazott — de az erdők
megmaradtak a régieknek,
útjaikon órák hosszat sé-
tálni változatlan jó mulat-
ság — (néhol turistajelzést
is találunk) —, s aki egy-
szer beleveti magát a kon-
dorfai, vagy a csörötneki
hatalmas erdőbe, ki sem
kivánczik belőle álló hé-
tig. Ha jó sátra van, vagy
pedig a közeli faluban al-
kalmas szállása.

De, hogy az alkalmas
szállás meglegyen, arról
bizvást és pontosan gon-
doskodik a Vas megyei Ide-
genforgalmi Hivatal Szom-
bathelyen.

Mi is így kötöttünk ki
az óriszentpéteri Baksa-
szeren, a Paárék házában.

Szombathy Viktor

Szalafői öreg ház

Udvarház az Órségben

Középkori templom Óriszentpéteren

Órsegi ház

FINOM MOSÓSZER

Nagyhatású mosószer
gyapjú, műszál
és pamut anyagok
mosására

5 liter kézmeleg – kb 40 fok
vízben 1 zárókupak anyag
szükséges

Töltő súlya kb 500 g
MAX. FOGY. ÁR: 12,50 Ft

EGYESÜLT VEGYIMŰVEK
BUDAPEST

**NAGYHATÁSÚ MOSÓSZER!
KORSZERŰ CSOMAGOLÁSBAN!**

Mindent tud!

az

ULTRA LUX!

Putnoki SÉTÁK

A rokkantak putnoki üdülőjének parkjában pihenőhelyek padjain ülnek az élet viharaiiban megrokkant öregek. Nem kértem tőlük testi gyengeségük okát, bajaik forrását. Háborúk vihara, a munkával járó veszély, családi bajok, egyedüllét, ami őket e pihenőhajlékba hozta. Társadalmat formáló szocialista eszme diadala, a testi erőben, épségben megfogyatkozott embertársak életalkonyának e biztonságos pihenőhelye.

A múlt század 30-as éveiben építette az otthon épületét, a volt grófi kastélyt Serényi Alajos. Sok vihart látott hely volt az elesetteknek ez a menhelye. Családi viszályoknál, birtokfoglalásoknál vonultak a várkastély falai közé a Putnok család ősei, a rokon Kazai Kakasok üldözései elől. A XV. században, a huszita megszállás idején, az Ulászló és Hunyadi párti Putnok vára képviselte a magyar színeket. Hunyadi János is megpihent a várban, amikor csapataival átvonult Putnokon a Giskrával folytatott harcai idején. Fia, Mátyás az 1458–59-es Sajó völgyi huszita háborúban innen irányította az 1459. évi nyári hadjáratát. A hagyománytisztelő Putnok szőlőhegyén ma is olvashatók az emléktábla sorai, melyek a sajógömröiek ellenében az egykori történet színhelyének a putnoki szőlőhegyet vallják, ahol Mátyás király a jobbágyi munkát semmi bevévő nemeseket megkapáltatta. A Sajó völgyi hadjáratok fővezére, Rozgonyi Sebestyén is ott kapott a nemesek között, aki csak a kardforgatást találta férfiemberhez méltó cselekedetnek.

Gyakori vendége volt a várnak Tomori Pál, aki mint fogarasi várkapitány, mikor Váradról Budára utazott, sajóvelezdí rokonainál pihent meg. Ekkor ismerkedett meg II. Lajos pohárnokának rokonával, Putnok Iónával, akinek tragikus halála után hasonló csapás érte másodszor is. A mély gyász után váltotta fel vítézi öltözékét a szendrőládi kolostor szerzetesi ruhájával. A török közeledtének hírére feltehetően Putnok Imre ajánlatára, állította II. Lajos a magyar hadak élére. A mohácsi csatában a főpappá lett szerencsétlen Tomori elesett. Elpusztult vele a sereg nagy része. Sikerre nem számíthatott, mert a királyi seregéből hiányoztak a nép fiai, Dózsa parasztjai, akiknek leverésében Szapolyai János oldalán maga is részt vett.

Wesselényi Ferenc nádor itt a putnoki várban, a hú Orlay Miklóssal együtt szötte I. Lipót abszolútizmusa ellen azt a nagy politikai tervet, melynek célja a magyar alkotmányos szabadság és függetlenség restaurálása volt, mely oly szerencsétlenül a Wiener Neustadt-i verpadon végződött.

A vár lakói voltak Karali bég és Kara Musztafa törökjei, Bocskai hajdúi, I. Rákóczi György és Thököly kurucjai, Schwendi Lázár osztrákjai, Spankau labancai.

II. Rákóczi Ferenc 1706-ban innen indította Ónody Ádámot Eger ostromára. Rákóczi szabadságharcának leverése után megszűnt Putnok várának történelmi szerepe. Az Orlayakkal való családi kapcsolat révén jutott a félig rombadőlt vár a Serényiek birtokába, akik az egykori huszárvár romjaiból felépítették kastélyukat. Az épület többszöri átalakítása után a mai klasszicista formájában került társadalmi tulajdonba.

A putnoki vár sok vihart átélte köveiben testesítette meg társadalmunk, a szocialista kultúra gondolatát, amikor az egykori kastély falai között a testileg megrokkant emberek számára biztosított békés pihenést.

Dr. Faggyas István

A nagyvárosi ember természet-vágyának kielégítését és szórakozását is megtalálja az állat- és növénykertekben. Az, hogy ki mennyire vágyik tudatosan a természetbe — az egyéni, — de a vágy általános és tudatosítása határozott irányt mutatva, megkönnyíti a vágy kielégítését. Elvitathatatlan tehát, hogy az állat- és növénykertek számunkra szükségletet jelentenek (Budapesti Állat- és Növénykertünk látogatottsága 1969-ben az előző évhez viszonyítva ismét emelkedett — decemberig 1,3 millió látogatója volt.) Miután megszűntek a városi mutatványok, menaszériák, amelyek nem csupán puszták szórakozást vagy éppen a szenzációhajhászást szolgálták, azóta ismert zoológusok, állattenyésztők, híres vadászok, stb. állnak ma már kulturális intézményekké lett állatkertjeink élén.

Az emberek százmilliói vesztették el kapcsolatukat a természettel. A nagyvárosok vigasztalan betonsivatagaiban élő embernek hiányérzete van, ha ez nem is mindig tudatos. Európában statisztikai adatgyűjtések mutatják, hogy még kisebb városokban is vannak gyerekek, akik még nem láttak eleven házinyulát, de még a tanítóik között is akadnak olyanok, akik nem figyeltek meg élő rókát. Az ember azonban nem akar a természettől elszakadva élni, mert a vizsgálatok szerint ez az életmód pszichikus hiányérzethez vezet. Itt rejlik tehát az állat- és növénykertek nagy jelentősége! Segítséget nyújt a természet megismeréséhez és az elfelejtett, vagy csak halvány nyomokban élő kapcsolatfelvételhez. Ahhoz azonban, hogy az állat- és növénykertek helyes fogalmat nyújtsanak a természetről, úgy azokat megfelelő környezetben és lehetőleg hűsége rekonstrukcióban kívánatos bemutatni. Vagyis törekedjünk arra, hogy minél több rács tűnjön el és lehetőleg zavaró hatások nélkül lássuk magát az állatot. Olyan ketrecek, kifutókat szükséges tehát tervezni, amelyekben az állatok is jól érzik magukat, és a látogatókban sem támad az az érzés, hogy „fogytáborban” vannak.

Az állat jó érzését, vagyis megfelelő elhelyezését egy alapvető szabály ellenőrzésével állapíthatjuk meg: amely vad zárttérben is szaporodik és utódait felneveli, az többnyire jól érzi magát.

Az állatkert a szó legszorosabb értelmében üdülést nyújt a látogatóknak, de helye van itt a tudományos kutatásnak és megfigyeléseknek is. Az állat- és növénykertekben végzett vizsgálódásoknak sok jelentős ismeretet és eredményt köszönhetünk és köszönhetünk napjainkban is. Az állatkert sokszor utolsó menedéke olyan fajoknak, amelyeket a kihalás veszélye fenyeget. (Ezért

tartjuk pl. a Budapesti Állatkertben a fekete és fehér racka juh-fajokat, a fehér-fekete és fakó pulikat, a komondort, a kuvaszt stb.)

Néhány évtizeddel ezelőtt régi felfogás szerint az állatokat csak „bemutatták”, kiállították, demonstrálták, hogy egyes vadfajokat élve is meg tudunk fogni és zárttérben is tartani. A mai modern gépesített és eltávolodott világban jóval nagyobb az állat-

ra exotikus állatokat. Aki viszont anyagi okok miatt ezt nem engedheti meg magának, az láthatja őket a moziban, televízióban, valósággal „házhöz szállítva”. Ugyanakkor a vadon élő állatok száma a világ legeludugottabb sarkában is egyre fogy. Megengedhetjük-e tehát magunknak azt, hogy ezt a kevés vadat is elraboljuk megmaradt bűvőhelyéről, és esetleg pazarló módon, néha kizárólag nyereszkeskedési szempontokból ketrecekbe szorítsuk?

Kétségtelen az, hogy az élőállat-kereskedelem pénzhasznsága már nagyon elfajult. Minden életben maradt állatért sokszor egész tömeg pusztul el, amit bizonyít a vadállatokkal üzött kereskedelem. Ez ma olyan virágzó, hogy egyedül az USA-ban 1967-ben több mint 28 millió darab állatot importáltak — ezek között 75 ezer emlősállatot „A puszták ketrec” c. könyv szerzője szerint. Az említett állattömegből viszonylag igen kevés került nyilvános állatkertbe és aquariumba (mintegy 200 db), mert jó részük menaszériákba, mutatványos bódékban tengeti életét, pusztul el a szállítás során, vagy kutató laboratóriumok kísérleteinél. Minden életben maradó állatra számtalan elhullott is esik. Az emberszabású majmoknál az elhullási arány 8:1, míg kényesebb madaraknál még ennél is sokkal több, 50:1, stb. Tömegesen pusztulnak el befogás alkalmával a hirtelen ijedség következtében, vagy a kábító anyagok túladagolásával. Amelyek ezt túléltek, azokból ugyancsak sok pusztul el a tömött ketrecben való szakszerűtlen szállítás közben. Az oktan állatpusztítás megakadályozására az USA állatkertjeinek vezetői megállapodtak abban, hogy a nyolc legkritikább pusztulóban levő fajnak tilalmazzák a behozatalát, mint az orangutánét, galapagosét, óriás teknősét, stb. Budapesti Állatkertünk is csatlakozott az európai kertek vezetőinek ahhoz a csoportjához, akik a napjainkban rohamosan fogyó sólymok tartását tilalmazzák.

A felsorolt érvek ellenére is sikraszállunk az állatkertek létjogosultsága mellett. A jól elhelyezett állat- és növénykertekben sokkal maradandóbb élményt kap a néző, mint bármely jól sikerült filmből vagy könyvből. Az állatok igaziak és közel vannak, megragadnak és személyes kapcsolatban kerülnek velünk. Ha eltűnének, különösen városi lakosságunk hatalmas tömegeit fizikailag megfosztanánk ettől az érdekes látványtól és a természettel való szoros kapcsolat felvételétől vagy elmélyítésétől. A művirág sem pótolhatja az igazit, ugyanúgy a kitömött, lefilmezett állat vagy növény sem pótolhatja az élő.

Dr. Szederjéi Ákosné

kert jelentősége. A kulturális élet el sem képzelhető nélküle, hisz az iskolán kívüli oktatás, népművelés egyik legfontosabb kulturális intézménye. Budapesti Állatkertünkben is ezrével vesznek részt a gyermekek vetélkedőkön, általános és szakosított szakkörökön, a zoo-iskolában, stb.

Az „audiatur et altera pars” (hallgassuk meg a másik oldalt is) elvén, vizsgáljuk meg azokat az érveket is, amelyeket az ellenzék oldaláról hallhatunk. Főérv az, hogy ma már nincs „sötét Afrika”, ahová csak elszánt kalandorok hatolnak be és hoznak onnan exotikus, csodálatra méltó állatokat, amelyeket európai ember még nem látott. Ma már a természetre vágyva, kikapcsolódhatunk úgy is, hogy szabadságunk ideje alatt afrikai, vagy indiai szafárra utazhatunk és eredeti élőhelyükön figyelhetjük meg a számunk-

A TURISTAFELSZERELÉSEKRŐL

Az anyagellátást, felszerelést illetően nem lesz panaszuk a turistáknak és campingezőknek, ahogy arról bennünket a Fővárosi Bútor- Hangszer- és Sport Kiskereskedelmi Vállalat főosztályvezető-helyettese, *Urbán György* tájékoztatót.

Lehet, hogy nem mindenkinek tudjuk az egyéni ízlésének megfelelő felszerelést biztosítani, de a nagy többségnek feltétlenül kielégítjük az igényét. Az új gazdaságirányítási rendszerben a kereskedelem szabadabban és bátrabban méri fel a piaci igényeket, a vevő valóban azt találja az üzletekben, amire szüksége van és nem azt, amit az irányított kereskedelem elébe talált. Emiatt — tudjuk — sok volt a panasz, s ezeket igyekszik a kereskedelem a jövőben közmegegyezésre felszámolni.

— A régi, úgynevezett hagyományos turistaruhát már olyan kis réteg igényli. — hallottuk —, hogy név szerint ismerjük az igényelőket és a panasztevőket. A kereskedelemnek is tudomásul kell vennie, hogy a modern turisztika sokrétű változatában eltér a hagyományos, évtizedes sporttól, s a tömegek, a kirándulók, sétálók, vagy akár az autósok, motorosok másféle felszerelést igényelnek. Sokezer ember igényét kell kielégítenünk, akik a szabad szombat bevezetése óta szívesen járnak a hegyeket, kirándulnak, szórakoznak. Ezek is turisták, nem óhajtanak sem hegyet mászni kótelen, sem az Országos Kéket járni. Tehát új réteg, új kivánságának és szükségletének kell eleget tennünk. Emellett természetesen a hagyományos turisztika hívei is megtalálják felszerelésüket, tehát minden igényt igyekszünk kielégíteni.

A megnövekedett igények miatt bővíteni kellett a sportkonfekciót. Budapesten öt boltunknak még a berendezését is átalakítottuk, amelyekben kizárólag sportkonfekciót, sportfelszerelést árusítunk. Kiszélesítettük az árubeszerzési forrásainkat, s amíg a múltban kizárólag a nagykereskedelemtől szerezhetjük be az árut, ma magunk kutatjuk fel. A Férfi- és Női Nagykereskedelmi Vállalat és sok szövetséges partnerünk a Triál mellett s így vált lehetségessé, hogy kialakítottunk anyagban és fazonban olyan újdonságokat, amelyek — részben — kielégítik az igényeket. Orkán anorák, kuli változatok százai állnak rendelkezésre gyalogosok, motorosok részére. Újszerű anyagokkal is kísérletezünk, mint pl. a japán műszárból készült ballon, vagy a japán, olasz művelőr. A vízmentes autótető — ponyvaanyag kiment a divatból. Igaz, hogy ez bizonyult vízmentesség szempontjából legmegbízhatóbbnak, de nem keresik, a könnyű anyagok pedig nem mindenben váltják be a hozzájuk fűzött reményeket, átáznak. E téren még nem találtuk meg a ponyvaanyag modern változatát.

A kísérletezés állapotában van a turistacipő anyagának és fazonjának kér-

dése is. Keressük a sétára alkalmas könnyű, vízmentes anyagot és az üzleteinkbe kerül néhány mutatós típus reméljük mindenben beválik. Ezt persze csak a jövő dönti el. Megállapodtunk a Bonyhádi Cipőgyárral, ahol a közösen kialakított modellből 20 ezer párat készítenek, kizárólag turisták részére. Könnyű, jó az anyaga, háromszorosan gojzer varrott, tehát minden remény szerint a sáros úton is beválik.

Hiánycikk volt a hátizsák is. Nem mindig volt kapható és nem az, amit kerestek. Most megállapodtunk két szíjgyártó ktsz-szel a közösen kialakított típusok gyártására. Egyik egyszerű, négyzetes, 10 cm oldalfallal készül, a másik norvég típusú, háttámla nélküli lesz. Ezeket kívül gondoskodtunk az ismert cseh szlovák hátizsákok beszerzéséről is, tehát ez a cikk sem lesz az idén hiánycikk.

Edényben eddig sem volt hiány, műanyag- és alumíniumedényből bő a választék és kapható a lengyel gyártmányú butángázfűző is, ami főzésre, fűtésre és világításra használható. Az ára sem sok, mindössze 350 forint.

Érdekes tünet, hogy a bőrruházat milyen keresett. Az elmúlt évben 6 millió Ft értékű bőrruházat áru fogyott. Ebben az évben eddig 8 millió értékben rendeltünk többféle újdonságot is, speciális kabátokat, zakókat, amelyek a gyalogosok, de főleg a motorosok, autósok körében lesznek népszerűek, mert praktikusak, amellet mutatószák is.

A campingezőket sajnos ebben az évben sem tudjuk mindenben ellátni és a megnövekedett igényeket képtelenek vagyunk követni. A múlt évi hiányoknak legfeljebb 20 százalékát tudjuk pótolni, de előre látjuk, hogy ez kevés lesz. A campingezés olyan iramban jött divatba, amihez előbb kellett volna felkészülni. Persze az igényeket senki sem mérhette fel előre. E téren tehát van pótolni valónk és mindent el is követünk, hogy a campingezőknek se legyen panasz. Kevés a sátor, a matrac, még importtal sem tudjuk az igényeket kielégíteni.

A legkeresettebb a campingbútor. Minthogy a gyártó ipar mind nagyobb exportra törekszik, a belkereskedelem nem jut az igényelt mennyiséghez.

— Tárgyalásokat folytatunk 2500 sátor beszerzésére, másfél millió értékben szeretnénk csónakokat vásárolni, 400 csónakmotort, 5000 campingágyat, 12 ezer karosszékot, 15 ezer kisszékot 4000 asztalt, 100 ezer gumimatracot akarnunk még a szezon előtt forgalomba hozni.

Örölnék — mondotta befejezésül Urbán György —, ha a turisták állandóan jeleznék igényeiket. Közlénk: mi az, ami megfelel, ami bevált, mit kell esetleg módosítanunk. Ez mindkétünknek közös érdekünk lenne.

Mosonyi László

HAVI TÚRAJAVASLATUNK:

A CSIKÓVÁRAK

Lapunk decemberi számában beszámoltunk azokról a hasznos intézkedésekről, amelyeket a Pili-s Parkerdő Gazdaság tett a Pilis hegység turisztikai feltárása érdekében.

E túraajajavaslatunk keretében most bemutatunk Olvasóinknak egy olyan útvonalat, amely eddig útjelzések és egyéb turistalétesítmények hiányában alig járt vidék volt.

Induljunk el tehát a pomázi vasútállomásról a piros sáv jelzésen, amelyen 25 perc alatt elérjük az iskolát. Itt jobbra fordulunk, majd északnyugat felé a gyümölcsösök között haladva találkozunk a kék négyzög jelzéssel. (25 perc). Innen utunk emelkedni kezd, megkerüljük a Meselő hegy kiemelkedő tömbjét és 40 perc alatt elérjük az Újpesti Természetbarátok kezelésében levő Janda turistaházat. Itt megpihenhetünk, és a ház mellett fakadó forrásból vizet vehetünk. Pihenő után még kb 200 m-t haladunk az eddigi kék négyzög jelzésen, majd rátérünk arra az új kék + jelzésre, amelyet a Budapesti Természetbarát Szövetség a múlt év végén készített. Lassan emelkedő úton a Kis-Csikóvár gerincére, majd csúcsára érünk fel (40 perc). Innen igen szép kilátásban van részünk a Tólak környékére, tovább pedig a Hosszúhegy vonulatára, és a völgyben kanyargó dobogókői országra. A csúcsról leereszkedünk a két Csikóvár nyergébe, majd ismét felfelé visz utunk a Nagy-Csikóvár csúcsára. Itt kilátótornyot, pihenőpadokat, és asztalt találunk, amelyeket a Pili-s Parkerdő Gazdaság létesített a közelmúltban. Itt is igen szép kilátásban van részünk a Bölcsőhegyre és a Lomhegyre. Rövid pihenő után leereszkedünk a Nagy Csikóvár északi nyergébe, ahol találkozunk a Lajos forrást a Holdvilágárral összekötő piros + jelzéssel. Ebben a csomópontban az erdészet ugyancsak kellemes pihenőhelyet épített ki. Innen a kék + jelzésű utunk mintegy 1200 méteren keresztül együtt halad a Lomhegyi nyereg és a Gyopár forrás közötti kék jelzésű úttal, majd ettől jobbra elválva emelkedő úton elérjük a Lomhegy és a Bölcsőhegy közötti nyeregben a kék háromszög jelzést, amely a Bölcsőhegy csúcsára vezet (30 perc). Innen leereszkedhetünk a Ságvári turistaházhoz, ahonnan autóbusszal Szentendrere utazhatunk, vagy pedig másfél órai gyaloglással Pomázra érünk le. A túra útköltsége Budapestról oda-vissza 4.— Ft, de ha autóbusszal utazunk visszafelé Szentendréről, ez esetben is 10.— Ft-nál nem kerül többbe a túra.

Varga Gyula

A TURISTA

jelentősi

Figyelem!

Annak érdekében, hogy a szakosztályok és az egyénileg túrázók könnyebben szervezhessék meg túráikat, kirándulásait, táborozásait, belföldi

és külföldi utazásait, valamint üdüléseiket, Információs Szolgálatot szerveztünk. Felkérjük azon szerveket, intézményeket és vállalatokat, amelyek munkája kapcsolatban áll a turisztikával, közérdekű híreiket juttassák el szerkesztőségünkhez.

Az MTS Országos Tanácsának ülése

A Magyar Testnevelési és Sportszövetség Országos Tanácsa 1989 decemberében nagy jelentőségű kérdést tárgyalt meg. Az év utolsó ülésén napirendre tűzte a tömegsport és testnevelés fejlesztésének ügyét, amelyben nagy teret szentelt a természetjárás ügyének. A szocialista testnevelés rendszerében különös jelentősége van a tömegek testedzésének, mert elősegíti a szabad idő hasznos eltöltését, hozzájárul az emberek egészségének megőrzéséhez.

A tömegtestedzés és ezen belül a természetjárás az elmúlt években nagy fejlődésen ment keresztül, s a szervezett tagok száma öt év alatt megkétszereződött. Ezzel párhuzamosan a túrázásban, kirándulásban részt vevők száma is egyre növekedőben van.

Mégis a tömegek testedzése és sportolása, benne a természetjárás fejlődése is mind a társadalmi igények, mind a színvonal tekintetében elmaradt a követelményektől. A turistaházak száma és befogadóképessége nem elégíti ki a természetjárás és főleg a hétvégeken kirándulók igényeit. Márpedig a fizikai munka csökkenésével, a technikai fejlődéssel és városiasodással, továbbá a növekvő szabad idővel párhuzamosan a tömegek testedzését és sportját hatékonyabban kell megszervezni. Figyelembe kell venni a sokféle szükségletet, érdeklődést és olyan formákat kell szervezni, melyek minden korú, nemű és érdeklődésű

rétegnek megfelelő mozgást biztosítanak.

A sokféle tömegtestedzési lehetőség között is egyre nagyobb jelentőséget kap a természetjárás, mivel egészségügyi, anyagi és szervezési okok miatt alkalmas nagy tömegek befogadására. Ezért a sportszervezeteknek elsősorban arra kell törekedniük, hogy a természetjáró szakosztályok és a szervezett túrázók számát növeljék. Ezeknek a szervezeteknek kell azután megteremteni a lehetőséget a dolgozók tömegeinek arra, hogy kirándulásokon, majálisokon, juniálisokon, táborozásokon, megismerkedjenek a természetjárással és híveivé váljanak. Ezért a megyei szövetségeknek helyi jellegű mozgalmakat, találkozókat stb. kell kialakítaniuk, természetesen el nem hanyagolva az olyan országos túramozgalmakat, mint a felnőtt és úttörő Kék túrát, a 100 kilométer a Vörös Hadsereg nyomában stb., valamint a hagyományos Vöröskői és a Pilisnyergi találkozókat. Ügyelniük kell arra is, hogy ezek a túramozgalmak ne csak a gyalogos, hanem a vízi, kerékpáros, motoros, síző, táborozó természetjárók igényeit is kielégítsék.

A természetjárás tömegességének fejlesztése azonban felveti a turistaházak befogadóképességének és kulturáltságának kérdését. Egyesületi kulcsosházak építését kell szorgalmazni, melyek kis csoportok befo-

gadására alkalmasak. Továbbá be kell kapcsolni a természetjárás útvonalába az idegenforgalmi turistaházakat, campingtáborokat és az egyéb szálláslehetőségeket. A Turista Ellátó Vállalat házaiban elsősorban a szervezett természetjárók igényeit kell kielégíteni. A vendéglátóipari jelleg helyett a természetjárás sajátosságához illeszkedő lehetőségeket (sátortábor a ház mellett, felszereléskölcsonzés, saját főzési lehetőségek stb.) kell fejleszteni. Ehhez azonban az szükséges, hogy a vállalat, szervezet működését, a természetjáró mozgalomban betöltött szerepének emelése érdekében a mozgalom fejlesztésének szolgálatába kell állítani.

A nagy jelentőségű kérdéshez számosan szóltak hozzá, köztük a szövetség főtitkára is. Mindannyian aláhúzták a természetjárás jelentőségét és fejlesztését helyeselték. A vita után az MTS Országos Tanácsa elfogadta a benyújtott javaslatot és határozatában felhívta az MTS területi tanácsait, továbbá a sportegyesületeket, hogy az elfogadott irányelvek alapján intézkedési tervet dolgozzanak ki. Ez a határozat nagy felelősséget ró a szövetségekre és szakosztályokra, mert az intézkedési terv kidolgozásában vezető szerepet kell hogy vigyenek.

Szakszövetségek

A Heves megyei Természetbarát Szövetség ismét felújította a diák vartúrákat. A cél, hogy a fiatalok felkeressék a megye várait, megismerjék a hozzájuk fűződő történelmi hagyományokat. A vartúra színhelyei: Bükk hegység: Várhegy, Odorvár, Szarvaskő (1970. március 15.), Ágasvár (1970. március 19.). Mátra hegység: Markazi vár. Nagyparlag, Benevár (1970. március 15.), Ágasvár (1970. április 19.), Siroki vár (1970. szeptember 27.).

Aki legalább három vartúrára részt vesz — megkapja a túra szép kivitelezésű jelvényét, a legjobb eredményt elérő általános és középiskola pedig elnyeri a megyei sportszövetség vándordíját.

Hetvenen vettek részt Abaligetén, az Eszperantista természetbarátok II. Nemzetközi Találkozásán. Máris hozzáálltak a III. találkozó előkészítéséhez; gyalogtúrákat a Mecsek hegységben, pécsi városnézést, siklósi és harkányi autóbuzskirándulást terveznek. A találkozóra 1970. július 18—28 között kerül sor.

A Vértes hegységet kedvelő Fejér és Komárom megyei, valamint budapesti természetjárók a Vértes egyik legszebb pontján, Mindszentpusztán megalapították a Vértes-barátok körét. Titkárrá dr. Vámosi

TURISTA *jelentő*

Györgyöt választották. A kör először az útjelzéseket újítja fel, majd új forrás-foglalásokat végez.

1969. október 11–12-én rendezték meg a Társadalmi Erdei Szolgálat IV. Országos Találkozóját Debrecenben, illetve a Hortobágyon.

Badacsonyan a Rodostóház falán emléktáblán örökítették meg dr. Darnay (Dornyai) Béla nevét. Dornyai Béla neves útikalauz szerző volt, több könyve jelent meg a Balatonról, a Karancs-Medves hegyvidékről. Ő alapította a rózsahegy, tatal, salgótarjáni múzeumokat, vezetője volt a keszthelyi Balaton-múzeumnak, sokat tett a Badacsonyi megmentése, a baltabányászat megszüntetése érdekében.

Megkezdődtek a Természetbarát Akadémia előadásai Vácott. A Pest megyei és a Váci járási-városi Szövetség akadémia keretében 10 előadást tart Európa országairól.

A Sopron járási Szövetség III. találkozóját Balf, Fertőboz és Nagycenk községben rendezte meg. A találkozó Szerb Antal balfi emlékművénél kezdődött, majd természetjáró vetélkedővel, a fertőbozi obszervatórium és a nagycenki Széchenyi emlékek felkeresésével végződött.

Természetbarátok klubja alakult Szegeden, a Bartók Béla művelődési házban. A klubtagok hetente kétszer találkoznak.

Az UIAA, az Alpinisták Világszövetsége október 4-én Prágában megtartott közgyűlésén felvette a Magyar Alpinista Klubot tagjai sorába. Az UIAA-nak ma már 30 ország tagja.

Dátum	Megnevezés	Hely
JANUÁR		
3.	Sítúra Lengyelországba	Beskyd – Szczyrk
4.	„Radnóti” sítúra-verseny 1. ford.	Nagyhideghegy
11.	Sítúrázók IX. Találkozója	Zirc
17–18.	Szöv. vez. Orsz. értekezlete	Budapest
19–20.	Megyei szöv. vezetők tanácskozása	Budapest
25.	„Radnóti” sítúra-verseny 2. ford.	Kőszeg
FEBRUÁR		
8.	„Radnóti” sítúra-verseny 3. ford.	Pilis-hg.
14–15.	Megyei motoros-vez. értekezl.	Budapest
14–26.	Sítúra Lengyelországba	Zakopane
21–III. 1.	Sítúra Lengyelországba	Beskyd – Szczyrk
23.	Városismertető-verseny	Budapest
25–III. 8.	Sítúra Lengyelországba	Zakopane
MÁRCIUS		
1.	„Tolnai” sítúra és verseny	Nagyhideghegy
28–IV. 5.	Sítúra Lengyelországba	Zakopane
ÁPRILIS		
4–5.	BTSZ kerékpár-túra	Esztergom
11–12.	BTSZ vízitúra	Leányfalu
12.	Felszabadulási Emléktúra	Vöröskő
MÁJUS		
1–3.	Camping Találkozó	Papsziget
2.	„Király Albert” Emléktúra	Nagykevény
10.	„Bokányi Dezső” Emléktúra	Húvösvölgy
15–16.	Motoros Találkozó	Verőce
16–17.	Közalkalmazott Találkozó	Miskolc
24.	BTSZ Különvonat	Dunaalmás
30–31.	BTSZ Találkozó	Sikárosi-rét
JÚNIUS		
7.	BTSZ különvonat	Porvacsesznek
10–14.	Orsz.járó Diákok Orsz. Találkozó	Verőce
12–25.	Cseretúra a Szovjetunióba	Kijev – Szimferopol
13–14.	Keletmagyarországi Motoros Találkozó	Alusta – Kijev
13–14.	Hegymászó Találkozó	Eger
13–14.	Közalkalmazott Találkozó	Feketekő
15.	Központi Tábor megnyitó	Zalaegerszeg
15–27.	Cseretúra Lengyelországba	Kilián-telep
17–28.	Cseretúra az NDK-ba	Zakopane – Dunajec – Krakko
20.	Építő Találkozó	Zella – Mehlis – Oberhof – Erfurt – Drezda
20–21.	Barlangos Találkozó	Mátrászentlászló
20–	Cseretúra a Szovjetunióba	Miskolc
VII. 4.	Cseretúra Lengyelországba	Kijev – Szuhumi – Moszkva
22–	Cseretúra Lengyelországba	Varsó – Olstin – Pilavki – Elblog – Sopot
VII. 6.	Cseretúra Lengyelországba	Esztergom
24.	XII. „Sobiesky” vízitúra indulása	Bélatelep
24.	Textiles tábor nyitása	Budapest
26–29.	Vasutas Találkozó	Veszprém
27–28.	Camping Találkozó	
JÚLIUS		
5–12.	Cseretúra az NDK-ba	Ostrau – Drezda
6–20.	Cseretúra a Szovjetunióba	Kijev – Szuhumi – Moszkva

**FELHÍVJUK
OLVASÓINK
FIGYELMÉT,
HOGY**

**FOTO-pályázatunk
határideje:
FEBRUÁR 28-ÁN
JÁR LE**

Szakosztályok

Nógrád megyében elsőként Budai Antal, az SBTC természetjáró szakosztályának tagja szerezte meg a túrázók arany fokozatú minősítését. Végigjárta érte a 900 kilométeres országos kék-túra útvonalát. Két év alatt hetven napot túrázott gyalog, sível és kerékpárral. Ezen belül 35 kijelölt

túracélpontot keresett fel. Részt vett az ugyancsak a feltételekhez kötött, több napos sátoztáborozáson is.

Izléses külsejű füzetet adott ki az Országos Természetbarát Szakosztály fennállásának 10 éves évfordulója alkalmából. A ki-tűnő összeállítás Kotsis Fe-

SEMÉNYNAPTÁRA

Dátum	Megnevezés	Hely
JÚLIUS		
7-20.	Cseretúra az NDK-ba	Ostrau - Graal - Müritz
7-21.	Cseretúra Lengyelországba	Szczecin - Swinoujście - Poznan - Wrocław
9-12.	IV. Magyar Camping Rally	
9-12.	II. Ifjúsági Camping Találkozó	
10-19.	Cseretúra az NDK-ba	Eisenach - Weimar - Lipcse
19-25.	TID-Rábatúra	Körmendtől Győrig
23-29.	Cseretúra az NDK-ba	Königstein - Ostrau - Hohnstein
23- VIII. 26.	III. Tiszatúra	Sárospataktól Szegedig
24-26. 29.	Dunántúli Motoros Találkozó XV. Nemzetközi Dunatúra (TID) indulás	Győr
25-26.	Camping Találkozó	Győr
31- VIII. 10.	XXXI. FICC-tábor	Tokaj Brehal - Bricqueville (Manche)
AUGUSZTUS		
2.	Szövetkezeti Tábor megnyitása	Noszvaj
2-12.	Balaton Vízitúra	Kilián-telep
4-15.	Cseretúra az NDK-ba	Zella - Mehlis - Oberhof
14-26.	Cseretúra a Szovjetunióba	Moszkva - Leningrád
15-31.	Cseretúra Jugoszláviába	Alpok - Adriai tengerpart
15-23.	Jubileumi Tábor	Kilián-telep
15-16.	Pedagógus Találkozó	Szeged
16-27.	Cseretúra az NDK-ba	Berlin, Thale-Halle
16-23.	Cseretúra az NDK-ba	Ostrau - Drezda
17-29.	Cseretúra az NDK-ba	Berlin - Keleti-tenger
20-23.	Motoros Találkozó	Straßund - Binz
20-23.	Textiles Ifjúsági Találkozó	Kilián-telep
21- IX. 1.	Cseretúra az NDK-ba	Bélatelep Oberwiesenthal - Hermersdorf - Karl Marx Stadt
SZEPTEMBER		
5-6. 5-21.	Camping Találkozó Cseretúra Jugoszláviába	Győr Alpok - Dalmát tengerpart
12-13.	„Zsigmondy” Hegymászó Találkozó	Vaskapu-szikla
19-20.	„Ságvári” Emléktúra	Lajosforrás
19-20. 27.	Közalkalmazott Találkozó BTSZ különvonat	Sopron Mohora
OKTÓBER		
4. 11.	TESZ Találkozó BTSZ különvonat	Mór
NOVEMBER		
1. 14-15. 28-29.	November 7. Emléktúra Páli Tivadar vetélkedő elődöntők Hegymászó Találkozó	Pilisnyereg Dobogókő
DECEMBER		
12-13.	Páli Tivadar vetélkedő döntő	Budapest

túrát vezetnek. A túra első állomása Salgótarján lesz.

A Kvassay Jenő Hid-vízműépítő technikum természetjáró szakosztály 10 éves fennállása alkalmából jubileumi évkönyvet adott ki.

A Ruhaipari Spartacus „Gyopár” természetjáró szakosztályának öt tagja, Oláh Tibor vezetésével nyolcnapos nomád-túrát tett a Bükkben. Ez idő alatt 131 km távot jártak végig.

A BKV Előre természetjárói hagyományossá vált évi találkozójukat Kisirtáspusztán tartották. Dubicz József, a technikai bizottság vezetője adta át rendeltetésének az „Előre” nevet viselő forrást. Ezzel a szakosztály beírta nevét a természetjárók aranykönyvébe. Schiszler István, a szakosztály elnökének tájékoztatója szerint a túrázók minősített túranapjainak száma 330. A vízitúrázók legjobb eredménye a „Lupa-kupa” elnyerése volt. A balatonfüredi táborozáson 300 fő vett részt 1543 táborozási nappal. A kulcsos ház turistaforgalma 665 túranap volt.

Firbás Oszkár, erdészeti technikai tanár 17 és 15 éves fiaival 1968 nyarán már 1400 km-es kerékpár-túrát tett. 1969-ben hármasban 37 nap alatt végigjárták a kék-túra 923 km-es útvo-nalát. Sümegtől indultak, felszerelésük 22, 18 és 16 kg-os hátizsák volt. Sától is vittek magukkal, és végig abban aludtak. Az úton napi teljesítményük 25-28 km volt, de volt nap, amikor a rossz jelzések és utak miatt csak 15 km-t tudtak megtenni. A Firbás család túráját a Nagymilcen fejezte be. Mindhárman a Soproni Pedagógus Természetbarát szakosztályának tagjai, kiknek teljesítménye mindmáig egyedülálló.

A székesfehérvári Pénzintézetek Vörös Meteor S. E. természetjáró szakosztálya okt. 19-én Vajda János emléktúrát rendezett az „Irodalmi emlékeink nyomában” túrazogalom keretében, külön autóbusszal, Sukoró Néprajzi-ház, a velencei Vörösmarty préház, Váli-erdő, Vajda múzeum, a Csuti arborétum megtekintésével.

renc szakosztályvezető érdeme.

Bensőséges ünnepély keretében avatta fel a Pápai Textiles szakosztálya társadalmi munkával készült turistaházát Döbröntén. Ebben a házban került sor a Veszprém megye természetbarát szakosztályveze-

tők hagyományos munkaértekezletére.

A Ganz-MÁVAG szakosztálya jól sikerült erdélyi körutazást rendezett, melynek során autóbusszal a Debrecen - Nagyvárad - Királyhágó - Kolozsvár - Tordai hasadék - Marosvásárhely - Szováta -

Gyilkos-tó - Békásszoros - Szászrégen útvonalat járták be.

A Vasas természetjárók Bánkúton rendezték országos értekezletüket, amelyen elhatározták, hogy az idén, a felszabadulás 25. évfordulója tiszteletére az ország öt pontjára partizán-

A Turista Ellátó Vállalat sajtótájékoztatót tartott, amelyen Kovács Ferenc igazgató ismertette a TEV 1969. évi tevékenységét.

A karácsony és újév közötti és utáni tíz napban valamennyi férőhelyünket — 2150 helyet — lefoglalták és naponta tízezer turista kiszolgálására, fogadására készülünk fel. Ajánlatot tettünk az iskoláknak, hogy a téli szünetben keressék fel turistaházainkat, tegyenek kirándulásokat házaikhoz.

A téli hónapokban 43 turistaházunk és 9 szállás nélküli éttermet üzemel, várja a vendégeket és emellett ellátunk 17 sportbűfét, klub- és pálya-bűfét, klub-éttermet a Népstadionban, a Dózsa, a Vasas, az FTC-pályán, a Szegedi Sportuszodában stb. Új létesítményként a közeli napokban átveszük a balatonfűredi Vitorlás klub éttermét és büféjét és hasonló jellegű tárgyalásokat folytatunk más balatoni sportlétesítmények átvételéről is. A Balatonon vitorlás tanfolyamok megrendezésére készülünk.

Hálózatfejlesztés terén az újjáépített pécsi Mecsek-Gyöngye és a kibővített Lajosforrás fűthető szobáival már ismét a turisták rendelkezésére áll. Ötmillió forintot költünk a Nagy-villám korszerűsítésére; s a közművesítés befejezése után, Dobogókőn hozzáláttunk egy nagyobb turistaszálló építéséhez. Megkezdjük a Nagyhideghegy villamosítását, s társadalmi munkában lelkes turisták ide egy négy kilométer hosszú sífelvonót terveznek. Beszámolhatok három, egyenként 62 ágyas turistaszálló építésének az előkészítéséről is, ezek Gárdonyiban, a tanács messzemenő segítségével, Sopronban a Hollósetőn épülnek fel a következő években. A hollósetői

és bükk-szentkereszti turistaházak új éttermet és konyhát kaptak, Nagyhideghegyen kívül Kevélynyergesen és Ágasváron is bevezettük az URH telefonhálózatot.

Mindent megteszünk a konyhák és éttermek bővítése érdekében. Jelentős változást vezetünk be az étlapokon is, a megszokott egytál ételek mellett az egyszerű, házas, kisvendéglői ételek készítésére törekszenek szakácsaink.

A természetbarátok valamennyi szállókban 50 százalékos szállodai és 10 százalékos éttermi kedvezményben részesülnek. Akciót indítottunk 1970-ben a mezőgazdaságban dolgozó fiatalok csoportos őszi-téli üdültetésének lebonyolítására. Idén is megrendezzük a népszerűvé vált Mátrai Kóktél-utazásokat, amelyekhez csatlakozik a Duna-kanyar is; Visegrádra és Nagyvillámra is szervezzük táncal egybekötött, hétfégi turistautakat.

1970-ben ünnepli 60 éves évfordulóját a munkás-turizmus és ennek méltó megünneplésére izléses ismeretöt adunk ki turistaházainkról, azok környékéről, nevezetességeiről, a környezet turisztikai, kulturális értékeiről. Kellő létszám esetén általános iskolások számára nyáron egymást követő heti turnusokban sporttáborozásokat rendezünk, pedagógusok felügyelete mellett. A campingezés népszerűsítése érdekében, felajánljuk erre alkalmas turistaházaink környékét.

Bár nem tudjuk túltenni magunkat a vendéglátóipari vállalatokra és üzemegységekre érvényben levő szabályokon, fenntartjuk azokat a turistaházainkat, ahová öszvérháton kell a hűsítőt felszállítani és ott is adunk mosdási lehetőséget, ahol egy liter víz „önköltsége” 1,50 forintba kerül.

Egyformán szeretettel várunk minden turistát, érkezzon az gyalog vagy kocsival.

A hollósetői turistaházban tisztaság, rend, gyors és figyelmes kiszolgálás fogadja a turistákat. Jóleső ez a barátságos bánásmód.

KIEGÉSZÍTÉS A BTSZ SZÁLLÁSJEGYZÉKEHEZ

SOLTI SÍKSÁG

Kalocsa

Pirosarany Szálloda, I., István út 37 sz. 70 fh; 3×1, 22×2, 3×3, 2×3 fsz-val, 2×4 HM-víz, Vill., Mosdó, Fsz., WC, Társ., Penzió rendszer, Ett., HM. étk. Espr., Zene. Elm.: 10 m. Tej; 20 m. Gyüm.: 50 m. Mackó büfé, Sport Kisvendéglő; 100 m. Strand: 1 km. Duna fürdő: 5 km. Szállásdíjak: 1á szoba 40,— 2á szoba 80,— 3á szoba 75,— 3á szoba fsz-val 137,— 4á szoba: 104,— Ft. Helyb.: A szálloda vezetőjénél.

BÉKESI LÖSZHÁTSÁG

Békes

Körösgyöngye szálloda, Szántó A. u. 2 sz. 27 fh; 7×1, 9×2, 1×2 fsz-val. HM víz, Vill., Mosdó, Fsz, WC, Tel., Ett., HM. étk. előre-rendelés szükséges. Büfé, Espr., Zene. Elm., tej, Gyüm.: 100 m. Strand: 500 m. Szállásdíjak: 1á szoba: 40,— 2á szoba 70,— 2á szoba fsz-val 110,— pótágy

12,— Ft. Teljes igénybevétel esetén 5% kedvezmény. Helyb.: A szálloda vezetőjénél.

SOMOGYI DOMBSÁG

Nagyatád

Parkszálló, Széchenyi tér 6 sz. 30+20 fh; 15×2. Hviz, Vill., Zuh., Mosdó, Fsz, WC, Tel., Ett., HM. étk., előre-rendelés ajánlatos. Espr., Zene, Strand, Gyógyfürdő; 200 m. Elm., Tej: 300 m. Gyüm.: 500 m. Szállásdíjak: 2á szoba: 80,— Ft, pótágy 12 Ft. Helyb.: A szálloda üzletvezetőjénél.

VASI HEGYHÁT

Vasvár

Fizetővendégszolgálat 12 fh., 1—3 ágyas szobákban, Hviz, Vill., Mosdó, Árn. HM. étkezés: Kisvendéglőben előrendelés nem szükséges. Szállásdíj: 1á szoba 20,— Ft, 2á szoba 35,— 3á szoba 45,— Ft. Helyb.: Füvesi Lászlóné idegenforg. megb. Vasvár, József Attila u. 12 sz.

FELSZABADULÁSI SÍTÚRA A VÖRÖSKÖRE

Hazánk felszabadulásának évfordulóját évről évre az áprilisi Vöröskői-emléktúra keretében ünneplik meg a természetjárók. Ezeket a túrákon a gyalogosok és hegy-mászók, kerékpárosok és vízitúrázók mind, saját szakáguknak megfelelően vesznek részt. A sítúrázók már régóta fájlalják, hogy ezen a rendezvényen csak mint gyalogosok jelenhetnek meg.

Ezért határozta el a Budapesti Természetbarát Szövetség Síbizottsága, hogy a főváros felszabadulásának évfordulóján, illetve az azt követő vasárnapon felszabadulási sítúrát rendez a Vörösköre. Az első alkalommal erre 1970. évi február hó 15-én kerül sor. Ünnepséggel nem lesz, a szakosztályok 12 órákor korszorúkkal roják le kegyeletüket a hazánk felszabadulásáért életüket áldozó szovjet hősök iránt.

A túra résztvevői emléklapot kapnak a Határcsárdánál levő beérkezési állomáson. A túrajelentést a következő helyeken kell bélyegeztetni: Paprét, Vöröskő, Viktorkunyhó.

Megjelent a „Gödöllői dombvidék jelzett turistautjainak térképvázlata”, valamint a „kék túrázók” igazolófüzete. Mindkét kiadvány beszerezhető a BTSZ Tájékoztató Szolgálatának V. ker., Váci u. 58 sz. alatti üzlethelyiségében.

Meleg vizű strand épül Leányfalun a közelmúltban feltárt termálkút vizének felhasználásával. A három-mendencés fürdő a tervek szerint még ez év nyarán megnyílik. A későbbi évek során pedig szállodát is építenek a közelében.

Az Orosháza melletti Gyopárosfürdőn 120 szemé-

lyes szálloda építését kezdtek meg. A télen-nyáron nyitva tartó szállodát még ez évben megnyitják. Új szálloda épül Szombathegyen is a tófürdő közelében. Az étteremmel és bárral rendelkező 112 ágyas szállodát az egykori Savariát alapító Claudius császárról nevezik majd el.

Bolgár étterem nyílt Debrecenben a Széchenyi u. 6. sz. alatti régi klasszicista stílusban épült házban, amely már a XVIII. században is fogadó volt. Az éttermet bolgár népi hagyományok szerint rendezték be: félkör alakú 3 lábú székekkel, a bolgár nép életét

ábrázoló domborművekkel és kovácsoltvas díszítésekkel. Az étterem ételapján bolgár étel- és italkülönlegességek mellett megtalálhatók a híres debreceni ételek is. A pincében hangulatos borozó várja a vendégeket.

Kisvasút épül az aggteleki cseppkőbarlangban a vöröstói bejárat és a Vas-kapu nevű barlangrész között mintegy 2500 m hosszúságban. A villamos vontatású kisvasút üzembehelyezésével a barlangszakasz eddig nehezen megközelíthető oldalágai, mint pl. a Török mecset, a Meseország és a Retekág jobban hozzáférhetővé válik a nagyközönség részére is. Itt említjük meg, hogy rövidesen befejeződik a régi barlangszálló felújítása, amelynek földszinti részén barlangmúzeumot, az emeleten pedig 100 személyes turisztaszállót rendeznek be.

Villámcsapás következtében megsérült a török időkből származó egri minaret. Az 50 méter magasan levő felső erkély függődiszainak egy része leomlott. Ezért átmenetileg a tornyot lezárták.

Továbbfejlesztik a zalakarosi gyógyfürdőt. A néhány évvel ezelőtt olajkutatás során feltört 94 fokos gyógyforrás vizének felhasználásával fedett medencéket is építenek, amely által lehetővé válik a téli fürdőzés is. Tervezik, egy új 70 személyes szálloda építését is.

Mesterséges tavat létesítenek a Szalajka völgyben a völgyön átfolyó patak kiemelésével és felduzzasztásával. Az új „tengerszem” egy hold nagyságú lesz és mélysége eléri majd a három és fél métert is.

A Tolna megyei Könyvtár dolgozói felkeresik és bejáráják a nevezetes helyeket, amelyekhez irodalmi és történelmi nagyjaink emlékei fűződnek, vagy

műemlékek. Első látogatásukat Borjádra tették, ahol megnézték Petőfi méhesét. Az egykori méhest 1965-ben hozták rendbe, és a költő életével kapcsolatos emlékekkel kis múzeumnak rendezte be a Petőfi Irodalmi Múzeum. A könyvtárosok legközelebb az újjáépítéshez közeledő simontornyai várat tekintik meg.

A tatabányai 3-as számú általános iskola akadályversenyt rendezett a Gerecse-hegységben a Turul emlékmű közelében levő sziklás szakaszon. A verseny befejeztével több gyerek felügyelet nélkül fent maradt a hegyen. Közülük kettő — Tompa Mária és Cseresznyés József nyolcadikos tanulók — le akartak ereszkedni a sziklafalon. Eközben megcsúsztak és lezuhantak. A kislányt életveszélyes sérülésekkel szállították a kórházba, a fiú könnyebb zúzódásokat szenvedett.

A Salgótarján közelében fekvő, Róna-bánya fölött emelkedő Szilváskő tetején északról déli irányba húzódó széles repedés keletkezett. A repedés egyre széjjelőbb nyílik, a hegyet csaknem kettészeli és így szédítő mélységű nyílás keletkezett. A keskenyebb repedéseket a lehullott falevelek helyenként betakarják, ezért veszélyessé vált a hegycsúcspon való járkálás.

Súlyos szerencsétlenségtől mentették meg Csobánka község lakóit a Budapesti Természetbarát Szövetség hegyászai. Egyik túrájuk során észrevették, hogy a Csobánka felett emelkedő Oszoly hegy egyik hatalmas sziklatömbje meglazult, és bármely percben lezuhanhat a község lakott részeire. Észlelésükről azonnal értesítették a Pilisí Parkerdő Gazdaságot, amely a Hidépitő Vállalat robbantó szakembereinek segítségével eltávolították a meglazult sziklatömböt. Az alapos biztonsági intézkedések eredményeként egyetlen lakóházat sem ért rongálódás, annak ellenére, hogy a robbantás következtében 3—4 tonnás sziklatömbök zuhantak le.

Kalandos vizitúrát tett Győrtől a gemenci erdőig és Szekszárdig a Dunán, illetve a Sión Tolna megye legidősebb túravezetője:

Eberling István, a megyei természetbarát szakszövetség főtitkára. A 69. életében is kitűnő erőben levő turistaveterán Laczkó László szekszárdi testnevelő tanárral együtt nyolc nap alatt 315 kilométernyit evezett lengyel gyártmányú gumikajakján napsütésben, szélben, esőben és zivatarban a folyón. Esténként a parton vertek sátrat, s másnap folytatták kajakozásukat. Vizitúrájuk utolsó szakaszán, a Sió-torkolattól a gemenci erdőn át, Keselyűs felé haladva, olyan erős viharba kerültek, ami mindkettőjüket alapos próbára tette, de az elemekkel dacolva, sikerült a kitűzött időpontban végcéljukhoz érkeznük.

Ősszel sok turista kereste fel az aggteleki barlang közelében található tornádaskai kastély különleges fákból, cserjékből álló parkját.

A kéktúra sikárosi szakaszán az őrháznál a bélyegző hiányzik.

A kéktúra 16. számú vonalán, Becske-vasútállomáson mindenkor lehet bélyegezni. Kétdobonyban és Felsőpetényben munkaszüneti napon a tanácsházán lehet bélyegezni.

AZ IBUSZ 1970. ÉVI KÜLFÖLDI TÁRSASUTAZÁSAI:

BULGÁRIA

Napospárt—Istanbul

utazással együtt 7 nap, elő-, utószezon 4000,— Ft, szezon 4250,— Ft.

Aranyhomok—Istanbul

utazással együtt 7 nap, elő-, utószezon 4000,— Ft, szezon 4250,— Ft.

Üdülés Naposparton

utazással együtt 14 nap 4300,— Ft.

Üdülés Aranyhomokon

utazással együtt 14 nap 4300,— Ft.

Üdülés Albenán

utazással együtt 12 nap 3900,— Ft.

Üdülés Kamcsia üdülőtelepen

utazással együtt 9 nap, szezon 2500,— Ft, utószezon 2300,— Ft.

CSEHSZLOVÁKIA

Üdülés Marianske Lazneban

utazással együtt 14 nap 3780,— Ft.

Üdülés Karlovy Varyban

utazással együtt 14 nap 3770,— Ft.

Prága

utazással együtt 5 nap 1500,— Ft.

Üdülés a Magas-Tátrában

utazással együtt 10 nap 2600,— Ft.

Cseh-Svájc

utazással együtt 7 nap 1800,— Ft.

Brnói vásár

utazással együtt 5 nap 1300,— Ft.

JUGOSZLÁVIA

Különvonat Opatijába

utazással együtt 5 nap, április 1350,— Ft, május 1420,— Ft.

Üdülés Opatijában

utazással együtt 7 nap, jún. és szept. 2400,— Ft, júl. és aug. 2750,— Ft.

Üdülés Rovinjban

utazással együtt 8 nap 1900,— Ft.

Üdülés Rovinjban

utazással együtt 12 nap 2600,— Ft.

Üdülés Sutomoreban

utazással együtt 15 nap, jún. és szept. 5400,— Ft, júl. és aug. 5600,— Ft.

Üdülés Korcsula-szigeten

utazással együtt 8 nap 2850,— Ft.

Üdülés Trogirban
utazással együtt 8 nap,
jún. szept. 2600,— Ft, júl.,
aug. 2850,— Ft.

Üdülés Opatijában
utazással együtt 7 nap
1850,— Ft.

Üdülés Medulinban
utazással együtt 10 nap,
jún. és szept. 3200,— Ft,
júl. és aug. 3800,— Ft.

Nagy jugoszláv körút
12 napos autóbusszos út
4750,— Ft.

Üdülés Hercegnoviban
utazással együtt 8 nap,
máj. és szept. végén
3550,— Ft, jún. és szept.
3700,— Ft, júl. és aug.
3950,— Ft.

LENGYELORSZÁG

**Prága—Berlin—Varsó—
Moszkva**
utazás repülőgéppel, 10
nap 3880,— Ft.

Szlovák—lengyel Tátra
utazással együtt 6 nap
1380,— Ft.

8 napos zakopanei üdülés
utazással együtt 8 nap
1820,— Ft.

**Üdülés a Balti-tenger
partján, Sopotban**
utazással együtt 8 nap
2570,— Ft.

Üdülés a Mazuri tavaknál
utazással együtt 12 nap
2770,— Ft.

Üdülés Krynicián
8 napos vonatos, autóbu-
szos utazás 1780,— Ft

**Szlovák—dél-lengyel
autóbussz-körút**
utazással együtt 6 nap
1620,— Ft.

Krakkó—Varsó—Pozsony
10 napos, autóbusszos,
nagy körút 2670,— Ft.

Krakkó
utazással együtt 5 nap
1315,— Ft.

Zakopane—Krakkó
utazással együtt 6 nap
1620,— Ft.

**Üdülés tengerparton,
faházakban**
utazással együtt 12 nap
2680,— Ft.

Poznani vásár
8 napos autóbusszos uta-
zás 2265,— Ft.

NDK

Berlin—Potsdam
utazással együtt 5 nap
1900,— Ft.

Berlin—Potsdam—Lipcse
utazással együtt 7 nap
2400,— Ft.

Északi körutazás
utazással együtt 10 nap
3350,— Ft.

Berlin—Prága (vonattal)
utazással együtt 6 nap
1750,— Ft.

**Lipcsei vásár
(különvonattal)**
utazással együtt 5 nap
1290,— Ft.

Drezda—Prága (vonattal)
utazással együtt 6 nap
1550,— Ft.

**Erfurti Virág- és Kertészeti
Kiállítás (vonattal)**
utazással együtt 8 nap
2750,— Ft.

Üdülés Szász-Svájcban
Sebnitz (vonattal és
busszal). Utazással együtt
8 nap 1820,— Ft. 4—10
éves gyerm. 1520,— Ft.

Üdülés Szász-Svájcban
Pirna (vonattal v. repülő-
géppel) utazással együtt
8 nap, vonattal 1760,—
Ft, repülővel 1980,— Ft.

Üdülés Szász-Svájcban
Bad—Schandau (vonattal
v. repülőgéppel) utazás-
sal együtt 8 nap, vonattal
1820,— Ft, repülővel
2090,— Ft.

Üdülés Szász-Svájcban
Königstein (vonattal és
autóbusszal) utazással
együtt 8 nap 1820,— Ft,
4—10 éves gyerm. 1520,—
Ft.

Déli körutazás
utazással együtt 9 nap,
elő-, utószezon 2460,— Ft,
főidény 2700,— Ft.

Cseh—NDK körutazás
13 napos utazás autó-
busszal 3700,— Ft.

Üdülés a Harz hegységben
utazással együtt 8 nap
(vonattal) 2080,— Ft, 4—
10 éves gyerm. 1780,— Ft.

Üdülés Thüringiában
utazással együtt 8 nap
3050,— Ft.

ROMÁNIA

Üdülés Mamaiban
utazással együtt 8 nap,
elő- és utószezon 2500,—
Ft, főszezon 2800,— Ft.

Erdélyi körút
utazással együtt 9 nap,
elő- és utószezon 2700,—
Ft, főszezon 2980,— Ft.

Gyilkos-tó
utazással együtt 7 nap,
elő- és utószezon 1750,—
Ft, főszezon 1950,— Ft.

Bukarest
utazással együtt 5 nap
1500,— Ft.

Kis román körutazás
utazással együtt 5 nap,
elő- és utószezon 1500,—
Ft, főszezon 1650,— Ft.

Román—jugoszláv körút
utazással együtt 7 nap,
elő- és utószezon 2100,—
Ft, főszezon 2300,— Ft.

SZOVJETUNIO

Kijev—Moszkva
utazással együtt 8 nap,
jan., márc. 2200,— Ft,
ápr., okt., dec. 2400,— Ft,
májustól szeptemberig
2700,— Ft.

**Kijev—Leningrád—
Moszkva**
utazással együtt 11 nap,
jan., márc. 3130,— Ft,
ápr., okt., dec. 3300,— Ft,
májustól szeptemberig
3800,— Ft.

Moszkva—Leningrád
utazással együtt 7 nap,
főszezon 3400,— Ft.

Uzgorod
utazással együtt 4 nap,
elő- és utószezon 1050,—
Ft, főszezon 1150,— Ft.

**Kijev—Poltava—
Harkov—Moszkva**
utazással együtt 11 nap,
elő- és utószezon 3200,—
Ft, főszezon 3650,— Ft.

Moszkva
utazással együtt 6 nap,
jan., márc. 2000,— Ft,
ápr., okt., dec. 2150,— Ft,
főszezon 2400,— Ft.

Moszkva—Vlagyimir
utazással együtt 6 nap,
elő- és utószezon 2050,—
Ft, főszezon 2350,— Ft.

Moszkva—Jaroszlav
utazással együtt 6 nap,
elő- és utószezon 2050,—
Ft, főszezon 2350,— Ft.

Leningrád
utazással együtt 6 nap,
elő- és utószezon 2450,—
Ft, főszezon 2800,— Ft.

**Leningrád—Tallin—
Helsinki—Turku—Tampere**
utazással együtt 13 nap
7900,— Ft.

**Moszkva—Jerevan—
Tbiliszi—Baku**
utazással együtt 10 nap,
elő- és utószezon 4200,—
Ft, főszezon 4900,— Ft.

**Moszkva—Ashabad—
Dusanbe—Szamarkand—
Buhara—Taskent—
Alma-Ata**
utazással együtt 16 nap
7900,— Ft.

Szocsi ...
utazással együtt 15 nap,
jún., szept. 4400,— Ft,
júl., aug. 4900,— Ft.

Picunda
utazással együtt 15 nap,
jún., szept. 4000,— Ft,
júl., aug. 4300,— Ft.

Jalta
utazással együtt 8 nap
3100,— Ft.

**ÚJABB UTAZÁSI
LEHETŐSÉGEK
A SZOVJETUNIOBA**
(lenini útvonalak)

**Moszkva—Uljanovszk
(repülő)**
utazással együtt 8 nap,
előszezon 3200,— Ft.

**Leningrád—Helsinki
(repülő)**
utazással együtt 8 nap
4900,— Ft.

Különvonatok:

Kijev—Moszkva
utazással együtt 8 nap,
jan.—márc. 1900,— Ft.

Kijev—Moszkva
utazással együtt 8 nap,
elő-, utószezon 2100,—
Ft, főszezon 2500,— Ft.

**Kijev—Moszkva—
Leningrád**
utazással együtt 10 nap,
elő-, utószezon 2900,— Ft,
főszezon 3300,— Ft.

**Leningrád—Petrozavodszk
(repülő)**
utazással együtt 8 nap
3600,— Ft.

**NYUGATI
TÁRSASUTAZÁSOK** ...

Bécs—Párizs
utazással együtt 11 nap
8100,— Ft.

Oszták körút
utazás autóbusszal, 9 nap
4600,— Ft.

Egy hét Párizsban
utazással együtt 8 nap
8400,— Ft.

Párizs és a Riviera

utazással együtt 10 nap
13 600,— Ft.

Svájci körút

utazással együtt 9 nap
8150,— Ft.

Svájci körút (repülő)

utazással együtt 8 nap
8650,— Ft.

Egy hét Stockholmban

utazással együtt 8 nap
9900,— Ft.

Oslo—Stockholm

utazással együtt 10 nap
11 900,— Ft.

Egy hét Londonban

utazással együtt 8 nap
8500,— Ft.

Benelux-körút

utazással együtt 10 nap
10 900,— Ft.

Üdülés Jesoloban, az olasz tengerparton

utazással együtt 10 nap,
május—június 5180,— Ft,
július 5500,— Ft.

Olasz körút (repülő)

utazással együtt 11 és 12
nap, 11 napos 9350,— Ft,
12 napos 9900,— Ft.

Olasz körút (vonatos)

utazással együtt 11 nap
6400,— Ft.

ÚJABB ÚTVONAL

Bécs—Velece—Zágráb (autóbuszal)

utazással együtt 9 nap,
május 4300,— Ft.

AFRIKA—ÁZSIA

Két hét Egyiptomban

utazással együtt 16 nap
11 400,— Ft.

Egy hét Egyiptomban

utazással együtt 9 nap
8200,— Ft.

Egyiptom—Törökország

utazással együtt 16 nap
14 700,— Ft.

Török körút

utazással együtt 16 nap,
13 400,— Ft.

Tuniszi körút

utazással együtt 9 nap
10 900,— Ft.

Libanon

utazással együtt 9 nap
8300,— Ft.

Előre nem látható okokból
történi esetleges változta-
lás jogát fenntartják!

A Panoráma útikönyvek sorozatában nemrég látott napvilágot a Budapest kötet. Adatokat, összefoglaló tudnivalókat közöl fővárosunkról, majd sorban ismerteti a kerületeket, a legfőbb látnivalókat, nevezetességeket. Végül címtárat ad az idegenforgalomban szerepet játszó intézményekről. A könyv gazdag illusztrációs anyaggal, 18 színes térképpel 90 Ft-os árban kapható a Sport könyvesboltban, Bp., V. Múzeum krt. 5.

A KALENDÁRIUM eredetileg nem az időszámítás céljaira készült, az adósságok visszafizetésének határnapját rögzítették benne. Legfontosabb dátuma a hónap kezdő napja, a calandae volt. Innen a neve is, amely Julius Caesar naptárreformja óta terjedt el. Hazánkban is ezt használták a múlt század végéig a naptár jelölésére.

A régi, s oly népszerű kalendáriumok később nemcsak az év napjainak hónapok és hetek szerinti jegyzékét tartalmazták — jelölve az ünnep- és névnapokat, a holdváltozásokat, az évszakok kezdetét, a nap keltét és nyugtát —, hanem az ún. praktika-kat is, azaz a hasznos tudnivalókat. Például, hogy mikor kell eret vágni és fürdeni, mely napokon és mit elvetni, mikor van a vásár Kiskunmajsán, és a búcsú Cellőmőlkön.

A VIRÁGKALENDÁRIUM — ókori kalendárium-elődjéhez hasonlóan — szintén adósságok törlesztésének határnapját rögzíti; a figyelmesség virágadóját veti ki az olvasóra hónapok és névnapok szerint. Elmondja, hogy kinek milyen virágot vigyünk ajándékba és hogyan, sőt még azt is, hogy miért épp a fehér amarillisz illik februárban a szöke Zsuzsának és augusztus 11-én miért a kék liliom; miért visznek gyűszűvirágot nyáron Veronikának, s télen meg fonalas levelű pálmát; hogyan őrizheti meg tavasszal Valéria az egészségét, Gizella a szépségét; miért kell csillagvirág Eszternek és Júliának, kardvirág Johannának, Stefániának viszont koszorú; továbbá melyik virágnak mi a szimbolikus jelentése, tehát mit tegyünk újév napján, hogy sok pénzünk legyen az új esztendőben?

A Freizeit + Wandern Verlag megjelentette a Német Szövetségi Köztársaság, Svájc, Ausztria, Belgium, Franciaország, Hollandia és az Egyesült Államokban található Naturfreunde menedékházak jegyzékét. A kis könyvecske 400 német és 300 külföldi ház leírását — beleértve a megközelítést, férőhelyszámot stb. — találjuk a ház fényképével és térképével. A könyvecske 4,80 DM árért megrendelhető

az ÁKV illetékes üzletében.
A kiadó címe: Verlag Freizeit + Wandern 7000 Stuttgart 60. Postfach 380.

Győr-Sopron, Vas és Zala megyék idegenforgalmi hivatalai izléses tájékoztatót adtak ki Nyugat-Dunántúl idegenforgalmi helyeiről. A füzetecske segítséget nyújt üdülési, kirándulási programok összeállításához, szervezéséhez és lebonyolításához. Tartalmazza a három megye összes idegenforgalmi helyének leírását, ebben a hely történelmét, megközelítését, látnivalóit, szállás és étkezési lehetőségeit, valamint az évi rendezvények idejét. A füzet üzleti forgalomba nem került, beszerzése a jelzett hivatalokban lehetséges. Összeállításáért a Nyugat-Dunántúli Intéző Bizottságot illeti a dícséret.

A Gondolat Kiadó, Dr. Gazdag László „Útitársunk, a térkép” című kiadványa nagy örömet okoz bizonyára a turistáknak. Két részből áll, az elsőtben a térképpel, mint a Földfelszín ábrázolásának lehetséges formájával foglalkozik és tartalmazza a fontosabb általános térképismerteket. A másik részben a térképi ábrázolás fejlődéséről nyújt vázlatos áttekintést egyetemes és hazai vonatkozás-

ban. Az izléses külsejű könyv igen sok képpel és térképpel van illusztrálva. Ára: 37 Ft. Ajánljuk szakosztályaink könyvtáraiba beszerzésre.

Románia, különösen Erdély turistáink útitervében egyre többet szerepel. A kiadványokban nem bővelkedő terület most egy olyan könyvvel gazdagodott, amely méltán számíthat a turisták érdeklődésére. Német nyelven megjelent és a Természetbarát Tájékoztató Szolgálatnál kapható 49,50 Ft-os árban a Rumánien Reiseführer. Ez a könyv 21 útvonalat ír le pontos adatokkal. Hozzá térképet ad és függetlenül Románia campingtáborainak jegyzékét is közli.

Nagy a sikere az IBUSZ jubileumi túrának.

Egyre nő azoknak a vállalatoknak a száma, ahonnan csoportosan jelentkeznek az IBUSZ-nak a fel szabadulás 25. évfordulója alkalmából rendezett jubileumi országjáró túráira. Több tízezer ember vett részt az utakon, Dunaújvárosból eddig 1200 lakos vett részt a jubileumi túrákon. Az utak keretében a dunaújvárosiak Miskolcon megismerkedtek a Magyar-

országi Kommunista Antináci Komitójának tevékenységével, Gyöngyösön felkeresték Nemezs József, a Vörös Órség egykori parancsnokának és mártírtársai emlékművét. Harkányban bolgár hősookról, a soproni túra során pedig a magyar ellenállási mozgalom Bajcsy-Zsilinszky Endre által vezetett hőseiről emlékeztek meg.

A növekvő hazai és külföldi utazási igények kielégítésére az IBUSZ 1970-ben Sárospatakon irodát nyit. Januárban kezdte meg a működését Budapesten, a Tanács krt. 17-19. sz. alatt az IBUSZ autós-irodája, mely az autósok külföldi utazásához nyújt segítséget és a Magyar Autóklubbal együttműködve a külföldi autósok fogadását látja el.

A nyugat-dunántúli idegenforgalmi hivatalok jól sikerült kiadványt jelentettek meg, amely tartalmazza Győr-Sopron, Vas és Zala megye idegenforgalmi és turisztikai tudnivalóit.

Keszthelyen a Festetics-kastély parkja és a múzeum tatarozás miatt előreláthatólag 1970 végéig zárva lesz. A Balaton-múzeum nyitva van.

Megkezdte működését az IBUSZ horgásztanyája a szentmártonkátai állami gazdaság tápiószecsői üzemegységében. Az erdő övezte környezetben egy 140 holdnyi természetes halastóban hódolhatnak szenvedélyüknek a horgászturisták. A helyszínen felszerelést bérelhetnek. Kísérők számára változatos programról, szalonnasütésről, csónakázásról, lovaglásról gondoskodik az IBUSZ. A Budapesttől alig 45 km-re fekvő horgászparadicsomba induló autóbusszjáratokra valamennyi IBUSZ-irodában jelentkezni lehet.

A Hévízi Községi Tanács és a Hazafias Népfront a Veszprém Megyei Idegenforgalmi Hivatallal karöltve a Hévízi Gyógyfürdő Kórház új téli fürdőjének előcsarnokában Dr. Babocsay József, Hévíz első ismertetőjének munkásságát megőrkítő emléktábla-leleplezési ünnepséget rendezett.

MAGYARORSZÁGI SÍTEREPEK

Hazánk hegysegeiben is számos lehetőség van a túra-sielésre. Minden nagyobb hegységünkben található kiépített versenypályák és sífelvonók. Ezek többnyire járművel is megközelíthetők. Szinte valamennyi jelzett turistautunk alkalmas sielésre is, de akik jól tudnak tájékozódni, azok keresztül-kasul is túrázhatnak hegyeinkben.

Hazánkban a síközpontok ott épültek ki, ahol a hegyek és a terepek jó sielési lehetőséget kínálnak. Egyik ilyen jó hótartó, alpesi jellegű sívidékünk: a Zempléni-hegység. Itt több versenypálya és sífelvonó is működik. Központja: Sátoraljaújhely.

Ugyancsak több szép túralehetőséggel rendelkezik a Bükk hegység is. Itt elsősorban Bánkútról kell megemlékeznünk, ahol kiépített versenypálya és felvonó is van. A hegység másik síközpontja: Bükkszentkereszt. Közeliében szánkópálya visz le az ország egyik legszebb üdülőtelepére: Lillafüredre. Lillafüredtől nem messze találjuk az ugyancsak Miskolchoz tartozó Tapolca-fürdőt, amelynek termálvizes fürdőmedencéi kellemes felülést nyújtanak egy-egy sítúra után.

Az ország legjobban kiépített, legkönnyebben megközelíthető téli üdülővidéke: a Mátra. Itt számos szálloda és turistaház várja a vendégeket. Több lesiklópálya és felvonó is található itt, ahol mind a kezdő, mind a gyakorlott sielők is megtalálhatják a nekik legjobban megfelelő síterepet. Nagyon kedvelt sielőink körében a kékesi északi és déli lejtő, ahol a hegy aljától állandó autóbusszjárat viszi fel a hegytetőre a sielőket.

A legjobb hóviszonyok a Budapesttől vonattal könnyen megközelíthető Börzsöny-hegységben vannak. A Nagyhideghegyet a királyréti erdei vasút végállomástól gyalog 2 óra alatt érhetjük el. Itt turistaház, több sípálya és felvonó várja a sielőket. A hétvégeken siméntőszolgálat is működik a turistaházakban.

Számításba vehető sítérép még Dobogókő is, amely mind Budapestről, mind Esztergomból autóbusszal könnyen megközelíthető.

A gyakori hóakadályok miatt a Bakony sísport szempontjából eddig meglehetősen el volt hanyagolva. Most azonban a zirci sibirátok lesiklópálya és felvonó építését tervezik.

Ugyancsak jó síterepek található Pécs fölött a Dömörkapunál és Sopron mellett a Lőverekben.

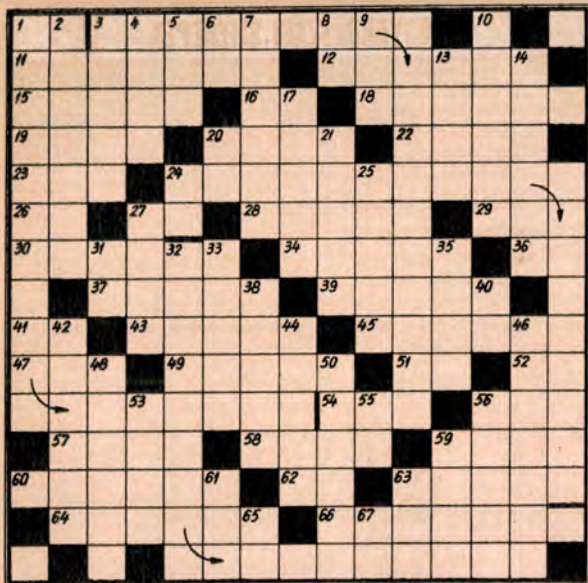
Hegyeink magassága általában 600-1000 m. között van, de e viszonylag alacsony szintmagasság ellenére a hóviszonyok elég jók. Mindenkinek, ki szereti a természetet és a téli sportokat, ajánlhatjuk hegyeinket. A természet eredeti szépsége, a jó síterepek sok örömet és kellemes pihenést biztosítanak a sísport szerelmeseinek.

A téli sportoknak megvan a maguk sajátos szépsége. A havas fák jégcsapos, zuzmarás hangulata nem hasonlítható semmi más szépséghez. Akkor tudjuk csak igazán megismerni a csodálatos természetet, ha télen is kimegyünk hegyeinkbe és nem ilyedünk meg egy kis hidegtől és hótól.

Mindenkit szeretettel hívunk és várunk tehát télen is hóval borított hegyeinkbe.

Pataki György

ELADO az amerikai National Geographic Magazine teljes, 1969. évi sorozata térképmellékleteivel (Dél-Ázsia, Egyesült Államok, Atlanti-óceán, Közép-Amerika). Cím a szerkesztőségben.

TÉLI HANGULAT

VIZSZINTES: 1. Római 101. 3. Somlyó Zoltán „Hóvirág” c. verséből idézünk egy versszakot (az első sor, zárt betűk: A, K). 11. Gúnyos hangú költemény. 12. A nyúl, őz stb. húsának elkészítési módja (névelővel). 15. Egy varrómozdulat. 16. Olasz folyó. 18. A jószág alá vetett szalma (névelővel). 19. Régebbi iskolafajta. 20. Folyadékok szállítására szolgáló tartály. 22. Növekedése teljes kifejlődéséhez közeledik. 23. G. L. R. 24. A versszak második sora (zárt betűk: Z., P.) 26. A. N. 27. A lányának a férje. 28. Táncdalénekesnő (Márta). 29. Időegység. 30. Araként pénzben lerója. 34. Város Romániában, a Maros alföldi kapujában. 36. A. K. 37. Több nyugati állam pénzegysége. 39. Hangsor, hanglétra. 41. N. T. 43. Alomba ringat. 45. Újságíró, a magyar és a nemzetközi munkásmozgalom kiemelkedő harcosa (Gyula, 1882–1944). 47. Aki betűi, keverve. 49. Csaknem folyékony. 51. Y. I. 52. Sértetlen. 54. Folyó Jugoszláviában. 56. O. G. Á. 57. Község a nyíregyházi járásban. 58. Pénzbeli adósságot kiegyenlít. 59. Kimagasló teljesítmény jutalmazására kitűzött pénzösszeg (névelővel) 60. Nagytucat (144 db). 62. Z. O. 63. ... az istene (szeret nagyokat enni). 64. Éjszakai pihenőjét tölti. 66. Táncpartnernő választás tánc közben.

FÜGGŐLEGES: 1. A versszak negyedik sora (zárt betűk: A, S.) 2. Kóstolni. 3. Autonóm köztársaság a Szovjetunióban (... ASZSZK) 4. Bírói szóval büntetést szab ki. 5. S. I. S. 6. Cirkónium vegyjele. 7. Sárból készült vakolat a fal felületén. 8. Kicsinyítő. 9. Az első női „levélhordó” 10. Kiáltás a hegyekben, erdőben. 13. Gríz. 14. Hosszú időre. 17. Nagyobb fémedény. 20. Varróeszköz. 21. Fafajta. 24. Fej. 25. Forgácsoló gép alkatrésze. 27. Női név. 31. Z. F. 32. A versszak harmadik sora (zárt betűk: A, H.) 33. Tervszerűen rendez, irányít. 35. Alpesi. 38. Gazdasági munkát végez. 40. A teljes ábécé kezdete. 42. Délelőtti étkezés időpontja. 44. Régi fegyver: puzdra. 46. Ásatások útján kerül napvilágra. 48. Férfi név. 50. Sikáló. 53. A Csendes-óceán melléktengere az Antarktiszon. 55. Biztató szócska. 56. Oda a tetejére. 59. Érzelem, indulat magas foka (névelővel). 61. Z. I. N. 63. Község, Komárom megyében. 65. Lásd a 8. sz. sort. 67. Kutya.

Beküldendő avizszintes 3., 24., a függőleges 32. és 1. sz. sorok megfejtése, február 15-ig.

Előző számunkban közölt keresztretjvény megfejtése: Esztendő után így esztendő lejára. Új év hurcolkodott a másik nyakára.

Könyvjutalmat nyertek: Ipsa Józsefné Pécs, Juhász Benjamin Debrecen, Bencze Zoltán Dunaharaszti, Izmán Mária Bp., Szvaton István Bp., Kurucz Emmi Bp.

MEGJELENT AZ

1970. ÉVI TÁRSASUTAZÁSAINAK PROGRAMTERVEZETE

Csaknem százféle útvonal között válogathat. Európa, Afrika, Ázsia legszebb tájaira, üdülőhelyeire, városaiba juthat el társasutazásainkkal. Számos új útvonal: Volgai hajóút, Tunisz, Skandinávia, Benelux körutazások, stb.

FELSZABADULÁSUNK 25. ÉVFORDULÓJÁRA

az

jubileumi, felszabadulással kapcsolatos városnéző és országjáró túrákat szervez

RÉSZLETES FELVILÁGOSÍTÁS

VALAMENNYI

IRODÁBAN

1

2

3

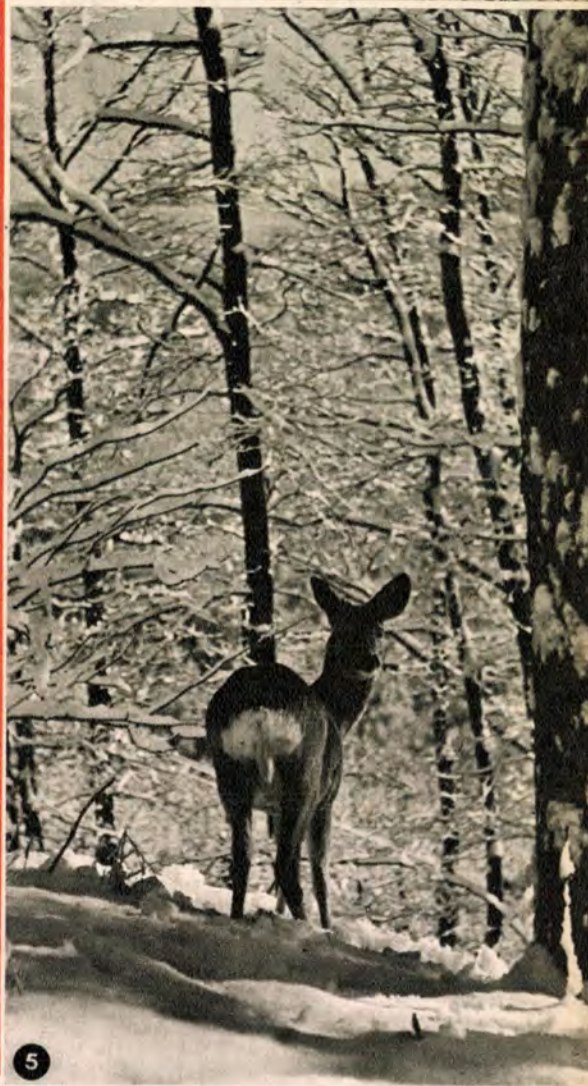
4

A HÓNAP KÉPEI

Rovatunkban olyan újonnan felvett turistafotókat közlünk, amelyek kirándulások, túrák, utazások, üdülések elveszett pillanatait, eseményeit, portréit, valamint különlegesen szép, hazai és külföldi tájakat ábrázolnak. A legszebb képet mint a Hónap Képet, 100 Ft-os vásárlási utalvánnyal jutalmazzuk.

JANUÁR LEGSZEBB KÉPEI:

1. Gosai csendélet (Péter Benedek). 2. Megérkezés Köhgyre (Varga Ferenc). 3. Ördögoldal (Egri Kiss Tibor). 4. Jégcsengettyúk (Kántor Csaba). 5. A HÓNAP KÉPE: Ki közeleg? Várhegyi György, Mátraháza, MÁV-üdülé.

5

A KÖVETKEZŐ SZÁM TARTALMÁBÓL:

A Podhalé fővárosa
Kizsi
Az olaj Zalája
Ady és Petőfi nyomában

TURISTA

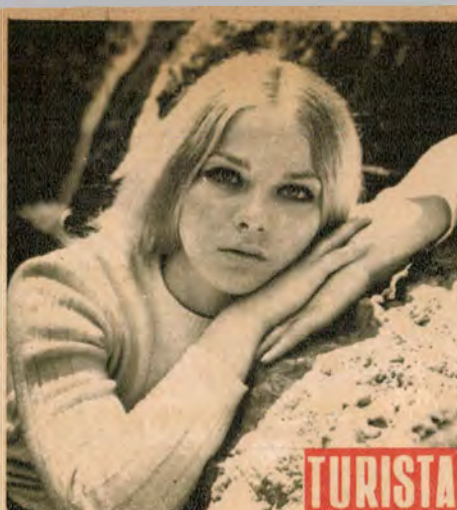
A MAGYAR TERMÉSZETBARÁT
SZÖVETSÉG LAPJA

1970 — 3

NYOLC OLDALLAL
BŐVEBBEN,
VÁLTOZATLAN
ÁRON

ÁRA: 3 Ft

XVI. ÉVFOLYAM 1970. MÁRCIUS

TARTALOM

TURISTAÉLET

Bolgár turisták Harkányban	17
Beszélgetés egy idegenvezetővel	23
Öreg fák	19
Miről írnak a turistalapok?	26
A Turista jelenti	27

HAZAI TÁJAK

Új arcú magyar tájak — Göcseji fények 3	
Iparvidék a Mátra alján	12
Romantikus halastavaink	11
Tokajtól Tarcallig	16
A Zempléni-hegység új ékessége	17
Elsuhant szép alkalmak	6

KÜLFÖLD — ÚTKALAUZ — ÚTLEÍRÁS

Rövid séta a Kis-Kárpátokban	5
A fehér Zakopane	8
Kizsi — az Onyega-tó csodája	15

ÉRDEKES — HASZNOS

Sitanfolyam a Nagyhideghegyen	25
Madárkalendárium turisták számára	10
Beszélgetés a Kartográfiai Vállalat igazgatójával	10
A Budapesti Állat- és Növénykert	20
Tavasz lesz újra	21

A cimlap Lussa Vince felvétele

TURISTA. Turisztikai, camping és utazási folyóirat. Felelős szerkesztő: Endrédi Lajos. Szerkesztő bizottság: dr. Agócsy Pál, Antalffy Gyula, Kertész Miklós, dr. Kürthy Miklós, Mosonyi László, dr. Pápa Miklós, Székely Miklós, Szombathy Viktor, Tamás Ferenc. Szerkesztőség: Bp., V., Váci u. 58. T.: 182-932. Kiadja az Ifjúsági Lapkiadó Vállalat. Felelős kiadó: Tóth László igazgató. Kiadóhivatal: Bp., V., Révay u. 16. T.: 116-660. Terjeszti a Magyar Posta. Előfizethető a Posta Központi Hírlapirodánál (KHI, Bp., József nádor tér 1.), a kézbesítőknél, bármelyik postahivatalnál és a posta hírlapüzleteiben közvetlenül, vagy csekkbefizetéssel (csekk számlaszám: egyéni 61 251, közületi 61 066), valamint átutalással a KHI. MNB. 8. sz. egyszámúára. Előfizetési díj egy évre 36.— Ft. félre 18.— Ft.

Kéziratot és fényképet nem örzünk meg és nem küldünk vissza.

INDEX: 25 814

70.3842 Egyetemi Nyomda mélynyomása Budapest.

Felelős vezető: Janka Gyula igazgató

Kedves Olvasóink

Szerényen, különösebb dicsekvés nélkül akartuk a nyolc oldallal kibővült lapunkat megjelentetni. Azonban a beérkezett levelek nagy száma és hangja most mégis arra ösztönöz minket, hogy röviden visszatérjünk e kérdésre. Rendkívül jól esett az a baráti hang és elismerés, amely a lapbővítést és az új információs rovatunkat fogadta. A szerkesztők számára nincs nagyobb elégtétel, mint olvasóinak tetszésével találkozni. Ezt éreztük a levelek olvasásakor. Ez a rovat a természetbarátok régi igényét hivatott kielégíteni, kik lapunktól több gyakorlati hírt, tanácsot, tájékoztatást kívántak évek óta — tegyük hozzá — jogosan. A sporthatóság tisztában van a természetjárás egészségügyi, kulturális és szórakoztató jelentőségével. Jelentős anyagi áldozat révén bővült ki nyolc oldallal a Turista, és ami nem mellékes, ára változatlan maradt. Meg vagyunk arról győződve, hogy az új felépítésű lapunk az olvasók szórakoztatásán túlmenően igen sok gyakorlati segítséget fog nyújtani a természetjáró szakosztályoknak, szakszövetségeknek és a turisztika minden hívének.

A SZERKESZTŐSÉG

FIGYELEM!

A Vöröskőr-túra új dátuma: ápr. 19

Áprilisban indul a Turistatató

A Turista idén is megrendezi az egyéni versenyzők és a szakosztályok csapatai számára hagyományos és népszerű rejtélyversenyét, a Turistatatót. A játék áprilisban veszi kezdetét és hat hónapon át, szeptemberig tart. Az újszerűség kedvéért a játékokat ez évben minden hónapban lezárt egészékné rendezzük meg, hogy minden versenyzőnek egyforma esélyt biztosítsunk. A játék tárgya ez évben három megyénk: Baranya, Pest és Veszprém, továbbá három baráti ország: a Szovjetunió, Csehszlovákia és Lengyelország turisztikai ismerete lesz. Minden hónapban 13+1, összesen 14 kérdést teszünk fel képpen és szövegben és ez évben is minden helyes felelet egy pontot ér. A

versenyt havonta értékeljük és a legjobb megfejtőket értékes díjakkal jutalmazzuk.

A válaszokat a nyomdai technika előírásai miatt a hónap 15-ig kell beküldeni levelezőlapon. A határidőn túl beküldött megfejtéseket nem vesszük figyelembe.

Minden hónapban a legjobb megfejtők között egy db 300 Ft és 5 db egyenként 100 Ft értékű vásárlási utalványt sorsolunk ki. Azok között, akik mind a hat játékban hibátlan megfejtést küldenek be, egy hatnapos külföldi társasutazást sorsolunk ki. Ezenkívül egyéb értékes díjakat is kiosztunk (!). A legjobb eredményt elért szakosztály megkapja a Turista vándordíját.

A LENGYEL KULTÚRA FOTÓPÁLYÁZATÁNAK YÉGEREDMÉNYE

I. díj 8 napos lengyelországi út: Elfert János, Budapest, I., Battyányi u. 46. I. 3.

II. díj 8 napos lengyelországi üdülés: ifj. Rácz Endre, Győr, Monus I. u. 28.

III. díj Parker töltőtollkészlet: Németh Aladár, Budapest, IX., Tompa u. 17/a.

III. díj Parker töltőtollkészlet: Ujvári Béla, Budapest, X., Kőrösi Cs. út 4.

IV. díj G-2-es petróleumlámpát imitáló lámpa: Kovács Vince, Budapest, VIII. Szeszgyár u. 5.

V. díj Ronson típusú gázongyújtó: Kabácsy Szilárd, Székesfehérvár, Dózsa Gy. tér 10.

VI. díj Ronson típusú gázongyújtó: Fejér István, Eger, Megyei Művelődési Központ, Knézhich u. 8.

A fentiekben kívül jutalmat kaptak: Barabás György, Budapest, XI., Kosztó-

lányi Dezső tér 12., Kriss Géza, Budapest, VIII., Práter u. 34. I. 2., Véghegyi Gusztáv, Esztergom, Irinyi J. u. B/3 2. lh. I. 4. 1-1 LOT utazótáskát nyertek: Burghardt Ferenc, Budapest, III., Szépvölgyi u. 3/a., Doma István, Diósgyőr, Vasgyár VI. út 14. 1-1 Gillette borotvát nyertek: Deák József, Dunaföldvár, Templom u. 5., Horváth Lajos, Budapest, V., Vécsei u. 4. 1-1 hat személyes teáskanál-készletet és 1-1 lemezt nyertek. Hamerli Károly, Budapest, XI., Stoczek u. 191.. Kapcsó Klára, Esztergom, Arany János u. 1. 1-1 hatszemélyes mokkáskanál-készletet és 1-1 Parker golyóstollat nyertek.

(Az ajándékokat az IBUSZ, az ORBIS Lengyel Utazási Iroda, a LOT Lengyel Légiforgalmi társaság és az Univerzal Lengyel Külkereskedelmi Vállalat adták)

Jellegzetes göcseji táj: búzakévék hűsölnek a fűrőtornyok alatt

ÚJ ARCÚ
MAGYAR
TÁJAK

GÖCSEJI FÉNYEK

A délnyugati végek varázsos vidéke, feledésbe hulló hagyományok gazdag rezervátuma a zalai Göcsej. Közel hat-száz négyzetkilométert, negyvennyolc községet fon földrajzi egységbe a furcsa elnevezés, mely feltehetően a változatos, dimbes-dombos — „göcsös” — táj megjelöléseként ragadt e földhöz.

Egykoron, mikor a harmatos dombhátság kicsiny házaiból csak ritkán hallatszott nevetés és annál gyakrabban panaszos szó, a köznyelv csak így említette: sötét Göcsej. A szegényítő megbélyegzés egyetlen jelzőbe sűrítette azt a véleményt, mely társadalmi, gazdasági, kulturális elmaradása nyomán országszerte kialakult.

Igen, Göcsejben még egy negyedszázaddal ezelőtt is petróleumlámpa világított, kerékagyig járt a kocsi az út sarában, és a Zala folyó, meg a Válicska és a Cserta patak vizei jelképesen óceánná dagadtak a szegénység emberöltői alatt, hogy megrekedjen partjuk mentén a fejlődés, nincstelen robottá satnyuljon az élet.

Igy talált rá a felszabadulás a göcseji emberre. S alig, hogy a felemelkedés iránti remény szikrát dobott a bensőjében, soha nem remélt káprázat vált valósággá: a föld, mely eddig a zsellérek verejtékétől ázott, kamatos bőkezűséggel fizetett meg minden korábbi fáradozásért. A költészet és a népgazdaság közös új ága született itt meg: az olaj románca. Fűrőtornyok magasodtak csakhamar a csillagok felé, tankállomások ezüstös tartályai népesítették be a vidéket, s ezerméterek mélységéből vastag sugarakban tört fel a folyékony arany.

Sokmillió építkezések, beruházások kivitelezéséhez kezdtek hozzá az állami szervek, a göcseji emberről pedig pattogni kezdett a régi máz. A megbecsült és tisztességes munka, az olajbányászatban megtalált élethivatás kiegyenesítette derekukat, s a nyomorral együtt öregedett múlttá az igénytelenség, a tudatlanság is.

Hogy nem derős-e túlzottan ez a mozaikkép, mely a szavak apró köveiből összeáll? Induljunk — együtt

A régi göcseji építészet lakóházai

Gellénházi táj — fúrótornyokkal

az olvasóval — ellenőrző útra, forduljunk be három — taláalomra választott — göcseji település házsorai közé.

NOVA. Régen Villa Nova-ként jelölték, ma egyszerűen Nova a neve annak a rendezett, levegős községnek, melyet egykor Göcsej „fővárosának” tituláltak. Zsúpos hegyi hajlékok, dús lombú gesztenyések, elnyúló szőlőskertek között kanyarodik az út a történelmi múltú településhez, mely helyenként ma is őrzi — viseletében, szokásai-ban, építészetében — egykori jellegét.

Barokk stílusban emelt templomát a neves festőművész, Dorfmeister István freskói díszítik; múzeumában faragványok, berendezési és népviseleti tárgyak, használati eszközök idézik a tűnt idők életét. A tárlók, polcok gyűjteményéből különös figyelmet érdemelnek a pásztorművészet darabjai: a fából formázott, karcollással és domború faragással megmunkált tárgyak, a csipkézett szíjjal és fényes gombokkal ékesített ta-

risnyák, a kivarrott mellények, cifra szűrők.

A vert földből és vesszőfonatból összeillesztett házak, a füstös konyhák jobbára már csak az idősebbek emlékezetében bukkannak elő. Helyettük a tágas művelődési otthonban adnak találkát egymásnak a családok, a fiatalok. Novát ma a környék kulturális központjának tekintik, énekkarának csendülő hangját pedig hallhatta már az egész ország — hiszen a rádió is sugározta a műsorát.

Rádióháza. Erdőkkel borított lankák közé fészkelte be magát a göcseji táj hangulatos községe. Ide nem a múltat vallató kíváncsiság csábítja a látogatót, hanem a gyönyörködni való táj, s a széltében — külföldön is — ismert versenylőte-nyészet. Az űgető- és az akadálypályák gyors lábú paripáit nevelik itt, és készítik fel a viadalokra. A telepen lovaglósiskola is működik, szabadtéri és fedett lovardával, a tereplovagláshoz és az ugratáshoz szükséges valamennyi kellékkal. S ha a turista ott helyben időzik néhány

napot, a Lovas-szállóban kényelmes elhelyezést kaphat. Ha pedig lóháton kirándulásra indul, bizonyára felkeresi a közeli vadászkastélyokat, erdészházakat, s asztal mellé ül a szalonnapirotással vidámmá oldott szőlőhegyi vacsorákon.

Gellénháza. Az agyagos, mézszínű dombok bólogató mélyszivattyúi jelzik, hogy az „olajvárosba” érünk. Acélvázás fúróberendezések moraja leng át a tájon, a gépek mellett törzsgárdába öregedett mesterek irányítják a fiatalok munkáját.

A kontyos, talpas, faragott díszítésű házakat 1950 óta emeletes lakótömbök, kertes családi otthonok cserélték fel itt, a hajdani lakosság megháromszorozódott, s a mezőgazdaságból az iparba váltott át. Napjainkban korszerű, rendezett település Gellénháza — és mellette Nagylengyel —, hazai olajiparunk egyik fellegvára. Az évi 800 000 tonna olaj felszínre emelése, tárolása, szállítása, a gépek és a berendezések működtetése háromezer olajbányásznak ad elfoglaltságot és nyújt tisztes megélhetést.

Ebben a sajátos göcseji mikrokozmoszban a szavak is új értelmet nyertek: a mező említésekor a mélyszinti olajrétegre gondolnak, a csőhálózat itt az olajszállító vezetéket jelenti, s aki a kutakról beszél, az a sűrű, sötétbarna olaj emberfakasztotta forrásaira gondol.

Üzletsor, sporttelep, strandfürdő, oszlopos bejárattal hívogató művelődési központ, számos közeli kirándulóhely jelzi, hogy alig két évtized alatt milyen magasra jutott az ember és a táj a hasznos változások grádicsán.

Nova, Rádióháza, Gellénháza: három község csupán Göcsej negyvennyolcából, de tükröződik bennük az egész vidék talpraállása. Betérhetünk Pákára, vagy Gutorföldre, Barlahidára, vagy Milejszegbe, Csonkahegyhátra, vagy Zalatárnokra, mindenütt a nekilödült fejlődés jegyeit találjuk. Szétpattantak ezen az országrészen is a múlthoz pányvázó, ernyedt szalak; a sok-sok új ház pirosító tetője a társadalmi és gazdasági emelkedésre utal, a takaros porták, a szaporodó munkagépek, a portalan utak, az érdeklődő és tiszta tekintetek arról tanúskodnak, hogy a falvak mindegyike megkapaszkodott már néhány gyökérrel az új élet humuszában.

Göcsejben, az egykori „sötét” országrészben így gyúltak új fények melyek egyaránt bevilágítják a szabadság robusztus negyedszázadát, s a dolgos zalai nép táguló horizontját.

Bánhidai Tibor

Feledhetetlen élményben van annak része, aki hajón kirándulva közelíti meg Pozsonyt. A körtvélyesi hajóállomást elhagyva, jól kivehető a Dunát északkeleti irányban keresztező *Kis-Kárpátok* vonulata, amely önkéntelenül a budai hegyeket juttatja a kiránduló turista eszébe. Hamarosan feltűnik a helyreállított négytornyú pozsonyi vár, amely a Kis-Kárpátok osztrák oldalán levő *Leányvár* (*Pottenburg*) és *Hainburgot* tartotta szemmel, viszont a szlovák oldalon levő dévényi várromok nem láthatók, legalábbis Pozsonyból nem, mert a *Braunsberg* eltakarja.

Annak, aki egy napot szívesen áldoz erdei portyára Pozsony környékén, a célra igen ajánlom *Vöröskő* és *Modor* tájékát (*Cervený Kamen* és *Modra*.) Mindkét hely Pozsonyból autóbusszon vagy vonaton egyaránt könnyen megközelíthető; igaz utóbbival az utazás kissé komplikáltabb, mert *Modra—Senkvice* (*Modor—Senkőc*) vasúti állomástól megint csak autóbusszon kell folytatni az utat Modoron át *Csesztére*,

letet emelték. A *Fuggerek* után az erdői, *gróf Pálffy* család volt a vár birtokosa egészen 1945-ig.

A vármúzeumban értékes reneszánsz és barokk bútorgyűjteményt, kerámiát, fegyvereket és patikát találunk. Miután megtekintettük a pincéket, a kinczókamrát és a szökőkutat, lepihenhetünk a vendéglőben, majd a kék csikos turistajelzésen nyugati irányban ereszkedhetünk le a várhegyről. Elérve a zöld jelzést, bal felé fordulunk. A napfényes völgyben hamarosan strandfürdőhöz jutunk. Ha nem hallgatsz tanácsomra utitárs, és a zöld jelzésen csak azért is jobbfelé fordulsz, akkor strandra ugyan nem találsz, viszont azon veszed észre magad, hogy hosszas gyaloglás után átkeltél a Kis-Kárpátok gerincén, meglátod *Detrekő* várának romjait, végezetül pedig *Székeskút* (*Solosnica*) faluban kötsz ki.

Ekkor sincs különösebb baj, mert a *zohori* vicinálnak itt van a megállója és átszállással visszatérhetünk Pozsonyba. A hegyek lejtőjén gyönyörködünk *Malacka* vidékében. Magam részéről úgy vé-

Vöröskő vára

Rövid séta

A KIS-KÁRPÁTOKBAN

(*Casta*) ahonnan *Vöröskő* vára félórai kapaszkodóval elérhető.

Vöröskő 1220—1235 közt épült, a *Szentgyörgyi grófok*, majd *Thurzók* és *Fuggerek* birtokába került. A *Fuggerek* a középkori várat lerombolták és helyébe 1535 táján a ma is álló reneszánsz stílusú várépü-

lem, maradjunk a balra átnál és a strand után lépkedjünk tovább a *Papirgyár* „*Papiernicka*” nevezetű erdészház irányába. Ezt elhagyva, a lejtőn gyengén szénsavas forrásvízzel oltathatjuk szomjunkat, majd elérve a sárga jelzést, a lejtőn lefelé jobbra fordulunk és elérjük *Kövecses* (*Piesok*) nyaralótelepet a

Zochova-chata nevezetű turisztaházzal.

Itt valaha favágótelep volt, ma is áll kápolnája és temetője. Megtekintjük a strandfürdőt, a campinget, fölmászunk a sziklákra, portyázunk a málnásban. Végezetül elindulunk *Modornak*. De ne az országúton, hanem a piros turistajelzésen. A romantikus *Harmónia* nyaralótelepen kézben meguzsonnáztunk, majd folytatjuk az utat *Modor* városka felé, ahol ezúttal jobban körülnézhetünk. A várost már 1158-ban említik, mint a nyitrai püspök birtokát, 1607-ben kapta meg a szabad királyi városi rangot. All még egy városkapu, a városfalak maradványaival, a katolikus templomban

Szent István királyt megörökítő oltárképet látunk majd a *Stur Lajos* emlékére készült szoborcsoportnál autóbusszra szállva, *Modra-Senkvice* vasútállomás vagy *Bazin* (*Pezinok*) irányában visszatérünk Pozsonyba. Érdemes megnézned *Bazint* is. *Eugen Suchon*, a legnagyobb szlovák zeneszerző és *Rajter Lajos*, a Budapesten is jól ismert karmester itt született, *Biró Lajos* pedig „A bazini zsidók” c. regényének témáját a városka történetéből merítette.

Az itt ajánlott út egynapos. Aki már jól ismeri Pozsony városát, és hegyi sétára van kedve, annak föltétlenül ajánljuk.

Fogarassy László

Zoch — menedékház (Fogarassy László felvételei)

A Szépkilátó Balatonygőrökénél

Elsuhant szép alkalmak

— De szeretnék még egyszer ide visszajönni! — kedves olvasó, vajon hány-szor sóhajt föl így kirándulásai során, amikor éppen csak rápillant a tájra s elbaktat egy virágos völgy, sziklás csúcs, vén harangtorony, sötét erdő mellett, de nem állhat meg, mert másképp szól a terve. Vagy hány-szor szeretnék megállítani a sofórt, hogy várjon meg, amíg végigfutunk egy ösvényen, meg-mászunk valamely romot és hajlunk ki a vonat ablakából, hogy legalább egy pillanatra ígyjük föl tekintünkkel az elsuhanó vidéket. És váltig csak tervezzük: ide még egyszer eljövünk, hogy alaposabban nézhessünk körül.

S rendszerint úgy hozzá

a sor, hogy soha nem térünk vissza; idővel azután visszaálmódni is alig tudjuk a kicsiny haza apró szeletét, ahol pedig egyszer meg akartunk állni, mert úgy éreztük, nagyot mulasztunk, ha sose nézzük meg. Igen, ha az ember meg tudna kettőzödni ilyenkor s míg egyik fele folytatná a kiszabott utat, másik fele egy vargabetűvel oldalt csapna s gyorsan bebújna abba a szegetbe, amely iránt pedig nem szólt semmiféle sétaszándék.

— Es meg is kellene írni a Turistának — dűnyö-göm ilyenkor, mintegy felmentést adva magamnak a kósza vargabetűkért — hogy mások is lássák.

Az elszalasztott alkalmak

áldozatait vagyunk, mi hűséges természetjárók s örök-felfedezők.

Itt van például a nőgrádi Medves zugzugos labirintusa. Valahányszor a közelébe kerülök, mindig gyalogszerrel szeretném végigjárni azt a határmenti szép szakaszt, amely Zagyarónáról indul és Cered felé haladván tér Zabarnak, s Domaházán keresztül vágva bukkan ki — (még hozzá milyen vidám nevű falu, Kissikátor mellett!) — hogy a Hangony patak völgyében kanyarogjon tovább. Nem is tudom, mit keresnék Hangonyban? Gyerekkorom óta szeretném látni. Talán egy régi iskolatárs emlékéért keres-

kézzel érnénk el a fák hegyét, olyan közel van. Valaki felkiált:

— Jaj, de szép! Itt kel-lene megállni.

Nem lehet. Esteledik, programunk van, sietni kell, majd még visszatérünk. De vajon meglátjuk-e még egyszer Kapolcsot, Vigándpetendet, Hegyesdet, végigballagunk-e bűbájos hegy-koszorúinak gerincén, s mi talán még szebb, tavaszkor az Egervíz pázsitos partján, hallgatva a malmok kelepelését? Ha még megvannak. És felmászni a Királyköre, a Bondoró hegy mélyén megkeresni a Fokollikat... Álljunk meg!... Nem lehet, fut a busz, programunk van, majd egyszer. Aztán elszalad ez is végérvényesen.

...A kecskeméti kedves kirándulóhelye a Tisza partján a Töserdő. Rögtön az elején kedvem lett volna megállni Tiszakürt s

Kunszentmárton felé menni. Nemi irigységgel néztem az autóbusból kikászálódó sátoros turistákat, akik néhány perc múlva el is tűntek a síkon szétterült nyárfás és tölgyes között, szerettem volna lábam megjártni a lágy buckák homokján, elülögélni a békésen folydogáló Tisza partján — de nem lehetett, hívott egy arborétum, s hívott a Körös. Majd egyszer, a Töserdő is! — bízattam magam, aztán soha nem vetődtem oda vissza többet. A vágyott Töserdő is már csak halvány emlék, elsuhant alkalmom.

Vagy a Hold-tájnak tűnő Vértés-vidék Pusztaivám mellett, döbbenetes a maga kiélt pusztaságában, meddőségében, mintha nem is

ném, vagy egy elkallódott múzeumi vitrin gyűjteménydarabját: Gömör megye népviseletét a millenáris kiállításon Hangony képviselte valaha; utána még évtizedekig árult a hangonyi ködmön a múzeum naftalinjában, ámula-tom tárgyaként. Eltűnt a ködmön, Hangony beolvadt Ozdba, a nagyanjak népviseletéről nem is tudnak már. De a Medves ösvényeire váltig visszavágyom.

Avagy: futott őszidőben autóbuszunk Nagyvázsonyból Tapolca felé. Hosszú, lejtős kanyar után hirtelen bájos falun gurulunk keresztül; jobbról-balról összeszűkül a táj, az erdő, a meredek lejtő ösvénye befut a szélső utcák közé,

zá hasonló, ilyen sokoldalú szellemmel még nem találkoztam. Ha csupán néhány napot töltök vele, úgy érzem hosszú éveket élek át".

A század végén, 1799-től 1804-ig Aime Bonpland francia botanikussal beutazta Venezuelában az Orinoco-vidékét, Kolumbiában a Kordillerákat, majd Ecuadorot, Perut és Mexikót. Ecuadorban 1802-ben majdnem megmászta a Chimborazot. 5900 m körüli magasságig jutottak, ahol áthidalhatatlan szakadék gátolta őket a továbbjutásban. Ez volt a Chimborazo megmászásának első kísérlete, méghozzá hegymászó technika alkalmazásának ismerete nélkül.

Európába visszatérve Humboldt Párizsban fogott hozzá Amerikában szerzett tapasztalatait tudományos feldolgozásához. Ez több mint 20 évet vett igénybe és felfedező utazók számára az újabb útmutatók egész sorozatát tartalmazta.

Az 1827/28 tanévben a berlini egyetemen tartott előadásokat a „Fizikai Világ-Földrajz"-ról. Fölemelte szavát az USA-ban még fennálló rabszolgaság ellen és jobb művelődési lehetőségeket követelt a széles néptömegek részére. „Kosmos" című főművében korának természet-tudományi ismereteit foglalta össze.

ALEXANDER

VON HUMBOLDT

A 18. század második fele gazdagon ajándékozta meg a világot nagy szellemekkel. Ezekben az évtizedekben élt Goethe, Schiller, Haydn, Mozart, Beethoven, Voltaire, Rousseau és 1769. szeptember 17-én született Berlinben Alexander von Humboldt, a világhíró geológus és világljáró turista. Bátyja, Wilhelm szellemi atyja a német egyetemnek.

Alexander 1790-ben kezdte meg utazásait. Bejárta Belgiumot, Hollandiát, Angliát és Franciaországot, összekötöttesbe került Goethevel és Schillerrel, főleg Goethe ismerte fel benne a rendkívüli tehetséget. „Micsoda ember ez!" — mondta róla Eckermannal folytatott beszélgetésében — „Régen ismerem már, de mindig újra megcsodálom. Ismeretekben és realizitikus tudásban nincs hoz-

e világon járnánk. Eppen csak egy pillanatra álltunk meg, hogy megjegyezzük — hová kell majd egyszer visszatérnünk. Gerencsér várát kerestük akkor s a szentkeresztí romokat. S hogy majd utána végigsétálunk a virágos csókakői réten...

Soha nem tértünk vissza. Elsuhant az örök remények hónapja ez is. És így suhant el a bernecebaráti erdő odafönn a Börzsönyben és egy hosszú, sziklás, száraz vándorlás Aggtelek fölött, a Kilitóhegy Nőgrádban Mohoránál és a széles, friss, mámorítóan gyantaszagú fenyőerdő Gyenesdiásnál. Pedig ide — miután a balatoni Szépkilátásnál órákig gyönyörködött a messzi Badacsonyban és előző nap alig bírt megválni a cseszneki vártól — Arendt, a frankfurti német író is visszavágyott. Nemrég írta, hogy ki-

hagytuk ugyan egyszer a vállusi völgyet, de várjam meg őt, ne menjek egyedül, ő is szeretné látni, sok még a pótolnivalója Magyarországon.

Am, ki tudja, eljön-e még Szigligetre Arendt, az író, s végigjárjuk-e vele valaha a keszthelyi erdőt.

De így szép ez. Legyen mindig be nem teljesült álunk, végig nem járt völgyünk, nem látott hegytetők, megmászandó várromok, csendes kis sóhajunk, elmulasztott sétánk, a térképen saját fehér foltunk megannyi: így igaz a természetjárás, így lelkesít, így nem unjuk meg soha, így nem fáradunk bele.

Mi lenne, ha már mindent láttunk volna s ha fel nem sóhajthatnánk: — Ide, igen, ide egyszer még vissza kell térnünk!

Szöveg és kép
Szombathy Viktor

Csesznek

Írt többek között a gyémánt-lelőhelyekről, valamint a rendszerint hasonló réteggörnyezetben található aranyról, platináról és egyéb ritka ásványokról; csupán spekulatív alapon megállapította, hogy az aranyban gazdag Ural-hegységben gyémánt-lelőhelyeknek is kell lenni. 1829-ben beutazta az Ural—Altaj vidéket és a Kaspi-tenger környékét. Gyémántra nem talált ugyan, de felfedezte ennek addig még ismeretlen két kísérő ásványát, a gyémántfényű cirkont és anaszt. Alig néhány nappal azután, hogy az ázsiai Altaj-hegységbe továbbutazott, egy 14 éves fiú egy csillogó, csaknem átlátszó kis követ talált, amelyben szakértők felismerték az első nyersgyémántot. Amikor Humboldt Ázsiából visszatért, neki ajándékozták ezt a követ, amit ő viszont továbbadott a berlini ásványgyűjteménynek. Az általa megsejtett lelőhely az Adolfskói aranyosó-mű a Poludenajo folyónál az Ural Bisszerszk kerületében, Permtől keletre. Azóta további különböző nagyságú gyémántot találtak más aranyosodákban az Ural-hegység nyugati lejtőjén.

Többek között ez a két utazás a Kordillerákba és az Uralba, mint hegymászó-teljesítmény a Chimborazo első megmászása, ezek mutatják be nekünk az úttörő, világjáró turistát.

M. I.

UTAZÁSHOZ,

AUTÓTÚRÁHOZ,

VÁROSNEZÉSHEZ ...

AUTÓTÉRKÉPEK:

Ausztria	25,— Ft
Csehszlovákia	25,— Ft
Bulgária	25,— Ft
Jugoszlávia	25,— Ft
Lengyelország	25,— Ft
Olaszország	25,— Ft
Románia	25,— Ft
NDK	40,— Ft
NSZK (előkészül.)	25,— Ft
Nyugat-Európa	25,— Ft
Kelet-Európa	25,— Ft
Magyarország	11,— Ft
Mo. autótatlasza	45,— Ft

VÁROSTÉRKÉPEK:

Bécs	20,— Ft
Róma	20,— Ft
Kelet-Berlin	11,— Ft
Prága	5,50 Ft
Várna	7,— Ft
Burgas	4,— Ft
Varsó	14,50 Ft
Leipzig	7,50 Ft
Krakó	14,50 Ft

ÚTIKÖNYVEK:

Ausztria	103,— Ft
Franciaország	85,— Ft
Itália	85,— Ft
Jugoszlávia	90,— Ft
Magyarország	110,— Ft
Bécs	37,— Ft
Párizs	43,— Ft
Róma	40,— Ft
Jugoszláv tengerpart	24,50 Ft

ÚTIKÖNYVEK MAGYARORSZÁGI VÁROSOKRÓL:

Debrecen	32,— Ft
Eger	29,50 Ft
Esztergom	27,— Ft
Győr	33,— Ft
Miskolc	29,50 Ft
Pécs	33,— Ft
Szeged (előkész.)	33,— Ft
Székesfehérvár	30,— Ft
Szentendre	27,— Ft
Visegrád	23,50 Ft
Magyarországi autótúrák	35,— Ft

TÚRISTAKÖNYVEK MAGYARORSZÁGRÓL

Velencei-tó	33,— Ft
Zempléni-hegység	25,50 Ft
Bakony	26,— Ft
Budai-hegység	33,— Ft
Gerecse	22,— Ft
Mátra	38,— Ft
Budai kirándulóhelyek	20,— Ft

A fehér

ra ösvényeit a külföldi turistákkal és vadászokkal, ismeri minden zegét-zugát.

Méteres hó borítja az utakat, vastagon csüngnek a pamacsok a fenyők tűin, még a jelzések sem látszanak ki a fehérségből. De ő csalhatatlan ösztönrel tapossa az ösvényt előttem, és vezet a Giewont oldalában levő Kondratowka menedékház felé. Lábunk alatt csillognak Zakopane fényei, kétoldalt a Gubalowka és a Malopolskai Dombvidék halmái ölelik át a völgyet. S amikor este a barátságosan duruzsoló kandalló mellett isszuk teánkat ezt a történetet mesélte:

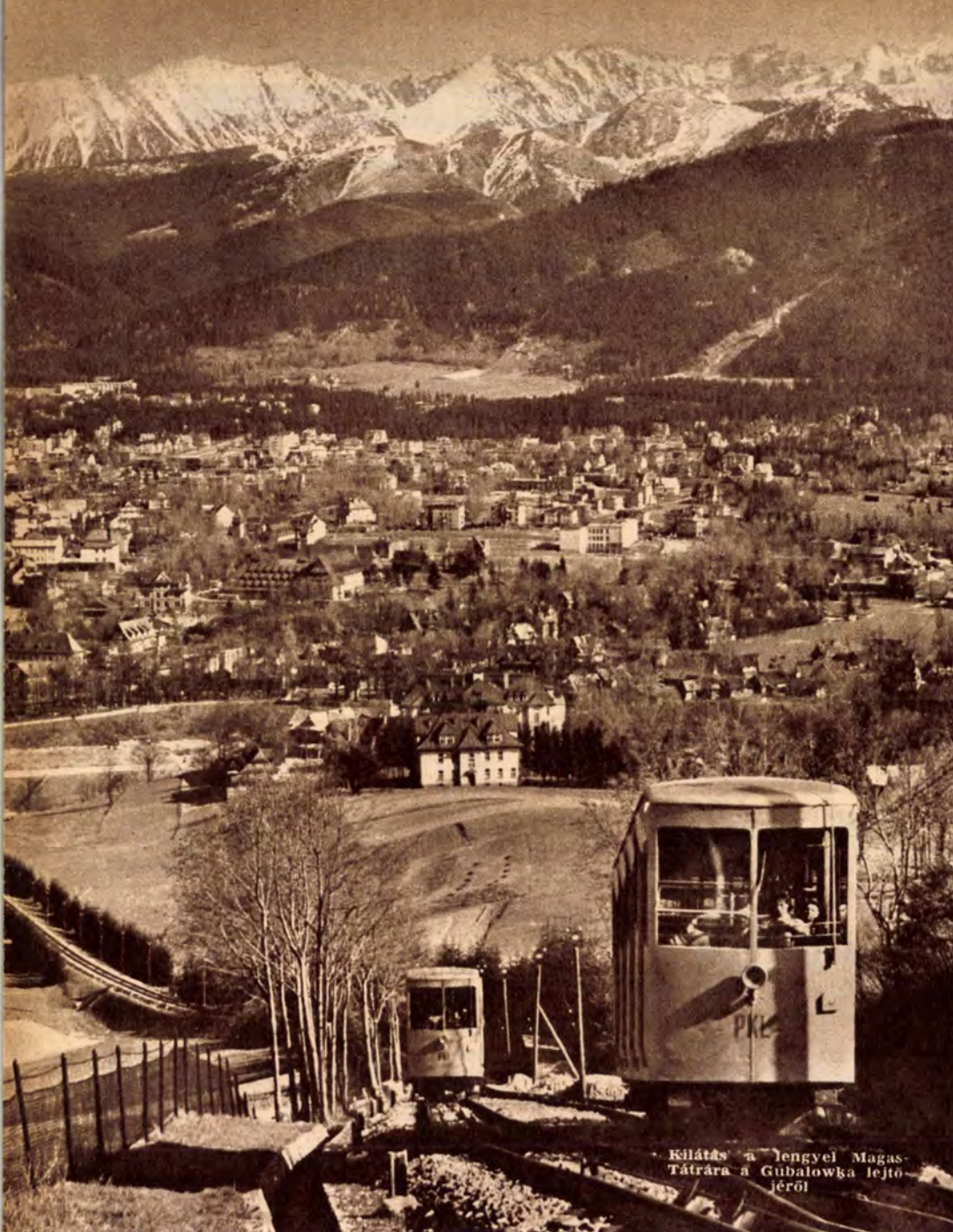
A Podhale, ez a tátraalji különös táj Zakopane felfedezése előtt elszigetelt és elmaradott vidék volt. Vasút nem vezetett ide, még a rossz út is kevés volt. A gurál őslakosság favágással és pásztorkodással foglalkozott. Az emberek maguk építette házakban laktak, ruháikat maguk szőtték, és mint ruhájuk anyaga, erkölcseik tiszták, egyszerűek, de kissé durvák voltak.

Zakopane első papja szelíd lelkű, türelmes ember volt. Hogy elhódítsa híveit a kocsmától, sok mindent elnézett nekik. Megengedte, hogy ne vegyék le a fekete kalapjukat a templomban, szemet hunyt afelett, hogy dohányoznak mise alatt és még azt sem rótta fel nekik bűnül, hogy az örökmécses szent lágjáról gyűjtenek rá pipájukra.

De amikor fülébe jutott, hogy egy fiatalember egyszerre két lányt, két testvért akar feleségül venni, elfogyott a türelme és felkereste a legényt. Igyekezett rábeszélni, hogy elédjen meg az egyik lány kezével, de a gurál hajthatatlannak bizonyult.

Amikor minden érve hatástalanul pergett le a legényről, mentő ötlete támadt.

— Rendben van, elveheted a leányokat. De csak egy feltétellel. Először elveszed az egyiket, élsz vele egy évet és azután oltár elé viheted a másikat is.

Kilátás a lengyel Magas-Tátrára a Gubalowka lejtőjéről

Sokszor jártam a lengyel Tátrában; láttam amikor tavasszal és nyáron virágba fakadnak a hegy oldalai, és láttam ősszel lombhulláskor is. De igazi szépsége csak télen bontakozik ki, mikor hó borítja a hegyek csúcsait és fehérbe öltözik a táj.

A Kárpátok vadregényes birodalmából csak kevés jut Lengyelország területére. Ilyen a Beszkidék világa, sok Kárpát-medencei

folyó szülőhelye. Innen indul hosszú útjára a Vág és a Garam a Duna felé, az Ipoly a Rima és a Sajó a Tisza irányába. Csak két folyó hűtlen a Kárpát-medencéhez; a Dunajec és a Poprád, amelyek áttörnek a vízválasztó gerincét és a legnagyobb lengyel folyam, a Visztula felé igyekeznek.

A Kárpátok másik lengyel területe a Tátra, melynek festői felszínét a jégkorszak gleccserei alakították ki, és amelynek éles, jégformálta gerincei meredek falú völgyekkel válto-

gatják egymást. A Magas Tátrából csak a kisebbik rész, mintegy 160 km² tartozik Lengyelországhoz. Ezek képezik a lengyel magashegységet, csúcsai közül a Rysi (Tengerszem), a Menguszfalvi és a Swinnica meghaladják a 2500 métert is.

Ebben a mesebeli hegyországban bolyongtam egy hétig egy gurál hegyvezetővel. Itt született Zakopaneban, apja még favágó volt, ő a hegyvezetést választotta hivatásul. Tavasztól késő tél végéig járja a Tát-

ZAKOPANE

A legény belement az alkuba, meg is tartotta az esküvőt. Eltelt egy, két, majd három év, de csak nem jelentkezett az újabb házasságra. Erre a tisztelendő felkerekedett és bekopogtatott a házába. Megkérdezte, mi az oka annak, hogy lemondott második menyasszonyról.

— *Tisztelendő úr, ha tudtam volna, hogy mi vár rám, még az egyiket sem veszem el. Nem kérek több*

szág legnagyobb üdülőhelye, ágyainak száma meghaladja a tízezret és az egykori alig 500 lelket számláló kis falu ma évente kétmillió turistát fogad.

A városalapító emlékét két szobor is őrzi. Egyik a Tátra Múzeum előcsarnokában fogadja a látogatókat, a másik a Nemzeti Park Igazgatóságának bejáratánál áll. Mindkettőn Chalubinski mellett egy idős gurál látható, ki fuvo-

zott és arra hivatkozott, hogy nem érzi jól magát. Ráadásul nincs is megborotrválkozva.

— *Kedves Doktor! Mindkettőn lehet segíteni — Ha eljön, s iszik néhány pohárka vodkát, táncol valamelyik csinos menyecskevel, mindjárt elmúlik a rossz kedve. — felelte mosolyogva Sabala.*

— *S ami a másik kifogást illeti, a borotvátlan-ságon is lehet segíteni. Magam fogom megborotválni — tette hozzá.*

Azzal az egyik kezébe vette az ecsetet, másikba a szappant. Ráköpött az ecsetre és elkezdte a szappanhabot verni. Utána megismételte néhányszor. Chalubinski elrémülve nézte. Majd magához térve döbbenetéből, szemrehányóan így szólt:

— *De Sabala, hogy tehet ilyen? Éppen velem egy orvossal és a barátjával?*

Mire az öreg gurál huncut mosollyal így felelt.

— *Ugyan kedves Doktor! Csak a barátaimnak csinálom így. Akikre haragszom, azoknak egyenesen az arcukra köpök.*

A Podhále völgyének falvaiban ma is ott élnek Sabala leszármazottjai, a gurálok. Legtöbbjük favágó és birkapásztor, akik száz évvel ezelőtti őseikhez hasonlóan keresik kenyerüket. Azonban sokan közülük már Novi Targ és Krakkó gyáraiban, Zakopane szanatóriumaiban dolgoznak. Gyermekük már gimnáziumokba, főiskolákra járnak, valamennyien tudnak írni, olvasni. Tanárok, mérnökök, orvosok és szakmunkások lesznek. Külsőre ugyanolyanok mint száz évvel ezelőtti élt őseik, egészséges, nyílt tekintetű jóvágású emberfajta. Szájuk szélén azonban ott bujkál Sabala huncut mosolya.

— **endrődi**

Jan Krzeptowski gurál mesemondó szobra a zakopanei főutcán

házasságból. Ebből a családból elég az egyik leány is.

Zakopane első papja rég halott már és ott nyugszik a városvégi kis temetőben. Mellette két sír domborodik és akik ezekben nyugszanak, szintén beírták nevüket Zakopane történelmébe. Az egyiket Chalubinski-nek, a másikat Sabalának hívták. Róluk szólt a hegyivezető második története.

Kevesen tudják, hogy Zakopane alapításának magyar vonatkozása is van. Dr. Josef Chalubinski varsói orvos részt vett Bem oldalán a magyar szabadságharcban, és annak leverése után a Tátrán keresztül menekülve ért el Zakopaneba. A környezet és a levegő tisztasága arra indította Chalubinskit, hogy tífósbetegek számára üdülőt szervezzen itt. Munkásságának köszönhető, hogy Zakopane ma Lengyelor-

lát tart kezében. Ez Jan Sabala Krzeptowski gurál mesemondó, amolyan népi énekes és rigmusfaragó.

Sabala nem tudott sem írni, sem olvasni, de mégis nagy érdemeket szerzett a gurál énekek és mesék megőrzésében. Szoros barátság fűzte Chalubinski-hez, akit a környék nagy tisztelettel vett körül.

Történt egyszer, hogy egy favágó keresztlőre hívta meg Chalubinskit. Ő azonban nem akart elmenni és megkérte Sabalát, helyettesítse a szertartáson és az azt követő mulatságon. Sabala el is ment a keresztlőre, de nem telt bele egy óra sem és ismét megjelent az orvos házában.

— *Kedves Doktor! Barátaink ragaszkodnak ahhoz, hogy személyesen vegyen részt a mulatságon. Kérik, jöjjön el!*

Chalubinski szabadko-

A híres zakopanei fatemplom a podhalei gurál őslakosság leglegzetes építészeti stílusának remekműve

Beszélgetés

A KARTOGRÁFIAI VÁLLALAT IGAZGATÓJÁVAL

Nem új keletű panasz ami a szak-szövetségi funkcionáriusok most megrendezett országos tanácskozásán ismételten elhangzott: nem kielégítő a turistatérképekkel való ellátottság. A már felmért, feltérképezett területekről sem kapható mindig térkép, de vannak még úgynevezett fehér foltok, olyan hegységek, dombságok, amelyekről térképet nem is készítettek. Egyéb panaszok is felmerültek, melyekről az alábbiakban még szó esik, tekintettel, hogy a felmerült panaszokkal kapcsolatban kerestük fel a Kartográfiai Vállalat igazgatóját, dr. Hegyi Gyulát és Urbányi Gyulát a kiadói osztály vezetőjét.

Első kérdésünk az ún. fehér foltokra vonatkozott. Megemlégtük, hogy pl. a Gödöllői dombságról, az Ó-Bükkről, a Cserháttról, a Nyírségről, Kemenesaljáról, Zaláról, stb. egyáltalán nem készítették turistatérképet. Vajon mi ennek az oka?

— Öszintén feltárom a helyzetet — válaszolt dr. Hegyi Gyula igazga-

tó. Amikor elhatároztuk, hogy egy-egy területről turistatérképet adunk ki, kérdést intéztünk a forgalomba hozó szervekhez, hogy a jelzett terület térképéből milyen mennyiséget igényelnek. Amennyiben kiderül, hogy az igényelt mennyiség meg sem közelíti a rentabilitás mértékét, el kell tekintenünk a további munkálatoktól. Az új mechanizmusban minden ráfizetés a dolgozók nyereségrészesedésének rovására megy, s ezt csak bizonyos mértékig engedhetük meg.

— Tekintettel, hogy a Gödöllői dombvidéket is említette, elmondhatom, hogy az igények felmérésekor ebből 300 példányt kért a Földműves Szövetkezet és 300-at a Művelt Nép. Az Allami Könyvterjesztő Vállalat egy darabot sem, illetve csak bizományban lett volna hajlandó 3000 darabot átvenni. Ezek után a munkálatokat le kellett állítanunk. Egy ilyen jellegű térkép elkészítésének önköltsége kb. 90—100 ezer forint, 5000 példányt alapul véve. A most érvényben levő 11 forintos ár

mellett, ha mind az 5000 elfogyna, 55 000 Ft jön be, de ebből le kell vonni a terjesztési és egyéb költségeket. Vállalatunknak mindössze 35—40 ezer Ft maradna. Ilyen óriási deficit mellett ma nem vállalhatjuk ezeknek a térképeknek kiadását.

— *Egyszóval semmi lehetőség nincs, hogy a fehér foltokat eltüntessük?*

— A megoldás nem lehetetlen, de nagyon bonyolult, — kaptuk a választ. Az a megoldás, hogy a térképek árát duplájára emeljük, nem lenne helyes. Az sem felelne meg az igényeknek, ha a jelenleginél egyszerűbb kivitelben nyomnánk a térképet. Egyedül az lenne a járható út, ha a Szövetség előzetes felmérés alapján segítené a rentabilitás határát érintő mennyiség terjesztését. A fehér foltok eltüntetésében tehát maguk az érdekeltek, a turisták segíthetnek.

A korábbi időkben is voltak ráfizetéses kiadványok, ez valóban igaz. De akkor a főhatóság jóváhagyásá-

MADÁR- KALENDÁRIUM

turisták

részére

MÁRCIUS

Bár a naptár csak a hó második felétől jelzi a hivatalos tavasz érkezését, a március, még ha a visszavonuló téllal birkózza olykor fagyot, havat fakaszt is, mégis a megújulás ideje. A mesebeli tavasz-tündér bűvös vesszejének érintésével új életet lehel a téli álmát alvó, dermedt mozdulatlanságban pihenő világba. Megindul a fák nedvkeringése, feszülni kezdenek az árucyvek, barkát fakaszt az árucparti fűzfa és a völgyekben tajtékot vetve rohannak az olvadástartól megduzzadt patakok távoli céljaik felé.

És márciusban megindul az igazi madárvonulás is. Ha úgy a hó közepe táján kirándulunk, mondjuk a solymári tó felé, már sok frissen érkezett madárfajjal találkozhatunk. Leszállva a 18-as autóbusz végállomásán, mindjárt az első házak egyikén kormos színű kis madárkát látunk üldögdélni. Kissé reszelős hangján szorgalmasan énekelget, rozsdavörös farkát állandóan rezgeteti. A házi rozsdafarkú egyike az erősen urbanizálódott madárfajoknak. Költési időben Budapest úgyszólván minden pontján, a Belvárosban éppen úgy, mint a peremkerületekben, találkozhatunk vele. Ugyancsak ott-hon van a fővárost környező településekben, falvakban is. Rendszerint valami kiemelkedő pontot, kémény sarkát, tv antennát választ énekhelyül.

Kiérve a házak közül, dagasztó sár fogad. Kilős nehezékek tapadnak a bakancsokra, ezért csakhamar le is térünk a dűlőútról, hogy a patak mentén folytassuk utunkat. Itt a tavalyi, sárga fűszőnyegen kellemes, ruganyos járás esik. Alighogy az első fűzfabokrok mellett elhaladunk, egymás után három

énekes rigó repül fel és suhan alacsonyán előre, éles „cip” hangját hallatva. Rövidesen újra eltűnik a sűrűben. Később ismét találkozunk néhányval, majd két szőlőrigó is látunk. A vonuló rigófélék kora tavasszal szívesen kecskik fel a réteken áthúzó-dó bokrosokat, ahol ebben az időszakban több élelmet találnak, mint az erdei avar alatt. De nem csak rigók mozognak a bokros, gazos árucpartok mentén. Ahogy jobban odafigyelünk, több erdei szürkebegyet, vörösbegyget és egy parányi hetyke kis ökörszemet látunk. Valamennyien vonulóban vannak és valamennyit a bokrok legmélyén sikerül megpillan-tanunk. Ezek a fajok viszonylag rejtett életet élnek. Az erdőben szintén az alsó régióban, az aljnővényzet között mozognak és ehhez a szokásukhoz tartják magukat vonulás közben is.

De nicsak, ott fent a fűzfa ágai között is ugrál valami apróság. Hát ez vajon mi lehet? Fürgén buj-kál a még alig-alig zöldellő ágak között és egyszerre csak csengőcsap énekelni kezd. „Csip-csup, csip-csup” hangja nyomban áru-

lójává lesz a kis csilpcsalp fűzikének. Ő is megérkezett hát téli szállásáról. Amint őt távcsövezzük, egy távolabb álló fűzfa csúcán tarka kis madárkán akad meg a szemünk. Koromfeteje feje és alatta viselt fehér „nyakkendője” még távcső nélkül, szabad szemmel is jól kivehető. Éneklés közben néha a levegőbe emelkedik, majd újra egy kiálló pontra telepszik vissza. A cigánycsaláncsúcs is egyike legkorábban érkező madarainknak. Nagy ritkán még áttelelők is akadnak. Az egyszerű színezetű tojó a hó végén többnyire már tojásain ül fűcsomó alatt lapuló fészében.

Már a tó közelében járunk, amikor a nedves fűből egy csapat réti pityer kel fel hangos „szit — szit” hangját hallatva. Kanyarodnak egyet és kissé távolabb újból leereszkednek. A réti pityer nem költ Magyarországon, de tavasszal és ősszel nagyobb számban rendszeresen átvonul és minden nedves réten, kaszálón, sőt ugaron vagy tarlón is megtalálható.

Az erdő felé haladva távcsöveinkkel futó pillantást vetünk a tó felé. Né-

val adtuk ki ezeket, s a vállalat tervébe ezt beépítettük. Az új gazdaságirányítási rendszerben erre a vállalatnak kisebb lehetőségei vannak.

— A leglátogatottabb területek térképei sem mindig kaphatók. Mi az oka ennek?

— Ez valóban fennáll, és ebben mi is hibásak vagyunk. Előfordul, hogy későn mérjük fel az igényeket és amikor a terjesztőktől választ kapunk, már ki is fogytak a készletek. Ezt a sajnálatos tényét az is befolyásolja, hogy minden újabb kiadásnál átdolgozzuk a térképeket, a hibákat kijavítjuk, a változásokat átvezetjük, és csak azután nyomjuk ki. Az átfutási időt a jövőben igyekszünk javítani. Annál is inkább lehetőségünk van erre, mert új székházunkban, a Bosnyák téren működünk áll a nyomdai kapacitásunkat növelni, megrövidíthetjük az átfutási időt.

— Eppen a kedvezőbb körülményeink teszik lehetővé, hogy januárban megjelenhetett a Pilis javított kiadása, a második negyedben 11 ezer példányban üzletekbe kerül a Bükk, 6700 példányban a Bakony, 6000 példányban a Balaton térképe és nyomdában van már a Cserhát is.

— Ezt a tájékoztatást bizonyára szívesen fogadják olvasóink. Van azonban olyan panasz is, hogy

egyes térképek pontatlanok, hiányosak. Tudnánk-e erre, ennek kiküszöbölésére megnyugtató választ kapni?

— Igen örülnénk, ha az esetleg észlelt hiányosságokra felhívnák figyelmünket. Egy térképnél mindig lehet vitatkozni, hogy az mit tartalmaz. Hibák, a legnagyobb gondosság mellett is előfordulhatnak. Éppen ezért, minden végleges kiadás előtt megküldjük az anyagot a helyi ismeretekkel rendelkező szakembereknek, s csak az ő lektorálásuk után nyomjuk ki. Célunk az, hogy kielégítsük a legoptimálisabb igényeket, de hibák — sajnos — a legnagyobb gondosság mellett is becsúszhatnak. A Szövetség, a beérkező panaszok, észrevételek összegyűjtésével sokat segíthetne.

— A térképállítás egyébként a közeli években javulni fog, — mondotta dr. Hegyi igazgató. Most folyik az egész országról új térkép kiadásának előkészítése, s annak alapján adunk ki 1:200 000 méretarányú térképet, domborzatokkal, rajzos magyarázattal. A térkép szelvényekben is kapható lesz, s így reméljük, hogy az ún. fehér foltok, az ezzel kapcsolatos panaszok is megszűnnek. A feldolgozás két-három éves munka, tehát ezekre még várni kell.

— A campingezők részére készülnek-e térképek?

— Az IBUSZ rendel igen nagy példányszámban magyarországi campingeket jelző térképeket. E tekintetben nincs hiány és nem jelentkezt újabb igény.

— Az autós—motoros turisták el látása?

— Több nyelvű térképet készítünk az IBUSZ-nak, az Autóklubnak, az Idegenforgalmi Tanácsnak, sőt, még a Shellnek is. Ezek az eddigi igényeket kielégítették. De az autós—motoros forgalom növekedését figyelembe véve, részletesebb autós-turistaatlaszt készítünk, amely minden jelentősebb települést tartalmaz, tájékoztat a műemlékekről és sok egyéb között még a vendéglőket is jelzi. Az igényeket felmérve, egyelőre 80 ezer példányt adunk ki, — mondotta a Kartográfiai Vállalat igazgatója.

A térképek körül évek óta fennálló panaszok, a kapott tájékoztatás szerint tehát nem szüntethetők meg az igények teljes kielégítése mellett. Nem vitás azonban: a Kartográfiai Vállalat minden lehető elkövet, hogy a panaszok a minimumra csökkenjenek. De a lehetőségeknek vannak korlátai, s határai, amiket — sajnos — tudomásul kell vennünk.

Mosonyi László

hány szárcsa és tőkés réce látható a vizen úszkálva. sőt nagy örömről sikerül az első idej fecskéket is megpillantanunk. Úgy látszik ők is tudják, hogy a rovarvilág a víz felett korábban ébred és vándorútjukat megszakítva, ide oda csapongva ebédelnek.

Az erdőben az északi oldalon itt-ott még hófoltok fellelnek. A hegy déli felén azonban már ragyogóan tűz a nap s hamarosan lekényszeríti rólunk a kabátot sőt a sapkát is. Néhány perc pihenőt tartunk és figyeljük az erdőt, mely februári nagy némasága után most megszólal körülöttnünk. Széncinkepár ugrál előttünk, a hímecske csendő „kicsit-ér — kicsit-ér” szava messzire hangzik. Párja minden nyílásba, mélyedésbe bepillant, keresi, kutatja a legalkalmasabb helyet a leendő fészek számára. Csuszka trillázik valahol a közelben, később egy erdei pinty is megszólal a juharfán. Csattogó dalával szinte megtelik az erdő. Ibolyák pompáznak az avarban, lila fejcskéik körül néhány korán ébredt méhecske döngicsél.

A kis szusszanó után már fent is vagyunk a tetőn és távcsöveink kristálytisztán

mutatják a napfényben úszó tájat magunk körül. Barna szántóföldek, zöldellő dűs vetések, amott a távolban Pilisvörösvár házai, alattunk pedig a benádásodott tó néhány kis víztükrével. A rajtuk úszkáló szárcsákat még az erős nagyítású távcsövek is csak kis fekete pontoknak mutatják. A másik oldalról a Kevély erdei integetnek felénk.

A kis fenyvesben őszapár építgeti új otthonát, a magasban egerészölyvek köröznek fáradhatatlanul. Ha valakinek szerencséje van, a Budai-hegyek felett ilyenkor már találkozhat a

hatalmas parlagi sassal is, mely ugyancsak márciusban érkezik és párjával együtt órákon át kering a fészkelésre kiszemelt erdő-rész felett.

Jólesően kimerítő gyakorlat és kapaszkodás után már a korai alkony árnyai feküdték szerteszét, amikor a keskeny ösvényen libasorban ballagva hazafelé indultunk. Útközben vadászokkal találkoztunk, akiket szintén a madárvonulás csalt a hegyekbe. Erdeink rejtélyes, hosszú csőrű madarára, a szalonkára vártak. Kettőt nekünk is sikerült megpillantanunk, amint a már erősen estébe hajló

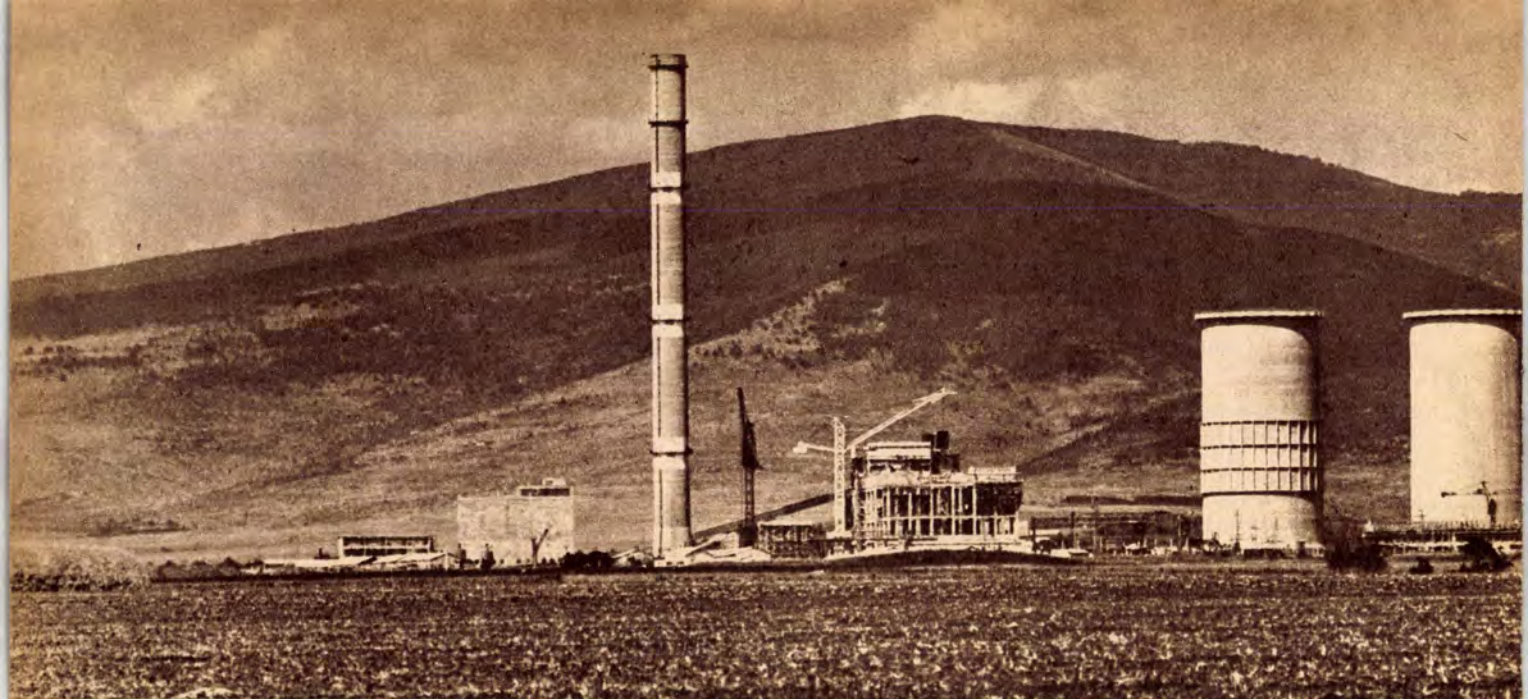
szürkületben a vágás felett húztak át. Nem siettek, inkább csak imbolyogtak egymás mellett, azután együtt tűntek el a homályban.

Feketerigó énekelte hal-kan utolsó strófáit, később egy vörösbegy is rákedett édesbús dalára. Majd a macskabagoly kísérteties huhogása szállt végig a fák között. Távolról, alig kivehetően, egy másik, talán a párja válaszolt. Rohamosan sötétedett és az autóbuzsmegálló közelében már a téglagyár kigyúló lámpásai igazítottak útba.

Schmidt Egon

A fecske (dr. Sterbetz István felvétele)

IPARVIDÉK

A MÁTRA

ALJÁN

A tájformálás szinte észrevétlen folyamat volt még a közelmúltban is; az emberi munka hatása szinte érzékelhetetlen lassúsággal jelentkezett. Napjaink nagy alkotásai viszont *valósággal belerobbannak egy-egy tájba*, s nemcsak gazdaságföldrajzi, de természeti képét is gyors ütemben s lényegbe vágó módon átalakítják. Ilyen folyamat megy most végre a Mátra hegység déli lábánál.

A Mátra képe a Jászság felől a legtömegesebb, a legméltóságtelibb. A különben szelíd, barátságos középhegység azért kelti dél felől a ragyság és magasság erőteljes hatását, mert az alföldi rónaságból szinte átmenet nélkül, hirtelen emelkedik ki. Valójában persze nem érintkezik közvetlenül a hegység és a síkság. A Mátra és az Alföld között *alacsony halomvidék húzódik*, melyet a hegység déli lejtőjén lefutó vizek építettek fel hordalékaikból. Ez az átmeneti jellegű peremvidék a *Mátraalja*. (Az Északi-középhegység lábánál szinte egyváltéban, megszakítás nélkül húzódik a hasonló szegély-területek vonulata. A Cserhátalja, a Tápióvidék, a Bükkalja és a Harangod ugyanilyen törmelék-kúpok sorozatából álló, völgyekkel tagolt enyhe lejtőség, mely fokozatosan olvad bele az alföldi síkságba.)

A Mátraalja löszön, vályogon és vörös agyagon képződött szürke erdei talajnak *parkos tölgyes* volt a természetes növénytakarója, de az ember korán mezőgazdasági művelés alá fogta ezt a termékeny hegyaljai sávot. A Gyöngyös körüli irtásokon már a XI. században virult a szőlő, s Mátyás korában az egész *Mátraaljának borvidék jellege* volt. A szőlőtermelés folyamatossága a hódoltság idején sem szakadt meg, Evlia Cselebi török világutazó 1664-ben áradozva említi Gyöngyös vidékének „rózsaszínű, zafirhoz hasonló sárga borát”. A Mátraalja dombjain ma mintegy tizenötezer holdon folyik szőlőtermelés, s a táj ropogós cseresznyéje, barackja, körtéje s nem

Külszíni fejtés a gyöngyös-
visontai szénbányában

A visontai Gagarin hőerő-
mű távlati képe

A Heves megyei Ecséd hatá-
rában 65 hold kiterjedésű
területen gazdag szénréteget
fedeztek fel, amellyel a
mátravidéki erőművet
szolgálgják ki

utolsó sorban csemegeszőlője Európa-szerte ismert és keresett árucikk.

Ez a szőlő-gyümölcsstermő vidék az utóbbi években egyre inkább ipari jelleget ölt, elsősorban a Mátra előterében feltárt hatalmas lignit-va-gyon kitermelése és értékesítése folytán. A Mátrát felépítő vulkánok a tengerből törtek elő, s a különböző korú tengerek parti lagunáiban, el-mocsarasodott öblei mélyén, a láva-retegekkel elfedett növényzet átala-kulásából keletkezett a nagybátanyi barnaszén és a rózsaszentmártoni meg a verpeléti lignit.

A mátraalji mocsáriciprus-erdők anyagából az elsekélyesedett pliocén-tenger iszapja alatt képződött lignit a legkevésbé érett szénfajta, még őrzi növényi szöveteit. Kis fűtőértékű, de hőerőművekben jól használható. A hegység déli lábánál nem-rég fölfedezett nagy lignitmező kitermelésére és értékesítésére most épül a Gyöngyös melletti Visontán hatalmas méretű külfejtéses bánya és erőmű. A harmadik ötéves terv legnagyobb beruházása ez a Maurice Thorezról elnevezett visontai lignitbánya és a Gagarin nevét viselő hőerőmű-kombinát. A mintegy nyolcmilliárd forintos beruházással épülő iker üzem-óriásra fontos szerep vár az ország energiaellátásának fejlesztésében.

A 200 millió tonnányi visontai lignit 15—45 méter mélyen húzódik a földtakaró alatt. A külszíni bánya „gödre” a Mátra lábánál kelet-nyugat irányban tíz kilométer hossz-szan, észak-déli irányban pedig 2,5 kilométer szélesen alakul ki, mint egy mesterséges völgy. A hőerőművet közvetlenül a külfejtés mellé, a „gödör” partjára építik, hogy a kibányászott lignitet szalagrendszeren gyorsan a kazánokhoz továbbíthassák. A nagy nedvességtartalmú lignit eltüzelésére kialakított kazánok órán-kint 320, illetve 620 tonna gőzt fejlesztenek és négy turbina-generátor gépegységet táplálnak. Az első száz

megawattos gépegység 1969. decem-bere óta már energiát termel, mel-lette felépült Európa legnagyobb hű-tőtornya. A csonkakúphoz hasonló toronyóriás 116 méter magas, az új ipari táj messzire kiáltó jelképe. A légkondenzációs hűtőtorny renge-teg vizet takarít meg, és így az erő-mű nyolcmillió köbméteres víztárolójából jut majd a mezőgazdaságnak is, öntözési célokra. Ez a hatalmas mesterséges tó Markaz község hatá-rában épült meg, egy patak völgy el-zárásával.

A visontai hőerőmű jelentős részt vállal az ország villamosenergia-el-látásából. Működése közben gyökere-sen átalakul a Gyöngyös környéki táj arculata, új hegy és új tó kelet-kezik a bánya mellett. A lignitme-zőt fedő meddőt kezdetben a roppant „gödör” északkeleti szélére hordják a szállítószalagok. 1973-ig — a bánya első szektorának kibá-nyászásáig — mintegy 80—100 mil-lió köbméter földet és egyéb meddő-anyagot halmoznak fel a külső há-nyó 255 hektárnyi területén. Tekin-télyes kiterjedésű és magasságú új hegy jön létre a Mátra közvetlen előterében. Ez a mesterséges hegy körülbelül olyan magas lesz, mint a budai Várhegy. Még ki sem alakul teljesen, amikor megkezdik rekultiválását, a mezőgazdasági művelésbe való újabb bevonását. Az új hegy lejtőjére szőlőt és gyümölcsösöket tele-pítenek.

A későbbi években, a bányamű-velés továbbhaladtával, az eltávolított meddőanyagot már nem külső hányóra viszik, hanem szétterítik az előző szektorból és a további szek-torokból kitermelt szén helyére. Így az évek folyamán, ahogy fogy a lignit, úgy tömlik el fokozatosan a kül-fejtés gödrét. Az így módon évről évre ismét síksággá alakított terü-letet ugyancsak átadják mezőgazda-sági művelésre. Minthogy azonban az utolsó szakaszban kifejtett lignit helyére már nem jut föld, a roppant gödör, a mesterséges völgy be nem

temetett végében 20—25 év múlva nagy kiterjedésű üreg marad. Ezt a környékbeli vízfolyások, bányavizek, csapadékvizek egy részének ide-te-relésével tóvá duzzasztják fel. A több száz holdnyi vízfelületű mester-séges tó nemcsak a mezőgazdaság öntözésére lesz majd alkalmas, ha-nem arra is, hogy üdülőttelep léte-süljön partjain.

A földtani kutatások közben meg-állapították, hogy a Visonta környé-ki szénmező kisebb-nagyobb meg-szakításokkal egészen Miskolcig nyú-lik, csaknem száz kilométer hosszúságban. Az Alföld északi peremén így olyan kiterjedésű bányavidék alakul ki, mely lényegesen megvál-toztatja a Mátraalja arculatát. Szántók, szőlők, gyümölcsösök helyén lignitfeltáró bányák nyílnak, meddő-hegyek emelkednek, mesterséges ta-vak mélyülnek, új utak, vasutak fut-nak. A tőz iparosodása azonban nem akadályozza a hagyományos szőlő-kultúra fejlődését, sőt elősegíti az öntözéses gazdálkodás lehetőségei-nek kiszélesítésével. A vidék társas-gazdaságai a mátrai patakok elgá-tolásával egymás után építik a víz-tároló medencéket, hogy mestersé-ges csapadékot biztosítsanak nagy-üzemi szőlőültetvényeiknek, kerté-szeteiknek.

A Mátra lábánál kialakuló új ipar-vidék Gyöngyöst fejlesztí legnagyobb mértékben. A hatalmas méretű bá-nyászati és energetikai beruházások megvalósításával párhuzamosan a város lakossága csaknem megdup-lázódik, s lakások ezrei épülnek szép modern negyedekben. A mátraalji halomvidék központi települését a környéken széles alapokon kibonta-kozó ipari fejlődés előreláthatóan rövid időn belül az ország jelentős szerepet betöltő középvárosává fog-ja felnöveszteni — a Mátrát hűsé-gesen járó turisták szemeláttára.

Antalfy Gyula

Romantikus halastavaink

Az ember és a víz a történelem előtti korszaktól kezdve elválaszthatatlan volt mindig egymástól. A tudomány mai álláspontja szerint az első őssejt is a tengerből csapódott ki. — Az ókori első nagy birodalmak a folyamok mentén jöttek létre, ezek biztosították az ember megélhetésének minden feltételét.

Aki három-négy gyermekhossznyi széles folyóvizecske mellett, a bihari Kállónál nőtem fel, tökéletesen meg tudom érteni azoknak a vágyát, akik víz látása nélkül nehezen tudják az életüket elképzelni. Nekem a csöppnyi Kálló (valaha malmokat hajtott!) jelentette a Dunát, majd később a Riviéra partját is pótolta. S mint más vízparti gyer-

vizét levezető csatorna és a Sárvíz kopár környéke közé kerültem. Csakhogy a csatorna döglődött az aszálytól, el is zárták Dinnyésnél, a Sárvíz bakonyi dús vízének színét pedig a Pét környéki gyárak olajozgatták.

— Nincs valahol a környéken halastó? — kérdeztem a bírót.

— Nem is egy, — felelte. Nekünk is van Felsőszentivánon, de egy jó szivarszívásnyira itt a közelebbi nagylángi (ma soponyai) halastó. Mit akar ott? Horgászni nem szabad, a gróf nem engedi!

Ettől kezdve e két halastó gyönyörű környéke halászmestereinek, vadőreinek meghitt barátja lettem.

jutnak? Hát örüljenek, hogy még az is jutott nekik. Emberséggel mind-egyik tógazdasággal meg lehet egyezni, hogy a rekkenő hőségben hol engedik meg a fürdést, olykor a csónakázást. Aki még iszapba süllyedő tolorúddal nem *tengerészkedett* a rengeteg látnivaló közelében, az nem is tudja, mi a halastavak romantikája! Csak egyszer kell megpróbálni! Az erjesztett gabonával történő etetéstől a tó vize nem szennyeződik, mert azt a halak rövid idő alatt eltüntetik. S a tó vize mindig selymesen meleg.

Jó pár éve nomád vendége voltam a gyermekeimmel együtt a szentiváni halastónak egy-egy hétig. Nem bántam meg, hogy nem futotta a Balatonra a szűk pedagógusfizetésből! Nádkévékből raktunk sátrat a tó egyik félszigetén az öregedő nyárfák alatt. Többnyire azt ettük, amit a környék adott: a Sárvíz és a teletetűt összekötő mély árkok adták a keszeget és a csukát, a halászmester kertje a krumplit, puskája a vízi tyúkot, amely megnyúzva s pörköltnek jól megrotyogtatva ízletesebb az ólszagú kakasnál; s különben sem szabad finnyásnak lenni. Tűzhelyünk a szolgálata, s az arra akasztott derecskei bográcsban illatozott a szalonnás szárcsapörkölt; borunk a tópart ártézi forrása. Szórakozásunk a napozásos édes semmittevésén kívül: a tolorudas, melák csónakon becsavarogni a hatalmas, gémfészkeknek letarolt szélű nádasok (egykor ős tavak) környékét. Ma is orromban az erjesztett gabona illatú ladik, melyből a honfoglaláskor is szokásban volt szükövel egyik gyermeknek állandóan kellett a vizet merni kifelé. De ez is szórakozás volt. Alkonyatkor a sátor előtt hallgattuk a minden esti táborútnél a madarak sokszínű szimfóniáját, s szoborrá váltunk, ha egy-egy köcsag áthűzött felettünk.

Zsuzsám legkedvesebb barátai a széles csőrű, patyolatfehér kanalgémekek voltak, melyek a sejtelmesen ringó nádasok szélén szinte közelre bevárták ladikunkat. Fiamat a vidrák élete izgatta. Egyik sárvízi sikertelen horgászásunkat az enyhítette, hogy pár lépésről láttuk, amikor a Sárvíz és a tóba vezető csatorna torkolatánál egy óriás vidra úszott átál kényelmes tempóban. Filmre kívánczó jelenet volt.

— Hát nem olyan itt, mint Tüskeváron lehetett! — idézte Csaba Fekete István írását.

A teletetű tavacskákat összekötő, a nyárfák gyökerét fehérre mosó folyócska felett soha nem látott, rendkívül színes, mélyrőptű, apró vízrigók (*Cinclus cinclus*) súrolták a vizet, de csak a nap bizonyos órái-

Egyik felsőszentiváni halastó a Sárvíz partján

mek, én sem tudom, mikor tanultam meg úszni: szinte vízbe születtem.

Csakhogy az országunk jókora felének alig jutott patak, folyó, tó, legkevésbé folyam! De akiknek jutott, nem mindenhol tudják kihasználni, élvezni. A sok közül gondolok egy Berettyó-parti városra, ahol évtizedeken keresztül egy csónakot sem láttam, pedig a folyó a város házáat mossa. — Mint a legtöbb vízimádó, bárhol voltam, mindig a környék vizét kerestem fel legelőször. Aztán a sors megtréfált: idedobott jó régen a mezőföldi Sárretére. Már az első hét végén vizet szaglásztam. mint a vidra.

Meg is leltem. A Velencei-tó

Az erdők ölén fekvő lángi halastó bölömbikáit éppen úgy ismertem, mint a szentiváni kanalgémekeket. Akárhol kötöttem el a haletető ladikot, nem löttek utánam. Csak kissé *bogaras* embernek tartották.

Hogy miért is mondtam el ezt az ifjúkori visszaemlékezést? (Hadd szövdjön bele tüstént, hogy a nagylángi tó szigetéről télen ottrekedt özet hoztunk el ladikon.) Azért, mert aki szerelmese a vizeknek, attól megválni nem tud soha. Mindenütt keresi. Milyen irigylésre érdemesek azok a turistáink, akik nyaranként *lecsurognak* két folyamunkon vagy azok mellékágain!

De akiknek csak az állami gazdaságok és téeszeknek a halastavai

ban. Egyszer Holdvilág Imre halászmester puszkacsöve elé olyan halpusztítónak vélt gémmel — vagy inkább hattyúféle került, melyet ő sem látott soha évtizedeken át, s melyet Brehm állatvilágában is hasztalan kerestem. Óriási példány volt! Talán Észak-Afrikából kerülhetett ide. Mire a velencei-tavi Madárvárta ornitológusának, Radetzky Jenőnek elküldhettem volna, kitömésre alkalmatlanná vált; az állami gazdaság nem ért rá elszállítani.

Nádsátorunkat csak úgy lehetett használni alváshoz, ha lefekvés előtt gyalogsági áson gyújtott szárított lótrágyával előbb *kitömjéneztük* a felhőnyi szúnyograj ellen. De a megszépítő messzeség ma is kedvessé oldja ezt a mindennapos szertartást. S azt is, amikor egy sosem látott orkán ostromolta nádvárunkat karvastagságú nyárfahusángokkal; a villámfény mutatta csak a tavak közötti keskeny földnyelvet, melyen át leánykámát hónom alá kapva futottunk be a már nyitott ajtajú halászmesterék házának lámpakörébe... De csak amíg a vihar elült! Aztán már jó volt *otthon*, a nádsátorban hallgatni a megszokott neszeket: nádpárnánk alatt a mezei pocok kapargatását; kint a fekete tücskök új altatóra gyújtottak: igazi idegnyugtató zene; a szürkegémek a nádas szélén el-elkrákkogták magukat; a fel-felugrázó pontyok ezüstösen csobbantak vissza a tóba; a halászmester kutyája rókaszimatot kapva fel-feltutult a teleholdra; hátul a tölgyes friss szelet kapva zsongott az éjszakába. Felejthetetlen esték!

Sosem szabad arra gondolni, hogy ezeket a romantikus tavakat majd egyszer lehalásszák s iszaptenger marad nyomukban. De hogy árad majd a tavaszillatú Sárvízből újra beléjük az olvadás szagú friss víz! — Ó, kedves halastavaink! Mennyi szépséget, tiszta romantikát takargattok azok számára, akiknek csak ti vagytok a *Víz*, amelyet a fantázia végtelenné tud tágítani!

A halastavak is *beérnek* ősze, le kell halászni azokat. S ha combig érő gumicsizmában caflatnak a lecsapolt tavak iszapjában a munkások, ne essen rosszul annak, aki e tavat nyáron tündérinek látta. Kocintson a sercegő vögye rotyogó pontyra, és tervezzén jövőre is meghitt, békességes, romantikus napokat halastavaink ragyogó fényű partjaira!

Kép és szöveg
Tanka János

A Kizsi pogoszt együttese

KIZSI

az Onyega-tó csodája

Az Onyega-tó északi részének 1650 szigete közül csak egyik a Kizsi — de ez csodálatos látnivalókkal fogadja az idelátogató turistákat. A kis sziget Petrozavodszkától mindössze 68 kilométerre fekszik. A tó ólomszürke vize veszi körül a műemlék-enszembélét — két templomot, egy harangtoronyt és a védőfalat.

A sziget főépülete a *Preobrazsenszkaja templom*, amelyet az Onyega-parti ácsok — egyetlen vasszeg felhasználása nélkül — 1714-ben építettek. A legenda szerint ezt a templomot Nyesztor építette, „nem volt, nincs és nem is lesz többé ilyen” — mondta a mester, és szekercéjét bedobta a tóba. Egyébként észak mestereinek a fejsze volt egyetlen szerzője.

Hogy így volt-e vagy sem, ki tudja? De az biztos, hogy a 22 hagymakupolás, 37 méter magas épületnek orosz földön nem volt és ma sincs párja.

A látogatót, első ámulatából magához térve, megragadja az a vaslogika, amely ezt a költői arányokból ötvözött templomot áthatja. A főbejáratot egy széles feljárón közelíthetjük meg. Az ajtóban visszafordulva csendes öblöket, távoli falvakat láthatunk. A templomba belépve is követ bennünket a táj. A magasba vesző mennyezet, a többszintes ikonosztás, a művészi faragások valami különös, megkapó művészetről tanúskodnak.

A Kizsi másik ékessége, a *Pokrovszkaja-templom* 1764-ben, ötven évvel később épült. Kisebb és egyszerűbb mint elődje, de ez a kilenckupolás templom még plasztikusabban emeli ki a nagyobbikat, és ezzel maga is jelentős szerephez jut a Kizsi együttesében. Viszont az ikonosztás szintén rendkívül értékes, falusi mesterek XVII. és XVIII. század eleji ikonokból állították össze.

Az együttest egy fedeles harangtorony egészíti ki, melyet egy korábbi épület helyén 1874-ben emeltek. Egyszerű, szinte metszett körvonalai ellensúlyozzák és kiemelik a színes, soktornyú templomok szépségét.

Ugyancsak művészi illeszkedik az együttesbe az erődfal, szinte körülöleli őket. A hatalmas kapu, és a kis őrtornyok szigorú jelleget kölcsönöznek Kizsinek, és a középkori erődök hangulatát árasztják.

A Kizsi sziget csúcsán, ott ahol a fővény ék alakban a tóba fut, áll egy XVIII. századbéli kápolna. A lépcsőről felejthetetlen kép tárul a távoli partok felé.

Az orosz észak tájain sok helyen találkozhatunk hasonló épületekkel, templomokkal, kápolnákkal, harangtoronyokkal, malmokkal és lakóépületekkel.

Az utóbbi években Kizsiből szabadtéri múzeumot építettek, és sok értékes épületet ide telepítettek át. Ez az együttes átfogó képet nyújt a fával dolgozó orosz építőművészetről.

TOKAJTÓL—TARCALIG

Miskolc után, a Harangod szélén, Tiszalucnál bontakozik ki a látóhatárból a Tokaji-hegy, amelynek nektárt termő szőlővesszőiről a Himnusz is megemlékezik. Ez a hegy a Nagyhegy, amelyet a nép Nagy-Kopasznak nevez, 515 méterével méltóságtelesen emelkedik ki az Alföld síkjából. Jellegzetes képe — akár Szerencs főutcájáról, akár Mád, vagy Olaszliszka felől szemléljük, megkapó. Legfestőibb talán mégis a Taktaköz irányából, ahonnan sziklás vízmosásaival hirtelen toppan elénk.

A Tokaji-hegyet a Zempléni-hegység tömegétől a bodrogkeresztúri hágó választja el. Lábánál három település fekszik. Keleten Tokaj, Tarcál, nyugaton és északon Bodrogkeresztúr. Mindhárom egymástól elütő arculatú község.

Tokaj, Hegyalja legdélibb pontja, nevezetes földrajzi hely. Itt fogadja magába a Tisza a Bodrog vizét. Földjén a szőlőtelepítést meghonosító olaszokon és a művelést tökéletesítő franciákon kívül görög kereskedők is megtelepedtek. Sok érdekes adatot találhatunk erre a korra vonatkozóan a Helytörténeti Múzeumban, amely a régi görögkeleti templomban van elhelyezve.

Bár a község nem nagy kiterjedésű, mégis idő kell ahhoz, hogy régi házaival, kanyargós utcáival, halászcserdáival és borkóstolóival megismerkedjünk. Érdeemes megnézni a tokaji Rákóczi-vár maradványait a szigeten, a „Hímesudvar” nevű földvárat, melyet Rákóczi romboltatta le 1704-ben.

A turisták számára nagy élményt jelent a község fölött emelkedő Nagy-hegy (Kopasz) megmászása. Legjobb, ha a piros jelzést választjuk, amely a katolikus templomtól indul és egyenesen emelkedővel jut fel a Szelelestetőre, hol a vasút-

állomástól kiinduló kék jelzéssel találkozunk. Az útvonal különösen tavasszal szép, amikor ibolyafoltok között halad. Szelelestetőről az út tovább fenyvesben halad, eltévedni nem lehet, mert a TV közvetítő tornya a csúcson magasodik. A te-

tőn majdnem teljes körkilátás fogad. Látszik innen Szerencs cukorgyára, a Taktaköz, a Nyírvidék és idekéklenek a sátoraljaúj-hegyi — sárospataki hegyvonulatok.

A csúcson a jelzés megszűnik, pormentesített, épített út vezet innen le Tarcálra, a község Tarcál vezér nevét őrzi, emlékműje a falu határában áll. Északnyugatra a Henye ikerdombján kápolna áll. E környéken zajlott le a szabadságharc egyik csatája, melynek emlékét a Bodrogkeresztúr szélén, az állomás közelében álló emlékmű örökíti meg. „1849. téli 22-én, 23-án Klapka György h. ezredes vezénylete alatt volt b. kislaludi, b. keresztúri és tarcali győztes honvédcsaták emlékére.” olvasható rajta. Tarcál másról is nevezetes. Kálmán király e helyen jelentette ki: „Boszorkányok pedig nincsenek!” Ismert régészeti lelete a környéknek a honfoglaláskori temetőből való tarsolylemez.

A hegy északi szegélyén a löszfalban gyurgyalogok fészkelnek, de az egész Bodrog környék az átvonuló és telepes madarak gazdag telepe.

Tarcál vasútvonalát 1966-ban villamosították. Azóta forgalma erősen megnőtt. Reggel a szegedi gyorsmotor húz el a hegy alatt, dél előtt a Tokaj expressz kék szerelvénye, délfelé a moszkvai gyors robog el Záhony felé. Utasai a Tokaji-hegység képével búcsúznak a magyar hegyvidéktől.

Szöveg és kép

Németh Pál

Tarcál-vezér emlékműje (előtérben a Tokaj-hegy szőlővesszel)

BOLGÁR TURISTÁK HARKÁNYBAN

December végén Harkányba kilencvenkét bolgár vendég érkezett. Férfiak és nők, fiatalok és idősebbek, s foglalkozásra, érdeklődési körre nézve is különbözők. Legtöbbjük igazolvánnyal rendelkező, szervezett természetbarát.

— A természetbarát-mozgalom — tájékoztatott Valev Vaszil állattenyésztő, aki öt évig tanult Gödöllőn, az Agrártudományi Egyetemen, s így kitűnően beszél magyarul — már a felszabadulás előtt progresszív tartalommal telítődött és jelentős politikai szerepet játszott Bulgáriában. Nem véletlen, hogy olyan tagokat számlált, mint az illegális bolgár kommunista ifjúsági szervezet vezetői és aktivistái. Felélesztették a régi bolgár forradalmi és kulturális hagyományokat, végigjárták a forradalmárok útját, meglátogatták a bolgár történelem hősi színhelyeit. Kirándulások alkalmával, a hegyek és erdők védelmében, titkos találkozókat, illegális gyűléseket lehetett tartani. Megtalálták a módját, hogy a mozgalmon keresztül egyre több és több bolgár fiatalban ébredjen fel a hazaszeretet és a proletárszolidaritás érzése, s hogy munkára, harcra mozgósítsák a fiúk és lányok növekvő seregét.

A mai Bulgáriában még szélesebbé és szervezettebbé vált a mozgalom. Egyaránt vonzza a gimnazistákat, a felnőtteket, sőt az idősebb generációhoz tartozókat is. Sok olyan tagja van a szervezetnek, aki annak idején fegyverrel a kezében harcolt Magyarország felszabadításáért.

— 1944. szeptember 9-e, Bulgária felszabadulása után ugyanis — vette át a szót Sztóján Penkov újságíró — megalakult a Bolgár Néphadsereg, amely először Szerbia és Macedónia felszabadításában vett részt, majd pedig a Harmadik Ukrán Fronttal együtt harcoló Első Bolgár Hadsereg — a Dráva mentén tartva a frontot — részt vállalt Pécs és egész Baranya megye felszabadításában. 1945 márciusban a fasiszta német hadvezetőségnek az volt a terve, hogy megsemmisítő csapást mér az egyesült szovjet-bolgár hadseregre. A súlyos ütközetekben igen sok bolgár és szovjet harcos vesztette életét, ám a német fasiszták terve meghiúsult. A Drávacsehi, Drávpalkonya, Dráva-szabolcs vidékén és a harkányi-siklói területen elesett bolgár katonák itt, Harkányban pihennek a közös temetőben. Hősi emlékművet bolgár turisták minden esztendőben megkoszorúzzák.

A Felszabadulás 25. évfordulója alkalmából mi is meglátogattuk a közös temetőt. Közülünk sokan itt harcoltak egy negyedszázaddal ezelőtt. S eljöttek azok is, akik legközelebbi hozzátartozóikat vesztették el akkor. Itt van például az elesett Nikola Angelov fia: Szasu Nikolov. Mircso Sztójanov hősi halott sírját unokája: Sztóján Angelov kereste fel. Peter Lazarovhoz felesége: Nedele Petrova és leánya: Penka Petrova jött el. A kis Penka alig hatéves volt, amikor édesapját elveszítette, csak homályos emlékei vannak róla. Itt, magyar földön került újra közel hozzá. Magyarországi látogatásunk során végigjártuk a Bolgár Hadsereg útját, felkeressük a kiemelkedő harcok színterét. A Népek Barátsága Téli Egyetem keretében Baranya megye történelmével, gazdasági, társadalmi, kulturális életével ismerkedünk. Szabad időnkben pedig élvezzük a jótékony hatású harkányi fürdőt, amely az egykori harcok sebesültjeinek gyógyulást ígér.

Üdvözljük a Népek Barátsága Egyetem gondolatát, amely a felszabadult népek nemzetközi szolidaritását és összefogását fejezi ki. Üdvözljük a magyar természetbarátokat és az egész magyar népet! — mondotta befejezésül Sztóján Penkov újságíró.

Polgár Judit

A Zempléni- hegység új ékecsége

Pálháztól Kőkapu felé kanyargó kisvasút a Kemence patak szeszélyesen kanyargó vonalát követi. A sárguló lombú tölgy-, gyertyán- és égerfák sorát időnként haragoszöld fenyőfák csoportja szakítja meg. A völgyben húzódó országúton fával rakott teherautók verik fel a szürke port. A fűvön tarka tehéncordák legelésznek, a domboldalakon lassan mozgó birkák kolompszava halatszük.

A kastély meredek sziklafalától, az országúttól és a kisvasút töltésétől bezárt háromszög alakú területen — ahol egykor rétvolt — jókora tó vizét fodrozza a szél.

Az üdülő gondnoka adott felvilágosítást a tó eredete felől. Az erdészet 1968. nyarán a Kemence patakon emelt gáttal elzárta a víz útját, így alakult ki a tó. A víz átlagos mélysége száznyolcvan centiméter. Szép módot is építettek az erdészek, csónakokat hoztak; ezeket az üdülőben lehet kibérelni. A tóba halakat telepítettek, szenvedélyes horgászok napi horgászjegyet válthatnak. Ennélfogva Kőkapu környékén már nemcsak vadászni, hanem horgászni is lehet.

A kastéllal szemben levő szikla tetejéről hegykösorúba foglalt csodálatos gyöngyszemként csillog a tó tükré az alkonyati nap fényében. A Kőkapu-i kastély új ékességgel és turista-örömmel gazdagodott.

Kép és szöveg
Jelenics József

TOTÓ·LOTTÓ
milliós nyereményekkel!

A SZOVJET ALPINIZMUS

Kevés ország rendelkezik oly sok magas hegygel, mint a Szovjetunió. Területén nem kevesebb, mint tíz hétezer méternél magasabb, vagy azt megközelítő és száznál több hatezer métert meghaladó csúcs emelkedik a Pamír és a Tien-San hegységekben. Ha pedig a Kaukázus ötezer méteres ormait is ide számítjuk, akkor méltán nevezhetjük a Szovjetuniót a magas hegyek országának.

A Szovjetunió legmagasabb csúcsa a *Kommunizmus* (7495 m), ennél valamivel alacsonyabb a *Győzelem* (7439 m), amely egyúttal a Föld legészakibb hétezeresének számít. A legmagasabb csúcsokat a Kínai Népköz-

társaság és a Kirgiz SZK határán fekvő Pamír hegységben találjuk. Ebbe a titokzatos hegyvilágba először 1928-ban hatoltak be a szovjet hegymászók. Egy közös szovjet-német tudományos expedíció keretében N. Kirilenko és a német O. Schmidt a világ egyik legnagyobb, a *Fedcsenkóról* elnevezett gleccserének környezetét kutatták, miközben egy sor közelben fekvő csúcsot másztak meg. Ennek során Kirilenko 1929-ben a *Lenin*-csúcs felé hatolva 6850 méter magasig jutott fel.

Ugyanebben az évben kezdődött meg a *Tien-San* hegység tudományos felkutatása is. Rá két évre. 1931-

ben egy ukrán hegymászókból álló csoport, amelyet M. Pogrebeczkij vezetett megmászta a *Han-Tengri* 6995 méteres csúcsát. Ezt tekintik a szovjet hegymászás első nagy dátumának.

1933-ban Jevgenyij Abalakov megmászta a *Kommunizmus*-csúcsot, a következő évben öccse, Vitalij két társával meghódította a *Lenin*-csúcsot (7134 m). 1936-ban Beleckij és Fjodorov a *Lenin*-csúcs közvetlen szomszédságában emelkedő *Dzserzsinszkij*-csúcsot (6713 m) mászták meg.

A Tien-Sanban még 1936-ban Kolokolnyikov vezetésével egy csoport és egy

másik J. Abalakov vezetésével egy csoport kétszer is megmászta a *Han-Tengrit*. 1937-ben Tjunnyikov vezetésével megmászta a *Csupajev-csúcsot* (6371 m) és hárman — Gutman, Ivanov és Sziderenko — feljutottak a később „*Győzelem*”-nek elnevezett csúcsra.

A háború megszakította a szovjet alpinizmus tevékenységét és csak 1946-ban folytatódott. Az első háború utáni expedíciót J. Abalakov és Beleckij a Pamírba vezette, hol két, addig ismeretlen csúcsot, a *Pathort* (6052 m) és a *Karl Marx*-ot (6726 m) sikerült megmászniuk. Ezután már sorozatban győzték le a Pamír és a Tien-San meghódítatlan ormait: így a *Majakovszkij*-ről (6096 m), a *Garmóról* (6615 m) és a *Korzsenevskij*-ről elnevezett (6005 m) csúcsokat.

1952-ben a szakszervezet alpinistái a *Forradalom*-csúcs környékén egy sor hatezer méteres csúcsot másztak meg. A *Lenin*-csúcs közelében a leningrádi Szpartak sportolói kuttatták fel az ismeretlen csúcsokat, közte a *Korzsenevskájja* (7100 m), kazak hegymászók pedig a *Márványfal* (6400 m) és a *Bajankol*-csúcsot mászták meg.

Ezzel nem fejeződött be a meghódítatlan hegyek ellen indított ostrom. Grúz alpinisták a Pamírban megmászta az *Engels*-csúcsot (6510 m). Velük egyidőben üzbég hegymászók a Tien-Sanban a *Barátság*-csúcsot, kazakok pedig a *Han-Teng*-

**MÁR MOST
BIZTOSÍTSA
HELYÉT**

A TURISTA ELLÁTÓ VÁLLALATNÁL

Budapest, VI., Lenin krt. 55.

Naponta 9—19 óráig, szombaton: 9—13 óráig

Telefon: 224-230, 224-412

**Tavaszi túrához
helybiztosítás a**

**TURISTA-
HÁZAKBAN**

ÖREG FÁK

Dr. Vajda Ernő fényképsiállítás és könyve

Alig van szebb látvány természetjáró részére, mint egy-egy nagyméretű, szép öreg fa. Évszázadokat átélte hatalmas méretű törzsük előtt mindig csodálattal és tisztelettel állunk meg. Viharvert ágaik hány nemzedéknek nyújthattak enyhet, akik már mind régen elpihentek, csak a múlt századok terhét hordozó öreg fa áll és él még ma is. Országjáró útjainkon kegyelettel látogatjuk meg a régmúlt időknek ezeket az élő tanúkat, azzal a jóleső tudattal, hogy legalább egy részük felett ma már természetvédelmi törvény őröködik.

Mily öröm volt együtt látni őket! Dr. Vajda Ernő kiállításán és könyvében — aki fotóművész és botanikus-tudós egyszemélyben, — ezért tudja ilyen tökéletesen, ilyen híven elénk varázsolni öreg barátainkat. A művész személye nem ismeretlen a turistaközönség előtt. Sokan látták 1965-ben „Virágok, fák, tájak” című kiállítását, melyről lapunk is megemlékezett.

Nézem a képeket: mennyi ismerős! De mennyi ismeretlen is! Soknak hírét sem hallottuk.

Olyan tájakról, ahol ritkán fordul meg a turista. Vagy járt ugyan arra, de nem tudott, nem hallott rólok. Felvonul előttünk az ország szinte minden tája: milyen sok helyütt él még egy-egy magányos idős fa! Ahogy képzeletben helyezgetem őket Magyarországra térképére, úgy tűnik, minden megye szerepel itt; vagy legalábbis nem sok hiányozhat.

Jó néhány faaggastyán az egykori kastélykertek, parkok oltalmának köszönheti hosszú életét. De talán még csodálatosabbak azok, amelyek századokon át védtelenül, szabad területen, senkitől sem védelmezve maradtak fent napjainkig. Micsoda törhetetlen, csodálatos őserő! És milyen imponáló egy ilyen öreg fa még akkor is, ha már félig-meddig pusztulásnak indult. Az egyik kép egy kb. 250 éves, derékba tört öreg bükkfa csonkját mutatja; teli taplógombával; de még így is, ilyen csonkán is, ilyen megtámadottan is mennyi erőt képvisel! Vagy az a 200 év körüli hársfa-aggastyán, amelynek törzse fejnagyságú göcsörtökkel van tele.

A szép kiállítású könyv fajták szerint sorolja fel a fákat: tölve-lűek, juharfák, hársfák, szilfák, nyírfák, bükkfák, gesztenyefák, tölgyfák, nyárfák, fűzfák, platánfák és egyebek; ez utóbbiak között akácot, magas kórist, vadkörtefát, fehér szedert, gyertyánfát, törökmogyorófát, diófát stb. találunk. Tölgyből van a legtöbb, de jócskán látunk hársfát, bükkfát is. Csak néhány

„nagy nevet” ebből a szép gyűjteményből: a jávorkúti lucfenyő, a vácrátóti mocsárciprus, a mátrai Békefa (mezei juhar), a süttői 400 éves hárs, a nagycenki 200 éves hársfasor, a négyszáz esztendő akaratyjai szilfa, a galyatetői kétszázados nyírfafa az ország legöregebb bükkfája Jeliháláson, melynek kora 400 év körül, hatszáz éves gesztenyefa Velemben és 500 éves Zengővárkonyban, s a legöregebb, a 800 évnél is idősebb a köszegi királyvölgyben; a galgamácsai Mária Terézia tölgyfája (300—350 éves), a mondákkal, babonákkal teli sárvári öreg tölgy, a „Banyafa”, mely kb. hasonló korú, s ugyanilyen idős a bagi halálvölgyi tölgy is; Arany János irodalmi nevezetességű tölgyfái a Margitszigeten, az ezerévesnek tartott zsenyei tölgy, az ország legöregebb élő fája, s a hédervári ősi tölgy, melynek kora 750 év. A vetyeháti fehér nyárat jól ismerik a szegediek; kora 250 évre tehető. A 350 esztendőre becsült híres hédervári nyárfához a Kont-legenda fűződik. És még lehetne sorolni: igen idős a balatonlellei fűzfa is, 280 éves s ezzel a korról az ország legidősebb fűze; a háromszáz évesre becsült romhányi törökmogyorófa pedig szintén hagyomány vagy történelem fűződik. — Külön nagy értéke a könyvnek az is, hogy támpontot nyújt a híres fák valószínű koráról; ismeretes ugyanis hogy mennyire eltérő s a valóságot rendszerint eltúlzó évadatok kerin-genek a köztudatban.

A gyönyörű kiállítású könyv De-vcseri Gábor verseivel méltó keretet ad a művész munkájának. Kiadásáért a Mezőgazdasági Könyvkiadót dicséret illeti.

Pápa Miklós dr.

ri megmászását ismételték meg.

1936-ban vezettek szovjet hegymászók először külföldre expedíciót. Kínaiakkal közösen Beleckij vezetésével a Kaszgarban megmászták a Musztag-Atát (7546 m). Egy másik csoport, amelyet Kuzmin vezelt, ugyanebben az időben a 7595 méter magas Kongurt hódította meg.

Egy pillanatra sem szünetelt a hazai hegymászás. 1956-ban grúz hegymászóknak sikerült a Pamirbau a Moszkva-csúcs (6785 m) és a Kizil-Agin (6670 m) első megmászása. Ugyanekkor a moszkvai Szpartak hegymászói ismételt feljutottak a Lenin-csúcsra.

A szovjet hegymászók tökéletesen kidolgozott magashegyi edzésrendszerrel rendelkeznek és ennek köszönhetik a tömeges hegymászás kidolgozását. Ennek az egyedülálló módszernek segítségével több olyan expedíciót vezettek hétezer méteres csúcsokra — kettőben magyarok is részt vettek —, amelyekhez hasonlót nem ismer az alpinizmus tudománya. Ma a Szovjetunióban közel ötszáz azoknak a száma, akik feljutottak a Lenin-csúcs hétezer magasságába, 86 alpinista járt a Kommunizmus, 25 a Győzelem, 35 a Korzsenevszkája- és 45 a Han-Tengrin. Közel hétszáz azoknak a száma, akik hétezer méteres csúcsot hódítottak meg. Közöttük nem egy olyan van, aki életében már hét-nyolcszor tekintett le hétezer méter magas csúcsról a lábai alatt elterülő világra.

Ma a technika rohamos fejlődése, a népsűrűség növekedése, a városok és általában lakott területek gyors terjeszkedése stb. következményeképpen az emberek százmilliói veszítették el kapcsolatukat a természettel. A természet szeret azonban minden emberben megvan, még akkor is, ha ez nem tudatos, hanem csak szunnyad benne.

Az elveszett kapcsolat felelevenítését szolgálják az Állat- és Növénykertek, Természetvédelmi Területek, Nemzeti Parkok, rezervátumok, mely utóbbiak egyes kipusztulóban levő állatfajok megmaradását is biztosítják. Elvitathatatlan, hogy az állatkertek, különösen a korszerűen berendezett és növénykertekkel változatosabbá tett kertek létjogosultsága mind fokozottabb lesz. A Budapesti Fővárosi Állat- és Növénykert korszerűsítésével ennek a kívánságnak teszünk eleget. Mielőtt a kert alapításáról és fejlődéséről szólnánk, foglalkozunk az állatkertek eredetével.

Az ókorban is voltak már állatkertek (pl. Rómában), cirkuszok, majd később vadaskertek, stb. Az első mai értelemben vett Állatkert, amely ezt a nevet viselte, a stuttgarti volt. A város neve is tulajdonképpen azon a környéken legelő ménesektől származik. Az 1250-es években Stutengarten-ről (Méneskert) nevezték el. Ebből indult ki az 1350-től évszázadokig ismételtlen alakuló Tiergartenek (állatkertek) sorozata. Ezután másodiknak alapította Savoyai Jenő 1752-ben a Schönbrunni Állatkertet. Budapesti Kertünk a korszerű állatkertek alapítási sorrendjében kb. a harmincadik volt.

A már említett stuttgarti és schönbrunni után következett a madridi (1774), a párizsi Jardin des Plantes (1793), londoni (1828), dublini (1820), bristoli (1835), amszterdami (1838), antwerpeni (1843) berlini (1844), rotterdami (1875), melbournei (1857), a párizsi Jardin d'Acclimation (1858) koppenhágai (1859), kölni (1860), drezdai (1861) hamburgi (1863), St. Pétervári (1865) boroszlói (1865), New York-i (1865) stb. sorrendben következett a budapestinek a megalapítása. 1864. VI. 14-én részvénytársasági formában „Állatkerti Társulat” elnevezéssel alapították meg. Már 1861. I. 29-én a Természettudományi Társulatban Kubinyi Ágoston, a Nemzeti Múzeum igazgatója, Xantus János világhírű tudósunk, Gerenday József a Fűvészkert igazgatója és Szabó József egyetemi tanár közösen elhatározták az Állatkert alapítását. Sajnos bizony még sok víznek kellett lefolyni a Dunán, míg végre 1866-ban megnyitották. Többször átszervezték, míg végül is átvette a Főváros Tanácsa és négy millió aranykoronáért újjáépítették a mai formában. Első hírneves igazgatója Xantus János, majd az 1912. évi ugyancsak neves újjáépítő Lendl Adolf volt.

Ekkor azonban még jóval kevesebb épület volt, mint ma. 46 évvel később, 1912-ben létesült az Aquarium és 1922-ben építették a Pálmaházat és benne az ország első nyilvános Terrariumát. (A második világháború pusztítása nyomán 1955-ben építették újjá a romos Aquariumot és Terrariumot.)

A Pálmaház (amelyben benne van az Aquarium és a Terrarium is) újjáépítését követte a Bölényház és a Zsiráfház, majd az Afrikaház. 1968-ban felújították, de a régi stílusban meghagyták az Elefántházat, 1969-ben kezdték építeni és 1970-ben fejezik be az ún. szociálház épületét, ahol a Kert dolgozóinak fürdőket, konyhát, étkezdét alakították ki és

ral stb. szarvasborjak szaladgálnak a kifutókban. Új színpont az állatbikkkel való foglalkozás és azok emberhez való szokatlansága. Az állatvadászatban a nevüket, a dicsérő és a tiltó szavakat tanulják meg az állatbábik, míg az „elemi iskola” tananyagát a behívás, helybenmaradás stb. vezényszavak és a pórázon való követés megismertetésének tárgykörére terjed ki. Ugyancsak új színpont az állatokkal való foglalkozás mellett, a különböző fajok összehoztatása. Így közös ketrecben nevelkedik az egyik kanadai puma és feketepárduc-gyerek, a pödrottárszárú és a kameruni törpekecske, a hatalmas testű orrszarvú és a nála jóval kisebb, állandóan izgó-mozgó kis fekete kecske stb. A ketrecekből játékokkal foglalkoznak el magukat az állatok és ezzel életvidámak, mozgékonyak lesznek, de még a szaporodásbiológiájukra is kedvezően hat ez is a velük való foglalkozáson kívül.

A Budapesti Állatkertünk építésekor a schönbrunni állatkertet vették mintául. Ebben az időben még a múzeumi bemutató szemlélet volt az irányadó. Kis területen, rácsok mögött a múzeum vitrinjeihez hasonlóan mutatták be az állatokat. Amikor a korszerű szemlélet a Hagenbeck-féle hamburgi szabadkifutós építkezési mód elterjedt, akkor fokozatosan a többi állatkerttel együtt, mi is átvettünk több korszerűsítést. Pl. Hagenbeck-mintára készültek a műszikláink. A később épített Afrikaház kifutójánál már olyan alacsonyok a rácsok, hogy az állatokat nem választják el a közönségtől, de már a régebbi oroszán- és medvebarlangok előtt sincs rács a közönség és az állat között, hanem mély árok. Sajnos a helyszűke következtében nagyon nehéz az átalakítás.

A már említett Hagenbeck-féle szemléletet először Hamburg-Stellingenben mutatták be. Itt már a hagyományos állatkerti rácsok helyett árkok választották el a közönségtől az állatokat és így azok nem keltették a foglyok benyomását. Karl Hagenbeck már igyekezett a természetes életmódjukhoz hasonló környezetben tartani őket. Parkokat képeztet ki, a hegyvidéki állatokat műdolomit sziklákon mutatta be és általában igyekezett környezetüket a természeteshez hasonlóvá tenni. Mint minden újtársnak, először ennek is sok ellenzője volt. Valóságos újságháború dúlt, ahol Hagenbeck alig védekezhetett. Az írták, hogy nagyzási hőbortban szenved, veszélyezteti a közönséget és az állatok ki fognak ugrálni, meg fognak szökni stb. Később évről-évre erősödött Hagenbeck elgondolásának táborát, majd egymásután vették át és korszerűsítették Európát, majd az egész világ állatkertjeit.

Nagyon érdekesek a legújabb elképzelések, amikor az emberek autóban vannak és az állatok szabadon, vagy pedig az emeletes állatkertek. Na de erről egy külön tanulmányban fogok beszámolni.

Dr. Szederjei Ákosné

Természetbarátok paradicsoma

A BUDAPESTI ÁLLAT- ÉS NÖVÉNYKERT

ugyanott a földszinten helyezük el a műhelyek sorát. Ez évben kezdik el az ún. Ázsiaház építését, és a most következő öt éves terv első évében indul meg a korszerű többszintű, felfelé terjeszkedő Zoo-iskola felépítése.

1866–1912-ig a következő ritka emlőállatokat tartották: antilopok, amerikai és európai bölények, afrikai és indiai elefántok, dám-, jávor-, gim- és rénszarvasok, kenguruk, egy és kétpúpú tevék, leopárdok, király- és szundatigris, feketepárduc, jaguár, gepárd, fókák, vízilovak, zsiráfok, zebrák. 1930-ban indult meg a törzskönyvezés. Az utóbbi két évben nagy fejlődésnek indultak az egyes osztályok és a következő ritka állatfajokat sikerült megszerezni: dávid szarvas, meztelen kutya, farkodró, orrszarvú, 10 db óriáskígyó (eddig csak 3 volt), leguán, stb. Ugyancsak eddig sohasem tapasztalt szaporulat és állatbábik sokasága népesíti be már nemcsak a ketreceket, hanem még az ápolói szobákat is. Jelenleg kanadai puma, feketepárduc, oroszán, bengáli tigris, nagyragadozó-gyerekek nyüzsögnek az oroszán- és a tigrisházban. A növényevők is jól szaporodnak. Jakborjak, dibowszki, gim, iszuba, ma-

TAVASZ

LESZ ÚJRA

Harmadik napja már, hogy a szél a hómezőt tépázza. Füttyül, sivít, tátongó sebeket nyúz a fehér végtelenségen és utat talál az ember csontjához, hiába az állig gombolt vihar-kabát.

Semmibe vezetnek a nyomok, ahonnan napkelte tájban elindultam és ugyanolyan sűrű céltalanság tátong előttem, míg majd valahol egyszer belefáradok. Olyan üres, olyan kihalt ilyenkor a puszta, hogy szinte kifut a földgolyóról, de éppen ezért izgatón szép keresni benne az életet. Leláncolt ősenergiák érzését, amikor bakancstalp alatt a fagyos réti fű ropog, végtelen távlatok magyszerűségét, ha körülöttünk, akár csak fenn a magasban, semmibe vész a tekintetünk. Az ember a pusztán örökösen csak menni vágyik. Ősztönzi az üressége, a vágy, hogy végre már valami aprócska változatos-ságot találjon, a nagy kitarulkozás megismerése, ami éppen nyíltsága miatt olyan titokzatos.

Fázni kezdek és most már igazán fáradt vagyok. Több órás út vár még rám a szőkealmi bakterházig, ahol, ha szerencsém van, elérem az esti vonatot. A visszaút előtt azonban jól esne egy kicsit megpihenni, fedél alól hallgatni a szelet, elbicskázni a hátizsák mélyén dermedő elemőzsiát. De az is lehet, hogy csak az alföldi tanyák téli varázsa hívogat, ahol langyos istállószaga van az időtlenségnek és ázsiai nyugalom üli meg a múlt éveket.

A kutya elem jön és ugat, bár közben a farkát is csóválja, ahogy ezt már a barátságosan tartózkodó házörzöreglame megkívánja. Azután aggyistent váltunk a konyhaajtóban... — kerüljek csak bejjebb, affene ezt a rút időt...

...Az asztalon paprikás szalonna, köcsög tej, meg ropogós héjú, ducos kenyér és a búbos kemencénél semmi másnak nincs simogatóbb melege a kerek nagyvilágon...

Csönd.

Az idő puha-langyos estévé szelődött

A szó hamar kifogy belőlünk. Az alföldi magyar kevés beszédű, de abban, hogy jól telet a vetés meg, hogy ára van a malacnak, a városi ember sok-sok újságcikke, rádióportja, mutatószámokkal dobálózó gazdálkodása épp úgy benne van. Ha jól telet a vetés, elég kenyér lesz belőle. Ha megtérül a pénz a jószágért, ez biztonságot jelent. A szűkre szabott szó is tervez, számot vet sorra az élet kicsi és nagy dolgával, csak a mi hajszolt világunk ideges vibrálása marad ki belőle, hiszen itt minden olyan magától értetődő, olyan egyszerű.

Azután már csak a macska dorombol. Zöldes-lilás-rózsaszínű alkony-pír tapad az ablakra, majd az is elhal. Gyufa sercen, a petróleumfény hosszú, megnyúlt árnyékokat vet a szemközti falon, lassan indulni kell.

Nekigombolkozom az újabb szelcsatának és olyan furcsa, hogy nem vág mellbe az orkán, amikor az ajtóit kitarjuk. Valami történt közben, elállt a szél. Nedves—párás földszagot lehelnek a szántások, a hidegnek is egyszerűben vége lett. Valahol lenn a nádban róka ugat, most van az ideje, hogy a párját megválassza.

— Mög kéne vigyázni az iccaka, tegnap is elvitt a bűdös egy gyönyögsömet...

— Majd a jövő vasárnap megpróbáljuk. Talán akkorra már a lesbenüléshez is enyhébb lesz az idő.

Betájolom magam Szőkehalom irányába, amíg ezt a távoli tanyaházakról, égre néző kútgémről az alkonyati világítás engedi. Azután elindulok.

Milyen nagyot változott az idő az elmúlt órában. Puha, langyos estévé szelődött. Ráérősen ballagok, mégis az első kilométernél már lekerült rólam a vihar-kabát. Azután a hold is kibújik, ébrednek a csillagok.

Olyan nagy csöndesség folyik a pusztára, szinte hallani, hogy lélegzik a föld. Valami csodálatosan szép történés van kibontakozóban. Tavasz lesz újra! Tudom — érzem, hogy ezen az estén hosszú hónapok várakozása most végre beteljesül.

Jói ismert neszezés, húzó vadludak beszélgetése hull alá a magasból.

Megérkezett az első vándormadár...

Szöveg és kép
Dr. Sterbetz István

VIRÁGOS TAVASZ

A virágkedvelő természetjárók számára nagyszerű élményt jelent a tavasz érkezése. A hosszú tél, a zord időjárás a legtöbb természetjárót a város falai közé kényszerítette, de amikor a naptár februárt jelez, boldog örömmel várja a pillanatot, hogy újból kimehessen a természetbe, eljuthasson a hegyek közé, hogy a tavasz első hírnökeinek látásakor elfoghasssa az az öröm, amely olyan felejthetetlen érzéseket kelt minden igazi természetjáróban.

Még hűvös szellők járnak, erdőkön, mezőkön föltekben áll a hó, még alig ocsúdik téli dermedtségéből a természet, de már kibújnak a földből az első virágok, amelyek alig várják, hogy a nap éltető sugaraiban megerősödjék új életet, új szépségeket teremtsenek a kietlen és rideg téli világ után.

Valóban, a virágok azok, amelyek csodálatos díszei a természetnek, színfoltjaikkal, illatukkal, változatos formáikkal minden ember számára nagyszerű élményt jelentenek, akik fogékonnyak a szépség iránt és ez az élmény tavasszal még fokozottabb.

Nézzük, melyek is a tavasz legismertebb virágai?

Február végén, március elején János-hegy környékén a Budai-hegyekben, valamint a Dunántúl egyes tájain találhatjuk meg a hazánkban ritka sárga virágú téltemetőt, míg az ugyancsak ritka korai kankalin a Bakonytól délre és nyugatra már a korábbi téli hónapokban is megtalálható. Debrecen és Szeged környékén február és március hónapban virágzik az őszi kikericshez hasonló lilás színű egyhajú virág.

Már kora tavasszal fel-díszíti az omladékos, szakadékos helyeket a sárga martilapu, a bokros helyeket a sárga tyúktaréj, a nyirkos réteinket, erdőségeket a sárga saláta boglárka.

Hegyi réteken, hűvös, nedves helyeken szedhető az egész országban ismert és árusított hóvirág, amely szinte jelképezi a tél elmúltát és sokszor hófehér virágszönyeggel borítja a hegyi réteket. Ugyancsak márciusban virágzik a Bakony erdeiben és a Dunántúl egyes részein a hóvirághoz hasonló tavaszi tözike is. Bokros helyeken, erdőségeken találhatjuk meg a sárga virágú bogláros szellőrózsát, a fehér virágú berki szellőrózsát és a galambvirágot.

Dunántúl egyes helyein, valamint a Tornai karsztvidéken virágzik márciusban a ritka kakasmandikó, valamint hazánk északi és nyugati tájain a kockás kottuliliom.

A hóvirággal egyidőben bújjik ki a földből a hazánk nyugati részein található piroslóhunyor, a kisvirágú hunyor és a Mecsek hegy-ségben már a téli időszakban is virágzik az illatos hunyor.

Gyakori és ismert virág erdeinkben a fehér és pirosas virágú odvas keltike, március hó végén pedig megjelenik a lila virágú tavaszi csillagvirág és a piros-kékes tavaszi lednek is.

A gyerekek boldog örömmel szedik tavasszal az ibolya különféle fajtáját is. Márciusban virít a bársonyos tüdőfű, március végén, április elején pedig már nagy területeket borít el a sárga színű tavaszi kankalin és a pitypang. Hűvös erdeink mélyén a piros virágú farkas boroszlán, valamint források és patakok mellett az élénk-sárga mocsári gólyahír örvendeztetni meg a természet vándorát.

A lilás-fehéres erdei maddársóskát is nagyobb föltekben láthatjuk erdeinkben, április hónapban pedig megjelennek az olcsán csillaghúr fehér színű virágai, még korábban pedig a télizöld meténget láthatjuk.

A Középhegység mészköves lejtőin március hónapban nyílik a sziklai daravirág sárga színű virága, a száraz, meszes lejtőkön pedig egyik legszebb tavaszi virágunk is feltűnik, a sárga virágú tavaszi hérics, április hónapban pedig a sziklás, homokos lejtőkön az ibolyaszínű, vagy sárga virágú tarka safrány, utóbbi elsősorban a Nagy-Alföldön és a Mezőföldön.

Hegyoldalaink nagyszerű díszé a bolyhos, lilaszínű leánykőkörörcsin, a Nyírség homokján díszlő ibolyakőkörörcsin, meszes lejtőinket pedig a fekete kőkörörcsin.

Kedves virág a bokros helyeken látható, lilás-kékes virágú fürtös gyöngyike, és réteken, mezőkön pedig az agárkosbor.

Mondanom sem kell, hogy a felsoroltakon kívül még sok egyéb, más virág is jelzi a tavasz érkezését, de úgy vélem, hogy a felsorolt virágok a legjelentősebbek a tavasz virágai között.

Kora tavasszal egyes fák, bokrok is virágba borulnak, hogy a természet pompája még nagyszerűbb legyen. Így április elején feltűnik szép sárga virágaival a hűsös som, megjelenik a korai juhar, erdeinkben a hófehér virágcsokrokat képező vadkörte- és vadalmafák, az illatos virágú zellericemeggy, a fehér virágú kökény és már tavasz elején gyönyörködhetünk a kcskefűz és a mogyoróbo- kor virágjaiban.

Nem elég sétálgatni a tavaszi napfényben fürdő erdők és rétek virágos tájain és gyönyörködni azok pompájában. Ismernünk is kell lehetőleg a körülöttünk élő világot. Ösztönös szeretetünk a természet világa iránt magasabb rendűvé magasztosabbá, tudatosabbá válik, ha tisztában vagyunk mindazzal, amit látunk. Minden növénynek, minden virágnak az ismerete ezernyi új titkot árul el előttünk, ezeknek a titkoknak az ismerete egy új, szebb, gazdagabb világot tár elénk, amelyben minden ember jobb lesz, amelyben örömünk hatványozottá válik és tudásunk új és gazdag örömek forrásává válik.

Dr. Tóth Sándor

Télizöld meténg

Nószirrom

Fürtös gyöngyike

Mocsári gólyahír

Beszélgetés egy idegenvezetővel

Bemutatom olvasóinknak dr. Friedrich Károly idegenvezetőt.

Mi tagadás, vagyunk az országban pár ezren (talán pár tizezren is) olyanok, akiknek emlékeztében — Friedrich Károly nevét hallva — fölidéződnek a soproni utcák, házak, kapuk, kapualjak, aztán az Evangélikus-templomi orgonahangverseny, a Kecsketemplom gótkája és barokkja: egyszóval az a légkör, mely a Sopronba látogató turistát Friedrich Károly szavai nyomán körülüleng.

— Legfeljebb segíték a turistáknak kissé eligazodni abban, a nálunk szinte egyedülálló műemlék-együttesben, melyet Sopron jelent. Mert a turistának joga van megtudni, mit ábrázolnak a Káptalan-terem zárókövei, hogyan került a szöszék az Eggenberg-ház udvarába, vagy miképpen sikerült bizonyosságot szereznii arról, hogy az Új-utca egyik háza középkori zsinagógát rejt magában. Igaz, útkalauzt is lehet kézbe venni, de a személyes bemutatást nem pótolja a betű.

— Kérem, beszéljen arról, hogyan lett Ön idegenvezető Sopronban?

— A felszabadulás előtti években, amikor a soproni városi mozi vezetője voltam, már saját készítésű filmet — Soproni szimfónia volt a címe — ígyeztem népszerűsíteni szülővárosomat. A mozi levelepapírját is úgy készítettem el, hogy azon Sopron utcái, házai helyet kapjanak és minden más lehetőséget is megragadtam, hogy minél több ember — beleértve a soproniakat is — megismerjék a várost. Vagyis ne csak nézzenek — lássanak is. A főkészülés tehát valamikor ebben az időben kezdődött. Aztán a felszabadulás után úgy folytatódott, hogy előbb a Városi Tanács üdülőhelyi előadójaként, aztán mint az Idegenforgalmi Hivatal főelőadója immár intézményesen és hivataloszerzőn lettem városunk propagandistája.

— Bizonyára tudja, vagy érzi: mi turisták szeretjük Önt. Bevalljuk, nem minden idegenvezetőt íránt viseltetünk ilyen érzéssel.

— Talán az érződhet, hogy milyen nagy örömmel végzem munkámat. Jó érzés látnom, amikor örömet szerzek az embereknek azzal, hogy egyet s más elmondok városunkról.

— Méghozzá színesen, elevenen, érdekesen...

— Vagyis tudja azt, hogy a turista komoly mondanivalóra kíváncsi ugyan, mégse szereti, ha az új ismeretek megszerzése fárasztóvá válik számára. Az pedig, hogy ez ne következzen be, úgyszólván kizárólag a találástól függ. Nem vagyok pedagógus, vagy pszichológus (egyébként jogi végzettséggel rendelkezem), de nyilvánvaló, hogy a szerzett élmények ezzel lesznek maradandóbbak is. Meg aztán nemcsak a bemutatandó anyagot, hanem a mondanivalót is a hallgatóság összetétele szerint újra és újra át kell komponálni. Még pontosabban fogalmazva: a turista, úgy érzem, nem szereti az élőlexikon idegenvezetőket, azokat, akik nemcsak, hogy mindent tudnak, de azt a mindent egyes alkalommal közölni is akarják a hallgatósággal; nem szeretik a pedáns „lecke-felmondókat”, akik mintha magnófelvételt játszanának le, mondják a bemagolt mondókájukat.

— Nem is olyan rossz ötlet: egy Friedrich-féle idegenvezetést magnóra venni...

— Biztos lenne a kudarc. Ebben a „műfajban” amúgy is erősen kísért a sablon, a megszokottság, az hogy a mondanivaló automatikussá válik. Vagyis éppen a legfontosabbat, a közvetlen élményt őli meg a magnó. De hogyan is lehetne az emberek érdeklődését fölkelteni, amikor az előadó unott, unalmas. Vagy mi történjék, ha az ember fáradt, ha fáj a feje, vagy egyszerűen valaki éppen az idegenvezetés előtt felbösszantotta. Isten őrizzen, hogy ezek megérvődjenek, amikor hallgatóság elé állók. Dehát ez a törvény mindenféle előadóra érvényes.

— Sopronon kívül Budapesten a Kosuth-Klubban is hallgathatjuk néha előadásait. Kap máshonnan is meghívásokat?

— Az hiszem nincs az országnak olyan városa, ahol A szép Sopron című vetített-képes előadásom az elmúlt néhány évben ne hangzott volna el. Az ezredik ilyen előadást éppen egy estendeje Miskolcon, a Bányászklub rendezésében tartottam. De volt alkalmam (meglehetően nagy érdeklődés mellett Alsó-Ausztria és Burgenland néhány városában is megtartani előadásomat. Talán mondanom is fölösleges: örömmel teszek eleget minden effajta meghívásnak, bárholnan érkezzék is. Habár szerencsére egyre több az a munkám, mely az idegenvezetés szervezésével kapcsolatos. A közönség érdeklődésére jellemző, ha elmondom, hogy az Idegenforgalmi Hivatalunk soproni irodájában 38 idegenvezetővel — társadalmi munkatársakkal — dolgozunk, csupa lelkes, kitűnő ember. Október első hetében például — és egyáltalán nem ez az év legforgalmasabb hete — 74 csoportunk volt: Szombathelytől Debrecenig. Ajkától Szegedig az ország minden részéből, aztán arab diákok, egy IBUSZ csoport Bécsből, szlovák turisták, sőt egy belga házaspár is kért idegenvezetést.

— Lapunk ugyan a magyar turisták lapja, mégis szívesen hallanánk a német nyelvű turisták vezetésével összefüggő tapasztalatairól.

— Elsősorban a bécsi Osztrák-Magyar Társaság szervez hozzánk autóbustúrákat, de egyre többen jönnek hozzánk mindkét Németországból is és egyre gyakrabban, és bízom abban, nemcsak a krimi pezsgő, a gyulai kolbász és a kékfrankos miatt. De ha már ezt a témát is szóba hoztam, hadd mondjam el: hiányzik egy igazi, hamisítatlan buschenschank. Igaz, hangulatosak a pincéink, valódi soproni a kékfrankos is és kapható a sültkolbász, de ez mégsem adja a buschenschank hangulatát. Alálltom, üzletnek sem lenne rossz, és sok beruházás sem kellene hozzá, ha a Balfi úton egyet rekonstruálnának.

— Mit üzen lapunk olvasóinak, a turistáknak?

Csak annyit: ha a városunkban töltött első éjszakán a Lőverek levegője, meg a kékfrankos együttesen nyugodt és mély alvást is eredményeznek, és ha a következő nap programján a városnézés szerepét, kérem tegyék lehetővé a reggel nyolc órai indulást. Mejlátják, megéri...

Varga Sándor

SOLYMÁRI NAPOK

1970-ben első ízben kerülnek megrendezésre a Solymári Napok elnevezésű ünnepségsorozat rendezvényei. Programja: Június 27. délután a Solymári Napok megnyitása. Jelmese felvonulás a község utcáin. Este a Művelődési Ház színháztermében Solymászás bál — Solymár szépe választás. Június 28. délelőtt 9 órakor a Sportpályán a Magyar Ijász Szövetség rendezésében Országos Rövidtávú Ijászverseny. Június 29. este 7 órakor a Művelődési Ház színháztermében a Pilszvörösvári Nemzetiségi Népi Együttes ének-, zene-, táncműsora. Június 30. délután 5 órától a Községi Tanács előtt térszene. Közreműködik a Wittmann zenekar és a budai járási körzeti állami Zenekola fúvószenekara. Július 1. este 6 órakor a Művelődési Ház Galériájában Gábor Emil festőművész Pilszi képek c. árusítással egybekötött kiállításának megnyitása. Július 2. este 1/8 órakor a Művelődési Ház Klubjában olvasói ankét a Turista c. folyóirat szerkesztőivel. Július 3. este 7 órakor a római katolikus templomban orgonahangverseny Bach műveiből. Megemlékezést tart a zeneszerzőről Szentey Mariann. Július 4. este 6 órakor a Filmszínházban a Nagy kék jelzés c. film bemutatója. Előadás után találkozás a film rendezőjével a Művelődési Ház klubjában. Július 5. egész nap turistatalálkozó a Zsíroshegyen. Este tűzijáték. A Solymári Napok bezárása.

Címük hiányában tiszteletdíjukat nem tudtuk kiutalni, kérjük jelentkezzenek: Csuti Tibor, Horváth Ernő, Kürthy István, Horváth József, Hidvégi Ferenc, Szeleskő Károly, Budai Lajos, Ballabás László, Ney Imre, Varga Sándor és dr. Gerő György.

TISZA-TÚRA

A Tisza-túra július 19-én reggel indul Gergelyugornyról. Jelentkezés a Szabolcs megyei tsz-nél (Nyíregyháza, Tanácsköztársaság tér 16.) legalább egy héttel az indulás előtt. Részvételi díj nincs, ellátásról a résztvevők maguk gondoskodnak, a camping és szállpézési költségeket közösen fedezik. A túra állomásai: VII. 21. — Benk. 22. — Tuzsér. 23. — Dombrád. 24. — Tiszabercel. 25. — Tokaj. 26. — Tiszadada. 27. — Polgár. 28. — Tiszacsege. 29. — Tiszafüred. 30. — Kisköre. 31. — Nagykörd. VIII. 1. — Szolnok. 3. — Martfű. 4. — Tiszazug. 5. — Csongrád. 6. — Mindszent. 7. Szeged. Felvilágosítást a Szabolcs-Szatmár megyei szakszövetség ad.

HOVÁ MENJÜNK ÜDÜLNI?

Bár még messze a nyár, de az ember már törli a fejét, hová menjen üdülni-pihenni. Ehhez nyújtunk segítséget, olyanokkal amiket nem találhatunk meg az utazási prospektusokban. Tanácsot adunk, hol üdülni lehetünk a legjobban.

A tudósok megállapították, hogy a nyaralók 60%-a fáradtan tér vissza munkahelyére, sőt sokan utána orvosallatják ki magukat betegként.

Ugyanis a legtöbb nyaraló szabad-ságának helyét helytelenül választja ki; mindenki a Balatonhoz, a tettehetőbbek a meleg tengerek tájára igyekeznek. Nem gondolnak arra, hogy a nyári szél 40°-os, sőt magasabb hőmérséklete kiszáradítja a levegőt és felkavarja a port.

Pedig amilyen hasznos a meleg, olyan veszélyes is lehet a hőség a vérkeringési szervek, a szív, a bőr és a nyálkahártya számára. Főleg azoknál, akik vértululásban, keringési zavarban, bőrbántalmakban, asztmában, szívrohamban és idegkimerültségű tünetekben szenvednek.

A klíma egyike a leghasznosabb gyógyítóerőknek, de épp úgy, mint minden nagyhatású gyógyszert, a klímakúrát is csak értelmesen szabad alkalmazni, és helyesen kell adagolni, különösen vonatkozik ez azokra, akik már nem a legfiatalabbak.

Hol érzi tehát magát a szív a legjobban, hol lehet kikezelné a reumát, és hol nyugszik meg a helytelen működésű pajzsmirigy?

Ezekre a kérdésekre így felelnek az orvosok:

— A szív a közephegységekben, valamint a magas hegyek alacsonyabb fennsíkain (Magas-Tátra, Erdély, Bulgária, Szlovénia) pihenni ki legjobban magát. Az alacsony légnyomás élénkíti a légzést és vérkép-

zödést, a mérsékelt szélmozgás és az enyhe emelkedőkön tett séták hatásos és erőteljes szívdézést biztosít.

— Ezzel szemben a tüdő és a légutak a vízkörnyéket, főleg a tengert szeretik, ahol a nedvesség-jód- és sótartalmú levegő kifejezetten balzsamként szolgál a nyálkahártyáknak. Minden torokgyulladás, de még a tüdőasztma és a légutak krónikus gyulladása itt meggyógyul. A tengerek közül is az Északi-tenger — és itt is az északi-tengeri szigetek — a legjobb gyógyhatásúak.

— Az idegektől eltekintve a vérkeringés reagál leggyorsabban a klímaváltozásra. A hegyek a vérszegénységnek — valamint a fejlődési zavaroknak — ideális gyógyszerei, mivel a szervezet a levegő csekély széndioxid tartalmának, továbbá az ultraviola sugárzásnak hatására a vörös vértetek spontán képzésével reagál.

A nem teljesen egészségesek és az idős korosztályúak számára a tengerek közül az enyhe meleget biztosító Keleti-tenger a legjobb, míg Bulgária, Románia, Szovjetunió, Jugoszlávia és Olaszország tengereinél való üdülni csak akkor hat kedvezően, ha elő- és utószezon enyhe hőmérsékletét használjuk ki.

Az idegrendszer kímélő klímát és enyhe ingereket követel. E célra hazánkban és a környező országokban széles lehetőségek nyílnak. Kedvező az Északi-, a Keleti- és a Fekete-tenger, a magyar közepes, lengyel, csehszlovák, román hegységek, Alacsony-Tátra. Ideális a Mátra, a Bükk, a Zempléni, a Soproni hegységek erdős vidéke.

Az idős és nem egészséges emberek kerüljék az 1500 méteren felüli helyeket, mert túlzott élénkség, alvási zavar léphet fel. Az Adria és a Fekete-tenger április—május és

szeptember—októberben biztosítja a nyugalmat. Ideges, nyugtalan emberek különösen kerüljék a hajóúton töltött üdülni, mert az idegrendszert erősen igénybe veszi.

A hőmérsékletingadozásokra, valamint légnyomásváltozásra a vérkeringés reagál leginkább. A magas hegységekben az erős lehűlés, és az alacsony légnyomás gyakran vérkeringési elégtelenséget válthat ki. A nap intenzív sugárzása pedig gyulladásozó folyamatokat is előidézhethet.

Ezzel szemben a meleg tengeri éghajlat szokatlanul jótékony hatással van a vérkeringésre. Az ultraviola sugárzás nemcsak a vérkeringést, hanem a belsőelválasztású mirigyek rendszerét is javítja.

A vérellátási zavarok és mindezekelőtt a lábbántalmak természetes gyógyítókezelést nyernek a forró homokban, amely ritka, kedvező alkalmat biztosít főleg azoknak, akik szeretik a mezítláb-sétálást.

Ezzel szemben egészségtelen vérkeringési betegségben szenvedők számára nyáron a magas hegyekre való utazás. Itt az időjárás viszonyokhoz való alkalmazkodás (akklimatizálódás) hetekig is eltarthat.

Mivel a mirigyek élesen reagálnak a nyomáskülönbségre, a pajzsmirigy-túltengés esetén a magas hegy gyógyszerként, a tenger pedig méregként hat. Fordított a helyzet csökkent működés esetén.

Óvatosnak kell lennünk a pajzsmirigy okozta fejlődési zavarokban szenvedő gyermekek esetén. A gyermek ellenálló képessége és felépítése szerint kell a klimatikus ingerimpulzusokat alkalmazni, Keleti-tengertől a csehszlovák—lengyel közep-hegységeken a déli tengerekig. Kimerültség, étvágytalanság és fogyás esetén így nagy eredmények érhetők el.

A bőr és az ízületek szintén különbözően reagálnak. Amíg a bőr a tenger mellett az erős vérellátás következtében a sokféle betegségre gyógyulást talál, addig az ízületek a hegyekben jobban érzik magukat. A reumásoknak is inkább ajánlatos a hegyekben üdülni, mint északon. A melegebb tenger mellett meleg homokpart is gyógyítólag hat — magas sótartalmával — reumásokra és ízületi betegekre.

Táblázatunkról leolvashatjuk, melyik üdülni cél felel meg legjobban egészségünknek. Csak fiatal és egészséges emberek mondhatnak le teljesen tanácsainkról.

Keleti- és Északi-tenger		Fekete- és Földközi-tenger		Síkság — Középhegység		Magas-hegység	
kedvező	kedvezőtlen	kedvező	kedvezőtlen	kedvező	kedvezőtlen	kedvező	kedvezőtlen
Tüdő, Légutak, Vérkeringés, Láb, Pajzsmirigy elégtelenség, Bőrbántalom	Pajzsmirigy túltengés	Reuma, Krónikus gyulladás, Ízületi fájdal- mak, Légutak gyul- ladása	Szívbaj, Keringési elég- telenség, Idegi panaszok	Szívbaj, Idegbántal- mak, Légzés, Mirigy- és fej- lődési zavarok		Vérszegénység, Pajzsmirigy túltengés, Fejlődési za- var, Reuma	Idegi pana- szok, Keringést za- varok

Sítanfolyam

A NAGYHIDEGHEGYEN

1968-ban indult meg a TEV szervezésében Nagyhideghegyen és Bánkúton a síoktatás, mely rövid két év alatt nagy népszerűsége tett szert a sízés hívei körében.

Idén a TEV sítanfolyamaira 350 fő jelentkezett, akik már utazás előtt megismerkedtek oktatójukkal és előzőleg hasznos gyakorlati tanácsokat kaptak.

Ez évben a harmadik turnus január közepén vette Nagyhideghegyet 6 napra birtokába. A társaság nagyobbik felét a Híradástechnikai Kutató Intézet KISZ-fiataljai alkották, akik intézetükön belül is élénk sportélettel dicsekedhetnek. A csomagokat és a felszerelést Királyrétről szán szállította fel Hideghegyig, míg a társaság természetesen gyalogszerrel közelítette meg a borszönyi síparadicsom központját.

— Mindezt lefelé már sílécen tesszük meg — vigasztalta a növendékeket Szabényi Géza oktató.

A tanfolyam önként vállalt, szinte katonás fegyelemmel élt a hegyen. Ébresztő után reggeli torna következett, ahol jókedvűen csinálták a twist és a let-kiss tánclépéseit —, mert bár e táncok már kimentek a divatból — sielésnél mozdulatainak mégis hasznát lehet venni. Délelőtt, délután sízés szerepelt a napirendben, a résztvevők nagy szorgalommal minden percet kihasználták.

A 4 és 10 ágyas szobákkal rendelkező turistaház kényelmes, tiszta, jól fűtött, és a barátságos kiszolgálás, valamint a bőséges, jóízű koszt kellemes háttérrel biztosított a tanfolyamnak. Vacsora után az esti programot tv-nézés, társasjáték vagy sí-oktatófilmek vetítése alkotta.

A csoport nagyobbik fele már biztosan mozgott sílécen; e haladók tábora Nagyhideghegy kötélfelvonóval felszerelt északi lejtőjén gyakorolt, az a pár résztvevő pedig, aki még kezdő volt, kemény munkával igyekezett elsajátítani a biztos mozgást lesiklásnál, a támasztottíves fordulónál vagy a rézsútsiklásnál.

A 6 nap gyorsan eltelt, de arra elegendő volt, hogy a kezdők megismerkedjenek a sieléssel, a haladók pedig a szakszerű oktatás keretében tökéletesítsék tudásukat.

A szervezésért dicséret jár a Turistaházakat Ellátó Vállalatnak, és a sielni vágyók örömmel veszik tudomásul, hogy jövőre már 600 fő részére rendez sítanfolyamokat a vállalat.

**SPORTOS A DIVAT.
MŰSZÁLAS, IMPORT
GARBÓK
NŐKNEK ÉS FÉRFIAKNAK**

Miről írnak a turistalapot? Pillantás a világba. Miről írnak a turistalapot?

Turista

CSEHSZLOVÁKIA

20 éves a Tátrai Nemzeti Park. A Tanapot 1948-ban alapították abból a célból, hogy megőrizze a Tátra eredeti természeti szépségét, madarai-val, bogaraival, törpefáival, medvéivel, zergéivel együtt.

A tátrai Hegyi Szolgálat vezetője Ivan Urbanovics, ő szervezte meg legutóbb a Késmárki-csúcson történt baleset mentési munkálatait. A Szolgálat hegyi túsárra vezetőket is követit (taksa 15—250 korona), akivel a turistacsoport biztos kezekben érezheti magát. A Szolgálat farkaskutyája, Uda több méter mélységből is megtalálja a hóba ázott személyt. A Szolgálat rádióadó-vevőkkel, két GAZ terepjárával, SKIDO motoros szánnal, felvonókkal, korszerű segéd-eszközökkel rendelkezik. Önkéntes tagjainak száma 150 fő.

..

Dr. Edelényi Csaba irányításával miskolci hegymászók jártak a Lengyel-Tátrában a Menguszalvi és a Barát-csúcs, valamint a Simon-torony megmászása végett.

..

Albrecht Milos csehszlovák alpinista egy nepali Ang nevű sherpa kíséretében megmászta a Himalájában fekvő Annapurna-44 nevű 7552 m magas csúcsot. Ezen a csúcson vesztette életét tavaly egy ötfőnyi amerikai csoport.

Der Naturfreunde

AUSZTRIA

Az osztrák Naturfreund központi választmányának november 29-i ülése ünnepélyes akkussal kezdődött: megjelent a Szovjetunió bécsi nagykövetségének protokollfőnöke, Viktor Djomin, hogy átnyújtsa Othmar Kucera stájerországi alpinistának a Szovjetunió Szakszervezeti Sportközösségei központi tanácsának oklevelét. Ezt a magas kitüntetést a Szovjetunióban a hegyi-mentőszolgálatban szerzett kiváló teljesítményekért adományozzák. Kucera négy osztrák társával együtt részt vett 1969-ben a Pamírban a nemzetközi alpinista ta-

lálkozón. Itt egy rendkívül nehéz hegyi mentési akcióban vett részt a Pik Leninen saját élete kockáztatásával. Ezért kapta a magas szovjet kitüntetést, amelyet ez alkalommal adományoztak első ízben külföldi személynek.

Othmar Kucera fogja vezetni 1970-ben a Naturfreund jubileumi Pamír-expedícióját.

Turiszt

SZOVJETUNIÓ

Az alpinizmus klasszikus időszakában a Nyugati-Alpok egyes csúcsainak (főleg a Matterhornnak) megmászásáért nem mindenkor fair, sőt olykor kíméletlen versengés folyt, különösen angol és olasz alpinisták között. Előfordult, hogy kőhullás szándékos előidézésével igyekeztek az „ellenfelet” meggátolni a feljutásban. A versengésnek ez a barbár formája természetesen nem jöhet számításba a modern alpinizmusban.

Az Alpinista Egyesületek Nemzetközi Uniójának (UIAA) közlönye M. I. Antonovics, a Szovjet Alpinista Szövetség hegymászó bizottsága elnökének nyilatkozatát ismerteti, amely számos érdekes részletet tartalmaz a Szovjetunióban rendezett sziklamászó-versenyekről.

A Szovjetunióban körzetenként rendezett selejtezők után a legjobb sziklamászók ősszel a Krim-félszigeten, Jalta közelében bajnokságon vesznek részt. A „pályát” egy 80—100 m hosszú, igen nehéz szakaszt a sziklafalon a szakértők jelölik ki, ezen egyéni és kétszemélyes kötelécsoportok között rendezik az országos bajnokságot. Győztes az, aki a mászást súlyos hibák nélkül végezte el. Ilyen hibák például a fogás, vagy a kötélsomó elhibázása, vagy mászás közben valamely felszerelési tárgy elvesztése.

A kettős kötélsoportok versenyében a résztvevők edzőik nélkül közelítik meg a verseny terepét, egy ismeretlen sziklafalat. Félóra időt kapnak, hogy kikémleljék a lehetőségeket, azután saját maguk választják meg az útvonalat és azt berajzolják a nekik átnyújtott fényképre. Csak amikor ez már megtörtént, akkor beszélhetik meg a választást edzőjükkel, és előkészítik a szükséges felszerelést.

A következő kötélsoportok megkezdik a mászást az előző napon általuk kiválasztott vonalon. A mászásra egy óra időt kapnak, amelyik pár

ezalatt a leghagyobb magasságot éri el, az a győztes, feltéve, hogy nem tért el kijelölt útvonalától és nem követett el biztosítási hibát.

A versenyeket több ezer érdeklődő nézi végig, és ezzel az alpinizmus „látványos sporttá” vált, aminek jelentősége kétségtelen. Az alpesi országok is nagy teret szentelnek e problémának. Így a „Tribune de Geneve” egy teljes oldalon ismerteti Antonovics beszámolója alapján a sziklamászó bajnokságok lefolyását a Szovjetunióban és, ámbár a „klasszikus” alpinizmus híveinek a rekordokkal szembeni aggályait is szövegi teszi, végül is elismeri, hogy az utóbbi évtizedekben a rekordra alapított felfogás a sportban egyre nagyobb jelentőségre tett szert.

Balesetek minden sportágban előfordulhatnak, csakúgy mint bármely más emberi tevékenységben, de a „klasszikus” alpinizmus hívei sem hivatkozhatnak arra, hogy a rekorddal nem számoló sziklamászás kevesebb áldozattal jár, mint a verseny. Egyetlen svájci szikla, az Eiger északi fala, az utóbbi években több halálos áldozatot követelt meg, mint a Pamír és a Himalája közel háromszoros magasságai. Az idei amerikai Himalája-expedíció katasztrófáját sem a rekordra-törekvés okozta, hanem az előkészületeknél megnyilvánult türelmetlenség. Az expedíciót, amely 10 amerikai alpinistából és 4 sherpából (helyi vezetőkből) állt, 94 teherhordó kísérte. Céljuk a 8711 m magas Daulaghir délkeleti gerincének első megmászása volt. A katasztrófa már 8000 méteren felül következett be és öt alpinista továbbá két sherpa halálát okozta.

Rekordtörekvés többé-kevésbé minden Himalája-expedícióban megnyilvánul, de ebben a tragikus esetben nem a sokak által kifogásolt verseny okozta a katasztrófát. A verseny, ahogy az a Szovjetunióban rendezik, csupán előkészítése a sziklamászóknak a nagyobb magasságokban végzendő kollektív feladatokra, és a kollektív biztonságot szolgálja. Az ún. klasszikus sziklamászás ezzel szemben exkluzivitásra törekszik. Az „Alpinizmus” januári száma alpinisták nyilatkozatát közli a kérdésre: „Miért mászunk a hegyekre?” Loulou Boulaz így válaszol: „A hegyen az ember a világ urának érzi magát”. Gaston Rébuffat: „Mi sziklamászók kiváltságos egyének vagyunk, és a világ csupán néhány kiváltságosnak áll nyitva”.

Végezetül álljon itt még egy kilencéves kisfiúnak a naiv nyilatkozata. Az amerikai John Hardin (aki 1966-ban lezuhant az Eiger északi falán) tette fel a fiának a kérdést: „Miért mászol sziklát?” „Mert ez nekem örömet okoz és mert te is ezt teszed” felelte a gyerek.

Miről írnak a turistalapot? Pillantás a világba. Miről írnak a turistalapot?

A TURISTA

jelentés

Természetjáró országos tanácskozás

14 év után ismét találkoztak a természetjárás illetékesei. A MTSZ január 17—20 között Budapesten rendezte meg országos tanácskozását, melyen részt vettek a megyei, járási, városi, Budapest kerületi szakosztások elnökei és titkárai. 120 főnyi értekezleten jelen volt Tóth Lajos, a MTSZ elnöke, Herbert István, a SZOT, Vedres László a KISZ és Kozmanovics Endre a MTS OT kiküldöttje is.

Tóth Lajos elnök megnyitója után Székely Miklós főtítkárra a „mozgalom” helyzetéről és problémáiról, Thuróczy Lajos titkárra a „turisztika modern formáiról”, Kovács Ferenc igazgatóra a turisztaszállítás helyzetéről tartott előadást.

A beszámolókat élénk vita követte.

A résztvevők elmondották, hogy kezdeti fellendülés után bizonyos létszámbeli visszaesés mutatkozik, aminek okait alapos elemzéssel meg kell állapítani. Ez annál inkább indokolt,

mert a turisztika iránt a felnőtt és ifjúsági rétegek érdeklődnek, százezrek túráznak, kirándulnak, utaznak bel- és külföldre, nem igényelve a MTSZ tagságát. Többen szóvá tették a térképellátás és a sportfelszerelés nehézségeit. Sok hegységről, főleg a dombságokról nem kapható térkép. A felszerelés drága, kicsi a választék és nem megfelelő a minőség. Ugyanez fokozottan érvényes a vízfelszerelésekre. Sok szó esett a munkamódszerekről is. Gyakori még a befelé fordulás, az egyesületi, vállalati vezetéstől való elszakadás is, ami kihat a szakosztályellátás arányosságára. Szakosztályvezetőinknek jobb kapcsolatokra kell törekedni a sportegyesület, a szakszervezet és a vállalat vezetőivel. Bátrabban kell képviselni a tagság érdekeit. Javítani kell a naptár-összeállítás munkáját is. Sok országos esemény ütközik egymással, jobban kell elosztani időben a fontosabb eseményeket. A kedvez-

mények körül ismét sok nagy vita folyt. Sokan ezt jelölték meg, a létszámvisszaesés okának. Tény, hogy a vasút és a TEV-házak kivételével a természetjárók nem élveznek megfelelő kedvezményt az idegenforgalmi turistaházakban, a campingtelepeken és az autóbusszon, ami különösen érinti őket, hisz sok hely nem is közelíthető meg vasúttal, csak autóbusszal. Ez a jövőben még fokozódik, hisz egyes szárnyvasútvonalak megszüntetésre kerülnek.

Még sok más fontos problémát is felvetettek a résztvevők. Ilyenek voltak az ifjúsági természetjárás, a túravezető-képzés, a propaganda, mindmennyi megoldásra váró feladat.

A tanácskozás hasznos volt, találkoztak egymással a természetjárás illetékesei, kicserélték tapasztalataikat, megismerték egymás véleményét. Sokan megjegyezték, remélik a következő tanácskozásra nem kell tízennégy évet várniok.

Figyelem!

Annak érdekében, hogy a szakosztályok és az egyénileg túrázók könnyebben szervezhessék meg túráikat, kirándulásaikat, táborozásaikat, belföldi

és külföldi utazásaikat, üdüléseiket, információszolgálatot szerveztünk. Felkérjük a szövetségeket, szakosztályokat, azon intézményeket és vállalatokat, amelyeknek munkája kapcsolatban áll a turisztikával, közérdekű híreiket juttassák el szerkesztőségünkhez.

Szakszövetségek

A Heves megyei Természetbarát Szövetség értékelte a megye ifjúsági természetjáró szakosztályainak 1968—69. évi munkáját. Eszerint az első helyre az egri ITSK, a második helyre a füzesabonyi gimnázium, míg a harmadik helyre az egri Szilágyi Gimnázium természetjáró szakosztálya került.

□□□□

Jelentős előrelépés történt a somogyi természetbarátok eredményeiben az elmúlt évben. Igen pezsgő élet folyt a megye 10 szakosztályában, amelyeknek tagjai az év folyamán összesen 22 348 km gyalogtúrát tettek meg. A valóságban ez a szám azonban, — a statisztikai adatokhoz képest, — lényegesen magasabb, mivel több szakosztály nem készítette minden túrájáról jelentést. A szakosztályi túrákon mintegy 1139 fő vett részt, akik közül 45 fő az év folyamán a bronz túrázó minősítést is megszerezte.

□□□□

Döbröntén rendezte meg a Veszprém megyei Termé-

szetbarát Szövetség a hagyományos évzáró tanácskozását a Pápai Textiles közelmúltban felavatott új turistaházában. A nagy létszámú értekezleten Nagy István, a megyei szövetség elnöke tartott beszámolót. Ennek különösen érdekes része volt az 1970. évi feladatok ismertetése. Ezek közül első helyen szerepel a jelenlegi négyezres taglétszám növelése, de fontos szerepet kap majd a szabad szombatok hasznos eltöltése is. Tervbe vették a szövetséghez nem tartozó természetbarátok számára is program biztosítását. Az év első jelentős rendezvénye lesz a már hagyományos felszabadulási emléktúra Porva—Csesz-

nek térségében, amelyre hatszáz résztvevőt vár a Szövetség.

A kétnapos tanácskozás közel százezer forint értékű felszerelési tárgyat osztottak szét jutalmul a legjobb szakosztályoknak. Az ifjúságiak közül első helyen egész éves teljesítménye alapján a várpalotai iparitanuló-intézet végzett, második helyre a veszprémi Lovassy gimnázium, míg a harmadik helyre az ajkai iparitanuló-intézet került. A felnőtt szakosztályok közül az első helyet a Veszprémi Vegyész szerezte meg, második az Ajkai Alumínium, harmadik a Pápai Textiles.

□□□□

Összeállították a KISZ Veszprém megyei Bizottságán a VII. Gézaházi Tanulmányi Találkozó programját. A két évenként hagyományosan sorra kerülő, a dunántúli illegális kommunisták találkozóhelyén megrendezett összejövetelre május 30—31-én kerül sor a Magas Bakony legszebb vidékén.

A szervező bizottság a VII. Gézaházi Tanulmányi Találkozót felszabadulásunk 25. évfordulója és a Lenin-centenárium jegyében rendezi meg. A programban kiemelkedő helyet kap a honvédelmi és sportműsor. Lövészverseny, látványos katonai bemutató és hadi kiállítás teszi érdekessé, vonzóvá, hangulatosá a kétnapos gézaházi rendezvényt. Rajtához állnak a fiatal természetjárók is, akik a Bakony legszebb tájain mérik össze tájékozódási tudásukat.

A kulturális programhoz a tavasszal sorra kerülő művészeti bemutatók legjobb táncgyűtéseit és zenekárokat hívja meg a szervező bizottság. A találkozón ünnepi nagygyűlést, tábornízet és tűzijátékot is rendeznek.

□□□□

Új aktivistákkal gyarapodott a Csongrád megyei természetbarát mozgalom. A megyei szövetség által rendezett alapfokú túravezetői tanfolyamon 21 fő tett sikeres vizsgát, és szerezték meg a bronzjelvényes túravezetői címet. A középfokú túravezetői tanfolyamon olyan természetbarátok vehettek részt, akik 4—5 éve szerezték meg a bronzjelvényes túravezetői minősítést, s azóta a gyakorlatban is bebizonyították, hogy alkalmasak szakági túrák vezetésére is. Az új ezüstjelvényes túravezetők: Lánicz János, Kiss János, Bukovics László, Koczka Katalin és Hajós János.

□□□□

A Pest megyei Természetbarát Szövetség és a váci járási szövetség kéthetenként sorra kerülő természetbarát akadémiát indított „Tíz ország turista szemmel” címmel. Az előadók uti élményeiket felelevenítve bemutatják különböző európai országok ter-

mészeti szépségeit, történelmi nevezetességeit, kulturális kincseit, művészeti emlékeit és jelen életét. Az előadásokat bőséges diáképeanyag, zene, és filmvetítés illusztrálja.

□□□□

Különautóbuszt indít a bp-i XIII. ker. Természetbarát Szövetség az 1970. évi franciaországi Camping Rallye-re. Az ötezer kilométeres túra mintegy 20—22 napig tart majd, s a résztvevők érinteni fogják Ausztria, Svájc, Franciaország és Észak-Olaszország legnevezetesebb pontjait.

□□□□

Hazánk felszabadulásának 25. évfordulója alkalmából a Magyar Természetbarát Szövetség Felszabadulási Emléktúrát hirdetett meg valamennyi szervezett motoros és a még kivülválló túramotorosok részére. Az emléktúra célja: megemlékezés a Vörös Hadsereg felszabadító harcairól, az új állam születését elősegítő munkásmozgalmi és ellenállási küzdelmekről, valamint az ország felszabadulását követő szocialista építőmunkáról. Ez utóbbi még jobb megismerését szolgálja a túra útvonalán kijelölt városok, tájak és létesítmények felkeresése. Az emléktúrát 1970. évben teljesíthetik a motorosok.

Az alábbiakban ismertetjük az emléktúra útvonalát, amelyet nem szükséges a közölt sorrendben végigjárni, de érinteni kell a következő helységeket:

I.

1. Battonya — 2. Harkány — 3. Budapest — 4. Szolnok — 5. Debrecen — 6. Szeged — 7. Nemesmedves.

II.

8. Sopron — 9. Diósgyőr-Csanyikölggy — 10. Karancsberény — 11. Pincehely — 12. Hódmezővásárhely — 13. Pécs — 14. Győr — Abda 15. Kőszeg — 16. Hangony.

III.

17. Oroszlány — 18. Inota — 19. Kazincbarcika — 20. Dunaújváros — 21. Algyő — 22. Százhalombatta — 23. Tiszaszederkény — 24. Kisköre — 25. Tiszalök.

Az útvonalat bejáró túramotorosok túrajelentést tartoznak készíteni, amelynek hátlapján kell az útközben felkeresett pontokon bélyegeztetni. Ilyen bélyegzés szerezhető a postahivata-

lokban, vasútállomásokon és üzletekben.

Az emléktúra 1970. december 31-ig teljesíthető, a résztvevő motorosok emlékjelvényt kapnak. Akik szeptember 30-ig járnak végig az útvonalat, már a november 7-i ünnepeken átvehetik díjazásukat, a többiek pedig később. E túrák egyúttal beszámítanak az MTS felszabadulási jelvénytulajdonos mozgalmába is.

A VILLESZ természetbarát szakosztályának 6 tagja társadalmi munkában megépítette egyik társuk most cserélt házának 45 méter hosszú drótkerítését. E munkának a jelentőségét az a körülmény is emeli, hogy a segítségben részesült munkatárs leszakalékolt szívbeteg, és ezért kellett emeleten levő lakását földszintre elcserélnie.

□□□□

Csaknem tíz évre tekint vissza a szervezett természetjárás a tamási gimnáziumban. Már az első osztályban megismerkednek a diákok a község környékével és kirándulásokat tesznek a Mecsek és a Bakony erdeibe. Az elsők feladata a virágnaptár elkészítése, amelynek során nemcsak a gyűjtők, hanem az iskola többi tanulója is megismerkedhetik a legszebb vadvirágokkal. A virágnaptárt úgy készítik, hogy a tanuló összegyűjtik sorjában az időszakonként nyíló vadvirágokat, vázában vagy poharakban kiteszik közszemlére, s a mellettük elhelyezett törzslapon feltűntetik a virágok nevét, s azt, hogy ki és mikor szedte azt.

□□□□

Igen gazdag két évet zárt a Záhonyi VSC természetjáró szakosztálya. Ez idő alatt összesen 80 túrát bonyolítottak le, közülük nyolcat külföldre a baráti országokba. A szakosztály igen korszerű felszerelésekkel rendelkezik, túrái mérsékelt árúnak, s minden lehetőség meg van ahhoz, hogy az elkövetkező két év-

ben újabb tagokkal és eredményekkel gyarapodjanak.

□□□□

Figyelmet érdemlő az a felhívás, amelyet a budapesti 3 sz. Gép és Villamosipari Szakközépiskola KISZ szervezete és természetjáró szakosztálya juttatott el a budapesti KISZ Bizottsághoz és a Budapesti Természetbarát Szövetséghez. Ebben felhívják a középiskolás fiatalokat: vállalják el eddig foglalatlan, vagy foglalt, de elhanyagolt források karbantartását és azokat nevezékek el iskolájuk, vagy KISZ-szervezetük névadójáról: jelöljék meg emléktáblával. A kezdeményezők mindjárt jó példával jártak elől: a Pilis hegység egyik forrása újjáépítését vállalták el, amelyet iskolájuk névadójáról: Latinka Sándorról fognak elnevezni.

□□□□

Eger város természetjárói a Tiba hegylépcsőjén emléktáblával jelölték meg azt a helyet, ahol valamikor az egri munkás természetbarátok menedékháza állott. A volt menedékház környékét természetbarát emlékligetté nyilvánították.

□□□□

Minden bizonnyal hazánkban a legfiatalabb természetbarát a 2 éves Zechmeister Konstantin, az Óbudai Szeszgyár természetjáró szakosztályának tagja. Mivel járni még alig tud, kirándulásait édesapja háztizsájában teszi meg.

□□□□

A Gelka szakosztályának létszáma 47 főre emelkedett. Tavaly 19 túrát szerveztek, amelyek összátvára 407 kilométert tett ki. Két ízben adtak társadalmi erdei szolgálatot és két ízben végeztek a Pilisben útkarbantartást.

Ez történt

A síturázók január második vasárnapján Zircen találkoztak. A bakonyi tél minden szépsége: a zúmaralepte erdők, porhóval borított rétek, hosszú erdőirtások, pompás, hullámos sítáplák méltó együttest alkotnak. A találkozó első napján vidáman csilingelő szánkók nyomában siktoltak a Pintér-hegy felé a természetjáró sízők. A mintegy 7 km-nyi sízőringezés után a résztvevők

megismerkedtek a pályákkal. Az egész napos sziesz után a lelkes csoport a Bányász Művelődési Ház Kulturtermeiben tanácskozást tartott, amelyen szóba hozták a sífelvonók a felszerelési hiányosságokat. Beszámoltak az eredményekről is. A TEV 15 sítanfolyamot rendezett Bánkúton és Hídeghegyben. A Pilis Parkerdő Gazdaság Dobogókőn felvonót létesített, és a lesiklopályát felújította. Sikeres volt a községi verseny is, 57 csapat indult. A Geodéziai Vállalat bejelentette, hogy hordozható felvonót készített.

□□□□

Ülést tartott a Bakonyi Intéző Bizottság. Az itt elhangzott beszámolókból kitért, hogy a múlt évben 700 ezer látogatója volt a Bakonyoknak, ebből mintegy 100 ezer volt a külföldi. A hegység idegenforgalmának további növekedése céljából üdülőterületeket alakítanak ki Farkasgyepűn, Bakonyjácán, Döbröntén, Vinyesándormajorban, a Rába parton és az Odvaskö környékén. Már eddig is több környékbeli, sőt budapesti lakos igényelt telket ezeken a helyeken. Az 1970. évi tervekben szerepel az odvasköi csárda villamosítása, és a zirci panteon alapjainak lerakása.

□□□□

A Hazafias Népfőnt budapesti bizottságának keretében megalakult a Budai Társadalmi Bizottság, amely feladatát tűzte ki figyelemmel kísérni a budai hegyvidék villaövezetének és zöldterületének alakulását, részt venni javaslatok, fejlesztési tervek összeállításában és kidolgozásában. A Bizottság működése a II., III., XI. és XII. kerület területére terjed ki. A Bizottság munkájában hivatalos küldöttként részt vesz többek között a Budapesti Természetbarát Szövetség képviselője, ezenkívül személy szerint egyes meghívott budai patrióták, és a budai hegyvidék fejlesztéséért tevékenykedő társadalmi aktivisták.

□□□□

Megalakult a Mecsek Barátok Egyesülete, amely az egykori Mecsek Egyesület nemese hagyományait kívánja folytatni. Az egyesület tervei között szerepel többek között a Mecsek munkásmozgalmi hagyo-

mányainak ápolása, a hegység állat- és növényvilágának védelme, a történelmi emlékek megóvása, valamint az évszázadok során elpusztult baranyai falvak emlékének megörökítése.

□□□□

Az Elbruszon. Európa legmagasabb hegycsúcsán épülő drótkötélpálya első szakasza elkészült. A felvonó 1870 méter magasságból indul, végállomása pedig 2960 méteren van. A 32 személyt befogadó fülke kb. 7 perc alatt teszi meg az utat. Már dolgoznak a felvonó második szakaszán is, amelynek végállomása 3470 m magasan lesz. A harmadik és egyben utolsó vonal pedig 4100 m magasra viszi fel a turistákat.

□□□□

Turista-szerencsétlenség történt a Magas-Tátrában, amidőn egy üdülőcsoporthoz a Nagytar-patak-völgyön keresztül elindult a Rabló menedékház felé. Néhányan azonban közülük tovább mentek, hogy megnézzék annak a helikopternek a roncsait, amely a múlt év májusában zuhant le a Felsőerdőfalvi tó közelében. Ebben a csoportban volt a prágai Vladimír Strnad hivatásos őrnagy is, aki úgy döntött, hogy nem tér vissza a turistaúton a Rabló-menedékházhoz, hanem rövidebb utat választ. A meredek hegyoldalon azonban megcsúszott, és a kiálló kőeken olyan súlyos sérüléseket szenvedett, hogy azokba rövidesen belehalt.

□□□□

Jéggleccser sodorta le egy nyugatnémet alpinista csoport négy tagját a Karwendel csúcs szinte függőleges sziklafaláról, amely a hírhedt „Direttissima” nevet viseli. A csoport egyik tagja egy 27 éves frankfurti mérnök olyan szerencsétlenül csúszott le a jégfalról, hogy a nyakára csavarodó mentőkötél megfojtotta. Társai szerencsésen megmenekültek. Egy másik nyugatnémet csoport szörnyethalt tagját — egy 46 éves müncheni állatorvost helikopter vontatta fel a tiroli Going egyik szakadékból. A müncheni alpinista a hegymászás megerősítését következtében szívrohamot kapott és azonnal meghalt.

Kilencvennyolc km. új útjelzés készült el Somogy megyében 1969 évben, a következő szakaszokon: Kaposvár — Balatonszentgyörgy kék sáv jelzés, kb. 40 km, Igalfürdő környékén zöld sáv jelzés, kb. 6 km, Ságvár — Kereki kék sáv jelzés, kb. 25 km, Fonyód — Csisztapuszta. Zöld négyzet, kb. 7 km. Kaposvári körút. Piros sáv jelzés. Eddig elkészült 4 km. Nagyberki — Szalacske — Mosdó. Kék négyzet sáv jelzés. Eddig elkészült út-vonal hossza kb. 9 km. Öreglak — Somogyvár — Somogyvámosi út. Zöld romjelzés, 7 km. Itt jegyezzük meg, hogy elkészült a Somogy megyei jelzett turistautak térkép-vázlata, amely márciusban már kapható lesz a Budapesti Természetbarát Szövetség V. ker. Váci u 58 sz. alatti üzlethelyiségében.

Új turistaszálló nyílt Felsőtárkány községben, Eger-től 10 km távolságra. Felsőtárkány község eddig is kedvelt kirándulós hely volt, azonban az idelátogató kirándulókat a szálló megépítéséig csak a fizetővendégszolgálat keretében és campingházakban lehetett elhelyezni. — A szálloda festői környezetben, hegygerincen helyezkedik el. Halljából remek kilátás nyílik a Bükk előhegyeire és Felsőtárkányra. A jó berendezés a színvonalas vendéglátás, a környezet szépsége már eddig is sok vendéget vonzott ide, akik általában 2—3 napot töltenek itt. — Az épület kétszintes és 18 szobával rendelkezik. A szobák kétágyasak, zuhanyzófülkével és állandó hideg-melegvíz szolgáltatással vannak ellátva. Szükség-

esetén a szobákban pótágy helyezhető el, és így egy-szerre 50 vendég részére biztosítható kényelmes elhelyezés. Szórakozás, pihenés céljára televízióval és rádióval ellátott társalgó áll a vendégek részére. A szállóban kávé, palackozott italár, trafik és postacikkek is kaphatók. A szálló alatt — tőle 3 percrenyire — található a II. osztályú Sziklaforrás csárda, amely speciális ételkülönlegességeiről is híres. — A szálloda „C” kategóriába van sorolva; egy kétágyas szoba ára: 90 Ft, pótágyal: 102—Ft. A csárda mellett 40 gépkocsi részére van parkolási lehetőség, a csárdával szemben levő kis tavon pedig csónakok várják a turistákat. — A Hotel Szikla elnevezésű szállóban a helyfoglalás az Eger és Vidéke Körzeti Általános Fogyasztási és Értékesítő Szövetkezetben történhetik.

NIEGÉSZÍTÉS A BT SZ SZÁLLÁSJEGYZÉKÉHEZ

41. oldal:
Aggteleki hg. Aggtelek
Barlang Turistaszálló újabb adatai: 116 fh; 2x4, 1x8, 2x10, 2x20
Hvíz, Vill., Mosdó, WC, Ét. HM. étellekkel, Büfé.
Cseppkő szálló étterme és önkiszolgáló bisztrója (II. o.) 150 m-re; előrendelés: 20 fón felül.
Szállásdíj: á. 14,— Ft.
Csak április 15-től október 15-ig üzemel!
Helybiztosítás a Cseppkő szálló üzletvezetőjénél, vagy IBUSZ Bpest V. ker. Petőfi tér 3.

41. oldal:
Aggteleki hg. Aggtelek
Atvönülő szállás újabb adatai: (községben) 132 fh; 4 és 8 ágyas szobákban. Fűtési időnyben csak 56 fh.
Hvíz, Vill., Mosdó, Arny., Társ., Tel., Büfé, Teakonyha. (a mosdó külön épületben).
Meleg étk. a Cseppkő szálló II. oszt. éttermében 1800 m-re. előrendelés 10 fón felül. Elm: 200 m. Espr.: 1800 m.
Szállásdíj: á. 14,— Ft.
Helyb.: Cseppkő Szálló üzletvezetőjénél.

42. oldal:
Aggteleki hg. Jósvaló
Idegenforgalmi vendégszoba a barlang bejáratánál. 8 fh; 1x2, 2x3
HMvíz, Vill., Mosdó, WC, Közp. fűtés.
HM. étk. a Tengercsarn Szálló I. vagy II. oszt. éttermében; 50 m.
Szállásdíj: 24 szoba: 60,— Ft. 34 szoba: 72,— Ft.
Helyb.: Borsod m. IFH. Miskolc Széchenyi u. 56.
Fizetővendégszolgálati megbízott új címe: Jóna Albertné. Jósvaló, Tánács M. u. 11 sz. Egyéb adatok változtatlanok.

VÉGET ÉRT A PARTIZÁN-EMLEKTÚRA

Nógrád megyében megrendezték az első országos partizán-emléktúrát. Az ország minden tájáról összesereglett százötvennyolc ifjúkommunista felkereste a Nógrád megyei ellenállási és partizánharcok több színhelyét, tisztelegtek a salgótarjáni, a salgóbányai, a karancsberényi, a Gusztáv-aknai, az ipolytárnócai partizán-emlékművek előtt. A túra egyik kiemelkedő eseménye volt az a harci játék, amelyet a fiatalok a határőrség és a néphadsereg alegységeivel együtt Nógrádi Sándor partizáncsoportjának egykori harcálláspontja — a mai karancsberényi felszabadulási és partizán-emlékmúzeum — környékén rendeztek. Gazdag és emlékeztető volt az ifjúkommunisták programja a túra „szünetében” is. Az ország tizenkilenc megyéjét és a fővárost képviselő csapatok részvételével szellemi vetélkedő bonyolították le a magyar ellenállási és partizánmozgalmakról.

Utazás

Az Express 1970. évi külföldi programjai:

SZOVJETUNIO

Moszkva—Leningrád—
—Moszkva 11 nap
2150,— Ft májustól októberig,
1950,— Ft III., IV., XI. hónap-
okban, 2200,— Ft Szilveszter-
kor.
Moszkva—Leningrád—
—Moszkva, 9 nap
2490,— Ft 2390,— Ft (IV. hónap-
ban)
Moszkva, 6 nap
Utazás: Budapest—Moszkva—
—Budapest repülőgéppel (IV.,
V. hónapban) 1790,— Ft, 1690,—
Ft (IV. hónapban)
Moszkva—Kaukázus—Szocsi
—Kiev, 17 nap
3190,— Ft.
Kiev—Ogyessza—Kiev, 7 és
fél nap
2240,— Ft
Kiev—Krim—Lvov, 13 nap
2330,— Ft
Moszkva—Taskent—
—Szamarkand—Moszkva, 11 nap
4000,— Ft
Verhovina, 7 nap
990,— Ft
Lvov—Ogyessza—Kiev, 11 nap
2200,— Ft
Moszkva—Kalinyn—
—Moszkva, 8 nap
1700,— Ft
Kiev—Herszon—Kiev, 8 nap
2100,— Ft
Kiev—Rosztov—Volgograd—
—Moszkva, 13 nap
2700,— Ft
Leningrád—Riga—Leningrád,
7 nap
2450,— Ft
Moszkva—Irkutsk—Bratszk
—Moszkva, 10 nap
5250,— Ft
Moszkva—Leningrád—
—Moszkva, 11 nap
2250,— Ft
Moszkva—Rosztov—Velikij
—Moszkva, 7 nap
2100,— Ft
Lvov—Ogyessza—Kiev, 11 nap
2200,— Ft
Moszkva—Jereván—Szocsi—
—Kiev, 20 nap
4250,— Ft

**NÉMET DEMOKRATIKUS
KÜZTÁRSASÁG**

Berlin—Stralsund, 9 nap
1600,— Ft
Binz—Berlin, 11 nap
1800,— Ft
Erfurt (Kertészeti Kiállítás), 7
nap
1300,— Ft
Bad Schandau—Drezda, 10
nap
1560,— Ft
Lipcse—Berlin, 9 nap
1550,— Ft

Eisenach—Weimar, 9 nap
1550,— Ft
Lipcse—Potsdam (Berlin), 9
nap
1550,— Ft
Weimar—Lipcse, 9 nap
1520,— Ft
Lipcse, 6 nap
1050,— Ft
Halle (Lipcse) 6 nap
1160,— Ft
Weimar—Berlin, 9 nap
1590,— Ft
Berlin (motel), 6 nap
1150,— Ft
Berlin (hotel), 6 nap
1150,— Ft
Wismar (nyelvtanfolyam), 16
nap
2530,— Ft
Drezda—Berlin—Rostock, 13
nap
2090,— Ft
Lipcsei Vásár (tavaszi), 6 nap
1250,— Ft
Lipcsei Vásár (ősz), 6 nap
1250,— Ft
Berlin (Szilveszter), 7 nap
1700,— Ft
Lipcs (Szilveszter), 7 nap
1650,— Ft

CSEHSZLOVAKIA

Magas-Tátra (Késmárk—Lő-
cse—Poprád), 5 nap
860,— Ft
Magas-Tátra (Késmárk—Lő-
cse—Poprád), 5 nap
770,— Ft
Karlov Vary—Prága, 7 és
fél nap
1280,— Ft
Prága, 4 és fél nap
790,— Ft
Magas-Tátra—Besztercebá-
nya—Sliác, 6 nap
990,— Ft
Prága—Karlov Vary—Prága
(Szilveszter), 6 nap
1100,— Ft
Magas-Tátra (Szilveszter), 4
nap
850,— Ft
Besztercebánya, 4 nap
700,— Ft
Prága—Karlov Vary—Brünn
—Pozsony, 15 nap
1950,— Ft
Prága—Brünn, 5 nap
950,— Ft

LENGYELORSZÁG

Varsó—Gdynia—Katowice, 12
nap
1850,— Ft
Varsó—Sopot—Katowice, 12 nap
1900,— Ft
Varsó, 7 nap
1200,— Ft
Krakkó—Varsó, 9 nap
1500,— Ft
Varsó—Miedzyzdroje—Kato-
wice, 12 nap
1850,— Ft
Varsó (Szilveszter), 6 nap
1400,— Ft
Krakkó (Szilveszter), 7 nap
Krakkó—Zakopane—Kra-
kko, 10 nap
1780,— Ft
Varsó—Gyziczko—Varsó 12
nap
2000,— Ft
Varsó—Sopot—Varsó, 12 nap
2000,— Ft
Krakkó (Szilveszter), 6 nap
1300,— Ft

BULGÁRIA

Szófia—Primorskó—Szófia, 13
nap
2500,— Ft

ROMÁNIA

Bukarest—Costinesti (tenger-
part), 10 nap
1850,— Ft
Costinesti, 8 nap
2400,— Ft
Predeal, 8 nap
1350,— Ft
Kolozsvár—Szeben—Brasso
—Bukarest, 10 nap
2080,— Ft
Kolozsvár—Marosvásárhely
—Gyilkos-tó—Suceava—Ko-
lozsvár, 10 nap
2000,— Ft

JUGOSZLÁVIA

Belgrád—Dubrovnik, 12 nap
2600,— Ft
Dubrovnik, 10 nap
2500,— Ft
Rovinj—Zágráb, 11 nap
2500,— Ft
Belgrád—Budva (Dubrovnik),
10 nap
2800,— Ft
Belgrád—Baska Voda—Sara-
jevo, 11 nap
2600,— Ft

EGYÉB ÚTVONALAK

Róma—Firenze—Assisi—Ró-
ma, 8 nap
4800,— Ft
Róma—Nápoly—Capri—
—Pompei—Amalfi—Sorren-
tó, 8 nap
4950,— Ft

Róma—Ostia—Tivoli, 8 nap
4800,— Ft
Róma—Formia—Nápoly—
—Pompei—Amalfi—Sorrento,
8 nap
5100,— Ft
Vence—Firenze—Quarcia-
nella, 10 nap
5600,— Ft
Párizs—Versailles, 8 nap
4950,— Ft
Bécs—Salzburg—Hallstatt, 7
nap
2600,— Ft
Graz—Klagenfurt—Inns-
bruck—Salzburg—Bécs, 9 nap
3400,— Ft
Zürich—Bern—Meiringen—
—Klosters, 10 nap
4600,— Ft
Kairó—Alexandria, 9 nap
6950,— Ft
London—Canterbury—Salis-
bury—Winchester—Bath—
—Stratford on Avon—Oxford
—London
6800,— Ft
Berlin—Koppenhága—Stock-
holm, 11 nap
7200,— Ft
Párizs—London, 11 nap
7500,— Ft
Tunézia — körutazás, 9 nap
7300,— Ft
Luxemburg—Hollandia, 8 nap
6300,— Ft
Brüsszel—Gand—Westend—
Anvers, 11 nap
6800,— Ft
Algír—Constantine—Annaba
—Tichy—Algír, 10 nap
7300,— Ft

ÚJVÁMRENDELKEZÉSEK AZ NDK-BAN

A Német Demokratikus Köztársaság legújabb vám-
letékeire vonatkozó további árucikk kivételének tilalmáról
intézkedik az utasforgalomban.

A rendelkezés szerint kiviteli tilalom alá esnek a töb-
bi között a műszálas függönyök és függönyanyagok, a
kötött alsóneműk, a harisnyanadrágok, ágyneműk, mun-
karuhák, cipők, televízióalkatrészek. A gyermekruházati
cikkre, csecsemőkelengyére, filmekre, már az 1968-
ban kiadott rendelet is bevezette a kiviteli tilalmat.

Egyes árucikkeknél (fényképezőgépek, élelmiszerek,
porcelán) csak meghatározott egyedekre vonatkozik a
kiviteli tilalom.

A rendelkezés számos árucikkre (bördisművek, játék-
szerek, sport- és camping-felszerelések, hangszerek, ház-
tartási villamos kisgépek, gumi- és műanyagtárgyak,
fényképezőgépek, rádiók, magnetofonok, órák, csokolá-
dék, kávé, kakaó, kiviteli tilalom alá nem eső húsárúk,
irodai cikkek, festékek) a bolti ár 50 százalékának megfe-
lelő kiviteli illetéket vet ki.

A kiviteli tilalom alá nem eső, illetve az ötvenszá-
zalékos kategóriába nem tartozó árucikkekre a rendel-
kezés 10—30 százalékos kiviteli illetéket ír elő.

10—20—30, tömény italoknál pedig 40 százalékos il-
leték terheli az utasforgalomban behozott árucikkeket.

Idegenforgalom

A Magyar Népköztársaság és
a Német Demokratikus Köz-
társaság kormányai között lé-
trejött megállapodás alapján
megszűnt a vízumkényszer a
két ország állampolgárainak
egymás országába történő be-
utazása alkalmával. Magánuta-
zásoknál ezentúl meghívólevél-
re sincs szükség. Ugyancsak
nincs szükség vízumra a szer-
ződő országok területén törté-
nő átutazások alkalmával.

Az aggteleki cseppkő-barlang „Szinháztermében” és a „Tigris” teremben különleges szigetelésű „hangfalakat” szerelnek fel. Ezeknek segítségével az előzőleg magnószalagra vett zenekari műveket az irodaházból a nap bármely órájában megszólaltathatják. Ez évben már zenés túrákat is rendeznek Aggteleken.

□□□□

Az ország első emeletes autóbuszát Pécssett állították forgalomba az Uránváros és a Meszes városnegyedek között.

□□□□

Felújították az ország legrégebb szállóját a 250 éves kőszegi Strucc Szállót. Ennek során hideg-meleg folyó vizet és központi fűtést kapott a szálló. Négy szobáját stílbutorokkal rendezték be, úgy ahogy 250 évvel ezelőtt volt.

□□□□

Erdekes idegenforgalmi tervekkel foglalkozik a magyar-osztrák vegyes tulajdonú Győr-Sopron-Ebenfurt-i vasúttársaság. Többek között a Fertőtávon Fertőrákos közelében magyar területen csárda épül, ahová az osztrák turistákat a szemközti Mörbischról kompon szállítják át.

□□□□

A Magyar Népköztársaság és a Német Szövetségi Köztársaság kormányainak megállapodása alapján a Budapesten már eddig is működő kereskedelmi képviselőlet ütlevekezelési és vízumkiadási joggal ruházták fel. A képviselőlet ilyen vonatkozású működését 1970. január 1-én kezdte meg. — Ugyanilyen jogot nyert a Különben működő magyar kereskedelmi kirendeltség is.

□□□□

Város történeti „rezervátum-má” nyilvánítják a III. kerületben a Fő tér—Hídó utca—Körház utca—Laktanya utca által határolt területet. A rezervátum a külföldi turisták hangulatos szórakoztató centruma lesz. Kísvendéglők, borozók és sörözők képviselik majd a magyar főváros „Grinzingjét”. A régi iparosokat gyertyaöntők, mézeskalácsosok, kosárfonók, kőszőrűsök és pékek fogják képviselni.

□□□□

Tízemeletes, 240 ágyas szálló építését kezdték meg Miskolc-Tapolcán. A „Junó Szálló” valószínűleg még az idén elkészül.

□□□□

Elkészült Zala megye idegenforgalmi fejlesztési terve a következő 5 éves tervidőszakra. Ennek érdekesebb adatai: a zalakarosi termálfürdő fejlesztése céljából éttermet, motelt és telen-nyaron használható fedett fürdőt építenek. Rádióházat és környékét a lóspört kedvelői részére építik ki. Rádióházban turistaszállót és bisztrót, a közelben levő Pusztadei-riessen pedig az olajkutatás közben feltárt meleg víz hasznosítására fürdőtelepet hoznak létre.

□□□□

Erdekes római kori leletre bukkantak a Tolna megyei Dunakömlődön. A halászcserda mellett levő Bottyán Sándor-hegyen végzett ásások során

egy római katonai elbocsátólevelet találtak, amely érdekes adatokat szolgáltat az egykori pannóniai római csapatok történetéről.

□□□□

Az Aggteleki hegyvidéken levő Trizs község határában teljesen ép állapotban egy X—XI. századból fennmaradt vasolvasztót találtak a kutatók. Megállapították, hogy ebben az olvasztóban már csaknem ezer évvel ezelőtt is a rudabányai barna vasércet olvasztották.

□□□□

Befejeződött a vörösberényi műemléktemplom restaurálása. A középkorból származó templom új tetőzetet kapott és megerősítették az erődfalakat is.

□□□□

Új szálló építését kezdték meg Szigetváron Zrínyi Miklós oroszlanos emlékművével szemben. A „Hotel Oroszlán” 1971 elejére készül el.

□□□□

Április 4-én nyitják meg a zirci Reguly Antal műemlék-könyvtárat, amely restaurálás miatt egy idő óta zárva volt. A restaurálást az tettes szükségessé, hogy a berendezést és a 60 000 kötet könyv nagy részét könnyező gomba támadta meg.

□□□□

Új úttörőváros építését kezdték meg Zánka és Akali között. Az építkezés 1974 nyarára fejeződik csak be, de még az idén elkészül a strand, a balaton kikötő, a klubház és a vízmű. Így 1971 nyarától — egyelőre csak sátrakban — megkezdődhetik az üdültetés.

□□□□

Barlangfürdő nyílik a Gellérthegy belsejében, a hegy belsejében levő kisebb-nagyobb fülkék és üregek fel-

használásával. Ezekben a barlangokban különböző hőfokú fürdőmedencék lesznek. Tervezik, hogy a Gellért-fürdőt és a Rác-fürdőt a hegy alatt barlangfürdők kötik majd össze.

□□□□

Új közúti határátkelőhely épül Magyarország és Románia között Gyula közelében. Az új határállomás a tervek szerint május 1-én nyílik meg.

□□□□

Erdekes idegenforgalmi ötletet valósított meg a MALEV és a Magyar Szakács és Cukrász Szövetség. Amerikai háziaszszonyok részére főzőtanfolyamot rendeztek, amelyen a résztvevők a Gundel Étteremben, a Szabadság Szálló és a Margitszigeti Nagyszálló konyháján tanulták meg a paprikás csirke, a Gundel palacsinta, a „sertésborda á la Budapest” és a szegedi halászlé elkészítésének módját. A hallgatók a tanfolyam végzetével vizsgát tettek, majd országjáró körúton vettek részt hazánk legszebb tájain.

□□□□

Szabad szombati napokon mindenki ingyen, belépti díj fizetése nélkül tekintheti meg az ország valamennyi múzeumát. Csoportos látogatások esetén tárlatvezetést is biztosítanak a múzeumok vezetői.

□□□□

Hazánk egyik legszebb vidékén vezet a Franciavágás—Királykapu közötti erdei kúsvasút, amely igen népszerű közlekedési eszköze volt a természetbarátoknak. Most mégis arról kaptunk hírt, hogy a vasút kezelője: a Pápai Erdőgazdaság megszünteti a vasútvonalat, mivel annak üzemeltetése ráfizetéses. Ha azonban akadna olyan szerv, amely hajlandó volna átvenni a vasutat, szívesen átengednék részére.

gyar állampolgár, 1969-ben több mint egymillióan utaztak külföldre. Indokolt a külföldi utazások növelése, elősegítése, lehetőleg szervezett formában.

Az idegenforgalmi célokra alkalmas szállodai férőhelyek száma 1965 végén 9200 volt, ez 1970 végére 18 ezerre növekszik. A kempingek száma nem nőtt számottevően, kihasználtságuk évek óta alacsony. Ez a helyzet így tarthatatlan, ezért a Belkereskedelmi Minisztérium az idén változtatt ezen az állapotban.

A negyedik ötéves tervben az idegenforgalom költségei között első szállodai hálózat fejlesztése. Kiemelkedő szerepet kell a jövőben tulajdonítani a gyógyidegenforgalmi bázisok megteremtésének. Már megkezdték a Gellért-szálló rekonstrukcióját, a Margitszigeten 300 ágyas gyógyszálló, Harkányfürdőn pedig 300 ágyas első osztályú szálloda épül, Hévízen 400 ágyas gyógyszálló, létesül.

EGYMILLIÓAN UTAZTAK KÜLFÖLDRE

Országos értekezletet tartottak az idegenforgalmi vállalatok vezetői, valamint az idegenforgalom szempontjából fontos megyei tanácsok elnökhelyettesei.

A miniszteri beszámoló hangsúlyozta, hogy az idegenforgalom társadalmi és gazdasági jelentősége világszerte erősödik és gyorsul a fejlődés útjében. Számolni kell azzal, hogy a szerényebb jövedelmű rétegek is egyre jobban bekapcsolódnak az idegenforgalmi áramlásba.

Meg kell teremteni azokat a feltételeket, amelyek az aktív pihenést szolgálják, jobban számításba kell venni az autós turistákat. Gondoskodni kell megfelelő szervezetről, benzinkúthálózatról, út menti szálló- és étkezőhelyekről, kulturált parkirozókról.

A hazánkba érkező és itt tartózkodó turisták száma emelkedik; összes idegenforgalmi bevételeink jó útemben nőnek.

1969-ben a nyugati országokból érkezők száma 15%-kal, ezen belül a beutazóké 20%-kal több volt, mint 1968-ban. A dollárelszámolású bevételek meghaladják a 29 millió dollárt. Nyugati vendégeink 76 százaléka mindössze öt országból: Ausztriából, az NSZK-ból, az USA-ból, Olaszországból és Svájc-ból érkezik. A szocialista országokból 1968-ban 3,8 millió vendég érkezett, 1969-ben 5,6 millió. A rubel elszámolású idegenforgalmi bevételek 1968-ban 21 millió kliringrubelt tettek ki, 1969-ben — nem végleges adatok szerint — 28 millió rubelt.

1968-ban 920 ezer ma-

A MTSZ elnöke nyilatkozatot adott a Turista ezidei számában. Tóth sporttárs beszélt a természetbarát szervezetek „befelé fordulásról” és társadalmi összefogást sürgetett. Ugyanakkor a túrák, kirándulások kulturáltabbá tételének, jobb szervezésének és vezetésének szükségességét hangsúlyozta.

1967-ben a Magyar Eszperantó Szövetség illetékes központi szakosztályának kezdeményezésére szoros együttműködés alakult ki a Szövetség Baranya megyei Bizottsága és a Baranya megyei Természetbarát Szövetség között. Az együttműködés hamarosan különleges helyi formákat kapott.

Az eszperantista bizottság összegyűjtötte az akkor még a szervezett természetbarát kereteken kívül túrázó eszperantistákat, és

ezekből a megye központi sportegyesületében (PTTE) önálló természetbarát szakosztályt alakítottak, amelyek feladata volt, hogy a két szövetség összekötő alakulatává tegyen. A viszonylag nem nagy létszámú szakosztály rendszeresen túrázni kezdett, vasárnaponként a Mecsekben, de évenként többször távolabbi vidékeken is, sőt az eszperantista összeköttetések és kezdvézmények, no meg természetesen a könnyű és mindenfelé használható nemzetközi nyelv segítségével külföldi túrákat is rendezett. A megyei szövetség túra-pontversenyében régi és nagy szakosztályok között is minden évben előkelő helyezést ér el az Eszperantó Szakosztály, amely most létszámának nagyarányú fejlesztését tűzte ki céljává. A túrákon egyébként mindig részt vesznek nem eszperantista természetbarátok.

A pécsi eszperantista természetbarátok tovább léptek. 1968-tól évenként nemzetközi eszperantista természetbarát találkozót rendeznek az Abaliget melletti kempingben. A most már rendszeressé vált júliusi tíznapos programban egy nagyobb, két kisebb gyalogtúra, egy barlangtúra és egy különleges összeállítású tájékoztató verseny szerepel, amellyel autóbuzsikirándulások, Pécs város megtekintése, turista tárgyú film- és diavetítések. A tíznapos teljes ellátás az összes kirándulásokkal, belépődíjakkal együtt az elhelyezéstől függően 780—990 forint. A két szövetség szívesen lát nem-eszperantistákat is. Az 1970. július 18—28. rendezendő találkozóra eddig lengyelek, bolgárok, olaszok, svédek, sőt Japánok is jelentkeztek már.

A Nemzetközi Természetbarát Szövetségnek igen jól működő eszperantó osztályai vannak. Ezek természetesen más társadalmi keretben működnek, de azokat a lehetőségeket, amelyeket a könnyen megtanulható eszperantó nyelv és az eszperantisták nemzetközi kapcsolatai kínálnak, hazánkban is fel lehet és kell is használni. Ezt kísérelték meg a pécsi eszperantista természetbarátok, mégpedig sikeresen.

Dr. Gáboros Miklós

A lap 1969. évi 12. számában „Beszélgetés a szerkesztőségben” című cikk olyan témát boncolgat, mely már régóta aktuális. Igen! Ki kell elemezni mi az oka a létszámcsökkenésnek.

A kerekasztal-beszélgetésben egyéb problémák is felmerültek! Valóban, a felnőtt programok sok esetben nem megfelelőek az ifjúság részére. A felnőtteknek nem tetszik — sok esetben jogosan — a fiatalok viselkedése. Azonban a fiatalok kultúrátlan táncolni, énekelni, éjjeli „romantika” túrát — és nem lefelelődni 22 órákor — óhajtanak.

A Budapesti Vörös Meteor „Vagabund” csoportja már régóta más programot nyújt a fiataloknak, mint a felnőtteknek.

Egy nyári túrát — szombat szombatot is figyelmeztetve — pl. úgy szervezzük meg, hogy pénteken este indulnak a fiatalok éjjeli túrára, a felnőtt csoporttal szombat reggel találkoznak és két napot együtt töltenek. Este közös szalonnasütés, zene, tánc.

Örömmel vettem tudomásul, hogy a „Turista” 1970. II. hótól a természetbarátok ügyeivel, problémáival, programjaival, véleményeivel többet foglalkozik. Reméljük, a szakosztályok közelebb jönnek a folyóirathoz.

Spirk Tibor

A jeli arborétum megalapításával kapcsolatos — novemberi számban megjelent cikk kiegészítésre szorult. A Vas megyében elterülő s immár európai hírnévű jeli arborétumot nem száz esztendővel ezelőtt alapította Ambrózy-Migazzi István, hanem 1922-ben. Ebben igaz az, hogy bár Ambrózy-Migazzi István születésének most van százéves évfordulója. A jeli arborétum története a következő: A Malonyán, Bars megyében volt birtoka Ambrózy-Migazzi Istvánnak. Műemlékekben gazdag kastélyának ötven holdas parkjában alapított a botanikailag igen képzett, sokat utazott tudós földbirtokos arborétumot 1894-ben. Híres volt a park különleges fáiról, különösen fenyőféléiről. 1918 után Ambrózy-Migazzi István átköltözött a család ősi származási helyére, Vas megyébe. Itt egy százhetven holdas, csaknem terméketlen pusztát juhlegelőt vásárolt, a jeli legelőt, és azon áldozatos

munkával a malonyaihoz hasonló, szinte tökéletesnek mondható új arborétumot alapított. Ez ma Magyarország egyik legszebb s igen feltett erdőparkja, védett természeti területe. Maga az alapító is — utolsó kívánságának megfelelően — itt van eltemetve: maga által ültetett fák árnyékában. A természetjárók kegyelettel szokták megkoszorúzni sírját, ha a gyönyörű, változatos erdővé sarjadt parkot felkeresik.

Szombathy Viktor

Milyen kedvezményeket biztosít a természetbarát szövetségi tagság?

1. Utazási kedvezmény:

a) a MÁV vonalain:

a természetbarát szakosztályok túratervében szereplő túrák résztvevői 3 személy együttes utazása esetén 33%-os, 4 és ennél több személy utazása esetén 50%-os kedvezményt kérhetnek. Az utazási kedvezményt utalvány alapján lehet igényelni, melyet a szakosztályok adnak ki.

A kedvezmény 1. és 2. osztályon érvényes, 100 km-en felül sebes- és gyorsvonat is igénybe vehető.

b) a HÉV vonalain:

4 vagy több személy együttes utazása esetén a kedvezmény 50%-os. E kedvezmény a túra résztvevőiről kiállított névjegyzék alapján vehető igénybe. (Kapható: Tájékoztató Szolgálatunknál.)

c) a MAHART járatain:

az összes dunai járatokon szept. 15.-től június 15.-ig 4, vagy több fő együttes utazása esetén, utalvány alapján a kedvezmény mértéke 33%-os. Június 16.-tól szept. 15.-ig e kedvezmény csak hétköznapokon vehető igénybe, vasárnap csak a Budapest—Esztergom között közlekedő járatra érvényes.

d) az összes közforgalmú Erdei Vasút vonalain:

50%-os kedvezmény a 6—Ft-ért kiváltható „Betélap” ellenében.

2. Szállásdíj és helyfoglalási kedvezmény:

A Turistaházakat Kezelő Vállalat által üzemeltetett összes turistaházakban: legalább 4 fős csoportoknak 50%-os kedvezmény. Minősített túrázók egyéni élelmezés és kedvezményt.

A turistaházak elsősorban a szervezett természetjárók igényeit elégítik ki. A szakosztályok igényeiket egész évre előre, de legkésőbb a tárgy hónapot megelőző hó 5-ig nyújthatják be.

Ezenkívül igénybe vehetők a különféle természetbarát szervezetek menedék-, illetve kulcsosházai is előzetes bejelentés, vagy igénylés alapján.

3. Balesetbiztosítás:

A szervezett természetjárók (érvényes igazolvány esetén) az Állami Biztosítóval kötött szerződés alapján biztosítva vannak a természetjárás közben bekövetkezett balesetből eredő halál, vagy állandó rokkantság esetén 30 000,—Ft, felmerült mentési és szállítási költségekre 1500,—Ft erejéig.

A biztosítás hatálya kiterjed a lakásból való indulástól a túráról a lakásba való visszaérkezésig. Európa területén bárhol űzött természetjárásra, beleértve a tájékoztatói versenyzést és a természetjárás egyéb szakágait is. Kiterjed továbbá a túrán igénybe vett bármilyen jármű használata közben bekövetkezett balesetre is.

Baleset esetén, azt 3 napon belül be kell jelenteni az Áll. Biztosító V., Kossuth Lajos tér 13—15. sz. alatti fiókjához.

4. Cseretúrákon és a nemzetközi Duna-túrák való részvétel:

A Magyar Természetbarát Szövetség évről-évre kedvezményes devizamentes cseretúrákat szervez a következő baráti államokba: Szovjetunióba, Bulgáriába, Csehszlovákiába, Lengyelországba és az NDK-ba. A cseretúrák költségei útvonaltól és időtartamtól függően 1000—3000 Ft között változnak.

Ugyancsak részt lehet venni a Nemzetközi Dunatúrán, melyen a megfelelő jártassággal rendelkező vízi-

túrázók végigevezhetnek a Dunán, az ausztriai Linztól a bulgár Russe-ig.

5. Erdőben való szabad közlekedés:

Az Orsz. Erdészeti Főigazgatóság 17/1961. OEF. számú, az erdőterületek sportcélokra történő használatáról szóló utasítás úgy intézkedik, hogy az erdészeti szervek elsősorban a Szövetség szervezetei és tagjai számára biztosítsák az erdőterületek használatát. A szervezett természetjárók az erdőterületeket külön engedély nélkül használhatják, míg a nem szervezett természetjárók csak érvényes útjelzéssel ellátott úton közlekedhetnek.

6. Felszerelés-kölcsönzés:

A Szövetség tagjai a szakosztály birtokában levő felszerelést díjmentesen, vagy csekély kölcsönzési díj ellenében igénybe vehetik. E lehetőség különösen a kezdő turisták számára komoly előny, mert nem jelent egyszerre nagy anyagi megterhelést a különféle felszerelések beszerzése. Egyre több kölcsönözhető felszereléssel rendelkeznek a kerületi természetbarát szövetségek is, de különösen a BTSZ Felszerelésekölcsönző Állomás (V., Váci u. 58.), mely a szakosztályok igénylése alapján a BELKER-nél lényegesen kedvezőbb feltételek mellett — kölcsönöz 2—3—4 személyes sátrakat, gumimatracokat és egyéb táborfelszerelést.

7. A Norma fa- és természetbarát állomány igénybevétele:

Az állomás az egész év folyamán menedék- és pihenőhelyül szolgál a Szövetség tagjai számára. Télen igen jutányos áron sílecek kölcsönözhetőek, valamint kedvezményes sítanfolyamokon sajátíthatók el a sízés alapfogalmai.

8. Természetbarát táborhelyek (campingek) igénybevétele:

A budapesti és megyei szövetségek területén egyre több természetbarát táborhely létesül és remény van arra, hogy néhány éven belül a táborok országos hálózata fog kialakulni. E táborhelyek, melyek elsősorban vannak hivatva kielégíteni a természetjárók táborozási igényeit, az idegenforgalmi Hivatalok campingjeihez viszonyítva lényegesen kedvezőbb feltételek mellett vehető igénybe.

9. A Pálvölgyi-barlangba belépő kedvezmény:

A Szövetség tagjai akár egyéni, akár csoportos látogatás esetén 8.—Ft-os belépődíj helyett 4.—Ft-ot fizetnek.

10. Végül, de nem utolsósorban nagy előny,

hogy a szakosztályok, szövetségek által rendezett túrákon való részvétel

- mindig érdekes,
- mert a túravezető gondos előkészítés és tervezés alapján a legszebb, legérdekesebb, látnivalókban bővelkedő vidékre vezeti a túrát,
- mindig tanulságos,
- mert a jó túravezető nemcsak a táj szépségét mutatja be, hanem ismerteti annak növény- és állatvilágát, történelmi nevezetességeit stb.
- mindig kényelmes,
- mert a jegyváltás, szállásfoglalás, túravezetés fáradalmaitól megkíméli!!

A természetjárással kapcsolatos bármely kérdésben felvilágosítással szolgál a Budapesti Természetbarát szövetség Tájékoztató szolgálata (V., Váci u. 58.) T: 185—007 naponta 15—18 óráig.

A Természetbarát Szövetség tagjai sorába való belépésre az alábbi helyeken és időpontokban lehet jelentkezni

I. ker.	Krisztina krt. 61/a hétfő	16—18 óra
II. ker.	Mártírok útja 9. csütörtök	17—19 "
III. ker.	Tanuló u. 1. kedd	16—18 "
IV. ker.	Bajcsy Zs. u. 14. szerda	17—19 "
V. ker.	Váci u. 36. szerda	17—19 "
VI. ker.	Vörösmarty u. 47/b. szerda	18—20 "
VII. ker.	Hársfa u. 43. csütörtök	17—19 "

VIII. ker.	Baross u. 10. péntek	17—19 óra
IX. ker.	Közraktár u. 4. péntek	17—19 "
X. ker.	Halom u. 37/b. csütörtök	17—19 "
XI. ker.	Hengermalom u. 2/D. péntek	17—19 "
XII. ker.	Városmajor u. 37. péntek	18—19 "
XIII. ker.	Dagály u. 20. csütörtök	17—19 "
XIV. ker.	Thököly u. 120. péntek	17—19 "
XV. ker.	Kert köz 2. szerda	17—19 "
XVI. ker.	Szabadság út 51. csütörtök	16—18 "
XVIII. ker.	Vörös Hadsereg u. 51. szerda	15—18 "
XIX. ker.	Gábor A. u. 42. csütörtök	17—20 "
XX. ker.	Baross u. 65. kedd	16—18 "
XXI. ker.	Karácsony S. u. 11. kedd	16—19 "
XXII. ker.	Kossuth L. u. 60. péntek	17—19 "

Vidéken a megyei és a járási szövetségeknél.

KEDVEZMÉNYEK a hazai és külföldi campingekben

A Magyar Testnevelési és Sportszövetség, valamint az Országos Idegenforgalmi Hivatal között létrejött megállapodás értelmében a campingezés mozgalmi irányítását, szervezését a Magyar Természetbarát Szövetség látja el. A Szövetség keretében Camping Bizottság alakult, amelynek feladata a campingezés propagandáját elősegíteni, szervezését ellátni. Szervezett campingezőknek azok a természetbarátok tekinthetők, akik évenként megvásárolják a campingek kedvezményes használatára is jogosító „camping-bélyeget” és azt érvényes természetbarát igazolványukba beragasztják. A szervezett campingezők a hazai campingekben 20%, a F. I. C. C. (Nemzetközi Camping és Caravanning Szövetség) tagországok campingjeiben pedig 15—25%-os kedvezményt élveznek. A nemzetközi kedvezmény igénybevételéhez szükség van a F. I. C. C. nemzetközi carnetjára, amelyet a Magyar Camping és Caravanning Club (Budapest, VIII. ker., Múzeum u. 11. sz.) irodájában lehet beszerezni a campingbélyeggel ellátott természetbarát igazolvány és az ér-

vényes útlevele felmutatása mellett. A négy évre érvényes carnet ára: 30.— Ft, az évenkénti érvényesítés díja 15.— Ft. A carnethoz 1 db fénykép is szükséges.

A campingbélyegeket a megyei és a budapesti kerületi természetbarát szakszövetségek adják ki.

A F. I. C. C. tagországal, ahol a carnet alapján a campingekben kedvezmény kapható:

Egyesült Államok
Anglia
Ausztria
Belgium
Dánia
Finnország
Görögország
Gibraltár
Hollandia
Izrael
Kanada
Lengyelország
Luxemburg
Magyarország
Marokkó
NSZK
Norvégia
Olaszország
Portugália
Spanyolország
Svájc
Svédország

A MAGYAR TESTNEVELÉSI ÉS SPORTSZÖVETSÉG ORSZÁGOS TANÁCSA ELNÖKSÉGI IRODÁJÁNAK KÖZLEMÉNYE AZ ÁLLAMI ÉS TÁRSADALMI SZERVEK TULAJDONÁT KÉPEZŐ TÁRGYAK KIVITELÉVEL KAPCSOLATOS ENGEDÉLYEZÉSI ELJÁRÁSROL

A Pénzügyminisztérium vám- és pénzügyorségének országos parancsnoksága — a Magyar Nemzeti Bankkal egyetértésben — az állami és társadalmi szervek tulajdonát képező tárgyak kivitelével kapcsolatos engedélyezési eljárást az alábbiak szerint egyszerűsítette: „Utazási forgalomban a Magyar Nemzeti Bank engedélyének követelése nélkül vihetők ki az állami, társadalmi szervek megbízásából diplomata vagy szolgálati útlevelel külföldre utazók által feladatuk

ellátása céljából magukkal vitt. a kiküldő állami vagy társadalmi szerv tulajdonát képező tárgyak, értékükre tekintet nélkül. Az engedélymentesség a személypoggyászként (közlekedési eszköztől függetlenül) történő kiszállításra is kiterjed. Az említett tárgyakat a vámhivatal akkor kezeli MNB engedély követelése nélkül kivitel előjegyzésben, ha a kiutazó benyújtja a kiküldő szerve által iróképpel kiállított, a szerv vezetője vagy nyelvtanosa által aláírt két példányú igazolását. Az igazolásnak a kiküldő szerv megnevezésén, az utas nevéén, útleveleinek számán kívül tartalmaznia kell a kivitt tárgyak pontos felsorolását, az azonosításához szükséges gyári számok feltüntetésével, tartalmaznia kell továbbá annak igazolását, hogy az ott felsorolt tárgyak a kiküldő szerv tulajdonát képezik és azok kiszállítása megbízásból történik. A kiküldő szervnek ugyanitt kötelezettséget kell vállalnia arra, hogy a kiszállításra kerülő tárgyat a kiküldő külföldön nem idegenítheti el, azt kiküldetésének befejezésekor vámhivatalnál történő bemutatás kötelezettsége mellett változatlan állapotban belföldre visszahozza. A kivitel előjegyzés megtörténtét a vámhivatal mindkét példányon igazolja, majd az egyik példányt az utasnak visszaadja.

Visszautazás alkalmával a tárgyak visszahozatalának iga-

zólása nyilatkozat ügyfél-példányán történik.

A kiviteli előjegyzést végző vámhivatal a tárgyak visszahozatalát figyelemmel kíséri és amennyiben azok a megadott határidőn belül nem érkeznek vissza, a szükséges intézkedéseket megteszi. Tekintettel arra, hogy a kivitt tárgyak visszahozataláért a kiküldő szervezet terheli a felelősség, az esetleges kellemetlenségek elkerülése céljából célszerű a kiküldött figyelmét nyomatékosan felhívni arra, hogy a visszahozott tárgyakat a belepéskor külön felszólítás nélkül a vámhivatalnak mutassák be és a visszahozatalát a vámhivatallal igazoltassák.

Végül megjegyzem, hogy a kérdéses tárgyak engedélymentes kivitelét a vámhivatal csak akkor engedélyezheti, ha a kiküldő szerv igazolása a fent felsorolt valamennyi adatot tartalmazza. A kiküldő szerv igazolásának hiánya, vagy hiányosan kiállított igazolás esetén a tárgyak kivitelét a vámhivatalnak meg kell akadályoznia."

A SPORTAUTÓBUSZOK TERMÉSZETJÁRÁSSAL KAPCSOLATOS FELHASZNÁLÁSÁNAK SZABÁLYOZÁSA

Természetbarát szervezetek érvényes igazolvánnyal rendelkező sportolói (természetbarátok) magánhasználatú autóbuzst — ha azt az üzemeltető szerv természetjárás céljára rendelkezőre bocsátja — a Pénzügyminisztérium részére fizetendő forgalmiadó-térítés nélkül csak a Magyar Természetbarát Szövetség (Bp., V. ker., Rosenberg hp. u. 1. sz.) által látamozott éves, féléves, vagy negyedéves eseménynaptárban (túratervben) szereplő és előre meghirdetett hivatalos túrára és táborozásokra vehetik igénybe. Minden egyéb, a fentiekől eltérő célra történő igénybevétel esetén az autóbuzs használatáért a természetjáró szakosztály tagjainak a Pénzügyminisztérium által előírt forgalmiadó-térítést meg az utazás megkezdése előtt be kell fizetni a 103.600 sz. egyéb bevételi számlára.

Mindezek alapján felhívjuk azok szakosztályok figyelmét, amelyeknek sportautóbuzs használatára van lehetőségük és azt forgalmiadó-térítés nélkül kívánják igénybe venni, készítsék el az előírt túratervet, és azt küldjék be jóváhagyásra és látamozásra a Magyar Természetbarát Szövetséghez. A naptárakat legalább 2 példányban kell beküldeni, amelyben fel kell tüntetni, hogy mely túrára kívánják az autóbuzst igénybe venni. E túráknál felsorolandó az autóbuzs útvonalra, az érinteni kívánt nagyobb helységek és jelentősebb pontok megnevezésével, valamint a túravezető neve. Az autóbuzs használatára jogosító MTSZ záradékkal ellátott eseménynaptár egy példány a szövetségnek marad, a többi példány a szakosztálynál őrizendő meg.

Ha a záradékolt naptárban szereplő túrákban indokolt változás történik, a változást be kell jelenteni az MTSZ-hez. A szakosztályok a bejelentés tudomásulvételét csatolják az eredeti naptárhoz.

Könyvespolc

BALOGH ANDRÁS: MAGYARORSZAG NEVEZETES FÁI. — Mezőgazdasági Kiadó, térkép-vázlat és 32 képtábla. — (Ára 37 Ft)

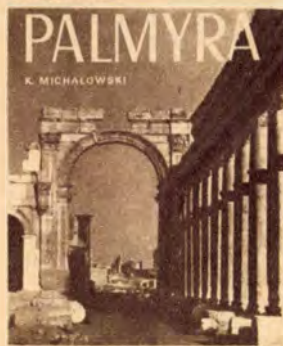
Legszebb idős fáinkat mutatja be ez a szép kiállítású könyv művészi színvonalú rajzokkal s elmondja a hozzájuk fűződő történelmi adatokat is. A térkép-vázlaton a fák helyét kivül feltünteti a hazai arborétumokat is, más-más jellel jelölve a nagyobbakat és a kisebbeket. Természetjáróinkat biztosan nagyon érdekli mindezt, hiszen minden öreg fa kedves barátunk. Turisztikai jelentőségénél fogva a könyvet külön cikk keretében részletesen is ismertetni fogjuk.

GOMBOS ZOLTÁN: BUDA-VÁRI KERTEK. — Natura kiadása, 320 oldal, 121 ábrával, ill. fényképpel. — (Ára 52 Ft)

Aligha akad közöttünk, akinek ne lenne szívügye a budai vár, és mindaz, ami vele kapcsolatos. A mű egy olyan fejezetét mutatja be a Vár múltjának, ami ez ideig ismeretlen volt: a várbeli kertek történetét. Megismertet a középkori kertek első megjelenési formáival: a kolostorkertekkel és a világi kertekkel. Majd az első királyi kerteket mutatja be, Zsigmond császár és Mátyás király idejéből. Felvonul előtűnk a kertek sokfélesége: szőlőkertek, gyümölcs-, zöldség- és gyógynövénykertek; és kialakulnak lassanként a kizárólag gyönyörködtetést szolgáló díszkertek is. Így jutunk el lépésről lépésre a közelmúlt Várkertjéhez és végül a jelenhez: a már felújított pártatlanul értékes és különleges,

középkori jellegű zárt udvari kertekhez, és megismerjük a további tervek is. Az érdekes, egyedülálló könyvet számos régi metszet, régi kerttervek másolata és mutatós fényképanyag díszíti és teszi még értékesebbé.

KAZIMIERZ MICHALOWSKI: PALMYRA. — Corvina Kiadó, 30 oldal szöveg, 88 képtábla. — (Ára 65 Ft)

A mai Szíria területén, a nyugatról Arábiába és Mezopotámiába vezető karavánutak találkozásánál épült ez a gazdaságáról nevezetes város. Az i. e. II. évezredben alapították. Hosszú ideig a hasonló nevű állam fővárosa. A kötet a lengyel régészeti expedíció kutatásai nyomán mutatja be ezt az egykor fényűzően jómódú és hatalmas kereskedő várost, ismertteli történetét, és napvilágra került — lenyűgöző építményeit: a síremlékeket, a Baal-szentélyt, a nagy oszlopsorokat stb. A város műalkotásait a római és a keleti művészet elemiből kialakult sajátos stílus jellemzi. — A szerző az expedíció vezetője volt. — A kötetet bibliográfia egészíti ki.

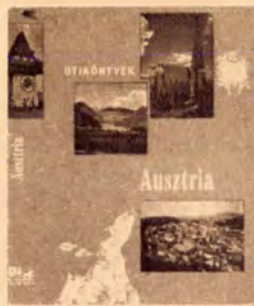
A Panoráma útikönyvek sorozatában olyan mű került most közönségünk kezébe, amelyet valóban régóta nélkülöz. Nemcsak szomszédos földrajzi fekvésénél, de egykori történelmi kapcsolataink folytán is, Ausztria utazóközönségünk érdeklődésének mindenkor az előterében állott, és áll ma is. Még fokozottabban vonatkozik ez turistáinkra: az Alpok nagyszerű sziklavilága meg nem szűnő vonzóerőt gyakorol hegymászóinkra. — A könyv szerkezete a Panoráma útikönyveknek szokásos beosztását követi (általános ismeretek, részletes útikalauz, gyakorlati adatok). — A nagy jelentőségű mű részletes ismertetésére külön cikk keretében visszatérünk.

POGÁNY FRIGYES: RÓMA. — Corvina Kiadó, 392 oldal, alaprakcokkal, kihajtható térképpel, sok fényképpel. — (Ára 114 Ft)

Róma kialakulásának időskálától kezdődően a város teljes építéstörténetén; az antik épületek mellett felsorakoznak a római ókeresztény építészet emlékei, bemutatja a középkori, majd a reneszánsz, a barokk, és végül a mai Rómát. Külön teret szentel a nevezetesebb régi városrészek (Forum Romanum, Palatinus domb, az antik városközpontot körülvevő belső körút, a császár-fürmek és egyéb részek) ismertetésének. Feladatának tekint a szerző, hogy a középkori város jellegét, amely általában háttérbe szorul az irodalomban, kidomborítsa és megfelelően értékelje. Mindezt gazdag, eredeti fényképanyaggal teszi még szemléltetőbbé. Illusztrációinak bőségére jellemző, hogy a könyv fő részében alig néhány olyan oldal van, amelyik nincs illusztrálva.

A KÖNYVEK A SPORTKÖNYVESBOLTBAN MEGVÁSÁROLHATOK

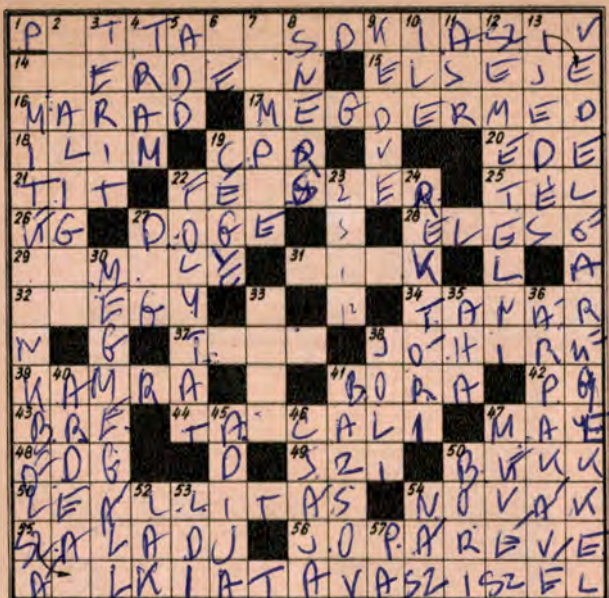
PETHŐ TIBOR-SZOMBATHY VIKTOR: AUSZTRIA. — Panoráma kiadása, 720 oldal, 164 fényképpel és 40 térképtábla. — (Ára 103 Ft)

Az Ofotéri 1970. január 1-től minden amatőrnek, aki náluk hívja elő filmjét, és arról képet is rendel, filmjét műanyag

dobozban adusztálva bocsátja rendelkezésére anélkül, hogy a műanyag doboz árát felszámítaná. A csomagolás költségeit nem hárítja át a vásárlóra.

Még a szezon beindulása előtt az amatőr filmezők régi kívánságának is eleget tesznek, mert 2x8-as mozifilmeket öszszeszerasztva és orszóva, a Szuper 8-as filmeket — mert itt ragasztás nem szükséges — orszóva fogja a filmezők rendelkezésére bocsátani.

Itt a tavasz!

VÍZSZINTES: 1. József Attila egyik szép tavaszi verséből idézünk (zárt betűk: P, D, V, A) 14. Egyeteméről híres város Skóciában. 15. A hónap kezdete. 16. Nem megy el a helyéről. 17. Hirtelen mozdulatlaná válik. 18. Római számok: 49 és 999. 19. C P R. 20. Férfinév. 21. Tudományok népszerűsítésével foglalkozó tömegszervezet. 22. Félannyira, félig. 25. Hideg évszak. 26. Füge közepe (1) 27. A velencei és genovai köztársaság államfője volt. 28. Elvágódó. 29. Hogy milyen bamba! 31. Újságközlemény. 32. Sportmérkőzés eredménye lehet. 34. Pedagógus. 37. Cselekszi. 38. Kedvező vélemény terjed el róla. 39. Éléstár. 41. Becézett Borbála. 42. P G Y (a második négyzetbe kettős betű) 43. Bór és rénium vegyjele. 44. A Tokaj-hegy nyugati oldalán levő községbe való. 47. Idegen női név. 48. Ő D G. 49. Dohányzik. 50. Hegység a Sajó és az Eger völgye között. 51. Valamilyen folyamat megszűntetése. 54. Válogatott labdarúgónk. 55. Menj gyorsan (az első négyzet „SZ”) 56. Jó egynéhány esztendeje.

FÜGGŐLEGES: 2. Cseppkőbarlangjáról nevezetes község a Mecsek észak-nyugati peremén. 3. Előkészíti az asztalt az étkezéshez. 4. Angol közötti villamosvasút. 5. Juttasd! 6. Tiltó szócseka. 7. Az 1789-i francia forradalom idején fogház volt Párizsban. 8. Az ón, az erbium és a kén vegyjele. 9. Hangulata. 10. ... de France (táj és egykori francia tartomány) 11. A S R. 12. Hulladékot, lomot szétszórni (az első négyzet „SZ”) 13. Hirtelen megriadás, rettenés. 14. A vízszintes 1. sz. sor folytatása (zárt betűk: N, Á, T) 19. A hangor két hangjegye (kiejtve) 22. Ismét elkezd, amit abbahagyott. 23. A főzés kelléke. 24. A tanügyi intézet vezetőjével kapcsolatos. 27. Község Komárom megyében. 30. Időközönként abbahagyja a járkálást. 33. Tűzifának alkalmas fafajta. 35. Indulatszó, a hirtelen feleszmélés kifejezésére. 36. Kávépótló tápszert. 38. Becézett Jolán. 40. Történelmi táj Romániában. 41. Szovjet író (Kővirág) 45. „A” fizetsége. 46. A tea orosz neve. 47. Képességében az átlagember fölül emelkedő egyén (az utolsó négyzet „SZ”) 50. Becézett Boriska. 52. Kis házikó. 53. Római számok: 50 és 501. 54. Mennyegzői lakoma (az utolsó négyzet „SZ”)

Beküldendő a vízszintes 1. és a függőleges 14. sz. sorok megfejtése. Határidő: március 16.

Előző számunkban közölt keresztrejtvény megfejtése: Tiszta kék az égi pálya, Füstölg a házak pipája. Talpas szán a hóba vág, Csörg a fán a száraz ág.

Könyvjutalmat nyertek:

Kovács Ferenc Zirc, Kenyeres Klára Bp., Radics Károlyné Tatabánya, dr. Reindl Géza Szeged, özv. Tóth Jánosné Szandaszőlős, Zádory Károlyné Mezőkövesd.

MEGJELENT AZ

1970. ÉVI TÁRSASUTAZÁSAINAK PROGRAMTERVEZETE

Csaknem százféle útvonal között válogathat.

Európa, Afrika, Ázsia legszebb tájaira, üdülőhelyeire, városaiiba juthat el társasutazásainkkal. Számos új útvonal: Volgai hajút, Tunisz, Skandinávia, Benelux körutazások, stb.

FELSZABADULÁSUNK 25. ÉVFORDULÓJÁRA

az

jubileumi, felszabadulással kapcsolatos városnéző és országjáró túrákat szervez

RÉSZLETES FELVILÁGOSÍTÁS

VALAMENNYI

IRODABAN

A HÓNAP KÉPEI

Rovatunkban olyan újonnan felvett turista-fotókat közlünk, amelyek kirándulások, túrák, utazások, üdülések elcseszt pillanatait, eseményeit, portréit, valamint különlegesen szép, hazai és külföldi tájakat ábrázolnak. A legszebb képet, mint a Hónap Képét, 100 Ft-os vásárlási utalvánnyal jutalmazzuk.

FEBRUÁR LEGSZEBB KÉPEI:

1. Normafa-lejtő (Ács János). 2. Téli köntösben a Törökmezői turistaház (Takács Gábor). 3. Menedékház Kisirtáspusztánál (Lengyák András). 4. „Első napsütés” (Krómer István). 5. A HÓNAP KÉPE: Lillafüred télen (Kisszela Béla, Miskolc, Bacsó Béla u. 87.)

A KÖVETKEZŐ SZÁM TARTALMÁBÓL:

Tiszai óriások
A Tátrai Nemzeti Park
Az ország halhatatlan vándora: Arany János
Solymár és környéke

TURISTA

A MAGYAR TERMÉSZETBARÁT
SZÖVETSÉG LAPJA

1970 —

4

ÁRA: 3 Ft

XVI. ÉVFOLYAM 1970. ÁPRILIS

TARTALOM

TURISTAÉLET

A Turista jelenti	27
Megkérdeztük szakosztályvezetőinket: Mi a véleményük a turistaság jövő- jéről?	12
A szabad idő és a természetjárás Felszabadulási Sportjelvényt-szerző tanácsadó	6
Fejér megyei körkép	2
Szeretni a szépet — megismerni a hazát	3
Turisztika a XII. kerületben	11
	20

HAZAI TAJAK

Tiszai óriások	4
A középkori Sajónémeti	12
Odvaskő	26
Francia kastély és Viktória néni	17

KÜLFÖLD — ÜTIKALAUZ — ÜTLEIRÁS

A Mária-barlang	19
A nap himnusza	18
A Rila-hegység legendája	7
A Tátrai Sárga-fal megmászása	16

HASZNOS — ÉRDEKES

A nemzet halhatatlan vándora: Arany János	10
Madárkalendárium turisták számára	14
A láthatatlan természet	22
Természetjárás postakocsi- sebességgel	15
Magyarország nevezetes fái	12

SZÓRAKOZÁS

Turistatató	26
-------------	----

A címkép MTI-felvétel.

TURISTA. Turisztikai, camping és utazási folyóirat. Felelős szerkesztő: **Endrődi Lajos.** Szerkesztőbizottság: dr. Agócsy Pál, Antalffy Gyula, Kertész Miklós, dr. Kürthy Miklós, Mosonyi László, dr. Pápa Miklós, Székely Miklós, Szombathy Viktor, Vedres László. Szerkesztőség: Bp., V., Váci u. 58. T.: 182-932. Kiadja az Ifjúsági Lapkiadó Vállalat. Felelős kiadó: **Tóth László** igazgató. Kiadóhivatal: Bp., V., Révay u. 16. 116-660. Terjeszti a Magyar Posta. Előfizethető a Posta Központi Hírlapirodánál (KHI, Bp., József nádor tér 1.), a kézbesítőknél, bármelyik postahivatalnál és a posta hírlapüzleteiben közvetlenül, vagy csekkbefizetéssel (csekk számlaszám: egyéni 51.251, közüzemi 61.066), valamint átutalással a KHI. MNB, 8. sz. egyszámlájára. Előfizetési díj egy évre 36,— Ft, félévre 18,— Ft

Kéziratot és fényképet nem őrzünk meg és nem küldünk vissza.

INDEX: 25 814

70.4038 Egyetemi Nyomda mélynyomása
Budapest.

Felelős vezető: **Janka Gyula** igazgató

Felhívás

Idén ünnepeljük hazánk felszabadulásának 25 éves jubileumát. Ebből az alkalomból felhívjuk a természetbarát szakzövetségeket és szakosztályokat, hogy indítsanak minél nagyobb csoportokat a Vöröskői emlékműhöz. Keressék meg a munkahelyi szakszervezet, KISZ és sportegyesület vezetését és ajánlják fel segítségüket az emléktúrán részt venni óhajtok vezetésére. Tegyék létszámában, hangulatában és színvonalában emlékezetessé az idej Vöröskői emléktúrát.

Április 19-e ünnep a magyar természetjárás történelmében!

Éljen április 4!

HAZÁNK FELSZABADULÁSÁNAK ÜNNEPE

„Felszabadulási Sportjelvényt-szerző”

TANÁCSADÓ

Felszabadulásunk negyedszázados évfordulójára készülünk. A jubileumi évet a felszabadulás gondolata hatja át testnevelési és sportmozgalmunkban is, erről tanúskodik az a gazdag program, amely újabb tíz- és százazrek számára nyújt lehetőséget sportolásra, testedzésre.

A sokszínű program érdekében „Felszabadulási Sportjelvényt-szerző Versenyek”-et hirdet az MTS Országos Tanácsa, a SZOT, a KISZ, a Kisipari Szövetkezetek Országos Szövetsége.

1. A jelvényt-szerző versenyeken korra és nemre való tekintet nélkül részt vehet mindenki, aki a meghirdetett versenyekre a verseny szervezőinél (sportegyesület, KISZ, SZB, szövetkezetek stb.) jelentkezik.
2. A jelvényt-szerző versenyek 1970. március 15 és november 7 között a rendező szervek által megjelölt helyeken kerülnek megrendezésre.
3. A jelvény megszerzéséért 4 követelményt kell teljesíteni, de a résztvevők az 1—3. követelmény teljesítése esetén is külön-külön emléklapot kapnak.

Hogyan lehet megszerezni a jelvényt?

- a) Aki jelentkezik és részt vesz a meghirdetett
 - 10 km gyalogtúrán a „Felszabadító Vörös Hadsereg nyomában” vagy
 - 20 km kerékpáros túrán vagy
 - 10 km evezős túrán
 elnyeri a „Felszabadulási sportjelvényt-szerző” piros színű emléklapot.
- b) Aki részt vesz
 - az úttörő olimpia, vagy
 - középfokú tanintézeti, vagy
 - egyetemi, főiskolai, vagy
 - munkahelyi spartakiád, vagy
 - falusi spartakiád helyi versenyein, mérkőzésein,
 bajnokságokon, elnyeri a „Felszabadulási sportjelvényt-szerző” fehér színű emléklapot.
- c) Aki részt vesz a jubileum tiszteletére rendezett (az a. és b. pontban foglaltakon kívül) egyéb sporteseményen — versenyen, mérkőzésen, ünnepélyen, villámtornán, túrán stb. — elnyeri a „Felszabadulási sportjelvényt-szerző” zöld színű emléklapot.

Az emléklapok sorrendiség betartása nélkül is megszerezhetők.

- d) Aki megszerezte a piros, fehér és zöld színű emléklapokat, indulhat a jelvény elnyeréséért a területi sportszervezetek által kiírt (4. követelmény) eseményeken.

Természetbarátok, túrázók hogyan szerezzék meg a piros színű emléklapot?

1. Mindenkinek lehetősége van részt venni a „100 km a VH nyomában” túrán, de elegendő 10 km-t megtenni a piros emléklapért.
2. Április 19-én lesz a hagyományos „Vöröskői Emléktúra”. Szervezett részvétel esetén — és oda ügyis csak gyalog lehet felmenni — piros emléklapot kap a résztvevő.
3. Az említett túrákon kívül természetesen a szakosztályok és más szervezetek túráin is részt lehet venni, ha azt a jelvényt-szerző kiírásának megfelelően szervezik.

Az evezős túrákról és kerékpár túrákról majd a következő számunkban szólnunk, hiszen az időjárás ezekre most még nem ad lehetőséget.

Előre a Felszabadulási Sportjelvény megszerzéséért!

25 ÉV

után, az eltelt 25 év alatt tervszerű, szivós munkálkodással létrehozták az erős szocialista tábor, s a dolgozó népek nagy közösségét, a szocialista világrendszert.

25 évvel 1945. április 4-e után is örök hálával és tisztelettel gondolunk mindenekelőtt a hős szovjet népre, a proletár internacionalizmus jegyében Hazánkat is felszabadító szovjet katonákra, s az őket segítő bolgár, jugoszláv és román harcosokra, valamint azokra a magyar hősökre, ellenállókra, partizánokra, a forradalmian átálló kato-

S ma már megbecsüléssel gondolunk mindazokra, akik élve a szabadsággal, munkához láttak, hogy a romok helyébe új falvakat, városokat, termelő üzemet építsenek, élelmiszert biztosítsanak a városnak, megindítsák a közlekedést, szélesebb körben terjesszék a kultúrát, magasabb szintre emeljék az élet színvonalát... s köztük gondolunk azokra is, akik a sok „nagy feladat” mellett hozzá kezdtek a testnevelés- és sport, s keretében a turisz-

kult a Magyar Vándorsport Szövetség, majd május 6-án létrejöhetett a fasiszták által 1944-ben felszavatott Természetbarátok Turista Egyesületének első „szabad” taggyűlése. Gondolunk rájuk és célkitűzéseikre, mert ezek ma is irányt mutatnak a mozgalomnak — nevezetesen a dolgozók és a tanuló ifjúság számára széles körű lehetőséget biztosítani a turisztikában; az üzemekben és iskolákban természetbarát programokat szervezni; újjáépíteni és fejleszteni a turistaház-hálózatot; segíteni a mozgalmat felszerelésekkel; képezni és aktivizálni a szervező és túravezető kádereket. Az ő kezdeményezésük, első lépéseik nyomán — élve a felszabadulás biztosította lehetőségekkel — a természetbarát szövetség közel százezer mozgalommá fejlődött, s most újabb nagy feladat előtt áll. Segítenie kell a gazdagabb, magasabb életszínvonalú dolgozó tömegek növekvő szabad idejének kitöltésében — mert többek között ez is az 1945. és az azóta eltelt 25 munkás év gyümölcse.

a történelemben nem sok,

az ember életében viszont hosszú idő

25 év — nálunk a Horthy-fasizmus alatt — az elnyomott, kizsákmányolt proletárnak, a minden eszükkel üldözött haladó, s még inkább a forradalmi gondolkodású embernek szomorúan hosszú, sokszor kibírhatatlanul nehéz idő, a szabad ember életében viszont — mint nálunk a felszabadulás óta eltelt — 25 év viszonylag rövid, gyorsan múló időszak, még akkor is, ha múlását sok gond, útkeresés, sokszor küzdelem és harc, akadályok leküzdése kísérte, mert ezt az időt a dolgozó nép számára látható, tapasztalható, kézzelfogható eredmények, az építés maradványai örömmélményei jellemzik.

25 éve a magyar nép örömmel fogadta a felszabadítókat, mert számára ők a háború végét, a békét jelentették, s 25 év után most meggyőződéses hálával gondol mindazokra, akik a békével együtt a szabadságot, a nemzeti függetlenséget hozták, s egy haladóbb társadalmi rend megalapozását, a minden dolgozó számára jobb és szebb életet, magasabb kultúrát biztosító szocializmus alapjainak lerakását segítették elő. Hálával és megbecsüléssel gondol azokra, akik a II. világháború befejezése

nákra, akik tevékenységükkel az ellenség, a német fasiszták és magyar csatlósaiak gyorsabb leküzdését támogatták. Kegyelettel emlékezünk azokra is, akik már nem érték meg a szabadságot, mert megölte őket a fasizmus.

újászervezéséhez. Gondolunk azokra, akik alig néhány nappal Budapest felszabadulása után, már a „szabad természetbarát mozgalom” szervezéséhez kezdtek, s kiknek előkészítő munkája nyomán 1945. május 3-án megal-

Az 1963. évi Vöröskői Túrán részt vett Zamercevev altábornagy és Kossa István (mindkettő középen) (Mese Emil felvétele)

A Tiszapalkonyai Hőerőmű képe (MTI Papp Jenő felv.)

ÚJ ARCÚ MAGYAR TÁJAK

TISZAI ÓRIÁSOK

A Tisza a magyar ember legkedvesebb folyója, népköltészetünk bőven buzgó forrása, költőink ihletője. Hogyne nőtt volna a magyar népszívéhez, mikor az Alföld jelentős részén a tájjelleg tökéletes kifejezője, csaknem 600 kilométer hosszúságban legsajátosabb jegyét adja a magyar síkságnak. Emellett népünk alkotó munkájának is hatalmas eredményei fűződnek a Tiszához; megfékezéséhez, szabályozásához a múltban, fokozatos munkábaállításhoz, hasznosításához a jelenben, az utóbbi negyedszázadban.

A Tiszadob melletti úrkömi magaslaton kőobeliszk emlékeztet Széchenyi István első kapavágására, amellyel 1846 nyarán a Tisza-szabályozás nagyszerű munkáját megindította. Roppant emberi mű a megzabolázott folyó: százhusz kanyarulatát levágták, s a 4000 kilométer hosszú töltés ötmillió hold termőföldet véd meg az árvíz pusztításától. De már Széchenyi nyomatékka hangúlyozta, hogy a Tisza-szabá-

lyozás csak az első lépés, melyet követni kell a másodiknak: a vízlevezetés és az öntözés megszervezésének. Ezért készített terveket a Tisza vízének hasznosítására Vásárhelyi Pállal, a legnagyobb magyar vízmérnökkel együtt. Ezeket a terveket a mi nemzedékünk valósítja meg sorban, hatalmas alkotások létrehozásával.

Az első ilyen „új teremtés” — ahogy Széchenyi nevezte terve tárgyait — a tiszalöki duzzasztómű, a másik a Keleti-főcsatorna. A harmadik most épül Kiskörénél, a negyediket tervezik Csongrádnál.

Néhány nagy kanyarulattal Tokaj után a homokos szabolcsi legelőmezőből emelkedik elénk négy hatalmas pillérével a tiszalöki vízierőmű. Lapátszerkezetű gépei, a turbinák, a folyóvíz haladó mozgását forgó mozgássá változtatják, a Tisza hullámainak energiáját hasznos erővé, villanyárammá alakítják. Az erőműből minden irányban magasfeszültségű vezetékek futnak szét, messzi

A Kisköréi vízlépcső mellé új város épül (MTI Kunkovác felv.)

vidékekre viszik el a hajtóerőt és a fényt.

A tiszalöki duzzasztómű fölött ágazik ki a folyóból a *Keleti-főcsatorna*, mely a Tisza vízének egy részét az Alföld legszárazabb tájai felé vezeti. Ez a száz kilométer hosszú mesterséges folyó a múlt században elvégzett ármentesítés munkáját betetőző új nagy alkotások egyike. Nem kubicusok ásták, hatalmas földgépek, kanalas kotrók, talajgyaluk, lánctalpas árokmélyítők rajzolták bele a Tiszántúl térképébe. A Keleti-főcsatorna szerteágazó csápjai, az öntözőfűrtök segítségével kétszázezer hold földet tud mesterséges csapadékkal ellátni.

Alig némul el mögöttünk a tiszalöki duzzasztómű dübörgő morajlása, a *Sajó* folyócska torkolatánál már feltűnik előttünk a másik tiszai ipari táj, előterében a *palkonyai hőerőművel*. Tízemeletes üzemi épülete, tornyos kéményei, s mellettük a *Tiszai Vegyi Kombinát* ezüstös kupolái, léggömbszerű gáztartályai, fénylő csőrendszerei szokatlanul új képet vetítenek a csendes folyó tükreire. 1955 őszén kezdték építeni a két nagyüzem munkásainak lakótelepeit a kicsiny *Tiszaszederkény* határában, 1958-ra készült el első házsora, s 1966-ban már városi rangot kapott az új település. „*Prérin épült városnak*” nevezik tréfásan Tiszaszederkényt lassan meggyökeresedő lakói. A sík mezőből kiemelkedő magas háztömbök minden egyhangúságuk ellenére is meglepő látványt nyújtanak a lomha járású alföldi folyó partszegélyén. Ha este kigyúlnak az utcák ostoronyeles fénycsövei és kandeláberei, hatalmas körben világosodik meg a táj, mintha óriás pásztor tűz lobbant volna fel a pusztaságban. Hiszen lassan itt kezdődik már a Hortobágy.

Lejjebb, már a Nagyunság és a Jászság között érzük el *Kiskörét*, ahol a második tiszai vízlépcső hatalmas munkálatai fogadnak. Az ország legnagyobb építkezése folyik itt: mintegy 20 milliárdos befektetéssel olyan hatalmas vízgazdálkodási létesítmény bontakozik ki Szolnok és Heves megye határán, amely valószínűleg megsokszorozza a mezőgazdasági termelés lehetőségeit az Alföld középső részén, miközben egy új, nagy, szép üdülőtájt terem.

Kiskörénél 1966 ősze óta épül a meder-elzáró duzzasztómű, amely 9 méterrel megemeli a folyó szintjét; készül az erőmű, amely alázuhanó víztömeg energiáját villanyárammá alakítja; s folynak a gátak megemelésének, megerősítésének munkálatai. A duzzasztómű fölött, a két árvízvédelmi töltés közti területen ugyanis hatalmas tárolót alakítanak ki, azzal a feladattal, hogy az őszi és téli csapadékból 300 millió köbmétert elraktározzon az öntözési időnyre. A mintegy 40 kilométer

hosszú s helyenként 6 kilométer széles mesterséges tóból nyolc megyébe jut majd el a víz, s a Jászsági- és a Kunsági-főcsatorna révén több mint félmillió hold föld öntözését teszi lehetővé.

A Kiskörétől Tiszabábolnáig nyúló tároló az ország második legnagyobb tava lesz; 122 négyzetkilométernyi felülete négy Velencei-tó tükreivel ér fel majd. Valóságos alföldi tenger születik, amely nemcsak a középső Tisza-völgy vízhiányát szünteti meg, de a környező táj mikroklimatikus viszonyait is kedvezően befolyásolja. „*A Tisza valóságos nemtője a magyarságnak* — írta Jókai, s egyre jobban érezzük lelkesedésének igazságát —, még a Nilus folyamnál is nagyobb a jelentősége azon népre nézve, amely partjaira telepedett...”

A 22 000 hold felületű mesterséges tó körül hatalmas üdülőtértség jön létre. A tároló mélysége 2,5 méter körül mozog, így kiválóan alkalmas lesz vízisportokra. A töltések enyhe rézsűit strandokká alakítják ki, ugyanakkor nagyszerű lehetőségeket teremtenek horgászoknak, vitorlázóknak, vízisielőknek. Az új tó 35 kilométer hosszú partvonala mentén tizenhárom üdülőtájt hoznak létre, mintegy 15 000 vendég befogadására. Az első ütemben a tiszafüredi üdülőközpont épül meg, a másodikban a kisköréi, végül a poroszlói és az abádszalóki: Szolnok, Karcag, Debrecen, Miskolc, Eger, Gyöngyös, Hatvan, Jászberény lakossága egyként megtalálhatja könnyen megközelíthető hétvégi pihenőhelyét az „alföldi Balaton” mentén. Az üdülőtértség majd minden pontján feltárható hévíz az idegenforgalmi létesítmények egy részének téli-nyári kihasználását biztosíthatja.

A Tisza menti „új teremtések” sora azonban ezzel még nem ér véget: Szolnok és Szeged között épp a félúton, *Csongrádnál* épül meg a harmadik tiszai erőmű, terveit már készülnék a mérnöki asztalokon. Ezen a szakaszon megint munkába fogjuk majd a folyót, hogy termeljen még több villanyáramot, s újabb tízezer holdakra küldje el öntözővizét. A már megépült és épülőben levő tiszai vízlétesítmények nagymértékben növelik a mezőgazdasági termelés jövedelmezőségét, elősegítik az alföldi iparosítást, s jelentősen fokozzák a tiszai tájak turisztikai lehetőségeit. A tiszai öntöző-rendszerek teljes kiépülése lényegesen megváltoztatja a szőke folyó völgyének mind földrajzi, mind gazdaságföldrajzi képét, s megnöveli az idegenforgalom vonzóerejét a legjellegzetesebb magyar tájakon.

Antalfy Gyula

Felhívtuk

A MAGYAR

TERMÉSZETBARÁT

SZÖVETSÉGET

Mi újság a...

Vöröskői túrával?

Mivel a felszabadulás tiszteletére a KISZ április 12-én kommunista vasárnapot szervez, úgy határoztunk, hogy az ifjúság bekapcsolása érdekében a Vöröskői-emléktúrát 19-ére halasztjuk. A BTSZ-ben a szervezés előkészületei már folynak és az előjelek szerint rekordlétszámú résztvevőre számíthatunk. Az ország minden megyéje és nagyobb szakosztálya küldöttséget indít a színhelyre, hol színvonalas kultúrumsor, táború várja a vendégeket. Gondoskodunk a közlekedés zavartalan megszervezéséről is, külön autóbuszok, HÉV-szerelvények szállítják majd a résztvevőket. A BTSZ kéri a szakosztályokat, hogy idén csoportjaik maradjanak végig jelen az ünnepélyen. Az előkészületek és a hírek szerint az idei Vöröskői-emléktúra méltó lesz hazánk felszabadulásának 25 éves jubileumához.

A Sobieski túrával?

Folyik a levelezés már a PTTK-val, hogy nagyszámú lengyel vízitúrázó vegyen részt e szép túrán. A tervek szerint a túra Esztergomból VI. 29-én indul és a fővárosig hajózik vizeinken. (A lengyelek már Komáromban is vízre szállhatnak.) A túra VII. 7-ig tart, utána aki akar a Balatonon folytathatja a táborozást.

A Nemzetközi

Duna Túrával?

A belgrádi tárgyalások alapján VII. 4-én indul a túra Ingolstadt-ból és IX. 3-án ér véget a bulgár Silistrában. A hazai vizeket VII. 28-án érik el Esztergomnál és VIII. 4-én hagyják el Mohácsnál. Közben megállnak Nagymaroson, Budapesten (3 nap), Ercsiben, Dunaújvárosban, Paksnál és

Bajánál. Remény van arra, hogy idén — először — vízi úttörők és ifjúsági evezősök is részt vesznek a TID-n.

A cseretúrák körül?

Az idei érdeklődés jóval felülmúlja a tavalyit. Külön örülünk annak, hogy szinte az egész országból jelentkeztek a résztvevők. Folyik az adminisztráció és rövidesen kiértesítjük a jelentkezőket.

A XXXI. FIC Rallye körül?

Az idei Camping Rallye iránt egyre nő az érdeklődés. A rendezvényre a franciaországi Normandiában, a II. világháború történelmi partraszállásának színhelyén kerül sor. Több kerület önálló autóbust indít, s mi is annyi buszt állítottunk be, ahány jelentkező van. Nagy a motoros érdeklődés is, sőt az Autóklub is szervez külön útvonalon csoportot. A Rallyen résztvevők VII. 9—12 között Szolnokon, a IV. Magyar Camping Rallye keretében találkoznak.

Az ODOT körül?

Az Országjáró Diákok Országos Találkozója idén Verőcén kerül megrendezésre. A tavalyi siker után itt is rekordlétszámra számítanak a rendezők. Az országos találkozó előtt megyénként, előtte városonként és járasonként rendezik meg ezt a hangulatos, ifjúsági diákturista találkozó-sorozatot. Kíváncsian várjuk, hogyan válik be a gyakorlatban az az újítás, hogy a résztvevők gyalogtúra során közelítik meg a táborhelyet?

A szakszervezeti találkozók körül?

Ez a sorozat új színtöltja a természetjárásnak. A szakszervezetek néhány éve még aktív szerepet játszottak a turisztika szervezésében és a kihagyott idő után nagy várakozás előzi meg a különböző szakmák találkozóit. Nem teljes adataink szerint az építők Húvösvölgyben V. 10-én, a közalkalmazottak V. 16—17-én Miskolc környékén, a textilészek a Balaton mellett, a vasutasok VI. 26-án, a pedagógusok VI. 20-án Sopronban, az egészségügyiek V. 23—24-én Kevélynyeregben és a vasasok IV. 18—19-én Szilvásváradon találkoznak.

Lengyák András
(Olafterv SC. felv.)

A természetjárás szerepe a szabadidő eltöltésében

A Munkaügyi Minisztérium a társadalmi szervek segítségét kéri

Univerzális téma a szabadidő kérdése — mondotta *Téglás Géza*, a Munkaügyi Minisztérium osztályvezető helyettese, aki mélyrehatóan ismeri a szabadidővel felmerült és a jövőben még inkább bonyolultabbá váló gondokat. A munkaidő csökkentését az életszínvonal emelésének olyan módszereként kell értékelni, ami elsősorban nem anyagiakban fejti ki kedvező hatását, hanem valódi és elsődleges értéke a dolgozók magasabb kulturáltságában rejlik, természetesen akkor, ha a szabad időt okosan, hasznosan használják ki. Nagyobb lehetősége van a továbbképzésnek, tanulásnak, olvasásnak és nem utolsósorban az aktív pihenésnek, az utazásnak, kirándulásnak. Ugyanakkor feltétlenül kedvező hatása van a kétnapi pihenőnek a munkaintenzitásra, amit népgazdasági szinten kell értékelni.

— *Mit tesz a Minisztérium a szabadidő célszerű kihasználása érdekében?* — kérdeztük az osztályvezető helyettesét.

— A Minisztérium egymagában nem sokat tehet — mondotta —, de ez nem is feladata. Legfeljebb koordináló szerepe van, éppen úgy, mint mindazon szervezeteknek, amelyek a szolgáltatások vagy egyéb vonatkozásban érdekeltek e kérdésben. Azt azonban mindenképpen szeretnénk elérni, hogy a szabadidő-többlet felhasználása egybeessen a társadalmi programunkkal. Erről nem is mondhatunk le, mert a legfőbb törekvésünk, hogy a szabadidő ne jelentsen passzív időtöltést. Erre a baráti országokban vannak jó példák, ame-

lyeket alkalmunk volt tanulmányozni. A KGST munkaügyi-szakértői bizottsága is foglalkozott a szabadidő felhasználásával olyan értelemben, hogy szervezett keretek között vagy csak közvetett módon lehet megoldani.

— Bármi legyen az erre vonatkozó határozat, illetve javaslat, nem kétséges, hogy a természetjárás, a kirándulás, az utazás ebben a kérdéskomplexumban döntő szerepet játszik. Egészségügyi és kulturális szempontból egyaránt. Mindazok a szervek, amelyek ebben érdekeltek, nyújtsák a legnagyobb, legcélszerűbb segítséget az igények, s itt hozzá teszem, a mindinkább növekvő igények kielégítésére.

Kormányhatározat utal a társszervek feladataira, amellyel a szabadidő hasznos eltöltésében kell segítséget nyújtaniok.

— *Felkészültek-e a Minisztériumok, és a társszervek e feladatokra?*

— Erre nehéz válaszolni. A felhívások elhangzottak. De nehéz az igények ismerete nélkül programot megtervezni, a lebonyolításra felkészülni. A magunk részéről 120 ezer dolgozót kérdeztünk meg, mivel, hogyan óhajtja eltölteni a szabadidő-többletet. A nők többsége a háztartási munkát, a családdal való foglalkozást, a férfiak a szórakozást, sportot, kirándulást húzták alá a kérdőíveken, de a legkülönbözőbb válaszok is arra utalnak, hogy a dolgozók körében sem alakult ki határozott elképzelés vagy program. Eppen ezért jut fontos szerep azok-

nak a szervezeteknek — a Természetbarát Szövetségnek is —, melyek sokat tehetnek a tömegigények hasznos irányításában.

— Ismerjük a nehézségeket. Tudjuk, az utazáshoz közlekedési eszközök és vendéglátóipari felkészültség kellene. Eppen ezért kell a társadalmi szervek rugalmas hozzáállása, hogy a programok irányításával levezessék a torlódást.

— A nagyobb nehézségek csak ezután jönnek, hiszen a dolgozóknak csak kisebb hányada élvezi még a szabad szombatot.

— Valóban így van — mondotta az osztályvezető helyettes. Jelenleg az ipar és az építőipar dolgozóinak kb. 96 százaléka dolgozik 44 órás munkaidőben. Nagy kérdőjel, hogy a mezőgazdasági, közlekedési vagy a kereskedelmi dolgozóknál hogyan, mikor és milyen ütemezésben oldható meg a szabadidő. Az már elhatározott tény, hogy 1971-től a többi ágazatra is fokozatosan ki kell terjeszteni. Lesznek problémák. A kereskedelemben pl. kéthetenként lehet csak bevezetni, s a szabadnap nem valószínű, hogy szombattra esik. Tehát differenciált módszereket kell majd alkalmazni. Elsődleges szem-

pont, hogy a lakossággal közvetlenül kapcsolatban álló szervek úgy álljanak a kérdéshez, hogy a szolgáltatásokban ne keletkezzék zavar. A szervezésen múlik, mert arra nem lesz lehetőség, hogy többlet munkaerővel oldják meg. A mezőgazdaság állami szektoraiiban is foglalkoznak a szabadidővel és 1970 végéig elérik a munkaidő 48 órára való csökkentését. Itt, a munkaidőt az évszakok határozzák meg, de nem kétséges, hogy ebben a szektorban dolgozók is csatlakoznak majd ahhoz a kb. 5 milliós tömeghez, akik végső fokon élvezik a szabadidő-többletet.

— Jelenleg mintegy 2 millió ember dolgozik 44 órás munkaidőben, két év óta. Ez alatt az idő alatt szerztünk némi tapasztalatot, ismerjük a feladatokat. De ismerjük a nehézségeket is. A koordináló szervekkel állandó kapcsolatban állunk. A Népművelési Minisztériummal pl. egyeztetjük a programokat, mikor, milyen kulturális eseményekre készüljenek fel, hogy mind hasznosabban eligétsék ki az ilyen irányú igényeket.

A turisztika rendkívül vonzó, szimpatikus és hasznos időtöltés, egészséges, szórakoztat, nevel. Csak

helyeselni tudjuk, hogy ezt az ágazatot minden szerv hathatósan segítse a programok szervezésében, a túrák lebonyolításában. A lakossággal közvetlen kapcsolatban álló szervek, pl. a tanácsok, nyújtsanak minél hathatósabb segítséget, végezzenek környezettanulmányt, konzultáljanak az erre illetékes társadalmi szervekkel. A Munkaügyi Minisztérium fogja össze az egész akciót. Szívesen áll az érdeklődők rendelkezésére, szívesen konzultál egyes kérdésekben. De a realitásokkal mindig számolni kell.

— Úgy tudjuk, hogy a munkaidő kérdésében távlati tervek is vannak. A 44 órás munkahét nem végleges?

— Minden a népgazdasági terv függvénye. 1985-ig vannak távlati tervek és a munkaidő kérdése is ehhez kapcsolódik. Tény, hogy a terv szerint tovább csökken majd a munkaidő, de ennek feltételeit maguknak a dolgozóknak kell megteremtőniük. Ez magyaráz azt jelenti, hogy többet, szervezettebben kell dolgozni, mert a szabadidő nem mehet a termelés rovására — fejezte be nyilatkozatát Téglás Géza osztályvezető helyettes.

Mosonyi László

A RILA HEGYSÉG LEGENDÁJA

„A Rila a legfelségesebb bolgár hegység. Olyan, mint az Alperek egy nagy darabja, amelyet a Balkán-félszigetre hajítottak”.

Ivan Vazov

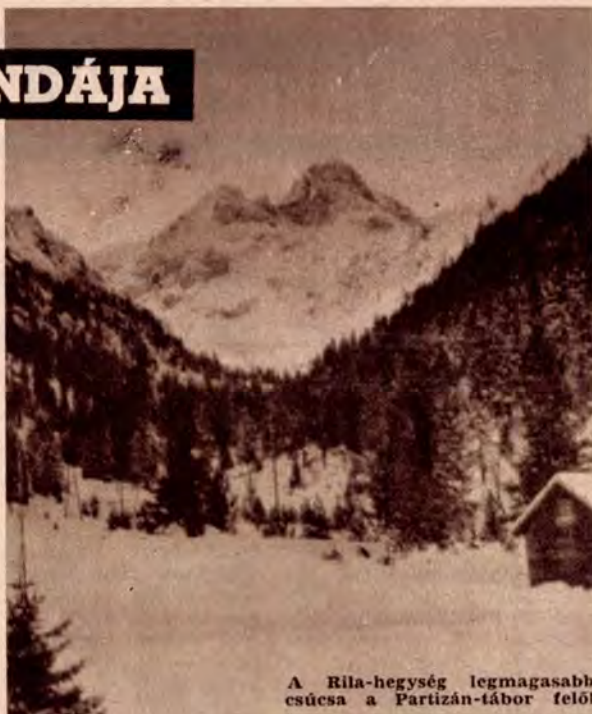
Hatalmas csúcsok és meredek bércek, szédítő mélységek és szakadékok, tágas hópusztaságok, amelyek nyáron havasi virágokkal borított tisztásokká változnak, kék tengersizemek, kanyargó, bővizű patakok — ez a Rila, amely szépségével annak idején a nagy bolgár költőt, Ivan Vazovot is elbűvölte. Amikor először látogatta meg a Rilát, útja meredek, hepehupás, kőves ösvényeken vezetett... Ma aszfaltozott utak vezetnek a Rila szívébe, de ez semmit sem árt a táj szépségének. Az utak megkönnyítik a hegység szépségei és legendái előtt hódoló embernek a csúcsok megközelítését...

Szájról szájra jár Maljo Vojvoda legendája, aki az ottomán hordák betörésekor a hegységbe vonult vissza csapataival, hogy megvédelmezze a kolostort. Ám Vojvoda árulás következtében a most Maljovicának nevezett fekete sziklánál elesett, serege pedig megsemmisült.

Ma a Maljovica nevű helyen a Balkánturiszt modern szállodája emelkedik. Itt van az a nemzetközi alpesi tábor is, ahol az év nagyobb részében a legkülönbözőbb országokból származó alpinisták adnak egymásnak találkozót...

A Maljovica-csúcstól nem messze egy másik csúcs, a poétikus nevű Eleni-vrah (elen-szarvas) magasodik. Ha letekintünk róla, látjuk a Rila-kolostort, akárcsak valami szakadékba zuhant ékszer. A kolostor sok legendát és történelmi igazságot rejtget. Legendás alak a csodatevő szent Iván Rilszki, aki remeteként élt a kolostor közelében, és seregetek hozta az áldást vagy gyógyulást remélő zarándokok. Maradványai halála után is megőrizték csodatevő erejüket. 1082-ben III. Béla magyar király szent Iván Szófiában őrzött ereklyéit hadizsákmányként Magyarországra vitette, de szentségtörése következményeitől félve, az ereklyéket 1095-ben visszaküldette Szófiába.

Manapság a kolostort zarándokok helyett a régi bolgár művészet, a régi bolgár kultúra hódolói látogatják. (A Mai Bulgária c. lap nyomán.)

A Rila-hegység legmagasabb csúcsa a Partizán-tábor felől

Modern üdülő a Rila-hegységben

FEJÉR MEGYEI KÖRKEP

roltak. 1968-ban „turistaházak”, tavaly „irodalmi emlékek nyomában” címmel szerveztek mozgalmat. Utóbbi sikerére mi sem jellemzőbb, hogy a 12 túrán 527 fő vett részt. Közülük 63-an szereztek meg az ízléses jelvényt. A feltétel az volt, hogy legalább hat túrán vegyenek részt. E mozgalom sikere minden várakozást felülmúlt. A tagok lelkesen keresték fel azokat a helyeket, ahol egykor koszorús költőink, íróink és művészeink éltek-alkottak. Jártak a Vértesben Szép Ilonka-forrásánál, Szegeden, Visegrádon, a Kőhegyen és a Margitszigeten, tisztelegtek Arany János, Petőfi Sándor emléke előtt.

Idén „népművészet-népviselet” címmel írták ki új túramozgalmukat, amelynek során 12 túrán az ország népművészileg érdekes tájait keresik fel.

A szakosztály idén ünnepli alapításának 15 éves jubileumát. Ebből az alkalmából vásároltak egy házat Vérteskozmán, amit most építenek ki támaszpontnak a Vértes bebarangolásához. A szakosztály vezetője Németh Gyula dicséretet érdemel jó munkájáért. De az igazság kedvéért meg kell mondani, hogy kitűnő segítőitársai vannak Liszt, Czákó, Tanaka, Horváth, Leiner, Králik tagok és a Szemkő család személyében. Ők együtt

Egy szakosztályi közgyűlésen

A Székesfehérvári Pénzintézetek Vörös Meteor szakosztályának híre messze túljutott a megye határain. Szervezettsége, színes, gazdag túramozgalma és bensőséges kultúrélete ismertté tette nevét az egész országban. Ez a szakosztály minden év februárjában ünnepi estén találkozik. Eljön erre a fiatal és az idős tag és nem maradnak el a vidéken lakók sem. Mert ez a nap ünnep náluk. Az egész estét meleg hangulat fűti át, olyan, ami csak ott található, hol közösek az örömek és emlékek, s ahol barátság, megbecsülés és tisztelet köti egymáshoz a vezetőket a tagokkal.

Az ez évi közgyűlés ünnepi hangulatát még csak emelte az a tény, hogy vezetőségváltással kötötték össze. Németh Gyula, a szakosztály vezetője tartotta a beszámolót a tavalyi munkáról és az ideai tervekéről. Szavait feszült figyelem kísérte, amikor sorra vette a közösség eseményeit, eredményeit és gondjait.

A szakosztály 504 tagot

tart nyilván, 14-gyel többet, mint egy évvel ezelőtt. A létszámcsökkenés járványa nem hatolt be a szakosztály falai közé. A tagokat meleg barátság fűzi egymáshoz, ez jellemzi a túrákat, klubnapjaikat és egyéb megmozdulásaikat. Hetenként összejönnek, a túrákon készült diakepeket vetítik, előadásokat hallgatnak.

Azonban a szakosztály igazi ereje túraéletükben nyilvánul meg. Tagjaik jelen vannak minden országos, megyei és a bp-i Vörös Meteor rendezvényein és kiveszik részüket a túramozgalmak teljesítéséből. Ezt igazolja, hogy az Országos Kék-túrát 11, a 100 km a Vörös Hadsereg nyomában mozgalmat 110-en teljesítették. Szakképzett-ségükre pedig íme néhány adat: az arany túrázó minősítéssel 4, az ezüsttel 16, a bronzsal 35 és az ifjúsággal 8 tag rendelkezik. Aktivitásuk eredménye: 1969-ben összesen 124 túrát, ebből 110 gyalogosat és 11 kerékpárosat teljesítettek, amelyeken 1533 fő vett

részt. De túráztak Szlovákiában, Bulgáriában és Jugoszláviában, rendeztek város és hegységismertető versenyt, továbbá megszervezték a tavalyi Alba Regia

Megkérdeztük

A FEJÉR MEGYEI IDEGENFORGALMI HIVATALT ...

MIT AJÁNL A TURISTÁKNAK?

A Velencei-hegység északi partját és a Vértest. Ez utóbbi, bár szállás, étkezés és forrás tekintetében elmarad az ország más hegységeitől, romantika szempontjából felveszi a versenyt hazánk legszébb területeivel.

Napok természetjáró programját.

Két dologra különösen büszkék: Évek óta saját túramozgalmakat is szerveznek és turistaházat vásá-

a teljes tagsággal alkotják azt a kitűnő kollektívát, amelyet Székesfehérvári Vörös Meteornek neveznek.

endrődi

FEJÉR MEGYEI APRÓSÁGOK

A megyei TS statisztikai kimutatásában 42 szakosztály és 5089 tag, közöttük 2967 ifjúsági szerepel. Ugyanakkor a megyei szakszövetség szerint 1969-ben jóval kevesebb érvényesítette igazolványát. A különbség mintegy 2500 embert tesz ki, közel annyit, amennyi valóságban létezik a szakszövetség nyilvántartásában. Milyen jó lenne, ha az egyesületeknek volna igaza és 5000 természetjáró járná a Vértes és Bakony hegyeit. De tekintve, hogy a természetbarát tagság fogalma egyenlő az érvényes igazolványosokkal — sajnos, a megyei szakszövetségnek van igaza.

Hogy a testnevelési és sporttanácsok mennyire szívükön viselik a természetjárás ügyét, az kiderül a szűrke pénzügyi adatokból is. A megyei TS mintegy 75 000, a városi pedig 56 000 Ft-tal támogatja a szakosztályok munkáját.

Fejér megye aránylag jól áll turisztaszállítás tekintetében. Egyesületi kézben hat ház működik 340 férőhellyel. A Budai Pedagógus Mindszentpusztán, Kőhányáspusztán és Szentgyörgypusztán, a Szfv-i VM Vérteskozmán, a Pedagógus Kápolnáspusztán, míg a Könnyűfém, Gánton tart fenn turistaházat. Rajtuk kívül a TEV kezelésében Gárdonyban, az IFH kezelésében pedig Bodajkon turistaház, Agárdon pedig camping működik.

1969-ben Fejér megyében a tájékozdási futás bajnokságai és versenyei, versenybíróhiány miatt nem kerültek megrendezésre.

A megye legszebb turistaútvonala — a megyei szakszövetség szerint a Gaja-völgye. Ha valaki szépet akar látni, sétáljon végig Bodajktól Fehérvárcsurgóig — mondják. Mindkét ponton található vasúti megálló.

A megye szépségei közé sorolják az illetékes turisták a Vencelhegyen levő kilátót. Felkeresése előtt tanácsos azonban Székesfehérvárra utazni és elkérni a kulcsát, máskülönben nem lehet felmenni tetejére.

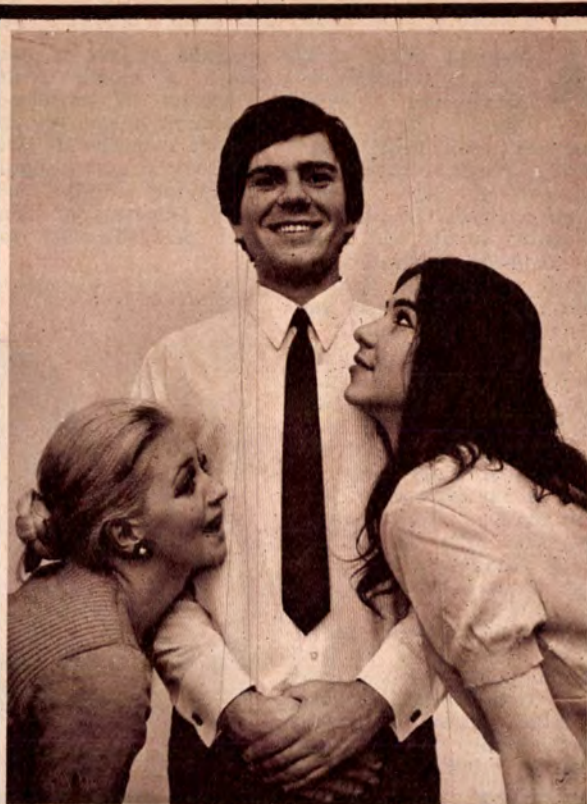
MI ÚJSÁG A TURISTAHÁZAK TERÉN?

Új házat nem építettünk. A régiek azonban szeretettel várják a turistákat. Étterem továbbra sem szerepel terveinkben, ennek különböző objektív okai vannak. Sajnos, kedvezmények adása a jövőben sem válik lehetővé. Az agárdi campinget modernizáltuk, kicseréltük a matracokat laticelre, bekapcsoltuk a tábort a községi víz- és szennyvízhálózatba, új vizesblokkot építettünk.

HOGYAN ALAKUL A TAVASZI PROGRAM?

Az Alba Regia Napok (V. 5—25 között) sok érdekeset ígérnek. Társastánc-verseny, katonazenekarszertivál és természetjárás is szerepel a gazdag programban. A nagy érdeklődésre való tekintettel maratonvásári Beethoven-hangversenyeket három ízben: VI. 27-én, VII. 25-én és VIII. 22-én rendezzük meg.

Két nevet tapsoltak meg különösen a Szfv-i Vörös Meteor közgyűlésén. Liszt Ferencét, aki a Kerékpáros Körtúrát, és az idős Vadász Béláét, aki az Országos Kék-túrát teljesítette. Utóbbi másodsor!

Férfi, női divatárut

Röblax-től

PULÓVEREK, SZINETIKUS INGEK
ÉS NYAKKENDŐK SZÉLES VÁLASZTÉKA ÁLL
AZ ÖN RENDELKEZÉSÉRE

V., Petőfi
Sándor u. 10.

VIII., Baross
tér 9.

A magyar földet és tájainkat földrajzi teljességében Petőfi Sándor járta be, a nemzet tájait pedig Arany János. Tűnődve idézte fel a múltat és jelent. Petőfi szenvedéllyel igazította a magyart jövője felé, Arany a valóság ismeretével és megfontolásával. Erdemes Arany János nemzeti vándorútjára fényt vetni.

Eleinte úgy rémlett, vándorolni fog ő is gyalogszerrel, hogy valóságosan megismerje a hazát és a nemzetet. Nagyszalontáról, szülőhelyéről, Debrecenbe kerül, a kollégiumba. Tizenhét éves, amikor a kenyérkereset arra kényszeríti, hogy elhagyja a középiskolát. Felcsap tanítónak Kisújszálláson, s aztán akár csak Petőfi, Arany is felcsap színésznek. Életének legmozgalmasabb korszakát éli. Debrecenből Nagyváradra, onnan Szatmárra, Szatmárról Máramaroszigetre kerül. A társulat ugyanolyan színvonalú, mint Petőfi vándortársulatai, Máramaroszigeten egyszerre kiábrándul a színeszetből s a nőkből. Riedl Frigyes Arany-monográfiájában finom gúnnyal írja, hogy a csábító kis színésznőnek az esti meghívásra azt felelte: „Késő van, instálom”, s megugrott. Másnap holmiját zsebkendőbe kötve, botot vág s indul vissza, haza, Debrecenre át Nagyszalontára. Egy hét alatt teszi meg a vándorutat. Azon a tájon bolyong, melyet pár évvel később megjár Petőfi is. Tizenkilenc éves, a valóság parancsa attól fogva a földön tartja.

Ismerjük a szalontai korszakot, előbb tanító, majd huszonhárom éves korában községi aljegyző. Ugyanakkor megnősül. Képre úgy rémlik, befejeződött az életformája, a falusi értelmiségi meg gondolt kispolgári stílusa. Nem, Arany ebben a faluvárosban, az Alföld és Erdély határán, kezdi el igazi vándorútját a nemzet fölött. Csodálatos út. Apró gondok, alacsony házak között, messze a hegyek romantikájától, messze a főváros, vagy vidéki város önérzet-élesítő surrogátától, a csendben és magányban kezd nőni, mint a fa gyűrűi, nesztelen erősödve, s mindent valóságoszerűen

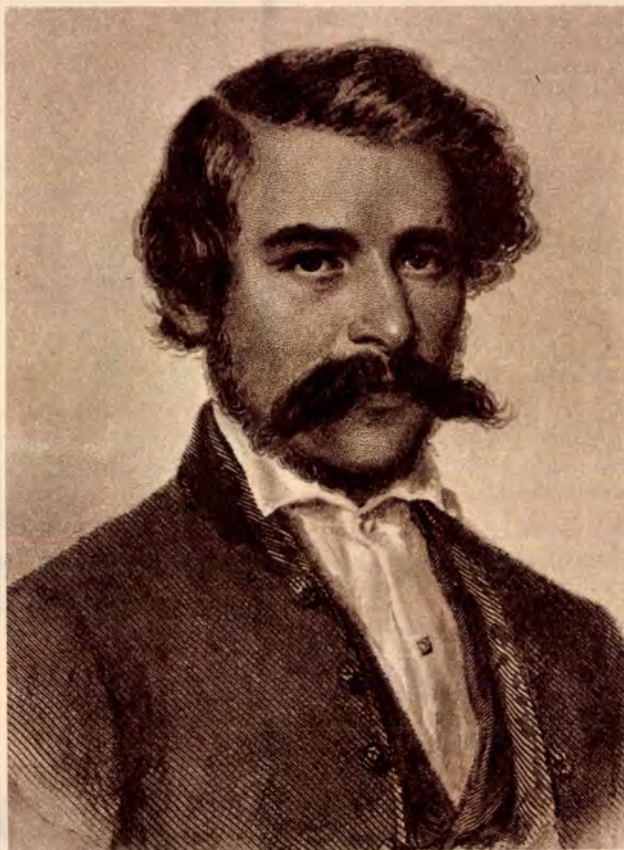
magába szűrve a géniusz ereje. A magyar valóság-szemlélet és valóság-izlés, nyelvünk törvényessége és hiteles szépsége itt jött létre, Bocskai szabadságharcos hajdúinak utódjai között, ahol nemcsak a történelmet példázó nagy torony

zeletében. Példamutató akarral pótolta iskolai képzettségét s növelte egy európai szellem méreteinek eléréséig. Senki sem különbenál Európában nagy költői közül. Goethe mindent tálcan kapott, Aranynak mindent meg kellett teremtenie, az

társadalmi bírálatát, melyet Mörnicz Zsigmond oly nagyra becsült, hogy a Toldi fölébe helyezte. Aztán kortársai elé állítja a magyar jobbagyot, ugyancsak teljes valóságosságával, mit sem változtatva a látott képen, a kavicsos fővényvel meg rakott szekeret, a vármegye robotját, a semmi hasznot.

Egy lépcső kellett még, hogy e képekből fölemelkedjék Toldi világába, vagyis a nép fölemelésébe a nemzetbe. Ez a lépcső Petőfi volt, a bátorító János vitéz. A nemzet legnagyobb költője talán a legnagyobb magyar költővel. Irodalmunk legharmónikusabb, legszebb barátsága Arany és Petőfi kézfogása. Kölcsönösen erősítik egymást. Petőfi már Pestről, Arany még a „mocsáron és lankán”, a Tisza felé terjengő bihari tájon. Innen kell meglátnia az egész magyar világot, visszafelé is és előre nézve. Az egész földrajzi világ, Magyarország világa, benne van a Toldiban, benne az egész magyar társadalom, az egész állatvilág, a magyar flóra, közmondásaink és népszokásaink, s maga a természetes, tiszta nyelv: „Mintha pásztortűz ég ősz éjszakákon, Messziről lobogva tenger pusztaságon...”

Petőfi barátsága s a szabadságharc: végképpen ki mozdtítja kisvárosi beidegzettségéből, s Petőfi halála és a világosi katasztrófa: újabb megrázkódás. A nemes lélek a kétségbeesés örvényéig ér. Pedig ez mind csak nemzetismeret és hazaismeret a javából. A bújdosás után két átmeneti állomás következik, Geszt és kilenc évig Nagyvárad, a tanári állás. Ez mind Nagyszalonta kiegészítése. 1860-ban Budapestre kerül, ismerjük tisztségeit. Negyvenhárom éves korában kezdődik végső kibontakozása. A vidéki ember a fővárosból, mintegy hegytetőről nézi a magyar földet és eseményeit. Korszerűtlen műfajban, elbeszélő költeményekben, folytatja s fejezi be korszerű mondani valóját. Nem hagyja el hazája határait, akárcsak Petőfi. Tökéletesen boldog nem volt soha, mert lánya halála megtörti amúgy is félenk, gyanakvó, bizalmatlan természetét. Hőseinek több-

A NEMZET HALHATATLAN VÁNDORA

ARANY JÁNOS

volt csonka, hanem a nemességét igazoló kutyabőr is, meg az élet maga. Arany János szellemi születését, magyarság-szemléletét, magas művészi igényét itt kell meglesnünk.

A szalontai torony árnyékában nőtt fel, de paraszti udvaron. Senki ne képzeljen mást nagyszalontai környezetrajz címén. A magyar hystória roppant körtére, Toldival, s vissza Attiláig, s előre a jobbagy rajzáig s a szabadságharc népfelkelő ritmusáig, itt alakult ki a kis jegyző kép-

élet elmaradt ajándékainak s mostoha ifjúságának pótlásaként. Félénken nézett körül. Mihez kezdhet? Begubózkodik. „Föltettem magamban — írja —, hogy közönséges ember leszek, mint más”. De lelke nem hagyta nyugton, égette, sarkallta. Fölemelkedik, vagyis kezdi kifejezni magát. Elsőnek, óvatosan, azt írja meg, amit látott és hallott, a nemesi reformpolitika sikertelenségét a nép körében. Első műve „Az elveszett alkotmány” őri a korai realista képeket, Arany legbátrabb

JUBILEUMI ESZTENDŐ

SZERETNI A SZÉPET – MEGISMERNI A HAZÁT

nyire tragikus véget rajzol. Élesen látja sorsunkat, megméri jövőnket, nem bízik szövetségeseinkben, csak önmagában, vagyis a magyar nemzetben. Elénk állítja történelmünket. Megfogalmazza sorsunk nagy és komoly fordulatait, nemzeti magatartásunk képviselőit, a hősöket és legendákat, a királyokat és szolgákat. A magyar versírás legnagyobb és utolérhetetlen művésze, a kompozíció klasszikus mestere. Ilyenné érlelődik Pest falai között, azokban a lakásokban, melyeket emléktáblák jeleznek a mai sétálóknak.

Hatvankét éves korában jelenik meg legnagyobb alkotása, a Toldi szerelme, a lélekrajz csodálatos tükélye. Toldi álarcában írta meg önmagát, De mindenütt a nemzet keretében, a nemzet kérdéseit maga köré gyűjtve, égő lángokként. Közép-Európában a nemzeti költők közül senki sem fejezte ki oly teljes körképpel egy nemzet sorsát, mint Arany János. Csak a versformája volt régi, mondanivalója nyugtalanul, izgatónan világit most is, mint az igazság. Budapest nagyvárosi társadalmának tükörképe éppúgy megtalálható Arany lírájában, mint nemzeti együttérzésünk lélektani és történelmi forrásai. Hány-szor utal Arany a történelmi sorsszerűsége is szomszédainkkal. A magyarok földje volt a glóbusza ennek a tiszta, gáncstalan jellemnek, aki önzetlen nemzetszeretetet és tiszta emberséget sugároz ránk minden művéből. Budapest idegenforgalmi vagy hazai forgalmi élménye csak Budapest költőivel válik teljessé és igazzá. Köztük első sorban Arany Jánossal, aki itt írta öreg korában pompás lírai verseit, glóriát fonva és emberséget testálva a fővárosra. Amikor nem járhatjuk a hegyeket s nem úszhatunk a tavakban, Arany költésze ugyanolyan nagy élménnyel tölti el szívünket-lelkünket, mint a legszebb táj. Csak elő kell venni Arany Jánost, csak együtt kell lenni egy órán át nemzeti létformánk szövegével, a legtisztább magyar mondatokkal. Természetjárás és irodalom ilyen kölcsönösen egészíti ki egymást.

Szalatnai Rezső

...Hol szerettem meg a természetjárást? Mindig ezt kérdik tőlem. Mit mondhatok erre? Anyám fejkendő parasztasszony volt, egy bakonyalji faluból. Azt hiszem, tőle a nagy természetszeretetem, természetimádatom...

...Kőbányán nőttem fel. A Népliget, a grund és a Rajcsur-mező volt a mi világunk. Egyszer csak éreztük, hogy bármennyire is „világ”, mégis szűk nekünk. Egyesek batyut kötöttek a hátukra s mentek szerencsét próbálni az Újvilágba. Mi meg a Rajcsurból a Húvösvölgybe, a Hármashatárhegyre szépet, érdekeset keresni. És találtunk! Mindig valami új, el nem mondható élménnyel gazdagabban jöttünk haza...

...Sokan voltunk Kőbányán, akik szerettük a természetet, a kirándulásokat. 1927-ben beiratkoztunk az egyesületbe. Éreztük, tudtuk, hogy közösségben jobb, tartalmasabb.

Azt hiszik egyesek, az igazi, a klasszikus túra a gyaloglás. Szó se róla „gyalogolni jó”, de csak akkor ér valamit, ha az ember a túra alatt nem csak néz, hanem lát is! A körülötte levő növényeket, kőzeteket, várakat! A kőbányai természetjáróknál tanultunk meg mi akkori fiatalok látni!

...Voltak közöttünk illegalitásba kényszerült elvtársak. Még jól emlékszem, hogy egy-egy nagyszénási túrán milyen szép találkozókat rendeztek. Ezeket a kirándulásokat társulhattak, kicserélték értesüléseiket. Forrongott ám akkoriban a világ. Nehéz volt mindenkinek. Hát még a kommunistáknak.

...Aztán jött a háború. Higgye el, még a legnehezebb helyzetekben is a táj, az erdők, hegyek, a szelídhalású dombok tartották bennem az életet. Életerőt adtak a nagy csüggedésben.

...Az ország felszabadult. Új betűkkel írták hazánk történetét. Felszabadult az ország — egyben a turisták részére is. A valaha egyházi, kincstári és uradalmi birtokok, ahol a „Belépés szigorúan tilos” — fogadta a turistákat, megnyitotta kapuit a természet kedvelőinek is. Soprontól a Zempléni-hegységig kitarult minden a szemünk előtt. Az első években ugyan nem nagyon volt mit tenni a zsákba. De a jó turistát soha sem a degeszre tömött hátizsák jellemezte.

...Nagy Kálmán, a Hazai Pamut-szövőgyár megbecsült dolgozója, a kitűnő túrázó, a lelkes szervező mo-

nológját jegyeztük fel. Most arra vállalkozunk, hogy bemutassuk: mit tett a lelkes természetbarát munkahelyen, a gyárban azért, hogy mind többen szeressék meg a hegyet, a völgyet, az erdőket?

Húsz esztendővel ezelőtt mindössze 27 tagja volt az egyesületnek — ma kétszázötvenen járják a természetet. Még sem ez a nagy erejük, inkább az, hogy a gépkezelők, szövőlányok és tisztviselők százai számára tárták ki a szép, a jó, a hasznos felé vezető kaput.

— Azt szeretnénk — mondja Nagy Kálmán —, hogy mindenki ismerje meg a hazát, értékelje megvalósításainkat, szeresse a szépet.

Tavaly 32 túrát rendeztek s mintegy ezren vettek részt a kirándulásokon. A „Kék túra” mozgalom keretében nyolc túrán huszonnyolcan járták be a Badacsonyi—Keszthelyi szakaszt, Cserhátot, gyűjtve a bélyegzőket, morzsolva a kilométereket. Van olyan túrázójuk is, aki már 600 kilométernél többet teljesített.

A HPS-nél tavaly óta minden második szombat szabad. A megnövekedett szabadidő új feladatokat tár a természetbarát szakosztály elé. Az első kísérletek szép sikert hoztak. A hétvégi tömeges kirándulásokon félezen vettek részt. Most az új évben, amikor a dolgozók úgymond megszokták, megismerték a nagyobb szabadidő nyújtotta lehetőségeket, a szakosztály még több kirándulást akar szervezni, még több szövölányt, tisztviselő, gépmeister részére... Mikor ezeket az utóbbi szavakat leírtam, egy kicsit elpirultam. Nagy Kálmán nem így fogalmazott.

Hanem:

— Nézze, hatvanegy éves vagyok. Nem akarok megöregedni! Nem akarok elszakadni a turistáktól. Tudja, nekem erőt, fiataloságot, kellemes érzést ad kivinni a lányokat, fiúkat a szabadba. Örömet szerezni számukra...

(K. J.)

Mi a véleménye

A TURISTASÁG JÖVŐJÉRŐL?

Abból a célból, hogy megvitassuk a természetjárás problémáit, cikksorozatot indítunk. A Turista hasábjain megszólaltatjuk a szövetségi és szakosztályi vezetőket a lap által felvetett kérdésekben. Elsőnek a turistaság jövőjének kérdését tettük fel, mert ez az ügy szinte egész társadalmunkat érdekli. A kérdésre adott válaszokat eredetiben közöljük, bár egyes megállapításokkal nem értünk egyet. A két válasz sokban eltér egymástól és nem is meríti ki a teljes problémakört. Azonban olyanok véleményét tükrözzük, akik évtizedek óta vesznek részt a természetbarát mozgalomban.

Dr. Egri Kiss Tibor

a Nyíregyházi Kabay SE,
a Szabolcs-Szatmár megyei
szakszövetség elnöke.

A szervezett természetjáró mozgalom tagságát, de főleg szervezőit a mozgalom fejlődésében bekövetkezett visszaesés óta különösen izgatja e kérdés. Hogyan lehetséges az, hogy a szabad szombat megjelenése az életszínvonal emelkedése, az urbanizáció hatására mind nagyobb tömegek keresik fel a természetet (erdőket, hegyeket, vizeket) és mégis csökken a szervezett természetjárók száma?

A városban lakók és a zárt munkahelyen dolgozóknak a biológiai egyensúly érdekében szükséges a természetben tartózkodni. A legelterjedtebb formái a természetben tartózkodásnak: halászat, vadászat, kertművelés, kirándulás (majális), campingezés; gyalog-, vízi-, sí-, sziklamászók, barlangászó, motoros túrázás. Az első három kivételével a turistaságról beszélünk. Ennek fejlődése rendkívül meggyorsult és még tovább növekszik a turizmusban résztvevők száma. A turistamozgalom megtorpanásának oka az, hogy nem képes kielégíteni a megnövekedett turizmus igényeit.

A jelenlegi keretei erre nem is alkalmasak. A sportkörök vezetői nem tartják sportnak a természetjárást. Nem is versenysport, tömegsport! Ez állandó konfliktust jelent az anyagiak elosztásánál. Mivel a sporthorogászat és vadászat nem tartozik az MTS felügyelete alá, a turistamozgalom önállósulása, vagy a szakszervezeti keretek, iskolákban KISZ- és úttörő védnökség sokkal hathatósabban tudná a mozgalom egységét megteremteni. (Jelenleg is folytatnak turizmussal kapcsolatos ténykedést.) Nem célszerű a természetjárásra szánt összeggel garaszkodni, bőven megtérül minden fillér a honismeret oldalán. Hazáját igazán az szereti, aki ismeri!

Saffarik Gyula

az Ozdi Kohász SE
szakosztályának tagja

Ha a bakancsos, hátizsákos, vadvirágszedő, természetszerető, éjszakra üvöltő zene nélküli alvást, ill. fekhelyet igénylő turista jövőjére gondolok, akkor azt kell mondanom, hogy siralmas vagy inkább semmilyen jövője sincs. A turistaházakból — valamikor „menedékházak” voltak — saját tapasztalataim szerint is kinézik a bakancsos turistát. Hátha még saját hátizsákjából próbál enni. Hiába akar túrázni, egy hegységet, tájat megismerni, ezt legfeljebb csak 3 napig teheti, mert utána vagy szedi a sátorfáját, vagy fizeti a félpenziót. A TEV előnyben részesíti a bőröndös, a szobát hónapokkal előre lefoglaló penziót igénylő üdülőket. A turistának viszont, aki egész nap az erdőt járja, estére „nincs szállás”, nem tud leülni az asztalhoz, mert „foglalt” és még szódavíz sem kap — esetleg sört, azt is a drágábbikat.

Ha mégis megengedik, hogy közös hálólhelyiségben lepihenjen, akkor sem tud aludni a harsogó zenétől, táncdobogástól. A természetjáró azért megy ki az erdőbe, hogy a heti munka fátalmait kipihenje. TV-t nézni, tánczenét hallgatni, táncolni otthon vagy szórakozóhelyen sokkal kényelmesebben, kulturáltabban lehet csinálni.

Összegezve a dolgot, a „régii turistaságnak” nincs jövője, csak a csoportos, autóbuzsós kirándulásnak.

Ezek után, hogy mit is szerethetne a turista? Ha barangolás közben ráesteledik, kapjon egy asztalt, ami mellé leülhet, ahol megeheti a magával hozott ennivalót, kaphasson tiszta fekhelyet, megfelelő kedvezményrel. Nemcsak 3 napig. És ha még olcsón étkezhet is — HA IGÉNYLI —, akkor igazán nincs több kívánsága.

A középkori

Sajónémeti fekvésénél fogva érdekes szerepet töltött be a Sajó-völgy középkori történetében. A jelentős földváron kívül a földrajzi fekvése, a Sajó átkelő gázlója emelte a települést történelmi események színhelyévé.

Ezen a folyamrészén a Sajó sekély vízállása, sebesége és a Várhegy alatti szakaszon fellépő sebeségcsökkenése az iszap és hordaléktér szintmagasságát egyensúlyban tartja. Így az év nagy részében a Sajó átkelő szakasza járható. A sekély vízmagasság lehetővé teszi lovasfogatok és nagyobb állatok áthajtatását a folyón.

A Sajó feletti várnak nemcsak figyelő és őri szerepe volt. Közvetlen ellenőrzés alatt tartotta a folyónak a vár alatti szakaszát. Az itt letelepült népcsoportok felismerték a település kulcshelyzetét és lakóhelyüket körsáncokkal, gátakkal és előretolt védőművekkel a vidék fontos erősségévé alakították.

Magyarország

A turistatársadalom rokonszenve a híres öreg fák iránt nagyon őszinte és nagyon régi. Erről írt könyvet Balogh András festőművész, aki jártában-keltében megörökítette rajzmapáján öreg barátainkat; 32 művészi rajz mutatja be hazánk nevezetes fáit.

A bevezetőt a nevezetesebb fák életrajzai követik; méretadatok, a kor és a fákhoz fűződő hagyományok, hiedelmek stb. Érdekesen fejtegeti a könyv, hogy mit jelent a fa kora. A 700 éves hédervári tölgyet veszi példának. „Mi 700 éves benne? Ismerve, hogy a fa körüléli elhalt sejtjeit, legbelül (csemete korából) valóban maradt anyaga, amelyet ma 700 évesnek mondhatunk; a fa azóta nő-

ajónémeti

Az átkelő hely fontos szerepet töltött be a honfoglaló magyarok és az Árpád-házi királyok határvédelmi szervezetében, a gyepük kiépítésénél. Kiépített őrhelyek, őrtornyok, kőerőségek zárták le a folyami átkelőhelyeket. Az átkelő összekötő kapocs volt a Szárazvölgy, a Sajó-völgy és a Centeri-völgy között. A mai vasúti töltés vonalában húzódó országútból ágazott ki az egykori Pogony falunál egy mellékút, s haladt át a pogonyi kapunál a gáton s haladt Sajónémetin, Centeren, Várkonyon át a hármass völgytalálkozó csomópontjáiig, Bolyok-Vasvárig.

Úgy tudjuk, hogy honfoglaló őseink egy csoportja Zoárd és Kadosa vezetésével ezen a folyamszakaszon kelt át népével és állataival.

A hagyomány szerint IV. Béla és kísérete is itt kelt át a Sajón, amikor a tatárok a Szádelői-völgyön át a Sajó-völgye felé üldözték. Több történelmi esemény is

azt a tényt látszik igazolni, hogy Sajónémeti számon tartott hely volt az Árpád-házi királyok idején.

A Putnoky család — a putnoki vár építője és birtoklója — e szakaszon szedett vámot királyi haszonvétel címén. 1366-ban Putnoky János a váci káptalan káplói jobbágyságait, kik Sajónémetiből hazafelé menve a vámfizetéstől menekülni akartak, elfogatta és 5 db ökröt és 9 forint értékű gabonát vett el tőlük (Putnoki lev. t. 5. 20).

Az átkelőhelyet kötötte össze a putnoki Vámházzal (a mai Vámvendéglő helyén) Sajónémeti, Pogony falu és Pókaj falvakon át-

haladó, a mai vasúti töltés vonalával egybeeső országút, mely egy oldalsó kiágazással kapcsolódott Putnokváraljához és a Vámháznál fordult Miskolc felé. A huszita megszállások idején átkelőhelyként szolgált a Sajónak ez a szakasza, a mai temető helyén kiépített, megerősített kastélyhoz, melyet Giskra János, az akkori észak-magyarországi főkapitány, a husziták számára fontos erősséggé építtetett ki. Mátyás király az 1459. évi sa-jó-völgyi huszita harcok idején Sajónémeti ostrománál felvonulásra használta az átkelőhelyet s ezen a gázló lovas kíséretével könnyen átkelt a Sajó túlsó partjára.

Onod, Révészknúhó a Sajó partján, közvetlenül a vár alatt. (Németh Pál felv.)

A közúti híd a Rima és a Sajó találkozásának közelében épült Sajópüspöki községnél. A híd felépítésében nagy szerepe volt a rozsnyói püspökség sa-jópüspöki és velkenyei birtokérdekeltségének, mivel a püspökség birtokai a Sajó és a Rima partján terültek el. Így a völgy újkori történetében a Sajónak ez a szakasza jutott szerephez. Ez a tény sem homályosíthatja el a sa-jónémeti gázló történelmi szerepét, melyet a népvándorlás korától, a honfoglaláson át Hunyadi Mátyás husziták elleni harcainak befejezéséig játszott.

dr. Faggyas István

nevezetes fái

veli évgyűrűit, térbeli kiterjedésű anyagban rögzítve időbeli kiterjedésű életét.

Igen értékes az az összeállítás, amely országrészenként sorolja fel a nevezetes fákat, 128-at, továbbá a 44 arborétumot. A budapesti fákról külön fejezet rész szól. A török kori eperfa a Fő utcában, a feketenyár 5,3 m törzskerülettel a László kórház kertjében, Arany János tölgyei a Margitszigeten, Jókai hársfái a Szabadsághegyen, Deák Ferenc fája az Ajtósi Dürer sor 21/23-ban, platanfa a Köröndön, a libanoni cédrus a Vadaskert környékén (II., Kondor u. 5.) a esászfárfa a Várban, a japán akác a Vár déli rondellája előtt,

a kőrisfa a Moszkva téren mind-mind megtalálhatók a könyv oldalain.

Nevezetes hazai fáink között különleges értéket képvisel a nagyecskői hársfasor, mely kb. két és fél km hosszú és mintegy 400 fából áll. Nemrég hírül adta a napisajtó, hogy keskeny nyomtávú „Múzeumvasutat” építenek a Széchenyi kastély szomszédságában, mely utasait az évszázados hársfasor mellett szállítja majd a Széchenyi síremlékig.

A fák, arborétumok földrajzi elhelyezkedéséről térkép-vázlat is található a Mezőgazdasági Kiadó gondozásában megjelent könyvben.

Pápa Miklós dr.

BALOGH ANDRÁS

Magyarország nevezetes fái

MADÁR- KALENDÁRIUM

Turisták részére

ÁPRILIS

Egyik szeme sír a másik meg nevet ennek a változékony, csalóka hónapnak. Ha sír, akkor napokon át bőven hull a vékonyzájú finom eső erdőre, mezőre. Kőverre hizlalja a bontakozó rügyeket és a föld alatt rejtőző magocskákat. Ha pedig nevet, akkor langyos meleget áraszt magából és már kora reggel ingujjra vetkezeti a hegyvidék rajongóit. Csalóka hónap az április. Sohasem tudjuk szombaton, mit hoz majd a vasárnap.

Valahogy így vagyunk vele a madárvonulás terén is. Ott is rejtélyes, kiszámíthatatlan. Pedig április a vonulás fő ideje, ebben a hónapban érzékelik madaraink zöme. Csakhogy a vonulás mikéntje nagyban függ a mindenkori időjárástól. Ha szép meleg napok járnak, akkor a madarak érkezésével együtt nyomban felhangzik azok százhangú kórusa is. Énekük segíti a hímeket a kiválasztott fészkelőterület megtartásában és hangjuk segítségével szereznek párt is maguknak. Azok a fajok, melyek már korábban megérkeztek, így pl. az énekesrigó vagy a seregély, természetesen előbbre vannak az éneklés dolgában, hiszen a madaraknak is szükségük van egy bizonyos időre

addig, míg teljes hangerejüket fokozatosan el nem érik. Azonban a többiek is csakhamar felzárkóznak mellőlük és a hajnali erdő rövidesen ezerhangú madárdallal telik meg.

Ha ellenben hűvös, esős és szeles idővel köszönt ránk az április, madaraink többnyire némák maradnak. Pedig itt vannak, hiány nélkül megjötték valamennyien. De a kellemetlen időben úgyszólván alig van rovarmozgás és ezért minden energiájukat a táplálékkeresésre kell fordítaniuk. A kakukk, mely egyébként a lombkoronát bújja és az ott található nagy, elsősorban szőrös hernyókból él, ilyen kedvezőtlen időben gyakran az árokszéli fűzesekben, erdőmenti bokrosokban üt tanyát és néha közvetlenül a lábunk előtt repül fel az avarból, ahol szűkös reggelijét keresgélte össze. A kakukk is gyéren hangzik fel ilyenkor és csak ha az idő jobbra fordul, válik sűrűbbé a jól ismert vidám kiáltás.

Igen jellemző vonuló madarak áprilisban a különböző légykapó-félék. Elsősorban a színezetükkel is feltűnő örvös- és kormos légykapó. Nézzük meg őket alaposan a Peterson-ban. A hímek a fehér nyakörv és a ketős fehér szárnytükör (örvös légykapó) segítségével könnyen elválaszthatók. A tojóknál viszont már nem ilyen könnyű a helyzet. Anynyira nem, hogy még határozónk sem állítja egymás mellé a két faj nőtényét. Bele kell hát nyugodnunk, hogy a szabadban ezekkel nemigen boldogulunk.

Áprilisban érkeznek meg téli szárlásaikról poszátaink is. Rendszerint a kis poszáta nyitja meg a sort a hó elején, őt követi a feketesapkás barátka és a mezei poszáta. A kerti poszáta már csak április második felében érkezik meg erdeinkbe és legutoljára marad a szép citromsárga szemű karvalyposzáta. Ez a legnagyobb az öt közül és csak a hó utolsó napjaiban jelenik meg jellemző tartózkodási helyein, bokrosokban, nagyobb erdei vágásokban, fiatalosokban.

A különböző poszátafajok megkülönböztetése nem mindig könnyű feladat, annál is inkább, mert csak igen ritkán teszik meg azt a szívességet, hogy szép nyugodtan kiüljenek valami ágra távcsöveink elé. Ehelyett örökké mozognak, bujkálnak a sűrűben, csak pillanatokra, elvillanva láthatjuk őket.

Ebben az időben, úgy április vége felé, sűrűn találkozhatunk az erdőben egy szép sárgás-zöldes színezetű, finom alkatú madárkával a sisegő fűzikével. Rendszerint érdekes, valóban sisegésre, sustorgásra emlékeztető hangja lesz árulójává. Bizalmas kis állat néha egészen közelről figyelhetjük meg ténykedés közben. Fürgén ugrál egyik ágról a másikra, néha egy helyben lebegve csíp fel valami apró rovar a frissen zöldelő levelek aljáról. Az áprilisban nálunk látható sisegő fűzikék egy része még északabbi átvonuló, de a hazai erdőkben, elsősorban a középhegységi

bükkösökben, szintén mindenfelé közönséges. Fészket, mint a többi fűzikefaj, a földre a fű közé építi.

Rigóink javarésze már tojásain ül, sőt a szorgalmas feketerigók április közepére az első fészkeljüket már nem egyszer szárnyra is eresztették. Április első hetében szoktak viszont jelentkezni nálunk a költőhelyeik felé igyekvő örvös rigók.

A hó elején érkezik meg legpompásabb színezetű madaraink egyike, a kövirigó is. Erdőben, fás helyen legfeljebb elvétve találkozhatunk vele. Mint a neve is mutatja a köves sziklás területeket kedveli. Előszere-ttel telepszik meg a középhegységek elhagyatott vagy még működő bányáiban. Így ha túránk során útunk ilyen bányák parján vagy azokon keresztül vezet, ne feledjünk el körülnézni a kövirigó után. A hímek rendszerint valami kiálló sziklacsúcson, antennán, néha épület tetején hallatják szépen flótázó éneküket.

A már március közepén megérkezett tarka tollú búbosbanka áprilisban nap mint nap látható. Kutatnak alkalmas fészkelőhely után. Ahol megtelepszik, up-up-up-al visszaadható hangja úgyszólván szünet nélkül hallható. Ugyancsak jellemző erre az időszakra az ismét jelentkező gerlebűgás (nem a balkáni gerlere hanem a kedves szavú vadgerlere gondolok), a nyaktekeres sűrűn hallatott kiáltószava, valamint az erdőszélek megújuló fülemülekonzertje is. Ezek a szerény, barna kontüsű, a bokrok mélyén rejtve mozgó madárkák április első felében érkeznek hozzánk s amikor a hímek megszólalnak, minden más madárhangoztatás messze maguk mögé utasítanak. Egyes példányok még az alkony beállta után sötét éjszaka is énekelnek.

Túránkról hazatérőben, estefelé, éppen a látottakat összegeztük magunkban, amikor a félmályban hosszú szárnyú és farkú madárarny csapott át teljesen némán előttünk az erdei vágásban. Hát ez vajon mi lehetett? Kissé sötét van már ahhoz, hogy a Peterson alapján próbáljunk tájékozódni. Megmondom inkább. Lappantyú, népies nevén kecskefejő, mely ugyancsak április második felében érkezik vissza erdeinkbe. Rejtett éjjeli életmódja miatt sok babonás mese rémalakja volt, pedig szegénynek édes-keves köze van a kecskéhez és annak teje helyett széles nagy szájával rengeteg alkonyatkor repülő rovar, elsősorban lepkét, fog meg és pusztít el. Hangja tücsökre emlékeztető monoton pirregés.

Egy ideig még álldógálunk ott, reménykedve hátha megpillantjuk még egyszer. De az erdő már teljesen sötétbe borult és a homály eltakarja a tisztások felett csapongva vadászó karcsú madáralakot. Az esti szellő érintésére halkán muzsikálnak a finoman recézett friss tölgylevelek. Valahol, nem is olyan messze, ismét énekelni kezd a fülemüle.

Schmidt Egon

Mezei poszáta (Bécsy László felv.)

Természetjárás postakocsi sebességgel

Idegen országokat, más népeket megismerni az utazás vágya, egyidős magával az emberiséggel. Az örökké kíváncsi embert elsősorban idegen országok vonzzák. E sorok írója is egy franciaországi turistaút alkalmasából győződött meg az ember vándorlási hajlamáról.

Július 15-e volt, a párizsi utcákat éppen takarították az előző napi nemzeti ünnep utáni szemét maradványaitól. A főváros elnéptelenedett. Megindult az emberáradat a tengerpartok felé. Sokan külföldre igyekeztek, elsősorban Olaszországba és Spanyolországba, vállalva a kánikulai viszontagságokat a mentoni és perthusi határállomásokon.

Lassan járom az utcákat, ahol még álmosan lógnak a háromszínű nemzeti zászlók. Megállok egy utazási iroda kirakata előtt. „Utazzon Spanyolországba.” „Felejthetetlen hét Koppenhágában.” „Repüljön az Air France gépén Guadeloupe szigetére.” „Hajózzon ide, utazzék vonaton oda” stb., stb.

Egy másik plakát még messzebbi tájakra csalogatja a francia honpolgárokat. „Boeing 707-el Új-Kaledóniába.” A plakáton ultramarin kék vízben olajbarna melanéz lány fürdőzik, összes öltözéke egy virágból fűzött nyaklánc. A plakát sablonos. Így hirdetik a franciák Tahiti- és Marquises-szigeteket is, azzal a különbséggel, hogy azokon a plakátokon rendszerint Gauguin egyik egzotikus festménye jelenti a fő dekorációt.

Kíváncsisággal olvasom a kaledóniai út különböző feltételeit: Párizs—Noumea. Repülőgép hetenként kétszer. Költség: 7000 frank, himlőoltás, zónaidő, klímaviszonyok. Vinni kell: nyári ruhát, fürdőruhát, rovar elleni kenőcsöket, gyógyszereket. Hozni lehet: emléktárgyakat, kerámia és faszobrocskákat, kagyló díszeket és festett polinézia tapa-t.

Hát igen, ez már a hosszútávú turizmus. Afféle szuperszónikus vándorlás, amelynek során az utas felül felhőket, alant a kék óceánt látja csak, meg a közbeeső repülőterek hangárjait és váróit.

Hirtelen villan át agyamon az a gondolat, hogy Franciaországban lehet-e pihenve utazni, úgy, hogy az ember lásson is valamit ennek a gyönyörű országnak városából, változatos tájából.

Igen lehet — kapom a választ az iroda egyik előzékeny tisztviselőjétől. Lehet, mégpedig egy angol cég jóvoltából, mégpedig postakocsinál is lassúbb járművel.

A jó öreg angliai csatornákön a második világháború óta kirándulóhajók szelik a hullámokat. Amerikai folyóiratokban is egyre gyakrabban lehet olvasni olyan cikkeket, amelyek a franciaországi folyami turisztika lehetőségeit és előnyeit ecsetelik. Minderre az angolszászok jöttek rá, ők ismerték fel, hogy Franciaország tájai, középkori kastélyai és műemlékei a festői folyókról és csatornákról is megközelíthetők. Az amerikai cikkírók elsősorban a burgundiai csatornát, a Canal du Midi-t, a Marne-Rajna és a Rhone-Rajna csatornákat emelték ki a folyami turisztika szempontjából. Nemrégiben egy angol cég — a „Delphin Cruise Lines Limited” — folyami utazásokat indított be a Marne és az Yonne folyókon. Ezeket a hetvenes évek elején kiterjesztették több francia folyóra és csatornára.

A 38 méter hosszú, „Lazy Delphin” nevű kirándulóhajóval utazásokat hirdetnek nyaranta Párizs—Épernay (Marne) illetve Párizs—Joigny (Yonne) között. Mindkét úticél kb. 100 kilométerre fekszik a francia fővárostól, és az út oda-vissza 15 napig tart.

A „Lazy Delphin” 34 utasának behajózása Párizsban történik az Eiffel torony közelében levő kikötőben. A hajó lassan úszik fel a Marne folyón egészen Épernay városáig. Autóbusz kíséri, hogy elvigye az utasokat a megállóknál szervezett környékbeli kirándulásokra. Az úti programban az összes olyan turisztikai nevezetesség szerepel, amely az útvonal közelébe esik és autóbuszszal elérhető: Pezsgőpiac Épernay-ban, a Meaux-i katedrális, stb.

A Yonne folyón Joigny-ig Párizsból oda és vissza szintén 15 napos az út. Ennél az útnál is autóbusz kirándulásokkal kombinálják a hajóutat. A parti kirándulások során a résztvevők megtekintik a Vaux-de-Vicomte-i és Fontainebleu-i kastélyokat, a Sens-i katedrális, és Joignyt.

Idegenforgalmi szakértők szerint a folyami turisztika beváltotta a hozzáfűzött reményeket. Az utas pihen, lát és amellet kötetlenséget élvez. Ha akar, részt vesz az autóbuszki-ránduláson, ha nem, a fedélzeten maradhat. A hajón 17 kétszemélyes kabin, kényelmes fekhelyekkel, íróasztalal nyújt tökéletes pihenést.

Az említett vállalkozást olyan nagy érdeklődés kíséri, hogy a hetvenes években a francia folyókon és csatornákon is kirándulóhajók tucatjai hasítják már a vizet. Nagy szó ez abban a korszakban, amikor a turisztika is a komputer korszakába lép, ahol automaták szolgálják ki az utast, és elektronikus agy ad tanácsot a turistának, hogy hol, mit érdemes megnéznie, megkímélve a baedekkerben lapozás fáradalmaitól.

Endresz István

A TÁTRAI SÁRGA-FAL MEGMÁSZÁSA

Második napja vártuk az időjárás javulását. A nagy fekete gránittömbök alatt húzódó szűk helyen kezdett unalmassá válni a kényszerű heverés. A kijárat nyíláson át, a Lomnici-csúcs nyugati fala már megszokottá vált. A völgyből időnként szürke felhők emelkedtek lomha egykedvűséggel felfelé és elfedték szemeink előtt a falat.

A Hócejkára készültünk. Az előző két napot az útkalauz tanulmányozására fordítottuk, összeállítottuk a felszerelést. Nem feledtünk meg kis panda mackónkról sem, amely hű kísérőnk volt eddig is minden utunkon. Mivel az időjárás javulóban van, gyors főzéshez látunk, majd az étkezés után a közeli Térymenedékházhoz indulunk. A ház előtt szlovák, morva hegymászók gyülekeznek. Lenézünk a Sárga-fal ék alakú piramisának aljába, a Cagasik út bezárlását keressük; meg is találjuk távcsővünkkel. A fal talán a Magas-Tátra egyetlen sziklafala, amelybe ilyen közelről be lehet pillantani. Kis Grindelwald a Tátra ölén. A kiépített úton felgyalogló turista szinte páholyból figyelheti a sziklafalban haladó hegymászók minden mozdulatát.

A morva hegymászóktól megtudjuk, hogy holnap

reggel ők is bezárlnak a Hócejkába, sőt egy nyugatnémet kötélegyüttes is oda készül. Elbúcsúzunk és sietünk a táborhelyre. Főzünk barátságos morgással zúg az üregben. A jól sikerült vacsora után „jó éjszakát” mondunk egymásnak és bebújunk a hálószádba.

Hajnalfelé hozzálátunk a reggeli főzéséhez. Jól esik a forró kakaó. Még énekelni is van kedvünk. A világosodó háttérből kirajzódnak az egyelőre még fekete csúcsok körvonalai. A völgy felől ködgomolyagok kelnek át a tófal peremén.

Gyors elhatározásra van tehát szükségünk. Megpróbálkozunk-e a Sárga-falal? A Korosodowicz helyett a Cagasik út mellett döntünk. Ez nehezebb és hosszabb is az előbbinél.

A fal alatti törmeléken jobbra haladunk egy füves bevágásig, ezt ferdén jobbra felfelé követve, erkélyre érünk. Itt az első biztosító hely. Társam kiköti magát, és a szokásos kézfogas után elindulok. Hosszú traverz után egy kémény alá érek, sok a benthagyott használható szög. Ismét balirányú rövid traverz, majd egy kéményen át feljutunk a pillerre, mely az útvázlaton is jól látható. Pár méterre újabb áthajlás, a fal alját is csak erősen kihajolva látom. Húsz méter

után meg kell állni, az áthajlásokon megtörik a kötélt és nem enged tovább. Kellemtelen meglepetés. Az áthajlás felett teljesen sima, erősen lefelé lejtő platni van. A „platni” jobb szélén felfedezek egy kis lyukat. Bal tenyeremre támaszkodom, jobb kezem egy ujjá a résben.

Óvatos, lassú mozdulattal húzom fel a lábamat. Bal oldalammal a sík sziklarészre támaszkodom, gyors húzás és fenn vagyok a kis füves párkányon, majd felsegítem társam. Lassan elered az eső és lassan szivárog a víz. De szerencsénk most sem hagy el, pár perc múlva eláll.

Sietnünk kell, mert már délután van, de a csúcsot még nem látjuk. Ködgomolyag borítja a falat. A kötélt piros vonala pár méter után elvész a ködben, mutatja merre van lefelé.

Végre feltűnik a csúcs is. Mélyet lélegzem, amikor a falból a gerincem lépek. A Sárga-fal nyolc órán át állta ostromunkat. Társam arcán is boldogság sugárzik. Leülünk és csendben csokoládét majszolunk.

A kis panda mackó mérges tekintettel néz ránk:

— Már megint hova hoztatok!?

Neidenbach Ákos

Tavaszi túrához
helybiztosítás a

TURISTA-
HÁZAKBAN

MÁR MOST
BIZTOSÍTSÁ
HELYÉT!

A TURISTAELLÁTÓ VÁLLALATNÁL

Budapest, VI., Lenin krt. 55.

Naponta 9—19 óráig, szombaton: 9—13 óráig

Telefon: 224-230, 224-412

Francia kastély

és

Viktória néni

Hogyan kapcsolódik össze ez a két-tő egymással? Tessék csak bátran idefigyelni.

Ha valaki nem járt még Franciaországban s ennek ellenére kíváncsi arra, milyen egy Loire-menti kastély, annak két lehetőségét ajánlhatunk. Egy messzit s egy közelit. A messzi: tekintse meg odafönt Nyitra megyében Bajmóc várát, amelyet éppen kilencven éve gróf Pálffy János emeltetett; a közelit Aszód szomszédságában. Nézzon el Turára, ahol egy viszonylag jó karban tartott, s különösen tavasszal zsongítóan szép park közepén láthatja Pest környékének „legfranciásabb” kastélyát. Ugyanolyan korú, mint a bajmóci, de ezt itt egy Schossberger báró építette a romantikus várépítéssel szép példájaként, bécsi gabona-tőzsde manipulációkból. Csuda, hogy filmesek még meg nem rohanták; csak a mesebeli kacsaláb hiányzik alóla. Érdemes lenne minél hamarabb műemlékké nyilvánítani, míg pálmaháza össze nem roskad.

Az épület ma iskola. Régi berendezését széthordták — (rossz nyelvek szerint a környéken még ma is lehetne találni bárói bútort) — lépcsőházában, előcsarnokaiban azonban még ma sem koptak meg a reneszánsz ízü falfestmények. Az építető család egyébként csak vadászkastélynak használta, fontosabb volt számára az a roppant gabonahombár, amely a parkon kívül emelkedik s amelynek gabonatarolój szerepe mindmáig sem változott.

Kalauzom egy kisfiú, akinek éppen kavics nyomta meg a lába őregujját s így fájón pillantva vissza a bőrlabdára, kézen fog és bekísér az iskolába. Szerencsés találkozás, azonnal beprotezsál — („bácsi, tessék lefényképezni.”) — s ha a kedves pedagógusok társágában először a mennyezetfestésben gyönyörködöm is, a következő percekben nem kevésbé áhítatos odaadással simogatom azt a megannyi kézimunkát, amelyek a gyerekek s a gyerekek szülei az osztálynaplókat, az ablakokat, az asztalokat, szekrényeket díszítették.

Ez a táj, a Galga völgye még ma is híres élő népművészetéről. A falvakat felváltva lakják palócok és a török háború után idetelepített felvidéki szlovákok, s ha nyelvük nem is ugyanaz, művészi ihletésük közös. Az asszonyok ujjá csodálatos virágokat, leveleket, mértani mintákat varázsol a vászonra s aki a helytörté-

A turai francia kastély (Szombathy V. felv.)

neti gyűjteményeket megtekintheti, a hajdanvolt férfiak fafaragó művésztének is bő elismeréssel áldoz. És ki ne hallott volna a televízióban bemutatott galgamacsai Dudás Juliról, a festőről s ki ne ámulna el a turai, boldogi, galgahévízi asszonyok vasárnapi tarka viseletén, ha éppen megáll valamely főtéren, vagy búcsúkor érkezik!

E sorok írója — útleírásai során — sokszor járt már úgy, hogy egész tengert szeretett volna megmutatni, ám a tengerből mindössze egy pár csöpp víz maradt tenyerén. Abból kellett volna visszavarázsolni az égtől tükröző vizek teljességét! Most is úgy járt vele.

Sajnos.

Bejárta e sorok írója a jó tájékozottság s az úde tájékoztatás érdekében a Galga völgyét szelvényben-hosszában, a csóvári forrásvidéktől a Zagyva partjáig; végigbandulkolta a völgy peremén kékelő Ecskendi erdőt s a püspökhatvani tájak sűrű farsorait; találkozott aszódi gimnazisták kiránduló csoportjával a Rózsa forrásnál s csaknem lebillent egy kilátó-toronyról a Szoma-hegyen; látta a Galgát pataként csordogálva és dühös folyóként lépve ki medréből; átszelte a dombhajlatot Domony s Gödöllő között; leszerelte a galgahévízi szobafestő-mester gyanakvását, aki a jámbor turistát orvvadásznak nézte; tisztelgett a turai erdőben egy negyvennyolcas honvéd sírjánál — (amelyet az erdész ma is nagy kegyelettel ápol) —, nem győzte az álldogálást a Művelődési Ház ajtajában, mert múzeumot szeretett volna látni, de a klubház vezetője mindmáig nem jelentkezett; evett a bagi csárdában fölséges birkagulyást és együtt szomorkodott a turaiak s galgahévíziek közös faluhatárán azon, miért nem lehet a csaknem százfokos, nemrég feltört hévvizet strandfürdőnek is felhasználni — (a termelőszővetkezet az üvegházban már ezzel fogja érleltetni a primőröket) —; megcsodálta a szekrényekben őrzött régi népviseletet s meg is kért néhány fürgébb asszonyságot, nosza, gyorsan öltözzenek bé, amelyet azok szívesen meg-

is cselekedtek vala: kissé oldalt csapva a völgyből, megízlelte, milyen pompás Kartalon a kenyér s meghallgatta a kartali Nyolcas Asszonyfogat szép danáját, amikor is a Röpülj Páva vetélkedőjére készültek; Ikladon vidám cigánymenetbe keveredett, Galgagyörkön részegek közé; Galgamácsán megtekinthette a pingálójú Dudás Julit s elámult tehetségén; látta az épülő, gazdagodó falvakat; a valkói erdőből eltanácsolták, mert éppen özvadászat kezdődött s felriadtak a vaddisznók is; egy teherautósofőr szívességéből elvitte Vácig — éppen arra volt dolga — s eközben elhatározta e sorok írója, hogy újra felfedezze a Püspökhatvan s Vác közötti, turisták előtt szinte ismeretlen, bájos, megnyerő erdei tájat.

E sorok írója megtanulta, hogy a Galga hossza 65 kilométer, a Cserhát hegység déli részén terül el; alkotja talaját üledékes kőzet, lösztakaró, eruptív breccia, trachyt, szál-erdői tűrakra kiválóan alkalmasak, vadban az erdők gazdagok, a nép kedves, barátságos — s mikor már mindezt megtanulta: döbbenve tekintett be jegyzeteibe, mert e jegyzetek időközben úgy feldagadtak, hogy akár egy egész TURISTA-lapszám tele lehetne velük.

Igy csak ezt a rövid jelentést adja le, mintha helikopteren vetett volna röpke pillantást a tájra, kedvet csinálván hozzá a szíves olvasónak.

Aztán búcsúzóul elment Galgahévíz községben a legendás Viktória nénihez, a díjazott népművészhez, aki az „Ötösfogat” vezetőjeként anynyit énekelt Kodály Zoltánnak s akit Kodály úgy kedvelt — s megkérte e sorok írója Zsiros Ferencné, született Balkó Viktóriát — akit a nép egyszerűség okából Kodály Viktóriának hív — hogy daloljon.

S ő ott, nagy-szívesen, kályhacsó pucolás közben azonnal el is énekelt magát. Azt, amivel Kodályt köszöntötte.

Végül maga, e sorok írója is hal-kan tercelt hozzá.

Szombathy Viktor

A NAP HIMNUSZA

1969. július 4-én az olasz Alpokban tragikus körülmények között életét vesztette az ismert grúz hegyászó, Mihail Hergiani, a Szovjetunió érdemes sportolója. Még ma is érkeznek részvétlívátatok a grúz hegyászszövetséghez. A világ alpinistái meghajtják fejüket a „sziklák tigrisének” emléke előtt. Így neveztek el ugyanis Mihailt az angol hegyászók.

A Novosztyi hírügynökség olvasóink figyelmébe ajánlja Mihail Hergiani egyik legutolsó elbeszélését, amely nemrég jelent meg. Az elbeszélést rövidítve közöljük.

„Usba”. Ez a szó szván nyelven boszorkányszombatot jelent. Méltán: e hegycsúcs északi oldala nagyon nehéz próbát jelent bármely hegyászó számára. Ilyen bonyolult utat nem tettek még meg sem hazai, sem külföldi sziklamászók. A csúcshoz vezető út 1200 méternyi szakasza függőleges sziklafal, sőt, ennek egyharmada fordított, azaz negatív lejtő.

Ami el szeretnék mondani, akkor történt, amikor már magunk mögött hagytuk az út nagy részét.

Hatodmagammal voltam. Egy helyen elakadtunk, itt elég sokáig álltunk, míg bevártuk egymást. Visszatérni sehogyan sem lehetett. Végül elhatároztam: próbára teszem a sorsot és kihasználom azt az utolsó, egyetlen esélyt, amely még megmaradt, hogy elérjem a csúcst.

Indulás előtt felvettem száraz időben nélkülözhetetlen különleges angol bakancsaimat. Ellenőriztük a kötelet, kerestem egy kiszögellést, amin megkapaszkodhattam, akár csak egy ujjal is.

— Indulok! — kiáltottam a fiúknak.

Tíz perc múlva öt méterrel voltam feljebb. A hegyezés szabályai szerint három-öt méterenként kampót kell verni a sziklába. A kötél szakadása esetén ugyanis a kampók is megtartják az eső test súlyát. Én azonban negyvenöt métert mentem anélkül, hogy kampót vertem volna a sziklába; ehhez mindkét kezemre szükség lett volna, én meg hol az egyikem, hol a másikom lógtam, sőt, néha csak az ujjaimon.

Hirtelen rettenetes dörgést hallottam, éppen hogy meg nem süketített. Nem hegyomlás volt, valahol egészen közel villám csapott a sziklába. Eleredt az eső. Helyzetem percről percre veszélyesebbé vált, a bakancsaim nem tarthattak meg a nedves köveken. Így is történt. Megcsúsztam. Egyetlen támasztékom és reménységem egy húsz centiméter széles, másfél centiméter mély hasadék maradt. Három ujjammal kapaszkodtam benne.

„Vajon meddig tarthatom itt magam?” — gondoltam. Felnéztem: a

A Kaukázus Kzilesa-csúcsának megmászása közben
(Foto APN)

A szerencsétlenül járt hegyászó (balról) utolsó túráján a Kazbekben. (Foto APN)

szikla olyan volt fölöttem, mint a frissen vakolt fal.

Edzéseken gyakran mértem az időt, öt percig tudtam magam tartani az ujjaimon. Lehet, hogy pár pillanat és mindennek vége? Az agyam villámgyorsan dolgozott: két-három perc múlva leesem, a kampóig negyvenöt méter, a kötél kiszakítja a kampót, megfeszül, és velem együtt a mélybe repülnek a barátaim...

— Oldjátok ki a kötelet! — kiáltottam lefelé, és összeszedtem minden erőmet — ki kell tartanom, amíg a fiúk kioldják a kötelet.

— Miért? — kérdezte valaki közülük.

— Kell. És minél gyorsabban —, igyekeztem nyugodtan beszélni, nehogy bármit is megsejtsenek.

— Rendben van, de akkor légy óvatosabb —, kiáltották.

Megkönnyebbültem. Tiszta lelkiismerettel várhatom a halált. És utoljára gyűjtöttem rá kedves dalomra, a Nap ősi himnuszára. Gyermekkorom óta szokásom, hogy a veszély perceiben énekelek.

Lentről izgatott hangokat hallottam.

— Fiúk, Misa énekel!

— Bajban van, úgy látszik!

— Kössétek meg a kötelet!

— Hej, Misa, megkötöttük a kötelet! Ne félj, nem hagyunk el!

— Mi az, elment az eszetek? — ordítottam rájuk. — Micsoda örülség ez? Gondolkozzatok! Oldjátok meg a kötelet, leesem! — kiáltottam.

— Veled vagyunk, Misa! Ne félj!

Kétségbeesésemben, már minden remény nélkül, utoljára a sziklára néztem. És észrevettem egy apró kiszögellést, amely alig észrevehető árnyékot vetett a felbukkanó nap fényében. Úgy látszik eddig az esőtől nem vettem észre ezt a kis bütyköt. Lehet, hogy ez vezet majd a megmeneküléshez?

Minden erőmet összeszedtem. Elértem a kiszögellést és megkapaszkodtam benne. Megtartott. A remény szikrája újra fellángolt bennem. Áthelyeztem a testsúlyomat a jobb kezemre, és a bal lábammal odaléptem, ahol eddig bal kezemmel kapaszkodtam.

Már nem emlékszem, hogyan tettem meg a hátralevő húsz métert, hogyan találtam támpontot és vertem be végül a kampót egy repedésbe. Csak akkor tértem magamhoz, amikor lenéztem és megláttam barátaimat, amint nyugodtan másztak felé a kötélén.

A csúcson újból felhangzott a Nap himnusza. De ezúttal én hallgattam. Hallgatni szerettem volna a végtelenségig ezt a férfias dalt, amely a hegyek közt született.

(APN)

A MÁRIA-BARLANG

1968 óta a thüringiai erdőben levő Friedrichroda — az NDK legnagyobb üdülőközpontja — új látnivalóval gazdagodott. Majd másfél-évi munka után iszaptalanították, és teljesen újonnan építve ismét megnyitották azt a kis bányát, amelyben sokszáz éven át kristályos gipszet ún. máriaüveget bányásztak.

Közvetlenül a bányába való belépés után egy hosszú tárnafolyosón jutunk be egy 7 méter magas és 40 m széles, boltozatos terembe, ahol ügyes megvilágítás révén a különböző színű, kristálylerakódásokkal borított sziklák szivárvány hatásúak.

Egy falépcsőn végül is elérünk a barlang fő látványosságához, a főterembe. A fényszórók fényében a tejjehér falak ezüstben csillognak. A bányát Máriáról nevezték el, mivel korábban az ő képmásait készítették tisztasága és szépsége miatt az itt található gipszből.

A friedrichrodai Mária-barlang más nevezetességgel is rendelkezik. Egy fejtési szinttel mélyebben, egy víz alatti fényszórókkal megvilágított barlangtó van, mely fölött híd vezet át abba a tárnába, hol vitrinekben régi korok munkaeszközei, képanyaga és dokumentumai láthatók.

Annyi bizonyos, hogy aligha akad a Friedrichrodát felkereső nyaralók tizezrei között egy is, aki elmulasztaná ennek a látványosságnak a megtekintését.

A XII. KERÜLETBEN

A XII. kerület egyike Budapest azon kerületeinek, ahol a földrajzi viszonyok nagyszerű lehetőségeket biztosítanak a természetkedvelők egészséges hobbjának kielégítésére.

A kerület két hegysége, a János- és Szabadság-hegy ózondús levegője, valamint a környezet változatossága felfrissíti a túrázók idegrendszerét, s ez mind a szellemi, mind a fizikai munkát végzők számára jelentős egészségügyi tényező.

Üdülő kerület — joggal becúzik így ezt a környéket. Adott tehát a lehetőség a kerületben élők számára, hogy kiszakítsák magukat a hétköznapi monotonitásból. Hogyan élnek ezzel a lehetőséggel a „házon belüli” (kerületi természetbarát szakosztályok)? Szervezett keretekbe tud-

ják-e vonni a hétvégén szabadidőre vált dolgozókat? Hatással van-e az üdülő jelleg a kerület természetjáró szakosztályaira? Ilyen kérdésekre kerestem választ, amikor a kerület turisztikai körében jól ismert társadalmi aktívakkal beszélgettem.

Székely Tamáshoz, a XII. kerületi Természetbarát Szakszövetség elnökségi tagjához, a MOM Természetjáró Szakosztályának vezetőjéhez vezetett először az utam. Tőle az alábbiakat tudtam meg...

**14 SZAKOSZTÁLY,
1000 TAGGAL**

A kerületben 10 felnőtt és 4 ifjúsági korú szakosztály működik — 650 felnőtt és 350 ifjúsági taggal. A budapesti kerületek vi-

szonylatában nem kell szégyenkezniük ezzel a taglétszámmal, de a vezetőség szerint még bőven van rejtett tartalék a kerület üzemében és intézményeiben. Egyre jobban ki is aknázzák ezeket a tartalékokat, hiszen az előző évek taglétszámához viszonyítva, az 1969-es létszám emelkedő tendenciát mutatott. Am a folyamat 1970-ben sem áll meg, hiszen az évi munkaterv fő feladatai között a létszám emelése is szerepel.

Jó előre kidolgozták az 1970-es részletes eseménynaptárakat, amelynek egy-egy példányát még év elején megküldték a szakosztályoknak. A megküldött programból azután a kerület szakosztályai saját elképzeléseikkel kiegészítve készítették el szakosztályuk évi munkatervét. Az így elkészült programmal „hódítják meg” az újabb tagokat. A MOM szép kivitelű és programdús 1970-es Eseménynaptárában közös túrák, a hetenkénti klubnapok biztosítják az új tagoknak, hogy nem fognak unatkozni, ha bekapcsolódnak a szakosztály életébe. Olyan túrákra, ahol a kerület minden szakosztálya részt vesz, ritkán kerül sor, s ennek elsősorban szervezési nehézségei vannak. A szakosztályok minősége és a tagok kora szerint is heterogén a kerület Természetbarát Szövetsége — üzemi, intézményi, ill. ifjúsági, felnőtt szakosztályok —, emiatt azután nehéz az időpontokat szakszövetségi szinten egyeztetni. Így inkább több önállóságot kapnak az egyes szakosztályok a túrák megszervezésében. Persze ez nem jelent fejetlenséget, hiszen az Elnökség havonként összehívott üléseire mindig meghívják egy-egy szakosztályvezetőt is, aki beszámol a szakosztály életéről, gondjairól, problémáiról.

Az ún. „elváro túrákon” találkoznak a kerület szakosztályai. Ilyen túra az évenkénti Vöröskői Felszabadulási Emléktúra is. (1969-ben a kerületből csak

egy szakosztály nem jelent meg.) A tagok már szombat délelben elindulnak a Vöröskőhöz, s a szombat estét táborozás mellett, közös dalolással töltik el.

SZERETIK A NÉPDALOKAT

korra és nemre való tekintet nélkül, s valószínűleg bevezetik a 18-i táborozás módját. A résztvevők izléseinek várható differenciáltsága miatt külön táborozásról gyülekeznek a népdalt kedvelők, s különül a tánczenét kedvelők. Székely Tamás véleménye szerint, melyet az eddigi túrák tapasztalataira alapoz, nem biztos, hogy a két táborozás életkorok szerint osztsza ketté a résztvevőket, hiszen a fiatalok közül is sokan szeretik a népdalokat és fordítva.

Egy másik szinten „elváro túra” a kerületi találkozó túra, melyet évenként más-más helyen bonyolítanak le. (Ebben az évben a Vértesbe tervezik.)

A kerület gondoskodik a káderképzésről is. Február 19-én kezdődött a *Túravetítő Tanfolyam*, melyen szakosztályonként 6—8 természetjárót képeznek ki elméletileg és gyakorlatilag. Az elméleti előadások a kerületi TS épületében, a gyakorlati pedig terepen...

Mint a MOM Természetbarát Szakosztályának vezetője, Székely Tamás eljegedett az „optikások” munkájával.

A MOM-ban az igazolt sportolók 40%-a természetjáró, s ezt kevés más egyesület mondhatja el magáról: 160 fő természetjáró.

A természetjárók létszámának növekedésében különösen érezte hatását a szabad szombat bevezetése. Az így felszabadult szombatokra a szakosztályvezetőség színes programot dolgozott ki, s jó propaganda-munkával sikerült is sok új

VONATRA·AUTÓBUSZRA

**MENETJEGYÉT,
BÉRLETÉT**

UTASBALESETBIZTOSÍTÁSSAL

KÉRJE!

ÁLLAMI BIZTOSÍTÓ

tagot toborozni. Több olyan közös rendezvényük van, amelyek mintegy családdá fogják össze a szakosztályt. Ilyen rendezvények pl.: A Természetbarát bál, városnéző séták, szakosztályi klubösszejövetelek.

Szintén az új tagok toborzása céljából szerveznek ez évben öt ún. **tömegesítő túrát**. A törzsgárda azt tervezi, hogy ezekkel az „újoncokkal” fogják megszerettetni ezt az egészséges — no meg nem is olyan nehéz — sportágat.

Egy külföldi út bármelyik sportágban élményszámba menő esemény. Különösen az a természetjáróknál, hiszen nekik éppen a változatos környezet teszi szépé és vonzóvá ezt a sportágat.

A „MOM-osok” is részt vesznek a nyáron egy Nemzetközi Kajak-túrán, a Mazúri-tavakon. Bár önköltéses a túra, ennek ellenére már 40-en jelezték részvételi szándékukat.

A kerület évenként értékeli a szakosztályok munkáját. Az ifjúságiak kategóriájában 1969-ben a legjobb munkát az Elnökség egyhangú véleménye szenteli.

MÚM 28-AS

iparitanuló-intézet szakosztálya végezte.

A szakosztály irányítója **Moldvai Antal**, akinek lelkesedése nagyban hozzájárult a fenti elismeréshez. A taglétszám náluk is emelkedik: 1968-ban 24, 1969-ben 35 fő volt a szakosztály létszáma. 1970. február 1-ig 21 tanulót igazolt a szakosztályvezetőség, s még 20—25 főnyi jelentkezésre számítanak.

Ebben az iskolában egyébként múltja van a természetjárásnak. Az intézet állami vezetésének anyagi, erkölcsi és személyi segítségével már évek óta részt vesznek a különböző országos diáktalálkozókon és az országos túrákon. (Pl.: Pilisnyergi túra, Vöröskői koszorúzás.)

A budai versenyeken még a Testnevelési Főiskola csapatát is legyőzték a múlt évben. A minőségi munka alátámasztására álljon itt néhány adat is: 1968-ban 6 szakosztályi tag

nyerte el a bronzjelvényt, majd ugyanez a 6 fő 1969-ben az ezüstjelvényt, s 1969-ben újabb 4 fő lett „bronzos”.

Egyszóval jó közösségi szellem, lelkesedés jellemzi a MÚM 28-as sz. iparitanuló-intézet természetjáró szakosztályát. Ezzel vívták ki maguknak a kerületi Elnökségnek azt a döntését, hogy a városismertető versenyre a XII. kerület ifjúsági szakosztályai közül őket nevezték.

A magyar sport „fellegvára”, a

TESTNEVELÉSI FŐISKOLA IS

a XII. kerületben van.

Sajnos, itt nem foglalokoznak a természetjárással úgy a hallgatók, ahogyan a sportág megkívánna.

A rendszeres szakosztályi élet még csak gyerekcipőkben jár. A hallgatók részt vesznek egy 10—14 napos táborban, ahol megismerik a túrázás csínját-bínját. Inkább a tájékozódó futás népszerű a TF-en. A legutóbbi Radnóti túraversenyt is a TF csapata nyerte meg.

A főiskola természetjáró szakosztálya egyébként 68 tagot számlál, de ennek csak elenyésző százaléka túrázik rendszeresen. Időszakonként közös túrákat rendeznek, a legutóbbi, bükkszentléleki túrán 25-en vettek részt.

Egy kerület életéről adtam rövid áttekintést a természetjárás szemszögéből. Bár nem teljes a kép, de megállapítható, hogy az emberek még nem élnek eléggé azzal a lehetőséggel, hogy a szabad idejük egészséges felhasználásáról a természetjáró szakosztályok mindig gondoskodnak. Jobban ki kellene használniuk ezeket a programokat, annál is inkább, mert a civilizáció egyre jobban arra kényszeríti a dolgozó embert, ha erőnléti szintjét fenn akarja tartani, mozogjon többet a szabad levegőn! S a természetjárók táborában mindezt megteheti.

Márkus László

ÓVJA EGÉSZSÉGÉT!

MOSSON GYAKRAN KEZET
A FERTŐTLENÍTŐ HATÁSÚ

ULTRA-SOL

LEMOSÓSZERREL!

Az ULTRA-SOL

régi igényt elégíti ki azzal, hogy a lemosást és a fertőtlenítést egy művelettel oldja meg.

Az ULTRA-SOL

kis mennyiségben tenyérre öntve, kevés víz hozzáadásával jól habzik, a szennyeződést tökéletesen eltávolítja.

Az ULTRA-SOL

előnyei közé tartozik bőrkímélő és bőrpuhító hatása.

Az ULTRA-SOL

használata különösen a gyakori kézmossással járó foglalkozásoknál előnyös.

Az ULTRA-SOL

fertőtlenítő hatásával a kézen mindig jelenlevő baktériumokat a kézmosás egyidejűleg elpusztítja. Kiválóan alkalmas olyan fertőző betegségek továbbadásának megakadályozására is, amelyek közvetítésében döntő szerepe van a szennyeződött kéznek.

Gyártja:

EGYESÜLT VEGYIMŰVEK

Budapest, XVII., Cinkotai út 26

Kapható

a háztartási vegyszereket árusító üzletekben

A LÁTHATATLAN TERMÉSZET

Kedves olvasóm, aki gyönyörködsz a természet ezer színében és formájában és úgy érzed elpihenve egy nagy sziklán, lábad alatt a kéklő mélység, vagy heverészel a millió virággal kivarrt tarka mezőn, mint szőnyegen. Hóval borított csúcsok közt közel vagy az éghez, vagy sötét erdő mélyén oltod a szomjad a rejtett forrás vizével. Gyönyörködik a szemed és a szived. És most azt mondom neked, amit

itt látsz nagyon szép, de ezerszer szebb a láthatatlan világ, a parányok világa és ha azt is megérted, még szebb, még felemelőbb lesz a bolyongás a természetben. Madách mondja a „Tragédiá”-ban, Lucifer szájával; „Láss szellemszemekkel”. Én is ezt mondom neked most, láss bele a láthatatlanba és bolyongjunk együtt a parányok világában a fák és füvek belsejében, apró állatok között.

Az első utunkon még gyakorlatlanok vagyunk, nem merészkedünk be a növények belsejébe, csak kívül nézegetjük őket. Akkorák vagyunk, mint egy mákszem és már az első Tüdőfűnél, annak szárán és levelén a langyos májusi délelőttön, alig áthatolható bozótbá keveredünk. Ez a több emeletes szövvényes ezüstszürke bozót a Tüdőfű szörzete. Különös világ ez. A növény bundája véd a túlzott meleg ellen, mint hőszigetelő réteg, de nem kedvelik a legelésző állatok sem, mert érdes és ragadós. A levél felületéről a bőrszövet sejtjeiből emelkedik ki alapja, két vastos párna alakú sejt, a tetején kúszó, tekeredő és végefélé megint vastagodó szőrszál áll ki. Négyzetcentiméterenként 30–60 darab. A szőrök árnyékában vannak a növény légzőnyílásai, amin át beszívja a levegőt. Ezek a szőrök egy kicsit árnyékolják is ezeket a levegőnyílásokat a túlzott napfénybehatás ellen. Csak a tüdőfűnek van ilyen szörzete? Nem, alig van növény, aminek legalább egyes testrészeit ne borítaná különféle rendeltetésű szőrzet. Menjünk hát tovább és tanulmányozzuk meg őket.

Következő állomásunk a félelmetes csalán. A csalánszőrök igen ravasz és érdekes védekező mirigyszőrök. Vaskos tövükben termelődik a csípős hangyasav és a mérgező fehérjeanyag. A védekező oldat azután egy alkimista lombik, vagy palack alakú hosszinyakú szőrsejtben gyűlik meg. Ennek a sejtnek a teteje bunkós és könnyen letörik. Az éles szélű „törött palack” könnyen behatol az ember vagy állat bőre alá és beleönti a mérget. Ez okozza a csaláncsípés kellemetlen égető fájalmát.

Mennyivel békésebb és érdekesebb az ezüstfa vagy más néven olajfű szörzete. Mint sokágú csillag, vagy inkább pompás virágok állnak rövid száron, mint pikkelyek ezek a csillagszőrök a fa levelein, különösen a fonákán. Ez a fácska, vagy inkább bokor a forró nyarú mediterraneumból, a Földközi-tenger vi-

dékéről származott hozzánk és ott tanult meg védekezni a szárító szelek ellen. A csillagszőrök a légzőnyílásokat védik a forró szelek ellen.

Az ökörfark-kóró pompás sárga virágyertyái messze látszanak a meleg sziklagyepes tájakon vagy töltések mentén. Ennek a szép virágos növénynek a szörzete valóságos remekmű. Minden szőr egy-egy kis sok emeletes karácsonyfa. Ez a szőrbunda is a rágások és a nagy meleg ellen, a kiszáradás ellen véd.

Forró izzasztó nyáron a halk és titokzatos mocsárvidékek legelődögtebb zugaiban él a természetvédelem ritkasága a rovarevő növények hazai képviselője, a harmatfű. Ennek vörhenyes szőrei a leveleken ragadós anyagot termelnek és a ragadós emésztőnedvbe belekerülő apró rovarokat emészt meg a növény, hogy a tápanyagokban hiányos lápon pótolja teste szükségletét. Mint apró csillanó harmatcseppek ülnek a szőrökön a mérge, az emésztőnedv cseppjei. A gyanútlan szomjas rovar ennek a csábító látványnak esik áldozatul. Itt a szőrök emésztőnedvet és ragadós anyagokat termelő szervé váltóztak.

Az egyébként csupasz levelű növények, mint a vadgesztenye is bundába öltözteti „kicsinyeit”. Tavasszal mindannyian gyönyörködünk már a bomló vadgesztenye rügyek fehér bundából kibontakozó halovány rügyeiben és erős félénk kis leveleiben. Itt a szörzetenek a hideg hajnalok ellen védő szerepéről győződhetünk meg. De védik ezek a fehér szőrök a zsenge leveleket a tavaszi szél és napfény szárító hatása ellen is.

Nagyon hasznos mindenek műszere és szerszáma a növényeknek a szőr, lássuk csak mire jó még:

Az árvalányhaj szőre segít repülni a magnak, hogy messze elterjedjen a faj. A gyökerek csúcsa közelében levő — csak mikroszkóppal láthatóan parányi gyökérszőrök, segítenek felvenni a tápanyagokat a talajból. A virágok szirmainak oly

csodás színpompája nemegyszer nem festékanyagok köszönhető, hanem olyan szőrszerű kiemelkedéseknek, amelyekre színeire bomlik a napsugár szivárványa. Ravasz szőrműszerek segítik a növények megporzását. Ezek a szőrök úgy irányítják a mézet kereső rovar, hogy csak akkor jut a csemegéhez, ha előbb megporozta a virágot a másik virágról hozott virággal. Így a növény biztosítja az idegen megporzást és így a leromlás ellen védekezik.

Mindez persze nem tudatos cselekedet és nem is valamiféle okos tervezés műve. Az évmilliók során kialakult, apródonként felépült a növények szervezete és mindig azok az egyedek maradtak meg és szaporodtak tovább, amelyeknek a környezethez leginkább alkalmazkodott szervezete volt. Így alakult ki a bonyolult és a célszerűség látszatát keltező szervezet.

De nézzük tovább a növényi szőrök különös birodalmát. A havasi növények egy részének, védelmiül a hideg hajnalok és forró déli napsütés ellen, valóságos fehér bundája van. Ilyen a kerti dísznövénynek ültetett nyúlfüle és ilyen a turizmus jelvényévé vált havasi gyopár is. A gyopár a tanúja, hogy a dús szőrzet csak védekezés és csak ott alakul ki, ahol szükség van rá. Nagyon nehéz élvezni a havasok védett ritkaságát, a gyopárt az Alföldre. Amennyiben sikerül és a növény meglepszik és elmúlik a tél, tavasszal hiába keressük kedves növényünket. Helyette egy magas zöldes kóró él a sziklakertünk féltett zugában. Ez bizony ugyanaz a havasi gyopár, csak a havas hiányzik neki. A számára egyetlen langyos időjárásban nem fejleszti ki a bundáját és nem lapul a talajhoz többé, mint a szélmarta és napégette havasi sziklák között.

Pihenünk meg a növények felületén, a szőrök birodalmában tett kirándulás után és készüljünk fel egy nagyon érdekes sétára; legközelebb egy fenyőfa belsejében teszünk kirándulást.

Dr. Agócsy Pál

Egy csésze orosz tea

A szamovár régtől fogva az orosz életmód egyik jelképe. Azt hittük (s ma is azt hisszük), hogy az oroszok állandóan teát isznak. Pedig az oroszok nem is olyan nagy „teázók”, mint az elbeszélések után, a klasszikus orosz irodalom leírásai után hinnénk.

Pihenésül és hőségben

Oroszországban első ízben Mihail Fjodorovics cárnál köstölték a teát 300 évvel ezelőtt, amikor azt az áltái kántól kapta ajándékba.

Nem sok idő telt el és elindultak az első kereskedők Kínába teát vásárolni. Fogyasztása rövid idő alatt elterjedt egész Oroszországban.

Ki ne emlékeznék az irodalmi képekre. Az asztalon a szamovár, köcsögben a lépesmész, puha sajt, pirosuló alma. A teát sietség nélkül, higgadtan, végtelen beszélgetések közben itták, egyiket a másik után.

Nem is csoda, hogy ezekből az időkből maradtak a mondások — „Ha fáradt vagy, igyál teát”, „ha meleged van — igyál teát”, „ha fel akarsz melegedni, kérj teát”.

Igy alakult ki bennünk a „teázó” oroszok képzelete. Pedig ez a kép csalóka. A statisztika az ellenkezőjét bizonyítja. A tea fogyasztását illetően az első helyen az angolok állnak (egy főre 4,5 kilogramm), majd a kanadaiak, hollandok, az arab országok, az Egyesült Államok és csak azután következik a Szovjetunió.

Csak Grúzia!

Grúzia tartozik ma a világ legismertebb teatermelői közé, bár a grúzok keveset isznak belőle.

Ne kérjünk Grúziában teát, mert a pincér összeráncolt homlokkal figyelmeztet: miért éppen teát és nem bort! A teáültetvény szelén álló házban a vendégszerető grúz házigazda borral kínálja vendégét —, sohasem teával. Teával kínálni a jövevényt, sértés. Ez a hagyomány, noha a szelíd dombos tájon soha nem látott virágzásnak indult a teatermesztés. A szőlőn kívül ez Grúzia legfőbb kincse.

Már száz éve termesztik itt a teát. A múlt század utolsó éveiben mindössze hat (!) hektáron termelték. Ma Grúzia adja a Szovjetunió szinte teljes és rendkívül magas teahozamát (86 százalékát).

A grúz teáültetvények képe közismert. Végtelen zöld hullámszáz. A sorok között emberek puttyokkal a hátukon, többnyire az asszonyok, akik egész nyáron szedik a tealevelet.

A grúzok, akik egyre több teát termelnek és egyre kevesebbet isznak, a termesztés fortélyait is kitalálták. A teát ugyanis régtől fogva az egyik „legkellemtlenebb” növénynek tartják. A grúzok azt mondják: „Ötvenszer kell meghajolni a bokor előtt, hogy igazi teát adjon”. Most már ezer apró titkot tudnak a termesztéséről és szárításáról, tudják, hogyan kell egyik vagy másik fajtát előállítani. A zöld teát például az úzbégek, a tadzsikok és kirgizek szeretik, a „tégla színűt” a kalmükök, az erős fekete teát pedig az oroszok isszák.

Turista-divat

1. Francia hegymászó öltözet. Trenker-kord nadrág, térd alatt gombosan kötve, 3 zsebbel. Piroskockás pamuting egy zsebbel.

2. Duretne anyagból készült női nadrág szoknyás sport kosztüm, vadászakóval négy nagy zsebbel. A kalap ugyanabból az anyagból készült.

3. Két osztrák hátizsákmodell. A felső, Gran Paradise nevű nagy expedíciós célra alkalmas. Kék, sárga anyagból készült. Nagysága: 60×95×83 cm. Az alsó a Sierra nevű modell könnyű túrazsák. Méretel: 46×31×21 cm.

4. Férfi velur végig gombos, két zsebes kötött, nyakrészen színes lumber jack. Fehér shetland magasnyakú pulóver, a nőihez piros-fehér-piros színű vászon öv.

A VILÁG MINDEN TÁJÁRÓL

Katasztrófa a Himalájában

Augusztus 9-én indult el Bécsből a 9 tagú osztrák expedíció a Himalájába. Céljuk a Daulaghiri megmászása volt, az expedíciótól beérkezett utolsó jelentés szerint „egyáltalán nem könnyű feladat, de valamennyien a legjobb hangulatban vannak”. Ez történt november 12-én és azóta nyomuk veszett. Ezen a napon 7300 m magasságban voltak, tehát közel a célhoz. (A Daulaghiri IV 7760 m magas.)

Az expedíció vezetője, a 26 éves Richard Hoyer, egyike volt a legkiválóbb alpinistáknak. A csoport többi tagjai: a 36 éves Kurt Ring, a 42 éves Leo Graf, a 39 éves orvos, dr. Klaus Kubiena, a 28 éves mérnök Peter Lavicka, a 26 éves Peter Nemeč, a 21 éves Kurt Reha, a 47 éves mérnök Oskar Krammer és a 30 éves geológus Wolfgang Ulrich.

A Daulaghiri IV megmászásával előttük 1962-ben próbálkozott siker-

telenül egy expedíció, Roberts ezredes vezetésével. Az osztrák expedíció október 28-án kelt jelentése is hangsúlyozza, hogy a hegy a déli oldalról rendkívül nehezen mászható meg. Miután a Konaban-szakadékbán a sziklatorlasszal megbírkózni nem tudtak, csupán egy veszedelmes gerinc kínált még egyetlen továbbjutási lehetőséget. Ezt a „Hosszú gerincet” 20 napi megfeszített munkával kellett az expedíciónak járhatóvá tenni és rögzített kötélkorláttal ellátni, mielőtt rajta 2 magas-tábor és 1 raktárt tudtak létesíteni. Így érték el október 20-án erről a gerincről a Konaban-szakadékból megközelíthetetlen sziklatorlassz tetejét és ezt az általuk első ízben megmászott csúcst „Manghi Matha”-nak nevezték el. Onnan látták — mint első emberek — maguk alatt a széles medencét a felső Konaban-gleccserrel, amelyből 20 mellégleccser ágazik ki.

Ezt a bizakodó hangú jelentést hosszabb hallgatás követte. A helikopter pilótája, aki a november 12 óta eltűntek után nyomozott, Katmanduban kijelentette, hogy két serpa felkerekedett az alaptáborból, hogy a veszélyes gerincen, amelyet az osztrákok a Daulaghiri IV megmászásához választottak, az eltűnt hegymászők után kutassanak. Ezek azonban hamarosan visszafordulásra kényszerültek.

Valószínű, hogy a meredek sziklagerincről az egész expedíció alázuhant az általa nagy fáradsággal megkerült szakadékba, ahol nyomuk veszett.

75 éves a Naturfreunde

1895-ben Bécsben alakult meg az első munkásturista egyesület, a „Touristenverein der Naturfreunde”, és ez a mozgalom a következő években rohamosan elterjedt az egész világon.

A jubileum évében az osztrák természetbarátok három világrészre kiterjedő expedíciókat terveznek, ame-

lyeken kereken 100 hegymászőjük, nők és férfiak vesznek részt. Magában álló vállalkozásnak készül az afrikai expedíció a Kilimandzsáróra és a Mount Kenia-ra. Ebben 65 alpinista vesz részt, akik elsőként már január 12-én indultak útnak. Nyáron a Pamírba utazik egy osztrák hegymásző-csoport, ennek programjában többek között a Pik Kommunizmus, a Szovjetunió legmagasabb hegyének megmászása is szerepel. Utolsóként ősszel indul a harmadik expedíció, Dél-Amerikába, a központi Kordilerrákba, hogy ott professzor Ing. Franz Moravetz, a Természetbarátok expedíciós referensének vezetése alatt háromezres jégfalakat mászzon meg.

A „Volksstimme” felhívta a figyelmet arra, hogy éppen ezekben a napokban érkezett meg az osztrák Himalája-expedíció katasztrófájának a híre, ami figyelmeztetésül kell hogy szolgáljon a készülődő expedíciók minél gondosabb előkészítésére.

Gumicsónakon a világ körül

Anne Gay, avignoni angol nyelv-tanár, egy Boigher nevű vízvezeték-szerelő és Edgar Doulier, akinek a kezei paralizis következtében megbénultak — elhatározták, hogy gumicsónakkal világkörüli útra indulnak. A három bátor ember nem sportrekordot akar felállítani, hanem pszichológiai és szociológiai kísérletet szándékozik végrehajtani. A gumicsónakot két 18 lóerős motorral és vitorlával szerelték fel.

Hosszú utat megtett szemüveg

Egy amerikai turista Mallorca partvidékén csónakázott, amikor szemüvege tokostul beleesett a tengerbe. Két hónappal később egy amerikai bűvár megtalálta a szemüveg-

tokot az elvesztés helyétől mintegy 800 kilométerre fekvő, észak-olaszországi partvidék mentén és átadta egy angol szállodavendégnek.

Az angol turista visszaküldte a szemüveget tokkal együtt annak az optikusnak, akinek a címét a szemüvegtok belsejében megtalálta és a hosszú utat megtett szemüveg hamarosan visszakerült gazdájához. A pápaszemnek semmi baja sem esett.

A Mars hegyei – és völgyei

Azoknak a megfigyeléseknek az alapján, amelyeket az arizoniai Kitt Peak-ban teleszkóppal végeztek a Mars felszínéről, elkészítették a bolygó felszínének eddigi legpontosabb topográfiai térképét.

A Science legutóbbi számában R. A. Wells azt írja, hogy nem lehet egyszerű összefüggést megállapítani a felszín egyes területeinek magassága és színe között, de az ezzel kapcsolatos találgatások alapján feltételezhető, hogy a Mars felszínének sötétebb foltjai viszonylag alacsony fekvő helyek, s hogy a piros színű területek valószínűleg magasabb fekvésű sivatagok.

Noha az utóbbi években radar segítségével próbálták tanulmányozni a bolygó felszínének topográfiáját, nyilvánvaló, hogy a legpontosabb módszer a széndioxid spektrum tanulmányozása a felszínről visszautkröződő fényben.

A Hesperia néven ismert terület 22 kilométerrel fekszik magasabban a felszín átlagánál és 30 kilométerrel magasabban a Nyugatra húzódó mélyedéshez viszonyítva. A Mars-felszín számos helyén hasonló kontasztokat észlelnek.

MILLIÓK ÚTICÉLJA: CSEHSZLOVÁKIA

címmel rendezett kiállítást Budapesten az IBUSZ és a Cedok, Csehszlovák Utazási Iroda. A kiállítás a Könyvklubban III. 16–26. között volt nyitva, utána májustól Kecskeméten, Miskolcon, Debrecenben és esetleg Pécsen mutatják be a kiállítás anyagát. A kiállítások pályázattal vannak egybe kötve. Fel kell ismerni a fényképeken látható műemlékeket és írni kell róluk. Az első helyezett egyhetes magas-tátra, a második négynapos alacsony-tátra, a harmadik háromnapos prágai és a negyedik-ötödik helyezett értékes tárgyjutalomban részesül.

UTAZÁSHOZ,

AUTÓTÚRÁHOZ,

VÁROSNÉZÉSHEZ...

Térképek kaphatók:
A Térképboltban,
Bp., VII., Nyár u. 1.

AUTÓTÉRKEPEK:

Ausztria	25,- Ft	NDK	40,- Ft
Csehszlovákia	25,- Ft	NSZK (előkészül.)	25,- Ft
Bulgária	25,- Ft	Nyugat-Európa	25,- Ft
Jugoszlávia	25,- Ft	Kelet-Európa	25,- Ft
Lengyelország	25,- Ft	Magyarország	11,- Ft
Olaszország	25,- Ft	Mo. autóatlása	45,- Ft
Románia	25,- Ft		

VÁROSTERKEPEK:

Bécs	20,- Ft
Róma	20,- Ft
Kelet-Berlin	11,- Ft
Prága	5,50 Ft
Várna	7,- Ft
Burgas	4,- Ft
Varsó	14,50 Ft
Leipzig	7,50 Ft
Krakkó	14,50 Ft

ÚTIKÖNYVEK:

Ausztria	103,- Ft
Franciaország	85,- Ft
Itália	85,- Ft
Jugoszlávia	90,- Ft
Magyarország	110,- Ft
Bécs	37,- Ft
Párizs	43,- Ft
Róma	40,- Ft
Jugoszláv tengerpart	24,50 Ft

ÚTIKÖNYVEK MAGYARORSZÁGI VÁROSOKRÓL:

Debrecen	32,- Ft
Eger	29,50 Ft
Esztergom	27,- Ft
Győr	33,- Ft
Miskolc	29,50 Ft
Pécs	33,- Ft
Szeged (előkész.)	33,- Ft
Székesfehérvár	30,- Ft
Szentendre	27,- Ft
Visegrád	23,50 Ft
Magyarországi autótúrák	35,- Ft

TURISTAKÖNYVEK MAGYARORSZÁGRÓL:

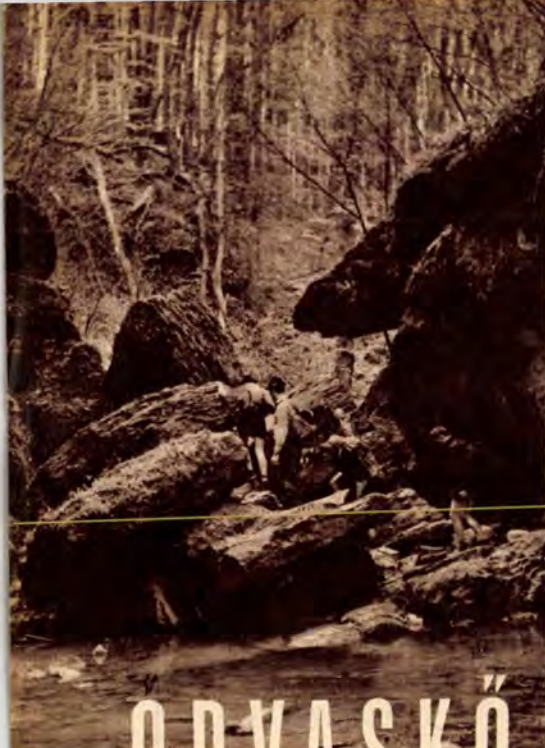
Velencei-tó	33,- Ft
Zempléni-hegység	25,50 Ft
Bakony	26,- Ft
Budai-hegység	33,- Ft
Gerecse	22,- Ft
Mátra	38,- Ft
Budai kirándulóhelyek	20,- Ft

A TURISTA 1969–70. ÉVI FOTÓPÁLYÁZATÁNAK VÉGEREDMÉNYE

A pályázatra 79 pályamu érkezett be, amiből a bírálóbizottság 16-ot részesített díjazásban.

1. díjat, 500 Ft-os vásárlási utalványt nyert: Baán Györgyi (Gesztos) Bp. XIX. Dobó Katika u. 62. 2. díjat, 400 Ft-os vásárlási utalványt nyert: Susoczky Ferenc (Zúzmará) Bp. IX. Mihalkovics u. 14. 3. díjat, 300 Ft-os utalványt nyert: Doma István (Flexaret) Miskolc, VI. utca 14. 4. díjat, 200 Ft-os utalványt nyert: Tóth József (Házánk szépsége) Bp. IX. Börzsöny u. 3. 5. díjat, 200 Ft-os utalványt nyert: Doma István (Kohó) Miskolc, Diósgyőr Vasgyár, 6. díjat, 200 Ft-os utalványt nyert: Varga Ferenc (Havasi gyopár) Bp. VII. Hevesi Sándor tér 1. 7. díjat, 200 Ft-os utalványt nyert: Dura Lajos (Peter) Bp. III. Rákóczi u. 12. 8. díjat, 200 Ft-os utalványt nyert: Takács Gábor (Csövényos) Bp. IX. Szamuely u. 19. 9. díjat, 100 Ft-os utalványt nyert: Técsi Katalin (Túra) Bp. XI. Bártfai u. 8. b. 10. díjat, 100 Ft-os utalványt nyert: Takács Gábor (Zengővár) Bp. IX. Szamuely u. 19. 11. díjat, 100 Ft-os utalványt nyert: Dura Lajos (Pilis) Csillaghegy, Rákóczi u. 12. 12. díjat, 100 Ft-os utalványt nyert: Németh Béla (Gajapatak) Bodajk, Dózsa György u. 48. 13. díjat, filmesmagot nyert: Kántor Csaba, Bp. I. ker. Szentháromság tér 1. 14. díjat, filmesmagot nyert: Dr. Acs János, Bp. XIV. Hungária krt. 52. 15. díjat, filmesmagot nyert: Radnai Vilmos, Dunaharaszti, Bajcsy u. 72. 16. díjat, filmesmagot nyert: Acs Jánosné, Bp. XIV. Hungária krt. 52.

A nyerteseket az OFOTERT Vállalat ajánlotta fel. A nyerteseknek a jutalmakat postán elküldtük.

ODVASKŐ

Bakonybélből indulva a Gerence-völgyében rövid séta után elérjük Gerence-pusztát, ahol az egykori híres betyár-csárda romjai láthatók. A Szarvad-árok után a piros barlang-

jelzésű, helyenként meredek úton 15 perc alatt érjük el az Odvaskő barlangot.

Odvaskőt a környék népe még ma is csak úgy emlegeti, hogy a „betyár-barlang”. Mások viszont Gerence-barlangnak említik, mert alatta folyik el a Bakony egyik legszebb vize, a Gerence-patak.

Vadregényes dolomitsziklák tövében nyílik a barlang. Ásatások bizonyítják, hogy az ősidőben lakott hely volt. Csontok, edénytöredékek, tüzelésre valló maradványok kerültek elő. Még a barlangi medve is lakóhelyül választotta azt, kitérve onnan az embert.

Később a betyárok búvóhelyévé vált, mert nemigen lehetett életveszély nélkül megközelíteni a hatóság embereinek. Milfajt Ferenc és sétáló legényei is itt ütöttek tanyát egy időre.

A barlang már méreteiben is érdekes. Szája 2–3 méter magas és legalább 8 méter széles. Ha figyelmesen körbejárjuk, az oldalán több betömődött járatot és fülkét fedezhetünk fel. Ezek feltárása még a jövő feladata, sok érdekes dolgot rejthetnek magukban.

A „nagyvonalat” Franciavágásig hozza el a turistákat. Itt átszáll a madzag-vasútra, amely Gerence-völgyében, sokszor a patakparthoz simulva, vagy a medret átugorva viszi

utasait *Huszárok-élpusztán*, a *Német-ugratóvölgyön*, *Odvaskón*, *Móricházán* keresztül, *Királykaput* érintve a Bakony belsejébe.

A felsorolt helyek történelmi emléket őriznek, gyönyörű fekvésük — turisztikai lehetőségeik mellett. Királyháza például Mátyás király kedvelt vadászterülete volt. Vagy említhetjük *Huszárok-élpusztát*, ahonnan a legenda szerint a magyar huszárok törtek elő 1809-ben, hogy *Franciavágásnál* csapást mérjenek Napoleon seregeire.

Odvaskőt nevezhetnénk a *Gerence-völgy* turista fővárosának. Az odvaskői csárda története, fekvése és berendezése miatt mindenképpen rászólgal erre az elnevezésre. A turisták — itt megpihenve, erőt gyűjtve — felkereshetik a környék nevezetességeit. A csárdát a bakonykoppanyi termelőszövetkezet üzemelteti, s nagy összeggel hozott létre egy 120 személyes turistaszállást és a környéken táborozási helyet biztosít a csoportoknak. Konyhája pedig gondoskodik a turisták rendszeres, egész napos ellátásáról is.

Ma már az Odvaskői-csárda turistabázis, kirándulóhelye a Bakony-nak, a Kőrös-hegy, a Bakony legmagasabb pontja közelében.

Gáldonyi

Idén is megrendezzük az egyéni versenyzők és a szakosztályok csapatai számára hagyományos és népszerű rejtélyversenyünket, a Turistatót. A játék hat hónapon át tart. Az újszerűség kedvéért minden hónap lezárát egésznek számít. A játék tárgya három megye; Pest, Baranya és Veszprém, továbbá három baráti ország; a Szovjetunió, Csehszlovákia és Lengyelország turisztikai ismerete. Minden hónapban 13+1 összesen 14 kérdést teszünk fel és minden helyes felelet egy pontot ér. A válaszokat 15-ig kell beküldeni levelezőlapra, melyre rá kell ragasztani a 26. oldalon levő szelvényt.

Határidőn túl beküldött megfejtéseket nem veszünk figyelembe.

A legjobb megfejtők között minden hónapban egy db 300 Ft és 5 db 100 Ft értékű vásárlási utalványt sorsolunk ki.

Azok között, akik mind a hat játékban hibátlan megfejtést küldenek be, egy hatnapos külföldi társasutazást sorsolunk ki. A legjobb eredményt elért szakosztály megkapja a Turista vándordíját.

Eredetileg is az volt a célunk, hogy a Turista olvasóit is elvigyük az 1 x 2 bűvös mezejére. Arra gondoltunk, hogy ezt a játékot a focijáték nem sajátíthatják ki maguknak, s ha az alapötlet nem is új, azért még reménykedhetünk sikerében.

Tehát 1 x 2, de egymással szemben álló csapatok nélkül. Sőt, a megfejtések megkönnyítésére odáig mentünk, hogy pályát, vagy a színhelyet is

13 + 1 Turista módra

1. FORDULÓ PEST MEGYE

eláruljuk. Legyen elsőnek — mondjuk — Pest megye.

Tehát kezdetnek ezt nyújtjuk át rejtélyfejtő olvasóinknak, akiknek egyben a megfejtésekhez sok sikert és kellemes szórakozást kívánunk.

Most pedig kezdődjék a játék:

I. Jelöljük meg azt a helységet, ahol az 1848/49-es szabadságharc egyik csatája lefolyt.

- 1 Újhartyán
- x Tápióbrscke
- 2 Csomád

II. Az első vasút Budapest és Vác között 34 kilométeres távon létesült. Egy július 15-i napon indult meg a közlekedés, melyik évben?

- 1 1832
- x 1840
- 2 1846

III. Kiss József az MTK hosszútávfutója 1940. szeptember 29-én a maratoni síkfutásban 2 óra 36 perc 10,6 mp-cel országos rekordot állított fel. E csúcseredménnyel kapcsolatosan melyik város szerepelt a magyar rekordlistán?

- 1 Szentendre
- x Cegléd
- 2 Kecskemét

IV. A tatárok pusztító előrenyomulásuk során az egyik legnagyobb kegyetlenségüket

Vácott tanúsították, ahol a férfiakat elhajtották, a nőket és gyermekeket a várossal együtt elégették. Mikor volt ez?

- 1 1241
- x 1242
- 2 1244

V. Budavárát 1686-ban szabadították fel a török megszállás alól. Melyik hónap, hányadik napján került fel a vár fokára a magyar lobogó?

- 1 május 5.
- x szeptember 2.
- 2 október 10.

VI. Újpest mai területén 1830-ban hány ház állt?

- 1 325
- x 3
- 2 97

VII. Mit jelent magyarul a Visszegrád szó?

- 1 Hegyi Bástya
- x Vízmélti Vár
- 2 Magas Vár

VIII. Az alábbi hegyek csúcsai közül melyik a legmagasabb?

- 1 Hegyszál
- x Pilis
- 2 Nagykevély

IX. A római uralom idején „ulcisa castra”-nak nevezett nagy katonai tábor hol állt?

- 1 Aquincumban
- x Kishartán
- 2 Szentendrén

X. A megye területén a sokévi átlag alapján melyik a leghidegebb és legmelegebb hónap?

- 1 január—július
- x december—augusztus
- 2 február—június

XI. Salamon király és Béla fia között döntő ütközet folyt le Cinkotán. A Salamon vérével végződött harc mikor volt?

- 1 1063
- x 1071
- 2 1074

XII. Dózsa György 40 000 főnyi parasztserege itt pihent meg. Dózsa ugyanitt kiáltványt intézett a jobbgyokokhoz. Hol volt ez?

- 1 Cegléden
- x Monoron
- 2 Pécelen

XIII. Az összeszűkülő Duna Zebegénynél hány méter széles?

- 1 420
- x 395
- 2 380

XIV. Honnan irányította Stromfeld Aurél a nemzeti függetlenségért és a proletár államért harcoló magyar vöröshadsereg hadműveleteit?

- 1 Hatvanból
- x Gödöllőről
- 2 Aszódrol

A végéhez érkeve ugye nem is volt olyan nehéz? Az egyéni és csapat győztesek pedig éppenséggel elmondhatják, hogy ez is valami? Lassan a testtel, mert legközelebb majd panaszkodhatnak. A megfejtéseket a megfelelő sorrendben, 1 x vagy 2 megjelöléssel IV. 15-ig kell a Turista szerkesztőségébe beküldeni.

A TURISTA jelentősi

MTSZ KÖZLEMÉNYEK

EGYÜTTMŰKÖDÉSI TERV

a Magyar Úttörők Szövetsége és a Magyar Természetbarát Szövetség között

az 1970—71. évre

A Magyar Úttörők Szövetsége és a Magyar Természetbarát Szövetség fontos szerepet tulajdonít a turisztikai tevékenységnek a kisdobosok és úttörők erkölcsi-politikai, testi nevelésében, ezért a jövőben a két szövetség szorosabb együttműködést kíván kialakítani, mind az országos elnökségnek, mind a megyei (budapesti) járási (városi, kerületi) úttörő elnökségnek, illetve természetbarát szakszövetségek, szakosztályok között. A két szövetség szorgalmazza, hogy az úttörő elnökségek és a természetbarát szakszövetségek, szakosztályok felvegyék a kapcsolatot egymással és konkrét együttműködési tervet készítsenek az úttörő turisztika tömegesítése és fejlesztése érdekében.

Az együttműködés és kölcsönös támogatás fő területei és formái

I. Az úttörőelnökségek, úttörőcsapatok, illetve a szakszövetségek, szakosztályok kapcsolatában:

1. A természetbarát szakszövetségek, szakosztályok megbíznak hozzáértő felnőtteket azzal, hogy az úttörőcsapatok

(általános iskolák) keretein belül úttörő természetjáró szakköröket, szakpróba csoportokat vezessenek és hozzanak létre. Az úttörőcsapatok segítségét adnak a vezetők munkájához.

2. A természetbarát szakosztályokban alakuljanak és működjenek úttörő természetjáró szakkörök. Az illetékes úttörő csapatvezetőségek és elnökségek e szakkörök tevékenységéhez adjanak segítséget. A természetbarát szakosztályok közreműködnek az úttörő-táborozás és úttörőcsapatok egészét érintő turisztikai megmozdulások előkészítésében, lebonyolításában. A szakosztályok patronálnak egy-egy úttörőcsapatot.

3. A természetbarát szakszövetségek, szakosztályok segítséget adnak az úttörőcsapatoknak a különböző túramozgalmakban való részvételhez. (Úttörő Kék-túra, 100 km a Vörös Hadsereg nyomán, felszabadulási emléktúra, kerékpáros körtúra, vizitúrák, helyi túramozgalmak). Az úttörő-elnökségekkel, csapatvezetőségekkel együtt szorgalmazzák az úttörők részvételét a termé-

szetbarát túraakciókban. Közös kezdeményeznek helyi túraakciókat. 1970. évben különös gondot fordítanak a „100 km a Vörös Hadsereg nyomán” mozgalomra, és a felszabadulási emléktúra akciókra.

4. A patronáló természetbarát szakszövetségek, szakosztályok a rendelkezésükre álló anyagi eszközökkel segítik az úttörő természetjáró szakköröket, csoportokat.

5. Az úttörőelnökségek, csapatvezetőségek és a természetbarát szakszövetségek, szakosztályok szorgalmazzák, hogy a természetjárást kedvelő felnőtt és KISZ-es úttörővezetők bekapcsolódjanak a túravezető-képzésbe.

6. Az úttörőelnökségek a vezetőképzésükben megfelelő teret biztosítsanak az úttörő turisztikai ismeretek, módszerek oktatásának. E munkához a természetbarát szakszövetségek segítségét adnak.

7. Az úttörőelnökségek a táborozási és turisztikai szakbizottságokba bevonnak turisztikában nagy gyakorlattal rendelkező aktív természetjárókat.

ELNÖKSÉGI ÜLÉSEK JEGYZŐKÖNYVÉBŐL

A Magyar Természetbarát Szövetség Elnöksége 1970. február 10-i ülésén tárgyalta I. félévi ülésrendjét. A júniusig sorra kerülő főbb napirendi pontok: Előterjesztés az MTSZ Országos Elnöksége elé a természetbarát-mozgalom helyzetéről és fejlesztéséről. Javaslat a mozgalom oktatási rendszere és a káderképzés fejlesztésére. — Javaslat a Szövetség ügyrendjére — Előterjesztés az agitációs és propagandamunkáról. — Jelentések a Hegymászó; a Kemping- és Motoros-bizottságok munkájáról. — Tájékoztató a Budapesti Természetbarát Szakszövetség munkájáról. — Tájékoztató a turistatérképkiadás helyzetéről. — A természetbarát mozgalom technikai munkáinak (útjelzés) értékelése. — A természetjárással kapcsolatos könyvkiadás helyzete, javaslat a megoldásra.

Jóváhagyta az Elnökség a Magyar Úttörők Szövetsége és az MTSZ közötti együttműködési tervet, valamint az 1970. évi január 17—18-i Országos Természetbarát Ertekezletéről és a Síturázók IX. Országos Találkozásá-

ról szóló jelentést. Tudomásul vette a TURISTA nyolcvonalas információs rovatának a mozgalom érdekében történő hathatósabb megoldási módját.

Foglalkozott az Elnökség a BTSZ-nek a természetjárók balesetbiztosítására vonatkozó módosító javaslatával. A biztosítási rendszer fenntartását a tagság érdekében fontosnak tartotta, az 1971-től bevezetendő esetleges módosításokra vonatkozó tervezet kidolgozásával megbízta a Titkárságot.

A Csehszlovák Turista Szövetség meghívása alapján pozsonyi tárgyalásra kiküldendő delegációba jelölte Tóth Lajos elnököt, Angelus Miklós alelnököt és Székely Miklós főtákkart.

A Bolgár Turista Szövetség „Béke” Si-emléktúrájára utazó küldöttségbe Angelus Miklóst a Nemzetközi Túrabizottság vezetőjét és Szébenyi Gézát a Síturázók vezetőjét delegálták.

Bérces Jenő a Budapesti Szövetség elnöke ismertette a Felszabadulási Emléktúra előkészületeit, Elnökség elhatározta, hogy a jubileumi esztendő alkalmából a hagyományos felszabadulási emléktúra, a kevély régi természetbarátok találkozója és a November 7-i emléktúra ünnepélyesebbé tételén kívül összel nagyszabású természetbarát ünnepi estet rendez.

60 évvel ezelőtt, 1910. márciusában alakult meg a Természetbarátok Turista Egyesülete Magyarországon. Az egyesület tagjai tevékenyen részt vettek szocialista jövőnk alapjainak lerakásában. Az idei jubileumi évvel kapcsolatban a Magyar Természetbarát Szövetség Elnöksége felkéri azokat a régi TTE tagokat, akik eddig még nem jelentették be címüket, vagy akik az utóbbi években nem kaptak értesítést a régi természetbarátok találkozóira, szíveskedjenek nevüket és lakcímüket (esetleg egykori osztályuk megnevezését) a Szövetséghez bejelenteni (Bp., V. Rosenberg hp. u. 1.).

AZ ORSZÁGOS KÉK-TÚRA BIZOTTSÁG KÖZLEMÉNYE

A Kék-túrázás teljesítése és igazolása terén többször félreértés fordul elő. Ezek tisztázása érdekében az alábbiakat közöljük:

1. Az új Kék-túra igazoló füzet 5,— Ft-os áron kapható a Sportpropaganda Boltban, Bp. VIII., Rákóczi út 57/a.

2. A hivatalos Kék-túra igazoló füzet hiánya idején teljesített túrák igazolását mind turajelentő lapon, mind egyéb igazoló füzetben történt bélyegzéssel elfogadjuk.

3. A kifráz alábbi pontjait feltétlenül kérjük betartani:

a) Az utvonalak a teljesítéskor előírt nyomvonala (a módosításokat mindenkor közöljük, ezt figyelembe kell venni).

b) Az ellenőrzőpontokon kötelező a bélyegeztetés. Ütemezéskor és a folytatáskor ugyanazon a ponton bélyegzettetni kell. A bélyegzések alkalmával a keltezés beírandó. Megszámitás esetén azonos időbélyegző az útszakasz

7. Félreértések elkerülése céljából közöljük a jelenlegi ellenőrző pontokat:

megismétlését vonhatja maga után.

c) Csoportos túrázás esetén is egyenlően kell bélyegeztetni. Szűrőpróbaszerű ellenőrzésünk alkalmával, amennyiben egy főnél több fűzetet találunk, a távollevők elismerését törölheti a bizottság.

d) Amennyiben az ellenőrző ponton a bélyegző nem található, a legközelebbi lehetséges helyen bélyegzővel, aláírással igazolandó az áthaladás. A túrákra ajánlott bélyegzőpárna vitele.

e) A teljes útvonal megtétele után a résztvevők személyesen számolnak be a teljesítésről.

f) Borsod, Csongrád, Fejér, Heves, Győr megyékben a székhelyeken működnek az albizottságok. Ezen megyék területéhez tartozó túrázók fűzeteiket a megyei szövetségekhez adják be teljesítés esetén.

4. A Bizottság kéri a túrázókat, hogy az útvonalon tapasztalt eltéréseket, hiányosságokat írásban jelentsék be, azok megszüntetése érdekében. (Cím: MTSZ Kék-túra Szakbizottság, Budapest, V., Rosenberg házaspár u. 1.)

5. Ertesítjük azon kéktúrázókat, akik a jelvényt már megkapták, hogy a jelvény kicsinyített mása (gomblyuk változata) az MTSZ-ben a Szakbizottság kéthetenkénti, hétfői ülése alkalmával beszerezhető, darabonként 15,- Ft-ért. Vidéki sportársak a pénz postautalványon küldjék el Pozsár Béla (Budapest, XIV. Egressy út 46. I. 1.) sporttársához, ajánlott választóborítékkal együtt. Befizetés után a jelvényeket postán megküldjük.

6. Felhívjuk a túrázók figyelmét, hogy az útvonalakon, a jellemző pontokon készült fényképfelvételek az igazolást, ellenőrzést megkönnyítik. Beszámolóskor kérjük ezeket behozni. Csupán az ellenőrzőpontok érintése, az útvonal mellőzésével, a teljesítés elfogadását lehetetlenné teszi.

UTAK

Az 1968 és 1969 években a Bakonyban több turistautat meg kellett szüntetni, egyeseket átnevezni, s új utakat is jelöltünk ki. Ezért felhívjuk a sport-

társak figyelmét, hogy bakonyi túrájuk tervezéséhez, vagy lebonyolításához az 1970. év II. negyedév elején (április-május hónap) megjelenő új „BAKONY TURISTATERKEP”-et szerezzék be. A régebbi kiadványokban feltüntetett turistautaknak körülbelül csak a fele használható. Veszprém megyei Szakszövetség. Szabadság tér 15.

Nemzetközi Dunatúra — 1970

A Szövetség kiadta az 1970. évi Nemzetközi Dunatúra kiírást. Ez évben a túra július 4-én indul a nyugat-nemzetországi Ingolstadtól és Bulgáriában, Silistránál fejeződik be szeptember 3-án.

A túra szakaszai:	Részv. díj:
1. Ingolstadt — Mosonmagyaróvár	júl. 4—júl. 23. 2200,- Ft
2. Linz — Budapest	júl. 13—júl. 28. 2500,- Ft
3. Pozsony — Budapest	júl. 22—júl. 28. 150,- Ft
1. Budapest — Belgrad	júl. 31—aug. 12. 1750,- Ft
5. Újvidék — Prahovo	aug. 8—aug. 21. 1900,- Ft
6. Belgrad — Vidin	aug. 12—aug. 23. 2000,- Ft
7. Vidin — Silistra	aug. 22—szept. 3. 2000,- Ft

A túrával kapcsolatos részletekről a szakosztályok vagy a területi szakszövetségek adnak felvilágosítást.

TÚRAMOTOROSOK
HAZAI TÚRANAPTÁR

Május 15—17. VERŐCE: Motorosok tavaszi idénynyitó csillagtúrája. A találkozó keretén belül „Pannónia” altábor, a Pannónia motorok márkatalálkozója. Márka szerviz.

Július 24—26. GYŐR: Dunántúli motoros találkozó. Motoros tájékoztatói és ügyességi verseny, valamint egyéb szórakoztató programok és szerviz-szolgálat biztosítja a résztvevők kellemes pihenését.

Augusztus 20—23. BALATON: Az MTSZ jubileumi táborozásával együtt Országos motoros találkozó. A találkozó keretén belül „Simson—MZ” altábor és márkatalálkozó. A gyár szervizszolgálatán kívül, a külön erre az alkalomra készült emlékjelvényt is emeli a találkozó rangját.

Június 13—14. EGER: Kelet-magyarországi motoros találkozó. A találkozó keretén belül „Jawa—Tatran” altábor, a Jawa—Tatran motorosok márkatalálkozója. Márka szerviz.

Motoros tájékoztatói és ügyességi verseny, szervezett túrák. Szállás: bungalowban. vagy hozott sátorban. Helybiztosítás: Heves m. Természet-

Motoros tájékoztatói, ügyességi, mozgásos verseny. Túrák, kajakverseny, tábornút stb. biztosítják a változatos szórakozást és kikapcsolódást.

KÜLFÖLDI ESEMÉNYEK

1970. május 30—június 10. NDK túra. Részletes tudnivalóit külön cikkben ismertetjük.

1970. június 28—július 12. Jugoszlávia — Bulgária — Románia. kb. 15 nap időtartamú túrán elsősorban a jugoszláv és bolgár vidék látnivalóit keresik fel a résztvevők és élvezhetik a bolgár tengerpartot.

1970. július 8—14. FIM Rallye — Prága. A motorosok szokásos évi segerszemléje, (a Nemzetközi Motorsport Szövetség rendezésében) idén Prágában kerül megrendezésre.

1970. július 25—augusztus 14. FICC Rallye — Franciaország. Részletes ismertetés külön hírcikkben.

A túrákra az előzetes jelentkezést postafordultával kell leadni. A jelentkezés tartalmazza a túrázó nevét, lakcímét, (telefonját) gépjárműve megnevezését és rendszámát. A jelentkezést a klub, illetve szakosztályvezetőséggel látmozgathatni kell.

VERŐCE 1970

Motoros túrázók idénynyitó csillagtúrája.

Az idei idénynyitó csillagtúra egyúttal a Pannónia márka tulajdonosok első hazai találkozója is lesz.

A találkozó időpontja: 1970. május 15—17. Helye: Verőce, Express ifjúsági tábor.

PROGRAM:
május 15. Érkező motorosok elhelyezése, pihenőnap;
május 16. 10 óra megnyitás

— motoros tájékoztatói verseny-túrák a környéken;
17 óra tréfas vetélkedés;
18 óra tréfas és KRESZ-vetélkedő;
20 óra tábornút — műsor;
május 17. 9 óra motoros ügyességi verseny
13 óra ebédszünet
14 óra eredményhirdetés, díjkiosztás.
Szállás igényelhető faházakban, személyenként 15,- Ft-ért, április 15-ig a Szövetség címén.

MOTOROSTÚRA AZ NDK-BA
1970. május 20-tól június 10-ig

Az NDK túra útvonala: Budapest — Prága — Zschopau — Weimar — Lipcse — Drežda — Hradec Kralové — Pöstyén — Budapest. A túra tulajdonképpen celtúra. A turisztikai látványoknál kívül (az Elba völgye, és Szász-Svájc természeti szépségei) egy gyárlátogatás alkalmával megismerkedhetünk a világhírű MZ motorkerékpárok szülésétével és a Karl-Marx-Stadt-i motoros klub tagjaival, klubjuk életével. E motoros klubnak van magyar szakosztálya is, melynek tagjai az NDK-ban dolgozó magyar fiatalok.

A túrán egyéni útlevelel lehet részt venni, amit a Kerületi Rendőrkapitányságon kell kiváltani.

A további részletes tudnivalókat a jelentkezés visszaigazolásakor küldött túra-tájékoztatóban közöljük.

A túrát műszaki segélyszolgálat kíséri tartalék alkatrészekkel és szerelőkkel.

Jelentkezni írásban lehet, név, pontos lakcím, telefon, gépjármű neme és rendszáma feltüntetésével.

A jelentkezés elfogadása után 50,- Ft nevezési díjat kell befizetni az MTSZ 251.519—V. csekkszámára. A csekkre ráírandó: „NDK motoros túra”.

Az MTSZ Hegymászó Bizottság 1970. évben — a nagy érdeklődésre való tekintettel — magashegyi túrákat szervez, önkéntes alapon.

A túrák célja az, hogy a kevésbé ismert, a középhegységi túrák nehézségeit meghaladó magashegyeket megismerjék a résztvevők.

A túra feltételei:

- Elszállásolás a helyi lehetőségek szerint sátorban, védkunyhóban, vagy turistaházban.
- A túracsoportot senki el nem hagyhatja.
- A külföldi utazáshoz szükséges betétlapról (útlevél) valótáról, élelmiszerről a résztvevők maguk gondoskodnak.
- A vasúti jegy ára a befizetett részvétel díjában benne van.
- A túrák mindegyike nehéz, vagy igen nehéz teljesítményt jelent.

Jelentkezhetnek:

Orvosilag alkalmas, 16 éven felüli érvényes természetbarát igazolással rendelkezők. Jelentkezés 1970. április 15-ig írásban (név, lakcím, születési év, szakosztály, közlésével) MTSZ Hegymászó Bizottság „Magashegyi túra” Budapest, V., Rosenberg házaspár u. 1.

A túrák egyéb tudnivalói:

ROMÁNIA

1. **RETVEZÁT**, július 17—26.-ig
A túra minősítése: igen nehéz, szállás sátorban.

Szervezési költség: kb. 300.— Ft
2. **BUCSECS**, július 3—12-ig
A túra minősítése: nehéz, szállás turistaházban.

Szervezési költség: kb. 300.— Ft
3. **FOGARAS**, július 24—augusztus 2-ig

A túra minősítése: nehéz, szállás turistaházban.

Szervezési költség: kb. 300.— Ft

JUGOSZLÁVIA

4. **JULI-ALPOK** augusztus 7—augusztus 16-ig

A túra minősítése: igen nehéz, szállás turistaházban, vagy védkunyhóban.

Szervezési költség kb. 500.— Ft

BULGÁRIA

5. **BILA**, augusztus 7—augusztus 16-ig, illetve augusztus 30-ig

A túra minősítése: igen nehéz, szállás sátorban.

Szervezési költség kb. 530.— Ft

Január 31-én a MTSZ Hegymászó Bizottsága értekezletet tartott a hegymászó csoportok vezetői részére az 1970. évi munka egyeztetése céljából.

Beszámoltak működésükről az Egyesült Gyógy- és Tápszergyár, a VAV Alpési Róza, az EVIG, a Bp. Petőfi, a Dorogi Bányász, a Miskolci EAF, a BHSC, a HIKI és a Bp. Vörös Meteor hegymászó csoportjainak vezetői.

CAMPING

A XXXI. F. I. C. C.

RALLYE-RŐL JELENTJÜK...

A Nemzetközi Camping és Caravanning Szövetség megbízásából ez évben a Francia Camping Szövetség rendezi meg a campingezők világtalálkozóját a nyugati tengerparton levő Cotentin félszigeten.

Franciaország most már harmadikban rendezi meg ezt a találkozót. Első ízben — 1949-ben — Fontainebleau-ban, Európa egyik legszebb erdejében, második alkalommal pedig — 1960-ban — Lente-ben a Vercors-i fennsíkon. A tábor helyének kijelölésénél a fő szempont a természeti szépség volt, amely követelménynek teljes mértékben megfelel a találkozó színhelye. Cotentin félsziget a nagy történelmi múlttal rendelkező Normandiához tartozik, a tábor pedig a félsziget Brehal és Briquerville-i tengerpartján terül el. A találkozóra július 31 és augusztus 10 között kerül sor, amely mindazoknak igen kellemes szórakozást fog nyújtani, akik szeretik a tenger által kínálgató örömeiket. Ezenkívül azonban a félsziget gazdag kirándulási lehetőségeket is nyújt sok történelmi és művészeti emlékekkel. Mindössze néhány km-re fekszik a táborról Mont St. Michel, amely a tenger magasságától függően hol sziget, hol félsziget. Itt találjuk Franciaország és Európa egyik legszebb és legrégebbi — több mint ezeréves apátságát nagyszerű környezetben. Még közelebb fekszik — mindössze 12 km-re — Granville festői halászkikötőjével és kellemes strandjával. E helyet Észak Monaco-jának is nevezik. Ezenkívül számtalan kirándulási lehetőség van a kissé távolabb fekvő Bretagne-ban is, amely szintén igen gazdag látványokban: úgy művészeti, mint természeti szépségekben.

A XXXI. Nemzetközi FICC. Rallye-re a Magyar Természetbarát Szövetség — mint a Magyar Camping és Caravanning Club tagszervezete — különautóbuszal társasutazást rendez. A csoport július 25-én indul és augusztus 16-án érkezik vissza. A résztvevők megtekintik többek között Graz, Klagenfurt, Monza, Aosta, Orleans, Tours, Versailles, Párizs, Reims, Verdun, Metz, Saarbrücken, Heidelberg, Nürnberg, Regensburg, Passau, Linz, Melk és Bécs nevezettségű, s 10 napot töltenek el a brehal táborban.

MOTOROS KARAVÁN IS INDUL FRANCIAORSZÁGBA

Az MTSZ Országos Motoros Bizottsága, a Magyar Camping és Caravanning Club felhívása alapján magyar motoros karavánt indít a Nemzetközi Camping-találkozóra a franciaországi Brehal-Bricqueville-be (Normandia).

A túra ideje: július 25. és augusztus 13. között. A közel 20 napos utat Franciaország, Ausztria, Liechtenstein, Svájc és NSZK területét érintve teszi meg a csoport.

A motorosokat a tartalék alkatrészekkel ellátott szervizkocsi és szerelő követi. Az MTSZ motoros szerveinek tagjai részére díjmentesen végzik el útközben az esetleges javításokat, szereléseket és adnak műszaki tanácsokat. Utazás előtt minden jármű részére kötelező műszaki vizsgálat lesz.

A túrán egyenlő igényelt valutával és útlevelel lehet részt venni. Intézkedő Budapest: az IBUSZ, VII., Tanács krt. 3/c. irodájában. Vidéken: valutagénylés az IBUSZ megyei (városi) irodájában, útlevelel ügyintézése a Megyei Rendőrkapitányságon.

Jelentkezni csak írásban lehet, a név, pontos lakcím, telefon, a gépjármű neve és rendszáma feltüntetésével, a Magyar Természetbarát Szövetségnél (Bp. V., Rosenberg hp. u. 1.).

A kész útlevelek leadása: május hó 23—24-én az MTSZ irodájában. A vízumok intézése központilag történik. A jelentkezők részletes tájékoztatókat kapnak, amelyek közül az 1. számú már igazolja a jelentkezés elfogadását. Az elfogadás után 100 Ft-ot kell befizetni a fent közölt címre, a 251.519-V-1. sz. csekkzámlára, amelyre ráfordó: „Francia motoros túra”.

A túrára olyan MTSZ tagok jelentkezhetnek, akik két évben belül nem kaptak nyugati valutát.

Valuta igényelhető: személyenként 100 \$ motorra 42 \$, utas 10 \$, gépkocsira 85 \$, utasa 21 \$.

Amennyiben a jelentkezők útlevelel vagy valutakérelmével valamilyen oknál fogva elutasítják, ezt azonnal írásban jelentik az MTSZ-nek.

Túra közben a szállások kempingekben lesznek, ehhez sátorról, gumimatracról a résztvevők gondoskodnak. (A szakosztályok, megyei kölcsönzölömások felszerelési igényelhetőek!) Ellátási költségét mindenki maga biztosítja a rendelkezésére álló valutából.

A Győr-Sopron megyei Természetbarát Szakszövetség Motoros Klubja tájékoztatót tartott idej programjáról. A megyében harmincezer motorosrékpár van forgalomban, ehhez képest kevés a túramotoros klub 110-es taglétszáma. A felszabadulási csillagtúra résztvevői az egész megyét bejárják, végeztől Fertődön ünnepségen találkoznak. Részt vesznek a szocialista országok ifjúsági szervezetét által rendezett „A győzelem zászlaja alatt” elnevezésű túrán. A tizenöt hazai túrán csaknem az egész országot bejárják.

A Nógrád megyei Természetbarát Szövetség Ágasútrótt tartotta akkutuálását, melynek során foglalkoztak az 1970. évi munkaterület, a jubileumi sportjelvényező mozgalommal és az ifjúsági természetjárás helyzetével.

A BTSZ által adományozott Fogarasi Túra 1969. teljesítményjelvényét a IV. Kerületi Szövetség tagjai közül Házy Ilona Vasas Izzó, Gurabi Gizella, Nagy Kálmán és Weisz József, a Hazai Pamutipar dolgozói kapták meg.

Csaknem száz szegedi, hódmezővásárhelyi, makói, szentesi és csongrádi természetbarát mérte össze erejét a Csongrád megyében megrendezett „Csik Judit” vetélkedőn. A versenyen, amely a fiatalon elhunyt kiváló tájékozódási futóba jónak nevet viselő, százhusz általános ismereti és harminc tereptani feladatot kellett megoldani. A kétrészes vetélkedő színhelye Szeged és Szentest volt. Térképészeti ismeretek mellett az egyes hegységek „mikro-topográfiaja”, továbbá a Kéktúra, Kerékpároskörtúra, Vízi-Nagykör, Hungária Motoros Túra témakörben mérhették össze tudásukat a résztvevők.

Felhívjuk az érdekeltek figyelmét, hogy az MTSZ, valamint a BTSZ Hegymászó Bizottságai rendezésében, ez évben is indítunk alapfokú hegymászó tanfolyamot.

A tanfolyam három elméleti és három gyakorlati oktatásból áll. Jelentkezési feltételek:

- 16. életév betöltése,
- MTSZ-tagság,
- szakosztályi javaslat,
- orvosi igazolás.

A tanfolyam szervezési költségeit az MTSZ, az utazási költségeket a hallgatók viselik. A tanfolyam befejezésével a hallgatók igazolást kapnak.

Jelentkezés: MTSZ Hegymászó Bizottságánál: Bp., V., Rosenberg hp. u. 1. sz. alatt, írásban, vagy személyesen. Határidő: április 10.

A IX. ker. Szövetség jubileumi Műemlék- és Városismertető Versenyt rendezett. Március 15-én jubileumi Petőfi Emléktúrát vezetett a Kőhegyre, A szakszövetség március 20-án tartotta meg a kerületi szakosztályvezetők Tavasz Tanácskozását.

Az 1969. évre érvényesített természetbarát-igazolványok érvényessége 1970. február hó 28-án lejárt. Ezért kérjük a szakosztályokat, hogy a tagsági igazolványokat addig az időpontig feltétlenül újítsák meg a szövetségeknél, hogy a túrák lebonyolításával kapcsolatban zavarok ne keletkezzenek. Az érvényesítés feltételei azonosak az 1969. évivel.

A Budapesti Természetbarát Szövetség Vízitúra Bizottsága július 4-5-én rendezi meg a „Csepeli Tanács és Intézményeinek Felszabadulási Találkozóját”, amely a Csepel-sziget kerülete van összekötve. A szakosztályok a BTSZ vízitúra bizottságánál minden kedden 17-19 óra között a BTSZ V. Váci utca 62/64. sz. alatti klubhelyiségében érdeklődhetnek.

A Pest megyei szakszövetség Ifjúsági Természetbarát Akadémiát indított Gödöllőn februárban, „Budapest természeti és kulturális értékei” témakörben. A MÜM 202. sz. Ipari Tanuló Intézet több mint száz tanulója is részt vett.

Kedvezményt élveznek a nyugdíjasok a Turista Ellátó Vállalat turistaházaiban hétfőtől péntekig. A kedvezmény mértéke: a hálódíjakkal 20%, az ellátásnál 10%, ha a helyfoglalás a Vállalat Lenin krt. 55. sz. alatti irodájában történik.

A Magyar Villamos Művek vezetősége a Nagyhideghegyen villamoshálózat létesítését határozta el. A tervek szerint a munka még ebben az évben befejeződik, amely egyúttal megoldja nemcsak a turistaházak világítását, hanem a vízellátást és a sifelvontó működését is.

Igen életrevaló ötletet megvalósításán dolgozik a Pilis Parkerdő Gazdaság és a Turista Ellátó Vállalat. Eszerint a gazdaság területén levő turistautak mentén fekvő erdőszékházakban kisegítő turistaellátó állomást rendeznek be, ahol italokkal és bűférukkal látják majd el az erdőzárfelesek az arra járókat. Az első ilyen állomás felállítására a Pap-terten kerül sor.

URH-készülékekkel látták el az agasvári turistaházat, amely így a mátraszentimrei turistaházon keresztül kapcsolódik be az országos telefonhálózatba. A nagyhideghegyi és a kevélynyergeri turistaházak URH-hálózatba történő bekapcsolása már korábban megtörtént.

Prospektust adott ki a Turista Ellátó Vállalat a Pálvölgyi cseppkőbarlang látvánival, amely beszereshető a barlangirodán. E hasznos kiadvány minden bizonnyal növeli fogja e szép barlangunk egyre növekvő látogatottságát.

SZÁLLÁSDÍJ-KEDVEZMÉNY

Többek érdeklődésére közöljük, hogy a természetbarát érvényesítő bélyeggel ellátott sportegyesületi igazolvánnyal és a természetjárás területén minősítéssel rendelkező sportolók egyenként is jogosultak a TEV-házakban az 50%-os szállásdíj-kedvezmény igénybevételére. Ugyancsak egyéni kedvezményben részesülnek azok a Kék-túrázók, akik jelvénytörzsi túráik során a Kék-túra útvonalán levő turistaházakban szállnak meg. Ezenkívül valamennyi szervezett természetbarát 10% kedvezményt kap a turistaházi penziós étkezési árakból, előzetes befizetés esetén.

Egyéni kedvezmény igénybevételéhez az alábbi igazolások használhatók fel:

- a) arany, ezüst, bronz és ifjúsági túrázó minősítésnek az egységes sportegyesületi igazolvány 8-10. oldalán történt bejegyzése,
- b) érdemes I., II., III., IV-es ifjúsági arany, ezüst, bronz tájékozási futó minősítési fokozatok bejegyzése az SE igazolvány 8-10. oldalára,
- c) arany, ezüst, bronz fokozatú túravezetői minősítésnek a sportegyesületek igazolvány-mellékletét képező túravezetői igazolvány minősítési rovatában feltüntetett adatait,
- d) országos I., II., IV. osztályú tájékozási futó versenybírói minősítés bejegyzése a fényképpel ellátott versenybírói igazolványban.
- e) KÉK-túra igazoló füzet.

Fejér megyei szállástájékoztató: Szekesfehérvár „Török-udvar” turisztaszálló, Jókai u. 2. Műemlék-épületben 6 szobában 26 férőhely; 2-4 és 7 ágyas szobák. Központi fűtés, állandó melegvíz-szolgáltatás. Helyfoglalás az Idegenforgalmi Hivatalban. Árak: 2-4 ágyas szoba 40 Ft, 7 ágyas szoba 20 Ft személyenként.

Fizetővondékszolgálat: Magánlakásokban kényelmesen berendezett szobák. Árak I. oszt. 1 ágyas szoba 30,- Ft, 2 ágyas 50. 5 Ft szobafoglalási díj, fűtési díj 6 Ft, mosatási díj 6 Ft. Szobarendelés az Idegenforgalmi Hivatalban.

Agárd: „Nemeskőcsag” U. istt. Camping. Telefon: 115. Nyitva V. 1-től IX. 30-ig 170 férőhely, 2 és 4 ágyas hétvégi házakban. Árak: elő- és utóidényben 20,- Ft, VII. és VIII. hónapokban 25,- Ft személyenként. 250 férőhely saját sátorral; helyfoglalási díj: 8 Ft személyenként. Helyfoglalás a helyszínen vagy az Idegenforgalmi Hivatalban.

Gárdonyi: „Gárdonyi Géza” Üdülőház - Vasút utca. Egész évben nyitva. 2-3 ágyas, folyó vizes szobákban 12 férőhely. Külön kert, napozó, kedvezményes strand-belepőjegy. Helyfoglalás az Idegenforgalmi Hivatalban. Árak: kétágyas szoba 80,- Ft, háromágyas 92,- Ft naponta.

Mór „Vértes” turisztaszálló. Telefon: 130. Egész évben nyitva. 8-12 személyes szobák, összesen 68 férőhely. Folyó víz, társalgó, televízió, központi fűtés. Árak: 17 Ft személyenként. Helyfoglalás az Idegenforgalmi Hivatalban.

Bodajk „Gajavölgye” turisztaszálló. Telefon: 5. Egész évben át üzemel. Műemlék-kastélyban a földszinten 2-3 és 4 ágyas

szobákban 20 férőhely (szállodal elhelyezés) C kategória, az emeleten pedig 6-10 ágyas szobákban 60 férőhely (turista elhelyezés). Központi fűtés, állandó melegvíz-szolgáltatás, fürdőszobák. Társalgó, televízió, rádió, hideg büfé. 13 holdas őspark. Árak: a turista osztályon személyenként 17 Ft, a szállodal osztályon 2 ágyas szoba 80,- Ft, 3 ágyas 92,- Ft, 4 ágyas 104,- Ft naponta.

Turistaházat létesített az Elzett FLIM természetjáró szakosztálya a Börzsöny hegységben, a volt Diósi-féle erdőszékházból. A kulcsosházban jól berendezett szobák és konyha várja a turistákat.

Még ez évben megkezdik a Kékes-tetőn egy 250 személyes turisztaszálló építését, amely 1972 végére készül el. A szállóban 2-4 ágyas szobák lesznek, palóc terme, borozója és presszóbarja fogadja majd a turistákat.

Az I. ker. Tanács Sportegyesülete megérdeklődött, hogy a többiek elé példának állítsuk jól szervezett túraprogramját. A dr. Pagony Tibor és Molnár Ernő által vezetett szakosztály 220 tagot számlál, amelyek döntő többségét a XIX. ker. Balatón szövetkezet adja, melynek 547 dolgozójából 180 fő szervezett természetbarát. A szakosztály gazdag programot bonyolított le tavaly. Jártak Jugoszláviában és Ausztriában. Idén 28 túrát, ebből kettőt ismét a jugoszláv tengerpartra, illetve Ausztria hegyei közé terveznek.

A Budai Spartacus Természetbarát szakosztálya év végi beszámolót tartott, az Építők Műszaki Klubjában. Az egyesület elmúlt évi munkáját, a teljesített túrákat Ivánczy Gyula, a szakosztály elnöke ismertette. Kiemelkedő túrák közül említésre méltó volt a Vöröskői túra-találkozó, a minden évben megtartott Cuha-völgyi táborozás, az Országos Spartacus Találkozó, és csehszlovákiai túra. Az egyesület pontversenyében első helyezést Schulz Lászlóné, másodikikat Kopeckzy Anna, harmadikat Járdi József és Járdi Józsefné ért el. Onzeten társadalmi munkájáért Kopeckzy Anna és Damokos Albert kapott jutalmat. Az új vezetőségi választás során a közgyűlés Ivánczy Gyulát, Damokos Albertet, Nagy Lajosnét, Schulz Lászlónét és Rónavári Istvánnét választotta vezetőkkül. A taglétszám-szervezés kerületi versenyét már két ízben is a XXII. kerületi Természetbarát Szövetség nyerte.

A XII. kerületi Szövetség május 10-én Felszabadulási Koszorúzás Ünnepélyt rendez a Nagyszénási Turistaházban.

A Vasas Szakszervezet Sportköre hazánk felszabadulásának 25. évfordulója tiszteletére „Jubileumi túrák a partizánok

nyomában” sportmozgalmat szervez jelvénytörzsi lehetőség biztosításával az alábbi időpontokban:

Március 29-én Salgótarján-Lejtőskána, április 26-án Sársáp (Gerecse-hg), május 30-31-én Siklós-Harkányfürdő, július 25-26-án Ozd-Hangonyi tó, augusztus 22-23-án Sátoralfajhely-Sárospatak útvonalakon.

Rendezvény-sorozataiba tartozik még a „Vasas baráti találkozók” hétvégi tömegtúrák és kirándulások programja is: április 18-19-én Szilvasvárada-Aggletek autóbussz kirándulás, május 16-án Szilvasvárada-különböző tömegkirándulás, június 13-án Vasas júniusi a Zugliget Annaréten, június 27-én Hajdúszoboszló-Debrecen-különböző városnéző tömegkirándulás, július 11-12-én Sopron-különböző városnéző tömegkirándulás a Soproni Helek Keretében nagyszabású kultúrprogrammal. Augusztus 8-án Balatonalmádi-különböző városnéző kirándulás, szeptember 5-én Badacsonyi-Tapolca-különböző városnéző kirándulás, szeptember 19-én Eger-különböző városnéző tömegkirándulás, október 17-18-án Középgyőr autóbussz városnéző kirándulás.

Az Ekszerész SK 1970-ben az alábbi külföldi túrákat szervezi: március Szlovákia, április Lengyelország, május Franciaország, július Románia-Bulgária (együtt), augusztus NDK, szeptember Jugoszlávia, december Szlovák-Lengyel túra.

A GANZ-Mávag SE szakosztályvezetősége 1970. évre is meghirdette a Szakosztályon belüli túrázó versenyét. 1 napos túra minden szakágban 2 pont, másfélnapos túra minden szakágban 3 pont. A városnéző túrák is az eltöltött időnek megfelelően napi 2, illetve fél napra 1 pontot jelentenek. Minden turisztaszállón (camping, turistaház) eltöltött éjszaka 1 pont, sátorban töltött éjszaka 2 pont, egynapos autóbussz túra 1, egynapos autóbussz túra gyaloglással egybekötve 2 pontot jelent.

A pontok felét azokon a túrákon kell megszerezni, amelyek a szakosztály éves túrapontgyűjtésén szerepelnek.

A szobi Vasutasok Természetbarát Szakosztálya ez évben ünnepli 10 éves jubileumát. Skriplek Mária, a szakosztályvezetőnő nyugdíjas, a Járasi Természetbarát Szakszövetség elnöke, fáradságot nem kímélve járja a megye különböző gimnáziumait, s a szakosztály által patronált kulcsosház, és bejár Pestre is a szövetség székházában ügyelet tartani. Elmondotta, hogy tovább rendelik a Börzsönyi kulcsosház, a „Rablótanya” környékét, ahol a Vasutas forrás nemrég kőbe foglalták, alföldi és hegyvidéki túrákat szerveznek, részt vesznek az Abaligeti Országos Vasutas Találkozón. Mind gyakrabban szerveznek városismertető-, múzeum- és színházlátogatásokat is.

A Kőbányai Gyógyszergyár természetjárói jubileumi klubestet tartottak. Horváth Endre szakosztályvezető méltatta az elmúlt 10 év eredményeit, majd azoknak, akik egy évtizede tagjai a szakosztálynak, emléké-

plakettet adtak át, többek közt Ajtay Tamás, Ari Gusztáv, Blumenau Imre, Blumenau Ilona, Dratsay Dezső, Galántai Sándor, Kiss János, dr. Lukács Béla, Makai Károly, Meister Ilona, Mezei Ferenc, Murvai Olga, Szmolján Antal, Szolnoki József és Wack Géza részére, rajtuk kívül többen oklevelet kaptak.

A Debreceni Ruhagyár ózdi telepén negyvenkét igazolt tagja van a természetjáró szakosztálynak, s ezenkívül mintegy húsz fő vesz részt rendszeresen túrákon, kirándulásokon. Legnagyobb sikerük: harmadszor is elnyerték a „Szönyl Márton” emléktárgyat vándorszerűleg.

Február 21-én megrendezték a mecseki bányászfiatalok immár hagyományos cseretéli emléktúráját. A Mecseki Szénbányák KISZ-bizottságán huszonöt csapat nevezett be és állt rajthoz.

A zalaegerszegi ZTE természetbarát szakosztályának 200 főre emelkedett a létszáma. Emelkedett a túrák száma is: 15 alkalommal utaztak különböző helyekre, bejárták az Országos Kék Túra útvonalait. Külföldi túrák közül legemlékezetesebb az osztrák-olasz túra.

A Zala megyei Természetbarát Szakszövetség által rendezett túravetetői tanfolyamot a szakosztályból 4-en végezték el, így most már összesen kilencen vezethetik a ZTE túráit.

A nőgrád megyei SKSE természetjáró szakosztálya minden évben több mint 300 taggal bővül. Változatos külföldi és hazai programot dolgoztak ki. Nagykereséglaposan nyári táborozás lesz, és a partizán-emléktúrára is indulnak.

Az SBCT sportegyesülete idén ünnepli fennállásának félévés-zados évfordulóját. A természetjárók az országos bányász táborozás, és tájékoztatói futóverseny házigazdái lesznek a Salvóvár környékén.

Hazánk felszabadulásának 25. évfordulója tiszteletére a Budapesti Vörös Meteor és a TRIAL két forrást épített újjá és ezeket ápr. 19-én, a Vöröskői emlékünnepről alkalommal avatja fel.

A GELKA SK tavasszal cserhát Kék Túrát rendez. Az április 4-5-i cserhát túra során a Kutasó-Hollókó-Nagymezőpuszta szakaszt járják be.

Az Ékszerész SK a Cserhát és Börzsönyhegység vidékére március 1-én téli szezonzáró dísznótáros különbusz-kirándulást rendezett.

A Debreceni Agrártudományi Főiskola Sportegyesületében a természetjárók élete is igen változatos. Gyakori túrákat a főiskola által kölcsönzött busz segítségével az ország egész területére kiterjesztik.

A megyei Idegenforgalmi Hivatal és a Nyiregyházi Epi-tók 1970. május 23-24-én „Bereg ismertető” névvel helységi-smertető versenyt rendeznek. A résztvevők 23-án külön autóbuzsokon Nyiregyháza-Vásárosnamény - Gergelyugor-nya - Takos - Csaroda - Vámosatya útvonalon kirándulást tesznek. Az úton látottakról 23-án este

Nyiregyháza irásbéli szellemi vetélkedőt rendeznek. 24-én délelőtt a versenyzők Nyiregyházaival és Sóstó-Gyógyfürdővel fognak megismerkedni, majd a kora délutáni órákban kerül sor az eredményhirdetésre és a verseny bezárására. Nevezési cím: Nyiregyházi Epi-tók SC Természetjáró Szakosztálya, Nyiregyháza, Toldi u. 1. Nevezési határidő 1970. május 16.

A Kisterenyei Gimnáziumban 200 tanuló rendelkezik természetjáró igazolvánnyal, valamint számos tantesztületi tag. A természetjárók szakosztály-vezetője, Gremán József tanár elmondotta, hogy az elmúlt évben 18 túrára vettek részt, alap fokú térképészeti tanfolyamot rendeztek, az idén pedig pályakitűző tanfolyamot bonyolítanak le. Tavaly elnyerték a „Kiváló szakosztály” címet és az ezzel járó 3000 Ft pénztartalmat.

Az Országközi Közalkalmazottak SK szakosztályában az 1969. évi túrapontversenyt Tag-scherer Antal 30 túrával, Borbély Ferenc 25 túrával és Nyárády Ferenc 15 túrával nyerte.

A jubileumi év keretében az Egészségügyi Dolgozók Szakszervezete a budapesti és a megyei bizottságok feladatát kapta, hogy vegyenek részt az MTS és az SZMT-k által szervezett jubileumi versenyeken, üzemi spartakiadók, a felszabadulási tömegsport-rendezvényeken. Az egészségügyi dolgozók természetjáró-találkozóira készülnek, ahová meghívják azokat is, akik a felszabadulás előtt illegális túrákon vettek részt. A találkozót a Központi Sportbizottság, a Budapesti Sportbizottság és a XIX. kerületi Rendelőintézet természetjáró szakosztálya közösen szervezi. A túra célja Kevélynyereg, időpontja május 23-24.

A Krisztina körüli Posta-szervek SK 1969-ben a tervezett 59 túrával szemben 167 túrát vezetett az ország legkülönbözőbb tájaira, amelyen 1228 fő vett részt. Ebből 698 tag, 460 vendég és 70 ifi volt. „Hazánk Diszkertjei” címmel meghirdetett túrák keretében megnézték a károni Saághy kertet, az Ambrózy kertet, a badacsonyi Folly kert fenyőgyűjteményét, a szelestei, a zsenyei, az iharosberényi, a nagyeceni, a fertői, a vácrátóti stb. fagyújtemények példányait. Erről 300 színes diát készítettek, melyet előadások keretében terveznek ismertetni. A fárhadatlan túrázók 23 munkatúrán vettek részt, 428 km útszakaszon javították ki és újították fel az útjelzéseket, tisztították meg a bozótát vált utakat. Külföldi túrák keretében megmászta a Fogarasi-havasokban a 2535 m magas Negojt és Szlovákiában a 2565 m Tátra csúcsot.

Dunajvárosban jubilál a legismertebb, legnagyobb múltú Vörös Meteor szakosztály. A 10 éves szakosztályból 8 törzsgárdatag vesz részt a Természetbarát Szövetség által rendezett túravetetői tanfolyamon, rendeznek városismertető versenyt és Sikondrára túrát. A Motorosklub is tovább bővül. A Dunai Vasmű Természetjáró Szakosztályának 7 évvel ezelőtt az eszperantó kör volt az alapítója, azóta a kis csoport szervezetten túrázó szakosztályá válik. Túraterveik közé tartozik a nyári szabadságok campin-gezéssel történő eltöltése. A túrázó főiskolások közül közel

kétszázan vesznek részt a D. Haladás kirándulásán az év-folyamanként és tagozatonként rendezett túrákon. Érdekes kez-deményezés a kisebb csoport-ros rövid kajaktúrája. A legfiatalabbak, az ITSK természetjárói az Országos Kék Túrán és a Kerékpáros Körtúrára indulnak. Szerveznek nyári táborozással egybekötött rádiós túrákat is.

A szegedi Pedagógus Fáklya SK Természetjáró Szakosztálya megalakulásának 10. évfordulója alkalmából „Bükki napok” rendezett. Keretében a kiállítás bemutatja a bükki táj növény-és állatvilágát, ásványait, kőzetait, a Matyó népviseletet és fényképeken keresztül természetmegnyitóján dr. Tóth Imre a megyei Természetbarát Szövetség elnöke üdvözölte a jubiláló szakosztályt és tagjait.

A Szekszárdi Spartacus természetjárói elváltatták, hogy a dél-dunántúli Kék-túra utat Szekszárdtól a Keleti Mecsek-ken át, egészen Zobakpusztáig lejelzik. Elhatározták azt is, hogy Obányán, a KISZÖV által vásárolt új Spartacus-turista-ház környékén is felújítják a megfakult, régi turistajelzéseket, illetve új ösvényt is kijelölnek, s forrást foglalnak.

Társat keresek

háromnapos zempléni-hegységi gyalogtúrához, melyre júniusban kerülne sor és ötnapos alacsony-túrára barangoláshoz, augusztusban. Szállás megoldása sátorral. Választ (VI. Sziv u. 33.)

A szakosztályi munka megjavítása érdekében az Ékszerész SK érdekes pontversenyt hirdetett meg tagjai részére az 1970-es évre. A jó túrateljesítményért és szervezői munkáért legtöbb pontot szerző tagok ingyenes külföldi és belföldi utazásban, valamint tárgytal-lomban részesülnek az év végén.

Eredményes évet zárt a Hazai Pamutövgyár természetjáró szakosztálya az 1969. évvel. A 226 főt számláló szakosztályt azonban még mintegy 80 fő, nem igazolt gyári dolgozó is támogatja anyagilag. Az év folyamán 32 túrát 755 résztvevővel, 5 autóbuzs utazást 350 fővel, 3 tanulmányt és múzeumlátogató utat szerveztek 110 résztvevővel. A szakosztály tagjai részt vettek az Újpest-forrási foglaltságban és az esőház építésében is. Munkatúra keretében felújították a Nagy-hegység mögötti turistajelzéseket is.

A Kőbányai Lombik SK legnagyobb létszámmal bíró szakosztálya a természetbarátoké. A szakosztály 542 taggal bonyolította le a különböző túráit, amelyen az ifjúságtól a nyugdíjasokig minden korosztály képviseltette magát. A mozgás-igényt kielégítő túrákat egybe-kapcsolták a szellemi ismeret-ek bővítését szolgáló műem-lekek, történelmi helyek és múzeumok meglátogatásával is. Igen nagy sikerű volt a szakosztály Erdélybe vezetett

túrájának is. Habár a szakosztály tagjainak létszáma az előző évhez viszonyítva némi csökkenést mutat, de a túrák, a túranapok és a megtett kilométerek száma továbbra is emelkedő tendenciát mutat. Jelentős esemény a szakosztály életében, hogy megalakult a vízitúrázó szakcsoporthoz, akik a vállalat budakalászi csónak-házban kaptak elhelyezést.

Megalakították a Túramoto-rosok Klubját a Győr-Sopron megyei Természetbarát Szakszövetség keretén belül. A klubnak máris 110 tagja van és már eddig is több jól sikerült rendezvénnyel bizonyította be létjogosultságát. A klub a megyei TS hivatalos helyiségében minden hétfőn és pénteken délután 5-6 óra között tart fogadóórát, amely alkalmakkor foglalkoznak az új tagok felvételével is.

„Szabolcs-Szatmár megye vízútján” elnevezéssel új túramozgalmat indított a Szabolcs-Szatmár megyei Természetbarát Szakszövetség. Mindazon természetbarátok, akik evezős csónakkal a Tiszán Gergelyugornától Tokajig, vagy a megye egyéb folyóin (Túr-Kraszna-Szamos) egy-egy napot túráznak és a túrajelentést a szervezettséghez beküldik, 10.- Ft befizetése ellenében elnyerik a „Szabolcs-Szatmár megye vízútján” elnevezésű plakettet és nevüket az erre a célra nyitott emlékkönyvben megőrzik.

Tájékoztatóul közöljük, hogy a fenti követelményeket 1969-ben már 38-an teljesítették. A megye területén áthaladó folyók nagy része még nincsen szabályozva, ezért azok természet-szükségletük különleges élményt nyújtanak a túrázóknak. A megye folyói mellett ki közegek bővelkednek pártatlan értékű irodalmi emlékekkel. (Móricz Zsigmond, Kőlcsey Ferenc, Petőfi Sándor, Bessenyei György, Zalka Máté stb.)

A záhonyi Tisza-szakaszon áthaladni csak a határőrszervek előzetes engedélye alapján lehet. Az előzetes engedélyt a nyírbatori határőrpáncsnok-ság adja meg. Számárcake-től feljebb azonban ez idő szar-tint nem lehetséges a túrázás.

A záhonyi áthaladáshoz szük-séges engedély megszerzéséhez a megyei Szövetség minden segítségét megad, ha a túrá-zó csoport idejében közli az áthaladás időpontját, a résztvevők személyi adatait és a hajók számát és jelzését. A határszakaszokon a hajókon a nemzetiszínű zászlóviseles kö-telező. A túlóldalon kikötni, fényképezni és átkiabálni szigorúan TILOS!

Új túramozgalmat indított a Veszprém megyei Természetbarát Szövetség is „Balaton-Bakony Kerékpáros Körtúra”

elvezéssel. E körtúra útvo-
nala kerekén 500 km hosszúsá-
gú, amelyet legalább napi 50
km-es átlagteljesítménnyel bár-
ki bármely irányból megkezd-
ve teljesíthet, ha tagja a Ma-
gyar Természetbarát Szövetség-
nek. A körtúra célja a Balat-
on és Bakony szépségeinek,
műemlékeinek és kulturális
emlékeinek megismertetése.

Útvonalán Pápától kiindulólág
végigvezeti a résztvevőket a
Bakony legszebb részlein (Od-
vaszó, Bakonybél, Zirc stb.),
bemutatja a megye legfonto-
sabb iparvidékeit (Ajka, Hé-
rend, Pápa, Várpalota, Veszpré-
m stb.), útbacjait a Dunán-
túl legismertebb várakat (Csesz-
nek, Csillagvár, Döbrönte,
Nagyvázsony, Sümeg, Várpa-
lota stb.), lehetőséget ad a hide-
g és meleg víz fürdésére.
(Hévíz, Sümeg.) A kulturális
értékek megismerését szolgálja
az a feltétel, hogy a 15 elő-
írt bányászati hely közül leg-
alább 6 helyen a múzeumi bé-
lyegzős kötelező. Egyébként
mind a 15 helyen van múzeum.
Az útvonal teljesítéséhez szük-
séges térképes igazolást a
MTS Pápa Járási Tanácsa Ter-
mészetbarát Szövetségétől: Pá-
pa, Fő u. 5. sz. lehet igényelni,
majd az igazolást a túra
megtevése után ugyanoda kell
visszaküldeni. A túra teljesí-
tői emlékjelvényt kapnak.

Új túramozgalmat indí-
tott be a Baranya megyei Ter-
mészetbarát Szakszövetség
Dél-dunántúli Kék-túra elneve-
zéssel. A Somogy megyei kék
jelzés folytatásaként utat jel-
zett a szövetség a Bőszenfa —
Nagytótváros — Szabás — Al-
sókövesd — Hollófészek — Ka-
rácodfa felett az abaligeti vas-
útállomásig. Innen a kék jel-
zés a Jakabhegy — Búdóskút
— Fehérkút — Árpádtető —
Zobákpusztá — Mecsekszent-
lászló — Mecseknádasd útvonal
halad tovább. A Tolna
megyei természetbarátok már
korábban lejelezték a Szek-
szárd — Mecseknádasd közötti
utat, így most már összefüggő
kék jelzésű út húzódik Szek-
szárd és Balatonszentgyörgy
között.

Az Országos Kék-túrának
Veszprém megyére eső szakas-
za Sümegtől (Bodajk) Csóka-
kó vasúti megállóhelyig me-
gételére a Veszprém megyeiek-
nek külön jelvényt rendszere-
sített a Veszprém megyei Szak-
szövetség, amit eddig 64-en
szereztek meg. Az egyes bé-
lyegzőhelyek: Sümeg v. á.,
Zalaszentkői közleg, Rezi közleg,
Gyöngyösi csárda (a csárdában
kéktúra bélyegző van), Hévíz,
Keszthely v. á., Vállus közleg,
Lesenceistvánd közleg, Tapol-
ca v. á. Szentgyörgyhegy t. h.
(kéktúra bélyegző) Sziliget
közleg, Badacsonytördemic v. á.,
Rodostó t. (kéktúra bélyegző),
Káptalanfői közleg, Szentbék-
kálá közleg, Balatonfenyike köz-
leg, szentjakabfal órház (kékt-
úra bélyegző) Nagyvázsony
közleg, Kabhegy vadászház
(kéktúra bélyegző) Urkút
közleg, Városlőd-Kislőd v.
á., Városlőd vmh., német-
bányai vadászház (itt a
Laposok bélyegzőjét találjuk.
Laposokat közben lebontották).
Bakonybél Idegenforgalmi tu-
ristaház (kéktúra bélyegző)
vagy itt, vagy a gondnok laká-
sán Ady u. 5.), Kisszépalma
(kéktúra bélyegző), Zirc v. á.,

Veim pusztá (kéktúra bélyegző),
Jásd közleg, Királyszállás er-
dősziget (kéktúra bélyegző), Iszti-
mér közleg, Csókakő vmh.,
(Bodajk falu széle).

A MAHART már készült a
tavaszi hajózási évadra. Szer-
encsére ez évben nem selej-
teznek ki újabb gőzöket, csak
a Balatonról küldik nyugdíj-
ba a Tihany nevű vízbuzst.
Rá sem vár az ócskavas-teme-
tőbe vonulás kötelessége, mert
hírek szerint a szolnoki tanács
átkelő forgalomba állítja. Ev-
végén azonban a kirándulók
egy kedves hajótól vesznek
búcsút. A Kőrös kerül a kise-
lejtéshez szomorú sorsára. A
megmaradó személyhajók ki-
zárólag a turisztika és az ide-
genforgalom céljait fogják szol-
gálni, mert idén megszűnnek
a Dunán a közlekedést pótló
járatok. A menetrend szerinti
járásokat kiránduló és sétahajó
járatok egészítik ki. A Balat-
onon a tihanyi orgonahang-
versenyekhez és a halászat
megtekintésére különjárásokat
kivánnak indítani. A Dunán a
közönség kívánságára a Du-
nánakanyar felé induló járatok
indulási idejét későbbre, hét
óra teszik.

A turisztika terén — különö-
sen a kontinensek közötti for-
galomban nagy jelentőségű
változást hoznak az ún. ele-
fánt-gépek (Jumbo Jet), ame-
lyek a mai gépekénél jóval na-
gyobb számú utast tudnak
szállítani. Ilyen gép a Boing-
társaság 747 számú gépe, mely
a hírek szerint 480 utast visz
fedélzetén. A mai turisztikában
egyre gyakoribb az ún. char-
ter szállítás, amikor egy gé-
pet egészében megtölt egy utá-
zási iroda a cél, majd vissza-
szállítja vendégeit. Bulgária
üdülőknek szállodáit nagyrész-
ben így töltötte meg egy-egy
légitársaság. A mai gépek be-
fogadóképessége azonban leg-
feljebb száz ember, ami egy
szálloda befogadóképességéhez
képest kevés.

A Boeing 747 méretei mellett
eltörpül a mai legnagyobb gép
is. Szárnyainak fesztávolsága
mintegy 60 méter, míg elődjé-
né csak 16 métert tett ki.
Teljes hossza 70 méter, 24-gyel
több a 707-esnél. A pilótafülke
9 méterre van a földtől, ami
egy ház második emeletének
felel meg. Farkának magassá-
ga ugyanannyi, mint egy négy-
emeletes házé. Az első ilyen
óriásgépet a német Lufthansa
társaság ez év tavaszán állítja
forgalomba.

Február 23.—március 3. kö-
zött az IBUSZ szervezésében
idegenforgalmi szakemberek

tanulmányutat tettek az Egye-
sült Arab Köztársaságban.

Nagy érdeklődés nyilvánul
meg az IBUSZ szovjetutóbeli
társasújtai iránt a Lenin-cente-
nárium évében. Március folya-
mán újabb 6 különvonat in-
dult Budapestről, Kaposvárról,
Békéscsabáról és Bajáról. A
magyar turisták útjuk során
felkeresik Moszkvát, Leningrá-
dot, Kievet, Herszont, Odesz-
sát, Szimferopolt, Voroszlou-
grádot, Kommunarszkoz, Lvo-
vot és Uzsgorodot.

Februárban nyitották meg
Pakson az új IBUSZ-irodát.

Az Országos Takarékpénztár
hitelt folyósít a szocialista or-
szágokba utazásnál az 1000 Ft-
nál, a többi országba pedig a
2000 Ft-nál drágább MALEV re-
pülőjegyek megvásárlásához.
Ugyancsak hitelt nyújtanak a
MALEV által a szocialista or-
szágokba szervezett, 1000 Ft-
nál drágább, légi utazással
kombinált túrák, társasutazá-
sok költéséire. Az említett
szolgáltatásoknál a résztvevő-
k feltételek azonosak az drú-
vásárlást kölcson már ismert
feltételeivel — vagyis az 5000
Ft-ig terjedő szolgáltatásnál 6-
12 havi hitel kapható, amely-
hez 20% készpénz kell, az 5000
Ft-ot meghaladó szolgáltatás-
nál a kölcsön 18 hónapig ter-
jedhet, amelyhez 30%-nyi kész-
pénz befizetése szükséges.

A Magyar Népköztársaság és
Spanyolország között a közél-
múltban létrejött konzuli meg-
állapodás óta, rendkívül me-
gnőtt a spanyol turisták érde-
klődése hazánk iránt. Az el-
múlt napokban több nagy mad-
ridi és barcelonai utazási iro-
da, valamint több száz spa-
nyol állampolgár fordult köz-
vetlenül az IBUSZ-hoz a ma-
gyarországi turisztikai lehetősé-
gek és feltételek iránt érde-
klődvé.

Újfajta országjáró kirándu-
lásokat tervez az Utasellátó,
felhasználva a belföldi éjsz-
akai járatok egy részének be-
szüntetésével felszabaduló háló-
és étkezőkocsikat. Egy-egy vo-
naton 500—600 kiránduló utaz-
hat. Az éjszakákat a kirándu-
lók a vonaton töltik az ét-
kezőkocsik pedig elátnak őket
hideg-meleg ételkel. Az ét-
termi és szállodavonatok több
napig járnak majd az orszá-
got. Ha a kíséret beválik, kül-
földi kirándulásokra is sor ke-
rül.

**AZ EXPRESS BELFÖLDI
ÚTVONALI**

Felszabadulási körműsorok —
az ország 7 városában.
IV. Szegedi Ifjúsági Napok
— július 25.—július 27.

Verőcei majálisok — sport és
szórakozás a Nemzetközi Udü-
lőtelepen.

Dunai és balatoni expressz
kocsihajók — 3 órás vídám,
zenés sétahajózás (május-
szepember).

Országjárások, tanulmányi ki-
rándulások — 12 tájegységre,
170 útvonalon.

Különvonatok a BNV-re, a
Budapesti Ószi Vásárra és a
Mezőgazdasági Kiállításra.

Nyelvgyakorló túrák — ál-
talános és középszintűk rész-
legen, orosz, angol vagy német
nyelven.

2-1-es túrák — 2 nap Ma-
gyarország, 1 nap Csehszlová-
kia vagy Románia.

ODOT — Országjáró Diákok
Országos Találkozója Verőcén
(június 7—12.).

Középszintű üdültetés — jú-
niustól augusztusig Kúldntele-
pen és Verőcén (egy hétt: 250
Ft).

Ifjúsági campingek — Bada-
csony, Balatonszemes, Felső-
tárkány, Harkányfürdő, Szeg-
ed (június—augusztus).
Üttörő üdültetés — Agárd, Ho-
rány június—augusztus (egy
hétt 255 Ft).

Ifjúmunkás üdültetés — Ver-
őcén, július, augusztus hóna-
pokban.

Egyetemisták üdültetése —
Verőcén és Balatonföldváron,
július, augusztus hónapokban.

Hazánk felszabadulásának 25.
évfordulójára jubileumi utak a
Szovjetunióba.

Belföldön felszabadulást ju-
bileumi körműsor Saigótarján,
Szombathely, Kecskemét, Kesz-
hely, Békéscsaba, Kaposvár,
Szeged városokban.

„Önkéntes Tűzoltó Szolgálá-
ti érem 5 éves fokozata” jel-
vényt kapta Spirik Tibor, Kaho-
tek Mihályné Pest megyei
Természetbarát Szakszövetség
Elnökségi tagjai, akik 1982 óta
rész vesznek a T. E. Sz.-ban
mint vezetők, valamint Spirik
Tiborné, László István, Szöl-
gyéni Tamás és Polonkai La-
josné. A kitüntetést jelvényeket
Magyarszéki Béla a Társadal-
mi Erdői Szolgálat Országos In-
tézó Bizottság vezetője adta át.

Husz fővel túramotoros klub
alakult a Szolnoki Spartacus
Sportkör természetjáró szak-
osztályán belül. A klub célki-
tűzései között hazai és külföl-
di motoros túrák és motorvezé-
zési tanfolyamok szervezése
szerepel. Kezdo motorosok ré-
szére segítséget nyújtanak a
motorvezeteli engedély megszer-
zéséhez.

88 éves korában meghalt
A brányi Emil zeneszerző,
karmester az Operaház ny.
igazgatója. Mindenekelőtt és
mindig igaz turista, a termé-
zet járásának szerelmese.

A természet iránti rajongását
szüleitől a Magas Tatra alján
örökölte. „Kilometerfresser”-
nek nevezte kedélyesen önmá-
gát és az is volt addig, míg
kardcsenyói jókívánataiban már
„nyugalmasított turistaként” ír-
ta alá nevét.

A mosolygós, örökvidám,
hangulatos sztorykkal teli, las-
san battyogó, de mindig pon-
tosan célba érő turista nyáron
még bejárta a Bükk és a Mát-
ra ösvényeit... búcsúzott... E
fénykép hátoldalán írja: „Itt
küldöm utolsó képetem emlé-
kül. Ha már az elistumi virá-
nyokat fogom járni, gondoljok
rád turistá szeretettel...”

Igérjük. Megtesszük. Szakosztályunkat róla nevezzük el.

OPERA SPORTKÖR
„Abrányi Emil”
Természetbarát szakosztály

A Ganz-MÁVAG gyárban a természetjáró szakosztály működik a legjobban a tömegsportok között. A szakosztálynak már 780 tagja van és az elmúlt fél év alatt 5000 dolgozót mozgósítottak a különböző rendezvényekre. Ez évben még többet kívánnak tenni a szak-

osztály vezetői a szabad szombatok jobb kihasználása érdekében: megismertetik a gyár dolgozóival városnéző túrák szervezésével Sopron, Pécs, Kőszeg, Szeged, Pannonhalma, Mohács és Sárospatak nevezetességeit. A hazai túrák mellett több külföldi túrát is tervez a szakosztály. Így többek között elviszik tagjaikat egy Torna-nádaska—Szepsi—Jászó—Kassa—Hidasnémeti közötti túrára, de Csehszlovákia, Lengyelország és NDK-beli túrákra is sor kerül kedvezményes áron.

Idegenforgalom

Elkészült Zala megye regionális üdülő- és idegenforgalmi fejlesztési terve, amelyet a következő ötéves tervidőszakban szándékoznak megvalósítani. A terv érdekességei: nagymértékben fejlesztik a zalakarosi termálfürdőt, éttermet, motelt, iklen—nyáron használható fedett fürdőt építenek. Rádióháza és környéke a löspart-kezdők paradicsoma. A fejlesztési program megvalósításával még inkább az azzá válik. Turistaszállót, bisztrót építenek, a szomszédságában levő Pusztadericsen, az olajkutatás közben feltárt meleg víz hasznosítására fürdőtelepet hoznak létre. Szentpéterföldén hatszáz személyes campinget terveznek.

Restaurálják az egyik legsebbe dunántúli templomot, a cisztercita rend volt székesfehérvári templomát. A háborúban súlyosan megrongálódott templom újjáépítéséhez az Országos Műemléki Felügyelőség tekintélyes anyagi támogatással járult hozzá.

Mátyás király korabeli „vész-kijáratot” és menekülőfolyosót fedeztek fel a Halászbástya közelében a Budapesti Történeti Múzeum munkatársai.

Forradalmi múzeum Szombathelyen

A megyeszékhelyen felszabadulásunk 25. évfordulójára alkalmából kerül sor a forradalmi múzeum és a város felszabadulási emlékművének avatására.

Megkezdtek az előkészületeit annak a nagyszabású kiállításnak is, amely Szombathely kulturális és egészségügyi fejlődését, a városkép alakulását, s a megye ipari, mezőgazdasági termékeit mutatja be.

HELYREIGAZÍTÁS

Márciusi számunk Fehér Zokopane c. cikkének egyik mondata tévesen jelent meg. A mondat helyesen így hangzik: „Innen indul hosszú útjára a Vág, a Garam és az Ipoly a Duna felé, a Rima és a Sajó a Tisza irányába.” A „Kedvezmények a hazai és külföldi campingekben” c. cikk két kiigazításra szorul: Az Országos Idegenforgalmi Hivatal megszűnt, helyette „Országos Idegenforgalmi Tanács” értendő.

Hazánkban a campingezés mozgalma irányítását, szervezését a Magyar Camping és Caravanning Club látja el, amelynek egyik tagja a MTSZ. A Klubnak tagja még a Magyar Autóklub és a Kommunista Ifjúsági Szövetség is. Szervezett campingezőknak tekinthető „kivül” az Autóklub és a KISZ azon tagjai is, akik a „camping-bélyeget” saját szervezeti igazolványukkal együtt felmutatják.

Felújítják a pannonhalmi bencés kolostor egykori híres, de az utóbbi időben elhanyagolt arborétumát, és a kopár hegyoldalakat fenyőkkel fásítják be.

A szocialista országok utazási irodái Budapestén február

Fejér megyében igen sok egykori főúri kastély, nemesi kúria áll. A megyei tanács elhatározta, hogy megmenti a pusztuló állapotú műemlék jellegű épületeket. Elsőként a seregélyesi volt grófi kastély helyreállítására dolgoztak ki tervet, ezt követi majd a többi kastély rekonstrukciója.

Hivatalosan is gyógyhelyé nyilvánították a jászvölgyi Békebarlangot, amelyet a Borsod megyei Tanács vesz kezelésébe. A tervekben egy 40 személyes alpesi faház, később pedig 100 ágyas gyógyüdülő építése is szerepel.

Együttesen adott ki idegenforgalmi tájékoztatót Győr-Sopron, Vas és Zala megye Idegenforgalmi Hivatala. A gazdag információs anyagot tartalmazó kiadvány átfogó képet nyújt a három megye idegenforgalmi nevezetességeiről, szálláshelyeiről és kirándulási lehetőségeiről.

Védetté nyilvánították az országzserte ismert, sőt nemzetközi hírnevet is szerzett tatal tavakat. Folyamatban van a bükki Kékmezőn díszlő Mátyás király fájának nevezett östölgy, a 240 m mélységű Istvánlapi víznyelő, s a Csanyik völgyben levő, az ország legöregebb vörösfenyő csoportjának is a védetté nyilvánítása.

Szűlvásváradon a híres lótenyésztő telepen érdekes múzeum nyílt meg, amely bemutatja hazánk lótenyésztési emlékeit, fényképeit és emléktárgyait. A szépen berendezett szakmúzeum egyedülálló érdekes anyagával sok látóvaldó nyújt a látogatóknak.

Értekezletet tartottak a turistaházak gondnokai

Február 24—25-én Budapesten az MTS székházában tartották szokásos évi értekezletüket a TEV kezelésében levő turistaházak vezetői. A beszámolóban Kovács Ferenc igazgató ismertette a vállalat eredményeit és elemezte a házakkal kapcsolatos problémákat. A TEV összebevétele 1969-ben meghaladta az 56 milliót, ami az 1967. évi 30 milliós forgalommal szemben fejlődés — mondotta. A bevétel zömét, 51 milliót az áruforgalmazás — étkezés, bűfé stb. — tette ki, a szállásokból eredő bevétel 4466 ezer forint, alig magasabb az előző évinél. A házak javítására, felújítására, berendezések pótlására 15 millió forintot költöttek. A házak közül nyereségesen működtek: Balatonalmádi, Bánkút, Bükkzentkereszt, Csúshegy, Dobogókő, Gézháza, Hollósfető, Lajosforrás, Mátraszentimre, Mátraháza, Nagyvilám, Pará, Sikáros, Sikkókút, Telkibánya és Várkút.

Az értekezleten részt vett és felszólalt Ernszt Tibor, az MTS elnökhelyettese, Tóth Lajos és Székely Miklós, az MTSZ elnöke és főtitkára. A beszámolókat élénk vita követte. (A turistaházak 1969. évi munkájának részletes értékelésére a szerkesztőség visszatér.)

ESEMÉNYEK

Június 27—28-án rendezik meg Veszprémben a camping-találkozót.

A Baranya megyei természetbarátok megyei tanácskozásán kiosztották a minősített túrázóit — a Mecsek Turistája — Baranyai Várak jelvényeszerző túramozgalmak jelvényeit, majd a megyei felnőtt túrapontverseny eredményhirdetésére került sor. Első helyen a Pécsi Vasas Elektromos, második helyen a Komlói Bányász, harmadik helyen a Pécsi Spartacus áll.

Békés megye természetjáró, szakosztályvezetői Gyulán tanácskoztak. A megyében rohamosan növekszik a természetjárás iránti érdeklődés. Egy évvel ezelőtől 38 szakosztályt 1781 taggal, most pedig 44 szakosztályt 3083 taggal tartanak nyilván.

Sopronban megalakult a Sopron városi Tájékozódó Futó Szövetség.

SZÁZESTENDŐS JUBILEUMOK

Ebben az évben számos ország turistaegyesületei ünneplik megalakulásuk százestendős fordulóját. Az európai turizmus az 1870-es években kezdett fellendülni, s hogy ez így történt, abban nagy része volt az egyre szaporodó vasúti vonalnak, a hajózás közzélelevesítésének, a hírközlési módszerek korszerűsítésének, s nem kevésbé a hegyi vasutak, fogaskerekű vasutak építésének. 1970-ben ünneplik századik

évet a Norvég Turista Klub (Den Norske Turistforening), amelynek jelenleg 50 000 tagja és 50 turistaháza van. — Százéves a Német Turista Egyesület (Deutscher Alpenverein), amelynek központja Münchenben van. Tagjainak létszáma 250 000, turistaháza s menedékháza összesen 238 van. — Ugyancsak száz esztendeje alakult az Osztrák Turista Klub is (ÖTK), amely ma a legnagyobb turistaegyesület Ausztriában. A klubnak az osztrák Alpokban 60 turistaháza van. Tagjai 11 000 kilométer hosszúságú turistajelzést gondoznak. A tagok a turistaházakban 50%-os kedvezményben részesülnek, ugyancsak kedvezményt kapnak az Osztrák Szövetségi Államvasutaktól is, valamint a kőtfelvonópályákon.

RÉGI TERMÉSZETBARÁTOK TALÁLKOZÓJA

A Király Albert emléktúrát, amely évek óta a régi természetbarátok hagyományos találkozója május 2-án rendezi a szövetség megbízásából a Tipográfia TE Természetbarát Szakosztálya.

Az idei jubileumi esztendő alkalmából ünnepélyesebb ke-retek közt kerül sor a megemlékezésre a kevelnyergyi turistaháznál. A rendezőség szeretettel várja a „rég” és az „új” természetbarátokat.

CAMPINGEZŐK ÉVADNYITÓ TALÁLKOZÓJA

Május 1—2-án a Papszigeti Campingben szervezi az MTSZ Camping Bizottsága az első hivatalos táborozást.

A találkozó a franciaországi Rallye résztvevői számára elő-írt ismerkedő és szoktató táborozás lesz.

Akik hétfévi házbán igényelnek szállást, valamint akik Budapestről különautóbuszsal kívánnak a helyszínre utazni, ezen igényeiket április 15-ig jelentsék be a szövetséghez.

Az olvasók hangja

Jeli Vas megyében van, Vasvár után az útkeresztezés jobb oldalán autóbuszváró házikó, és ott a bal oldalon útmutató tábla irányít a nem messze levő arborétumhoz (élőfagyűteményhez). Erdészeti kísérletek folynak itt, ezért zárt terület, de május elején, a Szombat-helyi Biológus Napok idején szabadon megtekinthető, szakemberek kalauzálják a látogatókat. Szombat helyről sűrű autóbuszjárat hordja ilyenkor az érdeklődők seregét ide. Ebben az időpontban nyílnak ott a havasszepe (Rhododendron-Azalea) bokrok tizezzel. Fehér, sárga, rózsaszín, piros, vörös, lila, kék stb. virágok megszámlálhatatlan mennyisége ontja édes illatát — olyan élményt nyújtva, amilyent sehol az országban másutt látni nem lehet.

Papp József

Kalocsán új szakosztályt hoztunk létre, jelenleg 40 taggal indultunk. A szakosztály a 619-es Iparitanuló-Intézet sportköré keretében működik. Célunk, hogy városunk, járásunk megismerése mellett hazánk szépségeiről is képet kapjunk.

**Köszeghy Lajos
Kalocsa**

Az ifjúsági természetjárás fejlődése tagadhatatlan. A tömegesítő túrák (Vöröskő, Pillisnyereg stb.) résztvevőinek jelentős részét a fiatalabb korosztály adja. Túránk során nemcsak a fiatalok vitatható viselkedésének voltunk már tanúi. Gyakran a felnőttek nem éppen példamutató magatartásának is. Túrázó csoportunkat nemegyszer sértették meg felnőttek jótalanul. Legutóbb a vértesszentkereszti romoknál pihenő ifjú túrázóinkat „oktatta” ki valaki természetvédelemről, s arról, hogy az ilyen mindenre elszánt huligánok tesznek mindent tönkre”. Gyerekeink tiszteletudók lévén

nem álltak le vitatkozni. És ezt az okítást olyanoknak tartották, akik az iskolában példamutató magatartásúak, jó tanulók, s emellett ifjúsági túravezetők, az Országos Kék túra teljesítők, ezüstjelvényes túrázók.

Budapesten kb. 90, országon kívül közel 300 tiszteletdíjas tanár által vezetett szakosztály van. A természetjárók tömegéből 30–35 ezerre tehető az ifjúságiak száma. Ugyanakkor a középiskolákban 4, iparitanuló-intézetekben 3 évenként cserélődnek a tanulók. Ez annyit jelent, hogy évente 5–6 ezer új ifjúsági tagot igazolnak, de ugyanannyi el is tűnik. A 30 ezer ifjúsági természetjáróhoz optimálisan 3 ezer túravezetőre is szükség lenne. A szakosztályvezető tanárok jelentős része azonban nem rendelkezik ezzel. Az évenkénti fluktuáció is 4–500 ifjúsági túravezető képzését igényelné. Ez nincs biztosítva. A tanárok képzése nehezen megfogható kérdés. Állandó gárdát csupán azok képeznek, akik még a „megbízásos” rendszer előtt is már — pénz nélkül — végezték feladatukat.

Nem vonzóak a kedvezmények.

1. Turistaházban mint iskola vagy KISZ-szervezet is megkaphatják a szokásos kedvezményt, hisz 10 főnél kisebb csoportban különben sem túráznak, 4 főig meg tagként sem kapnának kedvezményt.

2. Az utazási kedvezmény tanári kísérettel természetzerűleg jár. Egyébként nincs „sárga utalvány”, annak károsan pontos kitöltése, pénztárosok és kalauzok aggályoskodása, szürke igazolványok ellenőrzése stb., mely csak elriasztja az embereket.

3. Ha iskolai programon vesznek részt, eleve kötelező számukra a „tanulóbiztosítás” (10 Ft), ami minden iskolai vonatkozású rendezvényre érvényes. Ugyanakkor utazásnál, busznál, vonatnál egyaránt, automatikusan hozzáadják a biztosítási díjat. Emellett szintén mindenkinek van már általános háztartási biztosítása is.

A legjobban szervezett, s zömmel a fiatalabb korosztályt foglalkoztató terület volt a versenyzés. Kiválásuk az ifjúsági természetjárást érinteni fogja. A Szövetségnek továbbra is művelnie kell a versenyzés bizonyos formáit, köztük a tájékoztató versenyek hagyományos, régi alakját, az ügyességi, s városismereti versenyt.

**Kádár Jenő
szakosztályvezető tanár**

A Sportpropaganda Vállalattól szerzett értesülésünk szerint jelenleg az alábbi hegy-mászó felszerelések kaphatók:
jégcsavar á: 97.40, hegy-mászószőgek különböző méretekben 40.90 Ft-tól 82.— Ft-ig, különböző méretű karabinerek 153.60, ill. 204.90 Ft-os áron. A felszerelési cikkek utalvány a Magyar Természetbarát Szövetségnek szerezhető be.

FELSZERELÉS

Figyelem!

Annak érdekében, hogy a szakosztályok és az egyénileg túrázók könnyebben szervezhessék meg túraikat, kirándulásaikat, láborozásaikat, belföldi

**A SZERVEZETT TERMÉSZETBARÁTOK
BALESETBIZTOSÍTÁSÁRÓL...**

A Magyar Természetbarát Szövetség tagjai részére már hosszú évekkel ezelőtt balesetbiztosítási szerződést kötött az Állami Biztosítóval. Az eltelt idő igazolta ennek szükségességét: sok kisebb-nagyobb baleset történt, sőt számos halálos balesetek is előfordultak. A legutóbb például az sziklafalról levált kötőm zúta agyon egyik sporttársunkat. Ugy gondoljuk tehát, hogy jó szolgálatot teszünk Olvasóinknak, ha ez alkalommal ismertetjük a biztosítási szerződés feltételeit és szolgáltatásait. Ez azért is időszerű, mivel a múlt év óta a természetbarátok balesetbiztosítása lényegesen kiterjedt. — Eszerint a balesetből eredő halál vagy állandó teljes rokkantság esetén 30 000 Ft-t fizet ki az Állami Biztosító. Állandó részleges rokkantság esetén — a baleset mérvének megfelelően — 30 000 Ft arányos része kerül kifizetésre. Balesetből származó mulékony munkaképtelenség (pl. csonttörésnél, csontrepedésnél) vagy 28 napon túli betegállományánál 400 Ft-ot térít a biztosító.

A biztosítás a szerződésben lefektetett feltételek szerint Európa területén bárhol folytatott természetjárásra érvényes, függetlenül a túrák céljának tengerszint feletti magasságától. — A kibővített biztosítási szerződés szerint a biztosítás kiterjed még a következőkre is: túrasielés, túrárdulás, túravezetés és -vitorlázás, barlangkutatás, továbbá a kerekpáron és a szülő vagy oldalkocsis motorkerékpáron folytatott szervezett természetjárás, tájékoztatói verseny és ezek edzésére is. Egy sajnálatos halálos baleset tanulóságként a biztosítás a könnyűbúvárkodásra is érvényes. Az újabb szerződés szerint a biztosítás 5000 Ft összegig kiterjed a ruha és kézipoggyász, illetve a sporteszközökben balesetből, vagy elemi csapásból származó károkra is. A biztosítás a rongálódás és megsemmisülés, továbbá ellopás, illetve rablás esetére érvényes.

A turistaházakban, valamint a túrákkal kapcsolatos utazások alkalmával bekövetkezett balesetek ugyancsak a biztosítás hatálya alá tartoznak. Kiterjed továbbá a biztosítás a túrákon igénybe vett bármilyen közlekedési eszköz használatában történt balesetre. Érvényes a biztosítás a túra során baleset folytán bekövetkezett vízbeesés, valamint a rovarok, kullancsok csípéseiből és kutyák, kigyók marásából keletkezett sérülésekre is. A biztosítás a mentés közben történt balesetekre is érvényes. Egyéb sportversenyek alkalmával történt balesetekre ez a biztosítás nem terjed ki. Nem érvényes a biztosítás a hegymászó vagy magashegyi túrákon bekövetkezett balesetekre, ha a balesetet kizárólag a biztosított felszerelésének hiányossága okozta, vagy pedig olyan túra alkalmával történt a baleset, amelyet a biztosítottnak egyedül megtenni nem lett volna szabad, vagy pedig a biztosított a köteles és előírt óvatosságot elmulasztotta.

A biztosítási szerződés alapján az Állami Biztosító a Szövetség vagy taggyűléseinek azon tagjait biztosítja, akik a vonatkozó évre érvényes igazolvánnyal rendelkeznek és a Szövetség által közölt névsorban szerepelnek. A biztosítás díja egy évre 5 Ft, amely összeg bennfoglaltatik a szövetségi tagdíjban. A biztosított tagok az Állami Biztosítóval közvetlen jogviszonyban állanak és igényeiket vele szemben közvetlenül érvényesíthetik. A baleseteket az Állami Biztosító V. ker. Kálmán Imre u. 21 sz. kirendeltségéhez kell bejelenteni.

A bejelentéshez szükséges (szabvány balesetbiztosítási kárjelentés) nyomtatványokat ugyaninnen, vagy az MTSZ-től (esetleg a területi Á. B. kirendeltségtől) lehet beszerezni.

A baleset körülményeit a Kárjelentésben fel kell tüntetni, orvossal igazoltatni kell. A szakosztály a nyomtatványon igazolja, hogy a baleset hivatalos túrán, vagy az ezzel kapcsolatos utazás során történt, feltüntetni a természetbarát érvényesítési bélyeg számát és keltét, majd a nyomtatványt látamozásra beküldi a Magyar Természetbarát Szövetséghez. Kívánságra a Szövetség továbbítja a Biztosítóhoz a káresteri bejelentést.

Amennyiben a hivatalos káresteri bejelentés elkészítése hosszabb időt vesz igénybe, a balesetet 8 napon belül rövid úton be kell jelenteni az ÁB, fenti kirendeltségéhez.

és külföldi utazásaikat és üdüléseiket, információs szolgálatot szerveztünk. Felkérjük a szövetségeket, szakosztályokat, valamint azokat az intézményeket és vállalatokat, amelyeknek munkája kapcsolatban áll a turisztikával, hogy közérdekű híreiket juttassák el szerkesztőségünkhöz.

Pest megyei séta

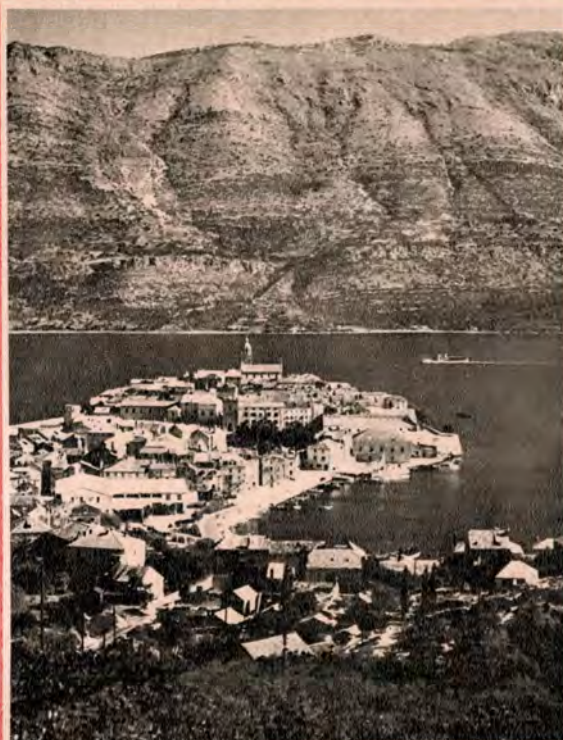
VÍZSZINTES: 1. Kopár dolomithegy a Budai-hegység északi részén (551 m) Szép kilátású kirándulóhely; turistaház. 10. Látozott üdülőhely, a Duna-kanyar fontos üdülővárosa és turistaközpontja. 14. Széles köröket érintő agitációs munka (névelővel) 15. Hamu. 16. Kiváló portugál hajós (1469–1524) 17. Rádium vegyjele. 19. Szárazon és... 20. Ady egyik álneve volt. 21. Téli csapadék. 22. Perzsa uralkodó. 24. Ellenzős sapka része. 25. Vasútállomás röv. 26. Község a Pilis hegység tövében. Fekvése és erdős környéke avatja kellemes üdülőhelyé. Számos kirándulás kiindulópontjává alkalmas. 28. Tölgyerdőkkel borított kedvelt kirándulóhely a Pilis hegység keleti részén (534 m). 29. Súlyt állapít meg. 30. A Duna mellékfolyója az NSZK-ban. 32. Bővizű karsztforrás a Mecsekben. 34. Szintén ne. 35. A Schelde mellékfolyója. 36. Dátumrag. 38. Nem enged nyilvánosságra jutni. 40. Daloló szócseka. 41. Az egyik szülő. 43. Lecszúttatja a torkán a falatot. 44. Jelenleg. 45. A 41. sz. vízszintes becézve. 47. U. V. 48. Csüng. 49. M. T. 51. Könnyen elpárolgó. 54. Rossz érzés a gyomorban. 56. Hangszer. 59. Nagy építésznek néveje. 60. Megszólítás többszám-ban. 62. Francia váltópénz. 63. Kettős betű. 64. Idegen női név. 65. Nagy folyó Afrikában. 67. Saját kezével. 68. Öltöget. 69. Turistaöltözet. 71. Igeretét teljesíti. 73. A Börzsöny legmagasabb csúcsa (939 m) Délnyugat felé a Nagy-Hideghegygyel a Hangyásbère szirtvonulatát köti össze.

FÜGGŐLEGES: 1. Hegy a Visegrádi-hegység északi részén (378 m) Szép kilátás a Visegrádi-szorosra. Kedvelt kirándulóhely. 2. Gátja. 3. Lásd a 16. sz. sort. 4... Sumac (világhírű énekesnő) 5. Kén és foszfor. 6... soraimat (livel befejezése lehet) 7... pásztorok királya" (János vitéz) 8. Kettős betű. 9. Lásd az 5. sz. sort. 10. Szélén és vanádium vegyjele. 11. Ramazuris. 12. Erjesztő hatású szerves vegyület. 13. Az étel lecsúztatása a gyomorba. 18. Étközhelyiség a laktanyában. 21. Vízparti üdülőtelep Dunakeszivel szemben. A vízparton kedves, ligetes, bokros területen épült. 22. Játssza (teniszben) 23. Fehér tollú költöző vízi madár. 26. P. E. 27. A tüdő oldalra. 31. L. S. 33. Szelhárfa. 37. A gumi tulajdonsága. 39. Üdülőhely Visegráddal szemben a Duna-kanyarban, a Börzsöny lábánál. 41. Elsüllyedt örmény romváros. 42. Gyűjtőszinór (névelővel) 44. Globol. 46. Becézett szülő. 48. A mélybe. 50. Olasz nagyváros. 52. Budapest környékének egyik legkedveltebb üdülőhelye. Mórész Zsigmond állandó tartozkodási helye. 53. O. F. 55. M. U. 56. Község a Duna jobb partján, határában római kori falmaradványok találhatóak. Kedvelt kirándulóhely. 57. Suta. 58. Ablaktalan szoba. 61. Iráni nyelvű nép. 64. Ismert táncdalénekesnő. 66. S. A. A. 67. A beszéd legkisebb egysége. 68. Létezik. 70. Két világtáj rövidítése (a második négyzetbe kettős betű) 71. Azonos betűk. 72. Morze-jel.

Beküldendő a vízszintes 1. 10. 26. 28. 73. függőleges 1. 21. 39. 52. és 56. sz. sorok megfejtése. Határidő: április 15.

Előző számunkban közölt keresztrejtvény megfejtése: Patantásd ki a szived, elő a rügyekkel. A mi tudónkból száll ki a tavasi szél.

Könyvjutalmat nyertek: Balla Lászlóné, Kecskemét; Marcell Andorné, Gyöngyös; Sass Inre, Püspökladány, Farkas Irén, Bp.; Szalay Etel, Bp.; Földessy Antal, Bp.

MEGJELENT AZ

1970. ÉVI TÁRSASUTAZÁSAINAK
PROGRAMTERVEZETE

Csaknem százféle útvonal között válogathat. Európa, Afrika, Ázsia legszebb tájaira, üdülőhelyeire, városaiba juthat el társasutazásainkkal. Számos új útvonal: Volgai hajóút, Tunisz, Skandinávia, Benelux körutazások stb.

A természetjáróknak különleges, gyalogtúrákkal egybekötött autóbuzs kirándulások

FELSZABADULÁSUNK
25. ÉVFORDULÓJÁRA

az jubileumi, felszabadulással kapcsolatos városnéző és országjáró túrákat szervez

RÉSZLETES FELVILÁGOSÍTÁS

VALAMENNYI

IRODÁBAN

A HÓNAP KÉPEI

Rovatunkban olyan újonnan felvett turista-fotókat közlünk, amelyek kirándulások, túrák, utazások, üdülések elcseszt pillanatait, eseményeit, portréit, valamint különlegesen szép, hazai és külföldi tájakat ábrázolnak. A legszebb képet, mint a Hónap Képet, 100 Ft-os vásárlási utalvánnyal jutalmazzuk.

MÁRCIUS LEGSZEBB KÉPEI:

1. A Hónap Képe: Tél a Börzsönyben (Takács Gábor, Bp. IX. Szamuely u. 19. 2. Téli táj (Kántor Csaba) 3. Román hegyi pásztork a Fogarasi Havasokban (Weisz József) 4. Téli Mátra (Szekeres András) 5. Téli napsütés (Kovács Ferenc)

A KÖVETKEZŐ SZÁM TARTALMÁBÓL:

Gödöllő, az egyetemi város
Beethoven és a természet
A Dél-Hargita
Séta a Keleti Főcsatorna
mentén
Túra a Pirinben

TURISTA

A MAGYAR TERMÉSZETBARÁT
SZÖVETSÉG LAPJA

1970 — 5

ÁRA: 3 Ft

TURISTA

XVI. EVFOLYAM 1970. MAJUS

TARTALOM

TURISTAÉLET

Mi a véleménye a természetbarát-mozgalom fejlesztésének lehetőségéről?	17
A turistaházak működése a számok tükrében	12
A világ minden tájáról	23

HAZAI TÁJAK

Gödöllő, az egyetemi város	3
A Heves-Borsodi Domság Szandavár-Buják	22
A zalai Zichy-múzeum	14

KÜLFÖLD — ÚTIKALAUZ

Hordszék, mint barlangi jármű	24
Pillantás a francia Alpokra	5
Túrák a Pirinben	8
A Dél-Hargita	16
Lubló várában	23

ÚTLEÍRÁS

A „Kegyelem Nélküli Hegy”	18
A Loch Ness sötét vizénél	6

HASZNOS — ERDEKES

Helytelen néven ismert növények	7
Madárkalendárium turisták számára	20
Beethoven és a természet	11
A tavaszi túrák meteorológiája	24

SZORAKOZÁS

13 + 1. turista módra, 2. forduló.	
A Szovjetunió	26
A Turista jelenti	27

A címkép Nagy Imre felvétele. A hátsó borítón a Dhaulaghiri IV. felé vezető életveszélyes párkány. Lásd cikkünket a 18. oldalon

TURISTA. Turisztikai, camping és utazási folyóirat. Felelős szerkesztő: **Endrődi Lajos.** Szerkesztő bizottság: dr. Agócsy Pál, Antalffy Gyula, Kertész Miklós, dr. Kürthy Miklós, Mosonyi László, dr. Pápa Miklós, Székely Miklós, Szombathy Viktor, Vedres László. Szerkesztőség: Bp., V., Váci u. 58. T.: 182-932. Kiadja az Ifjúsági Lapkiadó Vállalat. Felelős kiadó: Tóth László igazgató. Kiadóhivatal: Bp., V., Révay u. 18. 116-660. Terjeszti a Magyar Posta. Előfizethető a Posta Központi Hírlapirodánál (KHI. Bp., József nádor tér 1.), a kézbesítőknél, bármelyik postahivatalnál és a posta hírlapüzleteiben közvetlenül, vagy csekkbefizetési lapon (csekkzámlaszám: egyéni 61 251, közületi 61 066), valamint átutalással a KHI. MNB. 8. sz. egyszámlájára. Előfizetési díj egy évre 36.— Ft, félévre 18.— Ft

Kéziratot és fényképet nem örzünk meg és nem küldünk vissza.

INDEX: 25 814

70.4224 Egyetemi Nyomda mélynyomása Budapest.
Felelős vezető: Janka Gyula igazgató

1a

1b

1c

2a

AZ 1969-ES FOTÓPÁLYÁZAT LEGSZEBB KÉPEI

A Turista 1969. évi fotópályázata a vártnál is nagyobb sikert hozott. Több mint 250 képet küldtek be, amiből a bíráló bizottság tizenhat kollekciót jutalmazott. A nyertesek legjobb képei közül válogattunk ki néhányat.

I. díjat nyert kollekcióból Augusztus, Október és December (Baán Györgyi felvételei), II. díjat nyert kollekcióból Dunakanyar és Téli fányben (Susoczky Ferenc felvételei). (Következő számunkban folytatjuk a díjazott képek közlését.)

2b

**A TURISTATOTÓ
1. FORDULÓJÁNAK
HELYES MEGFEJTÉSE:**

X 2 1, 1 X X, 2 X 2, 1 2 1, 2 X.

Új arcú magyar tájak

Gödöllő –

**EGYKOR
ÉS MA**

Nemcsak a közlekedési vonalak — a vasút, a HÉV, a műút — kötik össze Gödöllőt a fővárossal. Természeti kapcsolata is van, és ez mind ezeknél kedvesebb: a város közelében eredő, rajta átfolyó és jó negyven kilométernyi út után Budapestnél a Dunába torkoló Rákos patak.

Elindultam egykor mellette... Távoli forrása felé. Izgatta fantáziámat: honnan jön, merre jön ez a történelmi nevezetességű patak. Micsoda szép világ volt még akkor a Rákosfalva—Rákoskeresztúr közötti szakaszon is! Szinte ősi szabályozatlanságában folyt a patak vize ligetes, vizenyős rétek, nádasok között, öreg fák alatt, régi málmok mellett... Falvak maradtak el sorra: Rákoskeresztúr és Rákoscsaba, majd Pécel és Isaszeg is. Ez volt a legszebb utam Gödöllőre. Jókora út volt, de felejthetetlen az emléke. Utána sokszor felkerestem Gödöllőt és elevenen él bennem régi képe. Talán éppen ezért tudom lemérni most a változást, mely arculatában történt.

Gödöllő esetében ugyanis ez korántsem egyszerű! Mert Gödöllőt nem a ninotelenségből, sem az ismeretlenségből kellett kiemelni. Gödöllő a múltban is nevezetes hely volt. És jómódú. Az utolsó két évszázad folyamán az ország egyik legelőkelőbb helyévé fejlődött s a királyi nyaralóhely rangjára emelkedett. Ennek nyomát ma is magán viseli a város magja: a pompás bá-

rokk kastély, a templomok, egy sor műemlék jellegű ház, a művészi kálvária és több szép szobor. Az egykori földesúr, Grassalkovich Antal, a kastély környezetét is szépíteni igyekezett s ezért saját költségén száz új házat építtetett a lakosság-
nak.

Gödöllő a múltban kifejezetten üdülő- és nyaralóhely volt s mint ilyen szépen fejlődött. „Virágzó nagyközség”, mondták akkor; „...a fővárosi lakosság kedvelt s látogatott nyaralóhelye” — írja Thirring Gusztáv 1900-ban. De már sokkalta régebben is. Az irodalmi helyi hagyományok gyűjteménye közli, hogy Kuthy Lajos, korának népszerű írója itt töltötte 1846 nyarat; Győry Vilmos író-műfordítónak pedig nyaralója volt Gödöllőn a múlt században. (Mindketten tagjai voltak a Kisfaludy Társaságnak és levelező tagjai a Magyar Tudományos Akadémiának.) Petőfi is több ízben megfordult Gödöllőn; 1843-ban, itteni tartózkodása alatt regényt fordított a „Külföldi regénytár” részére. Az 1860-as években Fényes Elek, a neves statisztikus vásárolt itt házat. De őrzí ez a táj Blaha Lujza emlékét is, aki sok szép napot töltött gödöllői nyaralójában. Üdülőhelyi jellege az első világháború előtt és a két világháború között tovább fejlődött. A harmincas években Idegenforgalmi Bizottság működött a községben. Több strandfürdőt is létesítettek.

Mai szemmel nézve is igen jelen-

tős idegenforgalmi esemény színhelye volt Gödöllő 1933-ban: itt rendezték meg a IV. Cserkész Világtábor (Jamboree), amelyre 26 000 fiatal gyűlt össze a világ minden tájáról.

A művészeket is vonzotta Gödöllő. 1902-ben alakult meg Körösfői Kriesch Aladár és Nagy Sándor kezdeményezésére a gödöllői művésztelep; műhelyükben szőnyegeket, gobelineket, üvegfestményeket, mozaikokat készítettek az itt dolgozó művészek. Minderre a gödöllőiek ma is büszkék: rádió-vetélkedő anyagukban is szerepel.

Otthona volt Gödöllő a mezőgazdasági kutatásnak is: burgonyatermelési telep, baromfitenyésztési szakiskola és méhészeti gazdasági iskola működött itt, állami kezelésben. Az erdészet is itt létesítette fenyőkísérleti telepét.

A parkok eredete is a múltba nyúlik vissza. A kastélyparkok régebbiek, az Erzsébet-park fiatalabb: 1898-ban telepítették, Erzsébet királyné halálakor, annak emlékére, hogy kedvelt tartózkodási helye volt Gödöllő. Az ország valamennyi erdőhatósága hozzájárult facsemetékkel. Ma természetvédelmi terület.

Ez hát nagy vonásokban a régi Gödöllő, melynek múltja messze túl nyúlik a honfoglaláson. Nevének eredete is belevész a múlt homályába. A „Gödöllő és környéke” útikönyv ismertet többek között egy

Az Agrártudományi Egyetem
B. kollégiuma (Winkler Csaba
felv.)

romantikus magyarázatot is, mely szerint Ged lovagról vette a nevét, akinek állítólag vára állt itt. Mindenesetre érdekes, hogy még a harmincas években is használták Gödöllőn a „királyi vártemplom” és a „királyi várplébánia” elnevezéseket.

A ma Gödöllőjének méltán egyik büszkesége az Agrártudományi Egyetem. Híre már túlnőtt országunk határain. Amikor a magyar kormány 1949-ben határozatot hozott az egyetem létesítéséről, voltaképpen *Károlyi Mihály* politikai végrendeletét valósította meg; Károlyi ugyanis már 1919-ben foglalkozott ilyen tervvel. *Móricz Zsigmond* is felvetette ezt a gondolatot egyik hírlapi cikkében. Az egyetem építkezése 1951-ben indult meg, majd 1962-ben vett újabb lendületet. 1969-ben felavatták az új kollégiumot is, melyet *Nyisztor Györgyről*, a Tanácsköztársaság földművelésügyi népbiztosáról neveztek el. Mellszobra, Pátzay Pál alkotása, a kollégium előtt áll. Az egyetem körzetében modern negyed alakult ki, új lakásokkal, korszerű üzletházzal. A tanintézetben három kar működik: mezőgazdasági, gépészeti és tanárképző; a gépészeti kar és a Mezőgazdasági Gépkísérleti Intézet ez év januárjában *szocialista szerződést kötött*, a tudomány és a gyakorlat szorosabb együttműködése érdekében.

Múltjának emlékeit *helyi múzeumban* mutatja be Gödöllő. *Művelődési háza* Petőfi Sándor, *Könyvtára* Juhász Gyula nevét viseli. — A kastélyban ma *szociális otthon* működik. — Gödöllő nagy szülőtte *Török Ignác* honvédtábornok, a tizenhárom aradi vértanú egyike. Róla neveztek el a gimnáziumot és emlékművet emeltek tiszteletére.

Megindult Gödöllő az *iparosodás* útján is... Ez egészen új arcvonása. Az első létesítmény a *Ganz Műszer Művek Árammérő Gyára* volt, 1950-ben. Az utóbbi években újabb ipari jellegű létesítmények sorakoztak fel mellé: a *Vörös Csillag Traktorgyár*

gyáregysége (a Dutra dömpergyártás központja), a *Humán Oltóanyag és Kutató Intézet*, a *Laboratóriumi Törzsszállattenyészítő Intézet*. Gödöllőn van az *Országos Talajvizsgáló Vállalat* központja és ide költözött 1969-ben, alapításának századik évfordulóján, a *Mezőgazdasági Gépkísérleti Intézet* is.

Gödöllő lakossága közel 22 ezer fő. (A harmincas évek óta megkétszereződött.) 1966-ban *nyilvánították várossá*. Ez, mondhatni, felújítása egykori közigazgatási státuszának: 1867 előtt ugyanis már *mezőváros* volt.

A természetjárót Gödöllő helyi nevezetességein kívül nyilván a *környezete* is érdekli. Az Erzsébet-park a *Haraszi erdőbe* olvad, ennek folytatása felkúszik a Bolnoka háttára. Itt, a Haraszi erdőben van a *Gödöllői Állami Vadgazdaság* központja és a *MAFILM 5. sz. Telepe*, ahol a természetfilmek állatszerelőit tartják.

Az igazi, *nagy kiterjedésű erdők* a város másik oldalán vannak, *Mária-besnyő, Bag, Valkó* között. Az egykor tilos erdőrengetegben most már *jelzett turistautak* is vannak. Ez is új arcvonása ennek a vidéknek és számos természetjárót vonz ide. Jó lenne, ha a város új arculatában nem halványulna el a régi arc kedves derűje sem: az *üdülők helyi jelleg*. Gödöllő fekvése, két legnagyobb folyónk vízválasztójának közvetlen szomszédságában, parkok között, partján, erdősélen, dombok alján — igazán ideális. Meg vannak a földrajzi-természettudományi adottságai ahhoz, hogy jelentős idegenforgalmi helyé váljék. Fel kell karolni ezt a szép örökséget, mely jelentős új értékekkel gazdagíthatja az újjászülött várost.

Pápa Miklós dr.

Pillantás

(Grenoble — 1970. február)

A téli világ megragadóan szép tájai, a francia Alpok csillogó gyöngyszemei ölelik körül *Grenoblet*. Ide érkeznek a téli sportok hazai és külföldi szerelmesei, hogy innen kedvük szerint vegyenek irányt *Chamrousse, Alpe d'Huez, Villard-de-Lans* és más téli üdülőhelyek felé. Grenoble központja ennek az elbűvölően szép vidéknek. Értethető, hogy az 1968-as téli olimpia színhelyéül választották. Valóban sokáig emlékezetes téli olimpiát rendezett.

A VÁROS

útjai, közlekedése, szállodái, építkezései modernnek, célszerűek és már a jövőbe tekintők. Pályaudvara — amely az olimpiára készült el — zavarba hozza még a tapasztalt utazót is. A kis-és bejárati ajtók radar-szemre nyílnak (ezért egyszerű utas, hiába kapkodsz az ajtó után, nem tudod megfogni), különleges automataberendezések az érdeklődőt jól útbaigazítják. Élmeny benne tartózkodni! Hasonló a városháza is. Az embert foglalkoztatja, hogy a csupa fény Hotel de Ville hatalmas üvegfalait hogyan tudják állandóan ragyogó tisztán tartani. Joggal jegyezte meg egyik csehszlovák barátunk, hogy bizony nálunk bajos lenne ilyet építeni, mert erre takarító személyzetet alig lehetne találni.

Szép és modern 1200 lakásos városnegyeddé alakult át az egykori olimpiai falu. Dicséretükre válik, hogy a házakat övező sportpályákat érintetlenül megőrizték és most a ne-

a francia Alpokra

gyed lakói kedvük szerint használják.

VÁLTOZATLAN

fényben csillog a jégstadion, talán a legszebb, legcélszerűbb, legelegánsabb a sportlétesítményeknek ebből a fajtájából. Nemcsak a jégsportok, de az olimpia óta minden más sportág képviselői is használják tartan borítású és szükség szerint felszedhető pályáját. Benne fapadlós kerékpárpályát is építettek. Hiába, ez a sport Franciaországban változatlanul népszerű.

A nagy stadion szomszédságában ott áll a 3000-es befogadóképességű kis sportcsarnok, a gyorskorcsolyapálya, — ma mindez a lakosság szolgálatában.

A város egyik fénypontja a kultúrpalota. Két színháztermével, filmszínházával, könyvtáraival, televíziós szobáival, lemeztudiójával, állandó képzőművészeti kiállításával, gyermekmegőrzőjével egészen kiváló építészeti remekmű. Grenoble-ban az érdeklődő valóban gazdag példákat találhat La Corbusier tanítványai nagyszerű városépítészeti alkotásaira.

LÁTVÁNYOS

a város feletti erőd, színes képet nyújtanak az Isere partján álló ódon épületek, öreg üzleteikkel, antik tárgyakat kínáló kereskedőikkel; a Szépművészeti Múzeum a francia, olasz és németalföldi festészet öt évszázados gazdag anyagával és a modern francia festészet eléggé szűk kollekciójával; az Ellenállás Múzeuma, ahol a figyelmes szemlélő még magyar vonatkozású dokumentumokat

is felfedezhet a fasizmus elleni harc hősi időszakából.

Az üzletek szépek, gazdagok, az árak méregdrágák és naponta emelkedők. A divat? Az izlésünknek bizony sokszor ellentmond. Még a mini az uralkodó, de a maxi napról napra tért hódít. Az igazi furcsaság: a legminibb szoknya és a legmaxibb kabát. Az ember indítatva érzi magát, hogy zsebébe nyúljon és némi aprópénzt adjon az enyhén szólva koldus külsejű divatozóknak.

A SIMA

női harisnya már a múlté; a harisnyák csikcsok, mintásak, sokszínűek; ez már tömegdivat, mint ahogy a hosszú sál is szilárdan tartja magát. Az elegáns divatüzletekből, az áruházakból szinte eltűntek a női ruhák és az üzletek kirakataiban, a fiatalok öltözködésében egyeduralgódóvá vált a nadrágkosztüm, pontosabban a nadrág és a kazakkabát, valamint a gallérkabát. A nadrágkosztüm nem utcai, hétköznapi viselet csak, — estélyeken, színházakban mindenütt látható, nagyon változatos és izléses kivitelben.

Izléses öltözetet a fiatalabb férfikorosztálnál keveset látni. Végleg eltűnt a fehér, jólvasalt ing, helyette mindenütt a magas nyakú színes „garbó” látható. Mindebben különös kategória az egyetemisták népes serege. A benyomások — amelyek kétségtelenül futóak és felszínesek — eléggé vegyesek. Az szembe-tűnő, hogy fiatalokat idősebbekkel, szülőket gyermekeikkel alig látni. Annál több csapzott külsejű, há-

nyaveti öltözetű, szakállas fiatal csapatosan.

A KÉPZŐMŰVÉSZETI

„kiválóságokkal” a kultúrpalotában volt módunk találkozni. A Szépművészeti Múzeumban legfeljebb tíz embert láttunk, — annál viharosabb volt az érdeklődés a modernek iránt. A legbizarrabb alkotások? Porszívócsövek összeforrasztva, szabálytalanul keresztülyuggatott bádorgarabok, eléggé különös mázsolmányok. Bevallom, hogy egy részüknél kutatva sem tudtam semmi kifejezőt találni.

Röviden: ez volt Grenoble és benne talán egy kicsit a mai francia élet.

Ha pedig az utas gépkocsival érkezik, vagy megengedheti magának, hogy közlekedési eszközt igénybe vegyen, feltétlenül látogassa meg a francia Alpok pompás üdülőhelyeit. Nehéz őket rangsorolni! A Grenoble-tól 30 km-re fekvő Chamrousse-ba minden-

képpen érdemes elmenni. Téli időszakban egy-két méter magas hó, jól karbantartott utak, pompás üzletek, szállodák, éttermek. Magában Chamrousse-ban 18 különböző sliift óránként 12 000 embert szállít a magasba, hogy azután 26 lesiklópályán érkezzenek vissza. Van itt műjégpálya, ugrósánc, fedett uszoda, — szóval lehet sportolni és pihenni.

Aki pedig az Alpok közelebbi és távolabbi gyöngyszemei közül a legcsillogóbbat is meg akarja nézni, annak nyugodtan ajánlhatjuk Chamonix-t, Megève-t, Saint Gervais-t is. Így is a mintegy húsz nagy hírvé üdülőhelynek csak kis részét láthatja. De megcsodálhatja a Mont Blanc égbenyúló csúcsait, járhat gleccser vidékein és a tiszta éjszaka sötétjében feltekinthet a nap megvilágította csúcsokra, aminek szépségét egy életen keresztül nem lehet elfelejteni.

Reményi Károly

Sokféle víz partján ültem már, de ilyen komor tükörbe még nem tekintettem. Ez itt a Loch Ness, messze fenn északon, a Skót Felföldön. Gránitba vésett medrében szinte mozdulatlanul nyugszik, alig-alig rezzennek a beletekintő tar hegyek árnyai. Kilazult gyökerű, kopott, mohás fenyők hajolnak rá a víztükörre, mely mintha aludna lomhán, olyan hullámtalan.

Hosszú út vezet ideig. Hétórás vágatás a *Flying Scotsman* — a Repülő Skót — sötétvörös villámvonattal Londontól *Edinburghig*, a skót

már csak végtelen legelők úsznak elő a ködből. Egyszeribe hegyek közé kerülünk, s mind mostohább természeti viszonyok közé. A folyóvölgyekben egy darabig még kísérnek a fák, aztán elmarad az utolsó girhes nyír is, kőfolyásos kopár hegyoldalak szürkélnek már mindenfelé. A települések megritkulnak, magányos parasztkunyhók tűnnek fel csak itt-ott, vörös homokkőből vagy szürke gránitból rakott kockaházak a kietlen kőmezőben. Minden zordságuk ellenére is olyan barátságosak tudnak azonban lenni ezek a kicsi hegyi

letarolt hegytöncök koparak, teljesen fátlanak, az épp most virágzó erika festi lilás-rózsaszínűre őket. A bozótos völgyekből mamutszerű ősféltélenek tűnő alacsony tehének ballagnak elő, majd a földet sepi gubancosan lelógó hosszú vörös szőrük.

AZ ÓKORI RÖGHEGYSÉG

legelzártabb, legegységesebb része, a 300 kilométer hosszú és száz kilométer széles *Grampian Mountains* rop-

A LOCH NESS SÖTÉT VIZÉNÉL

fővárosig, onnan ötórás személyvonatozás a *Skót Felföldön* át egy kis északi városkáig, *Invernessig*. Ez az útszakasz — a végnélküli kanyargás a *Grampian Mountains* kopár hegyháta közé vágott keskeny völgyek mélyén — a kietlen skót hegyvidék legzordonabb tájrészleteit vetíti rá a vonatablak képernyőjére. A szelíden himbálódzó fülke bordó klubfoteljébe süppedt utas előtt lassan vonul el a vadon hegyvilág.

Ahogy haladunk fel észak felé, *Edinburgh* után nem sokkal véget ér a kicsiny skót alföld, ahol legalább az árpa meg a zab megterem, aztán

házak. Ápoltak, tiszták, az apró ablakok előtti gyepágyban a krumplibokrok között mindig virágzik egy-két tő rózsza is.

Egyre mélyebben hatolunk be a *Skót Felföld* — *Highlands* — roppant gránittömbjei közé. Ez a hegyvidék itt már oly komor, hogy nyomasztó hatása alól egy percre sem lehet szabadulni. A föld legősibb kőzetei vannak itt a felszínen, egy örökkévalóságon át tartó eróziótól simára csiszolva. A csúcsokból lomha púpok lettek, a gerincekből széles hátaik, közibük lapos teknővölgyeket mélyítették a jégkorszakok gleccserei. A

pant keletlen kenyerekre hasonlító felboltozódásai között csikorog a vonat a folytonos kanyarokban. Szinte ember nélküli világ, drámai vad-ságú tájképekkel; a gránithegyek vonalai ma is jól érzékeltek a vajú földkéreg gyötrelmes görceit. Napfényben is tompák itt a színek, mélybarna, feketészöld, fakó rózsaszín; ha pedig leszáll a köd, minden kísérteties szürkébe olvad. Mozgó vizek hangja kísér szüntelenül, a tenger döngő moraja, a tavak lassú ritmusú dallama, a vágató hegyi patkok csattogása. Európában itt esik a legtöbb eső, a rengeteg csapadék a

Letarolt hegytöncök sorakoznak egymás mögött

jégárak-véste medencékben tundrás lápokká gyülik, a völgyekben pedig terebélyes tavakká nő. Sötét vizek még komorabban tükrözi a parti hegyek kötörmelékese meredélyeit.

Igy jutunk fel egymásba kapcsolódó völgyeken át a Highlands legnagyobb városába, Invernessbe. A Skót Felföld települései részben a folyó-völgyekben, részben a tengerpartokon alakultak ki. Valamennyi kis létszámú, de a legtöbb városka őriz néhány jellegzetes épületet a középkorból; templomot, várat, vagy durván faragott kövekből rakott kápolnát, melyet még az ősi kelta egyház első misszionáriusai építettek. De a történelem előtti korok emberei is íthagyták nyomukat; a Skót Felföld vaskori őslakóira, a piktekre — akik később felszívódtak az Írországból bevándorolt kelta skótok közé — ma is emlékeztetnek kerek kis őrtornyok, erőd-romok, kőkunyhó maradványok. A halászkikötők népesebbek. Wick, a heringhalászat központja 7000 lelkes, Thursoban, Skócia legészakibb városában 8000 ember él. Thursoból néhány óra alatt átkelhetünk az *Orkney-szigetek* valamelyikére, a *Pentland szoroson* keresztül. A brit parti vizek közül ez a legveszélyesebb; itt özönlik át az *Atlanti-óceán* dagálya az Északi-tengerbe, nem ritkán 20—30 kilométeres óránkénti sebességgel. A skót sziget északi partvidéke a világ egyik legszelebb pontja, a vörös homokkő pusztaságok fölött félelmetes orkánok zúgnak át.

A HIGHLANDS

legnépesebb települése, mintegy központja, a 30 000 lakosú *Inverness*. Környéke századokon át az angolszászok elleni harcok kiállás fő fészke volt, a legősibb skót családok bölcsője, a clanok birodalma. A *clan* a vérrokonságon alapuló nemzetség kelta elnevezése; a skótok clanokba tömörülve védekeztek az angolok elnyomulása ellen. A *clan* szervezetek az 1745 évi skót felkelés leverése után szűntek meg; csak viseletük, rendje maradt meg napjainkig. Minden *clan* más-más mintázású és színezésű kockás gyapjúszövetből készült szoknyát hordott; az öltözék elárulta, ki, melyik nemzetséghez tartozik. Ezt a skót szoknyát ma már csak ünnepeiken veszik fel, s ősi nyelvüket is elfelejtették. A hatmillió skótból alig százötvenezen beszél már a kelta nyelvek csoportjába tartozó *gael* nyelvet. Főképp a szigeteken és a legészakibb skót megyékben. Ugyanakkor a norvég hatás sem halt még el itt teljesen. A hollófekete sisakos viking hajósok kényszerítették egykor *Skócia* északi felére a norvég uralmat, s ha ez meg is szűnt már a kora XIII. században, a helynevek és a családnévek egy része s a helyi nyelvjárás sok norvég ráhatást mutat. Mintha máig sem hagyták volna el e tájat a vikingek. Egy kopott kis öregemberrel, akivel az invernessi kikötőben

szóba elegyedtem, mihamar kiderült, hogy tizenegyszer hajózta körül a földet.

Az Atlanti-óceánt az Északi-tengerrel összekötő *Kaledon-csatorna* keleti végénél fekvő Inverness Nagy-Britannia egyik legjelentősebb idegenforgalmi központjává tette a közeli *Loch Ness*, a beleképzelt szörny révén. A földkéreg egy ropant törése itt formálta ki Skócia leghosszabb völgyét, a száz kilométer hosszú, keskeny *Glen Mort*, mely az Atlanti-óceántól a Keleti-tengerig nyúlik, s tavak egész sorát fűzi magára. A *Loch Ness* a legnagyobb, majd 40 kilométer hosszú és 2 km széles. Mintha a legsötétebb barnasörrel volna feltöltve a völgy, olyan ez a hatalmas vízmező; felhős ég alatt megdöbbenően komor, csak ha felsüt a nap, villan meg tükrén itt-ott a parti nyírek lenge ezüstje.

LEGTÖBBSZÖR AZONBAN

eső veri a *Loch Ness*; sötét árnyaként úsznak fölötte a tépett felhők. Nyomasztó, balladás táj, méltó otthona a szörnynek, amely akár létezik, akár nem, a Skót Felföld legfőbb idegenforgalmi vonzereje. Invernessben egész sereg közlekedési vállalat él abból, hogy autóbusz-utakat szervez a tó körül. A buszok időnként megállnak, a bent ülők ilyenkor feszülten figyelik a tó tükreét, s ha valami rezdül a vizen, gyorsan előkerülnek a távcsövek. A szörny azonban rendkívül ritkán mutatkozik. Először 565-ben látta *Szent Kolumbán*, Skótország hittérítője, majd több mint ezerháromszáz év múlva tűnt fel újra, 1933-ban. Azóta hivatalos és amatőr tudósok serege kutatja a titokzatos élőlényt, s turisták tízezrei keresik fel évente az elsőrendű idegenforgalmi attrakciójává nőtt tavat.

S most itt állunk mi is a *Loch Ness* sötét vizénél, füstölgő esőben, komor ég alatt. Buszunk az út patkájára húzódvá várakozik, a repülőgép-ülésszerű végigdőve nézzük a tavat. Már amit látni lehet belőle az ablaküvegen át, melyet sűrű szemű eső ver. A tó fekete tükre szinte felhabzik, ahogy rásuhint egy-egy vad esőpásztá, aztán nyugszik tovább a megkorbácsolt vízmező. A busz oldalát döngető nyugati szél meg egyre hajtja az óceánról a felhőket; leereszkednek a tóra, összetorlódnak, kavarnak, aztán foszladozva elszállnak keletnek. De a szörny csak nem jelentkezik. Bár nyilván létezik, hiszen *Skócia* természetvédelmi hivatalának oltalma alatt áll — sem megsebezni, sem elejteni nem szabad. Csak várni lehet, hogy mikor tűnik fel bálnaszerű vörösbarna teste...

Antalfy Gyula

Soproni, nyár végi túráinokon több helyt találkozhatunk egy másutt nemigen látható alacsony cserjével: a csarabbal. Sokan tévesen erikának mondják ezt.

A *csarab* (*Calluna vulgaris*) Dunántúl nyugatibb részén él, Sopron, Vas, Zala meszet nem tartalmazó hegyi talaján. Egy kisebb folton Veszprémben is előfordul, Salföldnél megközelelti a Balatont. Még egy helyen találkozhatunk vele: az ország legkeletibb részén, a határunkon belülről beszögellő kárpáti flóratereleten, Pálháza felett, a Sátorhegységben.

Erika (*Erica carnea*) pedig csak kertészeti kultúrában látható, szabadban nem él a Kárpát-medencében sehol.

Legközelebb Horvátországban, a Dinaridákon látható, meg Ausztriában.

Az erika alacsony, törpe bokrocskái kora tavasszal, a hóvirággal egyidőben virítanak, — míg a csarab 70—80 (néha 100) cm-re felemelkedő, egy oldalra néző karcsú virágfüzérei a nyáraton ékeskednek. Igaz, hogy mindegyiknek apró lilás-rózsaszín harangocskákból összetett a virágzata — rokonok is —, de azért mégsem szabad a nevüket összekeverni.

A köztudatba belopódzott helytelen növénynevekről kertjeinkben is hallhatunk, — sajnos nem is ritkán.

A kora tavasszal, még kileveledés előtt nyíló, arany-sárga virágú „aranyfá”-t (*Forsythia*) sokan „aranyeső” névvel illetik — tévesen. Az *igazi aranyeső* (*Laburnum vulgare*)

akácéhoz hasonló, de sárga, csüngő fűrtű virágai sokkal később, kilombosodásuk után nyílnak.

A tavaszi virágpompa egyik kiválósága a nagy, hófehér, vagy kívül pirosuló, belül fehér virágokkal megrakott magnóliák erőteljes bokrai. Ezt igen gyakran tulipánfának nevezik, holott a helyes neve *liliomfa*. A *tulipánfa* (*Liriodendron tulipifera*) gyertyaegyes törzszű, erőteljes növési magas fa, melynek kívül zöldes virágai a kilombosodás után nyílnak, alulról csak nehezen vehetők észre.

A *jezsámen* (*Philadelphus*) erőteljes növési bokrainak tejfehér virágai árasztják a tavasz legerősebb illatát. Helytelenül *jázmín*-nak nevezik ezt nagyon sokan, holott az *igazi jázmín* (*Jasminum*) egészen más családba tartozó, ehhez másban nem, csak abban hasonlít, hogy az is erősen illatos virágú, de gyenge növési, vékony vesszejű cserje.

Fáink közül legerősebb illatú virágai az ezüsthá-nak vannak (*Elaeagnus*). Joggal viseli e fa ezt a nevet, mert ezüstszürke leveleinek fonákját kimondottan ezüst színben ragyogó csillagszőrök borítják. Mégis *hamis néven olajfa*, vadolajfa néven ismeri a közönség. Nem rokona pedig az igazi olajfának, nem is hasonlít reá. Az *olajfa* (*Olea europaea*) nálunk nem télálló, egy darab sincs belőle hazánkban, sőt még az Adria északi részének klímáját sem bírja, csak a mediterrán terület enyhébb éghajlatú részén honos.

Az érdekes, legyező alakú levelű *páfrányfenyő* (*Ginkgo biloba*)-nek nem a neve, hanem származáshelyének megjelölése körül van zavar. Kelet-Kína: Anhwei tartománya az ősi hazája, de nemegyszer olvashatjuk „japán szentfa”-ként emlegetve, bár nem Japánból való, s nem tartják sehol sem „szent” fának.

A *bokrétafát* (*Aesculus*) sokan vadgesztenyének nevezik, — ami nemegyszer zavart okozott már, összekeverték hasonló „neve” miatt, a hozzá cseppet sem hasonló, jó gyümölcsű szelídgesztenyével, a *Castaneával*.

A „platánfa” neve a latin *Platanus* lerövidítése, holott jól hangzó magyar neve: boglárfa. Kár, hogy nem ez lett inkább közismertté.

Papp József

TÚRÁK A PIRINBEN

A bolgár turisták szerint országuk legszebb hegysége a *Pirin*. Nevét a csúcsain székelő ősi szláv istenségről, Perunról kapta. Bolgár Alpoknak is nevezik. 2800 m-t elérő csúcsainak számával túlszárnyalja Délkelet-Európa minden hegységét. Gránit kőzetével, tengerszemeivel és felszíni formáival a fiatalabb Magas-Tátrára emlékeztet.

A Pirin a magyar turisták többségének tudatában mint márványhegység él. Megközelítésekor északi része látható, ez pedig mészkőből képződött márvány. Legmagasabb csúcsai is márványból vannak. A hegység felszínének háromnegyede igen változatos formájú gránit, sok tengerszemmel. Csodás szépsége ellenére a Pirint aránylag kevesen keresik fel, mert távol esik a főútvonalaktól.

A pirini túrák legkedvezőbb kiindulópontja Banszko városka. Ide a Szófia—Plovdiv vasútvonal *Szeptemvri* állomásáról induló kisvasúton érkezhetünk a nagy *Rodope-hegységen* keresztül, vagy autóbusszal a *Sztruma-völgyén* át Szófiából, a Rila Koldos közelében elhaladva. Banszko kedves városka a *Mészta* folyó völgyében. Főteréről naponta többször forduló autóbusszal kényelmesen felmehetünk a Pirin szívébe, a *Vihren-turistaházhoz*, amely 1950 m magasságban, közvetlenül az erdőhatár felett fekszik a *B'nderica-patak* völgyében a márvány *Vihren* és a gránit *Todorin* csúcsok között. Mellette a *Todorin* hosszú hónyelvein forró júliusban is sokan sielnek. Ebben a 250 férőhelyes házban előzetes foglalás nélkül szinte biztosan kapunk helyet. Étkezést kevésbé biztosan. A közelben még egy turistaház van, a 80 férőhelyes *B'nderica-ház*.

● A VIHREN-HÁZ

nagyon alkalmas támaszpont az északnyugati Pirin bejárásához és a

továbbhaladáshoz. A háztól először a fölötte meredeken emelkedő 2914,5 m magas *Vihrenre*, a hegység legmagasabb pontjára megy fel a legtöbb turista (2 és fél óra), ha az időjárás kedvező. Ajánlatos kora reggel indulni. A meredek ösvényen, a hegység márvány és gránit részét elválasztó *Kabata-nyergen* átkelve, aránylag könnyen felérünk a *Vihrenre*, amelynek török neve a ma is használt *Eltepe*.

A félelmetes szépségű, falszerűen meredek márványgerinc következő két csúcsa alig alacsonyabb a *Vihrennél*. Rajtuk virít a havasi gyopár, a Pirin növényzetének ritkasága. Köztük a *Koncseto* (A lovacska) nyerge képezi a gerincet, amely itt oly keskeny, hogy sokan csak lovagolva mennek át rajta. A következő nyeregben kis bivakkunyhó látszik. A márványcsúcsokon túl északon a Rila nagyszerű csúcsai inestetnek a távolban. Keleten a *Rilától* a *Mészta-völgyével* elválasztott *Rodope* erdős tömege zárja a horizontot. A teljes déli félkörben a gránit Pirin nyáron is hofoltos csúcsainak sokasága nyújtja a legszebb látványt. A gránitcsúcsok közti völgyben vannak a tavak, a tengerszemek. A közelben a *Vlaki-völgy* tavai csillognak, a turistaház feletti völgyben pedig két nagyobb tengerszem üde képe teszi változatossá a fenséges sziklavilágot. Nyugaton a *Sztruma-völgyén* túl emelkednek a bolgár-jugoszláv határt képező hegyek. Nagyon tiszta időben mögöttük az Albánia közelében fekvő magas csúcsok is láthatók, sőt messze délen a 2918 m magas legendás *Olympos* és az *Égei-tenger* is.

A *Vihrenről* kis hegymászóik gyakorlatot igénylő gerinctúrán végigjárhatjuk a márványcsúcsokat. Ha ezt nem tesszük és a csúcsról leérkezünk a turistaházhoz, időhiány esetén még aznap átmehetünk a Pi-

A gránit Pirin a Vihrenről, előtérben a B'nderica-völgy

rin szomszédos völgyén, a *Vaszilakon* át a *Demjanica-turistaházhoz* (4 óra).

Amikor a Vihren-háztól a B'nderica glecservájtja azaz kárvölgyén elindulunk felfelé, hamar elhagyjuk a zuhatagos patakat. Partján szinte mindig látunk pisztránggra leső, türelmes horgászokat. Az út a lejtő oldalán törpefenyvesben vezet tovább. Elhalad az *Okoto* (A szem) tavacska mellett. Majd feltűnik a mélyben a nagy B'nderica tengerszemek. Ezeket a felettük magasan fekvő ún. függő-völgyekből néhol nagy vízesésekkel alázuhánó patakok táplálják.

● A TODORIN-HÁGÓ

További utunkon a jelzőkarókat követve, felmegyünk a *Todorin-hágóra*. Innen teljes pompájában látjuk a szép *Vaszilak-völgyet*, a Pirin ékességét. A mélyben itt is két nagy tengerszem kéklík. Alattuk haragoszöld fenyves következik. Ezen túl 2800 m feletti gránitcsúcsok sora örökdiók.

Ha a hágóról felmegyünk a közeli *Malika Todorka* csúcsára és onnan a gerincen tovább a *Todorin-csúcsra*, feltűnik a „*Todorka szemei*” nevű két kis tengerszem is. A Todorinról közvetlenül is lejuthatunk a völgybe. Ha nem a csúcsról, hanem a hágóról megyünk le, először a „*Todorka szemei*” mellett visz el utunk. Ezek jégpáncélja a csúcs árnyékában nyáron is sokáig megmarad.

A Vaszilak kárvölgyében az alsó tónál elérjük az erdőhatárt. Szép fenyves szálerdő következik ezután. A tóból a fenyvesbe kilépő bővízű patak rövid szakaszon bűvópatak-ként folytatja útját, majd hatalmas sellőn zuhog le a *Demjanica-völgyébe*. A túlsó oldalon a sziklafalnak látszó meredek lejtőn a *Gazej-patak* zuhog le, távolról több száz méter magas vízesésnek tűnő sellőjével.

● A HÁROM HEGYI PATAK

találkozásánál, 1890 m magasságban érjük el a fenyvesben megbújó *Demjanica-turistaházat*. (140 férőhely), a

gránit-pirini túrák legalkalmasabb kiindulópontját.

Itt több napra célszerű berendezkednünk.

A háztól a közeli *Gazej-kárvölgybe* meredek sziklás kapaszkodón juthatunk fel. A három 2800-as csúccsal és a túszerűen kiemelkedő *Gazejjal* körülvett völgy kis tavaival, zuhatagos patakjával megéri a fáradságot. Innen a nagyszerű kilátást adó *Gazej* (törökül legyőzhetetlen) és a legmagasabb gránitcsúcs a *Polezsán* is megmászható. Akiknek van hegymászói gyakorlatuk, a *Polezsánról* a legkisebb 2800-asok a *Fülecskék* és *Sztrázsák* tarajos, éles gerincén is visszatérhetnek a völgybe.

A legszebb pirini túrát tehetjük (8 órai gyaloglással), ha a zúgó *Demjanica* vadvirágos, füves völgyén át a *Mozgoviska porta* hágónál felmegyünk a hegység fő gerincére. Innen délkelet felé leereszkedve, eljutunk a *Tevnoto-tóhoz*, amely sokak szerint a Pirin legszebb tengerszeme. Csendes nagy vízfelületét, magas csúcsok, köztük a pompás *Momin Dvor* és a legszebbek egyikének tartott *Kamenica* (2822 m) hatalmas kőpiramisai övezik. A tó csodás környezetétől nehéz elszakadnunk, mégis folytatjuk utunkat. Átkelünk a főgerinc nagy déli elágazásának első nyergén. Majd egy szép kerek tengerszem felett elhaladva, és utána északnak fordulva a *Demirkapu-hágónál* visszajutunk a fő gerincre.

A Demirkaputól a Pirin legtágasabb kárvölgyének lenyűgöző látványa fogad, élében a *Pap-tóval*, a hegység legnagyobb tengerszemével. A völgyet hatalmas csúcsok merész szikla-alakulatokkal tagolt tömegei veszik körül, háttérben a *Polezsán*-nal, a gránit Pirin legmagasabb pontjával (2851 m). Sziklavilágukat a völgy 27 tengerszeme teszi mesészerűvé.

● A PAPTÓ

közepén kerek csúcsos szigetecske zöldell. Ez a népmonda szerint egy pap sapkájából keletkezett, aki bánatában a tóba ölte magát, mert lányát elrabolták a törökök. Lánya nevét viseli a tó felett magasodó *Momin*

Dvor (Lány Udvara) csúcs. A Demirkaputól havas, sziklás úton lemegyünk a tóhoz. Partján és az alatta elnyúló völgy dús fűvel birkanyják legelnek.

A nyájak magányos pásztorai örülnek, ha beszélgethetnek a turistákkal. A farkasok ellen többnyire fegyvert viselnek. Kutyaik is felveszik a harcot ezekkel a ritkán ugyan, de előforduló nyájrablókkal. Kevésbé tartanak a többnyire békés medvéktől, amelyek a Pirin fenyveseiben tanyáznak és csak akkor jelennek meg a gyp- és sziklarégióban, amikor tavasszal délről átvándorolnak a hűvösebb északi lejtőkre, ősszel pedig visszamennek áttelelni a déli lejtőkre. A pásztorok magánya nem tart sokáig, többségüket hetenként váltják.

A *Pap-tó* nagy vízeséssel küldi vizét a *Retizse-patakba*, amely gyöngyszemként fűzi fel a pisztrángokban igen gazdag kis tavak hosszú sorát. Völgyéből nyugat felé indulunk és nagy sziklákra mint lépcsőkön emelkedve felérünk a főgerinc nagy északi elágazásán a *Dzsengál-hágóra*. Felmenet fokozatosan tűnik el a *Dzsengál* csúcs sziklái mögött a *Pap-tó* ezüstös víztükré. A *Retizse-patak* sok kisebb tavának felejthetetlen látványa a hágóig kísér. Előttünk a völgyben a hosszúkas *Valjavisko-tó* kéklík, közepé táján kettős szigetel. Mögötte a barátságosan zöldellő *Demjanica-völgy*, régi ismerősünk.

A hágóról a tóhoz érve, annak alsó füves partján megpihenünk. Nézzük a környező nagyszerű csúcsokat, főleg a tóban tükröződő *Dzsengált*, amely gerincén hatalmas fogakként égbe meredő sziklaoszlopok sorával a Pirin egyik legérdekesebb csúcsa. Búcsúznak a pompás *Momin Dvortól*, amelyet mindhárom nagy tótól látva tulajdonképpen körbejártunk.

A patak mentén a jelzett úton lefelé haladva hamar visszaérünk támaszpontunkra, a barátságos *Demjanica turistaházba*.

Dr. Gábel András

A Pirin márványcsúcsai a Vihrenről (A szerző felvétele)

A HEVES-BORSODI DOMBSÁG

A Bükk a Mátra és az északi országhatár között egy 300–500 m magas dombság helyezkedik el. A földrajzi irodalomban még állandó neve sincs. A címben jelzett elnevezésen kívül még többféle néven is jelölik. Szerkezeti-geológiai a *Nógrádi-medence* folytatásának tekinthetjük. Két hatalmas szomszédja — a *Mátra* és a *Bükk* — turistaparadicsomának árnyában szerényen húzódik meg, pedig van mivel dicsekednie.

A tájból szigetszerűen emelkedik ki az *Upponyi-vonulat* amely a *Sajó-medence* alá bukva még azon túl is folytatódik a *Rudabánya—Szendrői-vonulatban*. Mészköve a 300 millió évvel ezelőtt itt hullámozott tengerben alakult ki. A terület legérdekesebb és legszebb része az *Upponyi-szoros*, amely nem más, mint a *Víz-köz* és a *Katica* magaslatait kettévágó törésvonal. Aljában egy patak folyik végig, amely a szoros mai formáját kialakította. Keresztülhalad rajta a *Dédestapolcsány* — *Uppony* közötti országút, követve szeszélyesen többször megtörő vonalát. Így zárt völgyszakaszokat találunk, helyenként egyszerű akusztikával, amelyben szinte a lehulló falevél zaját is hallani lehet.

A szoros fala helyenként szinte függőlegesen emelkedik 80–100 m magasba. A kanyarulatokban, mint óriási bástyák, sziklatornyok emel-

kednek, amelyeknek megmászására minden turista leküzdhetetlen vágyat érez. Aki nem kis nehézségek árán feltornázza magát a meredélyen, választhat magának egy méreteihez illő sziklaformációt és diadalittasan veheti szemügyre az alatta feltáruló tájat. A kapaszkodás közben szerzett horzsolásokért bőségesen kárpótol az érdekes látvány. Míg lent a szoros lenyűgözően vad és félelmetes, itt fent egyenletes felszínű, kissé bogárhátú fennsík terjeszkedik, ahol a kényelmes sétákat semmiféle más felszínforma nem gátolja mint az itt-ott esővíz által kioldott barázdáltabb mészkőfelszín, az ún. karrmező. Igaz, ilyen helyeken nem ajánlatos túl gyorsan szedni a lábunkat, mert könnyen bokatorés lesz az eredmény.

Itt az újabb kutatások csekélyebb mennyiségű vasércet tártak fel. További vizsgálódások lehetségesek, hogy Ózd kohászata számára is hasznosítható mennyiségben derítsenek fel új készletet.

Uppony házai felett emelkedik a *Várhegy*, amelyet az *Árpádok* alatt királyi vadászkastély koronázott meg. Az upponyi erdőségek és mezők bölényei vonzották ide a királyokat és nagyúri vadászokat. Ott lent, abban a védett völgyhajlatban, ahol most egy traktor pöfög az erdőszélen, talán éppen ott vívta élet-halálharcát vadászebeiktől tépve az

utolsó upponyi bölény. A vadászkasztély a török időkben pusztult el.

Néhány dombháttal nyugatabbra találjuk a táj legjelentősebb települését, a 40 ezer lakosú *Ózdot*, amely a *Hangony-patak* völgyében fekszik. A város a magyar kohászat legrégebbi központja. A XVIII. században a *Sturmann* családé volt a város és a környéke. Ők voltak, akik először szállítottak külföldre is az itt előállított vasból. *Mária Terézia* hadseregének adtak el vasanyagot a hetéves háborúban.

Az üzemet a felszabadulás után államosították és megteremtették a jó közlekedési feltételeket a *Zagyva*-és a *Borsodi-medencével*. A második öt éves terv során nagy összegeket fordítottak a bővítésére és korszerűsítésére. A vasérc, amely *Rudabányáról* érkezik, a hármasszotatú kohászati üzembe kerül, ahol a vaskohót, az acélművet és a hengerdét találjuk. *Dunajváros* teljes kiépüléséig ez volt legnagyobb kapacitású üzemünk.

A város körüli dombhátról rendkívül érdekes ipari tájképben gyönyörködhetünk alkonyattájt, amikor az üzemek vöröslő fénye — különösen csapoláskor — még az alacsonyan szálló felhőket is rózsaszínűre festi. De lent a városban sétálva is akad különleges látnivaló. Közvetlen közelről, a járdáról figyelhetjük meg egy csöpöggetős rendszerű hatalmas hűtőtorny működésének minden részletét.

A város körül modern lakónegyedeket építettek és ezek egyre növekednek. A legszebb közülük talán a *Béke-lakótelep*, amelyet délre a *Hódoscsapány* felé vezető út mentén találunk. Ez a 25-ös számú útvonal a táj fő közlekedési tengelye. Mi is ezen haladunk déli irányba.

A mai felszín kialakító lepusztító erők közül e tájon legérdekesebb az ún. *korrázió*. A korrázió alatt a nehézségi erő hatására a lejtőn lefelé mozgó törmelék koptató hatását értjük, valamint ennek az anyagnak a felhalmozódását. Legszebb példáit — a korráziós lejtőket, völgyeket és piramisokat — a *Tardona-völgy* torkolatánál figyeltük meg. A felszín kialakításában helyenként a suvadások is jelentékeny szerepet játszottak. A legkönnyebben felismerhető suvadásokat az *Arló* közelében levő *Csahó-hegy* oldalában láttuk, ahol az egész hegyoldal lépcsősen lecsúszott. A *Szohonyó-völgyben* a suvadás még egy kis tavacska is felduzzasztott.

Mielőtt leereszkednénk a Bükköt északról lezáró *Darnó-vonal* törésébe, egy kis falucskát, a dombok közé bújó *Szucsót* találjuk. Ahogy a falu közepén kanyarodik az út, néhány lépcsőnyi magasan, megállásra készítő modern templom áll. Az 1968-ban Vass Zoltán egri építész által emelt templom külső falait *Huszár István* nagyméretű sgraffitói díszítik. Belül a padsorok körben lépcsőzetesen emelkednek. A nagy hatású művészi rézdomborítások *Lavotha Géza* munkája.

Balogh Ferenc

Beethoven és a természet

MARTONVÁSÁR

Minden idők egyik legnagyobb zeneköltője a természet szerelmese volt. Beethoven szeretett magyarországi tartózkodási helye pedig — a Brunswick-család révén — Martonvásár volt. Az utóbbi évtizedekben a martonvásári csodálatos természeti szépségű őspark a komoly zene rajongóinak kedves kirándulóléhelyé vált.

A gyermek Beethoven zárkózott, hallgatag természetű volt. Legnagyobb örömet abban lelta, ha bebarangolhatta a Rajna-vidékét. Természetimádata már ekkor, kisgyermek korában jelentkezett. Nagyon szerette a Rajnát, vagy ahogyan ő szokta nevezni: „A mi Rajna atyánk”-at.

Fülbaja az 1700-as évek végétől egyre súlyosabbá válik. Ekkor már évek óta Bécsben él. 1802-ben a szép Bécs-környéki tájban vándorolva, amelyet megszeretett és ahol mégis oly fájdalommal kellett éreznie, mely szakadék tátong a vidáman zengő természet és saját balsorsa között; öbönben rá, hogy teljesen megsükeült. A kedves Heiligenstadtban, ahol nyaranta gyakran időzött és a természetet járva komponált, írta meg a „heiligenstadti végrendeletet”. Ebben a megrendítő dokumentumban kifejezésre jutnak belső vívódásai, amelyeket a betegség idézett fel. ... „Oh, ti emberek, akik engem elenségesnek, makacsnak, mizantropnak tartotok, vagy annak mondotok, mily igazságtalanul bántok velem... Tüzes, élénk temperamentummal születtem, magam is szívesen osztom a szórakozásokban, de már korán el kellett különülnöm, magányossá vált az életem... Nem lehet üdülést keresnem az emberek társágában, nem folytathatok finom beszélgetéseket, nem vehetek részt az érzelmek kölcsönös megnyilvánulásában. Egészen egyedül vagyok, csak annyira szabad társaságba elegyednem, amennyire a szükség megköveteli... Nem sok hiányzott már ahhoz, hogy önkezemmel vessék véget életemnek, csak a művészet tartott ettől vissza. Igen, úgy láttam, lehetetlen, hogy itthagyjam a világot, mielőtt elvégeztem volna mindazt, aminek megalkotására hivatást érztem.”

Csodálatos módon Beethoven, aki egyre kevesebbet hall a természet hangjaiból, műveiben egyre jobban azonosul a természettel. A természet szépsége, a látvány, a kép, zenévé alakul át benne.

A VI. szimfónia, amelyet Beethoven „Pastoral szimfóniának” nevezett el, forró hitvallás a természet mellett, de nem a természet hantjának és neszeinek öncéllá váló kicsinyes utánérése, hanem Beethoven szavával élve: „inkább az érzés kifejezése, mint természetfestés.”

Beethoven a „Pastoral szimfóniát” 1808-ban komponálta és a nagy zenebarátnak, Razumovszky gróf, orosz követnek ajánlotta. A mű minden taktusa nagy természetrajongását tükrözi, s azt a megnyugtató és feloldó hatást, amelyet a bécsi környék gyakorolt rá. Így szólt bizalmasához, Schindlerhez, amikor egyszer együtt barangoltak Heiligenstadt és Nussdorf között, a patakoktól átszelt, rétekkel borított völgyben: „Itt írtam az egyes részeket a patak partján, odafenn aranysármányok, körös-körül fürjek és fülemülék segítettek a komponálásban.”

Beethoven magyarországi látogatásai 1799-ben kezdődtek. Ez év tavaszán érkezett Bécsbe a Brunswick család. A Mester két grófkisasszonynak, Teréznek és Jozefinnak zongoraleckéket adott és megismerkedett Brunswick Ferencsel is, akit élete végéig barátjának tekintett. Valószínű, hogy ebben az évben látogatott el először Martonvásárra, amely a későbbiek során egyik kedvelt tartózkodási helye lett. Bécs környéke után talán ezt a tájat szerette legjobban. A martonvásári kasélyhoz tartozó gyönyörű park nyugalmas varázsa is ihlette remekművei megalkotásában. Kedvenc helye a park halastavában levő kis sziget volt. Talán épp azon a helyen, ahol ma szobra áll, fogamzott meg lelkében az „Appassionata” végleges formája.

Több életrajzírója szerint ezt — a zeneirodalom egyik legragyogóbb szonátáját —, Martonvásáron írta 1806-ban, legalábbis itt fejezte be.

1927-ben centenáriumi Beethoven hangversenyek voltak világszerte halálának századik évfordulója alkalmából. Hazánkban az egy hónapig tartó Beethoven ünnepek befejező részét az eredeti program szerint 1927. május 22-én Martonvásáron akarták megtartani. Ezen a záróünnepélyen került volna sor a martonvásári kastély parkjában felállított Beethoven szobor leleplezésére is. A szoboravató ünnepségre a kultuszminisztert kérte fel az emlékbizottság. A birtok akkori urai, a sörmilliomos Dreher-család tagjai az időközben támadt nézeteltérések miatt nem engedték meg az országos Beethoven-bizottságnak, hogy a záróünnepséget a martonvásári parkban tartsa meg és így nem került sor Pásztor János Beethoven szobrának ünnepélyes leleplezésére sem.

Új, más világnak kellett jönnie, hogy leróhassuk százados adósságunkat a nagy zeneköltő emlékével szemben, hogy megismertessük életművét, művészetét egész dolgozó népünkkel.

Az idei év egy politikai zseni születésének is jubileumi éve. V. I. Lenin rajongott Beethovenért, kedvenc zeneszerzője volt. Maxim Gorkij jegyezte fel, hogy Lenin egy alkalommal, amikor az Appassionata szonátát hallgatta, ezekkel a szavakkal fejezte ki lelkesedését: „Nem tudok szebbet elképzelni, mint az Appassionata szonátát, minden nap szívesen hallgatnám, csodálatra méltó, szinte minden emberi mértéket túlhaladó zene, ha hallgatom, mindig büszkeséggel gondolok arra — lehet, hogy gyermekem büszkeséggel —, nézzétek, milyen csodálatos képes az ember alkotni.”

Joggal lehetünk büszkéek, hogy a zeneirodalom e csodálatos alkotása, az Appassionata, Martonvásár kapcsán magyar vonatkozású is. Ebben az évben, hazánk felszabadulásának 25. Beethoven születésének pedig 200. évfordulója alkalmából, nyáron, e kettős jubileumhoz méltó hangversenyek fogják fogadni a Martonvásárra kiránduló zenerajongókat.

Dr. Viola György

A turistaházak működése

a számok tükrében

Február 24–25-én tartotta meg évi értekezletét a Turista Ellátó Vállalat, amelyen részt vettek Ernszt Tibor, az MTS elnökhelyettese és a Magyar Természetbarát Szövetség vezetői, Tóth Lajos elnök és Székely Miklós főtktár.

Az új gazdasági mechanizmus irányelvei a TEV gazdálkodásában is a gazdaságosságra való törekvést irányozzák elő. Arra kell törekedni, hogy a házak kihasználási aránya megjavuljon, a veszteségeség megszűnjön. Ez egyet jelent azzal, hogy a turistamozgalom szélesedik, tagjai egyre nagyobb számban veszik igénybe a házakat mind a szállás, mind a megpihenés céljára.

A forgalom

A TEV kezelésében 46 ház működik, ezek közül 42 alkalmas szállásra, négyben csak büfé, étterem működik (Frankhegy, Vár-

kút, Istenkút és Sikáros). Három ház csak nyáron üzemel, ezek a szigetmonostori, a gárdonyi és a balatonalmádi turistaházak.

A TEV forgalma 1969-ben több, mint 73 millió forintot tett ki. Ebben az összegben sportpályák büféinek mintegy 20 millió forgalomból eredő bevétele mellett a felső szervek támogatása is benne van.

Az áruforgalom értéke 1969-ben meghaladta az 56 milliót, ami jóval nagyobb, mint bármely előző év forgalma. Ételből 16, italból 30, konzerváruból 5 és a szállodai bevételből mintegy négy és fél millió, összesen 56 millió Ft forgalmat bonyolított le a vállalat. Ebből azonban még nem térült meg teljesen a házak fenntartása, ezért az állami szervek a vállalat mozgalmi jellegének biztosítása érdekében közel 12 millió Ft támogatást nyújtottak.

Mintegy 10 és fél millió Ft-ot részben a vállalat saját képzéséből teremtett

elő, részben az MTS biztosított a turistaházak fejlesztésére.

A szállásforgalom

A 42 szállásra alkalmas turistaház forgalma 289 968 vendégnapot tett ki. Ez a férőhely-kapacitás 45 százalékos kihasználásának felel meg, ami valamivel jobb, mint az idegenforgalmi és egyesületi kulcsosházak, valamint a campinkek kihasználási aránya.

A vendégnapokból 171 805 jutott a kedvezményezetteknek; 61 százalék, vagyis minden tízből hat igénybe vevő szervezett turista. S ez az arány jobb is lehetne, mert gyakran előfordul, hogy az igényelt és fenntartott helyeket az utolsó napokban lemondják, amikor már nincs mód más csoportok számára értekesíteni a megüresedő helyeket.

A kihasználásban a vezető szerepet a szervezett

turisták játsszák, a kedvezmény teljes összege jóval meghaladja turistaházakat egyéb célra igénybe vett személyektől eredő bevételt.

Sajnálatos, hogy a kedvezményezett vendégnapok száma csökkenő tendenciát mutat. 1969-ben mintegy 30 000 nappal kevesebbet csökkent a számuk. Ebben szerepet játszik az ifjúsági nyári táborok elmaradása mellett az is, hogy a turisták ma már egyre nagyobb számban veszik igénybe az idegenforgalmi és egyesületi házakat is.

Az éttermi forgalom

A vállalat forgalmának nagy része, mintegy 30 millió, az étel-, ital- és konzerváru-eladásból tevődik össze. Ma már a turisták zöme él a lehetőségekkel és étkezését a turistaház éttermében oldja meg. Ezt érzékelteti az elfogyasztott ételmennyiség: 1969-ben a házakban többek között 200 q hús és belsőség, 100 q hal és több mint 500 q kenyér fogyott el; mintegy 1200 ezer adag hús és 100 ezer hal-adagot fogyasztottak a turisták. Az ételfogyasztás érthetően a jól berendezett turistaházakban — Balatonalmádi, Bánkút, Dobogókő, Lajosforrás, Mátraháza, Mátraszentimre, Parád, Telkibánya — jelentős.

A házak túlnyomó többségében természetesen az italfogyasztás forgalma meghaladja az ételekét. Ez érthető. A kirándulók, a túrázók, ha megszomjaznak, üdítő italokat, málnát, szódavizet fogyasztanak. Hogy ez mennyire így van, azt igazolják az ital-ételfogyasztás arányainak összehasonlítása: Sikáron tizenötösör, Nagyszénáson kilencszer, Kőhegyen nyolcszor, Nagykevélyen ötször volt nagyobb az italfogyasztás, mint az ételeké. 40 ezer üveg Coca-Colát,

Szeretettel várja önt a KOSSUTH TURISTAHÁZ SÁTORALJAÚJHELY, Várhegy u. 10.

Már most biztosítsa helyét

A TURISTAELLÁTÓ VÁLLALATNÁL
Budapest, VI., Lenin krt. 55.
Naponta 9–19 óráig, szombaton: 9–13 óráig
Telefon: 224-230, 224-412

250 ezer üveg üdítő italt és kb. 400 ezer pohárnak megfelelő jaffa- és málnaszörpöt fogyasztottak a szomszárak. Szerencsére nem a szeszes italok teszik ki a forgalom zömét. Sőt, fogyasztói arányuk mélyen elmarad a vendéglátó intézményekétől. Bár néhány háznál még találkozhatunk a „környékbeli italkedvelőkkel”, a turistaházakban megfordultak számához viszonyítva az elfogyasztott 650 hl bor és ennek kb. kétszeres sörmennyisége örvendetesen alacsony.

A házak látogatottsága

A turistaházak látogatottsága nem mérhető, csupán az étel-, ital fogyasztás és a szállás-igénybevétel számaiból következtetünk.

Ötven százaléknál nagyobb a kihasználtsági foka a Balatonalmádi, Bánkút, Bükk-szentkereszt, Dömörkapu, Fehérgút, Kisinóc, Mátraszentimre, Mátraháza, Lajosforrás, Pálvölgy, Parád, Sikfőkút és Telkibánya házaknak.

Meglepően alacsony viszont a Nagykevény (21%), Klastrompuszta (25%), Szentgyörgyhegy (18%), Szigetmonostor (12%), Vas-
kapu (24%), Zsroshegy (19%), Feketehegy (21%), Kőhegy (23%) házak kihasználtsága, míg a Nagyszénási turistaház igénybevétele alulmaradt a 10 százalékon.

Pedig ezek a házak — közöttük a munkásmozgalom egykori házai is — szép környezetben fekszenek, csendesek, kislevegűek és jó túrakiinduló-bázisok. Talán az MTSZ, a KISZ és a SZOT közös intézkedéseivel fel lehetne lendíteni e házak látogatottságát.

A műszaki fejlesztés

A vállalat 1969-ben mintegy 100 millió forintot fordított a turistaházak korszerűsítésére és fejlesztésére. Lajosforráson új konyhát, nyitott teraszt és raktárt építettek, Hollós-tetőn új konyhát, Istenkú-

ton teraszt építettek. Fejlesztették Bükk-szentkeresztben a vízművet, Nagyvillámon a villanyhálózatot. Tatarozták a mátraszentimrei, dömörkapui és dobogókői házat. Mintegy másfél millió forintért vásároltak elektromos hűtőgépeket, a dömörkapui turistaházat teljesen új bútorokkal rendezték be.

A gazdálkodás javulása lehetőséget ad arra, hogy megszűnjék a turistaház-építés immár húsz év óta tartó stagnálása és illetékes helyről származó értesüléseink szerint a negyedik ötéves tervben végre mód nyílik néhány korszerű turistaház felépítésére.

Az összkép

Az értekezleten felszólalt Ernszt Tibor, a Magyar Testnevelési és Sportszövetség Országos Tanácsának elnökhelyettese. Értékelte a TEV eredményeit és rámutatott a vállalat munkájában meglévő hiányosságokra. „A vállalat munkája a számok tükrében jónak mondható. Az eredményesség azonban nem megfelelő, a gazdálkodás terén még komoly hiányosságok vannak. Az új gazdasági mechanizmus elvei nem érvényesülnek minden turistaház vezetőségében.”

Az 1970-es év pénzügyi előírásai a TEV-től a gazdálkodás továbbjavulását követeli. „A vállalat profiljánál fogva arra hivatott — hangsúlyozta Ernszt elvtárs —, hogy a kormányprogramban biztosított szabad időt a dolgozók a természetben hasznosan és kényelmesen tölthessék el.”

A turistamozgalom a szabad idő növekedése következtében nagy jövő előtt áll. Ha a turistaházakat a szervezetlen és szervezett turisták egyaránt otthonuknak fogják érezni, ahol barátságos és szíves fogadtatásban részesülnek, akkor mind a turistamozgalom, mind a Turista El-látó Vállalat megtalálja a számítását.

MÉG TART A TAVASZ, DE JÖN A NYÁR!

**FÜRDŐRUHÁT, KÖTÖTT RUHÁT
VEGYEN MÁR MOST**

a **Röflex** boltokban!

V., Petöfi S. u. 10.

VII., Tanács krt. 25.

Tudja-e, hogy...

a világ legkisebb virágos növénye

a vizidara (*Wolffia arrhiza*), amely Európa, Ázsia és Afrika álló vizeiben nagy tömegben él. A növény a víz tetején úszó, mintegy 1 mm átmérőjű gömböcske, amely sarjadzással szaporodik, virágja egy porzós és egy termős virágból áll. Ez a növény hazánkban is fellelhető a Duna holt ágiban.

az a fa, amelyik egymagában is egész erdőt alkot,

az Indiában élő banyánfa (*Ficus bengalensis*), amelyeknek ágaiól támasztó gyökerek fejlődnek, ezek egyszerű táplálékot szednek fel a talajból, másrészt pedig a fa támasztékául is szolgálnak. Évszázadok során több száz ilyen oszlop fejlődik ki és így egyetlen fa lombzata a 400 méter átmérőre is elérheti, magassága is jelentős, mintegy 60 méterre megnő.

az „elevenzülő” növények

mag helyett az anyanövényen gyökeret, szárat, leveleket is kifejlesztnek, amelyek azután lágy, rendszerint mocsaras, ingoványos talajban már alkalmasak az önálló életre. Kevés faj rendelkezik ezzel a tulajdonsággal, de ilyenek a mangrove fák, ilyen a *Bryophyllum* faj is.

a világ legnagyobb virágú növénye

az *Amorphophallus titanum*, amelynek virágzata a másfél, két métert is eléri, buroklevele meghaladja az egy métert, gumója fél mázsa súlyúra is megnőhet. A növénynek egyetlen levele van.

a ragadozó növények

Kisebb állatokat, rovarokat csalogatnak magukhoz, amelyeket fogva tartanak, életnedveiket kivonják és azzal saját magukat táplálják. Ez a tény sokáig hihetetlen volt a természetbúvárok előtt, míg azután a tapasztalat igazolta ezt a tényt. Megállapították, hogy sok ragadozó növény él, ilyenek a *Venusz légyecsapója*, *harmatfű*, *hizóka*, *kancsóka*, *rence*, a *sarracenia* fajok, *marlingtonia* fajok, *aldrovanda*. Amikor a kis rovarok nedveit a növény magába szívta, a vázat elfújja a szél.

a legnagyobb terjedelmű faóriás

a mexikói mocsárciprus (*Taxodium mucronatum*). Úgy mondják, hogy 1519-ben Cortez egész seregével egyetlen ilyen fa alatt táborozott. A fa törzsének kerülete 44 méter, magassága 50 méter, a fakorona kerülete meghaladja a 130 métert is. Már az is szokatlan, hogy bár a fenyőfélékhez tartozik, mégis mocsaras területen él. Fája rendkívül értékes, vízben nem korhad, tüleveleit lehullatja. A víz alól ki-növő, kúp alakú gyökér-kinövésekkel lélegzik.

a világ legmagasabbra növő fája

az Ausztráliában és Indonéziában élő, illetve ott őshonos *Eucalyptus*, amelynek a magassága 150 métert is eléri. Érdekesége, hogy a párolgás csökkentése érdekében a levelek élükkel a nap felé fordulnak, így a fa alig ad árnyékot. Fája rendkívül értékes.

Dr. Téchy Sándor

A

geometria szabályával a Balaton déli partján sem lehet vitába szállni: Szántód és Siófok között is az egyenes a legrövidebb vonal. Akit azonban nem sürget a dolga, s hajlandó arra, hogy az M-7-es főút széles aszfalt-szalagjáról csekély kitérőt tegyen, az üdítő kirándulás keretében eljuthat festőóriásunk, Zichy Mihály zalai emlékműzeumba.

A nagyközségi rangra emelt Tab szomszédságában, szelíd lankák ölen pihen az egytűcs falu, Zala. Észak felől a tó szelei karkáznak házai közé a mustszagú dombokról, a településtől délre a Koppány-patak siet vizével a Kapos folyóba, — csak éppen a csendes porták között érez szomjat a látogató.

Szomjúságot — egy kivételes művészi pálya megismerése iránt.

szentpétervári lakását, finnországi nyaralóját.

Zichy Bécsben tanult, később I. Miklós cár udvari festőjévé nevezte ki; aztán az angol trónörökös vendége volt egy skóciai vadászaton, több esztendőn át Párizsban élt, Nizzában gyógykúrárt tartott, barangolt Grúziában, a Kaukázusban, — és olykor megfordult Zalán, családjá körében is. Közel negyven esztendőt töltött külföldön. Victor Hugót, az ifjabb Dumast, Felicien Ropst nevezhette barátjának, de bensőjében lángoló hazafi maradt mindig, aki egykoron Kossuth gyűjtőszavú beszédét hallgatta, s aki festőnövendék társaival merényletet tervezett a gyűlölt Metternich herceg ellen.

A párizsi évekbe az otnani Magyar Egylet tárgyi emlékei engednek betekintést a múzeumban. A nem-

A ZALAI

NEGYVEN ÉV – KÜLFÖLDÖN

Százados fenyők őrzik az egykori Zichy-kúriát, a mai múzeumot, mely lakásnak tágas lehetett ugyan, de grófi rezidenciaként szegényesnek hatott. A bejárat mellett Sidló Ferenc márványba süllyesztett reliefje sötétlik, alatta vésett szöveg tudatja, hogy ebben a házban született a grafit mindmáig egyik leg-tündöklőbb mestere.

A négy, egymásba nyíló helyiség — közülük méreteivel csak a hajdani műterem emelkedik ki — szinte zavarba ejt anyagának gazdagságával, a hányatott életútra emlékeztető rajzok, képek, tárgyak sokaságával.

Az első szoba tárlói a művész életének és bolyongásainak jelentősebb állomásait örökítik meg. Itt levél-másolat csillan elő az üveg alól, melyben húszéves fejvel testvérbátyjának vallott a festészet iránti vonzódásáról („...szenvédélyem ez, mely új életet, új lelket önt belém...”), amott fénykép idézi feleségét, gyermekeit,

zeti érzést ápoló és tagjait segélyező egylet hamarosan elnökeül választotta a művészt, aki mindig talált időt és lehetőséget a hozzá forduló ügyes-bajos dolgainak rendezésére. „Arra tanított bennünket — írja Zichyrol az egylet jegyzője —, hogy elsősorban hazánkat szeressük, aztán szeressük egymást társadalmi helyzetre való különbség nélkül. Sose érezzük jobb sorsunkat azokkal, akiknek már bölcsőjénél másképp határozott a végzet.”

A múzeum díszje az egylet nagyméretű tablója, s az az emlékalbum — egyik lapján Munkácsy Mihály rajzával —, mellyel a tagok ötvenedik születésnapján lepték meg az elnöküket.

RAJZASZTAL ÉS CSONTVÁZ

A következő két szoba a művész szerteágazó érdeklődéséhez, a szép iránti rajongásához állít mozgalmal háttérrel. Több állványon könyvtárának kötetei sora-

**A zalai Zichy Mihály Emlék-
múzeum épülete**

koznak, közöttük a francia forradalom szellemi előfutárainak, Voltaire-nak, Rousseau-nak, a hazaiak közül Bessenyeinek, Vörösmartynak és Kisfaludy Károlynak munkái. Az egyik falat plakettgyűjtemény bronz korongjai pettyezik — a többi között Liszt, Auber és Meyerbeer képmásával —, a másik oldalon gyönggyel hímzett sámanruha és kínai kulikalap, iszlám fémkancsó és finomívű fegyverek vonják magukra a tekintetet. Korábban a szentpéteryári, majd Párizsban a Boulevard de Clichy-en levő lakását díszítette a mozaikberakással pompázó ülőgarnitúra, a számos indus és perzsa kazetta, a gyöngyház-intarziát hordozó asztal, melyek fölé most is az orosz parasztoktól vásárolt,

ZICHY-MÚZEUM

színes mennyezetgerendázat borul.

A télikertből műteremmé előléptetett, tágas helyiség ma is olyan, mintha gazdája csak rövid sétára távozott volna el falai közül. Két hatalmas méretű,

világhírűvé rangosodott vászna, az Auto da fé (Máglyahalál) és a Courtisane (A modern szirén) között keskeny gótikus ablak permetez fényt virtuóz rajzaira, oldott akvarelljeire, s a megindító hangulatú

festményre, a „Koporsó-zárás”-ra. Az egyik sarokban faragott bölcső pihen, a másikban csontváz felerlík, átlójukat pedig megtöri az eszközökkel, tollakkal telezsúfolt, ferdén támasztott rajzasztal, mely-

Sidló Ferenc bronz Zichy-domborműve

Múzeumi részlet: a családi bölcső, felette a művész édesanyjáról és Antal bátyjáról készített olajfestménye

INNEN INDULT DIADALMAS ÚTJÁRA

ZICHY MIHÁLY

SZÜLTÉSENEK SZÁZADIK EVFORDULÓJÁN

EMELTE SOMOGY VÁRMEGYE KÖZÖNSÉGI

1827

1927

nek mestere a születésről és az elmúlásról is oly döbbenetes erővel tudott szólni.

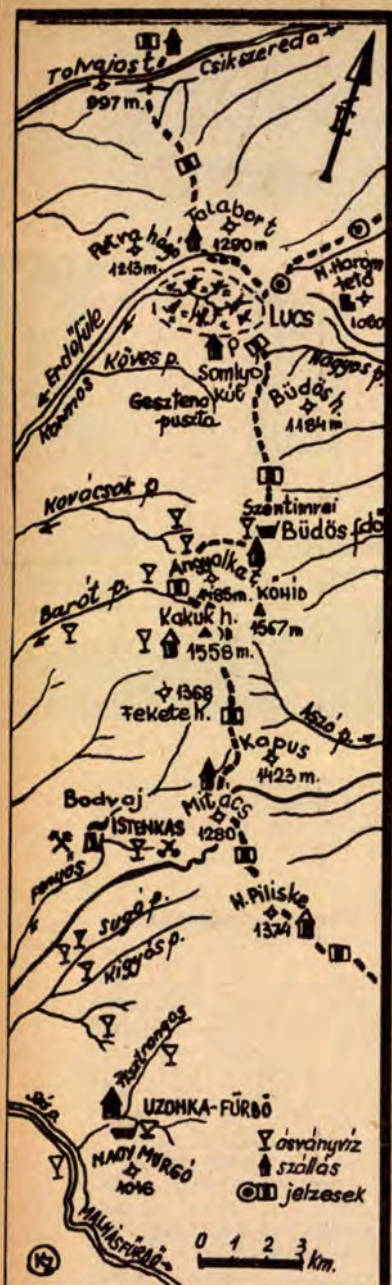
ÉRDEME SZERINT

Amikor 1880-ban Grúziában Sota Rusztavelli híres eposzának, A tigrisbőrös lovagnak díszkiadását készítették elő, Zichy Mihályt kérték fel a hősköltemény illusztrálására. A művész huszonhat rajzot alkotott a költői műhöz, — és nemrég Tbiliszi azzal adózott a zalai mester pompás munkájának, hogy utcát nevezett el róla.

Zichyre azonban itthon kell elsősorban emlékezni. Származásával ellentétben, a haladó eszmék híve volt, alkotásai félreérthetetlen hangsúllyal mondtak véleményyt — és ítéletet — az egyszerű emberek kizsákmányolóiáról. Az elnyomottakkal, az üldözöttekkel, a forradalmárokkal érzett együtt. Hazafi maradt önkéntes száműzetésében, hitvallását írta a Párizsi Magyar Egylet trikolorjára: „Munkásság, hazaszeretet, egyetértés!”

Sokszorosán érdemet szerzett arra, hogy zalai emlékmúzeumát továbbra is rendben tartsák, gondozzák, gazdagítsák. S arra is, hogy szülőföldjén, Somogy megyében park, tér, vagy közintézmény viselje a nevét.

Bánhídi Tibor

A Központi-Hargita folytatásaként, a Székelyudvarhelyet Csikszeredával összekötő Tolvaajos tetői, és az Erdővidéket Málnás-fürdővel összekötő Hatod-hágói között húzódik ez a természetjárás szempontjából érdekes hegyvonulat.

Földtani szempontból a Keleti-Kárpátok belső, vulkanikus övezetének legdélibb nyúlványa, amelyet a Harmad- és Negyedkor hajnalán lezajlott aktív vulkáni tevékenység hozott létre. Sötét, igazi hargitai fenyvesek és magashegyi puszták borítják az egykori vulkáni kúpokat és kálderrákat. Ilyenek a Lucs, a Kakukk-hegy, és a Nagy Piliske is. Magashegyi bő forrásokból táplálkozó gyors hegyi patakok szabdalnak mély völgyeket közöttük, amelyekben kenes és széndioxidos gázmlések (mofetták), valamint a megszámlálhatatlan ásványvízforrások az utóvulkáni működések beszédes tanújai.

Gerinctúránkon a Hatod-hágó feletti Nagy Murgó (1016 m) parazita vulkáni kúp alatt — kies völgyben fekvő — Uzonka-fürdőről indulunk. Innen erdei ösvényeken megközelíthető az Olt völgyében fekvő és ásványvizeiről híres Málnás-fürdő. A még lombdövel borított Pisztrángospataki borvízforrás mellett haladunk el a Nagy Piliske csúcsa felé. A XVIII. század elején kibédi Mátyus István kiváló balneológus még virágzó fürdőhelyet említ itt, amelynek ma már nyomai is alig láthatók. A Nagy Piliske csúcsa alatti vadászháznál érint-

jük a völgyben levő Tusnádfürdőről kivezető kék-fehér sávós dél-hargitai turistajelzést, amely a Madarasi Hargitáig (1802 m) vezet a gerincen. A Nagy Piliske tetejéről (1371 m) csodálatos kilátás nyílik az Olt völgyére, a délnek tartó Bodoki-havasra és a Baróti-hegység vonulatára. Nyugaton az ásványvíz-forrásokban igen gazdag Baczon-vize völgyén túl látni az Erdővidéket, háttérben a Persány-Rika vonulatával, tiszta időben pedig a Déli-Kárpátok csúcsait, a Bucsecset, a Királykőt és a Fogarasi-havasokat is.

Nagy Piliskéről a legendás Mitács (1280 m) csúcsára vezet a jelzés. A mitácsi legelőn — a szemben levő Kapus-hegy (1423 m) lábánál — keresztezzük a régi mitácsi országutat, amely hajdanában az Erdővidéket az alcsíki medencével kötötte össze. Ez az út Benedek Elek szülőfalujánál, Kisbaconnál ágazik ki a mai országútból.

Ide siet le a Fenyős-patak s átvágja a langyos ásványvizekben gazdag Isténkas nevű völgykatlant, amelyet menedékhelyül használt fel a vidék népe a török-tatár betörések idején. Lencsevégre kívánczik az omladozó bodvajivashá-mor. Itt olvasztotta libavassá Gábor Áron a bodvajivasháma vasércit híres ágyú számára.

A Kapus fenyvesekkel borított tetejéről átlátni a Csiki- és Háromszéki-havasokra. Mohával borított hatalmas andezit sziklatömbök között halad a turistáösvény a Dél-Hargita központi tömbjére, a Kakukk-hegyre (1558 m). Az öreg

fenyves a csúcsig hatol fel. A román állam védett vadállományú területe ez. Lép-ten-nyomon a kárpáti szarvas nyomaira bukkanunk, a roppanó gally zárjára pedig ijedten repül tova a fajd. A keleti látóhatáron az alcsíki falvak; Tusnád, Újtusnád és Lázárfalva tornyai fehérlenek a Nagy Sándor és a Nemere smaragdözd előterében. Északnyugaton pedig már láthatók a Központi Hargita csúcsai. A Kakukk-hegy északnyugati lábánál egy bővízű forrásból ered a Barót vize. Itt van a csúcs-hoz legközelebbi borvízforrás a Medgyes-pusztáján.

Az Angyalok, népiesen az Angyélka 1485 m magas csúcsa alatt vezet a jelzés a Büdösköves tetőre és innen a Szentimrei Büdös-fürdőre, amely 1250 m magasságban fekvő fürdőtelepe a Dél-Hargitának. A gázömlésekben és ásványvizekben gazdag fürdő ma 14 villában 160 hellyel várja nyaranta a turistákat. Meleg kádfürdője is van, s mint ilyen elsőrangú szubalpin klimatikus, gyógy- és üdülőhely 13 km-re a csikszentkirályi vasútállomástól.

Másfél órányi járásra az említett jelzés mentén elérjük a Lucsot, vagy ahogy a csíki székelyek nevezik, a Lucsmejjékét, a Kárpát-Kanyar legnagyobb havasi lapját. Ez egy eltözegeedett krátertő, akár csak a Mohos, amely a Dél-Hargita vulkáni kálderráinak letpikusabbja. Sík lapállá töltötték fel a vizek az egykori kráter tölcsérét. Belsejében a csenevész erdei fenyők között a kemény tövű sás és a havasi gyapjas sás tömegei között képződött tőzegmohás párnákon, a rovarevő harmatfű (Drosera) és a tőzegrozsmaring virítanak. Innen ismeretes az egyik jégkorszakbeli maradványnövény, pici-nyír legdélibb előfordulása Európában. A Lucs Románia Tudományos Akadémiájának államilag védett területe. Déli szélénél egy erdészház van, mellette bővízű forrás, a Somlyó kútja. Innen a piros pontjelzéssel 3 órai járásnyira van — a szeredai fürdő érintésével — Csikszereda. A kék-fehér jelzésen pedig tovább — a Tala-bor-tető (1290 m) alatti vadászházat érintve — egy órányi járásra van a Tolvaajos-tetői műút és mellette nemrég épült „Bradet”-menedékház.

A DÉL-HARGITA

A Dobó kápolna romjai a Dél-Hargitában

Mi a véleménye

a természetbarát-mozgalom fejlesztésének lehetőségéről

Abból a célból, hogy megvitassuk a természetjárás problémáit cikksorozatot indítunk. A Turista hasábjain megszólaltatunk szövetségi és szakosztályi vezetőket a lap által felvetett kérdésekben. Ezúttal is olyan kérdést tettünk fel, mely az egész mozgalmunkat érdekli. A kérdésre adott válaszokat eredetiben közöljük, bár egyes megállapításokkal nem értünk egyet. A válaszok sokban eltérnek egymástól és nem is merítik ki a teljes problémakört, azonban olyanok véleményét tükrözik, akik évtizedek óta vesznek részt a természetbarát mozgalomban.

Haranghy György, a Hajdú-Bihar megyei Természetbarát Szakszövetség elnöke

Ha a mozgalom országos fejlesztésére gondolunk, először is okulnunk kell a közelmúltban elkövetett hibákból. Véleményem szerint egy megfontolt, realitások talaján álló felépített 4–5 éves távlati terv elkészítésével és annak következetes keresztülvitelével hajthatjuk végre a fejlesztést.

1. A mozgalomnak komoly, jól és korszerűen képzett, vezetésre alkalmas aktívahálózatra van szüksége az MTSZ-től a szakosztályokig. Szövetségeink — minden szinten — a legrövidebb időn belül érék el azt, hogy működési területükön ne csak adminisztratív regisztrálói, hanem felelős irányítói legyenek, s a szakosztályok pedig a mozgalom szilárd alapjává váljanak.

2. Megfelelő anyagi alapok nélküli fejlesztés esetén ismét ide jutunk, ahol most vagyunk. Meg kell szüntetni azt a tévhitet, hogy a „természetjárás nem létesítményigényes”. A mindenkori létszámnak megfelelő létesítmények kellenek a fejlődéshez. Inkább a preventív egészségvédelem és a rekreáció bázisainak az ágyszámát, mint később a sokkal költségesebb kórházi ágyakét növeljük.

3. Ésszerű fejlesztés — az utánpótlást biztosító bázisainkban — az általános és középiskolákban a művelődési osztályok, KISZ, úttörő szövetség nélkül, az üzemekben, vállalatokban és intézményekben a KISZ és a szakszervezetek nélkül ma már elképzelhetetlen. Üzemeink egytizedében van csak egyesület, az üzemi dolgozók pedig mindenütt igénylik a természetjárást. Ezért a városi, járási s falusi területi KISZ és szakszervezeti természetjáró egyesületek létesítését szakszövetségeink irányításával tartom szükségesnek.

Összefoglalva: a) kéaderképzés, b) turistaházak létesítése, c) erős szakosztályok szervezése a fő feladat. Ezt viszont úgy érhetjük el, hogy a KISZ, a szakszervezet, KISZÖV, OKISZ, s a művelődési osztályok legszorosabban együttműködve az MTSZ által összefogva végezzék a természetbarát mozgalom fejlesztését.

Dr. Heinz Ervin, a Statisztika SC Természetbarát Szakosztályának tagja

A természetbarát mozgalmat vagy ki kell emelni az egységes sportmozgalomból, vagy igen hathatós intézkedésekkel el kell érni, hogy létszámának megfelelően minden szinten ugyanolyan erkölcsi és anyagi elbírálásban részesüljön, mint a többi sportág.

A természetbarát egyesületek megszüntetése (1962) óta nem alakult ki olyan helyzet, amelyben ez lehetséges. A sportkörök többségében nem tekintik őket a többi szakosztállyal egyenrangúnak. Az 1960–1962 közötti szakszervezeti alapon működő egyesületek jobban szolgálták a természetjárás országos tömegmozgalommá válásának célját, mint a sportegyesületi forma.

A mozgalom további fejlődésének másik jelentős tényezője a szakképzett káderek számának növelése. De nem a jelenlegi — kötöttségekkel teli — oktatás, a számos elméleti előadásban való részvétel kötelezettsége, mely még azokat is elriasztja, akik arra eredetileg hajlandóságot éreznek magukban. Magas színvonalú vizsgakövetelményeket támasztó, de az emberek szabad idejét nem túlzottan igénybe vevő oktatási formára van szükség.

A kedvezmények növelése jelenleg harmadrendű kérdés a továbbfejlődés szempontjából. Az elmúlt évek szálláskedvezmény-csökkentései a közhangulatot ugyan kedvezőtlenül érintették, azonban a tagság számának alakulását alig befolyásolták. Ilyen ok miatt legfeljebb az 50%-os vasúti igazolvánnyal rendelkező közalkalmazottak egy csekély része vált ki a mozgalomból. Bár a kedvezmények kérdését nem szabad a napirendről levenni, meg kell állapítani, hogy a jelenlegi objektív gazdasági adottságok belátható időn belül nem teszik lehetővé újabb kedvezmények biztosítását. A mozgalom időszerű problémáinak egyedüli megoldását ilyen jellegű intézkedésektől várni nem reális követelés, s az egyéb feladatoktól való helytelen elforduláshoz vezet.

A Kormos-völgye Erdőfüle felett

A Lucs ingoványaiából ered a délnyugatnak tartó Kormos vize, amelynek vadregényes völgyű mellékpatakja a Kovácsok. Itt ifjúsági menedékház épült. A Kovácsokban „...nemrég a Borostyános erdőben a vadászok bölényt (urus) is láttak...” — írja árkosi és középajtai Benkő József a „SPECIÁLIS TRANSILVANIA” c. könyvében „az 1790-es évek táján...”

A Tolvajos-tetőről (997 m) délnyugatnak tartó patakok zónájában hatalmas kiterjedésű erdőségek vannak. Ezek a Vargyas mellékpatakjai. E vidék egy valószínű földtani múzeum. Valódi értéke a most 85. életévét betöltött dr. Bányai János geológus-tanár kutatásai és leírásai nyomán vált ismertté. Kellemes és élményben gazdag túrák kínálóznak itt a természetjárónak a homoródalmási barlangrendszerhez, Hargitaligetre, Homoród- és Kéruly-füldőre, az erdőfülei diatomitbányához stb.

A több napos gerinctúrára alkalmas Dél-Hargitában az erdész és vadászházakon kívül számos nyári szállást is találunk, szétszórva az alhavasi legelőkön. A magashegyi puszták elszórt esztenáinak pásztorai készségesen útbaigazítják a turistát.

A Dél-Hargita, Romániának és egyben a Székelyföldnek turisztikai szempontból egyik legismeretlenebb, legjárhatatlanabb, legvadabb, de élményben és csodás természeti ritkaságokban egyik leggazdagabb területe.

Kisgyörgy Zoltán
geológus
Barót, Románia

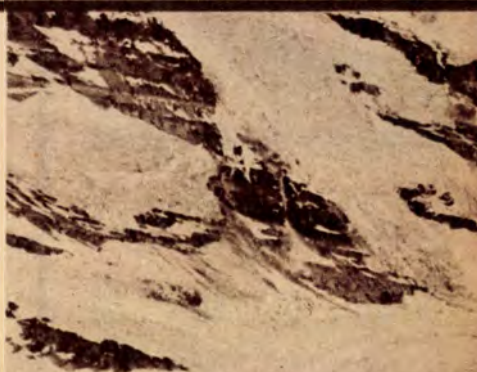
A közelmúltban nyolctagú osztrák expedíció indult a Himalájába, hogy a Dhaulagiri csoport eddig meghódítatlan IV. sz. csúcsát megmássza. Az expedíció öt tagja — és egy sherpa közvetlen a csúcs előtt, máig ismeretlen körülmények között elpusztult.

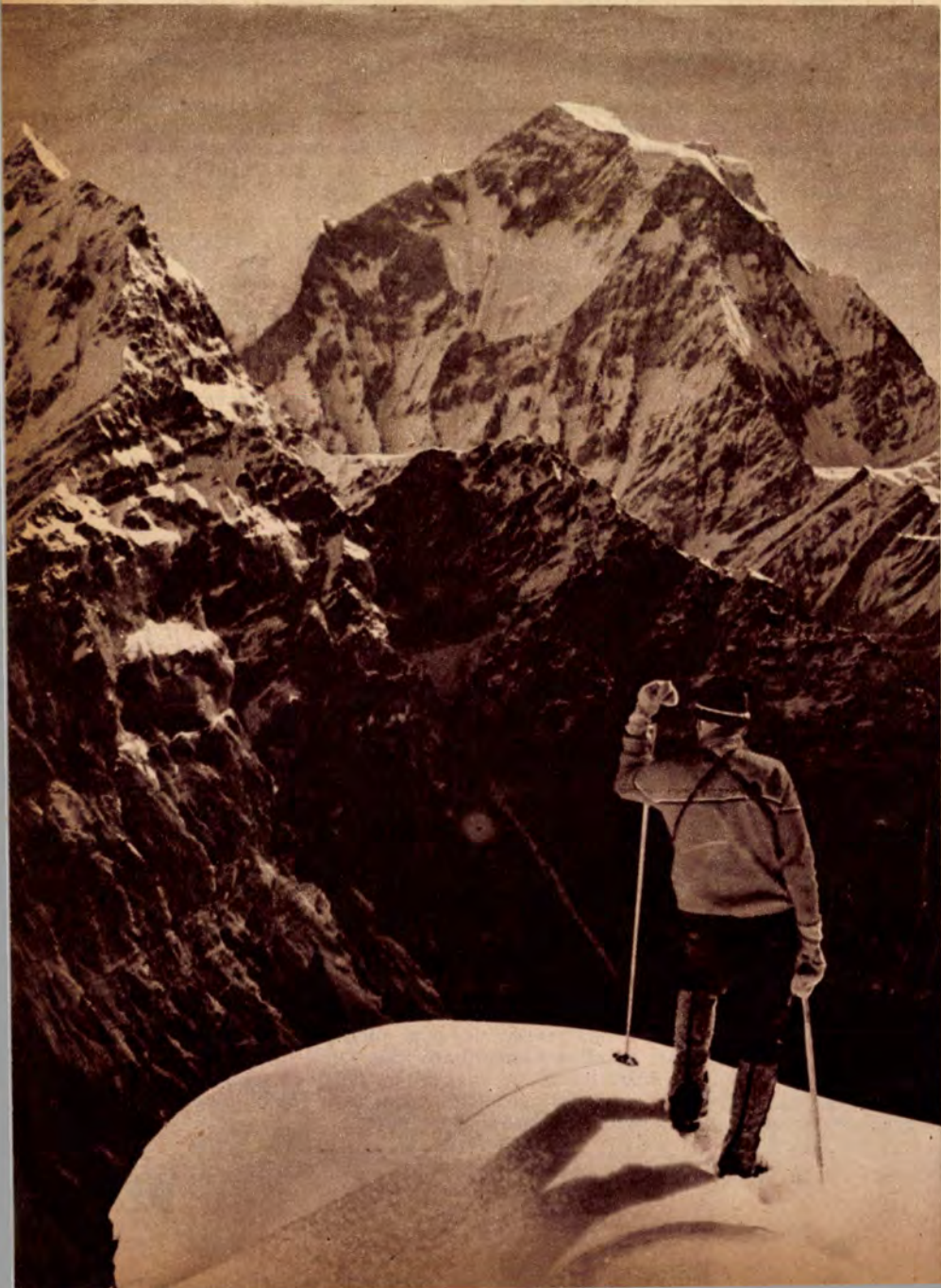
A „KEGYELEM NÉLKÜLI

Richard Hoyer volt az expedíció vezetője és filmoperátora. Felvételeit közvetlen a tragédia előtti napon küldte vissza az 5. sz. táborból. Felvételeit a Bunte Illustrierte c. folyóirat közölte. Ezekből mutatunk be néhányat.

1. Az expedíció költségeit közadakozásból szedték össze. A 30 000 dollár csak tizedét tette ki a legutóbbi amerikai Himalája-expedíció kiadásainak. A hiányzó felszerelést és létszámot lelkesedéssel akarták pótolni. A képen balra fenn a Dhaulagiri I. (8167 m). Jobbra mögötte a cél: a IV. sz. csúcs (7640 m). Elől Nandra sherpa látható, ki szintén elpusztult a tragédia során. A Dhaulagiri csak hatodik a világ legmagasabb hegyeinek rangsorában, megmászása azonban rendkívül nehéz. 1950 óta francia, svájci, német és argentin csoportok kísérelték meg eredménytelenül megmászását.

2. A Dhaulagirit Fritz Moravec nevezte el „Gyemelem Nélküli Hegynek”. A csoport hat tagból áll, amelyeknek magassága 7620 és 7640 m között van. A csoportból ma már csak a IV. sz. csúcs meghódítatlan. Ez lett volna az osztrákok újabb diadala, hisz a világ 14 legmagasabb csúcsa közül nyolcnak első megmászója osztrák hegymászó nevéhez.

HEGY

4. Peter Lavicka. A kép 6000 m magasban egy jégfal oldalában közvetlenül a 2. sz. tábor utáni gerincen készült.

Négy napi várakozás után kiderült az idő és Graf egy sherpa kíséretében nekivágott a hegynek, hogy felkutassa társait. Csak a 2. sz. táborig jutottak, ott a sherpa hegybetegséget kapott, elvesztette erejét, vért köpött. Vissza kellett fordulniok. Rádió értesítették a nepáli légierőt és annak egy „Porter Pilatus” típusú gépe három napon át körözött a hegy körül, hogy felfedezze az expedíció nyomait. Semmit nem látott. A hóvihár betemette az 5. sz. tábor sátrát, a germelet szűz hó borította, emberi lábnyom nem volt rajta.

3. Richard Hoyer. A felvételt sem ő, sem aki készítette már nem láthatta. Mindketten elpusztultak.

Az öt osztrák egy sherpa kíséretében november 10-én vágott neki a csúcsrohamnak. Az 5. sz. táborból a cél mindössze 1 km távolságban feküdt. A megbeszélés szerint társaik az alaptáborban várták Hoyer rádió-jelentkezését. „Minden okay” — mondta Hoyer rádióan az indulás előtt — délre már vissza is jövünk”.

A jelentkezés azonban elmaradt. Délelőtt vakítóan sütött a nap, egy órákor azonban hirtelen felhők tűntek fel a csúc körül és három órára már sárga köd takarta be a hegyoldalt.

4. A kép a szerencsésenül járt Kurt Ringet, Nindrával és Peter Nemeccel ábrázolja a 3. sz. tábor felé vezető úton.

A szakemberek szerint a szerencsétlenséget három dolog okozhatta. 1. Egyszerre rejtett jégzakadéka zuhantak. 2. Visszafelé jövet vihar tört rájuk, tábor vertek és megfagytak. 3. A legvalószínűbb feltevés: A csúcson történt a katasztrófa. A keskeny jégorom a hat ember súlya alatt leszakadt és mindnyájan a 2000 m mély szakadékba zuhantak.

Május közepén az énekes rigók fiókái már kikeltek. (Bécsy László felv.)

MADÁR- KALENDÁRIUM

Turisták részére

MÁJUS

Május a költés fő hónapja. Az erdőt-mezőt nyitott szemmel járó turista mindenütt megfigyelheti, anélkül, hogy megzavarná, a fészéképítés, költés és fiókanevelés fáradságos, nehéz munkáját. Mert bizony nem könnyű az ilyen apró madár-fészék megépítése. A *függőcinege* pár körülbelül négy hétig dolgozik nap mint nap, míg elkészül a fűzfa hajlékony vesszején lógó művészi fészék. Egy tudós egyszer vette a fáradságot és összeszámolta az *őszapófészéket* bélelő finom pihetollacskákat. Több mint 2000 darabot talált! Bizony ezek elgondolkoztató számok. Persze nem minden madárfaj fáradzik ennyit otthona elkészítésén. Legtöbbjük nem törekszik művészi kivitelre, szerényebben is beéri. A *posztáták*, fűszálakból szőtt, egyszerű fészéket néhány nap alatt elkészítik, a *gerle* vagy az *örvösgalamb* ágakból összetakolt silány fészke szintén nem okoz sok gondot tulajdonosainak.

Vannak a hideg iránt különösen érzékeny madarak, melyek többnyire csak május legelső napjaiban jelennek meg nálunk. Ilyen a közismert töviszúró *gébics*. Jellemző madara az erdőszéli bokrosoknak, vágásoknak. Nevét onnan kapta, hogy zsákmányát, valami kövér sáskát, cserebogarat, kisebb gyíkokat stb. néha egy alkalmas tüskére feltűzve tárolja. Ha fészkelőhelye felé közeledünk, farkát hevesen mozgatva, méltatlankodó csettegésbe kezd. Különösen izgatott a hím olyankor, amikor úgy a hó második felében, tojások lapul-

nak a bokor sűrűjében épült fészekben. A töviszúró *gébics*et gyakran vándorolják az apró énekesek fiókáinak pusztításával. Ez kétségteljesen előfordul de semmiképpen sem általánosítható. Viszont a sok káros rovar pusztításával jelentős hasznos hajt a mezőgazdaság részére.

Másik ilyen későre maradó madarunk a *sárgarigó*. Bár többnyire már április legvégén megérkezik, jellegzetes és közismert hangját inkább csak május elejével hallani. Tápláléka kizárólag a lombkoronában található hernyókból és más rovarokból áll, meg kell tehát várnia míg a lombosodás befejeződik. Májusi cserebogárrajzáskor rengeteget elpusztít a tölgyeseinket károsító bogarakból. Erdemes még megjegyezni róla, hogy magyar nevével ellentétben nem rigó, de még csak közeli rokonságban sincs azokkal. Bár testalkatukban első pillanatra valóban sok a hasonlóság, ő inkább a varjúfélékkel tartja az atyafiságot.

Az igazi *rigóknak*, az erdeinkben gyakori *énekes-* és *feketerigóknak* ez idő tájt már nagy fiókáik vannak, sőt olyan pár is akad, ahol már a második fészekalj tojásait melengetik. Ha az erdei ösvényeket járva fészékből kiugrott, repülni még nem tudó rigófióka akad útunkba, ne igyekezzünk visszatenni a fészekbe, amelyről különben sem tudhatjuk, hogy valóban saját otthona volt-e. A rigófélék családjában ugyanis a fiókák még repképességük elérése előtt kiugrálnak a fészékből és a bokrok alatt bújkálva várják ki azt az időt míg tolaik megerősödtevel ők is szárnyra kelhetnek. Szüleik a fiókák által adott úgynevezett jelzőnagok segítségével találják rájuk, amikor gilisztákkal és mindenféle rovarral megrakodva etetésükre érkeznek.

Az erdőt mezőt nyitott szemmel járó turistának bizonyára feltűnik, hogy milyen gyakran látni ez idő tájt a bokrokhoz csőrükben eleséggel érkező és onnét furcsa fehér valamivel a szájukban távozó madárszülőket. Az énekesmadarak legtöbbje ugyanis a fiókák ürülékét jó messzire elviszi a fészektől, nehogy azok áruelőjükké váljanak. Ha pedig óvatossan széthajtva az ágakat bepilla-

tunk a bokor mélyére, a kerekded fészékekben apróbb-nagyobb fiókákat láthatunk szorosan egymás mellé lapulva. A kisebbek, talán még vakok is, már az ágak mozgása által kiváltott reflex hatására tátogni kezdenek. Fejecskéik még inognak vékony nyakukon, élénk sárga vagy narancsszínű torkuk szinte világít a fészék mélyén. A nagyobbak már egészen máshogy viselkednek. Ők már ismerik az eleséggel érkező szülőket, tisztában vannak közvetlen környezetükkel és a föléljük hajló emberi arc számukra már ijesztő, félelmet keltő, és ennek megfelelő reflexet vált ki. Ne érintsük meg az ilyen fiókákat! Még a legfinomabb, teljesen jószándékú simogatás is kiválthatja a fészékből való menekülés reflexét. Az ami a rigóféléknél megszokott és természetes az más fajknál többnyire egészen másképpen végződik. Nagyon gyakran hangyáknak, különböző ragadozóknak, vagy akár egy nagyobb zápornak esnek áldozatul.

Néha mehökkentő látvány fogadja a fészék fölé hajló embert. A várt apró madárfiókák helyett egy palaszínű, otromba nagy madár gúnynyaszt a fészékben.

Egy-egy kakukkcsemete felnevelkedése bizony minden esetben az igazi fiókák pusztulásával jár együtt. A *kakukk* a kiszemelt fészékeket gyakran már az építés idején szemmel tartja. Tojásait mindig akkor tojja vagy helyezi csőrével a többi közé, amikor a kotlás még nem kezdődött meg. Így aztán a kis kakukk, melynek kelési ideje egy nappal általában egyébként is rövidebb mint a kis énekeseké, még ilyen helyzeti előnyben is van mostohatestvéreivel szemben. A felébredő úgynevezett kihordási ösztön hatására aztán szárnycsontjai és háta segítségével, hátrálva és küszködve mindent kigurít a fészékből, amit ott csak talál. Egy-azon sorsra jutnak a vak, magatehetetlen fiókák és az esetleg még ki nem kelt tojások is. Ez az ösztön, mely erre a kétségteljesen rendkívül fárasztó munkára sarkallja ezt a tojásból éppen hogy csak kibújt madarat csak akkor szűnik meg, amikor a fióka érzi, hogy teljesen egyedül maradt a fészékben. A szülők nem vesznek észre semmit, illetve ha látják is nem törődnek vele. Buzgón hordják az eleséget de azt a történetek után már egyedül a kakukk falja fel. Ennek megfelelően gyorsan növekszik és ha kirepülve rátér az önálló táplálkozásra egy szép napon búcsú nélkül faképnél hagyja immáron feleslegessé vált nevelőszüleit.

Furcsa madár a kakukk, mégis egyik érdekes színtöltője a természetnek. Ne gondoljunk hát rá haraggal.

Schmidt Egon

„A hegy alulról nézve szebb?”

— JEGYZETEK ALEXANDER BERNÁT 52 ÉVE ÍRT TANULMÁNYÁHOZ —

Budapesti középiskolás diákkörben végzett felmérések — például az, amit Gázso Ferenc, Várhegyi György és Pataki Ferenc szerveztek — azt mutatják, hogy a diákok többsége nincs elég szerves kapcsolatban a természettel, nem járt turisztáskodni és még sétálni is alig. Ugyanakkor különböző, az általános izlés-kultúrát felmérő vizsgálatok is azt tanúsítják, hogy a budapesti (és nemcsak budapesti) diákok — egy ilyen vizsgálat összegező kommentárját idézzük — „nem merítenek elég érzékeltes képet a természetről, szobák falai között élnek”. Pedig, hogy a természettel való közvetlen viszony milyen fontos éppen olyan korban, amikor új és új ismeretek zúdulnak a fiatalokra — és persze, nemcsak a fiatalokra — amikor (hogy ezúttal egy, a rádióban nemrégiben elhangzott kerekasztal-beszélgetésből idézzünk) „a tv a természetet pótolja a diákok számára, aminek van haszna, de kára is”, azt éppen e hasábocon nem kell magyarázni. Tudják ezt azonban a magyar nevelésügy illetékesei, és a tantervekben mind több szó esik arról, hogy a politechnikában, az izlés-nevelésben, de az általános nevelésben is megfelelő szerepet kell juttatni a természettel, a természeti tájjal való kontaktusnak.

Az iskola munkáját — és a szülők munkáját — segítjük azonban, ha ebben a vonatkozásban is feltárjuk a haladó, ma is eleven hagyományokat. Ilyen hagyományt jelent például az a tanulmánygyűjtemény is, amelyet „A művészet” címmel adott ki nemrégiben az Akadémiai Kiadó. Alexander Bernát, az 1850-ben született és 1925-ben meghalt filozófus, kritikus, pedagógus válogatott esztétikai írásait tartalmazza ez a könyv, amelynek egyik, mind terjedelmében, mind tartalmában legjelentősebb tanulmánya a művészeti nevelés kérdéseivel foglalkozik. Az 1908-ban született írások sok ma is megszületendő vonatkozása van, nem utolsósorban az a fejezet, amely az esztétikai érzés és a természetszeretet kapcsolatát fogalmazza meg. Találó mondatokban állapítja meg Alexander Bernát, hogy „a természetnek nincsenek kontárművei, barokk izléstelenségei, kudarcot valló törekvései. Ha lelkiünket ki akarjuk tágítani, a tér óriási vonalait nézzük, melyek mellett minden emberi alkotás eltörpül; ha kedvünk támad összezsugorodni, a virágos rét virágaival a kis élőlényekkel a mikrokozmosz élet szépségeit tárja föl előttünk. Ha szemünk megszomjazik a színek pompájára, a fény és árnyék csodás ellentétére, a természet túlzás minden álmunkon, és a legnagyobb festő is kétségbeesik, ha versenyezni akar vele, ha el akarja érni a természet színjátékának tűzét, átmeneteit, folytonos alakulásait, harmóniáját, mélységét”.

De — és 1908-ban ez ritka hang volt! — a budapesti egyetem tudós professzora, az esztétikai nevelés úttörője közvetlenül is felhívja a figyelmet a turisztika kapcsolatára „az egyetemes élet szépségével és örömeivel”. Például, amikor felsóhajt: „Ha csak valamiképp lehetséges volna, hogy a tanításnak az eddiginél sokkal nagyobb része a szabad természetben folyjon le! Ott aztán érintkezhetik az iskolai élet a természettel. A turisztikára is sokkal nagyobb gondot kell fordítani. A hegy alulról nézve szebb, tartja a magyar szólás, főleg a köpcösek szájában. Száz magyar ifjú közt öt nem tudja a fenyők fajtáit megkülönböztetni egymástól. (A kávé- és sörház ellen, úgy látszik, kevesebb kifogásuk van a magyar szülőknek.)”

Alexander — tanulmánya egy más helyén — felveti, hogy „mióta a műkedvelésből üzött fényképezés elterjedt, növekedett a természet szépségének megérezése”. Véleménye szerint a „fotografálás éppen akkor lesz majd igazán művészetté, ha az emberek nemcsak a fényképezés megfelelő technikáját sajátítják majd el tömegesen, hanem a természeti szépségek árnyalati felismerésének is mesterei lesznek”. Ez a „profécia” sok tekintetben valósággá vált. (Vegyük csak kezünkbe — például dr. Vajda Ernő és Devecseri Gábor „Öreg fák” című mostanában megjelent albumát!) Alexander azonban nem élt a televízió korában, amikor is különösen bonyolulttá lett a természeti vonatkozásokból merítő izlés és a közvetlen természetélvezés kapcsolata. Mégis, Alexander Bernát tanulmánya is arra inspirál bennünket, hogy a televíziótól olyan képsorokat várjunk, kérjünk, követeljünk, amelyek nem pótolják, hanem ösztönzik a turisztáskodást, az utazást. (Tegyük hozzá: nemcsak a tájismertető, földrajzi jellegű műsorok vonatkozásában!) És a tv-műsorokat gondolati és értelmi tanulságait jól kiegészítő iskolai és szülői nevelést!

Világunkban, amikor nemcsak a televízió, hanem az egész — Robert Wallon kifejezésével — „természet-pótlást programozó civilizáció” bizonyos fokig a közvetlen érzékelés ellen tör, különösen nagy jelentősége van annak, hogy a turisztika segítségével is ellensúlyozzuk a fejlődésben meg nem állítható, s történelmi lényegében a haladást szolgáló civilizáció némely káros hatását. A civilizációs — és benne a tömegkommunikációs — eszközök segítségével tudatosabban ismerhetjük fel a tájak szépségeit. De — hogy Alexandert idézzük — „az eleven szemlélet új és új forrásait kell megnyitni ahhoz, hogy gondolkodásunk ne váljék megszokásokon való reflexiókká”. A több mint félévszázada kinyilvánított figyelmeztetés alkalmazására ma nemcsak szükség, hanem lehetőség is van. Hiszen korunk nemcsak a programozott és a programozó gépek, készülékek, hanem a teljes értékű gondolkodni és szemlélni, tudományos módszerekkel építeni és egészségesen érezni, örülni tudó emberek viláágért — a szocializmusért — folytatott reális küzdelem kora is.

Antal Gábor

A szerkesztő hasábjai

NÉHÁNY GONDOLAT AZ ÚTJELZÉSEKRŐL

1968. január 1. óta az új gazdasági mechanizmusra hivatkozva több megyei idegenforgalmi hivatal — köztük a Fekyer megyei is — beszüntette a turistautak jelzőkészítésének anyagi támogatását.

Ha ez a gazdasági felfogás uralkodóvá válna a természetbarát és erdészeti szervezeteknél is, akkor megszűnne a turistautak jelzéseinek karbantartása.

A turistaságból anyagi hasznot csak a gazdasági tevékenységet folytató szervek hoznak; a turistaházak, az idegenforgalmi hivatalok, a vendéglátó, közlekedési intézmények, turistafelkészítést, könyvet, térképet stb. forgalmazó vállalatok. Mindezeket a szerveket gazdasági érdekek fűzik a turistasághoz.

Ezzel szemben a természetbarát szervezetek csupán erkölcsi kötelességek terheli. Szervezik és támogatják a természetjárás, turisztáskodás minden formáját és ágát, mert az egészséges, szórakoztató, nevelő, hasznos.

Ettől a gondolattól vezetve a megyei természetbarát szakszövetségek, és a szakosztályok útjelzőtáblát vásárolnak, s elhelyezik azokat a Bakony, a Budai-, a Bükk és a többi hegység útjain. Nem érdeklik őket, hogy a jelzett utak esetleg turistaházakhoz, vendéglőkhöz is vezetnek. Csupán, hogy a turisták — még a nem szervezett is — a gondozott utakon sétálva jól érezzék magukat a természetben.

Úgy véljük, nem szükséges sok magyarázat ahhoz, hogy melyik szervezet szolgálja nehezebben feladatát.

Az Országos Kék-túra vonalán

SZANDAVÁR—BUJÁK

A Balassagyarmat—Aszód vasútvonalon jártuk be diákjaimmal közösen a kéktúra egyik szép útvonalát.

Kétoldalt szántóföldek sorakoznak, a távolban napfényben fürdik a Szandahegy. A hegy aljához simuló Becske községből kiérve, enyhe emelkedőjű akácerdőben haladunk. Rövid ideig tartó mászás után érjük el Szandavárt. A vár Szandahegy keleti bazaltkúpján festői környezetben áll, ahonnan pompás körkiletás tárul szemünk elé. Nyugaton a Börzsöny sűrű, erdős vonulata, keleten a Sasbérc rengetege. Tetején jól látható a kilátó. Távolabb a szlovákiai hegyvidék, délen a Galga-völgye, sok apró kisközségével teszi változatossá a nógrádi dombvidéket.

A vár 532 m magasán áll, körülötte a hegy három oldalán meredeken szakad le a völgybe. Áll még a négyzetes torony egyik falszakasza, alatta a sziklába vájt vízgyűjtő medence. A vár valószínű IV. Béla kezdeményezésére épült, Zsigmond király a Csetneki-családnak adományozta. 1544-ben Mohamed budai basa elfoglalta és a füleki szandzsákhhoz csatolta.

A várról szól Tinódi Lantos Sebestyén, „Kapitán György bajviadalja” c. históriás éneke. A szandai vár ura,

Szandavár romjai.
(Balogh Ferenc felv.)

Hubiár aga és a közeli Hollókő várának magyar kapitánya, Kapitán György, egy török rab miatt összekülönböztek. Az ügyből 1550. aug. 10-én a bujái vár alatt bajvivás lett. Nem kisebb magyar urak néztek végig a viadalt, mint Losonczy István (Temesvár későbbi hős védője), Báthory György, Balassa János stb. A bajvivás nem végződött halálos kimenetellel. A küzdők egymástól elválva a törökök Szandára, a magyarok Bujákra tértek, ahol a vitézi tornát nagy lakoma zárta be. 1551-ben Szanda-várat Horváth Bertalan Balassagyarmat kapitánya bátor rajtaütéssel visszafoglalta és a várat szétromboltatta.

Sziklás, meredek lejtőn ereszkedve, tovább követve a kék jelzést, elérjük Szandavár-pusztát, majd a Pereshegy vonulatán át leérünk Nemti-pusztára. A táj mindenütt jellegzetesen nógrádi. Egy híd előtt a völgy kettéágazik, mi jobbra, az Ina-patak völgyébe fordulunk. Sűrű erdők közül hirtelen bukkán fel Buják, mely a Cserhát déli lejtőjén, domboktól

körülveve, festőien szép völgyben fekszik.

A Kálvárián az 1801-ben épült Szt. Anna kápolna látható. Sűrű erdőrengeteg között a megfogyatkozott várfalak az ég felé merednek. Ez a Bujáki-vár. A vár egész területét benőtte a cserje. A fák lombzatától alig látni a falakat. A kilátás azonban így is csodálatos. Távolabb a Sasbérc erdőkoszorúza vonulata. Egész közel a Mész hegység és a Bokri hegység, távolabb a Közép-hegység és a Barát hegység húzódik. Erdő-erdőt követ, itt-ott tisztás ékelődik be.

Maga a vár az örhegy nyugati sarkán épült. Messziről nem látható, mert a szomszédos hegyek magasabbak és szinte elrejtik. A belső várnak még ma is tekintélyes romjait találjuk. Szépen megmaradt a rondella (kerek védőmű) is. A legfelső udvarban vízgyűjtő van.

A vár története eseménydús. Valószínű IV. Béla idejében épülhetett. Eleinte királyi birtok, majd 1386-ban Garai Miklós nádor kapta meg. Rövid időre a Pászthói-család kezében volt, 1424-ben Zsigmond a szomszédos Szandával együtt második feleségének, Borbála királynénak ajándékozta. Albert király elvette a királyné birtokait és Báthory Istvánnak adományozta. Több mint 100 éven át a Báthoryak voltak a vár urai, míg 1552-ben a törökök el nem foglalták.

Nem sok gondot fordítottak rá. A török várórság száma 28—30 fő volt. 1593-ban Báthory István országbíró visszafoglalta és később a várat a kegyetlenkedésről híres Báthory Erzsébetnek adta át. Balassi Imre Balassa gyarmati kapitány ismét török uralom alól szabadította fel, közben a kivonuló törököket a magyarok megtámadták. E hitszegés megtorlására Murtuzán aga 3000 emberrel ostrom alá vette Bujákot. Berczely János kapitány 42 emberrel védte. Fel is adta a várat. A kivonuló magyarokat most a törökök támadták meg. Másnap felgyújtották a várat, nehogy magyar kézre kerülhessen. Többet nem is épült fel a vár. Falait azóta az idő vasfoga rombolja lassan, de biztosan.

Laszlj Attila

SPORT,
PIHENÉS,
FESTŐI KÖRNYEZET:

**PARÁDI
STRANDFÜRDŐ**

LUBLÓ VÁRÁBAN

A természetjárók igazi paradicsoma Szlovákiának az a szélső, keleti része, amely a *Dunajec* zuhatarokkal tarkított csodálatos völgye és a *Visztulába* siető, egyre szélesedő *Poprád* medencéje között fekszik. E terület szélén, a lengyel határhoz közel egy kis magaslaton emelkedik *Lubló vára*, amely romos falaival, üres ablakszemeivel és még lakható, múzeumnak berendezett termeivel a gyönyörű vidék egyik legmegkapóbb látványát nyújtja.

A *Poprádvölgyi vasút*, amely *Poprádról* azelőtt csak *Podolinig*, Krúdy mesevárosáig vezetett, ma már meghosszabbodott. Amikor először jártam *Lublón*, akkor még csak építették a folyó mellett a töltést, ma már hatalmas pályaudvar fogadott ott. (A *Kassáról* kiinduló és a lengyel *Krynica*-ba vezető vasútvonalal is összeköttetése van már és így a csöndes, addig hallgatag, hegyei között meghúzódó *Lubló* város is forgalmas helyé fejlődött.)

A vasútállomásról — áthaladva a *Poprád* hídján — érünk a várhegy alá, innen már csak egy kiépítetlen köves út vezet a régi uradalmi épületekig. Itt lakik a vár gondnoka, *Cepisák Andrej*, aki szépen beszél magyarul és örömmel üdvözölt bennünket. — Bizony kevés magyar turista jár erre — mondta, pedig ez a vidék megérdemli, hogy felkeressék. De a *Tátránál* az autók leparkolnak, vagy lengyel földre mennek, a mi vidékünk kiesik az útjukból. Igazat adtam neki és amíg a lakástól a várhegyre vezető árnyas fákkal szegélyezett szerpentin úton felfelé ballagtunk, sok mindent megtudtam tőle a várról.

Kezdjük talán ott, hogy a könnyelmű, örökös pénz-zavarral küszködő *Zsigmond királyunk* 1412-ben

13 szepesi várost, és az ezek sorába nem tartozó *Podolin*, *Gnézda* és *Lubló* városokat *Wladiszláv* lengyel királynak 37 000 garasért zálogba adta. Lengyel uralom kezdődött tehát *Lublón* is, amely 360 évig tartott, amíg 1772-ben vissza nem kerültek az anyaországhoz. A lengyel közigazgatás központja *Lubló* volt és várában lakott a lengyel sztarosza, amely tisztiséget szinte évszázadokon át a *Lubomirszky* család tagjai töltötték be. Az általuk felállított szobrokkal, a szepességi városok főterein még ma is lehet találkozni.

Lubló utolsó lengyel tulajdonosa a *Zamojszky család* volt, ők építették a vár aljában álló kastélyt és uradalmi épületeket. A család utolsó élő tagja, 1930-ban hozatta rendbe az alsó kastélyt — amelyben most én lakom —, mondja kísérőnk — de a vár helyrehozott és lakható épületrészében csak a magas rangú vendégeket helyezték el. Rokonságban voltak a spanyol királyi családdal is, annak tagjai gyakran vadásztak itt.

Közben felértünk a vár kapuja elé és megkezdtük sétánkat a nagy kiterjedésű, ma már romvárbán, amelyben csak két épület van még használható állapotban. Kísérőnk megajándékozott a 18. században még épen álló vár fényképeivel, eszerint igen szép építmény volt. A reneszánsz ízlésű, pártázatos kastélyrésze, amelyben a lengyel sztaroszták laktak, ma már rom, csak az egykori kápolna és a várnagyi lakás épülete van jó karban. A mellékelt két kép összevetésével látható, mennyire pusztult el az egykor gyönyörű vár. Felkapaszkodunk a kastélyrészbe, amelynek keleti fala, az elválasztó falrészek segítségével még megköze-

líthető és kinéznek a legmagasabb ponton fekvő ablakon. Iradtalan mélység terül el alattam. A zöld fűvén réten legelésző birkák, mint apró hangyák mozognak ide-oda, a fenyővel borított dombok felett a *Pieninek* mészkősziklái fehérlenek, kissé nyugatabbra a *Tátra* sziklacsúcsai fűrődnek bele a kék égbe, amelyen fehér báránnyelűk úsznak lassan a lengyel föld felé. Délnek *Lubló* város háza borítja a *Poprád* feletti emelkedőt, még magasabban a *Lőcsei* hegyek, előttük pedig a szepesi *Magura* zöld rengetege húzódik. Hegyek, hegyek, körbe mindenütt, alattam szédítő mélység, előttem a vár kötömege. Kísérőm nem mászott fel a veszélyes kőfalra és a gyönyörű képpel eltelve ereszkedtem le hozzá. Az öregtorony erős, támpillérekkel ellátott fala mellett magyarázta a vár múltját.

Eredete a múlt homályába vész, de az már okirattal bizonyítható, hogy *IV. Béla* leánya, *Kunigunda* kapta hozományba 1280-ban, tőle pedig férje, *Bolleszláv* krakkói herceg, 1308-ban *Csák Máté*-é, majd *Róbert Károly* és *Zsigmond* alatt került lengyel tulajdonba. 1828—1880 között a *Rajsza* családé, amely megvette a kincstártól és a ma is lakható helyiségeit rendbehozatta. Vendékönyvük a vár múzeumában látható, nevezetessége, hogy 1848 június 12-én *Bem apó* is járt itt. Megilletődve néztem aláírását és *Petőfi* sorai jártak eszemben. „*Mi ne győznénk, hisz Bem a vezérünk, A szabadság régi bajnoka, Bosszúálló fénnyel jár előttünk Osztrólenka véres csillaga.*”

Lubló várát a megszálló nácik koncentrációs tábornak használták. *Pincében* raboskodtak a Gestapó ál-

dozatai, akiket kivégzésük után a kápolna melletti kis temetőben földeltek el. 1970-ben emlékmű kerül a kút fölé.

— És nem sikerült innen megszökni?

— Egyetlen emberről tudunk, a közeli *Csircsi* községből való partizánnak, *Flapcsanyik András*nak.

Kísérőnk odavezet a múzeumépület erkélye alá és elmagyarázta, hogy a partizán kihallgatója egy szlovákul tudó német SS volt, aki pár percre magára hagyta a szobában, ő pedig leugrott az erkélyen keresztül, a ma is erősen bokros, fás területre és bármennyire keresték, sikerült megszöknie. Tőle hallotta az egész történetet, de *Flapcsanyik* is megerősítette, hogy csak ő az egyetlen, aki a nácik kezéből megszökni tudott.

A múzeumban még megnéztük a vár egykori gazdájának emléktárgyait, a környék népművészetének érdekes, színes alkotásait és tele élményekkel, emlékekkel ballagtunk le a vár útján az állomásra. *Cepisák* barátunk sokáig elkísér és utolsó kérése az, *küldjünk minél több magyar turistát a lubló várhoz.*

Aki odamegy, nem fog csalódnai. A *Tátrából* ma már vonattal könnyen megközelíthető, gépkocsival a szerpentin út elejéig lehet eljutni, a hatalmas romvár, gyönyörű közeli és távoli környezetével mélyen belevésődik emlékezetünkbe.

A vonat ablakánál állva is sokáig néztem még a kiemelkedő öregtoronyot, amint ott úszott a láthatár szélén, míg végül egy fordulónál lassan eltűnt szemem elől.

Dr. Zákonyi Ferenc

A TAVASZI TÚRÁK METEOROLÓGIÁJA

A magyar hegyek nagy részén az első tavaszi virágok február második felében szoktak megjelenni. Nem számítjuk az igazi tavaszi virágok közé a hóvirágot, amely tulajdonképpen még téli virág, és figyelmen kívül hagyjuk a Mecsek és a Harsányi-hegység néhány korán nyíló virágát, amelyek nem egy évben már januárban is kibontják szirmaikat.

Mindazonáltal bajos volna azt állítani, hogy a tavasz a magyar hegyeken minden évben már februárban megkezdődik. Ez csak a szerencsés időjárású években van így. Nem egy olyan esztendő is előfordul, amikor a tavasz márciusnak is csak a legvégen következik be. Így például 1956-ban az egész március hónap, az utolsó két napjának kivételével, havas és télies jellegű volt. A Börzsöny, Mátra és Bükk magasabb részeit még március végén is gyakran borítja vastag hótakaró. *Eppen ezéért évről évre erősen változik az az időpont, amikor a tavaszi túráidény megkezdődik.*

A tavaszi túrák egyik gyakran felmerülő problémája, hogy a völgyekben és általában a mélyebb fekvésű helyeken gyakran roppant sárral, sőt nagy kiterjedésű pocsolyákkal kell megküzdenünk. Ezek a terepnehézségek még hetekkel a hóolvadás bevégeződése után is fennállhatnak. A túravezetőnek gondolnia kell arra, hogy ilyenkor olyan területek is jóformán járhatatlanok vagy legalábbis nagyon fárasztók lehetnek, amelyeken az év más részeiben könnyedén haladunk át.

Magyarországon az első zivatarok rendszerint március végén törnek ki. Ezekben a tavaszi zivatarokban kevesebb a villám, mint a nyári zivatarokban, de a kora tavaszi zivatarok mégis igen veszedelmesek lehetnek a turista számára, mert tavasszal a zivatarfelhők alacsonyabban úsznak mint nyáron és a földet érő villámok erőteljesebbek szoktak lenni. Arra is volt már szomorú példa, 1955 áprilisában, hogy a Bakony-hegységben az első zivataroknak csak egyetlen villáma volt, de ez az egyetlen villám két embernek oltotta ki az életét.

A túravezetőnek azt is tudnia kell, hogy a tavaszi zivatarok alkalmával a zivatar kitörésekor legnagyobb a villámcsapás veszélye. Nem elegendő tehát, ha akkor nézünk menedékhely után, amikor a zivatar kitörése már bekövetkezett, hanem ezt korábban meg kell tenni. Lehetőleg épületbe meneküljünk, de ha ez nem lehetséges, akkor húzódjunk be az erdőbe. A barlangok belsejében is csekély a villámveszély, de a barlangok bejárata villámveszélyes hely.

A tavaszi időjárás hűvös volta miatt könnyebben bírjuk a nagyon fárasztó utakat is. Nehezebb feladatokra vállalkozhatunk, mint nyári hőségben. Gondolni kell azonban arra, hogy a társaságnak van-e olyan tagja, aki télen át nem túrázott és így jelenleg gyakorlatlanoknak tekintendő.

Hirtelen időváltozások Magyarországon az év minden részében előfordulnak, de tavasszal még gyakoribbak mint máskor. Ha tehát szép időben indulunk túrázni, gondolnunk kell arra, könnyen lehet, hogy az idő útközben váratlanul elromlik. A túravezető figyeljen a hirtelen időváltozások közeledését előrelátó jelekre. Ilyenek a lassan erősödő déli szél, az égbolt nyugati szélén megjelenő felhőzet, a hőmérséklet nagyon hirtelen emelkedése. Ha ezek közül a gyanús előjelek közül csak az egyik mutatkozik, az még nem nyugtalanító, de ha mindegyik egyszerre bekövetkezik, akkor már nagy óvatosságra van szükség. Jól kell gazdálkodnunk az idővel és ügyelni kell arra, hogy felesleges időveszteségeket ne szenvedjünk.

A magyar hegyeken április végén indul meg az erdők lombosodása. Ezért márciusban és áprilisban még olyan erdei utakra is gyönyörű kilátást élvezhetünk, amelyek erdős hegygerinceken vezetnek végig. Ismert például a visegrádi hegyekben a Vízverés-nyeregtől a Borjúsíksík mentén és a Sóshegyeken át a Nagyvillámra vezető út. Erről nyáron csak egy-két szakaszon látni meg a Dunát és a nagymarosi hegyeket, márciusban és áprilisban ellenben még egész úton a leggyönyörűbb kilátást élvezhetjük. Ez a tavaszi túrázás egyik legelragadóbb szépsége.

DR. AUJESZKY LÁSZLÓ

HORDSZÉK

MINT BARLANGI JÁRMŰ

Régi iratok selejtezése közben minap egy elsárgult nyomtatvány került kezembe. Jókora meglepetésemre a fakult írományt 1880 augusztus 18-1 kelettel az Osztrák-Magyar Monarchia idején a „Grottenverwaltung zu Adelsberg” — vagyis a mai postojnai barlang igazgatósága adta ki, afféle propagandanyomtatvány gyanánt. Minden jel szerint egyike lehet a legrégebb nyomtatott barlangdíjszabásoknak, — ha nem éppen a legrégebb. Egy bizonyos: jól tükrözi az immár több mint 140 éve jól ismert, s a közönség által főként nyáron sűrűn látogatott, manapság már ötmillió látogató-létszámmal dicsekvő postojnai cseppkőbarlang múlt századi népszerűségét, s egyben körültekintő üzleti szerveztségét. A nem mindennapi kis dokumentum első oldala részletes tarifákat tartalmaz, a beléptidjék, s a világítás költségeit tekintetében. Ez a lap „Die Adelsberger Grotte” (= az adelsbergi barlang) feliratot viseli; a rőpirat hátlapja viszont szabályszerű kézírással kitöltött, pecsétes. aláírt számlát mutat, mely három Frt-os barlangbelépő díj leszurkolását igazolja.

A ferencjézsefi alapossággal, szinte már kissé okvetetlenkedő pedantériával megszerkesztett katalógus-rőpirat először is elmondja, hogy derült idő, illetőleg jó világítás esetén minden délután 2 órakor 3 Frt belépődíj ellenében a barlang minden külön költség nélkül megtekinthető. Am nyomban hozzáfűzi, hogy a cseppkőbirodalom egyébként „a nap és az éjszaka (!) bármely órájában” tetszés szerinti kivilágítás mellett is megtekinthető. — Mondani sem kell, hogy így már jóval borsosabb áron!

Így például egy személy 160 darab gyertya „stearin lángja” mellett — beléptidjával együtt 4 Frt-ért, 256 gyertya fényénél 50 kr-ért, 1800 gyertya pazar világítása mellett pedig 21 Frt-ért járhat be a barlangot. Csoportos bejárás esetén — a táblázat szerint — már tetemes engedmény mutatkozik: így 20 személyes csoport esetében a személynként 4 Frt költség — 160 gyertyával — 27 Frt-ra emelkedik mindössze, az 1800 gyertyás, 21 Frt-os díjtétel pedig csak 44 Frt-ra...

A ma annyira megbecsült gyertyavilágítás hallatlan tónusgazdságára gondolva, nem is nagyon csodálkozhatunk azon, hogy a 640 vagy 1800 gyertya fényében úszó, színpompás cseppkővek látványát eléggé drágán mérték. (A gyertya nyilván akkor sem lehetett olcsó, hiszen egy szerelmes magyar népdal is helyesen állapítja meg, hogy „azt ingyen nem adják”.)

Mint külön érdekességet, hadd említsük meg, hogy ennek a hajdani miniprospetusnak még egy nagylelkű záradéka is van, amely úgy szól, hogy a „barlang hordszéken is beutazható”. Ezért a speleológiai luxusért persze már 6 + 1 Frt-ról szóló számlát kézbesítettek fejenként az áldozatkész barlanglátogatóknak, ami nem megvetendő összeg, ha azt vesszük figyelembe, hogy az idő tájt egy pár csirke ára nem egészen 1 Frt, pontosabban 90 krajcár volt.

Dr. Bauer Jenő

A VILÁG MINDEN TÁJÁRÓL

Hány folyó van a Szovjetunióban?

A legújabb adatok szerint a Szovjetunióban 3 millió folyó, valamint 2 800 000 tó található. A leningrádi hidrológusok befejezték a „Szovjetunió vízkatasztere” című mű kiadását. Ez az eddigi legteljesebb mű a Szovjetunió folyóinak, tavainak és víztárolóinak rendszerére vonatkozó gondosan elemzett adatokat tartalmaz. Összeállítói vízrajzi intézet tudósai — munkájukhoz 22 ezer megfigyelőállomás adatait használták fel.

Buta állatok

John Flores hollywoodi filmrendező, aki állatfilmek készítésére specializálta magát, annak a véleményének adott kifejezést, hogy a hiénák és a struccok a világ legostobább állatai közé tartoznak.

Filmjei hősei közé oroszlánok, tigrisek, szamarak, elefántok, majmok és egyéb négylábúak tartoznak. Florea különösen szívesen forgat filmet oroszlánokkal, amelyeket rendkívül intelligensnek és barátságosnak tart.

Az első szovjet természet- és vadvédelmi terület

„A Volga gyöngyének” nevezik az asztraháni természet- és vadvédelmi területet, amelyet ötven évvel ezelőtt nyilvánítottak védettnek. Ezt az első szovjet védett területet 1919-ben Lenin javaslatára létesítették. Lenin akkor vetette fel a gondolatot, hogy ki kell dolgozni az állami védett területek egész rendszerének tervezését és hangsúlyozta, hogy a természetvédelem nemcsak az alsó Volga vidéke, hanem egész Oroszország

szempontjából jelentős, és személy szerint is nagy fontosságot tulajdonított ennek a kérdésnek.

Az asztraháni védett területen nagyon változatos, a maga nemében egyedülálló az állatvilág. A szovjet szakemberek az utóbbi években nemcsak helyreállították, hanem gyarapították is a ritka állatállományt.

Az öreg Európa

Európa lakossága a legöregebb a világon. Az európai országok lakosainak 9,8 százaléka 65 éven felüli. 2000-ben a tudósok számításai szerint az európai lakosság 13,1 százaléka áll majd 65 éven felüliekből.

A legillatosabb virág

Kevesen tudják, hogy minden virág közül a legillatosabb a kaktusz virága. Illata egy kilométeres körzetben érezhető.

Vitorlás szánnal a grönlandi jégmezőkön

Négy japán diák vitorlás szánnal átszelte a jéggel borított grönlandi térségeket. Összesen 850 kilométer utat tettek meg. Napi teljesítményük átlagban 30 km volt.

Mi minden történik egy óra alatt a világon?

A világon egy óra alatt 5440 csecsemő születik, s ezzel szemben 4630-an halnak meg, továbbá 1200 házasságot kötnek meg és 85-öt bontanak fel; 99 600 tonna cukrot gyártanak, 17 600 tonna dohányt dolgoznak fel, s 1,5 millió dollár értékű dohányárut szívnak el; 1,5 millió liter bort, s körülbelül ugyanennyi sört, továbbá úgy 50 millió csésze kávét isznak meg; s végezetül, a világ lakossága egy óra alatt 30 millió tonna kenyert, 3,6 millió tonna húst és 2,4 millió tojást fogyaszt el.

Meddig élnek az állatok?

Ha valakit érdekel az állatok átlagos életkora, íme néhány adat: a légy 76 napig, a hering 2 évig, a pók 15 évig, a gazella 10—12 évig, a teknősbéke 2—300 évig, az oroszlán 15—18 évig, a teve 30 évig, a papagáj 150 évig, a bálna 4—500 évig, az elefánt 100 évig él.

Még egy ferde torony

A pisai ferde toronynak „konkurrenciája van Indiában. A 80 méter magas Kutub-minar is elferdült. Igaz, hogy a torony teteje még csak 60 centiméterrel hajolt el a tengelytől, s a szakemberek szerint egyelőre

nem fenyegeti közvetlen veszély az építményt.

A Kutub-minart a régi korok egyik legtökéletesebb építészeti emlékének tartják s különböző verziók szerint valamikor a XI—XIII. században épült.

Kutya leg...-ek

A leghatalmasabb kutya fajta a bernáthegegyi. A világrekordot bernáthegegyi tartja, mely 6 és fél éves korában 117,5 kg-ot nyomott.

A legkisebb kutya a mexikói chihuahuna fajtájú. Nem súlyosabb 450 grammnál.

A legerősebb kutya Charlie névre hallgat és az eszkimók segítőtje. Ez a sarki kutya 1961-ben több tanú jelenlétében Alaszkában egy olyan szánkót húzott, amelyen 1425 kg súly volt.

A legmagasabb fajtájú kutya az írlandi. Magassága 1,30 méter.

A legritkább fajtájú kutya az Chinoock, amelyből a kutyaszakértők csupán 125 példányt tartanak nyilván.

A legöregebb kutya 27 évet és 3 hónapot élt, a labrador-fajtához tartozott.

Osztrák nemzeti park

A természetvédelem európai éve alkalmából Ausztriában is létesítenek nemzeti parkot. Ez a természetvédelmi terület 1300 km-en át magában foglalja többek közt a Grossglockner-t és a Krimm-vízesést, amely Európa egyik legérdekesebb látványossága. A második nemzeti parkot a Neusiedler tó (Fertő-tó) mellett fogják megteremteni.

Texas

Egy texasi kisvárosba turista érkezik. Megkérdezi az utcán egy arrahaladó helybéli lakostól:

— Nem tudna egy jó csendes szállodát ajánlani nekem? Az idegeim, tudja, nincsenek teljesen rendben.

— A sarkon túl van egy ilyen szálloda. Az éppen magának való. A múlt héten lóttek benne agyon egy vendéget, aki túl sokat lármázott.

Meseváros

Andersen világhírű meseíró hazájának, Dániának fővárosában, Koppenhágában egy kicsi várost építettek. Miniatűr méretekben nemcsak gyárakat, iskolákat, de repülőteret is „építettek”. A törpék picí városkája utcáin és terein törpe fákat lehet ültetni, és a kicsi utcákon autók nyargalnak.

13 + 1 Turista módra

2. FORDULÓ

A SZOVJETUNIÓ

Tehát ismét jelentkezőnk. Egyébként — így utólag — megállapíthatjuk, hogy ugye nem volt nehéz a kérdéseket megfejteni. Az 1. forduló helyes megfejtése egyébként a következő: x, 2, 1, 1, x, x, 2, x, 2, 1, 2, 1, 2, x.

A 2. forduló témájaként már nemcsak egy megyét, hanem egy nagy baráti országot, a Szovjetuniót választottuk. Ez sem lesz nehezebb, mint az előző havi rejtvényünk volt. Csak tudni kell a helyes válaszokat és utána minden ropant egyszerű. Kíváncsi kérdéseink a következők:

I. A világon mindenütt ismerik és számon tartják a Pravdat, Szovjetunió egyik legtekintélyesebb napilapját. Reméljük totózóink azt is tudják, hogy Moszkvában, melyik utcában található a Pravda szerkesztősége?

- 1 Gorkij utca
x Alekszej Tolsztoj utca
2 Pravda utca

II. A múlt század első felében Madali kán parancsára alapították Szovjet-Kirgizia fővárosát. Több mint száz évvel később más nevet kapott a város. Hogyan hívták azelőtt?

- 1 Piszpek
x Temirtan
2 Bajkonur

III. Végre egy turista kérdés: Melyik hegységben található a 7439 m magas Győzelem csúcs?

- 1 Pamír
x Tien-San
2 Kopat-Dad

IV. Totózóink bizonyára tudják, hogy a szovjet sportolók mikor vettek részt először a Nyári Olimpiai Játékokon?

- 1 1948
x 1952
2 1956

V. Ismét „sport” kérdés következik. A szovjet sportolók első olimpiai szereplésükön 494 pontot szereztek, s vajon hányadik helyen végeztek, a résztvevő nemzetek „nemhivatalos” pontversenyén?

- 1 I.
x II.
2 III.

VI. Leningrád nevezetességei közé tartozik Sztraszov építőművész tervai alapján emelt Moszkvai Diadalmű Kapu. A kérdés: mikor épült?

- 1 1834—38 között
x 1920—24 között
2 1752—56 között

VII. Moszkvában járt totózók előnyben! Melyik szálló ablakai nyílnak a Kreml toronyórájára?

- 1 National
x Ukrajna
2 Rosszlia

VIII. Rettegett Iván a Monomah trónon foglalt helyet, az egyházi szertartások alatt. De hol látható a nevezetes trón?

- 1 Rizpolozsenyija-templom
x Blagoveszenszkij székesegyház
2 Uszpenszkij-székesegyház

IX. Ki volt az a neves orosz kutató, aki feltárta Kína és Tibet nevezetességeit és utazása közben Karakol faluban lelte halálát.

- 1 Prszelavszkij
x Kozlov
2 Roroborovszkij

X. Melyik város töltötte be a történelem során háromszor „Moszkva kulcsának” szerepét?

- 1 Kijev
x Minszk
2 Szmolenszk

XI. Mikor fejeződött be a náci fegyverletételével, a II. világháború legnagyobb útközete: a volgográdi csata?

- 1 1943 január 24
x 1943 február 2
2 1943 január 5

XII. Mi a neve a szovjet autógyártás központjának, ahol a tervek szerint évente 600 ezer gépkocsit készítenek?

- 1 Vilnius
x Minszk
2 Togliatti

XIII. Befejezésül két irodalmi kérdés következik: ki írta az „Ifjú Gárda” című világhírű könyvet, amelyből a hasonlóan nagyhatású film készült?

- 1 Polevoj
x Fagyevjev
2 Szimonov

XIV. Ki volt az a nevezetes szovjet költő, aki a gruziai Bagdadiban született és képzőművészettel is foglalkozott?

- 1 Pausztovszkij
x Ehrenburg
2 Majakovszkij

Kérjük megfejtőinket, hogy helyes válaszukat 1 x 2 megjelöléssel legkésőbb máj. 15-ig a Turista szerkesztőségéhez beküldeni szíveskedjenek — ha részt kívánnak venni a jutalomSOROLÁSON, amely ezúttal is vásárlási utalvány lesz. A viszontlátásig: sikeres totózást kívánunk!

Az első fordulóra 575 megfejtés érkezett, amelyből 62 volt telitalálat. Sorsolás útján a 300 Ft-os vásárlási utalványt Hollós Attila Bp., az öt db 100 Ft-os vásárlási utalványt Cserkúti Sándor Csösz, Flórián György Bp., Tecsny Katalin Bp., dr. Várhelyi István Bp., Zehe Erzsébet Keszthely nyerte. A Pest megyei Idegenforgalmi Hivatal felajánlott különdíját, az egyhetes, kétszemélyes nagymarosi, teljes ellátással járó üdülést Palásthy Levente Bp. nyerte.

VONATRA·AUTÓBUSZRA

MENETJEGYÉT, BÉRLETÉT

UTASBALESETBIZTOSÍTÁSSAL

KÉRJE!

ÁLLAMI BIZTOSÍTÓ

LOTTÓ

szerencse!

MTSZ KÖZLEMÉNYEK

ELNÖKSÉGI ÜLÉSEK JEGYZŐKÖNYVÉBŐL

A Szövetség Elnöksége márciusi ülésén foglalkozott a Magyar Testnevelési és Sportszövetség Országos Elnöksége részére készítenő előterjesztés-tervezettel a természetbarát mozgalom helyzetéről, fejlesztéséről.

A szakbizottságok vezetőinek részvételével megtartott elnökségi ülés kiegészítette a tervezetet, majd úgy döntött, hogy az anyagot a SZOT-tal, KISZ-szel és OKISZ-szal történő megbeszélés után újra tárgyalja.

Az így kidolgozott végleges előterjesztés kerül az MTSZ Országos Elnöksége elé.

Elnökség a Titkárság előterjesztése alapján kiegészítette a Motoros Bizottságot Gyurák János, Máté Sándor, Muli Ervin, Nagy László, Polcz Zoltán és Szilassy Imre személyével, valamint a Kék-túra Bizottság tagjává kinevezte Remete Istvánt.

A MTSZ taglétszáma

Néhány évvel ezelőtt az 1963. évi adatok alapján beszámoltunk a lap olvasóinak a szövetség taglétszámának alakulásáról és területi megoszlásáról. (X. évf. 5. sz. 1964. május.) Az azóta eltelt évek, de különösen a legutóbbi két év tapasztalatai célszerűvé teszik, hogy ismét széles nyilvánosság előtt foglalkozunk ezzel a kérdéssel.

A szervezett természetbarátok száma, amely 1957–1967 között — az 1962–1964 közötti viszonylag csekélyebb eredményektől eltekintve — jelentősen és egyenletesen emelkedett (14 350-ről 94 866-ra), 1968-ban csökkenést kezdett és ez a csökkenés 1969-ben tovább folytatódott. Az elmúlt év végén a nyilvántartott taglétszám mindössze 80824 fő volt, 15%-kal kevesebb mint 1967-ben. A szervezett természetbarátok tábora tehát két év alatt több mint 14 ezer tagját veszítette el.

A létszámcsökkenés nagyobb mérvű (22%-os) volt a fiatalok és kisebb mérvű (11%-os) a felnőttek körében. — Budapest — Vidék bontásban a létszámadatak jelentős különbséget mutatnak az ifjúsági tagok számának csökkenésében. Míg a fővárosban 1967-hez képest mindössze 7%-kal csökkent a 18 éves és fiatalabbak száma, addig ez az arány a megyei szövetségeknél 30%-os volt. A felnőttek létszáma ugyanakkor szinte azonos arányban csökkent.

A megyei létszám mindössze három helyen növekedett 1967-hez viszonyítva. Borsod megyében 29%-kal, Baranyában 13%-kal és Szolnok megyében 7%-kal. A legnagyobb arányú csökkenés Fejér megyében következett be. Itt a taglétszám közel a felére csökkent. Nagyobb (30–40%-os) létszámcsökkenés volt a Komárom, a Bács, a Heves, a Tolna, és a Szabolcs megyei szövetségekhez tartozó szakosztályokban.

Mellékleten közöljük a megyék 1967–1969 közötti létszámadatait. Úgy véljük, hogy az adatok összehasonlítása,

elemzése és azok alapján a konkrét teendők meghatározása elsősorban a területi szövetségek vezetőinek feladata. Nem hagyható azonban szó nélkül az ifjúsági tagok egyes helyeken kirívóan alacsony (pl. Bács megye 16%, Győr megye 23%), más helyeken az örvéndetesen magas (pl. Baranya megye 62%, Tolna megye 60%) aránya. Mindkét jelenség egészségellenes egyoldalú szervező munkára utal.

Az egyes megyékben működő szövetségek szervezési eredményeit egyébként akkor érzékelhetjük a legjobban, ha a természetbarátok számát mindenütt a megye lakosságához viszonyítjuk. (Kiszámítjuk, hogy 10 000 lakos között hány igazolványos természetbarát van.) Az egyes szövetségek munkáját ennek alapján értékelve a következő rangsort kapjuk:

1. Győr-Sopron	102
2. Csongrád	94
3. Borsod-A.-Z.	71
4. Fejér	66
5. Nógrád	60
6. Komárom	55
7. Békés	52
8. Veszprém	48
9. Baranya	47
10. Heves	45
11. Hajdú-Bihar	43
12. Szolnok	38
13. Tolna	34
14. Zala	32
15. Vas	29
16. Pest	26
17. Somogy	23
18. Bács-Kiskun	21
19. Szabolcs-Sz.	16

Országos viszonylatban egyébként minden 10 000 lakos között 78 természetbarát találunk. Budapesten a legmagasabb a „szervezettségi arány”, itt minden tízezer lakosra 213 természetbarát jut.

A felsorolt számok, adatok mindenkit meggyőzhetnek arról, hogy egy eredményes évtized szervező munkája után a természetbarát mozgalom a 100 ezer fős tömegmozgalommá vá-

lás küszöbén megtorpant, sőt — a létszámot tekintve — jelentős visszaesés tapasztalható. Ennek megszüntetése és újabb fejlődés megindítása, eredmények elérése az ország minden szövetségi és szakosztályi tisztviselőjének, minden túravezetőnek feladata. Elsősorban az

ő munkájuk, tevékenységük alapján érhetjük el azt, hogy a ma még kötetlen formában rendszertelenül kiránduló emberek tizezrel a hazánkban nagy múltra visszatekintő természetbarát mozgalomhoz csatlakozzanak.

Dr. Heinz Ervin

A taglétszám alakulása

Év:	Összes tagok száma	E b b ö l	
		felnőtt	ifjúsági
1957	14 350	12 075	2 275
1958	25 245	20 904	4 341
1959	34 380	28 398	5 982
1960	42 698	34 616	8 082
1961	56 897	45 744	11 153
1962	61 848	48 717	13 131
1963	62 459	47 409	15 050
1964	64 265	47 490	16 775
1965	77 739	52 937	24 802
1966	86 139	57 008	29 131
1967	94 866	62 581	32 285
1968	86 352	57 423	28 929
1969	80 780	55 600	25 180

SZAKSZÖVETSÉGEK

Kibővített elnökségi ülést tartott a Hajdú-Bihar megyei Természetbarát Szakszövetség. Ezen értékelték az iskolai természetjárás helyzetét, és az ez évi közös munka koordinálását beszélték meg a megyei és

városi tanács művelődési osztályainak, valamint a Megyei KISZ és az Uttörzövetség képviselőivel.

Tanácskozást tartott a Tolna megyei Természetbarát Szakszövetség a megyében működő szakosztályok vezetői részére. A tanácskozáson megalakították az ifjúsági- és a túrabizottságot. A túrabizottság vezetője: Berger Mihály az Ifjúsági Bizottságé pedig Lukács István lett.

A Pest megyei Természetbarát Szakszövetség Társadalmi Erdei Szolgálat tanfolyamot rendezett Magyarokúton, amelyen 32 fő tett sikeres vizsgát. — A Szövetség itt elhatározta

azt is, hogy eddigi munkaterületükön, — Börzsöny és Gödöllői dombvidék, — kívül a jövőben a Pilsiben is vállalnak erdővédő szolgálatot.

A Szakszervezetek Heves megyei Tanácsa és a Heves megyei Természetbarát Szövetség hazánk felszabadulásának 25. évfordulója tiszteletére kiírta a „Hevesi túrák” elnevezésű jubileumi jelvényt. A túrák teljesítésének ideje: 1970. március 15—1970. november 7. — A Bükk és Mátra erdőszélein, illetve turistaházakban erre az alkalomra készült „Heves megyei túrák — 1970” feliratú, négyzetes gumibélyegző van elhelyezve, közepe az erdőszék, illetve a turistaház nevével. — A Bükk házai: Hármaskút, Látókő, Pazsg, Völgyfőház. — A Mátra házai: Ágasvár, Nagypárlag, Rudolf-tanya, Szalajka ház. — A Tiszatáj turistaháza: Kiskőrői turistaszállás. A túrák során ez utóbbi érintése kötelező. A többi nyolc bélyegzőhely közül ötöt tetszés szerint kell felkeresni. — A túrákon a Heves megyében dolgozó és lakó szakszervezeti tagok, szocialista brigádok, és természetbarát szakszervezetek tagjai díjmentesen kapják meg a teljesítményjelvényt, ha annak feltételeit teljesítik. Térítés ellenében azonban azok is megszereshetik, akik nem Heves megyei, de teljesítik a túra feltételeit.

A rendező bizottság külön díjazza a túrák során elkészült fényképfelvételeket, színes írásokat, s megtéríti a fotópapír árát. — A bélyegzőhelyeket az autóbussz és vasúti megállókban gyalogosan kell megközelíteni. Az idej jelvény: ezüst színű szarvascsoport, a jövő évi arany színű lesz.

Különvonatot indít a IX. ker. Természetbarát Szakszövetség június 14—15-én Gyulára és Szarvasra. A két napra tervezett túrára május 30-ig lehet jelentkezni a Szövetség IX. ker. Közraktár u. 4. sz. alatti hivatalos helyiségében.

Gomba- és növényismertető túrát rendez a IX. ker. Természetbarát Szakszövetség június 10-án a Budai hegységekbe. Jelentkezés május 30-ig.

Tájékoztató jelentést adott ki a Nógrád megyei Természetbarát Szakszövetség az 1969. évben elvégzett munkáról és az 1970. évi tervekről. — Eszerint a taglétszám alakulása nem mutatott kedvező fejlődést az utóbbi 5 évben, habár 1969 évben az előző évhez képest emelkedett a megyében a szervezett természetbarátok száma. A helyzet javítása érdekében határozatot hozott a szövetség elnöksége a szervezeti élet megerősítése érdekében. Ezt a munkát kezdve az ifjúsági vonalon folytatva az üzemekig kell elvígésztetni. Pozitív eredményként értékeli a jelentés a nyírjési üdülőtelep kialakítását, amely létrehozásával úgrásszerűen emelkedett a rendszeresen kirándulók száma. Ugyancsak kedvezőnek minősíti a jelentés az egyes nagyüzemekben folyó tömegesítő természetjáró rendezvényeket is. Ezen a téren különösen a Salgótarjáni Kohászati Üzemeket emeli ki, ahol a vállalatvezetés jelentős anyagi eszközö-

ket biztosított a dolgozók szabad szombatokon történő kirándulásainak szervezésére és lebonyolítására, amely feladatok elvégzésével a természetjáró szakszervezet bízta meg. Ugyancsak nagyszerűnek bizonyult a Kohászati Üzemek által fenntartott nyári tábor is.

Szakszervezetek

Elénk élet folyik a vásárosnaményi gimnázium szakszervezetében, amelynek már húsz tagja van. Az idén új szakszervezetet kaptak Kázmér Ernő biológia-földrajz szakos tanár személyében.

A Kőbányai Gyógyszergyár szakszervezete kéthetes táborozást szervez július hónapban Várna mellett. A táborozás résztvevői kirándulásokat tesznek majd Szófia, Rila-kolostor, Balcsik és Neszebar megtekintésére.

A Csepel SC szakszervezete ebben az évben is gazdag programot állított össze hegyet és vizet kedvelő dolgozói részére. A hazai tájak megtekintésén kívül egy cseh-lengyel autóbussz, illetve aldunai hajót is szerepel az első félévi műsorban.

A Borsodi Szénbányák Sportegyesületének szakszervezete nemrégiben jelentette meg az 1970. évre szóló tūrafüzetét. Eszerint ebben az évben 17 túrát szerveznek. Ezek során bejárják a Bükk legszebb tájait. A „Rákóczi túra” során a Zempléni hegységet járják végig. Utjuk folyamán felkeresik a Rákóczi emléket őrző várakat és helységeket. A túra résztvevői megkapják a „Rákóczi túra” szép jelvényét. Ezen kívül túrát terveznek a Magas Tátrába, április 4-én emléktúrt a Létrás-tetőre, november 7-én koszorúzási ünnepséget a csanyiki emlékműnél, valamint táborozást a Balaton partján.

A Ganz-MÁVAG SE szakszervezetének tagjai ünnepi taggyűlést tartottak a TTE megalakulásának 60. évfordulója és a 75. évfordulóját ünneplő TVN alkalmából. A taggyűlés jól sikerült diavetítéssel ért véget.

A Goldberger SE szakszervezete máj 18—17-én hazánk felszabadulásának 25. évfordulója alkalmából kirándulást rendez Sopronba.

A győri Rába ETO szakszervezete eredményesen működik. 612 tagja közül hétnek van ifjúsági, 61-nek bronz és 56-nak gyalog-, illetve vizitúrázó minősítése. Ezenkívül a szakszervezet három tagja: Ács Mária, Papp Valéria és Vég Ferenc megszerezték a legmagasabb teljesítményt jelző arany túrázó minősítést is.

Ez évben a Zalaegerszegi TE szakszervezete rendezte meg a Közalkalmazotti Természetbarátok hagyományos találkozóját. Mintegy 500 fő érkezése számíthatnak a június 13—14-én sorra kerülő találkozóra. A vendéglátók városnézést, a falumúzeum megtekintését, alsóer-

dei kirándulást szerveznek a városukba látogató természetbarátok részére.

Jó eredményekről számolhatunk be a Pécsi Bőrgyár szakszervezetének működéséről is, amelynek 120 tagjából 58-nak van különböző túrázó minősítése, a túrávezetők száma pedig 15. A környékön rendezendő túrákon kívül programjukban mátrai, bükki, bakonyi és soproni kirándulás is szerepel. Legjelentősebb tervük azonban az, hogy a sportkör segítségével Püspökszentlászlón egy falusi házat bérelve, azt társadalmi munkával kulcsosházzá alakítják át, és ezáltal ott 14—16 fő kaphat majd kényelmes szállást.

A székesfehérvári Pénzügyi Vörös Meteor Szakszervezetének az évi tūraterve a „Népművészet-népviselet túramozgalom” jegyében készült el. A programot tartalmazó felület felsorolja az országban található népművészeti látnivalókat.

Jól sikerült a Csongrád megyei szövetség által rendezett „Csik Judit” emléktúri verseny. A felnőtt kategóriában 16 fő, az ifjúságiakéban pedig 53 fő indult. Az előbbieket versenyt Mándoki József (SZVSE), az utóbbiakét Vincze Eszter (Szentesi Ipari Szakközépiskola) nyerte.

A Somogy megyei szövetség Kaposváron két fordulón rendezte meg városismertető versenyét, amelyben 3 kategóriában 42 csapat vett részt. A serdülők versenyében az első helyet a „Krénuusz” általános iskola, az ifjúságiakéban a „Táncsics Mihály” gimnázium, míg a felnőttek kategóriájában a „Munkácsy Mihály” gimn. szerezte meg az első helyet.

A Hajdúsági Iparművek szakszervezete a május 1-vel kapcsolatos hármas ünnepen Eger-Felsőtárkány-Imóforrás környékére rendez túrát.

Új szakszervezet alakult a Textilgyárban és a III. ker. TTFE sportkörben is. Mindkét szakszervezet szeretettel várja az érdeklődőket.

Az Új Városháza közgyűlési teremben két sportegyesület egyesült: a Bp. Petőfi és a VTSK. A létrejött új egyesület a Budapesti Sportegyesület név alatt működik. Az egyesület színe piros-fehér, jelvénye pedig Budapest főváros emblémája fölött három betű: BSE. A természetjáró sport szempontjából is jelentős az egyesülés, mivel mindkét sportkörben természetjáró szakszervezetek is működtek. Az új sportkör elnökségében két természetbarát is helyet kapott: dr. Frecska Sándor és dr. Fazekas Gábor.

Megduplázta tagjainak számát a Békéscsabai Textilgyár szakszervezete. A szakszervezet vezetősége azonban nemcsak a létszám emelést tartja fontosnak, hanem gondoskodni kíván arról is, hogy minél több túrát szervezzenek és azokon minél többen vegyenek részt.

Az egri „Kolacsokvicsky” SE szakszervezete széles körű tagtörzsi programot hirdetett meg erre az évre, a Felszabadulás 25. évfordulóját pedig gazdag túraprogrammal kívánják megünnepelni. A szakszervezet vezetői ezúton is hívnak minden érdeklődőt. A szakszervezetbe belépők Várallyai Pálnál (Megyei Tanács Mezőgazdasági

Osztály), Miklós Istvánnál (megyei sportszövetség) és Csaba Attilánál (Megyei Tanács Építési Osztálya) jelentkezhetnek.

„Vasasok a partizán-harcok nyomában” elnevezésű jubileumi jelvényt rendező táborozatot indított a Vasas SC természetjáró szakszervezete.

A túrák, kirándulások célja: Hazánk felszabadulásának 25. évfordulója tiszteletére jelvényt rendező mozgalom indít a vasipari dolgozók, természetjárók és családtagjaik részére. Tűrázási és kirándulási lehetőség biztosítása az 1944—45 évi partizánharcok színhelyének felkeresése, a szabad idő kultúrát eltöltésének, és az egészség megővésének elősegítése.

A sorozat 5 túrából áll, a még hátralevő túrák helyét és időpontját az alábbiakban ismertettük:

**Május 30—31 Siklós—Harkány
Június 25—26 Miskolc—Ozd—Hangonyi tó
Augusztus 22—23 Sárospatak—Sátoraljaújhegy.**

A jubileumi jelvényt rendező túrák és kirándulások valamennyi résztvevője, — aki legalább 4 túrát, kiránduláson való részvételt igazolni tudja, — megkapja az e célra kiadásra kerülő díszes kivitelű emlékjelvényt. Valamennyi résztvevő szakszervezet emléklapot kap.

A rendező szakszervezet az üzem dolgozóinak létszámához viszonyítva legjobban mozgósító budapesti és vidéki üzem természetjáró szakszervezet felkészülés-díjazásban részesíti.

A Vörös Meteor SC szakszervezetének túrávezetői testülete a csikóváraljai turistaházban tartotta szokásos évi tanácskozást. Ez alkalmával határozatot hoztak többek között arra, hogy a jubileumi év alkalmából 1000 főre emelik a szakszervezet taglétszámát, növelik az aktívák számát, „Allóveinink” túramozgalom feltételeit legalább 100 fovel kívánják teljesíteni és a felszabadulás 25. évfordulója alkalmából erőteljes mozgósítást végeznek az áprilisi és novemberi emléktúrákon való részvétel érdekében. Az értekezlet után a résztvevők felkeresték a csikóvári Tólat, ahol a Testület egyik geológus tagja ismertette a hegyi tavak keletkezésének történetét.

A paksi „Vak Bottán” gimnázium természetjáró Mitter József szakszervezetét tanár vezetésével „Tavaszcsoport” túrát rendeztek: a Budai hegységbe. Ennek során felkeresték a Hármashatárhegy csúcsát, a János-hegyi kilátót és a Normafa környékét.

A Hazai Pamutsovőgyár szakszervezete a Nógrád megyei Bánkon tartotta évről évről megszokott taggyűlést, amelyen 97 tag vett részt. Ez alkalmával került átadásra a kiemelkedő munkát végzett aktívák részére a Tanácsköztársaság Emlékplakett, valamint ekkor adta át Tóth Lajos, a Magyar Természetbarát Szövetség elnöke Piller Gyulának az arany túrávezetői minősítést.

A Hazai Pamutsovő Gyár hazánk felszabadulásának 25. évfordulója túrák népszerűsítése, a résztvevők számának további növelése, és a fiatalok aktivizálása érdekében egyes szervezők versenyt hirdetett meg az alábbi feltételek mellett:

1. Gyári dolgozók beszerzésére tagonként 5 pontot kap a szervező,

2. 30 éven aluli tag beszervezésért dupla (10) pontszámot kap a szervező,
3. Az új tagnak a szakosztályi túságon való megjelenéséért szintén növekvő pontszámot kap a szervező. Pl. első túra 1 pont, második 2 pont, ... 10. túra 10 pont tagonként.
4. Hasonlóan pontozzák a túságon megjelenő tagokat is, függetlenül attól, hogy új vagy régi tagjai-e a szakosztálynak.

A legmagasabb pontszámot elért 25 szervezőt ingyenes autóbustúrára viszi el a szakosztály vezetősége.

ESEMÉNYEK

A Mátrai Erdő és Fafeldolgozó Gazdaság erdészei és üzemvezetői tanácskozást tartottak Egerben. Ezen többek között elmondották, hogy 1969. évben a Mátrában 74 ezer, a Bükk területén pedig 48 ezer forint kárt okoztak az erdőtüzek. Szó volt az erdők fái pusztító, felelőtlen kirándulókra, akik tavaly mintegy 300 ezer forintot kárt okoztak a társadalmi tulajdonban. Határozatot hoztak arra nézve, hogy felszámolják az erdőkben a főlöleges pusztításokat és még szigorúbb büntetéssel sújtják a rongálókat.

A MÁV korszerű, új módszereket vezet be az utastájékoztatókban. Olyan automatikus készülékeket helyeznek üzembe, amelyek egy-egy gomb érintésével részletes tájékoztatást nyújtanak az utasoknak az induló vonatokról. Egy éve Záhonyban szerelték fel az első ilyen készüléket, amely máris nagyon hasznosnak bizonyult. A későbbiek folyamán minden budapesti pályaudvar kap ilyen felszerelést, majd a vidéki vasúti székelyeket is felszerelik ilyen készülékekkel.

A Fejér megyei Idegenforgalmi Hivatal elkészítette az idei marionvászári Beethoven-hangversenysorozat programját. A Hivatal ünnepi műsort állított össze, tekintettel arra, hogy a zenei világ ez évben emlékezik meg a nagy zeneszerző születésének 200. évfordulójáról. A hagyományokhoz híven ez évben is háromszor lép fel a Magyar Állami Hangverseny Zenekar: június 27-én, július 25-én és augusztus 22-én.

Nagyvászony is felkészült a nyárra. Július 26-án, 28-án és 30-án, valamint augusztus 1-én és 2-án rendezik meg a hagyományos egész napos lovasversenyeket, a bemutatókat és eredeti kosztümökben a lovasjátékokat. A bemutatókon a magyar csapatokon kívül külföldiek is indulnak. A győztes csapatnak augusztus hó 2-án nyújtják át az Aranysarkantyút.

Miskolc környékén, a tapolcai völgyben és a Bükk erdőrengetegekben számos természeti ritkaság található, amelyek közül eddig mindössze négyet helyeztek védelem alá. Az Észak-magyarországi Intézőbizottság természetvédelmi szek-

ciója az elmúlt évben újabb 18 természeti ritkaságot kutatott fel és kérte azok védelmét. Közöttük van a bükk Kékmezőn díszlő Mátyás király fájának nevezett, 395 centiméter törzskerületű őstölgy, a Miskolc-tapolcai tóban „nehonosodott és csak Jáva szigetén ismert vizinövény, és az üdülőhely határában található „Boldogasszony papucs” elnevezésű ritka orchidea fajta.

A lengyel ORBIS Utazási Iroda, valamint a Lengyel Légi Forgalmi Társaság Budapesten az V. ker. Vörösmarty tér 6. sz. alatt Tájékoztató Irodát nyitott. Az Iroda alapos tájékoztatást nyújt lengyelországi üdülési, kirándulási lehetőségekről és különböző programokat állít össze mind a csoportos, mind az egyéni Lengyelországba látogatók részére.

A Magyarok Világszövetsége Utazási és Tájékoztató Irodát hozott létre a külföldön élő és hazalátogató magyarok megfelelő elhelyezésének és programbiztosításának céljából.

A Magyar Népköztársaság és a Finn Köztársaság között 1970. január 1-től érvényes útiokmány birtokában vízum nélkül utazhatnak a magyar állampolgárok a Finn Köztársaságba, illetve a finn állampolgárok a Magyar Népköztársaságba.

Ez évtől kezdve a Dunán csak a Dunaújváros-Dunavese-Apostag között közlekedik menetrend szerinti hajójárat, valamint az Esztergom-Párkány (Sturovo) közötti nemzetközi átkelő hajójárat. A többi dunai hajót a legutóbbi években mind az üdülés és az idegenforgalom szolgálatába állították. Budapest és Esztergom között ma már kifejezetten csak turistajáratok közlekednek. Népszerűek még a budapesti zenés sétahajók és a bérelt hajók, amelyekben egy-egy vállalat vagy intézmény viszi kirándulásra dolgozóit. Az utóbbi két évben három dunai hajót irányítottak át a Balatonra: a Tahi-t, az Ercsi-t és a Szentendré-t.

A Csehszlovák Turista Szövetség évek óta szervezi a „100 tavaszi kilométer” elnevezésű túramozgalmát. Csehszlovákia felszabadulásának 25. évfordulója alkalmából idén Prágában március 21-én ünnepélyesen nyitották meg a túraakciót. A megnyitón a szovjet, bolgár, lengyel, magyar és NDK turistaszervezetek küldöttjei is részt vettek.

A Magyar Természetbarát Szövetséget Thuróczy Lajos a Szövetség titkára, Mayer Géza a Pest megyei Szövetség elnöke és Sütő Nagy Attila az Országos Kék-túra Bizottság vezetője képviselte.

Február 22-én rendezte a Kommunista Ifjúsági Szövetség Baranya megyei és Pécs Városi Bizottsága, valamint a Baranya megyei Természetbarát Szövetség az ODOT megyei fordulója keretében városismereti versenyt.

A vetélkedőn négy fős csapatok indultak. Egy iskola 3 csapatot nevezhetett. Az elérhető pontszám 140 volt. A versenyen 21 csapat indult, összesen 84 versenyzővel. Beérkezett 17 csapat. A vetélkedő után a résztvevők megkoszorúzták Pécs város felszabadulási emlékművét, ahol Németh Csaba KISZ városi útkár mondott megemlékezőt, majd kihirdette a városismereti verseny eredményeit.

1. Zrínyi Miklós Keresk. Szakközépiskola II. csapata (Hosszu Piroska, Faludi Magdolna, Hrubai László, Vesz Imre) 132 pont
2. Leówei Klára Gimnázium II. csapata (Süle Mária, Schillinger Erzsébet, Vrancsics Ágota, Feld István) 117 pont
3. Szigetvári Gimnázium és Szakközépiskola III. csapata (Acs Gábor, Dudás László, Kovács János, Szegedi Tibor) 110 pont

1970. évi fotópályázatok

A Turista szerkesztősége a FORTE Vállalattal együtt a fényképezést kedvelő olvasók számára 1970-ben pályázatot ír ki:

I. „Fedezzük fel Magyarországot” témakörben hazánk rejtett és kevésbé ismert szépségeiről.

Díjazás: 1. díj 500, 2. díj 400, 3. díj 300, 4. díj 200, 5. díj 100 Ft-os vásárlási utalvány.

II. „Életképek, portrék a turisztikából” témakörben.

Díjazás: 1. díj 500, 2. díj 400, 3. díj 300, 4. díj 200, 5. díj 100 Ft-os vásárlási utalvány.

Mindkét pályázatban a pályázók tetszés szerinti számú, 18x24 cm nagyságú, fekete-fehér színű FORTE papíron készített képekkel vehetnek részt. Beküldési határidő: 1970. okt. 31. Egy pályázó több pályamunkát is beküldhet. A pályázat jellegű képek hátulján fel kell tüntetni a jellegt és a kép szövegét. A pályázó nevét és címét külön borítékban mellékelni kell.

A díjazott pályamunkák joga a FORTE GYÁRAT illeti.

III. A „Hónap képei” rovatban — júliustól decemberig folyamatosan megrendezve — megjelent képek havonta egy db 100 Ft-os (a hónap legszebb képe) és négy db 50-50 Ft-os díjban részesülnek.

„Hotel Tourist” néven új turisztaszálló nyílt Lsztergomban, a József Attila téren. Az új szállót a Kis-Duna partján, a város központjában építették fel, szép kilátással az esztergomi szigetre. Férőhelyeinek száma: 120, két-, öt- és hétágyas szobákban. Az új turisztaszálló egész éven át üzemel központi fűtéses hideg-meleg víz szolgáltatással. Bisztrójában a turisták részére külön villanyfőzőhelyek és étkezőhelyi-

ségek, emeletenként fürdőszobák, zuhanyozók állnak rendelkezésre. Egyébként minden szobát hideg-meleg folyó vizes mosdóval láttak el.

A visegrádi felegrvár környékén a Panoráma út menti 15 hektáros területen ezer hétégy lakásos, társasházi üdülőtelep épül. Az új üdülőtelepen vállalatok és magánszemélyek is építhetnek. Ugyancsak üdülőközponttá fejlesztik Bükk-szentkeresztet is, ahová az elmúlt évben vezették fel az alsó Szilva forrás kristálytiszta karsztvizét. A falu közelében levő Lófv tiszton 360 hétégy nyaralóház elhelyezésére alkalmas telket jelöltek ki. Ugyanitt tervezik húsz nagyobb vállalati üdülő építését is.

Elkészült a Helikon Szálló építmenyváza a Balaton keszthelyi partján. Most hozzáláttak a szálló külső burkolásához, a falakat előre gyártott műkörelemekkel borítják. Az új szállóban 242 kétágyas szobát, éttermet és drinkbárt rendeznek be.

Az „ELZETT” FLIM SE természetbarát szakosztálya megnyitotta a Börzsöny hegységben levő kulcsosházát

A ház 24 férőhelyes három szobájában petróleumvilágítás, a jól felszerelt konyhában főzési lehetőség van. Vízszerségi lehetőség a ház melletti forrásból, mosakodás mosdóval. Minden szabad szobában (páros hét) ügyeletes tartózkodik a helyszínen.

A ház pontos helye: Börzsöny hg. Pénzásás nyereg. megközelíthető: a MÁV szob-balassgyarmati vonalán, Drégelyvár vasúti megállóig, majd innen gyalog a zöld jelzésen a házig (4 km).

Felvilágosítás: Bárdosi József szakosztályvezetőnél Tel: 209-600 TMK Budapest, XIII., Lehel út. 51-53.

Szigleten, a strandtól 10 percnyire 3 szobás, összkomfortos nyaralóban 6-8 fős turistacsoport szállást kaphat. Cím: Szell Istvánné, Budapest, XI., Eszék u. 7/a. I. em.

Családi kedvezményt biztosít a MALEV a Budapest-Finnország és a skandináv államok közötti útvonalra. Ebben az esetben a családfo a teljes nettóérti jegy árát fizeti, a feleség és a gyermek pedig a díjtétel felét. Bevezetik a MALEV-nél az OTP hitelakciót is. Egyéni vagy családos utazás esetén, — 1000 forintot fe-

ülési költségnél. — OTP hitellevéllel lehet szocialista országokba utazni.

Az Elnöki Tanács törvényerejű rendelettel szabályozta az utelvelek kiadásának feltételeit. Eszerint minden magyar állampolgárnak joga van ahhoz, hogy utlevelet kapjon és külföldre utazzon, ha nem áll fenn vele szemben kizáró ok. Így például nem kaphat utlevelet az, aki ellen büntető eljárás van folyamatban, vagy az illető büntető ítélet hatálya alatt áll, rendőri felügyelet alá helyezték, illetve korábbi külföldi útja során a vám- vagy a devizasabályokba ütköző cselekményt követett el. — Ugyanakkor a jogszabály kimondja azt is, hogy a kiutazást évente többször is lehet engedélyezni azokba az államokba, amelyekkel hazánknak az utazásokra vonatkozóan kétoldalú megállapodása van. Más államokba történő látogatást általában kétvétenként, a turistautat háromévenként engedélyezik. A belügyi szervek az utlevéllap és szolgálati utlevél, valamint csoportos utelvelek kiadására vonatkozó kérelmeket 14 nap alatt, a látogatásra és turistaútra szóló egyéni utazási kérelmeket 30 nap alatt intézik el. Indokolt esetben (szolgálati érdek, halálestet, súlyos betegség stb.) az utlevélkérelmet soron kívül, illetve 48 órán belül intézik el. A kérelem elutasítása ellen 15 napon belül fellebbezéssel lehet élni. Az Elnöki Tanács most ismertett rendeletével kapcsolatban a Pénzügyminiszter rendeletet adott ki egyes utelvelek illetékéről. A lakosság részére kiadott utelvelek illetéke nem változik.

Azokba az országokba, amelyekkel Magyarország kétoldalú utazási egyezményt kötött, továbbra is a személyi igazolvánnyal érvényes utlevéllappal lehet utazni. A változás mindössze annyi, hogy az utlevéllapot újszerű nyomtatványon lehet kérni, amelyet a postahivatalok árúsítanak. Az ilyen utlevéllap kiadásáért járó 100, illetve ismételt kiutazás engedélyezéséért az 50 Ft illeték változatlan, ezt azonban nem bélyegben kell a lapra ráragasztani, hanem a lapokat nyomtatott bélyeggel hozzák forgalomba. Ily módon a személyi igazolvánnyal érvényes utlevéllapért a nyomtatvány átvelekor a postán kell kifizetni a 100, illetve 50 Ft-ot. Ha valaki az utlevélkérelmet rosszul tölti ki és azt beszolgáltatja, akkor a kifizetett illetéket a lakóhely szerinti illetékkiszabási hivatalok visszatérítik. Az új rendelkezések március hó 22-én léptek életbe.

A tengerparti üdülést kedvelő magyar turisták részére az IBUSZ új üdülőhelyen, a Leningrádtól mintegy 30 km-re a Finn-öböl partján levő Dúnén biztosít pihenést, strandolási lehetőséget. A csoportok Leninigrádig közvetlen repülőjáraton utaznak. A programban szerepel a város művészeti, kulturális és történelmi emlékeinek megtekintése, valamint strandolás és üdülés a tengerparton.

Az IBUSZ hétfői Alacsony-Táttra-i, Nyugat és Középszlóvákiai túrákat rendez 550-750 Ft. közötti részvételi díjak mellett. Ugyancsak érdekes

programot ígér az IBUSZ ungvár-munkácsi társasutazása, amelyek során nemcsak az említett városok nevezetességeinek megtekintésére van lehetőség, hanem szakmai (erdészek stb.) látogatásra is van lehetőség a szolyvai erdőgazdaságban és az ungvári fakombinátban.

Az IBUSZ ez év nyaratól kezdve úgynevezett RIT jegyeket (Rail Inclusive Tours) is kiállít a külföldre utazó magyar turisták részére. Ezek a jegyek 30-40%-os menetdíjmérsékletet biztosítanak a nyugat-európai vasutakon.

Nagy mennyiségű és széles választékú népszerűeket hoz forgalomba ebben az évben az OFOTERT: 20-162 Ft-os áron. A választék bővítésére importált lengyel szemüvegek is kaphatók 24-38 Ft-os áron. Az igényesebb vásárlók pedig osztrák és francia gyártmányú napszemüvegek között is válo-

gathatnak. — Itt jegyezzük meg, hogy az OFOTERT 1970. január 1-től minden szemüvegeret után egyéves minőségi garanciát nyújt.

Új NDK gyártmányú HEV szerelvényeket vásárolt a Budapesti Közlekedési Vállalat. Az M-10-es jelzésű, háromrészes motorvonatok prototípusa már elkészült, — kiállították a lipcei vásáron is. A korszerű, — a korábnál jóval kényelmesebb — szerelvényekből Budapest 1971 végéig tizenhatot kap. Az eddigi négy peron helyett az M-10-eseken csak három lesz, ezzel az utastér növekedett meg. A kocsiak télen fűthetők, fénycsóvilágítással felszerelték, ülésük párnázott habzivacs. Miután elődjüknél korszerűbb futóművel látták el a kocsikat, nyugodtabban futnak, nem döcögöttek az utasokat. A BKV úgy tervezi, hogy az új szerelvényeket a szentendrei vonalon állítja forgalomba.

Cserhát 5. (Nógrád-szakál—Litke—Pilliny) 4,—

MÁTRA HEGYSÉG

Mátra 2. (Nagybátony—Dorogháza) 3,—

MECSEK HEGYSÉG

Me. 1. Pécsvarad—Obánya—Kisújbánya 3,—
2. Mecsek 2. (Magyaregry—Szászvár—Móra) 3,—
3. Mecsek 3. (Ófalu—Erdősmecske) 3,—

PILIS HEGYSÉG

P. 1. Hosszúhegy (utány) 1,—
Csak domborzat 1,—
Csak síkrajz 1,—
2. Lajosforrás 0,50
3-4. Pilis 3-4. (Zajnat—Nagykopasz) 2,—
Csak domborzat 2,—
Csak síkrajz 2,—
5. Marót 1,—
6. Pilis 7. (Dobogókő—Kiskovácsi psz.) 2,—
7. Pilis (Zsíros hegy.) 2,—
8. Pilis (Nagy-Kevély) 2,—
Csak domborzat 2,—
Csak síkrajz 2,—

VÉRTES HEGYSÉG

V. 1. Tornópuszta 2,—
2. Kápolnapsz.—Kőhányás. 3,—
3. Vértesszőlős 3,—
4. Vértestolna 3,—
5. Várgesztes 5,—
6. Oroszlány 5,—
7. E. Vértés (Tatabánya—Újtelep) 2,—

ZALA HEGYSÉG

Z. 1. Zala 1. (Szilvágy—Pórszombat—Kustán-szeg) 3,—
OBCSB. Domborzat 3,—
Síkrajz és domborzat 3,—
2. Zala 2. (Bocfölsde—Csatár—Póloske) 3,—
OBCSB. Domborzat 3,—
Síkrajz 3,—
Síkrajz és domb. 3,—
3. Zala 3. (Szilvágy—Pusztapáti) 3,—

ZEMPLEN HEGYSÉG

Z. 1. Sátoros 1. (Rudabányáscka) 3,—
2. Sátoros 2. (Teikibánya—Kéked—Füzérkomlós) 3,—

EGYÉB TERÜLETEK

1. Alföld 1. (Vasad) 2,—
2. Alföld 2. (Margita—Gödöllő dombvidék) 2,—
3. Alföld 3. (Nagykörös—Hantháza) 2,—
4. Alföld 4. (Csévharaszt—Monor környéke) 2,—
5. E. Alföld 1. Gutti erdő (Debrecen) 5,—
6. Karancs (Karancslapujtó) 5,—
7. Zselic (Kaposvár—Cserénfa) 9,—
8. Tolna (Kisszékely) 2,—
9. E. Alföld 2. (Hajdú-böszörmény—Hajdúhadház—Boda) 3,—
10. E. Alföld 3. (Mikepércstől K-ről Paci erdő) 3,—
11. Tájékoztatósi futás, jelkulcs 3,—

Megjelent és kapható a Túrások minősítésének teljesítmény igazoló könyv. Ára: 3 Ft.

Közöljük, hogy a BTSZ Tájékoztató Szolgálat kedd, szerda, csütörtök 14-18 óra között működik. (Cím: V., Váci u. 58.)

IBUSZ-UTAZÁSOK CSEHSZLOVÁKIÁBA

Üdülés Mariánské Lázně-ban, 14 nap
A társasutazás üdülő jellegű. Részvételi díj: 3750,— Ft.
Költőpénz: 1050,— Kcs = 1545,— Ft.

Időpontok: VII. 19—VIII. 1. és VII. 28—VIII. 10.

Üdülés Karlovy Varyban, 14 nap

Üdülő jellegű társasutazás. Részvételi díj: 3700,— Ft.

Költőpénz: 1050,— Kcs = 1545,— Ft.

Időpontok: VII. 21—VIII. 3., VII. 30—VIII. 12.

Prága, 5 nap

Részvételi díj: 1500,— Ft. költőpénz: 375,— Kcs = 552,— Ft.

Időpontok: V. 11—15.; VI. 1—5.; VII. 6—10.; VIII. 10—14.

IX. 7—11.

Üdülés a Magas-Tátrában, 10 nap

Részvételi díj: 2600,— Ft. Költőpénz: 750,— Kcs = 1105,— Ft.

Időpontok: V. 21—30.; V. 30—VI. 8.; VI. 8—17.; VI. 17—26.;

VI. 26—VII. 5.; VII. 5—14.; VII. 14—23.; VII. 23—VIII. 1.;

VIII. 1—10.; VIII. 10—19.; VIII. 19—28.; VIII. 28—IX. 6.; IX. 6—15.;

IX. 15—24.; IX. 24—X. 3.

Cseh-Svájc, 7 nap

Részvételi díj: 1300,— Ft. Költőpénz: 525,— Kcs = 774,— Ft.

Időpontok: VI. 27—VII. 3.; VII. 4—10.; VII. 11—17.; VII. 18—24.;

VII. 25—31.; VIII. 1—7.; VIII. 8—14.; VIII. 15—21.;

VIII. 22—28.; VIII. 29—IX. 4.

Hétféle az Alacsony-Tátrában, 3 nap

Részvételi díj: 530,— Ft. Költőpénz: 225,— Kcs = 333,— Ft.

Időpontok: VI. 5—7.; VI. 12—14.; VI. 19—21.; VI. 26—28.;

VII. 3—5.; VII. 10—12.; VII. 17—19.; VII. 24—26.; VII. 31—

VIII. 2.; VIII. 7—9.

Hétféle Nyugat-Szlovákiában, 3 nap

Részvételi díj: 750,— Ft. Költőpénz: 225,— Kcs = 333,— Ft.

Időpontok: VI. 19—21.; VI. 26—28.; VII. 3—5.; VII. 10—12.;

VII. 17—19.; VII. 24—26.; VII. 31—VIII. 2.; VIII. 7—9.;

VIII. 14—16.; VIII. 21—23.

Hétféle Közép-Szlovákiában, 3 nap

Részvételi díj: 750,— Ft. Költőpénz: 225,— Kcs = 333,— Ft.

Időpontok: VI. 12—14.; VI. 19—21.; VI. 26—28.; VII. 3—5.;

VII. 10—12.; VII. 17—19.; VII. 24—26.; VII. 31—VIII. 2.;

VIII. 7—9.; VIII. 14—16.

Hétféle Közép- és Nyugat-Szlovákiában, 3 nap

Részvételi díj: 750,— Ft. Költőpénz: 225,— Kcs = 333,— Ft.

Időpontok: VII. 17—19.; VII. 24—26.; VII. 31—VIII. 2.;

VIII. 7—9.; VIII. 14—16.; VIII. 21—23.; VIII. 28—30.;

IX. 4—6.;

IX. 11—13.;

IX. 18—20.

TÉRKÉPEK KAPHATÓK

A BTSZ TÁJÉKOZTATÓ SZOLGÁLATNÁL

AGGTELEK

Aggtelek 2 (Putnok erdő—Zsuponyó vgy.) 4,—

BAKONY HEGYSÉG

Bak. 1. Bakony I. (Gic—Sokorópátka) 3,—

BUDAI HEGYSÉG

Edzőpálya 1,—
Iharos 1,—

BÜKK HEGYSÉG

Szarvaskő 3,—
Bükk 3. (Bánkút—Jávorkút) 3,—

CSERHÁT HEGYSÉG

Cs. 1. Penc 2,—
Cserhát 3. (Sámsonháza—M. Verebély) 2,—

Cserhát 4. (Ipolyszög—Lőkös-patak—B. gyarmat) 2,—

VIZITURÁZÁS

A Magyar Természetbarát Szövetség 1970. évi hazai és külföldi nemzetközi vizitúráinak naptára

XII. SOBIESKI JÁNOS DUNAI EMLÉKTÚRA

Esztergom—Budapest, június 26—28.
Budapest—Tass—Soroksári Duna—Molnár sziget, július 2—5.

XV. NEMZETKÖZI DUNATÚRA (TID)

Ingolstadt (NSZK) — Silistra (Bulgária), július 3. — szeptember 3.

TID MAGYARORSZÁGI CSATLAKOZÓ TURAI

Esztergom—Budapest—Mohács, július 26. — augusztus 4.
Rába-túra: Kőrmend—Győr, július 19—24.

A túra július 27-én Esztergomnál csatlakozik a TID-hez.

Balaton túra: Balatonakaratya—Keszthely, július 31. — augusztus 9.

III. NEMZETKÖZI TISZA-TÚRA

Gyülekezés Gergelyugronya, július 20. Sárospatak, július 23. A két csoport július 25-én Tokajnál egyesülve Szegedig evez, ahová augusztus 7-én érkezik.

VI. NEMZETKÖZI MAZURI-TAVI KAJAKTÚRA (LENGYELORSZÁG)

Sorkwity—Nida, július 5—12.
Kajakot és sátrat a rendező lengyel szövetség (PTTK) használati díj fejében a résztvevők rendelkezésére bocsátja.

XV. NEMZETKÖZI BRDA-TÚRA (LENGYELORSZÁG)

Nowa Brda — Bydgoszcz, július 19—26.
Kajakot és sátrat a rendező lengyel szövetség (PTTK) használati díj fejében a résztvevők rendelkezésére bocsátja.

A fenti vizitúrákra vonatkozóan részletes felvilágosítást, kiírást és jelentkezési lapot a Magyar Természetbarát Szövetség Vizitúra Bizottsága (Budapest, V., Rosenberg házaspár u. 1.) ad.

A Budapesti Természetbarát Szövetség 1970. évi vizitúra naptára

Evadnyitó vizitúra: május 9—10. Táborhely: Horánygyöngye.

BTSZ és PTSZ vizitúrázók találkozója: június 6—7.
Táborhely: Leányfalu.

Jelvényező vizitúra, I. forduló: június 20—21.
Táborhely: Kőkereszt.

Budapesti vizitúrázók találkozója: szeptember 5—6.
Táborhely: Szentendrei Duna, 5 km tábla.

Jelvényező vizitúra, II. forduló: szeptember 12—13.
Táborhely: Dunakeszi strand.

Evadzáró vizitúra: szeptember 26—27.
Táborhely: I. kút (Totyi).

A BTSZ vizitúrákra részletes felvilágosítást és kiírást ad a Vizitúra Bizottság (Budapest, V., Váci u. 62—64.).

Vízi-hírek

A BTSZ egyszemélyes műanyag-túra-kajak akciót indított be. A kajak irányára: 3950 Ft. Rendeléseket a Budapesti Szakszövetkezethez lehet feladni.

Megalakult Budapesten a Tiszai Túrázók Munkaközössége, mely feladatául tűzte ki, hogy elkészíti a Tisza hazai szakasza vizitúra-útvonalának kalauzát, 1970. végére, kiadható állapotban. A szakosztályok vizitúrázóit a Tiszával kapcsolatos anyagiakkal jelentkezzenek BTSZ vizitúra bizottságánál (Zentai Rudolfnál).

A VI. Nemzetközi Mazuri-tavi kajak-túra nevezési határideje május 20., az MTSZ—BTSZ-nél.

A SOBIESKI JÁNOS emléktúrára jelentkezési hat. idő: június 10. A túra a hazai résztvevők részére június 26-án, Esztergomból indul. A túrát Csepel-sziget megkerülése július 4—5-én, a „Csepeli Tanács és Intézményeinek Felszabadulási Találkozója” fejezi be.

Az UIAA tavaly Prágában tartotta kongresszusát, ahol a Magyar Hegymászó Klub mellett a Koreai Alpesi Klubot is felvették az UIAA-ba. Az ülésről számolt be részletesen a Die Alpen 1970/3. száma, s abból közlünk néhány érdekes hírt: A lemondott dr. Hans von Bomhard helyett az osztrák dr. Franz Hiesl választották meg alelnökönek. A felszerelési bizottság új alelnöke az ABMSAC elnöke, Solari mérnök lett. Egy új bizottságot is alapítottak „biztonsági módszerek sziklán és jégen” névvel. Elnökévé a svájci Jean Juget választották. A közgyűlés legközelebbi ülésének színhelyévé Krétát, a Végrehajtó bizottság ülésévé Innsbruckot jelölték ki. A Szovjetuniót felvették a végrehajtó bizottság tagjai közé, Lengyelország helyére. Nem állandó tagként Csehszlovákia, Spanyolország és Görögország is tag lett.

A Die Alpen 1970/3. száma közli a svájci egyesületi menedékházak jegyzékét, a szálláshely és a helybiztosítási címmel.

A Berge der Welt 1968/69. évi kötetében G. O. Dyhrenfurth, az ismert alpinista szakíró a föld 7300 méteren felüli csúcsainak összefoglalását adta. E szerint 113 fő és 33 mellékcúcs van a Földünkön. Az elsőt, a Jengsang peaket 1930-ban (7473 m) és a Domot (7442 m) a Dyhrenfurth vezette német expedíció mászta meg. 1930-tól 1939-ig 13 főcsúcs került meghódításra, köztük elsőnek a Kamet (7756 m), amelyet a brit F. Smythe mászott meg. 1936-ban a 7816 m magas Nanda Devi, amelyet a Graham Brown vezette brit—amerikai expedíció hódított meg. A háború következtében a hegymászás 1940-tól 1949-ig szünetelt. Ezután tíz év alatt 8 csúcsot másztak meg, köztük szerepelt a 8843 m magas Mt. Everest (John Hunt, 1953-ban) a 8481 m-es Makalu (France vezette francia expedíció, 1955-ben), 1956-ban az A. Egger vezette svájci expedíció által meghódított 8511 m magas Lhetse. 1960-tól 1967-ig az új rohamok nyomán 27 csúcs került megmászásra. 1960-ban 9 főcsúcs, 1964-ben 6 főcsúcs, közte a 7937 m magas Annapurna II. (brit—nepali expedíció, vezette J. Roberts), a 7882 m magas Disteghil Sar (osztrák expedíció, vezette: W. Stefan), a 7821 m magas Masherbrum (amerikai—pakisztáni

expedíció, vezette: Ceinche—Bell) 1961-ben J. Walmsley vezette azt a brit expedíciót, amely megmászta a 7879 m magas Nuptse-t.

A Magyar Természetbarát Szövetség Hegymászó Bizottsága 1970. június 13—14-én tartja az Országos Hegymászó Találkozót. Helye: a Pilisi Fekete-kőnél. Táborozás a Fekete-kő alatt az Országút és Pillisszentlélek között.

13-án táborúz, 14-én túrák és hegymászó bemutató. A hegymászás iránt érdeklődőket szeretettel várja a rendezőség.

A Bakony hegységben az elmúlt két évben igen sok jelzett turistaút szűnt meg. Ezért a Kartográfiai Vállalat a II. negyedévben új „Bakony” turistatérképet jelentet meg, amely már a jelenleg érvényes turistautakat tünteti fel.

Elkészültek a Bakony—Balaton kerékpáros körtúra jelvényei. Így most már nincs akadály a jelvények kiadásának, amelyek a Veszprém megyei Természetbarát Szövetségtől igényelhetők a teljesítmény igazoló lap beküldése ellenében.

Telkibánya határában az egyik legkedveltebb kirándulóhely: a Királykút. A jéghegy vízi, valószínűleg a telkibányai jégbarlanggal kapcsolatban álló forrást, Mátyás király állítólagos pihenőjét, az elmúlt évben több, mint ötezen keresték fel. A kirándulóhely környékének gondozását a helyi erdészet vállalta.

Hasznos látványossággal gyarapodik a közeljövőben fővárosunk, a budavári sikló újjáépítésével, illetve a János-hegyi kötélpálya megvalósulásával. — A budavári palota rekonstrukciója után a Várba költözik fel a Kültügyminisztérium, továbbá több múzeum és könyvtár, s megkezdí működését az új Várszínház is. Mindez azt jelenti, hogy jelentősen megnövekszik a vár forgalma. Az újjáépített sikló tehát nem csupán látványosság lesz, hanem fontos közlekedési eszköz is, hiszen naponta mintegy tízezer ember szállítására lesz alkalmas. A Clark Ádám tér és a Szent György tér közötti közlekedő mintegy 18 millió forintot beruházással épülő sikló építkezése előreláthatólag 1973-ban fejeződik be.

A János-hegyi kötélpálya is a megvalósulás útján van már.

Figyelem!

Annak érdekében, hogy a szakosztályok és az egyénileg túrázók könnyebben szervezhessék meg túráikat, kirándulásait, táborozásait, belföldi

és külföldi utazásait és üdüléseiket, információs szolgálatot szerveztünk. Felkérjük a szövetségeket, szakosztályokat, valamint azokat az intézményeket és vállalatokat, amelyeknek munkája kapcsolatban áll a turisztikával, hogy közérdekű híreiket juttassák el szerkesztőségünkhöz.

18 másodpercenként indítják, s mintegy 27 méter távolságra követik egymást.

Megbeszélést tartott a Pász-tói Járási Természetbarát Szak-szövetség. Ezen többek között határozatot hoztak arra nézve, hogy ez évben felújítják a Nyugati-Mátra turistajelzéseit, két turista-pihenőt létesítenek a mátrakeresztési vízeséseknél, illetve a Csókakő alatt, forrást foglalnak az Óvár réten és a Kosik tanya alatt, amelyeket két elhunyt szövetségi aktívájukról: Szombathy Zoltán tanárról, illetve Adorján András-ról fognak elnevezni. — Terve- veték ettől ezenkívül a már fog- lalt források kitisztítását is.

A közelmúltban kötötték meg az illetékesek a szerződést egy osztrák céggel 28 milliméter átmérőjű kötél szállítására, amelyből mintegy 2300 métert használnak majd fel az ezer méter hosszú pálya megépítéséhez. A 115, kétszemélyes székekkel készülő pálya völgyálomlása a Zugligeri út és Csiga utca sarkán, hegyi állomása pedig a János-hegyi kilátónál lesz. A pálya tervezett menet- ideje 10—12 perc, a székeket

káját. Polgári életében a munkásmozgalom régi harcosát tisz- teltük benne, akitől a fiatalok jó példát láthattak. Az emléktáblánál az MTSZ Elnökségének megemlékezését Szabényi Géza tolmácsolta. Az ünnepséggel kapcsolatos óriás- művelkedőversenyen 67 versenyző indult, a felnőttek 450, az ifik és úttörők 250 méteres pályán, küzdöttek. A kétfutamos, 17-17 kapuval nehezített pályán elért eredmények:

FELNÖTTEK:

Férfiak:	1. Kiséry László BHSC	57,6 mp
	2. Szollás Béla Beton SK.	57,7 mp
	3. Zsellér György Miskolci EAFK	58,2 mp
Nők:	1. Móró Gézáné ÉPFU SE.	69,3 mp
	2. Dereskei Béláné Beton SK.	74,6 mp
	3. Fehérvári Klára ÉPFU SE.	77,6 mp
Ifjúsági fiúk:	1. Petőc József Váci Forte	58,5 mp
	2. Kerekes Gábor Váci Forte	73,6 mp
Úttörő fiúk:	1. Ifj. Szabó Zoltán ÉPFU SE.	79,5 mp
	2. Móró Gábor	97,9 mp

Hasznos útjelzési tudnivalók!

Habár egyre több helyen alkalmazzák útjelzések céljára a különböző színű fémlapokat, mégis igen sok helyen nem helyettesíthető a festékekkel történő útjelzés, és ezért tájé- koztatást adunk e helyen a legcélszerűbben felhasználható olajfestéktípusokról és egyéb útjelzési kellékekről.

OLAJFESTÉKEK

„Kolorit” fehér olajfesték	1 kg	16,70 Ft
„Alapplast” fehér olajfesték	1 kg	18,— Ft
„Standolit” párizsi kék	1 kg	45,70 Ft
„Standolit” színláló piros olajfesték	1 kg	21,— Ft
„Standolit” színláló sárga olajfesték	1 kg	28,— Ft
„Standolit” oxid sárga olajfesték	1 kg	15,60 Ft
„Standolit” színláló sötétzöld olajfesték	1 kg	32,50 Ft

HIGÍTÓK:

Zsíros hígító üvegben	1 kg	17,50 Ft
Zsíros hígító kémivég	1 kg	15,50 Ft

Az útjelzési munkálatokhoz az alábbi méretű ecsetek be- szerzését ajánljuk:

0,5 "-os lapos lakkecsét	4,30—5,20 Ft
1,0 "-os lapos lakkecsét	6,50—7,30 Ft
1,5 "-os lapos lakkecsét	7,50—10,90 Ft

Az olajfestékekkel való útjelzésnél gyakran előfordul, hogy a kívánt színárnyalatot különböző színek keverése útján érjük el. Ennek módozatait az alábbiakban ismertetjük: A kék színű jelzések készítéséhez 1 kg párizsi kékhez hozzá- keverendő 2 kg fehér olajfesték. Ezáltal igen szép, a távol- ból is jól felismerhető kék színt érünk el, amely hosszú időn keresztül változatlan marad, és nem feketedik meg.

A sárga színnel való jelzéshez szükséges színt akkor ér- jük el a legjobban, ha a színláló sárga olajfestékhez oxid- sárga olajfestéket keverünk, és az így nyert keverékhez egy kevés színláló piros olajfestéket is teszünk. Ezáltal egy kissé narancsárnyalatú sárga festéket kapunk, amely nem színtelenedik el, és nem olvad egybe a fehér alapszín- nel. Valamennyi festékfajta és ecset a Háztartási Boltok- ban szerezhető be.

Megkönnyíti az útjelzési munkát, ha a festékes dobozt nem kézben visszük munka közben, hanem valamilyen tartószerkezetben. Amelyik szakosztályban ez házilag nem készíthető el, megrendelhető a Budapesti Természetbarát Szövetség Tájékoztató Szolgálatának V. ker. Váci u. 58. sz. alatti helyiségében.

Ha munka közben kezünk vagy ruhánk festékes lesz, azt legcélszerűbb benzinnel vagy szintetikus hígítóval lemosni.

SÍTÚRÁZÁS

TOLNAI JÓZSEF SIEMLEKTÚRA

Néhány év óta a természetbarátok március első vasárnapján. Nagyhideghegyen, a Tolnai József sí-emléktúra alkalmával bú- csúznak a téltől. Az elmúlt évek jó hóviszonyait is felülmúlta az idei 120 cm-es hótakaró és a királyréti kisvasútig levezető 40 centiméteres porhó.

Tolnai József, mint a természetbarát mozgalom és a Magyar Sí Szövetség aktívja kiharcolta a hideghegyi turistaház rend- behozatalát, az „Eszaki”-lesiklópálya területének kiirását és a pálya korszerű kiépítését, az egykor működő sífelvonó meg- építését, a síút megvalósítását és jelzését, a csóványosi „Béke- emlékmű” megépítését. Több mint negyedszázadon át irányít- totta az Újpesti Természetbarátok Turista Egyesületének mun-

IFJÚSÁG

Kirándulások, utazások szerve- zéséről tárgyalt a Vas megyei KISZ V.B. Megalapította, hogy bár kedvelik a fiatalok a turizmust, néhány ifjúsági szerve- zet már külföldön is portyá- zott, még sem eléggé elter- jedt a fiatalok között a termé- zetjárás. Egyre gyakoribb, hogy vállalati hozzájárulások mellett, közös munkával te- remtik elő a kirándulás vagy táborozás költségeit.

A Végrehajtott Bizottság elhatá- rozta, hogy a megyében turisz- tika bázisokat létesít Szajkon. Velemen, a Sághegyen és az Országban. A velelmi KISZ- vezetőképző táborban szomba- ton és vasárnapokon szállást adnak a Vas megyei KISZ alapszervezeti tagoknak.

A megyei Természetbarát Szak-szövetség megkezdte az országos jellegű Kék Túra Vas megyei szakaszának elő-

készítését, amely jó lehetősé- get nyújt a megye fiatalosá- gának szülőföldje megismerésére.

A diák természetjárók hagyó- mányos seregszemléjét, az or- szágszerte diákok V. Országos Találkozóját az idén a KISZ KB megbízásából a KISZ Pest Megyei Bizottsága rendezi. A rendezőség szerint ez évben rekord-részvétel várható: kö- zel két és félezer fiatal. A ta- lálkozó helye a verőcei Express-táborban lesz, amely faházakkal, modern étterm- mel és kirándulási lehetősé- gekkel várja vendégeit.

A találkozó során csillagtúrát rendeznek a vöröskői emlék- műhöz, városismertető v- versenyt írnak ki Vác nevezetes- ségeinek megismerésére, de a mindig nagy sikernek örvendő akadályverseny sem marad ki a műsorból. Mivel a környé- ken bőven találhatók múzeu- mok és műemlékek, lehetősé- get teremt a rendezőség ezek felkeresésére is. Szemináriu- mot rendeznek a szocialista országok ifjúsági szövetségei- nek illetékes képviselőivel a diakturisztika továbbfejleszté- sének lehetőségeiről. Ezenkí- vül lesz fotópályázat, beat- hangverseny, hobby fóruma, és Miss ODOT választás. A ta- lálkozó tűzkarnevállal végző- dik: emléktűzeket gyűjtanak a Duna-kanyar kiemelkedő pont- jain.

TÚRAMOTOROZÁS

Kelet-Magyarországi túramotoros találkozó Eger, 1970. június 13—14.

A Magyar Természetbarát Szövetség Országos Motoros Bizott- ságának megbízásából a Heves megyei Szövetség Motoros Bi- zottsága rendezi a találkozót. Megközelíthető a 3-as számú mű- úton Kerecsendről és Mezőkövesdről az eligazító táblák alap- ján. Ozd és Miskolc felől a 25-ös számú úton, illetve a lillafüredi útról.

A motoros találkozó eseményei:

A június 13-án érkezők részére: du. elhelyezkedés a szálláson. A Vár megtekintése, városnézés, műemlékek megtekintése stb. Este: táborozás, ismerkedés, KRESZ-velétkedő. Helyes választ adók tárgyalatomban részesülnek.

Június 14-én 9.00 óra megnyitó. Beszámoló a motoros szervezés helyzetéről. 10.00 óra Terepügyességi versenyek.

A nem versenyző motorosok részére: 1. Műszaki Tanácsadás:

karbantartásra, előforduló hibákra, valamint műszaki felülvizsgálatra vonatkozóan. 2. KRESZ tájékoztató, baleseti statisztika értékelése, 3. Motoros-képzés, tanfolyamokkal kapcsolatos tájékoztató. 4. Tájékoztató: szervezés, propaganda, gazdasági ügyekben, újság stb.

Műszaki Szolgálat:

A rendezvény ideje alatt — szerelőink ingyenes javító szolgálattal állnak motoros tagjaink rendelkezésére

Túravezetőink:

a BUKK-fennsíkra túrát vezetnek, vendégeink által kívánt időben.

13.00 óra díjkiosztás

14.00 óra ebédlő, záróünnepség után szabad program.

Egyéb tudnivalók:

szállás: az egeri kempingben. Szállásdíj 1 éjszakára saját sátorban 7,— Ft, víkendházakban 25,— Ft. A jelentkezők szállásdíjait kötelesek legkésőbb 1970. május 15-ig beérkezve pirost utalványon dr. Lenárt János, Eger, Kossuth L. u. 9. Heves megyei Természetbarát Szövetség címére megküldeni. Kemping férőhelyek száma: víkendházakban 60 fő, összes férőhelyek száma 200.

Étkezési lehetőségek: a kempingben büfé, egyéb a város vendéglőiben. Motorosok részére alkoholmentes üdítő italok. Ebéd igény érkezéskor bejelentendő a központi táborirodán a kempingben.

A Budapesti Természetbarát Szövetség újjászervezett Motoros Bizottsága minden hónap negyedik keddjén tartja értekezését az V. kerület Váci u. 58. szám alatti BTSZ helyiségben. Ezek a napokon várják a motoros klubok és csoportok összejöttöit az esedékes ügyintézésre.

A Bizottság motoros túravezetői tanfolyam indítását tervezi kb. tízhetes időtartammal, hetenként egy foglalkozással. Az érdeklődők nevét és címét a Bizottsághoz kell eljuttatni.

Dr. Bohonyi Katalin, Marót Miklós: Budapest. A Corvina útkönyvek sorozatában jelent meg a 22 térkép és 51 fotó illusztrációval gazdagított könyv, mely fővárosunkról széles körű áttekintést nyújt. Ismeretanyag kiterjed művészettörténeti, idegenforgalmi stb. tudnivalókra, azonkívül hasznos gyakorlati tanácsokat ad városnéző körséták és Pest környéki kirándulások megszervezéséhez. Ára: 45,— Ft.

Balla Demeter: Fiala Magyarország fotóalbuma a Corvina kiadásában, a felszabadulás 25. évfordulójára jelent meg. Az album fotói magas művészi színvonalon adnak pillanatképet az eltelt negyedszázad alkotómunkájáról, mindig az embert állítva a középpontba. A nagyon tetszetős kiállítású albumhoz bevezetőt Rónai Mihály András írt. (Ára: 75,— Ft)

Várturák kalauza

Az 1970. évi Ezüst Gerely pályázaton II. díjat nyert a Várturák kalauza, A Medicina gondozásában megjelent Dely Károly által szerkesztett könyvet egyik korábbi számunkban már ismertettük. A díjnyertes könyv, mely turisták körében nagy népszerűsége tett szert, térképmellékletekkel együtt 43 Ft árban kapható.

Az előbbi könyvek kaphatók: a SPORT KÖNYVEBOLTBAN, Bp., V., Múzeum krt. 5. (ideiglenesen).

Munkaközösség: A testnevelésre és sportra vonatkozó fontosabb jogszabályok és határozatok. Sportpropaganda Kiadása. Ára: 40 Ft. Az 517 oldalas könyv minden sportban használatos rendeletet, határo-

**A TESTNEVELÉSRE
ÉS SPORTRA
VONATKOZÓ**

**FONTOSABB
JOGSZABÁLYOK
ÉS HATÁROZATOK**

zatot tartalmaz. Kapható a Sportpropaganda Üzletében: Bp., VIII., Rákóczi út 57/a.

A BUDAPESTI VÖRÖS METEOR SK TERMÉSZETBARÁT SZAKOSZTÁLY 1970. ÉVI TÚRA- ÉS RENDEZVÉNYNAPLÓJA

A Budapesti Vörös Meteor SK Természetbarát Szakosztály idén is megjelentette az évi túra és rendezvény naptárát. Az ügyesen összeállított könyvecskét dr. Pápa Miklós szerkesztette. Hasznos és érdekes anyagának összeállításában közreműködött: Tokaji Tibor, Lukács Anna, Balogh László, Harák Magda, Sztrákos Károly és Sugár István.

A félreértések elkerülése végett felhívjuk a szakosztályok és szakszövetségek figyelmét, hogy kizárólag a szerkesztőség címére közvetlenül beküldött közérdeklődésre számotartó közleményeket, határozatokat és híreket tesszük közzé. Ugyanez vonatkozik a kiadott kiadványok, térképek stb. ismertetésére is.

Tóth József és több olvasó kérésére közöljük, hogy csak bélyeggel ellátott, megcímezett boríték beküldése esetén kül-

HAVI TÚRAJAVASLATUNK

Balatonszemesről — Balatonlellére ...

Utunk a balatonszemesi vasútállomással szemben levő Szabadság úton indul el. A 7-es sz. műtra kiérve jobbra fordulunk és a 139-es km köig haladunk. A balra felvezető út végén a győri szerszámgyár üdülőjének vaskapujához érünk. Innen jobb kéz felé folytatjuk utunkat, jó minőségű földúton. Kb. 3 km-nyit gyaloglás után a Balatonlellére vezető műtra érünk. Ezen balra fordulunk és utunk egyenesen bevisz a rádpusztai gazdaság igazgatósági épületéhez, jobbra a villák mellett elérünk egy régi temetőhöz. A temetőben egy XVIII. században épült templomromhoz érünk.

A romtól ösvény vezet a halastók felé. 200 méternyire a Balatonlellére vezető műtől jobbra fordulunk és hamarosan beérünk Irma pusztára. Itt a tér sarkán levő hídon haladunk át, majd utunk balra kanyarodik. Ezen addig haladunk, amíg egy

dűnk vissza fel nem használt „Hónap képe” vagy egyéb pályázatra érkezett anyagot.

Fekete János bp.-i olvasónk aggodalmát fejezte ki amiatt, hogy a februári számunk címlapján szereplő lány havat eszik, ami árt az egészségnek. Bár a hó szépit — tartja a hiedelem —, a képen szereplő személy valójában csak a fénykép kedvéért tartotta közel szájához a havat.

Nickl Győző, Székesfehérvár. Észrevételnek helyt adunk: „A legújabb menetrend szerint az utazási kedvezményt a MÁV vonalain már nemcsak 100 km-en felül, hanem a távolságtól függetlenül személy-, sebes-, vagy gyorsvonaton egyaránt igénybe vehetik természetbarát igazolvánnyal rendelkező csoportok.”

Técsy Katalin, Bp. Sajnáljuk, hogy a megadott cím alapján nem sikerült szobát foglalnia a szarvaskői turistaházban. Azt tanácsoljuk, hogy forduljon a Heves megyei Tanács Idegenforgalmi Hivatalához, Eger, Bajcsy Zs. u. 9. 2 ágyas szoba a szarvaskői Hóvirág th.-ban 50,— Ft.

„Orchidea” jelge pályaművét nem tudtuk figyelembe venni, határidőn túl küldte be.

dr. Csizmarik Zoltán, GELKA SK. Levelét illetékességből a Magyar Természetbarát Szövetséghez továbbítottuk.

A TURISTA márciusi számában, a szervezett természetjárók kedvezményére vonatkozó közlemény kiegészítésére szorult:

1. Időközben megszüntették a gyors- és sebesvonatokon érvényben volt korlátozást. Tehát 100 km-en alul is igénybe vehető gyors-, vagy sebesvonat a kedvezményes utalvánnyal.

2. A Turistaház-kedvezményeknél egyének esetében, a minősített természetjárókra érvényes turistaház-kedvezmény vonatkozik a vizsgázott túravezetőkre és a kék-túrázókra is (ez utóbbiakra csak a Kék-túra vonalán levő turistaházakban).

3. A természetjárók balesetbiztosítására vonatkozó részletes ismertetés a TURISTA áprilisi számában jelent meg.

keresztúthoz nem érünk, amelyen hamarosan beérünk Balatonlellére. A templom előtt elhaladva elérjük a vasútvonalat és a mellette levő balatonlelléi vasútállomást. Az útközben érintett Rádpusztá pedig egyik érintési pontja a túrázók minősítési szabályzatának. Az út hossza 13 km és sárga turistaútjelzés könnyíti meg a tájékozódást.

A Veszprém megyei Tanács mellett működő Természet- és Műemlékvédelmi Állandó Bizottság legutóbbi ülésén jegyzékbe foglalta Veszprém megye természetvédelem alatt álló értékeit és területeit. A jegyzékben nem szereplő védelem alatt nem álló Veszprém megyei természeti értékekről 47 tételből javaslat készült.

Veszprém megyében jelenleg védelem alatt álló értékek és területek a következők:

- Balatoncsicsó Idős bükkfa
- Tapoica Tavas barlang
- Szentgál Erdőréz „Tisztaforrással”
- Padrag Erdőréz sziklaalakulattal
- Vörösberény Erdőréz forrással
- Balatonakarattya Rákóczi szilfa (kiszáradt)
- Diszel „Emberkő-szikla”

- Balatonkenese A tátorján lelőhelye
- Keszthely Sármellék Zalavár Vörs Kisbalaton
- Zirc Arborétum
- Sümege Erdőréz ritka növényekkel A vár és környéke
- Szentgál Tiszafa-erdő
- Urkút Os karszt (felhagyott mangánbánya)
- Cesznek A vár és környéke
- Zalaszentő Elegey-ös-bükkös
- Balatonarács A Koloska-völgy és a Lóczy-forrás
- Tihany Óvár és környéke Nyársas-hegy Forrás-barlang Kisöböl Akasztó-domb Cserhegy Belső Szarkádi erdő Csücs-hegy Apáti-hegy Kiserdőtető
- Fenyőfő Bakonyzentlászó Oshonos erdei fenyves
- Várpalota Felhagyott homokbánya
- Szigliget Arborétum

- Pécsely Zádorkút és környéke
- Pula Kinizsi-forrás
- Kamond Park
- Porva Szépalma-pusztai arborétum
- Balatonalmádi A tiszaháti nyárfasor
- Kővágóórs A Kötenger
- Keszthely Parkok Vadgesztenye-fasorok Feketefenyők Fenékpusztán
- Lesencetomaj Mammutfenyők

- Nagyvázsony A park
- Devecser A Szabadság-park
- Szentbékállya A Kötenger
- Badacsony A hegy

Természetvédelmi területté nyilvánították a Kémes, Szaporca, és Cún községek határában levő Odráva-meder több mint 445 hold területét, valamint a Bugac község határában levő 310 holdnyi pusztai legelőt.

A MALEV nyári menetrendje

A légi forgalom nemzetközi szokásaihoz igazodva április 1-én lépett életbe a MALEV nyári menetrendje.

A nyári menetrend a növekvő utazási igényekhez mérten bővebb. Így például Budapest–Berlin között hetenként 27, Budapest–Prága között heti 22, Budapest–Moszkva között heti 15 légi járat terem összeköttetést.

Hazánk felszabadulásának 25. évfordulója alkalmából új légi járat indul: a MALEV és AEROFLOT-gépekkel hétfőn és szombaton, heti négy alkalommal közlekedik a Budapest–Varsó–Leningrád vonalon. A járat első gépe április 4-én, szombaton indult a magyar fővárosból. Májustól szeptemberig hetenként háromszor idényjárat közlekedik Budapest és Konstanz között.

A nyári menetrend szerint a MALEV és 16 partnervállalata hetenként 229 járatot indít Budapestről. Április 1-től a MALEV nemzetközi útvonalhossza oda-vissza meghaladja a 80 000 kilométert.

Április 1-én lépett életbe az új folyami KRESZ

A Duna Bizottság ajánlása alapján április 1-én életbe lépett az új folyami hajózási szabályzat, amely — a közúti közlekedéshez hasonlóan — végig a Dunán nemzetközileg egységes hajózási rendet ír elő.

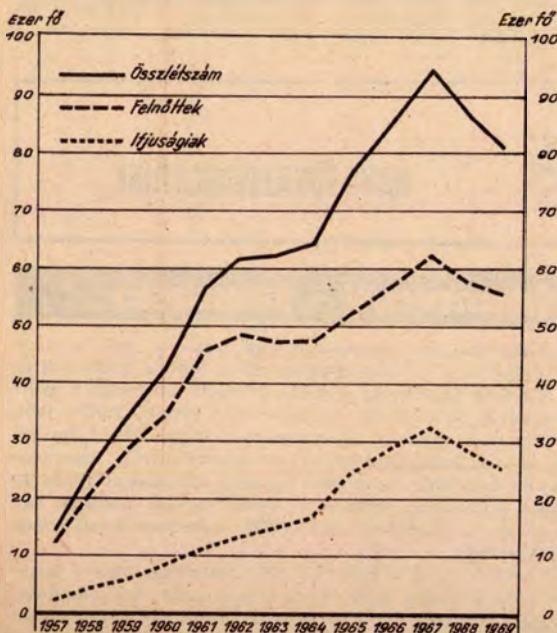
Az új folyami közlekedési szabályzat nemcsak a hajósokat, hanem a csónakázókat, a sportvezetőket is érinti, a vízjárásügyi vizsga eltörlése ugyanis túlzott szabadságot adott részükre. Az új szabályzat előírja például, hogy csónakot csak úszni tudó, az evezésben és a kormányzásban egyaránt jártas személy vezethet. Megszabja a csónak terhelését, kötelező felszerelését, tartozékait.

A nemzetközi érvényű hajózási KRESZ-t közzétette a közlekedés hivatalos lapja, s külön kis füzetben jelentett meg a vízisportolókat, csónakázókat érintő részeit. (A KRESZ-t lapunk júniusi száma részletesen ismertetni fogja).

AZ MTSZ TAGLÉTSZÁMA

c. cikkünkhöz utólag érkezett két grafikon. Egyik a megyei szövetségek szervezési eredményeit, másik a taglétszám alakulását ábrázolja.

A TAGLÉTSZÁM ALAKULÁSA 1957-1969 KÖZÖTT

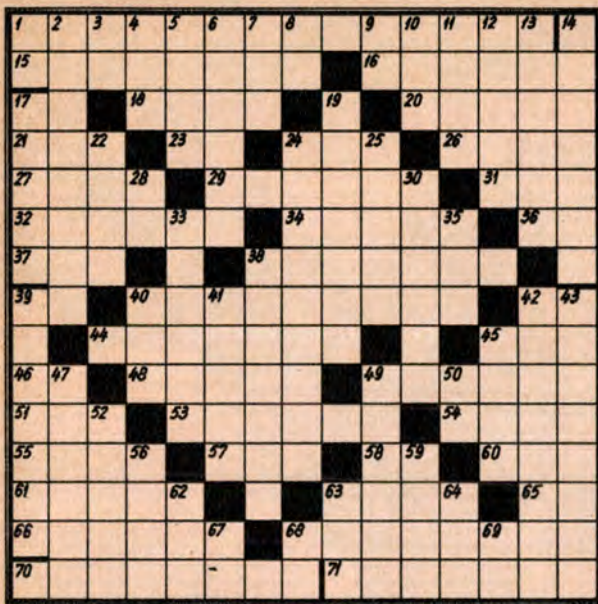

AZ EGYES MEGYEI SZÖVETSÉGEK SZERVEZÉSI EREDMÉNYEI

LAPZÁRTA UTÁN

Ünnepi ülést tartott az MTSZ Országos Tanácsa április 1-én a Magyar Néphadsereg központi klubjában, amelyen a magyar testnevelési és sportmozgalom legutóbbi huszonöt évéről emlékeztek meg. A jubileumi ülésen a magyar sportélet ismert személyiségei vettek részt — köztük szövetségünk képviselőitében Tóth Lajos elnök, Angelus Miklós alelnök, Székely Miklós fűtítár, Szalai József veterán tag és lapunk szerkesztője. Hegyi Gyula megnyitója után dr. Beckl Sándor az MTSZ OT elnöke tartott ünnepi beszédet. A meleg hangulatú ülés méltán csatlakozott közéletünk jubileumi megemlékezéseinek sorozatához.

LENGYELORSZÁGI TÚRA

VÍZSZINTES: 1. A Balti-tóhátság Visztulától keletre eső része. 15. Mükedvelök. 16. Gonosztevő, gazember (névelővel). 17. Szintén ne. 18. Összedől. 20. Író, a Magyar Csillag segédszerkesztője volt (István). 21. Hatvan perc. 23. Határrag. 24. A harang hangja (fordítva). 26. Város a Rajna mindkét oldalán. 27. Aprócska hurok a csipkekécsimunka szélén. 29. „A” mell. 31. K R I. 32. Ahol... van, ott kell lennie oknak is. 34. Dunai kikötőváros Romániában. 36. Oxigén és szén. 37. Nincsen haja. 38. IV. Henrik német császár megalázódásának színhelye VII. Gergely pápa előtt. 39. A szabadba. 40. 1123 méter magas hegy a függ. 43. környékén, szép kilátás nyílik innen a Tátrára és a függ. 43-ra. Sikló vezet ide. 42. Kettős betű. 44. Lenin élt itt 1913–1914-ben, Lenin-szobor és múzeum. 45. Román folyó. 46. A szigetvári hős névjéle. 48. Nagy francia tájképfestő. 49. Cseh származású osztrák zeneszerző, jazzoperája korábban nagy feltűnést keltett. 51. N O R. 53. Jellegzetes orrforma. 54. Növény támasztéka. 55. Ebben az esztendőben. 57. S S K. 58. Amerikai hírszolgálati iroda. 60. Réteggént borít. 61. ... Rapids (város Iowa államban). 63. Mikszáth Miklós. 65. Protaktínium vegyjele. 66. Füstkarikákat, szappanbuborékokat... 68. Zúgolódó, lázongó. 70. A vízszintes 1. egyik tava, a legnagyobb Lengyelországban (106,6 km²). 71. A Lengyel Magas-Tátra 830–1000 m magas völgye.

FÜGGŐLEGES: 1. Jelenleg. 2. Az egyik földrészre való. 3. Fordított névelő. 4. Időszak, évszak vége (pl. tél...). 5. Kártyajáték. 6. Időnként ír. 7. Rag, -tól párja. 8. Indíték. 9. A A. 10. A 7. függőleges betűi keverve. 11. Pólus. 12. Áttaszít. 13. Lenin kezdeményezésére 1920-ban létrehozott első népgazdasági terv. 14. A legnagyobb lengyel gyógyfürdők egyike. 17. Híres lengyel fürdőváros, a Gdansk-öbölben. 19. Híresek a cédrusai. 22. „Az” éra. 24. A történelem előtti korból származó, faragatlan nagy kövekből álló emlékoszlopok. 25. Német polgári történész, egyetemi tanár (1858–1927). 28. Amerikai mesefilm. 30. Egykori kiváló sakkmeister. 33. Rétes is van ilyen (névelővel). 35. Triplán véve: ismert tánc. 38. Lásd a vízszintes 38. sz. sort. 39. A lengyel Magas-Tátra egyik vidéke, ahonnan drótkötélpálya visz az 1988 méter magas Gáspár-hegyre. 40. Kiterjedt bajnok központja. 41. Svéd város Göteborg közelében. 42. Fellép. 43. Híres nemzetközi turista- és téli sportközpont Lengyelországban. 45. Elfut. 47. Korszerű. 49. Műemlékekben gazdag lengyel város a Visztula partján. 50. E K. 52. Kossuth-díjas matematikus, egyetemi tanár. 56. Hétfejű mesebeli kígyó a buddhista mitológiában. 59. Takaró. 62. A tűzhely sütő része. 63. A E P. 64. Hit betűi, keverve. 67. T D. 68. B Y. 69. Daloló szócska.

Beküldendő a vízszintes 1., 40., 44., 70., 71., függőleges 14., 17., 39., 43. és 49. sz. sorok megfejtése. Határidő: május 15.

Előző számunkban közölt keresztretjévi megfejtése: Nagyszénás, Szentendre, Pomáz, Nagykevény, Csóványos, Nagyvilám, Horány, Leányfalu, Dunabogdány, Nagymaros.

Könyvjutalmat nyertek: Horász Iona Pécs, Tóth Tamás Szeged, Rochlitz György Tatabánya, Sóhalmy György Ozd, Simsa Péter Bp., Illich Józsefné Bp.

Olcsón, kulturált körülmények között ismerkedhet meg az ország legszebb tájaival és városaival, ha részt vesz az

IBUSZ—TIT

országjáró autóbuszkirándulásain

Változatos programok, fél naptól – nyolc napig terjedő kirándulások

Természetjáróknak gyalogtúrával egybekötött országjárás

Csoportoknak országjárás-szervezés kívánság szerint

RÉSZLETES FELVILÁGOSÍTÁS ÉS JELENTKEZÉS

az

utazási irodákban

A legszenzációsabb felvétel, amit valaha a Himalája félelmetes arányairól készítettek. Ez a kocka volt az utolsó Hoyer filmjén. Azt a részt ábrázolja, amit közvetlen az 5. sz. tábor előtt kellett leküzdeniök. Peter Lavicka megy elől, s a lélegzetelállítóan keskeny gerincen köteltársa, Kurt Ring követi. Kétoldalt a mély szakadék. A gerinc-csapás mindössze lábnyi széles. Semmilyen lehetőség nincs a biztosításra. A hat ember megállapodott abban, ha valaki megcsúszik és lezuhan, társa köteles a másik oldalon a mélybe vetni magát, hogy bajtársának zuhanását megállítsa. A kép láttán a szakemberek azt mondták: „Ezen a gerincen nem szabad menni. Életveszélyes.”

TURISTA

A MAGYAR TERMÉSZETBARÁT
SZÖVETSÉG LAPJA

1970 — 6

ÁRA: 3 Ft

TURISTA

XVI. EVFOLYAM 1970. JÚNIUS

TARTALOM

TURISTAÉLET

A fotópályázat nyertes képei	2
Felzabadosulási emléktúra a Vöröskő-sziklára	18
Beszélgetés a BTSZ elnökével	12
Mi a véleménye a turistautak és útjelzések állapotáról	16
A béke fája	15
A Turista jelenti	27

HAZAI TÁJAK

Az Alföld fiatal folyója	3
Solymár és környéke	4
A mesék földje: a Kis-Zagyva völgye	8
A Gaja-szurdok völgye	15
Szerencsi románc	20
Szabolcsi szenzációk	25
Kerékpárral a Velencei-hegységbe	20

KÜLFÖLD — ÚTIKALAUZ

Saskeringő a ghimesi romok felett	10
Kanada Nemzeti Parkja	22

ÉRDEKES — HASZNOS

Hogyan öltözködjünk nyáron?	7
Tűzok-sétáltatás	6
Állatok a rács mögött	14
Az árnyék virágai	12
Madárkalendárium turisták részére	16

SZÓRAKOZÁS

Szerelmem: a magyar Duna	24
Turistatató 3. forduló	26

A címképen táborozó vizingázók a Dunakanyarban. Susoczy Ferenc díjnyertes felvétele.

TURISTA. Turisztikai, camping és utazási folyóirat. Felelős szerkesztő: **Endrődi Lajos.** Szerkesztő bizottság: dr. Agócsy Pál, Antalffy Gyula, Kertész Miklós, dr. Kürthy Miklós, Mosonyi László, dr. Pápa Miklós, Székely Miklós, Szombathy Viktor, Vedres László. Szerkesztőség: Bp., V., Váci u. 58. T.: 182-932. Kiadja az Ifjúsági Lapkiadó Vállalat. Felelős kiadó: **Tóth László** igazgató. Kiadóhivatal: Bp., V., Révay u. 16. 116-660. Terjeszti a Magyar Posta. Előfizethető a Posta Központi Hírlapirodánál (KHI. Bp., József nádor tér 1.), a kézbesítőknél, bármelyik postahivatalnál és a posta hírlapüzleteiben közvetlenül, vagy csekkbefizetési lapon (csekkszám: egyéni 61 251, közzületi 61 066), valamint átutalással a KHI. MNB, 8. sz. egyszámújára. Előfizetési díj egy évre 36,- Ft, félévre 18,- Ft

Kéziratot és fényképet nem őrzünk meg és nem küldünk vissza.

INDEX: 25 814

70.4350 Egyetemi Nyomda mélynyomása. Budapest.
Felelős vezető: **Janka Gyula** igazgató

A bátor embereket mindig izgatta az ismeretlen, a távoli és titokzatos világ. Ez a vágy hajtotta őket óceánokon át új világ-részek felfedezésére, az Északi- és a Déli-sark meghódítására, a felhőkbe burkolódzó hegycsúcsok megmászására.

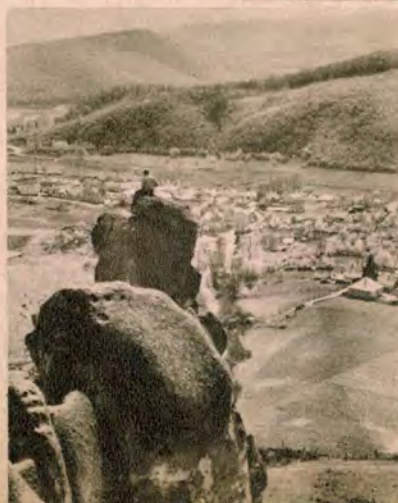
Minden felfedezés megannyi kaland. Mindegyik az emberi akarat, bátorság, kitartás és áldozatvállalás próbaköve volt.

Ezekből a nagy vállalkozásokból válogattunk ki néhányat. Olyanokat, amelyek a „legnagyobb földi kalandok” címmel vonultak be az emberi történelembe.

Legnagyobb földi kalandok című sorozatunk első részét júliusban közöljük. Címe: „Gyalog az Északi-sarkon át, Amerikából Európába”.

Az 1969. évi fotópályázat legszebb képei

A Turista 1969. évi fotópályázata a vártnál is nagyobb sikert hozott. Több, mint 250 kép érkezett be, közülük a bíráló bizottság 16 kollekciót jutalmazott. Tovább folytatva a nyertes képek bemutatását, 3-ik helyezett: Vác (Doma Istvánné, Miskolc). 4-ik helyezett: Erzsébet-híd (Tóth József Bp.). 5-ik helyezett: Siroki panoráma (Doma István Miskolc). 6-ik helyezett: Szalonasütés (Varga Ferenc Bp.).

AZ ALFÖLD FIATAL FOLYÓJA

ÚJ ARCÚ MAGYAR TÁJAK

Magyarország térképe a szemünk láttára jelentős mértékben módosult; új és új jelek kerültek rá, melyek az utóbbi negyedszázad létesítményeit, a mai nemzedék alkotásait — ipartelepeket, bányákat, városokat tüntetik fel. Ezek az új jelek elsősorban gazdaságföldrajzi vonatkozásúak, de akad olyan is, ami természetföldrajzi változást rögzít. Az Alföld térképének keleti felén például 1956 óta egy hosszú kék vonal fut végig, s egy új folyót jelez, mely a csapadékban legszegényebb országrészt szeli át több mint száz kilométer hosszúságban. A neve: *Keleti-főcsatorna*.

A Tiszából ágazik ki ez az új folyó, ott ahol a tiszalöki erőmű duzzasztógátja betereli a mesterséges mederbe. Aztán megindul délnek, hogy négy alföldi megye szomszoros földjeire vigyen öntözővizet.

Több mint százéves álom valósult meg a Keleti-főcsatorna révén. A zabolátlan Tisza munkábfogásáról, a folyómellék öntözéséről be sokat terveztek a magyar nép legjobbjai! A Tiszántúlon századokon át vagy az árvíz, vagy az aszály pusztította el az ember munkáját. Esős évszakokban vízjárta, haszontalan terület volt a föld jó része, a rekkenő heveségű nyarakon pedig szürkére égett, a fű kiszáradt, a lomb lehervadt, a vetés kiszült, még a kutakból is kiapadt a víz. Több mint száz évvel ezelőtt már Táncsics Mihály megálmodta a Keleti-főcsatornát: *Tokajon alul, Löknel a Ti-*

szából csatorna viszen Nánáson, Bőszörményen keresztül Debrecenbe, innen pedig Szoboszlón át Kardszagnak. Mikor e plánumon dolgozott, a kiégett legelők tízezer holdjain koplalva kószált a csontig lesóványodott jószág.

Az 1863. évi nagy szárazságról feljegyezték, hogy a forró mezőkön ezrével pusztult el az állatállomány, a Hortobágyon egész nyájak csontváztoemege feküdt a kiszáradt csordakutak mellett, s a pásztorkunyhóban szomjan halt a juhász, hűséges pulijával együtt. Az egész keleti országrészen éhínség söpört végig. Arról a területről, melyen most a Keleti-főcsatorna végigvonul, ezt jelentette a károk felbecsülésével megbízott királyi biztos: *„A Hajdúságban a búza egy arasznyi, benne itt-ott egy szorult szem, Bihar megye déli részén negyvenkét község inségben. A Nagykunságon Karcag, Kúnhegyes, Madaras, Kisújszállás, Túrkeve, Szentmárton határa sivatag.”* Tompa Mihály megrendülten írta erről a kegyetlen esztendőről: *„Csapástól most a föld kietlen! — Az élet érvérése áll: — Vénség az ifjú kikeletben, — Teremtő nyár ölen halál.*

Minden aszályos év után napirendre került a tiszántúli öntözőcsatorna ügye, de valóság csak nem akart lenni belőle. Pedig már a múlt század közepén elkészültek a tervek a Tisza vízének hasznosítására. A mezőgazdasági szakemberek már akkor jól tudták, hogy az öntözést feltétlenül meg kell valósítani a

nagy magyar síkságon, ha az alföldi parasztság az agrárkultúra magasabb fokára akar jutni. Az 1850-es esztendők terveiből csak az 1950-es évek derekán lett valóság: a Tiszát munkába fogó eröművet s az Alföld keleti részének öntözését biztosító új folyót a mi nemzedékünk építő akarata hozta végül is létre.

A Keleti-főcsatorna hat esztendő kemény munkájával épült meg 1956 júliusára. Gépek százai dolgoztak télen-nyáron a föld kitermelésén, elszállításán és beépítésén; hatalmas kotrók, lépegető exkavátorok, földnyeső gépek mélyítették a medret, tologépek teregették szét a kiemelt földanyagot, s különféle hengerek és döngölők tömörítették a töltéseket. Tízmillió köbméter föld megmozgatása árán így született meg a Keleti-főcsatorna, mely nemcsak az alföldi öntözés lehetőségeit növelte meg mintegy 200 000 holddal, de a belvízi hajózást is kiterjesztette, ugyanakkor tájalakító szerepe sem jelentéktelen.

A főcsatorna keresztmetszete lehetővé teszi 700 tonnás uszályok kétirányú közlekedését, de még az öntözött területekre benyúló mellécsatornákon is jöhetnek-mehetnek egy-két teherautó-rakományt befogadó dereglyék. Ha végighajózunk az Alföld új folyóján, egyre dél felé haladunk, s végül *Bakonszegnél* betorkollunk a *Berettyóba*. Az uszály fedélzetén úgy érezzük, mintha a táj fölött lebegnénk, olyan távlatok nyílnak elénk. A víz szintje a leg-

több helyt magasabb a környező földeknél, hogy a Tisza-víz szivattyúzás nélkül szétáradhasson az öntözendő területeken — ez idézi elő a szokatlan perspektívát. Végeszakadatlan takarmánynövény-táblák, zöldségkertészetek, cukorrépa-földek, kukoricások, rizsültetvények között haladunk; közben jobbról is, balról is széles mellékcatornák ágaznak ki a csendes vízü folyócskából, s vesznek el a láthatár alján. Ezekhez a mellékcatornákhöz illeszkednek — mint szőlőfürtökhöz a bogycák — az egyes öntözőtelepek.

A „kis Tisza” — ahogy erre felé hívják — hosszasan halad el a Hortobágy és a Hajdúhát határán, s mindkét oldalt bőségesen ellátja mesterséges csapadékkal. Nem olyan régen még élesen elütött egymástól e két szomszédos táj képe. A fehér tanyházak ezreivel teleszórt Hajdúság termékeny mezősi talaján gazdagon fizető szántóföldek, kertek, gyümölcsösök virultak, a Hortobágy roppant pusztaságán pedig silány legelők sínylődték. Ezen a tikadt egü, fátlan ösgyepen, századokon át csak pásztorok éltek, állataik százazreivel, félig-meddig nomád-sorban. Ha ma széttekintünk a Keleti-főcsatorna magas partjáról, már nem olyan szembetűnő az ellentét a hajdúsági gazdag löszhát és a Hortobágy ide nyúló részei közt. A pusztai oldalon is erőteljes vetéstáblák kísérnek, s egyre nagyobb területü

legelőkre jut el az öntözővíz, a rizsvetéseken és a halastavakon kívül.

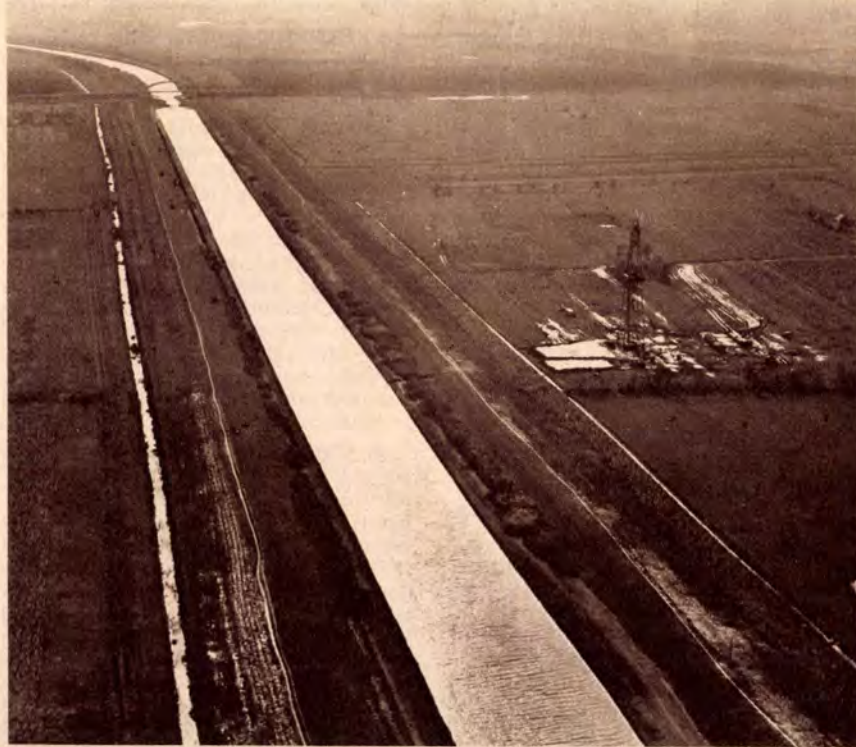
S a „kis Tiszának” már mellékfolyója is van. 1966-ban készült el a Keleti-főcsatornából kiágazó Nyugati-főcsatorna, amely 40 kilométer hosszú. 1963 végén kezdték el építeni, s a nagy teljesítményű exkavátorok, földgyalúk és kotrók 2500 kubikos teljesítményének megfelelő földmennyiséget emeltek ki naponta a mélyülő mederből. A 13 méter széles és 3 méter mély csatorna mintegy 60 000 hold öntözését teszi lehetővé, s a halastavak ezer holdjait látja el tápláló vízzel.

Az ország öntözőrendszerrel átfogott területe már meghaladja a 700 000 holdat, s a mesterséges csapadék biztosításában évről évre növekvő szerepet kap a Keleti-főcsatorna. Partjain rajvonalba sorakozó vízgyűk lövik a messzeségbe a vizet, vagy esőztető berendezések permetezik szét a földek fölött. E képek már a látványa is éltető szépségű: a tűző napfényben reményt-keltően lebeg az öntözött táj fölött a mesterséges szivárvány halványan vibráló kettős íve.

A fiatal folyó két partján már szépen izmosodnak a tízéves nyárfák, s a töltések oldalát egyre dúsbabban szövi be bokraival a vadrózsa. Árnyékukban itt is, ott is horgászok tanyáznak; lesik a halat, amit a Tisza vize hoz.

Antalfy Gyula

Légifelvétel a Keleti-főcsatornáról, Balmazújvárosnál. Háttérben egy olajkút (MTI Papp Jenő felv.)

SOLYMÁR É

A középkori eredetű solymári vár annak idején vadászkastélyul szolgált. A vele foglalkozó tanulmányában Valkó Arisztid dr. idézi II. Ulászló egy oklevelét, amely így kezdődik:

„Mi Ulászló Magyar- és Csehország királya, tudtul adjuk mindenkinek, akiket illet, hogy mivel Salmar (Solymár) vára Pilis megyében, a mi Buda városunk szomszédságában oly kellemes és igen alkalmas helyen fekszik, hogy midőn mi mérhetetlen gondjaink és aggodásaink miatt, amelyek néha kifárasztanak bennünket és így Budán a járadtság vesz rajtunk erőt, mindig ki tudtunk oda vonulni felüdülés és vigasz céljából.....”

1496-ban íródtak e sorok. Ime, csaknem félezer év messzeségéből tűnik elő Solymár üdülőhelyi jellegének korai felismerése. S bár azóta — főképpen az utóbbi évtizedekben — jelentős változások történtek a község és a környező táj arculatában, Solymár ezt a kedvező vonását mind máig megőrizte. Szép bizonyítéka ennek a község fölött, a Kerekhegy oldalában kialakult pompás fekvésű üdülőtelep. Kiterjedt erdők díszlenek a község háttérében, szép formájú hegyek emelkednek körülötte s mindenfelé jelzett turista-utak haladnak; erre visz a nagy turistaút is, az országos kék jelzés. A Zsíroshegyi turistaház is a község területéhez tartozik. Solymár ily módon nemcsak az itt telekparcellával, vikendházzal bíró fővárosiak pihenőhelye, de igen jelentős a kiránduló- és turistaforgalma is.

A Zsíroshegyi turistaház fölött magasodik, kis órányi járásra, a szép kilátásáról méltán híres Nagyszénás. 551 méteres kúpjáról nemcsak a közeli környékre nyílik szép lepillantás, de feltárul előttünk a szomszédos Pilis is, sőt a távolabbi Gerecsének s a Börzsönynek és a Cserhát-nak is több kimagasló csúcsa integet a távolból. A csúcs alatti katlanban épi-

KÖRNYÉKE

tették fel turistaházukat a húszas évek közepén a munkásturisták.

A Zsíroshegygel szomszédos Sziklás-hegy oldalában az *Ördöglyuk* nyílása sötétlik. Mély bejárati kürtője egy körülbelül két kilométer hosszú, szövevényes, labirintusszerű barlangrendszerbe vezet. A Budai-hegységnek — a főváros határán túl — ez a legnagyobb barlangja. Első szakszerű leírása csaknem száz évvel ezelőtt jelent meg a Földtani Közlönyben. Barlangjáró turistáink kedvelt túra és munkaterülete; a múltban számos értékes régészeti leletet is felszínre hoztak a barlang mélyéről. Aki azonban nem ismeri, be ne merészkedjék vezető nélkül, mert bentrekedhet! De még aki ismeri, az se menjen egyedül, mert balesetveszélyes. Járhatóvá tétele, idegenforgalmi kiépítése a jövő feladata.

Solymár környékének kedves turisztikai nevezetessége: az *Alsó Jegenyevölgy*. A Budapesti Erdészet kezeli. Mondhatjuk: kiránduló mintaterületté fejlesztette. A régi ösvényt sétaúttá rendezték, hat hidat építettek a kanyargó patakon át, újrafoglalták a Rózsi-forrást és még egy másik kis forrást is kiépítették. Esőházikót is kapott a völgy és tűzrakóhelyet. Ebben a vadregényes völgyben találjuk a solymári vízesést is, az egyetlen a budai hegyvidéken. Hegy és völgy, patak, vízesés, forrás, erdők, rétek, szép kilátópontok, titokzatos bar-

Solymár látkepe az új iskolával (Gaál Gyula felv.)

langvilág: a természet valóban nem fukarkodott itt, amikor kincseit osztogatta!

De a történelmi múlt is itthagya emlékét: a község keleti szélén, a formás kis Vár-hegyen omladoznak a középkori vadászkastély, a solymári vár falai. A közelében, a solymári helytörténeti gyűjteményben tanulmányozhatjuk az innen és általában a község területéről és környékéről előkerült gazdag leletanyagot.

A 64-es autóbusz bevisz a község centrumába, a Templom-térre. Itt emelkedik a műemlékjellegű templom, s közvetlen mellette az imponáló méretű új iskola. Erre halad a Zsíroshegy felé a zöld útjelzés is, a Törökkút közelében. A jó vízű forrás egyik kútfeje a helyi vízvezetéknek, mely mintegy hét kilométer hosszúságban hálózta be a községet.

Solymár gazdasági élete is erőteljesen fellendült. A Hunyadi Mátyás nevét viselő helyi mezőgazdasági termelőszövetkezet nemrég egyesült a pilisvörösvári „Új élet”, és a pillisszentiváni „Jó szerencsét!” szakszövetkezettel. A hatalmasá duzzadt mezőgazdasági nagyüzem a „Pilisvölgye”

nevet vette fel. — Nagyarányú a helyi ipari üzemek fejlődése. A hagyományos termelési ágak mellett (kőfejtés, mészégetés) új színtelként jelentkezik a Pestmegyei Faipari Vállalat és Pestmegyei Műanyag-, Játékáru- és Tömegcikkipari Vállalat. A Faipari Vállalat a nyílászáró szerkezetek (ajtók, ablakok) mellett irodai berendezéseket is gyárt; itt készül a „Solymár garnitúra”, mely hivatalokba és kisebb lakásokba egyaránt alkalmas. A hazai piacra és exportra egyaránt termelnek. Akik Solymárról a Kevélynyereg felé igyekeznek, ott haladnak el a telep bejárata mellett. — A Műanyagipari Vállalat nagyobb részt műszaki cikkeket állít elő. Nagy jelentőségűek a színesfémet pótló műanyag szerelvények. Itt van a legnagyobb műanyag cipőalkatrész előállító üzem. Mindezt végigtekintethetjük a szépen berendezett Mintateremben, miközben megtudtuk, hogy dolgozók száma meghaladja az ezret (1030 fő), s hogy az elmúlt tíz év alatt termelésük kevés híján a húszszorosára emelkedett; az 1969. évi termelési érték 180 millió Ft volt. — A Faipari Vállalat szép és praktikus bútorait irodahelyiségekben láthatja a látogató. A termelési érték itt összességében kisebb (85 millió), de fejlődése még erőteljesebb, mert a kezdeti 1,5 millióról emelkedett idáig; különösen az utolsó három év eredménye volt kimagasló. — Közben épül a Vár-hegy tövében egy új nagyüzem is, a *Cserépgyár*. A község 4600 főnyi lakosságának

40%-a már jelenleg is az iparban dolgozik.

Solymárt bemutatni azért időszerű, mert június 27—július 5 között — most első ízben — „*Solymári napokat*” rendeznek. A gazdag és színes programban sok vonzó számot találhatunk: jelmezes felvonulás, aratóbál, térszene, íjászverseny, „Solymár szépe” választás, ének- és zenei est, tudományos ülések, festőművészeti kiállítás. Nem feledkezett meg a rendezőség a turistákról sem: bemutatják az országos kék jelzés filmjét, olvasói ankétot tartanak lapunk szerkesztőivel és a „Solymári napok” záró akkusaként július 5-én, vasárnap turistatalálkozó lesz a Zsíroshegyi turistaháznál; egész napos, változatos programmal; a találkozót tűzijáték vagy tábortűz fejezi be.

Solymár jó kapcsolata a turistákkal már jelentős előzményekre tekint vissza. Itt tartották 1963 őszén a falu népe és a természetjárók emlékezetes találkozóját. 1966 októberében, a község fennállásának 700-adik és a solymári vár elcsévének 400-adik évfordulóján emléktáblát helyezett el a Budapesti Vörös Meteor. A hegyek felé nyúló *Turista utca* is a mozgalom iránti figyelmet mutatja. Szép lenne, ha turistatársaink mennél nagyobb számban vennének részt az érdekesnek ígérkező Zsíroshegyi találkozón: az első olyan találkozón, melyet a falu népe rendez a turistatársadalom részére.

Pápa Miklós dr.

A solymári vár romjai (Dr. Mosonyi Tibor felv.)

TÚZOKSÉTÁLTATÁS

Dévványa, tavasz, déli-báb.

Egyetlen kunhalom a ke-rek, nagy pusztaságon, raj-ta néhány poros kévéből hevenyészett nádkunyhó. Ez jelenti most számomra a világ közepét. Ide várom a békési puszták megköze-líthetetlen madáróriását. Itt szeretném lefényképezni a tűzokot!

Hazai természetfényképe-zőnek manapság a csúcst jelenteni egy szabad környezetben megfigyelt, békés zavartalanságban lencse-végre kapott tűzokcsapat. Megváltozó tájban, kihalás-ra váró madáróriás szép, szomorú fényképtróféáját. Olyan feladatot, melyet a vadász csak messzehordó, távcsöves fegyverével szok-tott megoldani.

En is így kezdtem valami-kor. Puskával, hason csúszva, szénásszekérről cserkészve. Akkor még nem kongatták tűzokjaink felett a vészharangot és azt képzeltem, hogy az áprilisi kakasdürgés legméltóbb záróakkordja a célba találó golyólövés. Ma már tudom, hogy mekkorát tévedtem. Most már én sem megtört, véres, halott madárral kívánok a tűzokdürgésről ha-zatérni. Sokkal-sokkal többet szeretnék ennél. Meg-állított pillanatot, nagyszerűségének teljében megör-zött életet!

Ezért fekszem most a már hetekkel ezelőtt e cél-ra készített nádkupacban, várva, hogy a helybeli va-dásztársaság vadörje les-helyem közelébe terelje az innen kb. három kilomé-terre legelésző kakascsapo-t. A tűzok ugyanis a na-

gyon messziről, lassan kö-zelítő ember elől kezdet-ben nem repülve, hanem kiadós léptekkel, gyalog-szerrel igyekeznek távolodni. Több száz méteres távol-ságból látott ellenség még nem ok arra, hogy nyolc-tízkilós, nehéz testét leve-gőbe emelje. Csak ha meg-bizonyosodott róla, hogy őt keresik, akkor csapja szét hatalmas szárnyait.

Végtelen sok madárisme-ret, türelem és helyi tapasztalat kell ahhoz, hogy va-laki tervszerűen megadott irányba tudjon „sétáltatni” ilyen gyalogló tűzokot. Nem is ajánlatos akárki-nek megpróbálni, mert az elügyetlenkedett kísérlete-zés vétkesen zavarja az egyébként is gyakran há-borgatott állományt. Tár-sam azonban nagyon érti a dolgát. Meg-megállva, jobbra-balra botorkálva órákon át figyelteti magát a tűzokkal. Azok pedig las-san felém közeledve igye-keznek a messzeségben mozgolódó emberalakról ál-landóan jó félkilométeres távot biztosítani. Nézem őket gyönyörködve, de egy-re gyorsuló szívdobogással és közben akarva-akaratlan az európai tűzok statisztiká-kból kibontakozó, szo-morú történetén gondolko-zom.

Földrészünkön évszázá-dokkal ezelőtt kipusztult már Svédországból, Finn-országból, Dániából, Svájcból, Angliából. Utóbbi év-tizedekben került sorra a görög, albán, francia és NSZK-beli állomány. Na-gyon megfogyatkozott számban találjuk manapság Ukrajnában, Bulgáriában,

Romániában, Jugoszláviá-ban, Lengyelországban és az NDK-ban, végül egészen kis töredék tengődik az Ibériai-félszigeten. A szá-zadforduló táján még kb. tizenkétezer élt belőlük a Kárpát-medencében és ez a tekintélyes mennyiség el-sősorban a mai országhatá-rainkon belül, vagy azok közvetlen szomszédságában népesítette be a síkságokat. A múlt évi számbavétel során pedig már alig talál-tunk Magyarországon mint-egy kétezer—kétezerhárom-száz tűzokot. E gyönyörű, nagy madár véstes fogyat-kozása közismert, de felszí-nes okoskodással napirend-re is tért fölötte a közvé-lemény. Úgy vélik, hogy az Európa-szerte végbemenő, kulturális tájváltozások e faj esetében mindent ma-gyaráznak. Hogy az ősallo-potban levő füves puszták elvesztésével más környe-zet már képtelen az élet-igényeket kielégíteni.

Mekkora tévedés!

Magyarországon a mező-gazdasági nagyüzemek haj-dani és jelenlegi terjedel-me, a hatalmas gabona-, lucernatáblák mindenkor biztosították a kívánatos életteret. Nem a nagy-nyílt síkságok hiánya, hanem a szántóföldi munkák roha-mos gépesítése, kemizálása fenyegeti manapság a kul-túr élettérbe kényszerült tűzokot, mert évről évre igen magas százalékban semmisítik meg a fióká-kat meg fészekaljákat. Ko-rántsem lenne azonban ilyen érzékeny a tavasz-on-ként ma már elkerülhet-lenül megisméltendő veszte-g, ha nem egy évszázá-dok óta üldözött, legyengi-

tett állomány érte volna meg a korszerű agrotech-nika kártevéseit.

A nagy testű, kiadós pe-csenyét ígérő tűzok min-denkor csábította a sport-szerűtlen hús vadászokat. Vétkes hosszú időn át sza-badon folyt a kizsákmá-nyoló hasznosítása, majd a két háború között elhibá-zott vadgazdálkodás tetézte a korábbi veszteségeket. El-képesztő adatokat olvasha-tunk erről a szakirodalom-ban. Egészen a harmincas évekig követhetjük nyo-mon pl. azokat az ölmos-eső alkalmával rendezett, hirhedt tűzokmészárlásokat, amikor az eljegesedett szár-nyú, röpképtelenné vált csapatokat lóhátról üldöz-ték, karámokba terelték és halomszámra bunkóztak agyon. A századforduló éveiben Bécsig—Berlinig—Londonig terjedő vadex-portot szolgált ki ez az em-bertelen állatkereskedelem. Szomszédainknál sem volt külön a helyzet. Romániá-ban 1938 decemberében két nap alatt hétszáznegyven fagyott szárnyú tűzokot vertek agyon Galac, Ploesti és Bukarest környékén. Az esettel kapcsolatban két-százharminckét orvvadászt ítétek el. De a sportszerű vadászat sem ismert abban az időben mértéket. 1893—1914 között évente átlag ezer—ezerkétszáz tűzokot lőttek a Kárpát-medence-ben. A két világháború kö-zött a kíméleti idő fokoza-tos kiterjesztésével sokat

HOGYAN ÖLTÖZKÖDJÜNK

NYÁRON?

javitottak a helyzetet, azonban az időnyenként lövő kakasok mennyiségéről még mindig nem történt intézkedés. Így azután 1935—40 között is nem kevesebb, mint 1650 tűzokkakkal lett szegényebb a hazai állomány. Ma már a szigorú védelem mellett mindent elkövetünk Magyarország — földrésznön még mindig első helyen álló — tűzokkállományának megóvására, a régmúltak veszteségei után azonban nagyon kétséges, hogy milyen eredménnyel oldhatjuk meg ezt az egyre súlyosbodó feladatot.

Ilyen gondolatok kavarnak bennem, miközben nyugodtan legelészeve-tolászokodva lassan egyre közelebb kerülnek hozzám a tűzokkok. Jönnek-jönnek, peckes nagy léptekkel, míg végül alig hatvan—hetven lépésről két tekeres filmet is rájukfényképezek. Soha nem reméltem, hogy valaha ilyen közletről örökíthessenek meg dürgésidőben tűzokkakast.

És a kép, melyet e sorozatból most bemutatok, nem a ritka élmény, életben egyszer adódó trófea dicsekvő bizonyosága. Másnak szántam. Emlékeztetőnek. Egy kiháló állat áll előttünk, melyet az emberi kapzsiság, múlt idők elhibázott vadgazdálkodásával párosulva sodort valóságba. Élő múzeumi emléktárgy, jellegzetes magyar érték, idegenforgalmi látványosság. Illik őt ismerni minden természetjárónak. Tudni róla, hogy mi volt a sorsa és nem feledkezni meg arról, hogy jövőjét a szigorú védettség önmagában még nem biztosítja. Csak az emberek szeretete, vadászok, gazdák, kutatók és nem utolsósorban a széles körű propagandát kifejítő természetbarátok összefogása, féltő gondoskodása tarthatja meg még sokáig mindannyiunk gyönyörködésére a magyar tűzokkot!

Szöveg és kép
Dr. Sterbetz István

● BŐRÜNK MILYEN HŐMÉRSÉKLETET VISEL EL? ● PULÓVER VAGY ANORÁK? ● EGÉSZSÉGES-E AZ IZZADÁS? ●

Az időjárás meghatározza az üdülés és a szabadság hangulatát. A két vagy három hét, melyet eső, vagy rossz idő miatt szobában kell tölteni, nem üdülés. Ugyanez vonatkozik a túrákra is.

ANYAGCSERE — KALÓRIA — HŐ

Az időjárás befolyásolja a lelki és testi közérzetet; ugyanis a szél és a nap sugárzása hat a szervezetünkben folyó anyagcsere és a hőháztartásra. Az anyagcsere révén keletkezett hő a vérkeringés segítségével a belső szervekbe és a bőrebe jut. A bőr hőmérséklete általában 2—3 fokkal alacsonyabb, mint a belső szerveké. Akkor érezzük magunkat kellemesen, ha bőrünk hőmérséklete (tehát nem a kézen és az arcon) 31—35 fok.

A BŐR ÉRZÉKENYEN REAGÁL

Amíg a bőrfelület, vagy a fölötte levő levegőréteg hőmérséklete 31° alatt marad, vagy túllépi a 35°-ot, a szervezet ellenintézkedéssel válaszol.

Előbbi esetben a bőrfelület sugárzás révén hőmennyiséget ad le, az utóbbinál a szervezet ellenkezőleg reagál: hőt vesz fel. Ilyenkor lép fel az izzadás: a szükséges lehűlés párolgás révén jön létre. Az orvosok megállapították, hogy az ember száraz levegőben 15 percig kibírja akár a 100 fokos hőmérsékletet is. Ez azért lehetséges, mert a párolgásos lehűlést a levegő nedvességtartalma nem akadályozza. Ugyanezen hőmérsékleten egy beefsteak tizenhárom perc alatt jól átül.

A teljesség kedvéért megemlítjük a másik véglét, a borzongást. Ha hideg vízbe lépünk, érezhetjük a „libabőrrel” összekötött borzongást. Ilyenkor a szükséges hőt a szervezet az anyagcsere-folyamat gyorsításával állítja elő.

A SZÍNEKNEK IS SZEREPÜK VAN

Nyári túrán megfelelően öltözködjünk. A napsütés hatása erősen függ a levegő mozgásától és a választott ruházattól. Villágos ruházat esetén is az erős napsütés, a bőr felületének hőmérsékletét mintegy 7 fokkal emeli. Viszont az enyhe (már 1-es Beaufort erősségű) szellő mintegy öt fokkal csökkenti a hőmérsékletet.

Aki nyári túrán sötétbe, különösen feketebe öltözik, az veszélyeztetni egészségét: szélcsendes napon a napsugárzás hatása ugyanis háromszorosára nő. A

bőrfelület és a ruházat közötti légter mintegy 55 fokra melegszik fel! Ez érthető, mert a sötét szín sokkal kevesebb fényt ver vissza, mint a fehér.

PULÓVER — ANORÁK

A hővezetés szempontjából a túra-öltözeti anyag is fontos szerepet játszik, főleg, ha az műszálból készült. Meleg időben egészségtelen a vízhatlan ruházat. Hőguta léphet fel, mivel a test fölötti közvetlen légréteg nedvességgel telítette válik.

Az anyagcsere, a meteorológiai tényezők és a ruházat egymással szoros kapcsolatban vannak. Néhány irányértéket azonban mihezartás végett megjegyezhetünk: kiránduláson könnyű ruházatba öltözve a normális lépéstepő a bőr hőmérsékletét 7 C°-kal emeli. Vastag pulóver már 14 fokos hőmérséklet emelkedést idéz elő. A teljes szélséket emelkedést 8 C°-ot jelent. Könnyű testmozgásnál ezek az értékek ötven százalékkal emelkednek, nagy fizikai teljesítmény esetén pedig megkétszereződnek. Hegyre fel (mivel az izmok kontrakciós ideje mintegy fél másodperc) hosszabb gyaloglás esetében az ideális menetelési tempó másodpercenként két lépés. Ha sietünk, felváltva a gyorsabb és a normális lépéstepő a legkevésbé megerőltető.

Akinek az orvos vérkeringési okok miatt mérsékelt mozgást ajánl, az csak akkor túrázson napon, ha a hőmérséklet árnyékban sem lépi túl a 20 fokot. Enyhe szél esetében még a 26 fok is elviselhető, de a 30 vagy annál több fok már káros.

— 1 —

Mi is szeretettel köszöntöttük

testvérlapunkat, a Népsportot abból az alkalomból, hogy április 24-én volt 25 éve első száma megjelenésének. Fennállásának negyedszázada alatt szüntelenül küzdött azért, hogy a magas színvonalú versenysport mellett megvalósuljon hazánkban az egyszerű emberek testedzése is. Eredményes felvilágosító és népszerűsítő tevékenységének köszönhetjük, hogy Magyarországon a tömegsport a sportegyesületek, a szakszervezeti és ifjúsági szervezetek munkájának szerves részévé vált. A lap mindig nagy figyelmet szentel a természetjárás ügyének és nagymértékben hozzájárult a természetbarát mozgalom tömegmértékű fejlődéséhez. További sok sikert kívánunk a Népsport szerkesztő gárdájának a magyar sport ügyéért folytatott áldozatos munkájukban.

ÖRÖMMEL TUDATJUK OLVASÓINKKAL,

hogy az Elnöki Tanács szerkesztő bizottságunk tagját ANTALFFY GYULÁT, a Magyar Nemzet olvasószerkesztőjét felszabadulásunk 25. évfordulója alkalmából a

MUNKA ÉRDEMREND ARANY FOKOZATAVAL

tüntette ki.

BUDAI NAPSZÍVŰEK

Érdekes, multivíziós, hangos, színes mesefilmmel kísért előadás hangzott el nemrég a Budai Spartacus Természetjárók klubjában „A Napszívú Harcos” címmel. Az egyfelől turistatartalmú, másfelől néprajzi és művelődéstörténelmi vonatkozású, művészi eszközökkel összeállított s költői szöveggel kísért előadás azért emelkedett ki a szokványos természetjáró s „élménybeszámoló” filmvetítések sorából, mert egy bizonyos, hasznosnak ígérkező megoldásra mutatott rá a fiatalság szabad idejének felhasználásával kapcsolatban. Romantika, kaland — amire a gyerekek mindig is vágyanak — de az önfegyelem s önkormányzás hasznos eszközeivel — ami viszont szülők s pedagógusok tetszésével találkozhat. Az egész „ügymenet” intézése pedig játékos természetjárás, táborozás kíséretében történik. A többféle iskola egykorú tanulóiból szomszédiasági alapon, baráti keretben összeszerveződött kicsi együttes a közösség jellemfejlesztő törvényeivel oldja meg a maga szabad idejének kérdését s tanul meg hasznosan a természetben élni. Ez volt a filmkompozíció lényege, miközben a film vetítéséhez „eleven mellékletül” maguk a szereplő „Napszívú Harcosok” is odaültek. A filmet rendezte s fényképezte Harmath István, a „Villanó szem” szövegét írta Orsi Mária. Bizonyos, hogy ügyesen, egymást jóra kalauzolva vakációznak.

Furcsa sorsa lehetett ennek a várnak, amelynek romjai között most átfúj bennünket a nógrádi szél. Neve van kettő is, de csak nevét örököltük, történetét nem, mert mire írásban először említik, már csak rom. Oly hamar rombadólt a huszita háborúk idején, hogy mikor a dúló török ide érkezett, ő is puszta köveket talált, nem volt mit megostromolnia, nem volt kit belőle kipörkölnie.

A megannyi barnás vulkáni dombhajlat fölött biztonnal éles meszes fényben sugárzott a friss várfal; nevezték el tehát Fejérvárnak, messzire villódzó fehérsége miatt. Am a Sámson család is hagyott egy nevet — talán ez építette egykor — s lett a vár másik neve Sámsonházi vár.

Ez még a korai Árpádok idején történt. A vár múltja annyira ködbe vész, hogy Zsigmond király hitvese, a kacér Czillei Borbála is csak a romot és a körülötte zöldellő erdőt, a lenti falut s a réteket kapta tüpénzül, a várkastélyt már nem. Ha eleven vár lett volna, ezt is zálogba veti a könnyű kezű császár- király s most nem emlegethetnők illő derűvel, hogy királynéi tüpénz hegyében állunk. Ahhoz méltón valóban elég hegyes is a tető.

Az előbb még a verebélyi Meszes tető háromszögelési gúlája tövében napoztunk némi pír érdekében s mondtuk föl sorjában a Mátra csúcsait, Cserhát halmait, a hamvadt vulkánokat, az idők kódéba hullt várromokat, a gyárkémenyeket, erőműveket s a falvakat, amelyek oly szorgalmasan váltják arculatukat, hogy aki csak öt-hat esztendőnek előtte látta is őket, alig ismer a takaros, vasrácsos, antennás portákrá. Csak a kocsmai kurjongatás és a palóc szomjúhozás a régi.

S míg egyfelől ez a sohasem unalmas Zagyva menti táj s a tájban a múltnak tűnt képe foglalkoztat, másfelől minden forduló-nál a legkorszerűbb, legvidámabb jelen tűnik elélni. Kétszáz év alatt nem változott annyit a nógrádi falu, mint most, az utóbbi kétszer tíz esztendőben.

Dehát ez országos jelenség, aligha mondunk újat vele a szíves olvasónak.

Olyan apró falvak ülnek meg a Kis-Zagyva forrásvidékén — Kisbárkány, Nagybárkány, Sámsonháza, Márkháza, Lucfalva s a többiek — hogy mellettük Mátraverebély vagy Mátraszőlős a maguk remekül renovált gótikus műemléktemplomával (és Mátraszőlősön egy roskadozó nemesi kúriával) tekintélyes városnak, Pásztó széles, virágos utcáival s műemlékeivel meg éppen metropolisznak tetszik. Mint gyöngyök egy végtelen zsinóron, fűződnek föl e falucskák az ég kékjét tükröző patakok szalagjára s lám-é, újabban a Kis-Zagyva medrére is oly egyenesre szabályo-

a múlt viharai szárnyán. Volt egyszer egy Sámson — mondogatjuk —, aki felázadt királya, II. Béla ellen s ím, ez lett belőle: pusztá kő és szűrős bokor.

Alácsusszanunk a sima várdombon s modern Ariadne-fonálként az országos kék útvonal jele fogad a falu táviróoszlopain. Itt hívogat át a Cserhátból a Mátrába. Felszál a Csapáttetőre, a szentkúti Szálláska völgyön át hagyja el a Cserhátot, hogy a verebélyi vasútállomásnál, afféle sorompóként nyúljon át a Kőerdő felé s egy újabb várnak, az Ágasvárnak útját mutassa meg. Ez a kapocs annyira szoros, annyira kifejező, hogy valahányszor erre járok, hosszasan tűnődöm, sőt el-elmulatga-

tok rajta. Van abban valami vidámító, ahogy a gyorsvonati síneket a lassú ballagásra készítő turista-sáv kényelmes szépségekre figyelmeztetően keresztezi.

De mi már letértünk a kékről, hogy Szentkútnál Szent László lovának patkónyomát keressük a völgyi szakadéokban. Ide ugratott át Ágasvár hegyiből, s ahol földet ért, ott forrás fakadt menten. Szélrázta leveleket ringat most a forrás, csak az a baj, hogy három kisorádió is üvölt beat-zenét s mind a három mást-mást. Hogy miért nem hagyják az erdőt muzsikálni a szerencsétlenek!

Még egy nekirugaszkodásunk vagon. A remeték kőfülkéi előtt folytatjuk a napozást.

Igy aztán a mai nap csupa rejtelem. Ime, megjártunk egy várat, amely rombadőlt, még mielőtt megmutatkozott volna az írott történelemnek s vajon mi volt a neve annak a fehér barátnak, aki a szikladt mésztufában, agyagban cellát, imzszámolyt, oltárt, ablakot, ajtót vésett magának csuda szorgalommal?

Most hát csak ülünk a cella széles, bokros, fákkal benőtt teraszán, szemben Ágasvárral s a hangyaként szorgoskodó névtelen milliók munkás kezét emlegetjük. Az építőkét, ácsokét, kőfaragókét, erdő-ültetőket.

Később, amikor lekanyarodunk a köves útra, az útszéli pázsiton három bőségszoknyás, testes hevesi asszony ül körül egy bőségszarat s eszegeti a maga szendvicseit: két szelet libamáj között a puha csirkecomb. Még meg is kínálnak, ahogy köszöntjük őket.

— Hogy hívják magukat, kedves? — kérdezem, mert soha nem állom meg beszélgetés nélkül semmi utamat.

— Magyar asszonyoknak — emeli föl a legtápláltabb asszony a csodaforrás vizének poharát magasra — magyar asszonyoknak.

Ma itt mindenki névtelen maradt.

Szombathy Viktor

Fejérvári várának romjai.

A mátraverebélyi remetelakások (A szerző felvételei.)

zódott, hogyha a víz alázódik a Tepke-tető, vagy a Macskahegy gerincéről, szinte szégyell ilyen elegáns vasárnapi patakmederben sétálni.

Félórás ostrommal veszünk be Sámsonék várát Bárkány felől, s most szenvedélyesen kutatjuk a csapóhid helyét, a szorítót, a lakótornyot, a kapu köveit; de hát még a várarkot is pázsitos földdel temette be az idő. Meséket, legendákat találunk ki eközben, fantáziánk szökdös ide-oda, mert semmi bizonyost nem tudunk a vár múltja felől. Építőinek ostromlóinak híre-neve örökre elsodródott

Saskeringő a ghymesi

Első sétánk után Lédeczen megkérdeztem néhány nagyon öreg embert, mit tudnak a várról. Azt mondták, ők itt születtek, itt élnek kiskoruk óta, valamikor a tanító fölvezette őket a romokhoz, megmászta a málló falakat, s valahol belül, a hajdani istállókban töméntelen szarvastrágyát találtak, oda járnak zord téli időben pihenni a szarvasok. Mesélték, hogy gyerekkoruk után is fölmentek szép nyári ünnepeken, volt is valami díszes ünnepség a Lédecz irányában fekvő lejtős tisztáson, de hogy mikor használták utoljára a várat a Forgách grófok, arra senki sem tudott felelni.

Azért érdekelt a kérdés, mert idehaza, a vár történelmi múltját bogarászva a jó öreg Pallas lexikon megfelelő helyén — Ghymes címszó alatt — azt olvastam, hogy „Most is a Forgách grófok tulajdona, lakható állapotban van.” A lexikon illetékes kötete 1894-es keltezésel jelent meg, márpedig az én lédeczi tájékoztatóim között nem egy akadt, aki a századfordulón élt már, tehát a nevezetes vár állapotáról nagyjából megbízható emlékekkel rendelkezett. De most nem is ez a fontos. Kétségtelen, hogy a nagy kiterjedésű várróm tájékoztatóim gyerekkorá-

ban ugyanolyan volt, mint az én gyerekkoromban, magam is jártam ott néhány évtizeddel ezelőtt, s teljesen romnak láttam. Egyébként részletesebb tájékoztatásul ide írom, hogy Ghymes — ma Jelenec, ami szarvast jelent — Nyitrától körülbelül tizenöt-tizennyolc kilométerre fekszik, a vár alatt élő községeket nagyrészt szlovák nemzetiségű családok lakják, de itt van a környéken a jó néhány, régi palóc településű magyar falu — Gerencsér, Csitár, Lédecz, Zsére, ahol néhány évvel ezelőtt egy feketeruhás, ünneplős öregasszony majdnem könnyes szemmel mesélte nekem, hogyan énekelte valamikor ősi dalaikat a fiatal Kodály fonográfjába. Ezeknek a faluknak legtöbbször jól látni a ghymesi vár romjait tiszta időben. Ha valaki Nyitráról akarja megközelíteni, felszáll a törvényszéki palota bal oldalán sorakozó buszállások Kostolány jelzésű kocsijára, s azzal utazva akár Lédeczről, akár a végállomás Kosztolányból könnyen elérheti a romantikus hegytetőn álló várrómot. A hajdani főúri lakóhelyet, s védelmi rendszert az István király uralkodása előtt arra vetődött Hunt és Pázmán lovagok utóda, a Forgách családok őse, Ivánka Endre építette a XIII. század

második felében, s IV. Béla a környező földeket is neki adta. A XIV. században Csák Máté foglalta el, de a rozgonyi vereség után egy időre visszavette a király, majd Forgách Balázs kapta meg, nem tudom, milyen érdemeiért. A törökidulás idején ez a vár is tönkrement, de Forgách Zsigmond 1603-ban helyreállíttatta, a török azonban hatvan évvel utóbb ismételen feldúlta. Utóbb Forgách Simon birtokolta, de — amint a krónikások följegyezték — ez a Simon Rákóczihoz csatlakozván és jószágaitól elveszve kipotytyant a vár birtoklásából, az visszaszállt a királyra, I. József, aki a cseh Vratislav grófnak adta el 130 ezer forintért, de a cseh tulajdonos 1712-ben ugyancsak 130 ezer forintért Forgách Pál püspöknek engedte át.

Csarabszönyegek a várhoz vezető úton

Ghymesről — Jelenecről — vagy Kosztolányból talán rövidebb az út, mi Lédeczről vágunk neki, rokonlátogatást is lebonyolítottunk akkor a regényes kis, jórészt magyarul a faluban. Bemenet baloldalt kerültünk ki a falu szélére, enyhe emelkedőn, kitaposott ösvényen értük el a kerítetlen szőlőket, gyümölcsösöket, a csapás vör-

ses agyagos, kavicsos földjén éppen a szőlőt hordták be kétkerekű alkalmosságokon az asszonyok, mert pince alig van a terepen, a szőlőt odalent a faluban dolgozzák fel, s ott tárolják a bort is. Mesélik a régi lédeczieket, hogy a századforduló táján nagy szőlőterületek voltak itt, akkor kipusztult az egész állomány, ami most van, a nagy csapás után nehezen állt lábra.

A szőlő-gyümölcsös lan-kás hegyoldal jobbfelén található a népnyelven Sziklának — sziklának — nevezett hegyecske, melynek egyik felét elhordták már építkezésre, ez fehéren ásit le a falura, de a megmaradt felén olyan tündöklő csarabszönyegek virítanak az őszi napfényben, amilyeneket kevés helyen láthat az ember. Birkát legeltetnek itt, kifutnak ide a lédeczi gyerekek, de a csarabot, ezt a szerény, szép, halványlila virágot senki se bántja.

Szarvasok-vaddisznók a csendes erdőszegben

Innen már csak néhány ugrás a nagyrészt szálas erdő, amelyben jelzett út vezet a várhoz. De ha az ember visszanez, s egy kicsit jobbra, meg kell állnia, hogy a mélyben kuksoló faluban, s a völgy túlsó felén álló Liszec hegyecske

A Turista szerkesztőségének és kedves olvasóinak

Kelt, 1970. ápr. hó 2-án valahol a Tűzföldön.

Innen, az üvöltő szelek birodalmából küldöm szíves köszöntésemet kedves lapom szerkesztőségének és egész olvasótáborának.

Sok ezer kilométert tettem meg az elmúlt tíz hónap alatt, amíg Alaszka legészakibb pontjától, Point Barrow-tól szárazföldön, vizen és levegőben eljutottam immár a legdélibb csücsökhöz. Innen már hazafelé viszem utam, a szép kis Magyarországra, tarsolyomban sok-sok tapasztalattal, élménnyel és rengeteg fényképpel, amelyekből egy csokor-ralavolt majd a lap olvasóinak is szeretettel átnyújtok hazatérésem után. Most még nagyon gazdag a programom: geológus expedíciókhoz csatlakozva járom ezt az érdekes területet, amelyről itt azt mondják: „la region mas austral del mundo”, azaz a világ legdélibb vidéke. Ez egy kicsit túlzás, az viszont igaz, hogy a gleccserekkel borított hegyvidék, a virágos völgyek és a kékvízű fjordok a természetszerető ember számára gyönyörködtető élményt jelentenek.

DR. BALÁZS DÉNES

romok felett

szépségeiben gyönyörköd-jék. Ősszel a Liszecznek tisztásait és sziklás részeit is csarabszőnyeg borítja, ez alatt is szőlőket művelnek, de bent az erdőszéleken tegnap visszafordulásra intett két fegyveres ember, ha nem akarunk a támadásra is hajlamos jól megtermett vaddisznókkal találkozni.

A várhoz vezető erdei úton jóval szelídebb vadakat, szarvasokat, őzeket láthat az ember. S élvezheti a háborítatlan csendet. Az út nem hosszú a várig, sétálva is megtehetjük negyven perc alatt. Ahol aztán a Ghymes irányából érkező jelzett turistaúttal találkozunk, kibontakozik előtűnik a hatalmas rom teljes szépségében. Nem állt módomban hiteles leírást keresni ennek a hét-évszázados, robusztus építménynek fekvéséről, felkapaszkodtunk a keskeny csapáson, kiálltunk egy magas pontjára, aztán nekivágtunk az omladék oldalán, ahol ugyancsak turistacsapást találtunk, de hogy ide hogyan, milyen úton jártak fel a vár hajdani urai és szolgálói, azt csak hosszas műkedvelő kutatás után sikerült helyel-közzel megállapítanunk. Hallottam odalent a faluban a vár állítólagos ismerőitől, hogy könnyű bejutni a falak közé, nálunk nem volt létra, meg se kíséreltük, hogy feljebb-beljebb merészkedjünk.

Annyit azonban laikus szemmel is könnyen megállapíthatunk, hogy a Forgách grófoknak ez a hajdani fészke semmiképpen se lehetett lakható a múlt század végén. Régen rom ez már, évszázados legendák keringenek a gazdairól, lakóiról, s a betyárokról, akik állítólag nemegyszer bújtak meg vaskos falai között. A grófok lent lakhattak a falusi katélyban, amelynek Ghymes ma is hasznát veszi, egész sor köztintézményt helyeztek el benne.

Mi csak álltunk, élveztük a táj szépségeit. Nyitira irányába, vagy attól egy kicsit jobbra, fehér-szürke felhőkből előbukkant a zserei mézskombinát, halastó csillogott a messze-ségben és opálkék, vékony függöny mögött sütékerez-

tek körben a hegyek. S egyszer csak egy hatalmas sas jelent meg felettünk. Az ornitológusok biztosan tudják, milyen sajátos sasjáték lehetett, amit ezekben a percekben végiggyönyörködtünk. A madár kétszáz méteres körben úszott a kék messzeségben, aztán nem tudom honnan, de mintha meghatározott menetrend szerint érkezett volna, megjelent a második, ugyanolyan méltóság-teljesen követte körpályáján az elsőt és három-négy perc alatt öt hatalmas madár vágta már odafent a levegőt, egymástól szinte szabályos távolságban. Aztán hirtelen egyenesbe fordult valamelyik, s az egész csapat elhúzott Kosztolány irányába.

Lekváfőzés népviseletben

Délután, egy kis falusi szundikálást követően felhívták a figyelmemet, most főzik a szomszédban a szilvalekvárt, nézzem meg, ezt most is úgy csinálják az asszonyok, mint a régi időkben. Elkezdik reggel és kevergetik a besűrűsödésig, sokszor az éjszakába belenyúlva. Az udvaron idős asszonyt találtam, köznapi használatra befogott népviseletben, ott állt a rotyogó kondér mellett, hatalmas fakanállal forgatva az illatos szilvát, amit félig megrottyant állapotában brecskának neveznek, s megkínálnak vele minden látogatót. Ez a népviselet elég rövid szoknyás, pruszlikos, de ami a legszebb, az a fejrevalójuk, illetve a hajviseletük. Homlokukra két tincsből kikenik — zsiradékkal tapasztják — a hajukat a főkötőjük szegélye fehér csipke. Így járnak — még lekvárt is így főznek itt az izes palócos kiejtéssel beszélő öregasszonyok persze a fiatalok régen levetették már az ősi öltözéket, nylonban, szövetben járnak, s a cipőiket nem a helybeli mesterrel szabatták, hanem megveszik Nyitrán, vagy a régi Aranyosmaróton, s a konyhájukban sem nyitott tűzhelyt használnak, mint Mari néném, hanem gázzal, villannyal sütik-főzik az ebédet.

Ormos Gerő

FÜRDŐRUHA — KÖTÖTT RUHA

Röblax

V., Petőfi S. u. 10.

VII., Tanács krt. 25.

Az árnyék virágai

Megszoktuk, hogy a napfény és a virágok együtt pompáznak. A kora tavasz gyenge napsugara, amely még nem bír az északi oldalak hidegével, már felébreszti a hóvirágot. A nyár heve a napraforgók és sok-sok más virág „arcát” fordítja a nap felé. Van azonban — többnyire szerény külsejű — virágok, amelyek egész életüket árnyékban töltik. Ott virítanak és hoznak magvakat.

Hűvös és sötét erdő alján fényes, vese alakú leveleivel terít pompás szőnyeget a kapattnyak, vagy kopottnyak (*Asarum europaeum*). Kellemes, borsra emlékeztető illata van és igen szép növényke, fénylő leveleivel. Nyáron emeljük fel az avarból egy indát. Többnyire találunk rajta barna színű igénytelen kis virágokat, amelyek a föld felszínén virítanak. Ezek az árnyék virágai. A sötét erdőben is szorgosan surranó és föld alatt fészkelő földi méhek porozzák be a szerény virágokat. Pompás, feltűnő piros a termése a foltos konyvirágnak (*Arum maculatum*). Mint zöld papírcsokó veszi körül a védő falevél a skarlátpiros bogyfűzért. Ez a virág is az erdő mélyén él és virul. Kora tavasszal, sokszor a tél közepén is, ha kissé megeny-

hül az időjárás, virít a zöld vagy vörhenyes virágú hunyor (*Hel-leborus*). Mindenütt az erdők mélyén él és a virítási időszaka olyan hónapokra esik, amikor kevés a fény. Ezek mind virágos növények. A mohák, harasztok és páfrányok szaporító szerveinek, a spóratartóknak a kifejlődése is a sötét és hűvös sziklaodvakban és erdők mélyén történik. Az éltető napsugárból ezek a növények csak keveset igényelnek. A tűző nap meg is öli őket és bizonyos, hogy a napra került haraszt, páfrány vagy moha csak tengődik. (Néhány napkedvelő faj kivételével.)

Nincs tehát a nagy természetnek olyan zuga és olyan ideje, amikor — talán rejtettebben, kevésbé hivalkodó színekben ugyan —, de ne lennének virágok, ne lenne viruló élet.

A virítás ideje többnyire meghatározott évszakhoz kötött és a napfényes órák számától függ. Az úgynevezett rövid nappalú növények csak akkor virítanak, ha a napkelte után napnyugtáig nem telik el több idő, mint nyolc óra. Ellentétben ezzel a legtöbb nyári virág bimbóképzéséhez az szükséges, hogy a nappal időtartama meghaladjon a 10 órát.

A hagymás és gumós növények azért képesek igen korán és kevés fényben is virítani, mert a virág az előző évi napfényben „elkészült” és a hagymában vagy gumóban készen várja a tavasz első hívását.

Igy válaszolnak a virágok a tudomány kérdéseire és így a szemet, szívet gyönyörködtető „csoda” a parányi zöld vagy barna virág is az erdő mélyén.

Dr. Agócsy Pál

Hogyan

Bérczes Jenőt, a Budapesti Természetbarát Szövetség elnökét e lap hasábjain nem kell bemutatnunk. Mozgalmi pályafutása a Vasas TTE megalakulásával egyidős, abban vezetői tagként, mint a vasas ifjúság munkások titkára volt, 1935-től az MTE-nek volt aktív tagja. Együtt járt a hegyekbe, Szigetmonostorra és a gödi Fészekbe mindazokkal, akik sok bosszúságot okoztak a csendőröknek, igaz, hogy azok sem maradtak adósok. A Kevély is gyakran látta vendégül, Fall bácsi társadalmi munkásként sok szombaton, vasárnapon tartott a Kevélyen ügyeletet. Amikor a természetjárás a szakszervezetek egyesületeinek profilja volt, elnöke lett annak a társadalmi munkásokból toborzott csoportnak, amely a SZOT-ban a mozgalom fejlődését volt hivatva egyengetni. 1963-ban alakult meg a Budapesti Természetbarát Szövetség, azóta annak elnöke. Ennyit dióhéjban a múltól, amit azért bocsátottunk előre, hogy ezzel is igazoljuk: olyan szakember szól a természetjárás problémáihoz, akinek ehhez a múlt-ára épített jogosultsága van, s a mozgalom grafikonjának ingadozását az életből, a gyakorlatból merített tapasztalatokkal tudja magyarázni.

— A természetjáró mozgalomnak voltak jobb-rosszabb napjai. Hogyan

**NYÁRON IS
TÚRÁZZON**

Túrázásnál pihenő és cél:
a **TURISTAHÁZ**

TURISTAELLÁTÓ VÁLLALAT

Budapest, VI., Lenin krt. 55.

Naponta 9—19 óráig,
szombaton: 9—13 óráig
Telefon: 224-230, 224-412

tovább a természetjárásban?

Beszélgetés Bérczes Jenővel, a BTSZ elnökével

látja a BTSZ elnöke a jelenlegi helyzetet? — Ez volt a kérdésünk.

— Kétségtelenül voltak évek, amikor a mozgalom fejlődése szép lendületet vett, ezrével, tízezerrel léptek be a szervezettek táborába. Ma, sajnos ezzel nem dicsekedhetünk. A fejlődés megtorpant, országos viszonylatban 9⁰/₀-os, budapesti viszonylatban 5⁰/₀-os taglétszám csökkenés következett be az utóbbi két évben. Ennek vannak objektív okai, de helytelen lenne elkendőzni a saját hibáinkat, amelyek kiküszöbölése gyorsabban hozhat kedvező fordulatot, mintha mindenáron megmagyarázni szeretnénk a „bizonyítványt”.

— Ezt a megállapítást kritikának, sőt, önkritikának is vehetjük?

— Természetesen. Mindazok — és ez különösen a BTSZ-re és a szakosztályok többségére is vonatkozik — vizsgálják felül: a múltban tapasztalt élénk agitatív tevékenységet miért váltotta fel a befelé fordulás, ami a mozgalomnak még csak akut betegsége, de veszélyessé válhat. Felül kell vizsgálnunk, hogy sok olyan funkciót, ami a mozgalom „életterébe” tartozik, miért gyakorolják más szervek. Az IBUSZ, a TIT, az Idegenforgalmi Hivatalok és mások is sokkal sikeresebben elégítik ki a kirándulók, természetjárók divatos igényeit, vonzó, szórakoztató programokkal „csalják ki” az utazókat, ország-világjárókat otthonukból és viszik honismeretre, külföldre, a természetbe. Ugyanakkor mi nem nagyon tudunk a monstre túrákon kívül — mint — pl. a vöröskői, vagy a Bp.-i találkozó — tömegeket mozgatni, legalábbis nem olyan mértékben, mint az a múltban volt.

— Nem elégedhetünk meg azzal, hogy a kiírt túrákra majdhogyan ugyanazok a személyek jelentkeznek, csaknem ugyanazzal a létszámmal. Budapesten 561 szakosztályunkban több mint 40 ezer tagot tartunk nyilván. De nekünk a mozgalommal szemben erkölcsi kötelezettségeink vannak. Nekünk törődnünk kell azokkal a százezrekkel is, akik a szabadidő-többlet kulturált kihasználásának nem találták meg a formáját, módozatát és a lehetőségeit. Tetünk-e valamit is annak érdekében, hogy ezeket a tömegeket magunkkal vigyük, megszeressük velük a természetet, a kirándulás örömeit, és bebizonyítsuk az aktív pihenés egészségügyi értékeit? Ha tettünk is kísérleteket, ezek csak ötletszerű, spontán megnyilvánulások voltak, nem pedig a tudományosságig kidolgozott tervszerű programok.

— Itt mindjárt — a félreértések elkerülése végett — hadd fejezzem ki köszönetemet azoknak a személyeknek, szakosztályoknak, amelyek mindent megtesznek, vagy megtennének a vázolt tünetek ellensúlyozása érdekében, felismerve a stagnálás okait, keresik, sok helyütt meg is találták a módszereket, amelyekkel valóban mozgalmassá teszik a szakosztályi életet. Pl. Vörös Meteor szakosztály stb.

— Mindent megtennének — mondtam, s itt rámutatok azokra az objektív okokra, amelyek falként állnak a legjobb szándékú törekvéssel szemben, s amelyek megfontolásra készítetik a mozgalom szimpatizánsait is, hogy szervezetbe tömörüljenek.

— A turistaházak lényegében „kicsúsztak a kezeinkből” amellet, hogy a férőhelyek száma messze mögötte marad az igényeknek. Erről beszélni, szinte már közhelynek számít. De érthetetlen, miért nem kaphatja meg a szervezett turista egyéni utazásához is a vasúti kedvezményt, úgy, mint az valamikor volt. Miért nem tudjuk elérni, hogy a kedvezmény a MÁVAUT-ra is vonatkozzon? Így sorolhatnám tovább és hozzátehetném azt is, hogy a párt és kormány a tömegsport fellendítése érdekében rendkívül határos és reményt keltő határozatot hozott.

Az MTS Elnöksége a határozatot a legtisztább szándékkal igyekszik érvényre juttatni, ám nem minden társadalmi szerv követi példáját, holott a határozatok rájuk is kötelezők. A kerületi TS-ek és a sportkörök vezetői sem mindig azzal a súllyal foglalkoznak a tömegsporttal, amint azt a határozat előírja.

Ne kerüljük meg a lényegét; a természetjárást a sportkörökben — tisztelet a ritka kivételnek — nem sikerült eddig egyenrangúsítani a többi „nemes” sportággal szemben és annak ellenére, hogy a futball után a legnagyobb tömeglétszámmal rendelkezünk, meg kell elégednünk a mostohagyerek sorsával. Vajon meddig, és miért? Rossznéven vehetjük-e az ilyen helyzetben, hogy a szakosztályok befelé fordulnak és szűk körökkel, mint a kagyló, becsukódnak? Mindez persze nem azt jelenti, hogy fel kell adnunk a harcot, hogy lemondjunk a jogainkról. De utóképesebb akciókra van szükség és bizonyítékok halmazát letenni az asztalra, hogy mit teszünk és mit szeretnénk tenni a tömegsport, a tömegek érdekében.

A BTSZ elnökségében sok pozitív munkáról számolhatunk be. Szép

eredményeket mutat fel az Erdei Szolgálat. Elég jól működik a túrabizottság, de vannak hiányosságok is bőven. Nem tudunk közelebb jutni az ifjúsághoz, s a kerületi KISZ- és úttörőszervezetektől sem kapunk ehhez segítséget, amelyek igen eredményesen szervezik a monstre túrákat, de nem fektetnek súlyt az ifjúság, különösen a tanulóifjúság rendszeres túrázására. Ehhez pedig szívesen adnánk segítséget, pl. a túrákhoz túravezetőket.

Változatosabb, vonzóbb programokkal tudnánk csak a tömegeket magunkkal vinni, s ehhez határozottabb propagandára lenne szükségünk. E tekintetben sem állunk a helyzet magaslatán. Nem fektetünk súlyt arra sem, hogy a hivatalos lapunk, a Turista terjesztésével törődjünk, holott ez a mozgalom népszerűsítésének igen határos eszköze. Kooperálnunk kell mindazon szervekkel, amelyek tömegeket mozgatnak, szorosabb kapcsolatot kell létesítenünk az iskolákkal, mert hiányzik az utánpótlás és nem mondhatunk le az ifjúságról.

Megkíséreljük felvenni a kapcsolatot a SZOT-üdülőkkel, amelyekben együttműködve a kultúrfelelőssel, túravezetőink vinnék kirándulásra a környék megismerésére a pihenő, üdülő dolgozókat. Tömegekkel tudnánk megkedveltetni a rendszeres túrázást.

Ismeretes, hogy a tájékozási futók kiváltak a szövetségből. Ez részben előnyös számunkra, mert energiánkat a közvetlenebb profilunkra összpontosíthatjuk, részben hátrányos, mert a tájékozási futókkal sok fiatal veszítettünk, akiket mi neveltünk. Reméljük, hogy szövetségünkben tovább gyarapítják a sikereket, s akik abbahagyják a futást, visszatérnek szakosztályainkba. Mindig szívesen és szeretettel várjuk őket.

— Hibáinkról, nehézségeinkről beszéltem —, fejezte be nyilatkozatát Bérczes Jenő — azzal a jó szándékkal, hogy a vásárhang megkongatása nélkül jelzést adjak e helyütt is: vizsgáljuk felül sürgősen a természetjárás helyzetét közösen az országos szövetséggel, amellyel amúgy is jó kapcsolatot tartunk fenn. S ha a vizsgálat azt állapítja meg, hogy egyes kérdésekben zsákutcába kerültünk, törjük át a falat, hogy a nemes hagyományokkal rendelkező természetbarát-mozgalom féltve ápolott sportunk élető vérkeringését semmiféle gátló körülmény ne zavarja.

Mosonyi László

Gyakran hallani sajnálkozó hangokat, hogy milyen rossz lehet a ketrecbe zárt állatkerti állatoknak. Ez a feltevés azonban csak részben állja meg a helyét. Ugyanis, ha egy állat már fogságban született és csak azt a kis világot ismerte meg, amelyet neki kifutója jelent, akkor nem is vágyhat egy ismeretlen, más világba. Az ilyen állat kiengedve, nem tud beleilleszkedni fajtestvérei életébe, alulmarad a küzdelemben. Ha ragadozó, már nem tudja megfogni a prédáját, mert izmai rugalmassága, mozgási készsége nem veszi fel a versenyt a szabadban élő prédaállatokkal, azaz nem éri utol őket. A fogságban tartott madarak esetében is gyakran megessik, hogy a kiengedett madár nem megy el megszokott helyéről. Az egykori Biológiai Állomáson (Gödöllő mellett) többek között megfigyelési célokból egerésző ölyveket is tartottunk. Ezeket a kísérlet befejeztével elengedtük. Egyetlen egy sem repült el közülük távolra, hanem a megszokott etetési időben napról napra pontosan megjelentek.

Megessik, hogy az állatkertben kiszabadul egy-egy nagy ragadozó, vagy nagy testű növényevő. A legtöbb esetben szinte gyámoltalanul mozognak a szabadban és többnyire — emberi értelemmel szólva — szinte „örülnek”, amikor visszahajtják őket ketrecükbe.

KÉTSÉGTELEN

azonban az, hogy ahol egy kis területen, sivar ketrecben, ahol játékot nem találnak az állatok, sem pedig olyan tárgyakat, amelyekkel szívesen „foglalkoznának”, letargikusak, mind mogorvábbak lesznek, keveset mozognak, étvágyuk csökken, míg csak el nem pusztulnak. Ezért van szükség a ketrecekre, kifutók „berendezésére” és az állatokkal való foglalkozásra. Az az állat, amelyik tudja, hogy milyen időben jön hozzá ápolója, aki foglalkozik vele, már a ketrec ajtajánál várja a megszokott időpontban és szemmel láthatóan örül érkezésének. A csimpánz valósággal vihog, ujjong, amikor „emberbarátját”, megszokott játszótársát meglátja. A tigris az „ismerős” láttára felkapja a fejét és „prrrr”-hangot hallat, ami nála a kapcsolat felvételét jelenti. A fekete párduc macskásan dörzsölgőzik a rácshoz és farkát mereven fenntartva, fejét az odaérkező „barát” kezébe hajtja és így fejezi ki, valósággal kedveskedve, hogy szívesen veszi az ember közelségét.

KÜLÖNÖSEN

az állatgyerekek igénylik a mozgást, a játékot. A növekedő emberpalántának is szüksége van a játékokra és ugyanúgy kell ez a gyorsan fejlődő kis állatoknak is, hisz ez készíti őket elő a küzdelmes életre. A játékot elsősorban a magasabb rendű állatok esetében figyelhetjük meg. Különösen a ragadozók, majmok stb.

játékosak. A madarak között is akad játékedvelő, pl. a papagájok, mátyásszajkó, csóka stb. Az állatok játékának nincs mindig állandóan megismétlődő sorrendje, amint az ösztönös cselekményeknek, amelyeknél az azonos inger csaknem mindig azonos cselekményt vált ki. A játék csak egy része lehet az ösztönös cselekmény-sorozatnak és esetleg nem marad meg ugyanazon cselekményláncon belül, vagy nem is fejeződik be a láncolat. Pl. a ragadozó róka elindul, meglátja prédáját — a kis nyulat. Igyekszik belopni, majd ha az elindult, üldözőbe veszi. Eléri, levágja, eszik belőle, jóllakik és ezzel a láncolat befejeződik. Ezzel szemben a játék befejezetlen maradhat, vagy pedig átcsap egyik mozzanattól a másikba. Pl. a „bújócskajáték-

világnak”. Szinte kedvet kap, utána ered és láthatólag üldözi, mert az előtte rohanó társa futásának zarájára gyorsabb ütemben szedi a lábát. Ezután az üldöző anyjától eltávolodva, ismeretlen környezetbe kerülve, megfordul és visszafelé fut a mama irányába, mire az üldözőt szalad játékosan utána. Ebből aztán nagy futkározás, játék kerekedik, ahol az üldöző és az üldözött szerepe váltakozik.

Vadászjáték. Az egymással játszódó kis ragadozókölykök észrevesznek egy mozgó bogarat. Önkéntelenül is a földhöz lapulnak, majd eleinte játékosan lerohanják, praclijukat ráteszik, majd a bogarat rácsálva megessik. Később a közelükbe került kisebb, náluk ügyetlenebbül mozgó állatokat üldözik, vadásszák. Nemcsak élő, hanem élettelen tárgynak is utána erednek. A domboldalról leguruló gömbölyű követ is ugrásokkal igyekeznek utolérni, majd első lábukkal pofozzák, lökdösis, majd két praclijuk közé szorítva „elfogják”.

A harci játék a menekülő és üldöző játék későbbi befejező mozgásláncolata. Az elől futó üldözött egyszerűen megáll, szembefordul üldözőjével és látszólag „összekapva” ide-oda tologatják egymást.

Szerelmi játékot a már serdülő állatoknál és kifejlett egyedeknél is megfigyelhetünk. Feltételezhető az, hogy itt már a fiatal állatok „éresi” folyamatáról van szó és játszva tanulják meg a felnőtt korban megfigyelhető szerelmi játék mozzanatait. Az erejük teljében levő állatok szerelmi játéka eltér a gyermekkori szerelmi játéktól. Több faj esetében a kifejlett állatok ilyenkor küzdenek a nőstény eléréseért és üzekedési időben véres csaták dőlnek. A buja természetű állatoknál halállal is végződhet. Jellegzetes verekedéseket figyelhetünk meg pl. tavasszal a pajzsos cankok között, vagy tél végén a mezei nyúlállományban, ősszel a gímszarvasok bögőhelyein stb.

A JÁTÉK

a különböző állatfajok jellemző megnyilvánulása. A magasabb fejlettségi fokon álló egyedek képességei fejlődnek, de ugyanakkor erősödnek az izmok, edződik a test és az állatgyerekek megtanulják a lábak, karmok, fogak ügyes és eredményes használatát, a gyors mozgást, a hirtelen fordulatokat stb. Az ügyetlen állat viszont lemarad a versenyben, nem bírja ki a viszontagságokat és a többieknél előbb elpusztul. Az állatcsemetéknek tehát játszani kell, mert erre kényszeríti a kölyköket a legnagyobb hajtóerő — a mozgás!

Az állatokkal való játék, oktatásuk és általában a velük való foglalkozás sok örömet, szórakozást nyújt a budapestieknek is, amit mutat az, hogy 1969-ben jóval többen látogatták meg 103 éves Zoo-nkat, mint az előző évben.

Dr. Szederjei Ákosné

ÁLLATOK A RÁCS MÖGÖTT

kot” játszó kis farkasok, ha egy közelükbe mozgó egeret pillantanak meg, abbahagyják az egyébként máskor megfigyelhető sorrendet és átcsapnak vadászjátékba, igyekeznek elfogni a prédát. Emberi meghatározással szólva, valóságos „játékszabályok” alakulnak ki. Pl. az emberrel játszódó oroszlán-kölyök behúzott karommal birkózik. A kis pumagyerek nem süllyesztí fogát az ember karjába, hanem csak finoman fogja meg, hogy fájdalmat, sebet ne okozzon.

A LEGISMERTEBB

állati játékokat a következőképpen csoportosíthatjuk.

Mozgási játék: pl. egymás játékos lerohanása, ugrálás, mászás stb. Eleinte a nemrég született csöppségek nehézkesen mászkálnak, de később, ha már biztosan állnak lábukon, megkezdődnek az első futási kísérletek, majd az ugrálás, rohanás — esetleg mászás, úszás.

Menekülősi vagy üldöző játék. Elsősorban a ragadozóknál figyelhető meg. Előfordul azonban szarvasfélék esetében is. Pl. az anyja mellett csetlő-botló kis állat észreveszi a közelébe került fajtestvérét, amikor az ficánkoló mozdulattal „nekifut a

A Gaja szurdokvölgye

Sokszor kérdezték már tőlem: szép-e a Bakony? Minden tájnak, hegyvidéknek megvan a maga sajátos szépsége, azt kell keresni, válaszoltam ilyenkor. Hogy mi-
ben rejlik a Bakony szépsége? Elsősorban a csodálatos, sehol másutt fel nem lelhető vadregényes szurdokvölgyekben. Ki ne hallotta volna hírét a *Cuha-völgyének*, vagy az *Ördög-árok*nak? Kevésbé ismert, de még szebb túrát ígér a Keleti-Bakonyban a Gaja-patak szurdokvölgye.

A Keleti-Bakony, tekintettel karsztos mészkőfelszínére, vízben szegény. A *Gaja-patak* azonban már akkor itt folyt, amikor még nem a mészkő volt a felszínen. Egymillió évvel ezelőtt a hegység újra kiemelkedett és a régi szerkezeti vonalak mentén indultak meg azok az eróziós völgyek, amelyek bőséges kavicsos hordalékukkal gyorsan vágódtak be a málladéktakarón át a mészkőig, sőt még abba is beréselték magukat, kialakítva ma is látható meredek falú szurdokvölgyeiket. A Gaja két helyen vágta be magát a mészkőbe: Bakonynána és Jásd, valamint *Bodajk* és *Isztimér* között.

Ha *Jásdról* indulunk, a kék kocka jelzés vezet bennünket az egyre szűkülő patakvölgyben, lassan emelkedő úton *Nána* felé. Ahogy elhagyjuk *Szentkutat* a szép fekvésű búcsújáráshelyet, útunk öreg erdőben vezet a *Vadalmási-majorig*. Néhány perc után már hallani a ház nagyságú sziklák között aláhulló víz zúgását. A természet e fenséges zúgát a környék népe *Római fürdőnek* nevezi. Továbbhaladva a meredek falú szurdokvölgyben, újabb vízesések, kanyarulatok, szabadon álló kusza gyökérzet, vízbe hajló öreg ágak készítetnek megállásra, gyógyorkódásra.

A Gaja másik szurdokvölgyét *Bodajkról* közelíthetjük meg a kék jelzésen. Itt nincsenek vízesések csak sellők, de már szinte folyócskává duzzad a Gaja. A szűk szurdokvölgyben erősen párás a levegő, ami a buján tenyésző növényzet létrejöttét segíti. Egy-egy kanyarulatban kedvező napsütési helyzet alakul ki, ami szinte őserdei klímát teremt. A szurdok csendjében csodálatosan visszhangzik a kakukk kiáltása. Az idilli hely sátorverésre csábít. Félúton a szurdokban egy öreg vízimalom régi berendezését szemlélhetjük meg. Csak a vízkerék hiányzik.

A Bakony közútjai széles árkokban, vagy tágabb medencékben haladnak. Így gépkocsival bárhol járunk mindig az az érzésünk, hogy a hegység messze van tőlünk. Ha az igazi bakonyi szépségeket meg akarjuk közelíteni, bizony fel kell húznunk a bakancsot. És rögtön tudjuk, hogy nagyon szép a Bakony.

Balogh Ferenc

Őserdei hangulat a Gaja-völgyében.

Óreg vízimalom a Gaján (A szerző felvételei.)

Munkatúrát szerveztünk április 4-re, vértesszomai turistaházunk területén kívántunk fákat ültetni. Április 3-án, a túrát megelőző napon hóvihár dült az egész Dunántúlon. Székesfehérvár utcáit vastagon borította a frissen hullott és olvadó hó. A szél ereje háztetőket bontott meg. A munkatúrára jelentkezők szinte kerültek egymást, egyikük sem mert nyilatkozni, meg-e a másnapi túrára.

A túra napján reggel a higany szála éppen hogy meghaladta a nulla fokot. A havazás megszűnt és a szél ereje is jelentősen csökken. A menetrend szerinti autóbuszba öten szálltunk fel. Szinte csodálkoztunk egymáson amiért indultunk a túrára.

LEGKEDVESEBB TÚRÁNK

A BÉKE FÁI

A vértesszomai elágazásnál szálltunk le az autóbusról. Az erdőt és az utat is ragyogó fehér hórétteg borította. A fenyők ágait meghajlította a ránehezedő hó súlya. A somvirágot és nyárjabarkát keményre fagyasztotta a nedves hideg. A hóvirág a fehér takaró alatt várta a második újjászületését. Közben erőre kapott a tisztult égboltról letekinő nap, és induló kedvünket feledve vidáman haladtunk a célunk felé.

Turistaházunkban egy-kettőre melegelet teremtettünk, kis öntöttvas kályhánk duruzsolva ontotta a meleget. A bőséges késői reggelizés után nekiláttunk, s kiástuk a hó alól az elvermelt suhángokat, majd elültettük azokat. Mire az utolsó fa a földbe került, alig maradt egy kis hó mutatóba. Ez a túra emlékezetes marad számunkra, mert viharos napok után, verőfényes napon, Felszabadulásunk 25. évfordulóján ültettünk el 25 fát. Mindig arra fogunk gondolni ha fáinkra tekintünk, hogy nagy vihar előzte meg azt az időszakot, amikor már fákat ültethettünk.

Varró Gusztáv
Székesfehérvári
Vörös Meteor

Mi a véleménye...

a turistautak és útjelzések állapotáról?

Abból a célból, hogy megvitassuk a természetjárás problémáit cikk-sorozatunk indítunk. A Turista hasábjain megszólaltatunk szövetségi és szakosztályi vezetőket a lap által felvetett kérdésekben. Ezúttal is olyan kérdést tettünk fel, mely az egész mozgalmunkat érdekli. A kérdésre adott válaszokat eredetiben közöljük, bár egyes megállapításokkal nem értünk egyet. A válaszok sokban eltérnek egymástól és nem is merítik ki a teljes problémakört, azonban olyanok véleményét tükrözik, akik évente óta vesznek részt a természetbarát mozgalomban.

Hortobágyi Antal a Bp. V. kerületi szakszövetség elnöke

Minden jó attól függ, hogy milyen mércét állítunk fel. Az én mércém szerint turistautjainknak jelzése és minősége többségében nem kielégítő.

Sok a tiltott, elkerített terület, az útjelzések hiányosak, az utak karbantartását, gallyazását nem végzik folyamatosan. Ennek oka részben az anyagi fedezet, részben a hozzáértő emberek hiánya. Sok esetben hiba, hogy az Erdőgazdaságok a fakitermelésnél a jelzett fákat is kivágják, erről azonban az illetékes szakosztályokat nem értesítik. Az útjelzések pótlása emiatt késedelmet szenved. Nagymértékben növeli a meglévő hiányosságokat az erdőt járó kirándulók egy kis csoportjának szándékos rongálása. Kezük nyomát a lefeszített, vagy elgörbített fémtáblás útjelzéseken, a megrongált tájékoztató táblákon hagyják.

A problémák megoldása részben az anyagi feltételek biztosításával érhető el. Szükséges továbbá a jobb együttműködés az Erdőgazdaságokkal. Ilyen öröndetes változás várható a közeljövőben a Pilis hegységben.

Az útjelzések karbantartására és az utak szükség szerinti galytalanítására javaslom, hogy minden turistaszakosztály elsőrendű feladatának tartsa, hogy minden tagja 1 évben egyszer 1 napos munkatúrán vegyen részt.

A szándékosan rongálók megfékezésére a turistatársadalom összefogása szükséges. Mindaz, ami ma még nem kielégítő, az illetékes hatóságok támogatásával, az Erdőgazdaságok és a Természetbarát Szakszövetségek együttműködésével, a természetbarátok nagy taborának összefogásával nagyszerűvé tehető, mindannyiunk örömére.

dr. Csizmarik Zoltán a GELKA Sportkör természetbarát szakosztály vezetője

A jelzett turistautak mennyiségével nagyjából elégedettek lehetünk, az ország hegységeit és turisztikai szempontból érdekes más vidékeit jól behálózzák. Azonban vannak területek, amelyekről sem térkép, sem útikalauz nem jelent meg (pl. a Budapesthez egész közel fekvő Biai hegységben található 5 jelzett út), ezért célszerű lenne egy olyan kiadvány megjelentetése, amely hazánk összes jelzett turistautját felsorolná, az útvonal, a jelzés és a távolság leírásával.

A jelzett turistautak állapota különböző. Egyes utakon a jelzések elhelyezése nem történt szakszerűen, pl. az útelágazásoknál nincs jelzés, nem „kétpofásan” helyezték el azt, s így csak közvetlen közelről vehető észre. Különösen nehéz a jelzett út folytatását megtalálni kopár, irtásos területeken, mezőkön. A szomszédos országokban ilyen helyeken jelzésekkel ellátott póznát állítanak fel.

A természetbarátok körében még ma is két tábor vitázik: Az egyik a jelzések festését, a másik a fémtáblák kihelyezését pártolja. Mindkét eljárásnak van előnye és hátránya is — sziklára nem lehet fémtáblát tenni, a festett jelzést nehezebb eltávolítani stb. Véleményem szerint a korszerűbb fémtáblát kell alkalmazni, ahol csak mód van rá, gyakoribb ellenőrzés, pótlás mellett. A turistautak jelzését, karbantartását a magyar természetbarátok továbbra is szívesen vállalják, de helyes lenne az ilyen munkát végző szakosztályoknak az anyagi és személyi kiadásait (fémtáblák, festék, szerszámok, útiköltség, szállás, napidíj) központi forrásból — a sport- és az idegenforgalmi szervek anyagi alapjából — biztosítani.

A múlt év nyarán, Hont közelében találkoztunk egy idős fehér hajú házaspárral, amint a rekkenő hőségben festették a jelzéseket. Az ilyen, és hasonló lelkes útjelző természetbarátok több megbecsülést érdemelnének.

MADÁR- KALENDÁRIUM

Turisták részére

Június — augusztus

Már a június sejteti az augusztusi kánikulák izzó leheletét, perzselő forróságát. Ahogy a nap fénylő korongja egyre magasabbra és magasabbra hág a felhőtlen kék égen, úgy lesz egyre melegebb még az árnyékok adó erdei lombosítór védelmében is. Korán kell kelnie annak, aki a nyári időszakban a madarak énekében, jövés-menésében szeretne gyönyörködni. Az állatok, igen kevés kivétellel, nem szeretik a nagy hőséget, ellustulnak tőle és rejté-
kükre húzódba várják meg azt az időt, míg az aláhanyatló nap ereje meggyengül és csak akkor folytatják tovább megszokott tevékenységüket. Csak a fiókáikat etető madarak dolgoznak tovább fáradhatatlanul, bár az etetés ritmusa a déli órákban szintén erősen lecsökken. A nyár első fele általában még a fiókanevelés jegyében zajlik, később viszont fákon és bokrok között mindenfelé kirepült ez évi fiatalokkal találkozhatunk.

A három nyári hónapban az erdeinkben látható madárfajok száma változik. Tegyük hát egy közös sétat és barangoljunk be a környéket, mondjuk, egy szép júniusi reggelen. Az ösvényt nyitott szemmel járó turista számára a hajnali órák a legértékesebbek, ebben az időben láthatunk legtöbbet madaraink életéből. Június első fele még madárénekekben gazdag. A fülemülék, barátkák, pintyek és rigók reggeli dala ezerhangú, harmonikus muzsikává olvad össze. Álljunk meg hát néhány percre ott, ahol az ösvény egy kis tisztás széléhez ér, dobjuk le a hátizsákokat és egy-egy öreg százados tölgyfának támaszkodva figyeljük kicsit a körülöttünk zajló madáreltet. A napsugarak csak elvéve hatolnak át a sűrű lombkár-
pítón, de a tisztás annál pazarabb világításban ragyog. Harmat csillog a fűszálakon, tarka lepkék járják légi táncukat a virágok felett, részegítő illatokat lenget a friss reggeli szellő. Felettünk a magasban sárgarigó-pár szorgoskodik. Az ágvillára erősített fészek már csaknem készen van, de a pompás színezetű him újabb anyaggal érkezik valahonnan. Párja átveszi tőle és miközben bent ül a fészekben, csőrével hihetetlen ügyességgel szövi bele egyik szálát a másik után annak oldalába. A sárgarigó legkésőbbben érkező madaraink egyike és mert művészi

fészkek megépítése is hosszabb időt vesz igénybe, csak most június első felében láthat költéshez. A hónap végére már fiókák ülnek a fészkekben, melyeknek a kirepülés után éppen csak annyi idejük marad, hogy kicsit megismerkedjenek tágsabb környezetükkel, máris készülődniük kell a nagy vándorútra, Afrika felé.

Bezzeg az egerész őlyv fiókái már június első napjaiban tollasodnak és maholnap elhagyják ágakból összerakott otthonukat. A fiatal madarak egész nap a fészkek peremén üldögélnék, úgy várják az eleséggel, mezei pocokkal, hörcsöggel, egerekkel érkező szülőket. Sőt a legmerészebb már kiült a szomszédos ágra és időről időre hangos suhogással próbálgatja, erősíti szárnyizmait. Távcsoveink egészen a közelbe várásolják a ragadozófészket és most jól látjuk, amint a négy fióka feje, mintha zsinóron rántották volna meg, egyszerre fordul egy bizonyos irányba. Kitűnő szemeik, melyekkel nagy magasságokból képesek meglátni a fű között mozgó pockot vagy egeret, most az érkező szülők egyikét fedezték fel a távolban. Óvatosan a fatörzs másik oldalára húzódnak és távcsovel a szemünkön mozdulatlanul várakozunk. Alig telik el néhány másodperc, máris megérkezik az öreg őlyv. A látszólag lomha madár olyan ügyesen siklott be az ágak között a fészkekhez, hogy még levelet is alig érintett. A kicsinyek között nagy izgalom támad. A legnagyobb, amelyik kívül ült, szárnyaival csapkodva imbolygó mozdulatokkal igyekszik vissza testvérei közé, hogy le ne kessen a csemegéről. Az öreg madár eközben mozdulatlanul ül a fészkek szélén. Körbepillant és csak amikor semmi gyanúsat nem észlel ejti fiókái közé a zsákmányolt hörcsögöt. Amíg a fiókák kicsinyek voltak, maga tépdeste szét a prédát és falatonként adta a csőrükbe, de most már nagyok, erősek, megbírnak maguk is vele. Persze ez nem megy kisebb-nagyobb civódások nélkül. A szerencsétlen hörcsög teteme hol az egyiknél, hol a másiknál van, mindegyik tép, szakít róla egy-egy darabkát. Vijjogás és szárnyak suhogása közben végül teljesen elfogy, csak néhány szét-szórt szőrszál jelzi a lakoma emlékét. Még a csontok is eltűntek a jó étvágyú fiókák torkában. Az öreg madár már nincs sehol. Míg fiai a prédán veszekedtek, nesztelenül ki-suhant a lombok közül, hogy újabb

zsákmány után nézzen. S míg kémlelő köreit rója a szántók felett, kicsinyei megnyugodva üldögélnék a fészkekben, tollaikat rendezgetik, csőrüket tisztogatják a kiadós reggeli után.

Tovább megyünk. Az ősvény közepén friss földkupac sötétlik, sőt amint jobban odanézőnk látjuk ám, hogy a közepe mozog és az oldalán apró göröngyöcskék gurulnak le. Arasznyi mélységben láthatatlanul dolgozik a vakond. Bővíti alagúthálózatát, kutat a lárvák, csimaszok után és a kikerülő földet nyomja időről időre a felszínre. Kicsit távolabbról egy vörösbegy figyel bennünket. Ahogy tovább megyünk, kíváncsian odaugrál ő is az ősvényre és szemügyre veszi a friss vakondtúrást. Úgy látszik kellemes tapasztalatai lehetnek ezen a téren, mert fejét kissé félrefordítva türelmesen várakozik. Nagy sötét szemeit a kis földkupacra függeszti. Hirtelen megmerevedik, az egész madárka feszült figyelmet áruel. Azután néhány villámgyors csőrívágás és egy a megbolygatott földből előbújt giliszta már csúszik is lefelé a vörösbegy torkán.

A kanyargó ősvény öreg bükkösön vezet keresztül. Nagy, fekete madár repül el az egyik törzsről és hullámvonalban suhan tovább a fák között. A fekete harkályt távolról sem olyan könnyű megfigyelni tevékenysége közben, mint a közismert tarka fakopáncsot. Leginkább csak jellegzetes hangjáról következtethetünk jelenlétére. Óvatos, félénk madár, melyet rendszerint már csak menekülés közben veszünk észre. Ovális bejárónyílással ellátott odúit magas bükkfák törzsébe vájja. A szintén odúlakó szalakóta és kák galamb később ezeket foglalják el fészkeik számára. Utóbbi jellegzetes bűgő hangját a Budai-hegyek erdeiben is gyakran hallani.

Kis patak közelében haladunk el. Néhány korábban kivágott bükk helyén világos folt támadt az árnyékos erdőben. Beragyog a napsugár, vidáman csillog a sima bükkfaleveleken. Egy kiugró száraz ág hegyén apró madárka üldögél. Ahogy a távcsoveket feléje fordítjuk, mintha egy vörösbegyét látnánk. Csakhogy a mi madarunk kisebb és ahogy fordul az ágon, farktollaiban fehér szín villan meg. A vörösbegy farka egy-

színű olajbarnás, azonkívül nem szokott száraz ágvégeken üldögélni a magasban. Ez kifejezetten légykapó szokás. Gyorsan elő a „Peter-son”-t, lássuk hát kivel van dolgunk. Madarunk inkognitója egy kis lapozgatás után lehull. Előzetes tippelésünk helyes volt, valóban egy légykapó, méghozzá a hazánkban viszonylag ritka kis légykapó van előttünk. Nevét igazolja is, mert villámgyorsan repül egy arra tévedt rovar után. Még a csőre pattanását is hallani lehetett amikor elkapta, azután újra visszakanyarodott eredeti leshelyére. Távcsoveink ugyan azt mutatták, hogy valami nagyobb szúnyog-félet fogott, de ez semmit sem von le „légykapó” értékéből. Azokkal nyilván ugyanilyen ügyesen el szokott banni, ha a közelébe merészkednek.

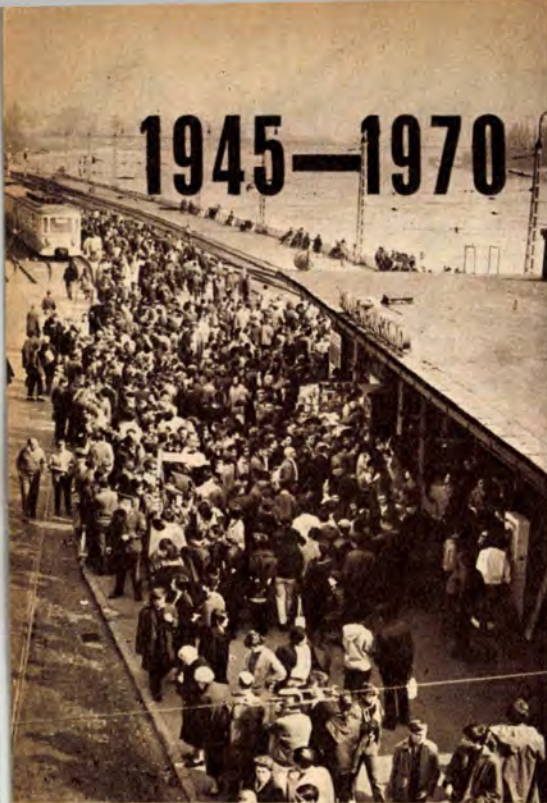
A nap időközben magasra hágott az égen. A hűs fák alól kilépve, a mezők felett hömpölygő meleg szinte mellbe taszítja az embert. Fogoly-család szalad előttünk a gyalogúton, a már nagyobbacska csibék sebesen futva követik anyjukat és csakhamar eltűnnek az egyik kukoricásban. Az erdőből idehallatszik egy szajkó kiáltása. A ravasz fickó, úgy látszik, lopva követett bennünket és most meg akar bizonyosodni róla, valóban eltávozunk-e birodalmából? Gerlepár hűz sebesen a mező felett és egy pacsirta énekelve emelkedik a magasba. Az égen mindössze néhány kósza felhőfoslány úszik. Békés, csendes nyár eleji délelőtt van.

Schmidt Egon

A felvételeket Bécsy László készítette.

1945—1970

Felszabadulási-emléktúra a Vöröskő-sziklára

Az idei Felszabadulási-emléktúra minden eddiginél nagyobb számban mozgatta meg a természetbarátokat. A kora reggeli óráktól nagy csoportok siettek Leányfalu, Tahí, Piliszentlászló és Paprét irányából Vöröskő felé, hogy kegyelettel adózzanak a hazánk felszabadításáért el-

esett szovjet katonák emlékének. A nagyszámú közönség soraiban ott voltak: Földes László, az MSZMP KB tagja, miniszterhelyettes; dr. Beckl Sándor, MSZMP KB-tag, az MTS OT elnöke; Szirbek Vilmos KISZ KB-tag, a KISZ Bp. Bizottság titkára; Jelinek Kálmán, a SZOT Bp. titkára; Fajkos Aladár és Kovács János, az MTS BT elnöke és helyettese; Madas László, a Pilisi Parkerdő Gazdaság igazgatója; Jurijs Alekszejevics Tokarjev hadnagy vezetésével a szovjet hadsereg kilenc főnyi küldöttsége, valamint az MTSZ vezetői.

Dicséretet érdemelnek:

A BTSZ tábor-törzsenek Balogh Dezső vezette 20 főnyi csoportja, mely négy napon át építette a több, mint 100 sátorból álló tábor, és ellátta az ünnepély rendezői szolgálatát,

a vízi túrázók csoportja, mely 26 csónakon 86 fővel vezetett fel szombat délután Leányfaluiig, ott táborozott és vasárnap gyalog ment fel az emlékműhöz,

a Ferencvárosi Természetbarát SK, amelynek tagjai váltófutással vitték a zászlót Leányfaluiig, ott átadták a sportkör könnyűbúvárainak, akik — Katonka Imre, Z. Vincze György, Maróthy László, Váradai György, Csordás Péter, Matuz Ferenc, Szirtes György és Násfay Béla — úszva vitték a zászlót Budapestig, a Szabadság-hídig,

a Gázművek és a Zalka Máté Katonai Főiskola tornászai, kik gúlagyakorlatokkal szórakoztatták az egybegyűlt turistákat.

Az ünnepi beszédből:

„Itt, ahol a hálás turisták emléket építettek az elesett szovjet katonáknak, az egész szovjet népre emlékezünk, amely áldozatos harccal vívta ki a maga és többek között a magyar nép szabadságát... 25 évvel ezelőtt a szovjet hadsereg, amikor maga előtt úzva a német fasisztákat felszabadította Magyarországot, megmentette a szabad, demokratikus fejlődés lehetőségeit is... Ma a lenini eszme szolgál fegyverül, vele és általa letünk a szocialista világ megbecsült tagja... Eljön az az idő, mikor Lenin eszméje diadalmaskodni fog az egész világon.”

Miért sikerült jól az idei emléktúra?

Mert az MTSZ szakított a „hagyománnyal” és április közepére tette, mikor az időjárás kedvezőbb,

mert a BTSZ lelkesen és jól rendezte meg a túrát és az ünnepélyt,

mert a KISZ jól mozgósított. Soha ennyi fiatal nem volt még a Vöröskő-sziklán.

mert a Pilisi Parkerdő Gazdaság kiváló munkát végzett. Nyolc embere egy héten keresztül tisztította az emlékmű környékét, esővédő beállókat, asztal-szék garnitúrákat, tűzrakó helyeket épített és végezte a szállítást,

mert a Turistaellátó Vállalat negyven emberrel szolgáltatta a büfét Vöröskő-sziklán és Papréten, közel 10 000 üveg üdítőt és sört biztosított,

mert a szakosztályok és szakszövetségek valóban magukénak érezték az emléktúrát.

Kellemes időben délre már sokezeres tömeg vette körül az emlékművet, amikor az úttörőharosások kúrtszava jelt adott az ünnepség megkezdésére. A Zrinyi Miklós Katonai Főiskola zenekara eljátszotta a magyar és a szovjet himnuszt,

majd Somhegyi György, az Irodalmi Színpad tagja Radnóti-verset szavalt. Ezután Bérczes Jenő, a BTSZ elnöke üdvözölte a megjelenteket és átadta a szót Földes Lászlónak, a Földművelés és Élelmezésügyi Minisztérium első miniszterhelyettesének, az Országos Erdészeti Főigazgatóság vezetőjének. Földes László ünnepi beszédeben vázolta hazánk felszabadítá-

Leg...-ek

Legnagyobb létszámmal a XIII. ker. KISZ (754), a GanzMÁVAG (287) és a Csepel szakosztálya (130) vonultak fel.

Legmesszebről a nyíregyházi, a soproni, az orosházi, a debreceni és a komlói természetbarátok jöttek.

Legidősebb résztvevője az emléktúrának dr. Mezei Iván volt 83 évével, de sok hetven év feletti veterán turistát is láttunk.

A legfiatalabb résztvevő címét a 8 hónapos ifjabb Schönviszky Gyurika vívta ki, igaz egyelőre még anyukájának, Schönbein Mártának hátán jutott fel a csúcra.

A legszebb tábort a BTSZ tábortörzse, a lehangulatosabbat a XXII. kerületi szövetség állította fel.

Az emléktúra legkedvesebb színfoltja a sok KISZ-es fiatal volt. Ők adták meg a túrának a vidám, kedves alaphangulatát.

S végül, ami nem tetszett?

Nem tetszett az, hogy az üdítő ital hamar elfogyott és tizenkettőkor már csak bort lehetett kapni,

hogy nem volt megfelelően megoldva a lejelentkezés. Nem lehetett pontosan megállapítani a résztvevők és a szakosztályok számát,

hogy egyes szakosztályok nem várták meg az ünnepséget és lejelentkezés után azonnal továbbbrogdtek „kilométert falni”.

sának jelentőségét, fejlődésünk történelmi útját. Beszélt a Szovjetunió küzdelméről, az elesett katonák emlékééről.

A beszédet követően Tóth Lajos, az MTSZ elnöke kiosztotta a szövetség jelvényeit. Huszonötven kapták meg a Kék-túra, harmincketten pedig az arany túravezetői jelvényt.

Az ünnepséget a természetbarát szervezetek koszorúzása zárta be. 73 budapesti és 48 vidéki szervezet helyezte el kegyeletének jeléül kis koszorúját a piros és nemzeti színű zászlókkal fellebörgözött emlékmű talapzatán.

Az ünnepség végeztével a csoportok egy része tovább indult, de sokan késő estig együtt töltötték a délutánt a táborban. — el —

SZERENCSEI ROMÁNC

A Tokaj-expressz közelebb hozta a fővároshoz Hegyalját, a vonat Szerencsig 2 óra 21 perc alatt teszi meg az utat.

Szerencs táján a tavaszt a gyárkert fáira tömegesen beköltöző varjak jelzik, a nyarat a nyárfák vattás virágzatának hulldögölása. Violáktól illatos nyári esték után jön a szeptember és alig hunynak ki a temető gyertyafényei, egy reg-

gelen az Árpádhegy kőtengerét belepi a hó.

Aki Szerencs területére lép, Rákóczi földjén jár. Ónfeledten bolyong a szűk utcákon, amíg a leszálló alkony lassan betakarja a törpevulkánokat, melyek mögött titokzatosság és a felfedező utak izgalma rejteződik.

Útunkon a Rákóczi utca az iránymutató, ahol Szerencs ízeiből az első kősto-

lót a Csokoládégyár Édes-ségboltjának pavilonja nyújtja. Forgalma akaratlanul is betérésre csábít. Árui éppúgy hozzátartoznak Szerencshez mint a Juhász cukrászda finom ízű fagyaltja.

Alig gyalogolunk 5 percet, a Miskolcra Sátoralja-újhelybe tartó műút kereszteléséhez jutunk, jobboldalt megpillantjuk a különös ágazatú „kigyófákat”, a

Sophora japonica cv. pendula Loud. példányait. A másik két fa a Rákóczi vár kertjében tenyészik.

A műúton tovább kis kiterővel láthatjuk Szerencs utolsó nádfedelű házát (Magyar utca 44.) Ebben az utcában lakik a mézeskalács-ipar egyik híres üzője, Merczi bábsütő-mester. Tovább folytatva utunkat, a Köveshegy alá érünk. Itt 150 m magasságban ÉK—DNY irányban húzódik a nevezetes hidrokvarcit sziklamező, melyből a megyében csak még egy van, Boldogkőújfalun. A kövek fölötti gyalogösvény Szerencs panoráma útja, ahonnan elragadó kilátás nyílik a környékre.

Már Petőfi megemlélti 1847. júl. 9-én keltezett úti-levelében: „Szerencsnél leghszebb a kilátás...”

A hegyről jól látható, hogy az Alföld hol találkozik a Kárpátok utolsó tagjával.

A tetőről leereszkedve a református templomhoz érünk. Ez a löréses, támpilléres erődfallal körülvett épület Rákóczi Zsigmond erdélyi fejedelem temetőhelye. Itt zajlott le 1605-ben Bocskai István erdélyi

Kerékpárral a Velencei-

Tekintettel arra, hogy túrakerékpárosok részére útikalauz még nem jelent meg, az alábbiakban ismertetünk egy másfél—két nap alatt bejárható útvonalat:

Induljunk el a Gellért térről. Az igen forgalmas és kockaköves Bartók Béla út helyett válasszuk a viszonylag kis forgalmú és aszfalt burkolatú Budafoki utat. Ezen végighajtunk, majd a Dunapartra kiérve jobbra fordulunk és az Építész úton kanyarodunk rá az albertfalvai Szabadság útra. Ezen balra fordulunk és áthajtunk a vasúti felüljárón, majd végighajtunk Budafokon, Budatétényen és Nagytétényen. Egy órai kerékpározás után elhagyjuk Budapest területét és Erd község bejáratánál rátérünk a régi Balatoni útra, amely most a 70. számot viseli. Innen már jó minőségű aszfaltos úton haladunk Martonvásár felé, amelyet Nagytéténytől 1 óra alatt érünk el.

Itt hosszabb pihenőt tartunk, amelyet felhasználunk arra, hogy megtekintsük az 1773—1775 között épült Brunswick kastélyt és a körülötte elterülő 70 holdas ősparkot. Ennek tájképi szépségét fokozza a 10 holdas festői környezetben fekvő tava, amelynek közepén terül el a nevezetes Beethoven-sziget. Dús lombú fák veszik körül a zeneköltő fehér mészkőből faragott mellszobrát, amelyet 1927-ben emeltek annak emlékére, hogy 1800—1806 között a Brunswick család vendégeként több alkalommal hosszú időn át itt tartózkodott Beethoven. A kastély néhány termében múzeumot rendeztek be, ahol számos dokumentumot láthatunk a nagy zeneköltőre vonatkozóan. Itt van felállítva a híres horvát szobrászművésznek: Mestrovicnak Beethoven szobra is.

Mindezek megtekintése után folytassuk utunkat Baracska községen keresztül Kápolnásnyék felé. A kápolnásnyéki vasútállomást elhagyva az út bal oldalán táb-

la hívja fel a figyelmünket a Vörösmarty-emlékmúzeum-ra, amelyet a költő egykori lakóházában rendeztek be. A XVIII. században épült hajdani ispánlakásban számos korabeli dokumentum őrzi Vörösmarty emlékét.

A múzeumlátogatás után ismét kerékpárra szállunk, és most már rövidesen megpillantjuk a Velencei-tó viztükrét és a mögötte sötéten kéklő hegyvonulatot. Ezzel első napi túránkat befejeztük. Szállást a Turistaellátó Vállalat gárdonyi turistaházában, vagy a velencei campingben kaphatunk. Eddig megtett utunk mintegy 50 km volt, 3½ órai menetidővel.

Másnap kerékpározzunk vissza a velencei Lidó-bistróhoz, ahol a sorompó alatt balra fordulunk. Végighajtunk Velence község főutcáján, majd erősen emelkedő úton Nadap-ra érünk. Itt érdemes megtekintenünk a vasráccsal körülvett „szintezési ősjegyét”, amely a geodéziai magasságmérések alapját képezik. Az 1760-ban épült templom nevezetessége, hogy itt keresztelték meg Vörösmarty Mihályt.

Nadapról Lovasberény irányába hajtunk tovább, egyre emelkedő úton. Itt bizony töltni kell a kerékpárt, azonban az utat szegélyező nagykiterjedésű sűrű sötét erdők tájképi szépsége, bőven kárpótol a fáradságért. Végre felérünk az Antónia-hegy nyergébe, ahonnan kezdve erősen lejtteni kezd az út, úgy, hogy ajánlatos a kontraféket is használni. Megérkezünk Lovasberény községbe, ahol —, mielőtt folytatnánk utunkat —, megtekintjük az elágazás melletti parkban levő volt Cziráky-kastélyt, amelynek főépülete 1804—1810, míg szárnyépületei 1763—1767 között épültek.

Sajnos a kastély igen elhanyagolt állapotban van, de hatalmas kiterjedésével és szép oszlopsorával így is figyelemre méltó. Lovasberényig eddig 17 km-t tettünk

fejedelemmé választásának egyházi aktuusa.

A Rákóczi-vár a túlsó oldalon van. Bejárata fölött a Szirmaiak rákos címerét sok látogató a Rákóczi-címernek véli. Falai között kapott helyet a múzeum, amely képeslevelezőlap gyűjteménye révén vált egyedivé az országban. Helytörténeti gyűjteménye és kisgrafikai kiállítása is érdekes.

Szerencs arculatára jelenleg a sötét tónusú japánakác telepei nyomják rá bélyegüket. A vár közvetlen szomszédságában azonban már nevelik a hársak csemetéit, hogy évtizedek múlva a táj megszéldüljön.

A múzeum tárlói elmesélik a táj történetét. I. e. 1800—2000 évvel a terület már lakott volt, erről valának a Hajdúréten előkerült aranyékszerek, edények, s használati tárgyak. Újabb kőkori és kora vas-kori leletek is napfényre kerültek, ami bizonyítja, hogy az ember folyamatosan birtokolta e területet.

Szerencsen él dr. Petrikovits László szakorvos, aki 500 ezres képeslapgyűjteményét s régészeti leleteit Szerencs községnek ajándékozta. Ezzel lehetővé tette, hogy a múzeum 1967. júl. 15-én megnyithatta kapuit. Ez a nemes arcélú, vidám kedélyű férfi megtanította a környék népet a régészeti emlékek megbecsülésére. A cukorgyári igazgató, dr. Szemere Endre cukorgyártással kapcsolatos bélyeggyűjteménye szintén egyedülálló az országban.

Vannak apróságok, melyekről az útikalauzok nem emlékeznek meg: él itt egy ritka mesterember, a *toronyóraműszerész*. A zsinagóga közelében ismét egy ritka iparág képviselője, *Csetneki bácsi* szíjgyártó műhelye található. Ipartörténeti emlék az egykori vízimalom épülete, a *Ciframalom* is.

Vándortarisznyánk nem maradt üresen. Amit látunk, az *Hegyalja* bemutatkozása volt, aminek Szerencs a nyugati kapuja.

Németh Pál

hegyvidékre

meg, és most újabb 17 km-t kell megtennünk az igen jó minőségű 811. sz. műúton, hogy elérjük a híres *alcsuti arborétumot*.

Az út fennsíkon vezet, jobbra is, balra is szép kilátást nyújtva a *Vértesre* és a *Velencei-hegyvidékre*. Túránkat gyakran nehezítik az emelkedők, itt-ott töltni is kell a kerékpárt, de a kapaszkodókért bő kárpótlást nyújtanak a lejtők. Különösen élvezetes a *Vértesacska—Alcsutdóboz* közötti mintegy 3 km-es lejtőpálya, amely lehetővé teszi a szabad száguldást.

Mielőtt beérnénk *Alcsutdóboz* községbe, megpillantjuk a híres arborétumot, ahol 150 évvel ezelőtt telepített faritkaságokban gyönyörködhetünk. Itt találjuk *József nádor* egykori nyaralóját, amelyet 1819—1827 között *Pollack Mihály* épített klasszicista stílusban. Sajnos az egykor pompás kastélyból csak a bejárati oszlopos rész maradt meg.

Az arborétumban tett pihentető séta után elhagyjuk a 811. sz. utat és a kevésbé jó minőségű *etyeki útra* térünk. 19 km-es kerékpározás után *Biára* érkezőnk, majd elhaladunk a híres *torbágyi vasúti viadukt* alatt. Jobbra az *Iharos hegyvonulata* kísér, majd később balra a *Csiki-hegyek* mellett jó minőségű, de eléggé hullámos úton érünk be *Budaórsre*. Innen már csak 10 km a főváros központja. Elhaladunk az *Osztyapenkó emlékmű* mellett és itt találkozunk az új balatoni műttről, amely bevezet a városba.

Napi túránk összesen 73 km-t tett ki, és úgy gondoljuk, hogy az út tájképi szépsége, sok látnivalója bőven kárpótolni fogja a túrával együtt járó fáradságot.

E túrajavaslatunkat egyébként nemcsak kerékpárosoknak, hanem autós és motoros turistáknak is ajánlhatjuk, akik egy nap alatt is teljesíthetik a túrát.

dr. Kürthy Miklós

VILÁGOSSÁG...

A percesi bányatelep a villamos áramot a diósgyőrvasgyári villamos központtól kapta. 1944. november 25-én aknátalálatot kapott a vilamos központ energiafejlesztő berendezése. Megszűnt az áramszolgáltatás a bányatelepen. A sötétséggel még megbirkóztak volna a bányászok — a bányászházakban előkerültek a karbidlámpák. De nem kaptak áramot a bányaszivattyúk és víz öntötte el a szénbánya vágatait. Valamit tenni kell, nem szabad tétlenül nézni a víz pusztítását, hiszen a környező magaslatokon már mind erőteljesebb ágyú- és aknatűz válaszolt a tehetetlenségében egyre jobban dühöngő fasiszta horda tüzelésére.

Dr. Horváth József a bánya akkori főmérnöke gondolta ki, hogyan lehetne árammal ellátni a szivattyúkat. Tudta, hogy a Vasgyárban van egy üthenger. Annak hajtóenergiáját áttételezésekkel fel tudja használni áram fejlesztésére. De ezt a közismerten igen lassan haladó járművet Percesbányatelepre kellett hozni — az országúton. Vajon ki vállalkozik arra, hogy a mindkét oldalról megfigyelt és tűz alatt tartott országúton ezzel a csigalassúsággal haladó járművel áthaladjon? Hiszen a szovjet hadsereg egységei már megszállták a mészkőbányai hegyoldalt, a fasiszták pedig a lyukóbányai oldalon foglaltak tüzelőállást.

Akadat egy ember, aki nem ijedt meg a várható veszélyektől: *Lendeczky László* mozdonyvezető (jelenleg a Borsod megyei Természetbarát Szövetség elnöke). Nem kis bátorsággal kellett már ahhoz is, hogy egyedül, gyalogosan, a fronton keresztül bejusson a gyártelepre. Még a kora reggeli órákban, szürkületben sikerült áthaladnia a legveszélyesebb, legjobban betekinthető útvonalon. Hamarosan megtalálta az üthengert. Órákon keresztül lapátolta a szenet a kazán éhes gyomrába, míg felfűtötte. Megolajozta a legfontosabb alkatrészeket, majd páncéllemezekkel bástyázta körül magát, hogy útközben védelmet kapjon a becsapódó szilánkoktól, lövedékektől. Aztán irány: *Percesbányatelep!*

Míg a vasgyári házak között haladt, nem is volt különösebb baj. A neheze ezután következett, amikor az idegtépő lassúsággal haladó járművel a házak közül kijutott arra az útszakaszra, amelyet a közeli hegyoldaltól jól lehetett látni.

Aki ilyen körülmények között egy üthengerrel közlekedik, azt csak valamilyen fontos megbízás érdekében teszi! Így gondolkozhattak a német és szovjet katonák is. A következmény: alapos aknazápor mindkét fél részéről. Csodálatos, az üthenger utasával együtt kisebb sérülésekkel ugyan, de „megúsztá” a veszélyes útszakaszt. A páncéllemezek sikeresen megvédték az üthenger bátor vezetőjét. És november 30-án az üthenger segítségével megindították a bányaszivattyúkat.

A fellobbanó villanylámpák fényénél még erősebbnek tűnt az emberek szeméből áradó hála. De nemcsak a bátor mozdonyvezető volt boldog, hanem a kis bányatelep apraja-nagyja. A világoosság életet is jelentett: *Percesbányatelepen*, az oda kitelepített kórházban, sok beteg várta a fényt, hogy az orvosok zavartalanul végezhessek a sürgős műtéteket, világra segítsék az új életet.

Ez a fény a boldogság fénye volt. A szabadság hajnaláé. És lőn világoosság az emberi agyokban is...

Nemes Péter

KANADA NEMZETI PARKJAI

A Kootenay Nemzeti Park a Sziklás-hegység nyugati oldalán terül el. Nagysága 1410 km², kb. 2¹/₂-szer akkora mint a Balatonunk. A parkba belépve szomorú kép fogadott minket. 1968 júliusában tűzvész pusztított, és sok száz km² területen üszkösödő fenyőtörzseket, egymásra zúdult hatalmas szálkák feketéllő maradványait hagyta emlékül.

Az első szép hely a *Márvány-Cannon* volt ahol kiszállhattunk, hogy kezünket, lábunkat kissé megnyújtóztassuk. Innen tovább gondozott erdei úton haladtunk a *Tokumm-patak* szurdokos medre mellett. A szurdok néhol 50 méter mélységbe nyúlik, lent a félhomályban csak sejteni lehetett a kavargó, zúgó vizet, a belesodródott 15–20 méteres fenyőszálkák kúsa halmazával.

A *Vermilion-folyó* völgyében folytattuk utunkat. Nevéhez híven a folyó talaja cinóbervörös iszap, ami a környéket mindenütt pirosra festi. Átváltottunk; a *Sinclair-kanyon* völgyében suhantunk tovább, kifogástalan műtúron. Rohantunk egyenesen egy meredek sziklafal felé. Önkéntelen fékezett a vezető, de végül feltűnt egy sziklahasadék, amelybe az út bekanyarodott, hogy azután sikátorszerű, sötét folyosón, egy S-kanyarral átjusson.

A *Sinclair-kanyon* túloldalán meredek falú völgykatlanban meghűződő fürdőtelepülésre, Fairmond Hot Springbe értünk. Kiszálltunk a kocsiból és gyalog visszamentünk a kanyonhoz. A 30–35 méter magasan az összeboruló sziklafalak peremén ferdén nőtt faóriások láttán önkéntelen behúzza a nyakát az, aki elmegy alatta. A fürdőtelep szűk helyre települt, a sziklafal oldalába épített üdülő bejárata egy alagút, melyből liften lehet feljutni az épülethez. Az úttest túloldalán levő fürdőbe is csak az aluljárón lehet eljutni. Egyik medencéje félig az épület alatt van, tavaly egy tartálykocsi a veszélyes útkanyarnál bele-

zuhant, és az égő folyadék a medence vizén terült szét. A sziklaoldalokban ritka virág, a *Tűzliliom* nő. A völgy kijárata után szétterül a táj, s az ember sziklazugokhoz szokott tekintete hirtelen nagy távolságokra nyílik; lent a mélyben ott hőmpölyög méltóságtelesen a *Columbia-folyó*.

Rádium hőforrásnak is nevezik azt a fürdőtelepet. Egy kopár domb tetején padok, mellettük itt is, ott is forró víz bugyog elő, melynek hőfoka 114° F (kb. 54° C). Az emberek leülnek a kis, sziklába vájt medencék szélén és áztatják lábukat a gyógyító forró vízben. A hagyomány szerint már az indiánok is itt gyógyították reumájukat. A kilátás sem megvetendő: a széles völgykatlanban, a folyókanyar alkotta szép tájban gyönyörködhet az ember. A hazai szemnek szokatlanok a hatalmas méretek, de talán legszokatlanabb az, hogy az ember körbefuttatott tekintete sehol nem ütközik az itthon megszokott templomtornyok, színes háztetők látványába. Lakott területnek nyoma sincs. A szem csak messze kanyargó vizeket, vagy végtelen erdősegeket lát — a kultúra nyomát legfeljebb egy távolban kanyargó, széles autósáv jelzi.

Leereszkedve a lapályra, egy rövidebb nekifutamodással elértük Columbia előtti utunkat keresztelő *Duch Creek* vizét, s annak hídján áthaladva, megálltunk egy indián bolt előtt. Bent az üzletben erős borszag, apró totemoszlop-faragások, fényesített ritka kavicsok, mokaszinok, bálványfaragások, indián takarók fogadtak. Visszafordulva a patak meredek túlsó oldalán érdekes természeti ritkaságot pillantottunk meg. A *Huduzok* nevű igen érdekes természeti alakzat a patak 20–25 méter magas homokkő partfalának tetején, a szél és víz eróziós munkája nyomán kialakult kisebb-nagyobb kúpok sorozata. Mintha egy óriás,

gigászi vésőjével faragta volna groteszk, fantasztikus formájúvá a partfalat. Fent a magasban, mint apró játékszerek állodognak a fenyőfák, lenn a patak kristálytisza vizében pisztrángok játszottak.

A Yoho Nemzeti Park

neve indián eredetű; csodálatosat jelent. Területe 1310 km². Feltárása aránylag korán, 1886-ban indult meg.

Elhaladtunk a mozgalmas *Wapta-vizesés* mellett, majd utunk egy hágón keresztül kis tisztásra vezetett.

A Spirál-alagút zónájában voltunk. Egy kilátóponton díszes tábla állt, rajta rajz; hogyan győzi le a vasútvonal a szintkülönbséget, s a szakadékos terepegyenlőtlenségeket 3 viadukttal és 4 alagúttal. A kilátóponttól mindez egy helyről betekinethető. Udvariasságból egy kisebb tábla is ki van téve, melyről leolvasható, hogy mikor lehet itt vonatot is látni.

Az út a *Kicking-Horse* nevű folyó mellett vezetett. Ennek a rengeteg kanyarú folyónak festői kanyarai kanadai prospektusokban és festményekben sokszor láthatók.

Gyakorlati a figyelmeztető táblák, melyek a medvék etetésének veszélyére hívják fel a figyelmet. A Natural Bridge tisztása természetes piknikhely. Az ember közelsége az ilyen helyekre odacsalsa az állandóan ételment keresgélő medvéket, melyek közül errefelé a barna- és a fekete-medve fordul elő. Ezek kisebb termetűek a grizzlynél. A fekete-medve nem nagyon rajong az ember társaságáért, a szemetes vedreket csak titokban dézsmálja. A

barna-medve viszont vonzódik az emberhez; odamegy, kéreget. Ez a veszedelmesebb. Túlságos bizalmaskodása már sok balesetet okozott.

A Gleccser Nemzeti Park

hat élő gleccserrel dicsekedhet. Területe 1350 km², valamivel nagyobb a Yohonál. Ezt is 1886-ban tarták fel, és így Kanada legrégebbi nemzeti parkjai közé tartozik. Itt éri el a Trans Canada Highway legmagasabb pontját, a Rogers-hágót. Körülötte a 3200—3300 méter magas Donald- és Rogers-csúcsok állnak méltósággal. A TCH útépitő munkásainak emlékműve azon a helyen áll, ahol a kb. 8000 km hosszúságú autót út a hágó legmagasabb pontján át halad. Az emlékmű mögött alpesi stílusú épületsoport áll. Indokolt a meredek tetőzet, télen 2—3 méter vastag hótakaró zúdul le. A minden kényelemmel berendezett motel télen is üzemel, kávézója éjjel-nappal az utazó vendégek szolgálatában áll. A tér szélén, a parkolóhelynél táblák, medveveszélyre figyelmeztetnek — ami különösen indokolt itt. Ezen a vidéken nem ritka már a hatalmas termetű grizzly-medve sem.

A patak völgyében futó autót út melől egyszerűen csak eltűnik a vasút-vonal; egy hegyet szel 8 km-es alagúton át. Az autópálya viaduktokon, alagutakban halad tovább. Majd a hegyek szelidülnek, feltűnik újra a méltóságteljesen hömpölygő Columbia-folyó, azon át az autópálya már a Csendes-óceán felé visz.

Bagóssy László

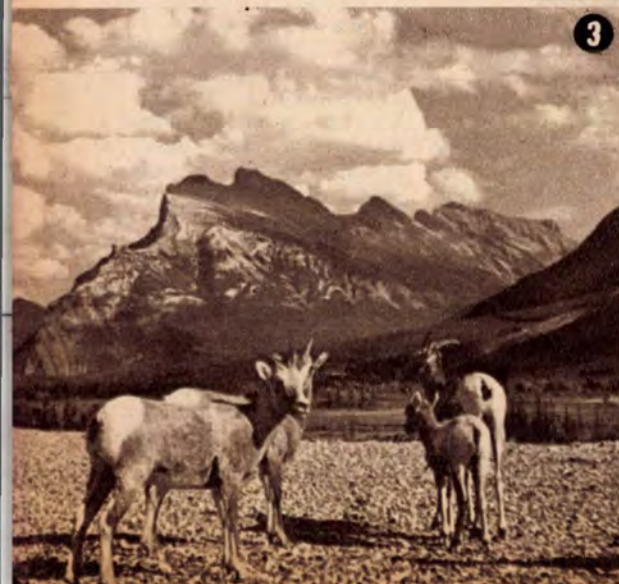

1 A Crow-indián törzsről elnevezett Crownest-csúcs (3046 m.)

2 Bőlények a Banff Nemzeti Parkban. A ritka állatokat szigorú rendszabályokkal védik.

3 A Banff Nemzeti Park vadállatai között hegyi kecskék is találhatóak. Háttérben a Mt. Rundle.

4 A Rogers hágón át vezető autópálya. Háttérben az Alberta-csúcs. Ez az autópálya vezet át a kanadai Sziklás Hegység, Selkirk vonulatain.

Szárazföldi ember vagyok, nekem egy kicsit ünnepek hajóra szállnom... Látszik, hogy az Alföldről, a Hortobágy mellől kerültem Budapestre. Debrecen az én fiatalágom idején még nem volt fürdőváros; a családom pedig a vasutat szolgált. Valahányszor a Dunán utazom, mindig új felfedezés a szép duruzsoló, sima ringás a talpam alatt; sőt még az is, hogy a hajók fehérek. Ifjúságom szekerei zörögtek és ráztak, a vasút meg fekete volt és kormos...

Akkor hallottam először, amikor a tanító úr mondta, hogy: a Duna a Fekete Erdőben ered! Félelmes és vonzó, mesészerű közlés volt ez, rögtön örökre megjegyeztem. Egy erdő, amely fekete! Ha komplikáltabban, az éjszaka erdejéről beszéltek volna, amelyből tigrisek égő szeme parázslik felénk, mint Blake, nagy angol poéta világhírű versében, akkor sem mondtak volna kevesebbet

zonytalan. Ez a folyam száz és ezer helyről szedte össze a kincsét, vagyonát, saját magát. Ahogy a zseni szokta...

Az azonban biztos, hogy jól összeszedte. Sokat látott, sokat fáradt, míg elérkezett hozzánk. Megunhatta a hegyeket, az Alpokat, mert attól kezdve, hogy áttör a Kis-Kárpátokon — a Balkánig meglissul a futása.

Szívesen időzik már a Kis Magyar Alföldön, elindul erre is, arra is és százával alkotja a szigeteket, ágadzik-bogadzik, aztán megint vígan ölelkezik össze a saját karjaival, gyermekeivel, és lomhán, kényelmesen, szélesen folydogálva sütkérezik a magyar nyárban, végig a Nagyalföld nyugati szegélyén és a Délvidéken.

Nekünk, magyaroknak a nemzeti folyónk a Tisza. De ezt a nyugodt, nagy, és veszedelmes Dunát is szeretjük.

Legjobban a vadregényes szakaszai vonzanak, Viseg-

szán? Hadd másoljam ide egy régi naplóm.

A Csallóköznel járunk — Passauból hazajövet — már idézek — a fedélzeti utasok a ponyva alá húzódtak; én szeretem, állom a napot... Hanyatt fekszem a padon. Kék és zöld ragyogásban lebegünk, forgunk, kerülgetjük a rengeteg szigetet... A sik partok szépsége: a fűzfaligetek. Tíz, ötven és száz kilométerre kíséretik kétoldalt a Duna folyását. Mint mozdulatlan felhőgomolyok ülnek a fák, szorosan egymás mellett — némelyik valósággal óriássá nő az árterületek buja bőségében, másutt meg olyan sűrűn tolonganak, hogy elnyomják egymást és bokrok maradnak... Máshol egészen föléje hajlik a víznek a bokrok tömött labirintja, a sok-sok laza gomolyag szinte átcsordul a szigetekről a folyamba és fekete-zöld sámban nézegeti a maga álló képét a szaladó tükrömben. Mögöttük, messze, egy-egy láthatatlan fa-

nak. Balra csorda hűsöl az állóvízben. Béke mindenütt és fény és forróság. Ne verne könnyű szelet maga a hajó — alighanem teljes volna a szélcsőnd... A partokon fehéren harsogva tájtékozik a fölkaavart víz s a lelket valami altató, gyógyító örökkévalóság, valami laza, puha majdnem anyagtalan ragyogás zárja körül...

Ilyen volt, ilyesféle volt egy utazás hangulata pár évvel ezelőtt a Duna olyan szakaszain, amelyek távol esnek a kultúrtájaktól.

Azt mondják, hogy unalmasak? Még az unalmuk is szépség. Ma is bizonyára ilyenek és ilyenek maradnak még sokáig, vagy éppen örökké. A természet áll előtérben bennük — a magyar jelleg a tudatban van. A népben, mely itt mintegy a látható dolgok hátterében él és dolgozik, és az utasban, aki ismeri e föld, e táj látha-

Régi szép írások

SZABÓ LÖRINC:

SZERELMEM: A MAGYAR

a nagy folyam származásáról. Pár évvel ezelőtt ellátogattam a Fekete-Erdőbe... Látni akartam, a Duna születését, a forrását is.

Mondjam el, hogy nem találtam meg? A Fekete Erdőben, amely különben a legkellemesebb tájak egyike, egész rétek, hegyoldalak csörgedeznek a víztől, az erektől. Ki tudná azt kiszűrni, hogy melyik az első?

A Duna nevével különben is baj van. A mi Dunánkat az ókorban Danubiusnak nevezték. De ugyanakkor Isternek is hívták. A rómaiak az Inn torkolatától Isternek, attól lefelé pedig Danubiusnak mondták a rendetlen folyamat. A boldogtalan Ovidius költő, akit Rómából messze, délkeletre, a Balkánra száműztek, megint a befagyott Isterről beszél Tomija telében. Az igazság az lehet, hogy a Dunának vagy harminc egyéb névre is joga lenne. Ahány forrása, annyi apja... S mind bi-

rád környéke, melyet Wachau-nak mondanak a ná-lunk járó németek; én magam mindamellert az egyszerű és lapos dunai tájakat sem untam soha. Akiben van egy kis költészet vagy akár csak egy kis türelem, az nem jár rosszul a Dunánk egyhangúságával. Lassan látni fogja, lassan látni kezdi a változót az állandóban. A millió eltérő részletet az egyhangúságban. Megérzi majd az ismétlődések poézisét és azt, hogy — mint refrén a versben — mennyire gazdagodhat a tájnak, a természetnek egy részlete éppen azért, hogy szakadatlanul visszatér.

Eleget láttam, figyeltem az utas szemével ezt a boldog egyformaságot, ezt a szinte fenségessé táguló dunai tájaidillt... Hajón kell bejárni, hogy áthasson édes nyugalma. És nyáron, napfényben...

Milyen egy ilyen hajóút a Duna valamelyik hangsúlyozottan unalmas szaka-

lu templomtornya mutat ég felé. A zöld szín változatainak tündérvjátéka ez — egyetlen izgó-mozgó, zöld rengés és vibrálás az egész part.

És a halászmadarak!

A gólya és a vadkacsa ritkább, de sűrűn kísérik hajónkat szürke és fehér sirályok. Elegánsan, suhogva repülnek, lábukat feszesen hátra tartják. Néha lecsapnak, a víz vakító gyűrűket vet a napba, a madár pedig visszavillan a magasba.

Fenséges nyugalommal valamely levegőbéli előkelő kalandor kering a kék égen. Héja? Halászsas? Laiskus szem nem tudja megkülönböztetni oly magasan végzi egyszerű siklórepülését... Közben dohognak a gépeink, időnként fehér gőzt csap ki a nagy síp s utána elbődül. Erdők visszhangja kiált vissza; megszűröl másik hajú közeledik, matrózok kék zászlóval rejtjeles beszédet folytat-

tatlan múltját és kapcsolatait. Az emlékekben, amelyek hozzájuk fűződnek. Mindabban, ami a kultúrtájukban aztán a lakóikkal együtt egyszerre hatalmasan előtérbe kerül.

Igy van ez az egész világon.

A nemzeti elemet a néző szem számára az ember és az ember jelei adják hozzá a tájakhoz, a természethez. A ma és a múlt látható jegyei. A falvak, a nép, a ruházkodás, építés, a technika a természetbe fektetett munka... A nyelv, melyet a lakosság beszél, a lendület, mellyel a vadevezős az evezőt a vízbe, a paraszt az ekét a földbe meríti; az emberi szokások összessége, ízei színei. Esztetgommál a Bazilika és az Árpád-kori ásatások és Bábics Mihálynak, a költőnek kis háza az Előhegyen, és Dömsödnél a kurjantás, amely a révést áthívja a túlsó partról a gyorsvonat, amely Bécs felé rohan...

SZABOLCSI SZENZÁCIÓK

Egy nyárfasor, melyet dédapáink ültettek — és a gyönyörű visegrádi Duna-kanyarban — ez az a magyar Wachau — Nagy Lajos és Mátyás várkastélyának romjai és a romantikus hegycsúcs. A sok szépség, amit a szem lát és megöriz, az élmények, amelyek Móricz Zsigmond leányfalusi házához vagy ha ahhoz nem, akkor a regényeihez fűzik az utazót. A vérrel, ésszel és izzadsággal szerzett, megtartott és fejlesztett múlt, jelen és jövő...

Csendesen, eltűnődve néztem a folyamot. Egy pillanat alatt a Fekete-Erdőtől egész ideig végigélttem a futását... Ez a Duna már az én Dunám. Anynyi emlék fűz hozzá, hogy az enyém. Bármilyenek is az élményeink, egybeolvastják a lelket a fizikai valósággal. Öröm és fájdalom egyaránt kötőanyaguk. Tudnunk sem kell a működésükről — mégis hatnak.

DUNA

S bizonyára így van ezzel más is. A magyar közösség tagjainak sok-sok egyéni Dunájából megszületik a mi Dunánk. A magyar Duna...

...Már egészen közelről ragyogtak felénk Budapest ragyogtak felénk Budapest toronyai. A Várhegy. A Margithíd. Körös-körül vidék, erős hatalmas élet... Ott vagyok benne, ahogy egy kicsit ott voltam, ott vagyok és ott leszek mindabban, ami a magyar Dunában, a magyar Duna körül történt és épült és történni és épülni fog...

Atsiklottunk a Margithíd alatt. Itt nyílik az utas elé az a káprázatos kép, amelyen est kivilágításban Velenice sem nyújthat szebbet...

A partról egy percre még visszaneéztem az én Dunámra, a magyar Dunára. Éppoly boldogan, éppúgy csodálkozva, mint ahogy akkor néztem, amikor zörgő szekerek és kormos, fekete vonatok után először szálltam fel fehér hajóira.

De sokkal gazdagabban és nyugodtabban. (1942.)

Szabolcs-Szatmár megyében folyt az utolsó száz évben a legkevesebb régészeti kutatás. Az a négyszáz műemlék, ami a megyében van, jórészt fatorony és favázas ház. Törékeny, múlandó, véletlenül megmaradt darabjai az itteni erdővilág, lápvidék regényes múltjának. Gondolom, az ország régészeti térképe is itt készül el utoljára.

Mégis volt itt két olyan ásatás, melyek mindegyike egyedülállóan érdekes.

A félig elhordott monostor

Beszterec kis falu. Kisvárdától „balra”, ahogyan az út Vasmegyertől Tiszatelek felé tart, az úgynevezett Kistisza-erecske mellett fekszik. Ahol az új út keresztezi a Kistiszát, egy dombot hagy maga mögött. Ez az egykori Besztereci-földvár, melynek legmagasabb pontja alatt két éve dr. Németh Péter fiatal régész megtalálta az egykori besztereci monostort. Illetve, ami megmaradt belőle.

A nyíregyházi Jósa András Múzeum munkatársa nem véletlenül kezdett itt ásatást. Már történelmi okmány is említi a Besztereci várat, melyet 1280 előtt Kun László hűtlenségért elvett a Guth-Keled nemzetségtől. Jósika Miklós két regényében is ír Beszterec váráról. A Zrínyiben kevesebbet, a Kemény idők teljes egészében itt játszódik. Jósa András már 1900-ban megállapította, hogy itt volt a földvár. Három évvel később egy gyönyörű, aranyozott ezüst keresztelő edényt találtak itt, görög felirattal. A bizánci eredetű remekmű olyan egyedülálló, hogy a Nemzeti Múzeumban a királyi korona mellett kapott helyet. A vár monostorában használták.

Hatvan év múlva, az utépítők elhordták majd az egész épületet. Kellott a homok 1963-ban a tiszateleki út építéséhez. Könnyebb volt a baggerrel a domb oldalába állni. Recsegtek a téglák. Nagy, román faragású kockakövek fordultak ki a homokhegyből.

Nem hordták el az egészet. A jáki templomhoz teljesen hasonló, 15-ször harminc méteres óriási templom főbejárata és a két torony alapzata megmaradt. Idén nyáron talált rá köveire dr. Németh Péter. Az ő útmutatása nyomán szinte látja az ember a kettős földvár sáncgyűrűjét. A két gyűrű között kell lennie az egykori kastélynak, most azt keresi.

Viszonzásul a felvilágosításért, arra kért, hogy a torony aljában talált négy csontvázat vigyem be a múzeumba. Gondosan becsomagolva, egy hátizsákban tartom a kocsis hátsó ülésén és elgondolkozom azon: nem lehetne e a megmaradt két toronyot, a kastélyt és a földvárat rekonstruálni. Milyen szép turistaszálló, vagy camping lehetne bennük, itt a Tisza közelében.

Egy ismeretlen nép nyomában

A múzeum igazgatója, dr. Csallány Dezső kandidátus még nagyobb vállalkozásba fogott. Azt akarja kikutatni, mifajta nép élt Beregben időszerűségünk harmadik évszázadában.

A történet egy érdekes agyagedénnyel kezdődik, melyet jelenleg a bécsi Művészettörténeti Múzeum őriz. A sátoraljaújhelytől hét kilométerre levő Czeke község határában találták 1855-ben, egy előkelő hölgy sírjában, sok ékszerrel együtt. Érdekessége, hogy az agyagedénybe „pecsétnyomó”-szerű szerszámmal nyomták bele a díszítő mintákat.

Készítésének helyéről, idejéről mai napig sem nyugodott meg a vita. Közben hasonlókat találtak Krakkó mellett, Kelet-Szlovákiában, Romániában, a Szamos mentén. Nyilvánvaló, hogy egy nép készítette. De hol? És kik voltak ezek?

A Jósa András Múzeumba az utóbbi időkből több mint hetvenezer agyagedény darabot szállítottak be. Jó részük pecsétnyomós. Megtalálták égetőkemencéiket is. Beregsurányban, a Mic patak mentén dr. Csallány Dezső kis területen 43 agyagedető kemencét tárt fel. Ez világrekord. Ilyen edény-nagyüzemet még sehol sem találtak. Előkerültek a mintás pecsétnyomók is.

És kik voltak készítőik? Szarmaták, vandálok, gepidák? Melyik volt az a nép, amelyik Krakkó, a Felső-Szamos, a Kelet-Szlovákia közti területen telepített meg két évszázadra? Mostmár a történészek is izgatottan várják, hogy a múzeumigazgató feltárja Beregsurány határában az egykori gelencsér-falu lakóhelyeit is, amiből kétségtelenül meg lehet majd állapítani a népvándorláskori hazai történelemnek ezt a fehér foltját.

Búcsúzóul nem mond semmit. Csak mosolyog, mint a jó detektívregények főfelügyelője, aki már ismeri a tettest, de amíg nincs bizonyítéka, nem nyilatkozik.

Gesztelyi Nagy Zoltán

13 + 1 Turista módra

3. FORDULÓ

BARANYA MEGYE

Ezúton kérünk elnézést és bocsánatot azon rejtvényfejtőinktől, akik szemrehányó levelekkel illeték szerkesztőségünket. Legtöbbjük azt kifogásolta, hogy előző rejtvényünk túl egyszerű kérdéssel nem okozott fejtörést a számukra. Néhányan megvizsgálták, megállapítva azt, hogy bizonyára kezdők állították össze a kérdéseket.

— Sebaj! — írták —, megy ez majd jobban is, sporttársak!

Bevalljuk, ezek a vizsgázó szavak nem érték el nálunk a szükséges hatást. Persze, ami az egyik olvasó számára könnyű és kézenfekvő, a másik részére — korántsem egyszerű. Ennek felmérésére közöljük a 2. forduló helyes megfejtését: 2, 1, x, x, x, 1, 2, 2, 1, 2, x, 2, x, 2.

S ha ezekután valaki mégis tévedett a kérdések nehézségi fokának megítélését illetően, azt nagyon sajnáljuk. Persze arra mi is számítottunk, hogy néhányan tévednek majd, ha a tudomásukra jut, hogy mi a helyes válasz. S különben is őt x még a labdarúgó totóban is felborítja a legtapasztaltabb játékosok elképzeléseit.

A 3. fordulón ismét visszatérünk hazánkba, a Dunántúrra, s annak is egyik megyéjébe, Baranyába, hogy fogas kérdéseinkkel jó szórakozást, esetleg szép nyereményt nyújtsunk a legügyesebb és legszerencsésebb megfejtőknek.

1. Hány négyzetkilométer a megye területe, a megyeszékhely területe nélkül?

- 1 4396 km²
- x 4541 km²
- 2 4115 km²

2. Mi volt a megyeszékhely Pécs neve, a római uralom alatt?

- 1 Pannonia
- x Sophiane
- 2 Alba Regia

3. A megyeszékhely híres-neves kesztyűgyára, amelynek neve megegyezik az ugyan-csak híres patkányfogóval?

- 1 Tettye
- x Quinque
- 2 Hamerli

4. Mikor rendezték a pécsi szénbányászok tiltakozó éhségsztrájkját?

- 1 1941
- x 1924
- 2 1934

5. Kinek a tiszteletére építettek a törökök a szigetvári vár elvétele után dzsámit a várudvaron?

- 1 Szulejman szultán
- x Ali pasa
- 2 Szokoli musztafa

6. A megye farostlemezgyáráról és történelmi eseményéről híres városa?

- 1 Komló
- x Mohács
- 2 Szigetvár

7. Mi a harkányi gyógyvíz legjellemzőbb alkotórésze?

- 1 Szulfát-kén
- x Hidrogénkarbonát
- 2 Szulfid-kén

8. Melyik falu mellett található a Sikonda környéki XII. századból származó templom?

- 1 Magyarszék
- x Zobák
- 2 Mánfa

9. Ki volt az a magyar király, akit a rendek a XV. század elején Siklós várába zártak?

- 1 Béla
- x Zsigmond
- 2 Ulászló

10. Mi a neve a Baranyai Vasárnap keretében rendezett siklósi lovagi játékoknak?

- 1 Várjátékok
- x Siklósi napok
- 2 Várfesztivál

11. Mi a Mecsek hegység legmagasabb csúcsának neve?

- 1 Misina
- x Zengő
- 2 Tubes

12. Hogyan hívják az Orfűnél fakadó karszitos forrást?

- 1 Tettye
- x Sárkánykút
- 2 Vízfóorrás

13. Melyik pécsi sportoló volt tagja az 1965-ben világbajnokságot nyert női kézilabdacsapatnak?

- 1 Gurics Györgyné
- x Jóna Magda
- 2 Schmidt Jenőné

14. Mióta működik a Misina-tetőn a Meteorológiai Intézet obszervatóriuma?

- 1 1936
- x 1947
- 2 1959

Végül kérjük, hogy válaszokat ezúttal is 1, x, 2, legkésőbb június 15-ig a Turista szerkesztőségébe beküldeni szíveskedjenek. Sikeres totózást és még több szerencsét kívánunk a sorsoláshoz.

Ezek után kedves kötelességünknek szeretnénk eleget tenni, amikor a 2. forduló nyertesait ismertetjük:

A második fordulóra 597 megfejtés érkezett, amelyből 148 volt telitalálat. Sorsolás útján a 300 Ft-os vásárlási utalványt B. Markóth Ilona (Homok), a 100 Ft-os vásárlási utalványt Kaló Jenő (Bp.), a Kaposvári Munkácsy Mihály Gimnázium Szakosztálya, Túttó Julianna (Radóckölked), Fodor László (Bp.) és Csek Ferencné (Szombathely) nyerte. Az IBUSZ által felajánlott különdíjat, 1 db kétszemélyes utalványt az IBUSZ jubileumi országjáró útirának egyikére Szakáll Lászlóné (Dunakeszi) nyerte.

VONATRA-AUTÓBUSZRA

MENETJEGYÉT, BÉRLETÉT

UTASBALESETBIZTOSÍTÁSSAL

KÉRJE!

ÁLLAMI BIZTOSÍTÓ

Vakáció + Camping = Romantika

Campingcikkék nagy választékban!

Camping ülőke	45- 82,- Ft-ig
Camping szék	182- 195,- Ft-ig
Camping asztal	186- 247,- Ft-ig
2-4 személyes túrasátrak	1000-2850,- Ft-ig
2-4 személyes lakósátrak	3400-4400,- Ft-ig
2 személyes aluminium horgászladik	6280,- Ft
4 személyes műanyag horgászladik	12100,- Ft

MTSZ KÖZLEMÉNYEK

Az MTSZ Elnöksége az alábbiak részére adományozta a felsőfokú túravezetői címet és az ezzel járó arany túravezetői jelvényt:

(152.) Ajtony Vilmos Pest m. (153.) Bagossy László Bp. I. ker. (154.) Balogh János Bp. IV. ker. (155.) Csekő Imre Bp. XX. ker. (156.) Deák Jenő Zala m. (157.) Deák László dr. Bp. XII. ker. (158.) Flanek Tibor Bp. V. ker. (159.) Gerritsen Vilmos Bp. II. ker. (160.) Harcz Lajos Zala m. (161.) Házy Ilona Bp. IV. ker. (162.) Heinz Ervin dr. Bp. II. ker. (163.) Káll András Bp. VIII. ker. (164.) Kertész Ferenc Bp. XX. ker. (165.) Kovács Ferencné Bp. I. ker. (166.) Lovász József Heves m. (167.) Lukács István Bp. VIII. ker. (168.) Makovicsky Gyula dr. Baranya m. (169.) Mátéfi Péterné Bp. XVI. ker. (170.) Nagy Ferenc Bp. XIV. ker. (171.) Nagy Pál Bp. I. ker. (172.) Nagy Pál György Bp. X. ker. (173.) Nagy Pál Györgyné Bp. X. ker. (174.) Oláh Tibor Bp. VIII. ker. (175.) Ordassy Elemér Bp. VIII. ker. (176.) Pálós Béla Bp. III. ker. (177.) Pető István Bp. XI. ker. (178.) Raskó Gyula Bp. XX. ker. (179.) Réder János Bp. XXI. ker. (180.) Soóky Károly Bp. XXI. ker. (181.) Szőke István Pest m. (182.) Zechmeister Rudolf Bp. III. ker. (183.) Zircher Károly Pest m.

Az MTSZ Elnöksége sok évtizedes természetjáró teljesítményük alapján Petri Miklósnak és Závodszy Józsefnek a Budapesti Vasas SC Természetbarát Szakosztály tagjainak a „Kiváló természetjáró” minősítést adományozta.

ARANYJELVÉNYES TÚRÁZÓI MINŐSÍTÉS

Teljesítményük alapján az alábbiak szerezték meg az aranyjelvényes minősítést:

40. Dr. Füzesabonyi Imre VAV Alpesti Rózsa 41. Halla Dezső Ujpesti Természetbarát 42. Rátkai Ferenc és 43. Bokodi József Bp.-i MAV Igazgatóság 44. Nagy Károly, 45. Léhner István, 46. Németh Gyula, és 47. Liszt Ferenc Pénzüntézetek Székesfehérvár 48. Adámy Béla és 49. Katona Anna Agnes Komáromi Olajmunkás 50. Kovács Jenő Veszprémi Kilián S. E. 51. Dr. Szathmáry Zoltán és 52. Dr. Szathmáry Zoltánné Dr. Mező F. S. K. 53. Kovács Sándor Mechanikai Labor. 54. Malek László és 55. Malek Lászlóné VT Vasas Szfvár. 56. Rajkai Melinda és 57. Dr. Szentiványi László Bp.-i Lakásépítők 58. Staud Béla és 59. Staud Béláné Bp.-i Vörös Meteor 60. Pásztor István és 61. Pásztor Istvánné Miskolci Vasutas 62. Faragó Anna és 63. Várnai Tibor Bp.-i MAV Igazgatóság 64. Szilas László MOM 65. Víz Pál Vasas Szakszerv. 66. Báden Károly Bp.-i Vörös Meteor 67. Ágoston Antal és 68. Horváth József II. ker. HKI. 69. Géczy József és 70. Géczy Józsefné Adócsógyár 71. Csekő Géza Ferencvárosi SK 72. Anderle Franciska Statisztika 73. Dr. Palla Gyula Igazságügyi SC 74. Gálicz Imre és 75. Gálicz Imréné EM Középitők 76. Erenyi Egon Mechanikai Labor. 77. Raffay Margit és 78. Schmikly Zsuzsanna Győri Vörös Meteor 79. Nagy Miklós Móvári Spartacus 80. Héder Gábor és 81. Héder Gáborné Goldberger 82. Békefy Sándor Solidaritás 83. Horváth Tihamérné és 84. Tóth Mária Statisztika 85. Ágoston Antalné II. ker. HKI 86. Dávid Magda, 87. Paksy Agnes és 88. Várgegy Edéné Statisztika 89. Hámori Ferenc Ujpesti TTE

CAMPINGEZÉS FELARON

Az MTSZ ez év nyarán újra kedvezményes táborozási és üdülési lehetőséget biztosít a szervezett természetbarátok részére.

Június 15-től megnyílik Balatonfüreden, a nemzetközi camping területén a szövetség tábora, ahol napi 5,— Ft-ért (+ 2,— Ft üdülőhelyi díj) szállhatnak meg a természetbarát és camping bélyeggel rendelkező természetjárók. A strandfürdő mellett fekvő tábor modern

egészségügyi berendezésekkel rendelkezik és a balatonfüredi vasútállomásról közvetlen autóbuszjáratral érhető el.

A tábor környéke gazdag lehetőségeket biztosít ki-

rándulásra, túrára, hajózáásra, kulturális programokra.

Nagyobb csoportok táborozási szándékukat előzetesen jelentsek be a Szövetségnek.

Jubileumi nemzetközi természetbarát táborozás

1970. augusztus 15—23-ig, négy év után ismét nemzetközi táborozást szervez a MTSZ Balatonfüreden az állandó nyári camping területén.

A megyei altáborok lakóin kívül, külföldi turista szervezetek tagjai is jelen lesznek a Felszabadulásunk 25 éves jubileuma alkalmából tartandó táborozáson, melynek nyolc napja alatt változatos program, sok-sok szórakozás és felüdülési lehetőség várja a résztvevőket.

A szakosztályok és csoportok részvételi szándékukat a megyei, illetve a területi szövetségnek sürgősen jelentsek be.

KÉK-TÚRA

Az MTSZ Kék-túra Bizottsága elismerése alapján az alábbiak kapták meg az Országos Kék-túra jelvényt:

844. Dala Lajos Szekszárdi Építők, 845. Zsolnay György Kinizsi Konzerv, 846. Nemes Sándorné MAV. Bp. Igazgatóság, 847. Grimm Géza Ganz-Máva, 848. Nagy Károly Olajbányász Természetbarát, 849. Dávid Magda Statisztika, 850. Héder Gábor, 851. Héder Gáborné, 852. Puxbaum Jenő, 853. Bartha Gyula, 854. Bartha Gyuláné, 855. Bartha Dénes Goldberger, 856. Derkász Ferenc, 857. Anderle Franciska, 858. Szabó Józsefné, 859. Kólos Edit Statisztika, 860. Sólalmi György Ozdi Kohász, 861. Magyar Károly Művelődésügyi Min. 862. Kémény Mária Statisztika, 863. Várhegyi Kálmán M.P.S.C. 864. Marát Miklós Szabó Ervin Könyvtár, 865. Tóth Miklós, 866. Peczel Lajos Könyves Kálmán gimn. 867. dr. Arday Lajos, 868. dr. Arday Lajosné M.A.F.C. 869. Torma Gábor D.V.S.C. 870. Lengyel Csaba TAKI. S.K. 871. Zakariás Bálint MAVAUT. 872. Kaczinovszky Józsefné Statisztika, 873. dr. Nagy Lajos Budai Pedagógus, 874. Erdőszegi Ferenc Előre, 875. Drenyovszky János Budai Pedagógus, 876. Zöldi Kovács György, 877. Bogár János Kvassay J. Híd. Vizm. Ép. Techn., 878. Pfeifer Istvánné Magyar Gyapjúfonó, 879. Szénási György Közlekedési T.E. IV. sz. Autójav., 880. Watter Géza XIII. ker Központ Szo., 881. Kádár Jenő, 882. Vizsoly Gábor, 883. Hrabovszky Erika, 884. Osváth Jenő, 885. Remete László, 886. Vékony Gabriella, 887. Szirmai Béla, 888. Muszély Pál, 889. Segel Annamária, 890. Dorombay Katalin, 891. Gyimesi Krisztina, 892. Lajos Károly, 893. Szolnoki István, 894. Daróczi János, 895. Szikszai

Ferenc Kvassay J. Híd. Vizm. Ép. Techn. 896. Kocsis Lajos Debrecei Elektromos Vasas, 897. Tóth József Budai Pedagógus, 898. Bánovics Józsefné, 899. Básti János IX. ker. F.T.C. 900. Borsos Bálint Posta „Köz-hír”, 901. Juhász Teréz, 902. Farkas József, 903. Kárász István, 904. Dianáczki Imréné V. Cs. Traktorgyár, 905. Barnai Albert Orsz. Kőolajipari Trósz, 906. Závodszy József Vasas Szaksz. Közp. Szo. 907. Losinszky Andor Vasas Dinámó, 908. Takács Kálmán Előre, 909. Tokobi Rudolf Csepel, 910. Kovalki András Kinizsi Konzerv, 911. Dr. Ujvárossy Bertalan, 912. Tóth István Pénzügyminisztérium, 913. Bánlaci József Akadémia Nyomda, 914. Remmer Pál Vasas Izzó, 915. Dani János, 916. Dani Jánosné, 917. Dani László Áll. Pénzverő, 918. Doncsecz János, 919. Schottnar Rezső Soproni Vasas, 920. Firtás Oszkár, 921. Firtás Miklós, 922. Firtás Nándor Soproni Pedagógus, 923. Csizmadia László Egri Petőfi, 924. Feledy Péter Bükkli Vörös Meteor, 925. Lovász József, 926. Lovász István Egri Vasas, 927. Vadász Béla Pénzüntézetek V.M. Szfvh. 928. Köröndi Ilona Szentesi Spartacus, 929. Lukács Ferencné, 930. Lukács Ferenc Spartacus, 931. Völgylí Flórián Diósgyőri V.T.K. 932. Bukus Mihály, 933. Széles Gyula Abaujszántói Mezőgazd. Techn. 934. Bogsán Gyuláné Diósgyőri V.T.K. 935. Makai András, 936. Szendrei Gyula Abaujszántói Mezőgazd. Techn. 937. Fazekas Ottó Spartacus, 938. Kelemen Mária, 939. Lehoczky Márta, 940. Rostás Márta MAVAUT Volán, 941. Henney Emil II. ker. Központi Szo. 942. Kovács

Sándor Mechanikai Labor. 943. Székely Lajos Ganz-Mávg, 944. Dr. Lukácsy Róbert Országház, 945. Sallai Károlyné, 946. Sallai Károly, 947. Kiss Andrásné, 948. Kiss András Ganz-Mávg, 949. László Emerencia Solidaritas Ktsz. 950. Kővári Jenő Gyógyáruértékesítő, 951. Juriss György Ganz-Mávg, 952. Zsiga Károly Kőbányai Lombik, 953. Ocskay Erzsébet Spartacus Gyopár, 954. Várkonyi Károly MUM 109. Debrecen, 955. Csombordi Lajos, 956. Pálos Béla, 957. Pálos Béláné III. ker. Központi S.E. 958. id. Nagy Sándor, 959. Nagy

Zoltán, 960. ifj. Nagy Sándor, 961. Nagy Sándorné, 962. Kovács Kálmáné, 963. Bálint János O.T.P. V. ker. 964. Huhény József, 965. Acs Ferenc, 966. Acs Mária, 967. Jóna Imre, 968. Jóna Imréné, 969. Horváth István, 970. Milanovics József, 971. Sente László, 972. ifj. Sente László, 973. Papp Valéria, 974. Végh Ferenc Győr-Sopron Term. Sz. 975. Kópácsi Péter Ruhaipari Spartacus Gyopár, 976. Barakonyi Ágnes Kinizsi Konzerv, 977. Szántó Andrásné Beloianisz Vasas, 978. Greman Józsefné, 979. Greman József, 980. Hatala László, 981. Vermes Lajos, 982. Kovács G. József, 983. Kópácsi Antal, 984. Fodor Sándor, 985. Séber Lajos, 986. Berze Gábor, 987. Holló István, 988. Kazinczy Gusztáv Kisterenyi Gimn.

temetőben a szovjet hősök emlékművét. A résztvevők ezután megtekintették az újjáépülő várat, majd a megyei szövetség vezetői értekezletet tartottak a szakosztályvezetők részére, ahol megbeszélték az ez évi programot, amely a jubileumi évforduló jegyében készült el.

Szakosztályok

Megkezdte működését a Pesterzsébeti Vasas Művelődési Központ természetjáró köre „Csili Vasas Természetjárók Köre” elnevezéssel. A baráti kör a Vasas Szakszervezet nagyszabású, hagyományos találkozóhoz csatlakozva kedvezményes költségű túra és kirándulási lehetőségeket kíván biztosítani a pesterzsébeti dolgozóknak, iskolásoknak és nyugdíjasoknak. A túrák részletes programjáról — amelyek a Budapesti Természetbarát Szövetség és a Vasas SC túraterveire épültek — minden hónapban a Csili újságon és plakátokon keresztül ad tájékoztatást a vezetőség. A túrákra történő jelentkezések a költségek egyidejű befizetésével a Csili portáján történnek a túra indulását megelőző 4 héttel. Az új természetbarát kör vezetője Mózes Margit. Szerkesztőségünk is sok sikert kíván a „Csili Vasas Természetjárók Körének”!

HIVATALOS FÉLFOGADÁSI IDŐ AZ ORSZÁGOS SZÖVETSÉGBEN

A Szövetség amúgyis kislétszámú apparátusának tervszerű munkáját nehezíti, az eddigi kötetlen félfogadás. Az eredményesebb munka érdekében az elnökség a félfogadási időt

kedden és pénteken 12.00 és 19.00 óra
szerdán és csütörtökön 11.00 és 17.00 óra

között határozta meg.

SZAKSZÖVETSÉGEK

Az MTSZ Motoros Bizottsága a KPM engedélyével az egész ország területén megkezdte a motorvezetői tanfolyamok szervezését. A tanfolyamok tematikája azonos a KPM motoros tematikájával és a tanfolyam díja is 300,— Ft. Az eddigi kísérleti jellegű tanfolyamokon mintegy 900 motoros vizsgázott eredményesen és kapta meg a gépjárművezetői igazolványát. E tanfolyamokra a motoros klubok vezetőinél lehet jelentkezni.

A motorosok hagyományos évi nemzetközi seregmenetjére az idén Prágában kerül sor július 8—14. között. A FIM Rallye csehszlovákiai megrendezése lehetőséget nyújt a magyar motorosoknak, hogy az eddiginél nagyobb számban vegyenek részt 1970. év e reprezentatív motoros eseményén. A túrára a Magyar Természetbarát Szövetségénél lehet jelentkezni.

A Komárom megyei Szövetség az almásfűzitői Művelődési Házban értekezletet tartott a sportág időszerű feladatairól. Az értekezleten részt vett a Magyar Természetbarát Szövetség főtájkára is.

A Győr-Sopron megyei Szövetség veterántalálkozót rendezett Porva-Csesznekre, az egykori illegális találkozóknak színhelyére, hazánk felszabadulásának évfordulóján. A résztvevők megkoszorúzták a hegyoldalban levő felszabadulási emlékművet.

Túraveetői tanfolyamot tartottak Balassagyarmaton, a Balassi Bálint és a Szántó Kovács János gimnázium, valamint a MUM Intézet 25 tanulójának részvételével. A tanfolyam befejeztével a hallgatók vizsgát tettek, amely után majd ők vezetik a középiszkolós túracsoportokat az ország legszebb tájaira.

A Tolna megyei szövetség hazánk felszabadulásának évfordulója alkalmából emléktúrát rendezett Simontornyára. Ez alkalommal részt vettek a község felszabadulási ünnepségén és megkoszorúzták a

Természetbarát Klub alakult Gödöllőn, amely feladatául tűzte ki többek között, hogy az egyetem hallgatói és dolgozói részére külön városnéző sétákat és túrákat szervez városuk és a gödöllői dombvidék turisztikai nevezetességeinek megismerésére. A Klub természetesen elsőrendű feladatának tekinti azt is, hogy ismeretterjesztő előadásokat tartson a természetjárás népszerűsítésére, hazánk legszebb vidékeinek diáképes előadásokkal történő bemutatásával.

Az Egri Városi Szövetség, az egri Városi KISZ-Bizottság, s a Hazafias Népfront Egri Városi Bizottsága hazánk felszabadulásának 25. évfordulója alkalmából ünnepi emléktúrát vezetett a nagyegedi Dobó István kilátóhoz. Az ünnepség során Eger város felszabadításáért hősi halált halt szovjet katonák emlékére fáklyákat gyűjtöttek, majd a Dobó István, Szilágyi Erzsébet és a Gárdonyi Géza gimnáziumok növendékei adtak műsort. Az ünnepséget követően Diviaczky Gyula, a megyei Természetbarát Szövetség elnöke Lovász József, Csizmadia László, Feledi Péter és Lovász István részére átnyújtotta az országos kék túra jelvényeit, mások részére pedig a túrázói ezüst, illetve bronz minősítés jelvényeit.

A Hajdú-Bihar megyei Szövetség a felszabadulás 25. évfordulója alkalmából jubileumi emléktúrát rendezett Sopronba, 724 résztvevővel. A debreceni természetbarátok ez alkalommal sorra látogatták felszabadulásunk és munkaszabadságunk emlékeinket őrző helyeket, tisztelettel adóztak a sopronkőhidai börtönnél az ott kivégzett mártírok emlékének.

A Spartacus Turista Egyesület gazdag programról gondoskodott tagjai részére. Az események közül kiemelkedik a lengyel Óriáshegységbe vezető magashegy túra, valamint a Budapest — Nagyvár — Kolozsvár — Braszó — Bukarest — Konstanz — Nagyszében — Déva — Arad — Budapest útvonalra tervezett autóbustúrájuk. Ezenkívül a Német Demokratikus Köztársaságba, Jugoszláviába és a Szovjetunióba is rendez túrákat az Egyesület.

Izléses kivitelen jelentette meg 1970. évi programját a Ruhaipari Spartacus Sportkör „Gyopár” természetjáró szakosztálya. A közleményből kitűnik a szakosztály 1969. évi taglétszám alakulása, a levelezett túrák adatai, valamint a minősített túrázók és túraveetőik száma. Programjából a legérdekesebbnek ígérkezik két Jugoszláviába vezető túrájuk, amelyek egyaránt

magukban foglalják a Juli-Alpokat és a dalmát tengerpart legszebb látnivalóit.

A Ruhaipari Spartacus természetjáró szakosztálya a túravezetők továbbképzése céljából előadásorozatot indított a VIII. ker. Leonardo da Vinci u. 45. sz. alatti klubhelyiségében. Legközelebb dr. Szilágyi Géza főorvos tart előadást „Orvos a túrán” címmel.

A Nyíregyházi Építők természetjáró szakosztálya és a Megyei Idegenforgalmi Hivatal május 23—24-én Bereg-ismertető elméleti versenyt rendezett. A verseny célja Vásárosnamény környékének és a beregi tájaknak megismeretése és népszerűsítése volt. A versenyen nemcsak a szervezett természetbarátok, hanem az iskolák és a KISZ-szervezetek is résztvettek.

Magashegyi túrára előkészítő tanfolyamot rendez a Ganz-MÁVAG, amelyen a természetbarát szakosztály nagy tapasztalatos hegymászói tartanak elméleti előadásokat és gyakorlati bemutatókat a hazai sziklamászó iskolákban. A tanfolyamokra való jelentkezés és bővebb felvilágosítás Várhegyi Gézánál esz-közölhető a 471-989/2278 telefonszámon.

A székesfehérvári „Ságvári Endre” Gép- és Híradásiipari Technikum természetjárói városuk felszabadulásának 25. évfordulója tiszteletére 100 km-es gyalogtúrán vettek részt a Zirc — Isztimér — Balinka — Bodajk — Csókakő — Kápolnapuszta — Gánt — Zámoly — Székesfehérvár útvonalon. A résztvevők valamennyien jelesre vizsgáltak akarattól és kitartásból, mivel nemcsak a nagy távolságot kellett legyőzniük, hanem a terepnehézségeket is, hiszen az utat helyenként 40—50 cm-es hó borította.

A Csepeli Papírgyár természetjáró szakosztályának tagjai, hazánk felszabadulásának tiszteletére újjáépítették az Oszolytőn levő munkásmozgalmi emlékművet. Az újjáépített emlékmű felavatására

és megkoszorúzására április 4-én került sor.

A postás országos természetbarát találkozóra ez évben május 24-én került sor Salgótarján és környékén a salgótarjáni Postás természetjáró szakosztályának rendezésében. A találkozót megelőző napon csapatvezetői értekezletet tartottak, majd túrák és műsoros tábortűz tették változatosabbá a programot.

A Veszprémi Napló elkészítette az elmúlt 25 év legjobb megyei sportolójának névsorát. A természetjáró sportban a megtisztelő címet Fábián Pál és Simon Ágostonné veszprémi természetbarátok kapták meg.

A Világítás Technikai Gyárban hosszú ideje a legeredményesebben a természetjáró szakosztály működik, amit a létszámnövekedés bizonyít a legjobban. 1968-ban csak 26 taggal, az idén pedig már 74 taggal rendelkezik a szakosztály. Múlt évben tíz hivatalos túrán vettek részt és 314 km-t tettek meg. Az idei programjuktól kiemelkedik a Budapest — Zágráb — Fiume — Velence — Bécs — Budapest útvonalú körutazás.

Hírt adtunk arról, hogy újjáalakult a nagy múltú Mecsek-barátok Klubja. A Klub működésében most érdekes változás következett be, amennyiben a jövőben a megyei Természetbarát Szövetség keretén belül folytatják tevékenységüket változatlan célkitűzésekkel. Ezáltal a Klub tagjai élvezik mindazokat a kedvezményeket, amelyeket a Magyar Természetbarát Szövetség nyújt a tagjainak. A Klubba minden kedden 18—20 óra között lehet jelentkezni Pécsen, a Megye utca 21. sz. alatti PTTE helyiségben.

Juniálist rendez a Spartacus Turista Egyesület június hó 28-án Horányban. Az egynapos találkozó programjában tombola, zsákban futás és nagyarányú turista labdarúgó mérkőzés szerepel.

A Ruhaipari Spartacus minden csütörtökön nyug-

dias túrát rendez a budai hegyekbe. Jelentkezés pénteki napokon Sárkány Vilmosnál, a 636-520 telefonszámon.

gyalogtúrával tértek vissza Egerbe.

EMLEKEZÉS

Szarvaskői vártúrát rendezett az egi Dobó gimnázium, amely alkalommal értékelték az előző vártúra turista-totóját, kiosztották a díjakat, majd újabb kérdésekre válaszoltak a túra résztvevői, akik megtekintették a megyei sportszövetség sporttáborát, majd

Idén ünnepeltük a Természetbarátok Turista Egyesület alapításának 60-ik évfordulóját. A TTE első túrájának emlékére a Tipográfia TE a Ságvári turistaházon táblát helyezt el, amelynek szövege megőrökíti az egykori eseményt.

VÍZI TÚRÁZÁS

Az MTSZ az alábbi két lengyelországi kajaktúrára vezet csoportokat: (6.) Nemzetközi Mazuri tavi kajaktúra, Sorkwity—Nida között július 5—12-ig. (15.) Nemzetközi Brda-túra, Charzykowy—Bydgoszcz között július 19—26-ig. Mindkét vízitúrán a lengyel rendezők kajákat, sátrat és gumimatracot bocsátanak bérleti díj fejében a résztvevők rendelkezésére. Jelentkezés az MTSZ Vízitúra Bizottságánál.

VÍZI TÚRA

egyesülete nyerte el és őrzi.

Az MTS V. ker. Tanácsa által alapított a „Tanácsköztársaság 50. évfordulója” elnevezésű vándordíjat, 143 ponttal a Nehézipari Minisztérium Sport-

A kezdeményezésnek követője támadt. Az MTS XIII. ker. Tanács Természetbarát Szövetsége vándordíjat alapított a XIII. kerület vízitúrázó szakosztályai részére.

AZ MTSZ ÉS BTSZ JÚNIUS HAVI VÍZITÚRÁI:

Június 6—7. Másfél napos vízitúra. Táborhely: Leányfalu.

Június 20—21. BTSZ jelvénytulajdonos vízitúra, I. forduló. Táborhely: Kőkereszt.

XII. SOBIESKI JÁNOS DUNAI EMLÉKTÚRA

A túrára jelentkezni az MTSZ Vízitúra Bizottságánál lehet.

A túra programja:

Június 26. Esztergom, a résztvevők gyülekezése.

Délután a Sobieski emlékmű ünnepélyes megkoszorúzása. Este tábortűz.

27. Esztergom—Nagymaros evezés. Tábor — Solyomsziget, camping. Ünnepélyes tábortűz.

28. Nagymaros—Szentendre evezés. Tábor — Papsziget, camping.

29. Szentendre—Budapest Római part evezés.

30. Budapest, szabad program.

Július 1. Budapest, szabad program.

2. Budapest—Lőrén evezés.

3. Lőrén—Dömsöd evezés.

4. Dömsöd—Szigetszentmárton evezés.

5. Szigetszentmárton—Molnár-sziget. A túra ünnepélyes befejezése. Záróbankett.

A részvételi díj tartalmazza a csónakoknak Budapest Római partról Esztergomba és a soroksári Duna Molnár-szigettől Budapest Római partra való felszállítását.

VIZI KRESZ

Megjelent a Közlekedésügyi Értesítő 1970. ápr. 1-i számában a közlekedés- és postaügyi miniszter és belügyminiszter 9/1969. (XII. 16) KPM—BM számú együttes rendelete a Hajózási Szabályzat kiadásáról. Ebből közöljük a vízitúrázókra vonatkozó egyes fontos részeket.

B) TALÁLKOZÁS ÉS ELŐZÉS

6—04 cikk — Találkozás, általános szabályok

1. Találkozás esetén a felfelé haladóknak — figyelembe véve a helyi körülményeket és a többi hajó mozgását — megfelelő utat kell szabadon hagyni a lefelé haladók számára.

2. A 4. pont rendelkezéseinek fenntartásával a felfelé haladók, amelyek a lefelé haladók részére baloldalt engednek utat, nem kötelesek jelet adni.

9.04. cikk — Hajózási korlátozások

2. A Velencei-tavon 250 cm³-t meghaladó hengerűrtartalmú motorral ellátott sport, kedvtelési (magán) célú kishajókkal közlekedni tilos.

A soroksári Duna-ágban 500 cm³-nél nagyobb hengerűrtartalmú motorral ellátott sportcélú kishajók csak a kijelölt hajóútban közlekedhetnek, kivéve a kikötőhelyekről való indulást és a kikötőhelyekre való visszatérést.

10.02. cikk — Kishajók, csónakok azonosító jelei

1. A 9.05. cikk 2. pontjában megjelölt kishajólevéllel, forgalmi engedéllyel ellátott — csónakok orr-részen mindkét oldalon fel kell tüntetni a csónak nyilvántartási számát.

2. Forgalmi okmánnyal el nem látott, bejelentésre nem kötelezett csónakok az alábbi azonosító jeleket kell alkalmazni:

a) termelési és szolgálati célból üzemben tartott, valamint sportegyesületek tulajdonában levő sportcélú csónakok orr-részen a tulajdonos (vállalat, üzem, szerv stb.) által megállapított nyilvántartási számot, vagy nevet, valamint a csónak belső oldalán a tulajdonos nevét és címét, valamint a csónak hordképességét, illetőleg befogadóképességét.

b) magánszemélyek tulajdonában levő csónakok belső oldalán fel kell tüntetni a tulajdonos nevét és lakelyét, valamint a csónak befogadóképességét.

3. A számok (betűk) magasságának legalább 10 cm-nek kell lenni, színük pedig csak olyan lehet, amely elüt a csónak alapszínétől.

4. A magyarországi belvizeken közlekedő sport, kedvtelési célból üzemben tartott külföldi kishajók, csónakok tatján (farrészen) el kell helyezni saját nemzeti lobogójukat, vagy betűjelzésüket.

14. fejezet

A CSÓNAKOK KÖZLEKEDÉSÉRE VONATKOZÓ KIEGÉSZÍTŐ SZABÁLYOK

14.01. cikk — Csónakok vezetői

2. 125 cm³, vagy annál kisebb hengerűrtartalmú motorcsónakot és 8 m², vagy annál kisebb vitorlafelületű vitorlás kishajót, evezős-csónakot az vezethet, aki

a) 14. életévét betöltötte,

b) úszni tud,

c) a kormányzásban, evezésben és a csónakvezetésben kellő gyakorlattal rendelkezik, az adott vízterület sajátosságait és veszélyeit ismeri.

4. Iskolásokkal, úttörőkkel csoportos csónaktúrát, továbbá őrsi csónakot csak az vezethet, aki vízijármű-vezetői vizsgával rendelkezik és a túra útvonalának hajózási akadályait ismeri.

14.02. cikk — A csónakban ülők kötelezettsége: fürdés a csónakból

1. A csónakban ülők a vezető — víziközlekedés biztonsága érdekében adott — utasításához alkalmazkodni kötelesek.

2. Menetben levő csónakot csak a vezető engedélyével szabad elhagyni fürdési szándékból. A fürdőző kiszállása előtt a csónak mozgását a minimálisra kell csökkenteni. A vezető a csónakot ilyen szándékkal nem hagyhatja el.

3. A csónakot elhagyó fürdőzőt a csónakkal mindaddig követni kell, amíg az nincs biztonságban.

4. Erősebb szélben — a Balatonon és a Velencei-tavon a viharjelzés adása után — a csónak fürdési szándékból nem hagyható el.

14.04. cikk — A csónakok műszaki állapota és felszerelése

1. A csónak tulajdonosa és vezetője köteles gondoskodni arról, hogy a csónak induláskor az üzemeltetéshez szükséges felszereléssel el legyen látva és műszakilag jó állapotban legyen.

14.05. cikk — A csónakok közlekedési szabályai

1. Induláskor a csónakot más csónak elé a vízre lökni, a csónakkal más csónak előtt hirtelen kanyarodni, azt rendszertelenül kormányozni, vagy más csónakot mozgásában akadályozni nem szabad.

2. Egymással szemben haladó, vagy a szabályzat egyéb rendelkezései szerint kitérésre kötelezett csónakok jobbra kötelesek kitérni. Ha erre valamilyen okból nem képesek és balra térnek ki, úgy félreérthetetlen módon tartoznak a másik hajónak (csónaknak) ezt a szándékukat idejében jelezni.

3. A csónakok kötelesek a fürdőzőknek lehetőleg úgy kitérni, hogy a fürdőzők a csónak és a legközelebbi part között maradjanak.

4. Úszó fürdőzőket legalább 3 méter távolságban kell elkerülni és amennyiben szükséges, kiáltással kell a csónak közeledésére őket figyelmeztetni.

5. Ha két csónak útvonala úgy keresztezi egymást, hogy irányváltoztatás nélkül az összeütközés veszélye forog fenn, folyóvizen a felfelé haladó csónak köteles utat engedni a lefelé haladó csónak részére. Ha a folyókon mindkét csónak lefelé, vagy mindkét csónak felfelé haladva keresztezi egymás útját, továbbá a tavakon történő keresztezés esetében, helyadásra annak a csónaknak a vezetője köteles, amelyikről a másik csónakot jobb kéz felől látni.

6. Lefelé menő csónakok oly távol maradjanak a parttól, hogy a felfelé haladó csónakok könnyen elférjenek a part mellett.

7. Közvetlenül a part mellett haladó csónakot megelőzni csak annak víz felőli oldalán szabad.

8. Csónaknak menetben levő hajó útját 300 m-nél kisebb távolságban keresztezni, vagy menetben levő hajót 30 m-nél kisebb távolságra megközelíteni tilos.

9. A csónak vezetője köteles minden más járműnek (hajónak, kishajónak, tutajnak, kompnak stb.) idejekorán kitérni és minden úszóművet (pontont, uszodát, álló hajót), valamint úszó munkagépet (kotró, emelőgép, daru stb.) kellő távolságban elkerülni.

10. Kikötött hajókat közelükben való elhajózás során a csónak vezetője fokozottan figyelni köteles, hogy nem adnak-e indulást jelző hangjelet. Kikötési, vagy elindulási műveletet végző hajó (vízi jármű) „menetben” levőnek tekintendő.

11. Az evezős csónak köteles a vitorlával haladó csónak útjából kitérni.

12. Zárt alakzatban egymáshoz kötött csónakokkal a vízfolyással ereszkedni tilos.

13. Fürdés céljára kijelölt vízterületen a motoros csónakok és vitorlás kishajók csak addig tartózkodhatnak, ameddig a kikötőhelyről való elindulás, vagy a kikötőhely megközelítése ezt szükségessé teszi.

14.06. cikk — A csónakok használatára vonatkozó egyéb rendelkezések

1. Csónakot vontatott úszóegységhez kötni — a vontatóhajó vezetőjének engedélye nélkül — tilos.

2. Vízfolyással ereszkedő csónakban a vezető, vagy egy kellő gyakorlattal rendelkező személy állandóan figyelni köteles.

3. Menetben levő csónakban állva tartózkodni tilos.

4. Motorcsónakkal másik csónakot vontatni csak az alábbi feltételek mellett lehet:

a) ha a vontató motorcsónak vezetője vízijármű-vezetői, vagy kishajóvezetői vizsgával rendelkezik,

b) ha a motor teljesítőképessége a vontatáshoz elegendő.

c) ha a vontatókötél rögzítésére mind a motorcsónakon, mind a vontatott csónakon megfelelő rögzítőeszköz (kötélbak, kötélbika, horog stb.) rendelkezésre áll és a vontatókötél a csónak műveletképességét nem gátolja,

d) ha a vontatókötél mind a vontató, mind pedig a vontatott csónakon könnyen oldható módon rögzíthető.

5. A kikötőhelyet a ki-, vagy beszállás után el kell hagyni, ellenkező esetben túrni kell a mellékötözést és a csónakon való átjárást.

6. Zsilipeknél való áthajózás előtt meg kell állni és tájékozódni kell a zsilip használatára vonatkozó szabályokról.

7. Sportegyesületek, csónakkölcsönzők naplót kötelesek vezetni, amelyből megállapítható a csónak igénybevételeinek ideje és azonosítható használó személye.

11. számú melléklet

CSÓNAKOK ÉS VITORLÁSI KISHAJÓK MINIMÁLIS FELSZERELÉSE

Kajak-kenu: vágott evező, 1 db.

Folyami gerinces csónak: vágott evező, 2 db.

Folyami gerinces „őrsi” csónak: vágott evező, 4 db.

Folyami oldalmotoros csónak, folyami farmotoros csónak 4 személyig, folyami farmotoros csónak 4 személy felett: kormányvezető, 1 db.

Vitorlás csónakok: horgony 8 kg, horgonykötél 10 m, kormányvezető 1 db.

13. számú melléklet

KISHAJÓK VÍZKÖZLEKEDÉSI RENDJE A HATÁRSÁVBAN

1. Határsávnak kell tekinteni:

a) az államhatárt képező folyókat és egyéb vízfolyásokat, ide értve a Mura és Dráva folyóknak a határon levő szakaszait is,

b) a Fertő tónak a Magyar Népköztársaság területéhez tartozó részét,

c) a hansági főcsatornának a határmenti szakaszát, valamint a főcsatornának ettől az ország belseje felé számított 5 km-es részét,

d) a határövezetben a határt átszelő és valamely szakaszon határt képező vízfolyásoknak az államhatártól az ország belseje felé számított 5 km-es szakaszát.

2. Kishajók a határsávbán csak határsávi közlekedési engedéllyel közlekedhetnek és rajtuk csak azok a személyek tartózkodhatnak, akiknek neve az engedélyen fel van tüntetve.

4. A határsávi közlekedési engedélyek kiadása a határország területileg illetékes örs-, vagy kerületi parancsnokságának, budapesti lakosok esetében pedig a Határország Országos Parancsnokságának hatáskörébe tartozik.

5. A határsávi közlekedési engedély iránti kérelmet írásban kell benyújtani. A kérelemben fel kell tüntetni:

a) vízi jármű típusát és nyilvántartási számát,

b) a tulajdonos, vagy a használó személyi adatait (név, születési hely és idő, anyja neve, lakcíme és személyi igazolvány száma), ha a kishajóval több személy kíván a határsávbán közlekedni, a kérelemben valamennyi személy adatait fel kell sorolni.,

c) az engedélyt milyen célból, a határsávi közlekedést csak nappal, vagy éjszaka is kívánják-e folytatni,

d) a vizitúra, sport, horgászat céljából kért határsávi közlekedési engedély iránti kérelemhez a munkahely, vagy oktatási intézmény javaslatát is csatolni kell.

6. Az előző bekezdés d) pontjában említett célokból kért határsávi közlekedési engedély beadványi illeték alá esik.

a) A határorságnak a határsávi közlekedési engedély kiadására illetékes szerve a kérelem felől 15 napon belül dönt.

b) A határsávi közlekedési engedély iránti kérelmet elutasító határozat ellen — a kézhezvételtől számított 15 napon belül — a belügyminiszterhez lehet fellebbezni. A fellebbezést 30,— Ft illeték lerovása mellett annál a szervnél kell benyújtani, amely az elutasító határozatot hozta. Az illetéket bélyegben kell leróni.

7. A határsávi közlekedési engedéllyel a határsávnak csak az engedélyben meghatározott szakaszán és csak az engedélyben meghatározott időben szabad közlekedni.

a) Napnyugtától napkeltéig a határsávbán csak olyan kishajó tartózkodhat, amelynek határsávi közlekedési engedélye éjszakai közlekedésre is érvényes. Éjszakai határsávi közlekedés kivételesen és csak abban a határsávbán engedélyezhető, ahol azt nemzetközi szerződés (egyezmény) nem tiltja.

b) A határsávbán közlekedő személyek kötelesek a határsávi közlekedési engedélyt, továbbá személyi igazolványukat maguknál tartani és a határország, vagy a rendőrség tagjának felszólítására felmutatni.

TÚRAMOTOROZÁS

Dunántúli tájegységi motoros találkozó

A Győr-Sopron megyei Természetbarát Szövetség Motoros Bizottsága rendezésében július 24. és 26. között Győrött kerül megrendezésre a dunántúli túramotoros találkozó.

24-én az érkező motorosok fogadása Győrött a campingben.

25-én és 26-án ügyességi versenyek, városnézés, motoros tájékoztató verseny, túra Pannonhalmára, fürdési lehetőség a termálfürdőben és a strandfürdőben.

Jelentkezés, szállásigénylés: Megyei Természetbarát Szövetség, Motoros Bizottság Győr, Batthyány tér 2.

★

Az előző számunkban meghirdetett kelet-magyarországi motoros találkozóra, június 13—14-re szeretettel várja a rendezőség Egerbe a túramotorosokat.

SZÁLLÁS

A Mátra ivóvíz ellátása megoldódott: a nyírjesi vízmű, amelyet tavaly adtak át rendeltetésének, az idén tovább bővül, s a tervek szerint a következő esztendőben Galyatető ivóvízhá-

lózátát is innen építik ki. A Kékestetőre is a nyírjesi vízmű adja majd a vizet, hiszen nemcsak a tv-torony lesz a tetőn, hanem a közelében szállodát is terveznek.

Atépítésre kerül a mátraházi SZOT Sportszálló. Ennek során a ház régi formáját megőrzik, de az éttermet jelentősen kibővítik. — Itt említjük meg, hogy a távlati tervek szerint a későbbiek során a SZOT egy nagyobb modernebb üdülőt fog építeni Mátraházán. Ennek elkészülte után pedig a Sportszálló ismét a turisták rendelkezésére fog állani.

BARLANG

A barlangkutatók szerte a világon fáradhatatlanul kutatják a mészköhegyeket, újabb és újabb barlangokat fedeznek fel és addig ismeretlen járatokat tárnak fel a már rég ismert barlangokban is. Így évről évre változik a Föld leghosszabb barlangjainak jegyzéke is, amelyet a Nemzetközi Szpeleológiai Unió dokumentációs bizottsága állít össze. A bizottság legutóbbi ülését 1969 szeptemberében Stuttgartban tartotta és azon Magyarország részéről e sorok írója vett részt. A bizottsághoz benyújtott újabb dokumentumok (Jelentések, felmérési eredmények, barlangtérképek), valamint a bizottság tagjainak az ülésen elhangzott referátumai alapján a Föld leghosszabb barlangjainak sorrendje 1969 szeptemberében a következőképpen alakult.

1. Flint Ridge Cave System, Kentucky, USA	117 440 m
2. Hölloch, Svájc	103 705 m
3. Mammoth Cave, Kentucky, USA	74 300 m
4. Cuyaguatela Sistema Cavernario, Kuba	52 700 m
5. Eisriesenwelt, Ausztria	42 000 m
6. Palomera-Dolencias Complejo, Spanyolország	36 899 m
7. Optimiszticeszkaja Pescsera, Szovjetunió	36 600 m
8. Blue Spring Cave, Indiana, USA	30 400 m
9. Ozernaja Pescsera, Szovjetunió	26 360 m
10. Dent de Croiles Réseau, Franciaország	25 715 m
11. Courry-Cocallère Réseau, Franciaország	25 250 m
12. Ogof Flynnon Ddu, Dél-Wales, Anglia	25 000 m
13. Greenbrier Caverns, Nyugat-Virginia, USA	24 300 m
14. Baradla-Dómica barlangrendszer, Magyarország—CSSR	23 100 m
15. Goule de Foussoubie, Franciaország	22 000 m
16. Jewel Cave, Dél-Dakota, USA	21 000 m
17. Dachsteinmammuthöhle, Ausztria	20 250 m
18. Santo Tomás Gran Caverna, Kuba	20 000 m

Baradla barlangunk tehát a négy év előtti 9. helyéről a 14. helyre szorult, annak ellenére, hogy újabb feltárásainkkal hossza közben több, mint egy kilométerrel megnövekedett. De előtte a mezőny rendkívül szoros, mindössze három és fél km újabb feltárással lenne csupán szükség ahhoz, hogy korábbi előkelő helyét visszaszeresse. Ha a Bp. Vörös Meteor természetbarát barlangkutatóinak az Alsó-barlang feltárássára, vagy a Bp. XIII. kerületieknek egy felsőbb szint felderítésére irányuló erőfeszítései eredményre vezetnének, Baradlánk ismét a Föld tíz leghosszabb barlangja közé számítana. Erdeklődő várákozással tekintünk tehát a folyamatban levő kutatások eredményei elé.

dr. Dénes György

UTAZÁS

Budapest—Kijev autóbusszjárat. Hetenként kétszer, kedden és pénteken Budapest — Gyöngyös — Mezőkövesd — Nyíregyháza — Kisvárdra — Záhony — Csap — Vereckei-szoros — Ungvár — Lvov — Rovno — Kijev útvonalon új Ikarus 250-es panorámbuszokat állított be a Volán. Az első napon 16 óra 35 perckor érkezik Ungvárra a menetrend szerinti járat, így városnézésre is marad idő, az utasok a Hotel Uzsgorodban kapnak szállást. A Vereckei-szoroson a második napon haladnak át, majd a Lvovi Inturiszt Hotelban éjszakáznak a turisták. Érkezés pénteken este Kijevbe. A menetrend szerinti járat belföldi utazásra is igénybe vehető, teljes hosszán oda és vissza 788 forint a viteldíj, amelyet a magyar utasok forintban fizethetnek ki. Május 31-től, az új menetrend életbelépésétől kezdve Zakopane Tátralomnicon át is megközelíthető lesz. Június 11. és szeptember 10. között heti egy járatpárt indít a Volán a Pécs — Zágráb — Zadar — Belgrád útvonalon, Kaposvár és Belovár között, ugyancsak a nyári szezonban, minden nap közlekedik majd busz.

Autóbusszjárat Budapest és Bécs között. A 20-as AKÖV (MÁVAUT) április 20-tól kezdve új autóbusszjáratot indít a Budapest — Tatabánya — Tata — Bábolna — Győr — Mosonmagyaróvár — Hegyeshalom — Bécs útvonalon. Budapest Engels térről a járat 6.15 órakor indul és Bécsbe 11.20 órakor érke-

zik. Ellenirányban Bécsből 17.00 órakor indul és Budapestre 22.10 órakor érkezik. A járatpár naponta közlekedik és arra mind menet-, mind pedig menetérti jegyek forintért válthatók, nemzetközi és belföldi viszonylatban is.

Az új járatok megindulásától kezdve a Budapest Engels térről 17.15 órakor induló bécsi járat kedden nem közlekedik és a Bécsből 7.00 órakor induló szerdai járat szintén megszűnik.

Árukiviteli korlátozás Csehszlovákiában. A csehszlovák hatóságok szigorú kiviteli korlátozásokat léptettek életbe. A hiánycikkekre magas vámokat vetettek ki. Az ágynemű, törülköző, női fehérnemű, cipő, iskolatáska és rozsdamentes evőeszközök kivitelénél a vámilleték magassága az áru árának 100 százaléka. A babakelengyénél, valamint a gyermek kötétt konfekcióárúnál, a gyermekharisnyánál és gyermekcipőknél a vételár 200 százaléka a vám. Az ólomkristálytárgyak után 50 százalékos vámot kell fizetni. Az intézkedés mindenkire vonatkozik, így a turistákra is.

Mennyi élelmiszert vihetnek magukkal a külföldre utazók? A Vám- és Pénzügyőrség Országos Parancsnoksága felkéri a külföldre utazókat, hogy személyenként legfeljebb két kilogramm, ezen belül élelmiszerfajtánként maximálisan fél kilogramm élelmiszert vigyenek magukkal, mégpedig olyanokat, amelyek közvetlen fogyasztásra alkalmasak. Ennél nagyobb mennyiségű vagy a közvetlen fogyasztásra nem elkészített élelmiszereket a vámhivatalok kénytelenek lesznek visszatartani és eldobozni.

Közös jugoszláv—magyar hid épül a Dráván. A magyarországi Drávaszabolcs

„TRABANT” OT CAMPING-FELSZERELÉssel TOVÁBBÁ NAGYÖSSZEGŰ VÁSÁRLÁSI UTALVÁNYOKAT NYERHET A JÚNIUSI, JÚLIUSI ÉS AUGUSZTUSI ELŐFIZETÉSES LOTTOSZELVÉNYEK KÜLÖN NYÁRI PÁLYÁZATÁN

közeliében közösen építettek hidat a Dráván, összekötik a szlavóniai Nasicét Péccsel. A Virovitica és Barcs közötti hidat tavaly adták át a forgalomnak. A háromszáz méter hosszú hídnak fontos szerepe lesz a Dél-Dunántúl és Észak-Szlavónia közti áru- és idegenforgalom föllendítésében.

Benzinkutak a balatoni út mentén. Az ÁFOR 28—30 új üzemanyag-töltő állomás építését tervezi.

A Nemzetközi Turista Szövetségek Szövetsége, amelynek külön campingosztálya van, közölte, hogy Franciaországban 165 750, Hollandiában 154 000, Angliában 76 500, az NDK-ban 66 350 és Dániában 46 750 nemzetközi campingigazolványt adtak ki.

Vértesszőlősen ismét megnyitották a félmillió éves ősember telephelyén létesített szabadtéri múzeumot. A világhírűvé vált bemutatóhelyet felújították, s új szöveges és rajzos táblákkal látták el.

A váci múzeum pincekőtárral gazdagodott. A Vak Bottyán Múzeum épülete alatt húzódó török kori pincerendszerben gazdag múzeális anyagot mutatnak be.

Császártöltés helytörténetét írta meg Bánáti Miklós tanító. A most megjelent krónika az első községi monográfia a kiskőrösi járásban a felszabadulás óta.

A miskolc-tapolcai üdülőhely új idegenforgalmi látványossága lesz a modern vonalú tavifürdő, amelyet egy régi faépület lebontása után a sziklafal tövében új medencében alakítottak ki. A tófürdő vendégeit tető védi az eső ellen.

A Bakonyban és a Balatonfelvidéken megkezdtek a turistaútjelzések felújítását. Több száz kilométeren újrafestik a jelzéseket, a végvárak és az egyéb idegenforgalmi látnivalók közelében új jelző- és tájékoztató táblákat állítanak fel, a kilátópontokon új pihenőpadokat helyeznek el, és rendbehozzák a leglátogatottabb forrásokat is.

AZ ORSZÁGOS KÉK-TÚRA BIZOTTSÁG KÖZLEMÉNYE

Felhívjuk a figyelmet arra, hogy a legújabb megjelent Kék-túra igazoló füzetben a következő helyreigazítások vezetendők át:
9. oldalon — a Megjegyzésben: 59. oldal — helyesen 61. oldal.

- 18. oldalon — Bakonybélnél a Th jelzés törlendő
- 19. oldalon — Bakonybélnél a Th jelzés törlendő
- 20. oldalon — Hamuházi bélyegzőhely törlendő
- 21. oldalon — Hamuháza mellett a bélyegzőjel törlendő.

Arokay Lajos: Emlékező tájak című könyve 25 év távlatából tekint vissza a II. világháború magyarországi eseményeire. Könyvének főszereplői tájak, katonák, városok sokat szenvedett emberekkel. A sorok történelmünk komor napjairól vallanak, majd nyom követik a felszabadító Vörös Hadsereg útját egészen Nemesmedvesig, az utolsónak felszabadított magyar helységig. A könyv éppen ezért nagy segítséget jelent a „Száz kilométer a Vörös hadsereg nyomán” jelvénytörvényező túraz mozgalom szervezéséhez.

A balassagyarmati Balassi Bálint gimnázium természetjárói felújították a Cserhát hegységben a Mohora—Hollókő közötti piros jelzésű turistautat.

A Mátrában tovább folyik a 24. sz. műút felújítása. A galyatetői elágazásig már kész az út, a 3-as főútnalhoz a csatlakozó utat pedig a jövő évtől használatják az autósok.

A Vöröskő alatti Meteorforrást és a Csaba kutat a Budapesti Vörös Meteor SK természetjáró szakosztálya a felszabadulás 25. évfordulójának tiszteletére újjáépítette.

ható benne a Duna-kanyar legszebb tájairól. Ára: 27,— Ft. Mindhárom könyv kapható a Sport könyvesboltban. Bp. VII. Rákóczi út 64

Ungarnreisen für Autofahrer 1970. A Magyar Autóklub kiadványa a hazánkba látogató turisták számára fontos kalauz. Gazdag programanyagot és autósoknak nélkülözhetetlen tudnivalókat tartalmaz. (Kapható: Magyar Autóklub, Bp. XI., Boldizsár u.)

Czeizing Lajos: Budapesti panorámák. A Corvina kiadásában megjelent album fotói fővárosunk legszebb részeit mutatja be. Bajor Nagy Ernő kísérőszövege, mely összeveti a nevezetesebb látnivalók múltját és jelenét, hozzájárul a képek hangulatához is. Ára: 34,— Ft

A Duna-kanyar. A Corvina jelentette meg, a „Magyarország képekben” kis-könyvek sorozatban. Öt nyelven írt előszó és képfelvezető, azok közül 58 kép — valamennyi neves fényképész felvétele — talál-

A Favorit Sportruház vezetőjétől szerzett értesüléseink szerint az NDK-ból rövidesen kielégítő mennyiségben érkeznek majd hozzánk műszálas melegítők. Csehszlovákiából újra szállítanak sátrakat, két-személyesektől egészen húsz-személyesekig. Műanyag sárkuk nagy mennyiségben érkeztek Kínából és Vietnamból. A külföldi árucikkek mellett a hazai ipar is igyekszik kielégíteni a természetbarátok igényeit. Egyre jobban állja a külfölddel való versenyt a magyar sátorfészek, a campingfőzők és campinglámpák is. Az Országos Gumiipari Vállalat pedig nagy mennyiségben ellátja a hazai piacot a közkezdvelt gumimatracokkal és gumitujakkal. A Bonyhádi Minőségű Cipőgyár is növelte a fél-, magas-szárú, bőr- és műanyagtalpú túrcipőinek választékát, s az idén az exportfeladatok teljesítése mellett nagyobb mennyiséget szállít a hazai piacnak is export minőségben.

RENDELETEK

MEGJELENT AZ ÚJ ÚTLEVÉL-ILLETÉK RENDELET

A Pénzügyminiszter a március hó 22-én kiadott 10/1970. PM sz. rendeletével újból szabályozta az egyes útlevélek illetékét.

E szerint a szolgálati és a szolgálati hajós útlevél illetéke 300,— Ft.

A turista és látogató útlevélek — a vele utazásra jogosult személyenként — a következő illeték alá esik:

deviza igénybevételére jogosító magánútlevél, amelynek kiadásához a Magyar Nemzeti Bank előzetes valuta-kiutalási engedélye szükséges, valamint az ilyen útlevél érvényének meghosszabbítása vagy az ilyen útlevéllel ismételt kiutazás engedélyezése: 600,— Ft.

Deviza igénybevételére nem jogosító magánútlevél illetéke: 500,— Ft. Az útlevél érvényének meghosszabbítása: 400,— Ft, az útlevéllel ismételt kiutazás engedélyezése: 300,— Ft.

A kétoldalú egyezményekben résztvevő államokba — Jugoszlávia kivételével — a személyi igazolvánnyal érvényes útlevéllap: 100,— Ft, ha az útlevéllappal ismételt kiutazás engedélyezhető, az engedély illetéke: 50,— Ft.

A Jugoszláv Szocialista Szövetségi Köztársaságba a személyi igazolvánnyal érvényes útlevéllap illetéke: 500,— Ft, látogatás céljára utazásonként: 100,— Ft. Személyi igazolvánnyal érvényes útlevéllapnak szolgálati célra való kiadása: 100,— Ft, Jugoszláviába: 500,— Ft.

Az olyan 14 éven aluli személy után, aki a szülő vagy kísérő útlevelébe (útlevéllapjába) van bejegyezve, illetéket leróni nem kell.

Az utazási irodák és a SZOT által Jugoszláviába szervezett társasutazások céljából kiadott csoportos útlevél illetéke: 100,— Ft, magánútlevél: 500,— Ft.

Az utazási irodák és a SZOT által a kétoldalú egyezményben részt vevő államokba — Jugoszlávia kivételével — szervezett társasutazások csoportos útlevelének illetéke: 50, Ft. Ugyanez vonatkozik az említett országokba az állami, társadalmi és szövetkezeti szervek által szervezett utazásokra is. Az állami szervek és vállalatok, valamint a társadalmi szervezetek és a szövetkezetek által öt főt meghaladó résztvevővel legfeljebb ötnapi kinttartózkodásra szervezett utazásoknál az Osztrák Köztársaságba és a Jugoszláv Szocialista Szövetségi Köztársaságba csoportos útlevél esetén az illeték: 300,— Ft, legfeljebb hétnapi kinttartózkodásra szervezett utazásoknál az Olasz Köztársaságba csoportos útlevél esetén 300,— Ft, magánútlevél esetén: 500,— Ft. Ez utóbbi magánútlevél érvényének meghosszabbítása: 400,— Ft, az ilyen útlevéllel ismételt kiutazás engedélyezése: 300,— Ft. Az útlevél kiadásával és érvényének meghosszabbításával kapcsolatban benyújtott fellebbezés illetéke kivándorló útlevél esetében: 100,— Ft, egyéb útlevél esetén: 30,— Ft.

Figyelem!

Annak érdekében, hogy a szakosztályok és az egyénileg túrázók könnyebben szervezhessék meg túráikat, kirándulásait, táborozásait, belföldi

**TANÁCSRENDELET KOMÁROM MEGYÉBEN
A SÁTORTÁBOROZÁSRÓL**

Komárom megyében, a Duna-kanyarban és annak központjában: Esztergomban, Tatán és környékén, a gyógyvizéről híres Komáromban évről évre növekszik az idegenforgalom. Nagy az átmenő forgalom is: a nyugat felől érkező turisták a megyén keresztül közelítik meg a fővárost, és a Balatonra igyekezők nagy részének is erre vezet az útja.

A forgalom növekedésével együtt szaporodtak a vad-campingezők, ami sok visszaélésre adott alkalmat. Ezért a Komárom megyei Tanács rendeletben szabályozta a sátorlábortáborozást. Eszerint csakis campingekben vagy más sátorlábortáborban, s magántulajdonban levő telken engedélyezik a táborozást. A beépített telkeken egyszerre csak két, a beépítetlen telkeken legfeljebb három sátorlábortáborozást lehet felállítani. E rendelet megszegőit 1000,— Ft-ig terjedhető pénzbírsággal sújtják.

A belkereskedelmi miniszter 6/1970. (IV. 1.) szám alatt rendeletet adott ki az idegenvezetésről.

Eszerint az idegenvezetés: az ország idegenforgalmi értékeinek megismerése céljából díjazás ellenében nyújtott szolgáltatás. — Idegenvezetéssel a Budapesti Idegenforgalmi Igazgatóság, a tanácsai idegenforgalmi hivatalok, valamint azok a vállalatok foglalkozhatnak, amelyeknek tevékenységi köre az utazásszervezéssel kapcsolatos teendők elvégzésére kiterjed. A rendelet kimondja, hogy idegenvezetői tevékenységet csak az fejthet ki, akinek az Országos Idegenforgalmi Tanács engedélyt adott. Az Országos Idegenforgalmi Tanács az idegenvezetőket igazolvánnyal látja el.

Péteri Miklós, Vác: A Turista előfizetés-gyűjtői a postától fél éves előfizetés esetén 3, egyéves esetén 6 Ft jutalékban részesülnek.

Dr. Csank István, Eger: A folyóiratok ún. utánközlési jogait nemzetközi érvényű rendelet szabályozza. Ennek értelmében más lapokból átvenni cikket csak az eredeti folyóirat nevének feltüntetésével lehet. A szövetségi és szakosztályi híradók átvehetik híreinket stb., amennyiben feltüntetik lapunk nevét. További kérdéseire levélben válaszolunk.

Több vízitúra iránt érdeklődnek: Módosult a Tisza-túra időpontja, indulás Gergelyugornyáról július 21. Tábornyitás július 20-án 18 órakor. (A határvízen a Benk—Tuzsér útszakasz megtételére is csónakkal kerül sor.)

Fabi András, Szokolya: A Váci Vasas Izzó természetjáróinak köszönetét tolmácsoltuk Bus Istvánnak, a várkúti turistaház gondnokának mindegyre kiterjedő figyelemességéért.

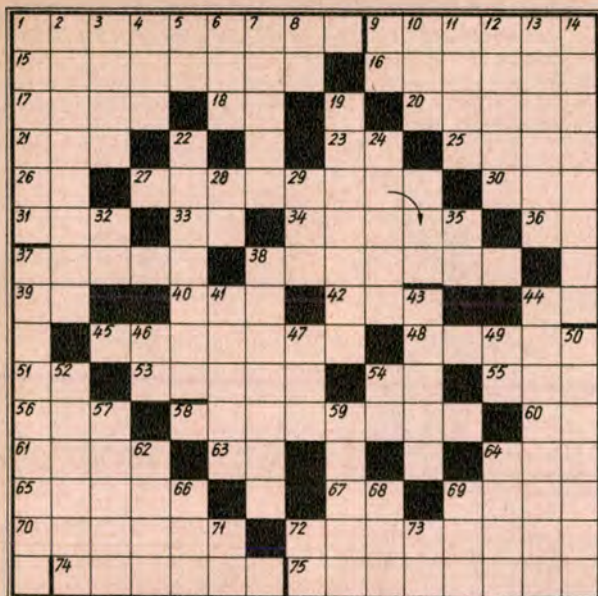
Bércesi Guidó, Bp.: Az Ifjúsági Lapkiadó intézkedésére a Posta az alábbi budapesti helyeken megnövelte az arisztokrácia kerülő Turista példányszámát: Moszkva tér, közvágóhídi HEV-állomás, margithídi HEV-állomás, Kolosai tér, Flórián tér, Móricz Zsigmond körtér, Nyugati pályaudvar.

Megvételre keressük a Turisták Lapja 1879, 1881—1890, 1893—1913, 1918—1920, 1930—1932, 1936—1937, 1943—1944, Turistaság és Alpinizmus 1910—1926, 1936—1944, a Természetbarát 1947—1951, a Természetjárás 1955—1960. évfolyamait. Az ajánlatokat írásban a szerkesztőség címére kérjük.

Békly Emese, Kazincbarcika: A Turista régi és új példányai az Ifjúsági Lapkiadótól Bp. Révay u. 16. (levélben utánvéttel, vagy személyesen kedden és pénteken 10—16 óráig) vásárolhatók meg. Budapest edzőpálya II., Hármashatárhegy—Csúcshegy és a Budapest edzőpálya I., Frankhegyről a Vadaskertig térkép kapható a BTSZ Tájékoztató Szolgálatánál (V., Váci u. 58.).

Gál Éva, Bp.: A könyvek a földrajzi nevek írásában eltérő adatokat közölnek, ezért mi a Kartográfiai Vállalat által megjelentetett Világatlasz adatait és helynév-írását vesszük a hitelesség érdekében figyelembe.

és külföldi utazásaikat és üdüléseiket, információs szolgálatot szerveztünk. Felkérjük a szövetségeket, szakosztályokat, valamint azokat az intézményeket és vállalatokat, amelyeknek munkája kapcsolatban áll a turisztikával, hogy közérdekű híreiket juttassák el szerkesztőségünkhöz.

BARANYAI SÉTÁK

VÍZZINTES: 1. A Mecsek-hegység 612 m magas csúcsa. 9. Kedvelt kirándulási hely a Mecsekben, meredek oldalait erdő borítja. Ismert a kilátótornya (534 m). 15. Útszéli gyomnövény. 16. Apró, lila virágú, örökzöld pici cserje. 17. Ázsiai vadló. 18. Balzsam. 20. Mar del... (tengeri fürdőhely Argentínában). 21. Szól a trombita. 23. Szolmizációs hang. 25. Allati férőhely. 26. Fordított kettős betű. 27. Szenvedélyes turista volt, aki bejárta a Kárpátokat, Alpokat, de igazán a Mecseket szerette. A vízsz. 9. alatt levő kilátót róla nevezték el. 30. Becézett Irén. 31. Szem, angolul. 33. Knock out. 34. Okos. 36. P.G. 37. Zeneszerző (Zsolt). 38. Ritka női név. 39. Azok az emberek. 40. Kán betű, keverve. 42. Romániai folyó. 44. C.T. 45. A gerincek egyik osztálya. 48. Az isten neve a mohamedán vallásban. 51. Személyes névmás. 53. Afganisztán fővárosa. 54. Megszólítás. 55. Becézett Iona. 56. Becézett női név. 58. Hegység a Dunántúl délkeleti részén. Legmagasabb pontja 442 m. 60. Doktor, röviden. 61. Színművész (Flórián). 63. Asszonynevek végződése. 64. Régi címzés rövidítése. 65. Bródy Sándor színműve. 67. U.C. 69. Két igekötő. 70. Mocsaras, lápos vidéken, rétségben, nádasban üzött egykori foglalkozás. 72. A kanadai Alberta tartomány székhelye. 74. Középkori váráról híres község Baranya megyében. 75. Pécs ismert ligete, a vízi szórakozások egyik legnépszerűbb színhelye.

FÜGGŐLEGES: 1. Bővizű karsztforrás a Mecsekben, a pécsi vízvezeték vízellátója. 2. A galambnál nagyobb termetű hasznos, védett madár. 3. Lápi dálnok. 4. Becézett Erika. 5. S.A. 6. Három, oroszul. 7. Tisztás az erdőben, ahol egyféle gyümölcs terem. 8. Tantál. 9. Római 1100. 10. Sip betűi, keverve. 11. Ismert komikusunk népszerű neve volt. 12. Közép-Kelet egyik államába való. 13. Német szubjektív idealista filozófus és pedagógus (1854–1924). 14. Cseppkőbarlangjáról ismert község Baranyában. 19. Szovjetunió egyik népe. 22. Gyógyfürdő a Mecsek-hegységben. 24. Mivel? kérdésre lehet a válasz. 28. Ásvány. 29. J.E.O. 32. Német személyes névmás. 35. Sporteszköz. 37. Látogatott turistaház Pécs felett, a Mecsekben. 38. A fő követelethez tartozó, azt kiegészítő követelés. 41. Ültetőfülke. 43. Különálló, magános település. 44. A spanyol irodalom egyik legnagyobb alakja (1600–1681). 46. A K. 47. ... right! 49. Római 51. 50. 1823-ban feltárt, 62 C^o-os kenes vízi gyógy- és iszapfürdőjéről nevezetes község Pécsről délre. 52. A pénztárkönyv egyik rovata. 54. Szálkás húsu halfajta. 57. Formai. 59. Kisebbségi bolt, üzlet. 62. Fenséges hangú költemények. 64. Két morze-jel. 66. A S.L. 68. Különböző római számok. 69. Konok, páratlan betűi. 71. Z.O. 72. Kuty. 73. Azonos betűk.

Beküldendő a vízszintes 1., 9., 27., 58., 74., 75., függőleges 1., 14., 22., 37. és 50. sz. sorok megfejtése. Határidő: június 15.

Előző számunkban közölt keresztrejtvény megfejtése: Mazuri-tóhátság, Gubalowska, Porozin, Sniardwy, Podhale, Krynica, Sopot, Kuznice, Zakopane, Krakko.

Könyvjutalmat nyertek: Rác Edith Nyíregyháza, Balatoni János Barcs, Fries Gyuláné Salgotarján, Tóth Zsigmondné Szandaszőlős, Diószegi Margit Békés, dr. Fajcsék Magda Budapest.

BALATONI ÜDÜLÉSNEEL GAZDAG PROGRAMMAL VÁRJA ÖNT IS

az

Paprika-, Piroska-, Betyárparty-, Betyárbúcsú,
Parasztlakodalm, Halászlát bemutató, Hangulatos
esti sétavitorlázás, Balatoni By Night.

Kirándulások: Balaton körül, Herendre,
pusztai bemutatóra, Budapestre

Vízisport-lehetőségek: vízisi, vitorlázás,
motorcsónakázás

Részletes tájékoztatás a programokról az

Balatoni Igazgatóság
Siófok, Petőfi sétány 38. (Telefon: 659)
A balatonfüredi (Jókai u. 14.) és a siófoki (Fő u.
178.) IBUSZ-irodában,
valamint a balatoni szállodákban levő

kirendeltségeken

1

2

A HÓNAP KÉPEI

Rovatunkban olyan képeket közlünk, amelyek a turisztás-kodás kedves pillanatait, szép hazai és külföldi tájakat ábrázolnak. A HÓNAP KÉPÉT 100 Ft, további négy képet 50-50 Ft értékű fotóikkal tartalmaz a FORTE-gyár.

MÁJUS LEGSZEBB KÉPEI

A HÓNAP KÉPE: 1. Közlekedési akadály (Lajos László T.bánya). 2. A Tengerszem-tó (Kovács József Bp.) 3. A Szalajka-vízesése (dr. Csizmarik Zoltán Bp.) 4. Boldogkö-vára (Nedeczky János Bp.) 5. Hegymászók (Lengyák András Olajterv SC).

3

5

4

KÖVETKEZŐ SZÁMUNK TARTALMABÓL:

Gyalog az Északi-sarkon át

Új arcú magyar tájak

Nemzeti Park a lengyel Tátróban

Szuhai Mátyás földjén

TURISTA

A MAGYAR TERMÉSZETBARÁT
SZÖVETSÉG LAPJA

1970 — 7

A BUDAPESTI ORSZÁGJÁRÓ DIÁKOK
TALÁLKOZÓJÁNAK RÉSZTVEVŐI!

ÁRA: 3 Ft

XVI. évfolyam, 1970. július

TARTALOM

TURISTAÉLET

A Turista jelenti	27
Nagy jelentőségű tanácskozás	5
Mi a véleménye	
a turistafelszerelések áráiról,	
választékáról és minőségéről?	12
A budapesti Országjáró Diákok	
Találkozója	18

HAZAI TÁJAK

Tátika vára	24
Somogyi hévizek	22
Nagykunsági kilátón	8
Szuhaí Mátyás földjén	12
Szatymaz — őszibarackország	3
Gyalog Budapest körül	6

KÜLFÖLD — ÜTIKALAUZ

A lengyel Magas-Tátira	16
A Murányi Vénusz	11

ÜTLEIRÁS

Ady és Petőfi nyomában	4
Gyalog az Északi-sarkon át	19

HASZNOS — ÉRDEKES

Vadon termő gyümölcsök	15
A nyári betegségek megelőzése	23
Madarak közt: művész	10
A világ minden tájáról	25

SZÓRAKOZÁS:

13 + 1 Turista-módra	26
Légifotók a turistasági szolgálatában	2

A címképen a budapesti Országjáró Diákok Találkozójának két szereplője látható. A felvételt Székely Tamás készítette. Cikkünk a 18. oldalon

TURISTA. Turisztikai, camping és utazási folyóirat. Felelős szerkesztő: **Endrődi Lajos.** Szerkesztő bizottság: dr. Agócsy Pál, Antalffy Gyula, Kertész Miklós, dr. Kürthy Miklós, Mosonyi László, dr. Pápa Miklós, Székely Miklós, Szombathy Viktor, Vedres László. Szerkesztőség: Bp., V., Váci u. 58. T.: 182-932. Kiadja az Ifjúsági Lapkiadó Vállalat. Felelős kiadó: Tóth László igazgató. Kiadóhivatal: Bp., V., Révay u. 16. 116-660. Terjeszti a Magyar Posta. Előfizethető a Posta Központi Hírlapirodánál (KHI. Bp., József nádor tér 1.), a kézbesítőknél, bármelyik postahivatalnál és a posta hírlapüzleteiben közvetlenül, vagy csekkbefizetéssel lapon (csekkszámom: egyéni 61 251, közzületi 61 066), valamint átutalással a KHI. MNB. 3. sz. egyszámlájára. Előfizetési díj egy évre 36,— Ft, félévre 18,— Ft

Kéziratot és fényképet nem örzünk meg és nem küldünk vissza.

INDEX: 25 814

70.4477 Egyetemi Nyomda mélynyomása, Budapest.
Felelős vezető: **Janka Gyula** igazgató

LÉGIFOTÓK A TURISTASÁG SZOLGÁLATÁBAN

A világon az első légifelvételt Nadar készítette Párizs felett 1855-ben egy léggömb kosarából, 48 méter magasságból. A Párizs külterületéről felvett képen: három kis ház, egy farm, egy vendégfogadó, egy csendőrs, valamint egy kocsis és hajtója volt látható. Nadar tehát a légi fényképezés úttörője volt, bár ennek alapszabályait az osztrák Scheimpflug fektette le 1905-ben.

A légi fényképezés technikai fejlődésében kétségtelenül a két világháború játszott igen jelentős szerepet. A hadi célok mellett már a két világháború közötti időszakban sikeresen használták fel a légi fényképezést: a térképészetben, út-, vasútépítésnél, vízszabályozás területein stb. A második világháború után a légi fényképezés előre nem látott technikára fejlődött. Napjainkban a különböző gyűjtő távolságú optikák a pán, színes, infra filmek a légi fényképezés igen széles körben történő alkalmazását teszik lehetővé. Ez a módszer bevonul olyan új területekre is, mint a régészet, településtervezés, természetvédelem, műemlékvédelem. A hajózás biztonságát szolgálja a jéghegyek vonulási irányának rögzítésével és úgyszintén az embert védi a vulkánkitörések előre jelzésének megkönnyítésével.

Lassan a turizmus és idegenforgalom is hasznát veszi a jól sikerült légi felvételeknek. Tájak, tavak, folyók, műemlékek, tengerpartok mást mutatnak madártávlatból, mint a földszínről szemlélve. A francia utazási irodákban gyakran látni olyan plakátokat, amelyek középkori várakat, kastélyokat madártávlatból szemléltetnek. Ezeknek építési rendszere, monumentalitása ebből a perspektívából sok esetben kifejezőbb, többet mond a szemlélőnek, mint földről nézve.

Képünkön a franciaországi Mont Saint-Michel bencés rendi apátság látható. A felvétel nyáron a reggeli órákban, 100 méter magasságból készült, Kodak Tri-X pán filmre 1/400-as expozícióval, f/8-as blendével. A La Manche csatorna partján fekvő apátság Franciaország egyik legfestőibb műemléke. (XI. Lajos itt alapította a bencés rendet 1469-ben.) Földről nézve is gyönyörű látvány, de a tengert, az árterületet, a homokdűnéket és a káprázatos fény-árnyékból kiemelkedő kontasztos hegyet, tetején az apátsággal így kizárólag csak madártávlatból lehet érzékelteni.

Endresz István

Eötvös Loránd 1891. május elsején a *Herkules* c. lapban így írt: „Turista az úgymond, aki útra kel ezért, mert foglalkozásának egyformasága, gondjainak sokasága közepette álmaiban feltűnik előtte egy olyan szebb világ, melyben zöldebb a fű, kékebb az ég, magasabbak a hegyek. Turista az, aki ez álmoképp eredetijét fáradságtól vissza nem riadva keresi. A turisták útjait egyengetni a turistaegyesületek feladata. Magyarország szép vidékeit hozzáférhetőkké tenni a magyar turistaegyesületek.

Nekünk is van egy szép és nagy birodalmunk, széles Magyarország... Aki a Svábhegyet megjárta, s akit ott elbűvölt a távolban kékkelő hegyek varázsa, az engedjen e varázs hívó szavának, ez elvezeti őt a Pílisre, a Mátrára... E nagy gazdagság felsorolása intsen arra, milyen nagy a feladatunk!”

SZATYMAZ

ŐSZIBARACK-ORSZÁG

A kék expresszvonat utasai szegedi céljukhoz közeledve a Cegléd óta tartó egyhangú kiskunsági homokhátság szélén eleven színekkel gazdagodott új tájképeket látnak. A kerekek hidakon dübörögnek át, alattuk kétféle villanó sugárnyaláboként övcsatornák vize hasít a szántók közé. A szőke „szegényhomok” termékeny melegbarnába vált át, benne bujában tenyésznek a fák, magasabbra nő a kukorica. Aztán az utazás végén, amidőn már fölrajzolódott a szemhatárra a szegedi tornyos-gyárkéményes városziluett, a Fehértó halgazdaságának hatszáz holdas víztáblái nagy meszszeiségig kitágítják kelet felé a panorámát. Ott, a tavak rezdületlen tükrén túl, a hullámtéri erdő sötét csikja mögött fölsejlik az utak és vizek célja, az élet, történelem és táj tengelye: a mindennek alapot adó Tisza. Igen, ezeken a Szeged közeli napsugaras, délies földeken a költő szavai szerint már tiszai hangulat ömlik el. *Tömörkény, Móra Ferenc, Juhász Gyula ennek a vidéknek daloló útmenti nyárfáit, zizegő homokját, nagy csöndességét, akácós tanyaházait, cserzett nyakú emberét és az itteni sorsokat örökítették meg szeretettől és könnytől csillogó, hiteles írásaikban.*

Szatymaz temetődjának tetejéről a körkép még most is ugyanazt a szelíden hajlodozó vonalú buckás síkot mutatja valóságként, aminek tökéletes jellemzője, a „végtelen”, gyakran visszatérő végszó, utolsó harangkondulás *Juhász Gyula* verseiben. Nem változtak meg az égen úszó habos nyári fellegek sem, az alkony színeiben búcsúzó „napáldozat”, a részegítő tücsökzenéjű villámlobbanásos kánikulai éjszakák, s a bús bíbic-vijjogás is a régi a tocsogó semlyékparton, évnek hajatán, amikor „a magyar ősz már ott bolyong a tarlón” s „holdunk ezüstje hűvös, mint a dér”...

Ami megmászult az utolsó emberöltőben, az nem fosztotta meg semmitől, csak még gazdagabbá tette ezt a vidéket. A homok sárgájába sűrűbben elegendő erdő-zöld, a gémeskút helyett gömbölyű busafejével kimagasló hidroglobusz, az újrendszerű mezőgazdaság piros-fehértetejű tágas épületei, a fűrgé mozgású gépek, a szórófejekből kilövellő öntözővíz a szivárványos lepkeszárnyai: mind merőben újak itt, de csupa értéket-emelő. A falukba tömörült, csinos és egészségesen modern családi házak, a meggyorsult közlekedés, a jól működő közintézmények, korszerű üzletek és a

megsokasodott jövedelem alapvetően megváltoztatta, kényelmesebbé tette itt az életet, s szintjét országosan is magasra emelte.

A tájat régi ismerősként bejáró számára a legfeltűnőbb változás mégiscsak az egykori pipacsos rozsmeg búzamezők után Szatymazon és környékén a sok-sok ezer új telepítésű gyümölcsfa, zömmel őszibarack. Már Kisteleken elkezdődik ez az őszibarack-ország. A kedvesen kicsi, szinte emberméretű fák regimentje fokozatosan sűrűsödik. *Üllés, Bor-dány, Forráskút, Zsombó, Balástya* határában, majd uralkodóvá válik Szatymazon, „őszibarack-ország fővárosában”. Szeged és Kiskundorozsma tanyavilágából alakult 1950 óta ez a hat község, s a hajdani hírheft anyai szegénység utáni mai jólétben igen nagy a szerepe a hamvaspasztellszínű, nemes ízű gyümölcsnek. A temetődombi kaptatón fölballagó vándor a márvány síremlékek feliratáról megtudhatja az őszibarack első betelepítőinek és a kezdeti küzdelmek harcait végigvívóknak a nevét, de munkájukat mégsem a betű hírdeti igazán beszédesen, hanem az élet.

A gyümölcsöskertek véget nem érő sorát járva, mindenfelé látjuk a kisebb gyűjtő-rakodó telepeket. De ezek, sőt a szatymazi központ mérő — osztályozó — válogató — csomagoló — tároló épületei, a laboratóriumok, gépek, műszerek, ötletes eszközök is csak részek a termesztés, összegyűjtés, szállítás és értékesítés nagy folyamatában.

A szatymazi vasútállomáson az új vágányok, utak, az üzemi épületek,

rakodók méretei még az átrobogó expressz e vidéket nem ismerő utasainak is érdekességek. Milyen mély benyomásokat szerez az, aki évtizedes távollét után itt tölthet néhány napot érés idején! Sürgés-forgás, élénkség mindenütt. Emberek nyüzsgenek, vagonok, óriási kamionok, rekeszekkel megrakott teher- és személygépkocsik mozognak, vizikhordják a sok ezer mázsányi mosolygó, kívánatos gyümölcsöt. A kertekben óvatossággal kézzel szednek, a csatlóban mindenki dolgozik. Éjjel-nappal folyik az átvétel, a „manipulációs” munka, szállítás, elszámolás. Ugyanaz-e vajon — kérdezhetjük — a mai Szatymaz még Tömörkény mesteri novelláinak egykori szintere?!

A „mindent mozgató” őszibarackfa pedig havasabb teleken szinte ki sem látszik a hótakaróból, a többi gyümölcsfa, a sátoztetős házak, a nagyra nőtt nyártörzsek, órálló jegegyék közül. A fogzó melegű őszben sokáig az ágakon libeg és úszik a szébben a gyér lombzatú fa sokszínű, hosszúkás levele. Ilyenkor is örömet hoz, gyönyörködött a séta e nagy kultúrájú kertvidéken. De ini az őszi hervadás bája és a bőséges nyári képe is a táj György-Béla nap körüli tavaszi pompája mellett?! Nászruhába öltözik ilyenkor őszibarack-ország.

Külön minden fa: tökéletes szép-szerű, megindítóan finom csokor, — együttesen: illatos virágzó tündérlepel a vidék fölött. Lilák, rózsaszínűek a remegő szirmok, hullásuk idején virágförgeteges a szél. Olyan könnyű, földtől-égtől elszakadt párázatba burkolózó, valószínűtlenül szép ez a kép kissé messzebről vagy magasabbról, mint a káprázatos, tovaröppenő boldogság álma. Aki ilyenkor látta, sosem felejt, mindig visszavágyja őszibarack-országot...

Aldobolyi Nagy Miklós

Kolozsvár. A város főtere. (MTI Külföldi Képszolgálat képei)

Ady és Petőfi nyomában

Nagyváradtól Adyfalváig

Utazni, látni, tapasztalni, új ismereteket gyűjteni hajtott a vágy a Kárpátok felé, bejárni a bércecs házacskát, Erdélyt. Nagyvárad az első város, Bihar-ország székhelye — Erdély kapuja. Ezt a bihari síkságot jól ismerjük történelmünkben. Híres hajdúfészek volt ez és húszt hajdúköszt, Bocskai István fejedelemnek a telepítése. A város eszembe juttatja László király emlékét, ki-nek neve köré legendák fonódnak. De ez a táj adta Arany János tollára Toldi Miklóst és hősi tetteit is.

Nagyvárad a Sebes-Körös mentén terül el. Piros villamosai vígan csilingelnek a folyót átívelő hidakon. A Körös partján áll a nevezetes Szent László templom. A város neve egyé forrott a nagy király emlékével, a székesegyház kriptái alatt pihen történelmünk egyik vezéregyénisége, aki mint Szent László maradt fenn az utókor emlékezetében. A templom előtt pedig ott áll az uralkodó lenyűgözően monumentális ércszobra.

Minden időben jelentős erősség állt a Körös mentén. Már a rómaiak idejében a dáciai határon castrum állott. Ugyanígy volt a középkor folyamán is, amikor Várad védőbás-

tyája volt Felső-Magyarországnak és Erdélynek a török támadások ellen.

Ez a város nevelte és indította harcba a két híres hitvitázót, Pázmány Pétert és Alvinczi Pétert, a katolikus és a protestáns eszmék vezérszónokait.

A Körösre néző impozáns helyen áll az állami színház. A váradai színház ma is Erdély egyik legjelentősebb művészeti központja. Az épület előtt látható Szigligeti Edének, a magyar népszínmű megteremtőjének mellszobra. Minden egyes utca, tér tartogat valami meglepetést. Az egyik tér sarkán Ady szobra, mögötte pedig az Ady-Múzeum áll. Levelek, kéziratok, fényképek az ifjú Ady szárnypróbálgatásaiból egészen a forradalmáig. Ma is áll a kávéház, melynek asztalánál írta a Nagyváradai Napló cikkeit. Itt Váradon kerül először összeütközésbe Ady a polgári társadalmi renddel, mikor az „Egy kis séta” című cikkében bíráló megjegyzéseket tesz a nagyváradai kanonoksr papjainak dologtalan élete láttán.

De ehhez a városhoz kapcsolódik a tanár, a költő Juhász Gyula emléke is, ki innen viszi magával a

fájdalmas és reménytelen szerelem emlékét Ságvári Anna, az örök Anna iránt.

A Körös túlsó partján gyönyörű templom kecses tornya magasodik az égnek. A templom hátsó falán emléktábla hirdeti, hogy a török uralom alól való felszabadulás kétszázadik évfordulójának emlékére emeltette a városi tanács.

Út észak felé, a Szilágyságba

Irány Érdmindszent, vagyis Adyfalva. Nagykárolynál térünk le a főútról, majd egy húszkilométeres útszakasz után Érkávás községnél vége szakad a világnak. Következik Adyfalva. Az álmos, lápos vidék a rakoncátlan Ér eldorádója.

„Az Ér nagy álmos furcsa árok, pocsolyás víz, sás, kaka lakják.”

Innen csak gyalogszettel közelíthetjük meg Ady szülőfaluját, mert itt megállt a történelem és békiyót vetett a fejlődésre. Hat kilométer a kis falu. Három tornya hívogatólag int felénk, mintha csak biztatná az elfáradt vándort. Az úton elgondolkodom. Vajon hányszor tehettem meg az utat Ady Nagykárolyba vagy Zilahra az iskolába?

A falu első házában érdeklődöm Ady szülőháza felől.

— A magyar templom mellett megtalálja az úr — hangzik a válasz. Magyar templom? Igen, ez Erdély, ahol a vallás egyben nemzetiséget is jelent.

A református templom közelében valóban ráakadok Ady szülőházára. Rajta a költőnek kijáró emléktábla. E szegényes kis hajlék semmiben sem tűnik ki a falu többi portája közül. Rendezett, gondozott, de szegényes. Hisz szegény maga a község is. Egyaránt sivár az élete magyarnak, románnak. Kevés a termés és sok a sár. Valóban hétszilvafás kurtanemesek voltak az Adyak. Hogy miért éppen szilvafás? Erre maga a talaj adja meg a választ. A

Az Ott folyó völgye

szilágysági sár nem tűr meg semmiféle más gyümölcsfát, csupán a szilvát. Bizony a jó Ady Lőrincnek gondja is lehetett ebből a földből két fiát kitaníttatni.

„Dózsa György unokája vagyok én, népért síró bús bocskoros nem.”

Innen az Ér partjáról hozta magával a szegények sorsközösségét, és a kétnyelvű falu formálta ki internacionalizmusát.

„Hiszen magyar, oláh, szláv bánat mindigre egy bánat marad.”

A hazáért és szabadságért

Elbúcsúzunk Adyfalvától, s Nagy-károlyon keresztül Szatmárnémetibe folytatjuk utunkat. Szatmár megyének volt főjegyzője s az 1932. évi pozsonyi diétán követte Kölcsey Ferenc, a Himnusz költője. Szatmárnémeti a Szamos két partján terül el, az ódon történelmi levegőjű belvárost hatalmas új városnegyedek veszik körül. A város lakóinak száma a háború óta megkétszereződött. A főtéren álló egykori Vécsei-palotában kötötte meg Károlyi Sándor kuruc generális Pálffy János tábornok, császári biztossal 1711. május 1-én a Szatmári békét, majd a hadiszemle ürügyén összehívott 12 000 főnyi sereggel a majtényi síkon letette a fegyvert, földbe szúrva a sereg 149 zászlaját. Nyolc évi heroikus küzdelem után elbukott a szabadságharc. „A majtényi síkon lebukott a zászló” — kesereg a kuruc nóta.

Mézesetek Koltón

Szatmárnémetitől kezdve a Szamos mentén vezet utunk felfelé Kolozsvárig. Az út egyre emelkedik, lassan a bércek hazája köszönt bennünket. Délről a Bükk vonulatai, északról az Avas komor tömege, keletről a Gutin tarka hegycsoportja zárja be a Szamos völgyét. Nagybányánál délnek fordulunk: úticélunk következő állomása Koltó. Egy község, Erdély ezer és ezer faluja közül. Koltó (azelőtt Koltókatalin) kis-község Szatmár vármegye nagysomkúti járásában, mondja röviden a lexikon. Hagymásláposnál, (itt van a Teleki család temetkező helye) hátrahagyjuk a gépkocsit és gyalogszerrel indulunk a négy kilométerre levő községbe. Messziről látni a templom mellett kiemelkedő kastély tornyát. Ez tehát a híres „vad gróf”, Teleki Sándor kastélya, ahol Petőfi Sándor mézeseteit töltötte feleségével, Szendrey Júliával. Nógrádi Sándor helybeli református lelkész szegődött kíséreműl, aki lelkes Petőfi-kutató.

A kastély falán levő emléktábla szövege a következő: „Itt töltötte Petőfi Sándor legboldogabb napjait 1847. szeptember 9-től október 29-ig.”

Az emeletre falépcső vezet. Itt lépdelt az ifjú pár, s ezek a falak látták szerelmüket kivirágozni. Hat hétig volt a kastély az ifjú pár boldogságának tanyája. Hat hétig éltek

ebben a környezetben. Itt ismerték meg egymást. A kis kastély az ország egyik legszebb helyén fekszik. Korabeli leírását magától a gróftól tudjuk.

„Házam egy kis lejtős magaslaton áll, az előtérén észak felé sima nagy térség, zöld rétekkel és tölgyfa-csoportokkal. A térséget a Lápos vize kigyózza végig s egy magaslatról egész futása látható, mint ő mondá a kanyargó Szamosról, mint egy odafagyott villám. A másik téren a láposon túl lankás dombok szilvafákkal beültetve, felettük egy fennsík óriási tölgyerdővel. Tiszta időben tizenyolc falunak fehér tornya látszik, s minden falu kertje fákkal úgy beültetve, mintha erdők közepén állának. Harangjaik hangja elhallatszik hozzánk a völgybe, s szép időben a nagybányai harang is idáig zúg.”

Az emeleti kis Petőfi-Múzeum őrizi a mézesetek emlékét, berendezve az akkor használt bútordarabokkal és Petőfi ereklyékkel; új múzeum, egy-két lelkes irodalombarát áldozatkész munkájának eredménye. A kilátás a kisszobából valóban festői. Ezek a benyomások ihlették Petőfit irodalmunk legszebb szerelmes versének megírására:

„Még nyílnak a völgyben a kerti virágok, még zöldel a nyárfa az ablak előtt, de látod amottan a téli világot? már hó takarja el a bérci tetőt!”

Itt meglevenednek a sokszor hallott szavak, Petőfi szerelmi költészetének gyöngyszemel. Igen, ugyanúgy pompáznak alattunk a kert tarkaszínű virágai, s zöld köntösben int felénk a nyárfa. Csak amott a Gutin csodálatos bérceit nem fedi még hótakaró. Persze még messze vagyunk szeptember végétől. Akkor más volt a táj, a bérceket hó fedte, ahogyan Szendrey Júlia is leírta. „Fejeiken fehér hókoszorú, mellyel őket eljegyzé már a közelgő tél.”

Koltóról gyakran ki-kirándulnak, így jutnak el Kolozsvárra is, rokon-és baráti látogatásra. Pap Zsigmond, a költő jó barátja írja, hogy „Koltóról gyakran belovagolt hozzám Nagybányára, viszont én is meglátogattam az új házasságom.”

A parkban — beton párkánnyal körükerítve — még most is ott áll a híres somfa, ahol esténként az ifjú pár a jövőről álmodozott. Közös életútjukról ábrándoztak e helyen, lelkük bekalandozta a végtelent. A boldog emberek mérhetetlen optimizmusával hitték és remélték a sűrű tartó boldogságot. Úti leveleiben a költő maga is ír a boldog koltói napokról.

„Innen-onnan lejárnak a mézesetek s benne leszünk ama nagy sivatagban, melyet az élet próbájának neveznek. Bolond beszéd! Mindamellett, hogy úri magamtól származik. Szentül hiszem, hogy az én mézeseteim a sűrű tartanak.” (Megjelent a szlovákiai Hét c. lapban.)

Szenássy Zoltán

NAGYJELENTŐSÉGŰ TANÁCSKOZÁS

A Magyar Pedagógiai Társaság és a Magyar Testnevelési és Sportszövetség Országos Tanácsa a közelmúltban kétnapos konferenciát rendezett a tatai edzőtáborban. A mintegy 150 résztvevő — orvos, sportvezető, tanár, mérnök szociológus, közgazdász és tanácsi vezető — az ősszel sorra kerülő V. Nevelésügyi Konferencia számára készítette elő a testi nevelés ügyét.

A tanácskozáson Bíró Mihály, az MTS OT elnökhelyettese, „A testnevelés és sport szerepe és jelentősége társadalmunkban” címmel, dr. Fekete József, a Művelődésügyi Minisztérium főosztályvezetője „A testnevelés szerepe a személyiség formálásában” és dr. Páter János, tanszékvezető egyetemi tanár „A testnevelés jelentőségének egészségügyi vonatkozásairól” címmel tartott előadást. Az előadásokat korreferátumok és hozzászólások követték, amelyek egyöntetűen szögezték le, hogy a technika fejlődése, a növekvő szabad idő és kultúrálódás valamint az élet-színvonal emelkedése egyre több lehetőséget, de egyúttal több felelősséget ró társadalmunkra a felnövekvő fiatal nemzedék testi nevelése tekintetében.

A tanácskozás megállapította, hogy a nevelésügyi fontos feladatává kell tenni a sokoldalúan képzett, egészséges ifjú nemzedék kialakítását és általános kultúrigénnyé kell fejleszteni a sport, különösen az egyéni testedzés iránti szükségletet. Ebben a nevelési feladatban nagy szerep vár a természetjárásra is, amelyet több előadó és hozzászóló alkalmasnak ítélt a kívánt személyiség kialakításához és lehetőségei aránylag optimálisan a nevelők rendelkezésére állnak az egész országon.

A tanácskozás lehetőséget adott lapunknak arra is, hogy a szünetekben beszéljünk néhány résztvevővel arról, hogyan értékelik a természetjárást a személyiség nevelése szempontjából.

GAÁL ERZSÉBET

a Nótanács munkatársa:

Az életszínvonal növekedése és az urbanizáció következtében egyre több lesz az olyan ember, aki saját egészségével nem törődik.

A sportolás tárgyi feltételei korlátozottak, üzése különösen a felnőtt dolgozóknak nagy akaraterőt igényel. A természetjárás viszont egyszerűségével, szórakozást nyújtó élményeivel jó lehetőséget biztosít az egészség fenntartásához. Hazánk kedvező adottságai miatt a természetjárás az egyik leghasznosabb szabadidő-eltöltési eszköz lehet, amivel a társadalom megoldhatja a civilizáció káros melléktermékeinek ellensúlyozását. Legtöbb városunk környéke jó turisztikai adottságokkal rendelkezik. Úzhető egyénileg, kisebb-nagyobb csoportokban, terhelés korra, nemre s egészségi állapotra szabályozható. Nevelési szempontból is jelentős: a haza megismerésére kiválóan alkalmas és a családok közös együttléti szórakozást biztosíthat.

HERCZE ANDORNE

a Külkereskedelmi Főiskola testnevelő tanára:

Iskolánkban 33 tagból áll a természetbarát szakosztály, de sokkal többen járnak kirándulni. A Vöröskői-emléktúrán az iskola 437 diákjából 300 vett részt. Hagyományosan a tantesztület konferenciáit túra keretében rendezzük. A KISZ-munkát a Papszigeti campingben 50 tanár és 100 diák vitatta.

NAGY JÁNOS

a Vas megyei Testnevelési és Sportszövetség elnöke:

A legutóbbi időkig a tájékozódó futást pártfogoltuk és elhanyagoltuk a természetjárást. A szövetségek szétválása után most kezdünk hozzá a szakosztályok újjászervezéséhez. Anyagiilag támogatjuk a szövetség munkáját és kölcsönző állomást tartunk fenn részükre. Sajnos nem rendelkezünk turista-létesítménnyel. Ennek dacára tíz éve hagyományos nálunk a diákok községi tavaszi tömegtúrája, melyen

gyalog és kerékpárral évente 1000—1500 diák vesz részt.

PARICSKA ZOLTÁN

a KISZ Honvédelmi és Sportosztályának vezetője:

A fiatalok testi nevelése — ezen belül a természetjárás sem — nincs kellően értékelve társadalmunkban. Jelentősége erősen háttérbe szorult és az egészségügyi szervek sem fektetnek rá kellő súlyt. Egyetértünk azzal, amit a konferencia leszögezett, de ezt nem tartjuk elegendőnek.

A fiatalok általános műveltségéhez a turisztika — ami sokkal több, mint a természetjárás — is hozzátartozik. Egyrészt, mert hasznos és egészséges időtöltés, másrészt alkalmas arra, hogy résztvevőiben a hazához fűződő szálakat kialakítsa és erősítse.

A KISZ nagy súlyt fektet arra, hogy szervezetei minél nagyobb számban rendezzenek túrákat, mert a sportbeli oldala mellett különösen értékeljük a turisztika hazafias és kulturális nevelési jelentőségét. Ennek a gondolatnak jegyében szervezzük évről évre nagy sikerrel az Országjáró Diákok Országos Találkozóját.

Nagyobb lehetőségeket igyekszünk biztosítani a fiataloknak szabad idejük kellemes eltöltéséhez. Campingjeink számát kilencre emeltük és a badacsonyi, tapolcai, kiliantelepi, verőcei és földvári campingeken kívül idén Szemesen és Felsőtárkányban is biztosítottunk olcsó nyaralási lehetőséget. Szeretnénk, ha a társadalmi szervezetek a maguk eszközeivel tovább támogatnák az ifjúság turisztikai igényeinek kielégítését.

A tatai tanácskozás ajánlásokat fogadott el a Pedagógiai konferencia részére. Így remélhetjük, hogy a társadalmunk jövője szempontjából oly fontos testi nevelés kérdése a Konferencia határozatai nyomában nagyot lép előre. Ugyanis a jövő záloga a képzett, sokoldalú, művelt, edzett, erős és egészséges fiatalság.

Kilátás az erdőszélről a Budai hegyek felé (Szombathy Viktor felvételei)

Gyalog

A Megyeri csárdától Rákospalotáig

A városnézés, városismertetés, sőt a városismereti versenyek is, szorosan hozzátartoznak már turistaéletünkhöz. Feltárulnak rajtuk keresztül városaink ismert és kevésbé ismert, rejtett szépségei és érdekességei: épületek, amelyek nevezetes történelmi események színhelyei voltak; házak, melyeknek falai nagy emberek emlékét őrzik; és szobrok, emlékművek, műemlékek sokasága. Felsorakoznak a múlt mellé szocialista jelenünk alkotásai is: az új közintézmények, lakótele-

A Farkas-erdő

pek, szállodák modern épületei. De mindez még nem a város a maga teljességében. A teljes képhez hozzátartozik a város széle, a város pereme is. Ahol nem olyan ünneplés a léghör, mint a város szívében, ahol a városi élet hétköznapi zajlanak...

Sokszínű érdekes táj fővárosunk határszéle is! Sok olyan tájrészlete van, amelyet még nem rontott el az ember; de nem kevés olyan is, amit éppen az ember tett széppé, vagy szebbé. — Ide szorulnak ki a nagy területű ipartelepek; száz és száz métereket megünn a kerítésük mellett. De közvetlen mellettük nagy kiterjedésű mezőgazdasági területek húzódnak még. Élő patakok partján gyalogolhatunk kilométereken át. Buckákra, halmokra kapaszkodhatunk fel, amelyekről hihetetlen panoráma nyílik. Meglepő szépségű erdőkon vizet át utunk. Itt vannak a temető és itt vannak a repülőterek is. Azután változik a táj és a hétköznapi lehangoló képe fogad: mert itt vannak a még működő homok-, kavics-, agyag- és kőbányák is, és ide, a város szélére hordják ki, mind Pesten, mind Budán a főváros hihetetlen mennyiségű háztartási szemetét is, és a gyarak törmelékét, hulladékát; itt szakszerűen elkezeli, salakkal befedi. — Itt zajlik az élet a maga teljességében. Arra is fel kell készülnünk, hogy esetleg nem mindenütt fogadnak szívélyesen. Volt, hogy gyanakodva nézegették kezemből a budapesti térképet. De hát nem is olyan köny-

Ha eddig vissza-vissza tekintgettem és a túlpárti Nagykevélytől búcsúztam, most már érdemes előre tekinteni is: a háttérben már feltűnik a főtí Somlyó hosszú vonalata; előttem pedig a *Farkas-erdő* díszlik. A rákospalotai olajgyár érdekes kikapcsoló magas épülete úgy emelkedik ki egy erdőfolt mögül, mint valami várkastély.

A hely vízrajzilag is nagyon érdekes: itt ömlik egymásba a *Szilaspatak* és a *Mogyoródi-patak*. Kifelé tartva csakhamar át is kelek rajtuk, széles hídjaikon. Először a Palotai-patakon, ahol errefelé a Szilast nevezik. A híd után a Megyeri út véget ér. Itt kezdődik a Fővárosi Köztisztasági Hivatal nagy telepe. Előtte jobboldalt széles útra fordulok s a mogyoródi vízfolyás hidján is átkelve, az erdő szélé felé tartok. Az 1. sz. Autóközlekedési Vállalat modern, új telepe mellett vizet egy darabig az út. De csakhamar a természeti táj fogad. Az erdő előtt elterülő vizenyős rétet vízek szelik keresztül. Az egyik az út mellé szegődik, sűrű fűzfásor alá bújva. Egy másik közvetlen az erdő szélén húzódik és kiterelvényesedik. Olyan harsogó béka-koncert fogad itt, amely ugyancsak szokatlanul érdekes a városi fülnek. Azután befogad a Farkas erdő. A változatos faállományú, fenyőcsoportokkal is tarkított erdőt a régebbi térképek Megyeri erdő néven ismerik. A *Budapesti Erdészeti* gondozza; sétatut is építettek benne, szép erdőrézleteken, tisztásokon át. Mehetünk ezen

mindjárt utána a vaci vasútvonal sínpárján is. Negyedórába sem telik, már ott állok a kilátónál. Egy nagy lucernatábla közepén az út mellett áll. Közvetlen mögötte egy erdőcske. Nagyon kedves, hangulatos pihenőhely. Lent a patak, mögöttem az erdő. És a toronyból a nagyszerű körpanoráma. Aki nem sajnálja a fáradtságot s felmászik a meredek létrákon a felső emeletre is, nem fogja megbánni. A Budai-hegység és a Pilis jó részét áttekinthetjük innen, a másik irányban pedig a Gödöllő körüli dombvidék kiemelkedő pontjait láthatjuk. — És mindez 120 m „magasság”-ból. Hol van az a hegyvidék, ahol ilyen kevés fáradtsággal ilyen szép kilátásban gyönyörködhetünk?!

Most már a XV. kerületben járok; a vasúti töltés a határ a IV. kerület felé. Keresztülmegyek az erdőn és kilépve belőle, néhány perc múlva élelem a veresgyházi vasútvonalat is. Túloldalán egy újabb erdőfolt. Itt van, részint az erdő szélén, részint az erdőben az egykori Károlyi uradalom „Új majorja”. Régen lehetett ez „új”: gazdasági épületei igen előregedtek már. Jelenleg az Alagi Tangazdaság tartozéka. A túlsó szélén halad a volt „Grófi út”. De ezt már csak az öregek ismerik így. A gyerekek már úgy magyarázzák a Rákospalotára vezető utat, hogy menjek erre meg arra, míg egy ABC áruházat nem érek. Megyek. Átkelek ismét a Csömöri patakon, de az áruházat nem érem el. Mert közben újabb erdőfolt tűnik fel s ez úgy vonz, mint a mágnes. A táj új képe most vajdúdik itt. Jobbra-balra gyarak épülnek. Van, amelyik már el is készült. (A modern gyártelepek általában nagyon szépek, tágasak, levegősek; hagyta helyet a fáknak és a zöldterületeknek is.) De a születő üzemek körül még terjedelmes szántóföldek vannak és a következő percekben már egészen más kép fogad: idős gazdálkodó műtrágyát szór szét a felszántott területen. Csakhamar élelem az erdőcsíkot, mely egyszerre okoz örömet és csalódást. Örömet, mert olyan üde pázsit díszlik a fák alján, amire letelepedni egy turista vágyalom; de ennek útját állja az a körülmény, hogy az erdőcske körül van kerítés. Hosszan megyek a kerítése mellett; még a betekingetés is üdítő. Azután élelem a kaput és a tábláról megtudom, hogy ez a Vegyszer (Vegyiműveket szerelő Vállalat) sporttelepe. Szépen gondozott, miniszzerű telep. Az erdőt itt keresztülszeli a Szántófölde utca, mely alatt egy kitérő, aszfaltozott utat tessék érteni. Az erdőcsík az út túloldalán folytatódik tovább; szinte bevisz egészen Rákospalota szívébe. Ez már szabad terület; sajnos elhanyagolt, gondozatlan. Miközben végigballagok rajta, arra gondolok: üde színtöltje lehetne a kerületnek, ha gondozásba vennék. Kilépve az erdőből keresztülmegyek egy kertészeten, átkelek a Szilaspatak hídján s már bent is vagyok Rákospalota központjában.

Pápa Miklós dr.

Budapest körül...

nyű megérteni, hogy mit keres egy turista — itt.

Meglepő kis tájak, ismeretlen részletek fogadják itt azt, aki nem riad vissza. Ha gyalogosan vád neki az útnak, mely túrának sem kicsiny. Budapestet körüljárni több útvonalon is lehet: a közigazgatási határon belül és kívül egyaránt. Az út melyre bejártam, csak egyike a több-féle lehetőségnek.

A nehezen kibontakozó ideai tavasz első meleg napsugarait küldte a didergő városra, amikor a 10-es villamos végállomásától, a *Megyeri csárdától* útnak indultam. Innen már nem messze a dunakeszi határ. A Vízművek kerítése mögött pompás fenyők és lombfák integetnek. Barátságos családi házak között, kanyargó utcácskákon szellem át a pesti oldalnak ezt a legészakibb települését. Az apró kertekben a tavasz első virágai nyílnak, az utca szélén pitypang sárgállik. Közben egy-egy KÖZÉRT-bolt; valóságos missziót teljesítenek itt a város szélén. Itt van utcája Fadrusz Jánosnak is; ezen keresztül érek ki a Megyeri útra, a temetőnél.

is, más utakon is. Nagyon érdekes az a nyíladék is, mely a buckák hullámvonalán vizet fel és le. A hosszúra nyúló erdő felső szélén találjuk a harmadik élővizet; a *Csömöri patakot*, amely itt egyesül a mogyoródi-val. Ez a három pataktól közrefogott, vizenyős rétekek övezett erdő földrajzi fekvését tekintve egyedülálló a főváros területén. A homokbányászt is leállították már a Duna felé néző, szép kilátást nyújtó buckaoldalban; most folyik a beerdősítése. De ez a szép táj koránt sincs még kellően megbecsülve. Nem szabadna megengedni ugyanis, hogy egyes gyarak, üzemek ide hordják a törmeléküket, elcsúfítva több helyütt az erdő szélét és a vizek partját. Sajnos, még csak egy tilalmi tábla sincs itt, mely a törmelék lerakását megtiltana. Jó lenne, ha a kerületi tanács erélyesen rendet teremtené.

Az erdő felső széléről körültekintve hívogató látvány fogad: kilátótoronyra kiképzett háromszögű gúla emelkedik szemközti, egy enyhe dombhajlat tetején. Nagyszerűmíg művelt szőlők mellett haladok el, átkelek a Csömöri patakon és

Munkában a repülőgép a Dimitrov tisz rizstáblái fölött. (MTI fotó)

NAGYKUNSAGI KILÁTÓN

ÚJ ARCÚ MAGYAR TÁJAK

Ha negyedszázaddal ez előtt átdübörgött velünk a vonat a szolnoki Tisza-hídon, a Duna-Tisza közti szőlős, gyümölcsös, kertes kultúráj után egyszeribe valóságos sivatagba érkeztünk. Ahogy az ártéri galéria-erdő utolsó fűzfája elűnt mögöttünk, mindjárt belevesztünk a mindjobban elszélesülő pusztaság egyhangúságába. Azon a fátlan, virágtalan tájon futott velünk a vonat, melyet Ady látott a gőzösről: kopár síkot, ahol „szűk, vén fejű” nép lakik, „s alacsony tanyaházak óvakodva vigyáznak”.

Foltokban kopaszodó, faközöld vetéstáblák vonultak el mellettünk, aztán nagy szürke kopárságok, kiégett gyepek, sivár legelők. Ahogy beljebb és beljebb jutottunk a Tiszántúlon, a zöldellő foltok mind összefüggő zsurorodtak, a művelhető földcsíkok egyre apróbb oázisszámba mentek, s a Nagykunság közepén Kisújszállás, Karcag környékén már tíz- és tízezer holdas határrészek pusztítottak a szik. Ha gízgyszerű gyatra fű ki is sarjadt a beteg földön tavaszönként, az is mihamar

lefonnyadt az első melegebb napokon.

Amikor IV. Béla az 1240-es években a Tiszántúl lakatlan területeire telepítette a tatárok elől hazánk földjére menekült, sátorozó, nomád kunokat, az a táj, mely később Nagykunság nevet kapott, *ligeterdőkkel tarkított vizenyős rétság* volt. Ilyen is maradt úgyszólván a múlt század közepéig, azzal a különbséggel, hogy fainak javarészt kivágták a legeltető terü-

leteiket egyre tágitó kunok, s ezzel a mocsárvilág nagyarányú terjeszkedését segítették elő. A legszebb magyar néprajzi munka, *Györfly István Nagykunsági krónikája*, ennek a vízjárta rétságnek mesteri rajzát hagyta ránk.

Az Alföld kellős közepén, a Tisza bal partján elterülő Nagykunság inkább néprajzi, mint földrajzi egység. Az alacsony fekvésű lösztábla tökéletes síkságnak látszik, csak néhol

tűnnek fel rajta kis kerekded halmok, de ezeket sem a természet formálta, hanem temetkezési meg határjelzési célokra, részint megfigyelő őrállóhelyül hantolták fel az ősök. Ezek a dombocskák, az úgynevezett *kunhalmok* sem magasabbak 5–6 méternél, mégis ők a táj „csúcsai”, legmagasabb kiemelkedései.

A folyószabályozás és ármentesítés előtt a Nagykunság jórészt árterület volt. A mélyfekvésű síkságon keresztül-kasul kőborította a Tisza, a Berettyó meg a Körösök kiöntése, s hatalmas lapokat, fertőket, vadvizekkel borított réteket éltetett. A szabadon terjengető vizek végeláthatatlan náderdőkkel ringattak, a tömött gyeppel borított, szigetesen kiemelkedő száraz részeket nyílt vízi tavak választották el egymástól. A nagykun helységek a víz-nem-járta magaslatokra települtek, s lakóik századokon át az állattenyésztésből éltek. A dús fűvű réteken tízezerszámra legeltették a villászarvú szürke ridegmarhát, a pödrott szarvú rackajuhot, a középtermetű szilajlovat, a mocsarakban pedig nádgyökéren, gyékénytorzsán, madártojáson a disznókondák nevelődtek. Sárkal bevert kontyos nád-kunyhóban éltek köztük a szilaj pásztorok, a természet öserejű fiai.

A rétság vizein a pákások bolyongtak lapos fenékű „hajóikon”. Mázsaszámra emelték ki a halat, a

A Tiszasülyi Állami Gazdaság rizstábláira a nagy szivattyúegység percnként 120 liter vizet emel át a Tiszából. (MTI fotó)

Sötétségben világító hegycsúcsok

Azok közt a különleges természeti szépségek közt, amelyekkel csakis a valódi magashegységben találkozhatunk, kiemelkedő helyet foglal el az úgynevezett alpfény jelensége.

Lent a völgy mélyén már éjszakai sötétség honol. A Nap talán egy órával ezelőtt lenyugodott. De a hegygerinc magasabb csúcsai még különleges, bíborvörös fényben tündöklének. Aki ezt a fenséges látványt csak egyszer is megpillantotta, nem felejtí el azt soha többé.

Ennek a gyönyörű jelenségnek egyszerű fizikai magyarázata van. Minél magasabba emelkedünk a tenger szintje fölé, annál tovább süt miránk a Nap: később következik be az alkonyat és korábban következik be a napkelte is. Ez magától adódik abból a tényből, hogy az éjszakát a földgömb árnyéka hozza létre. Ha magasra emelkedünk a Föld felszíne fölé, akkor ennek az árnyékolt térnek a méretei csökkennek: az árnyék keskenyebbé válik, az éjszakai sötétség időszaka tehát megrövidül. Így lehetséges, hogy amikor a völgyben sötétség van, a hegycsúcsok egy ideig fényárban fürödhetnek.

Az alpfény különleges bíborvörös színet kétféle körülménynek köszönhetjük. Az egyik az, hogy a lenyugvó Nap színe már nem sárga vagy fehér, hanem vöröses színezetű. A lenyugvó Nap sugarai ugyanis már oldalirányból érik a Földet, hosszú utat tesznek meg a légkörön keresztül, ezért a kék és zöld színek elvesznek belőle és csak a vöröshöz közelálló színek maradnak meg benne.

Ehhez járul még az a körülmény, hogy a magas csúcsok hóval és jéggel vannak fedve. Az oldalirányból érkező napsugárzás ezekről a csillogó felületekről visszaverődik. Ez hozza létre az alpfényt felejthetetlen lilás színet.

Nálunk a középhegységeken mind a két feltétel hiányzik, amely az alpfényt létrehozta szükséges. A mi mérsékelt magasságú hegyeink nem emelkednek ki elég magasra a Földnek az árnyékkúpjából ahhoz, hogy még jóval napnyugta után is fényárban fürödhetnének, úgy mint a magashegységi csúcsok. Ezenkívül a mi hegyeinket a téli hónapok kivételével (amikor a napsütés erőtlenebb) nem borítják hó- és jégmezők. Ez a magyarázata annak, hogy az alpfény gyönyörű látványát csak a magashegységben élvezhetjük.

Szerepe van az alpfény keletkezésében annak is, hogy a magaslati levegő rendkívül tiszta. Ugyanis szennyezett levegőben az élénk színárnyalatok elmosódnak.

Alpfényt természetesen nem csak alkonyat után láthatunk a magashegységben, hanem napkelte előtt is. A különbség csak az, hogy alkonyatkor azok az emberek látnak alpi fényt, akik a hegyléc nyugati oldalán tartózkodnak, hajnalban ellenben azok élvezhetik ezt a látványt, akik a hegylécetől keletre foglalnak helyet.

Az alpinisták jól tudják, hogy az alkonyatkor látható alpfény megjelenése a szép időnek az előjele. Ha nyugat felől felhőtömegek közelednek a hegyléc felé, akkor az alkonyati alpfény eltűnik a szemünk előtt, még akkor is, ha felettünk pillanatnyilag még teljesen derült az égbolt.

A hajnalban észlelt alpfénynek nincs ilyen időjárásjelző szerepe. Kelet felől ugyanis még akkor is akadálytalanul süthet a Nap, ha nyugaton már egy fenyegető időrosszabbodás van felvonulóban.

Ha az alkonyati alpfény feltűnően lángvörös színezésű, az viszont nem kedvező előjel, mert a magashegységben is érvényes az a nálunk is helytálló általános meteorológiai szabály, hogy a túlságosan szinpompás alkonyatok rossz időnek a közeledését jelentik.

Dr. Aujeszky László
a fizikai tud. kandidátusa

csíkot, a rákot, százával szedték a teknősbékát; a madarászok pedig milliónyi víziszárnyas között válogattak. Vadlúd, vadréce, daru, gém, vízityúk, hatyú, kócsag lakta a teméntelen nádasokat, a rétek vadmadárvilága a lakosság jelenléte rétegét táplálta. Hatszáz évig éltek ezt az ősidők óta megszokott életmódot a nagykunok. Kezdetben szétszórt szállásokon laktak, a török időkben, a biztonságosabb védekezés érdekében, hat mezővárosban szerveződtek nagyobb közösségekké. Kiváltságos területük székhelye *Nagykun-Karcag* volt.

A kunok pásztorkodó-pásztorok életének a Tisza szabályozása vetett véget. A múlt század hatvanas éveiben levezették a rétségek vizeit, a nagy legelőterületeket feltörték és mezőgazdasági művelés alá fogták — a rideg állattenyésztést felváltotta a nagyarányú külterjes gabonatermelés. Mivel azonban a lecsapolás munkálatait nem követte nyomon az öntözés, a szélsőséges időjárású vidéken mind nagyobb pusztítást végzett az aszály, s egyre nőtt a terméketlen szikesek terület. Korszerű mezőgazdaságot csak mesterséges csapadék biztosításával lehetett teremteni a Nagy-kunságon.

Eleinte a tiszafüredi és tiszabői öntözőrendszeren és a Hortobágy-Berettyó-csatornán át jutott öntözővízhez a szomszédos táj, majd 1956 nyarán a Keleti-főcsatornán is megindult feléje a Tisza vize. A szövetkezeti gazdálkodás útjára tért parasztság nagy erővel fogott hozzá az öntözéses termelés kifejlesztéséhez. A vízellátást biztosító csatornák egész hálózatát építették meg, s igen rövid idő alatt átforgalmazták a táj gazdaságföldrajzi képét.

Ha felmegyünk a Nagy-kunság „kilátópontjainak” egyikére, valamelyik kunhalomra, élénk tárulnak az elmúlt negyedszázadban történt változások külső jegei. Mindenfelé nagy gazdasági épületek, hatalmas istállók, gépszínek, víztornyok emelkednek, magányos tanyák helyett frissen emelt, korszerű lakóház-csoportok sorakoznak a szövetkezetek központjaiban; az öt-hatszáz holdas táblákban traktorok keringenek; az új műutakon vonatok, teherautók serege jön-megy, s majd minden

lépésnél csatorna kerül élénk, telve Tisza-vízzel. A főcsatornából nagyméretű mellécsatornák ágaznak ki, sorba illeszkednek hozzájuk az egyes öntözőfűrtők. Duzzasztók, zsilipek, kisebb-nagyobb vízkivételi művek követik egymást, dübörgő motorjaik harsogva dobják ki az öntözővizet az elárasztandó területekre.

Az öntözés virágzó kultúrtájjá formálta át a századunk elején már veszedelmesen kopárosodó vidéket. A Nagy-kunság szövetkezeti gazdaságai ma már az öntözetlen területeken is az országos átlag fölötti eredményeket érnek el, az öntözéssel viszont általában megkétszerezik, de gyakran megháromszorozzák a termést. A szikes őselegők nemritkán tiszteres fűterméssel fizetnek a mesterséges csapadékkal. A takarmánytermelés növekedésével a táj fokozatosan viszsza-kapja hagyományos állattenyésztő jellegét, persze az egykoritól merőben eltérő nagyüzemi formában. A régi világra már csak a halastavak és elárasztott rizsvetések egyre szaporodó szárnyas népe emlékeztet. A visszatért vadmadárvilág mintha a múlttal összekötő folyamatosság jelképe lenne az újjáéledt nagy-kunsági tájban.

Magyarország valamennyi vidéke nagymértékben átalakult az elmúlt két és fél évtized során. Új ipari központok, új városok születtek, s a társasgazdálkodási forma a mezőgazdasági jellegű vidékek arcát is lényegesen megváltoztatta. De a metamorfózis talán sehol sem olyan szembezőkő és sorsdöntő, mint a Nagy-kunságban, ahol szinte már a mezőgazdasági kultúra teljes megsemmisülésével fenyegetett az állandósult aszály és az eluralkodott szik, s ahol a visszahozott víz valóban az élet alapfeltételét teremtette újra. A Nagy-kunság olyan arányú tájformálás színtere, melyhez hasonlóan mezőgazdasági jellegű vidékeinken sehol másutt nem gyönyörködhet az országjáró turista.

Antalfy Gyula

Alig találni olyan campinget, melynek közelében ne lenne kisebb-nagyobb folyó-, vagy állóvíz. Camping, víz nélkül, olyan, mint a lakodalom zene nélkül.

Ahol viszont víz fordul elő, ott vannak szinte elmaradhatatlan kísérői a fűzek és a nyárfák, meg egy kis nád, egy kis gyékény. Ha aztán még arra való fülünk is van, tavasztól-őszig gyakran hallunk főleg a fűzfák felől — egy cérnavékony, kissé hosszán elnyújtott „ciiii”, „ciiii”-szerű hangot, mely semmilyen más madárhanggal nem téveszthető össze. És ő lesz a mi mostani madarunk: a függő cinege, ez a fészkepítő „művész”.

Nem is kell a rendesnél élesebb szeműnek sem lenni ahhoz, hogy — ha a fűzek és nyárfák még lombtalanok — észre is vegyük ennek a verébnél jóval kisebb madárnak tavalyi, vagy még régebbi fészket, amely rendszerint vízparti, lehajló vékony fűzfaágon ovális alakú zacskó módjára függ. Tehát a fészkek függ és nem a cinege! Pedig a madár neve után, lehetne ez utóbbira is gondolni. A fészkek körülbelül akkora, mint két egymásra tett férfiközl.

Ha már belombosodott a fűz, a nyár, — sokkal nehezebb észrevenni akár a tavalyi, akár az idej fészket. Egyébként nem vétünk a madár ellen, ha a lombtalanság idején megtalált fészket — ha éppen nagyon vágyunk rá — ágastul levágjuk és dísznek hazavisszük. A függő cinege ugyanis egyike azoknak a madaraknak, melyek nem mennek vissza tavalyi fészkeikbe, bármennyi időt, fáradságot, sőt művészetet öltek bele tavaly, vagy még régebben.

Magát a madarat szemrekapni nem könnyű. Reménytelül lopakodunk a „ciiii”-hang irányába és a fák közepmagasságát szemünkkel szüntelenül átpaszttázzuk. Végül is egy kis madárkát pillantunk meg, melynek legfeltűnőbb vonása: a szürkésfehér fején a csőrtől hátrafelé húzódó, aránylag széles fekete sáv.

Csábító dolog volna azt mondani, hogy hazai madaraink közül a füg-

Már csak a csőtoldalék hiányzik a fészkekről. A hím most már vár egy tojót, amely a csövet hozzáépíti

MADARAK KÖZT:

művész

gő cinege építi a legművészebb fészket. Valóban, ha ezt embernek kellene utánoznia, — tudást, időt, ügyességet, művészkedést igényelne. Nem is tudná mindenki utánacsinalni! Viszont olyan függő cinege nincs, amely ne tudná ezt a művészi fészket megépíteni. Megy ez „magától,” illetve az ösztön törvényei szerint. Csupán a fűzes-nyáros környezet legyen meg.

Az ösztönös tevékenységeket, mint a fajfejlődés során bevált, öröklődő magatartást és mozgásformát évmilliók csiszolták ki az állatoknál s ezért lehet bennük olyan vonás, mely az ember számára (aki szintén evolúciós „termék”) is tanulságos. Mindenesetre a függő cinegéné az „előbb otthont, aztán családót” elv érvényesül.

De hogyan is kezdődik a művészi fészkek építése?

Lényegében a hím építi meg a fészket. De amikor — úgy április dereka után — elkezdi a munkát, még „fogalma sincs” arról, vajon lesz-e párja és mikor lesz párja?

Lehetőleg víz fölé hajló, a vége felé két, esetleg három irányba ágazó vékony, leveles ágat szemel ki. Erre az ágvillára száraz növényi rostokat kezd körbecsavarni. De nem úgy, mint az ember csinálná! Milyen furcsa is volna, ha valaki egy fatörzsre úgy csavarna rá egy hosszú kötelet, hogy azzal mindaddig járná körül a fát, míg a kötélfogy. Pedig a függő cinege pontosan így tesz. Mintegy a testével varr. Csőrében a rosttal, spirálisan hajlik át, majd fordul vissza az ágvillán.

Először az ágvilla nyelét csavarja körül a rostokkal, utána az egyik villaágon folytatja, majd — csőrében a rosttal — átröppen a másik villaágra és így tér vissza a villa nyeléhez. Ily módon előbb egy fészkekarika alakul ki. A karika elkészültével lefelé kezdí vastagítani a fészket. Ehhez már kevesebb rostot, de annál több vattaszerű anyagot (pl. a gyékény tavalyi „buzogánya”) használ fel.

A belső méretet úgy ellenőrzi, hogy a készülő fészkekbe időnként beleül és körbejárta testét. A fészkek ilyenkor valóságosan vibrálnak, mert a madár „viháncol” benne. E mozgással azonban tömíti is a fészket. Tömítést csőrével is végez úgy, hogy csőrét mind a fészkek külső, mind belső felületébe szaporán bedöfködi. Így alakul ki szorgos

munkával a fészekkosár, vastagodó fenékrésszel és egy füllel. Mivel a fészkek csak egynyílású lehet, a fül egyik felét is be kell szőni. Ez meg is történik. De a másik „félful” nyílása még mindig nagy. Ezt is megkisebbiti! Végeredményben egyetlen bejáró lyukja lesz a fészkeknek. És eddig tartott a hím mintegy 3 hetes munkája. Majdnem kész a fészkek. Még csak egy kis csövet kell a lyukhoz toldani ehhez a köcsögformájú, jól tömített, tartós szövésű (ezért akadunk többéves fészkekre is), belül selymesen lágy természeti „műremek”-hez.

És ekkor valami döntő dolog történik! Miután a hím lényegében megteremtette az otthont — két eset lehetséges. Ha arra jár egy szabad tojó és a fészkek lyukjára a bejáratot csőtoldalékot befejezőként ráépíti, — ez jelenti a madárpár egybekelését. Kezdődhet a családi élet. Az „előbb otthont, aztán családót”: nem is egy ember részére szolgálhat tanulságul.

Ha azonban a „hím-stádiumú” fészkek nem akad tojó, úgy a hím a befejező építést abbahagyja. A fészkek cső nélkül, gazdátlanul csüng. Abban az esetben, ha a fészkepítés ösztönének „verklíje” még nem járt le egészen, a hím — esetleg ugyanazon a fán, néhány méterrel arrébb — egy új fészkek építésébe kezd, „érthetetlenül”, mert annyi idő már naptárilag sincs (pl. augusztus eleje, amennyi az építéshez, de főleg a fiókák fölneveléséhez szükséges lenne. Az is megtörténik, hogy ennek az új fészkeknek az építéséhez az előző gazdátlanul maradt fészkek anyagát is igénybe veszi.

Érdekes végül, hogy amíg a nőtényemadar a tojásokon ül, a hím új fészkek építéséhez kezd valahol. Ezzel egy második, sőt olykor még egy harmadik nőtényt is otthonhoz juttat; így — bár a tojó évenként csak egyszer költ — a hím munkája révén évente két-három nemzedéknyi hasznos — rovarérvő függő cinege jön a világra. Ez is „művészet!”

Radetzky Jenő

Elkészült a toldalék, kezdődhet a költés (A szerző felvételei)

A Murányi Vénusz

A Magas-Tátrába vezető országutak mentén sok kirándulásra alkalmas terület csábítja megpihenésre a járművek utasait. Az erdők, a magas hegyek, félelmetes szakadékok, zuhatagok és a kanyargó serpentinek közt páratlan látványok kárpótolnak az időveszteségért.

A rohanó turisták közül sajnos csak kevesen állnak meg egy régi rege színhelyén, a Murányi-fennsík, a 937 m-es Cigánka gerincének impozáns magasságában látható Murány várának romjai alatt. Pedig érdemes az utazást itt megszakítani és érdemes emlékezni rég letűnt időkre.

1664-ben a fennsík szélén, a meredek hegy keskeny gerincén pompás vár hivalkodott. Véres, zordon, kalandos történetekről volt híres ez a hely. Hosszú ideig zsványok, útonállók, kalandorok lakták, akik retteggették a környéket.

Hivatlan látogató aligha merészkedett ide, a várbástya vérgőzös regét suttozott a kivégzésekről, s ahonnan a tátongó mélységbe hajították le a halálra ítélteteket.

Biztonságot nyújtó hely, igazi sziklafészek volt.

Az ország egyik legerősebb — bevehetetlennek tartott — várának ablakánál 1664. augusztus 4-ének éjjelén egy asszony állott. Lélegzetviasszafojtva kémlelt a távolba.

„Csalfaság, árulás, hitehagyás fűződik nevéhez. Életében sokan hódoltak bábjának, halála után még többen foglalkoztak vele. Élve, halva tudott vonzani a történelem legismertebb szerelmi kalandjának hősnője.”

Koromsötét éjszaka volt. Éjfél felé járt az idő. A várúrnő az őrséget már lefegyvereztette és megkötöztette. Néhány napja fegyverek árnyékában, kis forrás melletti találkán állapodott meg a szomszéd — füleki — vár kapitányával, gróf Wesselényi Ferencsel, hogy összeházasodnak, s a várat átjátsszák a király kezére.

A sötét éjszakában 500 fős csapat vonult erdőkön át, meredek, fárasztó hegyi utakon a vár felé.

A falak alá érve a kapitány 80 legjobb vitézével — Széchy Mária jóvoltából

— odakészített létrán és kötélhágcsón át a várba hatolt. Így került Murány 1664. augusztus 5-én reggel a füleki kapitány, Wesselényi Ferenc, a későbbi összeesküvésben szerepelt nádor kezére „nagy istentelenség, csalárd cselekedet”-nek minősülő várátjátszással.

A vár korábbi sorsa sem kevésbé romantikus. Az impozáns erősséget a tatárjárás után építtette a Bebek-család. A későbbi századok folyamán rablótanjárává vált, hírhedt zsványok lakták. A XV. század közepe a vár legsötétebb korszaka: Bassó Mátyás rettegett útonálló garázdálkodott a környéken. A XVIII. század elején a vár már a Széchy-ek birtoka. A várúr az erősséget nagyszerű lakká fejlesztette. Egész kis város épült a hegytetőn.

Ezen a vadregényes vidéken nőtt fel a négy Széchy-lány. A legidősebbnek, Máriának három férje volt, mégiscsak a lányneven ismeri az utókor. Két házassága (Bethlen István, Kun István) után az 1640-es években a murányi várban élt nővéreivel s azok férjeivel a szokásos feudális viszálkodás közepette. A család a vár tulajdonjogából ki akarta zárni Máriát. A történelmi helyzet sem kedvezett a családi békes-

Murány vára a XVII. században. Egykori festmény alapján készült rézmetszet

ségnek. I. Rákóczi György lefoglalta azok javait, akik a király oldalán harcoltak, a király viszont azokat sújtotta, akik a fejedelmet támogatták.

A várnak nemcsak a története színes és érdekes, a környéke is lenyűgöző. A Budapest — Losonc — Rimaszombat — Tiszolc — Vöröskő — Tátrafüred útvonalon Cervena Skálától néhány kilométerre, mellékúton érjük el a Szlovákiai Érchegeységben, egy fennsík lábánál, mély katlanban települt Murány községet. Megszállhatunk a Jelen Hotelban, de a község melletti szép fenyveserdőben is táborozhatunk.

Az 1000 méter átlagmagasságú Murányi-fennsík vadregényes vidékén ma-

gas hegyek, mészkővonulatok között járunk. Az utat érdekes sziklaalakzatok, helyenként szűk völgyek teszik változatosabbá. A községből másfél órai gyaloglással érünk fel a vármadarványokhoz. Hajdan is csak ezen a keskeny, meredek úton lehetett feljutni a sziklafészekbe. Valamikor itt vontatták fel a várlakók számára az élelmiszereket egy erős vasláncon. A romos vár bejáratánál turistaház várja az elfáradt látogatókat.

A várból a Széchy Máriáról elnevezett úton, a Rima völgye felé, majd távolabb, a Fabova-hegyre túrázhatunk. Útvonalunk felejthetetlen és élményekben gazdag lesz.

Dely Károlyné

Szeretettel várja Önt a KŐHEGYI TURISTAHÁZ, Pilis hegység

Már most biztosítsa helyét

A TURISTAELLÁTÓ VÁLLALATNÁL

Budapest, VI., Lenin krt. 55.

Naponta 9—19 óráig, szombaton: 9—13 óráig

Telefon: 224-230, 224-412

Mi a véleménye

a turista-felszerelések árairól, választékáról és minőségéről?

Abból a célból, hogy megvitassuk a természetjárás problémáit cikksorozatot indítunk. A Turista hasábjain megszólaltatunk szövetségi és szakosztályi vezetőket a lap által felvetett kérdésekben. Ezúttal is olyan kérdést tettünk fel, mely az egész mozgalmunkat érdekli. A kérdésre adott válaszokat eredetiben közöljük, bár egyes megállapításokkal nem értünk egyet. A válaszok sokban eltérnek egymástól és nem is merítik ki a teljes problémakört, azonban olyanok véleményét tükrözik, akik évtizedek óta vesznek részt a természetbarát mozgalomban.

LENGYÁK ANDRÁS,

OLAJTERV SC szakosztályának tagja

— Általánosságban nem a legjobb. A tornacipők, túrabakancsok nem tartósak, hamar tönkremennek. A sátoralkatrészek gyengék, például az alumínium cöveket keményebb talajba már nem lehet beverni, mert elgörbül. Rossz a turistatérképek minősége, néhány hajtogatástól már szétfoszlanak. A camping cikkeknel már jobb a helyzet, de ezek zömmel már nem a kispénzű, hátizsákkal túrázók felszereléséhez tartoznak.

— A választékról:

A véleményünk itt még elmarasztalóbb, mint a minőség kérdésében. A választékhoz ugyanis alapfeltétel, hogy legalább két fajta legyen belőle. Most mutatónak összeszedtünk egy csokorra valót a hiánycikkek közül:

Tréningruha, gyerek és kisméretű hátizsák, térképtáska, gyermekhordszék, 1—3—5 személyes sátor, sátor- és csónakalkatrészek, kisméretű sportfűző, csónakoldalmotor és tájoló csak egyféle kapható. Hazánkban 80 000 a szervezett turisták száma. Nem lenne vajon érdemes ezeket a cikkeket külföldről behozni, ahol jó minőségűek és olcsóbbak is?

— Áráról:

Bár nem elérhetetlenek, de magasak. Tekintetbe kell venni ugyanis, hogy ezekre a felszerelésekre az autó nélküli, kis- és középkeresetű túrázók rétege tart igényt.

(Nem egészen ide tartozik, de azért megemlítjük. A kis gázpalackot csak Budaörsön és csak munkaidőben lehet megöltetni. Vajon ez kinek jó?)

SZALAY LÁSZLÓ,

túravezető. Karcag, Madarasi út 9—11.

Lapunk hasábjain már örvendetesen jut hely a turistaöltözködés, azaz a „turista-divat” bemutatására.

A szokásos anorákok és egyéb felsőkabátok válla sima kiképzésű. Ha túra közben messzelátót, könnyű táskát vagy fényképezőgépet akar valaki a vállára akasztani, az könnyen lecsúszhat. Ezért javasolnám izléses szarvasagancs vagy más gombféle alkalmazását kis vállpánt-megoldással. Így a „turistaműszerek” nem csúsznak le a vállról és a pilóta nevű könnyű sapkát is be lehet tűzni a vállpánt alá, mint pl. a gimnasztyorka típusú zubbonyoknál is szokás. A régebben szokásos vadászruházatokon vállcsúcson viselt, ruha anyagából készült kis henger alakú szíjfogó igen jó szolgálatot tehet. Előnye: menet közben messzelátót, fényképezőgépet nem kell nyakba akasztva elsőrelógatni, — ami még akadályozza is bokros stb. terepen a mozgást — hanem vállra akasztva, a könyökkel könnyen biztosítva, lecsúszásmentesen hordhatók egyszerűen kezelhetők felszerelésünk, és a hordszija legkevésbé van megterhelve.

MÁTRAI JÁNOS,

a Záhonyi Vasutas szakosztályának vezetője.

Szakosztályunk rendelkezik csehszlovák és magyar gyártmányú sátrakkal. A csehszlovák sátrak a legrégebbek. (6—8 évesek), mégis a legmegbízhatóbbak. Ezek anyaga vastagabb a magyar sátrakénál és az impregnálásuk is jobb. Csak az eredeti tartórúdjai voltak gyengébbek, de amit most lehet kapni, azok jók. Legszívesebben ma is ezeket vásárolnánk a szakosztály részére. A magyar sátrak anyagát vékonyak találjuk. Tekintve, hogy cipzárjuk is könnyen elromlik, jó lenne, ha ezeket is a régi, biztosabb befűzős módszerrel készítenék.

A magyar gumimatracok viszont — tapasztalatunk szerint is — nemzetközi elismerésnek örvendenek. Csak itt is van egy probléma: nem megfelelőek a műanyag tasakok, amelyekben a matracokat tároljuk. Mivel hamar tönkremennek, lehetővé kellene tenni, hogy meg lehessen ezeket vásárolni, vagy akár a gyár alkalmazzon tartósabb, megbízhatóbb csomagolást.

A választékmal kapcsolatban már elmondottuk, hogy sátrakban nagyobb választékot szeretnénk. Engedjék a cseh sátrakat a magyar piacra, vagy jobb minőségű anyagból gyártásuk a magyar sátrakat.

Ne a kölcsönző állomások hálózatát bővítsük (kivéve a Mátra, Börzsöny, Balaton térségét), hanem tegyék lehetővé, hogy a természetjáró szakosztályok olcsóbb, esetleg önköltségesebb áron juthassanak felszereléshez.

Szuhai Mátyás földjén

Cselén-erdő felől hideg északi szél fújdogál. Szürke fellegek borítják az eget az egykori „Szuha-földe” szűk völgye felett.

Őskor népei tanyáztak erdejében, bronzkor emlékeit forgatta ki az eke vasa a Pusztatemplom környéki dombokon. A vaskor germán kvádjai, kelta kontinusok, majd a népvándorlás szlávjai olvasztották a dernői, rudabányai és a suhafői Berek-völgy érceit. Mesterségük örökségét vetették át honfoglaló őseink, formázták szerszámmá; fegyverre a nyersvasat a Kovácsocs-hegy, Berek-völgy, Péter-völgy s Ladony-erdő és az alsószuhai Bakóc-völgy telepesei.

A suhafői Cselén, Kecel és Ladony-erdők vadonjában bújtak meg a tatár hordák elől Szuha-föld lakói. A suhafői erdőkkel határos szlovákiai Naprágy és Hubó erdőrészei a Hallgató-hegy, a meredeken kiszögellő Látó-hegy, az alsószuhai Órhegy, Órfa-tető figyelő őrszemek leshelyei voltak. Innen figyelték az ellenség közeledtét és adták híru az erdők mélyén megbúvó menekülteknek. Az erdők zugaiban járt pincékben a mai Pince-völgyben élte át Szuha-földe népe a völgyet elárasztó tatár lovasok pusztító-sait, akik a Szádelői völgyön át üldözték a menekülő dernői Som-hegy várában megpihenő IV. Béla-t a Sajó völgye felé.

A tatárok elvonulása után az Aba nemzetség Csobánka ága birtokolta a vidéket. Örökösök, családok emléke él a Cselén-erdő, Ravaszrész, Czinégés-oldal, Csomós-pusztá, Iván-tető, Pető-pusztá, Latránd-pusz-

ta, Buda-völgye, Pócsparlag-pusztá dűlők, határrészek neveiben.

A ma élő három község Szuhafő, Zádorfalva, s Alsószuhán kívül a török hódoltság idején Latrándfalva, Csomósfalva, Ivánfalva, Petőfalva községekből állott Szuhafő. Ezek a falvak a törökidő és Rákóczi-szabadságharc után e területen is fellépő pestisjárvány után elnéptelenedve felszívódtak a máig is fennálló községekbe.

Szerzetesi vagy apáti templom állt a szuhafői Pusztá-templom dombhát ingoványos foltján. Bizonyossága e területrészen fekvő egykori Apáti falucska, melyet az Abák kaptak királyi adományként.

Hasonlóképpen Alsószuha középkori neve Szabad-Szentgyörgy-pusztá is egyházi birtokra utal. A későbbi korokban Alsószuha falu került bele a történelem forgatagába. Mátyás király idejében érkeztek földjére Kassán, Szikszón át a trónkövetelő Kázmér

lengyel herceg csapatai 1472-ben, míg Mátyás Csehországban Podjebrád

György cseh királlyal háborúskodott. Mátyás közeledtének hírére vonultak tovább a lengyelek Eger irányába. Egykori táborhelyük emlékét őrzi a Lengyel-oldal az alsószuhai határban.

Alsószuhán született Szuhai Mátyás kuruc alhadnagy, Thököly Imre kedvence. A későbbi kállói kapitány 1666—67-ben a szendrői és putnoki várból kiportyázó németeket és labancokat verte ki faluja határából. A rablott holmik gyűjtőhelye a XIX. században még a Német-völgy nevet viselte. Ez időben foglalta vissza hívei számára az ellenreformáció idején Páter Hirk által lefoglalt református templomot.

1687-ben az Ónodnál táborozó császári seregből egy csapat a Szuha-völgyébe vonult fel, ott pusztított. A sarcoló csapatot a szuhaiak elűzték, parancsnoku-

kat, Szánkovics Papp Györgyöt elfogták. A Rákóczi-szabadságharc idején Szuhaföld lakosságából sokan vonultak a fejedelem zászlaja alá, de a szatmári békekötés után a Szuha völgyében is az üldözés évei következtek. 1713-ban több család birtoka kerül elkobzás alá, s királyi adomány útján Ragályi Zsigmond tulajdonába került. Ezzel a birtokkal vetette meg alap-

ját a későbbi Ragályi uradalom, mely 1945-ben került társadalmi tulajdonba, a Ragályi Állami Gazdaság kezelésébe.

Zádorfalvának jelen korunk adott szerepet. Természetkedvelő országjárók útjai szeli át dombjait, az aggtelek—putnoki műút, mely összeköti a Sajó és Szuha völgyét Aggtelek karsztos fennsíkjaival.

Dr. Faggyas István

UTAZÁSHOZ, KIRÁNDULÁSHOZ

VIGYEN MAGAVAL FERTŐTLENÍTŐ HATÁSÚ

ULTRA-SOL LEMOSÓSZER!

GYAKORI KÉZMOSASSAL OVJA EGÉSZSEGET!

Gyártja: **EGYESÜLT VEGYIMŰVEK** Budapest, XVII. Cinkotai út 26

Kapható: a háztartási vegyszereket árusító üzletekben

Az ULTRA-SOL

régi igényt elégít ki azzal, hogy a lemosást és a fertőtlenítést egy művelettel oldja meg.

Az ULTRA-SOL

kis mennyiségben tenyérre öntve, kevés víz hozzáadásával jól habzik, a szennyződést tökéletesen eltávolítja.

Az ULTRA-SOL

előnyei közé tartozik bőrkímélő és bőrpuhító hatása.

Az ULTRA-SOL

használata különösen a gyakori kézmosással járó foglalkozásoknál előnyös.

Az ULTRA-SOL

fertőtlenítő hatásával a kézen mindig jelenlevő baktériumokat a kézmosás egyidejűleg elpusztítja. Kiválóan alkalmas olyan fertőző betegségek továbbadásának megakadályozására is, amelyek közvetítésében döntő szerepe van a szennyződött kéznek.

Turista a Ligur-parton

Zenei emlékek

A Ligur-tengerpart egyik legvonzóbb városa: CHIAVARI. A turista autóval vagy vonattal Milánóból Genovára keresztül jut ide el. Genovára sok látnivalója, érdekessége között (a kikötő, a híres temető, a Doge-palota) a zenebarát turista még időt szakít arra is, hogy megnézzen egy szerény kis házat a város peremén, az ördögös technikájú hegedűsnek: Paganininek szülőházát.

Genovától délre a tengerparton továbbhaladva, mintegy 40 km-re, — Santa Margheritán és Rapallon keresztül juthatunk Garibaldi szülővárosába, a festői szépségű Chiavariba.

A városka pineákkal, olajfákkal benőtt dombok között, a Tigulio öböl közepén, — annak fővárosaként — öt völgy kijáratában fekszik. Környezete gyönyörű, alig 40 perces gyalogtúra az ezer méter magas Alto Aveto, (ez télen kitűnő sielőhely), majd utunkat folytatva a kitűnő turistajelzésekkel ellátott utakon 1800 méteres hegyek csúcsaira érhetünk fel. A város a XII—XIV. században élte fénykorát, virágzó tengeri kereskedelme volt. Pompás márványpalotákat emeltek a gazdag patricius családok. A város régi központjában, Chiavari antiqua, számos — ebből a korból származó — történelmi épület áll s jellemzőek az árka-dós épületek.

A középkort idéző arkádok, a széles lépcsős márványpaloták, a régi kikötő: mind-mind történelmi freskóként hat. Talán nem is csodálkoznánk, ha Verdi operájának hősei hirtelen meglevenednének; hajó érkezik Genovából s teljes díszben kiszáll a daliás plebejus-doge Simone Boccanegra.

Chiavariban és környékén bolyongva az opera többi hősenek,

Boccanegra patricius ellenfeleinek, a Grimaldi és Fieschi családoknak emlékeivel találkozunk. Az ádáz harcra, amely valaha az egyik leggazdagabb itáliai tartomány: Liguria uralmáért folyt, ma már csak néhány történelmi adat és Verdi remekműve: a Simone Boccanegra emlékeztet. A Fieschi család gazdagságának és egykori hatalmának műemlék maradványa viszont még ma is áll. Chiavaritól 3 km-re a hegyoldalon, Cogornoban van az 1241-ben alapított: Basilica di San Salvatore dei Fieschi.

Az építkezést IV. Innocenzo Fieschi kezdte el és unokája Ottobano, — akit később V. Adriano néven pápává koronáztak, — fejezte be. Az épület hármasság tagozódású, három hajós, három kápolnás. Az olasz trecento (XIII. századbeli) építészeti stílus jeveit viseli, egyesek szerint provencei hatás is felfedezhető rajta. A homlokzatot freskó díszíti, amely IV. Innocenzot és unokáját, Ottobanot ábrázolja kardinális ruhában.

Chiavarinak és környékének klímája kitűnő, sok asztmás beteg találja itt gyógyulását. Egyik oldalán a tenger, másik oldalán a közvetlenül emelkedő hegyek — a legnagyobb kánikula idején is — kellemes hűvössé teszik az estéket és éjszakákat. Az esti sétára már jól jön a meleg pulóver.

A tengerparti korzó — olasz szokás szerint — éjfélig tart. Ilyenkor az egész város kivonul a tengerpart-ra. Apró gyerekekkel sétálnak, üldögélnek a padokon, és az eszpreszszók, kávéházak, fagyfaltozók teraszain. Láttam 4—5 év körüli gyereket, aki szülei között elaludt és leesett a padról. Más szülők viszont észre sem veszik, hogy a kézenfogva vezetett kicsi bóbiskol. Éjfélig senki le nem fekszik, sétálni kell.

Majd minden héten van valami látványosság is: Festa del mare, Festa del pesche. Ilyenkor mesébeillő színes, lampionos csónakfelvonulás van, fáklyás vizisielők, tűzijáték, halsütősátrak, különleges fagyalt-kóstolók, ezertéle szórakozás.

Képzőművészeti és iparművészeti kiállítások vannak. A Chiavariban készült székek világhírűek. A városnak gyönyörű színház- és koncertterme van. Ottlétem alkalmával érdekes, speciális koncertélményben volt részem. A „Citta di Milano” nevű műkedvelő citerazenekar adott hangversenyt, a bari-i operaház művészeinek közreműködésével, a karmester egy milánói bank igazgatója volt. Műsoron Rossini, Verdi, Puccini művei között Theodorakis „Zorba a görög” c. film zenéjéből a híres szirtaki is szerepelt. Miközben a Rigoletto c. opera közismert Gilda-áriáját áhítatos csöndben hallgatta a közönség, egy hat év körüli kislány fennhangon igyekezett az operaénekesnővel együtt dalolni, mire a szülők végülis kénytelenek voltak kivezetni a mindenáron énekelni vágyó kislányt.

A legtöbb olasz tengerparti városnak, — de Chiavarinak különösen — látványossága a halpiac, a gyümölcs- és virágpiac. Ezek itt, a város közepén, az (antique) igazságügyi palota előtti téren vannak.

A főtéren a város nagy szülőttének, Garibaldinak szobra áll. Innen vezetnek minden irányba a pálma- és leanderfákkal szegélyezett, széles, márványjárás utcák. Megjegyzendő, a márvány itt mindennapos építőanyag, hiszen innen a világ legszebb márványát adó hegyek — Carrara és környéke — alig 60—80 km-re vannak. Az értékes kőzetet a sziklaszirtek oldalában a felszínen fejtik s a meredélyen csúsztatják lefelé. A fehér márványpor úgy rakódik a hegyek oldalára, hogy megszűröl széles hómezőnek látszik. A márvány használata azonban ma már az építészetben és a képzőművészetben megközelítőleg sem olyan jelentős, mint az elmúlt századokban s a régi híres márvány-kikötők: Marina di Carrara, Marina di Massa, Porte dei Marmi — mintegy 30 kilométer hosszan, egész Viareggioig — egyetlen hatalmas üdülőteleppé változtak.

Chiavari az olasz Riviera olcsóbb

A Verdi által halhatatlanná tett Fieschi család által emelt bazilika

helyei közé tartozik, talán nincsenek olyan drága luxusszállói, mint Rapallónak és Viaregionnak, de a környék legjobban felszerelt campingja itt van és van egy 12 emeletes, önkiszolgáló étteremmel ellátott szállodája s ezek árai számunkra is elfogadhatóak.

Viaregiótól délkeletre, kb. 8 km-re fekszik, a Massaciucoli-tó, amelynek partján volt Giacomo Puccini otthona. A Mester első világsikert aratott operájának, a „Mannon Lescaut”-nak honoráriumából villát építtetett Torre del Lagoban

s ott telepedett le. Ma már hivatalosan Torre del Lago Puccini a neve ennek a helynek. Sok turista keresi fel ezt a tópartot, ahol a nádasokban a nagy Zeneköltő szenvedélyesen vadászott, horgászott. —

A villa előtti parkban a Mester szobra áll. Ez Trubeckij herceg alkotása. A környék kisvendéglői Puccini operák hőseinek nevét viselik. A vasrácsos kerítésű kis villa szobáiban Puccini emlékek: kéziratai, személyes használati tárgyai, vadász-, és turista-felszerelése láthatók. Itt áll pianója, amelyen

először csendültek fel hallhatatlan remekműveinek dallamai.

Az egyik helyiséget kápolnának alakították át, ennek márványfalai-ba temetve pihen a nagy Muzsikus és felesége, sőt ma már fia is. Megilletődve, kegyelettel állunk itt s lelkünkben a csodálatos Puccini-dallamokkal körülzsongva távozzunk erről a lenyűgöző hatású helyről. — Hiába, a turista Itáliát járva, mindenhol talál zenei emlékeket ebben az operazenében oly gazdag országban.

Dr. Viola György

VADON TERMŐ GYÜMÖLCSÖK

A rétek, mezők, erdők növényvilága mindenkor terített asztalt jelentett az ember számára, aki küzdelmek, között tanulta meg mi az ami hasznára válhat. A kultúrember is a vadon növényeket „szelídítette meg” és állította saját szolgálatába.

A természet még ma is nyújt táplálékot — azok számára, akik ismerik a vadon termő gyümölcsöket.

A gombákról külön foglalkoztunk, itt csak annyit jegyzünk meg, hogy vannak egyes gombák, így a fiatal nagy őzlágomba, valamint a kenyérgomba, amelyeket nyersen is fogyaszthatunk. Ugyancsak vannak erdei növények, mint a sóska vagy az erdei madársóska, amelyet a szomjas vándor ugyancsak nyersen fogyaszt.

E rövid bevezető után nézzük a vadon termő gyümölcsöket:

Az áfonyának két faja ismeretes, a fekete és a vörös. Különösen az előbbi igen kedvelt erdei gyümölcs. Sok értékes anyagot, többek között cukrot is tartalmaz, termése jó hatással van a belek működésére, befőttest, lekvárt, szörpöt készítenek belőle, de frissen fogyasztva is rendkívül ízletes. Leveleinek anyaga inzulin hatású és cukorbeteg ellen használják.

A vörös áfonya vadas ételknél kerül alkalmazásra, de ebből is készítenek lekvárt, szörpöt. Sajnos ez a két növény inkább a középhegységek növénye, így hazánkban jelentősebb mennyiségben nem található.

A berkenye több fajának, főleg a kerti, madár, lisztes berkenyének a narancsszínű, feltűnően szép termése ehető, nemcsak nyersen fogyasztható, de kompótot, szörpöt készítenek belőle, aszalt állapotban is fogyasztják. C vitamint is tartalmaz.

A bodza gyümölcséből többben lekvárt, teát készítenek. Főleg a fekete bodza jöhet szóba. Eperrel, éspedig a fehér és a fekete eperrel gyakran találkozhatunk erdeinkben. Gyümölcse frissen igen ízletes és abból gyümölcszirt, szörpöket, alkoholtartalmú italokat is készítenek.

A földi mogyoró, azaz lednek föld alatti gumós gyöktörzse ehető. A galagonya. Ennek a mindenütt megtalálható cserjének érett, piros bogyói késő ősszel fogyaszthatók. Ehető

termése van a kányabangita bokornak, termése előbb vörös, maj fekete színű. A kükeny sötétkék bogyói dércsippentten fogyaszthatók, bár íze fanyar, húzós, Ugyanez a helyzet a kőkenyiszilvánál is.

A köszméte elvadult állapotban az erdőkben sok helyen megtalálható. Termése jóval kisebb, mint a tenyésztett fajtájáé, de vadon termő állapotban is ízletes. Rendkívül kedvelt és sokoldalúan felhasználható gyümölcs a málna, amelyet nemcsak frissen fogyaszthatunk, de általánosan kedvelt szörpöt, lekvárt is készítenek belőle.

Ugyancsak igen kedvelt és értékes erdei termék a mogyoró, amely erdeinkben mindenhol megtalálható. Azonkívül, hogy száraz termése vérképző hatású olajat, cukrot, fehérjét tartalmaz, igen tápláló, nyersen is ízletes, de sokféle cukraszerterméknek is nyersanyaga.

A naspolya a Földközi-tenger mellékéről került hozzánk, Gyümölcse nyersen is ízletes, gyümölcszirt is készítenek belőle.

Az ostorména fekete színű termése is ehető. A ribiszke fekete bogyója ugyancsak megtalálható vad állapotban, ehető gyümölcse magas C vitamin tartalmú. Kedvelt erdei gyümölcsünk a som, amelynek virágai a tavasz első hírnökei közé tartoznak, késő ősszel pedig, amikor az első dér megcsípi sötétvörös gyümölcsét, a természetjárók örömmel fogyasztják. Kedvelt üdítő italnak, lekvárnak a nyersanyaga.

A spanyol pozdor gyökértörzsét a spárgához hasonlóan készítik el, pörkölve pedig ugyanúgy felhasználható pót-kávéként, mint a katángé. Ezt a növényt kevesen ismerik. A súlyom szűrés, száraz termése ugyancsak ízletes gyümölcs, amelyet a szelídgesztenye felhasználásával egyértelműen lehet értékesíteni. Valamikor, különösen amikor vadvízeink még nagyobb számban voltak, sokat hordtak belőle a piacra, de ma már elég ritkán található.

Nagy örömmel szedik a természetjárók a szamóca ízletes gyümölcsét, úgy az erdőkben, mint a napsütötte mezőkön, de konzerveket, szörpöt, gyümölcszirt is készítenek belőle. Ugyancsak rendkívül keresett a szeder is, amelynek feketén csillogó gyümölcsét erdőszegélyeken, tisztásokon, napsütött

helyeken nyár végén már megtalálhatjuk. Szörpöket, lekvárokat, dzsemet készítenek, de nyers állapotban is élvezettel fogyasztják.

Egyes helyeken elvadult állapotban találkozhatunk a szelídgesztenye általánosan ismert és kedvelt termésével, amelyet úgy sütvé, mint főzve fogyaszthatunk és abból kiváló cukraszérumokat nyerhetünk. A tiszafa termése ehető, egyébként minden része mérgező, így magja is.

Nyár végén, ősszel mindenki megízleli a vadalma és a vadkörte fanyar gyümölcsét. Mindenütt találkozhatunk velük és tavasszal örömmel üdvözöljük virágba borult fájukat.

Igen sokan kedvelik és szedik a vadrózsa bogyóját, a

„csipkebogyót”, amelyet nagyra értékelnek magas C vitamin tartalma és kellemes íze miatt. Különösen influenzajárvány idején keresik a belőle készült szörpöt, hiszen 0,5–1%-os C vitamin tartalmán kívül a B vitamin elővitaminját is tartalmazza, Késő ősszel szedik, amikor a fagy már kissé megcsípi. Teát, lekvárt, (hecsedli) készítenek belőle.

Ehető gyümölcse van a zelnicemeggynek, valamint a vele közeli rokon sajmeggynek is.

A természet tehát terített asztalként várja vendégül azokat, akik ismerik titkait és gazdag élestarából ki tudják válogatni kiváló zamatú, tápláló, ízes gyümölcsöket.

Dr. Tóth Sándor

VONATRA·AUTÓBUSZRA

**MENETJEGYÉT,
BÉRLETÉT**

UTASBALESETBIZTOSÍTÁSSAL

KÉRJE!

UTASBALESETBIZTOSÍTÁSSAL

ÁLLAMI BIZTOSÍTÓ

A LENGYEL MAGAS- TÁTRA

BESZÉLGETÉS A NEMZETI PARK IGAZGATÓJÁVAL

Bár a Tátrai Nemzeti Park jelvényén zerge áll a szirtek tövében, a parkigazgatóság zakopanei épületének előcsarnokában hatalmas barna medve fogadja a látogatót. Egy pillantás a kitömött óriásra meggyőz arról, hogy nem ajánlatos élő másával a hegyek között találkozni.

A kitömött medve fajának remek példánya; súlya 260 kg, hossza 210 cm és kora 25 év volt — olvasható a táblán. Huszonöt év a medvéknél matuzsálemi kornak számít és mégis ez a tapasztalt medveóriás egy csehszlovák autóbusz kerekai alatt fejezte

be életét, amikor a Morskie Oko környékén az autókürt hangjától megijedve a kocsii elé futott.

Az előcsarnokban álló medve félelmetes látványáért messzemenően kárpótol a fogadtatás. Dr. rector Marcell Marchlewski igazgató aprólékosan tájékoztat a Nemzeti Park életéről és készségesen felel minden kérdésünkre.

A Tátrai Nemzeti Park a legfiatalabb Lengyelország 12 nemzeti parkja közül. 1954-ben alapították, azonban mint erdőgazdaság közel százéves múltat tekint vissza. Területe mindössze 174 km². Jelentősége

azonban túlnő méretein. A park magába foglalja az egész lengyel Magas-Tátrát, annak különleges állat- és növényvilágával. Látogatottsága felülmúlja valamennyi más parkét; a turisták száma meghaladja az évi négy milliőt. Érthető. A 2000 méteres csúcsok; a Rysy, a Zaby (2259), a Jarzabezy (2132). A Wotowiec, a Konczysta, továbbá festői tengerszemek — a Morskie Oko, Czarny Staw és a Wielki Staw — a turisták kedvelt célpontjai. A nagy érdeklődés kielégítésére a park területén modern létesítmények sora áll rendelkezésre; Zakopane

szállóin, penzióin és üdülőin kívül 11 turistaház és 4 camping várja az ide érkezőket.

A Nemzeti Park Lengyelország kincse. Nyolcvan szakember — erdész, tudományos kutató, vadász — mellett több száz erdei munkás gondoskodik a féltett természeti értékek megővéséről. Fakitermelés nem folyik, csak azokat a fákat vágják ki, melyek előregedtek, vagy amelyeket a Tátra vihara, a „halnyak” tört ki. Ez a vihar tavaly május egy hajnalán, röpké két óra alatt Kuzniczától a Morskie Okóig szinte mértani szabályossággal 160 hektár területen borotválta derékba a fenyőfákat.

Szigorú rendszabályok védik a Tátra különleges állat- és növényvilágát, amely a civilizáció következtében sajnos egyre kisebb méretekre zsugorodik. Elsősorban a nagyvadakat óvják, mert minden erőfeszítés ellenére már csak kevés példány él belőlük. Az 1968. évi vadszámlálás adatai szerint medvéből mindössze 8, rókából 10, zergéből 100, mormotából 300 és szarvasból 500 él a lengyel Tátra területén. Ami pedig a farkasokat illeti, dr. Marchlewski szerint sem télen, sem nyáron

Ilyen óriás sziklák zúdultak le a Kondratowka völgyébe. Egyikük betörte a menedékház oldalát, de szerencsére az étteremben nem tartózkodott senki

nem jelentkeznek a Tátrában.

Az állatok érzékenyek az emberi zajokra és biológiai egyensúlyukból való kiközlésük letük veszélyeztetésével jár. Ezért a park törvényei igen szigorúak. A Magas Tátrában a turisták csak a meghatározott, jelzésekkel ellátott utakon közlekedhetnek. Azokat elhagyni, tábort verni, virágot leszakítani, állatot zavarni, de még zajongani is — beleértve az éneklést — szigorúan tilos.

A legértékesebb állat a medve. Érthető, hogy róluk beszél legtöbbet az igazgató. A Tengersizem környékén, egy szűk völgyben élnek és onnan járnak cserkészni. 1967. április 16-án kora reggel a menedékház lakói arra lettek figyelmesek, hogy egy medve fut át a tó jegén. A tó közepén a jég azonban beroppan a medve alatt, és az belefutott a jeges vízbe. Mint kiderült, az egyébként óvatos állatot élelemszerezés közben, a megszórt csapásán turisták zavarták meg. A tón keresztül igyekezett tanyája felé, és az út megváltoztatásáért életével fizetett.

A medvék a közhiedelemmel szemben nem aluszak át a telet — meséli az igazgató —, hanem időnként friss élelem után vadásznak. 1968. decemberében a TPN vadászai ugyancsak a Tengersizem környékén egy szarvas tetemére bukkantak, amelynek nyakán három, hatalmas seb tátongott. Először orvadászra gyanakodtak, de a szarvas agancsain medveszőrcsomókat fedeztek fel. Mint kiderült, medve támadott a szarvasra, az agancsaival védekezett és megfutamította a medvét.

Ezek a nagyvadak a megszokottságtól való eltérést általában életükkel fizetnek. Néhány évvel ezelőtt egy lengyel miniszter román kollégájától két medvebocsot kapott ajándékba. A bocsok a TPN-be kerültek, ahol szabadjára engedték őket, gondolva, hogy otthont találnak maguknak. Ezek a medvék azonban állatkertben születtek és a szabad életkörülményekhez nem tudtak igazodni. Ide-oda csatangoltak a lengyel és a csehszlovák Tátra területén, fényes nappal elemelték a turisták hátizsákjait, éjjelente meg feltörték a büféket. Végül kénytelenek voltak elpusztítani őket.

A TPN-ben azonban nemcsak az állatokat és növényeket védik. Jól megszervezett mentőszolgálat gondoskodik arról, hogy a balesetet szenvedett turista gyors segélynyújtásban részesüljön. Erre meg is van minden ok, 1969-ben több, mint 600 súlyos, köztük 8 halálos baleset történt a lengyel Magas-Tátrában.

Hogy milyen szigorúak a TPN törvényei, a saját bőrünkön is tapasztalhattuk. Két nappal az igazgatóval folytatott beszélgetés után a Morskie Oko akartuk felkeresni. Az egyik völgyben sorompó tartóztatta fel gépkocsinkat és az örök lavinaveszélyre hivatkozva nem engedtek tovább. Hiába kértünk telefonon az igazgatótól engedélyt, ő hajthatatlan maradt. „Emlékezzenek kérem az átadott fényképekre” — mondta.

Azok a fényképek 1968-ban készültek. Azon a napon, amikor a „halnyak” végigsöpört a Tátra oldalain. Reggel 6 óra felé leszakadt a Giewont egyik sziklaoldala. Elefánt nagyságú kövek zúdultak le a Kondratowka-völgybe. Egyikük betörve az oldal falat, begördült az étterembe. Szerencsére hajnal lévén, senki sem tartózkodott ott.

S, hogy a TPN-ben tett látogatás kellemes emlékekkel zárult, abban a főszerepet ismét az igazgatóság játszotta. Kárpótlásul az elmaradt kirándulásért elvitt minket egy olyan útra, melynek során a TPN vadászai élelemmel töltötték fel az állatokat.

Fenséges érzés volt egyedül lenni a magasban, tudni azt, hogy rajtunk kívül emberi lény nem tartózkodik a hegyek között. A hóval fedett tájból éles gerinceivel, s csipkézett tornyaival magasodtak ki a Tátra dolomit ormai. Alattunk a fenyvesek gyűrűjében, mint szikrázó briliánsok, csillogtak a megfagyott hópolyhek, felettünk vakítóan sütött a nap. Néma csend uralkodott a hegyek között, a bodrozó felhők szinte közel értek hozzánk. Egyedül voltunk a hegyek birodalmában. Mérhetetlenül egyedül.

Endrődi Lajos

Utközben a Kasprowyól a Vörös Csúcsok fele

A Morskie Oko (Tengersizem) a hegyek tövében. Háttérben a Rysy

A budapesti országjáró diákok találkoztát a Kamaraerdőben rendezte meg a KISZ budapesti bizottsága, közösen az MHSZ-szel és a Természetbarát Szövetséggel.

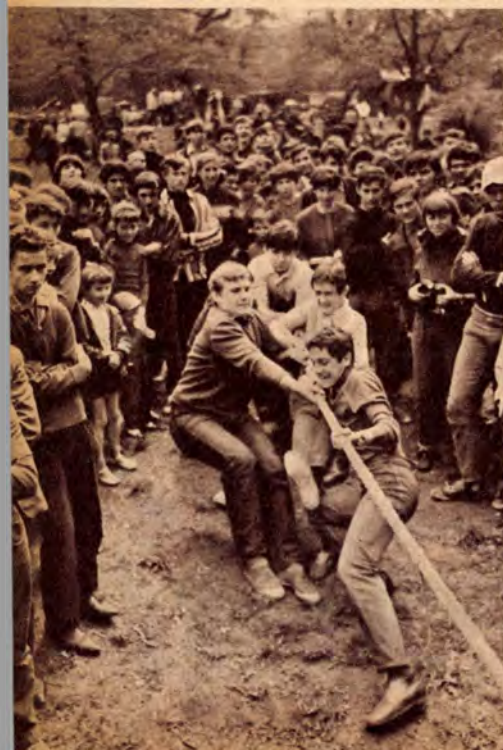
A rossz idő ellenére ötezer fiatal gyűlt össze a nagy multú kirándulólhelyen.

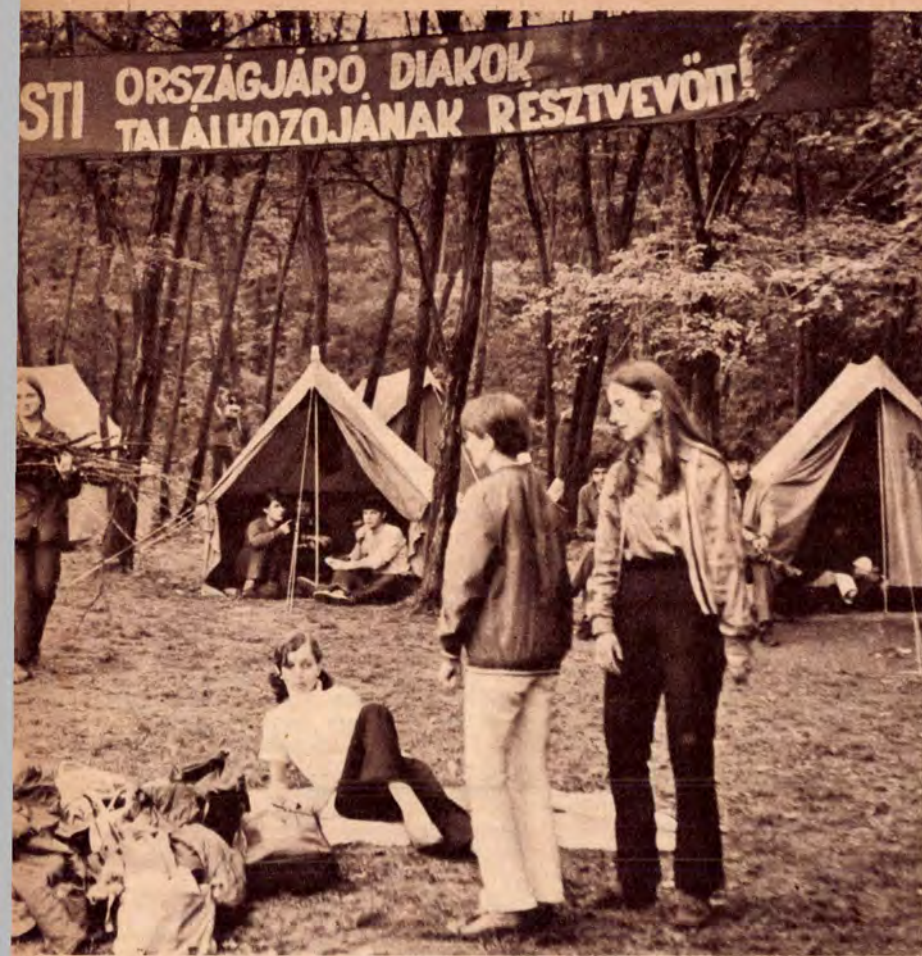
Főcze Lajos, a KISZ budapesti bizottságának titkára kívánt kellemes szórakozást a nap eseményeihez a diákoknak. Ezután került sor az akadályversenyre, amelyen 24 iskola brigádjai vettek részt. A mérkőzések közül egy ősi sportágnak, a kötélhúzásnak volt a legnagyobb és lelelkesebb közönsége. Végül is a MÜM 40-es kollégium fiai vitték el a fődíjat — egy hatalmas tortát. Délben két igen népszerű vetélkedőre, főző- és lángosevő versenyre került sor. Végül is holtversenyben az ápolónő-továbbképző és a SZÖVOSZ fiataljai kerültek ki győztesen.

A nap hátralevő részében a Zalka Máté Műszaki Katonai Főiskola fiataljai tartottak fegyverbemutatót, majd az MHSZ ejtőernyős és műrepülő szakosztálya szórakoztatta a diákokat. A jól sikerült találkozó táncos, zenés műsorral fejeződött be.

Ötezer diák

(A felvételeket Székely Tamás készítette.)

Amaraerdőn

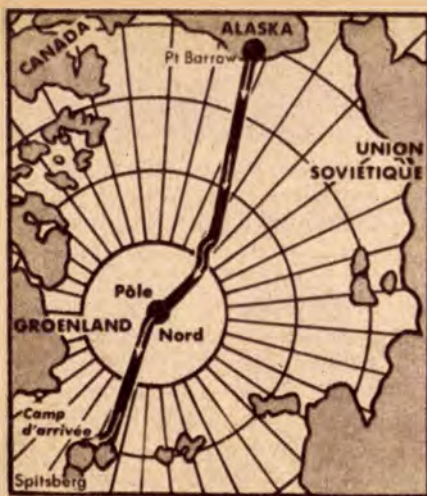
A bátor embereket mindig izgatta az ismeretlen, a távoli és a titokzatos világ. Ez a vágy hajtotta őket óceánokon át új világrészek felfedezésére, az Északi- és a Déli-sark meghódítására és a felhőkbe burkolózó hegycsúcsok megmászására. Minden felfedezés mindmennyi kaland. Mindegyik az emberi akarat, bátorság, kitartás és áldozatvállalás próbaköve volt.

Ezekből a nagy vállalkozásokból válogattunk ki néhányat. Olyanokat, amelyek a „legnagyobb földi kalandok” címmel vonultak be az emberi történelembe.

Gyalog az Északi-sarkon át – Amerikából Európába

1963-tól 1968 júniusáig csend honolt az Északi-sark táján. Mióta a norvég Björn Staib elérte az északi szélesség $86^{\circ} 31'$ -ét, újabb vállalkozó nem vágott neki a jégmezőknek. 1968-ban azután négy angol megtette a XX. század legfantasztikusabb útját; Alaszkából az Északi-sarkon keresztül a Spitzbergáig gyalogoltak. Olyan volt ez a teljesítmény, mintha valaki megmássza a Mt. Everestet és leereszkedik a másik oldalán.

Amióta ember él a földön, kísért a „titokzatos-észak” világa, hol a csillagok soha nem nyugszanak le, s ahol már nem leng észak felé a mágneses tű. Azonban az ismeretlenség homályának fellebbentésén kívül gyakorlati célok is vezették a felfedezőket az Északi-sark felé. Amerika és Ázsia északi partjai mentén „Kincses-Ázsia” felé keresték az északnyugati, illetve az északkeleti

Az útvonal térképe

átjárót. Közben felfedezték Amerika északnyugati partvidékét és a sarki vizek számos szigetét, de a sarkvidék belső részén nem tudtak hajóval áthalolni.

Próbálkoztak fantasztikus módszerekkel is. A német Bauendahl kötélpályán akart a Spitzbergáktól a Sarkra jutni, majd tutajjal kísérletezett. Az amerikaiak, norvégek, oroszok, svédok és olaszok jéggel úszó hajókon, gyalog, szánnal, később léghajókkal vágtak neki az északi világnak.

Az Északi-sark

Északabbra az Északi-sarknál nincs tovább. Nemcsak azért, mert onnan már délre vezet az út, hanem azért is, mert nincs szilárd jégmező, és szokatlan az időbeosztás is. A nap március 21-én kel fel és szeptember 23-án tér nyugovóra. A Sarkvidék egy napját hathónapos éjszaka követi.

Azonban ilyen körülmények között is élnek itt emberek; eszkimók, akik hókunyhókban laknak, rozsmárral, cettel, hallal táplálkoznak, és ma is ugyanazokkal a primitív eszközökkel vadásznak, mint évszázadokkal ezelőtt ősük.

A civilizáció lassan ide is behatol. 1928-ig senki földje volt a Sark, ma öt nemzet — Kanada, Norvégia, Dánia, Szovjetunió és az USA között van felosztva. Szenet, olajat, ércet bányásznak, több mint 100 tudományos állomás segíti a repülő és hajóközlekedést. Ma már repülőutak vezetnek a sark felett, tervezik a hajóközlekedés megnyitását is, ami sok ezer kilométerrel rövidíti meg az utat Európa és Amerika, illetve Ázsia között.

De amíg a tudomány idáig jutott, sok áldozatot követelt az örök jég és hó birodalma. Négy száz éven át egyik expedíció a másik után indult útnak, de a holland Villiems Barents

1594. évi kísérlete után 1909-ig kellett várni, míg az amerikai R. Peary eljutott a 90-ik északi szélességig.*

A befagyott Jeges-tenger

Hogy miért nem sikerült senkinek Peary előtt és utána akár Grönlandból, akár Alaszkából vagy a Spitzbergáktól az Északi-sarkig levő aránylag nem nagy távolságot megtenni, arra csak maga az út válaszolhat. Scorésby még azt vélte, hogy az Északi-sarkot sima jégmező veszi körül, amelyen napi 30–50 km-t haladni kutyaszánnal, nem lehetetlen.

Az út azonban maga a jéggé fagyott pokol. A jég óriási tömbökben áll, úgy, ahogy a vad hullámverést a kegyetlen hideg összefagyasztotta. Minden métert fejszékkel törve utat kell megtenni, s a torlaszok között mély hó fekszik, amelybe derékig süpped ember, állat. Minden lépés erőfeszítésbe kerül, az előrehaladás napi 10 órai küzdelem dacára sem több, mint 2–3 km. Mindez pedig 50 fokos hidegben. Széles csatornák kereszteszik, amelyeket vagy meg kell kerülni, vagy befagyásukat kell kivárni.

A sok vakmerő kutató azonban lassan fellebbentette a fátylat az Északi-sark titokzatos világáról és ma már sok mindent biztosan tudunk a Pólusról. Bebizonyosodott, hogy a sarkvidék nem Grönland folytatása, közepén nincs szárazföld, még sziget sem, hanem jéggel borított óriási tenger. A sodródó állomások megmérték az óceán mélységét és bár a víz alatt különféle gerincvonulatok húzódnak, sehol sem találtak szárazföldnek nyomát. Így továbbra is megoldatlan rejtély, hová repülnek tavasszal észak felé a hófajdok és hósármányok. Találnak-e otthonra, valahol a Henriette szigeteken, vagy tovább repülnek egészen a kanadai sarkvidék szigetei felé.

A legnagyobb földi kaland

1969. június 11-én négy angol; Wally Herbert, Allan Gill, dr. Roy Koerner és Kenneth Hedges 5700 kilométeres útvonal végén, 476 nappal és éjszakán át tartó menetel

* Az Északi-sarkot először Robert E. Peary amerikai sarkutazó szánon érte el 1909. április 6-án. N. H. Henson néger adjutánsa és négy eszkimó kíséretében. 1926. május 9-én az amerikai Richard E. Byrd a Spitzbergákról indulva repülőn érte el a Sarkot. Ugyanebben az évben a norvég Roald Amundsen, az olasz Nobile és az amerikai Ellsworth társaságában a Norge nevű léghajón a Spitzbergáktól indulva a Sark felett az alaskai Point Barrowig repült. 1968. július 31-én az amerikai Ralph Balaisted három társával motoros szánon érte el a 90-ik fokot.

után elérte a Spitzbergákhoz tartozó Small Blackboard nevű szigeteket, ahol az Endurance hadihajó helikopterei felvették őket a fedélzetre. Ezzel véget ért az a gyalogút, amelyet a londoni Times, az Everest meghódítása utáni legnagyobb földi kalandnak nevezett el.

A teljesítmény értékéből semmit sem von le az a tény, hogy útjukat a jég rossz állapota miatt mintegy 100 kilométerrel északabbra fejezték be a célpontnak kijelölt Longyearbyentől.

A négy angol 1968. február 25-én indult el az Alaszka legészakibb pontjáról, a Barrow-fokról. Tervük az volt, hogy az ausztráliai Georg Wilkins sarki repülés 40. évfordulójának tiszteletére — melyet a Barrow-foktól a Spitzbergákon fekvő Svalbardig tett meg — szánon tesz meg ugyanezt az utat.

Eleinte az Északi-sark irányába haladtak, útjuk során hóviharokkal, 150 kilométer sebességű tornádókkal és 70 fok hideggel küszködve érték el azokat a raktárakat, amelyeket a kanadai légierő rendezett be számukra. Tovább haladva sima jégre érték és a terv szerint megtalálták a kijelölt támaszpontokat; a T3 jégmezőt, ahol július végétől szeptember 8-ig és azt a jégszigetet, ahol 1968 novemberétől 1969 februárjáig táboroztak.

Ez utóbbira némi késéssel érkeztek, mivel Allan Gill egy jégrepedésbe való zuhanása alkalmával súlyos hátsérülést szenvedett és közel egy hónapon át, a fáradságos utat szánra kötözve tette meg. A baleset hírére a Barrow-fokról repülőgéppel szállt fel, hogy Gillt fedélzetre vegye, de a csapatot nem tudta megtalálni.

1969 februárban a célponttól légvonalban még 1500 km távolságra voltak. Valóságban több, mint 3000 km-t tettek meg, mert képtelenek voltak egyenes irányban haladni. A jégtáblák a tenger felmelegedése folytán olvadásnak indultak és állandóan széttöredeztek.

Ebben az útszakaszban a jégviszonyokon kívül az is megnehezítette előrehaladásukat, hogy a repülőgépek által ledobott egyetlen készletre sem akadtak rá, kénytelenek voltak magukra hagyva a tartalék készletből élni.

40 tonna, 40 kutya, 8 szán

Az expedíció felszerelése 40 tonnából állott, amit 8 szánon, a Grönlandban vásárolt 40 kutya vontatott. Az állatokat pemikánnal — marhahúskivonat, bálnahús és tejporból álló keverék — etették, az eleség egyhangúságát néha az útközben el-ejtett medvék húásával és nyers hallal javították.

Az emberek élelmiszere 5400 kalóriát tartalmazó napi adagokra volt beosztva. Egy csomag a hét napjai

szerint különbözőképpen, főleg levesporból, szárított főzelékekből, konzervekből, vajból, kétszersültből volt összeállítva. A szükséges vizet jégből vagy hóból olvasztották. Útjuk során az emberek 4 tonna élelmiszert, a kutyák 15 tonna pemikánt fogyasztottak, főzésre és világitásra 6800 liter kerozént használtak el.

A csapat 8 szánt vitt magával, ebből négy csónakként is használható volt, négy másik olyan típusú volt, mint amilyent Nansen használt annak idején. Két gúla alakú sátrat vittek magukkal, a nyári és a téli sátrakban, előre elkészített táborban laktak. Ruházatuk könnyű anorákból, kétszeres prémzubbonyból, farkasprém kucsmából s prémmel bélelt fokabőr csizmából állott. Alsóruhájuk vászonból készült.

Minden ember kézi sextánssal és iránytűvel, minden szán beépített navigációs iránytűvel volt felszerelve. Két kishatósugarú „Redifon GR. 345” és két 350 km hatósugarú „Elliot” adó és jelzőberendezés volt velük, utóbbikon keresztül adták le hetenként a Times és a Sunday Express számára híreiket.

A minden idők legjobban felszerelt expedíciójának felszerelését a kanadai légierő két repülőgépe, to-

Egyike az utazás akadályainak. A jégtáblákat többé-kevésbé szabad vízzel telt esatornák választják el egymástól. Ez a „pakk-jég”

Wally Herbert szánja és kutyái

A tábor látképe repülőgépről fényképezve

vább a Norvég Sarki Intézet által rendelkezésükre bocsátott raktarak készletei, melyek a Resolucion-öbölben és a Spitzbergák partvidékén voltak elhelyezve egészítette ki.

A négytagú expedíció útja során értékes tudományos megfigyeléseket végzett a glaciológia, oceanografia, meteorológia és a sarki dietetika területén.

A Herbert-csoport a legutóbbi idők egyik legnagyobb kutató expedícióját hajtotta végre; gyalog tett meg az Északi-sark jegén át majd 6000 kilométert. Olyan hőstettet hajtott végre, amelyet még Verne Gyula sem tudott elképzelni. Willy Herbert kereken 2800 levelet írt meg, hogy az expedíciója számára szükséges 150 000 fontot összegyűjttesse. Ehhez három évre volt szüksége, pontosan kétszer annyi időre, mint amennyi ideig e legnagyobb földi kaland tartott.

— el —

noknők, Almássy Zsuzsi vett kúrát a langyos vízben, s néhány heti fürdőzés után közölte a jégrajongók népes táborával: a növekedési zavarokként jelentkezett csonttrikulási tünetek megszűntek a lábaiban.

A kaposvári termálfürdőt a korszerű berendezés, a kellemes környezet, a több irányú szolgáltatás és a víz gyógyhatása bizonyosan hamarosan a gyors népszerűség útjára vezeti el.

IGAL

Kaposvár és Balatonföldvár között félúton, szőlős dombosok teknőjében csillog az igali fürdő medencéinek vize.

Olaj után kutattak itt majd negyedszázaddal ezelőtt, s 650 méter mélységből 81 C°-os víz tört a felszínre. Azóta újabb kutakat fúrtak, s mert időközben a hévíz gyógyító hatása is nyilvánvalóvá vált, az alig kétezer lelkes község gyors fejlődés küszöbéhez érkezett. A fürdő hírneve messzi tájakat járt már be, vendégeinek száma tavaly túlhaladta a másfélszáz ezret, s megalapozott az egészségügyi szakteintélekek véleménye: „A somogyiak megtalálták Hajdúszoboszlójukat.”

Valóban, Igal vize sokban hasonlatos a híres alföldi gyógyfürdőéhez. Magas só- és jódtartalma miatt főleg az alsó végtagok keringési zavarainak kezelésében, az ízületi bántalmak és a bőrbetegségek gyógyításában használható fel jó eredménnyel. Ivókúra formájában emésztési zavarok, bél- és gyomorbántalmak esetében hatásos.

A fürdő egyik vonzereje a kellemes klimatikus környezet. A szelíd lankák változatossága, a ligetek és gyepek üde zöldje, a domboldalakat pettyező villák tarka tablója nyugtató kikapcsolódást biztosít, s a jótékony mikroklíma, valamint a gyógyító víz együttes pihentető hatása már egyetlen hétfégi kirándulásnál is jelentkezik.

Igal nem sülyed a provincializmusba; tervszerűen fejlődik, s egyre jobban felkészül a hazai és a külföldi látogatók fogadására. Nyitott és fedett melegvízes medencéi, gyermekklubok, kempingje és étterme, portmentes útja és tágas gépkocsi parkolója, levegős öltözői és jól felszerelt orvosi rendelője mind-mind a szíves vendéglátásra utal.

Készen áll a további fejlesztés terve is. Súly- és kádfürdőt, gyógytornatermet, touring hotel, csónakázó tavat építenek, és hozzákezdnek az ásványokban gazdag víz palackozásához.

Öt évszázaddal ezelőtt Igalnak városi rangja volt. Később a járási székhelyek sorába lépett vissza, s ma csupán községi státusza van. Az újbóli felemelkedés első állomásait

Somogyi hévizek

Somogyország: az idegenforgalmi szélsőségek elringató vidéke.

Balaton-partja tavasztól ősziig a nemzetközi napfény-show csillogó színpadja. Ilyenkor több mint száz ezer vendéget köszönt naponta strandjain, szitált főnyén, a siófoki, kőröshegyi, buzsáki, kaposvári, boglári szórakoztató programok forgatagában.

Az esztendő másik felében elcsendesednek a nyári lázak, ilyenkor Somogyról csak elvétve hallani. Pedig a tó és a Dráva közötti tájon nem kell télen sem szekrénybe zárni a fürdőruhát. Számos melegvízes medence kínál itt alkalmat az üdítő testmozgáshoz; s ami ennél is fontosabb: a termálkutak hozama többségében gyógyhatású.

Lássunk hát néhányat a somogyi hévizek sorából.

KAPOSVÁR

A megyeszékhelyt délről szegélyező dombok tövében, a Kapos folyó partján épült fel két évvel ezelőtt — 33 millió forintos költséggel — a kaposvári termálfürdő és fedett uszoda. Egyik oldalról a festői Rippel-Rónai hajdani Róma-hegyi villája mustrálja az üveg-beton vizipalotát, másfelől a

közei színházpark Csik Ferenc szobra vigyázza az uszodába igyekvő fiatalok lépteit. A derékszögben megtört épület szárnyai közé ötven méteres nyitott versenymedence települt, s mert ez az egész tömb a régi strandfürdővel is kiegészült, valószínűleg vízi paradicsomot mondhat magának a somogyi főváros.

A termálfüves kút 1960 óta 51 Celsius fokú, baktériummentes ásványvizet szolgáltat, mely mind ivó-, mind belélegző- és fürdőkúrára alkalmas. Az alkáli-hidrogénkarbonátos vizek csoportjába tartozik, a sós kivül kalcium, magnézium, kén található benne hatékony mennyiségben. Nincs olyan oldott alkatrésze, mely speciális javallatot írna elő, ezért az úgynevezett általános hasznú termálfüves között tartják számon.

A korszerű létesítmény kör alakú medencékkel, kádfürdővel és terápiás fürdővel rendelkezik, használatukat az orvosok elsősorban mozgásszervi megbetegedéseknél, reumatikus eredetű in, izom és ízületi fájdalmaknál javasolják. Az újabb tervek szerint berendezkednek a fürdőben a komplex fiziko-balneo-terápiás kezelésre is.

Több esztendőn át csak a somogyi emberek ismerték a kaposvári termálfüves kedvező hatását. Egyszeriben megélték a fürdő iránt az érdeklődés, amikor műkorcsolyázó baj-

jelentheti — és ehhez jó reménye van —, ha a közeljövőben gyógyfürdővé nyilvánítják.

CSOKONYAVISONTA

A déli határszél közelében, Barcs vonzási körzetében fogadja vendégeit — kitűnő gyógyeredményeket felmutató termálvizével — az apró község, Csokonyavisonta.

Az 1944-ben feltárt forrás naponta 525 köbméter, 75 C° hőmérsékletű vizet szolgáltat, mely az Országos Közegészségügyi Intézet megállapítása szerint a kénes, hidrokarbonátos-jódos vizek csoportjához tartozik. Jelentékeny a bróm és a fluorit tartalma is. A víz literenként 3,95 gramm oldott ásványi anyagot tartalmaz, aktív kén tartalma kétszerte nagyobb a biológiailag hatásosnak tartott szintnél.

E vegyi összetétel alapján az idült ízületi betegségben, mozgásszervi elváltozásokban szenvedők, valamint a betegségek utáni felerősítésre szorulókat keresik fel nagy számban, s nyerik vissza 2—4 heti fürdőzés után járó- és munkaképességüket. Egykori magasugró bajnokunk, a Somogy megyei kórház főorvosa, dr. Bódossi Mihály is vizsgálta a fürdő vizét, s annak gyógyhatásáról a betegek számára javasolt kúrák eredményei alapján sokszorosán meggyőződött.

A fürdő fejlesztése eddig némileg elmaradt a kívánalmaktól. Az újonnan épült medence enyhítette ugyan a zsúfoltságot, de csak a téli fürdőzés újabb lehetőségeinek megteremtése, a tervezett szállóépületek, üzletsorok, kádfürdők kialakítása után számíthat Csokonyavisonta a jóhatá-

sú, sokrétűen használható vizéhez méltó érdeklődésre. Egyelőre meg kell elégednie a Somogy, Baranya és Zala megyékből érkező látogatókkal, — bár a barcsi Dráva-híd elkészülte óta mind gyakrabban keresik fel jugoszláv vendégek is.

NAGYATÁD ÉS TÁRSAI

A fentiekben ismertetett három somogyi fürdő — csak része az egésznek.

Dús lombú liget közepén, tarka virágok között húzódik meg a termálfürdő Nagyatádon; vizét az újonnan emelt fizikoterápiánál is hasznosítják. Babócsán, az egykori kastély évszázados parkjában két medencébe fogják fel azt a meleg vizet, melyet a reumás betegek váltig dicsernek, s melynek gyógyhatása vetekszik a csokonyavisontai forrással. Kivadár, Csiszta-pusztá és Barcs hévizei jobbára csak helyi fürdőzési célokat szolgálnak, de az alapsabb vizsgálatok talán felmutathatnák valódi értékeiket. Újban még Táská község jelentkezett termálkútjaival, s ezek hasznosítására, a közeli Fonyódig való elvezetésére és ott melegvizes strand, fedett fürdő létesítésére most készülnek a tervek.

Összesen tehát kilenc termálfürdőt számol Somogy megye melegvíz kincse. Többségük még a gyógyulást keresők széles körű hazai érdeklődésére és a nemzetközi gyógy-idegenforgalom felfedezésére vár.

Bánhidi Tibor

Az igali meleg vizű nyitott medence

Hasznos!

A NYÁRI BETEGSÉGEK MEGELŐZÉSE

Fertőzéses hasmenésben évente több százezen betegszenek meg. A hasmenéses megbetegedést általában élő kórokozók idézik elő. A fertőzés az étellel jut a gyomorba, majd a belekbe kerül, ott elszaporodik, a bélfal gyulladást okozza. A kórokozó a széklettel kiürül. A fertőzés nemcsak a betegtől, de a kórokozó-úritőktől is származhat, akiknél ugyan a betegség jellegzetes tünetei nem jelentkeznek, de székletükben megtalálhatók a fertőzést terjesztő kórokozók. A fertőzéses hasmenés ragályos betegség. A családban vagy más közönségben többen is megbetegedhetnek. Az eredményes védekezéshez ismerni kell a betegség terjedését, vagyis azt az utat, amelyen a kórokozó az ember bélcsatornájába jut. A betegség terjesztésében a piszkos kéznek van a legnagyobb szerepe. A fertőzött székletre szék-könnnyen a kezünkre tapadnak. Ha előzetes kézmosás nélkül étkezünk, igen könnyen megkapjuk a fertőzést. A fertőzéses hasmenés terjesztését elősegítik az élelmiszerekre kerülő rovarok, elsősorban a legyek, amelyek a szemétdödör, trágyadomb és árnyékszék sűrű látogatói. A hasmenéses fertőzések terjesztésében fontos szerepe van az ivóvíznek is. Ha a kút közelében trágyatelep vagy árnyékszék van, a kórokozó könnyen a kút vizébe kerülhet. Hogyan védekezünk a fertőzéses hasmenés ellen? Allandóan ügyeljünk kezünk tisztaságára. Minden étkezés előtt és W. C. használat után mossunk kezet, áramló vízzel, szappannal és körömkefével. Ha környezetünkben fertőzéses hasmenésben levő beteg van, úgy kézmosás után még fertőtlenítő folyadékban is mossunk kezet. Ügyeljünk élelmiszereink tisztaságára. Fedjük le őket. Gyümölcsöt és nyersen fogyasztásra kerülő zöldségfélét (zöldpaprika, paradicsom, saláta, stb.) fogyasztás előtt magáról csorgó vízzel, jól mossuk meg. Legyen ivóvizünk tiszta. Gondoskodjunk az élelmiszereket látogató rovarok és rágcsálók irtásáról. A hasmenéses beteget azonnal különítsük el. Mielőbb vizsgáltsassuk meg orvossal. A beteg székletét, csak frissen oltott mésszel szabad az árnyékszék ürögdrébe önteni. A beteg ruháit és egyéb tárgyait fertőtleníteni kell. Az aisonemű és ágyhuzat fertőtlenítésének legegyszerűbb módja a kifőzés. A fertőzéses hasmenés elleni védekezésben is fontos szerepe van a felvilágosításnak. Mindenki oktasra ki környezetét. A gyerekeket pedig már korán, egész kicsi korban a tisztaságra és rendszeres kézmosásra kell szoktatni.

A Balaton és Sümeg közelében fekvő Tátika vára rendkívül hangulatos és nagy élményt nyújtó kirándulás célpontja. Örömmel keresik fel az országos kék jelzés nyomán, de a szép kilátás mellett, amely ugyan gyönyörű, de nem az építő ember érdeme, sokat bosszankodnak. Kérdezik, igaz-e, hogy valaha a vár területe rendezettebb volt, hogy emléktábla díszítette valamelyik falát, rajta Kisfaludy Sándor költő soraival?

Dornyay Béla 1934-ben kiadott Balatoni Útikalauzában olvashatjuk, hogy Kisfaludy Sándor Tátikára vonatkozó versét „egy kedves gróf barátja (bizonyára Festetics László) kőtáblára vésette. Sajnos a táblát ellopták, ugyanúgy a második táblát is”. A vers, amely Tátika várát díszítette, a hasonló című rege kezdő-soraiból állt.

„Tátika mint egy korona — feltevé a tetőre, — büszkén állott s nézett alá — a földre s időre.”

Az útikalauz szövege csak abban igaz, hogy a vár falán volt egy tábla. Ma már pontosan tudjuk, ki hozta rendbe Tátika várát és mi volt az a szöveg, amely annak falát ékesítette.

Újfalvy Sándor erdélyi író emlékirataiban leírja, hogyan kereste fel

Tátika a XIX. század elején. Szeremley Miklós rajza

a legnagyobb Festetics, a Georgikont alapító György életével — lehetséges, hogy Festetics György költötte a fenti vers első két sorát. Újfalvy szövege szerint rézbetűk voltak felerősítve a falra. Valószínű inkább hogy egy tábla a vers soraival, bronzból volt öntve. Miután 1817-es évszám szerepelt rajta, csak Fes-

tyancsak megörökítette Tátikát. Ha a helyszínen készítette, akkor az első rajztól számított 25 év múlva még szép rendben lehetett Tátika vára. Mikor dr. Dornyay Bélát a Veszprém megyei Idegenforgalmi Hivatal 1955-ben megbízta, tisztítsa ki Tátika várát, megtalálta a képeken is látható feljárók kőlépcsőit, amelyeket az omladékok betemettek. A nemtörődomség, a későbbi Festeticsek közönye juttatta teljes romlásba a várát.

A Veszprém megyei Idegenforgalmi Hivatal évenként tisztította a vár környékét, a kilátóhelyekre padokat helyezett el. Most ismét nincs gazdája Tátika várának. Belepi a gaz, a folyondár. Talán az illetékesek megkeresik a módját, hogy romváraink, amelyek nemcsak szép kilátópontok, hanem a magyar múlt őrzői is, ne kerüljenek olyan elhanyagolt és mindenképpen visszatetsző állapotba, mint amelyekben néhol még ma is vannak.

Dr. Zákonyi Ferenc

TÁTIKA VÁRA

Tátikát. Kisfaludy Sándorhoz ment Füredről Sümegre és Tátika alatt megállt. 1831-ben járt ott és akkor még a vár „ép és lakható, mint századok előtt”. Mi úgy tudjuk, hogy már 1592-ben romos volt a vár, nem is tartottak benne katonát. Viszont a Festetics birtokok kimutatásában láthatjuk, hogy 1814-ben a tátikai gazdaság székhelyeként még a várom volt említve, tehát abban kellett lakható helyiségeknek is lenni. Később átvitték a központot Keszthelyre és a vár helyiségei is összedőltek. Újfalvy a következőket írja. „Mentemben köszönetet mondék a Festeticseknek, hogy a szép várat az enyészettől megóva, ily szép nemzeti kincsel gazdagítják a hont és Kisfaludynak alkalmat adának csalogányi szép hangján ezt megénekelni.” A vár homlokzatán nagy rézbetűkkel írva áll:

„Bátor az idő vasfogait mutogassa természetem, Hallván Kisfaludy lantját, az örök éjt nevetem, S Tátika mint egy korona föltéve a tetőre. Most is büszkén néz a róna-földre és az időre...” 1817.

Ez a vers bizony kicsit eltér az előbbtől, nem valószínű, hogy első két sorát Kisfaludy írta. A Balatoni Múzeum igazgatója, Sági Károly szerint — aki sokat foglalkozott

tetics György készíthette, aki akkor még a birtokok ura volt és nem a fia, László, aki közismert pazarló volt és messze állt érdeklődési köre az apjától.

Szeremley Miklós neves rajzoló 1848-ban megjelent balatoni képén

Petrich András rajza Tátika váráról 1822-ből (Takács Kálmán felvétele.)

A VILÁG MINDEN TÁJÁRÓL

AZ ELFELEJTETT SZIGET

Szent Iona szigete nem tűnt el a világ térképéről Napóleon halálával, bár általában csak akkor kerül szóba, amikor Napóleon életének utolsó napjait emlegetik. Pedig az Atlanti-óceánban rejtőző kis sziget él, s megvannak a maga gondjai és örömei.

Még ma sem könnyű eljutni a szigetre. Szent Iónán nincs repülőtér. A hajó havonta egyszer köt ki a szigeten. De a part menti Jamestownban, a sziget egyetlen városában a vendégeket mindig szívélyesen fogadják az itteni lakosok. Ünnepi ruhát öltenek és rögtönzött előadást rendeznek a hajó utasainak tiszteletére.

A városban, ahol 1500 ember él, mindössze egyetlen utca van, amely a part mentén húzódik, s egyetlen szálloda, egyetlen iskola.

A szigeten nincs ügyvéd. Az ügyvédi feladatkört többnyire az angol gyarmati adminisztráció rendőrfőnöke látja el. Egyszemélyben ő az ügyész is, — a vádbeszéd felolvasása után hozzáfog a vádlott „védelméhez”.

A sziget lakatlan volt, amikor 1502-ben portugál hajósok felfedezték. Később az angol Kelet-Indiai Részvénytársaság gyümölcsfákat ültetett és lenültetvényt telepített a szigeten. Jamestown kisegítő kikötő volt az Afrika nyugati partja mentén Fokvárosba és Indiába tartó hajók számára. Az ültetvényeken afrikaiakat dolgoztattak, akiket rabszolgakereskedők szállítottak ide. Később dél-ázsiai telepések érkeztek a szigetre.

A műszálgártás fejlődése károsan befolyásolta a sziget gazdaságát —

katasztrófálisan csökken a len és a lenárak exportja, amely a lakosság fő jövedelemforrása.

A fiatalok most többnyire Angliába és a Dél-Afrikai Köztársaságba mennek munkát keresni. A szigeten maradt lakosok csipkét készítenek, gyümölcsöt termesztnek és más egyszerű foglalkozást űznek.

Az ide látogató turisták „alvó szigetnek” nevezik Szent Ionát. Az angol gyarmati hatóságok semmit sem tesznek azért, hogy fellendítsék a sziget gazdaságát.

Napóleon szinte teljesen elfeledték a szigeten. Száműzetésére és halálára csak a felirat nélküli kőlappal fedett sír emlékeztet, amelyet rozsdás vasrács vesz körül egy kihalt völgyben a sziget közepén, ezenkívül a Napóleon utca Jamestownban, meg egy hatalmas kétszáz éves teknősbéka, amely az itteniek állítása szerint „ismerte Napóleon” és most az angol fő kormányzó villájának parkjában él.

25 EV ALATT 300 MONT BLANC-TÚRA

René Claret Tournier, aki Chamoinban mint alpesi vezető 25 év óta működik, ez alatt az idő alatt 300 alkalommal mászta meg a Mont Blancot. Ez a teljesítmény havi egy túrának felelne meg, mindenesetre több esett ebből a nyári, mint a téli hónapokra. A teljesítmény mindenképpen magában áll. Jubiláris túráját évek óta hú „üzletfele” egy svéd nő kíséretében végezte.

NOÉ BARKÁJA NYOMÁBAN AZ ARARÁTRA

Los Angelesben tudósok egy csoportja közölte, hogy egymillió dollár költséggel expedíciót indít a Törökország felőli oldalról az Ararátra, ahol egy gleccserbe fagyott gerendák után fognak kutatni, amelyek esetleg Noé barkájának a maradványai lennének.

Már előzőleg több emberkézzel ácsolt fadarabot találtak 4300 m magasságban messze a növényhatár fölött egy vastag jégrétegben az Ararát északkeleti oldalán, a szovjet határ közelében. Az eszközölt tudományos mérések a leletek korát 4000 évre becsülik. Az elmúlt nyáron egy expedíció ugyancsak talált darabokat, amelyekről megállapítható volt, hogy tölgyfából ácsolták, mely viszont az egész környéken több száz kilométer távolságban nem fordul elő.

A tervbe vett expedíció kiindulási táborát szándékozik létesíteni a hegyen, és megkísérli, hogy a 30-tól 140 méter vastag jégréteget, amely a sejtett roncsot borítja, megolvassza. Fernand Navara francia kutató véleménye szerint, aki egy gleccserhasadékból fadarabokat talált, ezek csak Noé barkájához tartozhattak. Navara 1952-ben kezdett kutatni a hegyen és 1955-ben látta meg elő-

ször a gerendákat, amelyekből bizonyítékul kivágott egy másfél méter hosszú darabot.

Híresztelések már régi idő óta járnak egy hajóroncsról, amely messze magasságban fekszik az Araráton. Munkások egy csoportja, akik lavinavédelmi műveken dolgoztak, már 1840-ben jelentették, hogy látták egy jégbe fagyott hajónak az orrát, amely kiállt a jégrétegből. Repülő-pilóták is több ízben jelentették, hogy a hegycsúcs közelében hajóformájú árnyékot láttak.

MEG MINDIG KISÉRT A YETI

A japán Alpesis Klub 37-tagú expedíciója rendkívüli feladatra vállalkozott: az Everestet a mindeddig bejáratlan függőleges vonalon, úgynevezett „direttissimán” szándékoznak megmászni. Katmanduból autóbusszal és teherautóval indultak tovább, végül azonban kénytelenül gyaloglással érik el az Everest környékét.

A rendkívüli feladattal nem éri be Hiromi Otsuka, az expedíció vezetője. „Ha megpillantom a Yetit, utána vetem magam, hogy elfogjam” — nyilatkozott egy sajtókonferencián a legnagyobb komolysággal. Nem csupán a csúcra akar feljutni a legnehezebb szakaszon, hanem vizsgálat alá akarja vonni ezt az „utálatos hóembert”. Otsuka komolyan hisz a Yeti létezésében, csupán attól tart, hogy a Nepal felőli oldalról a számos expedíció miatt „átvándorolt” Tibet felé.

BARLANGTÚRA IZZASZTÓ KÚRAVAL

Hogy ilyen is lehetséges, azt bécsi barlangjárók fedezték fel, akik feltárták a Schneebergbahn Brunn átlomás melletti Eisensteinhöhle-barlangot, Gerhard Sauer, aki cikkében ismerteti a „barlangi szaunát”, előre megjegyzi, hogy a látogatóknak szennyes környezettel kell számolni. Visszariadni mégsem kell: a látogatókat a helyszínen overallba, gumicsizmákba öltöztetik és védősakkal látják el, majd karbidlámpát nyomnak a kezébe és gázolhat a lucskokban és sárban. Bent a barlangban meleg van, a mélyből egy termálforrás fűti át a levegőt, ami ott, a Fischauer-termálalpokban nem is rendkívüli jelenség. Sziklába vájt lépcsőkön és vaslétrákon vezet a mélybe a látogatókat a 19 éves Gerhard Winkler, egyike a legfiatalabb barlangi vezetőknél. (Ausztria az egyetlen ország, amelynek államilag vizsgázott barlangi vezetői vannak). Legfőképpen kincse a barlangnak a tűfinomságú csillogó kalcitkristályok, ezekhez nem szabad hozzányúlni. Másfél órai barlangjárás után tetőtől talpig szutykosan lépnek a látogatók újra a napvilágra, levetik a barlangruhát, kezét mosnak és úgy érzik, hogy testsúlyuk egy fölös részétől megszabadultak a barlangi szaunában. (Gerhard Sauer)

4. FORDULÓ

LENGYELORSZÁG

Mielőtt a 3. forduló helyes megfejtését közöljük, úgy érezzük, hogy némi „bizonyítvány-magyarazattal” tartozunk tisztelt játszótársainknak.

Összinté örömmel kijelenthetjük, hogy a „13+1 Turista módra” sikert aratott a természet barátainak táborában. Ezt bizonyítja a helyes (vagy helytelen) megfejtések száma és az általánosan megnyilvánuló érdeklődés is. De azt semmiképp nem biztosíthatjuk (a jövőben sem), hogy a rejtvenyekészítők és a megfejtők azonos forrásat használnak lázas tevékenységükhöz. Eppen ezért előfordulhat — mint, ahogy eddig is megtörtént —, hogy egyik-másik kérdés megfejtése nem pontosan — de értelemszerűen — azonos volt. Az ilyen esetekben a megfejtők fáradozását elismeri a szerkesztőség, s csupán a nagy elteréséknél nem tudja szíves érdeklődésüket jó ponttal jutalmazni. Az általános észrevételek ellensúlyozására viszont úgy határozunk, hogy a 13+1 mellé, két további pótkérdést teszünk fel, amely akkor lép előre, s válik érvényes válasszá, ha az első 14 kérdésünk valamelyikét — 1 vagy 2 kérdést — kénytelenek vagyunk érvénytelenné nyilvánítani.

Ezekután ismertetjük a 3. forduló kérdéseinek helyes megfejtéseit: 1, x, 2, 2, 1, x, 2, 2, x, 2, 2, x, 2, 2, tehát totónyelven szólva túnyomórészt az idegenben játszó csapatok sikerét hozta a forduló.

Most pedig játszunk tovább: a rejtvenyek sorában egy baráti ország, Lengyelország következik, amelynek népe mindig rokonszenvvel figyelte életünket és törekvéseinket.

1. Melyik város nevéhez fűződik az a szövetség, amelyet I. Péter orosz cár és II. Rákóczi Ferenc egymással kötött?

- 1 Lublin
- x Szczecin
- 2 Varsó

2. Erdélyi fejedelem, akit lengyel királlyá választottak a Habsburgok nagy ellenfele.

- 1 Báthori Zsigmond
- x Báthori Kristóf
- 2 Báthori István

3. Lengyelország történelmének fontos eseménye volt, hogy a Lengyel Munkáspárt kezdeményezésére megalakult a Lengyel Köztársaság ideiglenes kormánya. Mikor történt? (év, hó, nap)

- 1 1944. december 31.
- x 1945. január 10.
- 2 1945. február 15.

4. Történelmi vonal, amelynek neve természeti jelenséggel van összefüggésben és a világ-béke egyik jelképének használatjára?

- 1 Visztula—Dunajec
- x Rysy—Babia Góra
- 2 Odera—Neisse

5. Az I. világháború után szabad várossá nyilvánították, majd fontos szerepet játszott a II. világháború kitörése előtt?

- 1 Wroclaw
- x Gdansk
- 2 Poznan

6. Hány vajdasága és hány vajdasági jogú városa van a Lengyel Népköztársaságnak?

- 1 17—5
- x 11—6
- 2 20—4

7. Lengyel szabadsághős és forradalmár, akiről a magyar főváros I. kerületében utca van elnevezve

- 1 Gorzkowski
- x Dabrowszki
- 2 Kosciuszko

8. A lengyel utazási iroda neve, turistautak szervezője

- 1 PTTK
- x PZW
- 2 ORBIS

9. Lengyel népi tánc, amely arról a városról nyerte a nevét, amely a múlt évszázad első felében önálló köztársaság volt.

- 1 Polka
- x Mazurka
- 2 Krakowiak

10. Mi a neve a lengyel Magas-Tátra legnagyobb és legmélyebb tengerszemének

- 1 Morskie Oko
- x Bielej Vody
- 2 Rybi Potok

11. Zakopane, a lengyel sí és turistaközpont feletti hegycsúcs neve

- 1 Giewont
- x Sztary Voda
- 2 Zawrat

12. Strandfürdő Zakopane közelében. Mi a neve?

- 1 Olcza
- x Jaszcurowka
- 2 Antolowka

13. Lengyel sportoló, sokszoros világbajnok, a magyar sportolók nagy ellenfele

- 1 Rozicky
- x Pawlowski
- 2 Majewski

14. A lengyel atlétasport nagy egyénisége, 1968-ban a mexikói olimpián két aranyérmert nyert?

- 1 Bednarek
- x Kirszenstein
- 2 Gudzien

PÓTKÉRDÉSEK

15. Kit tartanak nyilván a lengye zene „atyjaként”?

- 1 Chopin
- x Elsner
- 2 Moniuszko

16. Világhírű regény, melyből sikeres filmet is készítettek és Magyarországon is bemutatták. Ki írta a regényt?

- 1 Prus
- x Asnyk
- 2 Orzeszkowa

A 13+1 helyett 16 kérdésből álló kíváncsiságunk után közöljük a sikeres és szerencsés megfejtők nevét, s végül kérjük, hogy válaszaikat legkésőbb július 15-ig a Turista szerkesztőségbe beküldeni sziveskedjenek.

A harmadik fordulóra 571 megfejtés érkezett, melyből 124 volt hibátlan.

Sorsolás útján a 300 Ft-ot vásárlási utalványt Szabó Mária (Győrvar), a 100 Ft-os vásárlási utalványt Hauer Istvánné (Bp.), Hochmál Ferenc (Bp.), „Mercur” jelige (Szolnok), Orsányi Gyula (Siófok) és Pungor József (Tanakajd) nyerték. A Barany megyei idegenforgalmi hivatal által felajánlott különdíjat, 2 személy részére, 6 napi elszállásolást a harkányi „Hotel Turista”-ban, Csongor Hermin (Bp.) nyerte.

OTTHON NE FELEJTSE,

HA KIRÁNDULNI MEGY, HA UTAZIK

AZ ÚTIKALAUZT!

TÚRAVEZETŐK KÖNYVE I. kötet fűzve	22. — Ft	BUDAPEST-ATLASZ kartonált kötésben	50. — Ft
TURISTÁK ZSEBKÖNYVE kötve	22. — Ft	CAMPING KÜLFÖLDÖN fűzve	22.50 Ft
Huba László: BUDAPEST—VELENCEI-TÓ—SZÉKESFEHÉRVÁR térkép-melléklettel fűzve	12. — Ft	BUDAPEST—KECSKEMÉT—SZEGED térkép-melléklettel fűzve	12. — Ft

ÚTIKÖNYVEK SZOROZAT

(minden könyv térkép-melléklettel)

SZEGED kötve	30. — Ft	PECS kötve	33. — Ft
SZENTENDRE kötve	25.50 Ft	GYŐR kötve	33. — Ft
SOPRON kötve	30. — Ft		

PANORÁMA KÜLFÖLDI ÚTIKÖNYVEK SZOROZAT

dr. Joó Kálmán: KELET-SZLOVÁKIA ÉS A TÁTRA fűzve	12.50 Ft	dr. Joó Kálmán: NYUGAT-SZLOVÁKIA ÉS KÖZÉP-SZLOVÁKIA fűzve	12. — Ft
Ember Mária: BERLIN, AZ NDK FŐVÁROSA fűzve	16. — Ft	LENINGRÁD ÉS KÖRNYEKE fűzve	9. — Ft
dr. Joó Kálmán: PRÁGA fűzve	10. — Ft	Berényi Péter: A SZOVJET RIVIERA fűzve	13. — Ft

ÚTIKALAUZOK

BALATON-FELVIDÉK Térkép-melléklettel kötve	29. — Ft	Holányi László: VELENCEI-TÓ — VELENCEI-HEGYSÉG Térkép-melléklettel kötve	33. — Ft
ZEMPLENI-HEGYSÉG Térkép-melléklettel kötve	25.50 Ft	dr. Darnay-Dornay Béla: BAKONY fűzve	12. — Ft
CSERHÁT fűzve	10. — Ft	Huba László: BUDAPEST—SOMOGY—ZALA fűzve	12. — Ft
BUDAI-HEGYSÉG Térkép-melléklettel kötve	33. — Ft	Holányi László: GERECSE Térkép-melléklettel kötve	25.50 Ft

MEGRENDELÉSET HÁZHoz SZÁLLÍTJUK:

MŰVELT NÉP

Könyvterjesztő Vállalat

SZAKKÖNYVTERJESZTÉSI CSOPORT

Budapest 5. Postafiók: 370.

Magánszemélyeknek a 100,— Ft-on felüli rendeléseket portó- és költségmentesen szállítjuk.

Minősítések

Előző számunkban közöltük az utóbbi időben kiadott aranyjelvényes túrázói és aranyjelvényes túravezetői minősítettek névsorát. Annak érdekében, hogy a minősítettek teljes névsora az érdeklődők rendelkezésére álljon, visszamenőleg ismer-tjük a korábban minősítet-tet szerettek névsorát.

Aranyjelvényes túrázói minősítettek

1. Párdányi Jenő, 2. Párdányi Jenőné Földm. és Talajv. 3. Bal János, Jászberényi Aprító-gyár. 4. Takács Béla, Sport-Hangszer. 5. Szele Géza, Bp-i Vörös Meteor. 6. Laczkó János, Apr. 4. Gépgyár. 7. Marosi Miklós, 8. Szabó Aladár, 9. Szabó Aladárné, KPM, Vasúti Főoszt. 10. Dr. Lévai János, 11. Tábori Géza, László Kórház. 12. Lafferton Henrik, Komlói Bányász. 13. Péterváry Tiborné, 14. Schärmár Iván, 15. Schärmár Ivánné, 16. Jóny Imre, Opera. 17. Tokaji Tibor, Bp-i Vörös Meteor. 18. Dr. Heinz Ervin, 19. Dr. Heinz Ervinné, 20. Dr. Kürthy Miklós, 21. Szalai Ilona, Statisztika. 22. Gyimesi György, 23. Gyimesi Györgyné, 24. Kalmár László, 25. Kőbölkuti Vilma, 26. Mácsay Mátyas, MOM. 27. Dr. Katona Gyula, Posta Központi Javító. 28. Kahotek Mihályné, 29. Spirk Tibor, 30. Spirk Tiborné, 31. Harák Magda, Bp-i Vörös Meteor. 32. Eber József Kőbányai Sörgyár. 33. Balázs József, 34. Balázs Sándor, 35. Theisz Vilmos, Beloiannisz. 36. Homonnay Béla, 37. Pálos Béla, 38. Pálos Beláné, Obudai Törökvs. 39. Puxbaum Jenő, Goldberger

Aranyjelvényes túravezetők

1. Angelus Miklós, M. T. SZ. 2. Angyal Tibor, Baranya Pécsi Orv. Eü. 3. Agoston Antal, Ganz Kapcsoló. 4. Balogh Dezső, B. T. SZ. 5. Balogh De-

riánné, Mátravidéki Erőmű. 6. Barabás Dezső, Kőbányai Könyvnyűfém. 7. Beck Dezső, Ikarusz. 8. Berend Otto, Ruházati Spartacus. 9. Berger Mihály, Szekszárdi Spartacus. 10. Bérces Jenő, B. T. SZ. 11. Bíró Pál, Apr. 4. Gépgyár. 12. Bogdán István, B. T. SZ. 13. Bokody József, M. T. SZ. 14. Borsi Lőrinc dr., Veszprémi Pedagógus. 15. Buch János, Budapesti Spartacus. 16. Czibók István, Veszprémi Petőfi. 17. Csiki László, Veszprémi Haladás. 18. Csiky Gyula, Székesfehérvári VM. 19. Diviaczky Gyula, Egri Vasas Elektromos. 20. Erős József, Vasas Szakszervezet. 21. Fábán Pál, Veszprémi Lombik. 22. Fodor Lajos, Bp. Petőfi. 23. Forgó János, Vasúti Főoszt. 24. Földes János, M. T. SZ. 25. Gálffy Nándor, Salgótarjáni Bányász. 26. Grünfeld Gáborné, Vörös Meteor. 27. Gyarmati József, Kinizsi Konzerv. 28. Gyelán Győző, V. ker. Szövetség, 29. Halla Dezső, Újpesti TTE. 30. Halász Miklós, B. T. SZ. 31. Halmi Nándor, Ganz MÁVAG. 32. Haranghy György, Debreceni Építők. 33. Hatta Károly, 34. Hárshgyi Sándor, Vasas Szakszerv. 35. Homonnai Béla, III. ker. Központi Sz. o. 36. Homonnai Károly, VI. ker. Szöv. 37. Horváth Ferenc, Soproni Postás. 38. Dr. Katona Gyula, Postás. 39. Kápolnási László, Adócsörgyár. 40. Kehrér Gyula, Veszprémi Pedagógus. 41. Kiss Lajos, V. Elektromos. 42. Kiss Margit, Simontornyai Bőrgyár. 43. Kletz András dr., Miskolci Postás. 44. Kovács Ferenc, Vörös Meteor. 45. Kovács Ferenc, Magy. VIII. Műv. 46. Kovács Pál dr., B. T. SZ. 47. Kürthy Miklós dr., B. T. SZ. 48. Laczkó Jenő, Vasas Elektromos. 49. Lajos Ferenc, Ganz MÁVAG. 50. Lendeczky László, DVTK. 51. Lenárt János dr., Kolacs-kovszky SK. 52. Lévai János dr., László Kórház. 53. Magyar-szék Béla, B. T. SZ. 54. Martusz Ferenc, Egri Spartacus. 55. Matuszka József, Somogy m. 56. Mazura Alajos, Ozdi Kórház. 57. Mayer Géza, Váci Forté. 58. Mácsay Mátyas, MOM. 59. Medovárszky László, Pécsi Gépip. Tech. 60. Mezei Iván dr. M. T. SZ. 61. Miklós István, Kolacs-kovszky SK. 62. Molnár Lajos, Bp. Vörös Meteor. 63. Moró István, Bp. Előre. 64. Nagy István, Veszp. VM. 65. Neszmélyi Rezső, Beloiannisz. 66. Németh Gyula, Székesfehérvári VM. 67. Pápa Miklós dr. Bp. Vörös Meteor. 68. Peredi János, Bp. Petőfi. 69. Petri Miklós, Vasas Szakszerv. 70. Peske István, MVSC. 71. Ravasz Miklós, XIII. ker. Közp. SK. 72. Révész Lajos, Bp. Vörös Meteor. 73. Sáfár József, Kecskeméti VM. 74. Sárdy Nándor, Ganz MÁVAG. 75. Schléderer Alajos, Vasas Szakszerv. 76. Spirk Tibor, Bp. Vörös Meteor. 77. Spitzenfell József, Ganz MÁVAG. 78. Szalay József dr., Ganz MÁVAG. 79. Szántó Gyula, Vasas Szakszerv. 80. Szébényi Géza, Épfu. 81. Székely László, Pápai Textil. 82. Szilágyi Mária, Székesf. Pedagógus. 83. Szilas László, M. T. SZ. 84. Simon István, Újpesti Spartacus. 85. Szotyori

Nagy László, Újszegedi Textiles. 86. Szurmay Lőrinc dr., Szolnoki MÁV. 87. Szűcs Rudolf, M. T. SZ. 88. Tenyei László, Tatabányai Petőfi. 89. Tokaji Tibor, Budapesti Vörös Meteor. 90. Tóth Imre dr., SZEAC. 91. Tóth Imréné Tatabánya Petőfi. 92. Trautmann Herbert, Híradás Techn. 93. Thuróczy Lajos, M. T. SZ. 94. Udvardy László, Bp. Előre. 95. Vadányi István, Sz. fehérvári Pedagógus. 96. Varga János, Ganz MÁVAG. 97. Varró Gusztáv, Sz. fehérvári VM. 98. Veres Mihály, S. tarjáni Kohász. 99. Vértess Ernő, Kinizsi, Konzervgyár. 100. Vízkelety László dr., B. T. SZ. 101. Zachár Árpád, B. T. SZ. 102. Zákonyi Ferenc dr., M. T. SZ. 103. Závodszy József, Vasas Szakszerv. 104. Zsombor Pál, Spartacus. 105. Adám Béla, Komárom m. 106. Egry Péter, IV. ker. 107. Farkas János, Tolna m. 108. Felker Győző, XXII. ker. 109. György Tibor, VIII. ker. 110. Halmi György, VIII. ker. 111. Hortobágyi Antal, V. ker. 112. Karkó Ferenc, Komárom m. 113. Kotsis Ferenc, V. ker. 114. Kovács Lajos, VII. ker. 115. Pámai Nándor, VIII. ker. 116. Schnabel Imre, IX. ker. 117. Szabó Sándor, V. ker. 118. Szeghy Gusztáv, V. ker. 119. Taubler Antal, II. ker. 120. Tábori Géza, IX. ker. 121. Weniger József, VIII. ker. 122. Wieszt János, Győr-Sopron m. 123. Albert Attila, V. ker. 124. Antal Andor dr., V. ker. 125. Biró László, VIII. ker. 126. Braun Lipót, IV. ker. 127. Csaplár József, IV. ker. 128. Cserna Béla, IV. ker. 129. Csiki Oszkár, Borsod m. 130. Dénes György dr. VII. ker. 131. Farkas Károly, XI. ker. 132. Grega Oszkár, Borsod m. 133. Ivák József, Borsod m. 134. Janóczy János, IV. ker. 135. Karády Károly, Baranya m. 136. Kertész Miklós, VIII. ker. 137. Kovács Géza, Borsod m. 138. Kurcz Elemér, IX. ker. 139. Muskát Ede, Baranya m. 140. Németh Ferenc, IV. ker. 141. Párdányi Jenő, VIII. ker. 142. Pencz Ti-vadar, IX. ker. 143. Piller Gyula, IV. ker. 144. Schmalhofer Károly, XI. ker. 145. Szabady József, 146. Szeghy Béla, Borsod m. 147. Szele Géza, VII. ker. 148. Szőnyi László, X. ker. 149. Valkányi Jenő, Borsod m. 150. Venczlik László, 151. Zoltay Ferenc, Veszprém m.

ÜNNEPELTÜNK, EMLÉKEZTÜNK!

Május 2-án hűvös, esős idő próbálta visszatartani a turistákat a hegyektől. Ezúttal hiába. Azok a régi, s mi tagadás, öreg természetbarátok már sok vihart láttak, akik ezúttal a kevélynyergi jubileumi találkozóra indultak.

Kerek évfordulók ideje van. 100 éve született a nagy Lenin, 80 éve ünnep-

li a világ munkássága május elsejét, 60 éve alakult a Természetbarátok Turista Egyesülete, 25 éve szabadult fel a náci megszállás és a Horthy-uralom alól hazánk és 25 éve ért véget a II. világháború.

A meg-meginduló eső ellenére a régi természetbarátok és fiatalok népes csoportja jött össze a Stromfeld Aurél turistaháznál, hogy ünnepelje Lenint, s a szellemében fogant sok évtizedes harcra emlékezzen. — Ezt a harcot itt a hegyekben is vitték a természetbarátok a feudalista önkény, a tilos területek, a csendőrokkal szemben. — Emlékeztek a régi harcosokra: Király Albertre, a TTE volt elnökére, a Tanácsköztársaság sportdirektóriumának tagjára, Riesner Istvánra, a lánchídi csata természetbarát hősi halottjára, a turistaház névadójára, Stromfeld Auréla, aki nem lankadóan szervezte a forradalmi harcra a természetbarátokat is. Emlékeztek a volt harcostársakra, akik nem érthették meg a felszabadulást, mert börtönökben, koncentrációs táborokban végzett velük a fasizmus.

Ünnepelték a részvevők győzelmeinket, eredményeinket. Kovács Lajos a Tipográfia TE nevében tartott ünnepi beszédében méltatta az évfordulók jelentőségét. „Az apák nyomdokába a gyerekek, unokák lépnek”, mondotta. Felhívta az ifjúságot a nagy elődök útjának követésére. „Feltehető a hegyek felemelő csúcsaira, hogy onnan is megmutathassuk szabad hazánk szépségeit!”

A nyomdász természetbarátok Lenin-képet adományoztak a turistaháznak, majd Damokos Albert a találkozó rendező Tipográfianak nyújtotta át a kevélynyergi ház alapozási ünnepségét megőrkítő fényképét (1923. október 28.)

Az újpesti „Lebstück Mária” úttörőcsapat lelkes fiataljai szórakoztatták a névös kultúrőrökkel a megjelenteket.

Kunsági Viktor

KERÉKPÁROS KÖRTÚRA

A nyári időszak különösen alkalmas a kerékpáros körtúra egyes részeinek, vagy az egész útvonal teljesítésére.

Annak ellenére, hogy az országban nagyon sok a kerékpár, feltűnően kevesen teljesítették eddig ennek a túramozgalomnak feltételeit. Talán sokan nem is tudják, hogy mik ezek a feltételek, ezért rövid ismertetést adunk róla:

Az országos kerékpáros körtúra teljesítése nincs időhöz kötve. Az útvonal hossza 2014 km. A teljes táv öt szakaszból áll. Az egyes szakaszok külön-külön bejárása esetén a túrázó részjelvényt kap a teljesített szakaszirol. Az egész útvonal befejezéséért szép zománcjelvény jár.

A túra teljesítését külön e célra készült igazoló füzetben kell dokumentálni. Az „Országos Kerékpáros Körtúra” igazolófüzete című kiadvány 4,- Ft-ért kapható a Sportpropaganda boltban (Budapest VIII., Rákóczi út 57/a.)

A túra útvonala: I. szakasz: Nagymaros — Szob — Horpács — Balassagyarmat — Szécsény — Salgótarján — Pásztó — Galyatető — Sirok — Eger.

II. szakasz: Eger — Ózd — Aggtelek — Szendrő — Kazincbarcika — Mályinka — Miskolc — Sátoraljaújhely — Szerencs — Gönc — Tokaj — Nyíregyháza — Debrecen.

III. szakasz: Debrecen — Hajdúszoboszló — Hortobágy — Tiszafüred — Karcag — Berettyóújfalu — Komádi — Gyula — Szarvas — Szentés — Mártély — Szeged.

IV. szakasz: Szeged — Kiskunhalas — Kiskőrös — Kalocsa — Baja — Bátaszék — Mohács — Harkány — Pécs — Szigetvár — Kaposvár — Balatonlelle — Hévíz — Zalaegerszeg.

V. szakasz: Zalaegerszeg — Körmend — Ják — Kőszeg — Fertőrákos — Fertőd — Győr — Ravasz — Kisbér — Nagyigmánd — Tata — Visegrád — Esztergom — Budapest.

TÉLI HÍREK NYÁRON!

Az elmúlt téli sítanfolyamok másodikban arattak osztatlan sikert. Hideghegyen és Bánkúton 332 „újonc” sajátította el az alapismereteket. Jó kollektívák kialakulását bizonyította a Vasas klubban két ízben a csoportok részére megtartott klubnap, amikor az étermet zsúfolásig megtöltötték a tanfolyamok résztvevői. A baráti beszélgetéseket a „LAHTI” o. film és a közkedvelt francia sifilmek bemutatása fűszerezte.

ÉVADZÁRO KLUBNAPOI rendezett a BTSZ, az ERŐTERV kultúrtermében május 28-án. Kiosztották a Radnóti Miklós Sítúráverseny díjait, megvitaták a sítúrázóknak sokéves problémáit.

Baltoni nyári tábor — Balatonfüred

Mire ezek a sorok megjelennek, sokak sátra már áll a balatonfüredi kempingben, a Természetbarát Szövetség nyári táborában. Füred igen jó kiindulópont kirándulásokra, túrákra. Ezt a túrávezető nyilván jól ismerik, tehát az innen szervezhető túrákra nem kívánunk útmutatást nyújtani.

A táborozókat azonban érdekli, hogy milyen egyéb programlehetőséggel számolhatnak a nyár folyamán. A balaton-i műsorfüzetből ismertetünk néhány lehetőséget, amely a táborozás ideje alatt megtekinthető, felkereshető:

MŰZEUMOK:

Jókat irodalmi emlékmúzeum — Balatonfüred. Tihanyi múzeum, Bajcsy Zsilinszky emlékmúzeum — Kővágóórs (Pálköve), Madartani kiállítás — Abrahámhegy. Irodalmi emlékmúzeum — Badacsonyi, Balatoni múzeum — Keszthely, Bakonyi múzeum — Veszprém, Vármúzeum — Veszprém, Bakonyi ház — Veszprém, Kinizsi vár — Nagyvázsony, Szabadtéri néprajzi múzeum — Nagyvázsony.

ELŐADÁSOK, HANGVERSENYEK:

Veszprémi várban július 6.: Händel: Messiás, július 22.: Kodály-est, július 27.: Magyar évszázadok.

Tihanyi orgonahangversenyek: július 1, 8, 14., 15, 21, 22, 28, 29.; augusztus 4, 5, 11, 12, 18, 19, 25, 26.

Allami Budapest Táncegyüttes műsora Balatonfüreden július 2, 9, 16, 23, 30.; augusztus 6, 13, 20, 27.

Anna-bál Balatonfüred, július 25.

Nagyvázsonyi lovasjátékok: július 26, 28, 30.; augusztus 1, 2.

MEGALAKULT a Budapesti Természetbarát Síklub, amelynek célja sibuszok szervezése, felszerelések kedvezményes vásárlása, filmek bemutatása, külföldi túrák szervezése, felkészítés a sívadra száraz edzésekkel. Rendszeres **KLUBNAPOKAT** a Vasas Klubhelyiségében, minden hónap második és negyedik csütörtökjén tartanak, míg havonta egyszer, továbbképző előadásra kerül sor.

Felhívjuk olvasóink figyelmét arra, hogy az apróhirdetéseket az Ifjúsági Lapkiadó Vállalat címére (Bp. VI., Révay u. 16.) küldjék.

SAKSZÖVETSÉGEK

A Magyar Eszperantó Szövetség dél-dunántúli területi bizottsága a KISZ-szel és a Természetbarát Szövetséggel közösen az idén harmadszor szervezi meg a nemzetközi eszperantó úttörőtábor és az eszperantista természetbarátok nemzetközi találkozóját. Mindkét táborozás szín-

helye a természeti szépségekben gazdag Baranya lesz: az úttörők Harkányban, a természetbarátok pedig Abaligetben találkoznak majd. A Tenkesalja híres fürdőhelyén: Harkányban június 26—július 6. között kerül sor a nemzetközi nyelv legfiatalabb művelőinek táborozására, amelyen száznál több magyar és külföldi pártás vesz részt. Az abaligeti találkozóra pedig július 18. és 26. között kerül majd sor.

A Békés megyei Szövetség Kölcsonzó Állomása létrehozta sportszerjavító részlegét. A Kölcsonzó Állomás vállalja bármilyen típusú sátor javítását és felújítását, valamint a kereskedelemben nehezen beszerezhető sátorrudak és kalapok gyártását és pótlását. A javítórendszer Békéscsaba, József A. u. 1. sz. alatt működik.

Győrött Radnóti városismereti versenyt rendeztek, amelyen 14 középiskola diákjai vettek részt. A verseny célja az volt, hogy a tanulóifjúság minél jobban megismerje Győrt; ennek érdekében 103 pontos kérdőívet kellett kitölteniük a fiataloknak városuk

mű emlékeiről, történelméről, művészetéről és munkásmozgalmi emlékeiről.

A Heves megyei Szövetség hazánk felszabadulásának 25. évfordulója alkalmából nagyszabású tagszervezési akciót indított be. Ezáltal is lehetővé akarják tenni, hogy a szabad szombatokat, a hétvégeket egészséges környezetben, gyalogtúrákkal, motoros vagy autós kirándulásokkal, csónakázással, fürdésel, aktív pihenéssel töltsék el a dolgozó emberek és a tanulóifjúság. Ezért a szövetség a szakosztályok között versenyt hirdetett. Feladat: a régi tagok mellett minél több új tag beszervezése, vonzó és kellemes kirándulások, túrák szervezése. A nagyobb üzemekben fel kell venni az összeköttetést a szocialista brigádokkal és kirándulásuk szervezésében segítséget kell nyújtani részükre. A tagszervezési akció július 31-én fejeződik be. Az eredményhirdetésre és díjkiosztásra augusztus hónapban kerül sor.

A Heves megyei Szövetség elkészítette a „Bükk fennsík” jubileumi jelvényt-szerző túra kiírását. A túra útvonala: Szilvásvár vagy Nagyvisnyó kiindulással — hármasküti erdészház — bánkúti turistaház — jávorkúti erdészház — Lillafüred. A túrát három nap alatt kell teljesíteni. A kétpéldányú túrajelentést az említett pontokon le kell bélyegeztetni. Akik a túrát teljesítik szép kivitelű jelvényt kapnak a megyei szövetségtől.

A IX. kerületi Szövetség háromnapos majális rendezett a Pilis hegységben levő Szilágyi Bernát forrásnál. Rendezvényüket egyúttal összekötötték a Tíz Fordulós Ifjúsági Túrapontverseny 6. és 7. fordulójával.

A IX. kerületi Természetbarát Szövetség nagy sülyt helyez a technikai munkák maradéktalan és minőségi elvégzésére. Körlevélben figyelemztették szakosztályait, arra, hogy amelyek szeptember hó végéig sem végzi el a rá kirótt felada-

tot, annak a szakosztálynak 1971. évre nem adnak állami támogatást.

„Hevesi tőrak” és „Bükk—Mátra” útjain” elnevezésével jubileumi jelvényt szerző túramozgalmat írt ki a Heves megyei Természetbarát Szövetség. A tőrakkal kapcsolatban bővebb felvilágosítást a Heves megyei Természetbarát Szövetség ad. (Eger, Kóssuth L. u. 26. sz.)

A Zselic Sport Kör két új szakosztályt szervezett Kaposváron és ezzel hatra növelte szakosztályainak számát. A két új szakosztály: a Bútoripari Vállalatnál Horváth Ferenc vezetésével, illetve az Élelmiszer-és Vegyipari Vállalatnál alakult meg Gálosi József vezetésével. A sportkörnek jelenleg már 300 természetbarát tagja van.

A Somogy megyei Szövetség elkészítette a „Somogyi Vártúra Mozgalom” kiírását. Eszerint a túramozgalmakba benevezhet minden szervezett természetjáró, de a feltételek teljesítéséhez legalább két fő együttes jelenléte szükséges. A túramozgalmakban írásban kell benevezni a Megyei Szövetséghez, valamennyi résztvevő nevének közlésével. Valamennyi érintőpont bejárása után a tőrakozóknak a megyei szövetség tőrakozottsága előtt be kell számolnia úti élményeiről, amelynek ellenében a minősítő bizottság kiadja az igazolólapot, oklevelet és jelvényt. A tőrak a természetjárás valamennyi módján teljesíthető (gyalog, kerékpáron, motoron stb.). A feltételeket egy éven belül kell teljesíteni. A tőrak teljesítését megkönnyíti a Budapesti Természetbarát Szövetség Tájékoztató Szolgálatánál beszerezhető somogyi térképvázlat.

A Szabolcs megyei szövetség közli, hogy a Tiszatúra meg lesz tartva!

A Somogy megyei Szövetség a megyei KISZ-bi-

zottsággal és az MHSZ-szel közösen rendezte meg hagyományos diákitalkozóját a Gyertyános völgyben. A találkozó keretén

belül akadály és camping ügyességi versenyek, valamint összetett Honvédelmi Verseny lebonyolítására is sor került.

HEGYMÁSZÁS

EGY JAPÁN EXPEDÍCIÓ ELÉRT A MOUNT EVEREST LEGMAGASABB CSÜCSÁT

Az indiai hírügynökség jelentése szerint egy japán hegyász-csoport három tagja feljutott a Mount Everest legmagasabb, 8848 méteres csúcsára.

A japán hegyász-csoport 39 tagból áll, s 43 nepáli vezető és 500 teherhordó kíséretében indult el Kathmanduból március 20-án. Az egyes csoportok más-más oldalról kísérelték meg „a világ tetejének” nevezett csúcsmegközelítését, és az ismételt próbálkozások két bátor hegyász halálát követelték. Egyikük szívrohamot kapott, a másikra — egy nepáli vezetőre — pedig rázuhant egy jég-tömb.

A csúcsot végülis hárman érték el. A többiek egy lejjebb felállított táborban tartózkodnak.

A Mount Everest megmászására először 1921-ben tett kísérletet egy angol expedíció, ez a vállalkozás azonban kudarcot vallott. 1953-ban az új-zélandi Sir Edmund Hillary és nepáli vezetője jártak sikerrel. Azóta svájci, amerikai, indiai és kínai expedíciók jutottak fel a Mount Everest csúcsára.

A Spartacus Turista Egyesület jól sikerült juniálit rendezett június 28-án Horányban. A gazdag programban Kövérek—Soványak labdarúgó mérkőzés, lepényevés, zsákbutítás, táncverseny és „Spartacus-díjas” művészek műsora szerepelt. Itt említjük meg, hogy a szakosztályon belül megalakult a túramotoros csoport az autóval és motorkerékpárral rendelkező sporttársak részére. A nyári programból kiemelkedik az augusztus 20—30 között megrendezésre kerülő noszvajai táborozás.

A Közalkalmazottak Szakszervezetének Zala megyei Bizottsága június 13—14-én tartotta meg a Közalkalmazott Természetbarátok Találkozóját. A Találkozó programjában zalaegerszegi városnéző séta, az egervári vár megtekintése, „Zalaegerszeg és Göcsej” címmel vetített képes előadás és gyalogtúra szerepelt.

A Borsod megyei Közalkalmazott természetbarátok szintén találkozót rendeztek Miskolcon. A találkozó programjában itt is városnézés és a város kör-

nyékén gyalogtúra szerepelt.

A KELTEX természetjáró szakosztálya változatos programot bonyolított le az I. félévben. Jártak a Káranacs, a Bükk, az Ó-Bükk és a Vértes-hegységekben és különvonattal meglátogatták Csesznek várát is.

A Kazincbarcikai Vegyész SE Borsod megye egyik legrégebb természetjáró szakosztálya, amely 1955-ben alakult meg. A szakosztályban a komolyabb munka 1961-ben indult meg, amikor a 30—40 fős szakosztály létszáma 150-re emelkedett. Folyamatosan gondoskodtak a tőravezetőképzésről, amelynek eredményeként jelenleg 4 ezüstjelvényes és 11 bronzjelvényes tőravezetőjük van. A hagyományos módon történő természetjárás mellett élénk vízi élet is folyik a szakosztályban és az alpinizmusnak is több híve van. Tűrakról diáképeket készítenek, amelyeket a téli hónapokban a klubhelyiségükben levetítenek.

Somogy megyében új szakosztály alakult a kaposvári Megyei Kórházban. A vezetőség szerény, de vonzó programot állított össze tagsága számára. Elsősorban a megye turisztikai jelentőségi helyeivel kívánunk megismerkedni, de ezenkívül részt kívánunk venni a Megyei Természetbarát Szövetség július 17—26. között megtartásra kerülő erdélyi tőrá-

ján is. A jó programnak meg van az eredménye a taglétszám emelkedés terén is. A korábbi 34 fővel szemben ma már 50 tagja van a szakosztálynak. A tűrakon kívül részt kívánunk venni a gyertyánosvölgyi turistaház építésében is, valamint Szalacsán, a népszerű kirándulóléhen útjelzés készítését is vállalták. A szakosztály jó munkáját méltányolta a kórházi sportkör vezetősége is, amidőn a természetbarátokat is anyagi támogatásban részesítette.

A Közalkalmazott Természetbarátok a soron következő találkozójukat július 18—19-én tartják meg Gyulán. A programban városnézés, fürdés a Várfürdőben, Kohán György festőművész kiállításának megtekintése és vízikirándulás szerepel a Körösökön.

A tatabányai Cement Művek természetjáró szakosztálya újból foglalta a Vértes-hegységben levő szári kutat. A bővíző forrás környékén nyírfakorlátokkal ellátott pihenőket, asztalokat, padokat, hidakat, valamint vas és kő felhasználásával tűrakóhelyet alakítottak.

A székesfehérvári Vörös Meteor SE természetjáró szakosztálya érdekes tűrak rendezett Budapestre a Budai gyógyforrás vidék megtekintésére, dr. Bauer Jenőnek, lapunk egyik szerzőjének vezetésével.

A pedagógus természetjárók június 27—29. között Sopronban jubileumi találkozóra jöttek össze. A gazdag programban gyalogtűrak, városnézés, és filmvetítéses előadások szerepeltek.

A záhonyi Vasutas SC-ben egyre nagyobb létszámú szakosztállyal terebélyesedik a természetjáró szakosztály. Jelenleg a taglétszám már 300 fő körül mozog. A szakosztályban nagy vonzóerőt jelent, hogy mintegy 50 főre való modern camping-felszerelésük van. A szakosztály vezetősége a gazdag és változatos gyalogtúra-program mellett a motoros és kerékpáros tűrakok részére is gondoskodik tűralehetőségről, sőt az autós turisták szervezését is megkezdte. Az idei tűratervből kiemelkedik a július hónap-

ban megrendezésre kerülő Sopron — Fertőd — Kőszeg — Szombathely — Balatonfüred útvonalú egyhetes túra. Erre a rendezvényre mintegy 80 fő jelentkezett. Ugyancsak nagy érdeklődés mutatkozik az augusztusi bolgár tengerpart melletti kététes táborozás iránt is.

A győri Rába ETO természetjáró szakosztálya eredményesen működik. Taglétszámuk eléri a 612 főt, de a szakosztály vezetői remélik, hogy ezt a számot még tovább tudják növelni. A szakosztály tagjai közül tíznek van KÉK TÚRA jelvénye, kilencnek ifjúsági, 60 főnek bronz és 55 főnek ezüst túrázó minősítése. Ezenkívül 3 fő már teljesítette az arany minősítés feltételeit is. A gazdag gyalogtúra programon kívül jelentős rendezvénye lesz a szakosztálynak az immár hagyományossá váló Rába vízi túra július 19—25. között Körmentől Győrig. A szakosztály vezetői ez úton is felhívják a vizitúrázók figyelmét erre a rendezvényükre.

A soproni természetjárók verőfényes, napstűsés időben rendezték meg hagyományos Kilián György túraversenyt. A népes mezőny — 518 ifjúsági és 137 felnőtt — az Erzsébetkertnél indult, majd a Kertváros—Erdei malom—Ágfalvi gerinc útvonalon érte el a Brennberg völgyi úttörőtábor. Az ifjúságiak részére kiírt vándorserleget immár másodízben a József Attila gimnázium nyerte, második a Széchenyi gimnázium, míg harmadik a Berzsényi gimnázium. A felnőttek kategóriájában a Soproni Pedagógus végzett az első helyen, s mivel a pedagógusoknak sorrendben ez volt a harmadik győzelmük, így véglegesen elnyerték a „Kilián György” serleget.

Megalkult a kaposvári Gépipari Technikum természetjáró szakosztálya 47 fős létszámmal. A szakosztály felnőtt vezetője: Walter Károly tanár.

Marcaliban a Volán SE keretein belül is természetjáró szakosztály alakult. A

szakosztálynak túramotoros részlege is van.

A fonyódi Karikás Frigyes gimnázium természetjáró szakosztálya felajánlotta, hogy rendbehozza a Fonyód környéki turista-utakat. Reméljük, hogy az értékes felajánlás teljesítéséről is rövidesen hírt adhatunk.

A Gyertyánosvölgyi turistatelepen — amelynek létesítését a Somogy megyei Természetbarát Szövetség határozta el — megkezdődött a munka. Eddig a Virágos patak ideiglenes hídja és a táborhelyhez vezető út földmunkái készültek el. Ez évben elvégzésre kerül a telepen az utépítés, táborhely és csónakház építése és a Testvér források foglalásának teljes befejezése. A turistatelep építésére és az útjelzések felújítására 15 000 Ft-ot kapott erre az évre a Szövetség az MTS Megyei Tanácsától.

A kaposvári Munkási Mihály gimnázium természetjáró szakosztálya térkép-olvasó tanfolyamot rendezett, amelyen 12 tanuló végzett eredményesen.

**JULIUS 5.
TURISTA TALÁLKOZÓ
A ZSÍROSHEGYEN,
SOLYMÁR KÖZSÉG
RENDEZÉSÉBEN**

Délelőtt 10 órától a résztvevők gyermekei részére a Művelődési Ház Báb-szakköre és Gyermekfoglalkoztató-szakköre tart előadást. Ez idő alatt a Művelődési Ház Fotó-szakköre fotósétát rendez a környéken. A nem fotós kirándulókna „Séta az ismeretlenbe” címen túravezetés a környéken. — Délután fél 3 órától a zsiroshegyi nagyréten a Budai Járás öntevékeny együtteseinek bemutatója. Este a turistaház előtt turistabál. Zenét a Művelődési Ház Vulkán beat-zenekara szolgáltatja. Sötétedés után tábornút vagy tűzijáték.

A rendezőség szeretettel várja a turistákat.

ÚJ HATÁRÁTJÁRÓ NYILIK BARANYÁBAN

A nyár folyamán új határátjáró nyílik a jugoszláv—magyar határon Baranjsko Petrovo Selo (Boimán közelében) és Beremend között, aminek főleg a Harkánra igyekvő jugoszlávok fognak örülni, mert körülbelül egyötödére csökken a távolság Pélmónostor és Harkány között.

ÉLETBE LÉPETT A RIT-KEDVEZMÉNY

Az ideai külföldi vasúti utazásokhoz rendkívüli kedvezményeket vehetnek igénybe a magyar utasok. Ezeket a kedvezményeket az tette lehetővé, hogy a MÁV csatlakozott az európai vasutak többségét egyesítő úgynevezett RIT társuláshoz, amelynek tagjai az egymás közötti viszonylatokban komoly kedvezményeket adnak utasaiknak, feltéve, ha a menetjegyben kívül bizonyos számú szolgáltatást is előre lekötnek. A RIT kedvezmény mértéke: 20%. Ennyivel olcsóbban utazhat tehát külföldi úddülésre az az utas, aki néhány — az egyes viszonylatokra pontosan meghatározott számú — szállást vesz igénybe.

A RIT kedvezmény új szolgáltatás a magyar vasutakon, lebonyolítója: az IBUSZ budapesti irodahálózata. (Kiindulási állomásként ugyanis csak Budapest jöhet tekintetbe.) A RIT-utazások keretében az alábbi szolgáltatások vehetők igénybe: kedvezményes árú vasúti jegy, bizonyos útszakaszokon hálókocsi-, vagy fekvőhelyes kocsi pótgjegy, szállodai elhelyezés kétágyas, fűrdőszoba nélküli szobákban, illetve magánzálláson kétágyas szobákban, fűrdőszoba használatlaltal, étkezés félpenzióval (reggeli, vacsora), vagy teljes penzióval, továbbá városnézés, múzeumi belépő, kirándulás stb. A vasúti jegyek érvénytartama: 2 hónap. A megadott díjakat a mindenkor érvényben levő deviza-rendelkezőknek megfelelően kell kiegyenlíteni.

1970-ben 18 külföldi vasúti viszonylatra vehető igénybe a RIT kedvezmény. A célállomások a következők: 1. Bécs, 2. Salzburg, 3. Párizs (via Zürich) 4. Párizs (via München), 5. Nápoly (via Zágráb, Velence) 6. Nápoly (via Bécs). Jugoszláv üdülőhelyek: 7. Uljenj, 8. Sutomore, 9. Budva, 10. Dubrovnik, 11. Split, 12. Korcula, 13. Hvar, 14. Makarska, 15. Rijeka, 16. Crikvenica, 17. Lovrin, 18. Opatija.

A RIT utazásokkal kapcsolatban bővebb felvilágosítást az IBUSZ irodák adnak.

Utlevél nélkül tekinthetik meg a magyar csoportok az aggteleki cseppkőbarlang cseh-szlovákiai részét, a Domicában.

barlangot. Az átkeléshez szükséges névjegyzéket Aggteleken készíti el a Baradla Szálló gondnoka. A Domicában a túravezetés magyar nyelven történik.

Új utakat és programokat állított be az IBUSZ ez évi tervei. Újdonságként az idén Törökországba, Líbanonba, továbbá Osló és Stockholm úticéllal szervez utazásokat. Az ősszel repülőkirándulást rendeznek Szicíliaba és autóbusszútutát Ausztrián, Svájcban, Olaszországon és Jugoszlávián át. Tárgyalások folynak Japánba az osakai Expo-ra indítandó társasutazás szervezéséről is.

A MALEV a nyári menetrend életbeléptetésével a korábbinál jóval több, heti 229 járatot indít a nemzetközi útvonalain. Ezenkívül az idegenforgalmi igények kiszolgálására több idényjáratot is indítanak. Ezután hetenként kétszer: kedden és csütörtökön indul repülőjárat Kiebbe, amely még a nap vissza is érkezik. Ugyancsak heti két járat közlekedik Budapest—Dubrovnik között is. Az egyik hétfőn reggel 7 órakor indul, és az nap délelőtt 10 óra 40 perckor vissza is érkezik. A másik járat csütörtökön 13 óra 10 perckor indul és ugyanaznap 16 óra 40 perckor érkezik vissza. Május 14 és szeptember 24 között csütörtök napokon idényjárat indul Budapestről 17 óra 30 perckor Konstanzba, ahonnan az nap 22 órakor érkezik vissza a Ferihegyi reptérre. Június 1-től október 31-ig hétfői napokon MALEV járat közlekedik Budapest és Luxemburg között is. Budapest és Erfurt között május 4. és október 31. között hétfőn és pénteken indul légi járat.

IFJÚSÁG

Királyréten tartották meg az Országjáró Diákok Pest megyei találkozóját. Azoknak az iskoláknak a csoportjai vettek részt rajta, amelyeknek növendékei rendszeresen túráznak, részt vettek a hatfordulós pontszerző túraversenypben és a Pest megyei Természetbarát Szövetség „Vártúra” mozgalomában. A találkozó programjában akadályverseny, gránát dobás, céllövés, táborverési verseny és honvédelmi rajtverseny szerepelt.

A Fejér megyei Országjáró Diákok a bodajki úttörőtáborban találkoztak. A rossz időjárás ellenére közel 500 fiatal vett részt a

találkozó. Különösen ki-
tettek magukért népes cso-
portjukkal a dunaujváro-
siak és a MÜM 323. sz.
szakmunkásképző intézet
fiataljai.

300 főnyi Heves megyei diáksereg lepte el Dédes vár környékét az ifjúsági vartúra mozgalom teljesítésének keretében. A találkozó során a fiatalok nívós kultúrműsort rendeztek, megemlékeztek a 400 évvel ezelőtti várostromról, amely egyben a vár pusztulását is jelentette. Az ünnepség végeztével azonban szomorú látvány tárult a kilátásban gyönyörködők szeme elé. Észrevették, hogy kigyulladt a Majorsági erdő. Abamaradt a szemlélődés s a fiatalok máris rohantak a tűz megfékezésére. A közben odaért tűzoltókkal együtt sikerült a tüzet lokalizálni, amely hősi munkában különösen kitűntek az egri iparitanulói-intézet és a fűzesabonyi gimnázium ifjú természetjárói.

A Borsod megyei Természetbarát Szövetség és a megyei KISZ-Bizottság ez évben a Csanyik-völgy szomszédságában levő KISZ-táborban rendezték meg a megyei országjáró diákok találkozóját.

Az Expressz Ifjúsági Utazási Iroda fontos feladatot teljesít, amidőn a téli hónapokban megszervezi a falusi fiatalság egyhetes budapesti üdültetését. Ez évben januártól márciusig 1036 fő részére tudták biztosítani a kellemes üdülést a Hotel Ifjúság-ban és a Hotel Expressz-ben. Ezt az akciót a nagy sikerre való tekintettel ez év november–december havában megismétlik. Jelentkezni máris lehet a megyei Expressz kirendeltségeken. Az Iroda azonban a nyári hónapokban is gondoskodik a fiatalok üdültetéséről. Kilián-telepen az idén 9000 fő, míg Verőcén 2000 fő részére biztosítják az üdülést campingezés formájában.

Megalakította a Fialat Utazók Klubját az Expressz Utazási Iroda. Budapesten a Fővárosi Művelődésházban. Jelenleg 250 fővel működik a klub, többségükben nyelveket beszélő fiatalokból, akik hetenként egy alkalommal jönnek itt össze és a klubvezetőség irányítása mellett színes programot állítottak össze maguknak.

CAMPING — csak fiataloknak!

Olcsó és jó táborhelyet találni, különösen a Balaton mentén — ma már nem könnyű feladat. A korszerű, modern campin-
gek nagy része túlságosan drága a fiatalok zsebének. Az árak a külföldiek, az autós turisták igényeihez méretezettek. Az autósok, a külföldiek mellett azonban a diákok, ifjúmunkások, egyetemisták is szeretnének néhány kellemes hetet eltölteni a magyar tenger partján, kulturált környezetben táborozni, mégpedig nem is kevesen. Hogy a Balaton partjára igyekvő fiatalok tiz- és tizezreinek elhelyezkedési, táborozási problémáin segít-

sen, a KISZ Központi Bizottsága 1970 nyarán is megszervezi az előző években nagy sikert aratott ifjúsági táborok felállítását. Július elején Balatonszemesen, Verőcén és Badacsonyan megnyitják kempingeket az ifjúsági campin-
gek. A táborokban közel 1500 fő részére biztosít megfelelő körülményeket az üzemeltető Expressz Ifjúsági és Diák Utazási Iroda. A fiatalok napi 5 Ft-ért sátorban, matracos ágyban kapnak elhelyezést. S a kényelmes szállás mellett érdekes program is várja a táborlakókat az idén. Tábornéz, műsoros estek, tánc teszi emlékeztessé a fiatalok számára a campin-
gekben eltöltött napokat.

AZ ÚTTÖRŐ KÉKTÚRA

A Magyar Természetbarát Szövetség Országos Kék-túrájának 300 km-re csökkentett programja az úttörők és általános iskolai tanulók részére.

Az Úttörő kék-túra célja: A túra résztvevői az útvonalak végigjárása során ismerkedjenek meg hazánk legszebb tájával és új szocialista létesítményeinkkel. Az iskolában tanultakat egészítsék ki a túra-
kon szerzett munkásmozgalmi, történelmi és földrajzi ismeretekkel. — A túrák lehetőségét nyújtanak az úttörő-próbák egyes részvetelményeinek és a természetjáró szakpróba feladatainak teljesítésére, valamint a KTM pontjainak megszerzésére.

A túra résztvevői: Az V–VIII. osztályos általános iskolai tanulók, úttörők és azok az úttörővezetők, vagy természetbarátok, akik a túrán csoportot vezetnek. A túrákat csak az úttörő csapatvezetőségek szervezhetik. A legkisebb egység az őr.

A túra teljesíthető:

- Tanév közben és nyáron szervezett egy vagy több napos túrákkal,
- Vándortáborozással,
- Allótáborból szervezett túrákkal.

Az Úttörő-Kék-túra követelményei és a teljesítmény jelvények:

A túra résztvevői 300 km-es útvonal végigjárása után megkapják az Úttörő Kék-túra jelvényt. Azok a túrázók, akik a 300 km-es útvonal bejárása során egy-egy tájegységen belül legalább 75 km-es túrát tettek (a Mátrában 63,6 km), teljesítményükért elnyerik az Úttörő Kék-túra tájegységi jelvényt. Az Országos Kék-túra 8 nagyobb tájegységi szakaszából áll:

- Balaton-felvidék, 2. Bakonyn, 3. Vértes-Gerecse, 4. Pilis–Budaal hegység, 5. Börzsöny–Cserhát, 6. Mátra, 7. Bükk–Aggtelek hegység, 8. Cserhát–Zemplén hegység.

Az Úttörő Kék-túra keretében teljesített utak beszámítanak az Országos Kék-túra felnőt követelményeibe.

A teljesítés igazolása: Az Úttörő Kék-túra, vagy a tájegységjelvény elnyeréséhez az útvonalak végigjárását a résztvevők igazolni tartoznak. Ez a Magyar Természetbarát Szövetség által kiadott „Országos Kék-túra útvonala” c. igazolófüzet megfelelő helyére befűtött bélyegzéssel teljesítendő. E füzetet minden résztvevőnek be kell szerezni. (Kapható a Budapesti Természetbarát Szövetség V. ker. Váci u. 58. sz. alatti üzlethelyiségében.) Minden bélyegzésnél a keltezés is be kell írni.

Ellenőrző pontok: A füzet vázlatán bélyegzővel jelzett helyek, illetve helyiségek, amelyeknek megnevezése az egyes oldalakon bélyegzésre fenntartott, bekeretezett részeken található meg.

A teljesítés ellenőrzése és a jelvény kiadása: Egy-egy tájegység 75 km-es útvonalának (Mátra 63,6 km) megtételét, vagy a 300 km teljesítését az úttörőcsapatnak írásban kell jelentenie a Magyar Természetbarát Szövetséghez (V. ker. Rosenberg hp. u. 1. sz.). A jelentéshez mellé-

TURAMOZGALOM

AZ „ORSZÁGOS KÉKTÚRA”

A célja: hogy a túra résztvevői az útvonal végigjárásával képessé váljanak a szocializmus építő hazánk életéről, fejlődéséről, természeti szépségéről, betekintsenek különböző vidékek és tájak életébe, mindennapi munkájába; megismerjék hazánk nagy részének történetét, föld- és vízrajzát, évszázadok alkotásait, legszebb műemlékeit.

A túra időpontja: nincs korlátozva. Folyamatosan bármikor teljesíthető.

A túra útvonala: a Budapesti Természetbarát Tájékoztató Szolgálatánál (V. ker., Váci u. 58. sz.) beszerezhető „Igazoló füzet”-ben részletesen ismertetett pontokon áthaladó, a Veszprém megyei Sümeg község és Borsod megyei Zemplén-hegységben levő 896 m magas Nagy-Mille között 900 km hosszúságban kék színnel jelzett Magyar Kék turistaut.

A túrát teljesítheti minden természetjáró, aki a Magyar Természetbarát Szövetség érvényes igazolványával rendelkezik és beszerzi az „Országos Kék-túra” igazolófüzetet, amely névre szóló kitöltése után mind a kék túrázásban való részvételt, mind a kiírás 7. pontjában ismertetett feltételek alapján a túra teljesítését igazolja. A túra (illetve egy-egy részúra) teljesíthető egyénileg és csoportosan is, nincs létszámhoz kötve.

A Kék Túra jelvénye: a túra útvonalának teljesítője elnyeri a Magyar Természetbarát Szövetség Kék Túra jelvényt. A jelvény: szabálytalan negyszögben hegyek felé vezető út, útjelző-táblával. Alul piros sávban a felirat: „Országos Kék Túra MTSZ”. (A jelvény kicsinyített másolatát a jogosultak a Magyar Természetbarát Szövetségnél beszerezhetik.)

A teljesítés igazolása: az Országos Kék Túra útvonalán való végighaladást a résztvevők igazolni kötelesek. Ez az MTSZ által kiadott „Országos Kék Túra útvonala” című igazolófüzet megfelelő helyére befűtött bélyegzéssel teljesítendő. Valamennyi ellenőrző ponton való bélyegzés kötelező. Utmegszakítás esetén a megszakításkor és a folytatáskor is a megszakítás helyénél bélyegezni kell. Minden bélyegzésnél a keltezés is be kell írni. A kék-túrázásban résztvevőknek még csoportos túrázás esetén is egyénileg kell bélyegzetni.

Ellenőrző pontok: a füzet vázlatán bélyegzővel ellátott helyek, ill. helyiségek, amelyeknek megnevezése az egyes oldalakon bélyegzésre fenntartott, bekeretezett részeken található meg.

A teljesítés ellenőrzése és a jelvénykiadás: a kék-túrában résztvevők a teljes útvonal megtetele után kék-túra teljesítésüket a Magyar Természetbarát Szövetségnek írásban bejelentik és az igazolófüzetet beküldik. A Szövetség kötelezheti a résztvevőket a személyes beszámolóra. A teljesítés elfogadása után a Bizottság az igazolófüzetbe, valamint a teljesítő természetjáró igazolványába (5. oldal, legalsó rovat) ezt bevezeti és a jelvényt kiadja.

Nyilvántartás: a Kék Túra teljesítőiről a Magyar Természetbarát Szövetség nyilvántartást vezet.

Egyebek:

a) Kék-túra jelvényt csak jelen kiírás alapján kizárólag a Magyar Természetbarát Szövetség adhat ki.

b) A Kék Túra útvonalát sem a területi szövetségek, sem egyéb szervek, illetve egyének nem változtathatják meg. Az esetleges ilyen irányú javaslatokat a Magyar Természetbarát Szövetséghez kell eljuttatni.

kelni kell a Kék-túra igazoló-füzeteket és a túráról készült naplókat és fényképeket is. A teljesítés elfogadása után a résztvevők a megfelelő jelvényt megkapják. A túrák teljesítését és a jelvények kiadását az úttörőcsapat vezetősége bejegyzeli a résztvevő úttörő igazolványába, a szakpróba rovatba. Az Úttörő Kék-túra jelvényt és a tájegységi jelvényt csak a Magyar Természetbarát Szövetség adhatja ki.

IDEGENFORGALOM

A Vas megyei Idegenforgalmi Hivatal nagy sikerrel rendezte meg több társadalmi szervezettel együttműködve a Vas megyei Természetvédelmi Napokat. A program keretében megnyitották dr. Vajda Ernő: Öreg fák című művészi fotókiállítását, kirándulást rendeztek Jelibe és az Örségre, ezenkívül több tanácskozást tartottak a megye természeti értékeinek megvédése érdekében.

Június 26. és július 13. között rendezik meg az idén a soproni ünnepi heteket. A programban opera és dráma-bemutatók, több oratórium hangverseny, koncertbál, toronyzene, térszene, dívatbemutató és könnyűzenei est szerepel.

Az Aggteleki Cseppkőbarlangban a nyáron két hangversenyre kerül sor. Az egyik június 28-án volt, amikor Beethoven Leonóra-nyitányát és az V. szimfóniát szövegezték meg. A második koncert július 26-án lesz.

Kizölelt az „Erkel-fa” csonka koronája a gyulai Vár-fürdő 52 holdas ösparkijában. A 180 évesre becsült mezei juharfa alatt komponálta annak idején Erkel, a város nagy szülője a Bánk bánt. A védett fa lombkoronájának egyharmadát néhány éve letröpte a vihar, a csonka lomb azonban ismét kizöldült.

Osszedőlt a Dél-Alföld legrégibb ipari műemléke: a kiskundorozsmai szélmalom. Utoljára 1960-ban került nagyjavítás alá, s azóta is két évenként javították. Az idel belvizes időjárást azonban nem bírta ki a másfél évszázados épület, és a falal összerogytak. Hasonló sorsa jutott a falu 20 vályogból készült épülete is.

A Budapesti Idegenforgalmi Igazgatóság a hagyományos szolgáltatással mellett az idén új, színes programokat ajánl a nyári szezonra. — A hazánkba érkező külföldiek — de a hazai turisták is —, akik mindenekelött a főváros nevezetességeire kíváncsiak, a városnézés több formája között válasszhatnak. A nyitott panorá-

ma-autóbusz budapesti kőrsétára és hegyi kirándulásokra viszi az érdeklődőket. Újdonság a „Budapest a Dunáról” program. Fővárosunk szerencsés fekvése folytán lehetőség kínálkozik arra is, hogy az idegenvezetők a sétahajó fedélzetéről tájékoztassák csoportjukat a Parlamentről, a Várról, a Gellérthegyéről és a Margitsziget látnivalóiról. A kétórás hajóút ára 31 forint.

Az előző évek tapasztalatait felhasználva a Budapesti Közlekedési Vállalat felkészült a nyári turistaszezonra, az úgynevezett „zöldforgalomra”. A menetrend szerinti járatokon kívül munkaszüneti napokon „D” jelzéssel a János-hegy—Szabadsághegy, „J” jelzéssel a János-hegy—Dohány utca között, „H” jelzéssel pedig a Hármashatár-hegyre indulnak kirándulóautóbuszok. A mikrobuszok az idén nyáron is kőrsétára viszik a Margitsziget látogatóit a szökőkút és a sziklakert között. Ugyancsak közlekednek a szokásos nyári strand-autóbuszok: „R” jelzéssel a Boráros tér—Nagykörút—Béke strand között, „S” jelzéssel pedig Csepelen a Tanácsház tér és a strand között.

Június 26. és július 26. között tartják az idén a „Szentendrei napok”-at. Ez alatt az idő alatt 14 teátrum előadás lesz, s mind a 14 előadás résztvevőinek kiegészítő programként bemutatják a város érdekességeit is. Ezenkívül a „Szentendrei napok” programjában szerepel még idegenforgalmi szimpozion, néprajzi tudományos tanácskozás, a szentendrei festők tárlatának megnyitása, az Ex Antiquis együttes hangversenye és irodalmi műsorok.

Modern környezetben, korszerű eszközökkel felszerelve, új irodahelyiségbe költözött a gödöllői IBUSZ. Május 1-én pedig megnyitotta a gyulavári határkirendeltségen az IBUSZ-iroda, amely a vízumkiadásról a pénzváltásig minden idegenforgalmi szolgáltatást ellát.

Július 3—10. között tartják meg a magyar—finn barátsági hetet hazánkban. Ebből az alkalomból léghíd köti majd össze országainkat: 300 fő indul július 3-án hazánkba Finnországból, és ugyanekkor ugyanennyi finn vendég érkezik hazánkba a „légi hidon”. Vendégeinket Budapest, Debrecen, Miskolc, Szeged, Székesfehérvár, Szolnok és Pécs városokba viszi el a Hazafias Népfőnt, amely rendezője ennek a baráti találkozóknak. A magyar turisták pedig Helsinkit, Kemit, Lahtit, Tampere és Turku nevezetességeivel fognak megismerkedni.

Zala megyében a vártnál kedvezőbben alakult a közvetlen és közvetett idegenforgalmi fejlesztés Zalaegerszegen megnyitott a Napfény étterem, a Kulacs kisvendéglő és korszerűsítették a Kukorica csárdát. Lentiben szálloda és étterem nyílt. A fejlesztéssel egyidőben az idegenforgalmi hivatal is igyekszik fellendíteni a megye idegenforgalmát. Ennek érdekében Nagykanizsán első ízben rendeztek társas táncversenyt és bemutatót, amelynek külföldi vendégei is voltak. Nagy sikert aratott a Vörös Csillag Tsz rendezésében lebonyolított lovasbemutató és löverseny. Rádiházán is nagy sikerrel ren-

dezték meg az ott már hagyományos nemzetközi lovasnapokat és versenyeket.

Pécsett megnyitották a restaurált Barbakánt, a középkori pécsi püspöki rezidencia félig épségben maradt őrtornyát a hajdani várrendszer belső várának maradványát. A történelmi bástyák által határolt parkban rendezik be Pécs város szoborpanteonját, az őrtorony tövében pedig szabadterei kamarahangversenyek megtartására nyílik lehetőség.

A Budapesti Idegenforgalmi Igazgatóság 14 napos karaván csillagtúrát rendez azoknak a campingbarátoknak, akik gépkocsival vagy lakókocsival járják az országot. A csillagtúra résztvevői felkeresik az Alföldet, a Dunántúlt, a Balatont és a Duna-kanyart. A túra útvonalja 1200 km. Ugyancsak 14 napos a Hungária-túra, amelyen négynapos budapesti üdülési és tíznapos dunántúli—alföldi körutazás szerepel, természetesen a Balatont is utbaejtve.

A Hajdúság idei idegenforgalmi rendezvényeiről tanácskoztott a Hortobágyi Intéző Bizottság elnöksége. A program kiemelkedő eseményei a júliusi nyári egyetem és az augusztusi virágkarnevál.

Elkészültek a tervek a zuglói Paskál-fürdő kiépítésére. Az itt feltörő 80 fokos gyógyvíz rendkívül bő hozamát a Fővárosi Fürdő Igazgatóság hasznosítja majd. Az összesen 90 millió forint összegű beruházás első szakaszában a negyedik ötéves terv időszakában ötezer személyt befogadó strand, továbbá ezer személyes gyermekfürdő és kisebb uszoda épül. A további években fedett csarnokkal, kádrendszerrel ellátott modern gyógyszállót létesítenek.

Ötvenfokos termálvizet tártak fel a Tolna megyei Tamási községben. A mélyfúrású kútból 1200 liter termálvizet nyernek percenként. A víz hasznosítására a községi tanács 10 éves távlati tervet készített, amely szerint a festői környezetű községet Tolna megye el-

ső termálvizes fürdőhelyévé fejlesztik.

Légkondicionáló berendezést szerelnek fel a világhírű pécsi székesegyházban a tíz évszázad emlékeit őrző dóm értékes festményeinek — Székely Bertalan, Lotz Károly és két neves német művész alkotásainak — védelmére.

A Fertő-tó magyar oldalán, a parttól több kilométerre, cölöpökre építettek üdülőtelepet a soproni üzemek. A telepet eddig csak egy csatornán keresztül tudták megközelíteni motorcsónakkal. Most autótutat építenek a nádas tóparton át.

Érdekes idegenforgalmi eseménynek számít az a kezdeményezés, amely az IBUSZ és a svéd RESO utazási iroda megállapodása alapján jött létre. A megállapodás értelmében svéd labdarúgó-csapatok látogattak tavasszal hazánkba, hogy itt készüljenek fel a Svédországban április közepén kezdődő bajnokságra. Az idegenforgalom ilyen irányú kihasználásának nemcsak anyagi jelentősége van, hanem sportpolitikai jellegű is. A jól sikerült edzőtábor új barátokat és üzletfeleket szerzett hazánkban és népgazdaságunknak.

A műemlék városában, Sopronban 1867-ben hozták létre Sopron város Szépművészeti Egyesületét. Ebből alakult meg 1920 május 7-én a Soproni Idegenforgalmi Hivatal Részvénytársaság. A részvények 90 százalékát maga a város jegyezte. A várkerületben levő Idegenforgalmi Hivatalt a háborúban lebombázták, azonban már 1945 nyarán a Hivatal újra megkezdte a működését a jelenlegi helyén.

Elkészült a szegedi ünnepi hetek részletes műsora. — Július 15-től augusztus 20-ig csaknem félmillió vendéget várnak Szegedre, a mintegy ötven kulturális, tudományos, sport és egyéb rendezvényekre. A szabadtéri előadások műsorából kiemelkedik Mascagni: Parasztbecsület és Leoncavallo: Bajazzók c. műve több külföldi vendégének felléptével olasz nyelvű előadásban.

LEHET TANULNI

Innsbruck városa ún. „egészség-ösvényt” készített a város környékén fekvő Keleti-Alpokban. A „Tulfeiner útnak” nevezett sétány az 1960 m magas Patscherkofeltől vezet a 2135 m magas Glungezer-liftes hegyállomáshoz. A kellemes vándorlás végig több száz éves erdőn keresztül vezet.

A badgasteini községi tanács a környéket felkereső turisták számára „Vándortút” alapított. Akik a környező hegyekben meghatározott távolságot legyalogolnak, azok a távtól függően bronz, ezüst, arany és nagy arany tűt kapnak. A teljesítmény ellenőrzése túrakönyvbe, az előírt csúcsokon és kunyhókban elhelyezett bélyegzőkkel történik. A három éve létező „Vándortút” eddig 1500 turista szerezte meg.

Május 1-től lényegében változatlan díjakkal, fel-emelt szolgáltatásokat nyújt az Állami Biztosító az utas-balesetbiztosításokra. Az új feltételek szerint — a távolságtól függő 20, 40, 60 filléres, illetve a havi és az évi bérletnél 1 és 5 forintos biztosítási díjra — általában kétszeres térítést nyújt a Biztosító. A baleset utáni beteg-állomány idejére (legfeljebb 100 napig) a dolgozóknak napi 50,— ft, a munkaviszonyban nem állóknak napi 30 forint kártérítés jár. Ha a balesetet szenvedett személy társadalombiztosításban nem részesül, az igazolt orvosi költségeket 5 ezer forintig

megtérítik. Amennyiben a baleset maradandó rokkantságot okoz, a rokkantság súlyosságától függően az eddigi 50 ezer forint helyett 100 ezer forintig terjedhet a kártérítés. A poggyász- vagy ruhakárookra a baleset alkalmával az eddigi legfeljebb 5 ezer forint helyett maximálisan 8 ezer forint kártérítést fizetnek.

Május 1-től — egyelőre csak egyes pénztáraknál — új, úgynevezett szelvényes menetjegyek kerülnek forgalomba. Ha valaki nem kívánja igénybe venni az utas-balesetbiztosítást, a pénztáros a jegyről levágja a szelvényt. Az új jegyeket fokozatosan vezetik be; az egységes szelvényes menetjegyek teljes bevezetéséig az utasok egyrészt az új típusú jegy szelvényével, másrészt a bélyeggel igazolhatják balesetbiztosításukat. Az új térítésű utas-balesetbiztosítás egyébként a MÁV-ra, az autóközlekedésre és a MAHART-ra, valamint a helyiérdekű vasútra egyaránt érvényes.

Tájékoztató a vám- és devizarendelkezésekről

Minden külföldre utazó utas engedély nélkül viheti ki azokat a személyes használati tárgyakat, amelyekre az utazás céljának, időtartamának és az évszaknak megfelelő kinntartózkodása alatt szüksége lehet. Elelmiszerből legfeljebb három napi mennyiséget, a 16 éven felüli utasok ezen kívül két liter bort, egy liter egyéb szeszes italt és 250 cigarettát vihetnek magukkal. A három napi úti élelem összesen nem lehet több két kilónál, ezen belül fajtánként fél kilónál. Nem számít úti élelemnek az olyan élelmiszer, amely csak feldolgozás után fogyasztható. A személyes használati tárgyakon kívül az egyéni útlevelel és betétlappal utazók ajándékok is vihetnek, a csoportos útlevelel utazók azonban nem vihetnek külföldre ajándékokat. A kivihető ajándék összértéke személyenként nem haladhatja meg az ezer forintot, és ezen belül sem lehet kereskedelmi mennyiségű árut külföldre vinni. Az ajándékként kivihető iparművészeti és képzőművészeti alkotások, valamint a tartós használati tárgyak egyedi értéke nem lehet nagyobb 500 forintnál. Tartós használati tárgyiból mindenképpen csak egy darabot lehet ajándékként kivinni. Nem lehet külföldre ajándékként vinni élelmiszert, italt és dohányárt, bélyeget, nemesfémeket és muzeális tárgyat.

Külföldi fizetőeszköz kiviteléhez engedély szükséges, anélkül 200 forintot vihetnek magukkal az utasok váltópénzben, vagy 20 forintnál nem nagyobb bankjegyekben.

A behozott tárgyak közül vámmentesek a személyes használatra kivitt és visszahozott útiholmik, ezért célszerű, ha az értékebb, vagy külföldi eredetű árukat kiutazáskor a vámárnyilatkozaton az utas feljegyzi, és a kivittelt a vámhivatallal igazoltatja.

Az egyéni útlevelel és betétlappal utazók személyenként nyolcezer, az idegenforgalmi irodák, vagy bármely szerv által szervezett társasutazásban csoportos útlevelel részt vevők kétezer forint értékű árut hozhatnak be külföldről, ennek felét vámmentesen. Az egyéni útlevelel és betétlappal utazók tehát négyezer, a csoportos útlevelel utazók pedig ezer forint összértékű árut hozhat-

nak be vámmentesen, az érték kiszámításakor minden esetben a belföldi forgalmi árat veszik figyelembe.

Ha a behozott áruk értéke a négyezer, illetve az ezer forintot meghaladja, úgy a többlet után a belföldi forgalmi érték 40 százalékának megfelelő vámot kell fizetni. Fizetési kötelezettségének az utas a beutazástól számított 30 napon belül kamatmentesen eleget tehet. Ha az utas a vámfizetés nélkül behozott tárgyat értékesíteni akarja, az után járó vámot értékesítés előtt meg kell fizetnie.

Engedély nélkül hozható vissza az érmékben vagy 20 forintnál nem nagyobb címletekben kivitt 200 forint, továbbá külföldön el nem költött külföldi fizetőeszköz.

Vámvizsgálatkor az utas köteles a kivinni szánt, illetve külföldről behozott árut és fizetőeszközait a vámhivatallal bejelenteni, ellenőrzéskor bemutatni.

Az utasok egyébként a vámhivataltól írásos tájékoztatót kapnak a legfontosabb vám- és devizarendelkezésekről.

BÁRÁNY LÁSZLÓNÉ hosszú szenvedés után elhunyt

Több, mint három évtizedig tevékenykedett a természetbarát-mozgalomban. Fiatal korában lett tagja a Természetbarátok Turista Egyesülete VI—VII. kerületi osztályának. Az első volt, aki a fel nem tárt Sátorkő-pusztai barlangba leereszkedett. A munkásturizmushoz való hűségét bizonyította be akkor, amikor az 1944-ben feloszlott Természetbarátok Turista Egyesületének vagyonát, központi iratanyagát lakására mentette át.

Felszabadulás után azonnal aktivizálódott. A Magyar Vándorsport Szövetség, a Tipográfia, a Helyiipari Természetbarát egyesületek, majd a Budapesti IX. Kerületi Természetbarát Szakszövetség alapítója volt.

LAJOS FERENC, a magyar turistamozgalom több mint félévszázadon át lelkes munkása — hetvenegy éves korában — elhunyt. A háború előtt a Természetbarátok Turista Egyesülete tagja volt. A felszabadulás után a Budapesti Természetbarát Szakszövetség technikai bizottságának vezetője, később irodavezetője, majd a Tájékoztatói Szolgálat irányítója volt. Több száz kilométer útjelzés őrizte keze nyomát. A Börzsöny-hegység útkalauz szerkesztése mellett a Pilis-hegység útkalauz szerkesztői munkatársa is volt.

Sportmunkássága elismerésül a „Sport Kiváló Dolgozója” és a „Magyar Népköztársaság Sport Erdemérem” ezüst fokozatát kapta.

ZSIGA NÁNDOR, a Pécsi Természetbarát Túramotoros Klub 24 éves tagja, országúti baleset következtében olyan súlyos sérüléseket szenvedett, hogy a kórházban belehalt sérüléseibe.

A dunapataji úttörőcsapat természetjáró szakosztályának 14 tagjával a tavaszi szünet három napján a Budai- és a Pilis hegységben túráztunk, — írja Szabadi László szakosztályvezető tanár. Budapestre érve első nagy élményt a mozgólépcső és a Metró kipróbálása jelentette. Innen villamoson és a fogaskerekű vasúton folytattuk utunkat a Szechenyi-heggyre. Az úttörővasút teljes hosszát végigutaztuk. A Hűvösvölgyből az országos kék jelzést követve folytattuk utunkat. Este a Csúcshegyi turistaházban pihentük ki a nap fáradsalmait. Másnap Pilsborosjenő mellett vezetett a jelzett turistaút. Közben megnéztük az Egri Csillagok forgatóasztáshoz felépített várat. A Nagy-Kévíly sziklás oldalában jutottunk fel a kevélynyergi turistaházhoz. Délután az Oszolytót volt utunk célja. Este a

kilátóból csodálunk meg a környező községek és Budapest fényeit. Sok élményeivel gazdagodva indultunk haza első tavaszi túránkról. Megfogadtuk, hogy erre a szép vidékre más-kor is visszajövünk.

Szalay László karcagi túra-vezető arról írt, hogy a közelmúltban a Vértes hegységben járt csoportjával a „Kék túra” egyik szakaszán. A kápolnapusztai menedékháznál pécset nem találtak. Az erdőszé, aki a menedékház szomszédságában lakott, a közelmúltban meghalt, így sajnos felügyelet nélkül maradt ez a bélyegző hely. Bélyegezni a Mindszentpusztai Pedagógus Turistaházban tudunk, az ott levő sporttársak készségesen odaadták a turistaház bélyegzőjét. A kápolnapusztai bélyegzőhiányra ezúton is felhívjuk az MTSZ Kék túra bizottságának figyelmét.

Kozák Ferenc beledi olvasónk írja: „Mikor kimaradtam az iskolából próbáltam egy csoportot szervezni, lettünk is egy páran, de ezután meg az tartott sok időbe, hogy szervezett természetjárók legyünk. Mert a Győr-Sopron megyei természetbarát Szövetség vezetőit nem érdekli, hogy minél több ifjú természetjáró legyen. A fáradozásunkat végül-

is siker koronázta, mivel a csornai Hunyadi János gimnáziumban működő természetjáró szakosztály vezetője elintézte, hogy leigazolnak bennünket a szakosztályukhoz. Így nem sokára végre Beledben is lesz egy szervezett természetjáró csoport."

A Turista májusi számában Papp József: „Helytelen néven ismert növények” című cikkében a csarab (Calluna vulgaris) előfordulási helyéről a Dunántúli nyugati részét: Vas, Sopron és Zala megyéket jelöli meg, továbbá, hogy az egy kisebb folton Veszprémben is előfordul. Ezen felül: „Még egy helyen találkoztunk vele: az ország legkelembb részén, a Sátor hegységben.” Ezzel kapcsolatosan közlöm, hogy a fenti helyeken kívül a csarab az Aggteleki fennsíkban is előfordul, mégpedig olyan nagy mértékben,

hogy az itt elterülő kaszálók tulajdonosai teljesen tehetetlenek vele szemben. Dr. Jakucs László is leírja „Aggtelek és vidéke — Útikalauz” c. könyvének 36. oldalán: „A fennsík Aggtelek — Trizs — Rudabánya — Egerszög közé eső részén, ahol a mélyben süllyedt mészkőkarstot pannon kavics-takaró fedi, a cseres-tölgyes erdő helyén, emberi degradáció hatására alakultak ki a csarabosok... A savanyú kénhatású talajrétegen a dunántúli kavics-hátak növényzetéhez hasonló, atlantikus jellegű nyíres, borókás csarabosok alakultak ki.”

Dr. Jakucs Pál biol. tud. kandidátus is behatóan foglalkozik az Aggteleki-fennsík csarabosaival és megállapítja, hogy „mennél jobban degradálódik a terület, a csarab annál inkább terjed.”

Miután a lap a természetkedvelők táborában igen nagy olvasottságnak örvend, a cikk alapján éppen e körben a tárgyalat növény előfordulási helyeiről is hiányos ismeret alkulhat ki.

Antal István Bertalan
Miskolc, József A. u. 25.

FEHÉR BOTLAL A HEGYEK KÖZÖTT

Azok a kirándulók, akik április utolsó vasárnapján a Fogas-kerekű vasút környékén jártak, egy nagy csoportot láthattak, akik között sokan fehér botot használtak. Néhányan kettesével, hármasával összekarolva vidáman beszélgetve sétáltak az úton. Csak az erdei úton felállított záróoszlopoknál, vagy az úttörővasúti átjáróknál volt szükség némi segítségre. Az erdőben sétálók előzékenyen utat engedtek a csoportnak, hogy zavartalan legyen az útjuk.

Így sétáltak a Makkosmária turistaházhoz, mint 1966. áprilisban és azóta minden évben. Akkor, azon az első esős túrán tizenötven vettek részt, ma ötvennyolcan jöttek.

Négy évvel ezelőtt alakult a Vakok és Csökkentlátók Szövetsége Sportkörében a természetbarát szakosztály. Az a néhány turista, akik a szervezést elkezdték először csak egy kísérleti sétára vitték az első csoportot. Kísérlet volt, hogy az ismeretlen erdei utakon hogyan közlekednek azok, akik a városi utakon fehér botot használnak. A túra vezetője figyelte minden lépésüket és ha szükség volt, figyelmeztetett és segített az akadályoknál.

Így kezdődött és akkor nem mertük remélni, hogy négy év múlva, az alakulásra emlékező idei túrán, örömmel számolhat be a szakosztály vezetője, Pécca János az eredményekről. A taglétszám elérte a 100 főt, a tagok között fiatalok és idősebbek, férfiak és nők egyaránt vannak. A legfiatalabb tag 10 éves, a legidősebb 69. Időközben a Vakok Szövetségéhez tartozó Kefes-és Seprőkötő Üzembem dolgozók külön szakosztályt alakítottak 30-40 fős létszámmal és így további sorszámaikat kapcsolatták be a természetjárásba.

A szakosztály jó munkáját bizonyítja, hogy a túrák látogatottak, mert változatos a túraprogram. Az évi 40-50 túra azt jelenti, hogy minden hétvégen van túrájuk, még télen a jeges utakon is. Rendszeres túráikkal bejárták az ország területét a Mecsektől a Zempléni hegyekig, de a tagok közül néhányan már külföldi túrán is jártak. Részt vettek a Felszabadulási Emléktúrán Vöröskőnél és május 2-án az 1015 méter magasan levő Kékestetői Felszabadulási Emlékmű előtt is megjelentek.

Az eredményes és jó szakosztályi munkájukkal elérték, hogy a XIV. kerület 34 természetbarát szakosztálya közül a VI. helyezést érték el és ezért a XIV. kerületi Természetbarát Sport-szövetségtől dicséző oklevelet kaptak.

További jó munkájukhoz minden segítséget megad

Kübler Jenő
középfokú túravezető

A MAGYAR RÉGÉSZET REGÉNYE. Második kiadás. Szerkesztette Szombathy Viktor. Írták: Róna István, Dienes István, Gábor Miklós, Mócsy András, Csalog József, Entz Géza, Gerő Győző. Illusztráció: László Gyula. Ára: 36 Ft. Panoráma kiadás.

VISEGRÁDI KIRÁLYI PALOTA. Héjj Miklós. Sok fényképpel illusztrált köv egy legszébb műemlékünkéről. Corvina kiadás. Ára: 15 Ft.

A BUDAI VÁR. Szövegét dr. Zolnay László állította össze. Képeit Balla Demeter készítette. A könyv nemcsak a vár, de egész Buda történetét ismerteti korok szerint. Bemutatja a várnegyed legszébb műemlékeit, azok építészeti stílusát. Végezetül a mai Budai Vár területén vezet el a sétát az olvasó. Corvina kiadás. Ára: 18 Ft.

AZ ORSZÁGHÁZ. Egy Margit és Komjáthy Edit könyve államéletünk központját mutatja be. Fejezetei: Tervek és előfeltételek, Steindl Imre, műszaki adatok, építészeti jellemzés, szobrászat, festészet. A könyv különösen alkalmas a

városismertető versenyek rendezéséhez. Corvina kiadás. Ára: 6 Ft. (!)

HONISMERET ÉS TURISZTIKA. Pápa Miklós dr. könyve a Népművelési Propaganda Iroda kiadásában jelent meg. Az ismert turistairó foglalkozik benne a turisztika jelentőségével, ágazataival, irodalmával és egyéb gyakorlati tudnivalókkal. Kapható: a Kiadóknál (Bp., VII., Gorkij fasor 45.) és a Művelt Nép Könyvüzletében (Bp., V., Guszev u. 1.). Ára: 10.— Ft.

SZERKESZTŐI ÜZENETEK

Németh Béla, Bodajk: A Várturák kalauza kapható a Sportkönyvesboltban (Bp., VII., Rákóczi u. 64.). A Gajavölgy egyetlen forrása valóban elhanyagolt, vize ivásra nem alkalmas.

Beleznai János, Bp., XIV., Május 1. u. 45.: 25 éves, ezüstjelvényes természetjáró, szeretne megismerkedni vízi járművel rendelkező turistákkal, akikkel együtt teljesíthetné a Nagykör Vízitúrát.

Ókrós Zsuzsa, Szolnok: Köszönjük észrevételét az orosz nevek fonetikus írására vonatkozóan.

Fekete József, Kazincbarcika: Szakosztályi, szövetségi és egyéni közlemény megjelenésének előfeltétele egy éves előfizetés.

Eryk Kukla, Lengyelország, Biesko-Biala: Köszönjük szíves üdvözlését, örülünk, hogy lengyel létére lapunk lelkes olvasója.

„Prometheus”, Kemenesihálya, Iskola: A Turista-tó 2. fordulójában az 5. kérdésre 1 és x feleleteket helyesnek fogadtunk el, mert az egyes kiadványok a helsinki olimpián a nemzetek pontversenyéről eltérő adatokat közöltek.

Természetjáró Szakosztály, Vasvár: ugyanezen okok miatt az I. forduló 13. kérdésére adott minden választ helyesnek fogadtunk el és a pontszámokat utólag kijavítottuk

Taubner Ferenc, Bakonybél: A „Pillantás a francia Alpokra” c. cikk befejező részében nem történt elírás, ugyanis a nap még a késő esti órákban is süt az óriási hegycsúcsokra. (Ezzel a jelenséggel még bővebben fogunk foglalkozni.)

Házaspár keres kék-túrhoz partnernek intelligens nyugdíjas házaspárt. „Hétfőtől péntekig túrázunk” jelígre a kiadóhivatalba. Bp., VI., Révai u. 16.

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
15								16					
17			18				19		20				
21			22				23	24		25			
26		27		28		29		30	31		32		
33		34		35			36			37		38	
39						40							
41			42	43			44					45	46
		47	48				49		50		51		
52	53		54					55			56		
57		58		59				60		61		62	
63			64		65							66	
67				68				69	70		71		
72					73		74			75			
	76							77					

Túra a Szovjetunióban

VÍZSZINTES: 1. Két tenger határa ez az ukrainai város. 6. A Szovjetunió egyik legszebb városa a Balti-tenger Finn-öblében. 15. Intézmény vezetője. 16. A Faust zeneszerzője. 17. Csak a mendemondákban élő havasi ember. 18. A Ludolf-féle szám. 20. A szalonkák rendjébe tartozó madár (névelővel). 21. Korszak idegen neve. 23. T.K. 25. Ez szintén. 26. Képző. 27. A kaukázusi Riviéra legszebb kirándulólhelye a függ. 31-től 125 km-re. 30. Szintén. 32. On és kén vegyjele. 33. J.C.A. 35. Kettős betű. 36. Igaznak tartja. 38. Névelő. 39. Kezdetleges lábbeli (névelővel). 40. Korszak, időszak — németül. 41. Daloló szócska. 42. N.T.I. 44. Magyar film címe. 45. Közlekedési vonal. 47. Tisztáz és megvilágít. 50. Délszláv nép. 52. Amerikai hírszolgálati iroda. 54. Neves angol filmszínész (James). 55. Sir... 56. Az egyik görög betű. 57. Ima betűi, keverve. 59. Ma is álló, a 14. sz.-ban épült váráról is nevezetes város az Ung folyó mellett. Kirándulási lehetőség nyílik innen a Verreczei-hágóhoz. 62. ... Capone. 63. A Rajna francia neve. 65. Te és ő. 66. Fluor és titán vegyjele. 67. Simándy József hangja. 69. Duplán véve: város Komárom megyében. 71. Idegen férfinév. 72. Római költő, a görög hexameter meghonosítója. 74. Súlyos fertőző betegség. 76. A szép fekvésű örmény főváros (1000 m tengerszint feletti magasságban). 77. A szovjet Riviéra két és fél ezer éves városa, Nizzával azonos szélességi körön épült.

FÜGGŐLEGES: 1. Az egyik legősibb orosz város a Dnyeper dombos jobb és sík bal partján. 2. Község Zala megyében. 3. Szovjet vadászgép-típus a második világháborúban. 4. C.Z.I. 5. Simon Gábor. 6. Asztal része. 7. Erkölcstan. 8. Biztató szócska. 9. N.G. 10. Felszabadított portugál gyarmat Indiában. 11. ... Britannia (az angol nemzeti dal kezdő szava). 12. Izesítőként használt illatos növény. 13. Bemélyedés a mészkőfennsík felszínén. 14. A „Fekete-tenger gyöngye”, így nevezik ezt a festői fekvésű várost. 19. Néhány sornyi írás a levél végén. 22. A kaukázusi Riviéra legújabb üdülőközpontja. 24. Kikönyörög. 28. Kettős betű. 29. Angol névelő. 31. A szovjet tengerparti üdülő- és gyógyhelyek közül a legnagyobb és legismertebb, a Kaukázus lábánál, a Fekete-tenger partján. 33. A Krim-félsziget Mekkája. Legfőbb vonzereje csodaszép természeti környezete és pompás mediterrán éghajlata. 34. Azonos betűk. 37. Idősebb röv. 40. Rúzsoz. 43. Próba, működési próba. 45. Erről a polgárról Molière irt vigjátékot. 46. A grúz főváros a Kura folyó völgyében. 48. Mutató szócska. 49. Fehérnemű. 51. E.P. 53. Katonai vezényszó. 55. Azonos betűk. 57. A Szovjetunió legnagyobb úttörőtábor a Krim-félszigeten, a Fekete-tenger partján. 58. Belga szobrász és grafikus, a neogótikus irány egyik fő alakja. 60. Fás növények nemesítése. 61. Indíték. 64. Cabinet... (a régi francia posta titkos hivatala). 66. Kis-község. 68. Francia utca. 70. Vezérkari főnök az első világháborúban. 71. Inulatszó régies formája. 73. S.V. 74. On vegyjele. 75. G.U.

Beküldendő: a vízszintes 1., 6., 27., 59., 76., 77., függőleges 1., 14., 22., 31., 33., 46. és 57. sz. sorok megfejtése. Határidő: július 15.

Az előző számunkban közölt keresztrejtvény megfejtése: Tubes-tető, Misina, Kiss József, Villányi, Siklós, Balokány, Tettye, Abaliget, Sikonda, Dömör-kapu, Harkány.

Könyvjutalmat nyertek: Tóth Júlia Szolnok, Szabó Imréné Békés, Máté Katalin Vásárosdombó, Karacs Imre Tiszasszöllős, Péterfi Sándor és Hricsovinyi Lajos Bp. Az utárványokat postán elküldtük.

BALATONI ÜDÜLÉSNEEL GAZDAG PROGRAMMAL VÁRJA ÖNT IS

az

Paprika-, Piroska-, Betyárparty-, Betyárbúcsú, Parasztlakodalm, Halászlati bemutató, Hangulatos esti sétavitorlázás, Balatoni By Night.

Kirándulások: Balaton körül, Herendre, pusztai bemutatóra és Budapestre

Vízisport-lehetőségek: vízési, vitorlázás, motorcsónakázás

Részletes tájékoztatás a programokról az

Balatoni igazgatóságán.
Siófok, Petőfi sétány 38. (Telefon: 659)
A balatonfüredi (Jókai u. 14.) és a siófoki (Fő u. 178.) IBUSZ-irodában,
valamint a balatoni szállodákban levő

kirendeltségeken

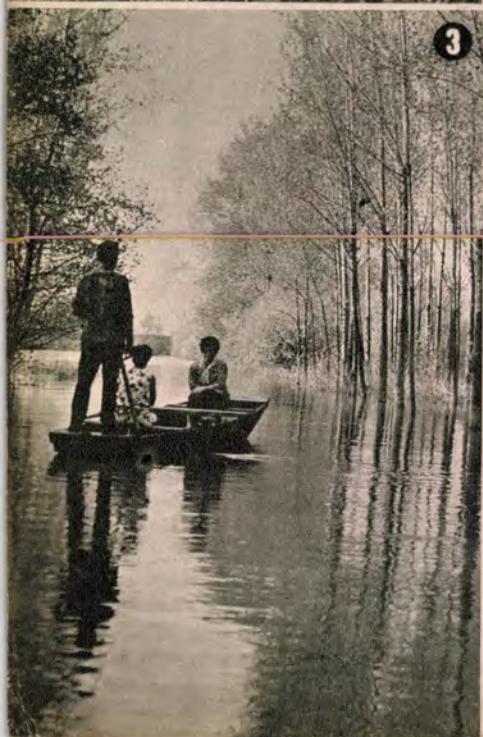

A HÓNAP KÉPEI

Rovatunkban olyan képeket közlünk, amelyek a turistáskodás kedves pillanatait, szép hazai és külföldi tájakat ábrázolnak. A HÓNAP KÉPÉT 100 Ft, további négy képet 50–50 Ft értékű fotó-cikkkel jutalmazza a FORTE-gyár.

JÚNIUS LEGSZEBB KÉPEI

1. A HÓNAP KÉPE: Pihenő. (Szakos Pál, Sopron Ady, E. u. 5.) 2. Nyár a Bükkben (Tátrai Árpád, Miskolc), 3. Ladikkal az ártéren (Gömbös Benő, Kisköre), 4. Tájékozódás Egerben (Várhegyi György, Hajdúszoboszló), 5. A kékesi Felszabadulási emlékműnél (Hatvani Zsuzsanna, Olajterv SC.)

A KÖVETKEZŐ SZÁM TARTALMÁBÓL:

Isztria. Utazás a múltba
A hortobágyi puszta
Az „Istenek Csúcsa”
Az ecsedi láp
Az Ormánság

Illus!

TURISTA

A MAGYAR TERMÉSZETBARÁT
SZÖVETSÉG LAPJA

1970 — 8

ÁRA: 3 Ft

TURISTA

XVI. EVFOLYAM, 1970 AUGUSZTUS

TARTALOM

TURISTAÉLET

Mi a véleménye a vizitúrázról?	14
Barangolás a fiatalok természetbarát mozgalmában	8
A TURISTA jelenti	27

HAZAI TAJAK

A híres Hortobágy	3
Gyalog Budapest körül.	
Rákospalotától Cinkotáig	11
Az Ecsedi-láp	12
A hajdúsági Alföldnek igaz dicsérete	14
Óskori leletek az Ipoly mentén	22
Szigetvár falainál	24
Szántód kallódó kincsei	20
Babits Mihály tájai	5

KÜLFÖLD — ÜTIKALAUZ

Az Isztriai-félsziget varázsa	6
Szanatórium a föld alatt	16

ÜTLEÍRÁS

A legnagyobb földi kalandok.	
Az „Istenek Csúcsa”	18

HASZNOS — ÉRDEKES

Virágok és növények a pusztá sziklán.	
vízben és levegőben	9
Barangolás nyelvünk tájain	8
Szociális és biológiai rangsor	
az állatvilágban	16
Miről írnak a turistalapok?	25
Fehér foltok a Himalájában	10
Pihentessük gyomrunkat	26

SZÓRAKOZÁS

Turistatató, 5. forduló	26
Leghosszabb...	2

A címképen Rovinj, az Isztriai-félsziget romantikus kis üdülőhelye. Foto: Bavaria Holman

TURISTA. Turisztikai, camping és utazási folyóirat. Felelős szerkesztő: **Endrédi Lajos.** Szerkesztő bizottság: dr. Agócsy Pál, Antalffy Gyula, Kertész Miklós, dr. Kürthy Miklós, Mosonyi László, dr. Pápa Miklós, Székely Miklós, Szombathy Viktor, Vedres László. Szerkesztőség: Bp., V., Váci u. 58. T.: 182-932. Kiadja az Ifjúsági Lapkiadó Vállalat. Felelős kiadó: **Tóth László** igazgató. Kiadóhivatal: Bp., V., Révay u. 16. 116-660. Terjeszti a Magyar Posta. Előfizethető a Posta Központi Hírlapirodánál (KHI. Bp., V., József nádor tér 1.), a kézbesítőknél, bármelyik postahivatalnál és a posta hírlapüzleteiben közvetlenül, vagy csekkbefizetéssel lepon (csekkzámlaszám: egyéni 61 251, közületi 61 066), valamint átutalással a KHI. MNB, 8. sz. egyszámújára. Előfizetési díj egy évre 36,— Ft, félévre 18,— Ft

Kéziratot és fényképet nem örzünk meg és nem küldünk vissza.

INDEX: 25 814

70.4630 Egyetemi Nyomda mélynyomása, Budapest.
Felelős vezető: **Janka Gyula** igazgató

A KÖVETKEZŐ SZÁM TARTALMÁBÓL:

A legnagyobb földi kalandok
Bodrogközi utakon
A Triglav
Szerelmem a Tisza
Védjük gombáinkat

LEGHOSSZABB

Portugália fővárosában, Lisszabonban hamarosan megindul a forgalom Európa leghosszabb függőhídján, amely a Tajo folyót íveli át és a fővárost Almedo várossal köti össze. A hidnyílás hossza 2278 méter, a hídpálya 70 méter magasan vezet a folyó szintje fölé, a kábeltartó oszlopok magassága pedig 190,5 méter.

Moszkvából naponta három személyszállító vonat indul a világ leghosszabb járatára, 9297 km távolságra, Moszkva és Vlagyivosztook között a Csendes-óceán partjára. Ezt a hosszút utat hat nap alatt teszik meg a szerelvények 91 megállással. A vonatokat 9117 kilométeren villanymozdony húzza, 180 kilométernyi utat gőzmozdonyral tesznek meg. A személyzetet 12 óránként váltják.

A leghosszabb nevet Új-Zélandban viseli egy város: 82 betűből áll. Így hangzik: Taumatawhakatangihangakauauata-mateatukukupakapik maungahoronukupoka iwhemakitamatahuru. A hatóságok rövidített nevet használnak, amely csak 57 betűs.

A világ a leghosszabb végrendeletet 1900-ban az USA-beli Detroitban Frederika Cook írta. A végrendelet négy kötetnyi és 95 940 szóból állott.

LEGERŐSEBB

Az Isikawadzima-Harima japán cég kutatóintézetében kikísérletezték a legerősebb acélt, egy olyan acélfajtát, amely az egy négyzetmilliméterre nehezedő 250 kilogrammos nyomást is kibírja. Az „In-U Steel” jelzéssel ellátott új japán acél erősebb a szuperszonikus repülőgépek gyártására felhasznált amerikai acélnál.

LEGNAGYOBB

A lehető legnagyobb formátumú újság 1850-ben jelent meg — 2,5 méterszer 1,8 méteres lepedő-oldalakkal, viszont a legkisebb újság, amely megjelent, 7,5 centiméterszer 6 cm volt.

SZÓ SZERINT EZT OLVASTUK...

A Soir című brüsszeli lapban álltak a következők: „A támadó menekült. A szomszéd kutyája utána eredt. Sötét kabátot és világos kalapot viselt...”

A londoni Daily Mirror idézte a Shoreham-i bűnügyi rendőrség szó szerinti jelentését:

„Az elmúlt hét végén a következő hivatali ténykedéseket hajtottuk végre: 18 autólopás, hat betörés, két rablás, s hét erőszakos nemi közölség.”

BEHAJTJA AZ ADÓSSÁGOT

Egy Skóciában utazgató turista elvetődött egy faluba, ahol éppen búcsú volt. Felfigyelt egy férfira, aki nagyon szomorú és elkeseredett arccal már vagy fél órája a körhintán ült. Valahányszor megállt a körhinta, a férfi mindig nagyot sóhajtott, de nem szállt le. A turista megkérdezte tőle:

— Bocsásson meg, uram, valóban szórakoztatja ez önt?

— Már hogy szórakoztatna! A körhintás adósom 50 fonttal, s ez az egyetlen módja, hogy behajtsam rajta.

A DÁN FÉRFIAK FEKETE NAPJA

Dániában február 25-én szokatlan hagyományok uralkodnak: a fiatal dán nőnek jogában áll, hogy megkérje egy férfi kezét. Visszautasítás esetén az illető férfi köteles vigaszdíjként egy pár bőrkesztyűt vásárolni. A szaküzletek ezekben a napokban nagy forgalmat bonyolítanak le.

Legelésző lovak,
a lengyel gyártmányú
permetező repülőgép közelében
(MTI Fényes T. felv.)

A HÍRES HORTOBÁGY

Ha van magyar táj, mely az utóbbi negyedszázadban alapvetően megváltozott, akkor ez a Hortobágy. A végtelenség, a határtalanság, a roppant távlat jellemezte századokon át a debreceni pusztát: ameddig a szem ellátott nem akadt egyetlen halom, egy facsoport, de még egy szélcibálta árva bokor sem, csak ritkás fűvel fedett legelő mindenfelé. „Az ember úgy érzi magát itt, mint széles tenger közepén” — írta a Hortobágyról a múlt század végén Jókai.

Egy-egy nádból rakott pásztortanya, sárból vert kunyhó, sudár ostoros gémeskút tűnt fel itt-ott, egymástól jó félnapi járásra, aztán megint csak a néptelen, komor tekintetű pusztaság. A gypesebb részen csendesen legelésző fehér gulyák, szélesebben vágató ménesek, összedugott fejjel mélázó juhnyájuk bukkantak fel s vesztek újra a semmibe. Életet csak a délibáb varázsolt elő: a levegőben lebegve városok tornyai, utcái jelentek meg; a távoli karámok emeletesházakká nőttek, a legelésző ökrök roppant szőrnyekké formálódtak.

A külföldieket valósággal megrendítette egy hortobágyi utazás. Debrecen a múlt század végéig a közép-európai állatkereskedelem főhelye volt, a híres hídi vásárok idején a külországi kereskedők valóságos karavánokban haladtak át a Hortobágyon. Több külföldi író is megfor-

dult ilyen alkalmakkor a pusztán, s rendkívüli tájélményekről számoltak be olvasóiknak. A német útleírók — Jókaihoz hasonlóan — a tengerhez hasonlították a hortobágyi pusztát. Tükörsima felszíne olyan — írták — akár szélcsendben az óceán. A nyári hőségben dermedten borul föléje az ég, mint roppant üvegharang.

A tenger hasonlat Széchenyinél is megjelenik, de belőle épp az ellenkező hatást váltja ki a határtalan sík; eszméit bontja ki a végtelenségbe: „Reám nem hat kellemetlenül a pusztá, és néha csodálatosan

jól érzem magam, ha szemem oly kevéssé látom korlátozva, mint gondolataimat. Akár csak a tengeren, eszméim itt is a végtelenben kóborolhatnak...” — jegyezte naplójába 1820-ban, mintegy Petőfi Hortobágylátása előzményéül.

Amikor Petőfi a múlt század közepén a nagy csárda előtt leszállt kocsijáról, s felkiáltott a látvány gyönyörűségétől, még életteli tájat látott maga előtt. A Hortobágy népes falvai ugyan mind porrá omlottak a török időkben, s középkori nagy tölgyerdőket is rendre kiirtottak

A kilencelükű hídnál mossák a traktort
(MTI felv.)

az évszázados háborúságok, de a vizek tovább öntözgették a pusztát. A Tisza esztendőnkint kétszer is megjárta a Hortobágyot, térdig gázolt a fűben a kövér legelőknél a soktízezer szilaj marha s a százezernyi jámbor juh. Fazekas Mihály a múlt század elején még Kánaánnak mondja a Hortobágyot, ahol a pásztornépnek „szép zöldellő mezőben legel a marhája”. A bőség és a szabadság jelképe volt akkor a pusztai táj, s az maradt Petőfinek is.

Valóban pusztá lett a Hortobágy, amikor a múlt század második felében elvették tőle a vizet. A Tisza-szabályozás — mivel nem követte második lépésként az öntözés megszervezése, ahogy legjobb vízmérnökeink követelték — néhány év alatt kiszáritotta a Hortobágyot; természetlen, gyorsan szikesedő, kopár „tűzmezővé” tette. Nyár derekára már kiégett az egész táj, csak a sós földet nyalta keservesen a jószág. Ilyenkor esengett a pásztor az egekhez: „Istenem, teremtdöm, adj egy szelíd esőt, — A szegény baromnak jó legelő mezőt!” Az irodalomnak sincs ekkor már egyetlen jó szava sem a Hortobágyhoz. Jókai egy darab Ázsiának nevezi, Móricz Zsigmond szerint egy irtózatoss seb kicsi magyar földünk kellős közepén, s Ady legkegyetlenebb szavait vágja hozzá: a kulturálatlanság, a rútság, a meddőség lesz nála a Hortobágy elvadult, fátlan, virágtalan tája.

A vizet vissza kellett adni a pusztának, hogy újra élet fakadjon rajta. 1956 júliusában indult meg a *Keleti-főcsatorna* teljes hosszában a Tisza vize, s ez időponttól kezdődik a Hortobágy történetének új fejezete. A pusztá átformálását, mezőgazdasági művelésre alkalmassá tételét az ország legnagyobb kiterjedésű állami gazdasága végzi, s az utóbbi tíz év alatt több mint 25 000 hold ősgyepet alakított termővé, elsősorban az öntözés segítségével. A Tisza vízával elárasztott „tűzmezők” holdankint 14—15 mázsa búzát adnak, a Hortobágyi Állami Gazdaság 1969-ben kereken százezer mázsa búzát termelt.

A mai hortobágyi táj jellemzője kétségtelenül a víz. Mindenfelé ez fut kisebb-nagyobb csatornáknak, ez hullámszik az egymást hosszú sorban követő halastavak medencéjében, ez csillog az elárasztott legelőknél, az apró gátakkal övezett rizstáblákban, s az öntözött réteken dús szénatermés várja a szászlepkéket. Nyáron is zöld ma már a Hortobágy jelentős része, s az éledező mezőket, az egyre növekvő kultúrterületeket fiatal erdők sávjai védik a szikkasztó szelektől. Közben a pusztá szívében — az ősi vendégfogadó, a híres csárda mellett — egy új község nőtt fel. 1945 óta több mint ezer ház épült a pusztai településeken, néhány tucat pásztoremler helyett ma már négyezer lakója van a Hortobágyknak.

Messzire nyúló vetéstáblák, kukoricások, cukorrépa- és rizs-ültetvények, öntözött legelők, korszerű ál-

lattenyészto telepek jellemzik a mai pusztát, de sok-sokezer holdnyi feltöretlen ősgyep őrzí még a régi pásztorvilág lassan tűnedező néprajzi érdekességeit. Az érintetlenül hagyott pusztá-részek *nemzeti parkká* való alakítására rövidesen sor kerül, ekkor védelem alá kerülnek a vadmadarak s az ősi magyar háziállatok, a hatalmas természetű szürke szarvasmarha, a pödrött szarvú rackajuh, a komondor, a kuvasz meg a puli.

Idegenforgalmunk nagy lehetősége a Hortobágy. A külföldiek egyre inkább keresik a *fojgyó természeti tájakat*, az ősi népélet, az elhaló pásztorvilág romantikus környezetét. A Hortobágy ma Európában szinte egyedülálló attrakció. Naponta hatnyolc külföldi csoport is érkezik a csárdához, és ismerkedik a táj sajátos érdekességeivel. A múlt esztendőben több mint százezer látogatója volt a Hortobágyknak. A „sláger” maga a *pusztá látványja*, de különösen a ménes. A csikósok a nagy vendégjárás idején napi 18 órát is eltöltenek nyeregben: hajtás, terelés, itatás, lovasbemutató a program, de a külföldiek szívesen kocsikáznak is az asztalsimaságú mezőségen. Amikor pedig megkezdődik az *őszi madárvonulás*, a Hortobágy valóságos Eldorádója lesz a vadkacsa- és vadlibavadászoknak, akik a nagycsárda boltíves vendégszobáiban ütík fel tanyájukat.

Az ősi vendéglátóhely ma is úgy áll a kanyargós Hortobágy folyócska nádszegélyes partján, a lomha ívelésű kőhíd mellett, mint az elmúlt századokban. Szemben vele az egykori szekérállás *pásztor múzeum*, körülötte most alakul ki a *pusztai skanzen*. Az öreg csárda előtt mindig hosszú autósor áll, bent pedig nagy élénkség, nemzetközi hangzavar. A csárda népi jellegű bútorokkal berendezett szobáiból nem fogy ki soha a vendég, az étterem nehéz tölgyfaasztalait pusztai emberek, csikósok, gulyások, traktorosok, agrónomusok, halászok és városi kirándulók, külföldi turisták ülík körül. Halászlé párolog a cseréptányéron, paprikácscsirke illatozik a bográcsban, a poharakban tokaji bor csillog aranyárgán. A sarokban régi pásztorfalokat muzsikálnak a cigányok. A zúmmogve be-beszűrődő motorzúgás azt jelzi, hogy az állami gazdaság fűrgé kis sárga repülőgépei növényvédő feladataikat végzik valahol a közelben.

A cigányzenébe olvadó motorberégésben jelképesen benne van a Hortobágy mai kettős arca: az egyik, amely a régi pusztát őrzí, s a másik, amely a mezőgazdasági kultúra legkorszerűbb elvei alapján válik gazdagon termővé.

Antalfy Gyula

Többféle sátorminta közül lehet választani. A turista- és sportboltok, valamint a kölcsönsszolgálat kínálta sátrak viszonylag kényelmes elhelyezést nyújtanak. A két- és a négyszemélyes, illetve a családi sátrak, külön előtérrel vagy anélkül, világítási, főzési és mosási alkalmatosságokkal vannak ellátva. A műanyagipar szolgáltatja az étkezőfelszerelést. Kisebb sátorokban kizilámpák is megfelelnek, a nagyobbak számára karbid- vagy gázvilágítás szükséges, de legcélszerűbb a közelben parkoló gépkocsi villamos világítását felhasználni.

Valóságos sátorvárosok létesülnek így a kellemes tájakon. Illík tudni, hogy ezekben is rendre és fegyelemre van szükség. Az együttélést a felügyelő személyzet irányítja, de minden sátorlakó kötelessége, hogy figyelmes legyen a többi társa iránt.

Egyik legfontosabb szempont az éjjeli csend és nyugalom. Meg a reggeli élet is csendet kíván.

Mindez nem jelent merev elzárkózást. Jó kedvvel vegyünk részt a közös rendezvényeken, ének- és zenejátékokban addig, amíg szórakozásunk nem zavaró a többség számára.

Az egészségügyi szempontok megtartása talán a legfontosabb. Az ételhulladékok, a szemét és a szennyezett holmi a kijelölt helyre vagy tárolóba kerüljön. A mosdó- és toalettberendezések tisztaságára féltő gonddal kell ügyelnünk.

Tudni kell azt is:

1. A táborrend mindenkire nézve kötelező.
2. Nyílt tüzet csak kijelölt helyen szabad gyújtani.
3. A sátrak nem kerítettek körül árkokkal.
4. A sátrak körül is csak megfelelő öltözékben lehet járkálni.
5. Érkezőkor és távozásakor a camping-tábor vezetőjénél (gondnoknál) szabályszerűen jelentkezni kell.

6. Külföldön is vegyük tekintetbe az ottani lakosság szokásait, életmódját, és ne tegyünk kárt idegen tulajdonban, fákban, kerítésekben.

7. Távozásakor a táborhelyet tisztán és rendben kell átadni.

Babits Mihály tájai

Babits Mihály Szekszárdon született, Budapesten és Pécsen járt elemibe és gimnáziumba, aztán Budapesten végezte egyetemi tanulmányait; Baján, Szegeden, Fogarason és Budapesten volt tanár. Írói munkássága Budapesthez fűzi. De ha azt keressük, hogy a 20. század magyar költészetének e mestere hazánk melyik táját fejezte ki leginkább, nem a bejelentőlap szerinti lakóhelyet kell megkeresnünk. Hanem Esztergomot, ahol szőlőkertje volt az Előhegyen, a város és a Duna fölött, kis kerti házában tizenhét éven át lakott, tavasztól őszig. 1966. augusztus 20-án Babits Mihály-emlékművet avattak fel Esztergomban, s ezzel a város hitelesítette költőjét.

Babits életművében megtaláljuk minden városának nyomát. Szekszárd tükröképe ott van a Halálfiában, a nagy regényben. Pécs városízét érezteti a pécsi uszodáról írt Babits-vers. A havasok között megbúvó erdélyi Fogarásról nagy verset találunk a Recitativ című kötetben, s Budapest képe százszor is felmerül. De azt, amivel halhatatlan maradt, az emberség és nemzeti érzés harmóniáját kifejező költeményeket, a lelkiismeret olthatatlan lángját: Esztergom adta. Ott foglalta össze szülőföldje, a Dunántúl, minden színt és ízt, hagyományát és emlékét, s ott válaszolt, mint kortárs az idő faggatásaira. Nagyon szerette ezt várost, mélyen átérezte jelentőségét. Az esztergomi kert volt Babits Mihály igazi munkahelye. Az Előhegyről, ahová érdemes ma föl-sétálni s megkeresni a múzeummal alakított kis nyári lakot, széttekintethetett hazáján, azonosíthatta a magyar szenvedéseket Európa bajával. Rendületlenül hitt a magyar emberségben, s hazánk emberségőrző erejében. Aki hegyről folyóra és síkságra letekint, roppant egységben érzi nemzetét, földjét, múltját. Babitsnak látomása volt Esztergomban, amely látomás már Balassi óta nagy költőink látványa hazánkról. A kereszténységnek, vagyis az európai műveltségnek „pajzsát viselő” országot látott maga előtt, s ifjakat, akiket Balassi katonamód vitézeknek, Babits íróink szójárása szerint rokon-lelkeknek nevezett. Igénnyé és céllá emelték az országepítő szellemet, Esztergom két költője, Balassi és Babits. Balassi harcban esett el érte, Esztergom falainál. Babits még hazavitette magát Budapestre, ott halt meg, de a halál szenvedéseit ott az Előhegyen élte át, csatatér híján is hősi küzdelemben a fojtogató gégerákkal.

Írja, hogy szökevénynek látszik a Pestről elvonuló s hegyre baktató költő. De az esztergomi kivonulás csupa dac volt és szembeállítás. Nem azt írta, amit menekülők szoktak írni, hanem harcolni kezdett a szabad levegőt és szabadságot éreztető

hegyen. Budapesten nyüzsgött a száz-hősök hada, cselelt szötte az országot a németeknek felkínáló sokfajta árnyalata a jobboldali magatartásnak, gyáván meglapultak a számítók, hírszók, helyezkedők. Babits Esztergomban följük szállt. Olyan volt, mint egy égi jelenség, jelképpé nemesedett. Pontosan lelelte magát, rajzolta testét, de hitelesen jellemezte szellemét. Jeremiás próféta-nak mondta magát Esztergom hegyén:

„Elcsúszott a világ és nem maradt
élve más:
dombon ül s fejet csóvál a mord
Jeremiás.”

Hozza postáját a posta, hír és divat azonban nem ragadja el, föl nem olvad. „Akként élek, mint akik már változatlanok!” Ez a Jeremiás-azonosulás bátor kihívás volt, az üldözött és halálra ítélt nép prófétáját vallotta magamegtestesítőjének. Szembeszállt azzal a rossz látású nemzeti önhittséggel, amely hazánk jövőjét német ágyúcsövekre kötötte. A kis fehér házban, melynek falán író-látogatók aláírásait gyűjtötte össze, szőlőtőkék és dús gyümölcsfák között, a Duna kék szalagját nézve: érezte Babits a kint az országért, ezeréves múltunk szépségeért és emberségeért. Mi lesz Magyarországgal? Fülelt a hegyen, hallotta a tömeg üvöltését, a parancsuralmak hetvenkedő fegyvercsörgetését, a vezérek hangját. „Ami hír fülemben ér, mind csak történelem” — írja megvető hangszóval. Az esztergomi hegyen meghalt a jelen, Babits költői látomásaiban éledt a nemzet jövője.

Harcot hirdetett esztergomi verseiben a Harc ellen. A tett gyilkos mozdulatát ellen-tettel kell megállítani. Figyelő sasszeme végigpásztázta Európát, szerelmes tájait, az egységes és egyetlen földrészt, élete értelmét, s benne a magyar tornyokat, hegyeket és vizeket. Fényt, fényt! — kiáltotta Babits, ne maradjon egy homályos zug Európában. Lobogjon az égig szellem és szerelem — írja egy másik versében. amelyben hírmondónak álcázta magát, s megindul „a népes völgyek felé”, de a hír, amit mondani akar, csak annyi, hogy: ősz van! S az évszak jelkép, azt mondja: semmi az események világa, semmi a háború, több és emberibb egy évszak, mint „az örült népek nyugtalansága”, a csalfa demagógia Európa fórumain. A költő inkább „a bölcs növényekkel és jámbor állatokkal” tart, csak az ősz érzi. Az ellenállás és szembezállás módszerét és művészetét, a fasizmus semmibehevését Babits, a beteg költő fedezte fel. A Jónás könyve című művében szövegezte meg szilárd hasonlatokkal az emberségbe vetett magyar hitét, költői mondanivalójának búcsúját. Hogyan lehet az ítélet-órán szétválasztani a

jót a rossztól? Istent idézte önmaga válaszként:

„Bízd azt reám, majd szétválasztom én.

A szó tiéd, a fegyver az enyém.
Te csak prédikálj, Jónás, én
cselekszem.”

Ez jut az eszünkbe Esztergomban, a Duna fölött, a Bazilika fölött, a hegyre ballagva, ahol Babits Mihály énekelt. Hős emberség volt az ő magatartása a szelíd, kedves, édes dunántúli tájjal a háta mögött. Előbb, őszintébb és igazabb antifasizmust versekben alig lehet elképzelni. Szépen zeng a Babits-vers Szekszárd híres vörös boráról, Fogaras várbástyáiról, a pécsi uszodáról és poros akácáról, Rákospalotáról s a budai látványokról, de megrendítő, Vörösmarty utolsó nagy verseivel rokon üzeneteket az esztergomi hegyről intézett hozzánk Babits Mihály. Oda kell képzelnünk az édes, finom vonalú esztergomi hegyekre a magyar Jeremiást, aki holttá válva is kardot vont a barbár világ ellen. S azóta is tisztán, hősién, meggyőző emberséggel szól hozzánk.

Szalatnai Rezső

A Négytestvér-forrás

Aki a kaposvári Gyertyános erdőbe jár túrázni, vagy itt tölti szabad idejét, egy kedvesen csobogó forrásból olthatja szomját.

Ez a szépen kiépített, percenként húsz liter kristálytisza vizet adó forrás a „Négytestvér”. Egyike annak a most készülő három kifolyós forrásrendszernek, melynek „Testvérforrás” lesz a neve, és amelyek együttesen harmincöt liter egészséges, jéghideg vízzel látják el a Gyertyánoserdő kirándulóit, túrázóit.

A remekül elkészített forrás a kaposvári természetbarátok kezemen-káját dicséri, a ráfordított összeg és társadalmi munka együttes értéke eléri a tízezer forintot!

Elterjedt a híre, hogy a víznek gyógyhatása van. Kirándulónapokon igen sokan keresik fel, hogy mellette lepihenve gyönyörködjenek szépségében, igyanak üde, jóízű vízből és hallgassák kedves csobogását.

A forráshoz a piros jelzésű turistaút vezet, s a kaposvári vasútállomástól három kilométerre van, igen szép, idillikus környezetben, a gyertyános szabad táborkodjének szomszédságában, ahonnan jó túrákat tehetünk a Zselic minden irányába.

Távlati tervek szerint a források vizével egy kis tavacska táplálják majd, ami a mellette épülő turistaházzal együtt értékes és igen szép tanyája lesz Kaposvár természetjáróinak.

— Lévai —

AZ ISZTRIAI-FÉLSZIGET

map 4

A szállodában három idős hölgy is lakott. Együtt sétálgattak a parti sétányon, együtt étkeztek és együtt üldögéltek délutánonként a strand melletti cukrászdában. A szálloda portása mesélte róluk, hogy negyven éve járnak ide minden nyáron. F fiatal házasságként ismerkedtek itt össze, ma már fehérhajú matróznak, gyermekeik is családfők régen, de őket nyaraként visszahozza a táj, a környezet és az ifjúság emléke.

A NEVEK JÁMBOR TÖRTÉNETE

De hogy miért nevezték az ókor nomád népei az Adriát „Kék Tüznök”, arra nem sikerült senkitől sem választ kapnom. Mert az Opatijai-öböl víze minden volt, csak kék nem. Leginkább zöldnek látszott, olyan átmenetnek a smaragd és a jade között, attól függően, hogy honnan érték a napsugarak.

Amikor először pillantottam meg, fehér hullámokat kergetett a szél a sziklás partok felé. A víztükör úgy fodrozott, mintha apró sárlányok keringtek volna felszínén. Minden zöld volt, a tenger csakúgy, mint a parti sétány magnólia sora és az öblöt szegélyező Ucka dombjainak erdőrengetege.

Igy mutatkozott be Isztria, ez a mindössze 3800 km² nagyságú félsziget, amely Trieszt és a 42 km hosszú szlovén part kivételével a Horvát Köztársaság legnagyobb idegenforgalmi attrakciója.

Isztria igazi szépségét a tengerpart jelenti. A közel 200 km hosszú parton sziklás öblök sora rejtőzik. Közöttük a legszebb Opatija, az egykori Abbázia. Amikor a Bécsi Kongresszus felszámolta a napóleoni birodalmat és Isztriát Ausztriához csatolta, Opatija helyén csak egy kis halászfalu állt — Volosko. Ma így hívják Opatija egyik elővárosát. S ha már a névnél tartunk, azt is eláruljuk, hogy Opatija — e mondan furdóhely — igen jámbor dolognak köszönheti nevét.

A HÁLÁTLAN UTÓKOR FELEDÉKENYSÉGE

A 14. században e környéken alapították a benedek rendiek Szent János nevű kolostorukat, amelynek egyik apátságát az olasz lakosok Abbáziának, a horvátok Opatijának nevezték. Elfeledték ezt, mint ahogy feledésbe ment Friedrich Schulernek, a bécsi Südbahnhof egykori igazgatójának neve is. Pedig ő alapította 1884-ben Abbáziát, amikor az első furdóhotelt felépítette.

Emlékét nem őrzi sem szobor, sem bronztábla és a híressé vált furdóhely jelképe is inkább a furdó leány szobra lett, amely ott áll a tengerben a strand közelében. És annak a parknak a közelében, amelyet minden turista felkeres, mert gazdagsága szintén Semiramis függökertjével vetekszik. Van itt mindenféle trópusi fa és növény; libanoni és japán cédrus, jeruzsálemi és libiai olajfa, kínai és nepali fenyő. A fák koronája egymásba nőtt és árnyas lugasaiban mókások ficinkádoznak, nem zavartatva magukat az embertől. A csendet csak a kikötőbe suhanó hajók kurtbúgása töri meg.

UTAZÁS A TÖRTÉNELEMBE

Mint ahogy Isztria földrajzilag Szlovénia folytatása, történetileg is ugyanazt az utat járta. Kétezer év óta egyik uralom a másikat váltotta; tartozott a római, a bizánci és a frank birodalomhoz. De Velence alakította ki sajátos építészeti stílusát, amelynek emlékei ott láthatók a paloták loggiáiban és szökőkútjaiban. Parancsolt itt Augustus, Nagy Károly, Napóleon és Habsburg. Császár királyt, örgróf patriarchát követett.

Az autósutráda Pulánál szétágazik. Egyik szárnya tova suhan egészen Ulcinig, ez a híres Jadranska Magistrale. Végig a part mentén, modern szállodák között kanyarog, s rajta valószínűleg ömlik a nemzetközi idegenforgalom. Másik szárnya a félsziget belsejébe kanyarodik el, ez a 266. számú országút, amely Motovunba vezet. Ezen már nem találkoztunk benzin-

kúttal, kocsmával és turista információs irodával. Inkább szénával rakott kordékkal, amelyeket szürke öszvérek húznak. A naptól kiégett földeken fáradt arcú emberek dolgoznak és a múltból ittmaradt városok szűk utcáin történelmi kép fogad.

A Mirna-folyó völgyében, egy magas domb tetején elhagyott várkastély emelkedik. Üres ablakai, mint vak szemek sötétlennek a nap szétáradó fényében, s a kerek bástyákat összekötő falak lőréssein port fúj át a meleg szél. A gótikus vaskapu elrozsdásodott szárnyal kitarva tántogának, a métervastag kőfalakban golyók nyomai látszanak. Kelta, longobárd, illir és római támadások névjegyei. De ostromolták keleti gót és bizánci zsoldosok, német és francia lovagok is. A bástyákon írások olvashatók. Lovagok útban a Szentföld felé, olasz condottierik rablótújuk közben vészték kardjukkal a kőbe nevüket. Minden a múltat idézi; a szobák falain címerek maradványai, Velence Seregnissimájáról, Aquilea Patriarchájáról, Görz Örgrófjáról mesélnek.

A városka utcáin alig járnak. Az előjárósági palota loggiái alatt üresek a kiskocsmák székei és a szökőkutak vízből sem oltja senki a szomját. Motovunban a múlt városában vagyunk. Alig ezren élnek itt, a húsz év előtti lakosságának mintegy hatodrésze. A többiek más vidékre mentek, ahol könnyebb a megélhetés. Az 1900. évi népszámlálás Isztriában még 350 000 embert talált, ma alig fele él itt, annak zöme is a tengerparton.

Csak az erősek maradtak itt és a szegények. Mert szegények Peroj környékén a 17. században idetelepült montenegróiak, meg Grobnik és Jeszenovik mellett a „csicsek” a Moldvából a törökök elől idemenekült román pásztrok utódai, kiket tréfás dalok „csiribicseknek” neveznek.

GÁLEÁK ÉS BUZZÓK HELYETT SZARVAGOMBÁK

A motovuni hegyek oldalai kopárak, pedig egykor gazdag erdők borították.

Mialatt a vonat horvát földön át az Isztriai-félsziget felé röpített, sorra maradoztak el mellettünk a Kapella hegyei. A szelíd, zöld mezőkből bántóan emelkedtek ki — először messziről, utána egyre közelebről — a fehér sziklaoldalak. Az elkaraszosodott hegyek ormain történelmünkben jól ismert várak romjai integettek és a táj békés képét csak a sínek mellett feketéllő, lerombolt usztasa-géppuskafészek zavarták meg.

Villanymozdonyunk éles rikkantásokkal fürta belé magát az egymást követő alagutakba, már túl voltunk az emelkedőkön. A hegyek karéja ugyan szemünk elől még eltakarta az Adriát, de a levegőben már érződött a tenger sós íze. Egy éles kanyar után azután egyszerre csak eltűntek a hegyek és a távolban felragyogott az Opatijai-öböl csillogó víztükré.

Sokan kérdezik, miben is rejlik az opatijai partok varázsa, mi csábítja ide majd száz éve a turisták és üdülők ezreit Európa legkülönbözőbb országaiból. Hisz Porto Roz, Pula, Rovinj és Lovran — de a többi isztriai üdülő is — szépségben semmivel sem marad el Opatijától. Csúpan egyetlen dologban nem versenyezhetnek vele. S, ez pedig az abbáziai partok hangulata és könnyed bája. Ez érződik a levegőben és az emberek magatartásában. Opatija varázsa éppen a könnyed olaszos és a kedves k.u.k. charmejében mutatkozik meg, amelyet minden változás dacára mindmáig sikerült megőriznie.

VARÁZSA

De kiirtották őket; a velenceiek e fákból építették híres gályáikat, amelyek hét tengeren lobogtatták a köztársaság zászlóját. Ma az erdőkben óriás szarvasgombák nőnek, amelyeket különleges ízük miatt messzi földekre szállítanak.

A dombok oldalát szőlők borítják, még a rómaiak telepítették. Ezek túléltek minden más római alkotást. Elporladtak a diadalívek, de fennmaradtak a Pinot, a Teran és a Malveziya, az isztriai mézes borok, amelyek minden dalmát halászkocsmá kedvenc italai.

Motovun igazi hírnevét azonban a kőnek köszönheti. Az itteni kőbánya már Augustus idejében is ismert volt. E kövekből rak-

ki Danteban a pokol kapujának félelmetes képét, amikor az Isteni Színhátékban e halhatatlan sorokat írta: „Ki itt belépsz, hagyj fel minden reményvel.”

Visszatérve a tengerpartra, Pulába fut be az országút. A monarchia egykori flottatámaszpontja ma 40 000 lakosával a félsziget legnagyobb gazdasági és kulturális városa. Amfiteátrumát az i. e. 1. században építette Augustus római császár. Ma filmfesztiválokat rendeznek nyaranta benne.

Pula után az autópálya egy festői halászfaluba, Rovinjba ér. Jellegzetes mézszínű házai közül kifehérennek a modern szállodák.

Motovun ősi bástyáján. A várkastélyban helytörténeti múzeum működik

Isztriában a teherhordás fő eszköze még ma is a szamar

Az Euphrasius-bazilika Porecban

Opatija. A fürdőző leány szobra, apály idején (Pászthory Lóránt felv.)

A pinia-ligetekben szobrok állnak és a domboldalról vetett pillantás a félkörben húzódó móló mögött egy kis szigeten nyugszik meg. Ez a híres „Vörös Sziget”, Európa nudistáinak paradicsoma.

Mielőtt elhagyjuk az Isztriai-félszigetet, két helyet érintünk; Piránt az egykori kalózfalut és Porto Rozt, a felkapott nemzetközi fürdőhelyet. Innen már észak felé visz az út. Átsuhanunk a Brkini-hegy völgyén és amikor átérünk a Réka folyó hídján, a távolban már feltűnnek a Dinári-Alpok sziluettjei.

Amikor Matulji fölött először pillantottam meg az Adriát, idegennek, haragos zöldnek tűnt. Amikor Ankaránál Szlovénia hegyei felé fordultam, türkisz fátyolba burkolózva vett búcsút tőlem.

Endrődi Lajos

ták a híres pulai amfiteátrumot, s ezekből épültek Velence palotái. E kövek állnak a bécsi Szent István dóm falaiban és a New York-i Empire State Building felhőkarcolójában.

KI ITT BELÉPSZ, HAGYJ FEL...

Ahogy Motovunt elhagyjuk, alig félórai kocsikázás után egy újabb kisvárosba, Pazinba érkezünk. Bár itt is kastély áll a domb tetején, a turisták inkább irodalomtörténeti jelentősége miatt keresik fel. Ez a hely, ahol Dante járt és ahol a sziklás hegy oldala nyeli el a Fojba-folyócska vizét. Kavarogva, örvényeket keltve zuhog alá a víz, hogy eltűnjön a sötét lyukban. E látvány alakította

Barangolás

a fiatalok természetbarát mozgalmában

Kádár Jenőnek, a Híd- és Vízmű-építő Technikum tanárának három „szerelme” van. A család, a geológia és a természetjárás. E három tényezőnek harmonikus, szép összefonódása adja a mérnök-tanár életének értelmét.

Most, hogy beszélgetünk, nem a család, vagy az erózió a téma, hanem a természetjárás. Tíz esztendővel ezelőtt a technikumban megalakította a természetbarát szakosztályt, azóta sok szép eredményt jegyezhetek naplójukba a jövő utépítői. Az évfor-

dulóra ügyesen szerkesztett, tartalmazó füzetbe rögzítették a tíz esztendő legfontosabb mozzanatait. Az első kiránduláson tizenhatan vettek részt. Ma már két és félszázan tagjai a szakosztálynak, rendszeresen kirándulnak, s tizenhét diák járta végig az Országos Kék-túra útvonalát.

„Jenci tanár úr” — így szólítják a szigorú nevelőt a diákok — az MTSZ Ifjúsági Bizottságának tagja. Nyilvánvaló, hogy a természetbarát moz-

munkásnemzedék, a váltás, megszeresse a természetet.

— Mit szándékoznak tenni? — vitem közbe.

— A KISZ-szel karöltve már jó néhány sikeres programot szerveztünk. Örvedetes, hogy az ifjúsági szervezet apparátusa aktivizálódott. Az alapszervezeti sportvezetők ötletekkel, toborzással segítik a természetbarát mozgalmat. Kiemelném még azt is, hogy a túraprogramokon igyekeznek a fiatalok sokirányú érdeklődését is kielégíteni. Gondolok itt a városismereti vetélkedőkre, a Fiala Utazók Klubjára, az ifjúsági campingezésre (éjszakánként 5 forint szállásdíjat kell fizetni a balatonszemesi, badacsonyi és a Miskolc-Tapolca-i ifjúsági campingben), a hagyományos verőcei ifjúsági találkozóra.

— Úgy érezzük, amiket itt felsorolt, azok elsősorban ünnepi alkalmakra vonatkoznak. Több azonban a hétköznap...

— Valóban, a természetjárás nem csak ünnepi program. Éppen ezért fontos célunknak tűztük ki, hogy alapos szervező- és nevelőmunkával hosszabb távra, tehát nemcsak az is-

galomban elsősorban az ifjúság természetjárása áll legközelebb szívéhez.

— Örvedek, hogy az MTSZ közel százezres tömegéből több, mint egyharmad fiatal. Azt is meg kell mondanom, hogy viszonylag nagy ez a szám. Figyelembe kell venni, hogy az iparitanuló-intézetekben és gimnáziumokban három-nyévenként cserélődnek a tanulók. Ezért is kellene sokkal szervezettebben, eredményesebben foglalkozni az iskolás fiatalokkal, hogy az életbe lépő új

NYELVÜNK TÁJAIN

TERMÉSZETJÁRÓ TURISTÁK

Akik szívesen barangolnak a hazai föld tájain, bizonyára örömmel tesznek egy-egy kirándulást az anyanyelv tájaira is, hiszen — ahogyan Kölcsey írja — „haza, nemzet és nyelv három egymástól válthatatlan dolog”. Ez a gondolat vezetett bennünket, amikor nyelvművelő rovatunkat megnyitottuk.

Miről másról szólhatnánk először, mint önmagunkról: arról a szóról, amelyet lapunk is címéül választott.

A turista idegen eredetű szó, de úgy is mondhatnánk, hogy nemzetközi szó: hiszen szinte valamennyi nagy és kis nyelv ismeri, használja. Eredetének megfejtésével részletesen most nem foglalkozunk (másik alkalommal kerítünk majd rá sort), csak annyit jegyünk meg, hogy az angol nyelvben született meg: az adatok szerint kerekén az 1800. esztendőben. Hanem adjuk át a szót nyelvünk kiváló művészeinek, Kosztolányi Dezsőnek: „a turista voltaképp angol szó. Az új Oxford-szótár tanúsága szerint 1800-ban keletkezett. Az angolok kölcsönkérték francia szomszédjuktól a tour-t (körutazás, gyalogséta, kirándulás), megfe-

jelték egy latin képzővel, s így teremtettk meg a tourist-et. Később a franciák tőlük vették át, a franciáktól a németek s a németektől mi. Ha már most a turistát természetjárónak nevezzük, a turistáskodást pedig természetjárásnak, azonsenki semmi kivétlnivalót nem találhat. Ez a szó rugalmas. Amikor a természetet járom, „turistáskodom”.

Igen ám, de azt vetik ellenünk, hogy a mai turista már vonatot, gépkocsit, repülőgépet is használhat. Hát aztán. Nem lehet a világot, vagy a természetet vonaton, gépkocsin, repülőgépen is járni?

A 30-as években írt cikkében, kiváló stílusművésznök örömmel üdvözölte a nyelvünkben akkoriban — pontosan: 1934-ben — megalkotott természetjáró szót. Ám nem hallgathatta el ő sem az új szó jelentése körül kezdettől tapasztalható bizonytalanságot, amit azzal igyekezett eloszlatni, hogy arra hivatkozott: „A szó megállapodás dolga” — azaz: ha megegyezünk benne, hogy ezentúl az új természetjáró szó fogja jelölni a hegymászókat, világutazókat, országjárókat, hétfégi kirándulókat összefoglalóan, akkor nem lesz szükségünk többé az idegen eredetű szóra.

Csak hát maga a nyelv is dönt és ítél, nemcsak a nyelvművészek és nyelvtudósok.

Azóta jó 35 éve telt el, s nemcsak

a nyelv életében történtek változások, hanem magában az életben is. A 30-as években a turista a hazai nyelvhasználatban többnyire hátizsákkal, bottal felszerelt kirándulót jelentett, aki szenvedélyesen járta a hazai tájakat, hegyeket s néha — ha pénze engedte — hasonló kirándulásokat tett az ország határain túl is. (Persze hátizsák nélkül is utaztak ország- és világjárók: hajón, autóbuszon, repülőgépen, de ezek az utak olyan drágák voltak, hogy résztvevőiket nem is turistáknak, hanem utazóknak nevezték.)

Mivel pedig a turista többnyire a hegyvidékeket járta, természetes, hogy elsősorban a hegymászó fogalma tapadt hozzá. E jelentésében jól is helyettesítette — s helyettesíti ma is — az új természetjáró szó, amely nevében is ott hordozza a természetet.

A turista azonban kezdettől fogva többet jelentett nyelvünkben, mint a szabad természetet járó kirándulót. A szó először majd 120 éve, 1851-ben bukkant föl nálunk, nem kisebb írónak, mint Kemény Zsigmondnak tollán: „minden honunkban megfordult külföldi, a legcsekélyebb turistától kezdve...” Ő tehát külföldi utazót ért rajta, ahogy abban a korban legtöbben. Ezért érdekes, amikor egyesek kifogást emelnek az ellen, hogy a csoportos utazással hazánkba érkező külföldi kirándulókat turistáknak nevezik.

kolai évekre kapcsoljuk a mozgalmhoz a fiatalokat. S ebben az igen fontos munkában a KISZ-szervezetten kívül nagy feladat hárul a tanárookra is. Sajnos, még a szakosztályvezető tanárok, nevelők, akik havi 200 forint honoráriumot kapnak az MTS-től, még azok sem rendelkeznek túravezetői képesítéssel. Becslésem szerint — folytatja Kádár Jenő — évenként legalább 4—500 új fiatal túravezetőre lenne szükségünk, hogy a természetjáró mozgalmat kiszélesítsük, s valóban a fiatalok sportja, szórakozása legyen. Úgy érzem: ideje lenne már, hogy az illetékesek a túravezetői képzést megoldják, szabályozzák.

— Tennivaló akad bőven. S, ha az előbb említettek megoldjuk, akkor sokkal több lesz a jól szervezett, tartalmas, kulturált kirándulás, az olyan túra, amely megfelel a mai fiatalság igényeinek.

Még sok mindenről beszélgettünk. A fiatal tanár minden mondatából, elképzeléséből a természetjárás szeretete árad. Kádár Jenő sem akar mást, „csak” azt, hogy az erdők, hegyek, vízpartok benépesüljenek fiatal kirándulókkal.

Kincses József

Igaz, hogy ezek a turisták már nem hátizsákkal, s nem gyalogosan érkeznek, de a régi turistákra emlékeztetnek annyiban, hogy szenvedélyük az utazás, s minden látnivalót megakarnak nézni abban a városban, országban, ahová ellátogattak.

Ezek a külföldjáró, világjáró turisták a megváltozott világ hírnökei: a *turizmus* (s ez más szó, mint a *turisztika*: legközelebb külön írunk majd róla) a közlekedés fejlődésével, az anyagi jólét emelkedésével világjelenséggé vált: az emberek egyénileg vagy szervezett csoportos utazással ezrével és tízezérek járják be a hazai, külföldi városokat, tájakat.

A hátizsákos gyalogos kiránduló fogalmához hozzátapadt *turista* szó jelentése kitágult: a szó ma többet jelent, mint a 30-as években, s ez a jelentésfejlődés, jelentésbővülés természetes kísérője a szavak életének. (Hogy csak egy példát említsünk: a *kocsi* még harminc éve is kizárólag lovas fogatot jelentett, ma pedig aki a szót hallja, szinte kizárólag gépkocsira gondol.)

S hogy idegen eredetű? Hiszen 120 éves múltja van nyelvünkben! Ezen fölül pedig szinte jelképesnek, „stílszerű”-nek tarthatjuk, hogy ennek a világméretű, nemzeteket átfogó utazási szenvedélynek hódolót nemzetközi szóval jelöljük.

Dr. Szilágyi Ferenc

VIRÁGOK ÉS NÖVÉNYEK

a puszta sziklán, vízben, levegőben

Aki járt havas magas hegyen és volt már olyan élményben része, hogy termőhelyén láthatott havasi gyopárt, az tudja, rendszeren milyen kietlen körülmények között, szinte a puszta sziklán él ez a szép hamvas növényke. De a nyitott szemmel járó turista a Badacsony sziklán, vagy a Pilis dolomitján is talál olyan növényeket, amelyek láttán felkiált; miből élnek ezek a kövek között? Az előbbi helyen a keresztesvirágú szikla darafű él és ontja sárga aranyát kora tavasszal, amikor még komoran sötétlenek a sziklák és más növény alig mutatkozik. Az utóbbin, a nyári rekkenő hőségben hőkkenti meg a sziklamászót, amikor felfelé kapaszkodva szuszog és egyszercsak a naptól forró köveken egy üde kis arasznyi virágot, a sziklai harangvirágot találja maga előtt. Talán egy kicsit el is szégyelli a verejtékét, hiszen ez a csöppesség egész életét itt éli le ebben a kegyetlenül kopár környezetben.

A természet egésze, a növény- és állattársulások szempontjából nézve is fontos szerepük van az úttörő növényeknek, amelyek kevés tápanyaggal, kevés vízzel beérik és eltűrik a szél folytonos cibálását, amelynek ki vannak téve a sziklák között. Mélyreható gyökereik a repedésekbe kapaszkodnak, ősszel elpusztuló leveleik és virágaik anyaga humuszavat termel és hozzájárul a kövek bomlásához. A kis repedésekbe behatol a hólé és belefagyva repeszi, tőri a sziklákat. Így készítik elő ezek a pionír növények a terepet az igényesebb fajok számára.

A különös lelőhelyen élő és különös növények sorát most a vizeinkben folytatjuk. Most csak a virágos növényeket tekintjük meg, bár a vizek élő világának nagyon jelentős tagjai a moszatok és a nem virágos növények is. Vizeinkben él a törpe békalencse, talán a világ legkisebb virágos növénye, az egész növényke virágostul, leveléstől 3 mm mindössze. Milliószámban, telepeket alkotva lepi el egyes állóvizeink felületét, „nagyobb”, már a centimétert is elérő más békalencsékkel együtt. Jó búvóhelyet biztosítva a halivadékoknak és más vízi állatok lárváinak.

Különös virágai és viritása van a csavarnövénynek is. Nem hazai növény, úgy hozták be, de ma már sok nem befagyó vízünkben megél, latin neve *Vallisneria spiralis* és az akvaristák, haltenyésztők jól ismerik, mint kiváló akvárium növényt. Ez a virágos növény hímnemű virágait, mint kis csónakokat bocsátja a víz színére, és dugóhúzó-szerűen csavart száron — a vízálláshoz így alkalmazkodni tud —, nőnemű virágait felengedi a víz színére. A sodrás odacsapja a hímvirágok porát a nővirágok termőjéhez és azok megtermékenyülnek. A növény ilyenkor rövidre fogja a spirált és ezzel a mag a víz alá kerül, ott megérik és lehull, kicsírázik a vízfenéken, és így szaporodik a *Vallisneria*.

A puszta szikla és a vizek mélye után jogos a levegőt is megnézni, nem lelünk-e ott is növényeket. Mindig a levegőben lebegőket nem, de a trópusi erdők magas fáin élőket bőven találunk. Itt élnek a pompás orchideák és broméliák is, amelyek kedvelt és sokszor igen drága szobanövények nálunk.

A mi hazánkban a szélre csak a termések terjesztését bízzák a növények, de azt gyakrabban, mint hinnők. A gyermekláncfü és a bakszakáll termése, mint kis ejtőernyő libben a levegőben és kilométerekre is elszáll. A pusztán az iringót, az ördögzsakeret kapja ki a pusztai szél a földből és kergeti messze, messze, és közben elhullajtott magvaival biztosítja a növényfaj terjedését. A növény maga e légi utazáshoz azzal járul hozzá, hogy magvai érésekor elsorvasztja a gyökér nyakát és így a szél ki tudja emelni a földből.

A turista, de más ember is, aki gyönyörködik a természetben és felfedez, olvas érdekes törvényszerűségekről és jelenségekről, hajlamos arra, hogy két tévedésbe essék, az egyik a célszerűség felfedezése a természetben, ami szükségszerűen értelmes alkotót tételez fel. A másik tévedés az emberközpontú szemlélet, ami szerint mindez az ő személyes kedvéért, gyönyörködtetésére van így. Az első tévedés ellen mai tudásunk alapján már könnyű a védekezés, hiszen a faj keletkezés és kialakulásuk elmélete ma már eléggé tisztázott és világosan látható a fokozatos fejlődés és a meg nem felelő egyedek kiszelektálódása útján keletkezett „bámulatos célszerűség” látszat. A másik szemlélet már nehezebb dió. Az ember valóban a maga hasznára fordítja a természet erőit és adottságait, de ennek ellenére a természet törvényei alá rendelt, természeti lény maga is.

Talán nem árt a természet erőinek és szépségének szemlélete azzal sem, hogy kissé szerényebé teszi az embert, mert nem birtokosa, csak részese a természetnek.

Dr. Agócsy Pál

FEHÉR FOLTOK

A HIMALÁJÁBAN

G. O. Dyhrenfurth, az ismert alpinista szakember a legújabb felvételek alapján felvázolta a Himalájában még meghódításra váró nagyobb csúcsokat.

1. kép. Erwin Schneider felvétele 5280 m-es magasságban készült a Közép-Ngozumpa-gleccser nyugati oldalából, délnyugatra a Gyazumpa-Cso tótól. Már megmázták 1954-ben a Cso Oyu (8153 m), 1964-ben a Gyacsung-Kang (7922 m) és 1965-ben a Ngozumpa Ri I (7806 m) csúcsokat, de a többi még megmáztásra vár. Így a Nangpai Gosum vonulata 7110 és 6500 m magasságban fekszik. A Ngozumpa I. és II. (7646 m) a Cso Oyu és a Gyacsung Kang között emelkednek. A két csúcs 6710

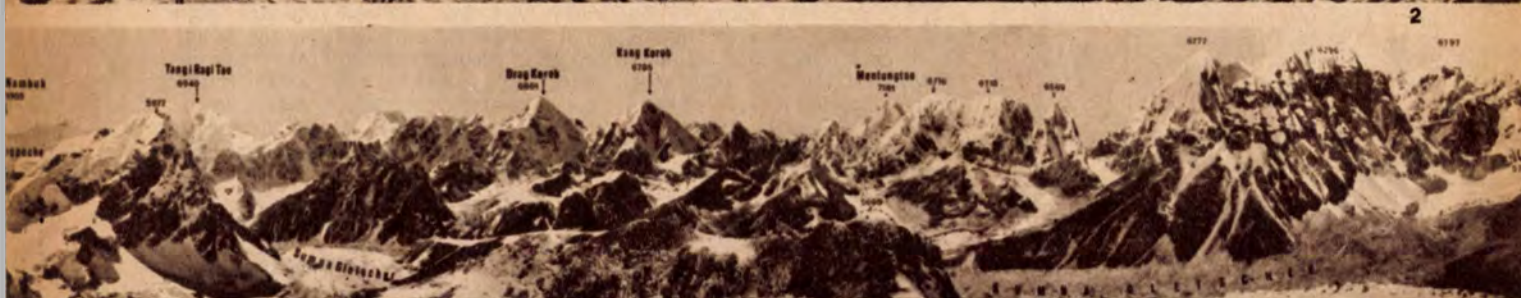
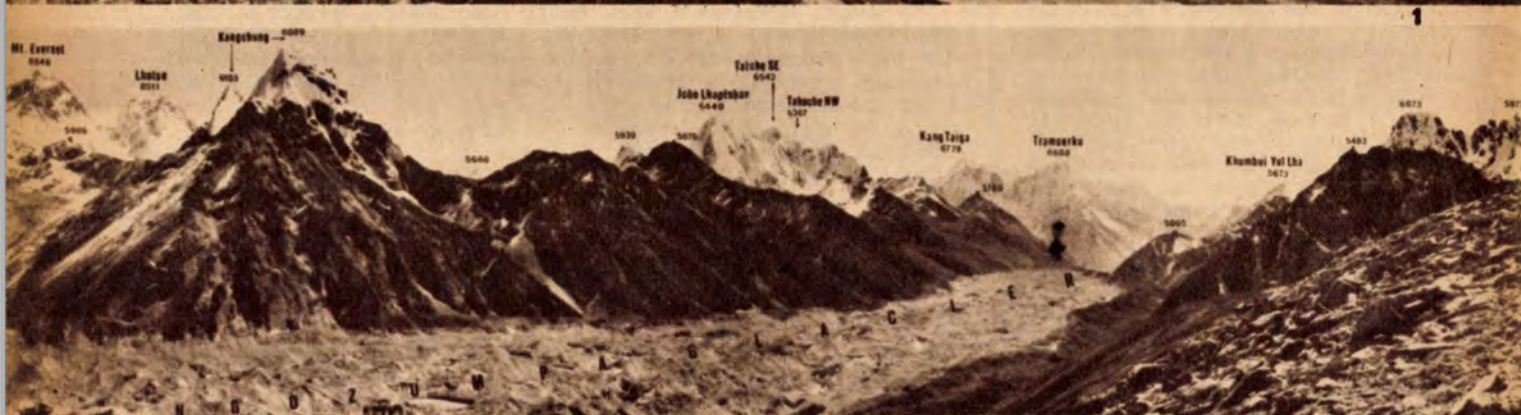
és 7020 m magas. Megmáztásához először át kellene jutni a Nup La-n (5985 m), a nyugati Rongphu-gleccserre, azonban az már tibeti terület...

2. kép. G. O. Dyhrenfurth felvétele a bal sarokban látható az Everest (8848 m) és a Lhotse (8511 m). Előttük emelkedik a két Kangcsung-csúcs (6103 és 6089 m). A Jobo Lhaptssan, régebben Tsolatse (6440 m) csúcs még nincs meghódítva, bár sokan kísérelték megmáztását.

A Tabocse-csoportban (régebben Tavecse) két csúcs található. A 6542 m magas déli és a 6367 m magas északnyugati. Meghódításukat már többször megkísérelték, de még nem sikerült senkinek. Tőle jobbra lát-

hatjuk a Kang-Taiga (6779 m) és a Tramszerku (6608 m), más néven Naucse és Tengpocse-hegyeket, amelyeket már megmáztak.

3. kép. Hubert Schriegl felvétele a Lungsampa és a felső Sumna Glacier közötti hegygerincről készült. A Menlungtse (7181 m), a Rolwaling Himal még meghódítatlan legmagasabb hegye. A messze hátul fekvő, az alpinizmus történelméből ismert Gauri Shankar (7145 m) csúcsát két tekintélyes, még érintetlen hegy-csúcs, a Kang-Korob (6705 m), Drag-Korob (6801 m) takarja el. Balra láthatjuk a Tangi Ragi Tau csúcsot (6940 m) és mögötte a Nambuk csúcsot (6955 m), amelyet a japánok hódítottak meg először 1963-ban.

Gyalog Budapest körül

RÁKOSPALOTÁTÓL—CINKOTÁIG

Rákospalotától nem könnyű megválni. Mindjárt ott, ahol a Szilas-patokat átléptem, az olajgyár minden irányból messziről látható hatalmas épülete magasodik. Nem is gondolnánk, mennyire régi már. Az 1840-es években alakult, a Hutter és Lever cég vállalkozásaként. Az 1848-as szabadságharc idején posztógyárrá alakították át és nagymennyiségű egyenruha anyagot gyártottak benne a honvédség részére. Jelenleg sem olajgyár csupán; mosószerket is készítenek; többek között a világviszonylatban kitűnő Biopon áztatószert.

Ez a rész Rákospalota történelmi magja. Itt emelkedik a közelben, a Szilas-patak fölött a valószínűleg középkori alapokra épült kápolna; a közelében áll a festői öreg vízimalom és ott van a szomszédságukban a nagyon érdekes helyi múzeum is; de ezekről már írtunk egy ízben, részletesen (TURISTA 1968. évi 9. sz.); most csak emlékeztetek rá, mert nagy kár lenne mindezeket meg nem tekinteni.

Lassan elmarad Rákospalota. Most nagy szakaszon a Szilas-patak völgyét követem. Ez a Kerepes tájáról induló patak alsó szakaszán a budai oldalról átnyúló törésvonalban folyik, ebből adódik északnyugati iránya. A széles, homokos mezei út a pataktól kissé feljebb vezet. Az út és a víz között, az egykori Alsó-réteken szántóföldek sorakoznak. Ennek az útszakasznak az érdekessége az a szép kis nádas mely a táj egykori arculatának az emlékét őrzi. Ott van nem messze, az úttól balra. Fás, bokros úde színfoltja már messziről feltűnik. De fák integetnek a túlsó partról is. Terjedelmes új erdő díszlik ott. Illattal terhes a levegő: most virágozik az akác; de az akác illatát is elnyomja az ezüstfáknak szinte részegítő illatú e. És közben fiatal tölgyek, terjedelmes feketefenyő foltok és még többféle fa. Épített út még nincs benne. Ha egy-egy kis csapáson behatolunk, picit, virágos tisztásokra érünk, ahol az út azután meg is szűnik. Az erdő túldoldalán az aszfalt utát kiépített Gazdálkodó út halad.

Visszatérek a patakhoz, mely még jó darabon lesz útítársam. A XV. kerületből átlépek most a XVI. kerületbe. Egy darabig építetlen mezei út követi a patak innerső partját. A víz medre vizinövényzettel, bokrokkal van benöve; jócskán lakozik benne

béka. A következő híd után már zárt házsor sorakozik fel a parton: Ez itt Rákosszentmihály Szent György-telep nevű része. Kék autóbuszok tűnnek fel: kiérek a környék fő közlekedési vonalára, a Csömöri útra. Magános épület áll a híd közelében, benne élelmiszer bolt; ha fogytán az elemőzsiánk, itt kiegészíthetjük. Továbbra is a balpartot követem. Több helyütt kisebb-nagyobb kertészetek. Mindenfelé emberek szorgoskodnak a kertekben és a földeken. A túlparton egy elhanyagoltságában is romantikus öreg ház álldogál. Az inensőn meg egy sűrű szilvás alkot kis ligetet. A Rákosi út 309. sz. ház, meg a szomszédja, egészen kiül a patak partjára. Széles betonhídon átkel a túldoldalra s azt követem az árpádföldi határig. Közben-közben gyaloghidak ívelik át a patakat.

Változik a táj képe. A házak most mindkét oldalon hátrább szorulnak. A lapos völgyet mindkét szegélyén 25–30 méterrel föléje magasodó, tengeri eredetű kavicsos terasz zárja le. A völgy úgy hat, mintha elhagyott folyómeder lenne. Olyan széles, hogy akár a Duna is elfolyhatna benne. De geológusaink szerint az Ósduna nem erre vette útját. Azt viszont a geológiai szakönyv is megállapítja, hogy ez a rész a Szilas-patak völgyének egyik legformásabb szakasza.

A kitaruló völgyszakasz bal oldalán, az Ostoros út végében, egy felhagyott kavicsbánya van. A kavicsrétegben, a szivárgó meszes vizek hatására konglomerát-tömbök keletkeztek. Ezek a konglomerátumok a kavics lebányászása után megmaradtak, s ma is láthatók. Nemcsak érdekesek, de tudományos jelentőségük is van: a kövületes miocénkori homok ugyanis tengeri kagylókat, csigákat, cápa fogakat is tartalmaz. Sajnos a környezete elhanyagolt, szemetes. Nagyobb megbecsülést érdemelnének ezek az érdekes képződmények.

Vissza ismét a patakhoz, megint a bal partjára. Szemközt egy benőtt malomárok emlékeztet az egykor itt működött Alsó-malomra. A pataknak ezt az oldalát, — párhuzamosan a túldoldali Ostoros úttal, a nagyrészt még kiépítetlen Sarjú utca kíséri. Fellette büszkeségünk, a 75 esztendő *Ikarus* kiterjedt telepe látszik, középtűt toronyszerű épülettel. A kerítésen belül szép autóbuszok sorakoz-

A rákospalotai vízimalom

nak. Aztán egy homokbányát látunk, melynek a jobb oldalát még erőteljesen művelik, de a bal oldalát már töltik fel a környező gyárak hulladékával, törmelékével.

A patak környezetében csak gyéren álldogálnak fák vagy bokrok. Így messze végigtekinthetjük. A víz néhány helyütt apró zúgót képez. Egymásután maradnak el a cinkotai vízmű kútjai, melyek a terület alatt felgyülemelő rétegvizet hozzák felszínre. Egy elfutó HÉV-szerelvény figyelmeztet, hogy közel már a gödöllői műút, mely erős lejtővel keresztezi itt a Szilas-patak völgyét. Balra, a Sarjú utca felé letérve, egy kis keréscsészét mellett elhaladva, jutok fel a műútra. Mégegyszer visszaillesztek a Szilas-patak nyílt, barátságos völgyére. Azután ellenkező irányba fordulok, és feltűnik a szép cinkotai erdő...

A HÉV-állomás közvetlen szomszédságában, árnyas fák alatt van a Fővárosi Fürdőigazgatóság által kezelt Cinkotai-strand, a régi Kaprera-fürdő. Medencéjének vízfelülete 6600 m². A víz hőmérséklete 18 °C. A strand kb. 1800 főt tud befogadni. Ha meleg az idő, kellemes fürdőzéssel fejezhetjük be Budapest körüli gyalogutunk második szakaszát.

Pápa Miklós dr.

AZ ECSI LÁP

határunkon belül eső harmadát. E régi-régi települések természetesen nemcsak az idei év megpróbáltatásait sinylették, évszázadokon át temérdek nyomorúságot szenvedtek már a folyó áradásaitól. Az egykor szinte medertelenül kanyargó Kraszna olyan lassan folyt rá a Szamosra, hogy az árvíz rendszerint utolérte az előző áradást. Ha túlságos vízbőség állt elő a Krasznán és a Szamos nem győzte befogadni, tengerre vált a terület.

A vizek járhatatlan ösvilágának honfoglalástól kezdve hosszú évszázadokon át végvárszerpepet szánt a történelem. Anonymus szerint már Tass vezér megépítette itt az ingoványoktól védett „Saruuar” azaz Sárvár-földvárát, majd később, Róbert Károly idején a Guth Keled nemzetség nevéhez fűződik a lápvidék legnagyobb históriai nevezetessége, az Ecsedi-vár. Az 1334-ben épült erősség a Bátoriak alatt érte fénykorát, majd 1621-ben Bethlen Gábor tulajdonába jutott, ki egy időben itt őrizte a hatalmába kerített magyar királyi koronát. Bethlent I. Rákóczi György erdélyi fejedelem követte birtoklásában. Ez idő tájt járt erre Evlia Cselebi, a törökök híres történetírója, ki „Ecsed-várát” távolról óriási, fehér teknősbékaéhoz hasonlította. Szép templomokról, magas palotákról írt, melyeket az erős ágyúzás miatt csak messziről szemlélhetett. A minden időkben bevehetetlennek bizonyult, ősi vízivárat II. Rákóczi Ferenc leverése után végül az osztrák megszálló katonaság robbantotta fel.

Sok háború járt erre, de béke idején is nehéz volt itt az élet, hiszen egykor csak imitt-amott kínálko-

Elfeledett messzeségbe temetkezik az Alföld északi peremvidéke.

Bátorliget jelent itt a növénykedvelők számára ritka csemegét. Hogy azután ezenkívül is lenne más érdekesség ezen a messzi, erdélyi határszélen? Ki gondolná? Pedig bizony volt a múltban! Ha időközben meg is feledkeztünk róla, kegyetlen tragédiákkal idézi most újra emlékezetünkbe az idei tavasz árvíz katasztrófája, hogy itt terült el egykor hazánk utolsó nagy mocsárvilága: az Ecsedi-láp.

Regényes volt az Ecsedi-láp történelme és talán az évszázadok sok, nagy kalandja ragadtatta el a regényírókat, amikor egyremásra emberkéz művének tulajdonították az eredetét. Sokan úgy képzelték, hogy talán a török időkben, vagy még régebben stratégiai

ügyeskedésből rekedt meg itt a víz a Nyírség aljában, hogy szántszándékkal torlaszolták el az áradások szabad folyását és így keltették életre ezt a járhatatlan, istenadta erdővonalat. Ha nem is egészen így, egy kevésbé azért a valóságban is helytáll ez a feltevés. Az ugyan pillanatig sem lehet kétséges, hogy a láp természetes-ősi tájforma. A Nyírség magas löszplatója meg a Szamos törmelékúpja között húzódó, hatalmas, teknőszerű mélyedés elmoscsarasodása földtörténeti időkbe nyúlik vissza, már bronzkori ásatási leletek is igazolják ebben az időben itt a lápképződés nagyon előrehaladott állapotát. A természetes mocsárvilág azonban eredetileg bizonyára sokkal szerényebb terjedelmű lehetett, mint az erdélyi történelem nagy időszakában, amikor az Ecsedi

vár védelmének érdekében az ősi lapterület szomszédságában további, könnyen elárasztható, mélyfekvésű lapályokat mocsarasítottak el a Szamos és Kraszna kiöntéseivel a Bátoriak. Tény az, hogy a XVIII. században kezdődő, első armentesítések idején még mintegy hatvan—nyolcvanezer holdat kitevő, óriási területen húzódott az ingoványos, nádas vízvilág, a Nyírség déli peremétől messze, túl jelenlegi országhatárunkon, le egészen a gyászos emlékü Majténysíkiig, meg Nagykárolyig.

Kő és bronzkori leletek tanúsítják, hogy e sajátos terület ősidőktől kezdve lakott volt. Jelenlegi falvaink közül Ura, Csengerújfalu, Tyukod, Porcsalma, Ökörítő, Győrtelek, Kocsord, Nyírcsaholy, Mérk és Várlaj határát öleli fel a hajdani Ecsedi-lápnak ország-

zott egy kis termőföld a temérdek mocsárbirodalomban. A nép úgy élt, ahogy tudott. Népvándorláskori ősfoglalkozások mondhatni eredeti formájukban egészen a századfordulóig fennmaradhattak. Rideg állattartás, halászat, vadászat, gyűjtögetés, néprajzosok kincsbányája, ősi, puszta életformák élő múzeuma ma is ez a terület.

A kezdetleges, szegényes földművelés mindenkor nagyon bizonytalan kenyeret jelentett, hiszen a víz egyszer a szántást-vetést gátolta, máskor az aratást vitte el. Az állattartás jelentette itt a jövedelem legjelentősebb erőforrását, hiszen a lóp szénát-legelőt nyújtott bővíben.

De hogyan is néztek ki ezek a lápi legelők?

Mint már mondtuk, a rétség alapját az időtlen idők óta víz alá került, elszenesedő mocsári növényzetből keletkezett tőzeg képezte. A tőzegréteget elfedő víz szeszélyesen váltakozó mélységeiben azonban mindig akadt olyan emelkedő-domborodó terület, ahova soha nem jutott el az ár és e „halmokon” találta meg a ridegpásztor téli-nyári bázisát. Ott, ahol a jószág lábán, vagy tutajon-csónakon eljuthatott a legelőre, Józsefnap tájától hóhullásig tartózkodott a rétegeken. A kemény fagyok beálltával került sor azután azokra a területekre, ahol a mély víz, sűrűnedő ingoványok miatt nyáron lehetetlen volt minden próbálkozás. Itt a síkvizek-ingólápok jégbedermedő rónáin nyáron kaszált szénaboglyák vártak a marhára. A páztorok trágyával tapasztott nádkunyhókban állataik mellett a szabadban teleltek, és ha tavasz közeledtével nem költöztek ki innen idejében, megesett, hogy a jószág a következő télíg ott rekedt a szigeten.

A szabad rétháti embernek azonban nem a páztorokodás, hanem a nádrengetegek mélyén remetéskedő csikász-pákászélet volt a legjellegzetesebb foglalkozása. Ki ne hallott volna már a magyar ősmocsarak e sokat megírt, legendás alakjáról? Ővé volt a rétség, hihetetlen természetismerete, igénytelensége, kemény szervezete képezte minden vagyonát. Meg is élt belőle, hiszen halat-vadat-madártojást-nádat a lóp ingyen adta, csak éppen meg kellett érte dolgozni

becsülettel. A csík, ez a jellegzetes lópvízi halfaj, óriási mennyiségben élt az ecsedi ingoványban. Tyukod volt az egykori csík-kereskedelem első állomása. Idáig a lápi ember csónakon szállította a zsákmányt. A tyukodi piacon azután hordósszekérre rakták, majd egész Nagykárolyig, Nagybányáig, Máramarosszigetig, Munkácsig, Beregszászig hordták szét a történelmi nevezetességű „csíkospószta” tetemes halszükségletét.

Első ízben valamikor a XVIII. század derekán üzentek hadat ennek az irdatlan vízvilágnak. A Károlyi grófok próbálkoztak ekkor a lecsapolással. Medret ástak a szabadon kalandozó Krasznának, keresztbe-hosszába csatornázták az ingoványokat. A kezdetleges mérnöki tudással végzett erőfeszítések azonban csak ideig-óráig vezettek eredményre. A folyómcser eliszaposodásával néhány vizes esztendő újra ősmocsárrá változtatta vízszára a területet. Csak egy évszázaddal később indította a vármegye az újabb támadást. Kitisztították a Krasznát, de ezúttal is hiába. Végül is csak a múlt század utolsó éveiben vált végérvényessé a Kraszna szabályozása és ekkor tűnt el most már visszahozhatatlanul az Ecsedi-láp.

Mi maradt belőle napjainkban? Írásos emlékek, múzeumi vitrintárgyak, kinn a szabadban pedig a sivar mezőgazdasági kultúrtáj ott a messze-távol északkeleti végeken.

Vajon csakugyan ennyi maradt volna? Nincs már virág többé, amely átvészelt az ember térhódítását? Nincsen állatlemlék ebből a sajátos, elzárt ősvilágból? Elveszttek a mesék a kiháló „nagy idejű emlékezőkkel”? Csakugyan teljesen nyomtalanul foszlott köddé az Ecsedi-láp?

Kívánatos lenne egyszer már alaposan bejárni ezt a feledésbe merült tájat. Avatott szakember, vagy országjáró turista egyaránt remélhet ott még élményt, újat, felfedezésre váró hagyományt, hiszen alig hetven esztendővel nem tűnhetett el teljesen a múltak végtelenségében egy ilyen csodálatos ősvilág!

Kép és szöveg:

Dr. Sterbetz István

Hűvös a nyári este?
Sebaj! A **Röletex**-nél vehet egy szép kötött ruhát, vagy pulóvert és máris kellemes lesz a nyári estje.

V., PETŐFI SÁNDOR U. 10.

VII., TANÁCS KRT 25.

VIII., JÓZSEF KRT 14.

Mi a véleménye

A VÍZITÚRÁZÁS RÓL?

Abból a célból, hogy megvitassuk a természetjárás problémáit, cikksorozatot indítunk. A Turista hasábjain megszólaltatunk szövetségi és szakosztályi vezetőket a lap által felvetett kérdésekben. Ezúttal is olyan kérdést tettünk fel, mely az egész mozgalmunkat érdekli. A kérdésre adott válaszokat eredetiben közöljük, bár egyes megállapításokkal nem értünk egyet. A válaszok sokban eltérnek egymástól és nem is merítik ki a teljes problémakört, azonban olyanok véleményét tükrözik, akik évtizedek óta vesznek részt a természetbarát mozgalomban.

SUSOCZKY FERENC,

Ganz Mávág
Természetbarát Szakosztály

A vízitúrázás a jellegénél fogva a legegészségesebb sportok közé tartozik, mivel a víz, a napfény és a tiszta levegő együttese képezi az alapját és ehhez még hozzájárul a kulturális, valamint a jellemnevelő hatás is. Mivel e sporttevékenység fűzéséhez a kisebb-nagyobb folyóink és tavaink rendkívül gazdag lehetőséget biztosítanak, hazánk ilyenformán a vízitúrázók paradicsomává válhatna, és a széles tömegek hétvégi egészséges pihenését, szórakozását szolgálhatná. Ha: az alábbi, ma még súlyos akadályként tornyosuló problémákat a felelős szervek az érdekeltekkel karöltve megoldanák:

1. A kiskeresetű dolgozók jövedelméhez mérjék a felszerelési tárgyak árát, hisz ezeknek az embereknek a munkájuk után lenne legnagyobb szükségük a jó levegőn való testmozgásra.
2. A csónaktárolási díjakat is ehhez mérten kell megszabni.
3. Korszerű, üvegszövet erősítésű poliester vízijárművek tömeggyártását kell megindítani.
4. Vízisport vezető káderek intézményes képzését bevezetni (TF-tanárok, oktatók, sportegyesületi tagokból).
5. A diákifjúságnak a sportiskolákhoz hasonlóan megadni a lehetőséget a sportág gyakorlására.
6. A vízparti területek beépítésénél az ilyen irányú igényeket is messzemenően figyelembe kell venni a Tanácsoknak.

VÉGH FERENC,

a RÁBA ETO túravezetője

Győrött a Vagongyár dolgozóiból közel 700 fő tagja a RÁBA ETO Természetjáró Szakosztályának, az alkalmi túrázók száma több ezer.

Győrt — „a vizek városá”-t — kerületekre bontják a folyók; a Mosoni-Duna, a Rába, a Rábca, az Ipar-csatorna és közel van a Marcal is. A csónakházakból rajzanak ki az egyesületi és a magán vízijárművek. Ennek ellenére rendszeres vízitúrázás csak a RÁBA ETO-nál és kisebb létszámmal a Spartacus-nál található. Sajnos, létesítmény és felszerelés terén nem a legjobb a helyzetünk, de a tagság lelkes. Egész időnyre szóló „túratervet” készítünk, így a hétvégekre mindig van program, gyakran több irányba is. Már hagyományosan több száz fős a „Radnóti emléktúra” a Rábán, a „Patonai túra” a Rábán, a „Kunszigeti túra” a Mosoni-Dunán, és a „Krausz vízi-ügyességi emléktúra”. Sátortábor, tábortűz, halászlé, alkalmi műsor és sportesemények teszik ezeket vonzóvá.

Az edzettebb vízenjáróink megjelennek a távolabbi hazai és külföldi vizeken is. A sláger azonban a TID ága, a Rába túra! Sokan nem is gondolják, hogy milyen komoly sport leküzdeni a felső szakasz rakoncátlanságait. Partjai és partmenti helységei rendkívül romantikusak és sok élményt ígérnek. Jellemző az egyik vissza-visszatérő német sportbarátunk megállapítása: „A Rába olyan, mint egy szeszélyes, kiismerhetetlen szépasszony.”

Igy fest Győrött a víziélet. Barátokként hívunk és várunk minden hazai és külföldi vízitúrázót. Mi is szívesen megyünk más tájakra.

A hajdúsági

Hegyvidékhez szokott szememnek mindig kábító látvány az Alföld végtelen síkja, valahányszor a vonat elhagyja a Pestet határoló dombok utolsó halmait s belerohan abba a határtalannak tűnő tányérba, amelynek északi peremén a Mátra kéklík, déli peremét meg odalenn valahol a teleszkai homokdombok jelentik. Gyermekként alighanem gyöngye volt a fantáziám ahhoz, hogy magam elé tudjam varázsolni a költemények alföldi rónáit s mikor végre felnőtt fejjel először tekintetem szét a Hortobágyon, a látvány jobban megérintett, mint a tengerrel való első találkozás a raguzai öbölben.

Az ellentétnek ez örök képzeletbeli fokozásában végülis így s ezért szerettem meg az Alföldet, és jött idő, amikor teljes szívemből értettem meg osztrák barátomat, aki, meguntván a maga stájer hegyeit, a befeledkezés mámorával száguldott kis Volkswagenjével Lajosmizstől Szedegig, Újszásztól Debrecenig, s ha különb terepe éppen nem akadt, Csepel szigetén a makádi szalmafüdes presszóig.

Természet szeretőnek minden táj szép s kedves.

Ez az alföldi is.

A hajdúböszörményi s a dorogi hárt járom. Mily dús változatossága a zöldnek, kéknék, barnának, sárgának a végtelen lapos táblán! Emitt csatornák nyílegyenesen, nádasok csillogásával, amott nyárfások, akácok, tölgyerdők sötétje, smaragd-szín búzatáblák, aranyló napraforgófejek. Mögöttük az egeket szürkáló templomtornyok, közöttük szétszórta a magános, akáccal árnyékolt fehér falú tanyák.

Amikor az idej tavaszon a zizegő avarral szőnyegezett, nedves talajú erdőt jártam, kősa birkanójak t'ntek föl a kopasz ágak alatt, haladtukban a Hortobágy felé. Ez idő tájt „csapták ki” őket a hajdúvárosokban, nyolc-tíz napig tartott az útjuk a végtelen legelőig. Lassan haladtak, sokat pihentek, a pásztor esténként subájába burkolva magát feküdt pihenni, csak fűrgye kuttyája őrizte a nyáját. Az elemőzsiát is úgy vitték utána három-négy naponként. Egyetlen elszánt turistacsoport húzott végig a tavaszi erdőn, valamiféle téli fogadalom hajtotta őket az ohati pusztán át Debrecenből Hajdúhadház felé.

Később azonban, néhány hónap múlva, amikor az akácerdők fehér fűrtjei havazták be a hortobágyi ég alját: megint csak végigsétáltunk a hajdú-erdők alatt s más alföldi er-

Alföldnek igaz dícsérete

dők akácosaiban is, az akácok illata végett. Resteltem leírni a közhelyet — de valóban mámorító volt. Kézzelfogható illat, megmarkolható, fürödni lehetett benne.

Most pedig itt állok a hajdúváros, Böszörmény főterén, a hajdani hajdúkapitányság székháza tövében s a turista örömeivel fedezem fel magamnak a nyári virágözönbe borult tiszta várost. Oly tiszta, hogy pesti utcáseprők tanfolyamot hallgathatnának itt s oly nyugalmas a maga megannyi apró, zöldellő udvarával, hogy ideg orvosok ide küldhetnék pácienseiket nyugtató-kúrára.

Ha útikönyv írása volna tisztem, a város klasszikusan hagyományos

szíbe lát. Ha lát! Mert néha reszketeg pára borítja a tájat fényes nap-sütésben is, megcsalván még a tárgyilagossá fényképezőgépet is.

A Bocskai-szobrot, az építészeti emlékeket, a velük határos erdőt írná le az útikönyvíró. A riporter azonban a hűvös udvarok mélyén üldögélő, pergő nyelvű asszonyok beszédét idézné s a város építőinek igyekezetéről szólna. Arról, miként tervezik, az építőmérnökök mindmáig megmenteni a város világszerte híres körkörös alapszerkezetét — (sajnos, a sivár panelházakat tekintve nem mindig sikerrel) — s leírna a riporter egy ifjúsági vetélkedést a korszerű Művelődési Házban, amikor is a böszörményi „utánpótlás” jelesül vizsgázott a maga városának ismeretéből. De vizsgázik az egész országból is, mert nyaranta sokat járják e

kis haza tájait, ismerkedvén hegyekkel, tavakkal, messzi városokkal.

Aztán autóbuszra száll a riporter, hogy Hajdúdorog, Hajdúsámson, Hajdúhadház és Hajdúnánás felé vegye útját, mert nincs e hajdúvárosok között egyforma: valahány, annyiféle érdekességgel kecsegtet. Dorogon a püspöki templom, a zsidó piac, a feketecsizmás, feketeruhás, feketekalapos, nagybajszú hajdú-utódok ízes beszéde köti le figyelmét, Hadházon egy juhász, aki „az istennek se” hagyta magát lefényképezni, mert amiatt egy percre meg kellett volna állnia, de a nyáj haladt.

Mert az ilyen úde látvány szemlélete is a turistaság szebb pillanatai közé tartozik.

Kép és szöveg
Szombathy Viktor

építésmódjáról írnék először. A tágas főtérről — a bronz Bocskai lábaitól — sugárirányban szerteágazó széles utak sorát ismertetném, amelyeket körkörös fognak össze keskenyebb utcák, a maguk ódon hajdúházaival s közölném, hogy ilyen világosan áttekinthető település-szerkezetet ma már egész Európában alig találunk; egyetemeken tanítják. Ismertetném a főtéri református templom méreteit, egyszerű belső szépségét s a szintén kéttornyú — eklektikusan épült — görögkatolikus templom művészi értékeit; kísértene az is, hogy az újonnan megnyíló Hajdúmuzeumról írjak „előzetest”, — hajdúkapitányság épületében nyílik meg; presszó, persze, már van benne — s leírnám, (ismét restelkedve a közhelyért), mily élményszerű, amikor az ember, ballagtában ide-oda nézelődve a hajdú utcákon, egyszer csak váratlanul, minden átmenet nélkül kinn találja magát az Alföld peremén s a végtelen mesz-

Várja Önt
a BÁNKÚTI
TURISTAHAZ!

Biztosítsa helyét

A TURISTAELLÁTÓ VÁLLALATNÁL

Budapest, VI., Lenin krt. 55.

Naponta 9—19 óráig, szombaton: 9—13 óráig

Telefon: 224-230, 224-412

SZANATÓRIUM A FÖLD ALATT

LENGYELORSZÁGI LEVELEZŐNKTŐL

Le'Laboreur francia történész írta annak idején: „A wieliczki sóbányák nem maradnak el látványosság tekintetében az egyiptomi piramisok mögött, de hasznosabbak azoknál”.

Hogy mikor is keletkezett a wieliczki sóbánya, pontosan nem tudjuk, de már a XI. században büszké latin nevet viselt: Magnum Sal — (Nagy só). Nagyságáról fogalmat nyújt az a tény, hogy járatainak hossza 200 km, amelyek 342 méter mélyre nyúlnak le a föld mélyébe.

A só kibányászása után óriási barlangok maradtak, amelyek olyan magasak, mint egy-egy templomhajó és falai olyanok, mint megannyi ráncolt függöny. Láthatók itt egyszerű szerszámok a só kivágására és szállítására, végül hatalmas gyertyatartók és szobrok — mind sóból.

Azt mondják, hogy Krakkó wieliczki sóból épült fel, ugyanis sóbányákból nyert jövedelmek tették ki az államkincstár legnagyobb bevételét. A krakkói híres Jagelló egyetem is a bányának köszönheti létezését.

Ma már Wieliczka másról is híres. A bányák ötödik szintjén, 211 méterrel a föld alatt létesült a „Kínga” Allergológiai Szanatórium, Lengyelország egyetlen, Európában második ilyen intézménye. (Kínga, IV. Béla magyar király legidősebb lánya, Boleslaw krakkói herceg felesége volt a sóbányák védőszentje.)

A sóbarlangok gyógyító tulajdonságait még a múlt század első felében fedezte fel dr. Feliks Boczkowski, a

SZOCIÁLIS ÉS BIOLÓGIAI RANGSOR

Az összeverődött állatcsapatokban többnyire valószínű társas rangsort találunk. Pl. a farkascapat vezére mindig a legerősebb ordas. Ez pedig addig maradhat a csapat élén, amíg minden társát legyűri a veredésben. „Szigorú rendet tart”, és ha „szükségesnek találja” a rendbontókat meg is marja és engedelmességre kényszeríti. Amint azonban öregszik és gyengül az ereje, a csapat vezérletét átveszi egy nála erősebb állat és az egykori vezér vagy ottmarad és beletörődik vezérsége elvesztésébe, vagy pedig magános, egyedüljáró farkassá válik. Ez utóbbi esetben már nem támadhat meg olyan prédát, melynek levágásához csak a csapat közös „összedolgozó” munkája szükséges. Amíg pl. egy egészséges, ereje teljében levő szarvasbikával egyetlen farkas nem birkózhat meg, a csapatba tömörült farkasok már levághatják. Az egyedüljáró ordasok éppen gyengeségük érzete következtében a falkák környékén settenkednek és törnek be ólakba, birka aklokba, vagyis most már a könnyebben megszerezhető háziállat prédát választják az egészséges vad levágása helyett.

A csapatba verődött állatok segítik is egymást. Így pl. a Kárpátokban megfigyeltük, hogy az egyedüljáró vaddisznókat magas hóban könnyen levágták a farkasok, viszont csapatba tömörülve, — egymásnak vetve farukat — eredményesebben védekeztek az ordasokkal szemben. Ugyancsak jellemző az elefántok viselkedése is, amiről nem oly rég a Wild Life c. folyóiratban is olvashattunk, de magunk is megnéztük helyszínen, a Nairobi vezető forgalmas országúton.

Ragyogó napsütésben érkezett a műútra négy elefánt. Ezen a vidéken nem ritkaság, hogy vad vonul keresztül az úton, hisz a közelben levő világhírű nemzeti parkokban háborítatlanul és nagy tömegben él a legváltozatosabb fajokból álló vadállomány.

Amikor az elefántok az útra érkeztek, a hozzájuk legközelebbi autó megállt. A gépkocsivezetők hozzá vannak szokva az ilyen jelenetekhez és mást nem tehetnek, mint türelmesen várják a nagyvad elvonulását. Különbösen sem tanácsos kikezdeni az elefánttal, mert megesett már, hogy kisebb autót is falkapott

ormányával és a földhöz csapta.

A másik oldalról is érkeztek kocsi és így hamarosan — ahogy az autósok mondják — „dugó” keletkezett. Percek múlva a rendőrség is helyszínen termett és megtiltotta a kocsikból való kiszállást, ami egyébként is tilos a Nemzeti Parkok útvonalain (a pihenők kivételével). Az autóban ülők közelről jól megfigyelhették az elefántokat. Két állat jobbról-balról az első lábát fogva, ormányával támogatta a harmadikat, — sebesült társukat, míg a negyedik ormányánál megragadva, vonszolta. Volt még egy, amely azonban láthatólag „az utat biztosította”, mert ormányát kissé felemelve, füleit széttárva, támadó helyzetben figyelte az autót. A társas együttélés előnye tehát még a betegek gyógyításában is megnyilvánulhat.

A csapatban élő állatok társas rangsorának első, vagy „legmagasabb rangú” állata lehet állandóan nőstény, vagy mindig hím. Ennek megfelelően tehát vannak többnyire hím és női vezetés alatt álló csapatok, csordák, stb.

Pl. A vegyes szarvascsapatokban (amelyekben a

tehének és ünök mellett fiatal bikák is vannak) a vezető az ún. vezértehén. Ha ez elpusztul, úgy a vezetést ismét egy másik borjas tehen veszi át. Megfigyeltünk Afrikában baboon majomcsapatokat. Ezeknél a legnagyobb és feltehetőleg a legerősebb hím, — ahogy mi elneveztük, — balsa — vonult elől, óvatosan figyelve. A csapat végén az őt követően legerősebb hím, mintegy bezárta, vagy azt is mondhatjuk „biztosította” a csapat zavartalan vonulását. Amikor megálltak, vagy a hátul mozgó „biztosító hím”, vagy az azt követő legerősebb (tehát már a harmadik rang a csapatban) valamilyen magasabb, jó kilátást biztosító pontról (termeszdombról, fáról, magaslatról) figyelte a környezetet. Zavarás esetén azonnal riasztó hangot hallatott, a csapat gyorsan „menetoszlopba” állt és a legerősebb hím vezetése mellett, gyors mozgással elvonult. Megesett, hogy játékos majomgyerekek később figyeltek fel a riasztó hangra, ilyenkor a hozzájuk legközelebb levő majom futott az engedetlen kicsikhez és szinte lökdöste, hajtotta a menekülés irányába. Nem egyszer három-négy csapással meg is verték az engedetlen

bánya akkori orvosa (most a lengyel orvosi kamara viseli nevét). Észrevette, hogy a bányában dolgozóknál nem fordulnak elő keringési, légcső- és tüdő-megbetegedések.

Wieliczka ma dr. Skulimowski vezetése alatt óriási méretű földalatti szanatóriummal lett. A betegek a felszínen laknak, a gyógyítás azonban a föld alatt, a sógrottákban folyik. A föld alatti szanatóriumban általában súlyos betegeket kezelnek, legtöbbjük állapota a wieliczka tartózkodásuk után határozottan javul, az asztmatikus rohamok ritkábban térnek vissza, vagy megszűnnek.

A „Kinga” Szanatóriumot 1975-ig úgy kiépítik, hogy 250 fekvő és 100 bejáró beteg számára lesz alkalmas. Földalatti fürdőt, légző rehabilitációs kamrákat, inhalációs csarnokokat hoznak létre. Mivel a betegek 6-tól 24 óra hosszat maradnak a föld alatt, terveznek ide éttermet, büfét, kávézóhelyiséget, játéksarnokot, oktató-tudományos helyiségeket és előadótermeket is.

Wieliczka több mint ezer esztendőn át adta a sót. Néhány év óta az egészséggel ajándékoz meg sok embert.

Igaza volt Le'Laboreurnak: „A wieliczka sóbányák semmivel nem maradnak el látványosság tekintetében az egyiptomi piramisok mögött, viszont hasznosabbak azoknál”.

Janusz Kravczyk

AZ ÁLLATVILÁGBAN

kölyköket és sohasem látuk, hogy ezért az anya „elégtételt” vett volna. Más esetben viszont, ha hozzányúltak kölykéhez, annak sivalkodására azonnal nekiment a gyermekét bántalmazó társának.

A „szociális rangsor” ugyanazon fajon belüli egyedek között figyelhető meg, míg a biológiai rangsorolást ott láthatjuk, ahol a különböző vadfajok élőhelye teljes egészében, vagy részben fedik egymást. Azaz ugyanazon a területen belül több faj élhet és ezek életmegtartásuk hatással vannak valamennyi egyedre, annak fejlődésére, magatartására, stb. Egyetlen élőlény sem élhet önmagában és önmagáért, hanem annak valamennyi tagja hatással van a vele együtt élő egyedre, vagy egyedekre. Nézzük a biológiai rangsor alakulását a téli erdőben.

Megtörténik, hogy egy-egy nagyobbtestű növényevő állat elpusztul, és ilyenkor a kadáverre többnyire a következő sorrendbe gyűlnek össze a környéken lakó vadfajok. Nagyon gyakran a mindenütt ottlévő, szemfüles cinkecsapat veszi észre és szedegeti fel a vércseppeket az elpusztult állatról. Hangoskodá-

sukra megjelenik az erdő „hírharangja”, a szemfüles mátyás-szajkó. Messzehangzó rikácsolására — ahol még előfordul — ott teremnek a hollók, ahol ezek már nincsenek, úgy a varjú élőhelye közelében a dolmányos varjak. A szőrmeékek közül előbb utóbb ott terem (ha van a környéken) a nyuszt, majd végül a dögöt előszeretettel felvevő, vörös bundájú róka. Magas hegységben a biológiai rangsor legerősebb tagja, a farkas (ahol van, ott pedig a medve) zárja be az érkezők sorát. Az erősebbek elverik a gyengébbet és míg jól nem laktak, nem is engedik őket a kadáver közelébe.

Egyes fajok még elvonulásra is készítenek, vagy kipusztítják a náluk gyengébb, emberi nyelven szólva mondhatnánk „konkurens” fajokat. Pl. ahol a Keleti Kárpátokban elszaporodott a hiúz, ott rövid időn belül eltűntek a vadmacskák.

Nagyon érdekes az állatvilágnak ezeket a rejtett, de mégis észrevehető tulajdonságait, szokásait megfigyelni, amiben minden nyitott szemmel járó turista segítségével lehet a természetet kutató tudósnak.

Dr. Szederjei Ákosné

OTTHON NE FELEJTSE,

HA KIRÁNDULNI MEGY — HA UTÁZIK

AZ ÚTIKALAUZT!

TŰRAVEZETŐK KÖNYVE I. kötet füzve	22, — Ft	BUDAPEST- ATLASZ kartonált kötésben	50, — Ft
TURISTÁK ZSEBKÖNYVE kötve	22, — Ft	CAMPING KÜLFÖLDÖN füzve	22,50 Ft
Huba László: BUDAPEST— VELENCEI-TÓ— SZEKESFEHER- VÁR térkép- melléklettel füzve	12, — Ft	BUDAPEST— KECSKEMÉT— SZEGED térkép- melléklettel füzve	12, — Ft

ÚTIKÖNYVEK SZOROZAT

(minden könyv térkép-melléklettel)

SZEGED kötve	30, — Ft	PÉCS kötve	33, — Ft
SZENTENDRE kötve	25,50 Ft	GYŐR kötve	33, — Ft
SOPRON kötve	30, — Ft		

PANORÁMA KÜLFÖLDI ÚTIKÖNYVEK SZOROZAT

dr. Joó Kálmán: KELET- SZLOVÁKIA ÉS A TÁTRA füzve	12,50 Ft	dr. Joó Kálmán: NYUGAT- ES KÖZEP- SZLOVÁKIA füzve	12, — Ft
Ember Mária: BERLIN, AZ NDK FŐVÁROSA füzve	16, — Ft	LENINGRÁD ÉS KÖRNYEKE füzve	9, — Ft
dr. Joó Kálmán: PRÁGA füzve	10, — Ft	Berényi Péter: A SZOVJET RIVIERA füzve	13, — Ft

ÚTIKALAUZOK

BALATON- FELVIDÉK Térkép- melléklettel kötve	29, — Ft	Holányi László: VELENCEI-TÓ — VELENCEI- HEGYSÉG Térkép- melléklettel kötve	33, — Ft
ZEMPLENI- HEGYSÉG Térkép- melléklettel kötve	25,50 Ft	dr. Darnay- Dornyal Béla: BAKONY füzve	12, — Ft
CSERHÁT füzve	10, — Ft	Huba László: BUDAPEST— SOMOGY—ZALA füzve	12, — Ft
BUDAI-HEGYSÉG Térkép- melléklettel kötve	33, — Ft	Holányi László: GERECSE Térkép- melléklettel kötve	25,50 Ft

MEGRENDELÉSÉT HÁZHÓZ SZÁLLÍTJUK:

MŰVELT NÉP

Könyvterjesztő Vállalat

SZAKKÖNYVTERJESZTÉSI CSOPORT

Budapest 5. Postafiók: 370.

Magánszemélyeknek a 100,— Ft-on felüli rendeléseket portó- és költségmentesen szállítjuk.

A LEGNAGYOBB FÖLDI KALANDOK

A bátor embereket mindig izgatta az ismeretlen, a távoli és a titokzatos világ. Ez a vágy hajtotta őket óceánokon át az új világrészek felfedezésére, az Északi- és a Déli-sark meghódítására és a felhőkbe burkolózó hegycsúcsok megmászására. Minden felfedezés mindannyi kaland mindegyik az emberi akarat, bátorság, kitartás és áldozatvállalás próbaköve volt.

Ezekből a nagy vállalkozásokból válogattunk ki néhányat. Olyanokat, amelyek „legnagyobb földi kalandok” címmel vonultak be az emberi történelembe.

AZ „ISTENEK CSÚCSA”

Hosszú évtizedeken át kudarcot vallott minden kísérlet, amely a Himalája legmagasabb csúcsainak megmászására irányult. Hiába próbálkoztak India és Tibet felől, a titokzatos hegyek oldalairól az expedíciók vert hadként fordultak vissza. Nepal pedig, amelynek belsejében tizennégy nyolcezer m. magas csúcs emelkedik, szigorúan elzárta határait a külföldiek elől.

Az elzárkózás felszámolása egy francia követnek, Daniel Lewynek köszönhető, akinek sikerült olyan bensőséges barátságot kötnie az uralkodó maharadszával, hogy az engedélyt adott tudományos expedícióknak a Himalája megközelítésére.

Arnold Heim professzor volt az első, aki beléphetett a hegyek közé. Neki sikerült először fényképeket készíteni az Annapurnáról és a Dhaulaghiriről, amelyeket eddig csak India területéről, távolból figyelhettek meg. A hegymászók most nyertek először pontos és megbízható képet e két hegyről.

PÁRIZSTÓL-TUKACHIIG

1950. március 30-át mutatott a naptár, amikor a Maurice Herzog által vezetett francia expedíció repülőgépen útnak indult India felé. A csoporthoz tartozott a legismertebb három francia hegymászó —

Louis Lachenal, Lionel Terray és Gaston Rébuffat — továbbá Marcel Schatz, Jean Couzy kutatók, Marcel Ichac filmoperatőr, Jacques Oudot orvos és Francis de Noyelle katonatiszt, a szállítás irányítója.

A repülőgép Delhiben landolt, ott vonatra szálltak és az indiai vasút végállomásáig, Nautanwáig utaztak. Ott a 4,5 tonnát kitevő felszerelésüket teherautókra rakták és őserdők rettenetes útjain a nepali Butwalba vitték, ahol véget ért az országút.

Innen már öszvérháton folytatták az utat a Krisna-Gandaki völgyében, azon az ősi karavánúton, amely a Kéli-folyó mentén vezet Tibetbe. Tizennégy napi vándorlás után azután megpillantották útjuk végcélját, a Dhaulaghiri közelében fekvő láma-kolostor város, Tukachit.

AZ ELSŐ CSALÓDÁS... A TÉRKÉP HAMIS

Az expedíció eredetileg a Dhaulaghiri vagy pedig az Annapurna — esetleg mind a kettőnek — megmászását tervezte. Azonban már az első napok kellemetlen csalódást hoztak. Hiába keresték a térképen jelzett átkelőket a Dhaulaghiri északi és déli oldalain, azok nem léteztek. A térképek hamisnak bizonyultak, a titokzatos Himalája így kezdte a védekezést a betolakodók ellen.

Ekkor határozták el, hogy az Annapurna I-et mászzák meg. Közel két heti kutatás után Terraynek és Lachenalnak sikerült felderíteni a csúcs felé vezető útvonalakat, megindulhatott a „támadás”. Május 14-én, az utolsó lenn töltött estén, a tábortűz mellett csak arról folyt a beszélgetés, mi legyen a hátizsákban? Tizenöt vagy húsz tábla csokoládé? Hat vagy nyolc tubus kondenzált tej? Tíz vagy tizenkét doboz konzerv? Hisz talán az életet jelentheti a néhány doboz étel. Ellenérv is akadt jónéhány. Az Annapurna oldalán a legkisebb túlsúly is katasztrofális következményekkel járhat.

HERZOG LEVESZI A KESZTYŐJÉT

Másnap nekivágtak a hegynek. Az alaptábor 4300 m. magasban, egy jégmoréna szélén ütötték fel, onnan közel egyhónapi erőfeszítéssel lépésről lépésre haladtak felfelé. A csúcs felé vezető úton öt tábort létesítettek. Az elsőt 5100 m-en, egy majd ezer m. magas sziklaoldal aljában, a másodikat 6400 m. magasban egy kiszögellésen. Mindenütt sátrakat állítottak fel, bennük tartalék élelmiszert, fűtőanyagot és felszerelést helyeztek el.

Útjuk legnehezebb szakaszát egy 50 fok meredek jégfal képezte. Ezen két kisebb tábor rendeztek be

egymáshoz közel. Egyiket a jégfal aljában, másikat a fal egyik kiugró peremén. A jégfal után gleccser következett. Azon aránylag könnyen haladtak 7400 méterig, ahol felállították az V-ik, a „rohantábor”, ami tulajdonképpen csak két kis kétszemélyes sátorból állott és csak a legszükségesebb étellel látták el.

A csúcstámadást június 3-ára tűzték ki. Előző este négyen vonultak fel a táborba; Herzog és Lachenal, a támadók, valamint tartalékként Terray és Rébuffat. Az utolsó éjszaka vihar tört rájuk. A szél annyira verte a sátrak oldalát, hogy Herzogot állandóan társa testére dobta. Az volt az érzésük, hogy bármely pillanatban lezuhanhatnak az alattuk tángoló mélységbe. Az örökévalóságának tűnő éjszaka után szép reggel fogadta

Az Annapurna I. 8078 m magas csúcsa. A nepallak az „Istenek Csücsének” nevezik. Először 1949-ben Arnold Heim jutott közelébe és fényképezte le. A franciák teljesítményét azóta mindmáig nem sikerült megismételni

őket. Az ég tiszta volt, felhő sehol sem bodrozódott, csak a hideg volt kellemetlen. Minusz 40 fokot mutatott a hőmérő. Főleg lábuk fázott, mivel súlytakarékossági okokból a filccel bélelt cipőt könnyebbre cserélték át. Lachenalnak már éjjel elgémberedtek a lábujjai. Legszívesebben azonnal visszafordult volna, de nem mert szólni.

A csúcstra vezető út hosszú, élesen kanyargó gerincen vezetett. Nem volt meredek és a hideg miatt a hó is biztosan tapadt. Közvetlenül a gerinc végén sziklafal emelkedett, s amint azt megkerülték, fenn találták magukat a csúcson. Lachenal már nem érezte lábait, ezért nem tartózkodtak sokáig odafenn. Mindössze néhány felvételt készítettek, köztük azt a híressé váltat is,

amelyen Herzog csupasz kézzel tartja jégcsákányát. Hogy miért vette le kesztyűjét, soha nem tudta megmagyarázni. Valószínűleg a kimerültség tette kábulttá.

HÁROM NAP ODUSSZEA

A leereszkedés után azonnal megkezdődtek a nehézségek. Herzog indulás előtt tejet akart inni és ismét levette kesztyűjét. Az leesett a földre és lecsúszott a mélybe. Ott maradt csupasz kézzel 8000 m. magasban. A kimerültség elkábította, nem jutott eszébe, hogy a zsákjában van tartalék gyapjúzokni, amit felhúzhatott volna kezére. Mint ahogy az sem jutott

Történelmi felvétel 8078 m magasban, Herzog magasba tartja jégcsákányát, rajta a francia zászlót. Látszik, hogy jobb kezén nincs kesztyű. Ezért a meggondolatlanságért súlyos árat fizetett.

Herzog a mászás során súlyos fagyási sebeket szenvedett kezén és lábán. Az alaptáborba vezető úton Ang Tharke sherpa támogatta. Csak az ő segítségével érte el az alaptábor.

egyiküknek sem eszébe, hogy elgémberedő lábujjait megmasszírozzák.

A kimerültség a Himalája-megmászási nehézségéből következett. A felfelé haladás minden erőt és energiát felemészített. Mindenütt veszély leselkedett rájuk, szakadékok rejtőztek a hó alatt, a mély hóban való taposás kimondhatatlanul fárasztó. Csálóka volt a távolság becslése is, ami négy órai menetelésnek látszott, az valóságban legalább kétszer annyira volt. A legnagyobb nehézséget azonban az oxigénhiány jelentette. Hatezer méter fölött minden lépés erőfeszítésbe került. Csak az akaraterő vitte tovább őket; a légzés akadozott, a lábak elnehezültek. Meg-megálltak, jégcsákányukra támaszkodtak vagy leültek, s tekintetük a semmibe merült. Azután egyszerre visszatért az erő és újból nekivágtak a meredeknek — írta Gaston Rébuffat.

LACHENAL PÁNIKBA ESIK

A két elfagyott lábú hegymászó lassan botorkált lefelé. Esni kezdett a hó, köd ereszkedett alá és ők elvesztették egymást szem elől. Herzog egyedül, teljesen kimerülten zuhant be a táborba. Keze szörnyű állapotban volt, elfeketedett és mintha fából lett volna, semmit sem érzett vele. Azután megérkezett Lachenal is. Mintha nem lett volna eszénél; kesztyűje és sapkája hiányzott, elvesztette jégcsákányát, sőt egyik cipőjének maszóvasát is. Sirt, könyörgött, azonnal induljanak lefelé.

De nem tehették. Közben leszállt az est és a hóvihar egyre erősödött. Kész öngyilkosság lett volna elindulni. Kinn tombolt a vihar, benn a sátorban egyikük sem aludt; Terray és Rébuffat egész éjjel gyúrta, dörzsölte, ütögette két társuk elfagyott végtagjait, hogy a vérkeringést visszaállítsák.

Június 4-én az időjárás semmit sem javult, de ők nem várhattak. Herzog és Lachenal állapota súlyos volt, le kellett jutniuk a III-as táborba, hol társaik várták őket. Főleg Lachenal volt rosszul, kezét nem tudta használni, és felpuffecit lábai nem fértek bele cipőjébe. Terray önfeláldozóan

átadta neki nagyobb cipőjét, azt remélte, gyorsan lejutnak és addig nem fagy meg a kis cipőben a lába. Minden holmit otthagytak, csak egy zsákot vittek magukkal, abba néhány tábla csokoládét tettek.

NYOLC LÁB EGY HÁTIZSÁKBAN

Rébuffat Lachenalt, Terray Herzogot támogatta lefelé. A ködben a sziklák és hasadékok idegeneknek tűntek, kiáltozásaikra sehonnan sem érkezett válasz. Már sötétedett, amikor rádöbbenek, hogy eltévedtek. Egy szélmentes zugban húzták meg magukat és hogy melegítsék egymást, levetették cipőiket, lábaikat összedugták az egyetlen hátizsákban.

A dermesztő hidegben az elalvás halált jelentett volna. Terray tartotta társaiban a lelket, rázta őket, szüntelenül beszélt hozzájuk, bár ő is fáradt volt és a szűk cipőben ujjai már érzéketlenné váltak. Szerencsére a vihar reggelre elállt és ők elindulhattak. Kiderült, hogy már elhagyták a keresett III. tábornot vagy száz méterrel.

Marcel Schatz három sherpa kíséretében már két napja várta őket és éppen a sátor előtt állt, amikor a lejtőn megpillantotta a négy támolygó hegymászt. Forró italokkal és masszírozással mind a négyet rendbe hozták, úgy hogy le tudták vinni őket az alaptáborba, hol az orvos vette azonnal kezelésbe a sérülteket. Terray és Rébuffat hóvakságot szenvedtek, amikor bolyongás közben levetették szemüvegüket, de néhány nap alatt rendbe jöttek. Herzog és Lachenal azonban súlyos árat fizetett útjáért.

Az utolsó leereszkedés sem volt zavartalan. A sors még tartogatott egy meglepetést számukra. Közvetlenül a tábor után lavinaomlásba kerültek, de a hógörgeteg szerencsájükre mellettük zuhant alá. Az Annapurna nem akarta áldozatok nélkül elengedni a vakmerő betolakodókat.

Az „Istenek Csúcsát” legyőzték. Az első nyolcezer méteres Himalája-csúcsra emberek léptek. Azokban, akik ezt megtették, kéz- és lábujjaikkal fizettek érte.

— el —

Szántód kallódó kincse

Mintha a rév élénk forgalmától hőkölne vissza, öblös vonalban távolodik el a 7. számú balatoni főközlekedési út a Földvár és Zamárdi közötti szakaszon. Itt, a 125-ös kilométeroszlop táján, alig kőhajításnyira az aszfaltpálya füstszín szalagjától, zsupptetos, öreg épületek nyája hűsöl az akácok és hársak alatt: Szántód-pusztá.

Aki nem tud arról, hogy létezik — észre sem veszi. De aki már hallott róla, bizonyosan szakít magának időt arra, hogy legalább egy rövid sétát tegyen az ország egyetlen, viszonylag érintetlenül megmaradt múltbéli majorjában.

A népi eredetű berendezéssel felszerelt Kristófkápolna

Remeteház és Cifrahíd

„A Balaton-vidék maga egy takaros kis ország” — írta egyik dolgozatában Veres Péter. S éppen így igaz, hogy ennek a varázsos hangulatú birodalomnak mindmáig rejtve maradt kincse a becses építészeti-agrártörténeti emlék, a szántópusztai rezervátum.

Szántód első írásos említése 1055-ből való: I. Endre király az adománylevelében Kak-Szarma néven szerepeltetett települést ekkor adományozta a tihanyi bencés rendnek. Egészen a felszabadulásig a tihanyi apátság birtokolta Szántót, s ha közben dúlt is a földjén a török, pusztított is házsorai között a tűzvész, számontartott és lakott település maradt kilenc évszázadon át.

Az 1800-as évek elején híre-neve az irodalomba is bevonult. Itt élt több esztendőn át a rangos dalgyűjteményt közreadó Pálóczi Horváth Ádám — ő ajándékozta a Balatonnak a magyar tenger elnevezést —, itteni „remeteházában” látta vendégül a nyelvújító Kazinczy Ferencet, s a bánatával kóborló Csokonai Vitéz Mihályt. A régóta használt, s mostanában megújult rév bejáratánál ma is áll az egykori csárda, melynek asztalánál Csokonai papírra vetette híres verssorait:

„Oh, Tihannak rijjadó leánya! Szállj ki szent hegyed közül. Im, kit a sors eddig annyit hánya, Partod ellenébe ül...”

Vasútállomását jó száz esztendővel ezelőtt kapta Szántód. Hajóállomással ennél is korábban szándékoztak el látni. Még a nyolcszázad évek közepén vastag cölöpöket kezdtek a vízbe süllyeszteni, ám a faanyag együtt fogyott el a tervezők türelmével. A nép által Cifrahídnak nevezett építmény sohasem készült el.

Ritka szép épületegyüttes

A major azonban, mely a jelenben huszonhét épületet számlál, s amelyek többsége a XVIII. század második, illetve a XIX. század első felében épült fel, máig fennmaradt.

Nincs talán hazánkban még egy ilyen érdekes — valójában ritkaságszámba menő — gazdaságtörténeti egység, mint Szántód-puszta. A tűnt idők uradalmi-majorsági gazdálkodásának szinte múzeális értékű épületegyüttese majdhogynem hiánytalanul a látogató elé tárja a feudális gazdálkodás jellegzetes objektumait. Áll a szabadkéményes, úgynevezett cseh-süveges boltozatú kasznárház, az íves tornácokkal ellátott vendégház, a részben copfstílusban kialakított cselédházak többsége. Figyelmet érdemel a kéthajós, belső oszlopsorral alátámasztott volt uradalmi nagystálló, az emeletes magtár, a magas támpilléreken nyugvó kukoricagóré. Néprajzi jelentőségű a kétszintes ól, továbbá a szabadban elhelyezett, közös sütőkemence. Patkó Pista, s több más ismert betyár tért be egykor a tornácos, boltozott terű korcsmába, s na

Pálóczi Horváth Ádám zsüptetős, gólyafészkes „remeteháza”

a fogadósnak éppen hiánya volt a kedvelt zöldszilvából, csak át kellett sétálni a dongaboltozatú, tetején faragványos kőszellőzőket hordozó pincéhez. Ez utóbbit most a borforgalmi vállalat használja, ötezer liter szőlőlevet tud tárolni a hűvös folyosóin.

A majorhoz tartozik a Kristóf-kápolna is, melyet a felmagasló dombhátra telepítettek, ahonnan befoghatja a tekintet a tihanyi félszigetet, s a tó smaragd vizének széles karéját.

Romániában a bukaresti Falumúzeum, Svédországban a Stockholm melletti Skansen, Svájcban a Vierwaldstätti-tó partján pompázó Swissminiatúr kínál a nép egykori életéből, alkotó munkájáról annyi látnivalót, amennyit Szántód-puszta is felmutat.

Pontosabban fogalmazva: amennyit képes lenne a látogatók elé tárni.

Anyagi problémák...

A kivételes adottságok dacára, Szántód ugyanis ma még csupán a „Nagy Lehetőség” előszobájában ácsorog. Minden mértékadó vélemény hangsúlyozza, hogy a Balaton fő vonzási körzetében, a Tihanyi—Földvár—Siófok közé feszített háromszög átfogóján elhelyezkedő épületegyüttes a bel- és külföldi idegenforgalom von-

zó nevezetessége lehetne. Számúzve a szirupos „tschikosch”-romantikát, e helyen kellene gazdag változatosságában bemutatni a magyar múlt mezőgazdaságának, folklórájának emlékeit, becses hagyományait.

A tervezők javaslata szerint az épületek többsége — az eredeti formákat visszaállítva — a korabeli gazdálkodási célokat szolgálná, a régi mezőgazdasági kultúrát szemléltetné. A hajdani cselédház felhasználásával alkotóműhelyt lehetne kialakítani, ahol a vendégek munka közben ismerkedhetnek meg a faragás, a hímzés, a szövés, a csipkeverés népi művészeivel. Elferne itt lovaspálya, mezőgazdasági és szőlészeti kiállítás, néprajzi bemutató, vadásztanya a közelebbi rengeteghez, és persze hangulatos csárda is — akár a régi helyén, akár az elragadó kilátást nyújtó kápolnadombon.

Mindehhez anyagi támogatásra lenne szükség, ám az illetékes szervek egyike sem nyitotta fel még a pénztárcáját.

Egyelőre kallódik tehát Szántód-puszta kincse.

Talán az új ötéves tervidőszak megajándékozta majd a műemléki tőrécélokban amúgy is szegény déli Balatonpartot — és így a természetjárók népes táborát is — a szántódi majormúzeummal.

Bánhidi Tibor

Előli szabadtéri közös sütőkemence, mögötte zsüpfedeles lakóház (A szerző felvétele)

Nógrádnak kevéssé ismert, de annál érdekesebb és figyelemre méltóbb helye a határmenti Ipolytarnóc. Kevesen tudják, hogy ennek a helyes kis falucskának nemcsak a karakterisztikus „nagycsalád” parasztházait, vagy a barokk klasszicista és eklektikus stílusú épületeit érdemes megnézni, hanem itt sokkal érdekesebb látnivaló is akad: a falu közelében található egy európai nevezetességű őslénytani lelőhely, hol ősnövény- és őslátnyomokat találtak. Itt, a Csapás-völgyben évmilliókkal ezelőtti szubtropikus tengerből volt. Partjain pálmák, babérfák, magnóliák, fenyők pompáztak. A tengerből partjain tanyázott a krokodilus, az ősrinocérosz, a masztodon, a páros ujjú őz, a törpe ló, a teknős és nagyon sokféle őskori madár. Lábuk nyoma megszáradt az iszapban, majd beszórta a lávahamu, megkövesedtek, és így maradtak meg a mai napig. Alig hatvan éve, hogy ráakadtak a megkövesült lábnyomokra és a homokkővé vált füge-, pálma-, magnólia- és cédruslevélre, de hogy az arajjárók rongálódásai elől meg legyenek védve, leföldelték. Még régebben találtak itt egy miocén-kori, több millió éves megkövesült ősfenyő törzset is. Az őskorban ledől a törzset a kvarc megkövesítette, a vulkáni törmelék és a lávahamu betemette és így maradt meg. Ez a palócok gyurtyánkőve, mely 1840-ben még 600 mázsa súlyú volt; eredetileg 56 m magas és 1,20 m vastag lehetett, ma pedig alig találnak belőle egy 40 mázsa, 8,5 méter hosszú darabot, a többi az idő és az emberek pusztítása tüntette el. A fa darabjai megtalálhatók több hazai, sőt külföldi múzeumban is. A nép évszázadok óta pihenőnek és a patak felett hídnak használta. Alatta a Botos-árokban vagy 24 féle cápa fogai találhatóak. Egy óra leforgása alatt százánál is több fogat gyűjtöttek össze. Ez az egész környék most „Védett terület!”

Ennek megtekintésére jöttem én ide, erre a kevesek által járt, eldugott helyre.

A faluban azon töprengtem, hogyan is fogom megtalálni a lelőhelyet, mert erről semmiféle térkép, leírás vagy tájékoztató nincs, még itt a helyszínen sem található semmi útmutató. Először is a határőrknél érdeklődtem, mivel csak az ő tudtukkal lehet e határmenti helyet megközelíteni. Sajnos, most nem tudtak kísérőt adni. Érdeklődtem az útközben található juhászoknál, ők jobban ismerik az utat, mivel arrafelé legeltetnek. Különben az út nagyon bonyolult, kacskaringós, ismeretlen csapásokon át vezet és magamtól bajosan fogok odatalálni, mert eddig még sen-

kinek sem sikerült! Mégis elindultam.

A téglagyár után van a juh-hodály. Itt érdeklődtem az út felől egy idős juhásztól, ki olyan szépen elmagyarázta a járást, hogy egymagamban is könnyen odataláltam. De hogy az esetleg utánam idekerülő turista társaim ne legyenek ilyen bizonytalan helyzet elé állítva, kíséreltem meg, hogy az útról és környékéről a Turista olvasói számára leírást készítek.

A juh-hodálytól tovább folytatva az utat, mindig balra tartva egészen a patak árkáig, és itt áthaladva a lankás hegyoldal lábánál már jobbfelé kanyarodik az

ŐSKORI LELETEK AZ IPLY MENTÉN

út. Nemsokára bal felől, az erdő sarkán találkoznak az 1. számú táblával, mely jelzi, hogy „Védett terület!”. Nem sokat menve a 2. számú tábla előtt átvághatunk balra az erdei csapáson és így az utat megrövidíthetjük. Mielőtt a csapás ismét a kocsútra érne, az erdőben bal felől látunk egy 31-es jelzésű követ. Az úton alig haladunk tovább észak felé, baloldalt a 3. számú táblával találkoznak. Tovább menve egy árkon, majd egy emelkedőn át, jobb kéz felől fenyvest pillantunk meg, majd pár perc múlva balról akácost látunk. Ezután az út nemsokára egy emelkedőn át kissé jobbra kanyarodik, de mi itt térjünk le a bal felé vezető ösvényen. Pár lépést menve balról a 4. számú táblát láthatjuk. A csapás bokrokon át vezet, de ez minket ne zavarjon. Majd egy árok mentén jobbra kanyarodik az út és alig megyünk egy keve-

set, bal felől már előtünk is egy kis fahíd. Nyugodtan átmehetünk rajta, nem szakad le alattunk. Átérve ne jobbra menjünk tovább észak felé, mert az a cserjés út fel az órházhoz és a határhoz vezet, hanem vissza, bal felé forduljunk az árokparton déli irányba. És már meg is érkeztünk, mert ez a Csapás-völgy és a Botos-árok. Az út kb. 3 km hosszú volt. Jobbról mindjárt szemünkbe tűnik egy tisztás, egy táborozó hely, erre vallanak a szanaszét heverő hulladékok is. Itt most olyan jólesik megpihenni egy kicsit.

Egy végtelenül csendes, nyugodt völgyben vagyunk. Nyugatról fás hegyoldal övezi, északról pedig lankás emelkedő, tele bokrokkal, cserjékkel. Félhomály van, szellő sem lebben és szinte fullasztó a meleg. Még a kabátomat is le kell vetnem. A tisztást apróbb sziklák veszik körül, kétoldalt pedig árok van. Itt a patak árkában található a cápa fogai. A láb- és növénynyomok most le vannak takarva. A kisebb lefolyó árkon átmenve, pár lépésre a hegy tövében egy bolt-hajtásos épületet pillantunk meg. Olyan mintha borospince lenne. Ajtaja tárva-nyitva, előző látogatók letörték a lakatot. Mert az ajtó kulcsa a határőrségen volt, de aki ide eljött kulcs nélkül, az már nem ment vissza anélkül, hogy ne lásson valamit. Pedig odabent alig lehet látni. Most jó szolgálatot tesz a villanylámpa. Hideg, nyirkos a levegő, a hegyoldalból állandóan csurog-csepeg a víz. Ahogy az ajtón bejövünk, egy kis padkára lépünk. Baloldalt a fatörzs hosszában is volt egy palló végigfektetve, de ez már lesüllyedve, félig betemetve, víz alatt áll. Itt mindenki szabadon járkálhat ki-be, a fatörzson taposva, mert hiszen máshol nem is mehet. Még az a jó, hogy errefelé kevesen járnak. Egy-egy iskoláscsoport Szécsényből, vagy Salgótarjánból. A megmaradt 8,5 m hosszú törzsből alig van már 2 méter ép rész. A törzs többi része összetöredezett, és a letöredezett részeket emléktárgyként széthordták.

Az Országos Természetvédelmi Hivatal vajon tud erről? És nem tartja érdemesnek, hogy valamit tegyen a még megmaradt farész megvédése érdekében? De úgy, hogy azért látható is legyen valami a fatörzsből azok részére, akik nem sajnálják a hosszú út fáradsalmait, hogy ide eljöjjenek. És a betemetett ősnövényeket mikor akarják feltárni a nagyközönség részére? Múzeumba szállíttatni?

Úgy gondolom, megérne minden áldozatot, mert ezek itt pótolhatatlan dolgok, mind értékes közkinccs.

Kun József

Siléccel

A MOUNT EVERESTRŐL...

Két híres japán sielő: Yuichiro Muiro és Masura Tsuchida „a világ legmerészebb lesiklására” készülnek, mégpedig a világ legmagasabb hegyéről, a Mount Everestről. Az első lépést ehhez már megtették. Oxigénpalackkal és ejtőernyővel a hátukon, minden kanyargás nélkül megtettek egy 1000 m hosszú pályát, 5500 méteres magasságból. A két sielő 8884 méter magasságig akar feljutni, egy 33 tagú expedíció kíséretében. A csúcstról azután, egyenes útvonallal

akarnak lesiklani, közvetlenül a célratartva. A cél 6900 méteres magasságban lesz. Úgy számítják, hogy a japánoknak némely helyen még 60 fokos lejtéssel is meg kell majd küzdeniök. Az összehasonlítás kedvéért: a síugrósáncok maximális lejtése 40 fok!... Ezt a hihetetlenül merész vállalkozást 8 filmkamera veszi majd lencsevégre.

A Mount Everest déli oldala, a maga durva hórétegével aránylag még összefüggő felületet alkot, ami

lehetővé teszi a bátor vállalkozók elgondolásának sikeres teljesítését is. A két sielő a pályán mintegy óránkénti 200 km-es sebességet ér el. Az ejtőernyő kinyitásával — a fék szerepét szolgálja — a sebesség 50 km-re csökken le.

Kétségtelen, hogy bizonyos fajta sportrekordról van szó, talán rendkívüli rekordról, de mégis nyitva marad a kérdés: vajon ilyen bátorság, merészség egyáltalán milyen célt szolgál?...

**TRABANT GÉPKOCSIT — CAMPING FELSZERELÉSSEL
ÉS VÁSÁRLÁSI UTALVÁNYOKAT**

NYERHET

AZ ELŐFIZETÉSES LOTTÓSZELVÉNYEK KÜLÖN NYÁRI PÁLYÁZATÁN!

MÉG MA VÁSÁROLJA MEG

AUGUSZTUS HAVI, ELŐFIZETÉSES LOTTÓSZELVÉNYEIT!

SZIGETVÁR FALAINÁL

A helyreállított Szulejmán dzsámi a várban

A Zselic és az Ormánság között, a Dráva árkanak peremén áll Szigetvár: a Zrínyiek vára. Ez évben van a költő és hadvezér Zrínyi Miklós születésének 350. évfordulója. Ő énekelt meg a „Szigeti veszedelem” c. eposzában dédapjának Zrínyi Miklósnak hősi halálát Szigetvár védelmében: „Fegyvert, s vitézt énekelek, török hatalmát, Ki meg merte várni, Szulimán hatalmát.”

Igaz, ma Szigetváron az érdekes építészeti emlékek nagyrésze nem Zrínyinek, hanem a töröknek az idejét idézi. A trapéz alakú, négy sarkán bástyákkal erősített várat is a törökök építették. Bástyáit mecseki

mészkből rakták, majd kívülről téglával borították. Körbefut rajta a jellegzetes sztalaktitos fogsorszalag. A császári idők kazamatáinak boltíves szobáiban ma turisták találnak kényelmes szállást. Az egyik sarokbástyában feltárták Zrínyi várának maradványait, a tűzvéstől üszkösödött rótpalánknak gerendáit. Az 1566-os ostrom idején elpusztult vár helyére építkeztek tehát a törökök is.

A várban, az ostrom 400 éves évfordulójára helyreállított Szulejmán dzsámit a török Szelaniki szerint mindössze hat hét alatt építették. Más források még kevesebbet, 20 napot említenek. Kívülről csak a csonka minaretjéről lehet felismerni, mert hiányzik a megszokott félgömb kupola. Belül a falakon még fellelhetők nyomokban a Koránból vett idézetek és egyéb bölcsességek: „A tudomány szent kötelessége minden mozlimnak és mozlim nőnek”. Megmaradt még a mihráb, az imafülke is, csak díszes csempeburkolata tűnt el. Elgyönyörködhetünk a hazai viszonylatban páratlan török kovacsoltvas ajtóknak.

Az északnyugati nagy bástyában az ásatások feltárták a nagy kör alakú középkori lakótorony 2 m vastag falait. Innen a belső várból tört ki Zrínyi megmaradt 300 vitézével. Példája megrendítette az országot, mindenki tudta, hogy őrhelyét elhagyhatta volna, mint ahogy mások is

megtették, hiszen a király sem mozdult Győr alól. Ő azonban hősi módon adott példát a haza iránti kötelességteljesítésből.

A várat régen cölöphíd kötötte össze a megerősített Óvárossal. Ma is hídon juthatunk át az Almás-patak felett. Ahol régen a négy kaputól érkező utak találkoztak, alakult ki a város főtere, a mai Zrínyi-tér. Ali pasa 1589-ben egy szép dzsámit építtetett itt, amit a XVIII. sz.-ban barokk stílusban átalakítottak. De ma is látni a számárhátíves török ajtókat és ablakokat, a homokórával díszített kőmosdómedencéket, amelyek most szenteltvíztartók, és a kupolát, amelyet Dorffmeister István törökellenes harcotat ábrázoló hatalmas freskója díszít.

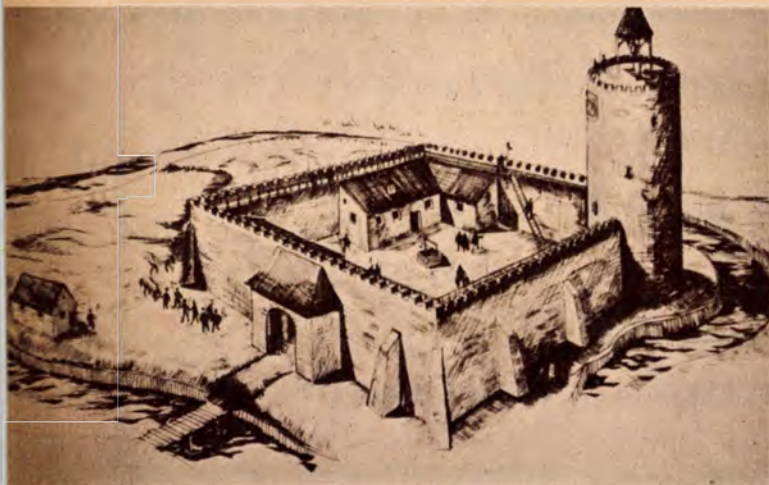
A templom előtti téren hullámozott a török császi vásári sokadalma, középen a sadírván csorgó vízzel, ahol az igazhitűek ima előtt mosakodtak.

Még egy ritka török emléket találunk a Bástya utca sarkán. Téglából épült egyszerű épület ez, eredeti török ablakrácsokkal: a korániskola. A török diákok könyv nélkül tanulták itt a Koránt és a szájhagyományokat. A hajdani, megerősített harmadik városrésznek, az Újvárosnak ez az egyetlen megmaradt török emléke.

Kép és szöveg
Balogh Ferenc

A középkori lakótorony alapfala. Innen tört ki Zrínyi

Szigetvár legrégibb „képe”

A VILÁG

MINDEN

TÁJÁRÓL

Az új Stefan Batory

(PRZEKROJ)

A lengyel „Stefan Batory” óceánjáró hajó (nemzetközi jele SPYM) most fejezi be első szezonját lengyel zászló alatt. Kilencszer tette meg a Gdynia—Montreal—Gdynia utat — most visszatér hajógyárunkba, hogy sor kerülhessen korszerűsítésére. Megújított külsővel csak 1970-ben jelentkezik.

Az olasz tervezésű kétkéményes régi „Batory” kecsesebb vízont a „Stefan Batory” bizonyára holland módra szolid konstrukciója nehezebb (szélesebb, rövidebb, egykéményes). Elsőnek a gépház ellenőrzését és felújítását kellett villámgyorsan elvégezni: áprilistól ugyanis „munkába kellett állnia” mert ha csak egyetlen utat is elmulasztott volna, emiatt törőlhették volna a Lengyel Tengerhajózást a montreali útvonalról.

A „Stefan Batory” turbinahajó, a régi „Batory” motorshajó volt. Gazdaságosabb, olcsóbb, kevésbé „lármás” a hajó, de sokkal nehezebb manőverezni.

A hajógyári munka második szakaszában a hajó belsejének „kozmetikázására” kerül sor. Épül kör alakú amfiteátrum-mozi, tornaterem és fedett úszómedence. A montreali úton azonban tulajdonképpen soha sincs olyan meleg, hogy a fedélzeti nyitott medencét használni lehetne.

Az utasok naponta pontos nyomtatott programot kapnak, amelyben értesülhetnek a hajón aznap sorra kerülő valamennyi fontosabb eseményről, szórakozási lehetőségekről, étkezésekről stb. A kabinokban a hangosítás teljes megoldása túl költséges lenne. Minden reggel steward

diszkrétan beadja az aznapi programot.

Az új „Stefan Batory” utasainak nagy kényelemben van részük; zárt sétány van a hajón, ahol sétálgatni és fekvőszékekben pihenni lehet, még borús és esős napokon is. Az új hajó valamivel nagyobb a réginél és valamivel kevesebb utast vesz fel, így minden utasra több hely jut, szabadabban mozoghatnak, van hol szórakozniuk.

A szórakozás kielégíti még a legkényesebb igényeket is. Kitűnő kiszolgálás, nagyszerű ételek, messzemenő gondoskodás az utasok idejének kitöltéséről, hajnaltól késő éjjelig.

A hajó stabilitása kitűnő, a hajótörzs oldalán nagyszerűen enyhítik a hajó himbálózását.

A kabinok alacsonyabbak, de tágasabbak és klímaberendezésük kitűnő. Sok fürdőszoba van és tusoló, a szekrények öblösebbek.

A „Stefan Batory” 1970-es kanadai útjai egyébként igen érdekesek lesznek. Megáll Koppenhágában, Rotterdamban (városnézés, kirándulás), majd Tilburyban (londoni városnézés), és Quebecben (városnézés).

Inka királysírok a sziklafalon

(CAMPING JOURNAL)

A sziklafal, amelyet meg kellett mászni, hogy az inkák temetőjéhez eljussanak, nem valami természetes alakulat. Kerekén 1000 évvel ezelőtt vajták ki a Petaka sziklafalát függőlegesre és ebben a 450 méter magasságban vésték a mészkőbe a sirkamrákat, hogy avatatlan kezek ne háborgathassák halottaikat. És valóban, ezekhez a Peru fővárosától, Limától 650 km-re annak idején elhelyezett királysírokhoz csak 1968 novemberében tudott hozzáférközni az újkor embere.

Gyakorlott sziklamászó, az imenstadi Frank Hentschel vezette a kötelcsoportot kampókkal és kettős kötéllal ebbe a függőleges magasságba. Ez a fiatal, mindössze 21 éves sziklamászó már széles körben ismert volt filmjéről, amelyet a Montblanc északi falának megmászásáról vettek fel. Mikor értesült az amerikai régészek tervéről, hogy az inkasírokat feltárják, és a kivitelhez csupán a gyakorlott sziklamászó hiányzott, aki a tudósokat azokhoz feljutassa, gyors elhatározással New Yorkba utazott, ott találkozott Ingo Grill filmoperatőrrel és egy amerikai régésszel. Megállapodtak, hogy az egész vállalkozásról és majd a leletről is filmet készítenek.

Hogy az inka munkások, akik a sirkamrákat kivésték, annak idején hogyan jutottak föl ebbe a magasságba, ez ma még érthetetlen. Frank Hentschel véleménye szerint ezeknek az indiánoknak gyakorlott sziklamászóknak kellett lenni, hogy a

munkához szükséges állványzatot felépíthessék. A sziklafal ugyanis töredező és a hozzá vezető út teljesen vad vidéken vezet át a Petaka völgyén, ahol pumák és mérges kígyók tanyáznak.

Ilyen nehézségek között készült el az állványzat a szédületes magasságba, hogy ott a régészek dolgozni tudjanak. Az eredmény azonban megérte a fáradságot. Az indiánok halottaikat bepólyázták, ezeken még színes minták maradványait állapították meg. Maguk a hullák már erősen feloszlott állapotban voltak. A régészek különös érdeklődését váltották ki a gyermek-múmiák. Egyiket most a New York-i múzeumban őrzik. Hentschel egy barlang homoktalajában inka-koponyát talált, amelyen világosan felismerhetők egy hajdani operáció nyomai. A holtak mellett ételeket, agyagfigurákat és istenszobrocskákat helyeztek el az inkák. Néhány órányira ettől a helytől, a Diablovás-völgyben ugyancsak egy sziklafalban összeguborodott helyzetben munifikált hullákat találtak. A földkeresség egy talányát fejtették meg egy fiatal sziklamászó segítségével.

Szudán:

Az Oroszlánisten Szentélye

(VOLKSTIMME)

Szudánban a Musszavát esz Szufra völgykatlanban több mint kétezer évvel ezelőtt a Meroiták fénykorában, akik mintegy 700 évig lakták ezt a vidéket, i. e. 350-től i. u. 350-ig, ennek a népnek egy szentélye állt az oroszlánisten Apedemák tiszteletére. A templomot azóta befedte a sivatag homokja, és most, évezredek múltával, a Német Demokratikus Köztársaság tudományos expedíciója nyolc hónapi aprólékos munkával teljes pompájában helyreállította. A homokréteg alatti romhalmazból az épületben maradt homokkőfalak töredékeiből kellett a falak domborművű ábrázolásait helyreállítani.

Az oroszlánisten templomán kívül a többi épület romjaiból még további négy főistennek szentelt épületek maradványai kerültek elő, falak 170 homokkőtömbből, a templom belsejéből hat tartóoszlop, ezenkívül 12,5 méter magas pylonok (magukban álló oszlopok) és a szentély bejáratát őrző két kőoroszlán.

A kőfalakon a domborművek sorban egymás mellett álló harcosokat ábrázolnak bal kezükben lábhoz tett embermagasságú dárdával. Ezek az emberalakok profilban ábrázolt fejével és lábakkal, ellenben szembe forduló törzsükkel tagadhatatlanul az ó-egyiptomi kultúra hatását mutatják, viszont a beszorított szűk csipő a mykénei kultúrából ismeretes. Ez utóbbinál kézenfekvő a feltevés, hogy a mykénei kultúra maga is egyiptomi hatás alatt fejlődött.

Pihentessük gyomrunkat!

Régi könyvek szerint, évszakonként ajánlatos bizonyos gyógyfűveket szedni és böjtölni, hogy a vér megtisztuljon a szervezetben lerakódott mérgező anyagoktól. Ez a megfigyelés évezredek, szinte valamennyi vallás szentkönyvében törvényként is szerepel.

Mind a fűszedési, mind a böjtölési előírások egészségügyi szempontból indokoltak. A modern orvosi, táplálkozási előírások is évi kétszeri – tavaszi és őszi böjtölést írnak elő. Erre az intézkedésre különösen tavasszal van szükség, mert a téli táplálkozásban erősen nélkülözzük a friss gyümölcsöket és zöldségeket, és túl sok zsíros és húsos ételt fogyasztunk. Lényegében ez minden korosztályra vonatkozik, azonban különösen fontos ez 50 éven felülieknek. Náluk nagyon ajánlatos a tavaszi és nyári étkezés alapos reformja, csökkenteni kell az étkezés mennyiségét, több zöldsézeléket, nyers gyümölcsöt kell fogyasztaniok.

Igen egészséges, ha időnként részleges, vagy teljes böjtöt tartunk. Minden szerv számára szükséges a pihenés. Vonatkozik ez a gyomorra is, mely születéstől fogva szinte megállás nélkül van igénybe véve.

A helytelen és mértéktelen étkezés, a sok zsíros és fűszeres étel megterheli a gyomrot. Sok olyan anyag jut a gyomorba és azon keresztül a belekbe, melyek mérgező hatást fejtenek ki.

Gondoljunk csak arra, hogy életünk folyamán mi mindent eszünk és iszunk meg. Mint ahogy munka után jól esik a pihenés, úgy gyomrunkat is pihentetni kellene hetenként legalább egyszer. Aznap csak rántás nélküli, kevés olajjal készített zöldsézeléket, tejet, gyümölcsöt és teát szabadna fogyasztanunk. Az is célra vezető, ha aznap csak nyers gyümölcsöt eszünk és csupán nyers, hideg tejet iszunk. Évente pedig néhányszor, különösen az évszaki, nagy ételváltozások után, teljes napi böjtölést is kellene tartanunk. Egy kell ehhez. Akaraterő.

KÜLFÖLDI ÚTJÁRA KÖSSÖN BALESET- ÉS POGGYÁSZ-
BIZTOSÍTÁST!

13 + 1 Turista módra

5. FORDULÓ

VESZPRÉM MEGYE

- Mi az Országos kék-túra kiindulási pontja?
1 Rezi
x Tátika
2 Sümeg
- Mi volt a neve a 13. században Tapolcának, Batsányi János születéshelyének?
1 Tapulcha
x Billege
2 Hegymagas
- Melyik városban található a négy kőfaragómester sirköve?
1 Ajka
x Keszthely
2 Pápa
- Mi volt a neve Savanyú Jóska bakonyi betyár kedvenc mulatóhelyének?
1 Gyöngyösi csárda
x Baricska csárda
2 Betyár csárda
- Hol látható Ingrid Bergman svéd filmszínésznő szobra?
1 Tihany
x Hévíz
2 Balatonfüred
- Kinek a nevét viseli a veszprémi vár egyetlen utcája?
1 Frunze
x Tolbuchin
2 Malinovszki
- Hol látható Veszprémben, az 1919. évi proletárdiktatúra emlékműve?
1 Szabadság tér
x Vörös Hadsereg tér
2 Lenin liget
- Mikor alapították Pápán a Kluge képfestő üzemét, a Textilipari Múzeum „elődjét”?
1 1699
x 1725
2 1783
- Mi volt a neve Pápa egykori nevezetes szállodájának?
1 Fekete Sas
x Griff
2 Fehér Hattyú
- Melyik bakonyi község határában látható jelenleg is „működő” szélmalom?
1 Tés
x Úrkút
2 Olaszfalu
- Melyik település határában verte meg Bornemissza pápai várkapitány a 16. században a török sereget?
1 Tapolca
x Pápa
2 Alsóörs
- Melyik vár alatt található a páratlan szépségű „Kömöső” sziklaszurdok?
1 Sümeg
x Devecser
2 Csesznek
- Mikor alapították a világ-hírű herendi porcelángyárat?
1 1815
x 1839
2 1885
- Melyik „völgyben” látható a karthauzi kolostor maradványai?
1 Csingervölgy
x Tálod
2 Lövöld
- Hol van az a kerek templom, amely a török megszállás idején állítólag mecset volt?
1 Cserépkút
x Üskü
2 Huszárokelő-pusztá
- Melyik 503 m-es hegyről nyílik szép kilátás Várpalotára és Székesfehérvárra? (Ugyanitt volt egykor Mátyás király vadászkastélya.)
1 Miklóspál-hegy
x Somlóhegy
2 Márkus-szekerénye

A válaszokat legkésőbb augusztus 15-ig a Turista szerkesztőségbe (Bp., V. Váci u. 62-64.) beküldeni szíveskedjenek.

Műthavi számunkban a turistatató 3. fordulójának megfajése tévesen jelent meg. A helyes tippek tehát: 1 x 2, 2 1 x, 2 2 x, 2 x 2, 2 2. A negyedik forduló helyes megfajése: 2 2 1, 2 x 1, 2 2 2, 1 1 x, x x plusz x 1. Eddig 68 versenyző minden fordulónál telitalálatos volt.

Most pedig közöljük a 4. forduló nyertesait. A 300 Ft-os vásárlási utalványt Német Ferenc Darány, a 100 Ft-os vásárlási utalványt Cziger Lajos Bp., Dénes Ilona Szombathely, Kráilitz Jolán Székesfehérvár, Lenkey Elvira Táplógyörgye, Mácsay András Bp., az ORBIS Utazási Iroda által felajánlott különböző ajándéktárgyakat Boda Sándor Kunhegyes nyerte. (Az ajándéktárgyak átvehetőek személyesen vagy megbízólevél felmutatásával a szerkesztőségben.)

TECHNIZÁLT ERDŐ. — Ne félj, anyó, az én önműködő gombagyűjtő készülékembe bolondgombák nincsenek beprogramozva...!

(Krokodil, Moszkva)

A TURISTA *jelentő*

MTSZ KÖZLEMÉNYEK

JUBILEUMI TERMÉSZETBARÁT TÁBOROZÁS

Négy évvel ezelőtt volt utoljára központi természetbarát-táborozás. Talán ezért várják már sokan augusztus 15-ét, a jubileumi táborozás hivatalos megnyitóját. Amint előzetesen többször közöltük, ideai táborunk színhelye a balatonfüredi nagy nemzetközi kemping. Az egész nyári, folyamatos táborozási lehetőséget mintegy befejezi a jubileumi tábor. Szinte valamennyi területi szakszövetség képviselteti magát a kempingező természetbarátok e nagy találkozásán.

Ismételten felhívjuk a táborozáson augusztus 15. és 23. között részt venni szándékozó szakosztályok vezetőit, hogy létszámukat és sátorhelyigényüket a megyei szakszövetségeknél sürgősen jelentsék be. Az ideai nagyobb érdeklődés miatt előfordulhat, hogy előre nem jelentkező csoportoknak a helyszínen nem tudjuk biztosítani a táborhelyet.

KÜLDÖTTSEGEK UTAZÁSA

Az elmúlt hónapokban több külföldi meghívásnak tettek eleget az MTSZ küldöttségei.

A Bolgár Turista Szövetség által Szófiában rendezett „Turizmus és szabadidő” című tudományos konferencián Gimesi István, az MTSZ elnökségi tagja és az ifjúsági bizottság vezetője, valamint Haranghy György, a Hajdú-Bihar megyei szakszövet-

ség elnöke képviselte szövetségünket.

A PTTK meghívása alapján az „Országos Lengyel Honismereti Értekezleten” Tóth Lajos, az MTSZ és Bérces Jenő, a BTSZ elnökei vettek részt.

Ugyancsak a Bolgár Turista Szövetség meghívása alapján szövetségünk egyegy küldöttsége vett részt májusban az ideai „Anton Ivanov és Georgi Dimitrov partizánbrigád” emlékére rendezett túrán, valamint a „Koslodui—Okoltsica” tömegtúrán.

Az elsők Székely Tamás, a XII. kerületi Természetbarát Szakszövetség elnöke és Varga Judit, a Békés megyei Szakszövetség titkára, a másodikok Egri Péter, a IV. kerületi Szakszövetség titkára és Steinbach Kornélné, az MTSZ munkatársa képviselték szövetségünket.

Az NDK Turista, Hegymászó és Tájékozódási-futó Szövetsége Lenin születésé és a Hitler-faszimusz alóli felszabadulás 25. évfordulója alkalmából nemzetközi hegymászó-találkozót rendezett. Meghívásuk alapján Nógrádi Gyula és Farkas György, az MTSZ Hegymászó Bizottságának vezetői vettek részt a találkozon, amely a Szász-Svájc homokkő vidékén került lebonyolításra.

Az Alpinista Szövetségek Nemzetközi Uniója június 18. és 24. között tartotta éves kongresszusát Kréta szigetén. A kongresszuson a magyar hegymászók képviselőiben Nógrádi Gyula vett részt.

A Csehszlovák Turista és Camping Szövetség meghívására az MTSZ képviselőiben Fuchs Imre elnökségi tag, az Országos Motoros Bizottság titkára és Gyurák János, az OMB tagja részt vett június végén az 5. Csehszlovák Motoros találkozón, melyet Frymberk mellett rendeztek.

NEMZETKÖZI TÚRAVEZETŐI TANFOLYAM

16 új taggal szaporodott a nemzetközi túravezetők gárdája. Júniusban volt a záróvizsgálata annak a tanfolyamnak, amelyet az MTSZ indított. Értékes előadások hangzottak el az irodalom, történelem, földrajz, művészettörténet, népzene és a természetjárás köréből. Az előadók különösen Csehszlovákia, Lengyelország, Jugoszlávia, Románia, Bulgária kölcsönös irodalmi és történelmi kapcsolatait domborították ki. Természet-

sen nem maradtak ki azok a nyugati országok sem (Svájc, Ausztria), ahová nemzetközi túrákat vezetünk. Gyakorlati útmutatót kaptak a hallgatók az útlevel-, vízum-, vám- és egyéb gazdasági rendelkezések köréből is. Befejezésékképp Szentendre város nevezetességeit kellett német nyelvű vezetés keretében bemutatniok. A tanfolyam vezetője dr. Szalay József volt.

Dr. Dékány Mihályné

A Szabolcs-Szatmár megyei Természetbarát Szakszövetség szakosztályok között versenyt rendez a természetjárás megkedveltetése, a túrazorgalmak teljesítése és a túrákon, kirándulásokon résztvevők számának emelése elősegítése érdekében. A díjakat a Szakszervezetek Megyei Tanácsa, a Megyei KISZ Bizottság és a Megyei Szakszövetség ajánlotta fel.

Az értékelés pontozási rendszere:

1. A szakosztály 1970. évi taglétszáma	1 pont/fő
2. „Kék-túra” teljesítése	10 pont
3. „Tisza túra” teljesítése	5 pont
4. „Szabolcs-Szatmár vízi útjain” teljesítése	5 pont
5. „Móricz Zsigmond emléktúra” teljesítése	5 pont
6. Minden utazási utalvánnyal a túrajelentéssel igazolt túránál — túránként	1 pont
7. Különböző túrák teljesítéséért	3 pont
8. Térképolvásói, túravezetői tanfolyam elvégzéséért	2 pont
9. „Páli Tivadar” és hasonló elméleti versenyen való részvételért	1 pont
10. Túrázói minősítési fokozatonként	2 pont
11. Munka-túra naponként	2 pont

A szakosztályoknak a verseny befejezése után, de legkésőbb 1970. október 31-ig a Megyei Szakszövetségre meg kell küldeniük az igazolásokat. Eredményhirdetés és a díjak ünnepélyes átadása 1970. november 7-én a Megyei Emléktúrán lesz.*

A szerkesztőség megjegyzése: Örömmel adunk helyet minden olyan kezdeményezésnek, amely a természetjárás népszerűsítését és szélesítését kívánja szolgálni. De mennyivel nagyobb örömmel tettük volna, ha a 11 pont valamelyike mozgalmunk és szövetségünk egyetlen és nyilvánosan megjelenő folyóiratának terjesztésével is foglalkozott volna. A TURISTA minden egyes új olvasója és előfizetője a természetjárás új híve is.

AZ 1970. ÉVI JUBILEUMI SZAKSZERVEZETI TERMÉSZETBARÁT TALÁLKOZÓ

A SZOT Testnevelési és Sportosztálya a Magyar Természetbarát Szövetség közreműködésével hazánk felszabadulásának 25. évfordulója alkalmából jubileumi természetbarát tö-

megtalálkozót rendez a vállalatok, üzemek, intézmények dolgozói és családtagjai részére.

A találkozó célja: Hazánk felszabadulásának 25. évfordulója alkalmából a

munkásturizmus hagyományainak ápolása, a jubileum méltó megünneplése. Bővíteni a szervezett természetbarátok túralehetőségeit, ugyanakkor minél több dolgozó és családtagja számára biztosítani hétvégi szabad idejének kellemes eltöltését, aktív pihenését, szórakozását.

A találkozó ideje és helye:

1970. augusztus 29—30. között a Dunakanyarban, Leányfalu község északi határán levő kempingben, illetve a hajóállomás melletti területen. A táborba a szervezett túrázók beérkezése augusztus 29-én (szombaton) 12.00 órától történik.

A tömegtalálkozón részt vevő dolgozók és családtagok beérkezése 30-án (vasárnap) reggel 10.00 óraig történik.

A találkozó programja:

- elméleti vetélkedő
- táborfűz
- gyermekek számára tréfás vetélkedők
- vízi ügyességi versenyek
- kispályás labdarúgó vilámtorna
- kismotoros túrázók ügyességi versenye.

A találkozó helye, elérhető:

- A Margit-hídtól HÉV-vel Szentendrét, majd onnan a tábor bejáratáig MÁVAUT-busszal.
- Közúti járművekkel a 11-es műúton
- A MAHART menetrend szerű járataival Leányfalu állomásig.

Jelentkezés a szakszervezeti sportfelelősöknél és a természetbarát szakosztályoknál!

IFJÚSÁG

19 megye és Budapest diákjai vettek részt az idei, 5. ODOT-on. Ez volt az első, melyen a természetjárás játszott a tábor főszerepét és — sikerrel. A KISZ KB vándorszerlegéért

Vácott városismertető versenyt rendeztek, továbbá, kétnapos akadályverseny (a Csóványos és a Nagyhegyhegy megmászásával!) kirándulások a környéken, tájékoztató versenyek, camping-vetélkedők szóra-

koztatták a hat nap alatt a sok ezer fiatal.

S amiért külön elismerés illeti az ODOT szervezőit: kiképeztek negyven ifjú túravezetőt, német és magyar résztvevőkkel diakturisztikai szemináriumot is

rendeztek. A táborot meglátogató KISZ és MTS vezetők a legnagyobb dicséret hangján emlékeztek meg a tábor rendezéséről. (A felvételeket Fekete Ferenc készítette. Szöveg: Bitter István)

Az Egri Városi Természetbarát Szakszövetség és a Közalkalmazottak Szakszervezetének Heves megyei Bizottsága a természetbarát mozgalom 60. évfordulója alkalmából jól sikerült turista találkozót rendezett a Felsőtárkány közelében levő Stimetz-háznál. A természetjárók e nagy seregszemléjén mintegy kétszázan vettek részt, köztük a megyei KISZ-bizottság felsőtárkányi vezetőképző tanfolyamának 57 hallgatója. A találkozót vetélkedők és versenyek tették változatosabbá.

A Magyar Természetbarát Szövetség szervezésében június óta rendszeresen érkeznek hazánkba külföldi turista csoportok. A szovjet, német, bolgár, lengyel és osztrák turisták néhány napos budapesti tartózkodásuk keretében a festői Dunakanyart, és a Pilis hegység legszebb tájait is felkeresik.

A túramotorosok hagyományos találkozóját ez évben a verőcei Express táborban rendezték meg. Több mint ezer járművel vonultak fel a motorosok erre a találkozóra, amelyen technikai és tréfás vetélkedők, és terepügyességi versenyek is szerepeltek.

A Budapest XIII. ker. Természetbarát Szakszövetség ez évben július 11—12-én a leányfalu camping területén tartotta meg nagymányos találkozóját. Mint mindig most is, jó hangulatban töltötte el e szép hétvégét a nagyszámú XIII. kerületi résztvevő.

A Hajdú-Bihar megyei természetbarátok körében is egyre jobban terjed a vizi-túrázás szeretete. Évadnyitó túrájukat a Csenger—

vásárosnaményi Szamos szakaszon bonyolították le, majd pedig a Keleti fűcsatornában vízi ügyességi bemutatót tartottak.

A XI. kerületi Természetbarát Szakszövetség a szokásos őszi szakosztályvezetői értekezletét ez évben Szekszárdon tartja meg, és ezt az alkalmat felhasználják az ottani megyei természetbarát szövetséggel való kapcsolatok kiépítésére is.

SZAKOSZTÁLYOK

60 éves korában elhunyt Tankovics György a Tolna megyei természetbarát mozgalom veteránja. Korábban bebarangolta és turisztikailag feltárta a megye legszebb tájait, ritka felvételeivel elismerést szerzett a természetbarát szövetség kiállításain is.

A Tolna megyei Tervező Vállalatnál megalakult nemrégiben az Építők Sportkörének természetjáró szakosztálya. Az egyelőre 25 taggal rendelkező szakosztály, amelynek Müller János tervező a vezetője, szívesen fogadja tagjai sorába a testvér vállalatok természetkedvelő dolgozóit.

Értékes társadalmi munkát végeztek a tatabányai Cementgyár szakosztályá-

nak tagjai, amidőn újjáépítették a volt Szári kút helyén foglalt „Mátyás kutat”. A forrás Vitány-vár közelében, az Országos Kék-túra útvonal mellett található, azonban a festői környezete miatt nemcsak a Kék-túrázóknak, hanem más kirándulóknak is ideális pihenő, táborozó helyül kínálkozik. A forrás felavatására kis ünnepség keretében került sor a közelmúltban.

A vasutas természetbarátok hagyományos találkozóikat az idén Abaligetben tartották meg sátrótáborozással egybekötve. A programban tréfás ügyességi versenyek és fától fáig tájékozódási verseny, túrázás és strandolás szerepelt.

Négynapos autóbuzsikirándulást szerveznek az országközi természetbarátok augusztus 20–23. között. Ez alkalommal Szabolcs-Szatmár és Hajdú megyét keresik fel. Megtekintik többek között Debrecen és Nyíregyháza látnivalóit, strandolnak a debreceni nagyerdei és a nyíregyházi sóstói fürdőben, majd meglátogatják Nyírbátor-Kállósemjén természetvédelmi területeit és a Bátorligeti Arborétumot.

A Beloianisz Gyár szakosztályának nyári túraprogramjából kiemelkedik az Orfűi tó melletti egyhetes táborozásuk, amelynek keretében bejárják a „Dél-Dunántúli kék” Mecsek-Zselicség közötti szakaszát is.

A Villamosipari természetjárók ezévből július 10–12-én Egerben tartották meg 20. jubileumi találkozóikat, amelyen az ország minden részéről több mint ezer villamosipari természetbarát jelent meg. A nagyszabású rendezvény műsorában dalosverseny, szakmai előadásorozat, kulturális műsorok, kirándulások és strandolás szerepelt.

A CSILI Vasas Természetjárók Baráti Köre a nyár folyamán is változatos programmal várja az érdeklődőket. Június 7-én Porva-Csesznekkel ismerkedtek meg, június hó 21-én pedig Hajdúszoboszlót és Debrecen keresték fel. Mindkét kirándulás kellemes szórakozást és felejthet-

etlen élményt jelentett a résztvevőknek.

A szolnoki természetjárók 24 fős csoportja 4 napos kirándulást tett Komlóra és környékére, amely alkalommal teljesítették a „100 km a Vörös Hadsereg nyomán” elnevezésű túramozgalomnak részkövetelményét. A túrateljesítményen kívül felejthetetlen élményt jelentett a résztvevőknek az egykori kis bányászfalu helyén épült modern szocialista várossá növekedett Komló bányáinak, lakóépületeinek és kulturális-szociális intézményeinek megismerése is.

Az Újpesti Spartacus szeptember hó 5-én a kezelésükben levő szénpatáki turistaházban tartja meg a szakosztály fennállásának 15 éves jubileumát ünnepelő találkozóját. A találkozóra augusztus 15-ig lehet jelentkezni Szimon Istvánnál a 292-259 telefonszámon.

Sajnovics János műve, amellyel megteremtette a magyar összehasonlító nyelvtudományt és bebizonyította nyelvünk finnugor eredetét, kétszáz évvel ezelőtt, 1770-ben jelent meg. E jubileum alkalmából a Budapesti Vörös Meteor turistái is lerótták kegyeletüket nagy tudósunk tordasi szülőházánál, május 24-i, Vérti-völgyi túrájuk alkalmával.

A soproni Kinizsi szakosztály 1968-ban felajánlotta, hogy rendbehozza a Szent György forrás környékét. Faanyagot kértek turistaház építéséhez.

Az erdőgazdaság négy asztal, 10 pad és harminc darab lépcső kiképzésére szolgáló farönköket bocsátott a turisták rendelkezésére. Kedves ünnepség keretében, 1969. augusztus 24-én

adták át rendeltetésének a turisták kényelmét szolgáló asztalokat, padokat és a lépcsősort.

Ezek után nekiálltak kucos ház létrehozásához. Társadalmi munkával tervrajzokat készítettek, elkezdték a tereprendezést, az alapozást, október 4-én felállították az izléses gerendaházat. A házat teljesen kész állapotban a Kinizsi szakosztály 10 éves fennállásának ünnepén, 1971. április 4-én adják át rendeltetésének.

Május 21-én a Szabadkikötői Sportegyesület természetjáró szakosztálya fennállásának 20. évfordulója

alkalmából székházában jubileumi kiállítást rendezett.

A kiállítást a sportegyesület elnöke, Dancs Imre nyitotta meg.

Ünnepi beszédet Sillye Antal a természetjáró szakosztály vezetője tartott.

Ebből az alkalomból az SE elnöke a kiváló aktívoknak tiszteletdíjakat, emléklapokat és sportegyesületi aranyjelvényeket adott át.

Ezt követte az a jubileumi túra, melyet a Pilisszántó—Dömös közötti útvonalon vezettek. Ez volt annak idején a szakosztály első túrájának útvonala. Május 30–31-én a Bakonyban rendeztek 2 napos Kék-túrát Városlódtól Zircig.

AZ ORSZÁGOS KERÉKPÁROS KÖRTÚRA ÚTVONALÁN

Nagymarostól Balassagyarmatig

A Körtúra útvonala a nagymarosi vasútállomástól indul el és Zebegényig a Duna-partján halad. Zebegény után elhagyjuk a Duna-partot, egyre emelkedik az út, szép kilátást nyújtva a Börzsöny és a Pilis hegységekre.

Szobnál északra fordulunk és az Ipoly völgyében folytatjuk utunkat. Ipolydamásd községnél összekül a völgy: jobbról a Galla hegycsoport, balról pedig az Ipoly folyó túlsó oldalán, már csehszlovák területen, a Burda-hegy szegélyezi utunkat.

Liliom-pusztát elhagyva ismét kitér az Ipoly völgy és most már távolabbról kíséri utunkat a Börzsöny hegység nyugati hegyláncja és az Ipoly menti hegyvidék.

Végighajtunk Letkés, Ipolytölgyes, Vámosmikola községeken, és ezután következik túránk legnehezebb része, a Kemence községig vezető 7 km-es szakasz. Innen most már lényegében egyszinten, de még mindig fennsíkon vezet az út. A közeli Bernecebarát elhagyva: balra az Ipoly menti hegyvidék, előttünk Ipolyság városa terül el, mögötte a Korponai hegyvidék, jobbról az Észak-Börzsöny hegyvonulata ereszkedik le az országúthoz. Eddigi északnyugati irányú utunk itt nyugatra fordul, továbbra is fennsíkon haladva és állandó szép kilátást biztosítva az Ipoly völgyére és a mögötte húzódó Korponai hegyvidékre. Elérjük Drégelypálánk községet, ahol

utunk délkeletre fordul: jobbról a keleti Börzsöny, balról pedig a nyugati Cserhát vonulatában gyönyörködhetünk. Nagyoroszín keresztül Borsosbénybe érkezünk, ahol balra fordulunk, a Horpácsra vezető országútra. Húsz perc alatt beérünk Horpácsra. Ebben a községben vásárolt birtokot 1904-ben Mikszáth Kálmán, majd a volt Szontágh kertben 1919-ben görögös stílusú, emeletes kúriát építtetett magának. Kúriájában jelenleg iskola működik, az emele-

tén pedig múzeumot rendeztek be bútorából és használati tárgyaiból. A régi temetőben találjuk a Mikszáth család nyughelyét. Itt vannak eltemetve az író felesége, fiai és menyei.

Balassagyarmatot érdemes megtekintenünk a Luther utca torkolatában az evangélikus és rk. templomot, a megyeházát, ahol Madách és Mikszáth is hivatalnokoskodott, valamint a Palóc-múzeumot.

Nagymarostól az út idáig 89 km-t tesz ki, és kisebb pihenőket is beleszámítva 8 óra alatt teljesíthető a túra.

Dr. Kürthy Miklós

ISZTRIA LEGNAGYOBB CAMPINGJEINEK ÁRAI (A FŐSZEZONBAN)

	Szám	Személy	Gép- kocsi	Sátor	Kur taxa	Motor	CCI -%
Ankaran	1.	5,-	2,50	3,-	2,-	2,-	10
Funtana	11.	3,50	2,-	2,50	2,-	1,50	
Icici	28.	4,50	3,-	3,-	2,-	2,-	10
Izola	2.	4,-	2,-	-	2,-	1,50	-
Medulin	22.	4,50	3,50	3,50	1,50	2,-	10
Medveja	26.	5,-	3,-	1,60	2,-	1,50	10
Novigrad	7.	5,-	-	-	1,75	-	-
Porec	8.	4,-	3,-	-	1,-	2,-	10
Portoroz	4.	4,-	2,-	1,50	2,-	1,-	-
Pula	18.	3,50	3,-	3,-	1,-	1,50	10
Rabac	24.	3,75	-	1,85	1,75	-	-
Rijeka	30.	5,-	2,-	-	1,20	-	-
Opatija	29.	7,-	2,-	-	1,50	1,-	-
Rovinj	16.	3,-	2,-	-	2,-	-	-
Strunjan	3.	3,50	2,-	1,50	2,-	-	-
Uőag	6.	5,-	2,50	-	1,20	1,50	10
Vrsar	13.	4,-	2,-	3,-	2,-	1,-	10

A MAGÁNSZOBÁK ÁRAI ISZTRIÁBAN

Helység	Hónap	Személyenként						Üdülési díj
		I. kat.	II. kat.	III. kat.	I. kat.	II. kat.	III. kat.	
Ankaran	VII., VIII.	19,-	-	-	16,50	-	-	2,-
	I-V., VI., IX., X-XII.	14,50	-	-	13,-	-	-	1,20
Koper	VII-VIII.	19,-	16,50	13,-	16,50	14,-	11,-	2,-
	I-V., VI., IX., X-XII.	14,50	13,-	11,-	13,-	12,-	9,-	1,20
Izola	VII-VIII.	18,50	16,50	14,50	15,50	13,50	11,50	2,-
	VI., IX.	17,50	15,50	11,50	13,50	11,-	9,-	1,-
Piran	I-V., X-XII.	11,-	11,-	9,-	9,-	9,-	8,50	1,-
	VII-VIII.	19,-	16,50	14,-	15,-	12,50	10,-	2,-
Portoroz	I-V., VI., IX., X-XII.	16,50	14,-	12,50	12,50	10,-	8,20	1,20
	VII-VIII.	22,-	17,50	15,-	18,-	13,50	11,-	2,-
Medulin	I-V., VI., IX., X-XII.	19,-	15,-	13,-	15,-	11,-	9,-	1,20
	VII-VIII.	16,50	14,50	12,50	13,50	11,50	10,50	1,50
Novigrad	VI., IX.	14,50	12,50	10,50	11,50	9,50	7,50	1,50
	I-V., X-XII.	11,-	9,-	8,-	8,-	7,-	6,-	1,50
Pliomin	VII-VIII.	23,-	18,-	15,-	16,-	14,-	12,-	2,-
	VI., IX.	16,-	14,-	12,-	14,-	12,-	10,-	1,50
Porec	I-V., X-XII.	15,-	13,-	11,-	13,-	11,-	9,-	1,50
	VII-VIII.	18,20	15,60	11,70	14,-	12,-	9,-	2,-
Pula	I-V., VI., IX., X-XII.	14,30	11,70	9,10	11,-	9,-	7,-	1,-
	VII-VIII.	24,-	20,-	-	18,50	15,-	-	1,80
Rabac	I-V., VI., IX., X-XII.	16,-	14,-	-	13,-	11,-	-	1,-
	VII-VIII.	18,-	16,-	14,-	15,-	13,-	11,-	1,50
Rovinj	I-V., VI., IX., X-XII.	16,-	14,-	12,-	13,-	11,-	9,-	1,50
	VII-VIII.	23,40	18,20	14,30	18,-	14,-	11,-	1,75
Umag	I-V., VI., IX., X-XII.	18,20	14,30	11,70	14,-	11,-	9,-	1,-
	VII-IX.	20,25	16,-	12,-	16,20	13,-	10,-	2,-
Lovran	I-V., X-XII.	15,20	12,-	10,-	12,15	10,-	8,-	1,40
	VII-VIII.	24,-	22,-	17,-	18,-	16,-	11,-	2,-
Opatija	I-V., VI., IX., X-XII.	22,-	20,-	16,-	16,-	14,-	10,-	1,50
	VII-VIII.	24,-	21,75	19,50	16,-	14,50	13,-	2,-
Pula	I-V., VI., IX., X-XII.	21,-	17,25	15,75	14,-	11,50	10,50	2,-
	VII-VIII.	18,-	16,-	14,-	18,-	16,-	14,-	2,-
Rabac	VI., IX., X-XII.	16,-	14,-	12,-	16,-	14,-	12,-	2,-
	I-V., X-XII.	12,-	10,-	9,-	12,-	10,-	9,-	1,50

JÓ TUDNI A vonatjegy ára Bp.-Opatija között oda-vissza

I. o. 682,- Ft.

Az autóbuszjegy ára Bp.-Opatija között oda-vissza

II. o. 486,- Ft.

Az autótávolsága Bp.-Opatija között

403,40 Ft.
549,00 km

I. NEMZETKÖZI ICF RALLY

A kajak turisztika az utóbbi években világszerte magas szintet ért el, ezért a Nemzetközi Kajak Szövetség (ICF) ez év májusában Lengyelországban megrendezte az első „Rally TC ICF”-t. A világ egyik leg-

nagyobb vízi versenyt a XXIX. Nemzetközi Dunajec Kajak Túra keretében tartották meg, közel 2000 vizingyáros részvételével.

A Rally TC ICF-n a Nemzetközi Kajak Szövetség tagszervezetei vettek részt; összerakható kajak 1 és 2-es; plasztik kajak 1

és 2-es; kanadai 1 és több személyes számokban versenyeztek, csapat és egyéni számokban.

A Dunajec túra május 28-án kezdődött a 24 km-es Nowy Targ Czorsztyn szakasszal. A résztvevőknek ellenőrző pontokon a megadott időhatárok között kellett áthaladni. Czorsztynban meglátogatták az ottani várromokat, valamint Niedzica várát. Este számos attrakció várta a résztvevőket a vizitúra táborúze mellett.

Május 29-én a csapatok Czorsztynból Kroszénka felé startoltak (24 km). Ez a szakasz a Dunajec legszébb részén, a Piennin átörösen keresztül vezetett. E szakaszon versenyt rendeztek.

Kroszénkóban a vállalkozókat fölvezették a Pienninek csúcsaira (Trzy Korony - Három Korona, Sokolica - Sólomcsúcs, Czertezik) valamint autóbusszokkal a közeli Szczawnica üdülőhelyre.

Május 30-án a Kroszénko-Jazowsko 24 km-es szakaszon ismét az ellenőrző pontokon kellett a kijelölt időben áthaladni. Május 31-én pontozás nélkül tették meg a Jazowsko-Nowy Sacz szakaszt. Nowy Saczban zajlott le a túra ünnepélyes bezárása. A Nemzetközi Dunajec Kajak Túra nagy hagyományokra tekint vissza. 1948-ban vezették be kifejezetten sport és turista eseményként. Érdeklődni lehet a Magyar Természetbarát Szövetség Vizitúra Bizottságánál.

VIZITURÁZÁS

TÚRAMOTOROZÁS

A késői tavaszodás pezsgő életet hozott a túramotorosok táborába.

Május

Az immár hagyományos tavaszi csillagtúra és találkozó Verőcén sikeres volt. Hétzáz motoros találkozott a hosszú téli pihenő után.

Volt lehetőség tapasztalatszerésre s ezt szakmatalag kiegészítette a Csepel Motorkerékpárgyár Pannónia szerviz szolgáltatása, valamint az NDK-beli MZ szerviz.

A szokásos KRESZ és műszaki vetélkedők és tréfás motoros versenyek után nagy érdeklődés kísérte a nagyrészt újszerű motoros ügyességi versenyt.

A klubvezetők éjszakába nyúló tanácskozása idén kicsit rövidebb volt a szokottnál, de reálisabb nézetek és vélemények bontakoztak ki.

Mindenki jól érezte magát, köztük a nyitrai motorosok is, akik különösen boldogok lehetnek. Zömében kismotoros tagjaik ugyanis az ügyességi versenyen tartottak; három díjat is hazavitték.

Eredmények:

Motoros ügyességi verseny 50 cm³ helyezések:

- I. Ernest Duska
- II. Frantisek Holla
- III. Földi Tibor

125 cm³ helyezések:

- I. Paulovics Lajos
- II. Heinz László
- III. Rack Antal

250 cm³ helyezések:

- I. Kresnyavi János
- II. Bíró Ferenc
- III. Dinnyési Ferenc

Mozgósítási verseny

Klubok:

- I. Győri Motoros Klub
- II. Pécsi Motoros Klub
- III. Zrínyi Motoros Klub, Szigetvár

Megyek:

- I. Baranya megye
- II. Győr-Sopron megye
- III. Budapest

Május utolsó napjaiban indultak útnak az Országos Motoros Bizottság szervezésében az NDK túra résztvevői. Komoly probléma nélkül járta be a csoport a 2000 kilométeres utat, amely során több híres várost kerestek fel útközben Csehszlovákiában, és a célországban, az NDK-ban. Látogatást tettek az MZ gyár zschoppau telepén. Nagy szeretettel fogadták a németek a magyar motorosokat. Velük együtt az NDK-ban dolgozó magyar fiatalok motorosai is, akik segítették csoportunk utazását.

Június

13. és 14-én a Keletmagyar motoros találkozó résztvevőit fogadta Eger, illetve a Heves megyei Szakszövetség Motoros Bizottsága.

KRESZ-vetélkedő után tábor-tűz s egy kis gyalogos pincelátogatás tette változatosabbá az első napot.

Másnap ügyességi verseny és gyönyörű bükki túrák biztosít-

tottak kellemes élményeket a résztvevőknek.

Közben a Hungaroserviz műszaki vizsgálata és szakmai tanácsadó szolgálata állt az érdeklődők rendelkezésére.

Június 30-án indult az OMB idei második nemzetközi túrája, Jugoszlávián át Bulgáriába, majd visszafelé Románián át vezetett a túra útvonala.

Július

A Dunántúli motoros találkozó július központi eseménye volt, amelyről legközelebbi számunkban számolunk be.

Legnagyobb idei nemzetközi túránk is július végén indult Franciaországba, a Nemzetközi Camping Találkozóra. Harminc járművel, több mint ötven résztvevő startolt.

Augusztus

Nagyban folynak az augusztus 20–23-1 balatonfüredi Országos és Nemzetközi Motoros Találkozó előkészületei.

Az MTSZ jubileumi táborozása keretében megrendezésre kerülő találkozó az eddigi legdúsabb programot ígérő motoros rendezvény lesz. A megszokott motoros versengések mellett a vízi és tábori élet változatossága és a Balaton-felvidék csodálatos környezete jelent nagyobb élményt a hazai és külföldi motorosok számára.

UTAK

Átadták a forgalomnak az M7-es autópálya újabb 24 km-es Székesfehérvár–Polgárdi közötti szakaszát. Ezáltal 15–20 perccel rövidül meg a menetidő a főváros és a Balaton között. E hónap folyamán újabb 10 km-es szakasszal hosszabbodik meg a pálya egészen Balatonalmádiig, a jövő év júniusáig pedig Balatonzamárdiig építik meg az új utat.

Megkezdték a „Móricz Zsigmond” emléktű nyomvonalának kijelölését Nyíregyháza és Tiszacsécsé közötti mintegy 130 km hosszú útvonalon. Az új piros jelzésű turistaút elkészítéséhez nagy segítséget nyújtanak a nyíregyházi 12. sz. Általános Iskola és a 107-es Ipari Szakmunkásképző Intézet tanulói. Az útvonal főbb állomásai a következők: Nyíregyháza—Nagyszállás—Harangod—Mohostó — Ófehértó — Fenyvesvárda — Vaja — Nyírma — Vásárosnamény — Tákos — Csaroda — Tárpa — Tivadar — Kisar — Nagyar — Szatmárcseke — Tiszacsécsé. A természetbarát szövetség és az Idegenforgalmi Hivatal útvo-

nalkijelölése alapján jelenleg az Ófehértó—Nagyszállás közötti útvonalat látják el piros jelzéssel.

SZÁLLÁS

Elkészült Szabolcs-Szatmár megye első turistaháza a Sóstón. Az első turistákat május első felében fogadta az új szálló, melynek 9 szobája 46 vendégnek nyújt szállást. Az izléses és stilszerű fabútorokkal berendezett sóstói turistahotel a Tanács üdülő melletti fenyvesben, a Blaha dombon építették fel, s jelenleg az épület környezetét teszik kényelmessé, hangulatosabbá. Az első szabolcsi turista-szálló építését hamarosan követi a többi is. A következő turistaház Nyírbátorban fog felépülni, de igényét jelezte már Kisvárdra is. Tervezik még turista-szálló építését Vásárosnaményben, a tivadari Tisza parton és Rakamaron is.

Itt jegyezzük meg, hogy a megyei idegenforgalmi hivatal kiadásában két prospektus jelent meg. Az egyik a turisztikai és egyéb információkkal megjelölt nyíregyházi várostérkép, a másik pedig magyar, német és lengyel nyelven a Tisza-kanyar című színes prospektus. Ugyancsak megjelent új kiadásban a nagy népszerűsége miatt telt Bereg leporelló is.

KAPOSVÁR, a Tanítóképző Intézet (Beloianisz u. 14. sz. alatti) kollégiumában 1970. július hó 13-tól 1970. augusztus hó 22-ig terjedő időszakban csoportok részére turistaelhelyezés biztosítható. Szállásdíj személyenként és naponként 20,— Ft. Csoportos elhelyezés vasúgyakon, paplantakaróval, mosdási lehetőség és törölközőhasználat.

Az igénybejelentést a SIOTUR Idegenforgalmi Kirendeltség, Kaposvár, Május 1. u. 7. sz. címére kell postára adni — időpont, létszám és nemenkénti megoszlás feltüntetésével. Az igénybejelentést oly időpontban kell postázni, hogy az a megadott címre legkésőbb az igénybevétel előtt

A SZERVEZETT MAGÁN MOTOROSOK (KLUB, SZAKOSZTÁLY, CSOPORT TAGJAINAK) KEDVEZMÉNYEI

Akik a Magyar Természetbarát Szövetség által kiadott érvényesítő bélyeggel és motoros igazolvánnyal rendelkeznek, azokat az alábbi kedvezmények illetik meg:

1. Turistaházakban 50%-os szállásdíj legalább 4 fő esetén.
2. A magyar és külföldi campingekben 15–25%-os kedvezmény.
3. Camping-felszerelés (sátor, gumimatrac, hálósák stb.) kölcsönzése kedvezményesen.
4. Ingyenes továbbképzés (túravezetői tanfolyam, szakmai KRESZ és műszaki előadások).
5. Személyi balesetbiztosítás a túrák alkalmával, a lakásból való indulástól, a túráról a lakásba való visszaérkezésig.
6. Technikai, műszaki, karbantartási ingyenes tanácsadás.
7. Az Országos Motoros Bizottság által szervezett bel- és külföldi túrákon segélykocsi, műszaki szerelvény.
8. Országúti segélyszolgálat az Autóklub segélykocsijával, 50%-os kedvezményel.
9. Az Országos Motoros Bizottság túsáink a motorok ingyenes felülvizsgálata, felkészítése.
10. Gépjármű műszaki felülvizsgálatára előkészítő ingyenes tanácsadás.
11. OKISZ-hoz tartozó szövetkezetek útján ingyenes tanácsadás, kisebb vizsgálat, gyújtásbeállítás, porlasztó-beállítás, akkumulátorvizsgálat, javítások soronkészség, kedvezményes szolgáltatások.
12. Terep és ügyességi versenyben, KRESZ-vetélkedőkön a legjobbak díjazása, jutalmazása.
13. Utazási kedvezmények:
 - a) MÁV útvonalain: 3 személy együttes utazása esetén 33%-os kedvezmény. 4 személy együttes utazása esetén 50%-os kedvezmény.
 - b) HÉV útvonalain: 4 vagy több személy együttes utazása esetén 50%-os.
 - c) MAHART járatrain: 4 vagy több személy utazása esetén 33%-os kedvezmény.

II. A KLUB CELJA ÉS FELADATA

Motoros túrázás sportolási, testedzési, feidűllési lehetőség.

III. A KLUB TAGSÁGA ÉS PÁRTOLO TAGSÁGA

7. A klub tagjai sorába felvehető a magyar állampolgár, aki belépési nyilatkozat aláírásával kéri a felvételt a klubba, elfogadja a klub alapszabályát és tevékeny részt vállal a klub működésében. A klub tagja az, akit a sportegyesület elnöksége tagként felvett.

A klubba való belépés és kilépés önkéntes.

5 nappal korábban beérkeznek.

ZIRCEN, a „Bakony” elnevezésű turistaszálló a község középpontjában a volt apátsági épület délnyugati földszinti szárnyán helyezkedik el. **Címe:** Zirc, Rákóczi tér 1. **Telefon:** 168 **Gondnoknő:** Varga Imréné **A szálló 60 férőhelyes, mégpedig:** 1 db 2 ágyas szoba (növelhető 1 pótágyal) 3 db 4 ágyas szoba 2 db 3 ágyas szoba 1 db 10 ágyas szoba, 1 db 20 ágyas szoba. Minden szobában hideg folyóvíz, a közös helyiségekben melegvízes mosdó, illetve zuhanyzó. (2-2 db) Társalgó rádióval és televízióval felszerelve.

A szálló „A” kategóriájú: 2-4 ágyas szobák ára 35,— Ft/fő 8-10-20 ágyas szobák ára 19,— Ft/fő, pótágy 12,— Ft/fő.

Helybiztosítás: Veszprém megyei Idegenforgalmi Hivatal (Veszprém, Lenin tér 2.) **Telefon:** 12-350, **tele-xen:** 03-2350.

Étkezés: A turistaszállótól 200 m-re levő Cuha és Patkó III. o. éttermekben.

Új szálláslehetőséggel gazdagodott Szombathely, azáltal, hogy a hétvégeken a Vas megyei Állami Építőipari Vállalat a kezelésében levő 250 személyes munkásszállót az idegenforgalmi célok rendelkezésére bocsátotta. A négyágyas szobákból álló szálló ugyanis a szabad szombatok bevezetésével a hétvégeken csaknem teljesen üresen állt. Viszont ugyanebben az időben keresi fel a legtöbb vendég a nagy idegenforgalmi várost. Így most már péntek estétől hétfő reggelig 100 turistának tudnak itt szállást biztosítani.

A Budapesti Vasas SC természetbarát szakosztályától kapott tájékoztatás szerint a kezelésükben levő galyatetői turistaházban a helyfoglalás és a szolgáltatások befizetése a Vasas SC. VI. ker. Eötvös u. 14. sz. alatti helyiségében intézhető el Hatta Károlynál. **Telefon:** 224-006. Ezenkívül minden csütörtökön 13-18 óra között a VIII. ker. Koltói Anna u. 5-7 sz. földszint 18 alatti is elintézhető mindennemű turistaházi szolgáltatás befizetése.

A Ganz-Mávas Vasas SE természetbarát szakosztály szeretettel várja a turistákat a Nagyirtáspusztán levő „Komáromi Jenő” turistaházában.

A szállásdíj: Ganz-Mávas természetbarátoknak 7,— Ft/nap. Iskolai csoportoknak 8,— Ft/nap, természetbarátoknak 9,— Ft/nap, vendégeknek 14,— Ft/nap, táborhely: személyenként 3,— Ft/nap (felszerelés nélkül)

Helybiztosítás: Homonnay Károly ügyintézőnél, írásban, vagy telefonon: Budapest XIV. ker. Ajtóssy Dürer sor 9. sz. **Telefon:** 226-334, vagy a csütörtöki szakosztályi összejöveteleken a Ganz-Mávas sporttelepen (X. ker. Kőbányai út 45. sz.) 17-19 óráig. — A turistaház gondnokának felesége előzetes értesítésre III. o. áron a kívánságnak megfelelő étkeztetést biztosít. Tájékoztató árlap a szállás biztosításakor megtekinthető. A turistaház a kisinóci turistaháztól, vagy a márianosztrai autóbusz állomásról kényelmes sétával 1½ óra (kb. 5 km.) alatt jelzett turistaúton érhető el. Autóbuszok közvetlenül a turistaházig közlekedhetnek.

Új szálloda nyílt meg a Pannónia Szálló és Vendéglátóipari Vállalat kezelésében az Üllői út és a Ferihegyi gyorsforgalmi út elágazásánál. Az új, „Hotel Aero” elnevezésű szállóban 150 kétágyas, fürdőszobás szoba áll a vendégek rendelkezésére.

Új szálloda alapozását kezdték meg a Dózsa György út és Váci út kereszteződésénél. A Hotel Volga a program szerint a jövő év júniusára készül el. A 770 ágyas szálló egy acél-szerkezeten nyugvó kétszintes épületrészből és egy mellette magasba törő 10-11 emeletes toronyépületből áll majd. Az előbbiben 300 személyes éttermet, 120 személyes eszpresszót és bárt rendeznek be, míg a vasbeton lábakon álló magas épületben 328 két- és háromszemélyes szoba lesz.

Romhány községben 20-22 fő részére 1-2 ágyas szobákban magánháznakal szállást biztosít a természetbarátok részére a Romhányi Cserépkályhagyár természetbarát szakosztálya.

Atlasz készül a Dráváról, amelynek mindezeideig nem volt térképe. Az idén megjelenő atlasz a dunai torkolattól Ortilosig ábrázolja helyszínrajzzal a Drávát, s feltünteti a szeszélyes határfolyó tulajdonságait is.

Bisztrókocsikkal váltják fel az étkezőkocsikat. A nagy befogadó képességű bisztrókocsikban 3-4 melegeitelt, sört, feketét és üdítőitalokat árusítanak másodosztályú áron.

A városi villamos-motorkocsik elődje, a „Haraszi” nevű gőzmozdony 83 év után nyugalomba vonult és elfoglalta állandó helyét a Közlekedési Múzeum Széchenyi termében. E gőzmozdony 1887-ben készült, Magyarország számára negyet gyártott belőle az Osztrák Államvasút Társaság bécsi gépgyára, amikor még minden gőzösnök nevet adtak. A gólyafészkes kéményű mozdony utoljára a Margit híd budai hídfőjétől Szentendrőig közlekedett, majd a Láng Gépgyárba került tolatómozdonynak.

Budafokon, a kerületi tanács kezdeményezésére eredeti állapotában helyreállítanak egy, a század első évtizedéből származó barlanglakást, amelyben a budapesti Történelmi Múzeum irányításával emlékmúzeumot alakítanak ki. Mellette kiállításon mutatják majd be az ott élt emberek életének fennmaradt dokumentumait és használati tárgyait.

Tokaj 1973-ban ünnepli fennállásának 900. évfordulóját. A jubileumra elkészítik a híres Tisza parti település monográfiáját.

A Közlekedési Múzeumban az „Utaseállítás 25 éve” címmel kiállítás nyílt. Korabeli tárgyak, edények, köztük herendi étkészlet, gyertyatartók, egy múlt századbéli étteremből származó hatalmas rézmozsár, tájjellegű étlapok, vasutak, hajók, közúti éttermek fotói, makettjei stb. illusztrálják 1883-tól az első magyar étkezőkocsi forgalomba állításától utaseállításunk történetét.

Több ezer rózsató virágzik a Badacsonyi Állami Gazdaság alsókeresi körzetében, a tó délkeleti partja közelében, a 7-es számú főközlekedési út mellett. A kirándulók kívánságára az állami gazdaság helyszíni árusítást is szervezett.

A csehszlovák idegenforgalmi pályázat eredményét az IBUSZ székházában kihirdették a CSEDOK és az IBUSZ képviselői. Az első díjat, az egyhetes magas-tátrai üdülés Bogschuetz József budapesti lakos kapta. A második helyezett négy napos alacsony-tátrai kirándulást, a harmadik helyezett pedig háromnapos prágai utat nyert.

A salgótarjáni vöröskereszt szervezet a szabad szombatok hasznos és célszerű eltöltése céljából belöldi társasutasásokat rendez. Legközelebb augusztus 6-9-én indítanak autóbust Harkányfürdőre. Ütközben a résztvevők megtekinthetik Pécsét és SIKLÓST is.

Gyula-Varsand útvonalon új közúti határátkelőhely nyílt meg. A határátkelőhely éjjel-nappal, munka- és munkaszüneti napokon egyaránt nyitva áll a magyar-román kishatárforgalom, valamint a nemzetközi áru és utasforgalom számára.

A posta új szolgáltatást indított. A 17-19-25-ös telefonszámon a tudakozó ismerteti a nemzetközi vonatok budapesti érkezésének és indulásának időpontját. Az új szolgálat naponta reggel 8 óráig és este 17 óra után hívható. — Ugyancsak új szolgáltatása a postának: automata telefon közli a balatoni vonatok menetrendjét a 17-19-76-os telefonszámon péntek délután 17 órától hétfő reggel 8 óráig egyfolytában. Egyéb napokon délután 5 és reggel 8 óra között hívható a balatoni menetrend-tudakozó.

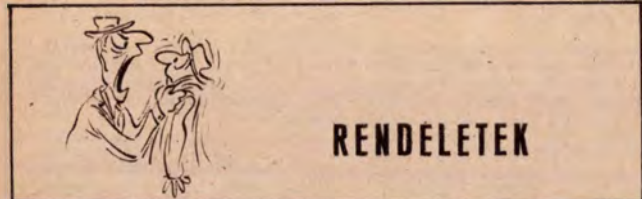
A Budapesti Nemzetközi Vásáron igen nagy sikert aratott az IBUSZ kedvezményes krakkói társasutazása. Az igen mérsékelt árú lengyelországi túra jegyeit napok alatt elkapkodták. Az igényekre való tekintettel az IBUSZ vezetősége úgy határozott, hogy ezeket a kedvezményes krakkói utakat augusztus hónapban is rendszeresen indítja.

Az ORBIS Lengyel Utazási Iroda egyre bővíti kapcsolatait a magyar partner cégekkel. 1970. január 1-i hatállyal csoportos utasforgalomra vonatkozó szerződést kötött a Volánturiszt magyar utazási irodával. A Volán változatos programot állított össze részben Krakó—Varsó—Katowice útvonalra, részben pedig zakopanei üdülésre. A nyár folyamán mintegy 20 utazás szervezését tervezik.

A magyar turisták által is kedvelt Zakopane főuticáján, a Krupówkán felépítették az ORBIS tájékoztató szolgálatának új, a város építészeti jellegéhez alkalmazkodó modern épületét.

Új határátkelőhelyeket létesítettek a cseh—lengyel határon. A magyar turisták számára is érvényes új határátkelőhelyek a következők: Baboszó, Barwinek, Chochołów, Glucholazy, Lubawka, Przelecz—Okraj és Zawidów. Természetesen továbbra is fennmaradnak az eddig is használt határátkelőhelyek: Lysa Polana, Chyżne és Cieszyn.

Az IBUSZ és a madridi MÉLIA Utazási Iroda szervezésében nagyobb spanyol turista csoport látogatott a közelmúltban hazánkba. A csoport a szokásos turisztikai program mellett kirándulást tett a Balatonra is.

RENDELETEK

A Magyar Nemzeti Bank 4/1970. MNB számú körlevelével szabályozta a szocialista viszonylatokban lebonyolódó devizamentes cseresutakkal kapcsolatos tudnivalókat.

Eszerint a devizamentes cseresutakra megállapodások a körlevél előírásával összhangban álló feltételekkel

— a rubeliszámlás viszonylatokban (ezek az európai és az ázsiai országok, Jugoszlávia kivételével) a devizahatóság külön engedélyre nélkül,

— jugoszláv viszonylatban a devizahatóság külön előzetes engedélye alapján hozhatók létre.

A devizamentes cseresutak lebonyolításához be kell szerezni a felügyeleti hatóság, illetve felügyeleti szerv előzetes elvi hozzájárulását. A hozzájárulást írásban kell közölni és annak másolatát egyidejűleg meg kell küldeni tájékoztatás céljából a Magyar Nemzeti Bank Devizagazdálkodási Főosztályához tekintet nélkül arra, hogy a megállapodás megkötéséhez szükséges-e a devizahatóság külön engedélye.

A devizamentes cseresutakra vonatkozó megállapodásokban érvényesíteni kell az alábbi előírásokat:

a) a devizamentes cseresután résztvevő személyek, illetve a vendégnapok számát a belföldi szerződő fél érdekeivel összhangban álló igények határára belül kell megállapítani;

b) a megállapodásban a lebonyolítás zavartalanosságát biztosító részletességbe menően kell meghatározni a szerződő felek kölcsönös kötelezettségeit;

c) a megállapodás valamennyi érdemi feltétele, így különösen — a cseresután résztvevő személyek, vendégnapok száma, illetve a cseresután résztvevő személyek elszállásolásával, étkeztetésével, szakmai és kulturális programjával kapcsolatban természetben nyújtandó szolgáltatások mérvének, valamint a folyósítandó napi ellátmány, illetve költőpénz összegének meghatározása

tekintetében érvényesíteni kell a viszonyosság és az egyenlő értékek cseréjének, illetve kompenzálásának elvét;

d) egyrészt a külföldi szerződő fél által saját országának fizetőeszközében, másrészt a belföldi szerződő fél által forintban a vendégek részére kölcsönösen folyósítandó összegek arányát a Magyar Nemzeti Bank által hivatalosan jegyzett és az utazási devizaelszámolásokra alkalmazott (rubeliszámlás) viszonylatokban a nem kereskedelmi, jugoszláv viszonylatban a pótlékolt) árfolyam alapján kell meghatározni;

e) pont, mint értéktelen, kihagyva;

f) a szerződő felek a devizamentes cseresutak keretében a másik féltől hozzájuk érkezett vendégek részére költőpénz címén személyenként és naponként legfeljebb 50,— Ft-ot, illetve ennek megfelelő összeget folyósíthatnak saját országuk belföldi pénz-nemében;

g) a kiutazáshoz és visszautazáshoz szükséges menetjegyeket a küldő fél, illetve a kiutazó csoport saját országában tartozik beszerezni;

h) a megállapodásban a belföldi szerződő fél devizafizetésre kötelezettséget nem vállalhat,

i) a belföldi szerződő fél által fogadott külföldiek szállodai elhelyezésére csak a műszaki-tudományos, kutató, tervező közvetlen együttműködéshez kapcsolódó cseresutakra létrehozott megállapodásokban lehet kötelezettséget vállalni;

j) a megállapodás érvényének időtartama legfeljebb egy év, a megállapodás létrehozása és hatályba lépése közötti időtartam pedig legfeljebb 6 hónap lehet.

A cseresutakkal kapcsolatban a belföldi szerződő fél terhére felmerülő kiadások a cseresután résztvevő belföldi személyek befizetéseiből fedezhetők.

A devizamentes cseresutak lebonyolításához a belföldi szerződő fél, illetve a kiutazók devizát nem igényelhetnek, kivéve, ha a szerződő felek a cseresutára megállapodásban úgy állapodtak meg, hogy a cseresután résztvevő személyek részére a fogadó fél költőpénzt nem folyósít, vagy ha a kiutazás és a visszautazás alkalmával a külföldi útszakaszra eső menetrend szerinti utazási idő együttvéve több, mint 12 óra.

Költőpénz címén a fogadó szerződő fél országában eltöltött tartózkodás idejére személyenként és naponként 50,— Ft-nak megfelelő külföldi fizetőeszköz igényelhető a fogadó fél országának nemzeti valutájában, a 12 órát meghaladó külföldi utazási időre pedig legfeljebb 100,— Ft-nak megfelelő külföldi fizetőeszköz igényelhető az útszakasznak megfelelő szocialista ország, illetve országok nemzeti valutájában.

A külföldi fizetési eszközök kiszolgáltatása kizárólag valuta-kiutalási nyilvántartólapokra történhet a magánutazási forgalomra érvényes illeték és jutalék felszámítása mellett a lakossági utazási valutaellátásra felhatalmazott hivatalos helyeknél. A belföldi szerződő fél köteles a kiutazó csoport tagjait az előbbiekről megfelelően tájékoztatni.

A devizamentes cseresutak lebonyolításával kapcsolatos elszámolásokra vonatkozó bizonylatokat a belföldi szerződő fél az esetleges devizahatósági ellenőrzés céljára a lebonyolítástól számított két évig megőrizni tartozik.

A cseresutakon résztvevő személyek, illetve csoportok az úti-holmikokon túlmenő tárgyakat csak a devizahatóság külön ívitelei engedélyével vihetik magukkal külföldre.

A jelen körlevélben foglaltak már hatályba léptek.

Szabályozták a jugoszláv dinár ki- és beviteli összegét. A Jugoszláv Nemzeti Bank közleménye szerint hazai állampolgárok és külföldiek egyaránt 200 új dinárt vihetnek be és 100 új dinárt vihetnek ki a jugoszláv határon 10 dináros, vagy ennél kisebb címletekben.

Az NDK-ban megszigorították az utasforgalmi vámrendelkezéseket: a vám és engedélymentesen bevihető és kivihető ajándékok és vásárolt tárgyak értékerete csökkent, a behozatali és kiviteli tilalom, illetve korlátozás alá eső áruk köre pedig bővült. Ajándékokat az NDK-ban való tartózkodástól függően napi 20 NDK-márka — legfeljebb azonban ötnapos vagy annál hosszabb tartózkodás esetén —, 100 NDK-márka értékhatárig lehet az NDK-ba bevinni, illetve az NDK-ból kihozni. A napi 20, illetőleg legfeljebb 100 márka értéket meghaladó ajándékok, vagy vásárolt tárgyak bevételéhez és kivételéhez engedélyt kell kérni az NDK vámszerveitől. A beviteli, illetőleg a kihozatali tilalom alá eső árukrol a magyar utazási irodák részletes felvilágosítást adnak.

Megjelent a Magyar Vasúti Személy-, Poggász- és Expressz-árúdíjszabás II. részének javított kiadása. E hirdeteménynek elsősorban a mérsékelt árú menettérít jegyekről, továbbá a tanuló, tanfolyamhallgatók és úttörők tanulmányi kirándulásának és egyéb csoportos utazásainak menetdíjkedvezményeiről szóló rendelkezései érdemeinek figyelmet. (Közlekedési Közlöny, 10. sz.)

A szakosztályok bejelentései alapján a IX. ker. Természetbarát Szövetség felhívta az IBUSZ Vezérigazgatóságának figyelmét arra, hogy az egyes menetjegyirodák azt követelik, hogy a sárga színű utazási utalványon a szakosztály, illetve a sportkör bélyegzőnyomatát is alkalmazzzák. Ennek hiányában a kedvezményes jegyek kiadását megtagadják. A levél hatására az IBUSZ Vezérigazgatósága az IBUSZ dolgozói részére hetenként megjelenő „Díjszabási Közlemények”-ben az alábbi utasítást tette közzé:

„Természetjárók kedvezményének kiszolgáltatása.

A beérkezett panaszok alapján megállapítást nyert, hogy egyes irodáink a természetjárók kedvezményének kiszolgáltatásakor helytelenül járnak el. A kedvezmény igénybevételéhez szükséges utalványon a Budapesti Természetbarát Szövetség aláírásán és bélyegzőjén kívül a szakosztály bélyegzőnyomatát is megkövetelik, holott ilyen a természetjáróknak nincsen, és a Személydíjszabás II. rész V. fejezet is kimondja, hogy a természetjáró-utalványnál csak a túravezető aláírása szükséges. Felhívjuk irodáink figyelmét a fenti kedvezmény helyes kiszolgáltatására és a Személydíjszabás előírásainak pontos betartására.”

Mindezek folytán a szakosztályok a fentiekől eltérő esetleges helytelen és szabálytalan követelést utasítsák vissza és hivatozzanak az 1970. évi 20. sz. Díjszabási Közleményekben megjelölt és fent ismertetett rendelkezésre.

Cserhát útikalauz

A honi útikalauzok sorában legújabbként egy tizenegy tagú, tudós munkaközösség által irt korszerű Cserhát útikalauz jelent meg. A Börzsöny és a Mátra között húzódó cserhátú táj

tulajdonképpen maga Nőgrád; Mikszáth, Madách és Balassi Bálint hazája. Nemcsak azért népszerű a turisták előtt, mivel változatos domborzati viszonyokban gazdag, gyaloglók számára nem különösen megerőltető erdős-halmos vidék, hanem azért is, mert történelmét, részben ma is élő folklóráját, népviseletének tarkaságát

tekintve igen látogatott táj, tele várromokkal, hangulatos palóc falvakkal, a falvakban ízes szavú, barátságos néppel, nagyobb helységekben jól szervezett fizetővendég-szolgálattal, sőt Hollókőn Magyarországon egyedül álló turistalétesítménnyel: a vendég műemlékileg védett, jól berendezett parasztházakban szállhat meg.

A Medicina-Sport kiadó által gondozott, jól szerkesztett könyv felöleli a Cserhátal kapcsolatos történelmi, földrajzi, néprajzi, növény- és állattani és más szükséges tudnivalókat, szakszerűen, szép stílusban és számos kipróbált turistaútvonalat ír le. Ennél fogva a könyv mind útközben, mind otthoni pihenőben, természetbarátok számára igen hasznos olvasmány. A sikerült könyv — egyébként részletes és gazdag — lexikális része egy következő kiadás során azonban pótlásokra s bizonyos javításokra szorul.

Az már nem a kiadó hibája, hogy a könyvhöz mellékelt, javított kiadású térkép most sem öleli föl az egész Cserhátot. A térkép a maga méretein belül kitűnő ugyan, turistajelzésként külön kiemeli az országos kék útvonalat, amellyel, hogy minden jelzett utat is feltűntet és annyira szemléletes, hogy akár a kocaturista is eligazodhat rajta — (sokkal könnyebben, mint a vázlatos Gerecse-térkép) —; a hiba változatlanul ott rejlik, hogy a turisták minden észrevétele ellenére sem ábrázolja a Cserhát

déli szakaszát, a Galga völgyét, az Ecskendi erdőt s a Gödöllői dombvidéket. (Ezekről ideje lenne már külön térképet szerkeszteni!) Úgyszintén a térkép északi szejletén is bővíteni kellene. Így aztán a szöveg sokkal többet mond, távolabbra nyúlik a tájon, mint a vele kapcsolatos térkép! Ára 39 Ft.

Sági Károly—Zákonyi Ferenc: Balaton. A Panoráma Útikönyvek sorozatban látott napvilágot a könyv, melynek egyik szerzőjét, Zákonyi Ferencet olvasóink turisztikai tárgyú írásairól már bizonyára jól ismerik. Az útikönyv behatóan foglalkozik a „magyar tenger” keletkezésével, irodalmunkban betöltött szerepével, művészeti, idegenforgalmi vonatkozásaival. A Balaton szerelmesei — hisz ki ne szeretné szabad idejét a tó mellett eltölteni? — sokoldalú áttekintést kaphatnak a Balaton-parti hangulatos kis üdülőhelyek, nagy forgalmú üdülőcentrumok, Árpád-kori templomromok, öreg kúriák, betyárcsárdák, tornácok parasztházak vidékéről. Számos fényképlusztráció, sok térképvázlat, túraterv, szállásjegyzék és egyéb hasznos gyakorlati tanács gazdagítja a könyvet. (Ára: 86,— Ft.)

Antos Zoltán: A harcshorgászata. A Mezőgazdasági Könyvkiadó gondozásában megjelent könyv bizonyára nagy érdeklődést kelt majd a horgászok százezres táborában. Mit kell tenni, hogy a horgászok álma a nagy zsákmányról valóra váljon? Erre ad feleletet a több évtizedes tapasztalatokkal rendelkező

szerező, bemutatva a harcshorgászati eszközöket, térképes lelőhelyeket, a sport-szerű horgászati módszereit. Emellett rajzok, képek és izgalmas horgászkalandok teszik érdekessé a könyvet. (Ára 8,50 Ft)

A „Heves-Borsodi Domság” című cikkben többek között az Upponyi-völgyről is szó van. E völgyben 1970. május 13-án patak már nem folyt, autóval már nem lehetett a völgyön végigmenni, mert itt épült fel a Lázberci víztáraló. Ez a völgy arculatát teljesen megváltoztatta, de így is nagyon szép, talán még szebb!

Az „Országos Kék-túra vonalán” című cikk itt a Szandavár-Buják közötti utat írja le, csak az a baj, hogy több mint egy éve a Kék-túra nem érinti Bujákat, hanem a szintén nagyon szép Hollókő felé halad.

Vigassy György, a II. Rákóczi Ferenc gimnázium természetbarát szakosztályának vezetője

A Turista júniusi számában örömmel olvastam, hogy végre napirendre kerülnek a turistautak és útjelzések problémái.

Az elmúlt esztendőben két fiattal egyfolytában végigjártam a Kék-túra útvonalát, igen jól ismerem a jelzéseket. Mint természetbarát, de még inkább mint erdőszel, a fémtáblák használatát ellenzem.

1. A fémtábla kihelyezése mindig kárt tesz a fában. A szögek sérülést okoznak, amelyek a legtöbb ször gombák, rovarok támadási helyévé válnak. Evék múlva a fák megbetegednek, s végső soron el is pusztulhatnak.

2. A fémtáblák legtöbbje már a felerősítésnél megsérül, a lap behorpad, a máz lepatogzik.

3. A szöveget a fa növekedésekor kinyomja, a tábla rögzítése felazul.

A fémtábla kisebb, mint a régi, hagyományos jelzés. Nehezebb megtalálni.

5. A fémtábla felhelyezése a fa megsértésére ösztönzi a kihelyezőt. Ennek igazolására készült a mellékelt fénykép, egy vértesi útjelzésről. A fémtábla felrakásakor a felhelyező késsel belevágott a fába, hogy a táblácska jól „álljon”.

6. A fémtábla sziklákra fel nem szerelhető és drága. Az nem takarékoskodás, hogy félkilométerenként találunk csak jelzéseket.

7. A fémtáblákat rongálják, letépi. Ezzel nemcsak anyagi kárt okoznak, hanem a turisták tájékozódását is lehetetlenné teszik.

Ezzel szemben a régi, hagyományos, festett jelek nagyobbak, könnyebben felfedezhetők, a fákat nem sértik, olcsóbbak, tartósabbak.

Firbás Oszkár erdőmérnök-tanár Sopron

SZERKESZTŐI ÜZENETEK

Lapunk csak olyan túraszervezésekről ad hírt, amelyek nem zártkörűek, hanem azokon bárki — olvasóink közül is résztvehet. Ezek indulási (jelentkezési) helyét, idejét hajlandók vagyunk leközlölni.

Várjuk olyan szakosztályok jelentkezését, amelyek a Turista lapszervezési, terjesztési akciójában részt vállalnának.

LÉVAI KÁLMÁN, KARCAG, RAFFAI LÁSZLÓ, GYŐR és még több fényképezést kedvelő olvasónkat kérjük, hogy ne küldjenek be kisméretű fényképeket. Nyomdatechnikai okok miatt 13 x 18 cm-es és annál nagyobb képeket közlünk a „Hónap képei” rovatunkban.

HASLINGER FERENCNÉ, BP.: A turisták „ellen-ségével”, a kullancesal 1967. novemberi számunk nagy cikkben foglalkozott.

KRUPÁNSZKI IMRE, TATABÁNYA: Verset lapunk nem közöl, így javasoljuk, hogy forduljon irodalmi folyóirathoz.

Csehszlovákiai túra

VÍZSZINTES: 1. Turista és téli sport központ a Magas-Tátrában. A 2632 m magas Lomnici csúcsra drótkötélpálya vezet. 11. Világhírű fürdőhely Csehszlovákiában. Itt gyógyította magát Arany János is. 14. Mezőgazdasági növény (névelővel). 15. Óriási mennyiségű. 16. Jelfogó, áramközvetítő. 17. Állat lakja. 18. A drótnélküli hírközlés orosz úttörője. 20. Félíg privát! 22. Motívum. 24. Osszeroskad. 25. Latin „é”. 26. Gyógyfürdőhely az Alacsony-Tátra nyugati peremén. 29. Nem lát (fordítva). 30. Termelőszövetkezet. 32. Olasz folyó. 33. Újság része. 35. Tantál vegyjele. 36. Szálhúzásos kézimunka. 37. A gólya beszélget. 39. Káté! 40. A kapa társa. 42. Emberemlékezet. 43. V. Y. 44. Célátlanul járkal. 47. Lankad. 50. C. P. 52. Lőévtágy kell hozzá. 54. Szovjet repülőgép-típus. 55. Útókártya. 56. Szintén nem. 59. R. M. 60. Turgenyev szülővárosa. 62. Arzén vegyjele. 63. Rendező, szinigazgató (1880–1955, Dániel). 64. Német zeneszerző (1873–1916, Max). 66. Egymást előző betűk. 68. Neves magyar atléta-tesztvérpár. 69. Kezd lesülni. 71. Középség a nagykanizsai járásban. 73. A Magas-Tátra legmagasabb csúcsa (2655 m).

FÜGGŐLEGES: 1. A csehszlovákiai Magas-Tátra 20 km hosszú vízese a Lomnici-csúcs alatt. 2. Átenged. 3. Színültig töltött. 4. Rén betűl, keverve. 5. Ezüst vegyjele. 6. Férfinév. 7. Flamand festő. Raffaello hatása alatt dolgozott. 8. Te és én. 9. Mutató szócska. 10. Majdnem cipő! 11. Fehérítő és fertőtlenítő hatású elem. 12. Európa legnagyobb kiterjedésű és legmagasabb hegységrendszere. 13. Éles hangon kiáltozik. 18. Magánbeszéd. 21. A tátrai keskenyvágyányú villanyvasút kiinduló állomása, a hasonló nevű folyó mellett. 23. Kilók. 27. Fedd. 28. A zenében három. 31. Kettős betű. 34. Személyes névmás. 37. Újgörög író, a klasszikus írók kiadója és magyarozója. 38. Az ásványolaj lepárlásából származó maradvány. 41. Úgy, ahogyan egymás után következnek. 43. Termése a csipkebogyó. 45. O. A. 46. Folyó a Szovjetunióban. 48. Kicsinyítő. 49. Az Alacsony-Tátra legmagasabb csúcsa (2045 m). 50. Állóvíz a Magas-Tátra déli lábánál Szlovákiában, 1351 m magasságban. Turisztikai központ. 51. A latin vesszen! Le vele! 53. A Nyugati-Beszkldek legmagasabb része (1725 m), az Árva forrásvidékén. 54. Balaton. 57. Fennhangon elítél. 58. Rezet, vasat vagy cinket tartalmazó szulfát. 61. Lobog. 63. Idegen férfinév. 65. Párizsi utca. 67. Központi Statisztikai Hivatal. 68. K. É. V. 70. L. R. 71. Kicsinyítő. 72. Görög betű.

Beküldendő a vízszintes 1., 11., 26., 73., függőleges 1., 21., 49., 50. és 53. sz. sorok megfejtése. Határidő: augusztus 15.

Előző számunkban közölt keresztrejtvény megfejtése: Kercs, Leningrád, Rica-tó, Uzsgorod, Jerevan, Szuhumi, Kijev, Odessza, Picunda, Szocsi, Tbiliszi, Artek.

Könyvjutalmat nyertek: Juhász Katalin Jászberény, Rejtvénykedvelők Klubja Pécs, Várallyay Istvánné Poroszló, Bodnár György, Kliss István és Máté Bertalan Bp.

BALATONI ÜDÜLÉSNEŁ GAZDAG PROGRAMMAL VÁRJA ÖNT IS

az

Paprika-, Piroska-, Betyárparty-, Betyárbúcsú, Parasztlakodalom. Halászlátai bemutató. Hangulatos esti sétavitorlázás, Balatoni By Night.

Kirándulások: Balaton körül, Herendre, pusztai bemutatóra és Budapestre

Vízisport-lehetőségek: vízisí, vitorlázás, motorcsónakázás

Részletes tájékoztatás a programokról az

Balatoni igazgatóságán.
Siófok, Petőfi sétány 38. (Telefon: 659)
A balatonfüredi (Jókai u. 14.) és a siófoki (Fő u. 178.) IBUSZ-irodában,
valamint a balatoni szállodákban levő

kirendeltségeken

A HÓNAP KÉPEI

Rovatunkban olyan újonnan felvett turista-fotókat közlünk, amelyek kirándulások, túrák, utazások, üdülések elcseszt pillanatait, eseményeit, portréit, valamint különlegesen szép, hazai és külföldi tájakat ábrázolnak. A legszebb képet, mint a Hónap Képét, 100 Ft, a további öt képet 50–50 Ft értékű fotócsikkal jutalmazza a FORTE-GYÁR.

JÚLIUS LEGSZEBB KÉPEI:

1. A Hónap Képe: Ártéri szépségek (Gömbs Dezső, Kisköre). 2. Angol turisták Velenében (Lajos László, Tatabánya). 3. Kinizsi Pál jelképes sírjánál (Dr. Markovits Károly, Bp.), 4. Tavasz a Szentgyörgyhegyi kőszikláknál (Zeke Erzsébet, Keszthely), 5. Salgóvár bazalt szikláinál (Dr. Ács János, Bp.), 6. Pihen a tábor (Fekete Ferenc, Bp.).

MAGYAR RÁDIO ÉS TELEVÍZIO
ARCHIVUMA

mm

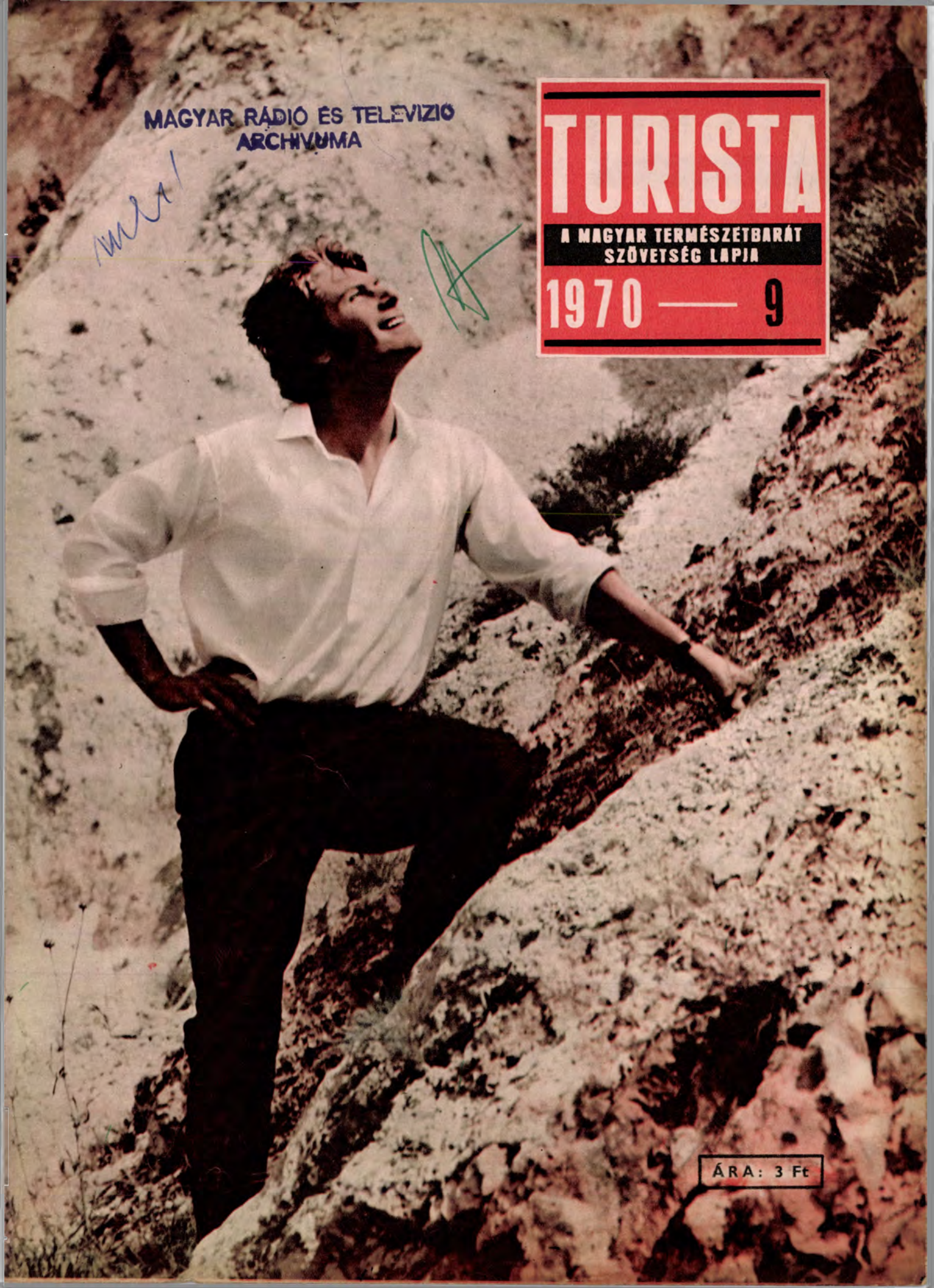
A

TURISTA

A MAGYAR TERMÉSZETBARÁT
SZÖVETSÉG LAPJA

1970 — 9

ÁRA: 3 Ft

TARTALOM

TURISTAÉLET

Találkozókon voltunk	6
Campingről campingre	10
Turistadivat	2
Vendégünk, Meszlényi Géza, a Volán turisták igazgatója	25
A Fejér megyei TESZ műemléktúrája	20
A Turista jelenti	27

HAZAI TAJAK

A Körös—Maros köze	3
Cinkotáról Rákoskeresztúrra	3
Bodrogközi utakon	13
Zöld bársonyú Fehértó	14
Szabolcs-Szatmári képeslapok	16
Az Agrártudományi Egyetem	15
Új víztározó a Bükkben	22

KÜLFÖLD-UTIKALAUZ

A Triglávon	8
A „kékkői” feleséggyilkos nyomában	23

ÜTLEIRÁS

A legnagyobb földi kalandok 3.	
Az Északi-sark foglya	18

HASZNOS-ÉRDEKES

Madárkalendárium turisták részére	11
Aki az egész világon táncolt. Róna Viktor	7
Érdekes hangtűnemények a túrán	12
Védjük gombáinkat	17
A világ minden tájáról	24

SZÓRAKOZÁS

Turistatató 6. forduló. Bulgária	26
----------------------------------	----

A címképen Róna Viktor a kiváló baltalmúvész. Ríportunk a 7. oldalon. Bechtler János felvétele.

TURISTA. Turisztikai, camping és utazási folyóirat. Felelős szerkesztő: **Endrői Lajos.** Szerkesztő bizottság: dr. Agócsy Pál, Antalfy Gyula, Kertész Miklós, dr. Kürthy Miklós, Mosonyi László, dr. Pápa Miklós, Székely Miklós, Szombathy Viktor, Vedres László. Szerkesztőség: Bp., V., Váci u. 58. T.: 182-932. Kiadja az Ifjúsági Lapkiadó Vállalat. Felelős kiadó: **Tóth László** igazgató. Kiadóhivatal: Bp., V., Révay u. 16. 116-660. Terjeszti a Magyar Posta. Előfizethető a Posta Központi Hírlapirodánál (KHL Bp., V., József nádor tér 1.), a kézbesítőknél, bármelyik postahivatalnál és a posta hírlapüzleteiben közvetlenül, vagy csekkbefizetéssel (csekk számlaszám: egyéni 61 251, közületi 61 966), valamint átutalással a KHL MNB 8. sz. egyszámújára. Előfizetési díj egy évre 36,— Ft, félévre 18,— Ft

Kéziratot és fényképet nem örzünk meg és nem küldünk vissza.

INDEX: 25 814

70.4761 Egyetemi Nyomda mélynyomása, Budapest.
Felelős vezető: **Janka Gyula** igazgató

A KÖVETKEZŐ SZÁM TARTALMÁBÓL:

Ütlevél a Fruska Gorából
Kilencvenkét nap az óceánon
Kötélpályák Magyarországon
Képeslap Japánból

Most, az őszi szezon küszöbén, különösen érdekes olvasóink számára, hogyan vélekedik a szakember a turisták őszi divatjáról, a korszerű, egészséges és ízletes öltözködésről.

Nádor Vera, a Divattervező Vállalat művészeti vezetője készséggel adott ilyen irányú tájékoztatást lapunknak.

— Hadd kezdjem egy általános jellegű megállapítással — mondotta bevezetőben. — Bármilyen használati tárgy — legyen az gép, bútór vagy éppenséggel ruházati cikk — meghatározott funkciót tölt be az ember életében. A funkció célszerűséget követel, de emellett, persze, a külső megjelenés, a forma is fontos. Legyen esztétikus a gép, a bútór és leginkább — a ruha. A turisták ruhája is.

A bakancsos, hátizsákos természetjáró régi figurája ma már — azt lehet mondani — nagyrészt a múlté. A hegyoldalakat — az erdők, rétek kedves színtöltéként — modern megjelenésű, divatosan öltözött, könnyed mozgású nők és férfiak népesítik be.

Érdekes megfigyelni, hogy a turistaöltözék és a sportruha, valamint a divat között milyen szoros a kölcsönös kapcsolat. Mivel a nappali divat sportos jellegű, minden sportos nappali ruha egyszerre turistáskodásra is kiválóan alkalmas. A bőr és műbőr ruhadarabok — zeke, mellény, nadrág, szoknya — ma már nem hiányoznak a divattal lépést tartó nők és férfiak ruhátárából. Turisztikához férfiaknak a rövid nadrágot — a térdnadrág rövid változatát — ajánljuk, nőknek ugyanezt, akár pántal összefogva, akár szabadon, szoknyanadrágként.

A kötött áruk divatja is kedvez a turistáknak. Akár ne is vásároljanak speciális turista felszerelést! Az orkán-anyagból készült csipőig érő vagy rövidebb anorák, például, meleg, stepelt bélléssel (vagy anélkül), kapucnival (vagy anélkül) kiválóan pótolja a régi, nehézkes, sikkelen viharkabátot. Az anorák egyébként napközben is divatos.

A bakancs szükségességét, gondolom, a terep jellege határozza meg, a színes férfi és női térdharisnyák mindenesetre megvidámítják az öltözetet. Könnyebb turistáskodáshoz nők számára csinos és alkalmas viselet a nadrágkosztüm.

A különféle sportágak divatja különböző mértékben reagál a változásokra, de még a futball se függetlenítheti magát teljesen! Itt sem mindegy, milyen dresszben jelennek meg a játékosok, a két szemben álló csapat semmiképpen se kelthet azonos színhatást. A tenisz hagyománya a fehér szín, a fazon viszont érzékenyen követi a mai divatvonalakat, amelyek — minthogy elősegítik a kényelmes mozgást — kedveznek a tenisznek.

A jég sportok esetében — a természetbarátokat bizonyára ez is érdekli — még fontosabb téma az öltözködés. A műkorcsolyázók mozgását hatásosan aláhúzhatja a szépen dekorált, jól szabott ruha, és rendkívül fontos a szín. Korábban a fehér szín volt a jég slágere, most, a televízió korában viszont le kell mondanunk erről a vonzó színről, mert a képernyőn egybeolvad a jég fehérségével. Sajnos, műkorcsolyázóink — és főleg azok mamái — szakképzett divattervező tanácsára általában véve nem támaszkodnak, ami bizony öltözködésükön meg is mutatkozik.

Ami a sí-sportot illeti — a korábban célszerűnek tartott különálló nadrág és felsőrész helyett — a sí-kosztüm ma egybe-szabva készül, így a legpraktikusabb, különösen akkor, ha az anyag rugalmas. Bár Magyarországon a sí nem tartozik a fő sportágak közé, ez a csinos, jó vonalú öltözködés népszerű és sok fogy belőle.

És még valamit! Kellemes őszi szezont kívánok a túrázóknak és sportolóknak. Remélem, sok örömeük lesz a célszerű, modern vonalú és kellemes színhatású ruhákban, kabátokban, dresszekben! — fejezte be nyilatkozatát Nádor Vera.

Polgár Judit

A Tisza és a Körös összefolyása
(MTI felv.)

ÚJ ARCÚ
MAGYAR
TÁJAK

A KÖRÖS-MAROS KÖZE

Két folyó fut az Alföld déli részén a Tisza felé, nagyjából egymással párhuzamosan, a Maros és a Körös. Mind a kettő kelet felől jön, az erdélyi hegységek kristálytisza patakjainak a vizét hozza.

A Maros a Tisza legbővizűbb mellékfolyója; legalsó, torkolati szakasza tartozik Magyarországhoz, mintegy 50 kilométer hosszúságban. Makónál lép mindkét partjával hazánk területére, és Szegednél ömlik a Tiszába. Nagy esésű, sebes sodrású, partjait szilajul tépő folyó a Maros; vad és szeszélyes. Hol feltölti, hol kivájja medrét, zátonyos szigeteket formál, páratlan bőségben hozza magával az Erdélyi Érchegységből származó, aranyos csillogású, nagyszemű homokot. Magas védőtöltések kísérik, széles árterén ligetes legelők, akác-, nyár- és nyírerdők követik egymást, a televény iszappal borított hullámtéren embermagas a kukorica és hatalmasra nő minden kerti vetemény. A gátakon kívüli területekre a folyón úszó vízkiemelő művek dobják át az öntözővizet.

A Marostól északra az ágbogas vízhálózatú Körös kanyarog lustán a Tisza felé. Az alföldi medence egyik

legmélyebre süllyedt részén futnak össze a Bihar-hegységből sugárszerűen érkező vizek — a Berettyó, a Sebes-Körös, a Fekete-Körös és a Fehér-Körös — sorra egyesülnek, majd a folyó Csongrádnál torkol a Tiszába. A Körös nagyon kis esésű, csendes járású folyó, szelídebb még a Tiszánál is.

Az Alsó-Tiszántúlnak a Maros és a Körösök közti részét, mely az országhatártól a Tiszáig nyúlik, Körös—Maros közének nevezi a földrajz. Ennek a mintegy 8000 négyzetkilométernyi területnek a felszínét alapvetően a Maros alakította ki, miközben százezer éveken át töltögette hordalékaival az egykori tengerfenéket. Így jött létre a legyező alakú, lapos marosi hordalékkúp, melynek vastag kavics- és homokrétegeire később lösz, néhol futóhomok települt. Az Alföldre érkezve sok-sok apró ágra bomló Maros és Körös a szabályozások előtt keresztül-kasul szabdalta ezt a nagy kiterjedésű törmelékkúpot, lösztakaróját iszappal keverve szép simára elteregette. Így alakultak ki a táj igen termékeny mezőségi talajai, melyek az ország egyik legfontosabb élelmiszer-

termő területévé teszik a Körös—Maros közét, elsősorban a Békés—Csanádi-löszhátat.

A Maros nagy hordalékkúpja északon a Berettyó és a Kettős-Körös közti alacsony medencébe ereszkedik alá. Az Alföld legmélyebb süllyedésterülete ez a Körösök közti vidék, mely lefolyástalan, tőzeges-mocsaras jellege miatt kapta a Sárret tájnevét. A Sebes- és a Kettős-Körös között a Kis-Sárret, tőle északra a Nagy-Sárret lápvilága uralkodott a múlt század közepéig. Ezen a háromszög alakú lapályon futott össze a Berettyó és a Körösök vize, de jutott ide a Krasznából, a Szamosból, sőt a Tiszából is. Hiszen a Nagykúnság löszablájától a bihari hegyekig összefüggő lapos síkság terpeszkedik, amelyen szabadon terültek szét a folyók kiöntései. „Füzes Tisza-parttól Biharig egy róna, — Mintha sebes árvíz legyullta volna” — rajzol földrajzi képet Arany János a Körösök mellékéről, melyről az ő idejében kezdik lecsapolni a szertecsatangoló vizeket.

Addig az Alföld legfélelmetesebb mocsárvidéke ez a 3500 négyzetkilométernyi medence. A belefutó folyók

valósággal elvesztették itt a medrüket, s parttalanul terjengtek. A nád-erdővel borított lápvilág, melyet fűzések és tölgy- meg égerfákból álló peremerdők szegtek be, a félnomád állattenyésztés sajátos területe volt. A községek a vizenyős, vad legelők-ből kiemelkedő szárazulatokra — porrongokra, laponyagokra, girincekre, gorondokra — települtek, s némi szántás-vetés is csupán ezeken a magasabb hátakon, szigeteken folyt. A sárréti nép elsősorban a rideg állattartásból és a mocsárvilág természetadta javainak gyűjtögetéséből — halászatból, madarászásból, vadfogásból, méhészkedésből — élt.

Amikor a múlt század közepén a Tiszát és a Körösöket gátak közé szorították, a Berettyót pedig csatornázták, lepadtak a Sárrét vizei, s a pásztorok birodalmát, a rétet, a mezőt lassan elhódították a földművelő parasztok. Azóta a Körös—Maros köze az ország gazdag éléskamrája lett, különösen, hogy a termelőszövetkezeti gazdálkodás megszűntette a földművelés egyoldalúságát. A gabonafélék mellett a cukorrépa, a dohány, a kender is hatalmas táblákat foglal el, és nagy értékű jellegzetes terméke a tájnak a szegedi fűszerpaprika meg a makói hagyma. A folyók mentén rizsföldek húzódnak; a Körös parti Szarvas az egész ország részére végzi az öntözési szakemberképzés feladatát, az ugyanitt működő Öntözési és Rizstermelő Kutató Intézet pedig a hazai öntözéses növénytermesztés nemzetközi híru tudományos központja. Az országos átlag fölötti kukoricatermelés nagyarányú sertésenyésztés alapja, ez viszont fejlett húsfeldolgozó ipart teremtett.

A táj városai is főként mezőgazdasági jellegűek. *Békéscsaba*, *Gyula*, *Szarvas*, *Orosháza*, *Hódmezővásárhely*, *Makó* és *Szentés* egyaránt nagy faluból nőtt mezővárossá. Ezeknek

a népes mezőgazdasági településeknek közös jellemzőjük a széles elterpeszkedés s a városias központot körülfogó nagy kiterjedésű kertes, gazdaportás övezet. Az épületek túlnyomó része az alföldi magyar háztípust képviselő, két-három ablakos, tornácos parasztház, melyek csak a legbelsőbb részeken követik egymást zárt sorú rendben. Ezek a nagy parasztvárosok most öltönek új arcot a szegélyterületeiken felmagasló új lakónegyedek révén, melyeket a napjainkban egyre nagyobb ütemű s az agrártelepülésekre is kiterjedő iparosodás fejlesztő ereje hív életre.

A Körös-vidék városai közül *Békéscsaba* nőtt a legnagyobbra, 1950 óta Békés megye székhelye, a Dél-Tiszántúl egyik legjelentősebb központja, lakosainak száma a 60 000 felé közeledik. Mégis az egykori megyeszékhely, *Gyula* a vonzóbb hatású, a városiasabb település, s táji környezete is barátságosabb. A sárréti települések is erőteljesen fejlődnek, elsősorban a Berettyó parti *Szeghalom*. A Sárrét különben az Alföldnek az a területe, melyet az ember munkája a legnagyobb mértékben alakított át. A hajdani kanyargós folyókat egyenes medrekbe terelték, sok helyen csatornázták és védgátak közé fogták; a náderdős mocsarak eltűntek, helyüket szántók, rétek, kertek foglalták el. Az egykori lápvidék talajviszonyai s a csapadékeloszlás nagy egyenlőtlenségei azonban szükségessé teszik a terület jelentős részének öntözését. Ezt segítik elő a *Körösökön épült duzzasztóművek*. A táj vízgazdálkodásának irányító műve, a *békészentandrás duzzasztó* biztosítja az öntözővíz tárolását a csapadéksegregény időszakokra. Az 1968-ban elkészült *békési duzzasztómű* a gyulai, eleki és békéscsabai öntözőfűrtök révén újabb ezer holdakra juttat mesterseges csapadékot. A *Keleti-főcsa-*

torna pedig — amely Bakonszegnél torkoll a Berettyóba — a Tisza vizével gyarapítja a Körösöket.

Bakonszeg kétezer lelkes kis falu a Nagy-Sárrét déli szegélyén. Emlékezetessé egy nádtetős, egyszerű parasztház teszi, amelyben csaknem harminc évig élt *Bessenyei György*, a magyar művelődés felvilágosodott szellemű megújulásának apostola. Ide vonul vissza Béccsel betelven, itt írja filozófiai műveit, itt éri a halál.

Itt nyugszik ő, sok bécsi hölgy szerelme. Költő, dalia. Királynékné; szép Terézia testőre, Bessenyei György.

Itt nyugszik ő, Bakonszegen, Nem Bécsben és nem egyebütt. Lovával egytűvé feküdt, kifent bajusszal, délcegen.

Kalandozott és megpihent. A lármás, fényes Bécs után ölébe vette őt puhán a csend. A bakonszegi csend...

— a bihari költőtárs, a szelíd, ábrándozó Nadányi Zoltán idézi fel így a nagy elődöt; Bakonszeg népe pedig az egykori lakóház korszerű helyreállításával és múzeummal formálásával áldozott a néphez tért testőr emlékének. A fűzesszők kerített öreg ház hófehérre meszelt szobájából ébresztgette nemzetét a „bihari remete”; székei, dikói, tékái őrzik a kort, melyben a tudás nép közé vitele volt a legjobbak elé tűzött cél. Síremléke, múzeummal vált lakóháza ott áll a Berettyó partján; a Tisza vizével felduzzasztott folyócska a természet mostohaságát a tudás erejével lebíró embert idézve siet a befogadó Körös felé.

Antalfy Gyula

Körös menti táj (MTI felv.)

GYALOG BUDAPEST KÖRÜL...

CINKOTÁTÓL

RÁKOSKERESZTÜRIG

Mosolyra derülnek az arcok Cinkota nevének halatára. Az italkedvelő néhai kántor jut az emberek eszébe. Többnyire csupán ez. Pedig e Mátyás királyal kapcsolatos mendedmondán kívül akad még más érdekessége is Cinkotának. Így például az, hogy az ország egyik legrégebbi községe. „Igen régi hely” — írja *Galgóczy Károly* kitűnő Pest megyei monográfijában. „Thuróczi történetész már a Salamon és Geiza közt 1074-ben történt mogyoródi ütközetnél említi, mely a Mogyoród és Czinkota közt emelkedő hegy körül folyt. Itt esett el Ernyey, Salamon király kedves embere.” (Pest — Pilis — Solt — Kiskun megye monographiája, I—III. 1876—77.) — Egy másik nevezetes csata is folyt Cinkotánál: 1849 tavaszán Aulich tábornok honvédserege vívott itt győztes csatát.

De nem csupán háborús emlékei vannak Cinkotának. Itt működött evangélikus lelkészként 1780—82 között *Wallaszky Pál*, az első rendszeres magyar irodalomtörténet írója. — Ugyancsak lelkészként élt itt 1826-tól 1833-ig *Petényi Salamon János*, a magyar madártan megalapítója. — Gödöllőre menet több ízben átutazott a községen *Petőfi Sándor* is. 1845. április 1-én itt is éjszakázott. Itt írta „*Felhő és csillag*” c. költeményét. Ide költöztette szüleit 1846 októberében.

Az ősi község, mely a múlt század vége felé még egy új településnek, Mátyásföldnek adott életet, 1950-ben azzal együtt Nagy-Budapest részévé vált. (XVI. kerület.)

Híd a Szilas-patakon (Szilágyi Oszkár felv.)

Széles főútvonala, a Kultúrház utca, egyre inkább kivetkőzik régi jellegéből. Új házak épülnek, az ország minden részében fellelhető egyazon típus szerint. A múltat már inkább csak a templomok képviselik. A temető szélén áll az ódon hangulatú *evangélikus templom*. Középkori alapokra épült 1709-ben. Toronyának gótikus kapuzata van. Műemlék. — A műemlék jellegű katolikus templom az utca alsó végében áll. — Szomszédságában, a Kultúrház utca 25. szám alatt még láthatjuk a népi építkezés egy emlékét, a ház udvar felőli oldalán

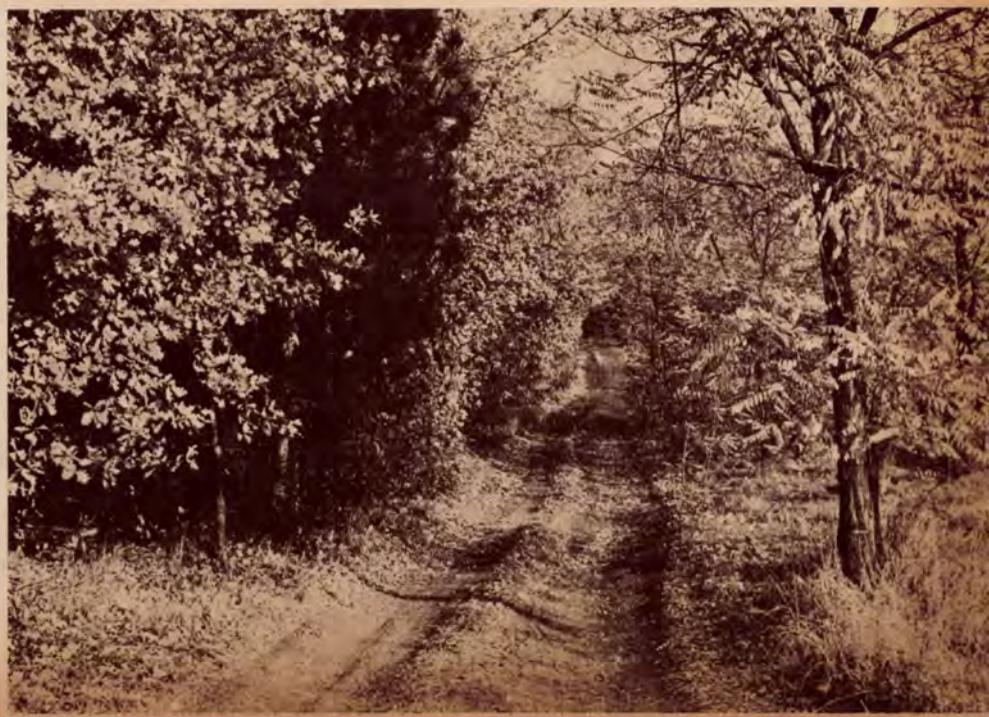
oszlopos nyitott tornác húzódik. — Nem népi jellegű, de szép épület az 51—53. sz. ház; falán a Magyar Ornitológusok Szövetségének *Petényi emléktáblája*.

Utam az egykori *Beniczky-kastély* mellett visz el, mely ma a *Szerb Antal gimnáziumnak* nyújt otthont. Hatalmas épülettömeget még később is sokáig látom, amint vissza-vissza tekintetek. A Somkút utcán át hagyom el a települést. Nemsokára ott állok ismét a Szilas-patak partján. De ez már búcsúzkodás... Mert a patak nemsokára elkanyarodik majd, és elhagyja a főváros terü-

letét. Ez az utolsó budapesti szakasza azonban különösen szép. Öreg facsoport áll a partján. Vízinövények, vírágok lepik el a medrét. Vizenyős rétek kísérik s ezeket sárga szőnyegként borítja a mocsári gólyahír. Szétszórtan fűzfák álldogálnak a nedves laposokon, amelyek egy-egy szivárgó, nyáron elapadó talajvíz forrásnak köszönhetik létüket. A közvetlen háttérben pedig ott sötétlik az enyhe domhátan a *Cinkotai-erdő*.

Nemsokára ott járok benne. Keskeny nyiladékon jutok fel a lapos tetőre. Akác vegyül a fenyők és tölgyek közé s elárasztja

Cinkotai erdőrészlet (Szilágyi Oszkár felv.)

illatával az erdőt. Az útszé-
li zsázsa, ez a szerény
gyomnövény, fehér foltok-
ban lepi el a földet. Arrébb
meg a törökszegfű díszlik.
Kanyargó ösvényen vissza-
ereszkedem ismét az erdő
szélére. Itt is halad egy
gyalogút a fák között s ki-
kitekintgetek a Szilas-pa-
tak virágos völgyére. Nem-
sokára elkövetkezik a vá-
lás: a patak elkanyarodik
balra, az erdőszéle meg
jobbra. Kezdetben gyalog-
ösvényen, majd szekérúton
követem tovább az erdő-
szegélyt. Az egyik oldalon
az erdő, a másikon nem ke-
vésbé szép látvány: egy kö-
rülkerített végeláthatatlan
gyümölcsös és szőlő. Köz-
ben kibontakozik a szép kilá-
tás is. A Szilas-patak fe-
lől egy völgyecske húzódik
fel; itt fent kitágul, s egy
kis rétet fog közre az erdő.
Szétszórtan fenyőket ülte-
tett rajta az erdészet; már
most is hangulatos hely s
még szebb lesz, ha a fák
magnőnek. Egy terjedelmes
fenyőültetvény után az erdő
visszahúzódik. Szántóföl-
dekre érek. Gúlakilátó
emelkedik a közelben. De
erre nem tanácsos felmen-
ni; egy áramelosztó telep
van ugyanis a szomszéd-
ságában s a kilátó közelé-
ben húznak el a magasfe-
szültségű vezetékek. Még
egy darabig a kerítés mel-
lett. Azután kiérek a *Cinko-
tai útra*. Kék autóbussz köz-
lekedik rajta. Ez már a
XVII. kerület. A nagy gyü-
mölcsöst nemsokára kiseb-
bek váltják fel, apró házak-
kal. Az út túloldalát meg
az *Egyesült Vegyiművek*
nagy telepe foglalja el. Az
útszéli szép jegenyesor is
a kerítésen belül került; de
megmaradt, és ez a fontos.
Szemközt feltűnnek a ter-
jedelmes *rákoskeresztúri*
erdők...

Rákosliget szélén járok.
A vasút menti utca tele
hangulatos régi házakkal,
villákkal. Keresztezem a
vasútvonalat s elhagyom a
vasútállomást. Új táj fo-
gad: ez már a *Rákos völ-
gye*. Nemsokára át is kelek
a patakon. Hídjától már
nincs messze *Rákoskereszt-
úr* lüktető forgalmú köz-
pontja: az autóbussz-pálya-
udvar, a Pesti út és a Feri-
hegyi út kereszteződésénél.

Pápa Miklós dr.

TALÁLKOZÓKON VOLTUNK

ELEKTROMOSOK

Eger, 1970. július 10—12.

A boráról és középkori csatáiról híres megyeszékhely ezúttal bé-
kés idegenek fogadásával öregbítette jó hírnevét a turisták táborában.

Itt rendezték meg a villamosenergiapari dolgozók természet-
járó szakosztályainak 20. találkozóját. Mintegy 1200 különböző korú
és nemű turista jött el „*Dobó kapitány városába*”, hogy ismerkedje-
nek műemlékeivel, a hevesi tájakkal, no meg egymással. Ez a létszám
az előző 19 találkozó sikerének ékes bizonyítéka és következménye,
hiszen az első — ugyancsak Egerben tartott — találkozón (1951-ben)
mindössze 56-an vettek részt. Évről évre más és más város rendezi
a találkozót, s a házigazdák mindig szolgálnak valamilyen meglepetés-
sel. E meglepetés-versengésben aztán fokozatosan bővül a program is.
Így vezetett az út az első találkozó, természetjáró vetélkedőjétől a
kulturális és szórakoztató műsorokig s az idén — a szakmai ankétokig.
Az ezévi Intéző Bizottság — Mankler Endrével és Diviaczki Gyulával
az élen — alapos munkát végzett. A vendégek a fogadástól a búcsú-
zásig érezték az egriek vendégszeretetét. Reggel térzene üdvözölte az
érkező delegációkat, majd a Lottó-húzás alkalmával tartottak rövid
ünnepi köszöntőt. (A Lottót is a találkozó tiszteletére húzták itt.)

Mindez azonban csak afféle előzetes volt, hiszen az igazi megnyitó
késő délután kezdődött a „*Dobó István Múzeum* udvarán. A megnyitón
jelen voltak a megye, valamint az iparág állami és pártvezetőségének
képviselői is, akik jelenlétükkel emelték a találkozó társadalmi rangját.

Két és fél napot töltöttek a résztvevők Egerben; mialatt szakmai
ankétokat tartottak, kirándultak a Bükkbe és... egy hasznos, ugyan-
akkor szórakoztató versenyt vívtak: az idősebb csapattagok városis-
mertető versenyen, a fiatalabbak pedig az egri dombokon, tájékozódó
futásban mérték össze tudásukat. A végeredményt a két csoport ösz-
szesített eredménye adta. Természetesen az érdeklődőket is végigka-
lauzolták a városismertető verseny állomásain (a verseny után), így ők
is megismerhették Eger nevezetességeit. És a találkozó egyik célja
éppen ez: megismerni az országot. Ezért is búcsúztak a résztvevők a
feledhetetlen két nap után így: „*Viszontlátásra egy év múlva Gyulán!*”

BUDAPESTIEK

Leányfalu, 1970. július 12.

A XIII. kerületi Természetjáró Szövetség minden július második
szombatján és vasárnapján rendezi találkozóját a *leányfalu camping*-
ben. A camping, földrajzi fekvésénél fogva, ideális felüdülési lehetősé-
get biztosít a főváros zajától menekülő turistáknak. A Duna mintegy
természetes kerítést képez a táborban, szemben vele pedig egy — a
folyó kanyarodásait követő — szép hegyvonulat „gondoskodik” a táj
változatosságáról. Van lehetőség tehát a vízi- és a hegyi túrázásra is.
A XIII. kerületiek ki is használják ezeket a lehetőségeket, hiszen a
résztvevők egy része kajakkal és kétpárevezős csónakkal érkezett fel
a találkozóra. Az idei, sorrendben már a 7. találkozón 450-en vettek
részt, s ez a szám rekordként kerül a találkozó krónikájába. Fokozó-
dik tehát az érdeklődés annak ellenére, hogy a részvétel önköltséges.
A találkozó lehetőséget adott a „*Felszabadulási jelvénytisztelet*” mozga-
lom fehér emléklap követelményének teljesítésére is. A tábor program-
ja sportcentrikus volt; röplabda-, tollaslabda-, kispályás focibajnok-
ság váltakozott az ügyességet kívánó lángező versenyekkel, illetve a
túrákkal.

Ugyancsak a leányfalu campingben találkoztunk a XXXI. Nem-
zetközi Rally magyar résztvevőinek azon csoport tagjaival, akik busszal
utaztak (azóta már ott is vannak) *Franciaországba*, a Rallye színhelyé-
re. Ők a leendő sátorábori étellel ismerkedtek. Mindkét táborozó
csoportot meglátogatta Székely Miklós, a Magyar Természetbarát Szö-
vetség főtítkára és elbeszélgetett a táborozókkal a magyar turisztika
gondjáról-bajáról.

Márkus László

Róna Viktor a Laurencia című balettből

Aki az egész világon táncolt

Beszélgetés Róna Viktorral.

turisztikáról és táncról

Lágymányosi otthonában kerestük fel Róna Viktort, az Állami Operaház világhírű szólótáncosát. Közismert kedvességével fogadott. Örömmel nyilatkozott a Turista számára, mert amint mondja, „nagy természetbarát”.

— Nézzen csak szét a lakásban, mennyi virág van — mondja. Valóban, szinte alig lehet lépni a rengeteg virágtól.

— Ez egyik hobbym. Szentendrén van egy kis nyaralóm, ahol kertészkedem is, gondozom vagy százfélé virágom, s emellett legkedvesebb pihenésem, hogy nézem a Dunát.

— Gondolom, szereti Szentendrét és környékét.

— Óh, nagyon. Bejártam majdnem az egész világot, de számomra legszébb a Dunakanyar. Sajnos, kevés időt tudok itt tölteni.

Ezt nem is kell hangsúlyoznia Róna Viktornak, hiszen köztudottan Operaházunk itthon és külföldön legtöbbet szereplő tagja.

— Tulajdonképpen mikor és hogyan kezdődött táncművész pályafutása?

— Hát bizony, elég régen, épp húsz éve —. Mi táncosok, többnyire gyerekkorunkban kezdjük a pályát

— mondja nevetve —, majd folytatja — 10 éves voltam, amikor először táncoltam az „Infánsnő születésnapja” című balettből. Egyik kedves szerepem volt a „Párizs lángjai”-ban Pierre, a kisdobos. 11 éves lehettem, amikor a „Diótörő”-ben a Pas de trois-t táncoltam gyermekpartnereimmel, majd nyolc év múlva, 19 évesen avanszáltam Diótörő hercegévé.

Azóta Róna Viktor csaknem valamennyi jelentősebb balett főszerepét eltáncolta; a „Hattyúk tava” hercegét, a „Bihari nótája” Baltavári Istvánját, a „Gayane” Armenjét, a Csodálatos Mandarint, a Fából faragott királyfit és természetesen Rómeót. Nem csak itthon, de majd az egész világon.

— Beszélgetésünk elején mondta, hogy természetrajongó. Számos külföldi útján bizonyára sok szép élményben volt része?

— Ausztrália kivételével, minden kontinensen jártam. A természetet nagyon szeretem, számomra a tájak szépsége, a hegyek, virágok, a nagy folyók látványa adja a tökéletes, idegyugtató kikapcsolódást.

— Azonban be kell vallanom, óvóm a lábam. Táncosnak nem tesz jót a gyaloglás, de kocsival, ahova csak lehet kirándulni, mindenhova elmegyek. Magyarországot keresztül-kasul bejártam, sőt, sok külföldi szereplésemre is kocsimon mentem.

Tovább kérdeztem, merre, hol járt még? Szerényen említi egy-két várost, országot. Táncolni szeret, nem dicsekedni. Azért szép lassan kikerekedik, hogy Európának nincs olyan jelentős városa Gibraltártól az Északi-sarkig, ahol ne táncolt volna. Fellepett Amerika nagy városaiban, járt Ázsiában, Afrikában, a Közel- és Távols-keleten. Megtapsolták Moszkvában a „Bolsoj”-ban, ünnepték Londonban a „Covent Garden”-ban a királynő jelenlétében és Washingtonban a Kennedy-család galaestjén. Szinte lehetetlen felsorolni valamennyit, s emellett sok helyen többször, Párizsban, Londonban nyolcszor, Kubában négyszer is járt.

Szerényen és mértéktartóan válaszol a világsztár, de hát ilyen Róna Viktor természete, ez is hozzájárul egészen rendkívüli népszerűségéhez. Legkedvesebb szerepe felől érdekeltünk, mire így válaszolt:

— Hát az tulajdonképpen nincs, hiszen mindegyik az én gyerekeim. Az előadásokon valamennyit én alakítom estéről estére. Talán, mint az anyák, mindig a legkisebb gyermekükkel dédelgetik legjobban, úgy lehetek én is a legfrisebb szerepemmel, az van legközelebb a szívemhez. Így jelenleg a legkedvesebb, a közelmúltban bemutatott „Laurencia” Frondoso szerepe.

— Befejezésül még egy kérdést tesszünk fel: üzen-e valamit a lap hátsólapján a természetbarátoknak?

— Igen. Egyformán szeressék a természetet, a zenét és a táncot, mert ez teszi harmonikussá és tartalmasá az életet.

dr. Viola György

A TRIGLÁVON

Jugoszlávia legmagasabb hegycsúcsa a Trigláv Szlovéniában az olasz-osztrák határ közelében emelkedik ki a Jüli-Alpokból.

Északról a vasiparáról híres Jezenicén át, a Dolinka Száva völgyében fekvő Mojsztrana faluból indulunk. Innen a Bisztrica-völgyében a 40 m magas Pericsnik vízesés mellett haladva értünk fel az 1015 m magasságban fekvő Aljazsev nevű menedékházhoz.

A ház felett szinte függőlegesen tör magasba a Trigláv. A mintegy ezer méteres fal az osztrák-svájci

határnál kezdődő Keleti-Alpok három legmagasabb meredek falának egyike. Megmászása ma is jelentős teljesítmény.

A sziklamászók három feltárt úton juthatnak a mészkőplató kezdetét jelentő Kugy (Kugli) peremre. A fal jól jelzett úton meg is kerülhető, de megfelelően edzett turisták is megmászhatják, egy kampókkal és vaskorlátokkal biztosított útvonalon. A peremtől már gyorsan elérhetjük a közvetlenül a Trigláv-csúcsa alatt 2515 m magasságban álló Trigláv-menedékházat (máské-

óra), ahonnan alig egy óra alatt megmászható a főcsúcs.

A Trigláv-tól északra emelkednek a Jüli-Alpok merész sziklacsúcsai; a 2738 m magas Skrlatica és szomszédai, köztük a Nagy Oltár, amelyekhez közvetlen út vezet az Aljazsev háztól (6-7 óra). Körülöttük több bivakkunyhó nyújt menedéket.

A Bohinjka Száva felől

kedvesebb úton juthatunk a Triglávra. Ha erre megyünk, időzzünk rövid ideig Bledben is. Keljünk át csónakkal a tó romantikus szigetére, és 99 lépcsőfokon felgyalogolva nézzük meg a XII. században kegyhelyként ismert templomot. Keresük fel a bledi várat is.

Bledből autóbusszal jutunk el a nagyobb és talán még szebb Bohinji-tó felső végén épült Zlatorog-szállóig. A tó körül sok kisebb szállodában, felső végén campingben s valamivel feljebb, a Szavica-turistaházban szállhatunk meg. A Zlatorog-szálló közeléből kabinos kötélpálya visz fel a Vogel-csúcs alatti szállóhoz. Az emelkedő kabinból fokozatosan tárul ki a környező csúcsoknak és a Bohinji-tónak csodálatos panorámája.

A Szavica-ház felett a Komna függőleges sziklafalából óriási karsztforrással tör elő a Bohinjka Száva. Kétlépcsős, csaknem száz méter magas vízeséssel zuhog le a mélybe. A vízesés a Jüli-Alpok egyik lenyűgöző látványa.

A völgyből a vízesés alatt északra ágazó ösvényen indulunk felfelé a Trigláv irányába, a Komarcsa, 800-700 m magas meredek falán. A platón át eljutunk a

hét triglávai tó

völgyébe, amelyet mint különös szépségű helyet, nemzeti parkká nyilvánítottak. A tengerszemek vize lassan a mészkőbe szívárog és a Szavica vízesésben tör elő. A legnagyobb tó partján turistaház áll. Mellette emelkedik a Ticsarica, a sziklamászók gyakorlóhelye. A nagy ház sok férőhellyel és aránylag olcsó étellel várja a látogatókat.

A háztól lassú emelkedőn könnyen érünk el az ötödik kis tóig. Innen az útvonal 2357 m magasságban zord sziklafalak közt vezet a *Hribarica-hágón* és a *Kanjavec-csúcs* meredek oldalán, egészen a *Trigláv* alatti *Dolics-turistaházhoz* (2151 m).

Egy másik, kisebb emelkedővel járó út északról kerüli meg a *Kanjavecet*. Elhalad a kis *Zaszavszka-turistaház* mellett, és jó 2 órás gyaloglás után érkezik a *Dolics-hágóhoz*. A veszélyesebb pontokon itt is kampókba kapaszkodva lehet továbbhaladni. Innen közvetlenül is fel lehet jutni

a Triglav csúcsára

A csúcs megmászása azonban lényegesen könnyebb, ha azt délről megkerülve, a *Planika-házból* (2484 m), vagy az ennek közelében fekvő *Trigláv-házból* indulunk.

A *Planika-* és a *Trigláv-háztól* a csúcsra tartó utak hamar egyesülnek. A feljutás nem nehéz, a meredek szakaszokon mindenütt vaskorlát segíti a mászást. Alig telik el egy óra és a *Kis Triglav* éles gerincén át a főcsúcsra érünk (2863 m). A pirosra festett, henger alakú vaskabin, az „*Aljazsev-torony*” jelzi, hogy a csúcson vagyunk. Benne rossz idő esetén többen meghúzódhatnak. Igazolató bélyegzőt is találunk a toronyban.

A csúcstről jó időben csodálatos panoráma tárul ki: alattunk a *Juli-Alpok* vad sziklacsúcsainak tömege mered az égnek. A mélyben a *Trenta-völgy* húzódik meg a *Szocsa (Isonzó)* folyóval. Tiszta időben *Bled* és *Ljubljana* is látható. Délen a fokozatosan alacsonyodó csúcsok tengerén túl, feltűnik az *Adria* kéklő vizeitűkre, sőt néha *Velence* is látszik.

Északon szinte az egész *Oszták Alpok* kitarulkozik előttünk. A *Dachstein*, a *Karavankák* és a *Magas Tauern* havas csúcsai, a *Gross Glockner* és a *Gross Venediger*. Nyugaton a *Dolomitok* csúcsai zárják a láthatárt.

A *Trigláv*ról az előbbieken ismertetett útvonalakon kívül a

Szocsa völgye

felé is mehetünk. A *Dolics-hágón* át, a *Zadnjica-völgyben* jutunk le. *Na Logu* falunál érjük el a pisztrángokban gazdag sebes *Szocsát*. A falu felett van a *Hegyi Múzeum*, fellejebb az *Alpinetum Julijana*, a hegység növényzetét bemutató rezervátum. Itt áll *Julius Kugy*, egykori triesti kereskedő szobra, aki — mint *Aljazsev*, néhai mojsztranaí plébá-

A Triglav a *Vodnikov* turistaháztól nézve

nos is — sokat fáradozott azon, hogy a *Juli-Alpok* turistaparadicsommá válhasson.

A közelben tör elő a *Szocsa* hatalmas karsztforrása. Mellette turistaház áll. Innen mászható meg a merészen égnek törő *Jalovec* (2643 m) és az olasz határon örködő *Mangart*.

Autósok a *Dolinka Száva* mentén mehetnek fel *Krajszka Goráig*, a jugoszláv siparadicsomig. Itt délnek fordulva 27 kanyarulattal juthatunk fel a *Vrsity-hágóra* (1650 m) és további 23 kanyarulattal le a *Szocsa-völgyébe*. Innen *Na Logu* faluból a patak mentén keletre fordulva lehet

autóval legközelebb jutni a *Trigláv-hoz*, és három és fél órai gyaloglással meredek emelkedőn a hét triglávai tó gleccservájtja völgyének felső tengerszemeihez.

A *Trigláv*ról a *Bohinjka Száva* völgyébe vezet leg rövidebb út a *Planika-háztól* déli irányba indul és a hegyoldalon álló *Vodnikov-turistaház* mellett (1693 m) visz el. Talán ettől a háztól nyílik a legszebb kilátás a Triglav hármas csúcsára. Innen 4–5 óra alatt lehet elérni a *Bohinj*-tő alsó végéhez, *Sztara Fužsinu* faluba.

Dr. Gábrriel András

Július 26-án délelőtt a 70-es számú nemzetközi főútvonal viszonylag gyér forgalmán is érezhető volt az előző napi vihar és az Anna-estek hatása. Az a néhány gépkocsi, melyeknek utasai fittyet hánytak a borús időjárásnak, ez egyszer fennakadás nélkül roghatott a csábító „magyar tenger” felé. Így aztán mi is hamar megérkeztünk campingvizeitől utunk első állomáshelyére, a Velencei-tó melletti Gárdonyiba. A turistának két elszállásolási lehetősége van itt. A „Gárdonyi Géza” turistaházat — egyik lehetőség — az Idegenforgalmi Hivatal tartja fent. Szépen parkosított udvara gondos gazdára vall. Nem is csoda, hogy — amint azt a gondnoknőtől megtudtuk — már évek óta visszajárnak a vendégek, nagyobb részben lengyelek, németek, de debreceniek és szombathelyiek is. Ott jártunkkor „telt ház” volt, ami itt 14 vendéget jelent. Aki nem kap helyet a „Gárdonyiban”, annak másik lehetőségként rendelkezésre áll a „Vadkacsa.” A két turistaház távolságban nincs messze egymástól, gondozottság tekintetében annál inkább. Itt már gazos udvaron elhelyezett faházak fogadják azt a 16 vendéget, akiket egyszerre el tudnak szállásolni. (A szállodai szobákban a személyzet lakik.) Az igazsághoz az is hozzátartozik, hogy a „Gárdonyiban” 42 Ft, a „Vadkacsában” pedig csak 27 Ft egy ágy napi térítése.

A „VADKACSÁBAN”

egyébként Anna-estet tartottak, az ünnepelt a ház gondnoknője, Hamari Jánosné volt.

„Tavasszal vettem át a házat — mondta, miután negyedórás ébresztőnk sikerrel járt —, s ma ott tartunk, hogy még nem vagyunk camping, de már igazi turistaház sem. Kissé több ráfordítást igényelne a portánk, hiszen így nem tudunk versenyezni a szomszédos „Gárdonyival”. A kert végén levő nádas elzárja a tó vizét vendégeink elől, akiknek a községi strandon van csak fürdési lehetőségük.” Mindezek ellenére az elmúlt héten „telt ház” volt náluk is.

Gárdony után az Agárdi Campingbe ugrottunk be. A bejáratnál álló jugoszláv és lengyel gépkocsi a camping európai népszerűségéről tanúskodott. Ligetes kertjében úttörőkkel is találko-

tunk, az Állami Biztosító 116 fős gyermektáborának egy csoportjával.

— S hogyan állnak a férőhellyel?

340 ágygal és 100 matracal rendelkeznek. Ezenfelül még ezer személyt tudnak fogadni, ha saját sátorral jönnek. Ha megszorulnak, akkor igénybe veszik a helyi iskola termeit is, s ez újabb 50 főnek jelent szállást. A nagy forgalomról

ható felirat invitált pihe- nére:

Kék Balaton Turistaház

Befordultunk, s nem bántuk meg: udvarias kiszolgálás és készséges információ volt fáradozásunk jutalma. Szabolcs Ferenc, a szálloda vezetője szerint ebben az évben sem kell a vendégek után futniuk, annak ellené-

még télen gondoskodnak, amikor is a camping gondnoka előre megszervezi a nyári turnusokat (iskolákban, intézményekben stb.).

A camping lakóinak kulturális programjáról gondoskodnak, sőt még túrákat, kirándulásokat is szerveznek részükre. Egyetlen „zavar” a táborban, hogy a világitás időnként rossz. Csúcsforgalmat július 12-én mutatott a katalógus: 1708 főt, közöttük ausztrál turistát is.

Agárd után a tó északi csücskét elhagyva, az Auróra szálló karcsú épülete Balatonalmádi közeledtét jelezte. Még el sem értük a szállót, az út mellett jól lát-

re, hogy olyan ellenfél van, mint az Auróra. A szálloda mellett 21 darab 4 — 6 személyes faház áll még a turisták rendelkezésére. A ház összbefogadó képessége 120 fő — ottjártunkkor nem volt szabad hely. Külföldi vendégek zömében Lengyelországból és Szovjetunióból érkeznek.

BALATONFÜREDEN

az óriási campingben külön irodát nyitott a TERMÉSZETBARÁT SZÖVETSÉG, mivel ide várják a jubileumi tábor mintegy 4000 résztvevőjét aug. 15—23. között. Mint ahogyan Pe-reces István vezetőjét meg-

tudtuk, a „természetbarát különítmény” eddigi összlétszáma 300 főre tehető. Állandó vendégeik a győriek, a VII. kerületiek, a Topográfia turistái, akik már biztos résztvevői a jubileumi tábornak is. Sőt! Még pozsonyiak is jelezték ittmaradási szándékukat a tábor idejére. Lesz-e elegendő hely a jubileumi táborozók számára? — kérdeztük a camping gondnoknőjétől, Bálint Jánosnétól. — A campinget 3500 főre tervezték, jelenleg 5800-an élnek itt — válaszolta —, s ez így megy máj. 1-től szept. 30-ig.

Következő állomásunk a

KILIÁNTELEPI FIATALOK CAMPINGJE

volt. Itt is szépen gondozott tábor fogadott bennünket, no meg egy kis család. Ebédelni akartunk ugyanis, ám az étterem előtt álló oszlop vége a tópartig húzódott. A Campingben külön ifjúsági részleg működik — 6—700 fős kapacitással. A fiatalok 6 naponként váltják egymást, a külföldiek (főleg CEDOK szervezésben) pedig hetenként. A szabad strand mellett 3 mosdó és zuhanyok biztosítják a hűs vizet.

A VONYARCVASHEGYI CAMPING (600 fős)

utazásunk nagy felfedezése volt. Valószínűleg kevesen ismerik ezt a tó és hegység közé épített gyönyörű üdülőparadicsmot. A külföldiek viszont már ismerősként jönnek ide, főleg cseh-szlovákok, NDK-sok, belgák és hollandok. 186 vendég volt ottjártunkkor, de még volt hely bőven. A tábor legtávolabbi vendége egy Franciaországban élő vietnámi házaspár volt. Mindezt Kovács Mihálynétól, a camping gondnoknőjétől tudtuk meg, aki még elégedetten jegyezte meg: „Bár voltak forgalmas napjaink, de „üzemzavar” még nem fordult elő a nyáron. Várjuk a magyar turistákat is!”

Sorolhatnánk még a balatoni campingek forgalmi adatait, de úgy éreztük, ezzel is bebizonyítottuk, hogy turisták mindig találnak helyet a „magyar tenger” partján. Nem kell hozzá más, csak egy jó sátor, no meg egy kis szakácsmesterség.

MADÁR- KALENDÁRIUM

Turisták részére

SZEPTEMBER

A szikrázó nyár szinte észrevétlenül olvad bele a kora-őszi langyos, le-
velszínező időszakába. Talán csak a
hajnalok hűvössége árulja el, hogy
valami készül, hogy a természet
nagy éramutatója valamicskét meg-
gint előbbre mozdult. Bár még tart
a bőség ideje, a nap melegen ontja
sugarait, erdő és mező már most
megkezdte lassú felkészülését a télre.

Fontos időszak a *szeptember* a ma-
dárvilágban is, hiszen nagyon sok
faj számára a *nagy őszi vándorlás*
kezdetét jelenti. Pedig táplálékban
még ugyancsak nincs hiány. Az erdő
hemzseg a sok rovartól, izes hernyók
kínálják magukat a levelek alján,
legyek, szúnyogok repkednek min-
denfelé. A tisztásokon pedig cserjék
és kórók érlelik bogró és magter-
mésüket. Madaraink azonban mind-
ezek ellenére mégis útra készülőd-
nek. Sőt. A vonulás egyes fajoknál
tuladonképpen már augusztusban
megindul. Az érzékenyebbje, mint a
karvalyposzáta, *sarlósfecske*, *gyür-
gyalag* vagy a *kísérőgébics* nem sok-
kal a fiókák szárnyrakelte után már
készülődik. Ezeknél a fajoknál szept-
emberben gyakran már csak az
északibb átvonulókat láthatjuk.

Maga a vonulás történhet magá-
nyosan, ilyen madaraink a *kakukk*, a
sárgarigó és még sok más faj. Tör-
ténhet azonban kisebb-nagyobb csa-
patokban is. Közismert példát adnak
erre az ősszel gyülekező *fecskecsa-
patok*, amikor a madarak százával
vagy akár ezrével lépik el a vezeté-
keket éjszakánként pedig a közeli
nadasokat és ha egy-egy ragadozó
közeledtére felrobajlanak, a sok
apró szárnyacska finom suhogása
hangos, erős zúgássá erősödik.

A jelenség nagyobb vizek partján
is jól megfigyelhető. A legkülönbö-
zőbb *cankófajok*, *bíbicek*, *godák*,
sírlányok és más madarak gyülekez-
nek, vadászatnak békés egyetértés-
ben az iszapos parton vagy a tó se-
kély vizében. Nap mint nap ott van-
nak, legfeljebb néhány száz méter-
rel odébb mint tegnap vagy tegnap-
előtt. Már egészen megszoktuk je-
lenlétüket. Azután jön egy reggel,
látszólag éppen olyan mint a többi,
de a tópart mégis üresen ásít, ven-
dégei mind egy szálal eltűntek az
éjjel. Néhány nap múlva azután újak
jönnek helyükbe, azok is elidőznek

Erdel pacsrta a gyűrűzés előtt
(Schmidt Egon felv.)

egy ideig, majd ők is továbbállnak.
És ez így megy mindaddig, míg csak
a vonulás tart.

Az erdőben rég elhalgatott már a
madárdal. Csak a *harkályok* kopá-
csolnak fáradhatatlanul, *szajkó* riká-
csol a lombok között, cinkék mo-
toznak a bokrokon és egy *fakusz* ró-
ja egyhangú köreit az öreg cser tör-
zsén.

Annál mozgalmasabb madarélet
folyik a rétet átszelő kis patak men-
tén. A sűrű bodzabokrok mind telis-
tele vannak fekete bogrókkal. Ezek-
re gyűlt össze a vonuló madársereg.
A legnagyobb bokron *seregélyek*
hangoskodnak. Sötét, acélosan csil-
logó tollazatú öreg madarak mellett
barnásszínű idei fiatalok ülnek az
ágakon. Szorgalmasan csipegetik a
bodza édeskés termését, közben be-
nem áll a csőrük, fecsegnek, cseveg-
nek egymás között.

A bokrok sűrű kárpitjában *poszá-
ták* bújkálnak. Őket is az érő bodza
vonzotta ide az erdőből. *Kerti*, *me-
zei* és *barátkaposzták* suhannak az
összefonódó zöld lombsátor alatt, el-
tűnnek majd ismét előbukkannak,
alig néhány pillanatra láthatók.
Többnyire csak hangos csettegetésük-
kel jelzik hollétüket. Szép csendes
délutánokra vagy a kora reggeli
órákban a fiatal, idén kelt hímek
már hangjukat kezdik próbálgatni,
halkan, szinte csak önmaguknak
énekelgetnek. Kifejeztelen, jelleg-
nélküli hangok ezek, mégis olyan
kedvesek. Színt és hangulatot visz-
nek a poros, megfakult őszi lombok
közé. Az árok legalsó részén mo-
zognak a *fülemülék* és a *vörösbe-
gyek*. A *poszátákkal* ellentétben,
melyek sohasem ereszkednek le a ta-
lajra, ezek itt a bokrok alján kere-
sik csigák, rovarok alkotta táplálé-
kukat. Ők is szívesen csipdesik meg
a bodzát, de sokkal csábítóbb szá-
mukra az állandó víz jelenléte. Itt a
bokrok hűvös mélyén, a nedves,
korhadó anyagokkal, levelekkel bo-
rított talajon érzik igazán otthon ma-
gukat.

Az ilyen őszi madárgyülekezés ki-
tűnő alkalmat nyújt a legkülönbö-
zőbb fajok tudományos szempont-
ból történő gyűrűzésére. A bokrok

közé feszített és szinte láthatatlan
háló finom szemeibe vagy a kopár
legelőkön felállított csapóhálókba
akadnak bele a tova-repülni igyekvő
madárkák. Nagy a kétségbeesés, ami-
kor meghallják a *madarász* feléjük
közeledő lépteit. Rémülten igyekez-
nek menekülni, de hiába. A háló
minden igyekezetüknek ellenáll. Pe-
dig nincs okuk a félelemre. Az
ügyes, gyakorlott ujjak pillanatok
alatt kiszabadítják a kis foglyokat a
háló puha öleléséből. Még néhány
rettegéssel teli másodperc és már
csüdjükön van a kis alumínium-
karika. Ezután a madarász kinyitja
tenyerét és mosolyogva néz a lom-
bok közé villámgyorsan besuhanó
poszáta után. A felhelyezett gyűrű
számát a jelölés dátumával és helyé-
vel együtt gondosan feljegyzik. Az
adatok között szerepel még termé-
zetesen az illető madárfaj neve és
ha annak megállapítása egyáltalán
lehetséges, úgy kora (fiatal vagy
öreg madár) és neme is. Az adatok
a *Madártani Intézet* törzskönyveibe
kerülnek, ahol az üresen maradt rub-
rikák szerencsés esetben a visszaje-
lentés körülményeivel egészülnek ki.
Sajnos, különösen a kis énekesek kö-
zött, általában viszonylag kevés ma-
dárrol érkezik hír. Nagyon sokat kell
meggyűrűzni ahhoz, hogy néhányuk
útközben vagy a telelőterületeken
megkerüljön. Erre elég egyetlen pél-
dát említeni. A Madártani Intézet
munkatársai által megjelölt fecskék
száma az évek folyamán már meg-
haladta a tízezret, amikor a telelő-
területekről az első visszajelentés
megérkezett. Azóta is mindössze né-
hány fecskénk került meg Afriká-
ban. Persze vannak a gyűrűzésnek
hálásabb alanyai is. Így szerencsé-
sebb a helyzet az *énekes- és fekete-
rigóval* vagy a *seregéllyel*, melyek
közül szép számmal akadt visszaje-
lentés mind Dél-Európából, mind
Észak-Afrikából, ahol tömegesen
fogják és viszik piacra őket.

A vonuló madarak különösen az
erdőszeleket, gazosokat, bokrosokat
helyezik előnybe, ennél fogva szá-
mukra is ilyen helyeken nyílik leg-
több alkalom a megfigyelésre. Kül-
önösen kedveltek azok a részek,

ahol víz is van. Elég ehhez egy nagyobb tócsa az út mentén, ahol megállt az öszeszaladt esővíz. A madarak csakhamar felfedezik ezeket és egymásután érkeznek, hogy szomjukat oltás. *Meggyvágók, pintyek, rigók, tengelicek* a leggyakoribb és csapatos vendégek. Erdemes a kirándulás pihenőjét, az ebéd vagy uzsonnaidót úgy időzíteni, hogy az egy-egy ilyen alkalmas hely közelébe essen. A bokor tövében csendben üldögélve falatozás közben távcső segítségével könnyen és biztosan felismerhetők a madarak.

Most éppen egy csapat *tengelic* érkezik. Néhány öreg madár és egy sereg idei fiatal. Utóbbiak feje szürke, a kiszínezett öreg példányokra jellemző vörösnék egyelőre még a nyoma sincs rajta. Nagy zajjal, csiviteléssel ereszkednek le a vízhez, de egy sebbel-lobbal érkező gerle az egész társaságot felriasztja. Néhány pillanat múlva azonban megnyugszanak a kedélyek és folyik tovább az ivás és tisztálkodás.

Szigorú kinézésű, nagycsőrű *meggyvágó* a következő vendég. Feltételezzük az egyik elszáradt fára és hosszasan kémleli a környéket. Csak miután meggyőződött, hogy nem fenyegeti veszély, száll le a földre. A *tengelicek* tisztelettel nyitnak utat számára a víz felé. A *meggyvágó* oda is ugrál, jóízűen iszik, azután éles „zic-zic” hangját hallatva repül el.

A madarak óvatossága az ilyen itatóhelyeken nem indokolatlan és szerzett tapasztalatokon alapszik. Az állandó forgalom, a ki és beszálló madarak hamar feltűnnek a ragadozóknak, melyek azután a maguk módján igyekeznek az így felkínált lehetőséget kihasználni. Falvak és városok környékén gyakran leskelődik macska a bokrok között és az elázott tollú madarak közül bizony nem egyszer sikerül elragadnia egyet-egyet. A karvaly más módszerrel dolgozik. Ő is ismeri pontosan ezeket a helyeket, de először távolról kikémleli áldozatait, tájékozódik. Az alkalmas pillanatban azután alacsonyan repülve közelíti meg az itatót, egy pillanat alatt ott terem és a halálos rémületben felvágódó madarak közül egyet könnyűszerrel elcsípe, ugyanolyan csendben mint ahogy jött, távozik. A *karvaly* egyébként ugyanezzel a módszerrel látogatja télen az etetők környékét vagy azokat a falusi udvarokban levő rőzserakásokat, élősbvényeket, ahol reggeltől estig verebek tanyáznak.

Madaraink nem csak nappal, hanem éjszakai is vonulnak. Csendes őszi esteiken hazafelé ballagva gyakran lehet hallani a magasból az ott láthatatlanul „utazó” énekesrigók „Cip-cip” hangját. Sebesen repülnek a levegőben, alattuk a sötétbeborult föld, felettük a szikrázó csillagteger. Csodálatos biztonsággal repülnek a vaksötét éjszakában dél felé. Mindig dél felé.

Kép és szöveg
Schmidt Egon

Érdekes hangtűnemények

A TÚRÁKON

Szép meleg nyári napokon nagy különbség van a hangok felfelé és lefelé való terjedésében. *Felfelé* a hangok kitűnően terjednek. A hegy-csúcsról tisztán meghallunk mindent, ami odalent a faluban történik: éneket, kiáltást, beszédet, madáréneket és kutyaugatást. De ugyanakkor a hangok *lefelé* sokkal nehezebben terjednek. Ha valaki a hegycsúcson énekel (például jódlizik), azt a völgyben már sokkal nehezebben lehet meghallani.

Ennek a jelenségnek nemcsak az az oka, hogy fent csendesebb környezetben tartózkodunk, hanem az is, hogy meleg nyári napokon a hangok felfelé könnyebben terjednek mint lefelé.

Éjjel viszont éppen fordítva van. Éjnek idején ugyanis a légkörben ellenkező rétegződés található mint nappal: éjjel lent van a hidegebb levegő és felette foglal helyet az enyhébb levegő. Ennek az a következménye, hogy a hangok a levegőben éjjel nem haladnak egyenes pályán, hanem lefelé görbülnek. Ennek következtében éjjel még olyan távoli és olyan gyenge hangokat is meghallunk idelent a föld felszínén, amelyeket a légkör nappali állapotában nem lehetne meghallani.

Különösen erősen megnövekszik a levegő hangvezetőképessége olyankor, amikor időváltozás van előkészületben. Az időváltozásokat megelőző déli szélben olyan távoli hangok is eljutnak hozzánk, amelyek másféle időjárás alkalmával nem érhetnének el bennünket. A néphit szerint a távoli vasútvonalakról áthallatszó dübörgés, a szomszéd faluból áthallatszó kutyaugatás mind „gyanús időjárási előjel”, amely esőnek vagy szélviharnak a közeledését jelenti: A tudományos vizsgálatok megerősítették ennek a néphitnek a helyességét.

Az időjárással járó természeti hangok közül a legkedvesebb az erdőzúgás. Wagner Richárd csodálatos szépséggel adja vissza ezt a jelenséget a Siegfried című opera második felvonásában, valamint a zenekari darabként megírt Siegfried-idillben. Az erdőzúgás erőssége nem csak attól függ, hogy milyen erős a szél. Már gyenge szélben is felléphet elég erőteljes erdőzúgás abban az esetben, ha a szél nem simán, egyenletesen fúj, hanem örvénylő jellegű. Az északi szelek általában erősebb erdőzúgást váltanak ki mint a déli szelek.

Egy másik érdekes természeti hangjelenség az erdős hegyoldalakról keletkező visszhang. Ezt főképpen szélcsendes időben figyelhetjük meg, amikor a légmozgás a lombsátor nem bolygatja meg és a fák levelei nagyjában párhuzamosan állnak egymással, mintegy visszaverő falat alkotva a hang útjában.

A madárdalnak is vannak időjárási vonatkozásai. Minden madár csak akkor kezd dalolni, ha a hőmérséklet elér egy bizonyos küszöbértéket. A kakukk például akkor szólal meg, ha a hőmérő 16—20 fokig emelkedik. A természet egyik megdöbbentő jelensége az, hogy a nagy időváltozások előtt az énekes madarak hirtelen elhallgatnak. A tájra nyomozás némaság borul.

A légkör legérdekesebb hangjelensége a mennydörgés. Magyarázata abban rejlik, hogy a villámkisülések alkalmával a kisülési csatorna tízezer Celsius-foknál magasabb hőmérsékletre hevül fel, de ez a magas hőmérséklet csak a másodperc néhány századrészéig tart el, azután azonnal gyors lehűlés következik. Ennek következtében a légkörben úgynevezett lökéshullám terjed szét: a villámcsapás helyének közelében egyetlen rövid, éles csattanást hallunk.

De ha messzebb tartózkodunk a villám helyétől, akkor a mennydörgés hangja megváltozik. A hang visszaverődik a hegyekről, dombokról és magáról a sík földfelszínről is. A különböző távolságból érkező visszaverődések nem egyszerre érnek a fülünkbe, hanem egymás után. Így alakul ki a távolabbi mennydörgésnek a jólismert, hosszantartó, morajló hangja.

A turistát erősen érdeklő kérdés, hogy *milyen távolságból* lehet meghallani a mennydörgést. Mennyi idő van még a zivatar megérkezéséig, amikor az első mennydörgés felhangzik? Nappal a mennydörgés többnyire csak 8—10 kilométer távolságig hallható meg. A zivatarok elnyomulási sebessége viszont rendszerint 20—30 kilométer óránként. Ha tehát az első távoli dörgések valóban tudomásunkra jutnak, akkor még körülbelül 20—30 perc idő állhat rendelkezésünkre a zivatar megérkezéséig. Tudnunk kell azonban, hogy az erősebb dörgések meghallása már közvetlen zivatarveszélyt jelent, ilyenkor sietnünk kell a villámcsapás szempontjából veszedelmes helyek elhagyásával.

Rr. Aujeszky László
a fizikai tud. kandidátusa

Pácín, a Mágócsi-kastély
(Németh Pál felv.)

BODROGKÖZI UTAKON

A Sátorhegyek felől elkalandozó tekintet a sík terület fölött átsuhan, nem sejtve, hogy a térkép egyhangúsága mögött mennyi érdekes élmény, hangulat rejtőzik.

A Borsova, Latorca, Ung, Latorca, Ondava és Tapoly egyesüléséből született Bodrog 4 cm/km eséssel 49 km-en folydogál tokaji torkolatáig, ahol a Tiszát eléri. A két folyó és a közepén országhatárral kettéosztott terület a Bodrogköz. Béla király jegyzője szerint a 937. esztendőben Árpád vezér seregei a Tisza és Bodrog között egészen Ugocsaig minden lakójával együtt elfoglalták. — „Mialatt több napon át ott időztek, a vezér és az övéi, látták a föld termékenységét, mindenféle vad bőséget, meg azt, hogy milyen gazdag halban a Tisza és a Bodrog folyam, ezért a földet kimondhatatlanul megszerették.”

A terület abban az időben már lakott; szláv és későavar szórványokról tudósítanak bennünket az előkerült leletek. A terület közepén húzódik teknőszerű mélyedésben a Hosszúrét. A folyamszabályozások előtt ingovány volt és víztelenítését csatornákkal 1880 körül határozták el. A mocsári erdőkben vaddisznó, őz, nyúl, róka, vidra, vadmacska, a mezőkön tűzok, fogoly, a vizekben, tavakon és ereken szárcsa, gém, kócsag, a nádban nádi és halfarkas tenyészett.

Ezek a gondolatok ötlenek fel bennünk, amikor autóbuszunk átrobbog a Bodrog hídján és a kékes-szürke útszalag gombolyodik velünk Bodrogköz belseje felé. A hegyek lábánál a Bodrog galéria erdeje húzódik. Ez a sáv rejti a Long erdő természetvédelmi értékeit, a Diana, Háromhónvéd nevű idős fákat. Az Izabella-fa vérbükk, a Mária-fa többszázados nyár a Bodrog jobb partján. Érdekes vidék, Bodroghalomban az egykori Lukán, kelta sírokra bukkantak, Karos templomdombján egy feltáratlan XI. századi Árpád-kori temető van.

Jellegzetes Bodrogközi falu Karcsa, ahol a népmesék „tündér temploma” tartogat számunkra meglepetést. Az eredetileg téglából épült kerek templomhoz kváderkövekből építették a hajót a 12. sz. végén, díszkapuja is ebből az időből való. Az épület dalmát-olasz jellegű külsejével ritkaságszámba megy. A franciá-lombard hatások alapján a legújabb kutatások szerint az esztergomi építőműhely alkotása.

Első látásra nem is gondoljuk, hogy a közeli Karcsa-patak egykor hajózható folyó volt, melyre 1613-ban még hajóvámszedő jogot kért egy Allagi Menyhért nevű ember. 1646-ban pedig mint állandó hajóúton a sőt szállították rajta Tokajba.

Ahogy Pácín felé gyalogolunk, a táj szélén, kis halmon megtele-

pült, erdei fenyves mögött a tokaji Nagy-hegyre emlékeztető hegy rajzolódik ki — már a határon túl van —, a Zempléni-sziget-hegység.

A portalanított út kanyarja után községnevtábla tűnik elő; Pácín. Öreg fák szegélyéből bontakozik elő a Mágócsi-kastély. Az 1585—91 között épült kastély gyermekkorunk világának mesevárát idézi fel sokszögű saroktoronyos alakjával, csipkés bástyáival.

A felfedezés izgalmával tovább gyalogolunk kelet felé. A távolság fogy és a látóhatár szélén elmaradoznak a hegyek. Nagyrozvágy és Kisrozvágy környékén megjelenik a homok. Játékos formákat alkot, hátán akácokat, szőlőket, s gyümölcsösöket nevel. Kisrozvágy temploma szinte oda lapul a fenyők közé a tornyosodó gomolyfelhők előtt. A jelzőtábla Lácát mutatja, a bodrogközi mesék faluját.

A facsoportok erdővé sűrűsödnek, változik a táj. Ricse főterén Pásztor szobor áll, egy Czukor nevű kivándorolt adománya. A kút helyén azonban már vízvezetéki csap van. Cukrászdájában megpihenünk, hogy utána a kisvasútra felszállva visszautazzunk Szerencsre.

Németh Pál

A Fehér-tó nádasa
(Szombathy felv.)

ZÖLD BÁRSONYÚ FEHÉRTÓ

Halavány pára reszket a rekkenő melegben, szinte a szegedi Fogadalmi templom két csúcsa is billeg a horizont szélén. A messzi fák vékony sávja mögött már nyugszik a Tisza, nagy háborgása után, s csak becsületsszóra lehet elhinni, hogy ez a tenger víz, amelyet Fehértónak hívnak, a csatornák, gátak, szivattyúk bonyolult szövevényében a Tiszával függ össze, a Halvilág Nagy Élhető-jével.

Roppant, négyzet alakú halasmedencék között, náderdő árnyékában, gátak magasán, kaszált füvek s virágok borzongató illatában libasorban ballagunk. A Bp. Vörös Meteorosok kíváncsi különítménye ez; az imént rakott ki bennünket a Volán-busz, (időnkint meg is tologatjuk), s a kedves helyi vezető máris indul előtünk a szikes-tavi madárvárta felé. Ipari vasutacska sínjein botladozunk, olykor lovaskocsi gurul el a sínen, vagy motorkerékpáros őr zúg el mellettünk, mindnek puská a vállán. De csak elméleti fenyegetés ez; inkább róka, vidra s más halpusztító, madárkergető tavi lakos ellen való.

Csatornák, gátak, szivattyúk, benzines hordók, szerszámkamrák, szénkapucok, hálók, zsilipek. A halak fel-feldobják fényes testüket, ezüstpénzükkkel csábítgatnak, tulajdonképpen édes tiszai vízben lubickolnak ők most is.

Háromezer holdnyi víztükröt bodroz a szellő. Csónak alját dobogtatja a víz. A sekély tóban leszűrt husángok jelzik az etető-helyeket. A halak ugyan nemigen hallják a szatymazi harangszót, mégis mindig pontosan tudják, mikor s merre induljanak, ha ebédidőt jelez a Nap állása. Ma búzát szórnak nekik.

Hát csak bandukolunk a nádrengesekben, egymást figyelmeztetve a szépségekre a felröppenő madarak országában, kilométereken keresztül. Dr. Pátkay Imre, a kiváló ornitológus mai kedves tudós kalauzunk. Tiszteletünk egyre növekszik iránta, amint távoli madár röptéből, vagy a láthatatlan fészkek felől érkező csirrenésből azonnal elárulja, kékcsóka suhant-e el a nád fölött, avagy fekete szerezsensirály sikkantott-e, esetleg a ritka széki lile jelentkezik. Gémek bámulják mozdulatlanul a vizet, egy sekélyben golya tapos, két gulipán úgy tesz, mintha unatkozna, holott feszülten figyel. Az alig csobbanó víz mélyén, partján, nádasában, peremén, tetején milliárdnyi élőlény küzd a maga életéért, fönna, a levegőben, vagy magát az iszapba fúrva, nádtorzsán milliméternyi testét hintáztatva. Csak madárfajt 245 fajtát figyeltek meg itt az elmúlt évtizedekben s hol vannak még a halak, a csigák, rovarok, vízben élő parányi lények!

Ülünk a madárvárta hűvös veran-

dáján s hogy ne nagyon rongáljuk, egyenkint, egymás után mászunk föl a madárvárta tornyába. Tenyerünk nem olyan lapos, mint ez a táj s mégis milyen gyönyörű! Békák hangversenye üdvözöl; próbálnánk nekik visszabrekegni, nem megy. Támad a szúnyogvilág hevesen.

Illedelmesen vakarózunk. Később szűnik az illem, s vadul csapkodunk magunk körül. Bár madarak lennénk!

Amikor azonban a halászcserda tágas fészere alá telepszünk s nekifogunk a halászlének, szívesen feledjük a szúnyogok orvtámadását. Mi volt a varázsa s titka halászlévünknek s túróscsuszályuknak — aligha árulják el nekünk. Mikszáthnak van ilyenre szegedi jelzője: „főlséges!” S a főlséges fehértavi halászlé a hajdan oly hírneves szegedi Onozóné receptjét követi!! S hogy a kellemes döbbenetek itt is kövessék egymást: könnyen ki is lehetett fizetni. Ami idegenforgalmi időszakban szintén nem mellőzhető feladat.

Úgy ítélkezett a vezetés, hogy a nap ne múljék el egyetlen tó látásával. A Volán-busz, némi köhögések árán még bírta s így vitt el bennünket a pusztaszeri tavakig. A pusztaszeri madárrezervátum egy lelkes orvosházaspárnak, dr. Varga Bélának köszönheti létét s védetségét. Vadászokból s horgászokból váltak az ország egyik legérdekesebb, leggazdagabb tavi madárvilágának önkéntes, áldozatkész, tudós őrzőivé. Hivatásos őrök azonban egy juhászember, Szász István nevezetű. Láthatatlan osonó legyen az, akit nem vesz észre s a rezervátum poros dűlőútján meg nem állít!

Négyezer holdnyi tóvilág, nádas, zombék, harminc-egyenven centiméternyi laposvíz a pusztaszeri tó területe, ebből hetven holdnyi a védett. Madárvilága még gazdagabb, mint a fehértavi, mert víz sekélyebb; itt emberek nem halásznak, költenie, táplálkoznia a vonuló madárnak nyugodtabban lehet. A madárvárta itt is felépült már — szinte torony —, s mellette, egy tanyai házból lesz a figyelő tudósok pihenő otthona.

A doktorék autójának csomagartójában mindig ott lapul a derékig erős gumicsizma, azzal gázolják a vizet, hogy fényképezhessék a tavi világot, számlálhassák a fészkeket s menthessék ebben a ritka rezervátumban azt, ami a mai gépesített, zajos világban az ősi madáréletből még menthető.

Szárccsák úszkálnak a vízben. A vad récék közé oda-oda keverednek a szelíd kácsák is, békésen lapátolják a vizet, valami végtelen nyugalmat árasztva maguk körül.

Csak autóbuszunk hőrög-durrog tehetetlenül a tanya udvarán, iszapba ragadt. Kerekei üresen forognak, traktor sem tudja kirántani a fekete, pelyvás sárból.

Nekirugaszkodunk, toljuk, taszítjuk. Hiába.

Lehet, hogy végképp itt maradjunk?

Szombathy Viktor

Az Agrártudományi Egyetem

Szép parktól övezett, erdőtől koszorúzott épület-tömbje elsőként öltik a fővárosból Gödöllő felé közeledő turista szemébe, s a távozót sokáig vigyázza víztornyának ércakasa.

Ma már Gödöllő jellegzetessége — és büszkesége — az Agrártudományi Egyetem, pedig mindössze húsz esztendeje ad otthont az ifjúságnak és oktatóinak.

Az Egyetem fiatal, de múltja régi: ott élt már emberöltők óta a haladó gondolkodású szakemberek és a hazafiak tudatában.

Az egyetemi oktatásban a mezőgazdaságtan már korábban is polgárjogot kapott: 1777-ben a Budára helyezett Tudományegyetemen mezőgazdasági tanszéket alapítottak. Néhány év múlva az önálló tanszékeket megszüntették, majd a mezőgazdaságtani előadások is elsorvadtak. 1844-ben a Magyar Gazdasági Egyesület „középponti gazdaképző intézetét” — lényegében társadalmi bázisra alapozott agráregyetem — felállítást kezdeményezte. A pozsonyi országgyűlés kedvezően fogadta a tervet, de amikor a költségek megajánlása került napirendre, a főúri kezek nem emelkedtek a magasba.

A szabadságharc leverése utáni némaság oldódásával újra napirendre került az önálló agráregyetem gondolata, de most már egyéb (közgazdasági, kereskedelmi stb.) szakterületek képviselői is követelték a saját tudományágazatuk egyetemi szintű oktatását. Ezeket a törekvéseket fogta egybe Károlyi Mihály. Egy társadalmi bizottság el is készítette a közgazdasági egyetem tervét, amelyben a mezőgazdasági képzés is helyet kapott volna, az ismert 1912. jún. 4-i parlamenti vihar miatt azonban az egyetem jún. 7-re kitűzött alakuló ülése elmaradt.

1919 tavaszán lázas sietéssel kezdtek a nemzet legjobbjai a múlt terhes örökségének felszámolásához. A fiatal Tanácsköztársaság: hihetetlenül rövid idő alatt kidolgozta az önálló agráregyetem tervét, amely öt kart számlált. Sajnos, az öntudatára ébredt nép alkotó szellemének sok más friss hajtásá-

val együtt az ellenforradalom e tervet is elvetette.

A közvélemény nyomására állították fel 1920-ban — lényegében Károlyi Mihály terve alapján, de szűkebb keretekben — a tudományegyetemi Közgazdaságtudományi Kart, amelynek mezőgazdasági szakosztálya is volt. 1934-től a József Nádor Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetemen folytatódott az agrártudományok egyetemi szintű oktatása.

A felszabadult ország első jelentős tudományos-oktatási létesítménye az 1945. szept. 26-án alapított Agrártudományi Egyetem. Eleinte szervezetéhez tartozott az egész mezőgazdasági, állatorvosi, kertészeti és szőlészeti, továbbá erdőmérnöki felsőfokú szakképzés, mindegyik egy karral.

Az Egyetem központja kezdetben a fővárosban volt, s csak 1949-ben kapott végleges otthont Gödöllőn, a volt premontrai gimnázium épületében, amelyet neobarokk stílusa miatt olykor — még a tévé egyik idegenforgalmi vetélkedőjén is! — összetévesztik a Grassalkovics kastéllyal. Az elmúlt húsz évben a „rég” épület köré valóságos egyetemvárost emeltek.

A HÉV végállomásáról érkező turista a parkban

Kálmán herceg — II. András és Gertrud fia — 1931-ben leleplezett szobrával, Róna József remek alkotásával találkozik. Sokan tudják róla, hogy gyermekkorában halicsi király, majd horvát bán volt, de azt már kevesen; hogy a keresztes háborúból visszatért, Erdélyben letelepedett és az ott rabló életmódot folytató német lovagrend tagjai ő üzte a Balti-tenger partjára.

A központi épületben a mezőgazdaságtudományi kar tanszékei és a 200 ezer kötetes könyvtár, továbbá a központi hivatalok találhatók. A földszinten továbbhaladva az új tantermi épületbe érünk. Az összekötő folyosó falán Dománovszky Endre mezőgazdasági tárgyú, az év 12 hónapját ábrázoló mozaikját láthatjuk, de gyönyörködni benne hatalmas méretei miatt csak kívülről, az üvegfalon át tudunk.

Az oktatási célokat szolgáló épülettömböt északról a gépészmérnöki kar épülete zárja le. Ennek közepén helyezkedik el a monumentális, három emelet magasságú aula.

A gépészmérnöki kar melletti úton továbbhaladva, balról a sportpályákat találjuk, majd a kollégiumi épületekhez érünk. A főbejárat előtt a kollégium névadójának, Nyisztor

Györgynek, a földmunkásmozgalom kiemelkedő alakjának és a Tanácsköztársaság földművelődésügyi népbiztosának mellszobra fogad — Pátzay Pál alkotása.

A kollégium folyosóval összekötött három épületében a hallgatók — közöttük számos külföldi — kulturált környezetben készülhetnek fel hivatásukra, de egyéb képességeik széles körű kibontakoztatására is lehetőségük van.

Az Egyetem harmadik oktatási egysége, a tanárképző intézet a központi épület mögött, egy kis dombon emelkedik.

Ha időnként futja, sétáljunk el még az agrobotanikus kert mellett és gyönyörködünk a pompás színekben, majd nézzük meg az állattenyésztési kísérleti téren álló Borics Pál szobrászművész kőbe faragott bikáját.

A negyedszázados jubileumot 1970. májusában diákok és az oktatók szép és kellemes környezetben ünnepelték: Gödöllőn az Agrártudományi Egyetem „az egész ország drága gyémántjává” lett — amint azt Móricz Zsigmond már 1919-ben megálmodta.

Dr. Wallshausen Gyula

Már most
biztosítsa
helyét!

A TURISTAELLÁTÓ VÁLLALATNÁL

Budapest VI., Lenin krt. 55.

Naponta 9—19 óráig, szombaton: 9—12 óráig

Telefon: 224-230, 224-412

Szeretettel
várja Önt
a
MÁTRASZENTIVÁNI
TURISTAHAZ!
Mátra hegység

SZABOLCS-SZATMÁRI KÉPESLAP

Tizennégyezer fiatal dolgozott a Szamosköz árvíz által lerombolt falvai újjáépítésén. Nincs az országnak jóformán egyetlen termelőszövetkezete sem, melynek legalább a vezetői ne jártak volna Szatmárban, a számukra patronálásra javasolt falu termelőszövetkezeténél, megtárgyalni: miben segíthetnek. Az ENSZ segélyprogramjának képviselői, a Nemzetközi Vöröskereszt megbízottai mellett szinte naponta jártak lenn országos vezetők. A gépkocsi-vezetők és katonák, a munkásörök és karhatalmisták után KISZ-fiatalok és építőmunkások tízezrei dolgoznak jelenleg is a lerombolt falvak újjáépítésén.

Nem fehér folt többé Szabolcs-Szatmár megye. „Elmaradottsága” nem lehet ezután kedvenc vadászterülete az amatőr falukutatók tucatjainak. Megismerik, megszeretik szorgalmas népét és érdeklődnek szép tájai, műemlékei, nevezetességei iránt.

Mit nézzenek meg? — ezt kérdezik tőlem is, akit ez a táj nevelt. Megpróbálok rá válaszolni.

Mindenekelőtt egy kedves, de nagyon betartandó illemszabály: A megye területén fekszik a történelmi Szatmár és Bereg megyék egy jelentős része. E táj lakosai nem veszik jó néven, ha náluk járva „Szabolcs-

ban” érzi magát az ember. Viszont örömmel nyugtázzák az udvariasságot, ha vendégünk tájékozott és ha Szatmárban jár, akkor azt mondja: „itt, Szatmárban”. Sőt, a Vásárosnaményi járás jó része, a Tisza-kanyaron túl fekvő kis Tákos fakazettás templomának hívei, a tarpai Eszék is megkérlik, hogy náluk meg „Beregben” legyen az ember.

A többi táj-név már csak a néprajzosok száján él. Tehát csak a kíváncsinak érdekes, hogy Tiszavasvári a Mezőségeen van, Nyírbéltek — és a sokat emlegetett Penészlek — a Ligetláján. Még valamennyire fontos, márcsak a táj megértése miatt is, hogy a tiszaparti részek Tiszaberceltől Dombbrádig a Rétköz világa. Azt meg mindenki tudja, hogy ami mindezek között elterül, az a Nyírség. Legfeljebb azt nem, hogy ez a táj Debrecenig terjed, tehát java része Hajdú megyében van a Nyírségnek.

Ha én most Szatmárba mennék, legelőször azoktól a műemlékektől búcsúzkodnék el a helyszínen, amelyek nemsokára útra kelnek a Szabadság-foráshoz, a Szentendrei Szabadtéri Néprajzi Múzeumba. Tehát: a nemesborzovai fatoronytól, a mándi favázás templomtól és a mándoki

fatemplomtól. Mindhárom három évszázados, bontásuktól sok mindent várnak a régészek. A mándoki templom például egész sor titokkal adós még. Valahol kell lennie egy alapító kazettának alatta. Az úrasztala, illetve az oltár eleven tölgyfa lefűrészelt törzsére készült.

Természetesen útbajteném Nyíregyházát is és kimennék fürödni a Sóstóra. Megnézném a csónakázótavat, élvezném a langyos gyógyvizet. Igyekeznék megérteni, hogy a hegyvidéki borsodiak, Bükkben felnőtt gyerekek miért nyaralnak itt olyan szívesen. (Mert nem jéghideg a víz!)

S ha már ott vagyok, csak úgy megnézném Szabolcs-Szatmár megye első, igazi turistaházát. Ez is a Sóstón épült fel, idén nyáron helyezték üzembe s bár a Megyei Idegenforgalom üzemeltetői, szívesen nevezem igazi turistaháznak, mert tizenhét forintos árával a kispénzű országjáróknak épült. (A most épülő Szabolcs-szállóban egy szoba ára száz forint lesz.) Hatágyas szobáiban 46 férőhellyel, háromszáz méterre a tótól, a strandtól, a Krúdy-Terasz nevű étteremtől ideális barangolási támaszpont egy nagy sétára a sóstói erdőben.

S ha még van kedv barangolni, okvetlenül megtekinteném a Császárszállási víztárolót, mely — Rakacsa után és hasonlóan — vízi-sportteleppé, afféle kis nyírségi Balatonná fejlődik. Már vitorlásokat is láttam rajta legutóbb. Partján egymás után épülnek a vikendházak, horgásztanyák.

Utoljára hagytam, mert igazi meglepetés: megnézném a most készülő első Nagy Pirosat, Szabolcs-Szatmár megye első nagyvonalú turistajelzését, mely a megyeszékhelytől Móricz Zsigmond szülőházáig 130 kilométeren át vezet a turistát. Útvonala Nyíregyházától Nagyszállásig, egy igazi nagy tanyáig vezet, majd innen Harangodig (Tanácsköztársasági csaták színhelye ez) — a Mohos tóig, mely természetvédelmi különlegesség, ezután Ófehértó szőlődombjai, a baktai erdő Fenyvescsárdája következik, Vaja a várával, Nyírmada almáskertjeivel, Vásárosnamény csipkemúzeumával és Tiszapartjával — Szabolcs Visegrádjá ez — Csaroda, Tarpa, Tivadar beregi sétának, Kisar és Magyar Petőfi fájával, Szatmárcseke, ahol Kölcsy Ferenc született és élt s végül Tiszacsécsé Móricz Zsigmond emlékszobájával, mint uticéll.

A festési munkák most kezdődtek, de már Ófehértó felé járnak a turisták.

Itt is, mint mindenütt, találkozni fogunk az újjáépítés lázával. Ha így kerül: ne bámészkodjunk: segítsünk egy kicsit.

Gesztelyi Nagy Zoltán

Az új nyíregyházi turistaház
(Elek Emili felv.)

Védjük

GOMBÁINKAT

Tudjuk, hogy a gombák jórésze együttélésben, szimbiózisban él egy másik növényvel, gyökereik összefonódnak, a növény által felvett tápanyagot feldolgozva a társnövény rendelkezésére bocsátja és ebből az együttélésből mindkét növénynek biológiai haszna van. Az ember az, aki osztályozza a természeti jelenségeket és tárgyakat aszerint, hogy abból haszna, avagy kára van. Amiből haszna van, azt termeszt, amiből kára van, pusztítja. Igen gyakran előfordult már, hogy az ember a maga számára károsnak tartott növény vagy állat elpusztításával helyrehozhatatlan károkat okozott, mert nem ismerte fel a természeti összefüggéseket és ezzel megbontotta az élővilág biológiai egyensúlyát.

A gombák esetében nem csupán az együttélés különböző formáiban nyilvánul meg természeti értékük, de értékük van abban is, hogy lebontják a korhadó, pusztulásra ítélt anyagokat, hogy abból új anyag, új élet jöhessen létre.

Hányszor találunk az erdőben vandál módon felrugdosott, lelőhelyétől elvitt, majd elszórt gombákat. Nyilvánvaló, hogy ilyesmit csak olyan ember tesz, akinek számára a természet csukott könyv, amelynek lapjait még nem vágta fel.

A gomba azonban nem csupán a természet összhangjának egyik szereplője, hanem díszje is erdeinknek. Akár lombos erdőkről, akár fenyő erdőkről is legyen szó, gombáink különleges formagazdagsága, színe egyik értékes bizonyítéka a természet nagyszerű változatosságának.

A gomba mellett élelem is. Egyes gombafajokat mondhatni iparszerűen szednek. Ma már üzemek foglalkoznak a gombák feldolgozásával, szárításával, porításával, különböző készítmények tartalmazzak gombákat és a gombákból értékes kivitelünk is van. Igen sok gombaismerő teszi változatossá étkezését a legkülönfélébb fajtájú, ízletes készítményekkel. Ez a gyakorlatban azt is jelenti, hogy az értékesebb, gyakorlatban szedett fajok, így pl. a tinóruak is, mind ritkábbak lesznek és a szükséglet ellátására új és új gombafajtákat kell beiktatnunk, amit a gombafajok változatossága lehetővé is tesz.

Mind többen vannak, akik szinte „hivatalosan” űzik a gombaszedést, amely helyismeretet, biológiai ismeretet, ügyességet, de egyben fizikai munkát is igényel.

Ma, amikor feltáruznak előttünk naprendszerünk titkai, hold és bolygók látogatása lassan elérhetővé válik, különös örömmel kell, hogy eltöltsön bennünket az a tény, hogy egy különlegesen szép bolygó lakói lehetünk, ahol az élet megnyilvánulásának végtelen változata teszi széppé az életet, ahol a légköri tűnemények különleges élményben részesítenek és ahol mindennek, így a parányi gombának is megvan a célja és értelme a természet csodálatos szépségű és bámulatos logikájú rendszerében.

Védjük és óvjuk tehát gombáinkat, erdeink díszét, hasznos lakóját, értékes élelmünket, értékeljük benne az életet, amely mindig, mindenkor és mindenütt a legértékesebb minden ember számára, aki valóban igényt tart erre a névre.

Dr. Tóth Sándor

(Sztankó Sándor felv.)

A baby-dollé a jövő

A

Rölex

SZAKÜZLETEKBEN
SOK SZÍNBŐL – ANYAGBŐL –
FAZONBŐL VÁLASZTHATJA KI
AZ ÖN BABY-DOLLJÁT.

V., PETŐFI SÁNDOR U. 10.
VII., TANÁCS KRT. 25.

AZ ÉSZAKI- SARK FOGLYA

Andree kétszer halt meg. Először 1897. egy októberi napján végzett vele a fagy. Másodszor akkor halt meg, amikor 1930. augusztusában megtalálták holttestét a Barents-tengerben fekvő „Fehér Szigeten”. A két halál közt 33 év telt el, addig a titokzatosság fátyla takarta expedíciójának sorát —

LÁBTÖRÉSEL,
DE ÉLVE ŪSZTA MEG

Andree 1853-ban Grénában született. Gépészmérnöknek készült, majd az egyetem után, hogy gyakorlati ismereteket szerezzon, gyárban mechanikusként dolgozott. Utána két évi fizikatanárkodás következett és csak ezek után helyezkedett el végre mérnöknek a stockholmi Szabadalmi Hivatalban.

Két szenvedélye volt; a léghajózás és a sarki kutatás. Előbbiben a Svéd Tudományos Akadémia oly nagyra értékelte munkásságát, hogy 1889-ben a Hierta Emlékalap Díjával tüntette ki. 1882-ben részt vett egy swalbergi (Spitzberga) meteorológiai expedícióban. Ekkor alakult ki benne az Északi-sark léghajóval történő megközelítésének terve.

Idegnélküli embernek ismerték. Első nagyobb

A legnagyobb földi kalandok

A bátor embereket mindig izgatta az ismeretlen világ. A felfedezés vágya hajtotta őket új világrészek felé, jégmezőkre és felhőkbe burkoló csúcsokra. Minden felfedezés az emberi akaraterő, a bátorság és az áldozatvállalás próbaköve volt.

A 43 éves svéd Salomon Andree léghajón akarta elérni az Északi-sarkot. S, ha volna rangsor a vakmerő tettek között, akkor őt az első helyek egyike illetné.

léghajózása közben a szél elsodorta a tenger felett. Úgy menekült meg, hogy Finnország partjainál, egy kis sziget felett kiugrott. Lábát eltörte ugyan, de élve maradt.

Tervét, hogy léghajóval közelíti meg az Északi-sarkot, 1895-ben nyújtotta be a Svéd Tudományos Akadémiához, amely azt egyszerűen „őrültségnek” nevezte és megtagadta az anyagi támogatást tőle. Andree ekkor a nyilvánosságához fordult és a sportért lelkesedő svéd publikum elragadtatással fogadta. A nyilvános gyűjtés során maga a király 1600, Nobel pedig 3500 koronát ajánlott fel.

Az „Ornen” — svédül sast jelent — Andree léghajója Párizsban készült el. Térfogata 4800 m³ volt. A hidrogénnal töltött görnburkolatának felső része három rétegű, elsőrangú kínai selyemből volt gyártva. Alatta henger alakú, bambuszból és spanyolnádból font, vitorlavászonnal borított kosár függött, amelyről tizenegy hajókötélet csüngött alá. A légzsákokat tartották és a jégen csúszva, a kormányzást voltak hivatottak segíteni. A kosáron három, kis vitorla is volt, ezek is a kormányzást segítették.

ANDREE NÉGY HÓNAPRA SZÁMIT

A felszerelés tudományos műszerekből, sextánsokból, tévcsővekből, fényképezőgépekből, konyhafelszerelésből, lámpákból, fegyverekből és töltényekből állott. Élelemül konzerveket és bort vittek magukkal. A 36, élelemmel töltött zsák a kosár oldalán lógott kikötve. Összesen négy hónapra való élelemet vitt Andree magával, úgy számolt, hogy a Sarkra 10–40 óra alatt repül el és onnan legfeljebb három hónapon belül visszazárhatnak a „Ferenc József Földre”.

A használati tárgyak a kosár aljára voltak fel függesztve; ott lógott a három szán, a csónak, a horgony, a balták és a csákányok. Valamennyi bronzból készült, csak a fejszék éle volt acélból.

Andree 13 bóját is vitt magával. Ezek kékre és sárgára mázolt parafagömbök voltak, rézháló borítással, aljukon ólomkúppal. Tetejükön rézdugó zárt el egy üreget, amibe az üzenetet tartalmazó ólomcsövet helyezték el. A dugókon ez volt olvasható: „Andree Expedíció 1896.” Ezeket a bójákat a tengerbe dobálták útközben, a tizenharmadikat, ami nagyobb volt a többinél, a Sarkhoz legközelebbi ponton kellett volna kidobniok.

BALJÓS JELEK. AZ ELSŐ KISÉRLET NEM SIKERÜL

Andree két társával, Ekholmmal és Svedneborggal 1896. június 7-én indult Göteborgból a Spitzberg-ikon fekvő, Dane' Islandra. A léggömb három hétig várta felfújva a kedvező szelet. De mivel az nem jött, otthagyták a felszereléseket és visszahajóztak Svédországba.

Egy év múlva kelt útra ismét Andree. A két kísérő visszalépett, helyüket két új önkéntes — Frenkel és Strindberg — foglalta el. Ez alkalommal közel másfél hónapig vártak a déli szélre.

A nagy nap felvirradt. Július 11-én éjjel erős szél kerekedett, Andree és két társa hajnali háromkor beszállt a kosárba. Körülöttük ott tolongott a Svensksund, valamint a Virgo-öbölben állomásozó három cethalászhajó legénysége.

A szél csapkodta a vitorlákat, Andree hidegvérrel fogta a kötelet, arcán nyoma sem látszott izgalomnak.

Végre elérkezett a döntő pillanat.

— Egy. Kettő. Vágd el — kiáltotta Andree.

A három tengerész elengedte a köteleket és a léggömb pillanatok alatt felemelkedett a levegőbe. Úgy nézett ki, hogy a dühöngő szél lenyomja őket a tengerbe — a tengerészek már rohantak a csónakjukhoz, hogy segítsenek —, amikor egy szélleökés felkapta őket és gyorsan repülni kezdtek. Még látszott, hogy kibontják a vitorlákat, azután

két hegycsúcs között eltűntek az emberek szeme elől.

Soha többé nem látta őket senki. Harminchárom éven át csak találgatták, mi történhetett a léghajósokkal.

AZ ÜZENET ÉVEK MÚLVA ÉRKEZETT MEG

Július 22-én egy norvég halászhajó kapitánya lelőtt egy galambot — azt hitte sirály. Lábaihoz üzenet volt kötve: — „Andree Expedíciója az Aftonbladetnek, Stockholmban. — Július 13-án, déli 12 óra 30 perc. Az északi szélesség 82°2', a keleti hosszúság 15°5'-én vagyunk. Kelet felé haladunk. Mindnyájan jól vagyunk. Ez már a harmadik üzenet, amit galambbal küldünk.”

A 4-es számú bóját, amit az indulás napján, este 10 órakor dobtak le, 672 nap után halászta ki egy norvég hajó. Ez állt benne:

— „Az első, amit ledobunk. 250 méter magasban haladunk. Jég felett vagyunk. Nagyszerű az idő. Jókedvűek vagyunk.”

A 7-es számú bója 1142 napig úszott a Jeges-tengerben, amíg a Vaagan nevű gőzhajó ki nem halászta.

— „Július 12-én délután négy óra van. 600 méter magasban repülünk” — állt a szövegben.

33 éven át ez volt minden, amit tudtak az Andree expedíció sorsáról. Pedig sokan jártak közelükben — azon a szigeten, ahol jégbe fagyva, holtan feküdtek.

Egy évvel elindulásuk után háromtagú svéd kutatócsoport kikötött a „Fehér Szigeten”, de nem fedezte fel kunyhójukat. Ugyanabban az évben a a norvég Hansaat cutter legénysége is kiszállt vadászni a szigeten, de ők sem fedezték fel Andree-ék nyomait.

A titokzatos eltűnés legendák sorát szülte. Voltak, akik szerint Andree életben maradt és letelepedett az eszkimók között. Mások úgy vélték, hogy vad törzsek fogságába estek, akik megölték őket. 1906-ban egy misszionárius azt jelentette püspökének, hogy Kanadában vándorló eszkimók néhány évvel ezelőtt „fehér házat” láttak leesni az égből. Lakói azonban halottak voltak. Sokan voltak, akik sírjaikat is „megtalálták”, de valójában egyik hír sem bizonyult igaznak.

KEZDETBE MINDEN RENDBEN VOLT

Amikor a léghajó elindult, eleinte minden rendben ment. A kedvező szélben már délre elérték a jégmezőt és észak felé repültek. Este ettek először. Meleg levest, makarónit és kenyeret. Mindezt a föld-

ről vitték magukkal. Jól aludtak az első éjszaka; a homokzsák szolgált fejpárnául.

A második nap sűrű ködben ébredtek. Reggel egy fekete madárral találkoztak, de — amint *Andree* naplójában írta — egyikük sem volt babonás. A gyengülő szél a jegesedéstől elnehezedett léggömböt leszorította a jégmezőre. Kidobtak néhány homokzsákot és sikerült felemelkedniük.

A harmadik nap a köd felszállt és vele eltűnt a rosszkedv is.

Alacsonyan repültek, az egyik kötél beleakadt a jégbe, de elvágták időben. Meggyújtották a „*Primus*”-kályhát és levest, bifszteket sült burgonyával készítettek. Csokoládét és kekszet is ettek, végül *Extra Korona* sört ittak.

Július 13-án a léghajó felmondta a szolgálatot. A jégtől annyira elnehezedett, hogy alig 10 méter magasan repültek. Veszűkre a szél nyugatra fordult és a céltől ellenkező irányba sodorta őket. Nem volt mit tenni, kénytelenek voltak a szelepeket kinyitni. A gáz elszállt és a léggömb végleg a jégre ereszkedett. Az északi szélesség 82°56'-a keleti hosszúság 29°52'-én voltak. 350 kilométerre az Észak-keleti Földtől, a legközelebbi szárazföldtől. Ennyit sikerült három nap alatt megtenniük.

Úgy döntöttek, hogy az „Észak-keleti Földre” gyalogolnak vissza. Felraktak mindent a szánokra és elindultak. Kínálódva haladtak, a jég tele volt turzsókkal. Egyetlen szörmezsákjuk volt, abban aludtak mind a hárman. Fejszéssel és ásókkal törtek utat maguknak, de kedélyüket nem veszítették el. Tudományos megfigyeléseket végeztek, *Andree* feljegyzéseket készített, *Strindberg* szerelmes leveleket írt menyasszonyának, minha egyik nap olyan helyre érhettek volna, hol postaláda van és bedobhatta volna őket.

A KIRÁLY SZÜLETÉSNAPIJA

A király születésnapján nagy lakomát csaptak. Medvét és fókát lőttek. Fókásültet, vajban sült sirályt,

fóka és medve májat ettek. Megitták a király ajándékát is, egy üveg 1834-es évjáratú portói bort. Még énekeltek is.

Utána szörnyen megbetegedtek. Kínzó hasmenést átvitték rájuk. Három napig mozdulni sem tudtak.

Ilyen állapotban érték el az „Észak-keleti Föld” közelében fekvő „*Fehér Szigetet*”. Október 2-a volt. Rá néhány napra meghalt *Strindberg*. Hogy mi lehetett a halál oka rejtélyi fedi. *Andree* naplójában csak az állt, hogy „sziklasírba temettük.”

A napló most már csak néhány napi feljegyzést tartalmazott. Valószínű, hogy *Andree* és *Frenkel* nem éltek sokáig túl társukat. Élelmük bőven volt még és fegyverekkel is rendelkeztek. Valószínűleg ruházatuk volt kevés és a hideg végzett velük.

EPILOGUS

1930-ban a Braattag nevű norvég hajó rozmárokát üldözve kötött ki a „*Fehér Szigeten*”. Két tengerész vadászat közben fedezte fel az alumíniumtetős kunyhót, benne szerszámokkal és könyvekkel teli zsákokat talált. Minden darabon ott állt: „*Andree Expedíció 1896*”.

Egy hónappal később a megbízott svéd kutatócsoport tagjai kiásták a jégből *Andree* és *Frenkel* holttestét. Megtalálták *Andree* naplóját is, mélyen a földbe fagyva. A fűszálak átfúrták a papírlapokat. Előkerültek a tudományos feljegyzések, *Strindberg* szerelmes levelei és még a léghajó újságja is, amelyet *Strindberg* szerkesztett.

Mindent összeszedtek, ami megmaradt az *Andree* expedícióból. A holtak dicsőséggel tértek haza, az élők világába. És glóriával. Az élőknek tetszenek azok az emberek, akik szappanbuborékokat fújnak — még ha bele is hálnak. *Andree* és társai ilyenek voltak, olyanról álmodoztak, ami máig sem sikerült senkinek.

Endrődi Lajos

A FEJÉR MEGYEI A FEJÉR MEGYEI

Ez év júniusában a Fejér megyei Társadalmi Erdei Szolgálat tagjai Székesfehérváron kívül eső műemlékekkel ismerkedtek.

Első útjuk a szabadbattyáni Kula-toronyhoz vezetett. A torony a 12. században már vámházként állott, majd erődítmény lett a Sárvíz partján. Tornyát a Baththyány család erősítette meg. A törökök felgyújtották, de később négyszintesen mégis újjáépítették.

A következő állomás Csókakő volt; a megye legrégebbi vára, melynek írásos emlékét 1291-től ismerjük. 1960-ban restaurálták. A zámolyi erdők tövében fehérlik a dolomitsziklából épült 7×7 m átmérőjű kerekzentandrási római őrtorony, 1231-ből már írásos emlékek vannak róla, később magyar középkori kápolna lett.

Csákvár nemcsak fazekasiparáról s helyörtörténeti múzeumáról híres. A hatalmas dolomitsziklából álló Gubahegy oldalában székesfehérvári turisták fedezték fel a barlangot 1925-ben, s találtak benne ősember tűzhelyének, jégkorszakbeli állatok csontjainak maradványát (többek között a három ujjú őslóét is).

Közel van hozzá a magányosan álló lőportorony. Egyetlen szűk szobácskájába csak létrán lehet feljutni.

Mány határában megtekintették az 1839–45-ben épült csillagvizsgáló tornyot. Pollack Mihály építész tervezte forgatható tetőszerkezettel. Közéleben van a szintén Pollack terve alapján épült négy dór oszlopú kápolna, máig is hibátlannak mondható vörösmárvány homlokzattal.

A lőportorony Csákvár határában

TESZ TAGJAINAK TANULMÁNYI KIRÁNDULÁSA

A bicskei ebéd után Csapdi község felé folytatták túrájukat. Itt áll a megye egyik legértékesebb műemléke, a 12. századbéli román stílusú templom.

A 175 éves Alcsuti Arborétumot is útba ejtették. A gondosan ápolt parkban megnézték az óriásplatán 12 méteres, vízszintes ágkarját, a kőrislevelű paratölgyet, az óriás vérbükköket, a tiszafákat, a mocsári ciprus tóparton kiütköző léggyökereit, a fehér tavirózsákat, és a kicsiny állatkertet is.

A Pátka felé vezető műútról letérve, pár km után található a római kori völgyzárógát. Nem rom, hiszen 1600—1700 éven át használták, s csak jó száz éve vágták át a patakmeder fölött! Valaha a bővizű Császár-patakot zárta el ötven méter hosszú, ma is megbonthatatlan sziklatömbjével, két méter szélességben, s némely helyen négy méter magasan, hogy a vízben szegény Vértesben halastó s üdülőhely legyen. Már kész a patak felső tárolója, az alsót éppen a római völgyzárógát közelében építik, hogy szabályozni tudják majd a Velencei-tó vízszintjét.

Ahol csak járt a csoport, mindenütt szomorúan kellett megállapítaniuk, hogy a megye műemlékei — bár védve vannak a további pusztulástól — de egyhez sem vezet útjelző tábla, egyikken sincsen időt álló felirat. Ezt a hiányt akarják pótolni a Fejér megyei Társadalmi Erdei Szolgálat tagjai.

Szöveg és képek:

Tanka János

Csákvári ősember-barlang

A esókakői vár

A szabadbattyáni torony

Vonatra—autóbuszra

MENETJEGYÉT,
BÉRLETÉT

UTASBALESETBIZTOSÍTÁSSAL

KÉRJE!

ÁLLAMI BIZTOSÍTÓ

A Dédestapolcsányi-völgy bejárata
(A szerző felv.)

ÚJ VÍZTÁROLÓ A BÜKKBEN

A Bükk-hegység északi kapujának kliszében a Vadna község alatti Lázberc közelében 1966-ban 20 méter magas földgát építését kezdték meg, amely a hegyekből alázóduló kis Bán-patak útját lezárva, vizét mesterséges tóvá duzzasztja. Azóta e bükki táj áhítatos csendjét, az árapasztó, a leürítő stb., amelyek a tó élő szervezetének egészséges életműködésének feltételeit meghatározzák.

Az elmúlt esztendőknél a táj képe szinte teljesen megváltozott: alig maradt valami a természet és a korábbi századok emberkéz rendezte eredeti helyén. Az ideai csapadékos tél és tavasz során a mesterséges tómeder példátlanul rövid időn belül csurig töltődött. A magas és széles víztükör ezzel belepte a patak völgyének e szakaszán kikoptatott évezredek hegyi utat és a környező dombok lábát teljességgel az új, összefüggő vízfelület takarta el. Az új út nyomvonalát a tó déli felét határoló hegyvonulaton építették meg és kötötték be egyrészt a Sajó völgyébe, másrészt az Eger felé kanyargó országút vonalába.

Az új, nagy felületű erdei állóvíz a hatalmas ipari medence vízellátásán kívül civilizált üdülőtér és gyógyintézmények építésének alapjait vetette meg.

Borsod megyének ez a tája fölötté vízszegény. Ezen úgy igyekeznek segíteni, hogy az egész térségre kiterjedő vízellátó rendszer építését határozták el.

E rendszer 1960-ban naponta még mindössze 10–15 ezer köbméter vizet szolgáltatott. De napi teljesítmé-

nyét 1975–1980 között ismét további napi 10–15 ezer köbméterrel növelik.

Az új mesterséges tó déli, délnyugati felének feltöltődése után a víztükör már egész Dédestapolcsány község határáig kigyózik el és a tegnapi vízszegény erdei falvak nemcsak tiszta ivóvíz ajándékával, de tóval is gazdagszanak.

A völgy vonulatát követve itt épült meg az Eger–Putnok közötti szárnyvasútvonal, amely a Budapest–Miskolc főútvonal elágazásaként az Alföldet a gömöri hegyvidék kapujával köti össze. E látványos völgyben tekergő vasútvonal az Eger patak völgyéből indult, majd a vízválasztó elérése után hosszasan a Szilvás patak medencevonalát követve kanyarog észak-északkelet felé.

Ritka útiélmény ez az utazás, mert a vonat ablakából indulástól érkezésig a Bükk hegység ez északi letörésének e sajátos alakulású panorámája szünet nélkül látható. Ide kötnék be a Bükk hegység legmagasabb vonulatai, majd fokozatos ellapulás helyett a völgy fölött hirtelen megtorpanva, mintha valami óriás nyaktólval metszették volna át hatalmas szűgyüket. És az élesen lemetszett hegyfal, mint irdatlan függöny csúng bele a két szilaj hegyi patak kigyózva futó völgyébe.

E vízválasztóval átmetszett, de egyébként geológiailag összefüggő völgyre könyököl rá a hegyvidék egyik legszebb és sajátosan bükki jellegű „köve” a kopáran kiemelkedő Örvénykő. Alig néhány kilométerrel nyugatra, csaknem azonos tengerszint fölötti magasságban mint két csillagó kandeláber ágaskodik elő a két látókö, majd a Dédesi váromot hordozó csúcs és a szintén ezt a völgyet vigyázó Bálványkő tömbje, amelynek csúcsa már az 1000 méter tengerszint fölötti magasságot súrolja.

Sajátosan érdekes morfológiájú mészkőhegysége Európának a Bükk hegység. Ezek a földtörténet gilotin-csapásától lemetszett kopár mészsikla falak sűrű sorban követik egymást. Valamennyinek „teraszán” úgy érzi magát a megpihenő turista, mintha a Föld végső pereméről látgatná lábát a világűrbe. A szokványos hegyláncok szerte a kerek világon, mint valami folyamatosan haladó zenemű akkordjai simulnak bele az adott térség alföldszintjébe. Így van ez a Bükk hegység más égtáj felé lejtő nyúlványain is és csupán ez az északi fal alakult ki ilyen ritka attraktivitással a földtörténet hajdani nagy kohójában. A Bükk hegység déli peremén ég felé emelkedő kövek közé kell sorolnunk a Tarkó, Peskó, valamint a délnyugati térségben levő Bélikó nevű csúcsot is. Tarkó mögött húzódik egyébként a hegyrengeteg leggazdagabb vadaskertje.

Egyik-másik bükki „kő” tetejéről, napfényes, köd- és pormentes időben olyan közelségben láthatjuk a Tatra egész tömegét és élesen kirajzolódó csúcsait, mintha Borsodtól kőhajításra terpeszkednének bele a világba. Kora tavasztól a kaszálható tömegben díszlő kőkörcsin, majd májusban gyöngyvirág, a vadszegfű, a késő őszi víznyelők tebrek lakójaként illatozó vadhortenzia és még sok-sok más sajátos bükki virág díszíti ezt a tájat, amely a Lázberci mesterséges tóval gazdagodva egyre inkább az ország gazdag idegenforgalmi és klimatológiai tartalékaként kínálja magát.

A Bükk hegység északi-északkeleti térségét a Lázberci mesterséges tóval kezdik felfedezni. E szubalpin térségben az üdítő, látványos vízfelület a pompás bükkerdő környezetében az üdülés és a gyógyulás ezernyi lehetőségét kínálja.

Vincze Oszkár

Mikszáth Kálmán szerint Schramm uram — titkos királyi nyomozó — kérdezősködni kezdett a gazdától a vár úrnője felől, és ekkor Balassa előtt bebizonyosodott, hogy vesztélyben forog.

„— Meghalt a feleségem.

— Meghalt? Ah! Mi baja volt szegénykének? — ravaszkodott a kapitány.

— Az a baja volt, hogy leesett az ablakon át, száz ölnyi mélységbe.

Schramm kapitány öszszecsapta a kezét hüledezve:

— Lehetetlen az! És hogyan történt a szerencsétlenség?

— Elmondom kegyelmednek a legnagyobb őszinteséggel. Éppen úgy vacsora után voltunk, ahogy most, az ablak ki volt nyitva, ahogy most... Családi ügyet magyaráztam a feleségemnek, ahogy ezt most kegyelmednek. Az asszonynak rossz nyelve volt, belekotyogott, szúrós szót mondott, én is egyet, erre ő még mondott vagy hármat, dühbe jöttem, hozzálépek így, és azt mondom: „meghalsz!” Átfogom a derekát, úgy ahogy a kegyelmedét, fölemelem, így ni, s azzal zsupsz, egy erős lökessel kidobom az ablakon... úgy, ahogy most téged, te gazember!

S a kapitány már menthetetlenül szállt alá a mélységbe.”

A feleséggyilkolás után így szabadult meg Balassa Imre Schramm kapitányuramtól, akit a király azért küldött egy csapattal a kékkői várba, hogy kinyomozza a szállongó hírek mibenlétét, s ha csakugyan úgy bánt volna feleségével — a szép Palásthy Krisztinával — a hatalmas várúr, fogják el és szállítsák Bécsbe.

Hanem Balassa Imre az egyszer már kipróbált módon az örök hallgatás birodalmába segítette a titkos megbízatással küldött kapitányt is. Ezután nyergelt, és az éj leple alatt rögtön elhagyta a várat, hogy mielőbb Lengyelországban legyen.

Tizenöt esztendeig bújdosott, míg királyi kegyelemmel visszatérhetett — megőszülve, megtörve. S hogy az igazságérzetünk se háborogjon, el kell mondanunk még a következőket is: A kékkői várat megpillantva nagyot dobbant a szíve az

A KÉKKŐI FELESÉGGYILKOS NYOMÁBAN

örömtől, nagyobb, mint kellett volna. Azt a bizonyos ablakot meglátta és holtan rogyott le a lováról.

A haláleset utáni hosszas — harmincéves — birtokpert — a kincstár és a család között — a Balassák nyerték meg; így a vár és a birtok továbbra is az ő kezükben maradt.

Kékkő vára már 1290-ben a Balassák tulajdonában volt és évszázadokon át a család birtokában is maradt egészen a múlt század közepéig, amikor az Almásy s Károlyi grófi családok örökölték. Az ő tulajdonukból szállt át a Csehszlovák államra. A magyar történelemben rendkívül nagy ritkaság, hogy egy főúri család évszázadokon át birtokolja ugyanazokat a várakat s földeket. A vár 1593-ban kardcsapás nélkül jutott a törökök birtokába, később ugyan visszafoglalták tőlük, de a törökök, kivonulásuk alkalmával a levegőbe röpítették. A Balassák 1608-ban újjáépítették, majd 1750-ben azt a barokk kastélyt emelték a régi ala-

pokra, amely a várból — a bástyákon kívül — ma is látható. A kékkői várban szívesen tartózkodott a költő Balassi Bálint is. (Nevüket hol Balassinak, hol Balassának írták, tulajdonképpen Balázsfí).

A Balassák — (akik később grófi rangot kaptak) — lényegében Nógrád urai voltak s Mikszáth szerint is rokonszenves, bár viharos, alakjai történelmünknek. Akadt közöttük hadvezér, politikus, poeta, pap, sőt még rablólovag is, de magyartalan érzésű, nemzettagadó ember soha.

Ha a falu közepén emelkedő, erdővel körülölelt vár útját megmásszuk, a bástyamaradványokat s a barokk kastélyt látjuk. A bástyáról remek pillantásunk esik az Ipoly völgye felé. A kastélyt árnyas park veszi körül. A kastély épületében ma levéltár van.

Kékkő szép falu, pihe-nésre készlet. A falu s a vár környéke igen vonzó, látványos, amellet iparilag is fontos, mert itt terül el a pótori szénmedence. De

fáradhatatlan gyaloglóknak a vár fölött emelkedő Kálvária-hegy megmászását is ajánljuk, félóra a kastélytól s remek körkilátást kapunk a Vepor, a Polyána s a Korponai hegységre. Minden fáradságot feledtet az élénk táruló nógrádi, hon-ti, zólyomi panoráma. Számos turistajelzés könnyíti meg a tájékozódást.

Kékkő felé két út is vezet Pestről. Az egyik lehetőség: Somoskőújfalunál lépni át a határt, a Karancs és a Medves hegység között. Innen a várromjáról s történelméről híres Fülekre jutunk (múzeum, zománcgyár, a várkaput külön kérésre megnyitják), majd egy félóra autózás, avagy vonatozás után Losoncot érjük el. (A város most 700 éves, itt született Kármán József; megszállás C. kategóriájú szállóban), Losonctól nyugatra, egyórányi autót Madách szülőfaluja, Alsósztrégova, másfélórás út Mikszáth szülőfaluja, Szklabonya (Mikszáthfalva). Így juthatunk el Kékkőre is. Utunk további folytatása lehet Zólyom, Besztercebánya, a Garam, a Vág völgye s a Tátra.

Egy másik útvonalon — ez a rövidebb — Balassagyarmaton keresztül juthatunk el Kékkőre, a Balassák „tartományába”.

Dely Károlyné

A VILÁG MINDEN TÁJÁRÓL

Alpinismus

A HEGYMÁSZÁS NŐI VILÁGBAJNOKA

Külső megjelenése után ebben a mosolygó szemű, 32 éves asszonyban senki sem gondolná a Sportok Aranyfokozatú mesternőjét, aki a hegymászásban a női hegymászók közül a legnagyobb magasságot érte el a világon. Ludmilla Agronovszkaja 1968 nyarán megmászta a Szovjetunió legmagasabb hegyét, a 7495 m magas Pik Kommunizmust a Pamír-hegységben. Mint első a nők között. Ezzel elérte a női magasság-rekordot a hegymászásban. Előtte a svájci Hettie Dyhrenfurth tartotta a rekordot 7315 méterrel, amely magasságot 1934-ben érte el a Karakorumban a San-Kangri nyugati csúcsának első megmászásával. Csupán a francia alpinista nő Claude Kogan jutott ugyanott ennél nagyobb, 7600 méteres magasságra 1954-ben, anélkül azonban, hogy a csúcsot elérte volna.

Ludmilla Agronovszkaja nem érte be ezzel a sikerével: 1969. július 23-án megmászta a 7134 m Pik Lenint, még pedig mint vezetője egy 10 tagú csoportnak, amelyben 9 férfi között még egy leány volt. Az expedíció 8 napja alatt Ludmilla abszolút főnöknő volt, még műszaki dolgokban is, egy férfi résztvevőt, aki a hegymászás közben nem engedelmeskedett, 4000 m magasságból egyszerűen visszaküldött az alaptáborba. Ezt az esetet pedig úgy mondta el, mintha egy rossz fiúról beszélne. Maga hordta a 15 kilós hátizsákot is és nem engedte, hogy bárki segítsen neki. Csak a csúcsnál engedte előre a 9 férfit egy gáláns gesztussal: legyenek ők az elsők!

Ludmillának 1954-ig jóformán fogalma sem volt a hegymászásról. Szabad idejét télen sízéssel, nyáron vitorlázással töltötte. Nyári szabadságát 1954-ben töltötte egy kaukázusi alpinista táborban. Itt ismerkedett meg German Agronovszkij hegymászóval, akinek egy évvel később a felesége lett. German és az ismert leningrádi hivatásos edző, Pjotr Budahov azonnal felismerték a kis Ludmillában az alpinista tehetséget. Ettől kezdve minden nyáron rendszeres alpinista kiképzésben részesült és 1962-től kezdve minden nyáron egyre nehezebb fokú mászásokat végzett, 1963-ban „A Sportok Mesternője” minősítést nyerte el. Az egykori szabász-mesternő ma a hegymászás és sí-sport állami edzője. Petropavlovszkban, a Kamcsatka-félszigeten télen egy gyermeksportiskolában sí-oktató, nyáron a hegyekben alpinista edző.

Die Alpen

MOUNT WADDINGTON

Még a Himalája-óriások között is kevés akadt, amely olyan makacsul ellenállt a feltárók ostromának, mint ez a négyezres kanadai csúcs. Nem kevesebb, mint 16 expedíció kísérletezett sikertelenül, míg végül 1938-ban két amerikai hegymászónak sikerült a félelmetes csúcsra felmászni. Azóta újabb három évtized telt el, és 1968. júliusában H. P. Münger 19-tagú expedíciójával megismételte a hegymászt.

A *Waddington* a (Yukon-Alaska határhegységtől eltekintve) Kanada legmagasabb hegye. Sziklafalai nehézségét növeli, hogy a gyakori rossz időjárás egyre újabb jégpáncélokkal fedi őket.

Amikor 1925-ben *Dolmage* geológus egy felmérési expedícióról beszámolt, hogy a partmenti hegység szívében egy 13 000 láb magas csúcsot talált, egyszerűen kinevették. Senki sem hitte el, hogy a *Mount Robsonnak*, a *Rocky Mountains* királyának vetélytársa akadjon a partvidéken. Csupán ketten, *Don Munday* és a felesége figyeltek fel a hírre, mert ők már évek óta kutatták az ismeretlen hegyvidéket Vancouver-től északra abban a reményben, hogy ebben a feltáratlan, több mint 1500 km hosszú hegyláncban néhány hegyóriás rejtőzök. Miután még ugyanezen év szeptemberében a tenger felől megközelítették a titokzatos hegységet, megmászták a tengerszinttől közvetlenül 2400 méterre emelkedő *Mount Rodnay* csúcsát, melyről először pillantották meg 40 mérföldnyi távolságban a csúcsok sorozatából messze kiemelkedő hegyet, amely a felhők felett lebegni látszott. Korábban egy kalandor arról álmodozott, hogy itt, a vadon völgyén át vasutat épít az aranyban gazdag *Fraser River* ho-

mokrétegeihez. *Alfred Waddington* volt a neve, róla nevezték el később a hegyet. 1863-ban 33 mérföld hosszú iparvágányt építtetett 40 hiddal a sebesfolyású *Homathko* mentén, áldatlan küzdelemben a vadon nehézségeivel és az indián őslakosság ellenszenvével, míg végül a tönk szélére jutva, fel kellett adnia a ter-
vet.

Munday és felesége kísérőikkel kajakokon próbálták behatolni a vadonba, ezeket a sebes áradat hamarosan kilukasztotta, úgyhogy terhükkel a dzsungel vad növényzetén kellett átvergődniük. A *Waddington* által épített útnak már nyomaival sem találtak, ellenben annál több farkassal és medvével. Több mint 100 mérföldet jártak be a dzsungelen át, míg végül elérték a *Waddington-gleccsert*.

Tizenegy évvel később a fáradhatatlan házaspár újabb kísérletre vállalkozott. Ezúttal a feleségnek a nővére is velük tartott. *Knigh Inlet*-ből indultak ki és hat mérföld hosszú vándorlással elérték a *Franklin-gleccsert*; 40 km hosszú, szárazlág gleccserjárással jutottak a sziklafalak lábához. A hosszú, erősen szagotot nyugati gerincen már az északnyugati csúcs közelébe férkőztek, és amikor már mindössze 150 méter emelkedés állt előttük, hirtelen támadt heves hóvihár visszavonulásra kényszerítette őket.

1928. július 8-án a *Munday-házaspár* ismét megjelent a nyugati gerincen. Az időjárás kedvezett és este felé már fent álltak a 13 000 láb magas csúcsra. A kilátás lenyűgöző volt, de ami a legnagyobb bámulatba ejtette őket, az nem az alattuk 50 000 négyzetkilométerre kiterjedő gleccservilág volt, hanem egy félelmetes csúcs rajzolódott az esteledő égboltra. Ez a sziklatorony volt a *Waddington* legmagasabb csúcsa, nem pedig az, amin akkor anyyi veszély és fáradság leküzdése után álltak.

A piramis alakú csúcs sokkal meredekebb, semhogy a legparányibb hófolt megmaradna rajta. Az örökös szél a tenger felől jégkristályokat vált ki rajta és ezek fantasztikus girlandokat rajzolnak a felületére.

A következő években már több expedíció kísérletezett a megmászásával. A hegy halálos áldozatokat követelt, de nem adta meg magát. Végül 1936. július 10-én két kiváló amerikai hegymászó, *Fritz Wiessner* és *William House*, hajnali 4 órakor elindultak a félelmetes sziklafalon és 13 órai megfeszített mászással feljutottak a csúcsra. Ezt az útvonalat soha többé nem ismételt meg senki. Ellenben 14 évvel később találtak az északkeleti oldalon egy jobb utat, amely ma a normális útvonalnak számít. Ez is rendkívül nehéz és veszélyes, de mégis a technikai lehetőség határain belül marad.

A legutóbbi expedíció, amelyben Münger is részt vett, 19 alpinistából állt. A csúcsra két egymásutáni napon, egy-egy 4 tagú kötelcsoport jutott föl.

Dr. Mezei István

Az Autóközlekedési Tröszt keretében már korábban működött a VOLÁNTOURIST, de a friss keletű alapítólevél szerint csak most vált önálló vállalattá. Az alapítólevél szerteágazó, majdhogy korlátlan lehetőségeket biztosít az idegenforgalom és a turisztika terén, s ahogy Meszlényi Géza igazgató lapunkat tájékoztatta, a lehetőségeket ki is akarják használni.

A profilok

Személyfuvarozás autóbusszal bel- és külföldön (különjárat) taxival, személygépkocsi-kölcsönzés, turista-csoportok szervezése bel- és külföldre, útiprogramok összeállítása, ajánlása, szállodai, vendéglátói üzemek működtetése, hogy csak néhány profilt említsünk, de az alapítólevél egyebet is elárul. Például azt, hogy gépkocsijavítással is foglalkozhat a Volántourist, bevezetheti az ajándékszolgálatot, amelyért különösen a külföldi turisták lesznek hálásak, sőt sajáttermékeket is árusíthat.

A megnevezett fogalomkörbe azonban sok minden belefér, csak ötletek, szervezőkészség kell hozzá. S amint a beszélgetésből kiderült, abban sem szűkölködik a vállalat.

— Mindent megteszünk annak érdekében — mondotta Meszlényi Géza igazgató —, hogy a közönség igényének és várakozásának megfelelően. A Lenin körút 98. szám alatt működő irodánk szívesen ad minden érdeklődésre felvilágosítást. *Grosics Gyula* a vezetője, aki reméljük, éppen úgy megállja a helyét itt, mint egykor a labdarúgó-válogatott kapujában.

— Nagy súlyt helyezünk a csoportos utazásokra. Abban a szerencsés helyzetben vagyunk, hogy a Tröszt részéről biztosított autóbuszpark áll rendelkezésünkre. Ezt a helyzeti előnyt azonban meg akarjuk tölteni tartalmas túraprogramokkal is. Azt szeretnénk, ha a közönség kellemesen csalódna abban, amit a Volántourist nyújtani fog. Szívesen vesszünk hozzánk érkező kezdeményezéseket, de mi is jelentkezünk javaslatokkal.

— *Van-e kapcsolat a Magyar Természetbarát Szövetséggel?*

— Összintén megmondom, hogy a kezdetben nem volt még időnk a kapcsolatok kiszélesítésére. De a turistákkal keressük az érintkezést, hiszen érdekeink sokrétűen találkoznak. Szívesen segítjük a csoportos túrák lebonyolítását akár belföldön, akár külföldi útról van szó. A szervezett turisták különösen közel állnak hozzánk, mert velük együtt nekünk is célunk és feladatunk a tömegek kulturált szórakoztatása, a hazai tájak megismertetése, vagy utazások szervezése elsősorban a baráti államokba.

Vendégünk: Meszlényi Géza, a Volántourist igazgatója

— *Gondoltak-e a szabad szombatok adta lehetőségekre?*

— Ez nemcsak kötelességünk, de üzleti érdekünk is. Örülök, ha a *Turista* hasábjain erről beszélhetek. A több szabad idővel rendelkező tömegek „foglalkoztatása” még megoldatlan kérdés.

Autóbusz-túrák

Mi, ehhez szeretnénk hozzájárulni, ismerve a kérdés gazdasági és főleg társadalmi jelentőségét. Budapesten kívül 19 megyében vannak Volán utazási irodánk, amelyeknek elsőrendű feladata éppen a szabad szombatok túráinak megszervezése. Nem árulok el titkot: éppen a szabad szombatok miatt — amikor nincs munkásszállítás — többszáz kocsi áll irodánk rendelkezésére. Szívesen vennénk, ha a szombat-vasárnapi szabad időre mind több túrát szerveznének a turisták. A megyei kirendeltségek ehhez minden támogatást megadnak. Magunk is kezdeményezünk különböző kedvezményes túrákat. Azt szeretnénk, ha ebben a tömeges vándorlásban a Volántouristnak jelentős szerep jutna.

— *Kedvezményes túrákat említett Igazgató elvtárs. Melyekről számolhatnánk be olvasóinknak? Annál is inkább, mert sokan talán nem is tudják, hogy ezzel is foglalkoznak, hogy hova kell fordulni?*

— Kétnapos túrát hirdetünk pl. Budapest, Gyöngyös, Eger, Szilvásvárad útvonalra. Teljes ellátással, egri városnézéssel, strandolással együtt 240 forintba kerül személyenként.

Budapest, Pécs, Siklós, Harkány a másik kétnapos útvonalunk, amelyen

megtekintjük Dunaújvárost, idegenvezetővel bemutatjuk Pécs nevezetességeit, Harkányban fürdünk, megnézzük a siklósi várat, sétálunk a Mecsekben, összesen 315 forintért, természetesen teljes ellátással.

Budapest, Veszprém, Szombathely, Kőszeg, szintén kétnapos szórakozás. Megismerjük Szombathelyt, a jáki templomot, Veszprém nevezetességeit, Székesfehérvárt is bemutatjuk. Mindez 310 forintba kerül.

— Programunkban szerepel a Gyulai Várjátékok megtekintése, 3 napos túra Sárospatakra, Eger, Lillafüred, Miskolc-Tapolca érintésével és megtekintésével, vagy az egynapos egri túra mindössze 151 forintért.

Mindezeket csak azért említettem, hogy alátámasszam: olcsó, a széles tömegeknek is elérhető túrákat szervezünk. Minden megyének önálló programja van, amelyekkel behalózuk az egész országot, korlátlan lehetőséget nyújtunk a turisztika modern változatához, a tömeges vándorláshoz. Az emberek érdeklődési köre és igénye túllépi az erdei ösvényeket. Szórakozni, látni, tanulni akarnak. Ezt az igényt szeretnénk mind nagyobb százalékban kielégíteni.

— *A program, a tervek valóban imponálóak. De mindehhez férőhelyekre van szükség?*

— Ez így igaz, de az országosan jelentkező szűk kapacitás ellen felvonultatjuk a helyfoglalás elektronikus módszerét. A Volán Elektronika eddig csak a menetirányításhoz nyújtott segítséget. Minthogy ez az okos gép szabad kapacitással rendelkezik, egyelőre kísérletképpen bevezettük a szálláshelyek gépre való beajánlását. A szálláshellyel rendelkező vállalatok a beajánlott szobákat csak a gép útján értékesíthetik, a vendég pedig percekben belül tudni fogja, hol, mennyiért kaphat férőhelyet. A Pannónia eddig 3500 szobát adott át a gépnek, a Hungaria, az Ibusz most nyilatkozik, a *Turista Ellátó Vállalat* a dobogókői szobákat értékesíti az elektronika útján. A szervezés kísérleti szakaszban van, de minden szerv kedvezően fogadja az ajánlatot.

A gép természetesen nem oldja meg száz százalékosan a férőhelygondokat. Együtt működünk más szervekkel — idegenforgalmi hivatalokkal, a TEV-vel stb. De nagy segítséget nyújt a máris bevezetett esztergomi, saját kezelésünkben levő hideg-meleg folyóvízes *Volántourist üdülők*, amelynek 21 szobájában 80 személyt tudunk kényelemben elhelyezni. Még 40 forint sem esik egy személyre. Hasonló megoldást más területen is tervezünk és remélem, hogy vállalatunknak sikerül enyhíteni a turistagondokon, — mondotta Meszlényi Géza igazgató.

Mosonyi László

13 + 1 Turista módra

6. FORDULÓ

BULGÁRIA

Rejtvénypályázatunk 6. befejező szakaszához értünk, s nagyon reméljük, hogy pályázóink jó egészségben küzdötték végig a zökkenőkkel tarkított versenyt. De még mielőtt a „13 + 1 Turista módra” végbizonyítványát megszövegeznénk, szeretnénk közölni az 5. forduló helyes megfejtéseit:

2. 1, x, 1, 2, x, 2, 2, x, 1, 2, 2, x, 2, x, 2

Ami a rejtvénypályázat egészét illeti, több bosszúságban volt részük a pályázóknak és nekünk is, akik a pályázatot rendeztük és kérdéseit összeállítottuk. Egy esetben mi hibáztunk és még egy esetben a „nyomda ördöge” tört borsot valamennyiünk orra alá. De legfőbb gondunk mégis az volt, hogy kérdéseink forrásmunkái sok esetben nem egyeztek meg a pályázók „kutatómunkájának eredményével”. Így fordulhatott elő, hogy mindkétünk megfejtése helyesnek bizonyult és mégsem egyezett egymással. Mégis — ezután — mi a teendő? — kérdeztük magunktól. Elsősorban az, hogy a pályázati kérdések összeállításánál külföldi — lehetőleg eredeti — forrásmunkát kell majd felhasználnunk. Egyébként ezt tettük már a befejező 6. forduló esetében, amikor Bulgária felől faggatjuk majd kedves rejtvényfejtő pályázóinkat.

1. Mikor kötötték azt a békeszerződést, ami Bulgária függetlenségét elismerte?

1 1878
x 1848
2 1899

2. Mikor döntött Bulgária népe a népköztársasági államforma mellett?

1 1947 II. 10.
x 1946 IX. 15.
2 1947 XII. 4.

3. Hogy hívják Bulgária — hazánkban — legnépszerűbb üdülőhelyét bolgáruul?

1 Zlatnitsa pjszacl
x Primorszkó
2 Kiten

4. Mi volt a neve annak a trák helyiségnek, amely egykor Szófia heiyén állt?

1 Teteven
x Vráca
2 Szerdika

5. Mióta tölti be Szófia Bulgária fővárosának szerepét?

1 1920
x 1923
2 1879

6. Hány évig épült az Alexander Nyevszki katedrális Bulgária legértékesebb építészeti műemléke?

1 20
x 8
2 5

7. Hogyan hívják a szófiaiak „Hüvös völgyét”?

1 Ljulín
x Aleko
2 Gorna bánja

8. Mi a neve Délkelet-Európa legmagasabb hegycsúcsának?

1 Vihren
x Bogdán
2 Muszala

9. Hány kilométer a Duna Bulgáriai szakasza?

1 510
x 471
2 252

10. Mi a török neve a Vidin-i nagy dunal erődnek, melynek alapját a rómaiak rakták le?

1 Babini Vidini kull
x Arcsar
2 Baba Vida

11. Hogyan hívják a „hatvan hajó városát”?

1 Szvistov
x Nikopol
2 Rusze

12. Melyik magyar király csatázott Várnánál a törökökkel?

1 II. Endre
x I. Ulászló
2 Mátyás

13. Melyik város közelében található a Devetska barlang, amely 14 forrás vizét gyűjti össze?

1 Tirnovo
x Szevilevo
2 Lovecs

14. Melyik völgykatlant hívják „Rózsák völgyé”-nek?

1 Kliszura
x Szredna Gora
2 Karlovo

15. Melyik városban élt és alkotott Alphonse de Lamartine francia költő?

1 Naszkovó
x Plovdiv
2 Burgas

16. Mi a neve a Fekete-tenger partján épült múzeum városnak?

1 Neszebár
x Szliven
2 Pomorje

Ezzel búcsúznak kedves és szorgalmas pályázóinktól. Utoljára a 6. forduló helyes megfejtéseivel, következő havi számunkban jelentkeznünk. S reméljük, hogy megfejtéseiket nem mulasztják el szeptember 15-ig szerkesztőségünk címére beküldeni.

Az 5. fordulóra 278 megfejtés érkezett, amelyből 71 részvevőnek sikerült telitalálatot elérnie. A hibátlan megfejtők között a következő díjakat soroltuk ki: 300 Ft-os vásárlási utalvány: Szvibay Gabriella Bp., 100–100 Ft-os vásárlási utalványok: Kutfalvi Oszkárné Bp., Antal András Szombathely, Koma Ferencné Budakalás, Cségi Imre Szolnok, Makai István Jászberény. A Veszprém megyei Idegenforgalmi Hivatal különdíját Körmeny Gyözőné községi olvasónk nyerte. A jelenlegi, valamint az előző két fordulóra a 300 és 100 Ft-os vásárlási utalványokat a Sportfogadási és Lottóigazgatóság ajánlotta fel.

OTTHON NE FELEJTSE,

HA KIRÁNDULNI MEGY — HA UTAZIK

AZ ÚTIKALAUZT!

TÚRAVEZETŐK

KÖNYVE

I. kötet 22,— Ft

TURISTÁK

ZSEBKÖNYVE 22,— Ft

Huba László:
BUDAPEST—
VELENCEI-TÓ—
SZEKESFEHER-
VÁR
térkép-
melléklettel
füzve 12,— Ft

BUDAPEST-
ATLASZ
kartonált
kötésben 50,— Ft

CAMPING
KÜLFÖLDÜN
füzve 22,50 Ft

BUDAPEST—
KECSKEMÉT—
SZEGED
térkép-
melléklettel
füzve 12,— Ft

ÚTIKÖNYVEK SZOROZAT

(minden könyv térkép-melléklettel)

SZEGED 30,— Ft

SZENTENDRE 25,50 Ft

SOPRON 30,— Ft

PÉCS 33,— Ft

GYŐR 33,— Ft

PANORÁMA KÜLFÖLDI ÚTIKÖNYVEK SZOROZAT

dr. Joó Kálmán:

KELET-
SZLOVÁKIA
ÉS A TÁTRA
füzve 12,50 Ft

Ember Mária:
BERLIN,
AZ NDK
FŐVÁROSA
füzve 16,— Ft

dr. Joó Kálmán:
PRÁGA
füzve 10,— Ft

dr. Joó Kálmán:

NYUGAT-
ÉS KÖZEP-
SZLOVÁKIA
füzve 12,— Ft

LENINGRÁD
ÉS KÖRNYEKE
füzve 9,— Ft

Berényi Péter:
A SZOVJET
RIVIÉRA
füzve 13,— Ft

ÚTIKALAUZOK

BALATON-
FELVIDÉK
Térkép-
melléklettel
kötve 29,— Ft

ZEMPLENI-
HEGYSÉG
Térkép-
melléklettel
kötve 25,50 Ft

CSERHÁT
füzve 10,— Ft

BUDAI-HEGYSÉG
Térkép-
melléklettel
kötve 33,— Ft

Holányi László:
VELENCEI-TÓ —
VELENCEI-
HEGYSÉG
Térkép-
melléklettel
kötve 33,— Ft

dr. Dornay Béla:
BAKONY
füzve 12,— Ft

Huba László:
BUDAPEST—
SOMOGY—ZALA
füzve 12,— Ft

Holányi László:
GERECSE
Térkép-
melléklettel
kötve 25,50 Ft

MEGRENDÉLÉSÉT HÁZHoz SZÁLLÍTJUK:

MŰVELT NÉP

Könyvterjesztő Vállalat

SZAKKÖNYVTERJESZTÉSI CSOPORT

Budapest 5. Postafiók: 370.

Magánszemélyeknek a 100,— Ft-on felüli rendeléseket portó- és költségmentesen szállítjuk.

A TURISTA

jelenti

MTSZ KÖZLEMÉNYEK

**90 éves korában
elhunyt
J. A. C. Champion**

az angol és a nemzetközi
campingmozgalom Nagy
Öregje.

Most magyar campinge-
zők Normandia partjait
járták, azt a vidéket, ahol
ő 73 éve a „Fiúk Brigádjá-
val” első nagy camping-
túrája során megfordult.
Újabb és újabb táborozásai
vitték közelebb a camping-

mozgalomhoz, s 1923-ban
lépett be az Angol Camping
Clubba. A Club csaknem
valamennyi funkcióját be-
töltötte, 1931-től 1940-ig
ügyvezetője, 1960-tól halá-
láiig elnöke volt.

Kezdeményezője volt a
campingező nemzetközi
összefogásának, egyik ala-
pítója a F. I. C. C.-nek, a
Nemzetközi Camping- és
Caravanning Szövetségnek,
s egyben első elnöke is
1933-tól 1948-ig, majd hal-
áláiig díszelnöke.

Segítője volt a Magyar
Camping- és Caravanning
Clubnak 1965-ben, mikor a
Nemzetközi Szövetségbe
való felvételét kérte, s
amikor arról kellett dön-
teni, hogy e fiatal tagszer-
vezetnek adják-e az 1966.
évi XXVII. Nemzetközi
Rallye szervezési jogát, ki-
állt Magyarország mellett.
Személyében a világ
campingezőinek nagy ba-
rátja távozott az élők sorá-
ból.

HEGYMÁSZÁS

**Oktató és gyakorló má-
szásokat szerveztek Romá-
niában a Királykőn, vala-
mint Jugoszláviában a Juli
Alpokban a magyar alpi-
nisták.**

Vándorlással összekötött
mászásokra került sor a Fo-
garasi havasokban és a
bulgáriai Rila hegységben

**Kréta szigetén rendezte
júniusban az UIAA rendes
évi kongresszusát. A ma-
gyar hegymászók képvise-
letében Nógrádi Gyula
vett részt a Kongresszuson.**

**Az Alpinista Szervezetek
Nemzetközi Szövetsége
(UIAA) Ifjúsági találkozó-
ját idén Svájcban rendez-
ték. A magyar hegymászó-
kat Farkas György a
Szövetség Hegymászó Bi-
zottságának helyettes veze-
tője képviselte.**

EZÜSTJELVÉNYES TÚRAVEZETŐI TANFOLYAM

Januárban indította meg
a BTSZ azt a középfokú tú-
ravezetői tanfolyamot,
melynek zárógyakorlata
júl. 9—12. közt zajlott le a
Börzsönyben, Irtáspuszta
térképében.

A hallgatók előadásokat
hallottak színes diavetítés
kíséretében, tereptan, alpi-
nizmus, barlangkutatás,
művészettörténet, földrajz,
geológia, biológia és gom-
baismeret köréből.

A tanfolyam gyakorlati
része nappali és éjjeli te-
repgyakorlatokból állt, me-
lyeket a Budai hegyek, a
Pilis és Börzsöny különbö-
ző helyein bonyolítottak le

összesen 11 túranap alkal-
mával.

**A BKV ELŐRE SC Szak-
osztálya júl. 11—12-én Kis-
irtás pusztai kulcsosházai-
nál jól sikerült találkozót
rendezett. A festői környe-
zetben felállított sátor-
bor lehetővé tette a termé-
szetbarátok nagy arányú
mozgósítását. A találkozón
a járási dolgozók és a ter-
mészetjáró szakosztályok
részéről több mint hatszá-
zan vettek részt.**

Az ünnepség befejezté-
vel a termelőszövetkezet
vezetősége díszes aratási
koszorút nyújtott át.

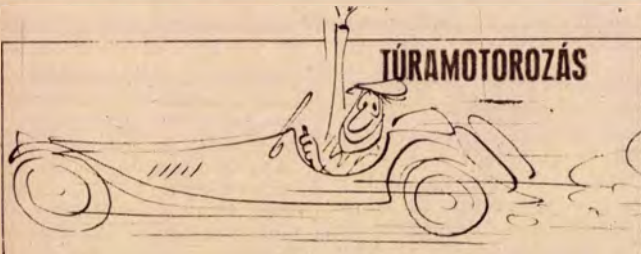

SAKASZÖVETSÉGEK

**A SZOT Sportosztálya, a
Természetbarát Szövetség
közreműködésével jubileu-
mi természetbarát-találkozó-
t rendez Leányfalun a
budapesti vállalatok és in-
tézmenyek dolgozói részére.
A munkásturistaság hagyó-
mányainak ápolása mellett,
a tömegtalálkozó célja a
természetbarátok túralehe-
tőségeinek bővítése, minél
több dolgozó és családtag
aktív pihenésének, szórako-
zásának, a hétvégi szabad
idő kellemes eltöltésének
biztosítása.**

A résztvevők elméleti ve-
télkedőknél vehetnek részt,
a futballt kedvelők pedig
kispályás labdarúgó-villám-
tornán mérhetik össze tu-
dásukat. A gyermekek ré-
szére tréfás vetélkedőket
szerveznek. A találkozó idő-
pontja augusztus 29—30.

TÚRAMOTOROZÁS

**Ötödik motoros találkozóját rendezte a Csehszlo-
vák Turista Szövetség. Színhelye Frymburk volt. A
vendég lengyel és NDK-beliek mellett a magyar tú-
romtorosokat is képviselte a Szövetség küldöttsége.**

**Két külföldi túra került lebonyolításra. Június
elején az NDK-ban, júliusban pedig Bulgáriában
túrázott egy magyar motoros csoport.**

Az első túra résztvevői Csehszlovákián keresztül
jutottak el Drezda, Lipcse, Karl-Marx Stadtba. Lá-
togatást tettek az MZ motorok gyárában Zschopau-
ban.

Közös találkozón vettek részt az NDK-ban dolgo-
zó magyar fiatalok motoros csoportjával.

**A bulgáriai csoport Jugoszlávián át jutott el cél-
jához, visszafelé Románián keresztül vezetett útjuk.
Bulgáriában a Fekete-tenger volt a fő „sláger” az
útközben érintett sok-sok látnivaló mellett.**

FIGYELEM!

KÖVETKEZŐ SZÁMUNKBAN MEGKEZDJÜK MAGYARORSZÁGON ELŐSZÖR ÉS EGYEDÜL — EUROPA ORSZÁGAI CAMPINGJEINEK KÖZLÉSÉT. ELSŐ KÖZLÉS: AUSZTRIA.

A Somogy megyei Természetbarát Szövetség és a megyei Idegenforgalmi Hivatal Kaposvári Kirendeltsége közös szervezéssel autóbusz-különjáratot indítottak Erdélybe. Tervezik, hogy a jövőben a többi szomszédos országba is indítanak hasonló járatokat.

Egyre nagyobb érdeklődés mutatkozik a Szabolcs-Szatmár megyei szövetség munkája iránt. A természet kedvelők elismeréssel veszik tudomásul a rendszeres és tervszerű munkát, amelyet a Szövetség a különféle túrák szervezése terén fejt ki. Ennek nyomán fokozatosan növekszik a taglétszám. Jelenleg a szövetség a megyében 304 felnőtt és 230 ifjúsági tagot tart nyilván. — A Szövetség tevékenységének köszönhető hogy elkészült Szabolcs-Szatmár megye első jelzett turistaútja, amely a „Móricz Zsigmond útja” elnevezést kapta. A piros jelzésű út Nyiregyháza vasútállomáson kezdődik, s a városon áthaladva a baktalórántházai Fenyves csárdáig tart.

A Szövetség rendezésében került sor Gergelyi-ugornyán a nemzetközi Tisza-túra ünepeles megnyitására is. A túra résztvevői kajakkal, kenuval és csónakkal tették meg a Szegeden végződő 17 napos vízitúrát. Azok a résztvevők, akik Szabolcs-Szatmár megye területén legalább 100 kilométert eveztek, megkapták a „Szabolcs-Szatmár vízi útjain” elnevezésű emléklapoktat.

Ülést tartott az MTS Zala megyei Tanácsa, amely alkalommal a tanácsülés jóváhagyta a megyei Természetbarát Szövetség új elnökségének összetételét. A szövetség elnöke dr. Degré Alajos a Megyei Levéltár vezetője, elnökhelyette-

se dr. Szeliánszky Zoltán a megyei főügyész helyettese, főtítkára dr. Boncz Imréné telekkönyvvezető lett. Elnökségi tagok lettek még: Szabolcs József, Dér István, Deák Jenő, Lehóczky Antal, Szekér István és Becker Ferenc.

A budapesti IX. ker. Szakszövetség a szakosztályvezetők hagyományos Őszi Tanácskozását október 3-án, szombaton tartja meg a dobogókői turistaházban. A tanácskozást követő vasárnapon pedig a Ferencvárosi Természetbarátok Találkozóját tartják meg.

A Baranya megyei Szakszövetség és az Eszperantó Szövetség Abaligeten rendezte meg a harmadik nemzetközi eszperantista természetbarát találkozót. A résztvevők a találkozó alkalmával kirándulásokat tettek a környező hegyekbe, lampionos csónakfelvonuláson vettek részt az abaligeti felső tavon, a kezdő eszperantisták részére pedig díjtalan nyelvbórákat is tartottak.

Kaposvárott 21 taggal megalakult a Társadalmi Erdői Szolgálat. Több természetbarátot elláttak megfelelő igazolvánnyal és jelvénnel. A tagok feladata az erdők, valamint az erdészeti és a vadászati létesítmények védelme: túrázásaik során bárhol jogosultak — a jelvény és az igazolvány alapján — a Szolgálat működési szabályzata szerint eljárni.

**A Gelka SK. természetjáró szakosztálya kétnapos gyalogtúrát rendez szeptember 5—6-án a Bükk hegységbe. Az első napon Garadnától Bánkútra mennek fel (itt lesz a szállásuk), majd másnap a Bükk fennsíkron haladnak végig és Monosbélien szállnak vonat-
ra.**

Közel kétszáz vendég érkezett Zalaegerszegre a közalkalmazott természetjárók találkozására, amelyet az 50 éve alakult ZTE természetjáró szakosztálya rendezett. A kétnapos programot városnézés, majd az egervári vár bemutatása vezette be, később pedig Zaláról és a zalai olajkútak történetéről hangzottak el előadások. Este Egerváron, a várbán hangulatos tábor-tűz mellett elevenítették fel a természetjárás hagyományait. Vasárnap a várossal ismerkedtek a résztvevők, s a barzilai turistaemlékműnél megemlékeztek a felszabadulás évfordulójáról és a jubiláló ZTE-ről.

Kétnapos munkatúrán vettek részt az országközi természetjárók Köhegyen. Helyreállítási munkát végeztek a Petőfi emlékmű és kilátó környékén, valamint rendbehozták a vaskorlátot.

A Spartacus Turista Egyesület gazdag programról gondoskodott a nyári hónapokban is. „Zene és természet” sorozatukban részt vettek a Bécsikapu téri evangélikus templomban rendezett koncerten, a „Solymári napok” alkalmából Zsíroshegyen jártak, fürdőző túrán voltak Kácsfürdőn és meghallgatták a martonvásári kastélyparkban rendezett Beethoven hangversenyt. A belföldi túrákon kívül külföldi magas hegységbe is vezettek túrákat; a lengyel Őriás hegységbe, a Kis- és Nagy Fátrába, valamint a Liptói havasokba és a Magas-Tátrába. Városnéző túra keretében pedig az NDK legszebb helyeit járták be.

Megjelent a Ruhaipari Spartacus természetjáró szakosztályának őszi túra-programja. Kiemelkedő túráik: szeptember 13-án „Amiről a kövek mesélnek” elnevezésű pilisi, a szeptember 19—20-i bakonyi és az október hó 3—4-i tiszántúli túráik, amely utóbbi alkalommal Gyula és Szarvas nevezetességeivel ismerkednek meg majd a résztvevők.

Szakosztály alakult a debreceni konzervgyárban. Az újonnan alakult szakosztály tagjai máris két

szép kiránduláson vettek részt. Egyik alkalommal a Sárospatak—Füzér útvonalon tettek túrát, majd pedig Gyulára látogattak a várjátékok megtekintésére.

FIGYELEM!

Felhívjuk fotópályázatunk résztvevőinek figyelmét, hogy az 1970. évre „Fedezük fel Magyarországot” és „Életképek, portrék a turisztikából” címmel meghirdetett pályázatunk beküldési határideje 1970. október 31. (Részletes ismertetés májusi számunk 29. oldalán található.)

A TURISTA 1970/4. számában az Országos Kéktúra Bizottság közleményének 7. pontja — Tapolca és Rodostói t. h. közötti kiegészítendő a következő ellenőrző pontokkal:

Szentgyörgyhegyi t. h., Szigliget, Badacsonytördenic — Szigliget v. á.

A Csókákó után következő — Káptalan puszta — helyesen Kápolna puszta;

A Cserhát — hegységi útvonalnál — Nemti puszta mellett az „iskola” szó törlendő. Egyébként az itt leírt cserhádi útvonal érvényes, vagyis — Becske — Nemti puszta — Kutasó — Hollókő — Nagymező puszta.

Időközben a Szövetség Elnöksége a Magyar Úttörők Szövetségével közösen módosította az Úttörő Kéktúra szabályzatát. Az 1970/7. sz. TURISTA-ban közölt kiegészítendők a következőkkel:

A túra résztvevői:

Az V—VIII. osztályos úttörők, általános iskolai tanulók és azok az úttörővezetők, nevelők, vagy természetbarátok, akik a csoportokat a túrákon rendszeresen vezetik. A túrákat az úttörő csapatvezetőségek (úttörő rajok, természetjáró szakkörök), a csapatot támogató sportegyesület természetjáró szakosztálya, Bp. kerületi, járási, városi, területi termé-

szetjáró egyesületek szervezhetik. A túrákon résztvevők létszáma legalább 6 fő legyen. A tájegységi jelvényt az új szabály szerint 50 km-es túrateljesítményért kapják az úttörők.

IFJÚSÁG

ÚTMUTATÓ

a Magyar Úttörők Szövetsége és a Magyar Természetbarát Szövetség 1970/71. évi együttműködési tervének végrehajtásához

1. Az úttörőcsapatok jelentős részénél gondot okoz a természetjárás, kirándulást kedvelő úttörők nagyobb túráinak szervezése, vezetése. Gyakran az úttörő természetjáró szakkör, szakpróbacsoport létrehozásának is egyetlen akadálya az, hogy nincs a tanterületben, úttörő csapatvezetőségben olyan pedagógus, aki szívesen vállalná a vezetői munkát.

Az úttörő csapatvezetőség keressen kapcsolatot a közeli — különösen az úttörőcsapatot, iskolát patronáló — üzem természetbarát szakosztályával. Kérjék meg a szakosztály vezetőjét, hogy egy-két szakosztályi tag vállalja el az úttörő természetjáró szakkör vagy szakpróbacsoport megalakítását, vezetését. Ezt a feladatot olyan turista is vállalhatja, akinek nincs túravezetői képzettsége, de van természetjáró gyakorlata, szívesen foglalkozik az úttörőkkel és a szakosztálya ajánlja.

Hasonló kezdeményezés történjen a természetbarát szakosztály részéről is. A csapatvezetőség fogadja szívesen a felnőtt természetbarátok kezdeményezéseit. Az iskola igazgatójával együtt segítsék a természetjáró szakkör munkáját. Pl. biztosítsanak helyiséget szakkör számára, segítsék felszereléssel, amennyiben lehetséges, a szakkörvezetőt díjazták, kapjon költségértéket stb. Hasznosítsák a

szakkör tevékenységét az egész úttörőcsapatban folyó nevelőmunka érdekében.

Helytelen az a szemlélet, amely gyakran tapasztalható, hogy a „külső” vezetőtől rövid időn belül nagy eredményeket vár az úttörőcsapat. Az úttörők megismerése, felkészítése, az együttes „tervezgetés”, a fokozatos betartása vezethet eredményre — és ehhez hosszabb idő szükséges. Az úttörővezetők segítségük a túravezetőt, de ugyanakkor hagyják is önállóan dolgozni.

2. a) Az MTS szervezeti kereteiben létrehozhatók a járási, városi, kerületi TS-ek mellett területi természetbarát egyesületek. Ha KISZ-es fiatalok, vagy felnőttek részvételével már létrejött a területi egyesület, ezen belül alakítsanak úttörő természetjáró szakkört a terület úttörőcsapatának tagjaiból. Ha területi természetbarát egyesület még nem alakult a TS mellett, az létrehozható kifejezetten az úttörők részére is. A vezetés biztosítása, a szakköri tagok szervezése, a program kialakítása stb. az illetékes úttörőelnökséggel együttműködve történjen.

b) Üzemi, vállalati, intézményi, tsz stb. természetbarát szakosztályok kezdeményezzék, hogy a szakosztály tagságának részeként, a szakosztály keretein belül létesüljön úttörő természetjáró szakkör. Ez elsősorban az úttörőcsapat irányában megnyilvánuló általános patronálás (pl. vállalati, KISZ-szervezet, szocialista brigád) része legyen. A szakkör tagjai lehetőleg egy úttörőcsapatból, vagy a közeli úttörőcsapatokból kerüljenek ki. Feltétlenül szükséges a szoros együttműködés, a nevelési feladatok, programok egyeztetése az úttörő csapatvezetőségekkel. A természetjáró szakkör elfogadott programjának esetleges változtatásakor legyenek tekintettel bizonyos köztétésekre (szálláshelyet pl. 2—3 hónappal előbb kell biztosítani).

c) Arra is van lehetőség, hogy a természetbarát szakosztályi tagok gyermekei egy természetbarát szülő vezetésével alakítsanak úttörő szakkört a szakosztályon belül. A szakkörök vezetését az a) és b) esetében is szakosztályi tagok lássák el, a szakosztály ajánlása alapján.

E szakköri típus résztvevői számára a szakosztályok biztosítsanak ifjúsági tagsági igazolványt.

Valamennyi szakkör működésénél alapvető követelmény:

- az úttörőcsapat vezetőségének engedélye az úttörők szakkörökben való részvételéhez;
- a szakköri tag úttörők az illetékes úttörőcsapat tagjai, alapvető úttörő feladataikat örökben, rajukban teljesítik. A természetjáró tevékenységben különösen segítsék kollektívájukat.

3. A természetbarát szakosztályok és úttörőcsapatok kölcsönös kezdeményezése és az úttörőcsapatok igénye alapján alakul ki sokoldalú kapcsolat az úttörőcsapat egészét érintő tömeges kirándulás, túrázás előmozdítására. A szakosztály tagjai adjanak segítséget a csapatvezetőségnek nagyobb turisztikai megmozdulások, pl. harci játékok, akadályversenyek, csillagtúrák stb. szervezéséhez. A segítség formái: személyi, anyagi, módszertani. Különös gondot segítsék a táborok előkészítését, a tábor turisztikai programjának megvalósítását. Természetjáró szülők, felnőttek, szakosztályi tagok lehetőleg segítsék az őröket, rajok túrázásait, kirándulásait. Az úttörővezetőkkel együtt szervezzék a nagyobb turisztikai megmozdulásokat. A patronálás nyilvánul meg abban is, hogy az üzem stb. képviselőiben pl. társadalmi munkájukkal segítik az iskolát, úttörőcsapatot, részt vesznek ünnepélyeiken stb.

4. Az úttörő természetjáró szakkör, túracsoport igazi erőpróbája egy-egy túramozgalmak feladatainak teljesítése. Turisztikai gyakorlattal, „hagyományokkal” rendelkező őrök, rajok ugyancsak képesek teljesíteni a követelményeket. Az úttörőcsapatvezetőségek ösztönözzék azokat a pedagógus, KISZ-es úttörővezetőket, akik a mozgalmat és a túrázást kedvelik, hogy vállalkozzanak úttörő közösségek, csoportok vezetésére valamilyen túramozgalmal vagy túraakció keretében.

A természetbarát szakosztályok, szakosztályok tagjai ismertessék, propa-

gálják, népszerűsítsék a túramozgalmakat az úttörővezetők, gyermekek körében. A célok, feladatok ismertetése, a várható élmények felcsillantása, bátorítás a nehézségek leküzdésére stb., mind komoly ügy-szerű munkát kíván a természetbarátoktól. Mint a természetjárás más formáinál, úgy a túramozgalmak kezdeményezésénél, szervezésénél elengedhetetlen a szakosztályi tagok és pedagógus úttörővezetők őszinte, egymást kölcsönösen segítő közös munkája — a gyermekek érdekében. A túramozgalmak, akciók széles skálája közül választ az úttörőcsapat a túrák célja, nehézségi foka, az úttörők felkészültsége stb. figyelembevételével. Az országos jelvénytörő túrák, mint pl. az „Úttörő kék-túra”, „Kerékpáros kör-túra”, „100 km a Vöröshadsereg nyomában” túramozgalmak követelményeinek teljesítése komoly felkészülést igényel. Többségükben hasonlóan igényesek a különböző helyi-tájegységi-émléktúrák. Kezdeményezzen az úttörőcsapat a természetbarát szakosztállyal együtt olyan helyi túraakciókat, amelyekben kezdő úttörő természetjárók is tömegesen részt vehetnek. Ébresszenek kedvet, bátorítsák hazánk más tájait is felkereső nagytúrákhoz.

A természetbarát szakosztályok és szakosztályok hívják meg a legjobb úttörő őröket, rajokat, szakköröket hagyományos túráikra. Értékeljék eredményeiket, bátorítsák, segítsék őket, szervezzenek számukra érdekes játékokat, vetélkedőket, természetjáró ügyességi versenyeket stb. Példamutatással, hazaszeretettelükkel természetsszeretettelükkel is neveljék az úttörőket. Nagyobb figyelmet kell fordítani a kerékpáros túrázás népszerűsítésére, gyakorlására — különösen a síkvidéki úttörőcsapatoknál. Helyi kirándulások alkalmával ismerjék meg a közlekedési szabályokat, a kerékpárszerelést, a kerékpártúra sajátos szabályait.

A 12 éven felüli úttörők részére szervezzen a csapat hosszabb kerékpáros túrát. Teljesítsék a „Kerékpáros körtúra” egy-egy szakaszát. Az úttörőelnökségek, természetbarát szakszövetségek erkölcsileg és anyagiilag is (pl. könnyű sátrak biztosításával) segítsék elő a kerékpáros túrázást.

5. Az úttörőcsapatok nagyobb túráihoz, vándortáborozásaihoz könnyű sátrak, hálósákok stb. szükségesek. A csapatok ilyen jellegű felszereléssel általában nem rendelkeznek, vagy nagyon hiányos a felszerelésük. A természetbarát szakosztályok, szakszövetségek a kialakult együttműködés, kapcsolat jegyében segítsék felszereléssel az elnökségeket, úttörőcsapatokat. Természetesen a felszerelést kölcsönvevőknek teljes anyagi felelősséget kell vállalniuk az esetleges rongálódásért. Az úttörőelnökségek, csapatok saját felszereléseikkel ugyancsak segítsék a felnőtt természetbarátok szervezett túráit, ha arra szükség van.

Az anyagi segítség másik formája az úttörővezetők, esetleg úttörők költségtérítése a természetbarát szakosztály, szövetség által szervezett túrán való részvétel alkalmával. Mindez csak abban az esetben oldható meg, ha a költségvetés készítésekor ilyen kiadást terveztek a szakosztályok. A természetbarát szakosztályok segítsék az úttörőcsapatokat a felkészülés és a túrák során tájolóval, iránytűvel, turisztikai kézikönyvekkel stb. Adjanak át részükre általuk már nem használt térképeket gyakorlás céljaira.

6. A természetbarát szakosztályok, szakosztályok az általuk kezdeményezett rendszeres túravezetőképzésre vonjanak be pedagógus és KISZ-es úttörővezetőket. A szervezéshez az úttörő csapatvezetőségek, elnökségek adjanak segítséget.

Kifejezetten olyan úttörővezetők részére, akik kis községek, falvak úttörőcsapataiban dolgoznak — levelező és tanfolyamszerű képzés keretében — adjanak lehetőséget a túravezetői minősítés és jelvény megszerzésére. Városban dolgozó úttörővezetők részére is indíthat külön tanfolyamot az illetékes természetbarát szakosztály és úttörőelnökség közös szervezésben.

Az úttörővezetők túravezetői tevékenységüket az úttörőcsapatokban fejtik ki, ott hasznosítják az elsajátított gyakorlati, elméleti ismereteket.

7. A rendszeres úttörővezetői képzés (őrs-, raj-, csapat-, szakkörvezető stb.) programjában biztosítani kell a természetjárás konkrét gyakorlati, módszertani ismereteinek elsajátítását. Fordítsanak nagy gondot az úttörőcsapatok, elnökségek a természetjárás erkölcsi, politikai nevelőmunkában betöltött szerepének a megismertetésére. Alkalmazzanak olyan módszereket, hogy az ismeretek gyarapításán túlmenően maguk a vezetők is megszeressék a természetjárást, és otthon a csapatukban lelkes propagálói, szervezői legyenek a túrázásnak. A természetbarát szakosztályok, szakszövetségek biztosítsanak hozzáértő vezetőket, módszertani segédanyagot, esetleg felszerelést a vezetőképző táborok, tanfolyamok természetjáró programjának előkészítéséhez és megvalósításához.

8. Az úttörőelnökségek (megyei, budapesti, járási, városi, kerületi) az eddigi táborozási szakbizottságuk tevékenységi körét terjeszték ki az úttörőturisztikára is. A megnövekedett feladatokat azonban csak úgy tudják megoldani, ha be-

vonnak a szakbizottságba turisztikát kedvelő és értő új tagokat. A megyei, járási, városi természetbarát szakosztályok, vagy a közeli üzemi, intézményi természetbarát szakosztály képviselője legyen tagja az illetékes úttörőelnökség táborozási és turisztikai szakbizottságának. Ez azonban ne csak formális tagság legyen, hanem működjön közre a konkrét feladatok kidolgozásában és végrehajtásában is. Segítse az úttörő természetjárás ügyét a természetbarát szakosztályok helyi vezetőszerzőinek munkájában.

Kérjük az úttörőelnökségeket, a természetbarát szakosztályokat és szakosztályokat, hogy az országos együttműködési terv és ezen útmutató alapján készítsenek konkrét együttműködési tervet közös feladataik megoldására, az úttörő természetjárás támogatása és fejlesztése érdekében.

Magyar Úttörők Szövetsége
Országos Elnöksége

Magyar
Természetbarát Szövetség
Elnöksége

Július 12-én a gödi Fészekben jubileumi koszorúzási ünnepséggel kötötte egybe hagyományos nyári találkozóját a Bp. Vörös Meteor természetbarát szakosztályának gödi emlékbizottsága. Az ünnepség délelőtt 10 órakor kezdődött a fák közötti nagy tisztáson, a régi harcosok és hősök tiszteletére emelt vörös csillagos emlékkő közelében, s késő estig együtt maradtak a résztvevők: együtt játszottak a nagyapákká öszült volt ifik és a most eszmélő, a „világ dolgában” még kevésbé jártas fiatalok.

Az észak-magyarországi Intéző Bizottság felmérte Borsod megye idegenforgalmi fejlesztésének lehetőségeit. Ennek birtokában számos új létesítmény építésére dolgoztak ki javaslatot, melyeket az elkövetkező tíz

szerveznek, a tokaji camping mellett pedig horgásztanyát építenek.

A Bakonyi Intéző Bizottság jóelőre eljuttatja tura-javaslatait a balatoni üdülőhelyekre. Bakonyi programot kínál, s a közlekedési eszközökről is gondoskodik: rendszeresen indítanak autóbuszokat Siófokról, Szántódra, B. földváról, Keszthelyről és Badacsonyból a Bakonyba. A vendégek megismerkednek a Bakony történelmével, megtekinthetik Zircet, Herendet, a pannonhalmi apátságot, valamint a bakonyi múzeumokat és arborétumokat.

A Nógrád megyei Idegenforgalmi Hivatal az eddig meglévő két turistaházhoz újabb két parasztházat vásárol s rendez be turisták számára Hollókőn, a falu építészileg védett belterületén. Ezek a létesítmények nemcsak természetjárók számára érdekesek, hanem festőművészek, néprajzosok, írók részére is ajánlatosak hosszabb-rövidebb meglátogatásukra. Eldől a szécsényi Forgách-kastély ügye is: a lassan romosnak indul híresen szép barokk kastélyból mezőgazdasági múzeum lesz.

Új turistajelzések a Vas megyei Őrségben. Amióta a nyugati határsávban való közlekedést külön engedélyezéshez nem kötik, felmentült nemcsak Sopron és Kőszeg, hanem Szentgotthárd környékének s a stájer-hangulatú Őrségnek is a belső idegenforgalma. Ezt még jobban fellendítendő, két új őrségi turista-útvonalt került kijelölni. Az 1. túra vonala: Felsőjánosfa vasúti megálló — Hegyhátszentjakab — Vadása tó — Keszte Anti forrás — Malomkúti forrás — (a Magyarórsdi és a Vadása patak összefolyásáig) — Felsőjánosfa v. m. A 2. túra vonala: Felsőjánosfa v. m. — Őriszentpéteri műút — Galambkúti árokút — Szaknyéri patak — a Magyarórsdi és Vadása patak összefolyása — Felsőjánosfa v. m. — Bár jelzetlen, de ajánlatos a csőrötneki bejárású erdő valamint séta a Szala folyó völgyében Szalafőtől Őriszentpéterig is.

SZIITYA GULYÁS HELIKON TAVERNA MÓDRA

Két külföldi beszélgetett a szép fekvésű, nemrég megnyílt Keszthely környéki vendéglő bejárata előtt.

— Kik voltak a szittyák? Kérdezte az egyik.

— Talán valamilyen hun, vagy ősmagyar rablók. Felvette a másik.

Amikor azután félóra múltán mi is kiléptünk a vendéglőből, tudtuk miért kérdezték egymástól e szó értelmét a külföldiek.

UTAZÁS

Bolgar Barátság úttörőhajó járt hazánkban Lenin születésének 100. évfordulója alkalmából. Nyolc ország úttörőinek képviselői vettek részt a hajókiránduláson, többek között a magyar úttörők is. A túra résztvevői számára sok szórakozást és hasznos ismeretet nyújtott az utazás és a Magyar Úttörők Szövetsége úgy tervezi, hogy a jövő évtől kezdve évenként megismétlik a Nemzetközi Dunatúrát.

A Vám- és a Pénzügyőrség Országos Parancsnoksága közli, hogy a magyar—csehszlovák határon a Vámoszabadi—Medvedovo közúti határátkelőhelyet a dunai határhíd átépítése miatt hosszabb időre lezárták a forgalom elől.

Megszűnt a forgalom a veresegyházi—gödöllői vasútvonalon. A vasút helyett ezután autóbuszok szállítják az utasokat ezen a vonalon.

Büfészolgálatot vezetett be távolsági autóbuszjáratain a zalaegerszegi 16. Autóközlekedési Vállalat. Az autóbusz kalauza szendvicseket és hűsítő italt szolgál fel az utasoknak a kocsiba beépített hűtőszekrényből.

A 6-os főközlekedési út Pécs—Barcs közötti 63 kilométeres szakaszának korszerűsítése befejeződött. A Budapest—Pécs közötti

Ugyanis a szittyagulyásnak nevezett és 14,20 Ft-ért árúsított ételt hús és iz nélkül, félig főtt krumplival inkább nevezhetné volna a Délpesti Vendéglátóipari Vállalat „rablógulyásnak”. Mindez július 26-án, déli két óraker történt az osztályonfelüli étteremben.

Osztályon felüli árért — osztályon aluli ételt adni — ez igen. Ez valóban szittyamunka” volt.

szakasz átépítése már az ötvenes években megtörtént.

Különvonatot indít a budapesti IX. ker Szakszövetség október hó 18-án Egerbe. A részvételi díj 45,— Ft. Jelentkezési határidő a részvételi díj egyidejű befizetésével október hó 2-án 19 óraker a ker. szövetség Közraktár u. 4. sz. alatti hivatalos helyiségében. Felvilágosítás telefonon — szombati napok kivételével — dr. Katona Gyulánál a 270-270/104 számon.

A magyar utazóközönség körében rendkívüli nagy érdeklődés nyilvánult meg az első spanyolországi IBUSZ társasutazások iránt. A résztvevők repülőgéppel utaztak Madridig, ahonnan a kététes spanyolországi tartózkodásuk alatt autóbusz körúton vesznek részt. Megtekintik többek között Toledo, Cordoba, Sevilla, Granada Valencia és Barcelona városokat.

Állandó pécsi járat az Adriára. Minden kedden reprezentatív Ikarus indul a Pécs—Barcs—Belovár—Verőce — Zágráb — Károlyváros — Gospić — Karlobag — Zadar — Biograd útvonalon, figyelembe véve a budapesti csatlakozást. Egy Zágrábban töltött éjszaka után, másnap délután érkezik Biográdra, ahonnan csütörtökön, a délutáni órákban indul vissza. Zágrábban városnéző busszá

alakul át és az utasok idegenvezető segítségével ismerkednek a város nevezetességeivel.

IDEGENFORGALOM

KEDVEZMÉNY KÜLFÖLDRE UTAZÓKNAK

A MÁV is csatlakozott az európai vasutak többségét egyesítő RIT társuláshoz, mely kölcsönös kedvezményt biztosít a tagországok polgárainak, ha azok bizonyos szolgáltatásokat előre lekötnek. A kedvezmény 20%-os, s 1970-ben 18 külföldi vasúti viszonylatra vonatkozik. A célállomások a következők: Bécs, Salzburg, Párizs, (Zürichen, vagy Münchenen át), Nápoly, (Zágrábon és Velencén vagy Bécsen át), Ulcinj, Sutomore, Budva, Dubrovnik, Split, Korcula, Hvar, Makarska, Rijeka, Crikvenica, Lovran, Opatija. A RIT-utazások keretében a következő szolgáltatások vehetők igénybe kedvezményesen: vasúti jegy, hálókocsi, szálloda, panzió, városnézés, múzeumlátogatás. A vasúti jegyek 2 hónapig érvényesek és Magyarországon az IBUSZ-nál válthatók meg.

CSEHSZLOVÁK TURISZTIKAI HÍREK

A legújabb csehszlovák idegenforgalmi rendelkezés szerint, a Magyarországra történő magánjellegű kiutazások személyenként 200 Ft-ot, egy évben legfeljebb ötezer Ft-ot utalhatnak ki.

A nemrég megnyílt parassapusztai (szlovák—magyar határ) IBUSZ határkirendeltség forgalma állandóan növekszik. A vízumkiadás három műszak-

ban, éjjel-nappal folyik, újabban pedig DALKOPY típusú fényképmásoló készüléket szereltek fel, melynek segítségével három perc alatt lehet az útlevelemből a fényképet kimásolni. (Egyébként minden közúti határállomáson terveznek hasonló készüléket felszerelni a vízumkiadás megvívására.)

ROMÁNIA TURISZTIKAI ÉLETÉBŐL

Nagybányán, az új főtér mögötti parkban 200 ágys turistaszállodát építettek. Az új hotel csaknem megkétszerezi a város szállodai kapacitását, s ezzel megoldódik az elszállásolás problémája. A szálloda egy-, illetve kétágyas szobái és lakosztályai megfelelnek a korszerű igényeknek: minden szobához fürdőszoba tartozik, a lakosztályokban pedig tv-készülék, telefon, hangszóró, perzsaszőnyegek biztosítják a vendég kényelmét.

Megindult a rendszeres vasúti forgalom a Szabolcs-Szatmár megyei Ágerdömjaron Románia és hazánk között. Az új határátkelőhelyet a kishatárforgalmi egyezmény alapján nyitották meg.

AZ NDK TURISZTIKAI ÉLETÉBŐL

Oberhofban megnyílt a Panoráma elnevezésű üdülő, mely az NDK első üdülőtáborja. A 900 férőhelyes „paradicsomban” eredeti finn szaunafürdő, masszázszés tornaterem, valamint tekepálya szolgálja a vendégek kényelmét. Ezenfelül gépkocsi, hátaslo, télen pedig lovasszán bérelhető. Végül, a szálloda eredeti szolgáltatása, hogy itt házasságot is köthetnek a romantikát kedvelők.

LENGYELORSZÁG

A lengyel Magas-Tátara egyik szép csúcán, a Rysyn emléktúráját. Lenin 1913-ban jutott fel erre a szlovák-lengyel határon levő csúcra. Európába számos országból — köztük hazánkban is — mintegy 3000 fiatal vett részt az emléktúráján.

SVAJC

Ingyenes segélykérő telefonokat szerelnek fel két km-ként a svájci autótúton. A rendőrségen fényjelek jelzik a hívást és a segélykérő pontos helyét.

Már 42 budapesti és 120 vidéki OTP-flók foglalkozik valutavétellel és -eladással. Az OTP utazási kölcsönt is folyósít a társasutazásokon résztvevők számára. Kölcsönt azok kaphatnak, akik az IBUSZ, a Volán Utazási Iroda, a Budapesti Idegenforgalmi Hivatal és a MALÉV szocialista országokba szervezett társasutazásain vesznek részt, s a részvételi díj meghaladja a kétezer Ft-ot. Az EXPRESS szervezésében szocialista országokba utazók már ezer Ft-on felüli részvételi díjra vehetnek fel utazási kölcsönt.

Gépkocsikölcsönző szolgálat nyílt a VII. ker. Akácfa u. 24–28. alatt. Kölcsönözhető 125-ös speciál Fiat és 124-es Fiat. Mellettük megkezdte működését egy mikrobusz-kölcsönző is. Az új szolgáltatást a Coopuristához érkező külföldi turisták vehetik igénybe. Ha a vendég nem tud vezetni, a szolgálat idegen nyelven beszélő sofőrt biztosít számára. A kölcsönzött autóval a határon kívülre is lehet utazni: az igénybevétel határidejének lejártá után a szolgálat gépkocsivezetőt küld az autótért.

A Tolna megyei Idegenforgalmi Hivatal az egyre látogatottabb gemenci erdőbe történő utaztatás céljára öt vasúti kocsit vásárolt. A mintegy 21 km-es keskenyvágányú vasúton az erdő szélig szállítják az utasokat, s itt az ugyancsak

SZÁLLÁS

Tájékoztatót kaptunk az Idegenforgalmi Hivatalok kezelésében levő turistaházak fejlesztési és bővítési terveiről. Eszerint Sopronban épül egy 80 férőhelyes, korszerű turistaszálló, amely 1973-ra készül el. Ugyancsak új turistaház épül majd Mosonmagyaróvárott és Pannonhalmán

most készült 80 személyes „Szarvascsárda” fogadja őket. Elkészült a vadász-kastély is, ahol a jövő évi Vadászati Világkiállítás alkalmából kiállítás rendeznek „GEMENCE élővilágá”-ról.

Újabb idegenforgalmi nevezetességgel gazdagodott a Velencei tó partja. Átadták a forgalomnak a Vörösmarty Mihály egykori prészházában berendezett vendéglőt. Az irodalom kedvelőinek emlékszobát rendeztek be Vörösmarty-ereklyékkel, bútorokkal és kéziratokkal.

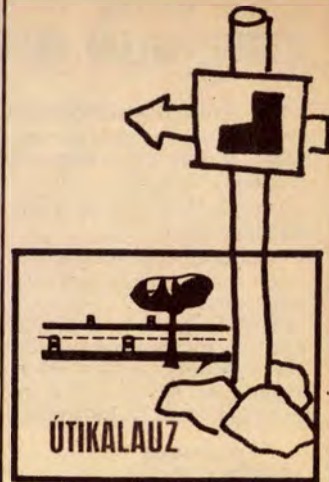
Újra megnyílt az 1560. körül épült Királyfürdő. A régi falak közé modern berendezéseket létesítettek. A földszinten 37 kádfürdő van, az emeleten a kupolás gőzfürdőben négy medence, ezenkívül száraz és nedves hőlégkamra. A 78 kabin kényelmes és gyors öltözködést biztosít. A felújított fürdő naponta ezer vendéget tud fogadni. A kádfürdő folyosóján vitrinekben elhelyezett török kori tárgyak láthatók, amelyekre az építkezés során bukkantak. Muzeális érték a fürdő eredeti hidegvízútja és az a faragott fenyőfa csövezeték, amelynek segítségével a Lukács uszoda látta el vízzel a fürdőt.

Két új vízelétesítménnyel gyarapodott Agárd. Elkészült az új sport- és horgász kikötő, s felépült az első tavi úszómedence. A kikötőben 450 csónaknak biztosítanak helyet. Új színpadok a tópartnak a horgász kikötő mellett felépült horgásztanyák.

Ezenkívül korszerűsítésre kerül a fertőrákosi és a fertőbozi turistaház is. Debrecenben még ez év végére megnyílik a Barna u. 3. sz. alatti Főnix elnevezésű, háromemeletes, 1, 2, 3 és 4 ágyas szobákkal rendelkező korszerű szálló. Az új szálló átadásával egyidejűleg megszüntetik a már rossz állapotban levő Kis-

Debrecen szálló harmadik emeletén működő turista-szállást. — Nógrád megyében a salgótarjáni camping területén még ebben az évben átadásra kerül egy 40 személyes motel, míg Eresztvénypusztán 1972 nyarán állítják szolgálatba az új 200 személyes turista-szállót. A nagymezői turistaházba rövidesen bevezetik a központi fűtést. Közszegen a már eddig is meglevő népszerű Napsugár szálló mellett megépült az új Panoráma szálló is, amelynek 38 szobájában 96 vendéget tudnak elhelyezni. Nyugat-Dunántúl legismertebb gyógyfürdőhelyén, Bükön 37 ágyas jól berendezett motelt tart fenn az Idegenforgalmi Hivatal. — Veszprém megyében 1970 és 1971 évben történő átadásra tervbevétték a balatonfüredi I. osztályú campingben és Bakonybélén a meglévő turistaszálló mellé egy-egy 45–50 személyes turistaház felállítását, és a zirci apátság épületében turistaszálló berendezését. Nagyvásonyban újjáépítésre kerül az 50 személyes turistaszálló, a keszthelyi turistaház pedig bővítve és korszerűsítve lesz.

Nagykanizsán 130 személyes, kényelmes elhelyezést nyújtó turistaház építésére kerül sor a közeljövőben. Szabolcs-Szatmár megyében ez évben nyílt meg a Hivatal első turistaháza Nyíregyháza-Sóstó fürdőn, 46 férőhellyel. Hasonló turistaház fog épülni Nyírbátorban is. — Tolna megyében, Szekszárdon már épül a 195 ágyas „Gemenci szálló”, amelyet a tervek szerint 1971 végén nyitnak meg. A Fadd-dombori üdülőtelepen új camping létesült, amelynek területén motel, bungalowok és egy vendéglő is épült. A Hivatal úgy tervezi, hogy az idei Szekszárdi Szüreti Napokra megnyitja a szekszárdi turistaház melletti bortavernát, amelyet több pincéből alakítottak ki.

ZSELICSÉG

KAPOSVÁR—IVÁNFA H. — KECSKEHÁTI ÓRH. — TÖRÖCSKE—KAPOSVÁR SÁRGA SÁV JELZÉS; MENETIDŐ: 8 ÓRA.

A kaposvári vasútállomás épületéből kilépve, a Rákóczi téren jobbra fordulva, a Zalka Máté utcán át a Gorkij utcába jutunk és itt találkozunk először a sárga útjelzéssel. Mindjárt az utca eleje keresztezi a dombóvári vasútvonalat, majd a sorompókat elhagyva előbb a Malom-árok, majd közvetlenül utána a Kapos hídján megyünk át, s annak árterületére érünk. Előttünk magasodik az Ivánfa hegy, tőle jobbra a Róma-hegy. Valójában dombok ezek, s csak a környék emelte őket a hegynek kijáró rangra. A Csalogány utca sarkán, képoszlophoz érünk. (15 p.) Innét indul ki a Róma-hegyre vezető sárga háromszög jelzésű út. Folytatva utunkat, a kanyargó Gorkij utcából és egyúttal a városból is kiérünk. Átmenyünk az Ivánfa patak hídján, majd lőszorban is. — Tolna megyében, Szekszárdon már épül a 195 ágyas „Gemenci szálló”, amelyet a tervek szerint 1971 végén nyitnak meg. A Fadd-dombori üdülőtelepen új camping létesült, amelynek területén motel, bungalowok és egy vendéglő is épült. A Hivatal úgy tervezi, hogy az idei Szekszárdi Szüreti Napokra megnyitja a szekszárdi turistaház melletti bortavernát, amelyet több pincéből alakítottak ki.

Jelzett utunk hirtelen D-re fordul, hogy azután hosszú kilométereken keresztül, gerincúton ereszkedjünk le a tetőről. Előbb Keletre nyílik szép kilátás a völgyön túl elterülő Nádasdi-erdőre, majd hátra fordulva kibontakozik Kaposvár új lakónegyede. Útszéli kereszthez érünk (25 p.). Közélemben állott még 1964-ben is az Ivánfa hegyi fa kilátótorony. A torony helyét kis kövezett jel őrzi.

Ny-ra tekintve, ide látszik a Róma-hegy oldalából a kis Rippl-Rónai emlékműzeum, mely a város nagy-névű festőművészeinek emléktárgyaival, képeivel van berendezve. Szőlőkben haladva, elérjük a Zobrák-ke-resztet. (15 p.)

Enyhe lejtő után, kiérve a szőlőkből, érjük el az erdőszeget, amely a Nádasdi erdő Ny-i szegélye. (10 p.)

Ny-ra Zselicszentpál házetői látszanak ki a völgyből. Ha egy kissé letérünk utunkról, már láthatjuk a templom közelében levő faharanglábat. XVIII. századból származó népi művészeti emlék. Az erdőszeleten vezet utunk. Ember ritkán járja; cserjével, fúvel erősen benőtt, innét szép a kilátás a Zselicség dimbesdombos, erdő koszorúta tájaira. Amikor a tisztás öszszesűkül, jelzett utunkból K-re a Latinka emlékműhöz vezető sárga + jelű út ágazik ki. Itt van a közelben a Somkút forrás is. (20 p.). Utunk újból, szétterülő tisztásra ér. Kierünk a Páli-erdő sarkához. (30 p.). Az eddig megszakítás nélkül D-re tartó utunk itt az erdőszeleten Ny-ra fordul. A völgyben meghúzódó Simonfa község bronzkori leleteiről, az ún. „Simonfai kincsleletek”-ről híres. — Tovább folytatva utunkat Ny-ra, a völgyben elérjük a Kaposvár—Simonfai műutat. (60 p.).

A műúton balra fordulva, 200 méter után, az út túlsó oldalán fahídon kelünk át a Zselic-csatornán, szemben a domboldalon feltűnik a Kecskéhi erdészház. Innét Simonfa község 1 km. Tovább kapaszkodva az erdőszelet forrásjelzést találunk. Víz a forrásban azonban csak nagyobb esőzések után van. A jelzett út nem vezet be az erdészházhoz, az előtt balra eltér. Ha az erdészházhoz tartunk, még egy kis kapaszkodó és az első fák között egy faragott tornác, dűledező épületet találunk. Valamikor cserkész-üdülő volt ez, ma az Országos Természetvédelmi Hivatalé. Közvetlen mögötte van az erdészház. (25 p.). Az út tovább fenyőültetvényben halad, amely hamarosan visszakanyarodik előző utunkhoz. Erős lejtő után kiérve az erdőből, két erdőszelet háznál balra fordulva kis patakon kelünk át. (35 p.).

A völgyoldal pászitján, óriási erdei fenyők áldogálnak, az Ós-Zselic egy itt felejtett, háborítatlan kis területén. A tisztás elején Ny-ra kell fordulnunk, szép bükkösön át jutunk a Herceghalomra. (35 p.).

Jobbra fordulva az erdő szélén; továbbra már É-i irányban haladunk, hamarosan egy útszéli kereszt tűnik fel (10 p.), amely mellett két mélyút is ereszkedik Töröcske községbe. Az út jobb oldalán újabb forrásjelzés tűnik fel, amely a kb. 200 m-re meghúzódó akácosba visz be. A forrás mögötti völgyből Zselickislak hegyes templomsíkjára látszik ki. Erdemes megtekinteni a község eredeti, népi építkezési védett lakóházait. — Utunkat folytatva hamarosan műúthoz érünk. (20 p.).

Töröcske bejáratánál, a Kaposvár felé vezető útnál vagyunk. Erdemes megtekinteni a község védett szelíd gesztenyefáit. A műúton haladva, a túlsó oldalon leereszkedünk - Töröcske patak völgyébe, s a patak kis fahídján átkelve, ismét É felé haladunk a községből kivezető földúton. A Szerdahelyi-erdő után (35 p.) elérjük Kaposvár szélső házait. (35 p.).

Bagossy László

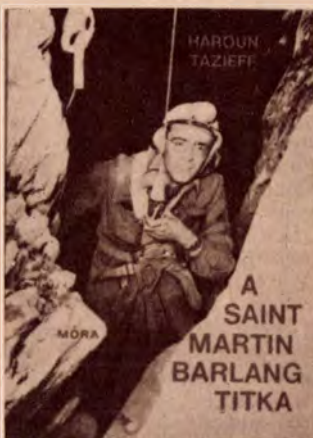

Könyvespolc

Balázs Dénes: **Kölcsönautóval a Szaharában.** A Tánicsics Könyvkiadó Utikalandok sorozatában látott napvilágot a könyv, melynek bizonyára megörvülnek az útleírást kedvelők. Izgalmas élmények, tájleírások gazdag fényképanyaggal, népművészeti emlékek, hasznos megfigyelések jel-

lemzik a Közép-Afrikáig eljutott expedíció útját. Távoli tájak, emberek, egzotikus növény- és állatvilágról szerzett ismereteinket gyarapítja. (Ára: 23,50 Ft)

Haroun Tazieff: **A Saint Martin barlang titka.** Móra Könyvkiadó gondozásában jelent meg. A lengyel származású író, geológus, egyetemi tanársegéd több izgalmas kutatómunkában vett részt. Könyvében, melynek élményanyagát a Saint-Martin barlang felta-

rásának munkálataiból merítette, érdekes természeti jelenségekkel ismerteti meg az olvasót. (Ára: 15,— Ft).

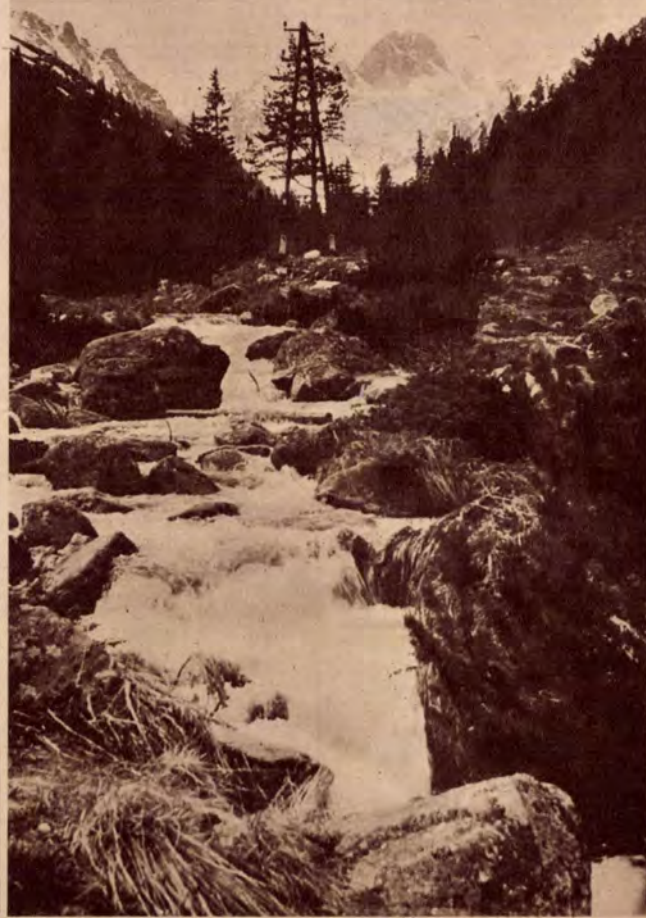

Zádor Anna: **Az Esztergomi Főszékesegyház.** A Corvina gondozásában megjelent könyv hazánk egyik legszebb műemlékét és környékét mutatja be. A művészettörténeti leírásokat gazdag fényképillusztráció egészíti ki az impozáns épületről, melyet a Dunakanyarba látogató turisták nem mulaszthatnak el megtekinteni. (Ára: 15,— Ft)

Entz Géza—Szalontai Barnabás: **Nyírbátor.** A „Műemlékeink” sorozatban korábban megjelent könyvből megismerhetjük egy régi magyar település történetét, gazdag, jellegzetes nyírségi műemlékeit, a nyírbátori múzeum gyűjteményét. (Ára: 6,— Ft)

A könyvek kaphatók a Sportkönyvesboltban, Bp., VII., Rákóczi u. 64. — utánvétellel is.

OLVASÓINK LEVELEIBŐL

A BOLGÁR TURISTA SZÖVETSÉG KONFERENCIÁT RENDEZETT „Turizmus és szabad idő” témakörben. A konferencia egyik tapasztalatcsere látogatása a várostól mintegy 100 km-re fekvő Maljovicán volt. Korszerű turisztikai bázist alakítottak ki ezen a 2731 m magas területen. Az „Alpinista tábor” barakképületeinek nagyrészt rövidesen lebontják, helyébe modern turistaszállókat építenek. A hegyoldalon már áll a Bolgár Turista Szövetség „Pirin” irodájának turistaszállója: 186 fő részére biztosít központi fűtése, hideg-melegvizes mosdókkal ellátott szobákat. A Központi Hegyi Iskola kétemeletes épületében tantermek, könyvtár, múzeum, és egy jól felszerelt tornaterem biztosítja az oktatás zavartalanását. Itt képezik ki ugyanis az alpinista-, a barlang- és a sítúrávezetőket, elméletileg és gyakorlatilag. A hét fő vidékén, a Héttő, Lovna, Maljovica, Vadá, Iván Vazov, Skakavica, Otovica nevű hegyi menedékházakban kényelmes szállást kap a túrázó (házanként 40—200 fő).

Haranghy György

TÚRA AZ ORMÁNSÁGBAN

A Vasúti Főosztály természetjáróinak emlékeztetésében sokáig megmarad Baranya várainak, arborétumainak, és nem utolsósorban az „Ormánság”-nak, ennek a hajdan az „egyke”-ről, ma népviseletéről és népi építészeti emlékeiről híres Dráva-menti vidéknek a felkeresése.

Ezredéves történelmi múltnak jelentős állomása volt a túra első célpontja, Pécsvárad. Itt építették fel az ország első kolostorát, amelynek ma is meglévő

templomát 1030 táján I. István király szentelte fel. Ebből a kolostorból indult el Ázsiában élő őseink felkutatására Juliánus barát, aki visszatérve, hírül hozta a közelgő tatár veszedelmet.

Másnap egy gyalogtúrát tettünk az északkeleti Mecsekben. Mecseknádasd határában nagy munkában találtunk egy régészeti kutató csoportot. Egy kis templom feltárasán fáradoztak, amelyet maga I. István királyunk építtetett azon a helyen, ahol Imre herceget vadászat alkalmával egy vadkan megölte.

Ezen a területen, pontosabban „Réka” várában lakott az a két skót herceg, akiknek a skót trónviszályok idején István nyújtott menedéket. Az egyik skót herceg és István király Ágota nevű lányának házasságából született a csodálatos szépségű Margit, aki később Skócia királynője lett.

Egyébként „Réka” — ma már romjai sincsenek — az ország legrégebb vára. A monda szerint Attila hun király nászajándékul adta Réka nevű feleségének. Innen kapta a nevét is.

A sűrű bozóttal benőtt hegyről leereszkedve az ősi fazekas mesterség fővárosába, Óbányára érkeztünk. Felkerestünk egy fazekas népművészt, aki kérésünkre bemutatta, hogy egy, láb-bal hajtott forgó korong, egy tál víz, egy darabka fa, no meg tíz boszorkányos ügyességű ujj segítségével hogyan lesz egy marék agyagból tányér, virágváza, vagy éppen Miskakancsó.

Az éjszakai pihenő után utunkat dél felé folytatva Pécsen át Siklósrá érkeztünk. A háborúk vihara ezt a várat is igen megrongálta. Így vélekedtünk a várról tíz évvel ezelőtt, amikor először kerestük fel. Most pedig újjáépítve, gondozottan találtuk.

A vár „olasz” bástyájáról Kelet felé, a Tenkes nyugati oldalán a gyönyörű gótikus templom mellett húzódik Kanizsai Dorottya rózsakertje. Ez a nemes lelkű asszony temetette el az 1526-os mohácsi csata halottait, és bújtatta várában a pártoskodó főurak boszuszúja elől menekülő Zsigmond királyt.

Innen vezetett az út tovább Sellyére, az „Ormánság” Dráva-parti fővárosába. Megcsodáltuk a fa- és virág ritkaságairól híres ar-

borétumot, valamint a barokk építészeti egy reprezentatív gyöngyszemét, egy volt főúri kastélyt, amelyben ma mezőgazdasági technikum és kollégium működik.

Utolsó állomásunk Szigetvárvá volt, amelynek bejáratánál emléktábla hirdeti, hogy közel másfél évszázaddal ezelőtt itt járt Vörösmarty, hogy „Sziget” dűledékein, régi dicsőségünk fényénél gyűjtsen új szövevényeket.

Gondos kezek munkája nyomán újra felépültek a várfalak és bástyák. A hajdani tevéstállókat izléses turistaszállásokká alakították át, és a vár udvarán levő, korhűen helyreállított török dzsámiban működő múzeum felbecsülhetetlen értékű történelmi kincseket rejteget.

Forgó János

SZERKESZTŐI ÜZENETEK

Gombássy Mária, Mára-marossziget (címe: Sighetul Marenáliei, Str. Bogdan Vodá No. 61. Románia) 23 éves olvasónk turisztikát kedvelő fiatalokkal szeretne levelezni, magyar vagy német nyelven.

Kulesár László, Pölöskey Árpád, Czeglédi Jenő, Péterfi Sándor olvasóinknak üzenjük, hogy több turistalapról nem tartunk igényt, mint amit meghirdettünk (egyébként már azokat is beszereztük).

Deák Ferenc Pálháza: A japán expedíció útjáról és a yetiről szóló írás a megjelölt külföldi turistalapról származik. Amennyiben a „kísértő hóemberről” megfelelő anyag birtokába jutunk, leközöljük.

Borza Ferenc szakosztályvezető Bp.: Panaszát leírjuk: „Derenk romközségnél sem pecsét, sem párna nem található (az utóbbi nélkül már el sem indulnak Kék-túrára) — Szabópallagon viszont teljesen megkopott már a pecsét, jó lenne felújítani.”

Gömbös Dezső Kisköre: „A „Hónap képei” pályázatra küldött képe — főként a táj és a turista kombinálása következtében — annyira megnyerte tetszésünket, hogy a közeljövőben címlapnak használjuk fel. (Vöröskői pihenő)

Többeknek: Elkészült a Turista előfizetési gyűjtőíve, amelynek felhasználásával az előfizetőségűző számonként fél éves előfizetés esetén 3,— éves előfizetés esetében 6,— Ft jutalékban részesül. A gyűjtőív igényelhető az Ifjúsági Lapkiadó Vállalat Terjesztési Osztályán (Bp., VI., Révay u. 16.)

Bálint Kálmán Kaposvár: Valamennyi új szerzőnkért kérjük, hogy a beküldött kézirat mellé csatolja néhány soros bemutatkozását. (Kor, foglalkozás, iskolai végzettség, irodalmi tevékenysége stb.)

Amennyiben a szerzők beküldött kéziratukat vissza szeretnék kapni, kérjük, hogy bélyeggel ellátott borítékot is mellékeljenek anyagukhoz.

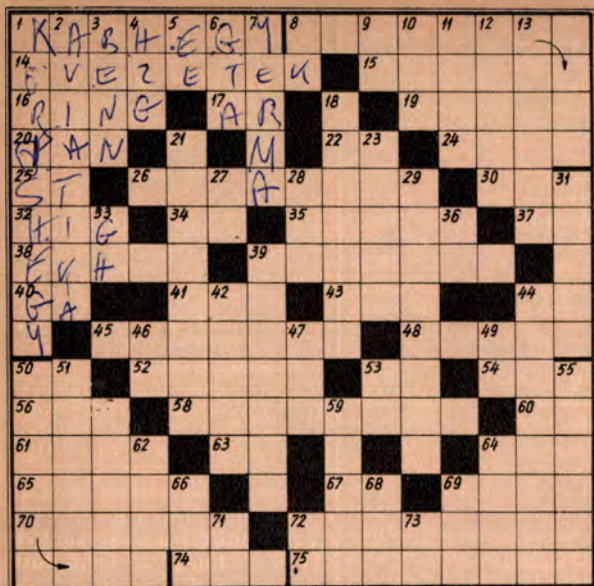
Rejtvényfejtőknek: 15-e után beérkezett totó- illetve keresztrejtvénymegfejtéseket nem tudunk kiértékelni. Ezért nyomtatékosan felhívjuk figyelmüket a határidő betartására.

Szabó Imréné Békés és ifj. Dévényi Dömötör Bp.: Az ORBIS által 1—1 db. utólag felajánlott lengyel útikönyvet kisorsoltuk, és Önök nyerték meg. Postán elküldtük címükre.

FIGYELEM!

„AZ ÉV TURISTA HÁZA”

Lapunk újszerű dolgot kíván bevezetni a turisták aktivizálása érdekében. Ez évben először, s utána évenként megszavaztatjuk a turistákat arról, hogy melyik házat, campinget, vagy turistaszállást tartják „Az év turistaházának” Levelezőlapon csupán annak a háznak a nevét kérjük beküldeni december 10-ig, amely véleményük szerint 1970-ben a legtisztább, legszebb, a legothonosabb volt, ahol a legbarátságosabb volt a fogadtatás. Szavazni TEV, idegenforgalmi, illetve egyesületi turistaházra és campingre lehet. A legtöbb szavazatot kapott ház elnyeri „Az év turistaháza” címet, a velejáró oklevéllel.

VESZPRÉM MEGYEI SÉTA

VÍZSZINTES: 1. A Déli-Bakony legmagasabb hegye (601 m.) Sűrű erdő fedi. Kedvelt kirándulohely. 8. Kozség Veszprém megyében, 288 m tengerszint feletti magasságban. Közéleben a helyreállított Kinizsi-vár romja látható. 14. Zónák. 15. A legutolsó sorban levő (névelővel) 16. Ökölvívó szorító. 17. Argon vegyjele. 18. Elpárolog. 20. Iden férfinév. 22. V. S. 24. Kézzeifogható, magától értetődő. 25. S. T. 26. Bakony egyik turistaháza van itt a vízsz. 75-től Délre a műttől néhány száz méternyire. 30. Félleg sűrű étel. 32. Csaknem folyékony. 34. Kiejtett betű. 35. Balatonfőkajárhoz tartozó furdóhely Veszprém megyében. 37. Egyiptomi napisten. 38. Német színész, dramaturg, kritikus (1720—1778). 39. Kézirat... (kiadól jogi megjegyzés olyan műveken, amelyek nem kerülnek könyvtári forgalomba). 40. Gallium. 41. Frissesség benyomását keltő. 43. Itatja az egereket. 44. Balaton. 45. Tömörít, hogy több férjen a zsákba. 48. Saját magadat. 50. B. C. 52. Gabonanovény. 53. Tiltakozás. 54. S a többi latin rövidítése. 56. Hasad, de csak a közepén! 58. Érme készítő. 60. Kiejtett betű. 61. A Volga legnagyobb mellékfolyója. 63. N. C. 64. „Milyen boldogság most ... meleg szoba” (Petőfi). 65. Az időmérő belső szerkezete. 67. Személyes névmás. 69. Tetszetős külsejű. 70. A pióca régies neve. 72. Nagy néha. 74. Veszprémi patakja. 75. Műemlék váromáról ismert, kedvelt kirándulohely a Bakonyban.

FÜGGŐLEGES: 1. A Bakony legmagasabb csúcsa, az északi Magas-Bakonyban. Bükkerdő borítja. (713 m) 2. Repüléstan. 3. A szobában. 4. Hézag, egynemű betű. 5. Azonos betűk. 6. Tag betűl, keverve. 7. Garcia Lorca drámája. 8. Nitrogén és kálium vegyjele. 9. Gallium. 10. Y. H. I. 11. Nagyobb címletű több kisebb névértékűre cserél. 12. Átmező. 13. Csuklópánt. 18. „A” felelet. 21. A „Balatoni Riviera” egyik üdülő- és furdóhelye. 23. Író, újságíró. a Nyugat munkatársa (1876—1932). 27. Kiejtett betű. 28. H. A. Y. 29. Csúcs a déli Bakonyban, Tapolcától Északkeletre. 31. Hegy a Bakony hegységben Veszprémtől Északra (646 m). 33. Gazdasági Hivatal. 36. A. N. 39. A Zirci-medencénél erdő patak a Bakonyban, kb. 50 km. 42. Könnyű női ruha kelme. 44. Még ezen kívül, ráadásul. 46. Kiejtett betű. 47. Még a királynál is nagyobb. 49. Germánium vegyjele. 50. Nagyközség a Bakony közepében, a Zirc vasúti állomástól 17 km távolságban. 51. Lila virágú, örökzöld picit cserje. 53. Azonos betűk. 55. Község a Balatoni-felvidéken. Iúres szőlő- és bortelemhely. 57. Magyar költő a 17. században (László). 59. A szobor készítésének egyik módja. 62. Női név, vidékies rövidséggel. 64. ... nyomban (készedelem nélkül). 66. Sül betűl, keverve. 68. Kutyája. 69. S. H. Z. 71. Y. E. 72. Két hangjegy. 73. Kiejtett betű.

Beküldendő a vízszintes 1., 8., 26., 35., 74., 75., függőleges 1., 21., 29., 31., 39., 50. és 55. sz. sorok megfejtése Határidő: szeptember 15.

Előző számunkban közölt keresztrejtvény megfejtése: Táralomnic, Karlovy Vary, Korymka, Gerlachovka, Tarpataki, Poprad, Dumbier, Csorba-tó, Babia Gora.

Könyvjutalmat nyertek: Kelemen József Hajdúszoboszló, Orosz Béla Tiszaszentimre, Reidmár Ilona Tatabánya, Varga Ferenc Pomáz, Szentmihályi András Bp., Kaló Jenő Bp.

BALATONI ÜDÜLÉSNEÉL GAZDAG PROGRAMMAL VÁRJA ÖNT IS

az

Paprika-, Piroska-, Betyárparty-, Betyárbuscsú, Parasztlakodalom, Halászlai bemutató, Hangulatos esti sétavitorlázás, Balatoni By Night

Kirándulások: Balaton körül, Herendre, pusztai bemutatóra és Budapestre

Vízisport-lehetőségek: vízési, vitorlázás, motorcsónakázás

Részletes tájékoztatás a programokról az

Balatoni Igazgatóságán
Siófok, Petőfi sétány 38. (Telefon: 659)
A balatonfüredi (Jókai u. 14.) és a siófoki (Fő u. 178.) IBUSZ-irodában,
valamint a balatoni szállodákban levő

kirendeltségeken

A HÓNAP KÉPEI

Rovatunkban olyan újonnan felvett turistafotókat közlünk, amelyek kirándulások, túrák, utazások, üdülések elcseszt pillanatait, eseményeit, portréit, valamint különlegesen szép, hazai és külföldi tájakat ábrázolnak. A legszebb képet, mint a Hónap Képet, 100 Ft, a további öt képet 50-50 Ft értékű fotóikkal jutalmazza a FORTEGYÁR.

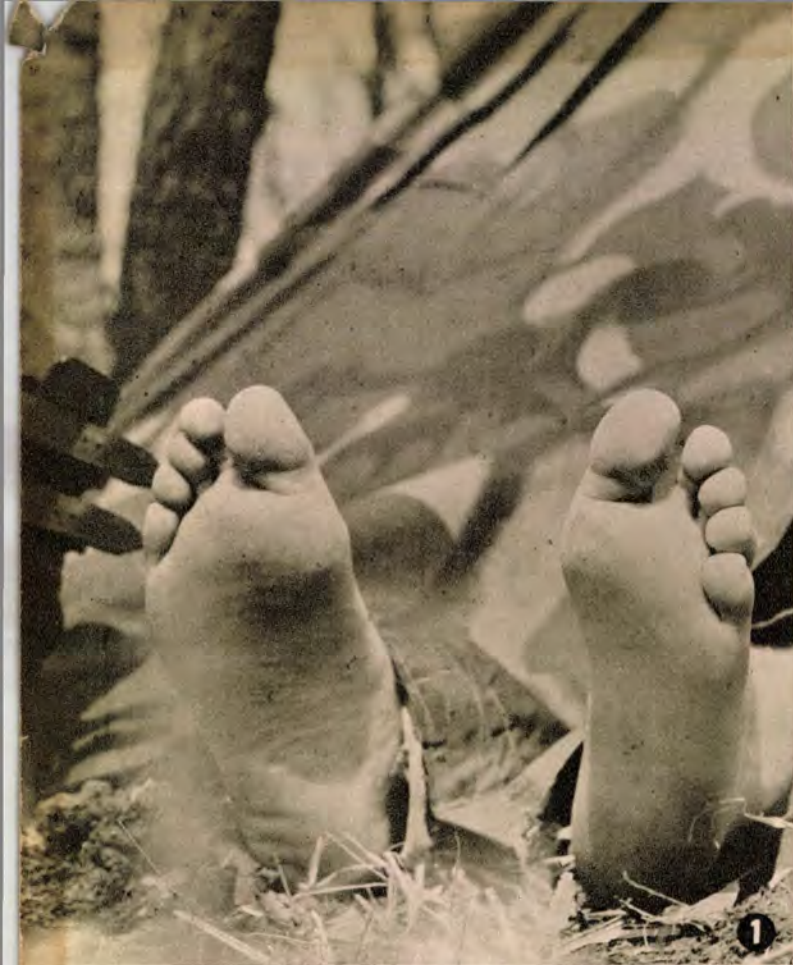
2

4

AUGUSZTUS LEGSZEBB KÉPEI:

A HÓNAP KÉPE: 1. Az összement sátor. Rostássy Szabó Mihály, Székesfehérvár. 2. Siroki várrom Gömbös Dezső, Kisköre. 3. Kirándulás öröme Ferenczy Tibor Bp. 4. Gerecsei táj Markovits Károly dr. 5. Szemben Visegráddal Fekete Ferenc Bp. 6. A Várban Németh György Bp.

1

3

5

6

TURISTA

A MAGYAR TERMÉSZETBARÁT
SZÖVETSÉG LAPJA

1970

10

ÁRA: 3 Ft

TARTALOM

TURISTAÉLET

Találkozás „Cook admirálissal”	24
A XXXI. F. I. C. Rallye	27
Jubileumi Tábor	14
Mi a véleménye: Az ifjúsági turisztikáról?	2

HAZAI TAJAK

Az Öreg Bakony	22
Ifjú városunk — Dombóvár	22
Új szerelmem a Tisza	20
A rejtélyek vára: Vaja	6
A nagy Duna mentében	10

KÜLFÖLD-ÜTIKALAUZ

Képeslap Japánból I. rész	16
Útlevél a Fruska Gorából	4
A Sztinya kontyát markolgtatva	21

ÜTLEÍRÁS

Kilencvenkét nap az óceánon	18
Látogatóban az oroszánfókáknál	12

ÉRDEKES—HASZNOS

Barangolás nyelvünk tájain	26
Szabad-e a madár?	15
Felüdülést a természetben keressék.	
Beszélgetés Tamási Eszterrel.	3
Kötélpályák Magyarországon	8

Címlapunkon Tamási Eszter, a Televízió bemondónője, aki „Felüdülést a természetben keressék.” Cikkünk a 3. oldalon. (Almás László felvétele)

TURISTA. Turisztikai, camping és utazási folyóirat. Felelős szerkesztő: **Endrődi Lajos.** Szerkesztőbizottság: dr. Agócsy Pál, Antalfy Gyula, Kertész Miklós, dr. Kürthy Miklós, Mosonyi László, dr. Pápa Miklós, Székely Miklós, Szombathy Viktor, Vedres László. Szerkesztőség: Bp., V., Váci u. 58. T.: 182-932. Kiadja az Ifjúsági Lapkiadó Vállalat. Felelős kiadó: **Tóth László** igazgató, Kiadóhivatal: Bp., V., Révay u. 16. 116-660. Terjeszti a Magyar Posta. Előfizethető a Posta Központi Hírlaprodánál (KHI. Bp., József nádor tér 1.), a kézbesítőknél, bármelyik postahivatalnál és a posta hírlapüzleteiben közvetlenül, vagy csekkbefizetési lapon (csekkszám: egyéni 61.251, közületi 61.066), valamint átutalással a KHI. MNB. 8. sz. egyszámújára. Előfizetési díj egy évre 36,— Ft, félévre 18,— Ft.

Kéziratot és fényképet nem őrzünk meg és nem küldünk vissza.

INDEX: 25 814

70.4933 Egyetemi Nyomda mélynyomása
Budapest.
Felelős vezető: **Janka Gyula** igazgató

A KOVETKEZO SZAM TARTALMABOL:

Képeslap Japánból

A Kunhalmok

If várában

Szlovénia hegyei között

Mi a véleménye

AZ IFJÚSÁGI TURISZTIKÁRÓL?

Abból a célból, hogy megvitassuk a természetjárás problémáit cikksorozatot indítunk. A Turista hasábjain megszólaltatunk szövetségi és szakosztályi vezetőket a lap által felvetett kérdésekben. Ezúttal is olyan kérdést tettünk fel, mely az egész mozgalmunkat érdekli. A kérdésre adott válaszokat eredetiben közöljük, bár egyes megállapításokkal nem értünk egyet. A válaszok sokban eltérnek egymástól és nem is meritik ki a teljes problémakört, azonban olyanok véleményét tükrözik, akik évtizedek óta vesznek részt a természetbarát mozgalomban.

GIMESI ISTVÁN az MTSZ elnökségi tagja, az Ifjúsági Bizottság vezetője

Az ifjúsági turisztika a turisztika egészének szerves része. Hogy helyen van az ifjúsági természetjárás, azt az eddigi eredmények igazolják: a magyar természetjáró tagság egyharmada ifi és vannak megyék, ahol ez az arány 50—60%-os.

Különösen ott eleven a turisztikai tevékenység, ahol jó kapcsolat alakult ki a KISZ sportfelelősei és a szakszövetségeink vezetői között. Megyénk jelentős hányadában már kialakult ez a kapcsolat, több megyében azonban — mindkét fél hibájából — nem is keresik. Hogy mennyire gyümölcsöző ez az együttműködés, arra igen jó példa Budapest, mely megnyerte az 1969. és 1970-es ODOT-kupát.

Meggyőződésem, hogy az ifjúsági turisztika egészséges fejlesztéséhez erős ifjúsági (iskolai) természetjáró szakosztályokat kell kialakítani, melyekben nem a létszám, hanem a képzettség, az igényesség az elsőrendű követelmény. Egy jól szervezett, az elméleti és gyakorlati ismeretekben jártas szakosztály képes megmozgatni az iskola stb. egész tagságát és a KISZ segítségével maximális támogatást tud adni mind az egyszerű kirándulások, mind a túrák és táborok szervezéséhez.

Jelenleg a legnagyobb akadálya az eredményes munkának a káderhiány. Sok-sok pedagógus és sok száz fiatal természetjáró kiképzésére lenne szükség!

Az egész magyar társadalom számára is jó befektetés lenne, ha nagyobb támogatást kapnánk a természetjárás népszerűsítéséhez, hiszen közismert, hogy a turisztika sok-sok élménnyel és sok szép, nemes emberi tulajdonsággal gazdagítja gyermekeinket.

REZSNYÁK MIKLÓS az Express Ifjúsági és Diák Utazási Iroda propaganda főelőadója

Talán már jelszó is lett az az ifjúságról szóló határozat, mely hivatott segíteni a fiatalok szabad idejének hasznos, célszerű eltöltését. És mi lehetne egyik legrangosabb és legkomplexebb eszköze, mint az ország-világjárás. Az Express Ifjúsági és Diák Utazási Iroda, mint a KISZ Központi Bizottságának vállalata 15 éves működése alatt igyekezett megtenni mindent, hogy kielégítse a fiatalok bel- és külföldi utazási igényeit. Míg 1957-ben 5000, 1970-ben 300 000 fiatalnak adott turisztikai programot az iroda. Ez szép eredmény, de a turisztikai lehetőségeket az igények növekedésével tovább kell bővíteni, van még javítani való, hogy csak néhányat említsek, illetve javasoljak:

- meg kell tanítani az utazásra a fiatalokat;
- egyes országokba bővíteni kell az útvonalak választékát;
- fejleszteni kell a nemzetközi egyezményeket, a kedvezmények figyelembevételével;
- bővíteni kell a belföldi turisztikai hálózatot;
- még több olcsó kempinget kell létesíteni;
- az illetékeseknek sokkal nagyobb mértékben kell támogatni az alapvető szolgáltatási lehetőségeket, elsősorban autóbusz, szállodahálózat vonatkozásában (a legjobb propaganda a kielégítő szolgáltatás);
- segítsék a megyék vezetői az Express üzlethálózatának fejlesztését;
- a KISZ-szervezetek tervszerűbben irányítsák, segítsék a fiatalok utazását, és legyenek népszerűsítői hazánk megismertetésének;
- az illetékesek segítsék, hogy még több kedvezményt élvezhessenek a fiatalok.

FELÜDÜLÉST A TERMÉSZETBEN KERESEK

BESZÉLGETÉS TAMÁSI ESZTERREL

Enyhe szél fúj a Dunáról, virágzó fák illatát, az ősz ígérését hozza. Napfényre szomjasan itt a szabadban találkoztam Tamási Eszterrel, itt ül velem szemben üdén, fiatalon és nagyon otthonosan a fák, bokrok, virágok társaságában. Úgy tűnik, közülük való maga is.

A gyerekkorom? — adja vissza a kínálkozó kérdést. — Mezőtúrhoz fűződik, egy kis kertés házhoz. A szomszédban gyerekek... hatalmas fák a kertben... márdárdal hajnalonként... A kertben saját, külön kis „nyári házam” volt. A nevezetes házikót eredetileg ugyancsak malacok számára építették, én azonban saját céljaimra még beköltözésük előtt visszavonhatatlanul lefoglaltam. A falra házzsámotablát erősítettem, a többi gyerek oda címezte a nekem írott leveleket. A ház fölé szilvafa hajolt, frissen szedett gyümölcsével kínálhattam pajtásaimat, ha látogatóba jöttek hozzám.

— Ma már tudom, hogy ezek az emlékek örök úti-társaimmá szegődtek... Most nagy, modern, kilencemeletes bérházban lakunk. Egy kis park zöldellik előtte, s az erkélyen is lehet jó levegőt szívni.

— De jó is volna, gondolom gyakran, ha Krisztina, ötesztendő nagylányom is önfeledten rendezkedhetne egy olyan összetákolt, csupasz földű házikóban, mint az enyém volt Mezőtúron. Kriszta subaszönyeggel borított szép gyermekszobá-

jában játékok sorakoznak a polcokon, s én mégis alig várom, hogy megláthassam, milyen babával is szórakozott az ő édesanyja kislány korában, kukoricatörés idején.

— Krisztának, szerencsére, már meg is ígérte az apukája — férjem agrár-mérnök és növényvédelemmel foglalkozik —, hogy az első kínálkozó alkalommal elvisz bennünket kukoricatörésre. Ott tanulja majd meg Kriszta, hogyan kell kukoricából hajasbabát csinálni.

— Mindennapi életem? Ingamozgás az otthon és munkahelyem, a Magyar Televízió között.

— Furcsa elgondolni, hogy immár tizenhárom éve, 1957 augusztusában léptem be először a TV kapuján. Meghallgatáson vettem részt, ötszázadmagammal. Záporoztak a kérdések. Alig volt idő gondolkodásra, még kevésbé arra, hogy a rendkívüli helyzet izgalmát tudatosan átéljem. Az egyik kérdés éppenséggel így hangzott: „Milyennek képzeled a jó tv-bemondót?” Bevallom, addig még sohasem láttam televíziót. Nem is tudnám rekonstruálni, mit mondtam, mit nem mondtam, de arra határozottan emlékszem, hogy egyfolytában mosolyogtam, sőt — talán az elfogódottság miatt — el-elnevettem magam. Meglepetésemre kiderült, hogy a zsűrit — valamennyi tulajdonságom közül — éppen ez a derűs mosoly fogta meg a legjobban.

A televízió népszerű bemondónője kislányával, Krisztával (Almási László felvétele)

— Munkám sok formája közül az Iskolatelevízió mindennél jobban a szívenhez nőtt. Izgalmas dolog az I. és II. osztályosok tanítónénijeként, bevezetni a kicsiket a körülvevő világ rejtelseibe.

— A fárasztó idegmunka után lehetőleg vidéken, természeti környezetben keresek felfrissülést. Jót tesz az erdei séta, a hegymászás, a zöld környezet, a virágillat. Az alagi lovasiskolában pedig kislányommal együtt nagy igyekezettel próbáljuk elsajátítani a lovaglás egyáltalán nem könnyű mesterségét. Eppen versenyben vagyunk: kettőnk közül ki tanul meg hamarabb? Attól félek, Krisztáé lesz a palma...

Ezeket mondta el Tamási Eszter a TURISTA-nak. Hirtelen az órájára néz, feldől: — Húsz perc múlva felvételem kezdődik — mondja és sietős léptekkel indul a közeli buszmegálló felé.

Kecses alakját elnyeli az utca. A járókelők — megannyi tv-néző, jóbarát — ismerős mosollyal pillantanak utána.

Polgár Judit

A belgrádi gyors Újvidéken mindössze négy percig tartózkodik. Eppen csak annyi időm volt, hogy felkaptam csomagjaimat leugrottam és a vonat máris rohant tovább. Nem is a város izgatott, inkább a romantikus hangzású *Fruska Góra* voltam kíváncsi, mely a *Dráva* és *Száva* közötti hegláncolatnak keleti végtagja. Ez a hegység nem több, mint 12 mérföldnyi területet foglal el, közepes magassága alig 300 méter, s többnyire szép lomberdő fedi.

A Duna felől tekintve igen szép látványt nyújt a *Fruska Gora*. Lágy körvonalai, buja növényzete kellemesen üt el a Duna bal oldalán terülő bozótos síkságtól. Itt-ott a dombok lejtőin régi váromladékok, csinos borházak, s egyéb épületek látszanak ki a zöldellő környezetből, a völgyekben pedig kisebb helységek rejtőznek.

Ezt a vidéket nem járja magyar turista és a jugoszláv idegenforgalom is csak az elmúlt években fedezte fel szépségét.

EGY VÁROS, AMELY ÉLNI AKAR

— Újvidék megér két napot — mondta a turistahivatal vezetője — amikor bemutatkoztam — megmutatjuk Önnek a várost és környékét.

Köszönöm — feleltem és átengedtem magam kísérőimnek; a *Fruska Góra* egy kis falujából ideszakadt szerb néptanítónak, akit a városban mindenki csak *Ucsának* (tanítónak) hív és *Kovács Józsefnek*, az újvidéki magyar rádió munkatársának.

Újvidék rég lerázta magáról a múlt fájó emlékeit. Semmi sem emlékeztet az 1941. évi hideg napokra, a régi állomás csupán film-

diszletül szolgál és a szomorú emlékü *Dunapart* zöldellő gyepein is önfeledt gyermekek játszanak.

Történelmi vidék. Egykor *Bácska*, *Bánát* és a *Szerémség* volt földrajzilag, ma *Vajdaság* néven autonóm tartomány. Népek sora keresett erre hazát, emléküket rég betemette a föld. Az ekevas trák, kelta, gót, hun, avar és római emlékeket szánt ki a homokból, később szláv, magyar, török és német telepések éltek itt.

A természet gazdagon megáldotta ezt a földet. Aranyló gabonátáblák között vágat a gépkocsi, a domboldalokon szőlők és gyümölcsösök sorakoznak. A lágyan ívelő hegyeket dúslombú erdők borítják, bennük gazdag vadállomány tanyázik.

A MÚLT ÉS JELEN KOMPOZÍCIÓJA

Újvidéket egykor *Pétervárad* néven ismerték. Vár állott a Duna partján, védte a *Pannon Alföldet* *Bizánc*, majd a törökök ellen. Alapítása IV. *Béla* nevéhez fűződik, 1252-t írtak akkor. Háromszáz éven át végvári vitézek lakták, az utolsók 1526-ban estek el, néhány héttel a mohácsi csata előtt *Szolimán szultán* fegyverei által. Utána 1687-ig lófarkas zászló lobogott a kerek bástyákon, majd az osztrákok *Vaubannak*, a várépítés francia mesterének tervei szerint Európa legnagyobb erődítményévé építették át.

Mire az építkezés befejeződött — eltartott vagy száz évig — megváltozott a haditechnika és az erőd kaszárnyaként szolgált egészen 1951-ig, amikor békés rendeltetésre jutott. Turistaszállás lett belőle; és idegenforgalmi szenzáció.

Ma turisták laknak benne; a ló-

Az Andrevlje turistaház

A FRUSKA GORÁBÓL

istállóból reprezentatív étterem, a laktanyából összkomfortos szálloda és az áristomból átmenő turistaotthon lett. Ezek sétálják végig a kilométer hosszú föld alatti folyosót, nézik meg a 100 méter mély kutakat, a tízezer lórest és a kitérő „cselfolyosókat”. Az ép egri vár lehetett ilyen *Dobó István* idejében.

Az egyik tisztiszállásban természettudományi múzeum működik, benne egy hatalmas mammutkoponya előtt gyereksereg csodálkozik. A *becsei tiszahomokból* ásták ki, többi része ma is ott szunnyad a Tisza mélyén a pillérek alatt.

Pétervárad 1758-ban *Mária Teréziától* szabad királyi város címet kapott és felvette az *Újvidék* nevet. A város az erőddel szembeni, sík parton épült fel, ott ahol ma a SZOT üdülőhajói horgonyoznak le. A város képe a múlt és a jelen szerencsés keveréke; a *Svetozar Miletića* környéke a *Matica* székházzal, a banképülettel és a szerb színházzal megőrizte a múlt század klasszicista jellegét, míg a városközpont modern képet mutat.

Újvidék látképe a várból

PETŐFI ÉS ARANY A TÁRLÓKBAN

Újvidék sok múzeuma közül rám a legmélyebb hatást egy földszintes parasztház tette, mely a város egy kerületét alkotó egykori *Srmska Kamenica* falucska libalegelős utcájában áll. Egy *Jovan Jovanovics Zmaj* nevű körorvos élt itt a múlt század végén, aki *Zmaj (Sárkány)* nevű gyermekújságjával vált híressé. A házat szerb gyerekek csoportjai sűrűn keresik fel, azonban a magyar turisták nemigen tudnak róla. Legalábbis ez derült ki a ven-

dégekönnyvből. Pedig a körorvos-meseíró a szerb—magyar barátság egyik úttörője volt, és ő fordította először szerb nyelvre *Petőfi, Arany, Madách, Vörösmarty* és *Kölcsey* műveit. A tárlókban ott látható a *János vitéz, a Toldi, és Az ember tragédiája* szerbül.

A kis múzeumtól a szállodáig tartó út még egy meglepetést tartogatott. Egy belvárosi utcában kísérim kertés házra mutattak. — A *Marić* család lakott benne, 1905-ben *Einstein* itt nyaralt feleségével, *Mileva Marićal* és gyermekükkel. A ház sorsa azonban megpecsételődőtt, sugárút fog erre haladni, rövidesen lebontásra kerül.

KERES SÁTOR ÉS KERER ASZTAL

— A *Fruska Gorát* meg kell nézni — mondotta *Ucsa* a volt néptáncos, miközben a gépkocsi a *Duna* gátjai között a hegység felé robogott. A békés, szelíd tájban erdők váltogatták egymást gyümölcsösökkel, kis falvak szűk utcáinak színes házai között kanyargott az út, míg aztán egy négyszögletes térre ért. Oszlopos homlokzatú palota állt egy bővizű szökőkút előtt. *Karlócára* érkeztünk.

(folytatás a 16. oldalon)

Turistaház a Sremska Kamenica felett

Jovan Zmaj szobra Sremska Kamenica faluban. Mestrovics alkotása

Múltkori beköszöntő cikkünkben turista és természetjáró szavunk jelentésének szétválásáról, a turista szó jelentésének kibővüléséről írunk. Már ott jeleztük, hogy következő számunkban a turisztikát és a turizmust vesszük közelebről szemügyre.

Tárgyunkat közben még időszerűbbé tette György Istvánnak a Népszabadság július 5-i vasárnapi mellékletében megjelent cikke, ahol ezt olvashattuk: „A turizmus elnevezés csak újabban kezd meghonosodni nálunk, mjután viták voltak és vannak arról, hogy az eddigi megjelölés: idegenforgalom — bürokratikusán, ridegen hangzik. Ezenkívül pedig — így is érvelnek — éppen nálunk, akik vendégszerető nép hírében állunk, nem helyénvaló a szívesen fogadott vendéget idegennek nevezni. De túl ezen: az idegenforgalom kifejezés már azért sem pontos, mert hazánk fiai is utaznak külföldre és határainkon belül is utazgatnak, mindez az idegenforgalom címszó alá tartozik, de a név félrevezető. És azért is kifejezőbb a turizmus elnevezés, mert a demokratikusabb csengésű turista szóhoz kapcsolódik, s az idegenforgalom, a turizmus ma már nem kevesek gyönyörűsége, hi-

szen 1969-ben 153 millió ember kelt útra a világon.”

A turisztikáról a cikkben külön nem esett szó: bizonyára azért nem, mivel ennek a jelentése már teljesen egyértelművé vált nyelvünkben: lapjaink „Turisztika” rovataiban is a zöldbe, a hegyek közé tett, ill. tervezett kirándulásokról esik szó, tehát a voltaképpeni túrázásról, természetjárásról, hegymászásról. A turisztika szót ilyenformán lefoglalták a zöldbe, a hegyvidékre tett kirándulásokra.

A világjáró, városnéző, műemléki kirándulások, utazgatások megjelölésére új szóra, más szóra lett szükségünk. Régebben nálunk erre a fogalomra az idegenforgalom járta. De kezdettől „idegenkedve” néztek a német Fremdenverkehr szolgál lefordítására: pontosan azokból az okokból, amelyeket György István cikke is említett. (A belföldi, hazai turisták itthoni országjárásának, utazgatásainak megjelölésére megszületett ugyan a hivatalos hangzású „belső idegenforgalom” kifejezés — de a belföldiekre még kevésbé illik az „idegen” jelző).

A Győri Hírlap 1934. szept. 4-i száma szerint Győr városa már akkor elutasította a sántító értelmű, idegen mintájú idegenforgalom szót s helyette hivatalosan is a vendégforgalom kifejezést használta. Azóta többször is felbukkant ez a szó; legutóbb 1967-ben a Központi Statisztikai Hivatal kért tanácsot a Nyelvtudományi Intézettől a turizmus szóval kapcsolatban, amelyet ők a hazai és a külföldi ún. „idegenforgalom” összefoglaló megjelölésére akartak használni. Az Intézet a vendégforgalom szót ajánlotta, amelyet a Statisztikai Hivatal annak idején el is fogadott.

Ennél jobb magyar szót nem is igen ajánlhatunk a fogalomra.

Közben azonban előretört, tért hódított a fogalom idegen megnevezése: a turizmus. Bizonyára nemcsak azért lett népszerű oly rövid idő alatt, mivel rövidebb s kevésbé hivatalos, hanem azért is, mert az idegenforgalom s a vendégforgalom egyaránt a gazdasági szervek, a vendéglátók szempontjából közelíti meg a fogalmat, a turizmus pedig a túrákat tevő turisták, az utasok szempontjából — márpedig mégiscsak ők vannak többségben, nem az irodák és a hivatalok.

S hogy idegen eredetű? Igaz, nincs még 120 éves múltja nyelvünkben, mint a turistának: alig 2—3 éves „pályafutásra” tekinthet még csak vissza nálunk, de róla is elmondhatjuk: szinte jelképesnek, „stílszerű”-nek tartjuk, hogy a XX. század nemzetközi méretű új nagy „népvándorlásának” fogalmát nemzetközi szóval jelöljük.

Dr. Szilágyi Ferenc

Barangolás nyelvünk tájain

Turisztika, turizmus, idegenforgalom, vendégforgalom

A REJTÉLYEK VÁRA:

Nem tudjuk, mikor építették a várat. Itt kezdődött és itt végződött a Rákóczi szabadságharc. Legtöbb emléket a vármúzeum is őrzi.

Aki olvasta a Magyar Nemzetben „A Fekete Malibu utasai” című riport-sorozatott, jól mulathatott azon a történeten, hogy egy síremlékre a helyreállítás után visszategyék-e a turulmadarat.

Vaján történt. A síremlék Vay Ádámnak, II. Rákóczy Ferenc marsalljának sirja. Akkor hozták haza maradványait, amikor a bujdosó fejedelmét. Pontosan negyed évezrede halt meg idegenben.

A községben termelik Szabolcs legszebb piros almáját. A vár udvarán áll hazánk néhány ritkaság tulipán-fáinak egyike. A tetőteraszról ellátni messze Szabolcs és Szatmár dombos-lankás tájaira. És a múzeum tele látnivalóval. Egyszóval érdemes ide eljönni. De kezdjük előlről.

A Rákóczi-terem híres asztala, mely mellett két izben tárgyalt II. Rákóczi Ferenc

VAJA

Viharos múlt

Nyíregyházától nyílegyenes műút vezet Vásárosnaményig. Különös út, afféle szabolcsi autózstráda, elkerüli a települések zömét. Különös gonddal telepítettek be mindkét oldalát fenyvesekkel, nyír- és nyárfaligetekkel, jázminbokrok-kal. Néha az a benyomása az utasnak, főleg a nagyobb dombok között, hogy a Bükkben jár.

A község — Vaja —, a mátészalkai elágazás után, jobbról éri a műutat. Első lakói a szatmári ispánság várnépei voltak. Nyilván a XI. században már állt itt erődítmény, hiszen csak várnép lehetett nemes. E köznemesi rendből emelkedett ki a Vay-család. Vay Dénes már 1417-ben kérte, hogy Szatmártól Szabolcsba kerüljön át a község és az erődítmény. Maig sem tudjuk, a mai vár őseit ki építette és mikor. A család története szerint 1418-ban Vay Ábrahám. (Valóban abban az évben kapott címert és pallosjogot Zsigmondtól.) De az épületről első adatunk csak 1554-ből való.

A restauráció 1960-ban történt. Ekkor eléggé alaposan meg lehetett állapítani a falak szerkezetéből, hogy az erőd, sáncokkal és az épület déli tömege középkori, román stílusú. 1650 körül reneszánsz részekkel bővítették, majd megkapta a déli és északi tornyot, ezek boltozatai már barokk jegyűek. Közben a Vay család Szőlös-re menekült és a XVIII. század végén, a XIX. század elején a vár lakatlanul állt. A múlt század közepén költöztek vissza a Vay-ak, és korai romantikus stílusban újjáépítették kastélyukat.

A vár legjelentősebb szerepe a Rákóczi felkelés idejére esik. II. Rákóczi Ferenc ugyanis ifjúkorában együtt raboskodott Vay Ádámmal. Barátok lettek. Így történt, hogy 1703. május 21-én — amikor Esze Tamás a mezítlábások élén már kibontotta a

felkelés zászlaját Rákóczi sürgősen ide utazott, hogy a három Vay-testvért, Lászlót, Mihályt és Ádámot megnyerje a szabadságharc ügyének. A tét igen nagy volt a fejedelem számára. Ugyanis a nemesség parasztfelkeléstől félt. A legtekintélyesebb szabolcsi földesúri család csatlakozása egycsapásra megszűnethette a nemesség tartózkodását.

Így is történt. A három Vay hűséget fogadott a fejedelemnek. Ádám pedig hadbaszállt és e naptól az egész szabadságharc alatt nem hagyta el. Életének, testének őrzője volt, a fejedelmi udvartartás marsallja, a szabadságharcosok által meghódított területek gazdasági irányítója, csaták vezére és később, a bukás után követője a száműzetésbe.

Vay Ádám regénye

Mi vette rá ezt a hatalmas termetű, jobbágyaihoz néha kegyetlen, büszke főurat, hogy egyetlen emberhez való hűségéért mindenét feláldozza, ez Vay Ádám életének egyik nagy rejtélye.

Mindenesetre Rákóczi már másnap Naménybe utazott, ott adta ki a híres Naményi Pátenst és Vay Ádámot Kisvárdra behódoltatására küldte. (Várdára menekültek előle a szabolcsi urak.)

Másodsor a szabadságharc bukása előtt, 1711. január 31-én érkezett Rákó-

czy a vajai várba. Itt kezdte meg fegyverszüneti tárgyalásait a császár küldötével. Pálffy tábornokkal. Mindkét találkozásról gazdag anyagot őriz a múzeum.

A bukás után Vay Ádám — bár amnesztia várt volna rá — követte Rákóczit a száműzetésbe. Először Lengyelországban Sieniawska hercegnő látta vendégül őket. Rákóczi azonban hamarosan feloszlatta udvarát és a hűséges marsall megbetegedett. Így aztán Gdanzskban maradt az orvosok tanácsára nem vállalta a további utazások fáradságait. A bátor hős itt összeomlott, félelemviziók kísértették. A valamikori nagyívó, nagyevő nyomorba jutott. Gdanzskba még hajókkal, kísérettel, nagy családjával érkezett. Két év múlva már betegágya mellől kardja ezüst markolatát küldi a zsiárushoz, hogy élme legyen. Egyik fia otthagyja és hazatér. Egyik lánya meghal. Végül minden gyermeke elhagyja. Csak második felesége tart ki mellette. És egy érdekes jóbarát, az akkor éppen Gdanzskban tartózkodó Mányoki Ádám festő. A művész töltötte meg az apróra zsugorodott háztartás kamráit saját pénzéből. Utolsó levelét 1719. január 14-én írta. Olyan ez a levél — írja egyik kutatója — „Mint egy elhaló fajkiáltás az éjszakában”. Pár nap múlva meghalt. Közel két évszázadig pihent idegenben, bár baráti földön. 1906. november 15-én hozták ha-

(Hammel József felvételei)

za és — a budapesti Deák téri templomban megtartott temetése után — várának kertjében helyezték mai pihenőhelyére hamvait. Holló Barnabás készítette sírjára harasztí kőből az obeliszket, melyen az említett turul madár is áll.

Múzeum — baráti körrel

A felszabadulás után már kihalt a Vay-család. Egyesek leszármazottja, a huszadik századi Vay Ádám a nagy ős temetése után nem sokkal öngyilkos lett. Gyógyíthatatlan betegség pusztította el három fiát is, vak özvegyét és utolsó fiát 1946-ban.

A község birtokába vette a várkastélyt. Napközi, óvoda, orvosi lakás, borbélyműhely volt benne 1960-ig. Akkor kétféle milliós költséggel restaurálták és múzeumnak rendezték be. Kibontakoztatták ennek a reneszánsz típusú épületnek minden pompáját, hivalkodás nélküli szépségét. A földszint és a két emelet vastag falaival, boltíves mennyezeteivel, keskeny lépcsőfeljáróival, kicsi kemplőnyílásaival, termeinek pompa nélküli egyszerűségével jól idézi a kuruckort. Molnár Mátyás múzeumigazgató pedig széles baráti társaságot működtet az állandó gyűjtésre. Vaja igazi népi múzeum.

Legszebb talán a Rákóczi terem. Itt tárgyaltak a Vay-ak a fejedelemmel. Meny-

A vajai vár tömör épületcsoportja

nyezetén a Nikápolyi Csata nagyszerű freskója. (Egy Vay-ös 1390-ben megmen-tette Zsigmond király éle-tét, ezt ábrázolja a falikép.) Ugyanebben a teremben szőltotta fel Pálffy tábor-nok Rákóczit, hogy hódol-jon be a császárnak, min-den vagyonát visszakaphat-ja, az erdélyi fejedelemség kivételével. Rákóczi ehe-lyett választotta a szám-űzetést.

A szomszéd tervek a Rákóczi felkelés történetét mutatják be. Itt látható a Vay Ádám hazahozataláról megjelent korabeli sajtó-anyag is. Mikszáth Kálmán Vasárnapi Újságja közli a legterjedelmesebb tudósi-tást. Itt látható Vay Ádám képe is. Telt arcú, duzzadt bőrű, fehér bajuszocskát viselő férfinak mutatja a kép. Élete rejtélyét csak közelítik az itteni adatok. Ki volt ez a hatalmas úr, aki már tizennyolc évesen Thököly seregében verekszik — ebből is majdnem hadbíró-ság lett — Wiener-neustadtban raboskodik a nagy hűtlenségi per után, akit „alig lehetett látni jó-zanul”, s aki a felkelésnek mindvégig egyik legtehet-ségesebb tábornoka, hadse-regszerzője lett, majd az ügyért önként száműzte magát az uralkodói kegyek-ből és bomló idegzettel, nyomorban halt meg kül-földön.

A múzeum megteszi a magáét. Kutatása kiterjed a falu és környékének múltjára, történetére is. Más megyékből is hoznak anyagot. Az ötszáz főnyi baráti kör nemcsak a gyűj-tésben és kutatásban segít, hanem évi ötven forinttal segíti, hogy a kastély alko-tószobájában megforduló írók, költők itt fogant írásai évi három folyóirat-szerű füzetben megjelenjenek.

A népi felkelést bemuta-tó, a nép mellé állt hősről elnevezett múzeum tehát széles társadalmi háttérrel működik.

Éppen ezért illik, hogy a látogató az udvar, a park, a tulipánfa meglátogatása után *ellátogasson* a Béke Termelőszövetkezet almás-kertjeit és korszerű nagy hűtőházait megnézni. Ezt sem bánja meg.

Gesztelyi Nagy Zoltán

A Libegő Budapest új tu-risztikai célpontja (Joe Gá-bor felv.)

KÖTÉLPÁLYÁK

A Libegő végállomásánál (Geletány, Avar Nelly felv.)

Svájcban, Ausztriában, Olaszországban és Franciaországban híres kötélpályák vannak, de a Szovjetunió, Csehszlovákia, Románia és Bulgária is rendelkezik ilyenekkel. Ezeket az érdekes közlekedési eszközöket már évtizedek óta kedvelik a kirándulók.

A kötélpályák, a különböző rendszerű függővasutak, a turisztika, a kirándulás segédeszközeivé váltak. Ezek a különleges utasszállítók rendkívül sok előnyt kínálnak. Így például egy-egy hegycsúcs gyalogos megközelítése a kanyargós utakon, vagy ösvényeken esetleg több órát vesz igénybe. A toronyirányban vezető kötélvasúton viszont csak néhány perc az utazás. Tehát a gyalogtúra végcélja, kötélpályás utazás esetén, a kirándulás kiindulópontja lehet, vagyis nagyobb körzet bejárását teszi lehetővé.

További előnye a függővasútnak, hogy minden esetben szép kilátást nyújt utasának, aki messze tájakat beláthat. Ez az eszköz kényelmes körülmények között szállítja a magasba azokat is, akik koruknál, vagy egészségüknél fogva másként nem juthatnának fel az ilyen helyekre.

Magyarországon eddig egyetlen olyan kötélpálya sem volt, amely utasszállításra alkalmas. Most azonban elkészült az első hegyvidéki függőpálya, s ez egy olyan folyamat kezdetét jelenti, amely turisztikánkban fellendülést hozhat.

Az első létesítményünk természetesen valamivel szerényebb, mint

hogy a hegyvidék központja szolgáljon a gyalogtúrák kiindulási pontjául. A „Libegőből” kínálkozó gyönyörű kilátás csupán ráadás ehhez.

A János-hegyi kötélpálya 262 méter szintkülönbséget hidal át, az utasok kétszemélyes nyitott függőszékben ülnek. Fel és leszállni menetközben kell, mert a rendszer folyamatosan halad, vagyis olyan, mint a mozgólépcső. Szaknyelven ezt egykötéses függőszános rendszernek nevezik. Egyirányban egyidejűleg 500 személy utazhat. A pálya kétféle sebességre épült. Télen, amikor főleg a sísport kedvelői veszik majd igénybe, gyorsabb lesz a haladás. Még egy adat: a drótkötél vastagsága 26 milliméter.

Noha hazánkban ez az első turisztikai rendeltetésű kötélpálya, mégis jelentős tapasztalatokkal rendelkezünk az építés, gyártás terén. Az ipar számára már évtizedek óta készülnek hasonló berendezések. Az UVATERV gépészeti tervezőirodáján Schidlovits József csoportja a legkiválóbb kötélpályás szakembereket tömöríti, akik felveszik a versenyt a külföldi szakértőkkel is.

Ezek után joggal kérdezhetjük, hogy miért nélkülöztük eddig a hegyvidéki kötélpályákat. A felelet egyszerű. A rohamosan fejlődő ipar mindeddig felhasználta a rendelkezésre álló teljes kapacitást. Most azonban az ipari igények részbeni kielégítésével, elkezdődhet a közhasználatú berendezések építése.

Az utasszállító kötélpályák létesítése már régen ott él a hazai

tek a Badacsonyan létesítendő pálya tervei. A munka közben felmerült műszaki akadályokat sikerült elhárítani, így rövidesen elkezdődik az építkezés. Ez kétszakaszos kötélpálya lesz. Az első szakasz a Balatontól vezet fel a Kisfaludy-házig. Ezen a szakaszon egyidejűleg lehet fel és le utazni. A második szakasz azonban, amely a Badacsonyi hegy tetejére visz, csak ingajaratban közlekedik majd. A létesítményt 1972-ben szeretnék átadni rendeltetésének.

Megépel a Mátraháza—Kékestető közötti függővasút is. Ez hasonló lesz a Jánoshegyi pályához, de az utasok itt már nem nyitott székekben, hanem kétszemélyes zárt kabinokban, állva teszik meg az utat. A pálya hossza 2300 méter lesz. Közben a Kékestetőn felépül a Televízió magastornya, amelynek tetején espressót rendeznek be. A kötélpálya utasai az ország legmagasabban fekvő kávézójából gyönyörködhetnek majd a panorámában. A mátrai kötélpálya üzemeltetője a GYE-SEV (Győr-Sopron-Ebenfurti Vasút RT) lesz, amely az építkezés költségeit már biztosította.

Pécsi megrendelésre készítik az UVATERV szakemberei legújabb kötélpályatervüket, amely igen érdekesnek ígérkezik. Ez a függőpálya a pécsi püspöki palotától indul majd. Alsó állomása a híres Barbakánhoz épül. A kétszakaszos pálya elsőnek a Mecsek oldalára viszi fel az utasokat. Az állomásra kijelölt hely közelében szanatórium, üdülők, vikendtelepek és camping van. In-

MAGYARORSZÁGON

külföldi, magashegyvidéki társaié. Létrejöttét elsősorban a Főváros XII. kerületi Tanácsának, illetve Takács Jenő VB elnök kezdeményezésének köszönhetjük. Úgy látszik azonban, a tervezőknek és az építőknek is tetszett ez a munka, mert igen gyorsan elkészült. A függővasút, vagy ahogy nálunk elnevezték „Libegő”, a Jánoshegyre szállítja fel az utasokat. Alsóállomása a Zugligeti út és a Csiga út sarkán van, tehát vilámmal elérhető. A kötélpálya teljes hossza 1100 méter. Ez rövidnek tűnik, azonban ha a két végpont közötti távolságot a szokványos úton közelítjük meg, akkor a táv többszörösét kell megtennünk. Így mindjárt kitűnik az új közlekedési eszköz jelentősége. Ha még azt is számba vesszük, hogy a légi utazás mindössze 12 percig tart, láthatjuk, hogy a budai hegyvidék turisztikai lehetősége gazdagodott. A kötélpálya módot nyújt arra,

szakemberek képzeletében, — sőt nemcsak a képzeletében. Ugyanis az idők folyamán sok ilyen tervet vetettek papírra és egyszerű javaslatok születtek. Így a János-hegyi kötélpálya első tervét még 1939-ben asztalra tették. Akkor a háború szólt közbe. Egy másik pompás terv az 1956-os ellenforradalom következtében futott zátonyra. Erről érdeemes bővebben is szólni. A tervezett pálya útvonala szinte az egész budai hegyvidéket behálózta volna. Kiindulópontja a Bécsi útra, míg az első magaslati állomása a Hármashatárhegyre volt kitűzve. Innen egy szárny az Úttörő-vasúthoz, a következő pedig a Farkasréti temetőhöz szállította volna az utasokat. Remélhetően ez a terv egyszer még megvalósul.

Vannak azonban jelenleg olyan konkrét tervek és elgondolások, amelyek a közeli jövőben már kivitelezésre kerülnek. Így elkészül-

nen vezet fel a pálya következő szakasza a Misinatetőre, ahol szintén épül egy magas tv-torony, ahonnan egyszerű kilátás nyílik.

Számos más elgondolás is van különböző függőpályák építésére, de ezek végleges formája nagyban függ a közeli jövőben elkészülő létesítményeken szerzett tapasztalatoktól. Egyet azonban meg lehet említeni ezek közül, mégpedig a Gellérthegyre vezető függőpálya két változatát. Az egyik javaslat szerint a pálya a pesti oldalon kezdődne. Nem mindennapos élményt jelentene egy ilyen Duna feletti utazás.

Kétségtelen, hogy a Jánoshegyi „Libegő” üzembe állításával új szintet kap a hazai turisztika. Az első magyar közhasználatú függőpályát újabbak követik, s ezzel bővül, változatosabbá válik kirándulóink, turistáink lehetősége.

Szamay György

Jellegzetes dunai ártér, bozontos fűzekkel, kis vízerekkel

A nagy Duna mentében...

Az alföldi tájak turisztikai feltárása nagyot lépett előre az utóbbi években. Egyre több természetjáró csoport járja a Hortobágyot, a Körösök mellékét, a Tisza gátjait, a Duna mellékét, és síkvidéki vándorlásaik során olyan sajátos természeti szépségekkel találkozhatnak, amilyenek hegyvidékeken aligha akadnak. A gyalogos országjárók most kezdik felfedezni a *Duna bal parti síkságát*, a nagy folyam és a Dunavölgyi-főcsatorna által bezárt kedves arcú alföldi tájat, ahol víz és erdő együtt várja a vándort.

A *Duna—Tisza köze* több különböző jellegű kisebb tájból tevődik össze. Középső, legnagyobb részét a kiskunsági *homokhátság* foglalja el, s ezt a magasban fekvő területet keleten a Tisza, nyugaton pedig a Duna alacsony ártere szegi be. A Tisza széles árterének csak egy vékonyabb szalag-

ja nyúlik át a Duna—Tisza közére, a Duna ártere terjedelmesebb, s ezt a hosszan elnyúló, közepén kiöblösödő Duna melléki lapályt *Solti-síkságnak* nevezi a földrajz. A 20—30 kilométer széles és 120—130 kilométer hosszú táj keskenyen indul a Dunától Budapest alatt, aztán egyre tágul s Fülöpszállásnál már csaknem 30 kilométerre szélesedik. Kalocsa alatt újból keskenyedni kezd, majd a Baja előtt hirtelen fölemelkedő bácskai lösztábla csaknem teljesen a Dunához szorítja. A folyamtól a hátság nyugati pereméig terjedő terület 90—100 méter magasságban fekszik, legkiemelkedőbb pontja a 127 méteres *Solti-halom*, mely egy hajdani magasabb Duna-terasz tanúhegy-szerű maradványa.

A folyamszabályozásig nagyjából vízjárta terület volt a Solti-síkság. A Duna széles völgyét

mellékmedrek és holtágak rengetege hálózta be keresztül-kasul; egymást érték a lassú vízű erek és a sebesen folyó fokok, a lefolyástalan mélyedésekben tiszta vízű *szikes tavak* — semlyékek — és vizinövényektől benőtt *turjánok* rekedtek meg. A nedves laposok és süppedékes tocsogók rejtekében gazdag madárellet pezsdült. Ezt a világot mutatja be, eltűnése előtt, Petőfi: „*Itten a lapályon — Egy ér nyúlik végig, meg se mozdul habja, — csak akkor loccsan ha egy-egy halászmadár — Szárnyával megcsapja...*”

Ez a rónatáj Petőfi legszűkebb páttriája. Nem is csak azért, mert Kiskőrös a Solti-síkság legkeletibb peremén ül — ott, ahol a Duna-völgyi lapály kezd föl-emelkedni a hátságba —, hanem mivel a szülői otthon elsősorban Dunavécse és Szalkszentmárton je-

lentette számára. A szülőföld szeretetével eltelve tér vissza mindig erre a vidékre. Itt állt „*a nagy Duna mentében*” a drága szülői ház; tűzhely-meleg, békés családi hangulatú költemények ébrednek benne a bölcsőhely körül. A Duna menti falvak egész bokrárt vonja mindmáig fénybe a költő kezevonása, mellyel nevüket egy-egy verse alá odajegyezte. Szalkszentmártonból tekinti át a folyam menti Alföldet, ahol mindenfelé „*megmérhetetlen rónaság terül — imitt-amott áll egy fa, mint sziget...*” E táj részei a kövér gulyák, a nyargaló ménesek, a szikes tavakról felröppenő vadludak, a délibáb tengerében lebegő távoli tanyák.

A múlt század 80-as éveiben végrehajtott ármentesítés, folyamszabályozás után nyert új arculatot a Solti-síkság. A mocsarakat lecsapolták, a hajdani Duna-medrek mélyedéseit lassacsán elsímitotta az eke. De a régi vízvilág emlékeit mindmáig őrzik a holtágak tözegtelepei s a laposokban visszamaradt *kis szikes tavak*. Egy részük csak rövid életű; a lefolyástalan mélyedésekben meggyűlő tavaszi csapadékvíz a nyár derekára többnyire elpárolog, s kicserepesedett kőkemény medret hagy vissza maga után. Állandó jellegűek is vannak azonban e szikes tavak között, legismertebb a Dunapataj melletti *Szelidi-tó*. Mintegy négy kilométer hosszú és átlagosan 300 méter széles medrében jódartalmú, ásványi sókkal telített kritálytisza víz

Kalocsai városkép az érseki palotával (MTI felvétel)

hullámszik. A 4–5 méter átlagos mélységű tó körül már egy kis fürdőtelep is kialakult. Partjain vállalati üdülők és színes vikendházak sorakoznak, de már szállodája is van a turisták által is kedvelt fürdőhelynek. Az állandó vízű szikes tavak körül a hajdani gazdag madárvilág nyomai is föllelhetők; több réce faj költ itt tavaszonként, s a vizes lapályokon nagy csapatokban szállnak meg a dankasirályok, búbicék és gulipánok.

A táj központi települése, majd a körülötte kialakult középkori vármegye Árpád fiától és utódjától, Zsolt fejedelemtől kapta a nevét. Solton kívül Pataj és Kalocsa a legrégebben megült helység a tájon. A középkori Solt vármegye sűrűn lakott terület volt. Több mint 180 községének jórésze a Duna közelében, árvízmentes magaslatra települt, míg a kun szállások 1242 után a hátságokhoz közelebb eső részeken alakultak ki. A török időköt a táj településeinek jelentős része átvészelte — a Duna szigetei, mellékágai, mocsarai, náderdei megvédték a lakosságot —, Kunszentmiklós, Fülöpmezőszállás, Szabadszállás és Kiskunlacháza lakottan érte meg a török hódoltság végét, s a Duna-mellék ősi parasztfalvai közül is megmaradt Pereg, Szalkszentmárton, Dunavecse, Solt, Dunapataj, Ordas, Uszód és Fajs. Ezekben a községekben honfoglalás kori folyamatosságát megőrzött törzsköcs magyar lakosság él ma is.

A vízmenti falvak még mindig meglehetősen ősi képet mutatnak, zezugos utcáikkal, rendszertelenül épült házaikkal, a kun szállások már inkább mezővárosias jellegűek. A fehérre meszelt, formájában egyszerű szépségű kálvinista templomok köré széles, magas paraszt-polgár házakat, imitt-amott klasszicista kúriákat emelt a jómódú lakosság, mely a múlt század végéig elsősorban állattartásból pénzelt. Keménykötésű, rátarti, hagyományörző parasztság teremtett sajátos kultúrát ezeken a kun szállásokon; életük Baksay Sándortól kapott egyszerűségével ható irodalmi ábrázolást.

A táj egyetlen városa, Kalocsa, a Dunától hat kilométerre fekszik, a Solti-

síkság legmélyebb teknőjében. A mocsarak, a vízerek, a Duna-ágak hajdan teljesen körülfozták. 1904 óta mezőváros, de tulajdonképpen az érseki uradalom központjából fejlődött várossá. Püspökségét még Szent István alapította, s a mai barokk főszékesegyház őst is az első magyar király építtette. Érseki székhely és papi iskolaváros léte is jellegzetes mezőgazdasági település maradt Kalocsa, napjainkban kezd csak iparosodni. A városban és környékén ősi paraszt díszítő népművészet él. A sok színű stilizált virágokat, állatokat és mértani idomokat mintázó kalocsai „pingáló asszonyok” a határon túl is hírnevet szereztek. A Duna menti falvak a hajdani vízi élet sok tárgyi emlékét őrzik még ma is, az egykori kun szállások a népi klasszicizmus nem egy karakteres alkotásával dicsekedhetnek, s élő népviselettel találkozunk Kalocsán kívül Bátyán, Dunaegyházán, Géderlakon, Duna-szentbenedeken is.

A Duna menti síkságon századokon át az úgynevezett szilajpásztorkodás jellegű állattenyésztés volt az uralkodó gazdasági forma. Hatalmas juhnyájukat, szarvasmarha-gulyákat disznó-kondákat és méneseket tápláltak a vízjárta legelők. Földművelés csak a települések pontosabb részein folyt, jó ideig csupán saját szükségletre. A folyamatszabályozás után az árvizektől megszabadított lapály kitűnő öntéstartalján virágzó mezőgazdaság fejlődött ki. A gyümölcs- és szőlőtermesztés nem kapott ugyan akkora jelentőséget, mint a hátság homokján, a kertészkedés, a zöldségtermesztés annál szélesebb körben terjedt el, főként a Duna menti részeken. Ezeknek a területeknek rendkívül jók az öntözési adottságai; a Solti-síkságon az ország legkorszerűbb öntözőhálózata van kialakulóban.

Ez a folyam-mente a legígéretesebb kerti tájunk, s egyben olyan terep a haza földjét gyalogszerrel rová turistának, amely a ligetes síkság legszebb tájképeit villantja fel. Vándorol a nagy Duna mentében, s víz, erdő, napfény kíséri végig útján.

Antalfy Gyula

Túráknál, kirándulásoknál fokozottan figyeljünk az országutakon!

A kis öböl homokos partján, vagy két tucat foka heverészt

Már jó ideje Santa Cruz-sziget lakója voltam, amikor hírt kaptam: az egyik Angermayer fiú csónakkal Santa Fe-szigetre készül. Ha kedvem tartja, vele tarthatok.

Mindkét sziget a Columbus-, ismertebb nevén a Galapagos-sziget-csoporthoz tartozik. Ez az archipelagus a dél-amerikai partoktól mintegy ezer kilométerre a Csendes-óceánban található. Teljes egészében Ecuador birtoka és természetesen az egyenlítő képzeletbeli vonala is átszeli a Dunántúl nagyságú tengerészen szétszórtan kiemelkedő vulkánikus szigeteket. A szigetvilág földrajzi központja Santa Cruz-sziget, ennek déli partján helyezkedik el a kis Puerto Ayora kikötő, a sziget egyetlen emberi települése. A tép faházaitól kaktuszligeten át tízperces sétával ér-

LÁTOGATÓBAN AZ OROZSLÁNFÓKÁKNÁL

A gondos fókamama csemetéjét csinosíttatja

Egy csinos, bajszos fókánány portréja

Santa Fe-sziget partvidékét különleges kaktuszerdő díszíti

hető el átmeneti főhadiszállásom, a Charles Darwin Biológiai Kutatóállomás.

Partraszállás fókáéknál

Ha valaki felkapaszkodik a kutatóállomás mögötti bazalt dombra, kedvező időben felfedezheti a messzi távolban a kis Santa Fe, régi nevén Barrington-sziget arasznyi fekete csíkját. Az archipelagus szigeteinek kettős nevük van: az eredeti angol elnevezések a hajdani kalózvilágból származnak, amikor pedig Ecuador kinyilvánította a szigetek feletti birtokjogát, a vallásos spanyol leszármazottak a kalózneveket „szent” elnevezésekre változtatták meg. Így lett a korábbi Indefatigable-szigetből Santa Cruz, azaz magyarul Szentkereszt-sziget, Barringtonból pedig Santa Fe, azaz a Szent Hit szigete.

Kora hajnalban keltünk útra a négyszemélyes vitorlással. Az ecuadori természetvédelmi szolgálat két fiatal munkatársa utazott még az imbolygó járművön. Az ecuadori kormány ugyanis az egész szigetvilágot nemzeti parkká, védett területté nyilvánította. Nem véletlenül, hiszen a szigetek állat- és növényvilága egészen különleges, sok olyan állat- és növényfaj van, amely Földünkön egyedül csak itt található meg. A hivatalos kiküldöttek célja: ellenőrizni, hogy a kb 25 km²-nyi lakatlan szigeten nem háborgatja-e valami a természet ősi rendjét.

Vitorlás csónakunkat most motor hajtja a háborgó óceán vizén. Vitorláinkat majd visszafelé használhatjuk, amikor hátba kapjuk a szigetek közé benyomuló hideg Humboldt- vagy Perui-áramlatot. Néhány órás bukdácsolás után már a sziget ész-

ki partvonalala előtt járunk. A lankás fekete lávamezőt ritkás kaktuszerdő borítja: természetesen ezek a 10–12 méter magasra megnövő, vörös törzsű kaktuszok is a világon egyedül itt élnek.

A lávafalak védelmében a partmentén keletnek tartunk. Itt két bazaltfolyam csendes, kékvízű lagunát zárt közre, ahova zátonyokkal védett tengeri kapun osonhatunk be.

A motor zúgása felveri a beltő csengését. A bazaltsziklák mintha meglevenednének: mindenfelől morgás, szuszogás, csúszó-mászó testek sűrűlódása hallatszik...

Megérkeztünk a tengeri oroslánok birodalmába!

A fókapapa mindig dühös

Homokos partszakaszon kötöttünk ki. A szürke, napsütötte homokban vagy két tucat fóka heverészett, idősebbek és fiatalok vegyesen. Zajnokra néhány gyermekét féltő mama feltápáskodott, s valami köhécselő hangon adott kifejezést rosszálásuknak, amiért megzavartuk őket nyugalmukban.

Felszerelésünket egy magasabban fekvő lávateraszra cipeltük. A fiúk hozzáláttak a sátorveréshez és a főzéshez. Jómagam átalakultam felkészített karácsonyfává: nyakamba akasztgattam fényképezőgépeimet, a filmfelvetőt és a kellékes táskát, majd elindultam háztűznézőbe fókákhoz.

Óvatosan közelítettem meg a népes családot. A középső csoporttól három-négy méterre én is letelepedtem a homokra, hogy jól szemügyre vegyem, megfigyelhessem az egész társaságot.

Tizennégy nőstény heverészett a parton körülöttem, rajtuk kívül még nyolc gyermek-fókát és öt serdültet számoltam össze. A kicsinyek békésen szoptak, vagy mamáik mellett aludtak, a teénager-ek is elnyúlva élvezték a kellemes napsütést, s ügyet sem vetettek rám, jól-lehet most láthattak életükben először embert.

Egy, csak egy lény van talpon, pontosabban lubickol a vízben: ez pedig nem más, mint a család feje, a hímfóka. Termetre a nőstények két-háromszorosa. Sebesen úszkál a partok előtt ide-oda, olykor lebukik húsz-harminc másodpercre a víz alá, majd amikor feltűnik, hangos szaggatott trombitálásba kezd:

— Öü, öü, öü, öü, öü, öü, öü; öü, öü...

Néhány mama felkapja a fejét a vészjelző hangra felém fordítják imbolygó felső testüket és kidülledt szemekkel bámulnak felém. Egyik-másik felmordul. Ez mintha válaszáda lenne az éber férjnek: nyugodj meg papa, mi is résen vagyunk, vigyázunk kicsinyeinkre!

A fókamama bekapta a lábamat

A Galapagos-szigeteken két fókafaj él. Az egyik a kisebb termetű prémfóka, amelyet a múlt században már csaknem teljesen kipusztítottak értékes bőre miatt; csak most kezd ismét elszaporodni. Sokkal nagyobb tömegben élnek a szigeteken a kaliforniaiakkal rokon oroslánfókák vagy tengeri oroslánok (*Zalophus wollebaeki*), ez utóbbiak népesítik be Santa Fe-szigetet is.

Állatrendszertani szempontból az oroslánfókák (*Eumetopias jubatus*) a füles fókafélék (*Otariidae*) családjába tartoznak, ez pedig a méhlepényes emlősök fókakénti rendjének a tagja. Kitűnően alkalmazkodtak a vízi élethez, uszonyos, csökevényes lábaikkal viszont a szárazföldön igen esetlenül mozognak. Ahogy megbeecsültem, a Santa Fe-sziget partvidékén élő fókák nőstényeinek súlya 80–100 kilogramm lehet, míg a hímeké 200–250. Szőrzetük durva, ha a napon kiszárad, világos barna színű, vízesen sötét barna. A hímek bőre és szőre sötétebb, csaknem fekete; igaz, csak vízesen láttam, mert a hímek ritkán tartózkodnak sokáig a parton.

Hozzálátam a fókacsalád tagjainak tüzetesebb megismeréséhez. Kezdem a gyerekes mamákkal. Az elsőt két lépésnyire közelítettem meg: felhorkant és kicsinyével együtt menekülni kezdett a víz felé. A második mamához egészen közel léptem, sőt lábammal feléje nyúltam. A tisztos fókahölgynek nem tetszett incselkedésem: dühösen fordult felém s mire felocsúdtam, már bekapta lábamat. Szerencsére jó vastagbőrű bakancsot viseltem, a harcias állat fogaival csak ezt lyuggasztotta át s a lábam alig sérült meg. Ettől kezdve azonban óvatosabban „tanulmányoztam” fókauram háremének tagjait.

Fényképezés ürügyével sorra bemutatkoztam a többi fókánéninek is, de incselkedéseimet a család feje megunhatta, mert vad trombitálással a parton termett és felbőszülten rohant felém. Ennek fele sem tréfa! A felindult hím kitért szájával sebesen közeledett, öt-hat centis fehér agyarái semmi jóval nem kecsgettettek. Menekülnöm kellett. Tíz-tizenkét métert futhattam, nyomomban a negyedtonnás szörnyet. A hímfóka leállt. Vagy elfáradt a számára szokatlan szárazföldi tornában, vagy megelégette a győzelmet. Csak félelmetes hangját visszhangozták a lávafalak:

— Öü, öü, öü, öü, öü, öü; öü; öü, öü...

Egy náthás fóka

A hím visszavonult a vízbe, én pedig a család szanaszét heverő többi tagjaival folytattam ismerke-

désemet. Hihetetlen, hogy ezek az ifjú fókák milyen mélyen tudnak aludni! Az egyik, olyan félmázsás ifjunc mellé álltam és próbáltam költögetni. Előbb finoman szólítottam, majd lábbal bökdösve. Semmi eredmény, hősöm horkolva aludt tovább. Mit tehettem, jól oldalba rúgtam. Nagyt szusszantott, majd felnyitotta, rám meresztette kidülledt, nagy kerek szeméit. Újabb másodpercek teltek el, míg „kapcsolt”.

Övüü — vonított fel ijedten, és bukdácsolva menekült a víz felé.

Nem csoda, hogy ilyen jámbor, együgyű állatokkal könnyen elbántak a hajdani fókavadászok. Nem kell ehhez komolyabb fegyver, mint egy jókora fadorong, egyszerre hatnyolc állatot is le lehetne bunkózni. Azután egy kis várakozás szükséges, míg a vízbe menekültek újra kimászhatnak a partra és folytatható a vérfürdő. Csak a hímekre kell vigyázni...

— Happi! — Hangos tüsszentést hallottam magam mögött. Azt hittem, valamelyik fiú jött utánam és az tüsszentett. Tévedtem! Az egyik náthás fóka adta ezt a teljesen emberinek tűnő hangot.

Búcsút vettem az öbölbeli fókatanjától és a délutáni órákban a sziget északi partvidékén települt több tucat fókacsaládot látogattam sorra. Egy-egy hím háreméhez nyolctizenöt nőstény tartozott. Ezek csak jól behatárolt körzetben tartózkodhattak, ami általában 15–25 méteres parti szakasznak felelt meg. A fókaférj gondosan ügyelt arra, ne hogy valamelyik felesége félrelépjen, de a szomszéd hímet is időnként hangos öü-zéssel értesítette: kegyetlen leszámolás következne, ha kacérkodni merészelné feleségeinek egyikével.

Majdnem nyakamat törtem, amikor egy bazaltmedencében a fürdőző fókaovodásokat fényképeztem. Nem vettem észre, hogy amire lépek, az nem szikla, hanem — egy fóka. Az állat szalonnás, puha teste kifordult alólam, én meg a nyakába huppantam. De az álmából riadt fókám ijedtsége nagyobb volt, mint az enyém. Támadás helyett ösztönösen a menekülést kereste a biztonságos tenger felé...

Amint az esti órákban visszatértem a kis öbölbe, megrökönyödve tapasztaltam, hogy a hímfóka a parton hagyott hátizsákom mellé telepedett. Sőt! A távollétemben — talán bosszúból még is dézsmálta azt. Amikor egy kőhajítással tisztos távolságból figyelmeztettem illetlen viselkedésére, dühödten fordult felém, de egy centit sem volt hajlandó távolodni holmijaim mellől.

Az előbbieken már némi izéltőt adtam a fókák lélektanáról, ezért úgy gondolom, nyugodtan az olvasó képzeletére bízhatom annak eldöntését: mi módon szabadulhatam meg csomagjaim kéretlen, kellemetlen őrzőjétől?

Dr. Balázs Dénes

JUBILEUMI TÁBOR

A Magyar Természetbarát Szövetség augusztus 15—23-ig nagyszerű táborozást rendezett a balatonfüredi campingben. A hazai résztvevőkön kívül sok külföldi látogató is megjelent, a megnyitó napján már 800 turista verte fel a sátrát, s rendezkedett be az izléseesen kialakított táborban. Jókedv, vidámság jellemezte a tábort. Képeink a megnyitó napján készültek. (Fekete Ferenc felvételei)

„Szabad, mint a madár” — mondja a szólás-mondás. Valóban igaz az, hogy a madár korlátlan szabadságot élvez? Vagy általában a szabadban élő állatok azt teszik és oda mennek, ahová akarnak?

Ezekre a kérdésekre egyértelműen nemmel válaszolhatunk, ha a szabadságot úgy értelmezzük, hogy bármikor azt teszik, amit akarnak és oda megyek, ahová akarok. Látszólag valóban szabad a vadon élő állat, azonban, ha jobban megfigyeljük életmegtartásait, azt találjuk, hogy ők is „röghözkötöttek” és nem szabadulnak el élőhelyük határai közül.

A természetmegfigyelők már régen észrevették, hogy a vad nem vándorol, vagy repül rendszertelenül, hanem az év minden szakában, többnyire egy bizonyos területen belül található. Minden állatnak megvan tehát a meghatározott élőhelye, otthona, búvóhelye, stb. — ahová meghatározott utakon, csapásokon, néha pedig a levegő kék országútján évről-évre, vagy évszokról-évszakra visszatér.

Egyes vadfajok — mint pl. az üregi nyúl — egy életen át egészen kis területen (1–2 km²-en belül) él, ha csak valami rendkívüli környezeti hatás (pl. árvíz, vagy az erdő kivágása, vagy mezőgazdasági művelésre való áttérés stb.) nem kényszeríti megszokott területének elhagyására. De nemcsak a kistermetű emlősök, hanem még a madarak között is akad olyan faj, amely ugyancsak pár km²-en belül éli le életét. Pl. közismert hazai madarunk a fogoly is ilyen „röghözkötött” vad, bár látszólag ő sincs akadályozva mozgásában.

Egyes vadfajok élőhelye már egymagában is korlátozza azok elterjedését, — így pl. a halakét a víz. Más fajok esetében a meteorológiai tényezők szabnak határt elterjedésüknek. Pl. a pingvinek nem vonulhatnak az egyenlítő forró égőve alá, mert ott nem maradhatnának életben. Még a rokon fajok elterjedési köre is korlátozott. Pl. az afrikai éghajlathoz szokott, jellegzetesen nagyfűlű sivatagi

rókat (Fennek) nem telepíthetnénk a sarki, hófehér bundájú rókák élőhelyére. Mindent összefoglalva tehát azt mondhatjuk, hogy az állatok külvilággal való kapcsolata helyhez kötöttséget és nem szabadságot mutat.

Minden állatfajra jellemző a meghatározott földrajzi elterjedési terület (areal). Azt a földterületet nevezzük valamely állat arealjának, amelyet az illető faj legszélső előfordulási helyeinek összekötő vonalai határoznak meg.

Az előbbi meghatározás azonban nem jelenti azt, hogy a kérdéses faj az egész arealt benépesíti, hanem azt, hogy az összekötő vonalakon belül annak csak egy meghatározott részén mozog, amely tágabb értelemben a neki legmegfelelőbb terület (tudományos nevén: biochor). Így pl. nem találkozunk nagy kiterjedésű erdőben hörcsöggel vagy ürgével, viszont mezőgazdaságilag művelt területen, — ahol nincsenek fák — mókussal sem. Így van ez annak ellenére, hogy az erdő és mezőgazdaságilag művelt területek egymással közvetlen szomszédságban vannak. Az ürge és a hörcsög biochorja tehát a mező, szántó, stb. fátlan, míg a mókus biochorja az erdősült terület. Amikor azonban kivágják az erdőt és ugyanazt a területet mezőgazdaságilag hasznosítják, akkor a mókuskok elhúzódnak a legközelebbi erdős vidékre. Ugyanezt teszik a hörcsögök és ürgék is, ha biochorjukon nagy kiterjedésű erdőt telepítenek.

A biochoron belül van az ún. biotop, amelyet egyes állatok, családok, vagy kisebb állatcsoportok csaknem állandóan laknak. A már említett mókus az erdőben többnyire elsősorban a fákon és ritkábban a bokrokon, cserjéken éli le életét és csak elvétve figyelhetjük meg a földön szaladgálva. Ezzel szemben ugyanezen a területen a mezei nyúl kizárólag a talajon mozog. Ugyanitt a talaj felszíne alatt, föld alatti vájatokban él a vakond, amit viszont igen kivételes esetben figyelhetünk meg a talaj felszínén és sohasem a fákon vagy bokrokon.

A biotopot az egyén, család, csoport, stb. egymás között „felosztja” kisebb terület egységekre, ún. territóriumokra. Vagyis, bár az állat faji jellegének megfelelne az egész biotop területe, mégis az egyén (illetve családi, vagy csoport) adottságai gátolják az egész biotopban való szabad mozgását. A territóriumnak legalább akkorának kell lennie, hogy eltartóképessége egyensúlyban legyen az otlakó állatok számával.

A territóriumot annak megfelelően, hogy az év bizonyos szakában melyik területrészt foglalja el az otlakó állatcsalád, vagy csoport ismét feloszthatjuk. Pl. a szarvas esetében megfigyelhetjük a következő megoszlást: szeptemberben a szarvas tehének és utánuk menve a bikák is az ún. bögőhelyekre vonulnak. Ősszel elhúzódnak a téli beállóhelyekre, tavasszal viszont a tehének behúzódnak az ellőhelyekre, míg a bikák külön utakon, más területrészekre élnek.

A leírottaknak megfelelően tehát, amikor az egyes állatokat különböző évszakokban akarjuk megfigyelni, a territóriumoknak azokat a részeit kell felkeresni, ahol azok az időszaknak megfelelően tartózkodnak.

A jövőben tehát, ha meglátunk egy madarat, vagy akár az emlősökhöz tartozó vadat, gondoljunk arra, hogy hol lehet abban az időszakban a lakása. Külön tudomány, mégpedig nagyon érdekes és lebilincselő az állatok mozgásának a megfigyelése. Ma már tudjuk, hogy a madár sem szabad, hanem korlátozott határok között mozog. Nem árt ezeket tudni, ha túráinkat fényképezéssel tesszük emlékezetesebbé. Tavasszal a róka lyukak körül kitűnő fotókat készíthetünk a játékos rókafiakról. Nyáron, esetefelől az erdei rétek közelébe ülve, megfigyelhetjük az oda legelni járó szarvast, őzet, nyulat, stb. Ősszel a szarvasok bögőhelyen felejtelen szabadtéri hangversenyt hallhatunk. Télen pedig a vadcsapásokat nyomozva, megtalálhatjuk a vad kedvenc téli beállóhelyeit, a napos verőoldalakon.

Dr. Szederjei Ákosné

(folytatás az 5. oldalról)

Ebben a kis szerb faluban ért véget Magyarország 150 éves török megszállása. A zentai ütközet után *Savoyai Jenő* itt kötötte meg a békét. Az országút bal oldalán legelőnek tűnő ingovány fut le a Dunáig, ebbe fulladt bele *Köprilidze Musztafa* serege. A másik oldalon szilvafákkal beültetett domb tetején kerek templom áll. A békekötés emlékére készült a hajdani török mecset helyén.

Kísérőim mesélik, hogy *Karlóca* a diplomácia történelmébe is bevonult. Állítólag a domb egyik kerek sátorában írták alá a békeszerződést. Hogy elkerüljék a hatalmi vitákat a *Szent Szövetség* hadvezérei négy oldalról egyszerre léptek be a kerek sátorba és foglaltak helyet a kerek asztal mellett.

Karlóca ma csendes kis városka, rendezett utcákkal, szép házakkal és palotákkal. Az első világháború végéig a szerbség szellemi központja volt, itt székel a szerb egyház patriarchája, palotája ma tartományi levéltár. Mellette pirostéglás iskola, az első szerb gimnázium. Mindkettő a *Branko Radicevics* nevet viselő téren áll. *Radicevics* — a szerb Petőfi itt született, élt és halt meg.

Karlóca után a gépkocsi percek alatt a *Nemzeti Park* bejáratához ér. Ez *Sztrazilovo*; arnyas park, hatalmas tölgyfákkal, sétányokkal. A kis patak partján vendéglő és turistaház áll. Jól jelzett utak vezetnek innen a *Fruska Gora* legszebb helyeire; a *Popovicára*, ahonnan a gerincen át három óra alatt *Ilokra* (*Újlak*) érhetünk. Itt halt meg *Kapisztrán János*, a nándorfehérvári csata hős papja. Szép út vezet *Vénátra*, a hegység központjába, ahol a 36 m magas partizán-emlékmű áll. Az utak jól gondozottak, fából készített, asztalokból és padokból álló pihenők tarkítják, és az ösvények turistaházakhoz vezetnek.

A *Fruska Gorában* nincs korlátozva a sátorverés, táborni útni mindenütt lehet, egy csupán a probléma: kevés a víz. Viszont sok a látványos, közöttük a híres, régi kolostorok. Az egyik, a *Hopovo* nevű, *Véná* közelében, egy völgy mélyén található. Két idős apáca gondozza az ódon, meglehetősen elhanyagolt állapotban levő épületet, amelyet bővizű forrása és híres freskói miatt sok látogató keres fel.

Magyar turista ritkán fordul meg erre felé. Végigkérdeztem a házak gondnokait, jártak itt valaha hazánk fiai, de csupán a *venáci* és az *oszojjei* vezető emlékezett magyar autósturistára. Utóbbiban egy feketekepű macedon fogadott. Hogy a szobákat, avagy a étkezést adja-e ingyen nem árulta el. De az árak utáni kérdezősködésemre így válaszolt:

— „Egy fő egy napra 30 dinárt fizet. Akkor is ha eszik, akkor is ha nem. De ha eszik nem fogja megbánni.”

Mi megkóstoltuk és valóban kitűnőnek találtuk. Őszintén bevallva.

az útikönyvekből már jó előre kiírtam miket fogok rendelni Jugoszláviában. Jegyzeteimben ott sorozták a szerb nemzeti ételek nevei — azok valóságos tartalmuk feltüntetésével. Tudtam, hogy a „szárma” — töltöttkáposzta, a „*djuvec*” lecsó, és a „*csevapcsicsi*” — fasírozott. De a gondnok lebeszél ezekről, mondván, hogy azokat bárhol ehetek, viszont amit ő ad, az nincs máshol. Kaptam eredeti „*csorbát*” — savanyúlevest fiatal bárányból és „*srbska kiselát*”, amolyan szerb fatányéros. Volt benne rántott sertés és csirke, sült virsli, bárányból készült saslik, vesepecsenye, sőt sült szalonna is. Erős paprikával ettük, ami annyira kaparta a torkot, hogy verseci borral kellett leöntözni tüzet.

Sajnos a vendégeskedést fel kellett függeszteni, várt ránk *Újvidéken* a *Vajdaság Tartományi Végrehajtó Tanács Idegenforgalmi Bizottságának vezetője; Petar Kukic*. Kukic elvtárs hivatalában, a tartományi palotában fogadott és készségesen válaszolt kérdéseimre.

A *Vajdaság* nagy turisztikai fellendülés előtt áll — mondotta. Két, nagyforgalmú autót vezet át rajta, egyik az E 5-ös, hazánkon át *Belgrád* felé, a másik az E 45-ös, *Zágráb* és *Versec* irányból *Románia* felé. A turistahelyek az utak közelében vannak, könnyen megközelíthetők.

Kidolgozták a *Vajdaság* idegenforgalmi fejlesztésének távlati terveit, ennek értelmében a *Fruska Gora* üdülőhelyeit vízvezetékekkel látják el, kiépítik a *Vajdaság* történelmi és kultúrhegyeit — *Karlócát*, a kolostorokat, valamint a várakat *Iloktól* egészen *Versecig*.

A *Vajdaságban* egyedülálló természeti ritkaságok is találhatóak — mondotta *Kukic* elvtárs — a *delibáti homokpuszta*, a *Palicsi-tó*, a *Fehértemplom*, a *Verseci-hegy*, a *Bela Crkvai tavak*, *Srmska Mitrovica* és a *zrenjanini* (*Nagybecskerek*) *kastély*.

Mindegyikben szeretettel várjuk a magyar turistákat. Szomszéd barátaink szívesen látott vendégek a *Vajdaságban*. A turisztika a népek, emberek közelebbhozásának jó eszköze. — mondta beszélgetésünk befejezésekor *Petar Kukic*.

Mindössze harminchat órát töltöttem a *Vajdaságban* — és ebből hatot aludtam is — Ezalatt bejártam a *Szerémséget*, *Bánatot*, *Újvidéket* és a *Fruska Gorát*. Igaza volt *Ucsának*, ez a megálló megért két napot. Szép tájakat láttam, barátságos embereket ismertem meg. És ahogy érkezésem sem tartott sokáig, úgy búcsúzásom is pillanatok alatt játszódott le. Eppen csak annyi időm volt, hogy beugrottam a vonatba, az máris megindult. Még kiintettem az ablakon kísérőmnek, pillantást vettem a városra és a Duna felett magasodó bástyákra, s a vonat fűtőtestek közepette maga mögött hagyta *Újvidéket*.

Endrődi Lajos

Képeslap

JAPÁN BŐL

TOKIÓI ELŐZETES

Már lassan megszoktuk a rejtélyes rajzú japán feliratokat, a magától nyitódó-csukódó fotocellás liftajtót a szállodákban, a tizenkét csatornás, színes televíziót a szobánkban, az ebédlőben a főtt polipot meg a ló-tuszrügvet, s amikor belépünk a szállodába, már önkéntelenül lerúgjuk utcai cipőnket, hogy fölhúzzuk a különben kényelmes, csak a mi lábunkra kicsit szűk papucsokat; már rájöttünk az evőpálcikák fogására, és már szinte jobban esik az alvás a rizs-szalma padlóra — a *tatamira* — ágyazott fekhelyen, mint a hazai ágyban... Hiszen már három teljes napja vagyunk Japánban!

Három napja, hogy a *Turkménia* nevű szovjet hajó befutott velünk *Yokohama* kikötőjébe; azóta a 32 magyar fiatal — az Expressz utazási iroda világlátó csoportja — szinte már otthon érzi magát ebben a sok meglepetést tartogató szép távol-keleti országban.

Az első napon Tokiót vettük szemügyre s lencsevégre láttuk a Császári palotát (persze csak kívülről, mert oda közönséges halandó be nem léphet, azaz, hogy újabban egy évben kétszer mégis bemehet: Újév napján s április 29-én, a császár születésnapján), voltunk az Eiffel toronynál magasabb tokyói adótoronyban — a „Tokio Tower”-ban — láttuk a Ginza káprázatos fényeit éjjel, káprázatos árui nappal, ültünk az egysínű vasúton, a függővasúton, száguldoztunk a várost átszelő emeletes autópályán, s láttuk a modern építészet egyik remekét, az olimpiai úszócsarnokot. Ha átkeltünk az úttesten, már mi is teljes otthonossággal emeltük ki a kis sárga zászlót az út melletti drótkosárból, hogy „megállj”-t parancsoljunk

az autóáradatnak — s az úttest túlsó felén szépen visszahelyeztük az ott levő kosárba (ezt nem hoztuk el emlékebe: csupán az ötletét); már tudtuk, hogy nem kell taxiállomást keresni, mert nincs: a 40 000 taxi állandóan úton van s keresi, hogy kit vegyen fel... (Ezt az ötletet is elhoztuk, akár csak a kiszolgáló lányok mosolygó, kedves arcát). Tudjuk már azt is, hogy jó dolguk itt is csak a keveseknek, a gazdagoknak van, mert Japán hiába tört a harmadik — sőt, sok tekintetben a második helyre a világgazdaságban — élet-színvonal tekintetében a huszadik helyen kullog. A hajón velünk utazó fiatal japán joghallgató még azt is elpanaszolta, hogy a pompás autósztrádáknak sem örülnek osztatlanul, mert ezek is csak kevesek érdekeit szolgálják: a sztrádák díja a kisembereknek megfizethetetlen, ugyanakkor rengeteg a rossz út vidéken, falun. Még a mindenfelé hirdett osakai világhiállításnak sem örül mindenki: „kirakat”-nak tartják, amely csak a gyártulajdonos hasznát növeli s eltereli a figyelmet és elvonja a pénzt sok fontos közérdekű dologtól.

De hát a vendégnek mindenütt jó dolga van, s vendéglátóink dicséretre méltó figyelmességgel gondoskodnak is róla, hogy csak a szépet és a jót vegyük észre. S ilyen is akad bőven.

NE MONDJON „KEKKÓT”, MÍG NEM LÁTTA NIKKÓT!

Az egyik ilyen közmondásosan szép hely Tokió közelében a nikkói nemzeti park. Róla járja a fenti szójáték, amelyet akkor értünk meg, hogyha tudjuk, hogy *kekko* japánul azt jelenti: szép, gyönyörű.

Nos, a Tokiótól mintegy 150 kilométerre északra elterülő tókörnycék rászolgált a közmondásra. A Daiya-folyó mentén 48 merész kanyarral jutunk föl az 1271 méterrel levő gyönyörű Chuzenji-tóhoz, Száztíz méteres karsú sugárban — a híres Kegon-vizesésben — zuhan alá a tó vize, hogy onnan a Daiya folyóként

Szentély a nikkói parkban

rohanjon tovább. A földrengekések hazájában, vulkáni vidéken járunk! Északkeletre a majd két és fél ezer méteres kialudt vulkán, a Nantai hegy emelkedik. A tó vizét karsú motorcsónakok szántják, a part közelében meg — elemóziára várva — hatalmas aranyhalak keringenek.

De nemcsak a természet ruházta föl ilyen bőkezűen ezt a csodálatos völgyet. A Daiya-folyón túl csodálatos faragású, színpompás szentélyek épületei sorakoznak, a japán és a kínai stílusú építkezések remekei. A vörös lakkal bevont „szent híd”-on, a Shinkyon át hatalmas cédrusfenyőkből álló fason indultunk el a szentélyek felé. Van közöttük több mint 1200 éves, jó részük azonban 17. századi: s a híres soggunnak — a régi idők katonai főparancsnokának — Tokugawa ieyasunak nevéhez fűződik, akit pompás mauzóleumban itt temettetett el unokája. 15 000 ember dolgozott a pompás épületek létrehozásán.

A jellegzetes japáni „dialkapun”, a „tori”-n belépve balról a híres ötemeletes pagodát pillantjuk meg. A széles kölépcsőkön csak úgy árad fölfelé a látogatók sokasága. Legtöbbször japánok: kiránduló buszokkal jöttek e híres nemzeti zarándokhelyükre, s a sok kis bájos idegenvezető tarka zászlócskákkal integetve igyekeznek csoportját megmenteni a szétszóródástól. Mi is vezetőnk magasan lengő sárga zász-

lójáról tudjuk, hogy merre a magyar csoport.

Most éppen a hajdani kincstár épülete előtt álló gátnak, amelynek homlokzatára a 17. századi művész egy fehér meg egy fekete elefántot faragott. Nem ő tehet róla, hogy nem mindenben hasonlítanak a természetrajz-könyvek leírásához: szegény talán soha életében nem látott elefántot.

A „szent” lovak istállóját díszítő három majom mestere azonban jól ismerhette az állatvilágot, sőt az embervilágot is: a világhírű kép az emberi boldogság titkát örökíti meg: ne hallj meg, ne láss meg, ne mondjal soha semmi rosszat.

Ezekkel a tanulságokkal fölvertelve indulunk tovább, hogy csak a jót s szépet lássuk meg a vendéglátó országban. S ilyen is akad bőven...

Most éppen Kamakura felé robot velünk a nyár végi verőfényben (ami itt 28—30 fokot jelent) a Japán Turistairóda, a JTB légkondicionált autóbussa.

AZ ÓRIÁS BUDDHÁHOZ

igyekszünk. Fényképről már régi ismerősünk a szabad ég alatt álló lenyűgöző méretű bronz Buddha. Eddig úgy tudtam magam is, hogy a világ legnagyobb bronzszobra, itt Japánban derül ki, hogy van nála még nagyobb is: Kyoto közelében, az ősi fővárosban, Narában, ahová majd szintén ellátogatunk. A kamakurai „csak” 13 méter (egészen pontosan 12 m 75 cm), a súlya pedig „csak” 103 tonna. Oriás-párja, a narai, 28 méteres és 551 tonna súlyú, de mivel zárt térben, a Todaidzsi templomban áll (pontosabban ül — egy óriás lótuszvirág kelyhében) nem hat olyan hatalmasnak, mint a „Végtelen Fény Buddhája” itt a fák, hegyek, felhők díszletei között. Eredetileg nem a szabad ég alatt állt ez sem: egy szökőár szabadította ki a szűk templomból, s helyezte el legméltóbb környezetében, 1495-ben.

Dr. Szilágyi Ferenc

„A boldogság titka”. A híres három majom a Nikkói Nemzeti Parkban

Az útvonal. A Golf-áram hátán Amerikából Európába. A számok a dátumokat jelentik

KILENC

luxushajó pedig öt nap alatt teszi meg az utat Amerikából Európába. Két fiatal angolnak — *John Ridgway*nek és *Clay Blyth*nek viszont a Boston melletti *Cape Cod* félszigettől az írországi *Gallway* városkáig 92 keserves napig tartott az út.

Vállalkozó szellemű emberek az Óceánon már átkeltek vitorlásan és motorcsónakon. Volt aki egyedül hajózott, és volt olyan, aki élelmet sem vitt magával. Az egész úton a tengerből kifogott halakkal táplálkozott.

A huszonhat éves *Ridgway* mindig valami merész dolgon törte a fejét. Eredetileg a *Mount Everestre* akart egyedül felmászni, de mikor a *Times*ben elolvasta a T. 3452-es hírdetést, feladta tervét. A hírdetésben ugyanis egy bizonyos *David Johnstone* nevű újságíró társat keresett az *Atlanti-óceánon* való áttevéshez.

Mire *Ridgway* jelentkezett, addigra *Johnstone* már kiválasztotta kísérőjét, *John Hoare* kollégája személyében. Ez volt *Ridgway* első szerencséje. A két újságíró csónakját ugyanis — a *Puffint* — ezer kilométerre *Új Fundlandtól* üresen találták meg. Mintegy hetven nap után pusztultak el.

Ridgway nem esett kétségbe és most már ő keresett társat. Meg is találta a 28 éves *Clay Blyth*ben. Ő

A legnagyobb földi kalandok

A bátor embereket mindig az ismeretlen világ, a felfedezés vágya hajtotta új világrészek felé, jégmezőkre és felhőbe burkolózó csúcsokra. Minden felfedezés az emberi akaraterő, a bátorság és az áldozatvállalás próbaköve volt.

Az Atlanti-óceán felülete 82,2 millió km², átlagmélysége 3860 méter. Hullámainak magassága eléri a húsz métert is. Ennek a hatalmas vízfelületnek vágott neki négy ember két, kétevezős csónakon. A 6,5 m hosszú csónakokban hetven napra elegendő élelem fért bele, ennyi idő alatt kellett volna a tervezett célt — Európát — elérni. A négy emberből azonban csak ketten értek el a célba, a másik kettő örökre eltűnt az óceán hullámaiban.

Már a második napon vissza akartak fordulni

Az űrrakéta percek alatt, a sugárhajtású óriásgép órák alatt repüli át az *Atlanti-óceánt*, az utasszállító

Cápák és bálnák

evezett az „Angol Rózsában” Ridgway mellett. Ez a csónak 6,5 méter hosszú volt, önsúlya 500 kg, teljes terheléssel — vízzel, étellel — 1,5 tonnát nyomott. Dióhéj volt a 150 tonnás bálnához képest.

A szél azt csinált velük, amit akart

Allítólag 1896-ban két norvég — Samuelson és Harko — már átveztek az Atlanti-óceánon. Útjuk 55 napig tartott, de annyi bizonytalanság merült fel útjukkal kapcsolatban, hogy sokan kételkednek állításukban. Mindenesetre vállalkozásukat hetven évig senki sem utánozta le.

Kilencvenkét nap alatt 6000 kilométert eveztek. Kiszámították, hogy ezalatt 3 millió evezőcsapást tettek meg.

— „Kezünk óriásira dagadt, nyakunk megmerevedett” — írta Blyth naplójában.

Ötvenkét nap alatt csak a táv feléig jutottak. Ezalatt csupán öt emberrel beszélgettek, akik egy gőzhajó legénységéhez tartoztak. Egyszer sűrű ködbe kerültek. Körülöttük hajók ködkürtjei bögték, állandóan attól féltek, hogy egy hajó útjába kerülnek. Kiáltoztak, kürtöltek, de a hajók rájuk sem fűtyültek. Amikor eloszlott a köd, a Winchester gőzös megkönyörült rajtuk. Megállt és vizet, friss élelmet, valamint zseblámpa elemeket adott nekik. Először üzenhettek családjuknak.

— „Még élünk”.

ján. Erről sokat hallottunk a tengerészekről. Ha ezt megteszi, bizonyára felfordultunk volna.”

De azért voltak kellemes napok is. Ha sütött a nap és hátszél fújt. Ilyenkor megszáritották nedves holmijaikat és megfürödtek a tengerben. Amíg egyikük beugrott a vízbe, a másik figyelte a cápák közeledését.

A beszélgetések témája mindig az evés volt. Gondolatban végigették a londoni éttermek ételeit és azon versenyeztek, ki tud jobb étrendet összeállítani.

A nátha jelezte az angol partok közeledését

Egy verőfényes napon nátha tört ki mindkettőjükön. Blyth szerint ez

ENKÉT NAP AZ ÓCEÁNON

Ridgway útjának sikerét arra alapozta, hogy Cape Codtól dél felé evez és néhány nap múlva eléri a Golfáramot, amely 19—66 kilométeres sebességgel folyik Európa irányába. Annak hátán akart céljához érni. De már az első napokban keserű csalódás érte. Bekerültek az Alma nevű orkán útjába. Az erős szél ellenkező irányba sodorta őket és a keskeny csónakot a 3—6 méter magas hullámok játékszerként dobálták. Minden erőfeszítésük dacára egyre távolodtak céljuktól. Ridgway már a második éjjel így kiáltott fel álmában:

„Forduljunk vissza!”

A szél felborította tervüket. Amit egy nap alatt, 12 órás keserves évezéssel megtettek, azt a szél négy óra alatt semmivé tette. De lassan kitapasztalták, hogyan is kell evezni.

Ha kedvező szél fújt 12 órát eveztek egyfolytában, minden órában 10 perc pihenővel. Gyenge hátszélben négyszer két órát eveztek, utána fél órát pihentek. Ellenszélben viszont semmit sem erőlködtek, takarékoskodtak erejükkel.

Nemcsak azért keresték a hajókkal való találkozást, mert emberekkel akartak beszélni. Már a tizedik napon elromlott a sextáns és Ridgway az iránytű és a karóra segítségével volt kénytelen navigálni. Azonban ez nem volt biztos módszer. Ha pontos irányba akartak evezni, kénytelenek voltak kérdezősködni, mint egy vidéki a nagyvárosban.

Ha ettek, a cápák belenéztek a szájukba

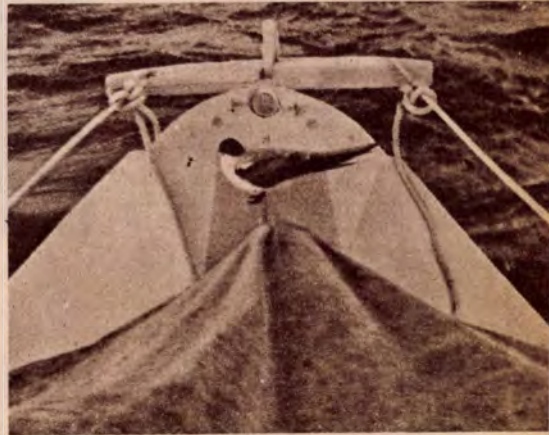
Ráják, cápák és bálnák kísérték őket. Eleinte annyira féltek tőlük, hogy odaszíjazták magukat az ülésekhez. Később megszokták a jelenlétüket.

— „Tíz, száz és ezer éhes szem szegeződött ránk.” Egy ügyetlen mozdulat és a ragadozók prédájává válnak” — Bármit is vetettünk a tengerbe, még a csomagolópapírt is lenyelték. Mindenféle állat kísért minket — bálna, kékcápa, kalapáscápa, óriáscápa, delfin, makréla, továbbá albatrosz, sirály és fregattmadár.”

Egyik éjjel Ridgway arra ébredt, hogy egy 12 méter hosszú tengeri kígyó dugta fejét a csónakhoz közel. Hallucináció volt? Könnyen lehetséges. Az utazás 49-ik napján idegileg és fizikailag már kimerültek voltak.

Leghűségesebb, egyben legveszedelmesebb kísérőjük a bálnák voltak. Egy délután három óriás bálna úszott feléjük. Egyikük a csónakot 2—3 méterre közelítette meg. Kis, fekete szemével úgy nézett rájuk, mintha vizsgálná őket. Azután hirtelen lemerült és a csónak másik oldalán emelkedett ki.

— „Attól féltünk, hogy a cethal még megvakarja a hátát a csónak al-

A szárazföld közelségét az jelentette, amikor ez a kismadár a csónakon megpihent

jó jel volt, közeledtek az angol partokhoz. Valójában még majd két hétig eveztek, amíg feltűnt a part. Ridgway éppen kakaót főzött a petrófőzőn, amikor Blyth felkiáltott:

„Föld, föld.”

De még kilenc órát kellett küszködniük a parti hullámveréssel, amíg John O'Toole a világitótorony-őre észrevette őket és riasztotta a mentőszolgálatot.

Blyth naplójának utolsó mondata így hangzott:”

— „Nincs a világon annyi kincs, amennyiért még egyszer az életben a lábamat egy csónak fedélzetére tenném.”

Ridgway azonban vidámabb volt amikor a mentőhajó fedélzetére tetten lábát. Ő ezt mondta:

— „Emberek. Ez igen. Ez kaland volt a javából.”

-el-

Volt már nekem vízi alkalmatosságom a Velencei tavon, de ott eszembe sem jutott hajónak nevezni, egyszerűen csónak volt; itt Szegeden az illet mindenki hajónak tiszteli, én sem akarok elszakadni a helyi szokásoktól.

Szóval a vízre bocsátás a tervezett időben elmaradt. Egyszerűen azért, mert nemzeti folyónk szakított sok évtizedes gyakorlatával, a tisztulás befejezését jelentő zöldár helyett megvadult május második felében, s az 1932-ben mért eddig legmagasabb szintjét, a 923 centimétert közel negyven centiméterrel megtételte. Haragos sárgán duzzadt meg a töltései között, itt volt segítő erejével, nagy szívével az egész ország, tíz és tízezer ember dolgozott a gátakon, hogy védje a várost, az olajmezőket, védje az életet és az emberi javakat.

Amikor csak olvasmányaimból, Móra, Tömörkény, s még előbbre Petőfi költői rajongásából szerettem meg a Tiszát, fogalmam sem volt arról, milyen gyönyörűségeket találhat benne az ember, ha nekivág csónakkal a víznek. Szép a Duna a kanyarban, a fővárosban, szép az alsó folyásán; el se tudtam képzelni, milyen szépség lehet abban, ha az ember síkföldi folyón kalandozik, ahonnan a csónakban ülve is végtelen messzeségbe futhat a tekintet, ahol a partokon kilépve, kis borzas tanyák szertelen sziluetttjét látja az ember, ahol sok helyütt alig akad bokor, amely mellé sátrat verhetne a turista. Megmondom őszintén, más hazai vizeinkhez viszonyítva sívárnak képzeltem el a Tisza partjait.

Volt már néhány futó találkozásom a Tiszával hazai szakaszának több pontján, fent is, lent is egyaránt. Láttam szelídnek, láttam a kérész-nász idején virágosnak, láttam rideg jégtáblásnak, láttam nagyon alacsonynak, s itt voltam a bal partján, amikor a század legmagasabb szintjét elérte. Tudom, hogy szép hangzású, dallamos neve a régi írásokban és hagyományokban mintegy ötven alakban fordul elő, hogy a nevezetes Plinius Pathissusnak, Jordanes Tisianusnak, Tysianának, a régi magyar krónikák Ticia, Tisia, Tiza, Tize néven emlegetik, tudom, hogy a

ÚJ SZERELMEM, A TISZA

A Tisza Pusztadomaházánál (MTI felv.)

máramarosi havásokból indul el, itt a mi hazánkban válik felnőtté, s felnőtt, nagy folyóként lép ki a határunkon; tudom — sajnos csak leírásokból —, hogy a Fekete s Fehér Tisza a forrásvidékeken zuhata-gokon, sellőkön éli csikókorát, hogy hegyeket, vad erdőségeket is ismer a víz, amely idelent Szeged környékén már egészen alföldi, síkvidéki folyónak számít.

Most, hogy nagyban készülök új kedvtelésemmé kikaknázására, s játékának örvendő gyerekek módjára a hajócskámát látom ál-momban is, utána néztem, milyen gondokat okozott az idej nagy áradást megelőzően Tiszánk a nemzet-nek. Olvasom egy, a vízjárásával foglalkozó régi munkában, hogy a szabályozás előtt észlelt legnagyobb szintje 1830-ban 615, 1845-ben 639 centiméter volt, hogy „főként az 1879-iki tavaszi nagy árvíznek volt kiváló jelentősége, midőn Szeged városa elpusztult.”

Mi minden történt azóta a Tiszán, Szegeden, a víz mindkét hazai partján, belépésétől búcsúzásig! Milyen eszközökkel, módszerekkel nyúlt hozzá például a múlt század embere, hogy folyónkat, a nemzet érdekeinek megfelelően megzabolázza? Olvasom, hogy az 1816-i árvíz idején Szegedről a kikindai vásárra hajókon mentek le a kereskedők és mesteremberek, magam hallottam nemrég a székutasi öregektől, hogy az ő határukban ma is használatos Sós-halom földrajzi elnevezés onnan ered, hogy hajdan egészen ide eveztek be a sószállító hajók.

Kicsi hajócskámát nézgetve nem tudom megállni, hogy bele ne tekintsek a szabályozás történetébe is. Nemcsak magamnak, más jelenlegi s a jövőben Tisza-kedvelővé váló honpolgárnak is érdemes az emlékezetébe vésni, hogy a szabályozáshoz szükséges felmérést a helytartó tanács 1833-ban rendelte el, hogy a nagyszabású munkálatokat ettől az évtől

1844-ig Lányi Sámuel igazgató mérnök irányította, hogy 1845-ben Széchenyi Istvánt nevezték ki a helytartó tanács közlekedési osztályának főnökévé, s hogy Széchenyi Vásárhelyi Pál mérnököt bízta meg a szabályozás tervének elkészítésével. Azt már ugyan senki sem jegyzi meg, biztos, hogy magam is elfelejttem holnapra, de érdekességként ide írom az egykori feljegyzésekből, hogy a Széchenyi által 1846. január huszadikán megalakított, s a szabályozás végrehajtására hivatott Tiszavölgyi Társulat a megalakulás évében a következő anyagi alapokkal rendelkezett: kölcsöntőke 400 ezer pengő forint, segély a só áralapból 100 ezer forint, a király ajándéka 50 ezer forint. Ugyancsak érdekes kortörténeti adalék, hogy az elsőként megalakult nyolc ármentesítő társulat körébe „1 671 219 magyar holdat vontak be, s a munkálatokhoz a terület minden holdja után két forint, huszonegyegész és négyötöd krajcártól 13 forint 42 krajcárig változó hozzájárulást mondottak ki, úgy, hogy a töltések elkészítésére 7 426 054 forintot és hat krajcárt irányoztak elő.”

Nem tudom volt-e valamiféle összehszerű előirányzat az 1970-es nagy árvíz kártevéseinek megakadályozására, felszámolására, de annyi biztos, hogy ezúttal nem három tételből, hanem a nép államának gondoskodásából, tízmillió ember szívéből tevődött össze a védekezés, a megsegítés hatalmas gépezete.

Nem tagadom, e pillanatban haragszom egy kicsit új szerelmemre, a Tiszára, de amint elmegy az ár, beleülök kis hajócskámba, megbocsátom a sárga víz szertelenkedéseit, felhajóztatok a dús parti füzes és nyár-erdők, a végtelenbe nyúló tanyás síkságok között, amíg a kedvem tartja, megnézem hol lehet, hol érdemes sátrat verni a partokon, hol bársonyos a meder homokja, honnan látni pihenő éjszakákon a legtöbb csillagot.

Ormos Gerő

A SZITNYA KONTYÁT MARKOLGATVÁN

Nyilván nemcsak magam vagyok a bolyongók társadalmában, aki egy hegytetőre felmászva, rögtön a szemközti magasodó csúcstól is megcélózta, erős fogadkozással: oda is ellátogat egyszer s majd onnan tekint vissza az iménti tetőre. Van ebben valami diadalmas turista-érzés, egyszerre két győzelem poharából oltani szomját. Így aztán valahányszor a Dobogókő, vagy a Csóványos felé kéklik a selmeci Szitnya vulkáni kopasza, emígy erősködöm magamban: — Megállj, vén Szitnya, újfent megragadlak!

Mostanában már nem is olyan nehéz megragadni: a selmecbányai Szent Katalin templom mellől fél óra alatt visz ki a busz a Szitnya lábáig — illetve térdéig — nem szükséges hozzá olyan egész napi vándorlás, mint mikor ifjonti hévvel a szklenői cserkésztriborból vágtunk neki a hegyi rengetegnek. De jó is, hogy most a busz siet velünk, mert *Selmec városának* annyi a vonzó bája még így, a maga elhanyagoltságában is, hogy önére szakra van szükség, amíg az ember eltépi magát a Klopacska tornyától, a botanikus kert gázsi fenyőjétől, avagy a Leányvár sötét nyakapujától.

Kétszázéves bányatavak, ódon bányatelepek, vidám külvárosok, tarka nyaralóházak között kanyargunk le s föl a *bacsófalvi tóig*. Valaha bányagépezeteket hajtottak a tavak gátolt vizével (a legjelesebb bányamesternek, a Bercsényi generálissal is eredményesen vitakozó Hell Mátyásnak kései utódjával éppen a minap vetett össze a trencsényi véletlen) — manapság inkább csak tájdiszítók már ezek a tavak, partjukat oly igyekezettel telepítették be nyaralóházakkal, sátorborokkal messzi vidék turistái, hogy a selmeciek — nem is csekély elégtétellel — megannyi Balatont látnak a maguk kisebb-nagyobb tavaiban. S ha terjedeleme és vízének hőfokára ez a bacsófalvi tó nem is versenyezhet a Balatonnal, erdei világát, a fenyőket, bükköket, tölgyeket szívesen látnánk a Balaton-táj díszéül mi is.

Árva csónak alatt csapkod a tavi víz, egynéhány ifjú táborozó fürdeni is merészel — kánikulában kellemes a víz — a nyaralótelep lassanként afféle kis villavárossá növekedett a sűrű fák alatt, jó fél óra, míg megkerüljük.

A vén Szitnyának innen adódik legközelebbi s legsímább útja. Alig egy órai járás a tető; aki a városból indul neki az örökké széljárta csúcsonak, az három órát is számíthat a gyaloglásra. A török is csak eddig jutott, valahányszor a selmeci ezüst-re fájt a foga s fölöttébb gyalázta a gyaúrt, hogy sohasem engedi kirabolgatni magát. A kuruc, meg a labanc azonban annál sűrűbben váltogatta egymást, hol Bercsényi ült be Selmecre, hol Kuckländer generális. A hegyekben akkor még fölősen szunnyadt réz is, ezüst is.

Ép volt még akkortájt *Szitnya vára* is. Logikusnak látszott a tetőre erősséget emelni — már a középkorban megcselekedték, mert úgy mered a Szitnyatető a déli síkság felé s őrzi Selmecet is, mintha pontosan erre szabta volna őt a vulkánikus világ. Tartotta markában a várat a neves rablólovag, Balassa Menyhárt is, míglen Szitnya várát 1711-ben le nem romboltatta a bécsi császár, hogy újfent kurucok kezébe ne jusson.

Ebből a várból ma már alig látszik valami. S ha látszik is, úgy összeolvadt bazalttal, andezittel, dáccal, vulkáni tufával, hogy tudós geológus legyen, aki a falak maradvékát elválasztani tudja az ősi kőzettől. Jeles tűzhányó lehetett az öreg Szitnya, le egészen a Csóványos is füstölgött a táj. Egy testvér a kettő. Ma már könnyű megmászni kihűlt sziklát, feljáró falépcsőket építettek a széthasadt vulkáni oszlopok közé. Új lépcsők ezek, amelyeket most taposunk. A régít, a gyerekkorombelít még a múlt században építették.

Az volt a szerencséje ennek a Szitnyának, hogy a bányászati s erdészeti akadémia tudós professzorai sűrűn jártak ki ide tanulni-tanítani s pompásan felmérték a hegy minden földtani, növénytani, állattani érdekességét, akár Lóczy Lajosék a Balatont; és a Szitnya Alosztály is remekül működött. Az egykori tulajdonosok, a Koháry—Coburg hercegek pedig afféle romantikus stílusú turistaházat emeltettek a tetőn. Ez ma is áll még. Száz turista alhat meg benne. A ház tövében egy jobb sorsra méltó büffé szomorkodik, sose ittam benne egyebet ízetlen málnaszörpnel s ettem hozzá avatag napolyi szeletet. Végül ezt is az a kedves fehér kuvasz kapja be aztán, amely ott ugrál körülöttünk, bús szalámivéget szippantgatva.

A tudósok mindenben megegyeztek a Szitnyát illetően, kivéve a magas-

ságát. Valahány útikalauz, annyiféleképp szól róla. Hol 1011-nek mérték, hol 1009-nek, most éppen 1009,9 méternél tartunk, azaz csaknem 1010. A hiányzó decimétert egy csúsós sziklával pótoljuk s egymást támogatva állunk rá a még szebb kilátás érdekében. Dehát enélkül is gyönyörű ez. Most már megragadhatom a Csóványos üstökét — alig ötven kilométer —, és integethetek a Dobogókőnek, hiszen az meg csak nyolcvan. Tizennyolc vármegye látásával kecsegtették a turistát, ma sem kevesebb. Ahogy délnek az Ipolyba rohanó Selmec, meg Szikince patak völgye nyílik meg előttünk s ahogy nyugatnak a Garam síkjára látunk s nézzük az apró honti s barsi falvak fehérjét, Bakabánya tornyát, Selmecet a mély katlanban s a messzi körmői hegyeket, a Polyánát, az Osztrovszki Vepert s a kékellő Fátrát, sokáig csak szótlanul lelkesedünk, fölösleges itt most minden magyarázat.

Pedig magyarázni is tudnék. Természetvédelmi területen vagyunk. 2683 hektárnyi nyilvánítottak rezervációnak, ebből különleges növénytani védelem alatt 40 hektár áll. Egy érdekes vadrózsafajtát védenek itt. Védik a táj élettani, földtani, s állattani világát is — őzeket, szarvasokat — a mikroklimát s a makroklimát egyben.

Ránk tűz a nap, borzolja a védett leveleket, lelépünk végül a tízcentiméteres extra-magaslatról. Két követ turista szuszog föl a lépcsőn. Előrelátóbbak voltak, mint mi. Négy üveg barna sör kandikált ki hátszákjuk zsebéből.

Körül se néznek addig, amíg félkezükben szalámi, félkezükben sörösüveg, s fel nem köszöntik a Szitnyatetőt.

Alább szállunk mi is. A bacsófalvi tónál még tán nem fogyott el a vendéglői ebéd.

Szombathy Viktor

A selmecbányai hegyek (A szerző felv.)

Az Öreg Bakony ismeretlen útjain

AUTÓS TURISTÁKNAK

Az erdőgazdasági út Bakonybél közelében (szerző felv.)

A már megismert, sőt esetleg megunt útvonalak helyett szívesen keresünk fel ismeretleneket. S lehet e ismeretlenebb, mint amelyik nemcsak az autótérképeken, de — újdonságánál fogva — a részletesebb turistatérképeken sem szerepel. Ilyen az *Öreg-Bakony* kitűnően karbantartott erdőgazdasági útja. Ezen autóval egy óra alatt juthatunk Bakony-szentlászlórról *Bakonybél*-be. (Természetesen ehhez előzetes engedélykérés szükséges az erdőgazdaságtól.)

Az erdőgazdasági út végig összefüggő erdőségen halad, enyhén kanyargva, csaknem vízszintesen. Így a vezető számára is lehetőséget nyújt a nyugodt szemlélődésre. Az út mentén a fiatal rudasoktól a ligetes öreg erdőig, a zord ősfenyvesektől a délies mogyoróig a legváltozatosabb erdei képekben gyönyörködhetünk. Alighogy elhagyjuk Bakony-szentlászlót, a *Fenyőfő* felől felhúzódnak az ősfenyvesek haladunk keresztül. Az erdei fenyő itteni őshonosságához nem fér kétség. Már 1258-as oklevelünk fenyőerdőt említ itt, amikor fenyőtelepítésről még aligha lehetett szó. *Fenyőfő* neve pedig már egy 1230-ból származó oklevélen is szerepel.

Többször jártam ezen az útvonalon, de még soha nem találkoztam más járművel. Annál inkább szarvassal, vagy őzzel. Kocsival ilyen hatalmas és elhagyatott erdőségen, távol minden lakott helytől még nem haladtam keresztül. Megállni és hosszan belehallgatni a rengeteg fenséges csendjébe, amelyet csak néha tör meg egy-egy kakukk kiáltása, vagy máskor a szélfújta lombok zúgása, a természet kedvelőinek rendkívüli élmény.

A turisták nagyon jól tudják, hogy a természet az igazi, meghitt szépségeit csak a gyalogosoknak tárja fel. A vérbeli turista nem adja fel a gyalogtúrák pótolhatatlan élményeit akkor sem, ha kocsit vásárol. Nagyszerű lehetőséget lát a kocsiban arra, hogy a természet olyan fenséges zugait is felkeresse, ahová eddig tömegközlekedési eszközökkel nagyon nehezen, vagy egyáltalán nem juthatott még el.

Ennek szellemében ajánlom a fent leírt útvonalon a Kisszépalmapusztáról *Kőrishegyre* vezető kék jelzést (keresztezi az utat). Ezen fél óra alatt juthatunk a *Bakony* legmagasabb csúcsára (704 m), ahonnan nagyszerű körkilyátásban gyönyörködhetünk. De az állami méncsikóteleptől északnyugati irányba gyalogolva, a *Zabola-erdőben* is érdekes földrajzi látnivalót, az ún. „*Mozsárkövek*”-et tekinthetjük meg. Ezek nem mások, mint homokkőbe cementeződött fej nagyságú mészkőrengetegek, amelyek pusztulás útján preparálódtak ki a meredek kőfalból.

Balogh Ferenc

A Dunántúl délkeleti szögletében, ott, ahol a Zselic lankáiról a Völgy-ség halmaira karikázik át a szél, kedves település fogja csomóra három megye határát: Dombóvár. (Reggelente Tolnából szöknek be utcáiba az első sugarak, a déli verőfény a baranyai hegyek felől záporoz házaira, alkonyatkor pedig Somogy felé fordítják fejüket a tányérrózsák.)

A közigazgatási elrendezés Tolna megyéhez köti, de a kaposvölgyi tájegységet összefogó, kedvező fekvése, gazdasági és kulturális kisugárzása fénykörébe vonja a szomszédos területek községeit is.

A római időkben Pons Sociorum névvel jelölték, s pihenőhelyként tartották számon a Sophianae-Arrabona közötti fővonalon. Aztán évszázadokra elzárta a felemelkedés elől a

IFJÚ VÁROSUNK

határát ostromló árvíz és mocsár. A múlt század elején, a Kapos folyó szabályozása után indult csak gyarapodásnak e vidék, ez év tavaszán pedig új lapot nyitott történetében az Elnöki Tanács határozata. A tizenhétezer lelkes nagyközség városi rangot kapott.

A Kapos jobb partján két, felkiáltójelként magasodó rom idézi a múltat: a Dombai család egykori erősségének, a Dombó-várnak ma-

A hajdani Dombó-vár romja (A szerző felv.)

radványa. Nyárcsemetékkal szegélyezett, keskeny út kanyarodik az egykori bozót-szigethez, amelyen évszázadokon át örködött a Dombairezidencia a táj felett. Egy kései feljegyzés szerint „Béke a belépőnek”-felirat díszítette kapuját, a vidék azonban gyakran volt hangos a harci zajtól. Különösen az 1542. év emlékezetes, amikor Verbóczy Imre várkapitány vitézeivel a kozári mezőn mért csapást Kászon bég csapartára. Az útközetben részt vett, s utána a Dombó-várban gyógyította sebeit Tinódi Lantos Sebestyén is. Ekkor írta a „Judit asszony történetét”, s ugyancsak itt ringott a bölcsője a Jázonról és Médeáról szóló széphistóriának.

A török hódoltság idején szpáhi katonák tanyáztak az erődítmény fa-

— DOMBÓVÁR

lai között. Buda visszafoglalása után földre esztett felvonóhíd várta a Dombaiakat, de közülük az utolsó, Dombai Mihály a palásti mezőn, éppen a törökkel való csatározás során tűnt el, — így gazda nélkül maradt az épület. Faragott köveit a letelepedők lassan széthordták, s végül az enyészet borította el az egykor büszke várat.

Még egy emlék a régmúltból: az alsó állomás közelében, a Béke-liget öreg fái alatt áll az a halom, mely az Árpád-korban földvárát hordozott, s mely körül az egykori sánc lemélyedő vonala most is tisztán felismerhető.

A Kapos folyót másfél évszázaddal ezelőtt szabályozással zabolázták meg. Árterületének mocsara felszáradt, s ezzel együtt kitérülte a vidék ritka földrajzi adottsága: a hullámos dombvidéket széttördelő völgyek számos irányból úgy futnak itt össze, hogy szinte természetes nyomvonalat kínálnak a közlekedési hálózatnak.

Elismerés alapján telepítették a Kapos-völgybe Dombóvárt, átszelve — elsőként 1872-ben — a Duna-Dráva összekötő vasutat, majd itt vezették át a Szentlőrinc—Pécs, a Gyékényes, a Bátaszék—Kiskunhalas, a Budapest, a Kaposvár, a Komló, a Hajmáskér felé vezető sínpárokot.

Számottevő a várost érintő közúti hálózat is, s így Dombóvár a Dél-Dunántúl egyik jelentős közlekedési csomópontja. Naponta harmincnégy távolsági autóbusz, félszáznál több személyvonat érkezik pályaudvaraira, és indul onnan tovább a szélrózsa minden irányába.

A mozdonyok szálló füstje ott kigyózik a fűtőház környékén, hites illusztrációjaként annak, hogy a város dolgozóinak több mint negyven százalékát a vasút foglalkoztatja.

A település ősi magját, a Kakasdomb ódon épületeket sorakoztató utcáit harsány nekiiramodással körözi le az észak-keleti városrész. Itt, az Új-Dombóvár és Tüske-puszták közötti hetven hektárnyi térségben javában folyik az a közművesítési munka, amelynek elkészülte után számos ipari üzem — a Budapesti Csavarárugyár, a Pátria Nyomda, a Fémtömegcikkgyártó Vállalat, stb. — létesít az előkészített terepen fióküzemet, gyáregységet. Befejezés előtt áll — és még az idén termeléshez kezd — a Láng Gépgyár üzemegysége.

— Az elmúlt esztendőben Dombóvár egyik nyomasztó problémáját a lakosság foglalkoztatása jelentette — mondja Vaszkó Szilveszter, a városi tanács vb-elnöke. — Enyhített a gondon a Pécsi Kesztyűgyár részlegének, a Magtermeltető és Ellátó Vállalat új üzemének beindulása, s a hetvenes évek közepére teljes megoldást ígérnek a már épülő, illetve a tervezett üzemek.

Az egészségügy vonatkozásában a korszerű, 452 ágyas kórház, a vele párhuzamosan elkészült szakrendelő intézet, művelődési téren a tavaly emelt szakmunkásképző iskola, s a most épülő középiskolai kollégium, valamint a még csak rajzasztalon szemléltető, művelődési ház jelzi az igyekezetet.

Persze, a kultúra most sem otthonosan a városban. Évente visszatérően megrendezik a Dombóvári Napokat, az amatőr filmszemlét, a népi-táncosok vetélkedőjét. Híres-neves

Ifjúsági Táncegyüttesük bejárta már fél Európát, s elnyerte a Kiváló együttes címet. A népi művészet hagyományait elsősorban a fafaragók ápolják. Balássy Gyula faragót, a népművészet mesterét sokan látogatják meg az Árpád-utcai műhelyében, hogy gyönyörködjenek munkáiban.

Ami a felüdülést illeti, a dombóváriak szívesen keresik fel a közeli Bodolyabér, Magyarszék, Igal, Sikonda, s a kissé távolabb eső Harkány melegvízes strandjait; s közben abban reménykednek, hogy a frissítő-gyógyító fürdőzés kedvéért hamarosan ki sem kell mozdulni lakhelyükről. Az egyik kutatófúrás közben ugyanis negyvennyolc fokos víz tört fel a mélyből, s most újabb melegvízes kút feltárásával kívánják előteremteni azt a vízmennyiséget, mely egy fürdőmedence folyamatos ellátását biztosítja.

Dombóvár a jelenben a gyors változások korát éli. A megkezdődött iparosítás gyűrűt vetett a korábbi csendes szemlélődés állóvízén, s az elnyert városi státus biztatást és lendületet ad — vezetőknak és egyszerű helybenlakóknak egyaránt — a további igényes munkához.

Az említett beruházások mellett épül a szálloda, a tanácsi székház, az új áruház, hozzákezdtek a modern városközpont és a többszintes lakótömbök kialakításához.

A környék azonban őrzi korábbi hamvaságát, gyönyörködni való változatosságát. A zöldbe öltözött lejtők, a sötéten csillanó halastavak a gyümölcsfákkal pettyezett szőlőskertek, a vadregényes hordók és a fáradhatatlan patakok a természet szépségét és harmóniáját hirdetik.

Bánhidi Tibor

A SZÉP NŐT
MÉG SZEBBÉ
VARÁZSOLJA,

A DIVATOS FEHÉRNEMŰ

A **RöbTex** -TŐL

Tolna megyei

Sok-sok évtizeddel ezelőtt, mint elemista kisdíák jártam Szekszárdon és környékén. Csupán a Megyeháza, a Városháza és a Garay szobor élt emlékezetemben. Most 2 napos túra keretében ismét eljutottam erre a vidékre. A volt Megyeháza szépsége ma is megkapó, arányai, bejárati kiképzése igazán gyönyörködtetőek. A vele szemben álló Városi Tanács épületének szemlélését sajnos erősen zavarja a mellé épített modern megoldású bővítés, ami nem éppen érthető módon még a szomszédos utca járdarészebe is „belelóg”. A Garay szobor egy kisebb tér elejét díszíti.

A város ősi kelta-római település és annak idején Alisca volt a neve. Fontos szerepe volt akkor az Aquincumba vezető út védelmében. Mai egyik érdekessége, hogy hazánk legkisebb megyeszékhelye (25 000 lakos).

A városra most legfőbb jellemzőként az igazán nagyarányú rendezési munkálatokat érzékelhetjük. Az új középületek közül elsősorban a Kultúrpalotát kell megemlítenem. A lakásépítkezés is nagyarányú. A lapályos és dombos részen

mindenütt készül, vagy már befejezett új épületek láthatók. Altalában szorgos tevékenység jeleit tapasztaltam mindenütt a városban.

Túratervünknek megfelelően az első nap, a Turista szállóban történt helyfoglalás után az Oriáshegyen és környékén túráztunk. Az épülő pécsi úton jutottunk ki a városból. Sajnos az útjelzések igen hiányosak s éppen ott nem találhatók, ahol a legnagyobb szükség lenne rájuk. A szép táj megérdemelné, hogy áttekinthető és valóban vezető útjelzést kapjon, mert csak így remélhető a hegyek között a turistaforgalom fellendülése.

Az első nap fáradalmait a Turista szállóban pihentük ki. A szállóra ottlétünkkor a rend, a csend, a tisztaság és a gondnok előzékenysége volt a jellemző. A második nap a helybeli Tolna megyei Idegenforgalmi Hivatalra bíztuk magunkat, hogy legyen segítségünkre a gemenci rezervátum megtekintésében. Egy jugoszláv csoporttal volt különbuszunk. Először a város külső, majd belső részeit mutatták meg megfelelő tájékoztatás mellett. Szekszárdot elhagyva,

Igazi nevét csak beszélgetésünk végén tudtam meg, amikor az egésznapos kajakozástól még remegő kézzel beírta nevét noteszomba: Dizdarevicz Vitomir, Belgrád.

A Nemzetközi Duna Túrán (TID) mindenkinek „Cook admirális”. S ezt a becézést már ő maga is olyan természetesnek vette, hogy amikor a nagymarosi campingben — nemsokkal odaérkezésük után — felkerestem, admirálisként mutatkozott be.

Bár a camping legtávolabbi zugában verte fel sátrát, mégsem volt nehéz megtalálni, hiszen neve hallatára készségesen mutattak a sátra felé...

Hellyel kínált, majd ő is leült. Rágyújtott egy fecskére, s kezdődhetett az interjú.

— Mivel érdemelte ki ezt a nagy népszerűséget? — kérdeztem.

— Veterán vagyok a Duna Túrán. Az első kivételével mindegyiket végigvezettem, s ez 14-szer 1800 km-t jelent. Talán a tapasztalatomnak köszönhetem a népszerűségemet, no meg annak, hogy nagyon szeretem az

Találkozás

„COOK
ADMIRÁLIS
LISSAL”

élmények

Gemenc. Kastély

jellegzetes, eperfákkal szegélyezett utakon haladva Ocsenyen át Sárköz központjába, Decsre mentünk. Itt megtekintettük a Népművészeti Házat. Ebben az épületben a sárközi népviselet bemutatása mellett tájékoztatást kap a látogató egy régi falusi ház beosztásáról és korábbi konyhai és szobai berendezési tárgyairól is.

után a busz társaságunkat — előzékenységből — az állomásra hozta, hogy vonatunkat elérjük. Az Idegenforgalmi Hivataltól sokkal többet kaptunk, mint amennyit vártunk s végérményben nagyon elégedetten váltunk el kísérlőinktől.

Decs. A Népművészeti Ház

Markovits Károly dr.

Decs után a gemenci rezervátum következett. Itt először a Szekszárdról idehozott és annak idején a milléniumi kiállítás alkalmával a budapesti Városligetben felállított fa-vadászkastélyt tekintettük meg. Ez lesz majd a trófea-kiállítás helye. Ebéd után kisvonatra szálltunk a rezervátum megtekintésére. A rezervátum lényegében árterület. Itt a mi elképzelésünk szerint túrázni nem lehet s nyilván nem is tanácsos. Érdekes, hogy a vadak nem félnek az utazó embertől és a szerelvény csörömpölése sem zavarja különösebben az állatokat. A kisvonat meglepően nagy sebességgel vágatott s bizony nem győztük kapkodni a fejünket, hogy melyik oldalon nézzük a szarvasokat, őzeket és a vaddisznókat. Körülbelül egy óras utazás

Szekszárd. A volt Megyeháza

Szekszárd. Babits Mihály szülőháza

embereket. Örülök, ha segíthetek a fiataloknak.

Az utolsó szó után keserű mosoly jelent meg az arcán, amit nem lehetett nem észrevenni.

— Ön hová sorolja magát?

— 59 éves vagyok, szívem szerint azonban sokkal fiatalabb. Jól érzem magam a fiatalok társaságában, akik közül az eddigi TID-ek során sok barátot szereztem.

Gyorsan sorolni kezdi a különböző nációnév neveket.

— Magyarországon hány ismerőse van? — szakítottam meg a hosszú felsorolást.

— Statisztikát ugyan nem vezetek erről, de biztosan össze tudnék szedni négyezer magyart, akivel a 15 év során megismerkedtem.

S melyik országban van legtöbb ismerőse?

Karjait szétárva, mosolyogva válaszolt.

— Természetesen Magyarországon.

— Természetesen? Miért? — kíváncsiskodtam, tartva attól hogy ez csak a házigazdának kijáró udvariasság.

— Az egész túrán mindig a magyar szakasz teszi rám a legnagyobb hatást. S az már igazán rendjén való dolog, hogy ha az embernek tetszik egy táj, akkor érdeklődik annak lakói iránt is.

Esztergom a legrokonszenvesebb magyar város. Minden évben alig várom, hogy a határon átkelve, megpillantsam a csodálatos Bazilikát.

Fejét megemelve, a folyó túlsó partját nézte, ahol a visegrádi vár körvonalai élesen kirajolódtak a lenyugvó nap sugaraiban.

— Mi a véleménye Budapestről?

— Voltam már Párizsban, Münchenben, de a magyar főváros viszi a pálmát. Nem tévedett, aki a Duna királynőjének keresztelte el.

— Ilyen idős korban mik készítetik az embert egy 1800 km-es túra vállalására?

— A különböző nemzetiségű emberek barátságát tartom a túra legnagyobb vonzerejének. Nemzetközi társaságban élni nagy élmény. Jónéhányan vagyunk itt, akik nem először „lapátolunk” végig a Dunán. A sok közös élmény úgy összehoz bennünket, hogy epedve várjuk az újabb túrákat.

— Miért vannak többségben 30 éven felüliek?

— Ezt a fiatalabbaktól kellene megkérdeznie. Magyarországon közvéleménykutatást kellene végezni ezzel kapcsolatban, évek óta csak középkorúak vállalkoznak a túra megtételére.

Bólogattam, mert mi mást tehettem volna. Mert osztva „Cook admirális” véleményét, valóban fiatalításra szorul ez a nemzetközi túra.

Márkus László

Szeretettel várja Önt a
KISINÓCI TURISTAHAZ!

Börzsöny-hegység

Már most biztosítsa helyét

A TURISTAELLÁTÓ VÁLLALATNÁL

Budapest VI., Lenin krt. 55.

Naponta 9—19 óráig, szombaton: 9—12 óráig

Telefon: 224-230, 224-412

**KÜLFÖLDI ÚTJÁRA KÖSSÖN BALESET-ÉS POGGYÁSZ-
BIZTOSÍTÁST!**

KIS KIRÁNDULÁS — NÉMI REJTVÉNNYEL

Ahogy az ilyenkor októberben lenni szokott — amikor az édes szabadságból csak múló emlék maradt... Mert nemcsak az iskolapad, hanem a tanterem és a megszámlálhatatlan padokkal és tantermekkel rendelkező komor iskolaépület is szűknek bizonyult a harmadikosoknak. Ezen belül is a Timúr brigád volt a legizgatottabb.

— Kis kirándulás az egész — kezdte szónoklatát a „főnök” ebből még semmi zúr nem lehet. És a tojász szem lesz djágább — egészítette ki az „érvgyűjteményt” a pö-sze Sóskuti.

— Oké sportbarátaim! — bömbölte, a mélyhangú Pincze Bandi — hová? Merre tartson a brigád?

— Hát ide: Rádvigse — szolt közbe szerényen Cérna, a brigád Benjáminja — jaj, most látom, hogy összecseréltem a betűket. (1.)

— Nem jó! — jelentette ki a főnök, a tőle megszokott tömörséggel — külföldre megyünk. Abba a „P” betűs városba, ahol azt a jó sört csinálják. (2.)

— Abszurdítás. Pregnáns példája az objektív körülmények semmibevevésének — türelmetlenkedett a műveltségére sokat adó Bagoly, a brigád polihisztorja — Aprokszimatív kijelentem, hogy a brigád kirándulása szempontjából csupán egy hely apercipiálható: az a község, ahol Werbőczy István a Tripartitumot írta. (3.)

— Oda egyedül mész — mondotta a főnök —, de ha nem akartok sört inni, mehetünk borozni is. Abba a faluba, amelynek neve „pak”-al fejeződik be. (4.)

— Nem iszom! — rikkantotta Sóskuti — a fatejkámnak mindig azt igéjl anyukám, hogy szétépi, ha piálni mejszel. Mit kell cíjázni, menjünk a hegyekbe, mondjuk a Hál'Isten tetőre! (5.)

— Az túl magas. Inkább a víz mellé. Mondjuk oda, ahol a Hildebrand által épített Savoyai Jenő kastély áll. (6.)

— Hogy te milyen okos ürge vagy, egyszer majd felrobban a fejed — bosszankodott a főnök, majd hangját lehalkítva ezt mondta: tudjátok mit, szerzünk néhány indián kajákat és eljutunk a Duna és Tisza találkozásához, aztán majd meglátjuk... (7.)

A hirtelen támadt csendet Pincze szakította meg.

... hogy a kezed belelóg a nagyvízbe. Cszozogunk egyet a városban és lejátszunk egy focimeccset a régi Lóversenytéren. (8.)

— Fantáziátlan — bökte be Bagoly.

— Mégis csak ide kéne mennünk: Begényze — szerénykedett Cérna, de nyomban elpirult, amikor az ismét összekevert betűket észrevette. (9.)

— Vége a demokráciának! Veletek nem lehet semmit sem megdumálni — dühöngött a főnök — a Puskaporosizklaklítóhoz megyünk! Mindenki tarisznyával és három napl élelemmel jelentkezzen... (10.)

— Nyílt az ajtó és belépett becenevén „Bicsérdy Bernát”, az osztályfőnök. Kis ideig matatott az asztalán, majd így szolt a feszengő osztályhoz:

— Fiúk! Az igazgató úrral megbeszéltem, hogy a radiátorcsere idejére háromnapos kirándulást rendezünk. Az úticélt most beszéljük meg együttesen. Demokratikus alapon...

E havi rejtvényünket ebbe a kis diáktörténetbe sűrítettük. A szövegben megjelölt 10 kérdésre kérjük válaszukat:

1. Melyik város nevének betűt cserélte össze Cérna?
2. Melyik a sörgyártásáról híres „P” betűs város?
3. Hol írta Werbőczy a Tripartitumot?
4. Melyik az a „pak”-al végződő borterlemeléséről ismert falu?
5. Melyik hegységben található az a bizonyos tető?
6. Hol áll a Hildebrand által épített Savoyai-kastély?
7. Hogy hívják a két folyó találkozásánál levő várost?
8. Mi van a régi Lóversenyter helyén?
9. Rakjuk a helység nevének betűit helyes sorrendbe!
10. Milyen ismert üdülőhely közelében van a kilátó?

A „Kis kirándulás némi rejtvénnnyel” helyes megfejtői között 1 db 100 Ft-os vásárlási utalványt és további tíz megfejtőnek 1-1 db könyvet sorsolunk ki. Beküldési határidő: október 15.

A TURISTA

jelentés

MTSZ KÖZLEMÉNYEK

KÉK-TÚRA

A kékestetői Kék-túra bélyegző a Dózsa Sportháza helyett ezentúl a Kékestetői Szanatórium portájánál található. A túrázók a kívánt igazolást ott kaphatják meg!

A „Kápolnapusztai (Vértes hegység) bélyegző” az 1. sz. alatt lakó erdészeti dolgozónál található!

A Magyar Természetbarát Szövetség szervezésében jú-

nus óta rendszeresen érkeztek hazánkba külföldi turista csoportok. A szovjet, német, bolgár és lengyel csoportok résztvevői néhány napos budapesti tartózkodásuk keretében a festői Dunakanyart, s a Pilis hegység szép tájait is felkeresték, majd egy hetet a Balaton mellett töltöttek és a Balaton-felvidék érdekességeivel ismerkedtek. Néhány csoport gyalogszerrel járta be a Zempléni-hegységet, a Bükk-hegység őserdejét, valamint néhányat a szocialista nagylétesítmények közül. A Magyar Természetbarát Szövetség jövő évi programjába újabb útvonalakat állít be, hogy a növekvő érdeklődésnek megfelelően még több természetjáróval ismeresse meg a szép magyar tájakat.

Felkerestük *Saint Malo* egykori kalóz várát, a ma „*Force Nation*” erődöt, a Rance folyó torkolatában épült árapály erőművet. Normandia felfedezése során az egykori fővárosban, *Bayeuxben* megnéztük *Mathilde* királyné hímezett szőnyegein Hódító Vilmos 1066-beli angliai hadjáratát, és *Arromanche-ben* az 1944. jún. 6-i partraszállást öleletes dioráma előadásban. Néhány lépéssel arrébb a temetők nyugalmaiban láthattuk, milyen véraldozatot követelt e 42 km-nyi partszakasz meghódítása. Láttuk még a normann-gótika legszebb alkotását, a *Coutance-i* székesegyház köcsipkeit, *Cherbourg* kikötőjében az egyetlen Napoléon lovasszobrot, *Rouenben* *Jeanne d'Arc* egykori máglyájának megjelölt helyét.

Estéknként, ha éppen elmaradt az esti vihar, bárati összejövetelt tartottunk szomszédainkkal a Szürkebarát és a Tokaji keltette jó hangulatban.

Az idő azonban könnyörtelen volt. A részt vevő 23 nemzet fiai és lányai testben és lélekben egyaránt felgyógyultak, szedték sátorfájukat” s indultak útnak a világ négy égtája felé. Csoportunkra még a Mont Blanc felhőtlen ormának élménye várt. Utána siettünk haza, hogy átadjuk az MTSZ világotjárt zászlaját a balatonfüredi jubileumi táborban.

Szebényi Géza

SAKKSZÖVETSÉGEK

A Fejér megyei természetjárók ezévi megyei találkozására szeptember 27-én, Pusztavámon került sor. A megyei szakszövetség különvonatot indított a ren-

dezvényre. Kultúr- és sportműsorok, valamint kirándulások tették élménydússá a találkozót.

A Fejér megyei Szakszövetség szokásos évi megbeszélését október 3-4-én tartja. A közelmúlt időszak munkájának értékelésére és a jövő feladatainak megbeszélésére kerül sor, ezért a megbeszélésre minden szakosztályból 2-2 aktívára számítanak.

A Borsod megyei Szakszövetség szakosztályainál nagy a lemorzsolódás — alapították meg a júliusi elnökségi ülésen. 1970. június 30-ig 1880 felnőtt és 1137 ifjúsági tagkönyvet érvényesítettek, míg a múlt év azonos időszakában ezek a számok 3075, illetve 1527 voltak. A megye igazolt természetjáróinak létszáma egy év alatt összesen 1585-tel csökkent. (A Sajószentpéteri Építők 1969-ben egymaga 1074 felnőtt és 228 ifjúsági turista igazolványt érvényesített az I. félévben, ebben az évben viszont csak 69 felnőtt és 8 ifjúságát!) A megyében egyébként új szakosztályok is alakultak: a 3. számú Autóközlekedési Vállalat Sportkörének és az EMÁSZ kazincbarcikai sportkörének alakult természetjáró szakosztálya.

Franciaország már önmagában érdekes útiélményeket ígér a turistának, de még többet nyújt egy nemzetközi találkozó. Normandia, az „Északi emberek” földje a prospektusok szerint minden utazónak azt tudja nyújtani, amit éppen keres és mindenki a táj szépségének hatása alá kerül, s gazdag élményekkel távozik a visszatérés reményében. Valóban így van, ezt tanúsíthatja az a 300 főnyi magyar turistacsoport, amely a *Magyar Camping és Caravanning Club* keretében autóbusszal, motorkerékpáron vagy éppen autóval kerekedett fel századunk modern népvándorlásától megihletve, s vágott neki a közel 6000 km-es útnak.

Hagyományainkhoz híven ismét elindult egy Ikarus busz a természetbarátokkal és átküzdötték magukat a motorosok is az Alpok hágoín. Francia barátaink nagy szeretettel fogadtak bennünket, szép ajándékot kapott minden résztvevő, sőt olyan jó ötletet valósítottak meg a sorszámozott jelvényekkel,

amely a táborozó 11000 főnyi tömeget állandóan mozgásban tartotta és számos baráti kapcsolat indítójává vált. A kiadott jelvények között 400 db-ot kétszeresen gyártottak le azonos sorszámokkal, s ha valaki párjára lelt, egy pompás világítótoronyra emlékeztető lámpát kapott jutalmul. Három magyar is volt a szerencsések között. A tábori élet pezsgő mozgalmassága, a smaragd-zöld különböző árnyalataiban tündöklő 22 °C-os tenger, a komfortos tábor, a színes esti programok a rendezők ígéreteinek beváltását bizonyították. Nappal lovaglás, asztalitenisz, röplabda, vitorlázás, golfpályák, a franciák kedvelt golyós játéka a „boccia” biztosította a táborban maradók szórakozását, a *Cotentin-félsziget* erdős-ligetes, történelmi nevezetességekben gazdag vidéke a túrát kedvelőknek tárta fel kincseit.

Éltünk a lehetőségekkel. A vadregényes, sziklás tengerpartok, a *Mont Saint Michel* kolostora páratlan élmény volt mindenkinek.

A Pest megyei Szakszövetség elkészítette az első fél-év túramérleget. 174 túrán összesen 1883-an vettek részt, s a rangsort a Dunakeszi Vasutas vezeti: 33 kirándulására 457 turistát mozgósított. További sorrend: Váci Forte (34,264), Dunabogdányi Építők (16,255), Szobi Petőfi Vasutas (16,243), Ceglédi Postás (14,103) és Váci Vasas Izzó (11,94). A Vöröskői Jubileumi Emléktúrán 811-en vettek részt, az ODOT keretében pedig csaknem 1200 fiatal ismerkedett a Börzsöny és a Pilis hegységekkel.

A Győr megyei Szakszövetség életéről a balatonfüredi jubileumi táborozáson beszélgettünk Knauz Mihály elnökkel. Mozgalmas életük volt a nyáron, amit az alábbi adatok is igazolnak. Ötnapos jugoszláv túrájukon 40-en vettek részt, Ausztriában pedig hat napot töltött 34 győri turista. Egy motorosukkal képviseltették magukat a XXXI. Rallyen is. Itthon a vízitúrázás utáni érdeklődés fokozódása tapasztalható — a „Rába” túrán 10-en, a TID-en hatan, a Vágon 12-en, a Sobieski-vízitúrán pedig nyolcan vettek részt. A Szakszövetség érdekes és hasznos kezdeményezése, hogy turistáinak szorgalmazza a hétvégi házak építését. Az első ilyen házakat a Hajnal Kolozs szigeten építették, s ma már a Cseszneki várnál és Sáráspusztán is építkeznek az 5—6 fős csoportokba egye-

A Hajdú megyei vízitúrázók Vásárhelyi Pál szobránál (Haranghy György felv.)

sülő Győr megyei turisták. Vásároltak két házat is Bakonyzentlázslón, az ös-fenyves mellett, s ezekben összesen 40 főt tudnak fogadni szakosztályösszejövetelek, találkozók és szövetségi ülések alkalmából.

A Hajdú megyei Szakszövetség júliusi campingtalálkozóján a viharos esőzések miatt csak a vízitúrázók vettek részt. Megtekintették a Tisza menti falvak nevezetességeit, köztük Tiszadobon a Tisza-szabályozás két neves alakjának,

Vásárhelyi Pálnak és Széchenyi Istvánnak az emlékművét is, melyeket bensőséges ünnepség keretében megkoszorúztak.

Az Eger városi Természetbarát Szövetség felszabadulási jubileumi emléktáborozást rendezett a Bükk-hegységben levő Hereg-réten. Az önköltséges táborozáson csak igazolt turisták vehettek részt, természetesen családtagjaikkal, mégis szép számmal gyűltek össze, s csináltak maguknak programot.

A BUDAPESTI TERMÉSZETBARÁT SZÖVETSÉG TÁJÉKOZTATÓ SZOLGÁLATA

(Bp., Váci utca 58.) jelenti, hogy a „Somogy megyei Dombvidék jelzett útjai” kiadvány megjelent. Kaphatók továbbá saját kiadású Pilis, Börzsöny, Cserhát, Bükk és más hegyvidékekről 1:25 000-es térképvázlatok, turistatérképek és kalauzok. Megrendelés utánvétel is.

Kölszönzőállomásuk sátrakat és gumimatracokat kölcsönöz.

Felvilágosítást nyújt mindenféle (gyalogos, hegy-mászó, vízi és sítúrázás és táborozási ügyekben: Kedd, szerda, csütörtök 14—18 óra között.

SAKOSZTÁLYOK

A Budai Pedagógus SK szakosztálya „Vértes tájjáró” jelvényt szerző túrát írt ki a hegység megkedveltetése érdekében. A túrán mindenki részt vehet kora és nemre való tekintet nélkül, ugyanis a Vértes tájjellege lehetővé teszi ezt. Az útvonal érinti a történelmi váróv valamennyi jelentős emléket — Vitély-Gesztes és Gerencsér várakat, Csókakötést — a természeti ritkaságokat. A túrán résztvenni kívánóknak Kőhányáspusztán 50 személyes, Míndszentpusztán 70 személyes, Szentgyörgyvárott pedig 30 személyes turistaházak állanak rendelkezésükre télen és nyáron egyaránt. A „Vértes tájjáró” jelvényt minden év május elsején osztják ki, a „Vértesi napok” ünnepi megnyitóján. (Igazolás az Országos Kék-túra előírásai szerint!) Igazolható füzet a szakosztály címén igényelhető: Bp. XII., Csaba u. 18/b.

A Villesz gyár természetbarátai 39 túrát terveztek

erre az évre, s úgy néz ki, hogy sikerül is teljesíteni tervüket. A programdús élet nagyban hozzájárult ahhoz, hogy a 600 dolgozót foglalkoztató gyárban állandóan növekszik a szakosztály létszáma, ami jelenleg 190 főt tesz ki. A felszabadulási jelvényt szerző mozgalom népszerűsítése érdekében úgy határoztak, hogy a legtöbb új tagot beszerző aktívát, valamint a 200-ik új tagot külön is jutalmazzák.

A Magyar Pamutipar szakosztálya a Pilis hegységben túrázott. Lajosforrástól indultak, majd Dömöstől hűvővel jöttek haza.

A Siótour és a Somogy megyei turisták közös autóbustúráját szerveztek Romániába. A 43 tagú csoport ellátogatott Nagyváradra, Kolozsvárra és a Gyilkostóhoz is.

A Gelka SK szakosztálya az átlagosnál komolyabb

felkészülést igénylő túrán vett részt. A Bükk fennsíkján gyalogoltak végig: a 20 km hosszú, 6—7 km széles és 800—900 m magas plató kiemelkedéseiről páratlan panorámában gyönyörködhetnek. Emellett az Országos Kék Túra három állomásán is bélyegezhetnek: Bánkúton, a Cserepeskői barlangnál és a Telkesi háznál.

Az országközi természetbarátok négy napos autóbustúrájukat tették Szabolcsban. Megnézték a megyeszékhely nevezetességeit majd ellátogattak a megye történelmi és kulturális értékekkel rendelkező helyeire, többek között Nyírbátorba, Kállósejmenébe és a bátorligeti arborétumba is.

A Soproni Pedagógus Szakosztály 40 tagja egyhetes észak-magyarországi túrán ismerkedett a Börzsöny és Zemplén-hegységgel. Megtekintették a mezőkövesdi Matyó Múzeumot, majd a miskolc-tapolcai barlangfürdőben pihenték ki a túra fáradalmait.

A Harisnyagyári turista-szakosztály a gyár balatonszéplaki üdülőjében — mivel az üdülő építését csak jövőre kezdik el — a nyári hónapokban két négyesemélyes sátrort vert fel, amelyekben előjegyzés alapján üdülhettek a vállalat dolgozói.

A Telefogyári SE szakosztálya augusztus 14—17 között Kék Túrát rendezett, a Csókakötés-Városlőd közötti útszakaszon.

Háromnapos találkozót tartottak Szegeden a pedagógus természetjáró szakosztályok augusztus 7—9. között. 15 városból mintegy száz pedagógus — zömmel szakosztály- és túravezető — cserélte ki tapasztalatait a pedagógusok sportolásával kapcsolatban, hogy aztán hazatérve értékesítse az itt tapasztaltakat. A programban szerepelt még városismertető mikrobusz-séta, fehértói kirándulás, szabadteri játékok megtekintése és különböző vetélkedők, városismertető versenyek.

A Vasas Szakszervezet két-napos kirándulást szervezett különvonattal Sárospatakra és Sátoraljaújhelyre. A résztvevőknek szakszervezeti szállást biztosítottak, s ami csak fokozta a rendezők céljának elérését, minél több dolgozó számára biztosították a jó szórakozási és kellemes hétfégi pihenési lehetőséget. A kirándulók valóban jól érezték magukat a történelmi nevezetességű vidéken.

A Csepeli Posztó szakosztályának 25 nyugdíjas turistája Mátraderécskére, Kincsesfürdőre tett kirándulást. Útközben gyönyörködtek a Cserhát, a Mátra tájaiban, a végcélként jelölt Kanázs-váron pedig sétaturán ismerkedtek a faluval. A túra után mindnyájuknak jól esett a gyógyfürdő meleg vize.

A Borsodi Szénbányák Igazgatósága SE „Magas Tátra” túrát szervezett a nyáron. Az útvonal Csehszlovákián és Lengyelországon át vezetett, miközben ismerkedtek Rozsnyó, Dobsina, Poprád, Zakopane, Kraków, Lőcse, Szepesvár, Eperjes és Kassa nevezetességeivel.

Az Országos Szakszervezeti Természetbarát Találkozót augusztus 29–30-án rendezte meg a Szaktanács Testnevelési és Sportosztálya. 19 szakszervezet turisztái találkoztak ez alkalommal, s minden szakma külön programot dolgozott ki, a dolgozók sajátos kívánságainak figyelembevételével. A találkozó helye, Leányfalu lehetővé tette, hogy a kispályás labdarúgó bajnokság mellett a kismotoros túrázók és a vízitúrázók is hódolhattak hobbi-jaiknak.

A közalkalmazott természetjárók ez évi Országos Találkozóját szeptember 19–20–21-én tartották Sopronban. A gyalogtúrázás népszerűsítése érdekében pontérintős „csillagtúrát” is rendeztek ez alkalomból. Az érdekes verseny állomásain különböző feladatokat kellett megoldaniuk a versenyzőknek (pl.: elsősegély nyújtása, térképvásás, népdaléneklés a „Röpülj páva” I–II. füzetben található dallammal és szöveggel stb.). Természetesen nem maradt ki program-

jukból Sopron és környéke megtekintése sem — megtekintették a Liszt Ferenc Múzeum, a Stornó és Zetli gyűjteményének gazdag anyagát is.

A Ganz-MÁVAG szakosztálya is élt a nyár adta túrázási lehetőségekkel. Vizeik ott voltak a Mazurítavaknál, „gyalogosaik” 40-en Erdélyben, mások pedig szász-szvájci autóbustúrán vettek részt. Ezenkívül cseh—lengyel üzemi túrájuk is volt. A szakosztály jövőre ünnepi alakulásának 60. évfordulóját, ennek kapcsán újabb jelentős megmozdulásokat terveznek.

A Csili Vasas Természetjárók köre augusztus 8-án Balatonalmádiba tett kirándulást, 22–23-án pedig Sárospatakkal és Sátoraljaújellyel ismerkedtek meg.

A Spartacus Turista Egyesület jugoszláviai autóbustúrán vett részt. Útvonaluk: Belgrád, Szarajevó, Mostar, Dubrovnik, Split, Zadar, Plitvica és Zágráb volt. Az itthonmaradottakról is gondoskodott a szakosztályvezetőség. Nyugdíjas minősítő túra a Gerecsébe, részvétel a „Komáromi Jenő” emléktúrán a borszönyi Nagyirtáspszután, jászberényi városnézés szerepelt programjukban.

A Békéscsabai Dózsa SK szakosztálya a mozgalom további fejlődése érdekében tagtoborzót szervezett. A sportkör kölcsönző állomásán a természetbarátoknak 50%-os árengedményt biztosítanak.

A Szegedi Ifjúsági Napokra, mely már negyedszer került megrendezésre, az ország 19 megyéjéből mint-

egy ötezer fiatal látogatót el. A Fesztivál megnyitóját követően, Szeged 31 vállalatának fiataljai színpompás karneválmenetben vonultak el a Szechenyi téren. Este a Dóm téren az Ünnepi Játékok keretében másorra tűzött „Trójai nők” című tragédiát tekintették meg, ezután pedig a város főterén szórakozhattak a Juventus és a Sirius zenekarok melódiája kíséretében. Másnap az újszegedi szabadtéri színpadon az „Express Show”-t nézték meg. A Fátal Utazók Klubja — igen aktív fogja össze Szeged utazást és szórakozást kedvelő ifjúságát — mintegy száz helyi idegenvezetőt képezett ki, akik hozzáértően kalauzolták végig a vendégeket az Ipari Vásáron és a városban általában. A kétnapos ünnepség után szép élményekkel és sok új ismerős kíséreléssel búcsúztak a vendégszerető Tisza parti városból.

Az Express Ifjúsági és Diákutazási Iroda az idén is gondoskodik a falusi ifjúság üdültetéséről. Mintegy 30 ezer fiatalnak nyílik alkalma világot látni, hiszen megemelték a külföldi társasutak számát. Újdonság az Iroda szolgáltatásaiban az NDK-ba szervezett kétételes nyelvgyakorló túra és a kétételes olaszországi régész túra.

Nagy sikere volt nyáron az Express Duna-klubjának, amelynek műsorában a legnépszerűbb zenekarok és szolistaikkal mellett felléptek kezdők is. A legjobb produkciókra a hajó vendégei szavaztak, s a győzteseket megjutalmazták.

Ifjúsági toborzótúrát rendezett a Ruhaipari Spartacus szeptember 5–8-án a Bükk hegységben. A túra útvonala Szilvásvárad—Ablakostető—Bánkút, illetve Szilvásvárad—Szalajkavölgy—Ösmerber barlang—Szilvásvárad volt.

A döbrönte ifjúsági találkozót nyolcadszor rendezték meg szeptember 26–27-én. A várúnepséggel egybekötött kétnapos programot — a pápai lovasiskola növendécsapatának felvételét, a csornai táncegyüttest, az MHSZ hagyományos kispuska lövészversenyét és az MHSZ győ-

ri ejtőernyőseinek bemutatóját — mintegy tizezren nézték végig. A Döbrönte Kupáért ifjúsági díjugrató versenyt rendeztek, majd túzijátékkal és bállal ért véget a jól sikerült találkozó.

Kétnapos klastrompusztai kiránduláson vett részt az Esztergálygyár szerszámgyártás KISZ-alapszervezetének 15 tagja.

Egyhetes csónaktúrán vettek részt a fővárosi fiatalok, csatlakozva a KISZ KB „Jubileumi ifjúsági vízitúra 1970” címmel meghirdetett akciójához. A három alegységből álló, összesen 60 fős csapat Győrtől Budapestig evezett. (Győrbe autóbusszal utaztak le, s a túra előtt ünnepélyes nyitóestet tartottak, nívós kultúrmasorral.)

Aszódon a Petőfi-forrásnál rendezték meg a fiatalok felszabadulási emléktúráját. A programban tájékoztató verseny is szerepelt, s a 12 csapat közül az első helyet az aszói helyőrség I. számú alegysége szerezte meg. A verseny után felszabadulási emléktáblát lepleztek le.

Az ózdi járás KISZ-fiataljai augusztus 2-án rendezték meg hagyományos határtalálkozójukat a Hangonyi tó partján. A találkozóra a szomszédos Szlovákiából volt partizánok és fiatalokat is meghívtak, akik örömmel tettek eleget a meghívásnak. A program változatos volt: a Szőnyi Márton emléktúra, felnőt és ifjúsági verseny, a hősi halált halt partizánok sírjainak megkoszorúzása és egyéb sportversenyek tették emlékeztetésé a találkozót.

Az idei TID egyik legkellemesebb magyar meglepetése volt a bajai fiatalok aktivitása. A nemzetközi túra magyar szakaszát Esztergomtól a jugoszláv határig 12 bajai ipari-tanuló fiatal (15–16 éves lányok és fiúk) eveztek végig. Jelenlétükkel színesebbé vált a többnyire középkorú résztvevőkkel hazánkba érkező túra.

A fiatal országjáró turistáknak viszonylag olcsó elszállásolási lehetőséget biztosított nyáron a keszthelyi

„Juventus” Szálloda. A Vendéglátóipari Szakközépiskola Kollégiumában 231 fő részére tudtak egyszerre biztosítani helyet 3-as és 4-es szobákban. Ezután minden évben megnyílik a Hotel, amint a diákok befejezik a tanévet. (Általában június 25—augusztus 25. között áll rendelkezésre az olcsó szálloda a pihenni akarók számára.)

A Csehszlovák Szocialista Ifjúsági Szövetség 2500 tagja négyórás túra után feljutott a Tatra „Rysy” csúcsára, ahol 50 évvel ezelőtt Lenin is járt. A csú-

son Lenin-emléktáblát lepleztek le.

Nagyszabású kerékpártúrát szervez a Mosonmagyaróvári Kötöttárugyár KISZ-Bizottsága a Szigetközbe. Minden alapszervezet képviselteti magát a túrán, melynek programját alapfokú honvédelmi verseny beiktatásával kívánják színesíteni.

A Pest megyei Idegenforgalmi Hivatal két és fél, valamint háromnapos túrára hívta a KISZ-szervezeteket. A túra nagyrészt hajóval tették meg, miközben a résztvevők megismerkedtek a Duna-kanyarral, Leányfalu, Szentendre és Visegrád részletesebb bemutatása is a program részét képezte.

MOTOROSOK

Jól sikerült a balatonfüredi országos és nemzetközi motoros találkozó. A résztvevők motoros ügyességi és tájékoztatói versenyen, valamint kajakozásban és úszásban mérték össze erejüket. Emellett olyan tréfas versenyek is szerepeltek a programban, mint virslievés motoron. A háromnapos műsorból természetesen nem hiányzott a KRESZ-vetélkedő sem. A külföldi résztvevők számára „csemege” volt a magyar vízi turisztikával és tábori élettel való ismerkedés. A tábor ideje alatt egyébként állandó tanácsadó szolgálatot nyújtott a rendezőség az MZ és Simson motorosoknak.

Érdekes motoros tájékoztatói versenyt rendezett július 25-én a Győr megyei Szakszövetség. Az egyes állomásokról a versenyzőknek irodalmi, művészettörténeti és történelemtudásukról kellett számot adniuk. Petőfi, Kossuth, Eötvös és Rákóczi emlékeket kellett felkeresniük, sőt még a híres „Kont fa” legendájáról is be kellett számolniuk. (A szájhagyomány szerint a több százéves faóriás alatt szöttek összeesküvést Kont és társai Zsigmond király ellen.) A versenyzők mind aktivitásból, mind felkészültségéből jelesre vizsgáltak: 30-an vettek részt a verse-

nyen és csak néhányan „tevédtek” el.

Győr város 130 fős motoros szakosztályából 60-an vettek részt a balatonfüredi találkozón. Említésre méltó kezdeményezésük, hogy a szakosztály vezetőjének Lipcsében dolgozó fiát megbízták egy lipcsei szakosztály létrehozásával. Jövőre már „kötélékben” jönnek haza a Lipcsében dolgozó magyar szakosztályi tagok, s részt vesznek a motoros találkozón is. A jelenlegi szakosztályból egyébként már 42-en teljesítették a „Felszabadulási sportjelvényeszerző mozgalom” követelményeit, amiért a jelvényeket augusztus 20-án, a motoros találkozón vették át ünnepélyes külsőségek közepette.

Lenin vándorútjaira hívta a motoros és autós turistákat a Lengyel Turista és Országismertető Társulat. A Lenin-jubileum keretében rendezett csillagtúrán szeptemberben tehat a magyar turisták is részt vettek.

Újabb Szovjetunió-beli útvonalat iktatott programjába októbertől az IBUSZ,

mivel az eddigi társasutazásokkal már nem tudták kielégíteni az utasok egyre fokozódó igényeit. Az új útvonal: Moszkva—Abakán—Susenszkoje. Ez utóbbi városban töltötte száműzetését Lenin 1897—1900 között.

Egri turisták utaztak augusztus 26-án a Szovjetunióba a város szovjet testvérének, Csebekszárónak a meglátogatására. A csoporttal együtt utazott egy népi zenekar is, amelynek tagjai kulturális program keretében ismeretik meg a testvérvárosiakkal a magyar népzeneit.

Átadták rendeltetésének az M 7-es autót Polgárdi és Balatonaliga közötti 10 km-es szakaszt. Az 1971-es szezonra Zamárdiig építik tovább, s ezzel valószínűleg megszűnik majd a síófoki forgalmi dugó.

Szeptember elsejétől új nemzetközi buszjáratot indított Jugoszláviába a 14. számú székesfehérvári AKÖV. Az új útvonal: Székesfehérvár — Dunaújváros — Dunaföldvár — Solt — Kalocsa — Baja — Hercegszántó — Bezdán és Zombor. Egyelőre csak heti egy járatot indítanak oda és vissza, de könnyen min-

dennapos járatná fejlődhet a téli hónapok után.

Aláírták az IBUSZ és az INTURISZ jövő évi megállapodását. Jövőre kétszer annyi magyar turista keresheti fel a Szovjetunió fekete-tengeri üdülőhelyeit, mint az idén. A társasutazások programjában rendszeresítették a Szovjetunió néhány olyan történelmi, vagy kulturális szempontból kiemelkedő városának megtekintését, amelyek eddig ritkán szerepeltek a közös programban. Így került „músortra” a félévezredes pravoszláv emlékeket őrző Zagorszk, a Volga melletti 950 éve alapított Jaroslavl és az Aranykapuról meg a XII. sz.-ban épült Uspenszkij-székesegyházról híres Vlagyimir. A csoportos utazások mellett a jövőben fokozottabban gondoskodnak majd a Szovjetunióba egyénileg kiutazó magyar turistákról is.

Magyarország és Románia határán új közúti átjárót nyitottak Gyula és Varsank között. Az átkelőhely éjjelnappal, munka- és munkaszüneti napokon egyaránt nyitva áll a magyar-román kishatárforgalom, valamint a nemzetközi áru- és utasforgalom számára.

Móricz Zsigmond-túraútvonalat jelölt ki a szabolcsi Természetbarát Szakszövetség. A túra Nyíregyházáról indul: az állomástól piros jelzés vezet át a városra a túrázókat, miközben olyan nevezetes helyek esnek útba mint Krúdy Gyula szülőháza, a Szamuely testvérek lakóháza és Benczúr emlékek. A megyeszékhely után a vadban gazdag baktai erdőn keresztül Vajára visz az út, ahol Vay Ádám emlékeivel találkozhatunk. Nyírbátorban, a Báthory család egykori székhelyén múzeum várja látogatóit, hogy a környék néprajzi és történelmi emlékeivel ismeretteresszen meg. Következő

nevezetes hely Szatmár-ckeke, Kölcsey Ferenc szülőfaluja. A továbbiakban megtekinthetjük a „kis Túr” melletti Petőfi-fát. Tunyogmatolcson pedig a legendás Zalka Máté szülőházát. Az emléktúra Móricz Zsigmond szülőfalujában, Tiszacsécsén ér véget, ahol emlékmúzeum idézi a nagy író emlékét.

Jól sikerült az idei Nemzetközi Jubileumi Tábor Balatonfüreden. Külföldi résztvevők NSZK-ból, NDK-ból, Lengyelországból és Olaszországból érkeztek. Hazánkból Pest-, Borsod-, Győr-, Nógrád-, Komárom

Nyugatnémet turisták a balatonfüredi jubileumi táborban (Márkus L. felv.)

és Csongrád megyéből vettek részt a találkozón. Sajnálatos, hogy a mintegy 800 résztvevő között a „házigazda” Veszprém megye nem képviseltette magát! A tábor programjában sportvetélkedők, kulturális rendezvények látogatása, motoros ügyességi versenyek és természetesen jó hangulatot teremtő tábor-tüzek szerepeltek. Ezenkívül az érdeklődők számára a rendezők idegenvezető közreműködésével ismertették meg a Balaton északi partjai nevezetességeit, valamint Veszprém városát.

Nemzetközi turistatalálkozó volt Szegeden 12 ország mintegy 600 turistájának részvételével. A résztvevők főleg fiatalok voltak. A 13 napos találkozó sikere a csekély részvételi díjnak köszönhető (800—950 Ft). Itt tartózkodásuk alatt megismerkedtek a Tiszaparti város politikai és kulturális életével, melyekről anyanyelvükön tájékoztatták őket. Megnézték a szabadtéri játékok Hány János előadását és a néptáncfesztivált is. A találkozó nemzetközi kultúrműsorral zárult, melynek „művészei” maguk a résztvevők voltak.

A Bükk hegység az idén is sok száz turistát és táborozót látott vendégül. Legkevesebb helyek voltak: a Garadna völgye, a szentléleki tisztás környéke és a Lencsés forrás vidéke. Legtöbbször az alföldi iskolák

tanulói vertek sátrat, keresve a nomád élet romantikáját a fák és források vidékén.

A szervezett táborozókön kívül szeptemberig mintegy 6—8 ezer volt az egy-két napig táborozók száma, s több tízezer keresték fel vasárnaponként a pihenőhelyeket.

Forgalmas nyári szezonja volt a Duna-kanyarnak is. Július elejétől augusztus végéig kéthetes váltásokkal 140—140 csehszlovák kisdíák töltötte nyári vakációját a leányfalui campingben. A gyerekeknek érdekes programmal kedveskedtek: bemutatták nekik Visegrádot és Budapestet is, azonkívül sportolási lehetőséget biztosítottak számukra.

Szentendrén új medencési strand nyílt a papszigeti camping mellett, s ez szinte vonzotta a turistákat. Az itt elszállásoló „helyből” nézhették a szentendrei hegyek rendezvényeit, hallgathatták a tudományos és ismeretterjesztő előadásokat.

Nagy forgalmat bonyolított le az első napokban az augusztus 20-án átadott „Libegő”. A főváros új nevezetessége a természetbarátok számára is feledhetetlen élményt nyújt, hiszen a 6—12 méter magas szálló kényelmes és biztonságos kosarakból csodálatos panoráma nyílik a városra. Csak az első napon 10 348-an „libegték” végig a 261,9 méteres szint-

különbséget áthidaló 1040,60 méteres pályát. Akiknek sikerült feljutni, a Szabadság-hegyen kiadós sétát tehettek, majd „viszszalibeghettek” a Zugligeti úti alsó állomásra.

A hegyek imádóinak is mozgalmas és izgalmas volt az idei nyár. A magas csúcsok meghódítása egyeseknek sikerült, másoknak viszont, sajnos életükkel kellett fizetniük bátorságukért.

Akiknek sikerült...

Három lengyel alpinista az Alpok egyik még ismeretlen csúcsát, a 4045 m magas „Pointe Helene”-t hódította meg.

Akik még útban vannak... Pakisztánba utazott egy tudósokból és hegymászókból álló 8 tagú csehszlovák expedíció, hogy megkísérrelje a Himalája 7500 m magas Haramosh csúcsának megmászását.

Akik meggondolták...

A Himalája 7565 m magas Annapurna csúcsát a déli oldala felől akarta megmászni egy 9 tagú japán expedíció. Erről az oldalról eddig még senki nem jutott fel a csúcra, s ez a japán expedíciók sem sikerült: 500 méterrel a cél előtt kénytelenek voltak ők is visszafordulni.

S akik szerencsétlenül jártak...

Lavina áldozata lett egy 18 tagú svájci—olasz—nyugatnémet expedíció egyik tagja a 7946 m magas Nanga Parbat csúcs meghódítása közben. A sors iróniája, hogy az expedíció a csúcs egyik 1962-ben elhunyt nyugatnémet áldozatának emlékére indult útnak... Chamonix közelében három hegymászó halt szörnyet, akik a csaknem 4000 m magas Grütta csúcson egy 300 méteres szakadékba zuhantak...

Svájcban, a Monte Rosa 4296 méteres csúcsáról ugyancsak lezuhant három olasz hegymászó.

A svájci Alpokban vesztette életét Fritz Stüssi is, aki a Punta dal Albinga északi falát akarta megmászni. Stüssi, aki egyébként hivatásos hegyivezető

volt, a nemzetközi síversenyeken az ún. „északi számokban” sokszor képviselte Svájcot: a grenoblei téli olimpián 30 km-en, az 1970. világbajnokságon pedig 15 km-en és 50 km-en rajtolt.

És aki hegymászás nélkül is „hegymászó” lett...

Az angol hegymászók társasága felvette tiszteletbeli tagjának az aldoni Szent Pál székesegyház sekrestyését, Wilfrid Grippset. A kitüntetett 34 évi szolgálata alatt összesen 2 250 000 lépcsőt mászott meg, hogy felhúzza naponta az órákat.

Norvég természetimádók ülösztárijkkal tiltakoztak

egy vízierőmű felépítése ellen. Az erőmű felépítése következtében ugyanis kiszáradna az Mardoela-víz-esés, Európa egyik legnagyobb és legszebb vízesése. A tüntetők bejelentették, hogy a sziklához láncolják magukat, és nem távoznak a tél beálltaig, amikor is a hóesés teszi majd lehetetlenné az építkezést.

Peruban elpusztult a csehszlovák hegymászó-expedíció

A Perut ért súlyos földrengés következtében hatalmas jég- és kőlavina temette el a 15 főnyi csoportot. A mentési munkálatok vezetője, F. Leon szerint a csehszlovák hegymászók földi maradványait azért nem tudták még eddig felszínre hozni, mert a Huascarán-hegy lábánál fosztogató a jég- és kő mennyisége. A mentőosztagokat a perui, chilei és japán hegymászók alkották, akik e terület gondos átvizsgálása után jutottak erre a végkövetkeztetésre. A szerencsétlenül járt csehszlovák csoport tagjai voltak: dr. Arnost Cernik, Milos Matras, Vilém Heckel, Valéria Karousek, Bohumil Nejedlo, Ladislav Mejstnar, Jiri Jech, Zdenek Novotny, Jiri Rasl, Václav Urban, Mudr Svatoopluk, Milan Náhlovsky, Milan Cerny, Jaroslav Krebach, Ivan Bortel. Ugyanakkor hasonló sors érte a perui turisták 18 tagú csoportját is.

Figyelem!

Felhívjuk fotópályázatunk résztvevőinek figyelmét, hogy az 1970. évre „Fedezzük fel Magyarországot” és „Életképek, portrék a turisztikából” címmel meghirdetett pályázatunk beküldési határideje 1970. október 31. (Részletes ismertetés májusi számunk 29. oldalán található.)

EURÓPA CAMPINGTÁBORAI

Ebben a számunkban megkezdjük az európai campingtáborok jegyzékének folyamatos közlését. Evvel az autós, motoros turistáknak kívánunk segítséget nyújtani. Ezek a jegyzékek kizárólag a Turistában jelennek meg. Elsőnek Ausztria campingjeit közöljük. Két fontos címmel kezdjük: Österreichischer Automobil und Touringclub: Schuberting 7. Wien I. Österreichischer Campingclub: Graben 13. Wien I.

VORARLBERG

BREGENZ/Neuamerika.
Camping Weiss. Nyitva: VI. 1-től X. 15-ig.

A Bodeni tó partján. Komfortos tábor. Étterem, üzlet. Ár: Személy/Nap 6 S. Autó/Nap 6 S. Motor/Nap 3 S. Kurtaxa: 4 S.

BREGENZ/Lamm-Camping. I. 1—XII. 31.

A Bodensee partján. Komfortos. Étterem. Üzlet: S/N 5 S. A/N 5 S. M/N 2 S. Sátor/Nap 3 S. K/N 4 S.

BREGENZ/See-Camping. V. 15—IX. 15.

A Bodensee partján. Teljes komfort. S/N 6 S. A/N 6 S. M/N 3 S. S/N 6 S. K/N 4 S. (ECC tagok — 10% kedvezmény.)

BREGENZ/zum Gebhard. V. 15—IX. 31.

Ugyancsak a tó partján. Kis komfort. S/N 6 S. (ECC — 10%) A/N 5 S. M/N 2,50 S. K/N 4 S.

FUSSACH/Camping Rohrsplitz. I. 1—XII. 31.

A Rajna-deltában, a Rohrsplitz félszigeten, Bregenz közelében. S/N 5 S. S/N 10 S. K/N 1 S. Kis komfort.

DORNBIRN/Enz. V. 15—IX. 15.

A stranddal szemben. Komfort. Ét. Üz. S/N 8 S. A/N 6 S. M/N 3 S.

FELDKIRCH/C. des Waldstadionvereine. V. 1—X. 1. Komfort. Ét. Üz. S/N 6 S. A/N 6 S. M/N 3 S. K/N. 4 S.

AU/C. Au. V. 15—IX. 15. A Schoppernau úton a Bregenzi elágazásnál. Kis komfort. S/N 6 S. A/N 5 S. M/N 2 S. S/N 4 S.

BLUDENZ/C. Seeberger. I. 1—XII. 31.

A falu mellett. Komfort. S/N 6 S. A/N 6 S. M/N 3 S. S/N 6 S. K/N 1 S. (ECC — 10%)

NÜZIDERS/C. Sonnenberg. VI. 1—IX. 30.

Az 1. sz. autóúton 1 km-re Bludenz-tól. Kis komfort. S/N 6 S. A/N 5 S. M/N 2 S. S/N 5 S. K/N 1 S.

BÜRS/C. Rosenegg. V. 1—IX. 31.

Bürs után a Bludenzi úton balra. Komfort. Ét. Üz. S/N 6 S. A/N 4 S. M/N 3 S. S/N 6 S. K/No 50 S. (ECC — 10%)

BRAZ/C. Gasthof Trauba. I. 1—XII. 31.

Ét. Üz. S/N. 6 S. A/N 6 S. M/N 3 S. S/N 6 S. K/N 1 S.

DALAAS/C. Dalaas. XII. 20—IX. 5.

Az autópálya és Alfenzbach között. Komfort. Ét. Üz. S/N 6 S. A/N 6 S. M/N 3 S. S/N 6 S. K/N 1 S.

TSCHAGGUNS/Central-Camping. V. 15—X. 15.

A községben. Komfort. Ét. Üz. S/N 6 S. A/N 4 S. M/N 2 S. S/N 2 S. K/N 1,50 S.

St. GALLENKIRCH/Gortpohl. V. 1—X. 31.

A Schruns-Parteben közötti úton balra. Kis komfort. Ét. Üz. S/N 5 S. A/N 5 S.

SCHRUNS/Thöny's C. Montafon. XII. 20—X. 10.

A községi strand mellett. Komfort. Ét. Üz. S/N 8 S. (téli 10 S.) A/N 5 S. M/N 2,50 S. K/N 2,50 S.

TIROL

PETTNEU/Arlberg. VI. 1—IX. 30.

A Rosenne jobb partján, a strandnál. Kis komfort. Ét. S/N 4—6 S.

FERNPASS/-NASSE-REITH/C. Schloss Fernsteinsee. V. 15—IX. 15.

400 m-re a Fernstein-tótól. Kis komfort. Ét. Üz. S/N 5 S. A/N 5 S. M/N 3 S. S/N 5 S. K/N 1 S. (ECC — 20%)

LANDECK/C. Riffler. I. 1—XII. 31.
Az Arlberg felé vezető úton. Komfort. Ét. Üz. S/N 7 S. A/N 6 S. M/N 3 S. S/N 3 S. K/N 2 S.

LANDECK/C. West. V. 1—X. 31.

4 km-re Landeck-től St. Anton felé. Komfort. Ét. Üz. S/N 10 S. A/N 5 S. M/N 3 S. S/N 10 S.

PFUNDS/Pfunds Stuben. V. 1—X. 1.

Az Olaszországba vezető úton a Shell-állomás mellett. Kis komfort. Ét. Üz. S/N 6 S. A/N 6 S. M/N 3 S. S/N 5 S. K/N 2 S.

IMST/C. Imst-West. IV. 1—X. 31.

Az Innsbrucki úton. Komfort. Ét. Üz. S/N 6 S. A/N 6 S. M/N 3 S. S/N 6 S. K/N 2 S.

IMST/Intern. Camp. am Schwimmbad. V. 1—IX. 30.

Benn a faluban, a strand mellett. Komfort. Ét. S/N 6 S. A/N 6 S. M/N 3 S. S/N 5 S. K/N 4 S.

TELFES/C. West. V. 15—X. 1.

A Reutte felé vezető úton jobbra. Kis komfort. Ét. Üz. S/N u. a., mint az előző C-nél.

STAMPS/C. Eichenwald. V. 15—IX. 15.

A falu szélén. Kis komfort. Ét. Üz. S/N 7 S. A/N 6 S. M/N 3 S. S/N 5 S. K/N 1,50 S.

HEITERWANG/C. Heiterwangersee. V. 1—X. 31.

A „Fischer am See” hotel mellett. Komfort. Ét. Üz. S/N 8 S. A/N 5 S. M/N 3 S. K/N 1,50 S.

REUTTE/C. am Sintwag. I. 1—XII. 31.

A Reutte-Heiterwang úton. Komfort. Ét. Üz. S/N 8 S. A/N 5 S. M/N 4 S. S/N 5 S. K/N 1 S.

EHRWALD/Intern. Camp. V. 15—IX. 21.

A Zugspitz felé vezető úton 1,5 km-re E-től. Komfort. Ét. Üz. S/N 8 S. A/N 7 S. M/N 4 S. S/N 3 S. K/N 2—3 S.

BREITENWANG/C. Sennalpe Plansee. VI. 1—X. 15.

A Reutte-Oberammergau úton, 10 km-re R-től. Kis komfort. Ét. Üz. S/N 8 S. A/N 7 S. M/N 4 S. S/N 4 S. K/N 3 S.

ÖTZ/C. Ötz. V. 1—IX. 30.

Az országúton, Sölden irányában jobbra. Kis komfort. Ét. Üz. S/N 8 S. A/N 5 S. M/N 2 S. S/N 5—8 S. K/N 1,50 S.

LANGENFELD/C. Langenfeld-Infang. V. 15—IX. 31.
Az öztali Ache partján. Kis komfort. Ét. Üz. S/N 7 S. A/N 5 S. M/N 3 S. S/N 5 S. K/N 1,50 S.

SÖLDEN-ÖTZTAL/C. Sölden. VI. 15—IX. 15.

Az öztali országút és a tó partja között. Kis komfort. Ét. Üz. S/N 7 S. A/N 5 S. M/N 2 S. K/N 1 S. (ECC — 10%)

ZIRL/C. Fragenstein. V. 1—X. 31.

A hochzirli vasútállomás felé vezető úton. Komfortos. Ét. Üz. S/N 7 S. A/N 6 S. M/N 3,50 S. S/N 6 S.

INNSBRUCK/C. Intern. West. V. 1—IX. 30.

Az Arlberg-i út 446 km jelzésnél jobbra. Komfort. Ét. Üz. S/N 6 S. A/N 6 S. M/N 3 S. S/N 5 S. K/N 3 S.

INNSBRUCK/Reichenau. III. 15—X. 31.

Az Inn partján, a Hallerstr.-nál. Komfort. Ét. Üz. S/N 7 S. A/N 10 S. M/N 3 S. K/N 2 S.

INNSBRUCK/AMRAS/Seewirt. I. 1—XII. 31.

Az Amras kerület Seewirt nevű vendéglőjénél. Komfort. Ét. Üz. S/N 6 S. A/N 6 S. M/N 3 S. S/N 5 S. K/N 2 S.

HALL/C. Solbad. V. 1—IX. 30.

A község Trient utcájában. Komfort. Ét. Üz. S/N 7 S. A/N 6 S. M/N 4 S. (ECC — 10%)

MILS/Milserbrücke. V. 1—IX. 30.

Az A 1-es úton. Kis komfort. Ét. Üz. S/N 5 S. A/N 5 S. M/N 2 S.

NATTERS/Terrassen C. Nattersee. V. 1—IX. 30.

Natters után a tónál. Teljes komfort. Ét. Üz. S/N 6—10 S. A/N 6 S. M/N 3 S. S/N 6 S. K/N 1—2 S. (ECC — 10%)

VOLDERS/Schloss Camp. IV. 15—X. 15.

V. mellett Wattens felé az Aral állomásnál. Teljes komfort. Ét. Üz. u. a., mint előbb.

KRAMSACH/C. Brunner. V. 1—IX. 30.

A tó mellett. Kis komfort. Ét. Üz. 5 S. A/N 5 S. M/N 3 S. S/N 5 S. K/N 1,50 S.

KUFSTEIN/Bärenwirt. V. 15—X. 1.

Az Innsbruck és az Inn között. Komfort. Ét. Üz. S/N 6 S.

THIERSEE/Ruepenhof am Thiersee. V. 1—X. 1.
A tó partján, 7 km-re

OLVASÓINK LEVELEIBŐL

a müncheni autópályától. Komfort. Ét. Úz. S/N 6 S. A/N 3,60 S. M/N 2 S. K/N 1,50 S.

THIERSEE/Hiasenhof. IV. 1—IX. 30. A tó dny. oldalán. Kis komfort. Ét. Úz. S/N 6 S. A/N 3 S. M/N 2 S. S/N 3 S. K/N 1,50 S. (ECC — 5,5%)

MAURACH/Achensee/C. Zothner. V. 1—IX. 30. Komfort. A Pertisau-i úton balra. Ét. Úz. S/N 8 S. A/N 7 S. M/N 3 S. S/N 3 S. K/N 2 S.

ACHENKIRCH/Achensee. V. 1—IX. 30. A tó partján. Komfort. Ét. Úz. S/N 6 S. A/N 5 S. M/N 3 S. S/N 5 S. K/N 1 S.

KALTENBACH/Zillertal/C. Zillerhäusl. VI. 1—VIII. 31. A Ziller partján a No. 3-as háznál. Kis komfort. Ét. S/N 6 S. A/N 5 S. M/N 3 S. K/N 0,50 S.

FÜGEN/Zillertal. V. 1—X. 1. Az Innsbruck-i úton balra. Komfort. Ét. Úz. S/N 6 S. A/N 6 S. M/N 3 S. (ECC — 10%)

ZELL am ZILLER/C. Hofer. V. 1—XI. 1. A Gerlos-i úton balra. Komfort. Ét. Úz. S/N 6 S. A/N 6 S. M/N 3 S. S/N 3 S. K/N 1,50 S. (ECC — 10%)

BRIXEN im THALE/C. B. im. Th. VI. 1—IX. 30. A község mellett. Komfort. Ét. Úz. S/N 10 S. A/N 5 S.

ST. JOHANN/Tirolwirt. I. 1—XII. 31. A Kitzbühel-i mellékúton balra. Komfort. Ét. Úz. S/N 5 S. A/N 5 S. M/N 3 S. S/N 5 S. K/N 2 S.

KITZBÜHEL/Schwarzsee. V. 1—IX. 30. 2 km-re K-tól a tó partján. Komfort. Ét. Úz. S/N 7 S. A/N 8 S. M/N 5 S. K/N 2 S.

WALCHSEE/Terrassen-camp Süd-See. I. 1—XII. 31. A tó d. partján. Komfort. Ét. Úz. S/N 12 S. A/N 10 S. K/N 1 S.

WALCHSEE/C. Seespitz. I. 1—XII. 31. A tó é. csücskénél. Komfort. Ét. Úz. S/N 10 S. A/N 5 S. M/N 2 S. S/N 5 S.

Következő számunkban folytatjuk Ausztria campingjeinek ismertetését. Következnek: W. Salzburg, Salzkammergut, Felső-Ausztria és Alsó-Ausztria campingjei.

„Augusztus 6-án, Szegeden ért véget az idei Tisza Túra, amelyen Békés, Borsod, Hajdú, Szabolcs és Szolnok megyék vízesei vettek részt 35 fővel. A szabolcsiak Csengerből indultak a Szamoson, Gergelyugornyán csatlakoztak hozzájuk a Békés megyeiek. A Borsod és Szolnok megyeiek a Bodrogon kezdtek a túrát: Sárospatakról indultak és Tokajon csatlakoztak hozzájuk a Hajdú megyeiek. Ugyancsak Tokajon találkozott a tiszai és a bodrogi csoport is, s együtt eveztek le Szegedig.”

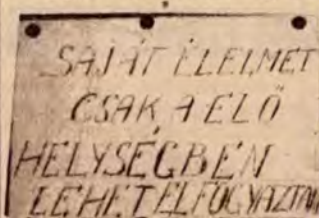
Haranghy György
A Hajdú megyei Szakszöv. elnöke

„Sétabotot kaptam és szerettem volna feldíszíteni hazánk nevezetességeit ábrázoló kis pajzsokkal, címerekkel. Kiderült, hogy a korábban nálunk is árusított botpajzsokért és sapkajelvényekért külföldre kell utaznia a magyar turistának. Biztos vagyok benne, hogy szép, színes pajzsok népszerűek lennének — gyártásuk tehát még üzletnek sem volna rossz!”

Dr. Erdőssy Béla
Bp., IX., Ferenc tér 1. II./2.

„Ki és milyen jögon korlátozza a természetjárókat, hogy az apáink által épített turistaházakban nem fogyaszthatunk otthonról hozott élelmet? (A fényképet július 14-én készítettem a Kőhegyi Turistaházban.)”

Cser János
Bp., IV., Povázsai u. 14.

„Hulladéktárolót a Kőris-hegyre! A környék elragadó panorámájában gyönyörködő turisták étkezés után nem tudják hová helyezni az üres konzervdobozokat, s egyéb hulladékot. Valóságos személtlerakódó hely a farönkös étkező asztalka! Javaslatom: a környék egyik zárt bokrát nevezék ki hulladék-

gyűjtőnek, amit az étkezőhelyről nyíllal jelezzenek!”

Tanka János
Aba

„Turistavédelmi, táj- és műemlékvédelmi szempontból is fontos, hogy már most felhívjuk a figyelmet a pusztulásra ítélt Karancs hegység megvédésére. A hegység kápolna alatti részén ugyanis kőbányát akarnak létesíteni. Sajnos, itt is kísért a badacsonyi tragédia, amikor is gondolatlan emberek tönkretették szép Balatonunk

északi partját. Most már késő keresni a bűnöst, vagy bűnösöket. Félő, hogy mi, salgótarjániak is így járunk a Karancsunkkal, a »Palóc Olymposzal«. A város panorámáját megbontani jóvátehetően vétek, amiért az utókor fog legjobban neheztelni ránk. Több megbecsülést érdemelne városunk illetékeseitől ez a csodás hegyvonulat. A Pécskői Hurka szikla felrobbantásának rossz tapasztalata is alátámasztja kérésünket: Ne tovább! Ajánlatunk az újabb bányára: 1. Szilvaskő bazalt hegye; 2. Eresztvény sziklás hegye; 3. Macskalyuk sziklás hegye.”

Csepán Lajos
Salgótarján, Rákóczi u. 210.

HOZZÁSZÓLÁS

a „Szántód kallódó kincse” c. íráshoz

Figyelmesen elolvastam Bánhidi Tibor cikkét lapunk augusztusi számában, és örültem. Meg kell mondanom azonban, hogy nem értek egyet a szerző azon megállapításával, hogy a szántódi hajóhíd sohasem készült el. Bizony elkészült, több száz méter hosszúságban, amíg kellő mélységű vizet értek. 1862-ben pl. „a Kisfaludy gőzhajó június 7-én kezdte a járását”, amint a Balaton-füredi Napló írja, javítva és csinosítva Szántód és Füred között. „Olyan jó a menetrend, hogy bárki Pest-Budáról tehet egy kirándulást Füredre, itt megebédelve még aznap haza is utazhat.” Az abban az évben megindított „kéjvonatok” — a mai különvonatok — is Szántód állomásig mentek, onnan hajón vitték az utasokat Füredre. Még egy szántódi adat. 1862. július 25-én a szántódi búcsú napján négyszer fordult a gőzös Füred—Szántód között, több, mint 1500 utast szállítva.

Azzal sem tudok egyetérteni, hogy Csokonai Vitéz Mihály a szántódi révsárdában írta híres versét Tihany riadó leányához. A csárda csak 1839-ben épült, amikor Csokonai már nem élt. A tihanyi ekhóhoz c. versét, amelynek eredeti címe A füredi parton volt, valójában Füreden írta, amint ránk maradt kézírata bizonyítja. A szántódi révsárda falán elhelyezett emléktábla szövege irodalomtörténeti tévedés.

De annak tartjuk ma már azt is, ha valaki a Magyar Tenger elnevezést Pálóczi Horváth Ádámnak tulajdonítja. Már öt megelőzve 1775-ben megírta Kazinczy Ferenc földrajz-könyvében, hogy „a Balaton... mivel igen hosszú, Mare Hungaricum, azaz Magyar Tenger nevet kapott”.

Ezek a kis tévedések, amelyeknek helyreigazítását, remélem jó szívvel fogadja a szerző, semmiképpen nem érintik a cikk helyes célkitűzését, a szántódi pusztá nagy gazdaságtörténeti értékeinek megmentését, amelyért csak hálásak lehetünk a szerzőnek.

dr. Zákonyi Ferenc

„Gajavölgy évről évre keresettebb hely az autós, motoros és gyalogos kirándulók körében. A szurdok bejáratánál épült, minden igényt kielégítő úttörőház 80—100 gyermek számára biztosít elszállásolást a nyári szünetben. Kár, hogy a tanév kezdete után kihaz-

nálatlanul várja a következő vakációt! Az egész Gajdavölgyben egyetlen forrás van, az is elhanyagolt állapotban. (Lásd a mellékelt képen!) A forrás rendbehozatalára még nem hoztak határozatot az illetékesek, pedig ez a közkedvelt hely megérde-

melné, hogy forrásának kitűnő vízzel oltás szomjút az erre járók!"

Német Béla
Bodajk

„A Turista 1970/6. számában olvastam a »Hogyan tovább a természetjárásban?« c. beszélgetést. Teljes mértékben igazat adok Bérczes Jenőnek, amikor a Turista terjesztéséről panaszkodik. A lap már a XVI. évfolyamánál tart, s csak most szereztem róla tudomást — megláttam egy újságos bódében. Diákjaim is most látták először... Nincs megfelelő KISZ-segítség? — Valljuk be őszintén, probléma az ifjúsághoz való közelebb kerülés, főleg módszertani vonatkozásban... Hiányzik a rendszeres túrázás? — Kinek van ideje tanév közben rendszeresen túrázni? Ez már érinti a tanárok és a tanulók megterhelésének problémáját is!... Még most sem értem a tájékozódó futók természetjárásból való kiválásának okát. A rendszeres túrázást az időhiányon kívül a túlzott adminisztráció is gátolja. (Túranapló, versenynapló, túraengedély, utazási igazolványok stb., hogy csak néhányat soroljak fel a »papírmunkából«.) Szerintem nincs megoldva a szakosztályvezetők anyagi dotálása sem.

Ezekről a problémáktól függetlenül a turizmus még hasznos szórakozás, de — egyre kevesebb ember számára. Ezért kell megvárni a csengőt, hogy évek múlva ne kelljen bajlódni a harrangal!"

Kamarás György tanár
Szeged, Bécsi krt. 8—16.

Augusztus 27-én a Frank-hegyi mh-tól a Hármashatárhegyen, a 90-es autóbussz végállomása felé vezető piros sáv és piros jelzésű úton elvesztettem a térképtáskámat. Kispénzü nyugdíjas vagyok, kérem a megtalálót, juttassa vissza címemre.

Lajtay Károly
Bp., XIII.,
Szt. István krt. 30.

A FRUSKA GORA turistaházai

ANDREVLJE. (452 m.) Kényelmes, jól felszerelt ház, 60 szobában 120 fekvőhellyel. Szállás, háromszori étkezéssel napi 45 dinár.

CORTANOVICI. Két ház van, de egyiket most tatarozzák. Az Udülítő Szövetség házában 40 fekvőhely van. Napi ellátás 30 dinár.

KOZARICA. 30 fekvőhellyel rendelkezik. Csak szállást biztosít napi 10 dinárért.

VENAC. (501 m.) Fekvőhelyeinek száma 27, áruk napi 10 dinár. Megközelíthető az újvidéki városi autóbusszal.

ZMAJEVAC. (465 m.) 20 fekvőhellyel rendelkezik, kétágyas és közös szobákban. Áruk napi 5—10 dinár. Ellátást is biztosít. A vrdniki autóbusszjáratával közelíthető meg.

OSOVLJE. Szép fekvésű, de nehezen megközelíthető ház. Ötven fekvőhelye van, részben 1—2 ágyas szobákban. Ár napi 10 dinár. Ellátás is biztosítható.

BRANKOVAC. A postás házában 40 fekvőhely van. Ellátás is kapható. Áruk nem ismeretes.

STRAZILOVO. A Cerat turistaház egyszerű felszerelésű, 24 fekvőhellyel rendelkezik. A napi szállás 5 dinár.

POPOVICA. (300 m.) A központi házában közös szobákban 30 ágy van, áruk napi 10 dinár. A Jugodent házában 24 hely van. Megközelíthető a Paragovóig közeledő újvidéki városi autóbusszal.

GLAVICA. Ugyanezen út mellett fekszik. 25 fekvőhellyel rendelkezik. Áruk napi 10 dinár.

ÚJVIDÉKI CAMPING. (Szép, tiszta, kitűnő konyha, barátságos faházakban napi 17,50 dinár. (8 éven aluliak semmit, 16 éven aluliak felét fizetik.)

Sátorban napi 9,05 dinár (kedvezmény az előbbihez hasonló) gépkocsidíj napi 3,5—5 dinár (évtől függően) autóbussz napi 10 dinár étkezés: reggeli: 3,5—5, ebéd: 13—14,5, vacsora 11—13 dinár. A camping Újvidék legolcsóbb szálláslehetősége, a városi autóbusszal közelíthető meg. A jegy ára: 0,5 dinár.)

ÚJ KÖNYV

Pogány Frigyes: Párizs (Corvina Könyvkiadó)

Immár második, bővített kiadásban jelent meg a szerző — állami díjas professzor — könyve, mely színesen mutatja be Párizst: egykori római településétől kezdve a mai világvárosig. Az olvasó képzeletben végigjárja a szerzővel a középkori városrészeket,

ismerkedik a városképek változatos színjátékával, a Szajna-parttal, a Louvre kinyújtott épületkarjaival, monumentális épületekkel: a Notre Dame-tól az Eiffel-toronyig. Metszetek, grafikák és fényképek illusztrálják a könyvet. **Kapható a Sport Könyvesboltban; Bp. VII., Rákóczi út 54. Utánvétellel is.**

A szerkesztőség közleményei

TURISTATÓTÓ

A 6. fordulóra beérkezett 254 megfejtés között 78 telitalálatos szelvény akadt. A Sportfogadási és Lottóigazgatóság által felajánlott 300 Ft-os vásárlási utalványt nyerte: **Papp Tibor Gyöngyös.** Egyenként 100—100 Ft-os vásárlási utalványt nyertek: Szendrői Imre Székesfehérvár, Természetjáró Szakosztály Vasvár Pf. 18, Nagy Miklósné Szombathely, Lesznik Sándor Szombathely, Lévai György Bp.

(A 6. forduló 10. kérdését töröltük, helyette a 15. kérdést vettük figyelembe.)

Az összesített pontverseny végeredménye

Mint jeleztük, a turistatoló fordulóban végig hibátlan eredményt elérik számára külön díjakat adunk. A hat fordulón keresztül a következők küldtek be teljesen hibátlan megfejtést: Antal András Szombathely, Balatoni Ernő Pécs, Balatoni János Barcs, Dátán Lászlóné Győr, Dénes Ilona Szombathely, Körmeny Győző és Körmeny Győzőné Kőszeg, Körmeny Krisztina Rádokölded, Kurcsics Margit Körmeny, Lesznik Sándor Szombathely, Nagy Miklós és Nagy Miklósné Szombathely, Németh Ferenc Darány, Papp Tibor Gyöngyös, Pungor József Tanakajd, Szabó Imre Vép és Tunkl Judit Szombathely. További 36 rejtvényfejtőnk egyetlen egy hibaponttal játszott a végig a turistatótot.

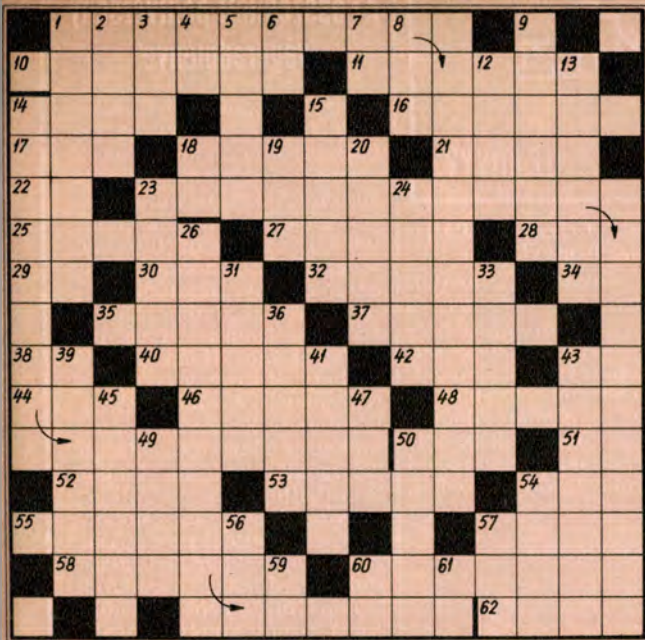
Az egyéni összesített pontverseny győztesei között az alábbi díjakat sorsoltuk ki: **Első díjként, az IBUSZ által felajánlott 6 napos, zakopanei, szilveszteri társasutazáson való részvételt nyerte: Németh Ferenc, Darány, Bercsényi u. 2/4.**

Második díjként, a Turista Ellátó Vállalat által felajánlott, kétszemélyes, étkezéssel, ellátással járó, turistaházi üdülést nyerte: Szabó Imre, Vép, Lenin u. 13. Harmadik díjként, az Express Ifjúsági és Diák Utazási Iroda által felajánlott egyszemélyes, egyhetes, étkezéssel, ellátással járó balatonföldvári üdülést nyerte: Kurcsics Margit, Körmeny, Bacsó u. 6.

A szakosztályok csapatversenyében nyolc együtt vett részt. A hat forduló után a legjobb eredményt — egy hibaponttal — érték el: A Székesfehérvári Pénzügyintézetek VM és a Szolnok megyei tanács VB MTE tb. szakosztályai.

Sorsolás útján a Turista vándorseregletét egy évi megőrzésre, a velejáró oklevéllel, valamint különdíjként az IBUSZ által felajánlott kétszemélyes, két napos országjáró autóbusszutat nyerte: a Szolnok megyei Tanács VB MTE szakosztálya.

Reméljük, hogy a kedves Rejtvényfejtőink a hat hónapon át jól szórakoztak és lelkileg felkészülve fogadják az 1971. évi újabb hat hónapos turistatótot.

SZÜRETKOR

VÍZSZINTES: 1. Idézet Tompa Mihály „Nyárban” c. költeményéből (az első sor, zárt betűk: E, E.) 10. Körte formájú edény, folyadékok lepárlására. 11. Kezd kinyílni (bimbó, virág). 14. Lányok, asszonyok (névelővel). 16. Fut. 17. Városrész (... város) 18. Becézett férfinév. 21 Szunjat... (kínai forradalmi demokratikus politikus volt; 1866–1925). 22. O. D. 23. A versidézet harmadik sora (zárt betűk: 0, I). 25. Alba... (Székesfehérvár). 27. Agyafúrt tréfacsinaló (névelővel). 28. Nagyobb edény. 29. Saját kezével. 30. Görög betű. 32. Idegen női név. 34. Azonos betűk. 35. Enekek... 37. Női név, idegen változata. 38. Jód és nitrogén vegyjele. 40. Ritka női név. 42. N. D. A. 43. Kicsinyítő. 44. Kerek szám. 46. Vigyázz rá! 48. Szondinak kettő is volt. 50... hal (békaporonty). 51. Fedd. 52. ...kislány a Balaton partján” (népdal) 53. Kikötőváros Japánban. 54. Azonos betűk. 55. Egykor, nagyon régen. 57. „A” vágány. 58. Elhagyja a helyiséget. 60. A mechanika egyik ága. 62. Forma.

FÜGGŐLEGES: 1. Férfinév. 2...-hatol. 3. Nagyszámú. 4. Cirkónium vegyjele. 5. Alaposan elagyabugyál. 6. Helyrag, -re párja. 7. Testnevelési főiskola. 8. Titokban figyel. 9. Könnyed, táncoló léptekkel kimegy. 12. Ritka, nem tömör. 13. Lószerszám. 14. A versidézet második sora (zárt betűk: A, O). 15. Mocsaras területeken élő növény (névelővel). 18. Bútor készül belőle. 19. R. S. A. 20. II. Rákóczi Ferenc által összehívott nagy jelentőségű országgyűlés. 23. Ragadozó állat. 24. Régi kisváros Belgiumban. 26. A versidézet negyedik sora (zárt betűk: G. O.). 31. Szándékozó. 33. Mai. 36. Hibásan jegyző. 39. Meglepetéskor használt kifejezés. 41. Azon időtől fogva. 43. Nagy sziget a Földközi-tengerben. 45. Szerkezet állóvizek, vízfolyások szabályozására. 47. Az alaphangsor 2., 5. és 6. hangjegye. 49. Lendületes, erőteljes mód. 50. A szerelmi költészet műzsája. 54. Folyó Romániában. 50. A gondolkodás szerve. 57. Alma... (a kazah főváros). 59. Y. S. 60. Stroncium vegyjele. 61. A. K.

Beküldendő a vízszintes 1., függőleges 14., vízszintes 23. és a függőleges 26. sz. sorok megfejtése. **Határidő: október 15.**

Előző számunkban közölt keresztrejtvény megfejtése: Kab-hegy, Nagyvázsöny, Gézaháza, Aliga, Séd, Csesznek, Kőrishegy, Révfülöp, Agártető, Papod, Bakonybél, Csupak, Gerence.

Könyvjutalmat nyertek: Simon Agostonné Veszprém, Szabó Gyuláné Kunszentmiklós, Torda M. Margit Debrecen, Váróczy Klára Mosonmagyaróvár, Szalay Etel Bp. és Nagy Gergely Bp.

UTAZÁSAINÁL VEGYE IGÉNYBE

az

SZOLGÁLTATÁSAIT

Ütlevél – vízumintézés. Valutavétel – eladás.

Bel- és külföldi vasúti-, hely-, hálókocsi-, távolsági autóbusz-, repülő- és hajójegyek elővételben.

Szobafoglalás bel- és külföldi szállodákban és fizetővendéglátó helyeken

Idegenforgalmi szolgáltatások biztosítása egyéni utasoknak külföldön

Európa, Afrika, Ázsia legszebb tájaira, üdülőhelyeire juthat el

az

-szal,

csaknem százféle társasutazási program között válogathat

VÁROSNÉZŐ KÜLÖNJÁRATOK

Részletes tájékoztatás,
díjtalan utazási tanácsadás az

irodáknban

A HÓNAP KÉPEI

Rovatunkban olyan újonnan felvett turistafotókat közlünk, amelyek kirándulások, túrák, utazások, üdülések elcsesett pillanatait, eseményeit, portréit, valamint különlegesen szép hazai és külföldi tájakat ábrázolnak. A legszebb képet, mint a Hónap Képet, 100 Ft, a további öt képet 50-50 Ft értékű fotóikkal jutalmazza a FORTA-GYAR.

SZEPTEMBER LEGSZEBB KÉPEI:

1. Kilátás Badacsonyból (Lengyák András Bp.). 2. Tábori hangulat (ifj. Rácz Endre Bp.) 3. Beázás után (Szeeres András, Bp.) 4. A Rába Vas meggyében (Varga Jenő Vasvár). 5. Eöt-vös diák (Borda Lajos Bp.) 6. Dögönyözö (Rostássy Szabó Mihály Székesfehérvár).

MAGYAR RÁDIO ÉS TELEVÍZIÓ
ARCHIVUMA

TURISTA

A MAGYAR TERMÉSZETBARÁT
SZÖVETSÉG LAPJA

1970 — 11

ÁRA: 3 Ft

TURISTA

XVI. ÉVFOLYAM, NOVEMBER

TARTALOM

TURISTAÉLET

Nyolcvanezerből — ezer	2
Mi újság a Budai-hegyek turistaházában?	27
Túraajavaslát: A Zajná-hegyek	33
Turisztika a Szovjetunióban	23
A TURISTA Információs Szolgálat	27
Tanévkezdés — természetjárással	15
Beszélgetés a Duna-kanyarról	4
Barlangvasút a Baradiban	23

HAZAI TÁJAK

Kunhalmok	24
Az alumínium városa	6
Harangod felfedezése	17

KÜLFÖLD — ÚTIKALAUZ

Képeslap Japánból (2. rész)	12
Szlovéniai nyitány	18
Költemény köből	8
Hollók a vár felett	16

ÜTLEÍRÁS

Barangolás	
Kelet-Finnországban	10

HASZNOS-ERDEKES

Camping-kemping-tábor	5
Madárkalendárium — turisták részére	14
A vízalatti turizmus hajnala	20
If várában — Monte Christónál	22
Nemzeti parkok a tengerben	22

SZÓRAKOZÁS

A színész és a természet	3
Lajos-forrás	9
Titkos küldetésben leledzem	21
Rejtélyes telefon-beszélgetés	25

A címlapon „Útban Píllsnyereg felé.” Dobos Gábor felvétele.

TURISTA. Turisztikai, camping és utazási folyóirat. Felelős szerkesztő: **Endrődi Lajos.** Szerkesztőbizottság: dr. Agócsy Pál, Antalffy Gyula, Kertész Miklós, dr. Kürthy Miklós, Mosonyi László, dr. Pápa Miklós, Székely Miklós, Szombathy Viktor, Vedres László. Szerkesztőség: Bp., V., Váci u. 58. T.: 182-932. Kiadja az Ifjúsági Lapkiadó Vállalat. Felelős kiadó: **Tóth László** igazgató. Kiadóhivatal: Bp., V., Révay u. 16. 116-660. Terjeszti a Magyar Posta. Előfizethető a Posta Központi Hírlapirodánál (KHI. Bp., József nádor tér 1.), a kézbesítőknél, bármelyik postahivatalnál és a posta hírlapüzleteiben közvetlenül, vagy csekkbefizetési lapon (csekk számszám: egyéni 61.251, közzületi 61.066), valamint átutalással a KHI. MNB. 8. sz. egyszámlájára. Előfizetési díj egy évre 36,— Ft, Félévre 18,— Ft.

Kéziratot és fényképet nem őrzünk meg és nem küldünk vissza.

INDEX: 25 814

70.5084 Egyetemi-Nyomda, Budapest.
Felelős vezető: **Janka Gyula** igazgató

A KOVETKEZŐ SZÁM

TARTALMÁBÓL:

Jeanne D'Arc városában
Gyalog Budapest körül
Ady Andre ország
A boldog tó városa

Nyolcvanezerből

EZER

Amikor Angelus Miklós, a Szövetség alelnöke, a túrabizottság vezetője elmondotta, hogy milyen nagy lehetőség lenne a cseretúrák kiszélesítése révén megismerni külföldi népeket és tájakat, irányított keretek között népszerűsíteni a turisztika különböző válfajait, elgondolkoztunk, mi lehet az akadálya annak, hogy a kátyúba került férőhelyhiány terén — a toldozás-foltozás mellett — alig történik valami. A turistamozgalom fejlődésének elsőszámú feltételén. Egy-egy házat, mint például a Lajosforrási, a Balatonalmádi, vagy Telkibányai házat korszerűsítették ugyan — de a többi házból romlanak a körülmények. nem gyarapodnak a férőhelyek, sőt!

Ugyanakkor a külföldi turistaszervezetek mind nagyobb érdeklődést tanúsítanak a magyarországi túrák iránt, sok ezren szívesen jönnek barátokhoz, ismerkedni fővárosunkkal, hazai tájainkkal.

— 1957-től a demokratikus országokkal bonyolítottunk le cseretúrákat — egy-két csoportot vittünk és fogadtunk. De azóta a mozgalom jellegében is megváltozott. Amikor a szovjet partnerek, de más országok is hideg-meleg folyóvízes szobákban fogadják a magyar turistákat, mi szívesen fogadjuk őket, ha a TEV egyes házaiba vinnék őket — cserébe. Almádiiban és Lajosforráson tudjuk csak őket fogadni, a többi ház e célra vagy alkalmatlan, vagy férőhely hiánya miatt nem vehető igénybe. Ha pedig Budapestet is meg akarjuk mutatni — és meg is kell mutatni — akkor szállodákban vagyunk kénytelenek vendégeinket elhelyezni. De ennek is szűk korlátai vannak. Mindezek a körülmények azt eredményezik, hogy a világszerte terebélyesedő turizmus ellenére, mi a cseretúra mozgalomban holtpontra jutottunk, amit az a szomorú tény is bizonyít, hogy a jelenlegi 80 ezres mozgalom tagságából mindössze ezer embert tudunk évente kivinni és talán még ennél is nagyobb baj, csak ugyanennyi külföldit fogadhatunk.

— A bolgár, lengyel, szovjet, NDK-beli szövetségektől évente 2—3, átlagban 30 tagú csoport érkezik. Az utóbbi négy évben a svájci természetbarátokkal történt megállapodás alapján onnan is fogadunk egy-egy csoportot. Ők pedig a mieinket előzékeny fogadtatás mellett az Alpok turistaházaiban helyezik el és a kitűnő élelmezés mellett felejtethetetlen hegyitúrákat szerveznek részükre. Ebben az évben a felső-ausztriai természetbarát szervezet is fogadott egy-egy magyar csoportot, és pedig a Garda-tónál levő turistaházukban, valamint Hallstadban. A Dolomitokban 2000 méteres hegyitúrákon vehettek részt a magyar túrázók. Amellett elvitték őket Veronába, Velencébe is és Cortina d'Ampezzón keresztül autóbusszal jöttek vissza, érhetően, telve élményekkel.

Más osztrák természetbarát szervezetek is érdeklődnek a cserelehetőség iránt. Sajnos az említett korlátok problematikussá teszik a megegyezést.

— Nagyon szívesen jönnek hozzánk a baráti országok turistái és keresik a kapcsolatok kiszélesítésének lehetőségeit. Ehhez elsősorban Budapesten — a Pálvölgyi-turistaház szállóhelyeit pótló — már nélkülözhetetlen turistaház felépítésére lenne szükség, mert a fővárost minden csoport látni akarja, s a magas szállodai költségeket a kispenzű természetbarátok nem bírják fedezni.

A cseretúrák — amint azt Angelus Miklós elmondotta — nemcsak gyalogos programokban merülnek ki. A lengyelekkel és a bolgárokkal megállapodást kötött a Szövetség sítúrák lebonyolítására, s ezzel lehetőséget nyújt, hogy a sítúrák kedvelői is élvezhessék a magashegyi hóviszonyok sportörömeit, s lehetőséget biztosítanak sítúrázóknak fogadására is.

A Nemzetközi Túrabizottság most készíti az 1971. évi programját. A kiírást a TURISTA közli. De a program most is csak ezer ember számára készül és a kimaradók várják, hogy mikor kerülhetnek ők is a listára.

Nyolcvan év kell ahhoz, hogy minden tag egyszer kiutazhasson a cseretúra keretében. Félő, hogy nem mindenki vár ennyi ideig.

MOSONYI LASZLÓ

Éljen November 7, a Nagy Októberi Szocialista Forradalom ünnepe!

A színésznő

ÉS A TERMÉSZET

Schütz Ila, a Madách Színház fiatal művésznője a múlt évben végezte el a Színház és Filmművészeti Főiskolát. Nevét ellenére máris sokan ismerik. Először az *Ismeri a szandi-mandit?* című film-ben mutatkozott be, majd a *Krebsz, az isten-ben láthattuk*. Az elmúlt színházi évadban a *Mikroszkóp Színház* tagja volt, de közben már fel-feltűnt a Madách Színház színpadán is. Itt *Szomorú Dezső Hermelin*-jében egy szobalányt játszott nagy sikerrel, később pedig *Shaw Sosem lehet tudni* című darabjában láthattuk az ikrek egyikeként. Mindezek mellé felsorakoznak még tévé-szerepei. Több tévé-játékban kapott kisebb szerepet, mint például szeptemberben a *Nagy Ignác* művéből készült *Tisztújításban*. Ott olvashatjuk a nevét a *Rózsa Sándor* szereplői között is, egy harmincéves asszonyt alakít. A *Karinthy Ferenc* írásából készült *A tetovált nő* című tévéfilmben pedig ő a címszereplő, a tetovált nő. Ebben az évadban már a Madách Színház rendes tagja, továbbra is szerepel a *Hermelinben* és a *Sosem lehet tudni* című darabban, néhány héttel ezelőtt pedig a *Madách Kamaraszínházban* ő vette át a *Boland lány* címszerepét az újabb szereposztásban. Szinte felsorolni is sok a mindössze egy évre visszanyúló színészi pálya kisebb-nagyobb állomásait.

Az eszpresszóba, ahol találkozunk, ugyancsak tévé-felvételről jött. Mint mondta, négy forgatásnál szerepel egyszerre. Fáradtan ült a széken, s várta, hogy kérdezze.

— Olyan dolgokról kérdezem most, amilyenekről eddig még nem beszéltem. Szeretném bemutatni a *Turista* olvasóinak.

— *Tessék, kérdezzen* — mondta fáradt, de a szokott udvariassággal csendülő hangján. — *Nagyon szívesen válaszolok.*

— Fényképeket is kellene csináltatnunk, méghozzá kinn a szabadban — tettem hozzá.

— *A szabadban?* (Fölcsillant a szeme, izgatott lett.) *Lehetne fák között? Annak nagyon örülnék.*

Nyoma sem volt már rajta a fáradtság, felélénkült, vidámabb lett. Ekkor tudtam meg, mennyire szereti Schütz Ila az erdőt, a fákat.

— Honnan ered ez a nagy szeretet a természet iránt?

— *A gyerekkorból. Óbudai vagyok. A Kiscelli út környékén nőttem fel, a hegyoldalon épült Kiscelli kastély alatt játszottam a barát-nőimmel. A fiús játékokat kedveltem, a hegyoldal beomlott pincéi, bozótjai között gyakran részt vettem*

a rabló-pandúrban. Az általános iskolából is gyakran kivettek bennünket a fák közé, a szabadba. Jó időben például ott tartottuk a biológia órákat. *Azóta szeretem én a hegyeket, főleg a zöld erdők miatt. Igazság szerint az erdőt kellett volna először említenem, mert nélküle a hegyek — a csupasz hegyek — nem vonzanak. A házunktól tíz percnyi járóföldre kezdődött az erdő, egy órára is érdemes volt kiszaladni sétálni, vagy labdázni a szélén a barát-nőkkel.*

Már az általános iskolában szerepelt, például a *Köszívű ember* fiában ő játszotta az anyát. De a sok, csaknem egyforma életrajzhoz hasonlóan nem akart még ekkor színésznő lenni. Eszébe sem jutott. A színpad iránti vágy, csak később támadt föl benne. A *Martos Flóra Gimnázium*ba került, s itt is szerepelt a színjátszó csoportban, főleg szavalt. Elsős gimnazista korától bejárt a KISZ Központi Művészegyüttesébe is, majd az angyalföldi és az óbudai irodalmi színpadra.

— Mire emlékezik még szívesen a gimnazista évekből?

— *A vasárnapi kirándulásokra. Nagybátyám tanárember, és szenvedélyes turista. Hétfőig mindig felpakolta hátizsákját, és elindult a hegyekbe. Unokaöcsémet és engem szívesen magával vitt, s mi rendszerint el is kísértük a hegyek jelzett útjain. Sajnálom, hogy ma már ilyen hosszú sétákra nincs időm. Most már csak rövidebb, félórás, egyórás barangolásokat engedhetek meg magamnak, de még azok is nagyon jók. Amikor összejönnek a szerepek, amikor sokat vakította már a szememet a reflektorok fénye, el sem tudok képzelni más és jobb felgyógyulást, mint erdőbe, ligetbe menni, zöld színt látni. És tudja szerintem mikor a legjobb a kirándulás? Ha csak megyünk, megyünk, szótlanul, csendesen, nem beszélgetünk. Ilyenkor az ember nézi a fákat, virágokat, s szinte egyedül van gondolataival. Engem ez pihentet legjobban.*

Háromszor utasították el a Színház és Filmművészeti Főiskola felvételi vizsgájáról. Közben egy évig az *Egyetemi Színpadon* is játszott. Negyedszerre azután sikerült a felvételi. Így volt az *Ismeri a szandi-mandit?* című filmmel is. Háromszor csináltak vele próbafelvételt, mire végül őt választották. Szívós, küzdő típus. A kitartás végül mindig meghozta a sikert, s a szerepei, a sikeres alakítások őt igazolták. Amikor érettségi után a *Műszaki Egyetem* irodalmi színpadán szerepelt, akkor fogalmazódott

Schütz Ila, a Madách színház tagja
Jentetics László felvétele

meg benne először, hogy színésznő akar lenni, s attól kezdve tudatosan törekedett erre, míg csak el nem érte. Mondják, hogy egyébként minden ráérő idejében az uszodába sietett.

— Ennyire szereti a vizet is?

— *A vizet csak azért, mert úszni lehet benne. Úszkálni, fürödni nagyon jó. Csak úgy állni, vagy ülni és nézni a vizet, azt nem bírom. Azonnal belemenni szeretek. A fákat, a bokrokat azonban órákig is el tudom nézni.*

— Melyik színeket kedveli? A tavasziakat? Vagy éppen a nyáriakat?

— *Sem a tavasziakat, sem a nyáriakat. Az én színeim az ősziak. A sárgát, a barnát, a közéjük keveredő égvöröst és a rozsdásat szeretem. Így együtt, ahogy csak egy festőpalettát is felülmúlóan kevés, bokros domboldalon tudnak keveredni.*

Októberben a *Hármashatárhegyen* látták sétálni. Lombot szedett. Nem ágakat tört, csak egy-egy színes levelet tépett le. Bizonyára lakásdísz lett azóta a levelekből. Ha rossz az idő, odahaza üldögél kevés szabad idejében, kezében könyvvel. Az olvasás a következő, ki tudja már hányadik, szenvedélye. Ilyenkor ősszel villanykorán sötétedik. Nem gyűjt millányt, hiszen úgy sincs ideje. Összecsukja a könyvet, s elindul a koraesti szürkületben a Körútra, ahol várja a színpad, várják a szerepek.

Mátyás István

Beszélgetés

A DUNAKANYARRÓL

A Pest megyei Idegenforgalmi Hivatal helységében kerestük fel dr. Pásztor Lászlónét, hogy elbeszéljünk vele a Dunakanyar idegenforgalmáról. Pásztor Lászlóné jó ismerője a területnek és szavaiból a jogos büszkeség mellett a területért érzett felelősség érződik ki.

— A Dunakanyar szépsége vitathatatlan — egyike hazánk legszebb tájainak. Ezt a szépséget a sok külföldi mellett egyre több hazai turista is felfedezi. Szállodánk igaz, csak egy van Szentendrén, ebben 129 vendéget tudunk elhelyezni. De kihasználása közel van a 100 százalékhoz, ami bizonyítja a szállodaépítés gondolatának realitását. Milyen jó volna, ha Leányfalu is felépülne egy hasonló szálloda, mert a vízparti üdülsre nagy az igény mind bel-, mind külföldről. Ezt a létesítményt már régebben tervezték, azonban felépítése egyelőre még húzódik.

Örülnek annak, hogy a Pannonia Vállalat a Dunakanyarban két szállodát is üzembe helyez. Dobogókőn rövidesen megnyílik egy B-kategóriájú, a hazai turisták zsebéhez is alkalmas szálloda, melyben 160 személy kap helyet fürdővel ellátott szobákban. Étterem, presszó és bár fog a vendégek rendelkezésére állni. Ezzel a téli üdülés erősen fellendül, mert a Pilisi Parkerdő Igazgatóság sílesikló pályát épít a közelben, s így a sízők végre igazi paradicsomra találnak. A második szálloda hasonló befogadóképességgel és kényelemmel Visegrádon, a Fellegvár közelében, a Nagyvilági kilátóval szemben épül fel.

„— A Dunakanyar egyre nagyobb számban vonzza a külföldi és hazai turistákat. Campingjeink népszerűek és kedveltek. Leányfalu faházaiban a brnói CKM gyermekei üdültek egész nyáron, a sátorozó rész is, főleg a csehszlovák

turisták körében népszerű. Itt tartotta a Szakszervezeti Tanács Sportosztálya a Szakszervezeti Turisták Országos Találkozóját, amelyen ötezer ember vett részt. Papsziget főleg a budapestiek körében kedvelt, hétvégeken szinte ellepik a parkot az autós és motoros turisták. Nagymaros campingjéről a nyugatberlini evezős turisták azt mondták, hogy a világ legszebb fekvésű tája. Így is lehet, mert a kihasználás szinte teljes volt. Érdelget a balatoni műút életbelépése után jó ideig kiesett a Balatonra utazó turisták útvonalából. Most újra felfedezték és az autósok egyre növekvő számban töltenek egy-két napot benne.”

— Bár a kihasználásuk mondhatni teljes, mégis a hazai turisták aránylag kevéssé ismerik az ifh.-nak a Dunakanyar festői tájain elhelyezkedő, saját kezelésű turistaházait. Három van Visegrádon, egy pedig Horányban. Modern, kényel-

mes berendezésűek, áraik alacsonyak. Két-négyágyas és nagyobb szobákban 17—25 Ft-ba kerül egy ágy. Mindegyik házban étkezés és zene is van.

S ha gondjaik is vannak, azok csupán a Dunakanyar felfedezésének következményei. Csak százezrekben számolhatók azok, akik egy-egy napra jönnek kirándulni, pihenni a Pilis árnyas erdőibe, vagy a Duna partjaihoz. A Dunakanyar divatba jött és ez a fejlődés várhatóan fokozódni fog. 1971-ben további 100 férőhellyel bővítik a Papszigeti camping faházait. Áraik nem magasak, főúvadban egy ágy 25 Ft-ba fog kerülni. Reméljük az érdekelt szervek is felfedezik a Dunakanyar üdülsi és turisztikai lehetőségeit és fejlesztéséhez a maguk részéről is segítséget nyújtanak. A Dunakanyar Magyarország és Budapest (!) legnagyobb távlatú idegenforgalmi attrakciója.

CAMPING KEMPING TÁBOR

Már ugyan mögöttünk a nyár a táborozások, sátorozások, kirándulások örömeivel, s a „Camping” feliratú táblákat is eltakarja lassan a köd, belepi a hó — de éppen az őszi, téli napok kedveznek annak, hogy eltűnjünk egy kicsit a nyári túrázások idején felötlött kérdéseinkben.

Nyáron úton-útfélen szemünkbe tűnt a „Camping” felirat, de találkozhattunk vele számtalanszor a kirakatokban, a hirdetésekben is: *camping cikkek, camping ruha, camping lámpa, camping szék, camping ágy* stb., stb. Kétségtelenül korunk egyik legdivatosabb szava lett az angol eredetű *camping*, talán csak a *tévé* versenyezhet vele (gondoljunk csak a *tévé papucsra*, a *tévé ruhára*, *tévé lámpára*, *tévé süteményre* stb.). De hát a *tévével* kevesebb baj van: úgy írjuk, ahogy kiejtjük, s még ha tv-nek rövidítjük, akkor sincsenek kiejtési gondjaink.

Némileg más a helyzet a *camping*gel. Ez is idegen eredetű, akárcsak a *tévé* „szülőanyja”, a *televízió*, de nyelvünkbe mindmáig nem tudott beleilleszkedni: alakjában, írásmódjában is őrzi idegenségét, ahogy például a *whisky* (*viszki*), a *junta* (*hunta*), a *jersey* (*dzsörssi*) stb. A legtöbb általánosan használt idegen szó azonban már a magyar helyesíráshoz igazodott, azaz kiejtésének megfelelően a magyar ábécé betűivel írjuk át: a *jam*-et *dzsem*nek, a *jazz*-t *dzsessz*nek, a *disease*-t *diző*znek stb.

No de, vetheti valaki ellene: hogyan is igazodnék a magyar ábécé hangjelöléséhez ez az angol jövevényszavunk, amikor a nemzetközi egyezményes jelrendszerben is nagy C a sátorozások, illetőleg táborhelyek jele, közepén egy kis gúlasátorral.

Ez valóban így is van, s nemzetközi jelzésként el is fogadjuk, ahogy pl. a kórház jelölésére a *H* betűt (a latin eredetű *hospital*, *hospital* kezdőbetűjét), noha a magyar kórházhoz a *H*-nak vajmi kevés köze van. De a magyar ábécé szerinti írást egyéb érvek is támogatják: a *tábor*, *táborozás* jelentésű angol *camping* végső fokok a *mező*, *síkság* jelentésű latin *campus* [ejtsd: *kampusz*] leszármazotta. A *mező*, *síkság* később *harcmező*, *csatamező*, illetőleg *katonai tábor* jelentést vett föl. A *harc*, *hadjárat* jelentésű *kampány* szóban is ez a *campus* rejtőzik végső soron. Nos, ha a francia *campagne* *kampány* lett helyesírásunkban, miért ne lehetne a *camping* meg *kemping*? Ha egyáltalán szükségünk van erre az idegen szóra...

Mert hiszen évtizedekig megvoltunk nélküle: *táboroztunk*, *sátoroztunk*, *táborban laktunk*, *tábori széken ültünk*, *tábori ágyon aludtunk* stb., stb.

A nemzetközi használat miatt tartuk meg a *Camping* feliratokat a sátorozások környezetében, magunk azonban — a *kempinget* sorsára bízva — írjunk inkább *tábort*, *táborozást*, *sátorozást*, *tábori széket*, *tábori ágyat*.

Jó táborozást, jó sátorozást a jövő nyárra!

Dr. Szilágyi Ferenc

Kilátás a Prédikálószelekről
Gulicska István felv.

„— Erről tanúskodnak hivatalunk egyéb rendezvényei is. Ma már a Dunakanyarban, de egész Pest megyében sok olyan esemény akad, amelyre érdemes eljönni távoli megyékből is. Ilyenek az apajpusztai lovasűrök, a vácrátóti Botanikus Kertben megrendezésre kerülő koncertek, a szentendrei Teátrum estéi, a visegrádi színjátékos találkozó, a főtéri Károlyi-templomban sorra kerülő orgona hangversenyek, mindmegannyi sikeres, a közönség által látogatott rendezvény. De nem felejtkezhetünk el a Pilisi Parkerdő Gazdasággal közösen szervezett túrákról sem. A szakszervezeti üdülőket autóbuszokon visszük a Pilisbe, hol a gazdaság szakemberei kísérik őket be a rezervátumba és végül egy erdészházhoz, ahol vadászuzsonnát kapnak.”

Ezt a túrát egyébként Budapestről is meg lehet tenni, ha a hivatalnál be-

jelentik. Visegrádon a hajóállomásnál várja a csoportokat a Parkerő Gazdaság megbízottja és átveszi a kalauzólást.

Ezzel még nem ér véget a Pest megyei Idegenforgalmi Hivatal által szervezett turisztikai tevékenységek sora. De további felsorolásuk fölösleges. Az egész hivatal munkáját a szabad idő kulturált, magas színvonalú kitöltésének gondolata hatja át. Évente 4 millió ember fordul meg a Dunakanyarban és a látogatók száma csak nő.

Szeretnénk azt elérni, hogy az ideérkező vendégek kellemes benyomásokkal térhessenek haza és hirdessék a Dunakanyar szépségét — fejezte be tájékoztatását dr. Pásztor Lászlóné, a Pest megyei Idegenforgalmi Hivatal vezetője.

M. L.

Székesfehérvár. Belvárosi részlet. MTI légfelvétél

ÚJ ARCÚ MAGYAR TAJAK

AZ ALUMÍNIUM VÁROSÁ

A Bakony és a Vértes hegység lombos erdősegei a turisták kedvelt kirándulóhelyei Fejér megyében. A két hegység az úgynevezett Móri horpadásnál különül el egymástól. Bár a Bakony nagyobbik része Veszprém megyéhez tartozik, a Vértesből pedig bőven jut Komárom megyének, e két hegység mégis jellegzetesen meghatározza Fejér megyét. A Vértes, ami egységes tömbként tűnik ki alacsony környezetéből, a Mór közelében hirtelen kiemelkedő Csókakőnél kezdődik és Komárom megyében, Tatánál végződik. Fennsíkját tölgyesek, bükkösök borítják, amelyekben középkori várak és kolostorok romjai bújnak meg. A Vértest és a Bakonyt járó turisták kedvelt pihenőhelye a Gaja patak festői környezetében levő, egykori Hochburg-Lamberg kastélyban berendezett turista szálló Bodajkon.

E két hegység — a Vér-

tes és a Bakony — azonban nemcsak természeti szépségeivel szól hozzánk, hanem természeti kincseivel is. Ásványi kincs: a bauxit miatt az ország különösen értékes vidéke. Ha a Velencei tó északi partja felől közelítjük meg Székesfehérvárt, ezt a rendkívül gyors ütemben, szinte ipari várossá fejlődő nagy történelmi múltú várost, vajon gondolunk-e arra, midőn szemünk előtt feltűnik a Székesfehérvári Könnyűfémmű hatalmas ipartelepe, körülötte növekedő lakónegyede, hogy mit köszönhet e város fejlődése a Bakony és a Vértes természeti kincseinek.

Valóban, új arcú magyar táj Székesfehérvár környéke is. Történelmi város-magjával műemlékekben egyik leggazdagabb városunk, de a város peremrészein épült és épülő nagy ipartelepeivel már nem is a huszadik, hanem a huszonegyedik század fejlő-

désének ígérteréről vall mai körvonalaiban is.

Ha a Vértes erdősegeiben járunk, arra is kell emlékeznünk, hogy a hazai bauxitbányászat története itt kezdődött. Az 1920-as évek alajén Csákvár, Csákberény és Gánt környékén indult meg a kutatás. A gánti medencében talált rá először Balás Jenő bányamérnök bauxitlelőhelyre, amelynek kitermelése külszíni fejtéssel kezdődött. A gánti bauxitbánya kimerülése után a bányászat fokozatosan a mélyművelés felé tolódott el, mégpedig az Iszkaszentgyörgy határában levő lelőhelyen. Iszkaszentgyörgy azonban már a Bakony hegységhez tartozik, a Vértesből tehát a Bakonyba tevődött át Fejér megyében a bauxitbányászat. Kincsesbányának nevezték el az Iszkaszentgyörgy határában létesült bányatelepet, nagyon is találó elnevezéssel. A Bakony Fejér megyei nyúlvá-

nyában épült és Székesfehérvártól mindössze néhány kilométerre levő mind nagyobb méretekben épülő bányatelep alaposan megváltoztatta a tájat.

Székesfehérvár további fejlődését jó ideig meghatározza az a szerencsés körülmény, hogy a „fehér arany” — ahogyan újabban szoktuk nevezni az alumíniumot — ebben a városban kerül legnagyobb mértékben feldolgozásra, itt létesült a legnagyobb alumínium-félfkészgyártmányfeldolgozó üzem hazánkban. Ez alakítja ki Fehérvár második arcát: az alumíniumvárosát.

De a város első arcát, a régit sem feledhetjük, hiszen lépten-nyomon megmutatkozik szemünk előtt, ha a történelmi városmag falai közt sétálunk. Minden nemzetnek van egy különösen becsben tartott ősi városa. Ami a franciáknak Reims, a németeknek

Aachen, az olaszoknak Nápoly, a lengyeleknek Krakó: nekünk magyaroknak ilyen ősi városunk „Szent István és több ditső Magyar Királyok hamvödre fölött Székes-Fejérvár” — olvassuk az 1825-ben Székesfehérvárott megjelent kiadványban. Várossá kialakulása még I. István király atyjához, Géza fejedelemhez fűződik. Ezért is készül Székesfehérvár két év múlva, 1972-ben országos rendezvényekkel megünnepelni a város fennállásának ezredik évfordulóját, mert várossá alakulását Géza fejedelem uralkodásának évétől számítja. A városban az államalapító I. István király fényes királyi palotát építtetett és székesegyházat, **Boldog Asszonyról** elnevezett bazilikát, amelyben a magyar királyok koronáztattak és temették. A magyar középkor évszázadaiban összesen harminchat királyt koronáztak, köztük Mátyás királyt, ezenkívül több királyné fejére itt tették a koronát. Fél ezer év alatt itt tartották az országgyűléseket, itt hoztak több sarkalatos törvényt.

A nemzet történelmi múltjának emléke Székesfehérvár falai között mindig érezte hatását. **Anyos Pál**, a fiatal pálos szerzetes a székesfehérvári gimnáziumban tanított, itt írta 1783-ban híres politikai versét, „A kalapos király” című költeményét, amelyben a hazája alkotmányát és anyanyelvét féltő költő oly szenvedélyesen támadta a Habsburgokat. Ebben a gimnáziumban nevelt és lelkesített hazaszeretre **Virág Benedek**, a „magyar Horatius” itt volt diák öt éven át **Vörösmarty Mihály** a megye nagy költője. S mily nagy érdemei voltak Székesfehérvárnak a magyar színészet hőskorában, **Kisfaludy Károly** a székesfehérvári színjátszóknak írta drámáit, **Katona József** velük akarta Pesten előadatni a **Bánk bán**-t, de a cenzúra áthúzta tervét, **Petőfi** vándorszínész körében ebben a városban lépett először színpadra.

Igen, nem feledhetjük el Székesfehérvár régi arcát sem, amikor lelkesedünk a rohamosan fejlődő új Székesfehérvárért. Az Országos Műemléki Felügye-

lőség Székesfehérvár városmagját ezért nyilvánítottta műemlékileg védett területté. A mai belváros volt a középkori magyar állam fővárosa. Ma már csak néhány szép kőfaragvány tanúskodik arról az időről a székesfehérvári Középkori Romkertben, a hajdani királyi bazilika konzervált alapfalainak szomszédságában. A mai belváros néhány utcáján a középkor és a barokk hangulata fonódik egybe. Templomaiban főleg a barokk művészet dominál **Maulbertsch**, a barokk kor nagy osztrák mestere több alkotással gazdagította a várost. A barokk fafaragások mestermunkái — például a műemlékgyűjteményben — is számíthatnak a várost látogató idegenek érdeklődésére.

A város néhány terét határos szobrok díszítik: **Sidló Ferenc** I. István királyt ábrázoló lovasszobra, **Pátzay Pál** lovasszobra az első világháborúban elesett fehérvári huszárok emlékére, s hogy még néhányat említsünk, a későgótikus **Szent Anna** kápolna előtt álló **Kálmáncsehy Domokos**-szobor, a várfalnál álló **Wathay Ferenc**-szobor, a várost hősiessen védő várkapitányról, s meg kell említeni **Medgyessy Ferenc**

művészi reliefsét is a török—magyar küzdelmekről.

Ezt a történelmi hangulatú belvárost ma már teljesen körülveszik az új, modern lakónegyedek. Nemrégiben az egyik legmagasabb toronyház mellvédjéről letekintettem a városra. A magasból jól lehetett látni a Bakony és a Vértes hegység vonulatát. Az alattam elnyúló, terjeszkedő, fejlődő várost látván hatalmas új ipartelepeivel, a történelmi városmagot körülölelő új ipartelepeivel, újra arra kellett gondolnom, hogy a Vértes és a Bakony természeti kincsének a bauxitnak milyen település-fejlesztő ereje van. Új városkép körvonalai bontakoznak ki, a régi városképet a templomok tornyai határozták meg, az újban helyet kérnek az új lakónegyedek toronyépületei. A peremvárosok hovatovább modern ipari telepekké fejlődnek. Az 1943-ban létesített alumíniumfeldolgozó üzem, amelynek az első években mindössze néhány száz tonnára rúgott az évi termelése, az utóbbi években végrehajtott nagyarányú fejlesztésével ma Közép-Európa egyik legnagyobb alumínium félkészgyártmány feldolgozó üzeme. A Székesfehérvári Könnyűfémű a szélesszalag hengermű meg-

építése után Magyarország alumíniumiparának központjává vált. A VIDEO-TON villamossági, televízió és rádiókészülékek gyára ma már a magyar híradástechnikai ipar egyik legjelentősebb nagyüzeme. De fontos szerep jut a többi ipari üzemnek is, főleg a gép- és járműgyártásban. Új társadalom alakult ki az ősi történelmi városban, amelynek neve már a Tihanyi Alapítólevélben szerepelt. Az iskolák egész sorában művelődik és kap szakképzést az ifjúság, a régi iskolák mellett több új, korszerű iskola épült.

Székesfehérvár mai városképe tanulságos bizonyítéka annak, hogy az új arcú magyar tájakon milyen nagy változásoknak lehetünk tanúi. Erről győződhetek meg azok a hazai és külföldi látogatók is, akik az I. István király születésének ezredik évében rendezett ünnepek alkalmából felkeresték a várost. Főterén, a Szabadság téren az Országalma jelképe ma is a történelmi múlttól beszélt hozzájuk, de az emlékezés fényében annál élesebben látták meg azt a hatalmas fejlődést is, amelyet ez az ősi magyar város a legutóbbi negyed évszázad alatt elért.

Környei Elek

Szeretettel várja Önt a **MÁTRASZENTIMREI TURISTAHÁZ!** Mátra hegység

Már most biztosítsa helyét

A TURISTAELLÁTÓ VÁLLALATNÁL

Budapest VI., Lenin krt. 55.

Naponta 9—19 óráig, szombaton: 9—12 óráig

Telefon: 224-230, 224-412

KÖLTEMÉNY KÖBŐL

Vannak költők, akik a Nerl partján fekvő Pokrov-templomot vitorláshajóhoz hasonlítják, mely az idők parttalan vizein suhan tova. Mások a vlagyimiri kőépületet olyan csillagnak vélik, amely az égbolt végtelenségében ragyog. Egy szobrász titokzatos látomásnak nevezte, a Tejút felé kőbifaragott költeményt jelképezve, ahogy felülemelkedik az emberkészítette műveken. Ezzel a csodálatos emlékművel történt találkozás alkalmával született a mondás: „Ez előtt az elmúlhatatlan szépség előtt mi magunk is érezzük az örökkévalóságot”.

Ezek a hasonlatok és kijelentések, mentesek a túlzástól.

„A Vlagyimir melletti Nerl partján fekvő Pokrov-templom nemcsak Oroszország legtekélyesebb templom-építménye, hanem a világ egyik

legnagyobb művészeti emléke” írta 1910-ben Igor Grabar, az orosz festő. Mint a világ valamennyi nagy építészeti emlékműve, úgy a Nerl menti templom szépsége sem adható vissza fényképen és reprodukciókban. Csak az tudja méltatni az orosz művészetnek ezt a csodálatos alkotását, aki látta a környező fák árnyékától borítva nemes sziluettjét.

A XII. századból származó templomot Andrej Bogoljubszkij Vlagyimiri-herceg építette a Volgai-bulgároknak aratott sikeres hadjárat emlékére.

Amint ismeretes, Vlagyimirban különösen ápolták az istenanya-kultuszt. A templomot „Mária segits és könyörögj érettünk”-nek nevezték el, emlékeztetve arra a bizánci legendára, mely szerint Szűz Mária

megvédte Konstantinápolyt a szaracén támadással szemben.

Nem véletlenül ihlette meg ez a régi bizánci legenda Andrej Bogoljubszkijt. A monda szerint azért építette ezt a templomot, mert Oroszországot a bizánci birodalommal, Vlagyimirt pedig Konstantinápolyt akarta egyenlő rangúvá tenni.

A politikai okokon kívül volt azonban még egy másik oka is. Mint minden sláv országban, Oroszországban is tisztelték Szűz Máriát, aki hajnalfényű rózsaszín fátylát az égre terítve minden bajt elűz és távol tart.

A bizánci legenda Oroszországban a népmondák által tovább gazdagodott. „Mária Közbenjárásának Ünnepe” az orosz parasztok egyik legnagyobb és legkedvesebb ünnepnapja volt. A mezei munkák befejezése után tartották, és az esküvőket is ebben az időben rendezték.

A Nerl-parti Pokrov-templom nyáron csodálatosan szép. „Amikor az aratók megjelennek a mezőn, a kakukk elhallgat és a zöld szín a nap leheletétől sárgává változik. A kaszált rétek között, magaslaton áll a templom. A hegyoldalról letekintve mezők, tavak és fűzligetek láthatók. Ha a dombig elnyúló víztükrre nézünk, álomképet látunk magunk előtt: a kristálytisza vízben úszik a templom.

Észrevétlenül enyhül a forró nyár. Aranysárgán világítanak a Kljasma erdői, melyekre rókavörösen ereszkedik le az ősz. A mezőkről behordták már a sarjút. Aranyos levelek takarják be a templom körüli dombot. Az embernek egy régi mondás jut eszébe — ne a kövektől tanulj az örökkévalóságot, hanem a virágoztól és a füvektől” — írta Lev Tolsztoj.

A Nerl-parti Pokrov-templom mégsem ezt a gondolatot juttatja eszünkbe. Ennek a mesterműnek a megpillantásakor másra gondolunk. „Ezek a teremtés kezétől megérintett kövek halhatatlanok”.

A templom előtti dombon a virágok és füvek évszázadok óta nyílnak, de a kövek, a falakon látható képmások ott maradtak, ahová az építőmester helyezte őket.

A falfestmények nem maradtak meg, mert az épület belsejét többször átalakították, a freskókat először átfestették, majd véglegesen leverték. Ezekben a munkákban — feltételezések szerint — maga Andrej Rubljov is közreműködött.

A fehér kőépület évszázadok óta tükröződik a vízben: Nemes arányai természetesen illeszkednek a tájba, a tágas orosz mezőkbe, ahol zöld füvek illatoznak, kék virágok világítanak és pacsirták dalolnak vég nélküli énekeket.

A fehér templom és a békés vidék együttesében belső béke, de ugyanakkor a szépség diadalmas érzése szállja meg az embert. (A „Putj v CCCP” c. folyóirat cikke alapján.)

Jevgenyij Oszetrov

Lajos-forrás

A városok körengetegében élő ember a hétvégét vagy a szabadságát igyekszik a természetben eltölteni. Ezért határoztam én is úgy, szabadságom első napján a Pilisbe kirándulok. Meglátogatom a druzsámát, a Lajos-forrást.

Minden úgy kezdődött, ahogyan azt a „nagykönyvben” megírták. Vállamra akasztottam elemózsiás motyómat és felszálltam a szentendrei HÉV-re. Az ablak mellett kaptam helyet.

— Jó napot fogtam ki — gondolom magamban. — Nincs túl meleg, a szél is fujdogál egy kicsit. Eszményi kiránduló idő, ahogyan reggel a rádió is bementa.

Vidám zakatolással robog a szerelvény Szentendre felé. Már Budakalászt is elhagytuk, amikor elered az eső.

— Sebaj! Mire a végállomásra érünk, eláll — biztatom magam.

Szentendre, végállomás. Ki kell szállni. Az eső pedig vigasztalanul ömlik. Fedett helyre sietünk.

Nem tudom eldönteni, mitévő legyek. Utazzam haza vagy várjam meg a felhőszakadás végét? Jobb híján az állomás előtt kis tóvá duzzadt pocsolót nézem. Hatalmas cseppekben ömlik az „égi áldás”. Ahová becsapódik egy esőcsepp, kis hólyag keletkezik. Ha jól emlékszem, ez a népi időjósítás szerint tartós esőt jelent.

— Azért se megyek haza — határoztam el magamban. — Kivárom a végét! Milyen kár, hogy elromlott az idő. Legalább az orkánomat hoztam volna magammal — zsörtölődöm —, akkor legalább itt Szentendrén nézhetnék körül és nem kellene a végállomáson várnom a jószerencsére.

— Amikor utoljára erre jártam, még diák voltam — elevenedik meg fejemben egy már majdnem feledésbe ment emlék. — Hogy is volt?...

Másodikos gimnazisták lehettünk. Ősszel történt. Az autóbusz a dobogókői menedékházig vitt bennünket. A délelőtt gyorsan eltelt. Fociztunk, számháborúztunk, jártuk az erdőt. Délután indultunk tovább, gyalog, a Lajos-forráshoz. A Ságvári turistaház volt a végcél. Onnan busszal, majd Szentendrétől HÉV-vel haza. Persze, az út nem volt ilyen egyszerű.

Alig hagytuk el Dobogókőt, eleredt az eső. Szép, csendes őszi eső volt. *Simon Bálint*, a földrajztanárom így szólt: — Fiúk! Alki férfinak érzi magát és nem fél egy kis fáradtságtól, az tartson velem! — Néhányan csatlakoztunk hozzá. Elindult a kis csoport. Lassú tempóban, hosszú, nyújtott léptekkel futottunk. Az eső pedig vigasztalanul esett. Hogy ezt a távolságot mennyi idő alatt tettük meg, azt máig sem tudom. Mire a Ságvári turistaházhoz értünk, fáradtak, elcsigázottak voltunk. Úgy éreztük magunkat, mint az a görög, aki a marathoni sílkon aratott győzelem hírére vitte Athénbe, ahol a kimerültségtől összeesett. Az eső még mindig szakadt. Közben megérkeztek a többiek is. A szakadó eső és a fáradtság miatt még a forrást sem volt kedvünk megnézni. Vártuk az autóbuszt. Hosszú óráknak tűnő várakozás után végre megérkezett. Megrohantuk a kocsit. Úgy utaztunk, mint csúcsforgalom idején a 6-oson. Nem számított. Végre gurultunk Szentendre felé. Az öröm persze csak az első kanyarig tartott. Ott egy nagy reccsenést hallottunk és éreztük, hogy a kocsit oldalra dől. Tengelytörés. Szerencsére az eső elállt. Gyalog, fáradtan, álmosan elindultunk Szentendre felé. Nem akartunk hinni a szemünknek, amikor a koromsötétben megláttuk a kis, Duna-parti város fényeit. A HÉV-en már simán ment minden. A viszontagságokat leszámítva, mindenki szerencsésen hazaért.

Az eső pedig még mindig esik. De ez már a jelen. Most is itt vagyok a szentendrei végállomáson, mint akkor. Felszálllok a Budapest felé induló vonatra, mint azon az emlékezetes napon. És most sem láttam a Lajos-forrást, mint néhány évvel ezelőtt.

Üsse kő! Azért máskor is megpróbálom. Egyszer csak sikerül.

Mihályi Lajos

EGYHETES

SÍ-

TANFOLYAMOK

Alap- és középfok:

NAGYHIDEGHEGY
BÁNKÚT

JANUÁR, FEBRUÁR
HÓNAPBAN

Gyakorló:

DÉL-KÁRPÁTOK
ALACSONY-TÁTRA
LENGYEL-TÁTRA

DECEMBER, ÁPRILIS
HÓNAPBAN

Jelentkezés:

A TURISTAELLÁTÓ VÁLLALATNÁL

BUDAPEST VI.
LENIN KRT. 55.

A VOLÁNTOURISTNÁL

BUDAPEST VI.
LENIN KRT. 98.

(471) 913

Kelet-Finnországban

Amit a finnek Kelet-Finnországnak neveznek, csaknem négy tartomány területét öleli fel (Kymi, Mikkeli, Kuopio, Pohjois-Karjala valamint Oulu tartomány délkeleti részét). Ez majdnem akkora, mint hazánk területe.

A magyar turista két útvonalon érkezhet ide. A Szovjetunió átvonattal időben hamarabb érhetünk a finn határra, nevezetesen Vainikkalába. A másik útvonal Lengyelországon keresztül vezet; Gdynia kikötőjéből hajóval majdnem három nap alatt érkezünk Kotka kikötőjébe. Bármelyiket választjuk, a legcélszerűbb Dél-Karjala fővárosába, Lappeenranta-ba utazni. Itt ideális környezetben kipihenhettük a hosszú út fáradalmait. Tegyük egy rövid sétát Lappeenranta-ban! A Saimaa tó partján épült, jelenleg 50 000 lakosú város ipari-kereskedelmi jellegű. Legjobban a víztoronyból tekinthetünk szét, nagyszerű kilátás nyílik a Saimaara, kisebb-nagyobb szigeteire, sőt tiszta időben egészen Viipuriig elláthatunk. Lappeenranta nevezetességei közül megemlíthetjük a város közepén levő 200 éves fatemplomot, a Lappeenkirkkot és a görögkeleti jellegű városi templomot. A múzeumban megismerkedhetünk Dél-Karjala múltjával, s említésre méltó, hogy a múzeumnak igen jelentős pénzügyjteménye is van.

A tó partján sétálva, megfigyelhetjük a faüsztatást is. A finnek egyik ipari központja ez a város. Az érdeklődőket szívesen látják a különböző létesítményekben, nevezetesen a cementgyárban, a cellulózegyárban, a likőr- és csokoládégyárban. Jelentőségében mindet felülmúlja Finnország legnevezetesebb sörgyára, a Karjala Olut. Négyféle sört gyárt, s ebből kettő teljesen szeszmentes.

Lappeenranta-ban járva, az ember nem mulaszthatja el, hogy hajótat tegyen a Saimaan vagy a Saimaacsatornán. Ez utóbbi a Saimaa és a Kelet-finnországi tórendszert köti össze a Finn-öböllel; így például

Kuopioból hajóval el lehet jutni a tengerig (mint ismeretes, a finn kormány 50 évre bérbe vette a Szovjetuniótól a csatorna szovjet szakaszát).

A tóban kijelölt helyen lehet strandolni; itt látható egy elkerített részben néhány fehér és fekete hattyú, a fényképező turisták egyik célpontja. A strand mellett található az ún. rantasauna (parti szauna), amelyet nem érdemes kihagyni. Az utazási irodában borsos áron — öt márkáért — német és angol nyelvű okiratot lehet vásárolni, melyen névre szólóan igazolják, hogy az ember a finn szauna barátja, s hogy elevenen megfőzték (a szaunában a

Imatra. A karjalai udvarház egy része

Kilátás a Saimaara

hőmérséklet nagyon ritkán megy 100° alá).

Lappeenranta-ból elindulva körutat tehetünk Imatra — Punkaharju — Savonlinna — Knopio — Mikkeli útvonalon. Imatra Finnország legnagyobb községe, 1971-ben fogják várossá nyilvánítani. A híres vizesés, az Imatran koski ma már nem működik, csak kivételes alkalmakkor szokták megnyitni — dollárokért. Így a fő látnivaló a karjalai udvarház, amely múzeum is, és az Imatrai Hetek egyes kulturális megnyilvánulásait is itt rendezik. Az egyik épületben jellegzetes karjalai ételeket ehetünk. Különösen a karjalai pirogot érdemes megkóstolni, melynek íze némileg a mi lángosunkhoz hasonló. Imatrából rövid autóbuszút után a Puruvesi egyik szigetén levő üdülőtelepen álljunk meg. A tó partján tűzrakásokat találunk; itt lehet nakkit sütni. A nakkit kb. 10 cm nagyságú szafaladé, s nyárson

kell sütni; előnye, hogy kenyér nélkül is fogyasztható. Júliusban és augusztus elején kiegészíthetjük étrendünket egy kellemes erdei séta során szedett málnával és fekete áfonyával.

Utunk következő állomása *Savonlinna*. Mellette épült az egyik kisebb szigeten Kelet-Finnország bevehetetlen erődje, *Olavinlinna* (=Olaf vára). Ma is teljes épségben áll. Finn népviseletbe öltözött idegenvezetők kalauzolják a turistákat. Kiállítási anyaga a magyar várakhoz viszonyítva szegényebb, de toronyairól remek a kilátás. Nyaranta a vár hatalmas udvarán szabadtéri színpad működik, s egy előadáson 3000 néző gyönyörködhet a művészek játékában.

Savonlinnát közvetlen hajóút köti össze *Kuopioval*, bár autóbusszal utazva többet láthatunk. *Kuopio városa* a *Kallavesi* egyik félszigetén épült, s területén csaknem tíz apróbb tó található. Ha általános képet akarunk nyerni a környékről, legcélszerűbb a *Puijo-toronyba* menni. A torony egy része lassan forog, így ülve végignézhethetjük *Kuopiot* és környékét. Itt, fent svédasztalos rendszerű étterem van, ami annyit jelent, hogy hét márkáért az ember annyit ehet és ihat amennyit csak akar. A művészeti érdeklődésű turista feltétlenül nézze meg Finnország egyik legmodernebb könyvtárát, *Matti Hakala* alkotását. Az előcsarnokban a leghíresebb finn szobrász, *Wainö Aaltonen* szobraival találkozhatunk.

Kuopiotól Mikkeliig már hosszabb út vezet. Választhatjuk a hajót vagy az autóbust. Ez utóbbival hamarabb célt érünk. A tavakon át jól karbantartott útvonalak vezetnek. S a táj szépsége vetekszik a közép-finnországi „ezüst vonallal”. Fele úton terül el *Joroninen*, a fenyvesekkel és nyiresekkel övezett helység. Itt olcsón éjszakázhatunk. Ha az időjárás kedvez, remek fürdősi lehetőség kínálkozik.

Mikkeli fontos kereskedelmi útvonalak mentén épült. A múltban sokkal jelentősebb helység volt, mint ma. Jelenleg a folyami hajózás egyik centruma. Középponti fekvése

Savonlinna. Mormon templom

Babits Mihály:

MAGYAR SZONETT AZ ŐSZRŐL

*Jön az ősz, már hullanak a cifra virágok
szirma rongyban, mint farsangi plakátok,
ha süvít a bőjti szél: „Nincs szükség rátok!
Már vége a násznak, megestek a lányok.”*

*Komolyan és szürkén, mint a gögös szerény,
fiat ringatva ül a termés, helyén,
kész elbocsájtani a Szent Mihály szelén
s hős anyaként halni a November derén.*

*S már érzi az éh nyúl, hogy a fű kopaszabb.
Jajgat a sok madár, folyton vérzik a nap.
Megy a gőzös, Pestre, füstje a földre csap.*

*Ideges a farkas a gyűrött erdőben.
Ideges az ember szíve a mezőben:
jön valami, amit minden ért, csak ő nem.*

(1925.)

miatt sok turista keresi fel, mert innen nagyszerű kirándulási lehetőségek nyílnak.

Az említett helységek nyáron nagyszerű alkalmat nyújtanak a horgászatot kedvelő turistáknak. Bármelyik városban csónakot vagy motorcsónakot lehet bérelni — esetleg vezetővel —, így magunk is kóborolhatunk a sok szépséget ígérő tavakon és azok szigetein.

Ha a téli utat választjuk — megfelelő öltözéssel — a sízésre és a korcsolyázásra is remek alkalmakat találunk. S meg kell jegyeznünk, hogy nyáron több és olcsóbb szállást találunk, mint télen.

Nemcsak ez az egy útvonal van Kelet-Finnországban, melyet utazásunk során felkereshetünk. Ajánlhatjuk még a szovjet határ mentén húzódó „költészet útját”. Ez nagyjából a *Kalevala* gyűjtésének a színhelye. A finn népi hangszeren, a kantelén hallgathatjuk az eposz legszebb dalait a népi énekesek ajkáról. Ez az útvonal *Kesälahtinál* kezdődik, és *Soumussalminál* ér véget. Az irodalmat és népi zenét kedvelő turista természetesen ezt az utat követi.

Dr. Mizser Lajos

Lappeenranta-i mellékutca.
A szerző felvételei

Képeslap JAPÁNBÓL

A Daibutsutól (így hívják japánul az Óriás Buddhát) pár száz méterre másik zarándokhely áll: a Kegyeség istennőjének, Kannonnak temploma, benne kámfarfából faragott kilenc méter magas szobra. A tájékoztató szerint több mint 1200 éves: Az istennő előtt (különben az ő nevét vette kölcsön a híres „Kanon” fényképezőgépgyár) virágok, gyümölcsök pompáznak, akárcsak a Nagy Buddha előtt. Az oltárok virágdíszreiből fejlődött ki a jelképes értelmű művészi japán virágrendezés, az *ikebana*, amelyet Magyarországon is láthatunk, hiszen japán virágrendezők jöttek Budapestre, hogy továbbadják különleges művészetüket — s egyben tudományukat; mert az *ikebana* nem pusztán dekoratív művészet: minden színnek, elágazásnak mély jelképes értelme van egyben. A templom kertjében kis patak fut csevegve, zirregnek a kabócák, s a kert széléről idelátznak a Csendes-óceán acélkék hullámai... Nemsokára már ott robot autóbuszunk is az óceán partján a Fudzi tóvében megbúvó hegyi üdülő: Hakone felé. Ott terül el az egyik híres

JAPÁN NEMZETI PARK

Kis nyaralók s modern szállodák váltogatják egymást kilométereken át a tengerparton. Aztán fordulunk egyet: s már az óceán fölött robuszunk... No, nem egészen a hullámok hátán, hanem hidon. Híd köti össze a szárazfölddel *Enoshima* szigetét. (A hidon fizetni is kell — akárcsak a gyorsforgalmi utakon.) Az 1964-i Olimpia idején itt rendezték a vitorlásversenyeket, s a sziget egy részét úgy hódították el a tengertől. A part mentén a vihar ellen mindenütt szélvédő erdősávokat ültettek: a kisebb fák rudakkal vannak megtámasztva a pusztító viharok ellen. Termőföldet erre alig-alig látni. Aztán lassan emelkedni kezd az út, sűrűsödnek az erdők. Vulkanok formálták a szeszélyes alakú ormokat, a vizek, tavak is a félelmetes vulkáni erők művei. A japán szigetország nagy részét hegyek borítják, mégpedig nem is akármilyenek: 250 olyan hegye van Japánnak, amely 2000 m fölé emelkedik. A legnagyobb, s legnevezetesebb, a híres Fudzi-jama: hószüvegével 3770 méter fölé emelkedik. Most éppen arrafelé tartunk...

Ha eljutunk oda ép bőrrel! Mert kettős hajtókanyarok között, szédítő szakadékok szélén robot autóbuszunk a keskeny hegyi úton, ahol a behorpadt, összegömbült fém védőkorlát jelzi: bármilyen ördöngösen, ügyesen is vezetnek a japánok, az ördög itt sem alszik. Nekünk aztán annál ijesztőbb egy-egy találkozás valamely szembejövő kocsival, mert megszoktuk a jobbra hajtást, Japánban pedig balra-hajts van, s mindig onnan jön a kocs, ahonnan nem is várnánk... Még egy kanyar, még egy vizesés, újabb behorpadt korlát — s végre — valóságos hullámvasutazás után — megérkeztünk Hakonéba. Ahogy belépünk a szállóba, s kezdünk letelepedni a hallban, mintha csak a mi fogadásunkra rendelték volna meg: a színes tévében fölcsendül a

CSAK EGY KISLÁNY ... JAPÁNUL

Este aztán, a vacsora után magyarul is fölhangzik a szálloda társalgójában, ahol jó hideg sör, meg rizsbor (a híres *szaké* mellett) japán-magyar baráti estet rögtönzünk, s még a *Sárga a csikóm* meg a *Hajmási Péter* is fölzendül, vendéglátóink ütemes tapsától kísérve; ők meg japán népdalokat énekelnek, táncolnak, sőt gésákat is hívnak tiszteletünkre.

Lassan hozzáedződünk már a japán konyhához is (a 10–12 fogás közt mindig akadnak pompás falatok) — de reggelire azért mindenki európai kosztot kér. S ha valakinek nem jutott volna ideje a reggelire, seba, maga főzhet lágy tojást tizóira

A „NAGY SZAKÁCSOK VÖLGYE”

forró vizű gejzirjeiben. Fogaskerekű kapaszkodik fel a dús délszaki növényzet között (Szicíliaival vagyunk egy magasságban), majd drótkötélpálya kis fülkéiben lebegünk át a kénköves gőzt lehellő vulkánikus völgy felett. Az *Owakudani* állomástól gyalogutakon lehet felkapaszkodni a gejzirekhez: tojást is árusítanak a kis pavilonokban, hogy aki nem hinné el, saját maga kipróbálhassa: megfő benne a tojás. Persze kipróbáljuk mi is, ahogyan a japán kirándulók. Feltűnő, hogy milyen sokan látogatják természeti és művészeti kincseiket a japánok, különösen a fiatalság. Itt nem divat a „mini” — legalábbis nem olyan mértékben, mint nálunk. Itt nem takarékoskodnak úgy a szoknyaanyaggal, noha máskülönbben a japán nők nagyon izlésesen, választékosan és nagyon divatosan öltözködnek. A diáklányok szinte mind térden alul érő sötétkék egyenszoknyát viselnek...

A Nagy Szakácsok Völgyéből kötélpályán ereszkedünk a gyönyörű fekvésű Hakone-tóhoz. Itt régi vitorláságya vár ránk, s nemsokára már

LŐPOROS HORDÓKON ÜLÜNK

s úgy gyönyörködünk öreg ágyúk csövére támaszkodva a festői tájban. A gálya 17. századi hadigálya utánzata, s erős Diesel-motorok hajtják; az ágyúk meg fából vannak, az üllőhelyül szolgáló lőporos hordókon a „*Santory*” sörgyár reklámjai — de hát a romantika mindenütt romantika.

Elhagyozunk a pagoda-stílusú *Arany Sárkány* szálloda mellett; fölötte az *UNESCO-falu* látszik: 29 nemzet építette itt föl jellegzetes nemzeti stílusban üdülőjét: holland szélmalom forog, favázás svájci ház látszik messzire.

Alig vesszük észre, s már ki is kötöttünk a tó túlsó oldalán, *Moto-Hakonéban*. A parton ősi szamuráj öltözetbe bújt élelmes szigetlakó árulja a madársípkokat, egy népviseletbe öltözött csinos kislány a versenytestvére. A kislány az élelmesebb: mikor látja, hogy le akarjuk fényképezni, ügyesen továbbperdül mindig, s csak úgy áll meg, ha megveszünk tőle egy sípot — 150 jenért. A köpcös szamuráj kardjára azonban hiába alkuszom: nem eladó. Kell az üzlethez — vagy mert egy igazi szamuráj soha nem adja el a kardját? Valódi szamuráj kardot nem is láttam csak Tokióban a Nemzeti Múzeumban. Kénytelen voltam venni egyet fából — a hakoinei bazárban; kívülről egész ügyes utánzat, úgyhogy a hazai vámnál mindjárt föl is figyeltek rá. — Szamuráj kard! — Biztosan valami műkincs. Csak amikor a fa pengéjét kihúztam — mosolyodott el a vámor.

Moto-Hakonéból autóbusszon megyünk vissza szállásunkra. Hakone szabadtéri múzeumban még tart a modern szobrászat első nemzetközi kiállítása. Sok az érdeklődő japán diák, diáklány. Komoly arccal, figyelmesen nézelődnek, besétálnak az egyik ketrecszerű műtárgyba, néha finoman föl-fölnevetnek. Itt aztán

ABSZOLÚT MODERN DOLGOK

is akadnak a sok harmonikus geometrikus forma, s néhány szép figuratív alkotás között. Modern vonalú nem figurális szobrot nemcsak itt a múzeum kertjében, köztereken is láttunk már, ha nem is sokat. De ilyen szobrok nincsenek a tereken: két nagy pillangószárny formájú színes fémlemez lassan körbe forog tengelyén; egy másik „műtárgy” földbe süllyesztett labirintus: aki

belesétál, alig tud kitalálni! Legtöbb nézője azonban nem ennek van, hanem annak a szobornak, amelynek angolul „Rapture” („Elragadtatás”) címet adott japán alkotója. Valójában apokaliptikus látomás: összegubancolódott férfiak, nők zuhanó holttestével. Megállnak alatta a diákok hosszan, elgondolkozva. Mindannyian ugyanarra gondolunk. S most már tudjuk, hogy ha nincs is a programunkban, saját zsebünk terhére is el kell utaznunk Hirosimába. Anélkül senki nem mondhatja el, hogy járt Japánban.

Dr. Szilágyi Ferenc

A Ginkakui-pagoda a Kyoto parkban

A kis madársípáros leány Hakone-ban. Szerző felv.

Diesel-motoros vitorlás gálya a Hakone tavon

Madár- kalendárium

turisták részére

NOVEMBER

Kergeti az őszi szél az alacsonyan gomolygó fellegeket és közben hull, egyre hull a vékony szálú, hideg októberi eső. Cseppjei apró, de egyre növekvő tócsákká bővülnek az utakon és az elnehezülő falevelek olyan puhán fordulnak le az ágokról, mintha soha nem nőttek volna oda. Szép tud lenni a november aranyló, langyos, szőlőszagú, illedelmesen búcsúzó. De gyakran mégis a másik arcát mutatja, nedves, elenséges arcát, a naphosszat szítáló esővel, az erdőt és hegycsúcsokat vastagon megülő köddel és az utakon dagasztó sártengerrel.

De azért úrrá lehet a természetet járó ember a legmakacsabb, legkellemetlenebb novemberi időszakon is. És nincs is valami különleges varázslatra szükség. Csak egy jól ápolt, gondosan zsirozott bakancs kell hozzá, no meg egy vízhatlan esőkabát. Akkor azután jöhet a november. Nincs már mivel kifogjon rajtunk. Rendszerint meg is únja a hasztalan erlöködést. Belátja tehetetlenségét és fejet hajt a győztes előtt. Taktikát változtat és inkább a másik arcát mutatja felénk. A mosolygós, a szőlőszagú. Amikor szinte gőzölni látszanak a szántóföldek és a felszakkadó ködfoszlányokat szinte láthatatlanul olvasztják fel a bágyadt őszi napsugarak.

A reggel még szemerkélő eső is alábbhagy lassan és mire kiérünk a városból már oszladozóban vannak a fellegek. A szélő házak körüli kertekben vetési varjak kutatnak eleseg után. Nézik a diófákat

nem maradt-e rajtuk véletlenül egy-egy elrejtőzött diócska. De azokon bizony már levél sem maradt. Kopaszon álldogálnak valamennyien. Azaz mégsem. Mert a legvénebb fa egyik ágán, amely messze kinyúlik a kerítés fölé, mégiscsak maradt néhány megfonnyadt sárga levélke. Nem sok, mindössze három. De ezek egyelőre még dacolnak az idővel. Látszólag szilárdan ülnek vékony száraikon.

Az öreg dióóriás törzsén harkály kopácsol. Színezete fekete-fehér tarka. Vegyük csak hamar elő határozónkat és keressük meg a harkályos oldalt. Vajon melyik lehet az ott látható tarka harkályok közül. Ha korábban már egy kicsit tanulmányoztuk a szöveget, nyomban tudni fogjuk, hogy itt a város szélén gyakorlatilag csak két fajra számíthatunk a nagy, illetve a balkáni fakopácsra. A „Peterson” ábrája a tarkóra nyúló fekete sáv jelenlétére, illetve hiányára hívja fel a figyelmet és valóban ez az a bélyeg, melynek alapján a megfigyelt példányok faji hovatartozása a terepen is minden nehézség nélkül eldönthető. Nézzük csak meg a mi madarunkat, mely most éppen oldalát mutatva kopácsol az egyik vastag ágon. Pofája tiszta fehér, a fekete keresztív hiányzik, tehát balkáni fakopács van előttünk. Harkályunk nem hiába viseli a „balkáni” jelzőt, mindössze néhány évtizede jelent meg Magyarországon. Délkelet felől érkezett és rövid pár esztendő alatt hihetetlen módon elterjedt és el is szaporodott. Közben tovább folytatta előrenyomulását és ma már rég túllépte, helyesebben repülte, Magyarország nyugati és északi határait. Érdekes módon már kezdettől fogva mindig az ember házatáján telepedett meg és csak a legutóbbi években kaptunk adatokat arra vonatkozóan, hogy megindult terjeszkedése a falvak és városok határain túlra is. Közben rokonát a nagy tarkaharkályt nem nézte jó szemmel és erőszakosabb természetű révén csakhamar

kiszorította azokból a kertekből és parkokból, ahol ez a jóval félnélkebb erdei madár már megtelepedett. A balkáni harkály elszaporodása egyik előfeltétele volt a seregély tömegesebb városi megjelenésének is, mert a párok az elhagyott odúkból találtak fészkelőhelyet maguknak.

De hagyjuk harkályunkat nyugodtan kopácsolni és menjünk lassan tovább. Kis csapat csíz repül keresztül a mező felett, később néhány kenderikecsapatot látunk. Utóbbiak őszszel rendszeresen nagy bandákba verődnek és így kóborolva keresik különböző gyommagvak alkotta szűkös táplálékukat. Fácánkakas szárítokzik az árok mentén, élvezi az ilyenkor már oly ritka napsugarakat. A fűzfa legvékonyabb magas ágán szarka hintázik, hosszú farkát mulatásosan billegeti egyensúlyozás közben. Közeledtünkre méltatlankodó csörgéssel repül fel és a távolabbi akácok felé igyekszik. Ezek a kis akácfoltok egyébként költési időben is kedvenc tanyái a szarkáknak, bizonyítják ezt a most lombhullás után látható ágasbogas fészkeik is. Valóságos várak ezek, a gondos szarkaszülők gallyakból még tetőt is emelnek a fészek fölé, hogy fiókaiknak minél biztonságosabb otthont nyújtsanak. Alul pedig olyan vastagon megrakják sárral, hogy gyakran még a sörétlövés sem bír velük. A szarka ugyanis egyike annak a kevés hazai madárfajnak, melyek nem állnak védelem alatt és pusztításuk minden időben megengedett. Indokolja ezt nagy számuk és az a tetemes kár, amit a legkülönbözőbb hasznos madarak fészkeinek kifosztásával, a tojások és fiókák elpusztításával okoznak. A mérgezett tojásokkal történő dúvadirtás során a szarka többnyire kimagasló szerepet játszik az áldozatok között, bizonyítva ezzel is, hogy ugyancsak nem veti meg a tojást ökelme.

Míg a szarkáról folyt a szó nem nagyon törődünk környezetünkkel s most a szinte lábaik alól felreb-

benő fogolycsapat ugyancsak ránkijesztett. A vagy tízegynéhány barna madár siklórepüléssel igyekszik tovább és mint távcsöveink mutatják egy elhagyott gazos ugaron érnek ismét földet. Erősen leromlott fogolyállományunk az utóbbi években országsszerte ismét feljövőben van. A vadászársaságok téli etetők felállításával igyekeznek ennek a kedves szárnyasvadvadnak a téli nélkülözések idejét megkönnyíteni. Sajnos a közismert és közkedvelt fürjecske már máris a helyzet. Állománya erősen megfogyott, nemcsak nálunk, de egész Európa-szerre. Oka elsősorban a dél-európai és észak-afrikai népek tömeges fürjpusztításában keresendő. Így sajnos, egyre ritkábban hangzik fel tavasszal a jól ismert és annyit idézett pitty-palatty.

Néhány perce még süttött a nap, de a felhők egy pillanat alatt birtokukba vették az égboltot. Örvénylik, kavargó a szürke gomolyg, elzárja az utat a napsugarak elől és egycsapásra hűvössé teszi a levegőt. Felkerülnek az imént már ledobott pulóverek, sőt az előrelátóbbak már készenlétbe helyezték az összehajtogatott könnyű esőköpenyeket is. Novemberben már sohasem lehet tudni. Jobb óvatosnak lenni. Az eső azonban ezúttal szerencsére elmaradt. Helyette vadlibaszó csendült meg a magasból. Fent, néha a mélyen járó felhők közé merülve szabályos V-alakban húztak dél felé a nagy madarak. Szomorkás kiáltásaik annyira hozzátartoznak a novemberi táj hangulatához. Néztük őket, míg csak az utolsót is el nem nyelte a bizonytalan messziség.

Vadlúdjainkról illik azt tudni, hogy csak egy fajuk, a nyári lúd, költ Magyarországon. És éppen ez az a faj, mellyel a kiránduló a legritkábban találkozhat. Ezek a libák, melyek minden ősszel rendszeren megjelennek, a lilik és a vetési lúd, a magas északról érkeznek hozzánk. Ott fent a tundrák fagyos birodalmában költik ki tojásaikat, oda térnek vissza tavaszfakad-

takor. Hozzánk, illetve rajtunk keresztül csak ősszel és tavasszal vonulnak, melyek közül kétségkívül az őszi libavonulás a legkifejezőbb. Legnagyobb hazai megszállóhelyük még ma is a Hortobágy, ahol a tágas pusztákon kedvükre legelezhetnek, inni és éjszakai pedig az ott létesített óriási halastavakra húznak be. De nagy gyülekezőhelyeik vannak a Tiszántúl déli részén, például Geszt és Biharugra környékén is. Kedvező időjárás esetén ezek a libacsapatok hosszasan elidőznek nálunk, egy részük ki is telet Magyarországon. Ha azonban hidegre fordul az idő, magas hó fedí a legelőket és a vetéseket, jég alá kerülnek a vizek, akkor felkerekednek és tovább vonulnak dél felé, le egészen a tengerpartokig, sőt Afrikába is átjutnak egyes csapataik. Tavasszi felvonulásuk, mint általában a madaraknál, sokkal gyorsabb, rövid idő alatt zajlik le. Még a libaszó is türelmetlenebbül cseng ilyenkor és nagy, erős szárnyaik vizzik, repítik őket észak felé, a távoli költőhelyek irányába.

Sétánk végén nagy ívben kiindulóállomásunkra érkezünk vissza. Egyre erősebben füttyül a szél, viszi, ragadja magával a felhőket, melyeknek azonban sohasem akar vége szakadni. Perlekedő verebek jelzik az emberlakta hely közelségét, az úton felborzolt tollazattal két kis búbos pacsirta szaladgál előttünk. A diófákon már egyetlen varjú sem üldögél, ki tudja hol járnak már azóta. Csupaszon, lemeztelenítve áll az öreg diófa. A három sárga levélke, melyek reggel még egymás mellett ültek az ágon már lent pihen testvéreivel együtt a fonyódó fűszálak között. Jövőre majd újra friss köntöst ölt az öreg fa, szétkorhadt levelei beleolvadnak a földbe, felettük fűvek és virágok illatoznak. Az élet megy tovább a maga útján. És előbb-utóbb megint csak tavasz lesz. Most azonban még október van és kalapjaink peremén is esőcseppek koppanása hallatszik.

Schmidt Egon

Molnár Anna,
Szilvássy
Terézia
és Nyerges Má-
ria (balról job-
bra) a túraélmé-
nyeket eleve-
nítették fel. (Szerző felv.)

TANÉVKEZDÉS -

TERMÉSZETJÁRÁSSAL

Régi hagyomány már a Testnevelési Főiskolán, hogy a „golyák” főiskolai tanulmányaik megkezdése előtt természetjáró táborozáson vesznek részt. A 10 napos táborban megismerkednek a túrázás alapjaival, miközben gyakorlatban is alkalmazzák ezeket az ismereteket. Amikor idei táborhelyünkön, a Dömös fölötti Malom-patak völgyében meglátogattuk őket, éppen a Dömös—Kismaros—Királyrét—Nagyhideghegy—Kisinóc—Törökmező—Nagymaros—Dömös túra fáradalmait pihenték. Találomra „bekopogtunk” néhány sátorba, s kérdéseket tettünk fel:

Íme a kérdések és a rájuk adott válaszok:

1. Hol érettségizett? Mi a fő sportága?
2. Működött-e volt iskolájában természetjáró szakosztály?
3. Ilyennek képzelte-e a turisztikát a táborban töltött napok előtt is?

Molnár Anna

1. Miskolcon, a Kossuth Gimnáziumban. A torna.
2. Igen, de nem túráztam még soha.
3. Nem. Ezelőtt az idősek sportjának tartottam. Az itt töltött napok azonban meggyőztek arról, hogy a jó társaság még az esős időjárást is ellensúlyozza, megkedveltem a hegyeket.

Szilvássy Terézia

1. Sátoraljaújhelyen, a Közgazdasági Szakközépiskolában. A röplabdázás.
2. Nem volt, de én télen mindig szerveztem sí-túrákat.
3. Nem egészen. Most azonban megszerettem a gyalogos túrázást is. Bánom, hogy ezelőtt nem csináltam. A változatos terep és a kilátás megéri a csúcsig tartó izomunkát.

Nem is gondoltam, hogy ilyen szép a Pilis.

Nyerges Mária

1. A bátaszéki gimnáziumban. Az atlétika.
2. Nem volt.
3. Nem is gondoltam, hogy ennyire izgalmas és szép a túrázás. Még azt is élveztem, hogy eláztunk. Annak ellenére, hogy elfáradtam, számomra kikapcsolódás volt ez a táborozás.

Maráz László

1. Tatán, az Eötvös Gimnáziumban. A kézilabdázás.
2. Nem tudok róla.
3. Kellemesen csalódtam a természetjárásban. Tetszik benne, hogy tiszta levegőn üzhető és hogy sokszor próbára teszi az ember képességeit, főleg a csúcsok megmászásakor.

Vértés Gábor

1. Budapesten, a Kossuth Gimnáziumban. A röplabdázás.
2. Nem volt, de én sokat túráztam a „landlerekekkel”.
3. Mivel én már többször voltam itt a Pilisben, nem kellett csalódnom az általam szépnek és hasznosnak tartott természetjárásban. Szép, egészséges és romantikus testgyakorlat.

* * *

Fiatalok, akik turisztika táborban szereztek első benyomásaitak leendő környezetük, a főiskola új légköréről. Kitűzött céljaik elérése szempontjából sem közömbös, hogy milyenek ezek a benyomások. Nyugodtan mondhatjuk, hogy a fenti nyilatkozatok alapján a természetjárás jelsze vizsgáló: a kellemes élmények szárnyakat adnak a „golyáknak” kitűzött céljaik eléréséért.

Márkus László

(437)913

HOLLÓK

A VÁR FELETT

A rege szerint Beckó várának omladékai felett két holló kering: Stibor és gonosz neje, Dobrochna. Arra vannak kárhoztatva, hogy addig őrizzék az omladékot, amíg egyenlővé nem válik a föld színével...

Különösen érdekes és színes az omladék felett keringő hollók története.

A Vág völgyének síkjából kiemelkedő régi erősséget már Béla király névtelen jegyzője is említi *Blundus* néven. Érthető, hogy ez „magyaros” kiejtéssel nemsokára Bolondosnak hangzott. Innen eredhet — a mai napig ismert — *Bolondóc* elnevezés is. Valószínűleg ez a furcsa név volt az ihletője annak a több író által is feldolgozott népmondának, amely szerint Stibor az udvari bolondjának építtette ezt a várat, s annak nevére keresztelte el Beckónak.

Mikszáth Kálmán mondafeldolgozása szerint a XIV. század végén a hatalmas Stibor vajda volt a legbolondosabb okos ember szép Magyarországon. A gazdag főúr egy alkalommal olyan nagyszabású vadászatot rendezett, hogy az Mikszáth kifejezésével „akár egy indus nábobhoz is méltó lett volna”. Ezernyi hajtóval, hatalmas vendégsereggel, többszáz társzékkel verte fel az erdőrengteteg csendjét. A szájhagyomány szerint a vidám vendégsereg fáradtan telepedett le a későbbi vár területén pihenni és lakmározni, csak Beckó, a vidám, csavaros eszű bolond maradt fáradhatatlan. Még Stibort is elkápráztat-

ta szellemes, találó csipkelődéseivel. A főúr széles jókedvében — valószínűleg meggondolatlanul — megígérte Beckónak, hogy jutalmul teljesíti egyik kívánságát.

Beckót nemhiába tartották a legokosabb bolondnak: a fölöttük meredező sziklára kért egy várat és az a visegrádinál is szebb legyen! — mondotta.

Mit tehetett ezek után a főúr? A vendégsereg előtt tett ígéretét betartva a várépítést megkezdte. Ettől kezdve annak, aki a szirt alatt elment — jobbágytól úrasszonyig — egyheti ingyenmunkát kellett végeznie. Így készült el az ország legpompásabb vára. Olyan jól sikerült, hogy végül Stibor magának tartotta meg. Beckónak pedig kárpótlásul egy másik várat s temérdek aranyat adott cserébe.

Mikszáth szomorú véget írt Stibornak. A vajda a várban tartotta fia hét országra szóló lakodalmát, kerek egy esztendeig, s még egy napig. A dárídó első napján a kegyetlen várúr ledobatta egyik szolgáját a szikla tetejéről az irtatlan

mélységbe, mert az az egyik vadász-kutyáját megütötte. Bűnhődése azonban nem maradt el. Mikor Stibor éppen a kertet üde pázsitján szunyókált, merengeskígyó marta ki a szívére: *„Az elteremtő fájdalomtól felriodóva felugrott, futott világtalanul, aztán megrepült, ott, ahol a szolgát ledobatta, lezuhant és szörnyethalt.”*

Eddig a monda.

Hogy azonban Beckó várának valódi történetét is ismertessük: Beckó vára az első Árpádok idejében királyi vár volt, később *Trencsényi Csák Máté* szerezte meg — hiszen a szomszédságában volt. Csák Máté halála után *Nagy Lajos* király egyik hű emberének, *Bánffy Miklósnak* ajándékozta. Stibor vajdáé viszont csak 1388-ban lett, tehát ő csupán kiegészítette, de nem építtette a várat; viszont a várból sokat sanyargatta a messzi vidéket. Később újra a *Bánffyak* kapták meg, őkben is volt 1646-ig. A török több ízben ostromolta, de nem tudta bevenni.

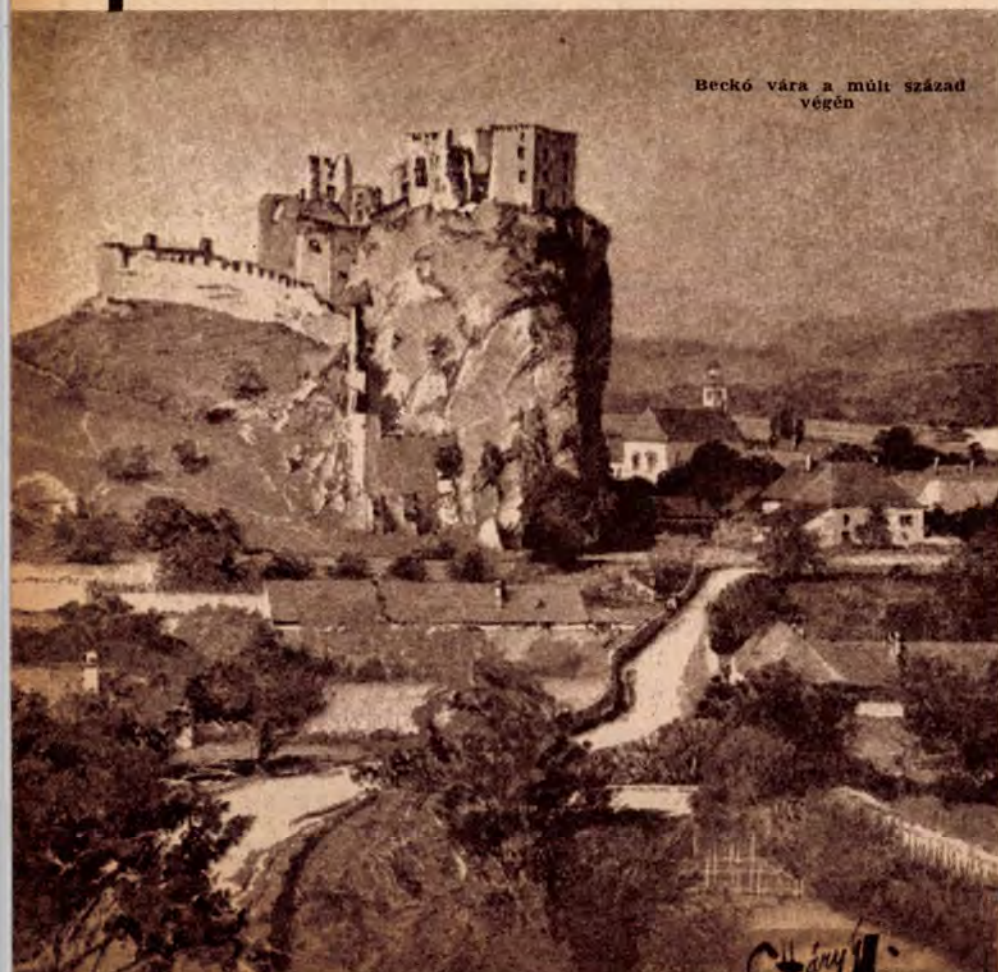
A *Rákóczi-szabadságharcban* *Ocskay* brigadéros a fejedelem számára ellenállás nélkül foglalta el 1707-ben.

Az impozáns sziklafészket végül az emberi gondatlanság kezdte ki. Örökösödés következtében — még a *Bánffyak* kihalásakor — egyszerre hat tulajdonosa lett, a valóságban mégsem volt igazi gazdája. Ettől kezdve, s főleg az 1727-es tűzvész óta lassan rommá vált, de még így is hirdette régi urai hatalmát.

Beckó egyike *Szlovákia* legerjedelmesebb várromjainak; maga a román, gótikus, reneszánsz elemeket ma is megőrzött épületmaradvány különleges geológiai alakulat meredek sziklái magasodik. A *Vág-völgyét* kísérő hegyek — bal partján az *Inóc*, jobb partján a *Fehér Kárpátok* — itt zárulnak össze a szűk *Trencsényi-medencévé* s teszük bájosná a tájat. Sűrűn követik itt egymást a várromok: Beckótól délre *Csejte* és *Temetvény*, északra tőle *Trencsény-vára* maradványai láthatók, maga Beckó legközelebb *Vág-újhelyhez* esik. Beckó vidéke arról neveztes, hogy itt érik be *Szlovákiában* legészakabbra a szőlő s Beckó község egyik régi kastélyában született *Mednyánszky László*, a festőművész. A faluban a régi ferences kolostor, a műemlék-templom, s néhány reneszánsz, barokk épület a megtekintésre méltó.

Az erre utazóknak — akár autón, autóbuszon vagy vonaton érintik a tájat — érdemes a nagyméretű és megannyi történelmi emlékekkel ékes várromnál kiszállni, bejárni a romokat és ha turista-felszerelés is van, megmászni az *Inóc* (Inovec) 1042 méteres csúcsát; pompás kilátást kapunk a *Vág-völgyére*, a közeli *Sztrázso-hegységre*, *Trencsény* felé s a nem is oly messze kéklő *Fehér Kárpátokra*.

Dely Károlyné

Beckó vára a múlt század végén

A Káposztahíd a Harangod-patakon

Harangod felfedezése

Harangod széle a „Sárkánytörés” népregéjének színtere. **Tompa Mihály** 1832. nov. 17-től Sárospatakon diákoskodott, s bizonyára járt valahol a **Harangodon**, ezért írta versében:

„S ahol feltörte a gyepet — A sebzett tói sárkány — Hűvös forrás buzdúla fel — Harangod sík határán...”

Sárkányforrásról, Béla-barlangról már az öregek sem tudnak. Van azonban a **Pipiske** lábánál a **Gilip-patak** völgyében egy kristálytiszta, névtelen forrás, s attól nem messze áll a koporsóalakú **Ingvár-hegy**; ahol 1731-ben két — **Kata** és **Jutka** nevű — boszorkányt megégettek. Ennek a hegynek oldalában állt — a mesékben született barlangon — a senki sem látta vasajtó, melyet persze a kincskeresők soha sem találtak meg.

Rákóczi egyik hadnagyának nevét viseli a **Majos-major**, ahonnan a **Megyaszó-völgy** katlanban települt **Harangod** képe előtűnik. A **Szerelém-völgyön** végighaladva jutunk el az 1949-ben épült kis katolikus templomhoz, amely ritka művészeti alkotást őriz; **Fadrusz János** „Feszület”-ét.

Megyaszó fásoros utcákból álló, rendezett község. 1673-ban **Rákóczi Ferenc** oklevele hajdúvárosnak nevezi **Megyaszót**. A református templom erődhez hasonlít. Az épület hatalmas támpillérekkel, csúcsíves ablakokkal tűnik elő a zöld fák közül. 1735-ben építették. Fala bástyákkal, lőrésekkel a husziták korából származik. **Megyaszó** nevének eredetét a **Mély-aszó** — **Mély-völgy** alakból származtatják, 1680-ból való medvés pecsétnyomója állatok előfordulására utal. Környéke gazdag régészeti lelőhely.

Az **Újvilág** felé vivő út mentén volt kastélyépület áll, az általános iskolások „**gyermekvárosa**”. Parkjában festői kis tavak.

A táj északról délre fokozatosan alacsonyodik, **Nagyrepás** még 291 m, **Strázsaalom** már csak 156 m magasan fekszik. A nagybirtok központja egykor **Újvilág** volt, azonban kastélyának már a köveit is szétördték.

Keletre **Harangod** épületeit látjuk. Nyugati irányban **Ujcsanálás** látszik, régen „**Hoporty**” néven ismerték, délen **Jajhalom**, hozzá nem messze **Ósiska** és **Újsiska**.

A harangodi mező véráztatta föld; két, szomorú emlékü kuruc csata színhelye. **Tokaji Ferenc** hajdúhadnagy volt 1682-től a regéci vár kapitánya, 1697-ben **Thököly** nevében ő szervezte a hegyaljai felkelést és július 1-én bevette **Tokaj-várát**. Az első harangodi ütközet júl. 6-án zajlott le, amikor a 11. zászló alatt harcoló 700—800 fős seregből 354 kuruc esett el. A második ütközet július 11-én a kuruc felkelők lovas támadásával indult, de másfélórás küzdelem után ismét elveszett, 400 kuruc lovas halt meg. A vészes idők emlékét a **Jajhalom** és a **Strázsaalom** nevek őrzik.

A **Harangod** szélén álló **Gabriella-tanyán** élt egykor egy **Ziegner** nevű uradalmi gépész, akinek fia a **tiszaluci** iskolába járt és később **Gárdonyi Géza** néven vált nagy regényíróvá.

Harangodban az utak keletről nyugatra, mind a **Hernád**hoz tartanak, átszelve a 200 km² területet. Szép és hangulatos táj, érdemes felkeresni.

Németh Pál

Megyaszó.
Kis tó
a parkban

Megyaszó.
A templom-erőd

SZLOVÉNIAI NYITTÁNY

Ha turistákat akar látni, utazzon Szlovéniába — magyarázta Újvidéken Kovács József, a rádió munkatársa — mikor furcsállottam, hogy a Fruska Gorában egyetlen eggyel sem találkoztam. S, valóban ahogy Ljubljanában kiszálltam a vonatból, a pályaudvar előtti forgatagban hegyászó öltözetű csoportba ütköztem. Nemcsak időseket láttam a hagyományos turistaöltözetben, hanem csinos lányok és jóvágású fiúk seregét is, amint bakancsban és anorákban, oldalukon zsákkal (persze farmernadrágban) álltak körül az Alpok felé induló autóbuszokat.

Mert, mint ahogy a helybeliek mondják — Szlovénia nemcsak a gépkocsik (Jugoszlávia köztársaságai közül ott fut a legtöbb), hanem a hegyek országa is. Alig órányira Ljubljanától már az Alpok nyúlványai emelkednek ki a zöld mezőkből és a turisták válogathatnak a természetjárás formáiban; sétálhatnak a lankás hegyoldalokon vezető ösvényeken, vándorútra kelhetnek az Alpok gerincein át, sőt mászhatnak sziklafalakat, hófödte csúcsokat is a Kamniki és a Juli-Alpokban. Télen pedig síparadicsomok valóságos sora kínál hétvégi szórakozási lehetőséget a feliherősport kedvelőinek.

Szlovénia a Balkán kápuja, valóságos hídfő az Adria felé. Nem lehet kikerülni, jöhet az idegen nyugat, észak és kelet felől, akár vonaton, akár gépkocsival. Ömlik is a turisták áradata tavasztól egészen télre a szélrózsza minden irányából.

Mégis Szlovénia számunkra ismeretlen világ és kevesebbet tudunk róla, mint a távoli világrészről — annak dacára, hogy ezer év óta élünk egymás mellett. Emlékezetünkben csupán Laibach kaszárnyái és az Isonzó — a mai nevén Soca — első világháborús csatái maradtak meg apáink elbeszélései nyomán.

Pedig Szlovénia Tírolra, Bajorországra, Salzburg környékére inkább emlékeztet. A zöld rétein, a kék-lő ég alatt karcsú, fehér templomtornyok álldogálnak. A szűzi táj tele van felfedezetlen szépséggel. A tavasz napsugarai amikor virágba bontják a kerteket, a rétek zöldre fordulnak és az alkonyat ezüstre festi az eget. A hegyoldalokon kis parasztházak állnak sűrűn egymás mellett, közülük karcsú, fehér templomtornyok ágaskodnak ki. Az utak jegenyesorokkal szegélyezve futnak az Alpok felé és amerre a szem ellát, klopotecek-szelmalmok, vitorlái forognak lassan, óriás sárkányok szárnyaként hatva.

A természet semmit sem tagadott meg Szlovéniától; van tengere, vannak hegyei, tengerszemei, cseppkőbarlangjai, más országnak ezekből egy is elég volna idegenforgalmi csatlékeként. S, vannak „kozolcik”-jai is, ezek olyan magasra ácsolt, zsindeletetős szénaszárítók, amelyekhez hasonlót sehol másutt nem lehet látni. A felsorolás nem is teljes, hisz Szlovénia földjei gazdagon teremnek, állatállománya jelentős és városaiiban fejlett ipar található.

Ami azonban nekem jobban tetszett az a szlovén ember udvariassága. Az üzletekben és az áruházakban kulturált a kiszolgálás, az utcákon bolyongó idegének türelmesen magyarázzák meg, hol is van a keresett célpontja, sőt a gépkocsivezetők is tisztelik a gyalogjárói mivoltot és nem hajtanak bele a zebra-kba, mikor valaki az autók forgatagában gyámmoltalanul nekiindul az utca túlsó oldalának.

Szlovénia sok rejtélye közül az egyik az, hogy vajon csupán az evésért, avagy a hangulat kedvéért szeretik az itteni emberek a bort. Mert tény, hogy járjon az idegen a faluban vagy a városban, szinte szertartás a megvendégelés. Kranj mellett egy kis falusi vendéglőben én is megismer-

tem a szlovén vendégbarátság étlapját. Vendéglátóim egy kupica sligovicával kezdtek, ami nem kapart, inkább égetett és étvágyat csinált. Előételnek olajbogyót és sült gombát hoztak, majd jött az aranylós húsleves. Nem maradt el a káposzta sem, csupán marhafilé kíséretében jelentkezett. Végül török kávé szolgált befejezésül. Mindehhez fehér kenyér és bor járt. Halozant és sipont, ami a mi nyelvünk szerint muskotálnak és szilváninak felelt meg. Szaknyelven mondva volt „bukéjuk” tüzet gyújtottak az erekben és jókedvet ébresztettek. Itt teremnek a közeli dombok oldalain.

Szlovénia sok dombjának oldalán sorakoznak szőlővesszők. Itt a szőlő nemzeti jelkép. Nem véletlenül járja ez a mondás: „Itt született a szőlők aljában, itt nemzetek szüleid és itt is fogsz meghalni.” Ezek a szőlők öregebbek a Bibliánál, és nem is kell jósnak lenni ahhoz, hogy megállapítsuk; túl fognak élni sok mindent. Még a rómaiak ültették és innen szállították kordéikon a császáraiknak Itáliába. A büszke templomok és a diadalívek porba sülyyedtek már, a sírok köveiből is parasztházak épültek, csak a szőlők hirdetik Róma egykori dicsőségét.

Maribor közelében van egy kis falu; Jeruzsálemnek

A Bohinji tó Szlovénia legnagyobb tava, 328 hektár területű. A tó a vízisportolók sokféle szórakozási lehetőséget kínál

hívják, nevét a német templomosrendiek adták. A monda szerint szegény kereszteslovagok alapították, akiknek nem telvén Velenec gályáira, lovon baktattak a Szentföld felszabadítására. De amikor megkóstolták az itteni bort, nem mentek tovább. — Ez a Szentföld, mondták.

A vendéglő ablakából archaikus táj bontakozik ki szemem előtt. Parasztházak, lassan forgó szélmalomok, susogó koronájú erdők. A falu utcáján mezítlábas gyerekek játszanak a kerékvágások vizében. A távolból kis harang játszik kedves melódiát, amelyre tiszta csengéssel felelnek a többiek.

Már az etruszk kereskedők borostyánútja is erre vezetett Itália felé és erre verődtek a népvándorlás hullámai is. Így kerültek a szlovének az Alpok lábához a 6—7. században Kárpáton túli őshazájukból. Ma turisták rohannak az aszfaltozott utakon az Adria hős hullámai és az Alpok csúcsai felé. Mert Szlovénia valóban a hegyek országa.

A Juli- és a Kamniki Alpok a harmadkorban keletkeztek és főleg mészkőből állanak. A jégkorszak gleccserei alakították ki a csipkézett ormokat; a Kainint (2585 m), a Grintavcet (2558 m) és a Triglavot (2863 m), Jugoszlávia legmagasabb hegycsúcsát. Ugyancsak a jég formázta ki a szűk völgyeket és a festői tengerszemeket... A Karavankák, amelyek az osztrák határon állnak őrt

sokkal fiatalabbak, az ordoviziumból származnak. Legmagasabb csúcsuk a Stol (2236 m).

Turistaszempontból Szlovénia még három hegysege érdemel említést; a Dráva előtt húzódó Pohorje dús lombú hegysége, a Maribortól délre fekvő Slovenske Gorice, Jugoszlávia gyümölcs és szőlő eldorádója, valamint a délen elterülő cseppkőbarlangjairól híres Szlovén Magas Karszt.

A hegyektől körülvevő síkság közepén fekszik a bájos Ljubljana, Szlovénia fővárosa. A római Emona romjain keletkezett, ma barokk és modern stílus keveredik építészeti képeiben. Az osztrák és olasz turisták kedvelt hétvégi célpontja. Különösen az volt érkezésem napján, május első szombatján. Mint kiderült aznap tartották a nemzetközi parasztlakodalmat ünnepét, amelyre Európa 25 országából érkezett egy-egy pár, hogy a városházán örök hűséget esküdjön egymásnak. Óriási felvonulás zárta a ceremóniát, minden szlovén falu népviseletbe öltözött küldöttséggel vonult fel, jóhangú rezesbandák kíséretében.

„Bled a külföldieké, Bohinj a mienk” — mesélte nekem egy Mirko nevű fiatalember a Bohinj felé száguldó autóbuszon. Vendégmunkás Dachauban és háromhetenként hazalátogat — a lányok és a koszt kedvéért. Most is vagy három megtömött szatyorral utazott, amelyben — mint bizalmasan súgta nekem — volt néhány üveg pálinka is a főnök részére. „Persze nem ingyen, csak olcsóbban, mint az üzletben.”

Bled gyönyörű, gondozott sétányain idős osztrák házaspárok sétálgattak le, s fel. Alpeli falu mellett rogtunk tovább, azután a kanyargó úton egyszerre csak zöld víztükröt tűnt elő a fenyők közül. Szélén templomtorony fogadott; a Szent János templom, benne a híres mesternek, Jernejnek a 16. századból származó freskói láthatók. Bohinj vadregényessége felülmúlja a Bledi-tó szinte giccsesnek ható mesterkéltetését. Zöld és kék szín uralja a tájat; zöld a Bohinjka Sava vizéből keletkező tó és zöld az erdő. Az ég pedig azúrkeék. A tó vize nyáron 20 fokra melegszik fel, ilyenkor a vízisportolók

A Triglav lábánál egy óriási mászóvasat ábrázoló emlékmű áll az elpusztult hegymászóknak nevéltáblájával

Mekkája, s vitorlások, kajakosok népesítik be a víztükröt. A hegymászóknak azonban minden évszakban erre vonulnak a Triglav felé. A tó nyugati partjánál két kis fahíd vezet át a Bohinjka Sava keskeny vizén. A folyó nem messze innen tör elő a sziklás falból. A hídnál háromfelé ágazik az ösvény; Stara Fuzina, a Kupa és a Triglav irányába.

Bohinj bár neve összláv eredetű, ősidőktől lakott hely. Illirek voltak az első telepések, s egy erősítés — az „Aidovszki aradec” római eredetű. A vadregényesség és a szépség azonban nem tudta elrejtetni az elhanyagoltságot. Az üres campingben árva szeméthyek búslakodtak, a kevés étteremben néhány vendég lézengett. A Triglav ránkönyököl a tóra, az étterem árai versenyeznek csúcsának magasságával.

Szlovénia nemcsak a gépkocsik és a hegyek, hanem a turisták országa is. 1,7 millió lakosából a szövetségnek 60 000 tagja van. Világre-

kord. Néhány éve egy 800 kilométer hosszú vándorutat alakítottak ki; A „Transversale No. 1”-et. Jele a vörös karika, benne a fehér egyes számmal. Atvezet Szlovénia legszebb hegyein; a Pohorjétől egészen a Karsztig. Maribortól indul és Kopernél fejeződik be. Közben 17 csúcsot és 19 menedékházat kell érinteni, mindenütt bélyegző és napló van. Aki végigjára megkapja a T. 1. ezüstjelvényét. Eddig ezer tulajdonosa van. Van aranyjelvény is, de ezt eddig csak harminc embernek sikerült megszereznie. Mert ezért 10 olyan pontot kell érinteni, mely 2000 méter magas csúcson található.

Szlovénia valóságos turistaparadicsom, mondhatnánk egészében Nemzeti Park, abban is egyike a legszebbnek Európában. Mindenütt találhatunk mesétáját, vizezést, cseppkőbarlangot. Senki sem bánja meg, ha útban a tenger felé, megszakítja néhány napra útját. Zenei nyelven szólva, Szlovénia a nyitány az Adria szépségének operája előtt.

Endrődi Lajos

Szlovénia fővárosának, Ljubljana látképe, háttérben a középkori vár

A víz alatti turizmus hajnalán

Az emberiség fantáziáját a tengerek titokzatos élővilága, a víz alá süllyedt kultúrák emlékei és a tengerfenéken nyugvó hajóroncsok régóta izgatják.

Nagy Sándor primitív bűvárhangjában az ion-szigetek víz alatti életét figyelte. Úszó harcosok kezdetleges bűvárkészülékekkel Syracuse és Tyr ostrománál is résztvettek. Az ókortól a XIX. századig azonban hosszú idő telt el, amíg egy Kingert nevű breslauer mérnök megalkotta az első autonóm skafandert. Hatvan évre rá merült le az első tengeralattjáró. Napjainkban már többszáz méter merülési mélységű, atommeghajtású tengeralattjárók közlekednek az óceán mélyén, a kutató mezoszkáfok segítségével az ember leereszkedett már a Csendes-óceán 11 000 méter mély árkába is.

Ma már kutató tengeralattjárók, víz-alatti csészéaljak geológiai, botanikai és zoológiai kutatást végeznek vagy a halrajok vonulását figyelik.

A hatvanas évek elején Jacques Piccard bejelentette, hogy turista-tengeralattjárót kíván építeni, de a szakemberek megmosolyogták. Hihetetlennek és megvalósíthatatlannak vélték a tervet.

Piccard hagyományos formát választott turista tengeralattjárója számára. Irányításával kapcsolatban a katonai tengeralattjárókhöz viszonyítva egyszerűsítéseket végzett, ugyanakkor a biztonsági berendezéseket megnövelte.

1964-ben a lausannei-kiállításon mutatták be a nyilvánosságnak a turista tengeralattjárót, amelyen hosszú ablaksor biztosította az utasok számára a víz alatti kilátást.

1965-ben a Léman-tavon kezdte meg merülő útjait a turista tengeralattjáró, majd a francia Cote d'Azur part mentén következtek a merülések.

Piccard mezoszkáfjának hossza: 28,5 méter. A meghajtást 75 lóerős elektro-motor végzi. A 165 tonnás naszád 1000 méter mélységben is biztosan ellenáll a reá nehezedő hatalmas vízoszlop nyomásának.

Piccard naszádja megnyitotta az utat a víz alatti turizmus számára. Az utasok szeme előtt feltáruznak a Földközi-tenger mélyének színes világa; állatai, növényei, elsüllyedt hajói, régészeti emlékei, tengeri csaták víz alatti nyomai.

Piccard tengeralattjárójában 40 utas foglalhat helyet kényelmesen. Stabilitása, manőverképessége kitűnő, sebessége is elegendő a víz alatti turizmus céljára. Piccard járműve azonban csak az „első fecske” ezen a téren, a szakemberek azonnal fantáziát láttak az utasszállító tengeralattjáróban.

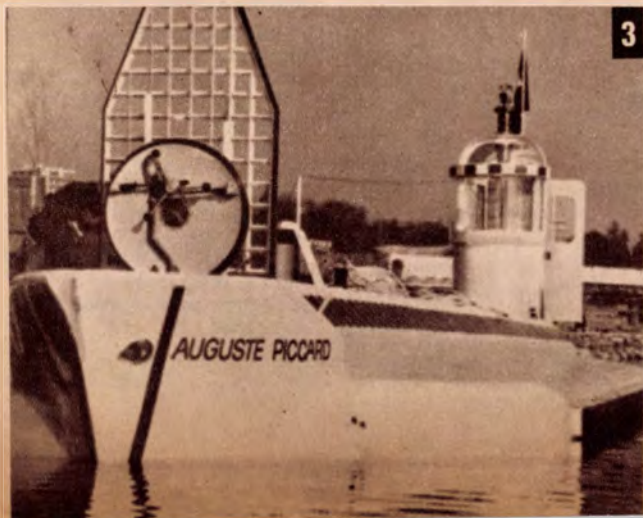
Tengerészeti mérnökök kiszámították, hogy 40 cm vastagságú speciális üvegből készült tengeralattjáró segítségével 11 000 méter mélységben is biztonságosan lehet navigálni. A vastag üvestestet 2–3 mm-es átlátszó műanyag, műgyanta réteggel burkolják. Ez a kombináció felülmúlja a legideálisabb fémötvözetet is nyomástűrési szempontjából.

Az üveg-tengeralattjárók ideális szolgálatot tehetnének a víz alatti turizmus számára. Reméljük, hogy még ebben az évtizedben feltáru a tenger mélye a kíváncsi ember szeme előtt.

Endresz István

1. Piccard turista-tengeralattjárója, vízrebocsátás előtt
2. Próbaút a Földközi-tengeren. A hajó sebessége 3,5 km/óra
3. A hajó orrában van az utas-bejáró
4. A hajó belső kiképzése

Titkos küldetésben leledzem

Ahogy kiléptem a falusi presszóból, utólért. Lassan ballagtam a szivattyús-kút felé, szilvát akartam mosni. A presszóban erős feketét főzött egy cserfes menyecske, a pulton bor és sór kellelte magát. A menyecske az enyhén beszívott vendégeket egreciroztatta, egyikükkel az előbb ismerkedtem össze; a harmadik palack sört szörpölte két másik férfi társaságában a pult mellé dőlve.

A keleti égtájon, túl a gyümölcsösökön, a széltől-víztől barázdált kukoricásokon is túl az őszi párba veszőn nyúltak el a tölgyes-akácok domborok, a Cserhát végső lehellei. Megtévészítő távlat az ilyen: messziről egyetlen összefüggő gerincnek tűnik, aztán minél közelebb taposol hozzá, annál apróbbakra darabolódnak a gerincek, végül megannyi külön dombhajlat, vízmosás, hegy, völgy valamennyi. Emitt tarvátság szomorít, amott elhagyott kőbányába botlasz, a bakterház mellől poros dűlőutak kanyarognak domb iránt s vesznek el menthetetlenül a tető bozótjában.

Némely tetőn háromszögellési fatorony is árvul, létrája foghíjas, felmászni reá legfeljebb a mokus tudna, ha éppen szép kilátás miatt hajszolná családját. Ha lépteid nyomán az avar megroppan, rémült pocokok futkosnak. Arcodra ökörnyal, pókfonál ragad, a korhadás savanykás, édes illata leng fölötted. Amde sehol egy megbízható jelzés, vagy ösvény, amellyel tévelygés nélkül érheted el a túlnani falut. Pedig oda éppen egy hímes-virágot varrogató vénasszony miatt mégy, néprajzi gyűjtésre. Hatnyolc kilométer lenne odaig az út.

A régi turistajelzés elhalványult már, a favágók is sok kárörömmel döntögették a jelzett törzseket. Szétrugdosott gombafejek; őz suhanó patája a fiatalosban.

Ismered ugye, ezt az erdei képet? Mindennapos. Örökké kedves, mindig új mégis. De nem feledelek bosszúságodat sem, mert ehhez a tájrészlethez sincsen térképed. Hiába reménykedsz, hogy egyszer mégiscsak rajzolnak egyet, akárha csak olyan vázrajzot is, mint a Gerecséé. Üzleti érdekek döntenek, nem a turista vágya, szükséglete.

Mosom hát a szilvát a kútnál s azt számítgatom eközben, hány szőlőhegyi barázdán kell átporznom, mennyi kukoricást, nádast megkerülnöm, hány anyakocával kergetőzünk az erdőben, amíg a túlnani dombsorra jutok. Ekkor ér utól az előbbi presszóbéli ember. Lágyan imbolyog, lehúzta a negyedik üveget is.

— Maga kém? — kérdi nyíltan s egyszerűen.

— Miből gondolja? — vidámodom föl.

— Úgy értem, hogy erdei kém, vadász kém-e?

A szilva igen ízlik, előbb tépték le nekem a fáról. Buggyantom testükből a magvakat. De hasonlóképp élvezem ezt az induló társalgást is, mint minden beszélgetést, minden faluban. Mert nemcsak erdőmezőn szeretünk mi ballagni az asszonnal, hanem falvak mélyén is. Kár, hogy ma éppen nem jött velem az asszony, már rég érdeklődne kézimunkás ujjak, vagy csattogó szövőszékek után. Ennek a sörös-hordónak egyelőre nem is felelek semmit, megértőn mosolygok. Mondja csak, amit akar. Hát mondja is, kéretlen:

— Nem érti? Maga azért jött alighanem, hogy ki-kémlelje a vadterületünket. Aztán lecsapja a kezünkről egy másik vadásztársaságnak.

— Ezt meg honnan veszi?

— Mert, amíg itta a feketéjét, folyton az utakat kajtatta, örökké disznókról, őzekről, gyalogösvényekről érdeklődött. Azzal a fényképezőgéppel akarja

leképezni a bizonytalanságot! El is kellene kobozni magától!

— Ki ötlötte ezt ki?

— A vadásztársaság elnöke, az ott benn, aki a cseresznyéket issza.

— Azok küldték, hogy igazoljon?

— Azok.

— Nagyon ügyes embert küldtek, mondhatom. Ön pedig kicsoda?

— Én vagyok a kárpitos. A falu kárpitosa. Most éppen beugrottam egy pohár sörre, az afrik birizgálja a torkom.

— Négy üveg volt.

— Öt. Egyszóval árulja el bizalmasan, kém-e, vagy nem kém, mert jelentenem kell a vadásztársaságnak.

— Maga is vadászik?

— Nem. Én csak felügyelek.

— Mire?

— Hogy a körvadászati alatt senki se rúgjon be. Tavaly is megsöréteztek egy vendéget.

— Akkor, ha ennyire megbízható férfiú, közölje csak nyugodtan, hogy kém vagyok. Az erdő kémje. Most éppen alkalmas gyalogutat keresek Isaszeg felé. Nem szeretném, ha éppen azok a vaddisznók kergetnének meg, amelyeket önök szerint majd én veszek bérbe, a jövővő vadászterületemen.

— Vaddisznó nálam is van — pöffent egyet zavartan a cigarettájából — jöjjön be az udvaromra, ott van, láthassa, le is veheti.

— Annyira szelíd?

— Nem mondhatnám. Az anyósom. Nézze meg!

Bekaptam az utolsó szilvát, vállamra csaptam az oldalzsákom, mert ezt a vadaskertet már igazán nem mulaszthatom el. A kémfelügyelő egy percre beugrott bátorítóért, meg a titkos jelentéssel; megnyugtatta a vadászok elnökét s aztán már vonszolt is magával. Takaros kis udvarba tolt be. Virágok fölött fehérneműk száradtak, a kapirgáló csirkékre borzas kis kutya vigyázott. Töpörödött nénike üldögtél egy sámlin a napon, krumplit hámozott.

— Ez az — mutatott az asszonykára útikalauzom.

Ahogy ott szorgoskodott a nénike, egyelőre egyáltalán nem látszott félelmetes fenevadnak. Illőn közszöntöttem, melléje huppantam, de barátságos kőzedésem nem viszonzotta. Fáradt tekintete rámtévedt, aztán a vejére. A fehér fal mellett dolgozgató fekete ruhás nénike, a létrán gubbasztó kakas, a vidám eb, a lengő fehérneműk: pompás zsánerkép lenne, azt mérlegeltem. Már hátráltam is, szememhez illesztettem a gépet, a nénike azonban váratlanul felpattant, ledobta a szakajtót és ugrott be a maga kis házába, amely a családi tornácossal házzal szemben az ő külön lakása volt. S már röptül is belülről lábunk elé egy sámlit, utána egy merőkanál. Félreugrottam.

— Engem akarsz te levétni, te, aki hajnal óta részeg vagy? Ezt a sámlit akartad összetörni rajtam reggel is, te vaddisznó!

Egy kék vaslábás sípcsonton is találta házizagdámat. A gazda diadalmasan tárta ketté karját:

— No, lássa, hát nem megmondtam?

Gépet vissza tokjába, simítás a kutya fején, kaput be kívülről, s már indultam is az isaszegi hegyek iránt, otthagynva anyóst-vót családi örömeim teljében. Indultam térképtelenül, úttalan tarlókon, sülyedő homokágyakon a kék dombor felé, bele, az igazi vaddisznósba.

Melyik vaddisznót fényképezem le hát?

Szombathy Viktor

A VILÁG MINDEN TÁJÁRÓL

If várában gróf Monte Christónál

Marseille öreg kikötőjében léptenyomon csalogatják az idegent:

— Tegyen kirándulást If várába!
— Látogassa meg Monte Christo börtönét! Keresse fel a romantika szigetét!

Ha valaki eljutott Marseille-be, nehezen mond le If váráról, még az olcsónak nem mondható tengeri utazás ára sem tudja elriasztani. S az apró motorosbárka dohogva indul útnak. A kikötő bejáratánál még felmagasodnak a légió erődjei, aztán a bárka kicsúszik Marseille öleléséből...

If vára nincs messze. Lehet, hogy csak a motoros gyorsasága teszi ezt, de az is lehet, hogy a tiszta látási viszonyok. Mindenesetre meglepő, hogy a komor börtönsziget — amelyet képzeletünk rejtelmes messzeségbe helyezett — ennyire közel van a szárazföldhöz, s különösen ehhez az eleven, életvidám, mediterrán városhoz, Marseille-hez.

Szigetbörtönökről sok történet kering — kegyetlen, félelmes históriák, több-kevesebb történeti hitelességgel —, mégis valamennyi között If vára a legismertebb és érdekességét éppen egy író-képzelte alaknak, Monte Christo grófjának köszönheti.

A sziget története persze régebbre nyúlik vissza. Az 1500-as évek elején I. Ferenc francia király építtette itt erődöt, amelynek célja Marseille védelme volt. Később helyzetadta előnyei miatt — a tenger és a meredek sziklafalak börtönné alakí-

tották. S az évszázadok alatt sínylődték itt protestánsok, politikai foglyok, és közönséges bűnözők, ismert és névtelen emberek, akiknek a menekülés a halál volt és temetőjük a tenger.

De a turisták Monte Christo börtönét keresik itt — és a turistáknak nem szabad csalódást okozni...

Az egyik földszinti cella fölött tábla hirdeti:

**E. Dantés
Comte de
Monte Christo**

A cella éppen olyan, mint a többi — azazhogy a francia leleményesség itt tovább is ment. Az egyik sötét sarokban viharlámpa hívja fel a figyelmet egy lyukra — mert netalán a turista számonkérheti azt a cellák között fúrt lyukat, amelyen keresztül Dantés Faria abbéhoz közeledett. Azt hiszem, ez Dumas népszerűségének legkézzelfoghatóbb bizonyítéka.

S valóban — a szomszédos cellán Faria abbé neve díszelg.

Faria abbé egyébként a dumasi történet korában élő személy volt. Hírnevét azonban nem annyira a tudományos ismereteinek — mint inkább hipnotizőr képességeinek köszönhetette. Párizsi szeanszait a legelőkelőbb francia társaság látogatta. Visszaélései miatt állítólag egy időre If várának is foglya lett.

A börtön már régen kirándulóhelyé szelidült. Az első látnivaló egy korszerű bár, kitűnő (és drága) italokkal. Az emléktárgyboltot körülveszik a turisták. Képek, szobrocskák, levelezőlapok If váráról és a börtönről. Kalauzunk mutatja: Itt halt meg Faria abbé, innen dobták Dantést a tengerbe.

— De hiszen mindez csak Dumas fantáziájának szüleménye — jegyzi meg egyik útitársunk.

— Dehogyan fantázia — hangzik a válasz. — Dantés élt és itt raboskodott.

Még nézegethetnénk az egykori várbörtön omladozó falú celláit, amelyekben egykor — ha nem is Edmond Dantés és Faria abbé —, de más foglyok oly sokáig sínylődték, de a motorcsónak túlköl, már indulunk vissza, nem időzhetünk tovább If várában, mert Marseille-ben új utasok várakoznak. Tíz frankért csak egyórás kirándulás jár a múltba.

A négyszög alakú udvaron, Faria abbé és Monte Christo cellája között, képeslap- és szuvenir-árus néni ütötte fel tanyáját és mivel nem túl nagy a forgalom — békésen kötöget. A félelmetes börtönt a regényolvasó képzelete komorabbra festette, — most a turista derűsebben látja. S tulajdonképpen még az újságíró is hálás ezért a kis tábláért, amely Monte Christo celláját jelöli...

If vára nem okoz csalódást senkinek.

Nemzeti parkok a tengerben

A különféle formájú és méretű szárazföldi nemzeti parkok ma már mindennaposak a világ sok országában. A tengeri természetvédelmi területek azonban kevésbé ismertek, pedig elég sok van belőlük. Elsődleges rendeltetésük az (vagyis indulásukkor az volt), hogy olyan környezetet őrizzenek meg és teremtsenek, amelyben a tenger szép és érdekes teremtményeinek életfeltételei biztosítottak. A jól szervezett „tengeri parkokban” és rezervátumokban az emberek, még a nem tudományos érdeklődésű emberek is, rendkívül érdekes, lenyűgöző bepillantást nyerhetnek a tenger élőlényeinek változatos világába. (A vállalkozó szelleműek búvár-szemüveg-gel, a kevésbé bátrak üveg fenekű hajókon és víz alatti alagutakban.)

Ezek a tengeri parkok az angol vizeknél melegebb tengerekben létesültek elsősorban, olyan helyeken, ahol a víz alatti úzás önmagában is élvezet: a kezei tengerpart vidéke, az Akabai öböl, az ausztráliai Nagy Korallzátony és a Csendes-óceán különböző szigetei.

A tenger élőlényeinek tekintélyes számú közönsége akadt. A Buck szigeten (a nyugat-indiai Virginiai szigetek egyikén) a víz alatti természetvédelmi terület fennállásának első évében 600-an látogatták meg, s három évvel később, ahogy a hír elterjedt, 15 000-nél is többen. A Virginia szigeteken a látogatók körbeúszkálhatnak és ha már elfáradtak, tutajokon pihenhettek ki magukat.

A Vénusz hegyei

A Földön a hegyek nem lehetnek akármilyen magasak. Minél magasabb egy hegy, annál nagyobb nyomás uralkodik annak alázatán. A kőzetek azonban nem végtelenül teherbíróak. Ha a terhelés túlságosan nagy, akkor lassan „elfolynak” oldalirányban. Ismervén a kőzetek szilárdságára és terhelés-tűrésiére vonatkozó adatokat, kiszámítható, hogy Földünkön legfeljebb 11 kilométer magasak lehetnének a hegyek. A legmagasabb hegycsúcs azonban több, mint két kilométerrel kisebb ennél. A Hold legmagasabb csúcsa, a déli pólus közelében levő Leibnitz-hegy is csupán 9000 méterrel emelkedik a környezete fölé. A Marson 14—15 kilométeres magasságkülönbségek is előfordulnak. A gravitáció sokkalta kisebb, mint a Földön.

A Vénusz vonzóereje hasonló a Földéhez. Ebből következik, hogy az elméleti felső hegymagasság-határ nem lehet sokkal több 11 kilométernél.

BARLANGVASÚT A BARADLÁBAN

A sajtó és a rádió néhány éve hirt adott arról, hogy a Baradla-barlangrendszerben elkezdik építeni Magyarország első barlangvasútját.

A terveket a Budapesti Műszaki Egyetem Vasútépítési Tanszékének megbízásából — Dr. Csanádi György akadémikus, közlekedés- és postaügyi miniszter, tanszékvezető egyetemi tanár segítségével — a tanszék végzős növendékei diplomatervként készítették el.

Elképzelésük szerint a vöröstói lejárattól Aggtelek felé, 2500 méter hosszban, úgy épül meg a kisvasút, hogy cseppkőképződményben sem tesz kárt s egyetlen jelentős képződményt sem kerül el. A motoros vagy villanymeghajtású kismozdony mögött négytengelyű, forgószámo-lyos kiképzésű személykocsik kanyarognak a Styx patakot negyven-négyszer átszelő vonalon. A kisvasút negyvennégy apró hídron át, óránként nyolc kilométeres sebességgel viszi turista utasait.

A sajtó közlései felkeltették a közvélemény érdeklődését a tervek iránt. Megkerestük Varga György elvtársat, a Baradla-barlang Bizottság elnökhelyettesét, aki a vasút egyik kezdeményezője és állhatatos támogatója, s arra kértük, téjékoztassa lapunkat a kisvasút ügyének fejleményeiről, az időközben felmerült esetleges nehézségekről.

— „A tervezett vasútvonal lehetőséget nyújt arra, hogy ennek a szép, de vizes, agyagos vonalszakasznak, amelyet csak gyakorlott turisták tudnak bejárni, egyszerűen a világlátását is megoldjuk.”

A mozdonyra reflektorokat szerelnének, így — lassú menetben — megvilágíthatná a legszebb sztalaktit és sztalagmit képződményeket. Bár a terv egy mindössze két és fél kilométeres vonalszakasz kiépítését irányozza elő, megfelelő anyagi bázis biztosítása esetén, természetesen teljes — körülbelül tíz kilométer hosszban is ki lehetne alakítani a vonalat. Ilyen módon Aggtelektől Jósvalfőig és vissza — zajtalan, akkumulátoros villamos-mozdonyal — beutazható lenne a barlang. Emellett természetesen, továbbra is megmaradna a barlang turisztikai jellege, hiszen a tervezett vasútvonal vezetése nem azonos a „nagy-túra” útvonalával. Idegenforgalmi szempontból pedig felbecsülhetetlen értéket képviselne a kisvasút.

A kezdő szakasz jelentőségét növeli, hogy a vöröstói lejárattól a már meglévő, de most éppen bővítés és korszerűsítés alatt álló csónakázó tóhoz, a barlang egyik érdekességéhez vezet. Innen pedig mindössze néhány lépcsőnyi a távolság a világ egyik legszebb, legnagyobb és legjobb akusztikájú hangverseny-terméig.

Az első nagyobb szabású koncertet 1954-ben, az Európai Tehervonati Menetrendi Értekezlet alkalmából rendezték a barlangban. Koncertdobogóul a Styx hordalékából képződött domb szolgált, s a közönség a vizes, agyagos talajon állva hallgatta Mozart zenéjét. Világítás-ként két vashordóban petróleummal átitatott gyapotot gyújtottak meg, miközben kigyulladtak a kottatartókra erősített gyertyák. E felejt-hetetlen hangversenyen a MÁV szimfónikusokat Lukács Miklós karnagy, az Operaház jelenlegi igazgatója vezényelte.

Azóta a dombot akusztikai okok miatt — Tarnóczy Tamás akadémikus útmutatása alapján — áthelyezték, s előtte mesterséges tavat alakítottak ki, amely a dobogót elválasztja a közönségtől. Mind a hangversenydobogót, mind a körülbelül 1000 ülő- és 3000 állóhelyet biztosító nézőteret víztelenítették és lébetonozták. A világítás pedig olyan megoldást nyert, amely — a zenei hatást öt színű fényorgonával fokozza. A fény az évezredes sztalaktit és sztalagmit alakzatokra sugarazva, sajátos és döbbenetes hatását.

A vasút megépítése is indokolt, mert a megszűnő, kis forgalmú vasútvonalak síneit s személykocsijait erre a célra fel lehetne használni a turisztika és az idegenforgalom szolgálatában.

— „Bizom benne, hogy a baradlai barlangvasút terve mielőbb valósággá válik” — fejezte be tájékoztatóját Varga György elvtárs.

Polgár Judit

TURISZTIKA A SZOVJETUNIÓBAN

Egy éve, hogy az SZKP Központi Bizottsága, a Szovjetunió Minisztertanácsa és a VCSZPSZ a turisztika fejlesztéséről közös rendeletet hozott.

Azóta új lehetőségek nyíltak a turisták számára Közép-Ázsiában, Szibériában és Távol-Keleten. Új bázisokat kapcsoltak be Bijszkben, Bratszkban, Vologdában és Ivanofrankovszkban, a Kurganszkaja kerületben a Tobol-folyónál, Moszkvában, Mukacsevóban (Munkács), Tallinban, Taskentben és Togliattiban. Ezek a bázisok egyidejűleg több mint 12 ezer embert tudnak fogadni. 465-re emelkedett azoknak az üdülőknek a száma, hol a turisztika képezi az üdülés alapját.

Jelentékenyen megnőtt a szabadnapok kirándulásainak népszerűsége. Egyre népszerűbbek a speciális turistavonatok. Öröndetes, hogy nemcsak a turista szervezetek tesz-

nek erőfeszítéseket a turisztika népszerűsítésére, hanem nagy segítséget adnak ehhez a minisztériumok és hivatalok a köztársaságokban, a kerületekben és a megyékben.

A rendelet vérehajtása nagy feladatokat ró a turisztikával kapcsolatos iparágakra. Ezen a téren egyelőre lemaradás észlelhető, főleg a turista-intézmények építése, továbbá a felszerelések terén.

Nagyot lépett előre a szakemberek képzése. Az utazási és turista szervezetek részére Moszkvában és a Leningrádi Szakszervezeti Főiskolán tanfolyamokat indítottak. Felvetődött az a gondolat, hogy a Testnevelési Főiskolán a turisztika tanszéket kap. Az Omszki Testnevelési Főiskolán hasonló fakultás sikeresen működik már.

Küzdnek az olyan helytelen fel-fogás ellen, hogy a turisták zajonganak, szemetelnek, kárt okoznak a természetben. Ezt főleg a városokból hétvégeken kiránduló, piknikező társaságok teszik. Az igazi turisták védik a természetet, ápolják és tisztítják az erdőt, rendben tartják az utakat. Mégis erősíteni kívánják a természetjárók nevelő munkáját, kapcsolatot tartva a természetvédő egyesületekkel és az erdészetekkel.

Nagy munka folyik hegyi útvonalak és kötélpályák tervezésén. Intézkedéseket tesznek az egyéni turisztákodás fejlesztésére is, amelynek egészségügyi szempontból nagy jelentőséget tulajdonítanak. Országos versenyt hirdettek a „legjobb túra” címének elnyeréséért, értéklik a turista-klubok munkáját.

A Szovjetunióban a turisztika minden létező ága népszerű: gyalogos, vízi-, a magashegyi, a sí-, a kerékpár- és az autóstúra.

A turisták száma elérte az 5 és fél milliót, a szakosztályoké a 2500-at. A Szovjetunióban a turisztika szervezetileg össz-szövetségi méretekben a Sportszövetséghez tartozik. A turisták az üzemi sportegyesületek szakosztályainak tagjai.

Jól szervezett a turisztika Leningrádban és környékén, az ész és a litván köztársaságokban. Litvániában a turisták száma meghaladja a 200 ezret.

Mivel a Szovjetunióban igen sok a veszélyes hegy és víz, meg akarják akadályozni a műkedvelő turisták baleseteit. Minden társadalmi és sportszervezethez azzal a kéréssel fordulnak, hogy ne szereljenek fel és ne engedélyezzenek olyan csoportos, utazásokat, amelyek nem kapták meg turistaszervezetek jóváhagyását.

1970-ben 2000 országos és helyi túra tervét dolgozták ki. 11 000 felszereléseket kölcsönző állomás, 411 saját turista-központ, campingmenedékház, mintegy 110 000 befogadóképességgel, ezen kívül 72 bérelt telep 15 000 főre áll a turisták rendelkezésére.

KUNHALMOK

Szeretem ezeket a lágyan hullámzó, rejtelmes kunhalmokat.

Hányszor pihentem rajtuk hosszú pusztázások egészségés, nagy fáradtságával. Milyen sokszor kutatva róluk körbenéző távcsővem a messi végtelent! Ismerkedtem velük tücsök-szavú nyáréjszakákon és sok-sok könyvet végiglapoztam miattuk, de ki győzné rendre felkutatni évezredekre tekintő, titkos múltjukat.

Szabolcstól a déli határszélig cifrázzák a tiszántúli rónát e furcsa magános halmok, vagy elszórt domborok. Egyikük-másikuk alig fél méterrel domborítja csak a vonalzóval húzott talajszintet, mások meg ötven-hatvan méter átmérőjű körben nyolc-tíz méterre is felmagasodnak. Hogyan keletkeztek? Ember vagy természet formázta meg őket? Ósokról vagy

rég elfeledett, ázsiai vándornépekről mit rejteget bennük a történelem?

Keletkezésükről az iskolai tankönyvek szűkszavúan napirendre térnek. Parti dűnék — mondják — melyeket a szél mintázott egykor hulló löszből, jégkorszaki, halott folyók finom homokjából. De kétségtelenül sok közülük emberkéz munkája. Látódomb, ahonnan ijas-tegezes lovasok kémlelték a messze pusztaságot, vagy temetőt rejt magában, rang-vitészég-vagyon-ósi népszokások szerint más-más menyországba sorolva a csöndes halottakat.

A népnyelv szigorúan osztályozza e természetalkotta, vagy rabszolgamunkával hordatott dombokat. Természetes képződmények a hegyek, háta, gerendek, gerincek, dombok, ezzel szemben a laponyagokat, szállásokat, üléseket, telke-

ket, halmokat ember készítette.

Ósidők óta fontos helymeghatározó szerepe is volt ennek a buckavilágnak, hiszen azon az irtózatosan egyforma nagykunsági rónán sok-sok évszázadon át többnyire csak a dombok után igazodtak az emberek. Számos ósi név napjainkig is fennmaradt még a pásztornyelvben, a sűrűsödő tanyavilág, fásítás, úthálózat azonban egyre jobban megkoptatta a ki tudja, milyen végtelenül messze régmúltból származó elnevezéseket. Érdekes, hogy sok halom visel közös nevet, bár nem egyszer országgrésznyi távolságok választják el az azonos jelzővel ismert dombokat. Debrecen határában két *Asotthalom* is előfordul, *Ebesen*, *Ohaton* is ismerünk egyet-egyét, de *Szeged* közelében szintén előjön ez az elnevezés. A XVI. század-

ban elpusztított, Debrecen környéki *Fancsika* templomdombjával azonos névre hallgat a *biharugrai Fancsikapuszta* híres daruszálló helye. Egyszer *Hajdúszoboszló*, máskor meg *Csorvás* — *Nagyszénás* — *Kondoros* községhatárainak ütközőpontjában fordul elő a három, közvetlenül szomszédos kunhalomból lett *Hármashatár*. *Korhánymalmot*, *Korhánymadomot*, *Berekbőszörmény*, *Nagykálló*, *Gáborján*, *Konyár*, *Füzesgyarmat*, *Oros*, *Szeghalom*, *Gyula*, *Kecskemét*, *Hódmezővásárhely* és *Csépa* környékén találunk. A két *Basahalom* — egyik Debrecen határában, másik *Tiszaeszláron* — egyaránt történelmi nevezetesség a maga nemében. A debreceni buckát *Bartha Boldizsár* krónikája szerint *Rusztán nagyvezir* hordatta egybe magyar jobbágyokkal, majd 1629-ben *Bethlen Gábor* és *Murtéz basa* is itt tanácskozott. 1660-ban *Szejid pasa* táborozott rajta s innen sarcolta meg kegyetlen hadiadóval *Debrecent*. Ez az esemény lett a szóban forgó kunhalomnak is a névadója. A *tiszaeszlári Basahalma* honfoglaláskori temető. 1945 őszén egy eszlári cipész, a régészeti szenvedélyéről közismert *Rohács József* egymagában ásogatva fedezte fel itt az azóta már szakszerűen feltárt lelőhelyet. Huszonnégy sír, iskolapéldája az „ósi magyar nagycsaládnak”. Középen feküdt a halottkísérő tárgyakkal leggazdagabban ellátott családfő, s jobbra-balra egyre fogyatkozó rangsorolással a férfi és női családtagok, majd távolabb tőlük gyermekek, végül szolgálk nyughelyei.

Ósi temető feltárása egy hortobágyi kunhalmon
Fotó: Dr. Sterbetz István

A magyar régészet köte-
tekre menő, hatalmas anya-
got dolgozott fel az alföldi
kunhalmok sokaságából. De
még több talán a monda,
bizonytalan, régi írásokban
megőrzött vagy parázs-
lós árvaságnál tüzeknél hamva-
dó, pusztai emlékezés.

Zoltay Lajos hagyomány-
gyűjtése szerint pl. a hor-
tobágyi Koronáshalom volt
a színhelye a magyar ko-
rona átadásának, amikor az
erdélyi László vajdától
Amadé nádor és Tamás,
esztergomi érsek Károly
Róbert királyunk számára
megkapta a trónt jelentő
jelképeket. Legalábbis a
monda szerint így történt,
mert az átadás helyéről
nem említ hiteles adatokat
a történelem. Amikor évek-
kel ezelőtt az álmuzsi
pusztán vadlibát keresve a
Koronáshalom felől is
megfaggattam a juhászok-
kat, egyikük szerint: „Vala-
mi nagyurak jártak itt egy-
kő az öregidőkben, mon-
gyák királyok dögába...”
vult a válasz. Megtörtént
igazságról, vagy kitalált,
régí meséről így hát még
nem szakadt meg teljesen
az emlékezés.

A nép szélében ismeri és
osztónos nagy tisztességgel
emlegeti a kunhalmokban
rejtőző, régi nyughelyeket.
Jelen voltam egyszer, ami-
kor Madaras határában
honfoglaláskori lovas sír-
ra bukkantak a karámépi-
tő pásztorok. Megkocant
az ásó, azután óvatosan,
kézzel bontogatva még egy
keveskét működött a ki-
váncsiság, de a kénye-
sebbjénél már maguktól is
abbahagyták. „Majd tovább
csinálja a múzeum...”

Forrt, vibrált a nyár kö-
rülöttünk.

A felizzott lég délibábot
terített a messze delelő
szürke gulyára és a pusztán
széles, nagy hullámokat
vetett a csönd.

Azután a marhák között
mozgolódás támadt. Kor-
mos nyakú, öreg bika in-
dult felénk, majd egy cí-
meres tehén is eltávolozott
utána. Vízet keresni jöttek
a baromálláshoz, de meg-
torpantak, mikor útjukat
keresztelte az ásó csoport.

Két komor „ősállat”
szemben a napégette arcú,
szótlan emberszobrokkal.
Élő bálványképek az évez-
redes sírleletnél. Döbben-
tesen egyszerű pillanat!

Dr. Sterbetz István

REJTVÉNYES TELEFONBESZÉLGETÉS

— Halló... Halló...
— Tessék? Jolán, te vagy az?
— Talán zavarlak?! Van nálad
valaki?

— Ugyan... Már akartalak hív-
ni...!

— Ne mondd... Kerestelek, hol-
voltatok vasárnap?

— Ne vess ki. Kirándulni voltunk.
Férjem, az Ödön elcipelt az A...a
(x) barlangba.

— Szörnyű. Te szegény. Én utol-
jára öt évvel ezelőtt jártam ..prin
(x) a K..(x) barlangban.

— Persze külföldön. De Ödön
ígért egy ...sz..i csip..(x) gallért,
ha vele megyek.

— Akkor mégis te jártál jobban.
Mert én csak egy tál makarónit
kaptam. Azt is paradicsommal,
többre nem tellett.

— Erről jut eszembe, hallottad:
Manciék valának?

— Komolyan? Miért?

— Mert Mancsi férje nem adott
haza egy fillért sem és Vi..g..don
(x) töltötte a víkendet egy nővel.

— Szegény Mancsi. Pedig, min-
denki azt hitte, hogy jól élnek. Né-
hányszor együtt voltunk Ag...on
(x), ott volt telkük és egy fabódéjuk.

— Már abban is megegyeztek,
hogy Mancsié marad a telek, a fér-
jecské viheti S.r.ba (x) a bódéját.

— Miért pont oda?

— Mert úgy hívják azt a bestiát.

— De mondd. Honnan tudod ezt
ilyen jól, beszélél Mancival?

— Klárral futottam össze. Most
éppen vörös a haja. Nemrég jöttek
meg ..u.áról (x), ott voltak szabad-
ságon.

— És Klári honnan tudja?

— Mancinak földije. ..r.e.én (x)
születtek mind a ketten és Mancsi
rokonsága most is ott él.

— Érdekes. Azt hittem, hogy
Manci .o.o.on (x) született.

— Kat. Kat. Kat. Kat.

Bontott a vonal és félbeszakadt az
általunk lehallgatott beszélgetés.
Csakhogy más baj is történt. Né-
hány betű helyett pontot ütött az
írógép. Ezeket a részeket (x)-szel je-
löltük meg. Pályázóink egészítsék
ki a hiányzó betűket. De, hogy meg-
könnyítsük a dolgukat, pótlólag is-
mertettjük, hogy milyen betűket kell
pótolni, sőt néhányat „vastagon”
szedtünk ki.

A vastag betűkkel az a feladat,
hogy helyes sorrendbe rakva egy
ismert folyóirat nevét kapják meg.
Íme a betűk:

S D Ü S T L U T Á R N K N A
I R C R A Á E D K G V L K E
K E Y B.

Beküldendő: az (x)-szel megjelölt
részek kiegészítése és a folyóirat
neve november 15-ig a Szerkesztő-
ségbe.

A sikeres megfejtők között érté-
kes könyvjutalmakat sorsolunk ki.

A „Kis kirándulás némi rejtvényel” helyes megfejtése:

1. Visegrád, 2. Pilsen, 3. Alsópetény, 4. Csopak, 5. Zempléni-hegy-
ség, 6. Ráckeve, 7. Titel, 8. Népstadion, 9. Zebegény, 10. Lillafüred.

A 100 Ft-os vásárlási utalványt nyerte: Lásab Béla, Debrecen.
Egy-egy könyvet nyert: Anda Erzsébet Bp., Nyittai Piroska Bp., Göb-
lyös Magdolna Hajdúszoboszló, Kardos Gyula Debrecen, R. Zolnay
Klára Bp., Péter Lászlóné Bp., Kövi Jánosné Gasztony, Kálmán Ka-
talin Debrecen, Kónya László Pusztamonostor, Gerely Péter Bp.

A LEGMÉLYEBBTŐL A LEGSZÉLESEBBIG

A világ legmélyebb bányája egy aranybánya — 2810 m — Indiá-
ban van.

A Föld felszínén a legalacsonyabb hőfokot — mínusz 87,4 fokot —
1958-ban a Voszok szovjet sarki állomáson, a legmagasabbat — plusz
57,8 fokot — a Szaharában mérték.

A legnagyobb cserebogár — szaknyelven: titanus gigantus — Dél-
Amerikában él. Hossza több, mint 16 cm.

A legmélyebb barlang a franciaországi Grenoble város közelében
van. A legmagasabb és legalacsonyabb rész között 1122 méter távolság
van.

A világ legeggyedülállóbb fája a szaharai Terra oázisban található.
A legközelebbi fa tőle 1000 kilométerre van.

A legrégebbi orvosi receptet időszámításunk előtti 1600. évben
írták.

A legidősebb ikerpár a bulgáriai Burgasz környékén él Vasszilka és
Vasszila — mindketten többszörös úknagyamamák — most ünnepelték
104. születésnapjukat.

A legnagyobb állatbarátok az angolok. Úgyszólván minden máso-
dik angolnak van valamilyen háziállata. A szigetországban hat milliő
kutyát, 5 milliő macskát és 2 milliő egyéb „háziállatot” tartanak nyil-
ván, köztük kengurut, tigrist, majmot és krokodilust is.

A világ legszélesebb utcája, Brazília új fővárosában van. Hossza
2,5 kilométer, szélessége 280 méter.

budapesti bútöripari vállalat

A „BUBIV” MÁRKA, MINŐSÉG, JÓÍZLÉS!

AZ „EZÜST GERELY”

A Magyar Testnevelési és Sportszövetség a sportélettel foglalkozó képzőművészeti alkotások elismerésére évente „EZÜST GERELY” díjat ad ki.

A pályázatra beküldhető: minden olyan képző- és iparművészeti alkotás (festmény, kisplasztika, szobor, grafika, érem, plakett, serleg, jelvény, plakát stb.)

- melynek témája a testnevelés és sport bármely területének művészi megjelenítése
- amely témája és formaalakítása alapján sportkitüntetés vagy ajándék céljára alkalmas.

A legjobb képzőművészeti alkotás elnyeri az MTS OT „EZÜST GERELY” díját és az I. helyezetteknek járó 10 000 Ft pénzjutalmat. A II.—III. helyezettek is pénzjutalomban részesülnek.

A spotfotó kategóriában részt vehet minden hivatásos és amatőr fotós a turizmussal kapcsolatos témákban is. Pályázni lehet fekete-fehér felvételekkel. Legkisebb méret 18—24 cm. Egy szerző legfeljebb 6 képpel vehet részt. A bíráló bizottság szerint legjobbnak ítélt fotó elnyeri az MTS OT „EZÜST GERELY” díját és 4000 Ft tiszteletdíjat.

Beküldési határidő: 1971. február 1. A Sportpropaganda Vállalat Bp., VIII. ker. Rákóczi út 57. sz. alatti üzlet-helyiségébe. Az átvételek időpontja: 1971. január hónap. Információk: 316-936 telefonszámon.

E HAVI KÉRDÉSÜNK

Mi újság a Budai hegyek turistaházaiban?

Válaszol: Kovács Ferenc, a TEV igazgatója.

Csúcshegy: Az autótutat bekötötték a házig. A kút helyreállítása folyamatban van, s ha elkészül, vizet vezetünk minden szobába. A kerthelyiséget átalakítják.

Makkosmária: A konyha átépítésén még dolgoznak, de rövidesen befejezik. Itt is kutat fúrnak, melyből vizet vezetnek a szobákba. Vezetőváltás volt, az eddigi gondnokot saját kérésére Pestre helyeztük át.

Nagyszénás: Az étterem új berendezést kapott. A régi 14 ágyas szobát ismét rendbehoztuk. A nyáron bevezettük a villanyt.

Pálvölgy: Pillanatnyilag szünetel az elszállásolás. Kisvendéglő marad, tavasszal megkezdjük a 130 fős turistaszálló építését, melyben húsz 4 ágyas és 25 darab 2 ágyas szoba lesz. 1972 tavaszára kész az új szálló.

Disznófő: Számottevő a forgalomnövekedésünk, a „Libegő” átadása óta sokan keresik fel a házat — vasárnapként több ezer vendégünk van. A Csúcshegyihez hasonlóan, ezután itt is a házig lehet autóval közlekedni.

Frankhegy: A házat tatarozzák, novemberre végeznek.

Farkashegy: A jelenleg raktárként szolgáló épületet turistaházzá akarjuk alakítani. Az illetékesek döntésére várunk. A Parkerdőgazdasággal kooperálva, a sétatutak javítását is tervezzük.

Pótkérdésünk: Mi az oka annak, hogy egyes turistaházakban nem fogyasztható az otthonról hozott étel?

— Turistaházainkban ez nincs megtiltva! Egyes házakban terített fehér asztalnál azért nem engednek hazai ételt fogyasztani, mert bepiszkítják az abroszt. Ez azonban ritka jelenség. Vállalatunk dolgozói nevében is kérem a turisták megértését.

PILISNYERGI EMLÉKTŰRA

A Nagy Októberi Szocialista Forradalom emlékére a Magyar Természetbarát Szövetség és a Komárom megyei Természetbarát Szövetség 1970. november 1-én rendezte emléktúráját.

A túra célpontja a Pilisnyeregben felállított szovjet hősi emlékmű, melynél déli 12 órakor koszorúzási ünnepségre kerül sor.

AZ ORSZÁGOS KÉK-TŰRA BIZOTTSÁG KÖZLEMÉNYE

1. „Felhívjuk a Kék-túrázók figyelmét, hogy Isztimér—Bodajk között az útvonal vezetésében az alábbi változás állott be:

— Az új jelzés a község fútcáján halad ÉNy felé. A községet elhagyva szekerüttá válik, s a Kőhegy alatt, attól Ny-ra haladva bevezet Balinka község

templomához. Onnan Knek fordul, s a műút vonalát követi a Gajapatak keresztezéséig. Itt letér, s a patak völgyében halad a Durrogó alatt, majd a Széles árok bejáratánál csatlakozik a régi nyomhoz. Az útvonalat egyelőre egymástól nagy távolságra elhelyezett táblák jelzik.”

A „NAGY KÖR” jelvénytípusú vizitúra teljesítőinek névsora

1958. évben:

1. Susoczky Ferenc (Ganz-MÁVAG).

1960. évben:

2. Peidl József, 3. Pick József, 4. Budafoki Róbert (Dorogi Bányász).

1961. évben:

5. Kiss János (Mechanikai Labor); 6. Rapály Géza, 7. Madas István, 8. Kohut József, 9. Kohut Mátyas (Csepeli Vasas).

1962. évben:

10. Cserny Péter, 11. Cserny Gábor (Váci Porte); 12. Székely Miklós, 13. Bucsi György, 14. Mucsi Kálmán, 15. Sándor László, 16. Laczi István, 17. Babi József, 18. Bagyula László (Váci Úttörő Csapat); 19. Balogh László, 20. Ifj. Balogh László, 21. Ispán Sándor, 22. Sáfrányos László, 23. Tokay Ferenc, 24. Ila Gábor, 25. Bódó Imre, 26. Baranya Mihály, 27. Gacs Károly, 28. Kárpáti Péter, 29. Horváth Bálint, 30. Lacza Sándor, 31. Bécsi István, 32.

Szigmund István, 33. Lukács András, 34. Bodrogi Gyula, 35. Harcos Béla, 36. Bajnóczi Orkény, 37. Csonka József, 38. Sántha László, 39. Pék János, 40. Földvári István, 41. Hriazik Sándor, 42. Devecseri András, 43. Bognár Gyula, 44. Hermányi János, 45. Kun Gyula (Dömsödi Úttörő Csapat); 46. Nedeczky János, 47. Selman Ilona (MADOME); 48. Werner Antal, 49. Ifj. Mészáros Andrásné, 50. Ifj. Mészáros András (Újpesti Spartacus); 51. Szeredi Lászlóné, 52. Szeredi László, 53. Rimmer Márton, 54. Rimmer Mártonné (Csepel Autó); 55. Lőrincz Nándor, 56. Vaskovics Imre (Magyaróvári Vegyipar); 57. Busai József, 58. Ketsy Ede (Beloianisz); 59. Orphanides Lukács, 60. Orphanides János, 61. Gusztos István, 62. Novák Géza, 63. Szalal Imre, 64. Elbert János, 65. Haász Tibor, 66. Szabó János (Bp. Úttörő Csapat).

1963. évben:

67. Rózsa Sándor, 68. Sebők Zoltán (EKN); 69. Káldi László (Győri Vasas); 70. Horváth György, 71. Dombai József, 72. Krauthelm Miklós (Ganz-MÁVAG); 73. Orphanides Lukács, 74. Babos György, 75. Fejes György, 76. Gusztos István, 77. Szegedi János, 78. Strumberger József, 79. Vámos Géza, 80. Veleta Géza, 81. Wimper János, 82. Klár József, 83. Csapó Béla (Bp. Úttörő Csapat).

1964. évben:

84. Győri István, 85. Menecke Károly, 86. Pingitzer Sándor (Magyaróvári Fogkefegyház); 87. Kovács Gyula, 88. Gönczi Miklós (Pénzjegynyomda); 89. Vaskovics Imre, 90. Weisz Ferenc (Magyaróvári MTE).

1965. évben:

91. Bochalovszky Károly (Magyaróvári MTE); 92. Bochalovszky László (Magyaróvári Spartacus); 93. Horváth Antal (Magyaróvári MTE); 94. Varga István (Magyaróvári Spartacus); 95. Korbai Pál, 96. Korbai Pálné (BRG); 97. Szabó Istvánné, 98. Szabó István, 99. Salkocics János (Dorogi Bányász); 100. Brühilde Kunze, 101. Manfred Amberg, 102. Rolf Kunze, 102. Friedrich Stegan Bonn (NSZK); 104. Kiss György, 105. Lövey József Félix, 106. Reiter Árpád, 107. Finta Benedek, 108. Vesszeley József, 109. Volkai János, 110. Filó Lajos (Győri Gimnázium); 111. dr. Hüttner István, 112. Hüttner Jenő, 113. Totyák János, 114. Molnár Miklós, 115. Szekér Aladár, 116. Németh Ottó, 117. Várai László (ODVSK); 118. dr. Báronyos Jenő, 119. Havasi Zoltán, 120. Geger Ferenc (Magyaróvári MTE).

1966. évben:

121. ifj. Richter János, 122. Magyar Lászlóné, 123. Lukszics Ferenc, 124. Lukszics Ferencné, 125. Katkó István, 126. Katkó Istvánné (Ganz EKM); 127. Tóts Sándor (Magyaróvári Timföldgyár); 128. Mészáros Imre, 129. Mészáros István (Magyaróvári Fogkefegyház); 130. Szabó Lajos (Magyaróvári Timföldgyár); 131. Szabó Pál, 132. Geiszler János, 133. Geiszler Jánosné, 134. Spilman Mihály, 135. Bihari János, 136. Várhídi Károly (Dorogi Bányász); 137.

Szendri Géza, 138. Danovszky Mária (Szentendrei Gimnázium); 139. Danovszky Ferenc (Mechanikai Labor); 140. Páldeák Iván, 141. Vajda Ferenc, 142. Omaszta Sándor, 143. Kiss Géza, 144. Fáy Zoltán, 145. Selmezy Miklós, 146. Tamási András, 147. August József, 148. Bódis Péter, 149. Erent Gábor (Szentendrei Gimnázium); 150. Laczko Tibor (Dorogi Bányász); 151. Rexa Iván (Esztergomi Vasas); 152. Barth György, 153. Duschaneck Péter, 154. Fejér János, 155. Hoffmann László, 156. Horváth József I., 157. Horváth József II., 158. Horváth József III., 159. Igali Alfréd, 160. Lövei József Félix, 161. Magyar Sándor, 162. Papp László, 163. Szőke Balázs, 164. Tóth László, 165. Várnai József, 166. Végvári László, 167. Volkay Miklós, 168. Wacha Balázs (Győri Gimnázium); 169. Egel Sándor, 170. Gerencsén Ferenc, 171. Gerencsér Ferencné, 172. Pápai Gábor, 173. Pápai Gaborné, 174. Varga Béla, 175. id. Hehl István, 176. ifj. Hehl István (Zuglói Danúvia); 177. Raffay Margit, 178. Schmikli Zsuzsanna (Győri Vörös Meteor).

1967. évben:

179. Csizmazia Jenő, 180. Kemp Károly (ÉDÁSZ); 181. J. Tóth István (IKARUSZ); 182. Fekete József, 183. Spirik Tibor, 184. Kiss Ilona, 185. Spirik Tiborné, 186. Kahotek Mihályné (Budapesti Vörös Meteor); 187. Óvári Árpád, 188. Szabóky Őrs (Külker SC); 189. Mészáros Gyula (Balatonfüredi Gimnázium); 190. Holicska Lajos, 191. Tóth István, 192. Fonet Béla, 193. Dörnyei Gábor, 194. Schamschula György, 195. Horváth Miklós (Dorogi Bányász); 196. Roprecht László, 197. Králik Mihály, 198. Stromayer Mátyás (Ganz Műszer); 199. Gyurkó László (MOM); 200. Szoboszlai László (Veszprémi Vegyész); 201. Dékány László (MOM); 202. Hornák Zoltán (Veszprémi) Vegyész 203. Víg Géza, 204. Lovastyik János (Szigethalmi Vasas); 205. Lankó István, 206. Fellegi István, 207. Molnár Károly (IKARUSZ); 208. Szűcs Vendel, 209. Kótai László, 210. Rétfalvi Lajos, 211. Nagy János, 212. Haver Péter, 213. Lampert György (Soproni Postás); 214. Somogyi Béla, 215. Péterfi István, 216. Péterfi József (SZTK); 217. Filadelfi Gábor, 218. Markó János, 219. Cserekyei Gábor, 220. Kulcsár László (MAFC).

1968. évben:

221. Várnai Tibor, 222. Bódor Miklós, 223. Borsos Szabó Zoltán, 224. Borsos Szabó Zoltáné, 225. Viszlai János, 226. Egressy András, 227. Gáspár Márta (Bp. MÁV Igazgatóság).

1969. évben:

228. Buncsik János, 229. Vörös György, 230. Vörös Györgyné, 231. Zoltán János, 232. Agoston György, 233. Bojtár István, 234. Kékesi Mária, 235. Zimmermann Katalin (Vasas Kismotor); 236. Büttner György, 237. Cseicsner Gellért, 238. Peredy Zsolt (Esztergomi Petőfi); 239. ifj. Lackó László (Szekszárd); 240. Nagy József, 214. Nagy Józsefné (M. H. D. GY).

EURÓPA KEMPINGTÁBORAI

AUSZTRIA

Folytatjuk Európa kempingjeinek ismertetését, amellyel az autós és a motoros turistáknak kívánunk segítséget nyújtani külföldi útjaik megszervezéséhez. Ez a jegyzék kizárólag a TURISTA-ban jelenik meg, ezért ajánlatos beszerzéséről előre gondoskodni. Két fontos cím: Österreichischer Automobil und Touringclub; Wien, I. Schuberting 7. Österreichischer Campingclub Wien, I. Graben 13.

NYUGAT-SALZBURG

ZELL AM SE. N. Prielau VI-1-IX. 15.

A tó partján fekszik. Komfort. Étterem. Üzlet. Árak: S/N 5 S. A/N 5 S. M/N 3 S. S/N 5 S.

MAISHOFEN/Neubrunnen am Waldsee V. 1-X. 15.

A Zellből Salzburgba vezető úton 800 m-re. Kis komfort. Ét. Üz. Ár: S/N 5 S. A/N 5 S. M/N 3 S. S/N 5 S.

WALD (Pinzgau) Victoria. XII. 3-X. 15.

A Krimml felé vezető úton balra. Ét. Üz. Ár: S/N 7 S.

FUSCH/an der Glocknerstrasse Lampenhäusl. IV. 1-X. 30.

A Glocknerstrassen. Kis komfort. Ét. Üz. Ár: S/N 5 S. A/N 4 S. M/N 2 S. K/N 0,50 S.

BAD GASTEIN/Gasteinerblick. VI. 1-X. 3.

A Kötschachdorfban a Gasteinerblick vendéglőnél. Kis komfort. Ét. Üz. Ár: S/N 5 S. A/N 5 S. M/N 3 S. K/N 3 S.

BÜCKSTEIN/Sonnblick. V. 1-15.

Az országúton balra. Kis komfort. Ét. Üz. Ár: S/N 5 S. A/N 5 S. M/N 3 S. S/N 5 S. (ECC-10%)

St. JOHANN (im Pongau) Wisshof. IV. 1-XI. 30.

A Salzburgba vezető úton szemben a templommal. Kis komfort. Ét. Üz. Ár: S/N 5 S. A/N 5 S. M/N 3 S. (ECC-10%)

BISCHOFSHOFEN/E. S. V. V. 1-IX. 30.

A Salzburg bal partján a pályaudvar mögött a teniszpályáknál. Kis komfort. Ét. Üz. Ár: S/N 6 S. A/N 6 S. M/N 2,50 S.

PFARRWEIFEN/Vierthaler. V-X. 31.

A Bischofshofen felé vezető úton balra. Kis komfort. Ét. Üz. Ár: S/N 5 S. A/N 5 S. M/N 2,50 S. S/N 5 S. (ECC-10%)

HALLEIN-Niederalm C. Rif. IV. 1-X. 31.

A községtől visszafelé a Salzach partján. Kis komfort. Ét. Üz. Ár: S/N 8 S. A/N 6 S. K/N 1,50 S. S/N 5 S.

RADSTADT/C. Tauern. V. 1-IX. 30.

Radstadtban. Kis komfort. Ét. Üz. Ár: S/N 8 S. A/N 6 S. M/N 3 S. K/N 1 S. (ECC-10%)

LOFER/Parkcamping Grubhof. V. 1-IX. 30.

A Saalfelden felé vezető úton balra a Grubhof kastélynál. Komfort. Ét. Üz. Ár: S/N 6 S. A/N 6 S. M/N 3 S. K/N 1,20 S.

SAALFELDEN-HARHAM/C. Obermühle. VI. 1-IX. 30.

A Zell am Seebe vezető úton balra. Komfort. Ét. Üz. Ár: S/N 7 S. A/N 6 S. M/N 4 S. S/N 6 S.

SÁLZKAMMERGUT

SALZBURG/Stadtcamp. V. 1-IX. 30.

A Bayerhamer strasse 14 sz. alatt. Kis komfort. E. Ü. Ár: S/N 12 S. A/N 8 S. M/N 4 S.

SALZBURG/Nord Sam. IV. 1-IX. 1.

A Samstrasseban, 3 km-re a városközponttól. Teljes komfort. Ár: S/N 8 S. A/N 12 S. (ECC-12%)

SALZBURG-AIGEN/C. Schloss Aigen. V. 1-IX. 30.

A Glasból Aigenbe vezető úton a kastélynál. Komfort. E. Ü. Ár: S/N 7 S. A/N 5 S. M/N 3 S. S/N 3 S.

SALZBURG/Gersbergalm. XII. 1-X. 31.

A Salzburgtól 8 km-re fekvő községben. Teljes komfort. Ár: S/N 15 S. A/N 14 S. (ECC-13%)

ST. GILGEN/Lindenstrand-Wolfgangsee. V. 1-X. 31.

A Salzburgból Ischl felé vezető úttól 700 m-re. Kis komfort. E. Ü. Ár: S/N 6 S.

ST. GILGEN-ZINKENBACH/C. Wolfgangblick. V. 1-IX. 30.

Az előbbi autótúton a zinkenbachi beágazásnál. Kis komfort. E. Ü. Ár: S/N 7 S. A/N 5 S.

ST. WOLFGANG/Berau. IV. 1-X. 15.

Az Ischl felé vezető úton Beeraunál jobbra. Komfort. E. Ü. Ár: S/N 8 S. A/N 5 S. M/N 3 S. S/N 2 S. K/N 1 S. (ECC-10%)

ST. FOLFGANG (APPENBACH) zun Landsknecht. V. 1-IX. 30.

Appanbachban a Wolfgangsee partján. Komfort. E. Ü. Ár: S/N 7,50 S. A+S/N 8 S. K/N 0,50 S.

STROM. WOLFGANGSEE/C. Schönblick. V. 15-X. 15.

Kis komfort. E. Ü. Ár: S/N 6 S. A/N 5 S. M/N 3 S.

FUSCHL am SEE/Seeholz. VI. 1-IX. 15.

A faluban a tó partján a Brunn vendéglőnél. Komfort. E. Ü. Ár: S/N 6 S. A/N 5 S. M/N 3 S.

FSUCHL/Camp. II. Seewinkel. V. 1-X. 1.

A tó parton. Komfort. E. Ü. Ár: S/N 7 S. A/N 5 S. M/N 3 S. S/N 1 S. K/N 1 S.

BURGAU (am ATTERSEE) C. V. 1-X. 31.

A tóhotelnél. Komfort. E. Ü. Ár: S/N 8 S. A/N 6 S. M/N 4 S/N 1 S.

NUSSDORF-ATTERSEE/C. Wiesinger. V. 1-X. 15.

Az Attersee partján, a strand mellett. Komfort. E. Ü. Ár: S/N 7 S. A/N 10 S. K/N 1 S.

NUSSDORF-ATTERSEE/Starndcamping. V. 1-X. 15.

Ugyanott. Komfort. E. Ü. Ár: mint fent.

ATTERSEE/C. Strandbad. V. 1-IX. 30.

Ugyanott a strand és az Unterrach-i út között. Kis komfort. E. Ü. Ár: S/N 5 S. A/N 5 S. M/N 3 S.

UNTERRACH/Insel-Camping. V. 15-IX. 15.
A tó és a Bad Ischl felé vezető út között a tóparton. Komfort. E. Ú. Ar: S/N 7 S. A/N 5 S. S/N 5 S. K/N 1,50 S. (ECC-15%).

STEINBACH-ATTESEE/C. Grabner. V. 1-IX. 30.
A tó partján, a Weissenbach-1 út jobb oldalán. Komfort. E. Ú. Ar: S/N 6 S. A/N 6 S. M/N 3 S. K/N 0,50 S.

STEINBACH-ATTERSEE/C. Seefel. V. 1-X. 31.
A tóparton. Komfort. E. Ú. Ar: S/N 6 S. A/N 6 S. M/N 3 S. S/N 2 S. K/N 0,50 S. (ECC-10%).

ALTMÜNSTER-TRAUNSEE/Seecamp. Schweizerhof. V. 1-X. 1.
Az Ischl-i út és a tópart között. E. Ar: S/N 7 S. A/N 5 S. M/N 3 S. K/N 0,50 S.

ORT-UNTERACH-MONDSEE/C. Darter. V. 15-IX. 15.
Az út és a tó között. Kis komfort. E. Ú. Ar: S/N 8 S. A/N 5 S. M/N 2 S. K/N 1 S. (ECC-10%).

ORT-UNTERACH-MONDSEE/C. Seestern. V. 1-IX. 30.
A Mondseeből Interachba vezető út és a tó között. Kis komfort. E. Ú. Ar: S/N 8 S. A/N 8 S. M/N 4 S. K/N 1 S. (ECC-10%).

HALLSTATT C. Gosamühle. V. 1-IX. 30.
A malom és a patak között jobbra a Bad Ischl felé vezető úton. Kis komfort. E. Ú. Ar: S/N 6 S. A/N 4 S. M/N 2 S. S/N 4 S. (ECC-20%).

HALLSTATT/C. Höl. V. 1-IX. 30.
A Bad Aussee felé vezető úton. Kis komfort. E. Ú. Ar: S/N 6 S. A/N 5 S. M/N 2,50 S. S/N 3 S. K/N 0,50 S.

STEEG am HALLSTÄTTERSEE/C. Strandcamp. V. 1-VIII. 31.
A Gaisernből Hallstattba vezető út között. Komfort. E. Ú. Ar: S/N 5-8. A/N 5 S. M/N 2,50 S. (ECC-20%).

OBERHOFEN/C. Irrsee. V. 15-IX. 30.
A tó partján van Kis komfort. E. Ú. Ar: S/N 7 S. A/N 5 S. M/N 3 S. S/N 7 S. K/N 0,50 S.

OBERTHUM-STAFFL/Salzburg V. 1-IX. 30.
S. előtt az Obetrümer-tó partján. Komfort. E. Ú. Ar: S/N 7 S. A/N 6 S. S/N 7 S. K/N 1 S.

NEUMARKT-WALLERSEE/Salzburg/Strandcamp. V. 1-IX. 30.
S. előtt a tó partján. Komfort. E. Ú. Ar: S/N 7 S. A/N 7 S. M/N 6 S. S/N 7 S. K/N 2 S. (ECC-20%).

FELSŐ-AUSZTRIA

OBERNBERG am INN/C. Hohlgarten. IV. 1-IX. 15.
W-ben a Kalkoferstrassen. Kis komfort. E. Ú. Ar: S/N 5 S. A/N 0. után 300 m-re. Kis komfort. E. Ú. Ar: S/N 5 S. A/N 5 S.

FRANKING/C. Holzöster am See. V. 1-IX. 15.
A H-1 tónál, jobbra a Brauna felé vezető úton. Komfort. E. Ú. Ar: S/N 5 S. A/N 3 S. M/N 2 S. S/N 3 S. (ECC-10%).

WELS/C. Stefanie. IV. 1-X. 31.
5 S. M/N 3 S. S/N 5 S.

MICHELDORF/C. Warschenbichl. I. 1-XII. 31.
A Hausen-állomás mellett. Komfort. E. Ú. Ar: S/N 7 S. A/N 6 S. M/N 3 S.

LINZ/C. Landenstrasse. V. 1-IX. 30.
L-nél, a Landwiederstrasse 138. alatt. Komfort. E. Ú. Ar: S/N 6 S. A/N 6 S. M/N 4 S.

EGGELSBERG/C. Sonneck am Ibmersee. V. 1-X. 31.
A tó partján. Komfort. E. Ú. Ar: S/N 8 S. A/N 4 S. M/N 2 S. K/N 0,50 S.

ALSÓ-AUSZTRIA

AMSTETTEN/C. V. 1-X. 31.
A előtt a Bécs felé vezető úton. Kis komfort. E. Ú. Ar: S/N 5 S. A/N 5 S. M/N 3 S. S/N 5 S.

MELK-Donau/C. Rasthaus Melk. I. 1-XII. 31.
A B. 1-es úton (Bécs felé) a BP. benzinkútjánál. Kis Komfort. E. Ú. Ar: S/N 6 S. A/N 5 S. M/N 3 S.

KREMS/C. Donaulände. I. 1-XII. 31.
A B. 1-es úton K. előtt a hidnál. Komfort. E. Ú. Ar: S/N 8 S. A/N 8 S. M/N 5 S. (ECC-10%).

HEILIGENKREUZ-SATTEL-BACH/C. Helenental. I. 1-XII. 31.
A Pressbaum-Baden úton jobbra. Komfort. E. Ú. Ar: S/N 8 S. A/N 3 S. M/N 2 S. K/N 1 S. (ECC-10%).

GLOGGNITZ/C. Weisse Rose. I. 1-XII. 31.
G.-ban a „Weisse Rose” vendéglő mellett. Kis komfort. Ar: S/N 5 S. A/N 5 S. M/N 2 S.

TRAISEN/C. Kulmhof. I. 1-XII. 31.
K. előtt. Kis komfort. E. Ú. Ar: S/N 6 S. A/N 5 S.

LUXENBURG/Internationaler Camp./Schlosspark. IV. 1-X. 31.
A Bécsi országúton 8 km-re B.-tól Eisenstadt irányába. Teljes komfort. Ar: S/N 12 S. A/N 10 S. M/N 5 S. K/N 1 S. (ECC-10%).

WIEN WEST/Städtische Camp. WIEN-WEST I. V. 1-X. 31.
Wien. XIV. Hüttelbergstrasse 40. Teljes komfort. Ar: S/N 12 S. A/N 15 S. M/N 10 S.

WIEN-WEST Städtische Camp. II. I. 1-XII. 31.
Wien XIV. Hüttelbergstrasse 80. Teljes komfort. Ar: S/N 12 S. A/N 15 S. M/N 10 S.

WIEN-SÜD Städtische Camp. III. V. 1-X. 1.
Wien. XXIII. Breitenfurter Strasse 269. Teljes komfort. Ar: S/N 12 S. A/N 15 S. M/N 10 S.

WIEN-RODAUN/C. Strandbad. I. 1-XII. 31.
A W. Rodauni strandfürdőnél. Teljes komfort. Ar: S/N 12 S. A/N 10 S. M/N 5 S.

WIEN-XXII-SÜSSENBRUNN/C. Wien-Ost am See. IV. 1-X. 31.
W.-ban a Wagramerstrassen, a tó mellett. Komfort. E. Ú. Ar: S/N 12 S. A/N 10 S. (ECC-20%).

PODERSDORF/C. am See. V. 1-IX. 30.
A Fertő (Neusiedler See) tó partján P.-nél. Teljes komfort. Ar: S/N 10 S. A/N 5 S. M/N 3 S. K/N 1,20 S.

NEUFELD-LEITHA/C. Strandbad. V. 1-IX. 30.
A Fertő-tó partján, N.-nél. Kis komfort. E. Ú. Ar: S/N 6 S. A/N 5 S. M/N 3 S.

ST. ANDRÁ/C. Zicksee. V. 1-IX. 30.
A Zicksee partján a strand mellett. V. 1-IX. 30. Kis komfort. E. Ú. Ar: S/N 3 S.

BERNSTEIN/C. Reitbach. I. 1-XII. 31.
Az uszodánál. Kis komfort. E. Ú. Ar: S/N 6 S. A/N 6 S. S/N 6 S. (ECC-10%).

OBERTHUM/C. am Helenental. V. 1-IX. 30.
O.-nál a völgyben. Kis komfort. E. Ú. Ar: S/N 5 S. S/N 5 S.

KELET-TIROL

LIENZ/C. Glocknerhof. I. 1-XII. 31.
Az Isel és a Dráva között. Komfort. E. Ú. Ar: S/N 8 S. A/N 5 S. M/N 1 S. S/N 3 S. K/N 1,50 S.

LIENZ/C. Sun Valley. V. 15-IX. 20.
L. előtt a Matriel felé vezető úton. Komfort. E. Ú. Ar: S/N 12 S. A/N 8 S. M/N 3 S.

LIENZ-DEBANT/C. Dolomiten-Rast. I. 1-XII. 31.
Az Iselsberg-i úton L. után. Teljes komfort. Ar: S/N 10 S. A/N 6 S. M/N 3 S. S/N 6 S.

MARTEI/C. Edengarten. V. 1-IX. 30.
M.-ben. Kis komfort. E. Ú. Ar: S/N 10 S. A/N 3 S. M/N 2 S. S/N 5 S.

GLOCKNER

HEILIGENBLUTÁGROSS-GLOCKNER/C. Glockner. V. 15-IX. 30.
H.-nál az erdei sétányánál. Kis komfort. E. Ú. Ar: S/N 6 S. A/N 5 S. M/N 3 S. K/N 1 S.

ALPINIZMUS

Teljesítményeinek minden elismerése ellenére sem Ludmilla Agranovskaja tartja a női hegymászók magassági világcúcsát.

Ő ugyanis 1968. nyarán megmászta a Kommunizmus-cúcsot, amelynek magasságát 7495 m-ről — az új mérések alapján — 7482 méterre szállították le, és amelyet 1933-ban történt első meghódítása óta már 8 különféle vonalon is megmáztak.

Ludmillát, de az amerikai Alice Liskát is (aki a Hindu-kusban a 7492 m magas Noshay-ot hódította meg) 1959-ben túlszárnyalta egy tömeges kínai hegymászócsoport, amely a 7546 m magasságban fekvő Mustagh Ata-t mászta meg, a Kasgar-hegyláncolatban. A csúcra 25 férfi és 8 nő jutott fel.

1961. június 17-én megismételték a férfiak által már 1956-ban meghódított Kongur Tjube Tagh megmászását (7595 m). Ezt a Juan Jang vezette „Kínai női expedíció” hajtotta végre. Igaz, a legmagasabb csúcsát csak két fiatal tibeti lánynak sikerült elérni: Sirab-nak és Fundob-nak. Két másik tibeti lány: Vang Yi-chin és Rabjov csak 7560 méterig jutott fel.

HEGYMÁSZÓK EMLÉKTÁJÁ

Az MTSZ Hegymászó Bizottsága emléktúrát rendezett szeptember 12-13-án. A Golyvás forrás felé, a Pilstető oldalában táboroztak az emléktúra összejött hegymászók. 12-én a hegymászó csoportok vezetői itt tartották meg a szokásos negyedévi megbeszélésüket.

13-án, délelőtt 9 órakor a táborhelyen Farkas György megemlékezett azokról a magyar hegymászókról, akik mászótevékenységük közben veszítették életüket.

Délben a Vaskapu sziklánál tartották meg a hagyományos „ZSIGMONDY” ünnepséget, melynek során Bucsek Henrik méltatta Zsigmondy hegymászó érdemeit, majd megkoszorúzták az emléktábláját. Ugyanezen a napon délután, a Budapesti Vörös Meteor Sportklub ünnepség keretében leplezte le a pílisszántói Kőfülle alatti sziklán elhelyezett Iván Béla emléktáblát.

ŐSZI HEGYMÁSZÓ TALÁLKOZÓT

rendez az MTSZ Hegymászó Bizottsága, 1970. november 6-8-ig Fehérkőlánán.

A rendezők kéri a résztvevőket, hogy a program zsinésítése érdekében hozzák magukkal nyári túráikat megörökítő fényképeiket, diáikat vagy filmfelvételeiket, s útrajáról tartsanak beszámolót. Szállás korlátozott számban a Fehérkőlápai turistaházban, korlátlanul saját sátrakban a ház és a fehérekői mászóiskola környékén.

MÍ ÚJSÁG A SZAKOSZTÁLYOKBAN?

A Budapesti Vörös Meteor Természetbarát Szakosztályának „Vagabund” és „Vagabund Nyugi” csoportja november 7-én tartja csoportgyűlését Dobogókőn. Ekkor avatják törzsgárda taggá a csoportnak azt a 13 tagját, akik már öt éve túráznak a csoporttal.

A Budai Pedagógus SK Természetbarát Szakosztályának Vértesbarátok Köre szeptember 13-án Várgesztesen, az Italbolt vadásztermében megbeszélést tartott. A megbeszélés tárgyköre volt: az 1971-es program, közte a Vértes Kupa és a Vértes Tájjáró jelvénytudó túramozgalom követelményei; bekapcsolódás az Alba Regia napok rendezvényeibe, végül a Vértesi napokon való aktív részvétel.

20 éves a természetjáró szakosztály a Beloiannisz Híradástechnikai Gyárban. Tartalmas kiadvány jelent meg a természetjáró szakosztály megalakulása óta eltelt 20 év eseményeiről, eredményeiről. Hegyismerető sorozatot indít a turistaszakosztály. Minden hónapban bemutatnak egy tájegységet, hegyvidéket, hogy kedvet ébresszenek újabb barangolások iránt. További eredményes, jó munkát és túrákat kívánunk.

A IX. ker. Szakszövetség október 23-án rendezte meg a kerületi Szakosztályvezetők Őszi Tanácskozását, másnap pedig a Ferencvárosi Természetbarát Találkozót a Lajosforrásnál. Október hó 18-án különvonat kirándulást tartottak Egerbe.

A Szegedi Textilipari Szakközépiskola Természetbarát Szakosztálya lefoglalta a Mecsek hegységben levő Mára vár alatti

forrást. A forrásnak a Textil-forrás nevet adták. A későbbiekben a vizet akarják használni a Textilipari Szakközépiskola most épülő menedékházának vízellátására is!

Az Országos Természetvédelmi Hivatal, illetve a megyei tanács a Nagykercegi völgyében elterülő kiránduló területet ideiglenesen védetté nyilvánította. Nagykercegnek ezen a részen az 1926-33-as illegális ifjúkommunista harcosok emlékműve áll. A körülötte elterülő kb. egy

holdnyi terület, valamint a rajta levő négy, 80-100 éves gyertyán- és két mezei juharfa élvezi az ideiglenes védeltséget.

Régi hagyomány már, hogy a diósgyőri szervezett természetjárók minden évben megünneplik az őszt, a lombhullást. Az ünnepségek színhelye a bánkúti turistaház. Az idén október 17-én és 18-án rendezte meg a DVTK természetjáró szakosztálya 200 kohászati, gépgyári turista részvételével a „Lombhullás” ünnepséget.

KÖZALKALMAZOTT TERMÉSZETJÁRÓ-TALÁLKOZÓ

Több mint ezer természetjáró gyűlt össze szept. 18, 19, 20-án a Sopronban rendezett háromnapos találkozón. Budapestet egybekötött az Országház, a Könnyűipari Minisztérium, a BSE és a VTSK, a vidéket Debrecen, Szeged, Miskolc és Eger turistái képviselték. A kitűnően összeállított programból néhányat emelünk ki: így Dr. Friedrich Károlynak a „Szép Sopronról tartott előadását több mint hatszázán hallgatták meg. Sok százan vettek részt a városnéző sétákon és a környéken szervezett túrákon. Húsz csapat indult a pontérrintő versenyen. A két kötelező és a három szabadon választott pont között városismeret, magyar névtudás és felszerelés vizsgálat is szerepelt. A Károly kilátónál rendezett ünnepélyen nagyszámú közönség előtt dr. Erdélyi Sándor, Sopron város tanácsának elnöke és dr. Prieszol Olga, a Közalkalmazott Szakszervezet főtitkára mondott beszédet. A háromnapos programot autóbusz-túrák Nagycenkre, Fertődre, Balfra és Fertőrákosra, valamint gyalogtúrák a környékre és a városba fejezték be. Mint Peredi János, a főrendező elmondotta; a jövő évi találkozó Pécsen kerül megrendezésre.

Sopron, Károly-kilátó

A TÚRATERVEK ÖSSZEÁLLÍTÁSÁNÁL

Vendéglátó és fürdőkombinát építést kezdtek meg Hódmezővásárhelyen, a 14 hektáros, ligetes Népkert területén. Később fedett uszoda, nyitott versenyuszoda és szálloda is lesz a Népkertben.

Tovább folytatják az aggteleki cseppkőbarlang fejlesztését. A vöröstói barlangbejáró 35 méter hosszú, szük sziklafolyosóját kiszélesítik, hogy alkalmas legyen a vasút bevezetésére is. A Színházteremben büfét és mosdót építenek. A Színházterem és a Vaskapu elnevezésű széles barlangfolyosó közötti részen gátat emelnek, és így egy 350 méter hosszú csónakázó tavat képeznek ki. A mesterséges tavon öt, egyenként 15 személy szállítására alkalmas, akkumulátoros meghajtású csónakot járatnak majd, amelyekről mozgatható reflektorokról világítják meg a cseppköveket. Az új létesítményeket a jövő évben adják át a forgalomnak.

A Vár új siklójának felső állomása a Szent György téren, az alsó a Clark Ádám téren lesz. Forgalmát két, egyenként 42 személyt szállító kocsibonyolítja majd le. A szerelvények indítása, megállítása, gyorsítása, s az ajtók zárása-nyitása automatikusan történik majd.

A csengődi Dankó Pista villát múzeumnak rendezik be. A kiskőrösi állami gazdaság tulajdonában álló épület felújításán, berendezésén már dolgoznak az építők. A villa emeleti szobáit a híres cigányprimás hagyatékából rendezik be. Az új idegenforgalmi látványosság átadására rövidesen sor kerül.

Diszkivilágítást kapott a lillafüredi Palota Szálló és a mellette levő, mintegy 30 méter magas vízesés.

Új üdülőterület születik a kiskörei mesterséges tó elkészültével. Kisköre és Tiszababólna között a Velencei-tó négyzetesét kiegészítő, 127 négyzetkilométer felületű tó létesül, amely 28 km hosszú és 4 km átlagszélességű lesz, mélysége pedig eléri a 2 és fél métert is. A tó mellett üdülőházak, campingek és turistaházak épülnek majd. A munkálatok 1973-ra fejeződnek be.

Átalakították a hortobágyi csárdát. Külön csárdapresszót rendeztek be a nagymúltú vendéglőben. Tanácskozások, bankettek céljára különterem szolgál, az épület alatt pedig pinceborozót nyitottak.

Múzeumot rendeznek be a XVII. ker. Férihegyi út 124. sz. ház alatt. A 130 éves, vertfalú, nádfedeles házban a felújítás után Rákoscaba kilenc évszázados történelmének dokumentumait tekinthetik meg majd az érdeklődők.

Lebontják a Misina tétőn a század első évtizedében épült Kis József kilátót, mivel a szomszédságban épülő csaknem kétszáz méteres tv-toronyban 75 m magasságban új kilátót építenek.

Emlékmúzeumot rendeztek be Visegrádon a Lence-völgy bejáratánál a Vízkutató és Fűró Vállalat telepén Zsigmond Vilmosnak, a magyar artézi-kút fűrés és a hévíz feltárás megteremtőjének, a vízkutatás első hazai tudományos művelőjének.

Augusztus 20-án nyílt meg Székesfehérváron az István király emlékkiállítás. Az István király Múzeumban megrendezett kiállításon megtekinthetjük többek között az Országos Széchenyi Könyvtár tulajdonában levő törvénykönyvet, amely eredeti oklevelekkel és oklevélmásolatokkal kiegészítve, képet ad I. István államszervezői munkájáról. Láthatók még korabeli ötvöstarjak, korpuzok, Asztrik apát sírjának néhány dísz, Árpád-

kori sírok jellemző leletei, a bécsi Képes Krónika István király tetteivel foglalkozó miniatűrűi, kéziratos kódexek.

Kiállítás nyílt a balatonszemesi Postamúzeumban: A képeslevelezőlap története és Mozaikok a posta és a bélyeg történetéből címmel. A kiállítás bemutatja a 100 éves képeslevelezőlap útját napjainkig. Kiállításra kerültek még régi postakezelési eszközök is: táviró és távbeszélő készülékek, Morse- és Hughes-féle gépek, valamint írástörténeti emlékek is. A kiállítást szeptember 15-ig tekinthették meg a kirándulók.

Még a legmelegebb nyári napokban is mínusz 5 fokban hideget mértek a telkibányai jégbarlangban. A 25 méter hosszú és 5 méter széles sziklaüregben állandóan jégkristályok borítják a falakat. A geológusok feltevése szerint a jelenleg ismert üreg alatt egy nagyobb barlangrendszer is húzódik, s innen áramlik a sziklarepedéseken a hideg levegő a földközeli üregbe. A jeges barlangot egyébként a nyári hónapokban elejtett vadak tárolására használta a Borsodi Erdő és Fafeldolgozó Vállalat.

A túristvándi vízmalmot ipartörténeti műemléknek nyilvánították. A malmot a közelmúltban restaurálták és ennek eredményeként ismét örölnék a hengerek. Az idegenvezetői teendőket az egykori vízmolnár: Bak Sándor látja el.

Keskeny nyomtávú „múzeumvasutat” építenek Nagycenken, az újjáépítésre kerülő Széchenyi-kastély szomszédságában. A múzeumvasút 8 kilométeres szakaszon közlekedik majd: a turistákat az évszázados hársfasor mellett szállítja a Széchenyi mauzóleumig. A vasút első, 4 kilométeres szakaszát már átadták a forgalomnak.

Megkezdik az esztergomi Várhegy rendezését és Európa egyik leggazdagabb

műemlékgyűjteményét alakítják itt ki. Az utóbbi években végzett ásatások igazolták, hogy az első magyar királyi rezidencia a Várhegyen volt. A mélyebb rétegekből előkerült leletanyag azt is bizonyítja, hogy már a rézkori ember is megtelepedett a volt királyi palota környékén.

A Börzsönyben Nagy-Börzsöny és a Vízválasztó között 1970. VII. 1-től erdei vasút közlekedik, amely nagymértékben megkönnyíti a nyugati Börzsönyben a túrázási lehetőségeket és a kisirtáspusztai Előre és a nagyirtáspusztai Ganz-Mávag turistaházak megközelítését.

MILYEN TURISTAVONATKOZÁSÚ RENDELETEK SZÜLETTEK ?

A belügyminiszter 6/1970. (VIII. 30.) BM számú rendelete a gépjárművezetői engedély kiadásáról és visszavonásáról értelemszerűen érinti az autós turistákat is. Az új rendelet között szabályozza a gépjárművezetői engedély kiadását, a külföldi hatóságok által kiállított vezetői engedély érvényességének feltételeit, továbbá a gyakorló vezetői engedély és az ideiglenes vezetői engedély kiadásának körülményeit.

Megjelent a minisztertanácsi határozat a **VOLÁN-TOURIST Vállalat alapításáról.** E vállalat feladata lesz többek között — egyéni turisták és turistacsoportok bel- és külföldi utazásainak szervezése és kapcsolódása az Európabusz szervezett tevékenységéhez. (Közlekedési Értesítő 19. szám)

Az idegenvezetők díjazásáról szóló együttes rendelet hatálya az idegenforgalmi tevékenységet folytató vállalatoknál és szövetkezeteknél foglalkoztatott idegenvezetőkre és csoportkísérőkre terjed ki. (3/1970. (VII. 19.) MüM. Bk. M. sz. rend.: Magyar Közlöny 60. sz.)

Megjelent a vadgazdálkodásról és a vadászatról szóló új rendelkezés. Meghatározza a vadászatra jogosultak jogait és kötelezettségeit, továbbá rendezi a fenti jogviszonnyal kapcsolatos kártérítést. (1970. évi 28. tvr. és 32/1970. (VIII. 21.) Korm. sz. rend.: Magyar Közlöny 72. szám.)

Módosították a vasúti utas-balesetbiztosítások feltételeit. A menetjegyeket biztosítási szelvényvel árusítják. Az utas-balesetbiztosítás díja 1—50 km távolságra 20 fillér, 51—100 kilométer távolságnál 40 fillér, ennél hosszabb útra 60 fillér. Menettértilt jégnyél az oda-vissza út értendő.

Lényegesen felemelték az utas-balesetbiztosítás kártérítési összegét. A munkaviszonyban álló biztosítottak baleset következtében előállott igazolt munkaképtelenség esetén napi 50, a munkaviszonyban nem állók napi 30 forint kártérítést kapnak. Állandó rokkantság esetén 100 ezer forint, részleges rokkantság esetén a rokkantság százalékának megfelelő kártérítést kap a balesetet szenvedett utas.

Az Állami Biztosítónál biztosított és balesetet szenvedett személyek orvosi bizonyítványának kiállítása a jövőben egységesen a baleset-biztosítási kárjelentés elnevezésű nyomtatványon történik (26/1970. (Eü. K. 17.) Eü. M. sz. utasítás; Egészségügyi Közlöny IX. 1-i sz.).

A szeszes ital árusítására vonatkozó rendelkezések annyiban módosultak, hogy sportpályákon bajnoki, kupa-, valamint nemzetközi mérkőzések alkalmával szeszes italt egyáltalán nem — egyéb sportrendezvény területén pedig csak sört szabad árusítani (14/1970. (IX. 5.) Bk. M. sz. rend.; Magyar Közlöny 78. sz.).

**IDEGENFORGALMI
ÉRDEKESSEGEK**

Hasznos kezdeményezésnek bizonyult a Budapesti Idegenforgalmi Igazgatóság Baross tér 3. szám alatti kirendeltségének megnyitása. A Keleti pályaudvarra érkező külföldi turisták-
nek ezután már nem kell keresgetniük a Bajcsy-Zsilinszky úti kirendeltséget. Az új hivatalban ugyanis reggel 8-tól reggel 6-ig állnak a közönség rendelkezésére: a központ által átadott több száz fízalóvendégszolgálati szobával. Kapcsolatban állnak az összes szállóval, elsősorban a szemközti Szabadság Hotellel, s mindez megkönnyíti az utasok éjszakai elszállásolását. Önállóan leveleznek külföldi utazási irodákkal és az érkezők programjairól is gondoskodnak, szükség szerint. Természetesen nemcsak a külföldi vendégek vehetik igénybe az új kirendeltség szolgáltatásait, hanem az esti órákban Budapestre érkező honfitársak is.

A lakosonkénti jövedelmet véve alapul, **Európa legerősebb idegenforgalmi nagyhatalma** a Jugoszláviánál területileg hatszor kisebb Svájc, ahol az idegenforgalomból eredő lakosonkénti bevétel 1968-ban 384 frank volt. Összértékben ez a nemzeti jövedelem 7,7 százaléka. A másik nagyhatalom Írország: a vendégnapokat tekintve, első helyen áll kontinensünkön, hiszen minden ír polgárra 6,63 vendégnap jut. (Svájcban csak 4,12!) E tekintetben Ausztria áll legközelebb hozzá, ahol egy-egy polgárra 6,21 vendégnap jut. Ha viszont az idegenforgalomból eredő összjövedelmet vesszük alapul, akkor a listavezető Franciaország, melyet Olaszország követ. Ez utóbbi országban az elmúlt év-

ben is több, mint 28 millió turista fordult meg, átlagban négy napot eltöltve.

Már 1971-ben működni fog a mátrai „libegő”

Több mint két kilométer hosszúságban a jelenlegi mátraházi autóbussz-megállótól a Kékestetőre szállítja majd a kirándulókat. A GYSEV 250 személyes turisztaszállót is épít a mátrai „libegő” végállomásánál.

Magyar—jugoszláv—osztrák turisztikai megállapodás

Hazánk, továbbá Jugoszlávia és Ausztria határterületének turisztikai együttműködéséről írtak alá megállapodást a napokban a jugoszláviai Radenc-fürdőhelyen. A három ország határterületei — hazánkban Vas és Zala megye tartozik hozzá — az egyezség szerint a jövőben kölcsönösen tájékoztatják egymást, közös térképeket adnak ki, összehangolják fejlesztési terveiket és külföldön közös propagandát fejtenek ki. Részt vesznek egymás rendezvényein és az eddiginél hatásosabban segítik a turistaforgalmat.

Tavasszal Budapesten újabb megbeszélésre jönnek össze az érintett államigazgatási és idegenforgalmi szervek képviselői.

IDEGENFORGALOM

Nagy érdeklődéssel fogadta az utazóközönség a hosszú évek óta első ízben szervezett októberi IBUSZ spanyolországi társasutazásokat. Több, mint háromszázan jelentkeztek erre a nem is olyan rövid, de annál nagyobb élményeket ígérő túrára. Ellátogattak Madridba, Barcelónába, Valenciába, Cordobába és Sevillába is.

Hosszú évek óta első ízben indított különrepülőgép-társasutazást Norvégiába az IBUSZ. Az októberben indult turisták megtekintették a norvég főváros és más nagyobb város nevezetességein kívül a Thor Heyerdahl világhírű könyvéből ismert Kon Tiki múzeumot és látogatást tettek a fjordoknál is.

1960-ban létesült Szombathelyen a Vas megyei Idegenforgalmi Hivatal, s az egy évtizedes múlt nagy fejlődést hozott számára. Szálláshelyeinek kapacitása 1960-ban 16 ágy volt. 1961-ben 484, 1969-ben pedig már 868 ágy állott a vendégek rendelkezésére. A vendégek száma is örvedetesen javult: 1960-ban 310, 1961-ben 60 686, 1969-ben pedig 112 219 főt fogadtak. Az udvarias vendéglátásról híres szombathelyi turisztaszálló fennállásának hét éve alatt 225 ezer vendéget fogadott. A kőszegi Szabó hegyen pedig a Napsugár turistaház nyújt kényelmes otthont a szubalpin klímát kedvelő turistáknak. Ugyancsak a Szabó hegyen, 400 m magasan épült az elegáns Panoráma szálló, melynek kétágyas, erkélyes szobáiban 80 Ft-ért lehet megszállni.

Szabolcs-Szatmár megyében nagyszabású turisztaszállás-programot dolgoztak ki, sőt már az első lépéseket is megtették a kivitelezésben. Nyíregyházán a Sóstó-fürdőn már átadták a „Fenyves” turistaházat, mely kényelmes pihenőt nyújt a csendet szerető turistáknak, s ami nem közömbös — olcsón.

A megyében még két hasonló rendszerű turistaház építését tervezik: az egyiket a műemlékekben és történelmi hagyományokban gazdag Nyírbátorban, a másikat pedig Kisvárdán, a Várfürdő területén.

**Magyarország
közúti
határátkelőhelyei**

- Ausztriából**
 - Hegyeshalom (Nickelsdorf)
 - Sopron (Klingenbach)
 - Kőszeg (Tattersdorf)
 - Rábafüzes (Heiligenkranz)
- Csehszlovákiából**
 - Rajka (Rusovce)
 - Komárom (Komarno)
 - Balassagyarmat (Slovenské Darmoty)
 - Tornyosnémeti (Sena)
 - Sátoraljaújhely (Slovenske Nové Mesto)
- Szovjetunióból**
 - Záhony (Csop)
- Romániából**
 - Ártánd (BORS)
- Jugoszláviából**
 - Letenye (Cakovec)
 - Rédics (Cakovec)
 - Rőszke (Horgos)

**ATLASZOK,
TÉRKÉPEK,
KÖNYVEK**

Az őszi túrákhoz szükséges alábbiak a VII. kerület, Nyár utca 1. szám alatti Térképoltban megvásárolhatók.

- Turistatérképek hazánk minden tájegységéről. Évvégére a Börzsöny térképe is kapható lesz. Árú: 11 Ft/darab.
- Túrákönyvek hazánk minden nevezetesebb helyéről. Árú általában 30—40 Ft/darab.
- Autótérképek mind a belföldi, mind a külföldi utazásokhoz. Árú: 25—28 Ft/darab.
- Az útikönyv-sorozat következő kötetei:
 - Magyarország,
 - Ausztria,
 - Jugoszlávia,
 - Bulgária,
 - Franciaország,
 - Nagy-Britannia,
 - Skandinávia.

5. Városterképek és -monográfiák. A Budapest térkép most már német nyelven is megjelent — könyvalakban. Ára: 50 Ft. Ugyancsak hasznos kalauz lehet a fővárossal ismerkedőknek a Budapest távlati térképe (belső terület), melyen a város műemlékei is megtalálhatók.
6. Magyarország autóatlasa. Ára: 45 Ft.
7. Albumok — képekben.

Ütiszótárak jelenleg nem kaphatók az üzletben, de rövidesen megkapják a rendelést. Ugyancsak várják az ízléses és olcsó földgömböket.

Papp József: Védett területek, növény- és állatritkaságok „Nemcsak szórakoztat a becsületes szándékú könyv, hanem egyben hasznunkra is válik és ez a kis munka, amelyet most olvasóink kezébe adunk, szórakoztatva tanít, sőt, harmadsorban szeretetre is nevel. Megtanít a honi növényvilág s bizonyos jellegzetes állatvilág ismeretére...” — olvashatjuk a könyv előszavában. Minden természetjáró házi könyvtárába ajánljuk ezt a szépen megírt és második kiadásban megjelent „természetlexikont”. Ára: 17,50 Ft.

SZEMERE LÁSZLÓ
Föld alatti gombavilág

SZEMERE LÁSZLÓ: FÖLD ALATTI GOMBAVILÁG. A könyv a külsőleg jelentéktelen, de íze és rétekre nézve annál jelentősebb gombákkal foglalkozik, amelyeknek ter-

móteste a föld mélyében rejtőzik. Kutatásuk, sőt természetbűvésük nemcsak nemmes hobbi, de jövedelmező foglalkozás is lehet. A könyv ára: 15 Ft.

A könyvek megvásárolhatók a SPORT KÖNYVESEBOLTBAN. Bp., VII., Rákóczi u. 64. — utánvét-tel is.

**A BUDAPESTI
TERMÉSZETBARÁT
SZÖVETSÉG
TÁJÉKOZTATÓ
SZOLGÁLATA KÖZLI**

A MEGJELENT SZÍNESNYOMÁSÚ HELYESBÍTETT TÉRKÉPKIVÁGATOK:

Aggtelek 2. (Putnok erdő — Zsuponyó vgy.); Bakony 2. (Csatka — Réda — Ácsteszér); Balaton 1. (Gyenesdiás — Vonyarcvashegy); Budapest 1. (Edzőpálya, Csúcshegy, Budapest 2. (Edzőpálya); Börzsöny 2. (Törökmező — Kóspallag — Királyrét — Szokolya), Börzsöny 3. (Zebegény — Nagymaros — Kismaros — Törökmező); Bükk 3. (Bánkút — Jávorkút); Bükk 4. (Ómassa — Lillafüred — B. szentlélek); Bükk 5. (Répáshuta); Ó-Bükk (Arló); Bükk 6. (M. Tapolca); Cserhát 1. (Penc); Cserhát 3. (Sámsonháza — M. verebély); Cserhát 4. (Ipolyzög — Lökőspatak — B. gyarmat); Mátra 2. (Nagybátony — Dorogháza); Pécsvárad — Obánya — Kisújványa, Mecsek 2. (Magyaregregy — Szászvár — Móra); Mecsek 3. (Ófalu — Erdősmecske); Hosszúhegy csak síkrajz, Pilis 6. (Marót); Pilis 7. (Dobogókő — Kiskovácsipuszta); Tolna (Kisszékely — Nagyszékely); É. Alföld 2. (Hajdúböszörmény — Hajdúhadháza — Boda); É. Alföld 3. (Mikepércstől Kerepacsi erdő); D. Alföld 2. (Jánoshalma — Kunfehértó); Tájékoztató Futás jelkölcs.

Beszerezhetők: Bp., V., Váci u. 58. kedd—szerda—csütörtök du. 14—18 óra között.

**A szerkesztőség
közleményei**

„AZ ÉV TURISTAHÁZA”

Lapunk újszerű dolgot kíván bevezetni a turisták aktivizálása érdekében. Ez évben először, s utána évenként megszavaztatjuk a turistákat arról, hogy melyik házat, kempinget, vagy turistaszállást tartják „Az év turistaházának”. Levelezőlapon csupán an-

nak a háznak a nevét kérjük beküldeni **december 10-ig**, amely véleményük szerint **1970-ben a legisz-tább, legszebb, a legotthonosabb volt, ahol a legbarátságosabb volt a fogadtatás.** Szavazni a TEV, az idegenforgalmi, illetve az egyesületi turistaházakra és kempingekre lehet. A legtöbb szavazatot kapott ház elnyeri „Az év turistaháza” címet, a velejáró oklevéllel.

Megköszönjük Kepenyés Jánosnak (Szarvas, T. V. K. 157/1), hogy éves előfizetőt szerzett a lapunknak.

A januári szám lapzártája: 1970. november 24. 12 óra.

HAVI TÚRAJAVASLATUNK

A Zajnát-hegyek

E havi túraajánlatunkban egy könnyen megközelíthető, viszonylag kevesek által ismert túraútvonalra visszük el olvasóinkat: a *Pilis hegység*hez tartozó *Zajnát-hegyekbe*. Útjelzések hiányában eddig kevesen jártak erre, azonban a közelmúltban elkészült *sárga* jelzés minden bizonnyal fellendíti majd e vidék turistaforgalmát.

Pilisvörösváron a vasútállomásról néhány perc alatt kiérünk a *Budapest* felé vezető műútra, azt keresszük és befordulunk a *Kandó Kálmán* utcába. Az általános iskoláig megyünk, ahol balra befordulunk *Hámán Kató* utcába. Ennek végén átmenetileg elhagyjuk *Pilisvörösvár* lakott területét és gyümölcsösök között haladunk a *Kálvária* felé. A *Kálváriadomb* aljában balra fordulunk és leereszkedünk a *Kápolna* utcába. Az utca végétől gyümölcsösök között haladunk mindaddig, amíg jelzésünk egy szűk völgybe nem ér. A völgy lassan emelkedik és kényelmes gyalogösvényen érünk fel a völgytetőre. Az útágazásnál jobbra a *sárga* sáv jelzés, balra pedig a *sárga + jelzés* mutat. Mi a *sáv* jelzésen folytatjuk utunkat a *Fehér hegy* oldalába. A *sárga + jelzés* később beletorkollik a *sáv* jelzésbe. Fiatal fenyők szegélyezik a sziklába épített kényelmes sétatut, amelyről szép kilátás nyílik hol a *Nagyszénás*, hol pedig a *Pilis-hegység* csúcsaira. A panoráma út végén elérjük a *Fehér hegy* 393 m magas csúcsát. Innen már lombos fák között ereszkedünk le a *Cseresznyés-hegy* aljába, ahol egy bővízű, de elhanyagolt forrást találunk. Környéke pihenésre, táborozásra kiválóan alkalmas. A forrástól néhány percre a *sárga* jelzés találkozik a *Piliscsaba-alsó vmh—Dobogókő* közötti piros jelzésű turistaúttal, amelyen balra fordulva fél óra alatt leérünk a vasútállomásra.

Az útvonal látnivalókban rendkívül gazdag, változatos vidéken vezet. Talán nem túlzás azt állítani, hogy a *Pilis hegység* legszebb turistaútvonalala semmi nehézséget nem okoz és sétálva is 3—3 1/2 óra alatt végigjárható.

Varga Gyula

**OLVASÓINK
LEVELEIBŐL**

Az idén Jugoszláviában jártam. Az egyik tengerparti városban betértem az ottani utazási irodába, hogy egy túra megvalósításának lehetőségéről tájékozódjam. A legalkalmasabbnak vélt módon, német nyelven szóltam az ott

levő csinos hölgyek egyikéhez, pontosan így: „Bitte schön...” Amire a hölgy közbevágott (alig észrevehető akcentussal, de egyébként kifogástalan magyarsággal). — Tessék csak nyugodtan magyarul beszélni... Pillanatnyi meglepetéséből felocsúdva, első kérdésem az volt, honnan tudta, hogy magyar vagyok. A válasz igen kedves volt:

Kérem, ha valaki úgy kezd, hogy „bitte schön”, az csak magyar lehet.

Markovits Károly dr.
Budapest

OLVASÓINK ÜDVÖZLIK A TURISTÁT

Dr. Viola György Chiavariból, Fekete Sándor és neje Velencéből, Peters Ágnes Balatonföldvárról, Csikós Gábor és családja Mátraszentimréről, Pelikán János Miskolc-Tapolcáról, Suhajda Viktor Badacsonyból.

FÜLES ÉVKÖNYVE 1971

TOBB EZER REJTVÉNY

KÉPREGÉNY

PASZIÁNSZ JÁTEKOK

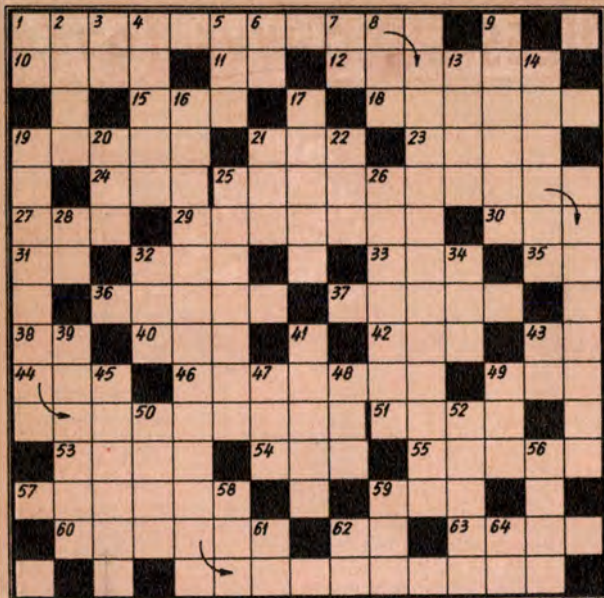
25 000 FORINTOS PÁLYAZAT

ÉRTEKES TÁRGYNEREMÉNYEK

A MELLÉKLET: RITMUS – RÉBUSZ

A LEGNÉPSZERŰBB TÁNCDALENEKESEK
FÉNYKÉPES FEJTŐRŐJE

KAPHATÓ MINDEN ÚJSÁGÁRUSNÁL

ŐSZ AZ ERDŐN

VIZSZINTES: 1. Simon István téli hangulatú versét idézzük (az első sor) (zárt betűk: U, A, A) 10. ...-földre esküdjözik, 11. Azonos betűk. 12. Természettan. 15. Folyó a Szovjetunióban. 18. Becézett Mária. 19. Ritka férfinév. 21. Római 1002. 23. Autant-... (francia filmrendező). 24. Rétegeként beborít. 25. A vers negyedik sora (zárt betűk: A, Z). 27. Szakadékvölgy a Visegrádi-hegységben. 29. Zenei kifejezés: vidáman, gyorsan. 30. Ételt ízesít. 31. Állat lakása. 32. Gazdasági kézi eszköz. 33. TNS. 35. Ásványi anyag. 36. ... vesz (mezlát). 37. Kiváló magyar hegedűművész (1888-1956, Stefi). 38. Az alaphangsor két hangjegye. 40. ZLE. 42. Rendszerint csíkos ruhát hord. 43. Te és én. 44. Sós betűi, keverve. 46. Fontos rézérc. Hazánkban Reesk közelében fordul elő. 49. Afrikai állam. 51. Gárdonyi Géza színműve. 53. Föld alatti üregben lakó állat. 54. Fehérnemű. 55. Moszatok. 57. Csökkenni kezd. 59. A honfoglaló törzsfők egyike. 60. Tartózkodás valahol. 62. Egyszerű gép. 63. Tamási Áron ismert alakja.

FÜGGŐLEGES: 1. Kiejtett betű. 2. Vadászkutya. 3. Diplomások rövidítése. 4. Sierra... (független afrikai állam). 5. Állóképek vetítője. 6. Szolmizációs hang (az első négyzet „SZ”). 7. L. F. 8. ...-lom. 9. Az ókori Elő-Ázsiában használt írásmód. 13. A gyorsaságnak, a lendületnek a mértéke. 14. Növényi támasztékok (névelővel). 16. A vers harmadik sora (zárt betűk: E, Ő). 17. Nedves. 19. A vers második sora (zárt betűk: O, N, S). 20. Város az NSZK-ban a Duna mellett. 21. Prémés állatnak has alatti prémeje. 22. Lásd az 54. sz. sort. 25. Firenze német neve, régebben hazánkban is használták. 26. Útőér, verőér. 28. Nem valódi. 32. Kártyalap. 34. Rend szerint fáj is. 39. Józsi kolbász. 41. Erkölcsei jóra irányuló készség. 43. Jelenleg. 45. Drégely hős védője volt. 47. A. I. I. 48. Azonos betűk. 49. A munka és az energia egysége. 50. Csúcs a Bükk-hegységben. 52. A kötélekek kibontása. 56. Vörös-tengeri kikötőváros. 58. Csapadék. 59. Indítóka. 61. S. D. 62. Létezik. 64. Rag, -be párja.

Beküldendő a vízszintes 1., függőleges 19., 16. és vízszintes 25. sz. sorok megfejtése. **Határidő: december 15.**

Előző számunkban közölt keresztretjvény megfejtése: Bó szüret lesz, széled a bú, A borsajtó csikorog, Harsány zajtól riadoznak, A tetők a hegysorok. (Tompá Mihály)

Könyvjutalmat nyertek:

Barna Elek Szolnok, Palkovics Rózsa Becföldre, Rachlitz György Tatabánya, Tóth László Bp., Surányi Csilla Bp., Mladoniczky Margit Bp.

UTAZÁSAINÁL
VEGYE IGÉNYBE

az

SZOLGÁLTATÁSAIT

Ütlevél – vízumintézés. Valutavétel – eladás.

Bel- és külföldi vasúti-, hely-, hálókocsi-, távolsági autóbusz-, repülő- és hajójegyek elővételben.

Szobafoglalás bel- és külföldi szállodákban és fizetővendéglátó helyeken

Idegenforgalmi szolgáltatások biztosítása egyéni utasoknak külföldön

Európa, Afrika, Ázsia legszebb tájaira, üdülőhelyeire juthat el

az

-szal,

csaknem százféle társasutazási program között válogathat

VÁROSNÉZŐ KÜLÖNJÁRATOK

Részletes tájékoztatás,
díjtalan utazási tanácsadás az

irodáknban

A HÓNAP KÉPEI

Rovatunkban olyan újonnan felvett turistafotókat közlünk, amelyek kirándulások, túrák, utazások, üdülések egyes pillanatait, eseményeit, portréit, valamint szép hazai és külföldi tájakat ábrázolnak. A legszebb képet, mint a HÓNAP KÉPÉT 100 Ft, a többi 50-50 Ft értékű fotóikkal jutalmazza a FORTE-gyár,

OKTÓBER LEGSZEBB KÉPEI

1. A HÓNAP KÉPE: A DRINA-völgye (Jánossy Dániel Bp., V., Egyetem tér 5), 2. Az idősök is túróznak (Kistamás Sándor Cegléd), 3. Bográcsgulyás csülökkel (Góczán Géza Bp.), 4. Bánkúti reggel (Dankó László Győr), 5. Gombafejek (Kántor Csaba Bp.)

✓ M1

TURISTA

A MAGYAR TERMÉSZETBARÁT
SZÖVETSÉG LAPJA

1970 — 12

MAGYAR RÁDIO ÉS TELEVÍZ
ARCHIVUM

ÁRA: 3 Ft

TURISTA

XVI. ÉVFOLYAM, DECEMBER

TARTALOM

TURISTAÉLET

Egy meghívó nyomában	16
Egynemely őszi számvetés	12
Lesz-e elegendő téli felszerelés?	20
Az Operaház turistái	3
Mit ajándékozunk Karácsonyra?	30
A TURISTA Információs Szolgálat	27

HAZAI TÁJAK

A boldog tó városa	3
Koppányvidék	10
Rákoskeresztúrtól Rákoskertig	17
Szorospataktól Piszkestetőig	22

KÜLFÖLD — ÜTIKALAUZ — ÜTLEÍRÁS

Jeanne D'Arc városában	8
Egy nap Cortinában	18
Szelleműzés a fangoknál	13
Nehéz nap a Jalovec falán	6

ÉRDEKES — HASZNOS

Szépség a havon	7
Hírek — érdekességek — furcsaságok	21

SZORAKOZÁS

Turistadívat	26
Humor a turisztika világából	26
Vidéki kislány Pesten	35

TURISTA: Turisztikai, kemping, utazási, üdülési, szabad idő folyóirat. Felelős szerkesztő: **Endrődi Lajos**, Szerkeszti a szerkesztő bizottság. Szerkesztőség címe: Bp. V., Váci u. 58. Postafiók 5. Tel.: 182-932. Félfogadás: H., Sz., P. du. 2-4 között. Kiadja az Ifjúsági Lapkiadó Vállalat. Felelős kiadó: Tóth László igazgató. Kiadóhivatal: Bp. VI., Révay u. 16. Terjeszti a Magyar Posta. Elfizethető bármely postahivatalnál, a kézbesítők-nél, a Posta hírlapüzleteiben és a Posta Központi Hírlapirodánál (Bp. V., KHI, József nádor tér 1.) közvetlenül, vagy postautalványon, valamint átutalással a KHI 215-96 162 pénzforgalmi jelzőszámára. Elfizetési díj egy évre 36 Ft. Fél-évre 18 Ft. Régi példányok árusítása a Kiadóban. Sz., P. 10-14 között

Kéziratot és fényképet nem örzünk meg és nem küldünk vissza

INDEX: 25 814

70.5213 Egyetemi Nyomda, Budapest.
Felelős vezető: **Janka Gyula** igazgató

A KÖVETKEZŐ SZÁM TARTALMÁBÓL:

Mindent a külföldi utazásról. —
Hová, mennyiért, hogyan lehet
utazni? Utlevél, OTP kölcsön.
Egyéni és társasutazások. — Sí-
élet rovat.

A TERMÉSZETJÁRÁS JÖVŐJÉÉRT

Találó véletlen, hogy a Fejér megyei Természetbarát Szövetség a negyedik öt éves tervről tanácskozó országgyűlést követő héten tartotta szokásos évi értekezletét. Bár a két tanácskozás jelentőségében és ki-hatásában messze elmarad egymástól, mégis van közöttük összefüggés. Országunk legnagyobb fórumán a következő évek tennivalóiról tanácskoz-tak, mely tennivalókból mindenkinek ki kell vennie a részét képességei és lehetőségei arányában. Ez alól a sportszervek sem kivétel.

Igen, az iparban foglalkoztatottak számának tervezett növelése, vala-mint a fizikai munka egyre nagyobb mértékű „szellemiesedése” foko-zottabb feladatokat rónak a dolgozók pihenését irányító szervekre. A monoton gépi munka vasszigorral követeli, hogy — az optimális munka-képesség biztosítása érdekében — ésszerűen használjuk ki a fokozatosan növekvő szabad időt. A Fejér megyei Szakszövetség aktívait különösen érzékenyen érintik a fentiek. A megyében ugyanis olyan félmjelzett üze-mek találhatók, mint a Dunaújvárosi Vasmű, a Székesfehérvári VIDE-OTON, Ikarusz és Könnyűfémmű, melyek dolgozóinak mozgatása máris nagy feladat a természetbarát aktívák számára. Hogy miért éppen nekik? Felesleges bizonygatni, hogy a jelenlegi létesítmény-ellátottság mellett a természetjárás az egyetlen sportág, amely képes lehet a tömegek sza-bad idejének megszervezésére, illetve sportolási igényeik kielégítésére. A képesség azonban önmagában kevés a sikerhez! Csak lehetőség, mely-nek realizálását segíthetik, vagy gátolhatják az objektív és szubjektív tényezők. A már említett megyei értekezleten az elnöklő Csiky Gyula is beszélt

a gátló tényezőkről

Mert náluk sincs minden rendben a természetjárás körül. Évek óta stag-nálás jellemzi a mozgalmat, ami az igazolt turisták számában is megmu-tatkozik: 1969-ben 2551 fő, 1970. szeptember 1-én 2511 fő. S hogyan jutott ide a természetjárás? Ennek jónéhány okát már a Fejér megyetiek is lát-ják. (Márpedig a hiba felismerése egy lépcsőfok a kiküszöbölése felé ve-zető úton.)

1. A természetjárás iránti érdektelenség okai:

- a növekvő életszínvonal (pl. a jó tv-műsor otthon marasztaló ha-tása);
 - a sport differenciálódása (egyesek más sportágakban is megtalálják a kikapcsolódást és a felüdülést);
 - a hétfégi mellékállások népszerűsödése is otthon tartja a dolgozók egy részét.
2. A még mindig helytelen szemlélet: sok sportvezető szemében is csak bokorugró és virágyújtó a turista.
3. Az egyesületi támogatás minimalizálása. A természetjáró szakosztályok csak nagy harc árán tudják „kisírni” a működésükhöz szükséges anyagi támogatást.
4. Magának a turizmusnak a differenciálódása (alpinisták, autósok, mo-torosok stb.).
5. A szállásfoglalás problémája: a TEV szálásaiban nincs elegendő férő-hely, a szobafoglalással járó adminisztráció egyébként is elriasztja az embereket a hosszabb túráktól.
6. A közlekedési vállalatok is mostohábban kezelik ma a természetjárást, mint korábban. Sok az adminisztráció!
7. Az ifjúság elidegenedése a mozgalmától. Elsősorban a megnövekedett túra költségek következménye.
8. Szubjektív okok: nem használják ki megfelelően a KISZ, a szakszerve-zetek és egyéb hivatalok segítőkészségét. Kevesebb gondot fordítanak a káderképzésre.

KÖVETKEZTETÉS

Ezekkel a problémákkal kell tehát megküzdeniük a Fejér megyeiek-nek. Persze a fentiek az ország bármelyik megyei tanácskozásán elhan-gozhattak volna — vagy talán már el is hangzottak. S éppen általános-ságuk, no meg aktualitásuk miatt érdemes most számba venni őket. Kár lenne fölöttük napirendre térni, mert nem kevesebbről, mint egy olyan sportág jövőjéről van szó, amelyik jelentősen befolyásolhatja a dolgozók munkakérdését, hangulatát — végső soron pedig az országgyűlésen elfoga-dott tervek egészséges teljesítését.

M. L.

A BOLDOG TÓ VÁROSA

Légifelvétel Tatatóvárosról. (MTI Járai felv.)

A borongós tükrű tó őszi párák alatt pihen. Alig lehet végiglátni széles vízmezején, a föléje nyúló vén fák maradék lombjokkal is minduntalan útját állják a tekintetnek. A partvonalat követő tömött pázsitú park szegélyén dohányszín héjukat hányó platánok, roppant koronájú szilfák s hamvasan csillogó, ezüstfényű csoportok követik egymást, odább gyengéden bókoló öreg fűzek közt karcsú fehér derékkal szökik fel egy-egy lányos, lenge nyír. Sápádó lombú fák s piruló cserjék karéjában nyugszik a tó; vize álmosan csöndes, csak ott csobog, ahol beléje ömlik a tápláló Átalér, s a másik végén, ahol mohos zsillipkapukon át, habos zúgókat ejtve elhagyja, a med-

ret a túlfolyás. Jó másfél órai út lenne körül sétálni a hat-hét kilométer kerületű, 400 holdas tavat, melynek legdélibb csücskében szinte őstermészeti kép fogad, költöző víziszárnyasok zsvájától hangos nádszegély.

Ez a tó egy város közepén van. Nagyívű partvonalát hosszú félkörben Tata házai szegélyezik. Nincs még egy helységünk, amely annyira összeforrott volna a természettel, mint Tata. A különböző tájelemek itt a városkép fontos alkotórészei. A Vértes és a Gerecse közti völgymedencében alakult ki ez a rendkívül érdekes dunántúli kisváros; erdős, dombos környezetben, gyors patakok futása mentén, források buzgó kútfé-

jénél. A két mészkőhegység vizeit összegyűjtő Átalér a város közepén tóvá szélesedik, s ez a Nagy-tó vagy Öreg-tó, a település leglényegesebb szerkezeti eleme. Összeköti a dombra épült Tatát a lapályon heverő Tó-várossal, s ez a természeti kapocs nagyvonalúan bensőséges.

Ahol a két városrész összeér, ott emelkedik a Nagy-tó ligetes partján testes, zömök tornyával a vár. Négy-szögletes, négyemeletes öregtornyát még a Csák nemzetség is lakta az 1300-as évek elején, de fényes lovagvárrá Zsigmond király tette. Ő duzasztotta halastóvá az Átalér vizét is, hogy a vadászatás szüneteiben halászgathasson is az akkor kialakult Nagy-tón. Mátyásnak is kedves va-

AZ OPERAHÁZ TURISTÁI

Három évvel ezelőtt a Normafánál emléktáblát avattak fel a természetbarát művészek, a táblán Devecseri Gábor sorai olvashatók:

„Normafa
Hajdanidőn itt lengett lombod
a szélben
Ünnepi hegymászók víg dala
szállt körüléd.

Normafa
Majdanidőn lombod közt éled
az ének
Győzve sivár közdnyön, győzve
dühös viharon.”

Normafa mindig kedvelt helye volt az operaházlaknak, mert talán nincs is még egy kirándulohely, amelyik annyira „operai” volna, mint a Normafa. Hitelesen ma már meg sem állapítható, hogy a név a régi normanapból, a szabad napból származik és a múlt század legnagyobb operaprimadonnája, Schodelné ezért énekelte-e itt Norma áriáját, vagy mert egy szép tavaszi vasárnap délután a szikrázó napfényben a fa tövében csendült fel Schodelné ajkáról a híres

Jóny Imre felvétele

Egy régi vízimalom a város közepén. MTI felv.

dászterülete a tövidék, visegrádi palotáján kívül legszívesebben itt mulat a tatai várban. A kettős bástyafallal és sáncárokkal védett csillag alakú várkastélyt pazar függőkertek, márvány szökőkutak vették körül, parkjában díszes madárházak sorakoztak temérdek egzotikus és hazai szárnyassal. A királyi mulató-palotából végvár lett a török időben; a tavak, patakok, források vize malmok forgatása helyett a védművek árokrendszerének elárasztásában kapott védelmi szerepet.

Az ország egyetlen megmaradt vízvárát most is az eredeti árokrendszer veszi körül, de bástyáinak, falainak jórésze régen leomlott. Romantikus ízléssel újjáépített szárnyá-

ban gazdag helytörténeti múzeum várja az országjárókat. Az elmúlt években kiterjedt ásatások folytak a vár körül, feltárták a teljes vízvédelmi rendszert, a bástya- és falmaradványokat. Az így feltakart múlt újabb idegenforgalmi vonzereje az érdekes arculatú városkának, amely művészi hajlandóságú kézműveseinek köszönheti létét.

Tata polgárai a XVIII. század folyamán egy bájós barokk világot teremtetek a kordába fogott vizek partján. Pallérok, ácsok, szobrászok, festők, iparművészek serege fogott szerszámot a művészetpártoló Eszterházy József ösztönzésére, s a magyar barokk legnagyobb építőzsenijének, Fellner Jakabnak az irányításá-

val egy egészen sajátos hangulatú, egységes hatású városképet formált ki. A monumentális plébániatemplom, a klasszicizáló későbarokk eremeke, a két Eszterházy-kastély, a kálvária-kápolna s a vízimalmok és polgárházak egész sora hirdeti Fellner alkotó nagyságát. Mert ezt az autodidakta építőmestert nemcsak a nagyszabású megbízások lelkesítették, hanem a köznap feladatok is. Élményt adó művé tudott formálni egy vágóhidat, egy malmot, egy uradalmi cselédházat, egy lakóépületet is, s igaz gyönyörűséggel eltelve állhatunk meg a kiskastély melletti pompás barokk istálló előtt.

A jellegzetesen fellneri manzardtetők, a kosáríves kapuk, a rokokó díszű kovácsoltvas ablakrácsok éppúgy megragadják Tatán a művészi szépet kereső látogatót, mint a természeti környezetbe szervesen beletkomponált vízimalmok, s a népies barokk ízü uradalmi épületek. A táj-elemekkel át meg átszőtt s a történelmi múlt gazdag hagyatékától színes barokk kisváros egészen sajátos ízekkel, színekkel, formákkal vár és fogad falai közé.

Tata varázsát műemléki értékű kertépítéssel létrehozott parkjai csak fokozzák; az építőművészet, az iparművészet és a kertművészet szerves összekapcsolása vezetett a mai, finoman kulturált városkép kialakulásához. Kristályos tisztasággal felbugyogó források körül jelölte ki 1783-ban Eszterházy József a legnagyobb tatal park, a mai *Népkert* helyét, s Rousseau szellemében, a természet-hez való visszafordulás jegyében épült meg a ligetszerű „*anglus kert*”, melyet lelkes szavakkal dicsér Kazinczy: „*Gyönyörű paradicsom minden tekintetben. Szébb vegetációt nem gondolhatni. Egy olasz nyárfa derekát kétszeri ölelésem által sem*

„Casta diva” ária és ekkor nevezték el Normafának.

Mindenestre művészek — s elsősorban operaénekesek — nagy előszeretettel látogatják ezt a helyet, Tulajdonképpen mondhatni, a több mint százéves normafai emlék volt az első operaénekesi természetbarát megmozdulás, szervezett mozgalomról persze még nem lehet beszélni.

A későbbi évek során sem alakul még ki rendszeres mozgalom, csak baráti társaságok, egy-egy operai világhíresség köré csoportosult alkalmi kiránduló társaságok tűrnak. Évtizedeken át az Abrányi-család vezérletével fejlődik az operai turizmus. Abrányi Kornél és Abrányi Emil kiváló tőrözök voltak. A múlt század végén és a századforduló idején az akkor világhírű operaprimadonna, Abrányiné Wein Margit állt az alkalmi kiránduló társulások középpontjában.

A huszas-harmincas években — a később világhírűvé lett kiváló basszista — a fiatal Székely Mihály a turista társaságok vezér-egyénisége.

1952-ben az Operaház énekkari művésze, Jóny Imre kezdett először rendszer-

es kirándulásokat szervezni, majd 1953-ban megalakította az Opera Sportkör Természetbarát szakosztályát.

Az Operaházban a II. emeleti páholy-sornál, a Múzeum melletti szalon a Természetbarát szakosztály otthona. Itt kerestük fel a szakosztály alapítóját, Jóny Imrét.

„Első célként több túravezető kiképzését tűztük ki — ez azért volt fontos, mert az Operaház speciális munkarendje következtében csak több túrcsoportban, különböző időpontokban lehet túrázni. Nálunk hétfő a szabad nap, ezért a művészi és technikai személyzet általában ekkor ér rá. Az irodák és műhelyek dolgozóinak egy része viszont vasárnap szabad. Az énekesek, táncosok, zenekari tagok legnehezebb munkanapja a szombat, vasár- és az ünnepnapok.”

— **Milyen gyakran és hogyan túráznak?**

— Télen-nyáron, minden héten vezetünk túrákat. Július-augusztus hónapokban, amikor színházi szünet van, hosszabb és nagyobb túrákat is szoktunk tartani. Többen megkapták már az Országos Kék-túra jelvényt, Sok Arany-, Ezüst- és Bronzjelvényesünk is van. Ami

engem illet, az évek során több nagy túrát szerveztem és vezettem Bükkben, Zemplénben, Bakonyban, többek között, sőt vezettem egy igen szépen sikerült kéthetes túrát a Magas-Tátrában.

— **A szakosztály tagjai csak belföldi túrákon vesznek részt, vagy voltak nagyobb külföldi utak is?**

— Jó néhány sporttársunk vette igénybe az utóbbi években az MTSZ cseretúráit. Így járta be színházunk érdemes művésze, Szecsődi Irén Angliát. Magam is több cseretúrára vettem részt, Voltam Jugoszláviában, Lengyelországban és Svájcban.

— **Hogyan sikerült a svájci cseretúra?**

— Nemcsak Svájc gyönyörű tájait ismerjük meg; szebbnél szebb túrákat tettünk a Rider Alpon, hanem alkalmunk volt megismerkedni és barátságot kötni svájci emberekkel is. Az 1930 m. magas fekvő rider alpi T. V. N. turistaházban 10 napig együtt laktunk svájci turistákkal. A társaságban fizikai dolgozó, művész, mérnök is volt, így újszólván a társadalom minden rétege képviselve volt. Ezt a teljesen heterogén társaságot mégis eggyé forrasztotta a

foghattam körül. Széles és hosszan elnyúlt taván százanként úszkálnak a hatjuk." Az angol tájképi kertépítés elvei szerint létesült tatai parkban nagy füves tisztások közt festői csoportosulással jelennek meg a legkülönbözőbb egzotikus és hazai fafajták, s finom összehangoltságukban meghitt hangulatot árasztanak.

Igy lombhullás idején is megkapó hatású ez a növénykülönlegességekkel teli tájkert, fel-felcsillanó törészleteivel, apró hidak alatt elfutó patakocskáival, sejtelmes sűrűbe vezető ösvényeivel. Itt egy roppant vöröstölgy bűvöl el parázló koronájával, odább egy Kínából ideszármazott páfrányfenyő állít meg; egy kicsiny tó pantján virginiai mocsári ciprusok sorakoznak, s szinte a föld színén teregeti szét ágait legyezőszerűen a kaukázusi szárnyasdió. Platánok, szilek s hársak közt feltűnik egy-egy rücsköskérgű ostorfa, vörhenyes levelű vérbükk s a kis szigeteken most is úgy búsonganak magukbaroskadtan a szomorúfűzek, mint 180 évvel ezelőtt, amikor első példányaikat ide telepítette az érzelmes kertépítő, hogy a romantikus életérzés kifejezője legyenek a vizek partján. Ez a park ma a magyar sport egyik legjelentősebb létesítményének ad otthont. A Népkert jelentős részét az olimpiai edzőtábor foglalja el, annyi szép magyar sport-siker kiérlelő műhelye.

Tata legfőbb vonzereje vizekben való gazdagsága, de éppen tavait, forrásait fenyegeti ma a legtöbb veszély. A Nagy-tót a gyors eliszaposodás és feltöltődés veszélye fenyegeti, olyan tömegben ömlik bele a tatabányai iparvidék iszapos, hordalékos szennyvize; forrásai pedig sorra elapadnak az ipari igénybevétel következtében. A tavak, források megmentése a városfejlesztés legelémibb

Tóvároskert, a vár kapujával. MTI felv.

előfeltétele, hiszen Tata jövője nagymértékben függ táji-természeti értékeinek kihasználásától, idegenforgalmi, üdülési lehetőségeinek bővítésétől. Az Öreg-tó körül néhány évvel ezelőtt megkezdődött egy új üdülőtábor kialakításának a munkája, több nagy üdülő, turisztaszálló, motel, csónakház, horgásztanya épül itt, s a tervezett sportlétesítmények nemzetközi kajak- és kenu-verseknek lebonyolítását is lehetővé teszi a tavon. A nemzetközi lovasiskola máris jó hírű és sok külföldi vendéget vonz.

A vizek nyújtotta lehetőségek fontos idegenforgalmi központtá tehetik Tatát, s jelentőségét erősen fokozza, hogy rajta fut keresztül az épülőben

levő budapest—bécs—londoni transzkontinentális út. Mintegy kétezer évvel ezelőtt a legnagyobb pannóniai táborvárosnak, Brigetionak (Oszóny) az üdülőtábor volt Tata; langyos forrásai, fürdőlehetőségei tömegével biztatták állandó letelepedésre a szónyi légő veteránjait. Ez időben Lacus Felixnek, boldog tónak nevezték e helyet, amely azonban kitűnő természeti adottságainak teljes kihasználásáig mindmáig nem jutott el. A kivitelezés előtt álló városrendezési tervek révén most végre elindulhat Tata a gyorsabb fejlődés útján, hogy a pihenés, a szórakozás és a sport céljait egyként szolgáló üdülőhellyé váljék.

Antalfy Gyula

közös nemes szenvedély, a természet szépségének rajongó szeretete.

— Mit tudunk mi adni a svájciaknak?

— Csere-alapon az MTSZ fogad svájci csoportokat, néhány napot Budapesten töltenek, majd bemutatjuk nekik a Balatont és környékét.

— A svájciaknak hogy tetszett Magyarország?

— A Balaton szépségéről áradozva beszéltek, Hévíztől el voltak ragadtatva.

— Jók és hasznosak ezek a cseretúrák?

— Feltétlenül. Elősegíti, hogy különböző nemzetek fiatal megismerjék egymást és ami talán a döntő, ez többségében a kispénzű emberek utazási formája.

Bücsúzól további sikeres, eredményteljes éveket kívánunk Jóny Imre szakosztályvezetőnek művészi és sport-pályafutásához. Több, mint negyven évi természetjárás tapasztalatait adja át a kör tagjainak, s az öregeket, fiatalokat egyaránt neveli a túrázás szeretetére!

Dr. Viola György

„Pihenő a Nagy Gletsch gleccsernél.” Jóny Imre felv.

Igy fest a fel-
készülés
egy hegymászó
útra.
(Fehérkőlápa)

Nehéz nap a Jalovec falán

karabinereket, majd elkezdtünk mászni az első barlang felé. Körülnézünk: most hogyan tovább. A barlangban felmászni lehetetlen. Egyetlen kijutási lehetőség egy bizonytalan végű, kb. 10 m-es traverz a szomszédos kéménybe. Kimászom jobbra egy párkányon, majd kis élen felmászva egy aláhajlás alá jutok. Itt egy nagy, régi szeg van. Beakasztom magam, majd apró fogásokon tovább oldalazok. Beverek még egy szöveget, lassan átengedem magam egy kis fogásig, most egy lendület, és máris biztosan állok a nagy semmin. Még egy kis tapadás, és a továbbjutást jelentő kéményben vagyok. Karez gyorsan utánam jön, majd indul tovább. Két egymást követő hasadékban mászik fel, és már a tekepályán vagyunk, a fal közepén levő törmelékes, széles hátton. Itt kezdődnek a tulajdonképpeni nehézségek.

A széles kéményben szögelni nem lehet, majdnem minden mozog. Ezt egy hasonló második követi. Középet aláhajlás zárja el, melynek bal szélén kis bevágás húzódik.

— Úgy látszik, hogy túl vagyunk a nehezen — mondom. Lépcsőzetesen elhelyezkedő, sima táblák vannak előttünk. Csak úgy könnyedén nekirugaszodom, hogy felszaladjak, de nem tudok. Ezek a ravasz lépcsők kissé kifelé dőlnek, a fogások aprók, állás pedig alig van. Minden tudásomat össze kell szednem, hogy továbbjussak. A kötélhossz vége felé találok egy szeget, gyorsan beakasztom magam. Pihenek egy kicsit, mert már elfáradtak az ujjaim, majd 3—4 m-t feljebb kapaszkodok egy széles párkányra. Alattunk 300 m-rel három ember. Kiabálásunkra megállnak. Meteorosok ők is, tegnap a Jalovecot mászták, és csak mostanra sikerült befejezniük.

Tévedésből a Horn-út helyett a mi utunkra szálltak, ezért tartott nekik két napig.

Gyorsan haladunk, hamarosan könnyű párkányokon kapaszkodunk fel és ott állunk egy barátságatlan, keskeny, fekete hasadék alatt.

Semmi kedvünk sincs ebben a hasadékban felmászni. Megpróbáljuk megkerülni. Először jobbra mászunk egy párkányon, de az nem megy tovább. Aztán balra próbálunk, ellibegünk a végéig vagy 15 m-t, de ott sincs semmi. Nincs mese, itt kell felmenni. Karommal mélyen benyúlok a hasadékba — pont belefér, lábbal a szögletet határoló sima falakat feszítem. Lassan tolom magam egyre feljebb, míg túljutok ezen is. Egy rendkívül törekeny párkányon vagyok. Megpróbálok szegeket beverni, egyet sikerül is becsúsztatni egy repedésbe, de nem tart semmit.

Egy kőlapra lépek fel, aztán már ott vagyok az aláhajló rész alatt. Minden mozog. Kissé feljebb csúszom. Már nehezen tartom magam, de nem szabad kiesni, mert akkor ketten megyünk a mélybe. Izzadok. Megpróbálok a lehetetlent — ahogy lehet, hozzátapadok a falhoz, oldalt kidobom a lábam egy állásra — letörök? nem! — és máris túljutottam a nehezen.

(Biztosítás közben elgondolkozom, hogyan juthattak fel a lányok? Semmi nyomot nem találtam, hogy szegelek volna! Az állások, amelyeket okvetlen használniok kellett, sem voltak megtisztítva a törmeléktől.)

Most Karez megy előre. Három métert mászik fel a következő párkányra.

— Vége! Ezen nem lehet továbbmenni! — kiabál le.

Lassan visszamászik oda, ahonnan elindult. Jobbra próbálkozik. A kötél eleinte lassan fut — nehéz lehet a terep — majd meggyorsul, majdnem szalad — már könnyű sziklán jár. Hamarosan vége a kötélnak, megyek én is utána. Még 40 m tagolt, szilárd kővön és már a Jalovec ferde platóján állunk. Innen gyorsan, biztosítás nélkül igyekszünk a csúc felé. $\frac{1}{2}$ 5-re értünk fel. Lefelé már direkt jólesett az a nyári zivatar, ami egész a táborig, 3 órán keresztül paskolta a hátunkat.

A táborban első dolgunk volt, hogy gratuláljunk a lányoknak.

— Nagyszerűen tudtok mászni! Ez a kéményút a legjobbaknak is becsületére válik!

— Kéményút? Miféle kéményút? Mi a Horn-utat csináltuk!

Sztrákos Károly

A Jalovec a Juli-Alpok legszebb csúcsai közé tartozik. ÉK-i falán át három út visz. A jobb oldalán a Comici-pillér, ez a legnehezebb (VI.), közepén a kéményút, amely ötös nehézségű, balra oldalt pedig a könnyű Horn-út halad (III.). Németh Károllyal azt terveztük, hogy az idén a kéményúton át fogjuk megmászni ezt a csúcst.

Korán reggel indultunk el. Jó tempóban, 2 óra alatt értük el a fal beszállását. Itt látván, hogy a terep könnyen járható, az első két kötéshosszt biztosítás nélkül tettük meg. Hamarosan elértünk a fal első meredek részéhez. Itt bekötöttük magunkat, magunkra aggattuk a szegeket,

A Jalovec ÉK-i fala. Középen a kéményút. (Holler Huba felvétele)

Szépség a havon

Természetes, hogy szépek akarunk lenni és a téli túra és a síelés után is barnára lesülve akarunk hazatérni.

A barna szín manapság hozzátartozik a bőr kellemes tónusához! A napsütött szín több, mint divat. A barna bőr fokozza az önbizalmat, sikert és egészséget sugároz. Volt idő, amikor a napégette arc a szegényeket, a nehéz munkát végzőket jellemezte. Ezekben az időkben előkelő sápadtság és alabástrom bőr jelentette a női szépséget.

Ma másképp van. A mai nők egész éven át barnák akarnak lenni, legalábbis az állandóan látható részekben. Vannak, akiknek sikerül: pompásan lesülve, sokaktól irigyelve térnek vissza a téli kirándulásokról. Mások azonban drága árat fizetnek a helytelen napozásért, ami pigmentsejtek- és így arszínzavarokhoz vezet, a bőr pedig idő előtt megöregszik.

A napozás otthon kezdődik

Téli üdülésünk, kirándulásunk előtt már otthon készítsük elő bőrünket a hőre, a hidegre és a magaslati levegőre.

Jót tesz bőrünknek, vérkeringésünknek, ha testünket naponta szárazon végigkeféljük. Ha arcunkon vörös erecskék láthatók, akkor elégedjünk meg azzal, hogy arcunkat lezuhanyozzuk. Kézi zuhanyozóval, enyhe vízsugárral öntözzük arcunkat felváltva hideg és meleg vízzel. Ez edzi az arcbőrt. Az arcot és nyakat először tisztítsuk meg, utána pedig kenjük be tápláló krémmel.

Magaslati szín már otthon

Előbarnítást végezhetünk otthon mértéktelen ultraviolászugárással; az arc mindkét oldalát minden második nap három percig kvarcoljuk. Csak az kvarcolhat naponta és hosszabb ideig, akinek fiatal, párnás és zsíros a bőre!

Üdülés víz és szappan nélkül

A vízről és a szappanról akár le is mondhatunk — természetesen csak akkor, ha egészséges az arcbőrünk. Helyettük használjunk méz- és mandulatejet, rózsa- és uborka-emulziót, alkoholfmentes gyógynövényoldatokat, arcvizet, vizlágyító folyadékot. Lehet, hogy a hegyi víz kemény és mésztartalmú, a mézrészecskék pedig elzárják a pórusokat és izgatják az érzékeny bőrt.

Még reggeli előtt kenjük be arcunkat

1

2

3

4

5

6

TANÁCSOK:

1. Naponta arckefével vagy bébi-kefével szárazon masszírozzuk meg az arcot. Jót tesz a vérkeringésnek.
2. Az orrvédő alatt a bőr világos marad. Használjunk inkább krémet, vagy pudert.
3. Ha naponta ledörzsöljük kefével testünket, élénkíti a vérkeringést. Vegyünk ehhez frottkesztyűt, vagy durva kefét.
4. Ne hordjunk akármilyen szemüveget!
5. Napozáshoz használjunk napozó és barnító kenőcsöket, lakk, olaj, krém és zselé formájában. Magaslaton az a legjobb, ami fénytől és sugárzástól egyaránt véd.
6. A férfiaknak is szükségük van a nők segítségére. Adjunk tehát nekik tippeket. — A férfiakra sokszor rá kell kényszeríteni a tanácsot.

zsíros krémmel. Hagyjuk, hogy a szobahőmérsékleten beszivódjon, a fölőselet pedig itassuk le. Semmi esetre se menjünk túl zsírozottan a hidegre. Mínusz foknál a zsír fagygyúserű bevonatot képez, amely az arcon elzárja a pórusokat.

Tetszés szerint válasszuk meg a barnító kenőcsöt: olajat, zselét vagy krémet. Igen világos és érzékeny, alig barnuló arcbőr esetén ajánlatos olyan készítmény, amely fény- és sugárzás ellen véd. Vannak modern, enyhén barnás tónusú napozókrémek, amelyek a sápadt arcbőrre leheletfinom, mézszínű tónust varázsolnak. Óvakodjunk a gyorsan barnító szerektől!

Síelés után is gondoljunk bőrünkre

A megérkezés utáni első estén a napolajos bőrről meleg vízzel távolítsuk el az olaj maradványait. Amint a pórusok szabaddá válnak, olajjal vagy oldattal való enyhe tisztítás következhet. Ezután kenjük be az arcot valamivel, ami biztosítja a bőr nedvességtartalmát.

Előfordul, hogy elővigyázatosságunk dacára is enyhén pirosan, vagy akár rák-vörösen térünk haza; ilyenkor vegyünk langyos zuhanyt, cseresavas, vagy tölgyfakéreg-kivonatból készült folyadékkal. Utána használjunk hűsítő hatású krémet.

Különleges problémák

Kicserepedett ajkunkat ajakírral vagy zsírtartalmú ajakkenőccsel kenjük be.

Az orrunkat jól púderezük be, a púder a téli napsütésben véd az ultraviolászugarak és a szeplők ellen.

A szem a magaslati napsütésben nagy megpróbáltatásoknak van kitéve. A nap-szemüveg optikailag megfelelő és elég sötét legyen, védje a szemet az oldalról jövő fényhatások ellen is.

Szoktassuk hozzá szemünket síelés és napozás után a szemszűrőhöz, alkalmazunk gyógynövényből készített fűrdőt, vagy helyezzünk rá langyos, fekete teával átitatott vattacsomót. Kismítja az új gyűrődéseket és apró ráncokat.

Jeanne d'Arc

VÁROSA

Bordeaux tüzes vörös borainak, Lyon szövögyárainak, selymének, Marseille kikötőjének, Rouen csodálatos katedrálisának, a Loire-menti közel 100 000 lakosú Orleans egy pásztorlányának köszönheti hínevét.

A hőselkű Jeanne d'Arc, az alig 17 éves írástudatlan lotharingiai falusi lány által vezetett és lelkesített francia seregek itt, Orleans falai alatt mérték döntő csapást a már Párizs felé vonuló angol seregekre. 1429. május 8., az orleans-i csata napja a francia történelem nevezetes dátuma — s a város neve összefonódott a francia fegyverek dicsőségével.

Jeanne d'Arc-ot az angolok később fogságba ejtették, s bosszúból bosszorkányság vádjával Rouenben megégették. A hálátlan utókor évszázadokra elfelejtkezett róla, de a város, amely hínevét neki köszönhette, bepótolta a mulasztottakat.

Orleans három szobrot emeltetett Jeanne d'Arc-nak. Az egyik, a legimpozánsabb a Mártíromság-terére

összefutó sugárutak tengelyében áll, a másik a városház előterét díszíti — érdemes megjegyezni, hogy ennek a szobornak királyi kéz az alkotója, Lajos Fülöp lánya, Mária hercegnő készítette, a harmadik a Crénaux-palota, a mai Szépművészeti Múzeum közelében magasodik.

Orleansban van Jeanne d'Arc utca, tér, park, van egy Jeanne d'Arc-ról elnevezett áruház és legalább három Jeanne d'Archoz címzett étterem. Ráadásul még az orleans-i szűz nevét viseli egy fodrász-szalon is. Az ugyancsak gazdag Szépművészeti Múzeum — Rubens, Toulouse Lautrec, Rodin neve fémjelzi a kiállítás értékeit — külön termet szentel a város felszabadítója emlékének.

Minden évben május 7-én és 8-án az orleansi csata évfordulóján nagy ünnepségsorozatot rendeznek; katonai parádé, körmenetek, tűzijátékok, hangversenyek várják a városba a Jeanne d'Arc kultusz híveit.

A turistákat, általában a csata emléke, a szűz neve vonzza a városba és kellemesen csalódnak, miután néhány napot eltöltenek ott. Orleans önmagában is érték.

A város, amelynek alapjait még a rómaiak vetették meg közel kétezer esztendővel ezelőtt, festői képet mutatva terül el a kékvízű Loire part-

A hercegnői kéz által készített Jeanne d'Arc szobor

Az orleans-i katedrális. (A szerző felvétele)

jai mellett. Sokpilléres, boltíves öreg hídjai, a parti sétányok fái mögül elbukkanó keskeny, többszáz éves házai, az egykori városfalak helyén zöldellő parkok, a háztetőtenger fölé magasodó templomtornyok sajátos hangulatot adnak.

A látogató, a múltat idéző óváros keskeny utcáskáin órákig sétálhat, s mindig talál valami érdekeset. Favázas öreg épületek, keskeny vasrácsos ablakok, égbenyúló kémények, megszürcült, kopott kövek beszélnek a letűnt időkről. Sajnos, a második világháború nagyon kegyetlen volt az orleans-i óvárossal. 1940. júniusában a német Stukák egész utcasorokat döntöttek romba, s később az angol-amerikai bombázók támadásai is sok kárt tettek a városban. Felmászva a régi várostoronyba — tizenhét-szer fordul a csigalépcső, míg a szegény vándor felérkezik a torony tetejére — láthatja igazán az ember a pusztítás mértékét. Az utcáskák között törmelékkel borított foghíjak fehérlenek még ma is, 25 évvel a háború után.

Orleans legnevezetesebb épülete a

Jeanne d'Arc-utca végén magasodó Szent Kereszt-katedrális. Hírességét nemcsak szépségének, csodálatos kőcsipkéinek, egységes gótikus stílusának köszönheti, hanem annak is, hogy a katedrális 571 éven keresztül építették. 1287-ben rakták le alapjait, s kisebb-nagyobb megszakításokkal 1858-ig dolgoztak rajta. Hol háborúk, hol pénzhány, hol szakember hiánya akadályozta az építkezést. Még egy király, IV. Henrik is igyekezett meggyorsítani a katedrális elkészültét, nagyobb pénzüsszeget adományozva a városnak, de ez sem segített. A templomot most ismét építeni kell. A bombák nem kerültkék el a katedrális, déli homlokzatának egy részét ma is állványok borítják.

Aki több napot eltölt Orleansban, megismerkedhet a város egy másik nevezetességével is. A város szélén, a Loire partján hosszú vöröstéglás épületsorok állnak. Kapuikon befelé borszállító tartálykocsik, hordókkal megrakott tehergépkocsik, kifelé rekeszekbe sorakozó palackok tízezreit szállító kocsik haladnak. A gyár kör-

nyékére érkező látogató egy pillanattig sem gondolhat arra, hogy egy híres borpalackozó üzem áll előtte. A mindent betöltő ecetszag elámulja, hogy a világ egyik leghíresebb ecetgyárát rejtik a vöröstéglás épületek. Az Orleans környéki borok egy jelentős részét ecetnek dolgozzák fel. No nem szabad azt gondolni, hogy ezen a vidéken csapnivaló bor terem — ellenkezőleg, a világ egyik legfinomabb ecetje értékét éppen a jó alapanyagának, a kitűnő bornak köszönheti.

Orleans sokarcú város, az ódon házsorok, a Jeanne d'Arc emlékek, a katedrális, az ecetgyárak képe mellette ma már egyre inkább odatartoznak a modern lakónegyedek, korszerű üzemek is. Orleans hangulata, összképe, ellentétei tipikusak, a Loire völgyében, Közép-Franciaországban sok hasonló jellegű települést találni. Végigjárni, megismerni, egy kicsit megszeretni már ezért is érdemes.

Vedres László

Mellékvölgye,
fák közé bújt
kisközség:
Somogy-
döröcske

KOPPÁNYVÖLGYE

„Múlt a nyár. A koppányi minaret árnyéka minden nappal hamarabb ért az ablakhoz, melynél Aisa ült és hímzett. A messze rétekről már szénaitlatot hozott a szél.”

(Fekete István: A koppányi aga testamentuma)

A Balaton déli oldalán, a Somogy-Tolnai dombság és Külső-Somogy halmait békeesen szétválasztva, szelíd folyó hordja vizét a Kaposba: a Koppány.

Csipkés tagozódás

A Kaposvárt és Balatonföldvárt összekötő pormentes utat Somogyacsánál szeli keresztül a folyó, mintegy pihenőt kínálva a megyeszékhelyről a tó felé igyekvőknek.

Csak a földrajzi leírások utalnak arra, hogy ez a terület úgyszólván azonos távolságra fekszik az Egyenlítő felől és az Északi-sarktól. Ahhoz azonban elegendő egyetlen felmérés tekintet, hogy bárki megállapíthassa: szőlővel és gyümölcsösökkel pettyezett dombtetők, kalászt ringató lankák és sötétlő erdők, dús legelők és hallgatag vízfolyások ritkaság harmóniája tárulkozott ki előtte.

Maga a völgy egyazon folyónak két oldala — szélessége Koppányszántó és Ürtény között nem több másfél-száz méternél —, tájképi rajza

mégsem egyhangú. A völgy déli pereme hirtelen, szakadékosan emelkedik ki a fás ligetek sátrából, északi oldala viszont elcsendesedő halmok vonulata. A szemhatárt mégis mindkét irányban csipkés tagozódás zárja le, mintha a természet a hullámvasútnak kínálna pályát.

Kisbárapátiától, ahol a folyó keskeny medrének irányát a Balaton partvonalához igazítja, Regöly határáig — ahol a Koppány a Kaposba ömlik — számos patak siet északra vízával a Koppány felé. A Geréz-, a Nágocsi-, a Pernec-, a Szálláskúti-, az Okrádi-, a Kulcsár-, a Ganozdi-, a Cserengáti-patak, s több más vízfolyás öntözi az árkos süllyedékeket; az egykori vízmosások összefutásánál kialakult kisebb medencék ölében pedig apró települések bújnak meg: Somogyacsa, Somogydöröcske, Szorosad, Koppányszántó, Nagykónyi, Pári, majd egy nagyközség is, Tamási.

A festői völgy középpontjának Törökkoppányt tekintik.

Békkút, Falamurdok, Seregrét

Nem volt ismeretlen már őseink előtt sem a völgy törökkoppányi, zömök dombhátakkal védett szakasza. A XIV. század első harmadában Kóban néven szerepelt a pápai tizedjegyzékben, majd várat is emeltek

Műemlék templom
Törökkoppányban

itt, melyet a török megszállás idején Ali budai basa csapatai foglaltak el. A hódoltság idején szandzsák-szék-hellyé lépett elő, várát ekkor magas földhányásokkal erősítették meg, s a százados rabság évtizedeire ma is olyan helmejelölések emlékeztetnek, mint Csasz-út, Lanyista, Falamurdok, Bégekút, Babadag, Sereg-rét.

A teljhatalmú aga kényelmét márvány fürdő szolgálta, mely a mai Kossuth utca 35. szám alatti ingatlan helyén állt, s melyet a főúri lakosztállyal földalatti folyosó kötött össze. A fürdő romjait már régen széthordták, a vizet szállító agyagcsövek törmelékéből azonban még a jelenben is kerül elő egy-egy darab. A föld alatti hajdani folyosó nyomvonalára a nagyobb eszések után megrokkant, s ilyenkor feltöltik az om-ladékat.

A vizet a község központjától három kilométerre fekvő Cseszmei erdőből vezették az aga fürdőjéhez. Ma is Törökkútnak nevezik a bolthajtásos kőkiképzés alól előbukkanó forrást, melynél tisztábbat és ízesebbet nem találni messzi környéken.

A tűnt idők emlékét hordozza a főtéri műemléktemplom, melynek hátsó, a szentély felőli oldalát támasztó pilléreit ugyancsak a hódoltság idején magasztották fel. A kápolna közelében pedig, az egyik lakóépület tűzfalának tövében turbános fejkő pihen: a helyi török temetőből került mostani helyére.

Talán a történelmi múlt, talán a központias fekvés indítja a környező községek lakóit arra, hogy esztendőnként ellátogassanak Törökkoppányba, az ott megrendezésre kerülő Koppányvölgyi Napra. Ilyenkor tanácskozást tartanak a táj településeit közösen foglalkoztató mezőgazdasági, termelési kérdésekről, nagygyűlést szerveznek, szórakoztató műsorokon derülnek — vagy éppen megmártóznak a kutatófúrásnál előtört 28 fokos termásvíz medencéjében.

Somogy „tetején”

A Koppány folyó nevében a hajdani lázadó vezér emlékét őrzi, aki I. István király idejében korlátlan úr volt ezen a vidéken. Napjainkban azonban csendes-álmodozó ez a tájék — még Somogydöröcske határában is, ahol pedig éppen száz esztendővel ezelőtt a falu teljes hosszában, 20—25 méter szélességben árokszerű repedés támadt, s a csuszamlásos kőzettörmeg kilenc házat rombadöntött. Itt, a döröcskei faluvégen lehet felsétálni a József-hegyre, melyet háromszáz méteres magasságával Somogy megye „teteje”-ként emlegetnek. S ha gerincéről nem is látni már az egykori vízimalmokat, azért a mellékvölgyekre eső pillantás a halmok és a köztes mélyedések, a vízválasztók és a fiatal nyárfasorok, a gazdag vegetáció és a fűrészfoga összesimuló háztetők olyan változatos együttesét fogja be, amilyennel csak kevés tájegység dicsekedhet.

Bánhídi Tibor

Turbános fejkő
a török
hódoltság
idejéből

Koppány-
part, nyárfasorral.
(A szerző
felvételei)

A Galyatető alatt

Egynémely őszi számvetés a helyes jelzésekről

Az idei séták noteszét immár behajtottuk. A filmtekercsüket megegyeszer végigpergetjük, kiválasztjuk a nagyítandó, vetítendő képeket és számvetést csinálunk. Számvetéssel próbálkozunk ezúttal az fró is. Abban a reményben teszi, hogy ilyen munkájával nemcsak „gyakorló” turistának használ, hanem annak is javára szolgál, aki mindössze „egyszerű” természetbarátnak tudja magát, se nem versenyző, se nem „hivatásos”, csupán szerény bámulója a hazai tájnak, eligazításra vágyó sétáló ember.

Elsőül a turistajelzések ügye kívánczik ide. A jó jelzések léte minden erdőjárót érdekel, még akkor is, ha jelzetlen, útlan utakon keresi a maga örömét. A helyes irányítás még a leggyakorlottabb térképolvasó vándornak is biztonságot ad, hogyne lenne szükséges akkor, amikor a tájban ismeretlen sétáló próbál támaszkodni rája. Különösen, amikor turista-térképeink is sokszor bizonyulnak hiányosaknak.

De ne elméletet hangoztassunk.

Számos turistajelzésünk hiányos bizony. Csak néhány példa a nyári emlékekből: Nógrádban ballagunk a Romhányi-hegy

nyugati peremén, Felsőpetényben. A Cserhát-térkép szerint falun vonul végig az országos kék jelzés. Valahonnan jön, valamerre megy, ámde nem található. Egy kerítésen ugyan végre felfedezhető valamiféle halovány nyom, de az is elvész, gyakorlatból tudjuk, hogy a falu népe sok mindent jól ismer a maga környékén, a turistajelzések iránt azonban felette közömbös. Magyarazatalk sokszor ellentmondók, időérzékeny csekély. A keresett kék sáv is végkép eltűnik. Orrunk után vágnak neki a felsőpetényi kőbányának. Valaki megkezdte a kék sáv festését, de abbahagyta.

Aztán benn, a tetőn, erdő sűrűjében váratlanul elibénk ugrik egy friss útmutató tábla, amely egyfelől Bánkra, másfelől Romhányba irányít. A bányai jelzés folytatódik, a romhányi újfent eltűnik. Az országos kék!

Persze, mitől sem félek, ismerem a végcél, látom a Nap állását, kezemben a térkép, végül ott bukkanok ki, ahol szándékom is, a Rákóczi-törökmogyorónál. Hanem azért ballagtában mégis eltűnődik az ember. Azon, hogy bár a jelzések festése önzetlen társadalmi munka, sok ve-

szódséggel, költséggel jár, olykor hálátlan is, ennek ellenére azok, akiknek az illetén jelzés a vállalásuk, ügyüket gondosabban is végezhetnék. Csekélyebb hiba, ha minden öt lépésre jut jelzés, mintha fontos helyeken a jelzések elhalványodva, a sűrűbe vesznek.

Másik tapasztalat. Igen lelkiismeretes, ügybuzgó jelzők voltak a Fővárosi Elektromos Művek természetjárói a mátraházi tölgyek-bükkök alatt. Az ember szinte látja lelkeseződését, amint festik a sárga kockákat, köröket az Elektromos-forrás felé, amint foglalták a forrást bájos környezetbe, asztalokat, padokat építettek köréje. Elméletileg a jelzés remekbe sikerült. Gyakorlatilag azonban sok meglepetést okoz, megannyi keveredésre ad alkalmat; a bemenetek, kimenetek, átmenetek, válaszutak jelzése nem pontos, Lajosháza és a Sástó között sok tévelygésre adnak okot, amellyel olyan kék kereszt jelzések is feltűnnek az úton, amelyeket nem is szerepeltet a térkép. Eredmény: a sárga kockás (vagy zöld?) jelzéssel, s a különböző téveteg, elhalványuló jelekkel akár egy-két kilométert is tévedhet a kevéssé gyakorlott, különösen, ha a Galyatető felől érkezik és a Sástó, vagy Lajosháza felé tart.

Hasonlóan titokzatos jelzés ama zöld kereszt is, amely a Kékes-tető alatt a Pezso-kő és a Kis-kő között húzódna. Ami a térképen szerepel, az a valóságban nincs meg s amit a valóságban találunk, a térképen nem áll. Ennélfogva az sem ártana, ha a térképeket új kiadásuk előtt pontosan át-átvizsgálják. Az egyébként legjobbnak bizonyult Mátra-térképünk sem teljesen hibátlan; mint ez idén rájöttünk, Mennyi bosszúság forrása az ilyen!

(Külön fájó sóhajtás: mikor lesz már egész hazát felölelő turistatérkép-készletünk, erdei, hegyi, síksági és vízitérképünk, mégpedig olyan, amely mindig a teljes hegység rajzát mutatja, s nem kell a turistának mindig „lemennie” a térképről!)

Ami a jelzések kiválóságát illeti, az a Budai-hegységben és a Pilsli Parkerdő-ségben megközelíti már az ideálisat. Jók a bakonyiak is. Hiányosak azonban a szöveges útmutatótáblák a vasútállomásokon, autóbusz-központokban, turista-központokban sokhelyütt!

Es hadd mutassunk be a kedves olvasónak itt egy különösnek ható — de, sajnos, mégis megszokott — képet a leglátogatottabb tájak egyikével, a Galyatető útjával kapcsolatban. Kiváló, egészséges jelzett fákat vágtak ki a nyírjesi Nagy-völgyben. Szinte az a gyanúm: kárörvendő kajánsággal tették. El is érték, hogy a kivágott jelzések környékén megnehezítették a tájékozódást. Kivágásukra a jelek szerint semmi szükség nem volt, a vadászokat sem zavarta — egyébként is zavarosak, hiányosak a Galyáról levezető jelzések —, miért ne legyünk még külön hálásak a mátrai favágóknak a legszebb jelzett fák kivágásáért?!

S hacsak ez lenne az egyetlen! Es nemcsak a Mátrában!

A nemes ügybuzgalom túlhajtásával találkoztunk azonban. Ezt a Kőszegi-hegységben láttuk. Pompás új, kék jelzés irányít Velem községben a Szent Vid kápolnához, pirossal pedig Kőszegre mehetünk. A velemi tájékoztató táblán azonban megfordították a színmagyarzatot: a kékre írták a pirosat, a pirosra a kéket.

Egyébként minden sümmel.

De ez igazán a jobbik eset, nagyobb baj ne legyen!

Szombathy Viktor

Megszűntetett jelzés a Mátrában. (A szerző felvételei)

1979. 10. 19. 1983

SZELLEMŰZÉS a FANGOKNÁL

Azt hitték, hogy kémek vagyunk. Tíz napig tartott a tüzetes vizsgálat a gaboni fővárosban. Ennyi időt töltöttünk Libreville, a Szabad város börtönében.

Azután minden tisztázódott és a belügyminiszter kiadta az utasítást:

— A magyarok menjenek vissza oda, ahonnan jöttek!

Ilyesmit könnyű elrendelni, de nehéz — végrehajtani.

Kitoloncolás után néprajzi tanulmányok

Csekő Árpád barátommal tulajdonképpen Kamerunból érkeztünk Gabonba, nemsokkal a Szahara-expedíción befejezése után. Az időt azonban semmiféle érvényes afrikai vízummal nem rendelkezünk, így Kamerunba sem térhettünk vissza. Hiába toloncolnak ki tehát Gabonból, odaát Kamerunban ismét Gabonba tartó gépbe tesznek azzal a felirattal, hogy „vissza a feladónak!”.

Helikopterrel visszavitték tehát arra az olajfúró bárkára, amelynek fedelzetén Gabonba átjutottunk, és amely még akkor is a gaboni partok előtt horgonyzott. Innen küldték azután „ultimátumunkat” a gaboni belügyminisztériumba: engedélyezék végre az ottani tanulmányainkat. A válasz: tüntessék el a két magyart a tengerről is!

Port Gentil városában tettek gépre — Kameruni végcállal. De a repülőgép csak Libreville-ig közlekedett, ott át kellett volna szállnunk. Ezt elmulasztottuk, viszont másnap látogatást tettünk az oroszlán barlangjában: a belügyminisztériumban. Ugyanis volt némi rendezetlen ügyünk: személyes poggyászunkat az átvizsgálás után nem kaptuk vissza. Már pedig mi kifosztva, csomagjaink nélkül nem távozzunk!

Az „illetékesek” belátták, hogy igazunk van. Igyekeznek előkeríteni a rendőrség kezén szőrén-szálán elfűnt holmijainkat, s amíg ez meg nem történik, természetesen az országban maradhatunk.

— Csak minél kevesebbet tartózkodjanak a fővárosban, nehogy a belügyminiszter meglássa magukat, mert ő úgy tudja, hogy a kitoloncolásukat végrehajtották.

Nekünk sem kellett több! Hisz mi nem a fővárosra voltunk kíváncsiak,

hanem az országra és a népére. Hentként azért becsületből bekopogtunk a belügyminisztériumba is, ahol sajnálkozva jelentették ki: sajnós, a nyomozás még eredménytelen. Tehát maradhatunk...

Egy Gabonban élő honfitársunk révén ismerkedtünk meg a bantu néger fang törzsével és rendszeresen részt vehettünk azok misztikus ceremóniáin.

Ezeket az összejöveteleket a törzs varázslója, az *ogulamba* vezetésével hetente tartják. Mindig akad valaki, akit a rossz szellem megrontott és a varázslóhoz fordul segítségért. Ezen szerencsétlenek meggyógyítása, a beléjük telepedett rossz szellemek elűzése képezi a ceremóniák főtárgyát, amelyet *m'biri*-nek neveznek.

A nagy varázsló annyira megkedvelt bennünket, hogy a harmadik *m'biri* ceremónián megengedte: mi is a beavatottak közt lehessünk.

A fiatalasszony gyereket akar

Tudni kell, hogy a *m'biri* résztvevői — a nagy varázslón és a betegek kivételével — két csoportot képeznek. Az egyik a passzív szemlélődők csoportja, akik a földön üldö-

A fiatalasszony, miután lemosták arcáról a fehér mázolás!

Gabon fővárosa: Libreville

Fang szép-
asszony
a m'biri rész-
vevője
gyermekével

gélnek, énekelnek és szürcsölik a pálmabort. A másik csoport a beavatottak vagy a táncosok csoportja, ezek a varázsló közvetlen „munkatársai”, segítenek neki a varázslatok lefolytatásában. Az *ogulamba* bizalmát élvezve mi ezek között lehetünk.

A m'biri színhelye egy kis tisztás a dzsungelben, nem messze a lakókunyhóktól. Ide egy pálmalevél fedélű fészert építettek, hogy a gyakori esők ellen megvédje a ceremónia részvevőit.

Amikor péntek reggel a tett színhelyére érkezünk, a törzs asszonyai már javában tevékenykedtek: takarították a fészert és friss pálmalevelekkel díszítették. Ott volt a két beteg is: egy férfi, akit a rossz szellemek már egészen legyengítettek és egy fiatalasszony, aki egészséges gyereket szeretne szülni. Az asszonyka legutóbb életképtelen, koraszülött porontyot hozott a világra. Úgy vélte, a rossz szellem tette vele ezt a csúfságot és eljött a varázslóhoz, hogy megtisztuljon.

Megérkezett a nagy varázsló, az *ogulamba* is a szükséges kegyszerekkel. Elrendezte a pácienseket: a fészert közepén levő gyékényre ültette őket. Azután előszedte batyú-

jából a bűvös bódítószert, az *ébogkát* és beadagolta a betegeknek az első részletet. Két napon át, amíg a varázslat tart és amíg a rossz szellem el nem távozik belőlük, a vezeklő páciensek a bódítószeren kívül mást nem fogyaszthatnak.

Idehaza tudtuk csak meg, hogy az *ébogka* — amelyből mi is többször fogyasztottunk — különféle alkaloidákat tartalmaz, többek között sztrichnint is, amely kis mértékben kábítószert, de nagyobb adagban halálos mérget. Ebből adódik, hogy a m'biri ceremóniák olykor tragikusan végződnek.

Az asszonyok valamiféle fehér festékkel bemázolták a betegek arcát és karjait, fejükre különleges varázsfűvekből font koszorút helyeztek, azok közepére pedig papagájtollat tűztek. Az *ébogka* kezdte éreztetni hatását: a páciensek tekintetei mind zavarosabbá váltak és mint a részegek, ültőhelyükben dülöngáltak előre és hátra. Befutott a „zenekar” is: két fiatalember *gomá*nak nevezett pengetős hangszert hozott, a harmadik pedig egy keményfalécut (ez az *obaka*). Az utóbbit két földbe vert cövekre állították és úgy püfölték egy dobverőszerű bottal.

A m'biri első napja látványos ceremóniákban még szegény. Annál

vadabb ceremóniák következnek a második nap estéjén!

Nyolc óra lehetett, amikor az *ogulamba* hozzánk lépett és intett, hogy kövessük. Egy másik erdei tisztáson nagy csapat asszony és néhány férfi csevegett egy fáklya kísérteties fényében. Valamennyiük arca és felső teste fehérre volt mázolva, derekukra fehér vászont tekertek. A nagy varázsló rendelkezett: dobjuk le mi is a „civil” ruhát és kössünk a derekunkra fehér gyolcsot. Cipőink is a bozótba kerültek. Következett a „sminkelés”. Behunytam a szemem, nehogy a fehér lé — ki tudja, miből készült — megvakítson. Egy másik asszony vörös festékkel pontokat nyomkodott kimeszelt arcunkra.

Az *ogulamba* vezényszavaira egymás mögött libasorban zárkóztunk fel. Lehattunk vagy harmincan. A nagy varázslóval az élen tánc lépésben elindultunk az erdőből a m'biri színhelye felé. Az elől haladók monoton éneklésbe kezdtek:

— Mbája-mbáji-djomá! Mbája-mbáji-djomá!

Az ismétlődő dallamot átvette az egész tömeg. Árpival híven utánoztuk a feketék mozdulatait: éneklés

A m'bir
első napján
a rokonság
táncol
a betegek
körüli

A nagy
varázsló,
az ogulamba.
(A szerző
felvétele)

közben a kezünkben tartott zöld virgáccsal mi is az ég felé suhintgatunk, távol tartva magunktól a gonosz szellemeket.

A menet élén az ogulamba ugrabugrált, kezében egy tigrismacska bőrét lengette. Háromszor körültáncoltuk a két beteget is, akik eszelősen, kidülledt szemekkel, vonagló testtel ültek a gyékényen. Kísértes, a sötétségben szinte villogó fehér arcunkkal hajlongtunk feléjük és suhogtattuk virgácsainkat. A zene felerősödött, már nem a pengetős hangszerek vitték a prímet, hanem a tam-tam dobok.

Éjfél felé járt az idő, amikor a szünni nem akaró vad táncot és hangorgiát megszakította a varázsló: a fiatalasszonyt a fészter elején álló totemfához ültette. Körülvettük a fát és a beteget, a varázsló mondókat szavalt s mi válaszoltunk. Azután ismét felzúgott az éneklés, sőt most már egy újabb hangszere, egy benzines hordó is üzembe lépett. Egy vasdoronggal püfölték az oldalát, ahogy csak tudták.

A hangorgia a tetőfokára hágott. Mindenki üvöltözött, verték a vashordót. Szorosra fogtuk a gyűrűt az extázisban vonagló fiatalasszony körül, aki kidülledt szemekkel leste a

totemfát. A nagy varázsló ugyanis oda rejtette el a tükröt, amiben a szellemnek meg kell jelennie a páciensünk előtt.

A hangorgia már dobhártyáink épességét fenyegette. A testekről csurgott a veríték a kimerítő táncban, hadonászásban. Ezt nem lehet tovább bírni!

Az örületbe kergetett nő hirtelen felsikoltott és elvágódott. Kűszni, mászni kezdett, csapkodott kezeivel lábával, orrával a föld porát törölte...

— Kígyóvá változott! — kiáltotta valaki a fülemben.

A kegyetlen színjáték még egyszer megisméltődött. De harmadszorra a gonosz szellem már meghátrált, nem volt ereje, hogy kígyóvá változtassa az asszonyt. Győztünk! Kiűztük a rossz szellemet az asszonykából! Az asszonyok felkapták az elalélt szerencsétlent, gyékényre fektették és fehér lepedővel takarták le. Reggelre kialakudja magát és egészségesen ébred fel.

Hasonló szertartásokkal üztük ki a gonoszt a férfi betegünkől is. Utána megkezdődött az ivászat. A páciensek hozzátartozóinak kellett gondoskodniuk a kifogyhatatlan päl-

maborról. A büfögő, hörgő emberek szanaszét dőltek a földre, a fűbe, a gyékényekre...

Kikapcsoltam a derekamon hordott, golyos alá rejtett kis magnetofont és szóltam Árpinak: keressük elő ruhánkat és cipőinket... Azután leheveredtünk mi is egy bokor tövébe...

Nem sokat alhattunk. Az átkozott vashordó dübörgése ébresztett fel. Az ogulamba püfölte rajta a hajnali szerenádot. Feltápáskodtunk, hogy jelen legyünk a m'bir befejező aktusánál.

A szertartási kellékekhez tartozott páciensenként két-két kakas. A nagy varázsló sorra elnyiszálta a nyakukat és a levágott fejeket nyersen, tollastól, csontostól a varázsvízzel életre keltett pácienseknek kellett elfogyasztaniuk.

A fej nélküli kakasokat viszont az ébredező asszonyok kopasztották meg, kibeletették, majd nyársra tűztük és a még mindig égő tűz felett megpirítottuk. Azután nekiestünk: ki mit tudott megragadni az állatból, úgy téptük szét és fogyasztottuk el. Befejezésül még egyet hörpintettünk a fehérén habzó pálmaborból...

Dr. Balázs Dénes

EGY MEGHÍVÓ NYOMÁBAN

1796.1

„A Heves megyei Tanács Kolacskovszky Sportegyesülete szeretettel meghívja az 1970. október 10–11-én megrendezésre kerülő Kolacskovszky Lajos Bükki Hegységismertető Emlékversenyére.”

Egy jó alvás az Építők szállójában és egy még jobban eső meleg zuhany után, reggel 7 órakor startoltak a versenyzők Egerből. Mint az már ilyenkor lenni szokott, fél órával az indulás előtt csaknem mindenki a szálló halljában várakozott. Böven volt idő a felkészülésről érdeklődni...

„Mi együtt készültünk fel a versenyre — mondta Dékány Pálné, a szegedi „kolacskovszkysok” 12 fős gárdájának vezetője. Tanulmányoztuk a verseny névadójának munkásságát, átnéztük a bükki és egri útikalauzokat. Nemsok esélyünk van a győzelemre, az egrieket viszont könnyen dobogóra segítheti helyzeti előnyük.” A pécsiek asztalánál nagy búvárkodás folyik. Pupp Antal kezében egy „Kolacskovszky-visszaemlékezések” kötet.

„Még ez van hátra, aztán tiszta a lelkiismeretünk — mondotta nagyot sóhajtva. Heten jöttünk Pécsről, közülünk már többen túráztak a Bükkben, tehát nem lesz teljesen ismeretlen a pálya. Nem vagyunk esélyesek, de szégyen lenne az egriekre, ha nem ők nyernének!” S hogyan készültek az „esélyesek”?

Dr. Kiss Zoltán (Egri Kolacsovsky) panaszosan védekezett: „Sajnos, csak egy héttel ezelőtt kaptam meghívót, kevés időm volt a felkészülésre. Átnéztem azért a Turista ezévi számaikat, a Vártúrákat és a Bükki útikalauzt. Szerintem mindenki egyforma eséllyel indul.”...

A buszokon párosával foglaltak helyet a versenyzők: a párok alkottak egy csapatot. A hármas számú buszon Lajkó Ágnes és

Csáky Balázs voltak a kocsi parancsnokok, egyben „az utasok” versenybírái is. Első (egyórás) pihenő Hollóstatón volt. Itt még mindenki tetszés szerint sáfrankodhatott az idejével. Egyesek túráztak, mások a műemlékeket, a bükki turistaházakat és kempingeket „magolták”. A következő állomáshelyen, Bükkszentkereszten viszont már meghatározott idő alatt kellett megbirkózni az első feladattal: a játékvezetők által kiosztott kérdőívek kitöltésével. Íme kettő a 21 kérdésből: 4. Hogyan nevezzük a mésztartalmú vízből barlangokban lerakódó csap és oszlop alakú képződményeket?, 10. Ki és hol írta ezeket a sorokat: „Minek írjak? Hiszen azt sem tudom van-e még nemzet, mely olvas, van-e haza odakünn?”

Az első akadály sikeres vétele után a lőtisztázási céldobó verseny következett: a csapat egyik tagja körbe, a másik pedig föld-

be vert karóra célzott. Telitalálatos alig akadt, ezeket is csak a véletlennek tulajdonították, de azért nem maradt el ilyenkor a megérdemelt taps. Az ügyességi gyakorlatot memóriát igénylő versenyszám követett: a játékvezető által felmutatott képekről azonnal fel kellett ismerni azok eredetijének hollétét. Erre a feladatra már Hattárréten került sor, s ez azért érdekes, mert az egyik kép a verseny színhelyétől alig 100 m-re levő órkunyhót ábrázolta, sokan mégsem „kapcsoltak”. A negyedik feladatkört a végállomáson, Kácsfűrdőn oldották meg. Most is kérdőíveket kellett kitölteni, de az elsőtől különböző témáról. (Vidróczki-legenda, Kolacsovsky Lajos élete és munkássága, stb.) A közös vacsoránál már ki is hirdették az eredményt. A felnőttek kategóriájában nagy meglepetésre elsőpró nyíregyházi győzelem született: az első két helyezésen a Tervező Iroda két csapata osztozkodott (Hornyák György—Szedlás Ilona, illetve Pálos Lajos és felesége), míg az egri Petőfi csapatának meg kellett elégednie a bronzéremmel.

Az ifjúságiak kategóriájában viszont taroltak a vendéglátók. I. — az Egri ITSK—A csapata (Kovács Kálmán—Bagi István) II. — az Egri Dobó Gimnázium csapata (Diviaczky Klára—László Judit), III. — az Egri ITSK—B csapata (Sipos Imre—Vincze Ferenc). A reggelig tartó ismerkedési est után a résztvevők elégedetten búcsúztak a rendezőktől és egymástól. Ehhez a megelégedettséghez — a jó rendezésen kívül — nagyban hozzájárult az ideális őszi nap-sütés és a káprázatos színekben pompázó bükki táj is. Az élménydús két nap alatt sok új barátot szerzett a Bükk.

Márkus László

A második feladat ügyességi vizsga: gránátdobás körbe.
(A szerző felv.)

Rákoskeresztúrtól

Rákoskertig

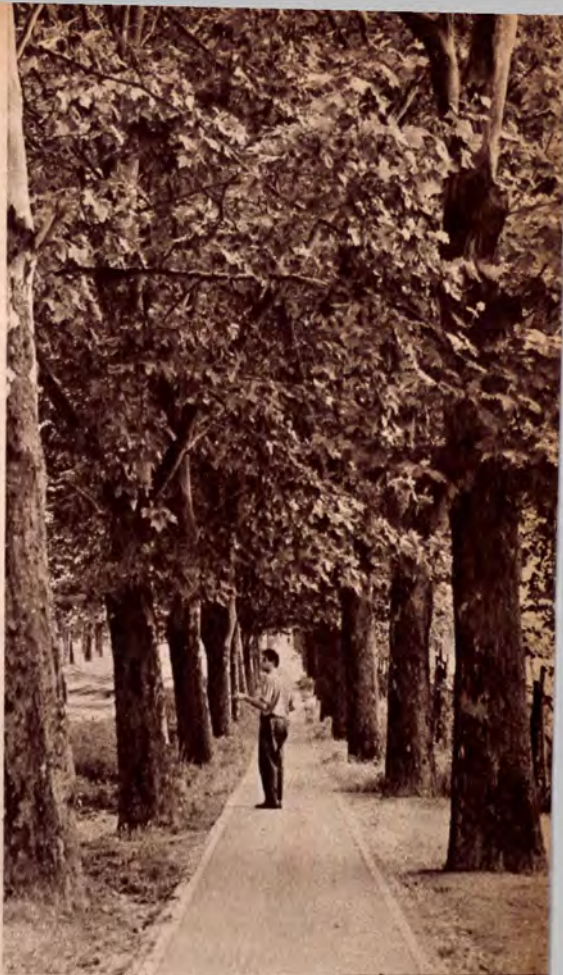
Rákoskeresztúron van bőven látnivaló. Legalább a jelentősebbeket keressük fel, hogy képet alkothassunk erről a nagymúltú rákosvölgyi településről. Nincsenek is messze. Részint ott található a központ, az autóbusz-pályaudvar közeli szomszédságában, részint egy-két állomásnyira tőle. Ha befelé indulunk a nagyforgalmú Pesti úton, a XVII. ker. Tanács útj, modern székháza mellett visz el útunk. Majd a katolikus templomot érjük, melynek érdekessége, hogy klasszicista stílusú főoltára a belvárosi templomból származik. Az épület műemlékjellegű. Nemsokára elérjük Rákoskeresztúr legszebb műemlékét (Pesti út 117. sz.), az egykori Podmaniczky-Vigyázó kastélyt. A kastély 1760-ban barokk stílusban épült, de az igen szép udvari homlokzat sokkal fiatalabb: 1910-ben alakították ki, neobarokk jelleggel. A következő látnivaló a 107. sz. alatti műemlékjellegű épület, mely 1840 körül keletkezett. Ez a klasszicista stílusú földszintes épület adott sokáig otthont a községi, majd a kerületi tanácsnak.

A műemléképületek a szabadságharc emlékeit is felidézlik. Az egykori tanácsházban régi emléktábla hirdeti, hogy a házban született *Bulyovszky Gyula*, a 48-as ifjúság lelkes vezére. De egy másik emléktábla is van az épület falán: ez *Sztrédnyák Géza*, az egykori vöröskatoná emlékeit őrizi, aki 1919-ben örség közben vesztette életét. Szólni kell a nagykastély egykori uráról, *Podmaniczky János*-ról is, aki Kossuth felhívására rendkívüli áldozatkészséggel segítette a honvédség felállítását. Demokratikus érzelmű főúr volt; polgárlányt vett feleségül; sokezer darabból álló levelezése túlnyomóan köznemesekkel és polgárokkal való kapcsolatára utal. Részt vett a nagy árvíz mentési munkájában is. *Merczel János* rákoskeresztúri evangélikus lelkész a szabadságharcban való részvétele miatt hatévi várfogságot szenvedett. Sok honvéd került ki Rákoskeresztúrról. A község határában egy kisebb összecsapás is volt Aulich tábornok előőrsei és Ottinger tábornok utóvédjei között.

Nem kevésbé érdekesek Rákoskeresztúr népi emlékeit. A *Ferihegyi út* 124. sz. alatti öreg, nádfedelel parasztházat felújították, védetté nyilvánították és két szobájában német, illetve szlovák népviseleti és lakberendezési tárgyakat mutatnak be. (Az augusztus 20-án felavatott emlékház egyelőre szombaton és vasárnap délután 2 órától 6 óráig van nyitva.) A múlt és a jelen keveredik itt, mert az öreg házak szomszédságában ott áll a gimnázium szép modern épülete. De a közeli Hunyadi utca ismét a közelmúltba visz: egyik házán emléktábla hirdeti, hogy ott lakott és alkotott 1906-tól 1919-ig nagy zeneszerzőnk, *Bartók Béla*.

Rákoskeresztúr történetéről is kell néhány szót szólni. Az 1959. augusztusában rendezett „Rákosmenti napok” c. kiállításon volt olvasható: „Villa Domini Crucis, egykoron az ónodi prépostság birtoka s a község már a Hunyadiak idejében létezett, amikor már temploma is volt. A török hódoltság alatt elnéptelenedett. 1686-ban a keresztény seregek teljesen elpusztították, amit a budai pászta leveléből tudunk. 1690-ben teljesen elhagyott helység, de ebből az időből maradt fenn az ún. »Törökkút« a Tabánban, amely még a század negyvenes éveiben is látható volt.”

Ezek után kezdődjék a séta... A *Cséplő utca* egészen *Rákoskertig* vezet. Elmaradnak a lakóházak s a Felsőbánya utca sarkán az utolsó vízvezeték közút is. Bal oldalt az *Összefogás Tsz* birodalma. Az új marhaistálló mellett régi, nádfedelel istállóépületek. De távolabb, ahol a hidroglobusz emelkedik, újabb, modern szarvasmarha telep is épül. Csibetelep, tyúkfarm is tartozik a gazdasághoz. Sőt a szélén, a Pesti út mentén autószerelv állomásuk is van. Mindezt körülöleli egy óriási kukoricatábla. Jobb oldalt még a régi gazdálkodás emléke kíséri: apró parcellák, gyümölcsfákkal; itt-ott még szőlő is akad. A múlt század közepe táján, a keresztúri bor igen jó minőségű s gyakran kőbányai gyanánt árulattik.

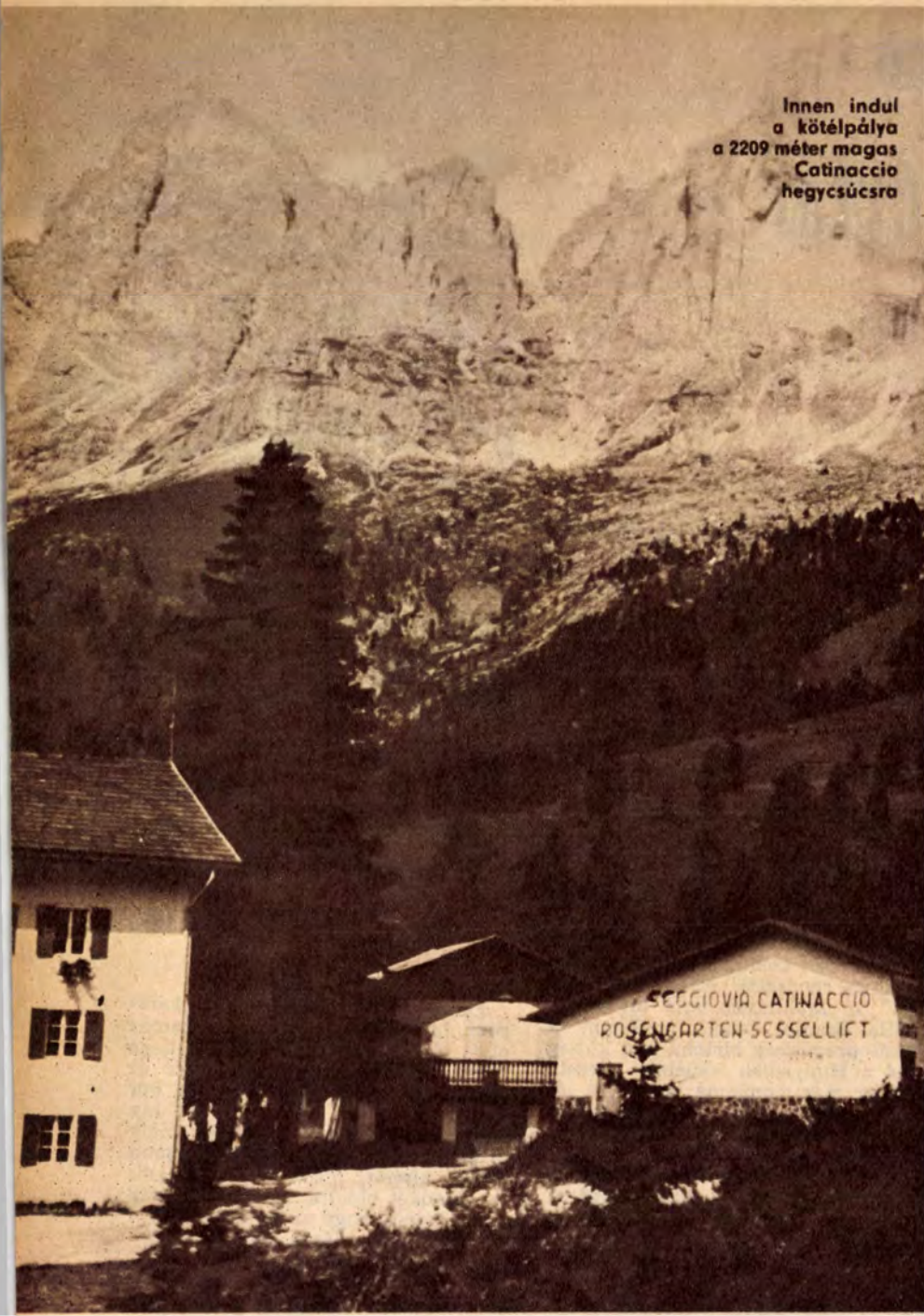
A Sugárúti platánsor Rákoskerten.

(Szilágyi Oszkár felv.)

Feltáru a kilátás a *csömöri, kerepesti dombvidék* felé. De csakhamar el is tűnik. Mert a *Cséplő út* jellege most hirtelen megváltozik. Az út közepe dúsan be van növe: a két kerékvágás mint két külön ösvény fut egymás mellett. Az akác sor, mely meg-megszakadva eddig csak a jobb oldalt kísérte, most sűrűbbé válik és mindkét oldalra kiterjed. A fák közül látom, hogy az út közeledik a vasútvonalhoz. Sárga bakterház örködik a sínek mellett. Felette, az út mentén úde kis tisztás. Azután ismét más kép: bal oldalt az *Új Pápai-hegy* (170 m.) erdővel borított oldala látszik. Csakhamar odaérek az erdő szélére. Nem akármilyen erdő ez! Nagy kiterjedésű *gyümölcsfaliget*. Lehúzódik a dombról és átcsap az út túloldalára is.

Házak bukkannak fel. És új utcanevtábla: *Kísérő utca*. Ez már *Rákoskert*. Itt van a vasúti megállóhely, az ún. „kis állomás”. Csak ritkán áll meg itt vonat, a lakosság főként a 97-es autóbust használja. Sok kert, sok virág. Üdülöhelyi hangulat. Az állomáshoz levezető Sugárutat platánfák kísérik négy sorban! Nagyon szép látvány és nagyon kellemes alattuk sétálni. Csak megmaradjanak.

Pápa Miklós dr.

Innen indul
a kötelpálya
a 2209 méter magas
Catinaccio
hegycsúcsra

Innsbruckból hóesésben gördült ki velünk a Gondoliere-Expressz. A dél-tiroli táj szépségeiben gyönyörködve, rohanó patakok, kétezres csúcsok kíséretében érkezünk a legforgalmasabb átkelőhelyre: a Brenner-hágóhoz. Udvarias útlevelkezelés, s indulunk tovább az olasz nyár forróságába.

Üdülőtelepek, turistaszállók maradnak mögöttünk, míg a szikrázó déli napsütésben vonatunk berobog Bolzanóba.

A kisváros magas hegyek katlanában fekszik — ezek védelme s a délről felnyomuló meleg mediterrán jellegűvé varázsolja a növényzetet. A parkokban szabadon virágnak leanderek, cédrusok, agavék, különböző fenyőfajták.

Bolzano a Dolomitokba irányuló forgalom egyik kulcs-pontja: különböző utakon menetrend szerinti buszok szállítják a turistákat az üdülőkbe, turistaházakba. Mi a 115 km hosszú, több száz hajtókanyarban kigyózó Dolomit-utat választjuk.

A távolból a Catinaccio, majd a Marmolada gigantikus tömbje üdvözlő. Dúsan zöldellő havasi rétek (eszményi síterepek), alpesi falvak hangulatos kis templomaikkal, alacsony palánkú karámok, tiroli házacskákból álló üdülők, színes fakeresztek, pléhkrisztusok suhannak el mellettünk.

Már a Monte Cristallo különös alakú szirtjeinek sokasága, majd a Pala óriástömbje magasodik háromcsúcsúval: Pala di san Martino 2987; Cima di Ball 2800; Cimone della Pala 3185 méter. Egy káprázatosan szép helyen megállunk fotózni: lenn a mélyben lilás-kék tó hallgat a fenyveserdők tövében, felettünk kőomlás: a dolomitsziklák jellegzetes gallérja s fölénk magasodnak a vörösés-barna színben játszó gigantikus falak, fűrészfogak, kővirágok. A dolomitok különös varázsa: a színek. A sárgás-fehértől a barna minden árnyalatáig s a lilás rózsaszíntől a kékbe hajló bíborvörösig terjed a színek skálája.

Áthaladunk a Rolle-hágón, érintjük Andrast, Cernadoit, Pocolt s már fenn is vagyunk az Alpok legmagasabb hágóján, a Passo di Falzaregon (2100 m) ahonnan csodálatos kilátás nyílik a Dolomitok óriásaira. Nyugatra az Ortler 3900, távolabb a Grossglockner 3790 méteres csúcsa fehérlik ide. A páratlan kilátást nyújtó Nuvoiau és Tofana gerincek között átérünk a Keleti Dolomitokba, a völgykatlan mélyén feltűnik Cortina d'Ampezzo. Az alkonyatban még csak felragyogó fényeit s az olaszosan összezsúfolt házak fehér tezeit látjuk. A körötte örökdő sziklafalak árnyékot vetnek rá, míg ők maguk tűzvörös fényvel verik vissza a nap lemenő sugarait, a kőcsipkék lángnyelvként izzanak. Perceknek tűnik csak az út, míg a sziklába vágott szerpentinén megteszünk a 800 m szintkülönbséget az 1220 m magasan fekvő Cortinába.

A város esti élete fogad: elegáns kocsik, hangos, vidám társaságok utcán, teraszon, vendéglőkben. Szál-

egy nap

CORTINÁBAN

Magányosan álló panzió a lakatlan környezeteg tövében

Lilás-kék tó a fenyveserdők tövében, fölötté magasodnak a gigantikus falak, fűrészfogak és kővirágok. (A szerző felvételei)

lásfoglalás és vacsora után végig sétálunk az emléktárgyakkal zsúfolt kirakatok előtt a „Corson”, részt veszünk a „Pizza” éjfélig tartó zsibongásában. Felettünk a csúcok ezüstbe öltözve öröködnék...

Az Alpok egyik legnagyobb sportközpontjában, magaslati üdülőjében vagyunk. Bár a város többnyire a téli nemzetközi sportesemények színtere, csodálatos fekvése, klímája, az egész éven át nyitvatartó jégpálya, a remek turisztikai lehetőségek, nyáron is a látogatók százait vonzzák.

Betérünk egy tavernába. A kopott, szürke sziklalépcsők zöld-piros absztrakt-mintás falú helységébe vezetnek, ahol deszkából ácsolt asztalok mellett, fatuskó üléseken foglalnak helyet a jókedvű vendégek.

A sejtelmes világítás és az ital elzsongított és ekkor, mintha álomban történné: tinédzser csapat özönlik, tódul, hullik be ajtón-ablakon át — mint szöke ördögáradat, teletorokból énekelnek a zenegéppel versengve. A beözönlés körtáncal folytatódik, melybe bevonnak minden jelenlevőt s ki-ki temperamentuma szerint vesz részt benne.

Másnap reggel a felfedezés izgalmaival indulunk útnak. Végigsétálunk a dombnak szaladó utcák eleágans, régi házai, modern szállodái között s kinn vagyunk a hegyekből lefutó patakok által tagolt alpesi réteken, s kissé éles, de titokzatos illatokat magávalsodró szélben. Feljebb érve rátalálunk az áttetsző pára alatt pihenő völgyekre, a félkör alakú téli stadionra és a síugró-sáncra. Hívogatóan int a plébániatemplom csúcsíves harangtornya, mögötte a Pomagnom meredek szik-

lafala, távolabb a Tofana óriástömbje izzik a felkelő nap sejtelmes-rózsaszín sugaralban. A Cinque Torri sudár tornyai fiatalosan hordják sokezer éves terhüket. A kőtélpályák kajütjel egyenletesen siklanak Pocolra s távolabbi csúcsokra. A Sorapis álmos, furcsa sziklái alatt a domboldalban temető, fehérfalú kápolna oltalmában, a repedezett fafeszület előtt havasgyopár pászit.

Allig tudunk elszakadni a látványtól, de mennünk kell, újabb szépségek várnak: kirándulás a Misurina-tengerszemhez.

Ezen az úton ismerkedtünk meg a kurtahajú, pergönyelvű kis párizsi diáklánnyal, Paulettel. Diáktársaival a tengerparton egy kis halászfaluban üdül s ő most „maszek útra” jött Cortinába. Tizennégyéves kora óta önálló, eleinte gyermekgondozást vállalt, diákkora óta pedig nyelvelkéből s az ösztöndíjból tartja fenn magát.

Megérkeztünk a Misurina-tóhoz. Felkapaszkodunk egy fennsíkra. Az alacsony fűben gyopárok, enciánok, köröftünk magasztosra nőtt sziklák, lakatlan bércek. Lenn a tó köré épült, nyüzsgő üdülőtelep, szállók, villák, üzletek. Így telik el a délután. A már megdőlt napsugarak az est beálltát jelzik. Vissza indulunk.

A sziklák csúcán kihuny az alpfény, szürke pára takarja a völgyeket. A hold ezüstje hűvösen világít a táj felett. Olyan szép, hogy az embernek már nem is lehet hiányérzete — csak a búcsúzás fájdalmát éri. Azzal a reménnyel indulunk, hogy viszontlátjuk még a csend világának ezt a csodálatos birodalmát.

Ötvös Lászlóné

A múltban a hiánycikk nagyobb volt, mint a „választék”, ma kevesebb van a listán és több a polcokon — tájékoztatott bennünket a turistákat érintő hírekről Urbán György, a Fővárosi Bútor-, Hangszer és Sport-szer Kiskereskedelmi Vállalat főosztályvezető helyettese.

Viharkabát gondok

— Hosszú évek panasza; sem az alapanyagban, sem divatban, formában nem kielégítőek a viharkabátok — mondotta. A régi típus nem kedvelt, új pedig nincs vagy nem megfelelő. Neptun néven hoztunk forgalomba gumírozott, anorákszerű kabátokat, amelyekből mintegy 5000 darabot napok alatt megvásároltak, de ebből nincs utánpótlás. Pedig többezerre lenne igény.

— Téli kirándulásra sikerült 650 darab műszőrme béléssel ellátott kabátot szereznünk, de ebből is több ezer kellene. Ezek divatosak, formásak, amilyet ma a vevő — joggal — keres.

Korszerűtlenek a hátizsákok

— Hiányos a hátizsák ellátás is. A hazai gyártás még nem tért át a korszerű formákra, a vevők ezt a típust nem igénylik, a keresett csehszlovák gyártmányú hátizsákok pedig csak elvétve kaphatók. A hazai és a szovjet gyártmányú egyszerű, sima kivitelben készült hátizsákokban nincs hiány, azok 160—200 forintos áron kaphatók.

Bután a bután

Csak a szójáték kedvéért írtuk, bár lényegében igaz. Ha nem is bután, de nem is okosan oldották meg a butángáz készülékeket, amelyekkel sok bosszúságot okoznak. Érthetetlenül, ezeket a sportfűzőket nem az erre illetékes vállalat, hanem a VASERT profilírozta magának, szakszerűtlen ügyintézés mellett. A készülékhez legalább két gáztartály járna, ám a vevő bosszúságára nem lehet kapni. Megveszi a drága készüléket és beheti a vitrinbe. Ennél is nagyobb hiba, hogy a csatlakozó a készüléken nem felel meg a nemzetközi szabványnak. Sem a bejövő külföldi, sem a külföldre látogató magyarok nem tudják a palackot tölteni. Más a magyar, a lengyel, az olasz készülék, s ha van palack is, gáz is, nem lehet alkatrészt kapni.

A készülék ma már kapható, tavasszal ebben is hiány volt. A gáz-töltés azonban nagyon körülményes. Külföldön — a szódavíz patronokhoz hasonlóan — gázpatronokat lehet kapni, vagy műanyag tartályban is vásárolható akár a trafikokban is, mindez nálunk még megoldatlan.

Sátorban nem lesz hiány

Az árvíz idején minden sátot a bajba jutottak részére vásárolt meg az állam. Emiatt — rövid ideig —

akadozott az ellátás, a négyszemélyes még szeptemberben is hiánycikk volt. De az ipar gyorsan pótolta a hiányt és ma már minden típus kapható az üzletekben.

Széles választék

— Sokáig hiánycikk volt, éppen ezért számoltunk a nagy kereslettel — hallottuk — nagy raktárkészletünk van az orkán alapanyagokból készült kulkból, orkánkabátokból, a mű- és valódi bőrből készült rövid és hosszú kabátokból, van bőven művelur, irha is, változatlan áron. Gazdag választékkal rendelkezünk pulóverekből, és van jónéhány újdonságunk is, mint pl. a poliacetált olasz fonalból készült garbo galléros polóing, melynek nagy sikere lesz.

Sínadrág minden mennyiségben

— Az idén először lesz elegendő sípóztóból és kordbársonyból készült pantalló. Már augusztusban beszereztünk 4000 darabot — induló tételként. De gondoskodtunk az utánpótlásról is, tehát a várható igényeket ki tudjuk elégíteni.

Nem ázik át

Jogos büszkeséggel mutatta a főosztályvezető helyettes a Bonyhádi Cipőgyár által készített mintadarabokat, amelyek minőségét nemcsak a gyár kiváló munkája, hanem a Sportszer Vállalat emblémája is garantálja.

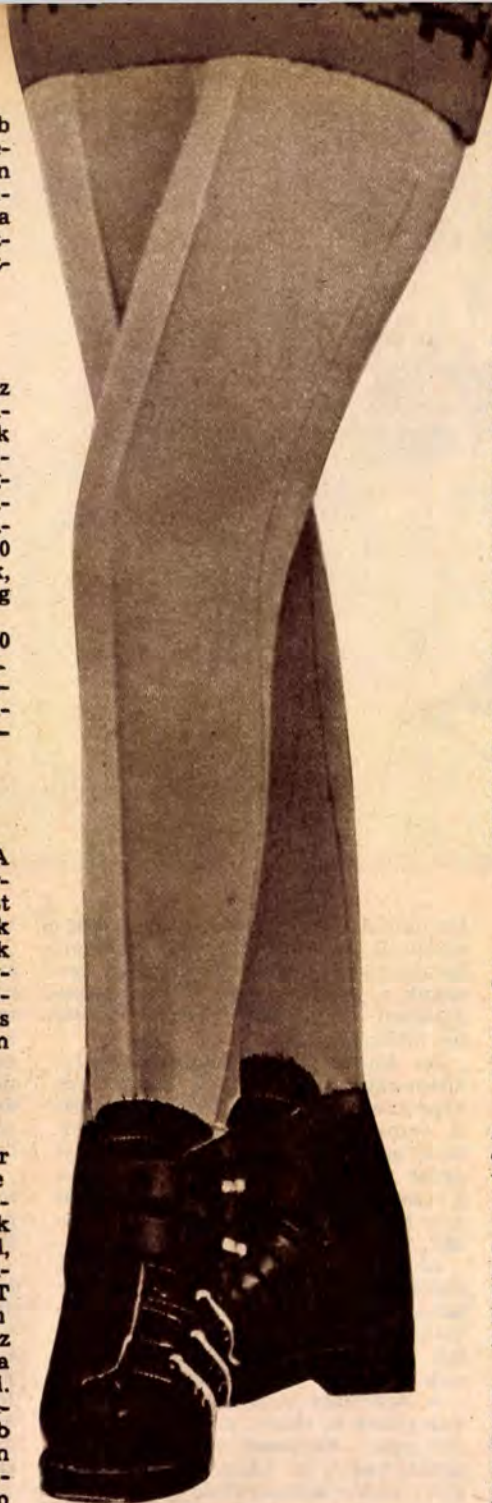
— A túrázók, sportolók végre azt a cipőt, bakancsot kapják, amiről eddig csak álmodtak. A hagyományos turistacipőknél lényegesen könnyebb, gojzer varrott, poro talpú, x vagy tirol-formatalpú cipőket adjuk olcsóbb áron, mert a Bonyhádi Cipőgyártól ezeket közvetlenül szerezzük be. 22 ezer párat vettünk, s gondoskodtunk a további szállítmányokról is.

— A szülőknél is mondhatunk jó hírt. Olcsón hozunk forgalomba túra- és korcsolya cipőket a gyermekek számára. Sok panasz volt a múltban, hogy a nehéz bakancsok nem alkalmasak könnyebb túrákra. Most forgalomba hozunk könnyű, izlése és olcsó félcipőket, amelyeket a városban is viselhet a gazdája.

Sokféle-fajta árurol kaptunk tájékoztatást, amelyek örömet okoznak a vevőnek, mint pl. a 78 forintos, műbőr tetős, oldalit kötött autós-kiránduló sapkák, ezek — nem kétséges — kiszorítják a szokvány svájci sapkákat.

Az ellátás — amint a tájékoztatásból is kiderült — sokat javult és rohamosan javulni fog. Hazai szokás, hogy nehézkesen állnak át az újra, de a Vállalat rugalmas ügyintézése eredményesen kerül meg a rossz szokások és a maradi felfogás útvesztőit.

Mosonyi László

**LESZ-E
ELEGENDŐ
TÉLI
FELSZERELÉS?**

Hírek, érdekességek, FURCSASÁGOK

Sajátos világrekordot állított fel az angliai Leeds városban lakó Mrs. Dartmore. Huszonöt méter távolságba hajította el a sodrófát. Amikor az angol lapok e „rekordot” közétették, Mrs. Dartmore férje másnap harmincegy részvét-levelet kapott.

Prágában Novák, Varsóban Kowalski, Budapesten Kovács, Moszkvában Ivanov a legnépszerűbb vezetéknev. A szovjet fővárosban több mint 111 000 Ivanov lakik, közülük 12000 hallgat az Ivan Ivanovics Ivanov névre.

Rómában a sztriptízt csak bizonyos korlátok között lehet reklámozni. Az egyik éjszakai mulatóhely úgy segítette magán, hogy meghirdette: „Programunkban harminc gyönyörű táncosnő lép fel 15 kosztümben”.

A francia Riviéra partjai körül cirkáló yachts playboyok elhatározták, bővítik a zászlójelzéseket. Zöld alapon whiskeys pohár annyit jelent: „kockélpárti — ha akartok, gyertek át”. Kék alapon vörös fejsze annyit jelent: „A fedélzeten nő van, ne zavarj!”

- Na és hogy tetszett neked az új borozó?
- Többé a lábam sem teszem be oda!
- Miért nem?
- A bor túl fiatal, a kocsmárosné túl öreg!

New Yorkban vannak olyan üzletek, ahol használt színházjegyeket, műzetumi belépőket és sportversenyek jegyeit lehet vásárolni. Kizárólag turisták vásárolják, akik otthon bemutatathatják barátaiknak, merre jártak.

KITÜNTETÉSEK

A Magyar Népköztársaság Kormánya November 7-e alkalmából a természetbarát mozgalom területén hosszú idő óta kiemelkedő munkát végző sportvezetőknek és társadalmi aktíváknak kitüntetésekkel adományozott.

A Magyar Népköztársaság Sport-Érdemérem ezüst fokozata kitüntetést kapta:

Lévai György

a Magyar Természetbarát Szövetség társadalmi aktívája, a Magyar Népköztársasági Sport-Érdemérem bronz fokozata kitüntetést kapta:

Sütő-Nagy Attila

a Magyar Természetbarát Szövetség Kék-túra Bizottságának vezetője.

A Magyar Testnevelési és Sportszövetség Elnökségének határozata alapján a Testnevelési és Sport Kiváló Dolgozója kitüntető jelvényt és címet kapta Ajtony Vilmos, a Pest megyei Természetbarát Szakszövetség előadója; Csiky Gyula, a Fejér megyei Természetbarát Szakszövetség főtitkára; Fuchs Imre, a Magyar Természetbarát Szövetség Elnökségének tagja, a Túra-Motoros Bizottság titkára; Homonnay Béla, a Magyar Természetbarát Szövetség Kék-túra Bizottságának tagja; Murányi Éva, a természetjáró témájú filmek dramaturg rendezője; Orosz Sándor, a Nagykanizsa Városi Természetbarát Szakszövetség elnökhelyettese; Pápa Miklós dr., a Magyar Természetbarát Szövetség Kulturális Bizottságának vezetője; Schottán Rezső, a Sopron Városi Természetbarát Szakszövetség elnöke; Udvardy László, a Magyar Természetbarát Szövetség Oktatási Bizottságának tagja.

A Testnevelés és Sport Érdemes Dolgozója kitüntető jelvényt és címet kapta

Egry Péter, a Budapest IV. kerületi Természetbarát Szakszövetség főtitkára; Felker Győző, a Budapest XXII. kerületi Természetbarát Szakszövetség elnöke; Fodor Jenő, a Parád-i Turistaház vezetője; Gajdos István, a Diósgyőri Vasgyárak Testgyakorló Köre Természetjáró Szakosztályának tagja; Godó István, a Turista Ellátó Vállalat energetikusa; Harák Magda, az MTS Budapest VII. kerületi Tanácsának tagja, a Budapesti Vörös Meteor Természetbarát Szakosztályának aktívája; Havassy László, a Magyar Természetbarát Szövetség Sí-túra Bizottságának tagja, a Hideghegyi Mentőállomás vezetője; Horváth Ferenc, a Sopron Városi Természetbarát Szakszövetség titkára; Karádi Károlyné, a Baranya megyei Természetbarát Szakszövetség előadója; Kántor Sámuel, a Magyar Természetbarát Szövetség Túra-motoros Bizottságának tagja; Knausz Mihályné, a Győr-Sopron megyei Természetbarát Szakszövetség titkára; Kovács Dezső, a Budapesti Természetbarát Szakszövetség elnökségi tagja; Kovács Lajos, a Magyar Természetbarát Szövetség társadalmi aktívája; Németh Gyula, a székesfehérvári Pénzüntézetek Vörös Meteor Sportkörének elnöke, a megyei természetbarát mozgalom aktívája; Németh József, a Veszprém megyei Természetbarát Szakszövetség főtitkára; Perám Géza, a Zala megyei természetbarát mozgalom aktívája; Pisch János, a Turista Ellátó Vállalat asztalos; Szatmári Sándor, a Telkibányai Turistaház vezetője; Tóth Istvánné, a Tolna megyei Természetbarát Szakszövetség elnökségi tagja.

A Fagyvizsgáló Állomás

Szorospatak tipikus bányatelep a Mátrabérc peremhegyei közé ékelődve. Csillék szállítják innen a szenet Nagybátony felé. A meddőhányók miniatűr hegyekké alakulnak az emberi munka eredményeképpen.

A kék jelzésen haladok a Vöröskő-hegy irányába, Mátraszentlászló község felé. A hegy lábától kezdődően nagy kiterjedésű tölgyesen vezet át az út. A bükkösnél az út egyre meredekebb, a levegő érezhetően tisztul és ritkul, hűvösebb is, mint lent a völgyben. Az erdő szélétől kezdődően bokrokkal tűzdelt olyan alpesi legelő féle tárul a szem elé, milliárdnyi vadvirággal. Lenn a völgyben terül el Mátraszentistván, s kirajzolódik még a messzeségből is a híres Vidrőczy-csárda.

Készítik a fát a mészegetéshez

Szorospataktól a *Mátra* PISZKÉSTETŐIG

Az el nem szállított harang

Csapadékvizsgálat a Meteorológiai Állomáson

Mátraszentistván

Kisközség a Csörgő-patak balpartján. Valamikor Belsőhuta volt a neve. A község őregei szerint Rákóczi Ferenc idejében és tulajdonában itt üveghuta működött. Innen a falu régi neve. Az iskola udvarán hatalmas harang nagyságú „edény”, amely valamikor az üveghuta egyik eszköze volt. Kár, hogy nem a falu közepén helyezik el, ahol a turisták láthatnák ezt az érdekes ipartörténeti emléket.

Vöröskő-hegy

Mátraszentistvánt elhagyva vasvázás kilátó csalogat a Vöröskő-hegy tetejére. Széles kilátás nyílik innen a Zagyva-völgy és attól jobbra a Tarna völgye felé. Mindentől nagyobb „élmény” a tiszta és ózondús levegő, amit a Mátra oldalán levő erdőkből továbbít ide a folyton lengedező szél. A kilátótól néhány száz méterre van a Kelet-Magyar-

országi Mezőgazdasági Kísérleti Intézet Fagyvizsgáló Állomása. A klímakutató állomás értékes adatokat nyújt az érdekelt intézeteknek. A talajfelfagyást mérő eszközök, a víztükör párolgást mérő medencék és azok műszerei, továbbá a kétszer egyméteres miniatűr parcellák mind érdekességek a turista számára. 760 gabona, 26 burgonya, 20 évvelő pillangós, 80 kukorica és jó néhány répa és egyéb növényfajta, illetve fajtajelölt „vizsgálók” itt fagyállóság és sok más szempontból is.

Pizskéstető

A Fagyvizsgáló Állomás mellett elhaladva Mátraszentlászló községet megkerülve, egy hosszan elnyúló gerincen jutunk el a Pizskéstetőre. Itt működik a legtöbb szénégető. Még füstölnek ugyan a boksák, de a szénégetők nemzedéke is lassan kihál. Pedig a faszén jó pénz, több országba exportáljuk. De szüksége van rá a gyógyszeriparnak, a kohászatnak és sok más iparágknak is. Romantikus látvány a lomha füstöt árasztó boksa, a falapát, a papírkunyhó és a kunyhó előtt lassan égő tuskó, amely nemcsak meleget ad a szénégető számára, hanem egy kis fényt is. A szénégető minden ellenkező híreszteléssel szemben az erdő művelője. A ritkítás alkalmával kikerült fát égetik el és még azokat, amelyek szabálytalanul nőnek. A boksák szürke füstje „megállt” a lombok alatt.

Kúthegy

A 921 méter magas hegy nyugati oldalán terül el Mátraszentlászló. Jó tudni róla, hogy az ország legmagasabban fekvő községe. Összes „középülete” egy fa harangláb, amelyen a következő szöveg áll: „Hasznofiskalitáshuta hívei részére öntötte 1912. évben Welser Ferenc Budapest.” Valamikor ezt a rettenetes hosszú nevet viselte a falu. A községből csaknem mindenki áttelepült Szlovákiába, a harangot is el akarták vinni. Az itt maradók azonban nem engedték. A megállapodás szerint, ha a Szlovákiába áttelepültek közül valaki meghal, akkor negyedórát kell a haragnak szólalni. De nincs aki kötelet ragadjon, ha elköltözik valaki az „élők sorából”.

Szikora András

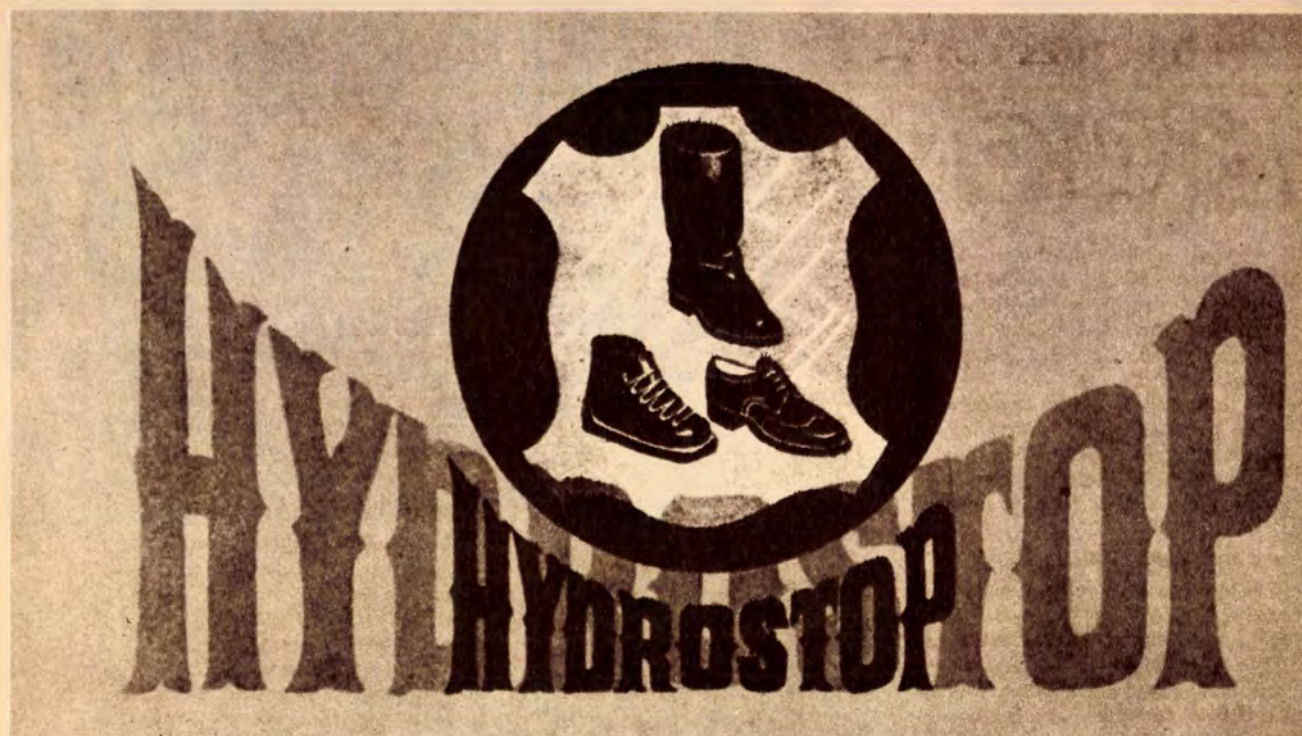
A szénégetőhely

Mátraszentlászló képe

Mészégetés közben. (A szerző felvételei)

LÁBBELI VÉDELEM HÁZILAG!

A beköszöntött őszt nemcsak a hulló falevelek jelzik. Az ismétlődő esőkkel szemben cipőink is kezdik felmondani a szolgálatot. Az őszi, nedves évszaknak egyik legnagyobb bosszúsága, jelentkezik újra meg újra — a lábbelik beázása.

Mit lehet ez ellen tenni? Kézenfekvő a legtöbbször felvetődött gondolat, hogy új, tartósabb készítménnyel helyettesítsük a vízáteresztő cipőket. Ez azonban nem olcsó mulatság. A jelenségből magából adódik a megoldás nyitja: a már meglevő cipőt kell vízátolthatatlanná tenni.

Korábban erre csak háziszerek szolgáltak: különféle zsírok, vastagon felkent cipőkrém — de gyakorlatban egyik sem vált be.

A gumírozott és más műanyagtalpú cipőknél a gyártóknak sikerült kiküszöbölni a talpon keresztül történő vízáteresztést, azonban latyakos időben a felsőbőr volt az amelyik nem bizonyult ellenállónak, a nedvesség megújuló támadásaival szemben.

A nedves évszakkal egyidejűleg beköszöntő probléma szerencsére nemcsak a vásárlókat, hanem a

szakembereket is újabb és újabb megoldások keresésére serkentette. Így került sor hosszabb kísérletezés után arra, hogy az Egyesült Vegyiművek vegyész kollektívája egy minden eddig felülmúló víztaszító szert állítson elő.

A Hydrostop-nak elnevezett vegyszer legjelesebb tulajdonságai közé tartozik, hogy bár kölcsönzi a bőrnek a víztaszítás tulajdonságát, alapvetően nem változtatja meg a bőr egyéb pozitív tulajdonságait.

A Hydrostop-pal kezelt bőr és lábbeli vízállósága nagymértékben megnövekszik és megszűnik az esetleges kifehéredés. Ugyanakkor nem csökken a bőr légáteresztő képessége. A lábbeli normális bőr-szellőzési tényezője nem romlik.

A Hydrostop kezelése nem igényel különösebb szakismeretet. Fontos követelmény, hogy a Hydrostop-pal kezelendő lábbeliket szobahőmérsékleten alaposan kiszárítsuk és megtisztítsuk. A Hydrostop-pal történő kezelés alatt a vegyszert vékony rétegben kétszer a bőrre felvisszük és

a teljes beszívódásig egyenletesen eldörzsöljük.

Latyakos, erősen nedves időben a Hydrostop-pal történő kezelést 3 illetve 4 naponként megismételjük. Ha száraz időben a kezelést 8—10 naponként nem mulasztjuk el, a lábbeli nedveségáteresztő képessége tartósan lecsökken, a felsőbőr rugalmassága, puhává válik.

A Hydrostop-pal történő kezelés után, a felsőbőr fénye kissé csökken. Ezt a fénytompulást könnyűszerrel kiküszöböljük, ha bármelyik hagyományos cipőfényesítő szert alkalmazzuk.

Külön ajánljuk a Hydrostop-vizgátlószert turistáknak az őszi nagy túrák idejére. Használatával sok kellemetlenséget és gondot takaríthatnak meg.

AZ EGYESÜLT VEGYIMŰVEK
Budapest XVII., Cinkotal u. 26.

PIHENJEN A TURISTAHÁZAKBAN!

DOBOGÓKŐ-MARGITHÁZ

A kocsik számának növekedésével nő a forgalom, tehát fokozottabb figyelemre van szükség, jobban vigyázzunk magunk és mások testi egészségére!

December 5-én jelenik meg az

IBUSZ

1971. évi részletes

KÜLFÖLDI TÁRSASUTAZÁSI PROGRAMJA

KANADÁTÓL A SZOVJET-
UNIÓIG, SVÉDORSZÁG-
TÓL EGYIPTOMIG CSAK-
NEM 80 — KÖZTÜK SZÁ-
MOS ÚJ — ÚTVONAL

Még ma keresse fel a legközelebbi

IBUSZ

irodát és kérje az 1971. évi programot

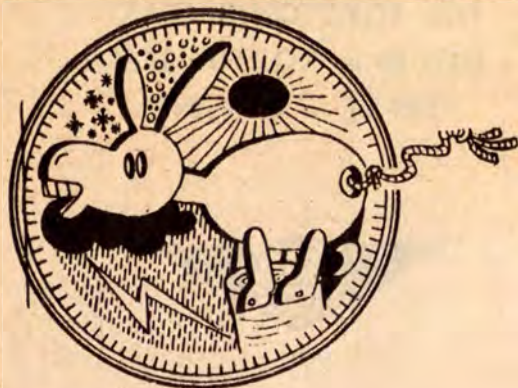
TURISTADIVAT

A képen látható plótasapkát a nőknek főleg sieléshez ajánljuk. Anyaga 15 dkg vastag gyapjú vagy szőnyegfonal. 5-ös horgolótűvel házzlag is megcsinálhatjuk, mert igen haladós, mintája ún. bogyós horgolásminta (a szálát kétszer áthúzzuk, majd rövidpálcával lehorgoljuk). A munka végén rövidpálcával körbehorgoljuk és ponpont teszünk rá. A fülek az áll alatt gombolódnak

Sárga, vörös, fekete színű gyapjú férfipulóver, közepén végig cipzárral. A középső modell pasztellkék, magas nyakú orlon pulóver bordás szövésű, testhez simuló, hosszú, csípőn alul ér. Hozzá széles, fehér bőrvök illik. A másik női pulóver sárga, fehér és kék színű akril. Csipőn alul ér, gombolása oldalt egészen a nyakig. Ellenkező színű széles bőrvök illik hozzá.

TRÉFA

KÉSZÍTSUNK
BAROMÉTERT

Egy nyírfa- vagy fenyőfakarót verjünk be 20 centiméter mélyen a földbe úgy, hogy 151 centiméterre álljon ki a talajból. Szegezzünk a karó tetejére négy lécet, s ezekhez erősítsünk egy furnérlemezből kivágott számárfigurát. A csacsi fülei és a karó teteje közötti távolságnak 59,5 centiméternek kell lennie. Vágjunk nyílást a számár oldalába, a nyílásba pedig erősítsünk egy darab kötelet.

MŰKÖDÉSI ELV:

1. Ha a csacsi farka mozog – fúj a szél.
2. Ha nem mozog – szélcsendes az idő.
3. Ha vízcseppek hullnak róla – esik az eső.
4. Ha árnyékot vet – süt a nap.
5. Ha zúzmarás – a hőmérséklet fagypont alá süllyedt.
6. Ha a csacsi farka nem látszik – ködös idő van.

HUMOR

A TURISTA INFORMÁCIÓS SZOLGÁLATA

BUDAPESTEN TARTOTTA ÜLÉSÉT A NEMZETKÖZI DUNATÚRÁT RENDEZŐ HAT ORSZÁG KÜLDÖTTSEGE

MTSZ KÖZLEMÉNYEK

A MAGYAR TERMÉSZETBARÁT SZÖVETSÉG Elnöksége a Természetbarátok Turista Egyesülete megalakulásának hatvanadik, a nemzetközi természetbarát mozgalom alapításának hetvenötödik évfordulója tiszteletére 1970. december 5-én, szombaton 19.00 órakor a Vasas Szakszervezet székházában (Budapest, VIII., Koltói Anna u. 5-7.) jubileumi ünnepséget rendez. Az ünnepély műsora a Munka Vörös Zászló Érdemrenddel kitüntetett, a dijoni fesztiválon aranyérmert nyert Vasas Művész Együttes adja. A jubileumi ünnepségre jegyigénylés a Magyar Természetbarát Szövetség titkárságánál (Budapest, V., Rosenberg házaspár u. 1.) Telefon: 112-467. A belépésre jogosító műsor ára 10,- Ft.

A Magyar Természetbarát Szövetség Nemzetközi-túra Bizottsága az 1971. évi sítidényben a következő külföldi sítúrákat rendezi:

Lengyel Tátra — Zakopáne (Hala Gasienovica)

február 17—27. 1700 Ft,

február 27—március 7. 1400 Ft,

április 3—13. 1700 Ft.

Lengyel Beszkidek — Szczyrk

január 31—február 12. 2000 Ft,

február második felében 8 napos 1500 Ft.

Jelentkezés minden kedden és pénteken 17 és 19 óra között (levegélben is) Budapest V., Rosenberg házaspár u. 1.

A jövő évi egyéni túraprogramok összeállításához az alábbi terminusokat lehet figyelembe venni:

A Német Szövetségi Köztársaságban júl. 2-án gyülekezés és megnyitó Ingolstadtban, júl. 3. evezés Kelheimbe, júl. 4. Kelheim, júl. 5. evezés Regensburgba, júl. 6. evezés Straubingba, júl. 7. Straubing, júl. 8. evezés Mülhambba, júl. 9. evezés Passaubba, júl. 10. Passau.

Ausztriában júl. 11. evezés Neuhausba, júl. 12. evezés Linzbe, júl. 13. Linz, júl. 14. evezés Greinba, júl. 15. Grein, júl. 16. evezés Weissenkirchenbe, júl. 17. Weissenkirchen, júl. 18. evezés Bécsbe, júl. 19. Bécs, júl. 20. Bécs,

Csehszlovákiában júl. 21. evezés Pozsonyba, júl. 22. Pozsony, júl. 23. evezés Bodikyba, júl. 24. Bodiky, júl. 25. evezés Nová Strážba, júl. 26. evezés Sturovóba.

Magyarországon júl. 27. evezés Nagymarosra, júl. 28. evezés Budapestre, júl. 29. Budapest, júl. 30. Budapest, júl. 31. evezés Ercsibe, aug. 1. evezés Dunaujvárosba,

aug. 2. evezés Paksra, aug. 3. evezés Bajára, aug. 4. evezés Mohácsra, aug. 5. Mohács.

Jugoszláviában aug. 6. evezés Apatinba, aug. 7. evezés Bogojevo-
ba, aug. 8. evezés Vukovarba, aug. 9. evezés Backa Palankára, aug. 10. evezés Novi Sadra, aug. 11. Novi Sad, aug. 12. evezés Slankamenra, aug. 13. evezés Belgrádba, aug. 14. Belgrád, aug. 15. evezés Smederevoba, aug. 16. evezés Vel. Gradistere, aug. 17. evezés Cezavara, aug. 18. evezés D. Milanovacra, aug. 19. evezés Tekijaba, aug. 20. evezés Kladovoba, aug. 21. Kladovo, aug. 22. evezés Brza Palankára.

Bulgáriában aug. 23. evezés Novo Selora, aug. 24. evezés Vidinbe, aug. 25. Vidin, aug. 26. evezés Lomra, aug. 27. evezés Koslodujba, aug. 28. evezés Ostrovba, aug. 29. evezés Zagradenba, aug. 30. evezés Belenere, aug. 31. evezés Vardimba, szept. 1. evezés Russeba, szept. 2. Russe, szept. 3. evezés Braslianra, szept. 4. evezés Popinaba, szept. 5. evezés Silistraba, szept. 6. Silistra és a XVI. TID 1971. ünnepélyes bezárása.

154 egyesület mintegy hétezer természetjárója kereste fel november 1-én a Pilis hegységet, hogy lerója kegyeletét a II. világháborúban itt elesett szovjet katonák emlékművénél. Az ünnepi méltatás után 59 koszorút helyeztek el az emlékmű talapzatán, majd 48 Kék Túra- és 10 „Aranyjelvényes turista” jelvényt osztottak ki. Az ünnepi megemlékezés előtt a feketehegyi turistaháznál („Sásfészek”) leleplezték Berda József turistaköltő emléktábláját.

A GYALOGOS TURISTÁKNAK NINC S NEMZETKÖZI SZÖVETSÉGÜK!

A NOB és a nemzetközi szakszövetségek kérdőíves módszerrel kidolgozták a Világ Sportjának statisztikáját. Eszerint a nemzetközi turistaszövetségek statisztikája a következő: Autóturisták (AIT): 137 tagszövetség, 25 millió taggal. Autóturisták (OTA): 69 tagszövetség 12 millió taggal, Kemping Szövetség, (FICC) 35 tagszövetség, 1,72 millió taggal. Sízés (OPA): 6 tagszövetség, 1 millió taggal.

Egyébként 54 sportágnak van a világon nemzetközi szövetsége, s ezek közül 26 szerepel az olimpia műsorán.

Az ifjúságért, az ifjúsággal együtt

Az idei verőcei találkozó ötödik volt az ODOT-ok sorában, s hazánk felszabadulásának 25. évfordulójához, az országjáró mozgalom eredményekben gazdag öt évéhez méltó körülmények között került megrendezésre.

Ez a találkozó igazi turistatalálkozó volt. Az ötnapos program alatt a résztvevők mindegyike 45—50 km-t gyalogolt a környező hegyekben. A találkozó minden napjára jutott két vagy több turisztikai program: — akadályverseny, környékismereti túrák, campingvetélkedő, tájékozódó terep-futó verseny stb.

Kiemelkedő eseménye volt az ODOT-nak a Vöröskői felszabadulási emléktúra, amelyen a tábor mind az 1700 lakója részt vett, hasonló sikert aratott az izgalmas harcászati bemutatóval összekötött törökmezői harci túra is.

Sikerrel zárult az első alkalommal megrendezett kétnapos akadályver-

seny is, aki látta a kisinóci turistaház mellett az alkonytájban felépülő kis tábort, a gulyásfőzés izgalmait, az megtalálta a turistaélet igaz romantikáját.

Verőce környéke, a Börzsöny, a Pilis, a Visegrádi-hegység kitűnő túralehetőségeket biztosít. Ezt az ODOT szervezői és résztvevői alaposan ki is használták.

— Igen kedvező visszhangot váltott ki, igen kellemes légkört teremtett az, hogy a találkozó — néhány nagy, az egész tábor számára szervezett program mellett bőven adott lehetőséget az egyéni — csoportos altábori programok végrehajtására. Az önállósággal, a kezdeményezés lehetőségeivel éltek is a tábor lakói, az egyes megyei csoportok.

Az öt nap élményeiről hosszan lehetne még beszámolni, összegzésül azonban néhány tanulságot érdemes megemlíteni: Bármilyen nehéz is kö-

zel kétezer diák mozgatása, azonban ilyen jellegű rendezvényekre mindenképpen szükség van a jövőben is, mert figyelemmel kísérhetjük a diákturisztika fejlődését. S megfontolandó, nem kellene-e hasonló jellegű rendezvényeket életre hívni más ifjúsági rétegek számára és a megyei találkozókat is hasonló gond- dal rendezni.

A verőcei találkozó megszervezésén a KISZ mellett számos intézmény munkálkodott. Nyugodtan mondhatjuk, hogy a találkozó társadalmi összefogással valósult meg. Külön érdemes kiemelni a Pest megyei Természetbarát Szövetség munkáját. A szövetség és aktivistái a találkozó előkészítésén, lebonyolításán hosszú hónapokon keresztül fáradoztak, s munkájuk jelentős mértékben hozzájárult az ODOT sikeréhez.

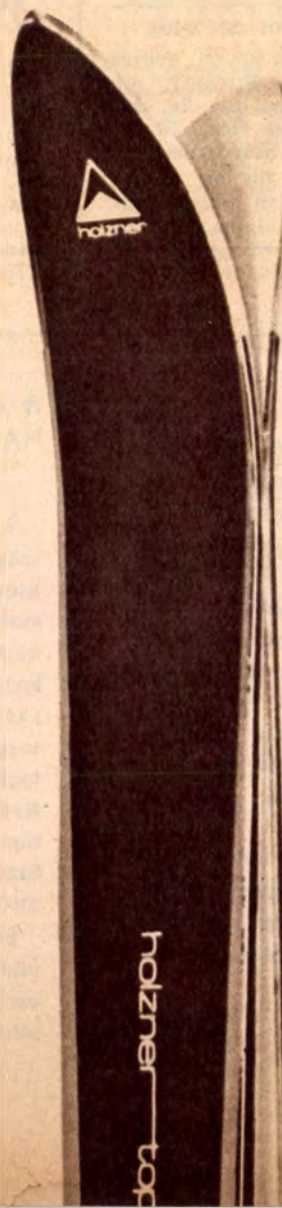
A Pest megyei szövetség vezetői felismerték az ifjúsági turizmus fontosságát, és az ifjúságért, az ifjúsággal együtt cselekedtek.

Vedres László
a KISZ KB munkatársa

CSATOLÁS ELŐTT

Világszerte rohamosan növekszik a sísporthíveinek száma, de a XX. század második felében újrászerveződés elszaporodtak a sérülések is. A nagyobb sebességet eredményező stílusok, amelyeket nem egyszer egyedül alkalmazhatónak hirdettek, nagymértékben hozzájárultak a gyakran hosszú betegeskedést eredményező törésekhez. A bokakifordulások meggátolását célozta a ma is használatos kettős sícipő, majd megjelentek a biztonsági kötések is, amelyek többé-kevésbé jó eredményt hoztak. A korszerű kötések ma már rendszeresen vizsgálják és minden gyártmányait. Egyik-másik kötésről a nemzetközi bizottság 1969 telén tartott vizsgálat alapján lesújtó véleményt alkotott, de még a legrosszabbul minősített termék is jobb a legjobbnak minősített merev kötésnél. (Kandahar). Azonban nem minden a kötésen múlik.

Külföldön, sőt már ha-

zánkban is Nagyhideghegyen mentőszolgálat nyújt gyors segítséget a balesetnél, sőt tanácsadással igyekszik megelőzni a sérülést.

A síeléshez kifogástalan egészségre, jó testi erőre van szükség. Sítanfolyamra nem szabad úgy indulni az íróasztaltól vagy a műhelyből, amint ezt a legtöbben teszik. Fel kell tehát készülni. Jó a rendszeres reggeli torna is, de a BTSZ szervezésében rendezett vasárnapi alapozó edzésekkel még jobban felkészülhetünk. Rendszeres, nagy szintkülönbségű túrák megfelelő erőnlétet biztosítanak.

Legtöbb sérülés a reggeli és késő délutáni órákban történik. A sízés kezdete előtt soha nem szabad elhagyni a bemelegítést. Csatolás előtt ne sajnáljunk öt percet tagjaink átmozgatására, törzshajlítgatásra, rugózó mozgásokra és csak ezután vágjunk neki a lejtőnek. Inkább hagyjunk ki egy lesiklást, minthogy kórházban töltsünk el hosszú heteket gipszbe tett lábbal.

Hosszabb túráknál mindenkor gondoskodjunk meleg itálról. Forró tea vagy kávé a legcélszerűbb. Fá-

radtságunkat ne titkoljuk és ne nevéssük ki azt a társunkat, aki fáradtságra hivatkozva kihagy egy lesiklást.

A biztonsági kötések szakemberrel szereltesse a lécre és mindenkor a használandó cipővel együtt. A jó szerelés, az illesztés döntő tényező az oldás szempontjából. Minden pihenőnél vizsgáljuk át szerelésünket.

A népszerűség azzal a veszéllyel jár, hogy olyan személyek is megkísérik a sízést, akiknek ezt egészségügyi szempontok miatt nem ajánlhatjuk. Az életkor nem döntő, mert gyakran nyújtanak jobb teljesítményt idős sízők, mint a fiatalabb korosztályok tagjai.

Az elmondottakból kitűnik, hogy mik a biztonságos sízés alapfeltételei? Megfelelő testi felkészítés nélkül ne keressük fel a pályákat, melegítsünk be a lesiklások kezdete előtt. Fáradtan ne induljunk nagyobb túrára vagy lesiklásnak. Használjunk korszerű biztonsági kötések és testalkatunknak megfelelő, jól szerelt sílécet.

Szebényi Géza

AUTÓSOKNAK

Továbbfejlesztik a keszthelyi autószervez állomást. Az ellenőrző csarnokban új műszerfalat állítottak fel, amely pillanatok alatt valamennyi alkatrész működését leellenőrzi. Több korszerű gépet és műszert, a dukkózáshoz szárító kemencét és új kocsimosót állítottak üzembe. A jövőben még újabb csarnokkal kívánják bővíteni az állomást, gondolva a fokozódó idegenforgalomra.

A világ legmélyebb földalatti garázsát Párizsban építik meg. A huszonkét, egyenként 54 méter hosszú és 15 méter széles tárolóhellyel rendelkező garázs egyszerre 450 autót „tüntet el”. Minusz tizemeletes lesz, s a legalsó emelet 30 méterrel lesz a földfelszín alatt.

A 42. számú főútvonal mellett bisztrót és élelmiszer-boltot nyitott Földes községben a Hajdú megyei Idegenforgalmi Hivatal és a megyei Élelmiszer Kiskereskedelmi Vállalat. Az új üzlet szolgáltatásai különösen a Romániába utazó és onnan érkező autósoknak nyújt pihenési lehetőséget. Nemsokára benzinkút is épül a bolt közelében.

Megkezdődött a 11-es műút korszerűsítése. Az épülő új út Csillaghegy és Szentendre között elkerüli a békásmegyeri HÉV-keresztveződést, s Budakalász területén kívül haladva Szentendre alatt találkozik a régi úttal.

TURIZMUS 50 ÉVVEL EZELEŐTT. A kölni technikai múzeumban látható ez az autóbusz, amely 1920-ban készült és a Köln városába érkező turistákat szállította városnéző sétáikra. A szupermodern busz 30 km-es sebességgel száguldott 20 (1) utasával.

PRO MEMORIAI

Közöltük már lapunkban, hogy a nyáron Peruban veszítették életüket egy csehszlovák expedíció tagjai. A tragikus szerencsétlenség áldozata között volt Vilem Heckel, a neves alpinista-fényképész is. Utolsó felvételeinek egyike.

„CSÁKÁNYOS” FELVONÓK A LIBEGŐ NYOMÁBAN

(Síparadicsomot terveznek Normafa és Harangvölgy környékére)

(Tudósítónktól)

Alig negyedéve, hogy átadták rendeltetésének a XII. kerület és egyben a főváros legújabb turisztikai érdekességét, a közkedvelt Libegőt, s a kerületi tanácson már újabb meglepetéseket tervezgetnek a téli sportok szerelmeseinek. Számolva ugyanis a környék adottságaival, egy sí- és ródliparadicsom kialakítását tervezik. Ha a mostani terv megvalósulna, a 80-as években így nézne ki Budapest sícentruma...

Nyolc különböző nehézségű és hosszúságú pályára áll a téli sportok kedvelőinek rendelkezésére. A centrumhálózat bástyaként fogja körül a síterepet: nyolc indító, illetve fogadó állomás kiszolgáló részlege biz-

tosítja a kellemes kirándulást. (Egy- és kétszintes autóparkolók, melegedők, bisztrók, stb.)

A centrumok: Jánoshegy I., II., Zugliget, Harangvölgy, Budakeszi út, Ugrósánc, Anna-Kápolna és természetesen a Normafa.

Az ugrósáncok (80 m és 40 m-es) mellett nyáron hóágyúk biztosítják a havat. Akik sikeresen lesiklottak a völgybe, s ismételni akarnak, azokat a Libegő és négy „kistestvére” („csákányos”-liftek) felviszik a tetőre. Aki pedig több napig kíván a síparadicsomban maradni, az szállást foglal a Normafa melletti Touring Hotelban, vagy a harangvölgyi Hotel Sportban. Ez utóbbiak éjszaka is hódolhatnak lesikló-szenvedélyüknek, ugyanis egy pályán reflektorok világítanak éjjel.

1970

A HEGYMASZÁS
FEKETE ÉVE

Alighanem sötét esztendeje lesz 1970 a hegyi balesetek statisztikájának. Július végéig máris 46 halottja volt az osztrák alpinizmusnak, míg az Alpokban Ausztriától Franciaországig 200-ra emelkedett a halálos balesetek száma. Az alpinizmus történetében eddig még soha nem történt ennyi katasztrófa. Ennek okozói elsősorban megint csak a könnyelműség, a rossz vagy hiányos felszerelés, tapasztalat hiánya, valamint a túlerőltetés. Természetesen az időjárás, hirtelen lehülés, viharok szintén közreműködtek a szomorú statisztikában. Ausztriában az esztendő első 7 hónapjában a halálos balesetek száma 46, csupán kettővel kevesebb mint az előző egész 1969. évben. A francia Alpokban 30, Svájcban 87, Olaszországban 50 hegymászó halálos balesetét jelentik eddig. Egyedül a Bajor Alpokban mutatnak fel jelentékeny javulást mintegy 10 áldozattal.

*Japán alpinista,
akit pilóták
mentettek
meg*

Katsuhiko Yokoyama, 25 éves japán alpinista 6 napot és 5 szörnyű éjszakát töltött Haute-Savoie-ban, a Droits északi falán, 3600 m magasságban, míg egy helikopter pilótáinak sikerült a saját életük veszélyeztetésével kiemelni a sziklafalból az ottrekedt japánt és leszállítani Chamonix-ba.

Elképzeltető a mentők helyzete a helikopter gondolájában, amelyet a 80 kilométeres sebességű szélvihar hintáztat és mégis a sziklafal közelébe kell férkőzniük, hogy a megrekedt alpinistát kiemelhessék szorult helyzetéből és átemeljék az acéldróton himbálódzó gondolába. Rendkívül nehéz helyzetben a pilóta bámulatos ügyességére és a bent ülő mentők hősie bátorságára volt szükség, hogy az átfagyott, kimerült embertestet a lengések kellő pillanatában megragadják és magukhoz beemeljék. Szerintük a japán még egy további éjszakát nem élt volna túl a 15 fokok hidegben. De vajon gondolnak-e ezek az elbizakodott alpinisták arra, hogy könnyelműségükkel az önfeláldozó mentők életét teszik ki indokolatlanul a legnagyobb veszélynek?

TÖBB MINT

800

JÁVORSZARVAS
ÉL
LENGYELORSZÁGBAN

A jávorszarvas Lengyelországban 800 főnyi állományra szaporodott. Két év óta már vadászhatók. A jávorszarvasok a háború után csak a Bialystok-i vajdaságban jelentkeztek, Lengyelország más vidékein is kezdtek növekvő számban felbukkanni. A vadászok azt tapasztalták, hogy vándorlás közben még a sűrűn lakott helységek határán levő erdőktől sem riadnak vissza. Így kerültek a többi között Bydgoszcz vajdaságba, ahol 200 éve nem láttak jávorszarvast. Az állatok kisebb csordákban élnek, többek között Olsztyn, Lublin, Krakkó, Kielce vajdaságban, valamint Varsó közelében a kampinosi őserdőben.

Helységváltatások, új szolgáltatások

Tatabánya Új-város centrumába költözött a helyi IBUSZ-iroda. Szomszédságában építik fel a „Hotel Vértess”.

Új irodát nyitott a Coop-turist Gyöngyösn.

A Dunaújvárosi Múzeum a pártbizottság volt épületébe költözött. Az 1971-ben megnyíló Dunaújvárosi új régészeti-történelmi állandó kiállítást már itt látogathatják az érdeklődők.

Tíz évi feltáró és helyreállító munka után a Mecsek keleti részén levő Máré vára megnyitotta kapuit az érdeklődők előtt. A földszinti termében nyílt helytörténelmi kiállítás bemutatja az ásatás során előkerült leleteket, amelyek a római kortól a XVI. századig ismertetik a vár történetét.

Életbe lépett a Bükki Állami Erdő- és Fafeldolgozó Vállalat erdei kisvonatának téli menetrendje. Naponta három járat közlekedik Lillafüredre és Garadnára, de ha a síelők „inváziója” szükségessé teszi, akkor megerősített szerelvényeket közlekedtetnek majd.

FORRÁSFOGLALÁSOK ÉS -BŐVÍTÉSEK

A soproni textilesek forrást foglaltak a Héttűzkő környékén. Megközelíthető a Héttűzkőtől induló sárga csík és körjelzésű úton, kb. 150 méternyire balra.

A Tatabányai Cementgyár természetjárói rendbe hozták a Vitézy vár közelében levő, elpocsolyásodott Mátyás-forrást: betongyűrűkbe foglalták a vizet, a környékén pedig főzőhelyeket alakítottak ki és utat építettek a Robinson-kunyhó felé. Felújították és bővítették a Kőrösi Csoma-forrást is.

A déli Gerecse legkedveltebb és leglátogatottabb kirándulóhelyét, a János-forrást a Tatabányai Bányász természetjárói hozták rendbe: új szalonnasütőket, padokat és asztalokat helyeztek el.

Turistaparadicsommá változtatták a szári forrás környékét. Mosdóhelyiséget és a kirándulók italait hűtő medencét építettek a Vértess-barátok. Pecsénye- és szalonnasütővel is bővült a forrás környéke, s felállítottak egy ötvenszemélyes étkezőasztalt is.

Pogányvár alatt kiépítették a Fekete Miklós forrást, Pogánypatak völgye felett pedig a Lajos Ferenc forrást.

ÉPÍTKEZÉSEK, FELÚJÍTÁSOK

Szarvaskút mellett kétszintes pihenőházat építettek. Ajtaja éjjel-nappal nyitva van, így a belül levő asztalok és fekhelyek mindig a túrázók szolgálatában állnak. Gondnoka, őre nincs. Csak a turistabecslés!

Felújították a főtli Somlyón álló Fáy-présházat.

Felújították a Rezi-várba vezető romjelzést. A Hullai malom és a Falumalmi Erdészház között egy kb. 200 m hosszú függőhidat építettek.

Szilvesztertől már fogadják vendégeit Szabolcs megye két új szállodája, a nyíregyházi „Szabolcs” és a mátészalkai „Szatmár”. Mindkét objektum 120–120 személyes, leendő személyzete a nyáron a balatonfüredi „Marina” szállóban szerzett tapasztalatokat.

TURISTASZOBROT ÁLLÍTANAK FEL POMÁZON

Pomáz a Pilis egyik kapuja. Turistaforgalma rendkívül élénk. A községnek a turistaforgalomban betöltött szerepét kívánja kihangsúlyozni a Tanács vezetősége — s egyben a turistatársadalom iránti megbecsülését is — egy turista szobor felállításával. A szobor már elkészült. Alkotója Papp György helyi amatőr szobrász-művész, aki több képzőművészeti kiállításon szerepelt már eredményesen. A szobor a HÉV-állomás előtti parkban kerül felállításra, arecal a hegyek felé tekintve.

P. M.

A Spartacus Turista Egyesület alapító elnökségi tagja, ARVAY OSZKÁRNE, 1970. X. 24-én hosszas szenvedés után elhunyt. Egyesülete és a turistaság fejlesztésében nagy érdemeket szerzett.

A SZERKESZTŐSÉG KÖZLEMÉNYEI:

Felhívjuk a szakosztályok figyelmét arra, hogy érdekesebb eseményeikről fényképet küldjenek be hozzánk. Szeretnénk olyan rovatot teremteni, melyben képek révén számolunk be a turistaság életének főbb eseményeiről.

A FEBRUÁRI SZÁM
LAPZÁRTÁJÁNAK
IDŐPONTJA:
1970 DECEMBER 25.

A Turista 1971. évi első száma az Utazás jellegét fogja viselni. Januári számunk érdekes újítással szolgál olvasóink számára. Összegyűjtve és feldolgozva egy számban közöljük az 1971. évi utazási lehetőségeket. Bemutatjuk az utazási irodák külföldi útjait, közöljük az MTSZ cseretúráit, ismertetjük az útlevét, a deviza és vámelőírásokat, végezetül hasznos tanácsokat adunk a külföldre utazók számára.

OLVASÓINK ÍRJÁK

Tavaly ősszel kezdtem meg a Kék Túrát, Nógrádverőcétől Nagymilicig már be is jártam. Nem volt könnyű, mert...

1. Sehol nem volt annyira hiányos a jelzés, mint a Cserhátban. A Naszály—Ósagárd közötti vadetetőnél a jelzés eltűnik, s csak a völgyben folytatódik. Ósagárd után 200—300 m-ig van jelzés, a Felsőpetényi utáni magas háromszögelési gúlától (a drótkerítéses csemetekertnél) ismét eltűnik — Romhányig úgy jut el mindenki, ahogy tud.

2. A szilasi erdészháznál elfogyott az ivóvíz. Bementem az udvarra, ahol a köszönésem fogadása helyett „menjek, amíg szépen vagyok”-kal küldtek el. El is indultam Bokor község felé, amikor egy AD-s GAZ-kocsi stoppolt mellettem. Két erdészruhába öltözött személy kérdőre vont: hogy merészelek ott járni, honnan jövök, végül rátkiabáltak, hogy tűnjek el gyorsan.

3. A másik kellemetlen meglepetés a Nagymező-pusztai turistaháznál ért: a kerítéshez közeledve egy kellemes hang szólított

meg: „ugye csak pecsétre van szüksége, mert szállást nem tudok adni!”

4. Október 4-én a mátraszentimrei TEV-házban szálltam meg. Amikor fizetésre került a sor, felmutattam tagsági könyvem (bronz és ezüst minősítésem igazolásával), valamint a túravezetői igazolványomat és kértem a jogos 50%-os kedvezményt. A gondnok sajnálattal közölte, hogy ő nem tud ilyen rendelkezésről. Tekintettel arra, hogy az ilyen dolgot nem lehet vitával elintézni, szó nélkül kifizettem az egy ágyas szoba számláját.

Dr. Csank István
Eger, Kossuth u. 10.

Szeptember elején a Cserhát hegységben levő Penc községben akartunk megszállni, s ehhez kértük a községi Tanács segítségét. Meglepetésünkre közölték velünk, hogy a Tanács a község határában levő Menyecskehegyen egy minden igényt kielégítő turistaházat üzemeltet. Forgalmuk azonban minimális s fennáll annak a veszélye, hogy megszüntetik.

Minket kértek meg, hogy népszerűsítsük a fővárosi turisták körében. A ház igen alkalmas arra, hogy a Csóvár, Romhány, Bánk felé vezető túrák kiindulópontja legyen. A turistaház gondnoknője, Márton Jánosné a penci Községi Tanács mellett lakik. A szállásigényeket közvetlenül hozzá, vagy a Községi Tanácshoz kell intézni.

Hortobágyi Antal
a KGM term. j. szakosztályveze-
tője

Szept. 20-án nagyobb számú csoporttal a Kékes — Saskó — Rózsaszállás — Nórét — Ilona völgyi csevice kút — Parádfürdő — Recsk vasútállomás útvonalon túrázunk. Szerencsés véletlen, hogy az úton halálos végű szerencsétlenség nem történt. A kék jelzésből kiinduló sárga jelzésű útvonal ugyanis nagyon életveszélyes. Az utat lemosta az eső, csak fagyókerekbe lehetett kaskadálni és úgy menni. Visszafordulásról szó sem lehetett, mert nem volt már föld alattunk. Nem tudom kinek a kötelessége az út karbantartása, de jó régen járhattak erre ellenőrzés végett. Három javaslat az út járhatóvá tételére: korlát építése a veszélyes szakaszon, új út készítése, az út komoly megjavítása.

Ha egyiket sem lehet végrehajtani, akkor az utat le kell zárni, s ezt közölni kell a szakosztályokkal.

Horváth László
ny. tanár
túravezető

DR. KÓS KÁROLY:

MIHEZ KEZDJUNK A TERMÉSZETBEN

„Az ember ősi közösségei, telepei mintájára minden kiránduló csoport, minden tábor egy piciny társadalom, hol önkéntelenül és játszva alakulnak ki a közérdek védelme és a munkamegosztás különféle formái, a közösségi fegyelem, a munkaszeretet és a sokoldalúság számos megnyilatkozása. A természet ebben is jó iskolának bizonyul.” — írja Kós Károly könyve bevezetőjében.

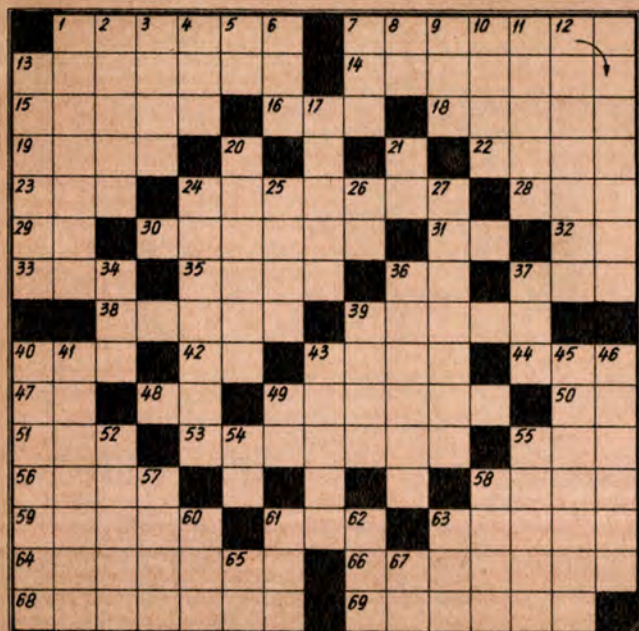
A kitűnő erdélyi néprajzkutató és természetbarát ezután tizenkét fejezetre osztva tárgyalja a természet és az ember kapcsolatát az ún. primitív népeknél és a paraszti életben. De nemcsak történeti — régészeti — néprajzi áttekintés ez a 168 rajzzal illusztrált kötet, hanem egyúttal útmutatás is arra, hogy a mai természetjáró, eszközök nélkül is, csak a két kezére utalva hogyan használhatja föl a természet javait, hogyan készíthet magának éjszákára ideiglenes fekhelyet, hajlékot, hogyan szerezhet be élelmet, hogyan győzheti le a közlekedési akadályokat, stb.

A fejezetek címei önmagukért beszélnek. A tápláló természet c. rész az ehető, vadon termő növények gyűjtésére és felhasználására vonatkozó ismereteket fogja össze. Külön olvashatunk a gyógy-növényekről. Hosszasan foglalkozik Kós Károly a vadászat különféle módzatainak leírásával. Külön érdekességnek ígérkezik a népi „időjósítás”, természetismereti anyag összegyűjtése. A megfigyelésekből a turista is soknak hasznát veheti. A közlekedés, teherhordás, távközlés is érdeklődésre tarthat számot, csakúgy, mint a kunyhókészítés ősi formái. A tűz és tűzhelykörül teendők, ötletek a természetjáró szakácskönyvéhez, mind mind megannyi jól hasznosítható megfigyelést közlő rész. De folytathatnánk a sort a fonás-szövésről, az ún. mesterkedéssel, a természet adta művészeti lehetőségekkel, a tűz, a víz, a szél erejének hasznosításával.

A kötet leírásai hozzásegítik a turistát ahhoz, hogy más szemmel járja a természetet, mint addig, ne csak a romantikát, az esztétikumot lássa benne, hanem az embert körülvevő környezetet, melynek felhasználásával fejlődött ki a mai társadalom.

Bár minél többen forgatnák ezt a hasznos könyvecskét!... (Ifjú-sági Könyvkiadó, Bukarest)

Csorba Csaba
Muzeológus
Debrecen, Déri Múzeum

VIDÉKI KISLÁNY PESTEN

A színes forgatagban szinte senki sem figyelt fel a pályaudvar érkezési oldalán, a tétova szőke lányra. Mert hihetetlennek tűnt: egy ilyen 18—20 év körüli lány bizonytalannak, vagy éppen tanácstalannak érzi magát a fővárosban.

Végre, a kapunál szolgálatot teljesítő vasutas kérdezte meg tőle, hogy vár-e valakit. A válasz a következő volt: — Nem várok senkit, csupán feljöttem Pestre, hogy megvásároljam a családomnak a téli holmit.

— És mi a hiba?
— Még soha életemben nem jártam itt. És nem tudom, hogy hol kezdjem el, hol találom az áruházakat.
— Mi sem egyszerűbb — hangzott a megnyugtató válasz. Majd útbaigazított.

A kislány elindult, s hamarosan a következő cégtáblát olvashatta:

G. EN. BL.

Nyomban betért az üzletbe, s főként francia holmikat talált, de rövid szemlélődés után látta, hogy útját folytatnia kell.

ZAKO. NE

Ez volt a másik áruház neve. Itt már talált kedvére valót, a kirakott lengyel árukból, de úgy gondolta, hogy inkább körülnéz, hátha máshol szebb portékát talál. Hja, ilyenek a nők.

KÉK. S.

Itt is csupa szép holmi között válogathatott, csak az ára nem tetszett, s nyomban „eliramodott”.

DAV. S

Kiderült, hogy itt csak svájci síléceket árusítanak. Csalódottan ment tovább, a következő „bevásárlóhelyig”.

DO. GOK.

Végre itt már talált néhány szép holmit. Nyomban megvette és sietett tovább.

ITZ. HEL

Ebben az áruházban megcsodálta az osztrák harisnyákat. Vett is belőle két párat. De utána betért a szemben levő üzletbe.

SI. IA

Nevével ellentétben itt nem síléceket árusítottak, hanem román kesztyűket, s mikor itt is végzett, néhány házzal odább újabb „lehetőséget” talált.

IN. SBRU.

— Ezt már láttam — állapította meg és ránézett az órájára: Jó lesz sietni! De azért úgy döntött, hogy még benéz egy-két helyre.

SAP. RO

De hiszen itt csupa japán rádió volt kapható. Ebből is vásárolt, hadd irigyeljék az otthoniak. Végül a pályaudvartól nem messze „beugrott” még egy norvég üzletbe:

O. LO

S utána, az eredményesen végzett munka jó érzésével szállt fel a vonatra.

Persze ezzel még nincs a dolog elintézve, hogy egy 18—20 év körüli szőke kislány vásárlási körútját végigkísértük. Még akkor sem, ha történetesen a kislány csinos és mondjuk jól nevelt.

Az a kérésünk, hogy „egészséges ki” az üzletek és áruházak cégtábláját. Tíz hazai és külföldi téli sporthely nevét kapják meg — amit ha december 15-ig beküldenek a Turista szerkesztőségébe, akkor a nyertesek közül 10 könyvet sorsolunk ki.

HAZÁNK GYÓGYFÜRDŐI

VIZSZINTES: 1. Régi budapesti gyógyfürdő. Hét fő- és tizenöt mellékforrása napi 15 millió liter vizet ad. 7. Gyógyfürdőhely Debrecenről délnyugatra. 13. Pontosan 360 percnyi. 14. Vidám, mozgalmal hangszerezenemű (olaszul: tréfa). 15. Üdülőhely a Balaton partján. 16. Költő műfaj. 18. Ezsau ikertestvére. 19. Női név. 22. Ritka férfinév. 23. K.N.O. 24. Város a Tisza mellett, 1958-ban 1736 m mély kutat nyitottak meg itt, amely 78 C fok, alkalikus vizet hozott felszínre. 28. ...vesz (az utolsó négyzet „SZ”). 29. Á.I. 30. A színész tanulja be. 31. Kettős betű. 32. T.L. 33. Testrész (az első négyzet „NY”). 35. Hazánk történelmi múltjának egyik nevezetes városa. Ismert „fürdőváros”. 36. Vasútállomás. 37. Győr népszerű sportegylete. 39. A szívbetegnek Mekkája a Balaton partján. 39. Timsós, kénes, szén-savas gyógyforrásairól ismert üdülő- és gyógyhely a Mátrában. 40. Gyom. 42. Római 495. 43. Háborús. 44. E.A.F. 47. Tova. 48. A mélybe. 49. Február közepétől március végéig tart. 50. Kicsinyítő. 51. L.G.K. 53. Verset mondó. 55. Ir és skót családnevek előtt: fia. 56. Lenyújt. 58. Meleg vízű gyógyfürdőjéről ismert község a Mezőkövesdi járásban. 59. Lassan tovább fejleszt. 61. „A rajongók” írójának névele. 63. Folyadékkal tisztítja. 64. Hirtelen fellépező. 66. Egyik legrégibb budapesti gyógyfürdő. 68. Miskolc gyógyfürdője, amelyet a Bükk lábánál feltörő radioaktív termálviz és karszvíz táplál. 69. Abroncsokkal összefogott tartályok.

FÜGGŐLEGES: 1. Ókori tartomány Görögországban. 2. Kereskedelmi alkalmazott. 3. Félsgiget a Szovjetunióban. 4. Becézett Áron. 5. C.A. 6. Dunántúli csatorna. 7. Has betűl, keverve. 8. Aktínium vegyjele. 9. J.H.J. 10. Magyar államférfi. „a haza bölcsé”. 11. Község Veszprém megyében. 12. Versforma. 13. Gyógyfürdő Pécestől délre. 17. Estebéd a franciáknál. 20. Város a Tisza mellett. 21. Ellentétes kötőszó. 24. Organikus. 25. Származik. 26. Tiszteletpéldány. 27. Nedvességtől megszabadító. 34. K.F.Z. 36. Könnyen feldűhődő. 37. Férfinév. 39. Tetőfedő anyag. 40. Budapest egyik legismertebb gyógyfürdője. Vize radioaktív, meszes. 41. Állam Észak-Afrikában. 43. Hazánk világhírű fürdőhelye és gyógyhelye; kórházak, szanatóriumok, üdülők. 45. Házi szárnyasok (névelővel). 46. Tekeréssel a vizet kiszorítja belőle. 49. Tantál. 52. Fejfedő. 54. Kettős betű. 55. Csúszo... 57. Óvoda népies neve. 58. Község Pest megyében. 60. L.O.L. 61. Akó betűl, keverve. 62. Német betű. 63. Ilyen hamar? 65. Z.C. 67. A főzés fontos kelléke.

Beküldendő a vízszintes 1., 7., 24., 35., 38., 39., 66., 68., függőleges 13., 40., 43. sz. sorok megfejtése. Határidő: december 15.

Előző számunk keresztretjévének helyes megfejtése: Vadlúd száll az alkonyatban, borongós az őszi ég. Kopasz lesz az erdő lassan, fázna már az őszikék.

Könyvtalványt nyertek: Cziger Lajos Bp., Dubányi Klára Gyula, Juhász Katalin Jászberény, Juhász Józsefné Nagykovács, Surányi Csilla Bp., Várkonyi Lajos Alsónémedi.

A Retjévényes telefonbeszélgetés helyes megfejtése volt: Anna barlang, Capri. Kék barlang. Brüsszel csipke. Visegrád. Agárd. Sári. Gyula. Túrkeve. Tokod. A folyóirat neve: Turista. Sorsolás után 100 Ft vásárlási utalványt nyert: Dr. Nagy Zoltánné, Kisléber. Könyvet nyertek: Ribiczky Tibor Szivár, Kónya László Pusztamonostor, Fodor István Miskóhalma, László Margit Békés, Bank János Szigetvár, Sedvig, Ruhmann Katalin, Kovács Ibolya, Peszkei Adorján Házli Józsefné budapesti olvasók. Az utalványokat, illetve a könyvtalványokat postán elküldtük a nyertesek címére.

1

A HÓNAP KÉPEI

Rovatunkban olyan újonnan felvett turistafotókat közlünk, amelyek kirándulások, túrák, utazások, üdülések elcsesett pillanatait, eseményeit, portréit, valamint szép hazai és külföldi tájakat ábrázolnak. A legszebb képet, mint a HÓNAP KÉPÉT 100 Ft, a többi 50-50 Ft értékű fotóikkal jutalmazza a FORTE-gyár.

OKTÓBER LEGSZEBB KÉPEI

1. A HÓNAP KÉPE: A Bucsecsben (Homokkő gombák a Babele ház mellett.) (Ivák József Özd II., Lejtő u. 3.) 2. Uttörők az Ordög-árokban (Nyikos Károly, Győr). 3. Ősz (Albrecht Attília Bp.). 4. Zsongorkő a Mecsekben (Marsi József, Pécs). 5. Mit látok a Tarkőről? (Dankó László, Győr).

2

4

3

5